

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

NYPL RESEARCH LIBRARIES

3 3433 07437660 3

$\frac{3}{A}$

George Baines

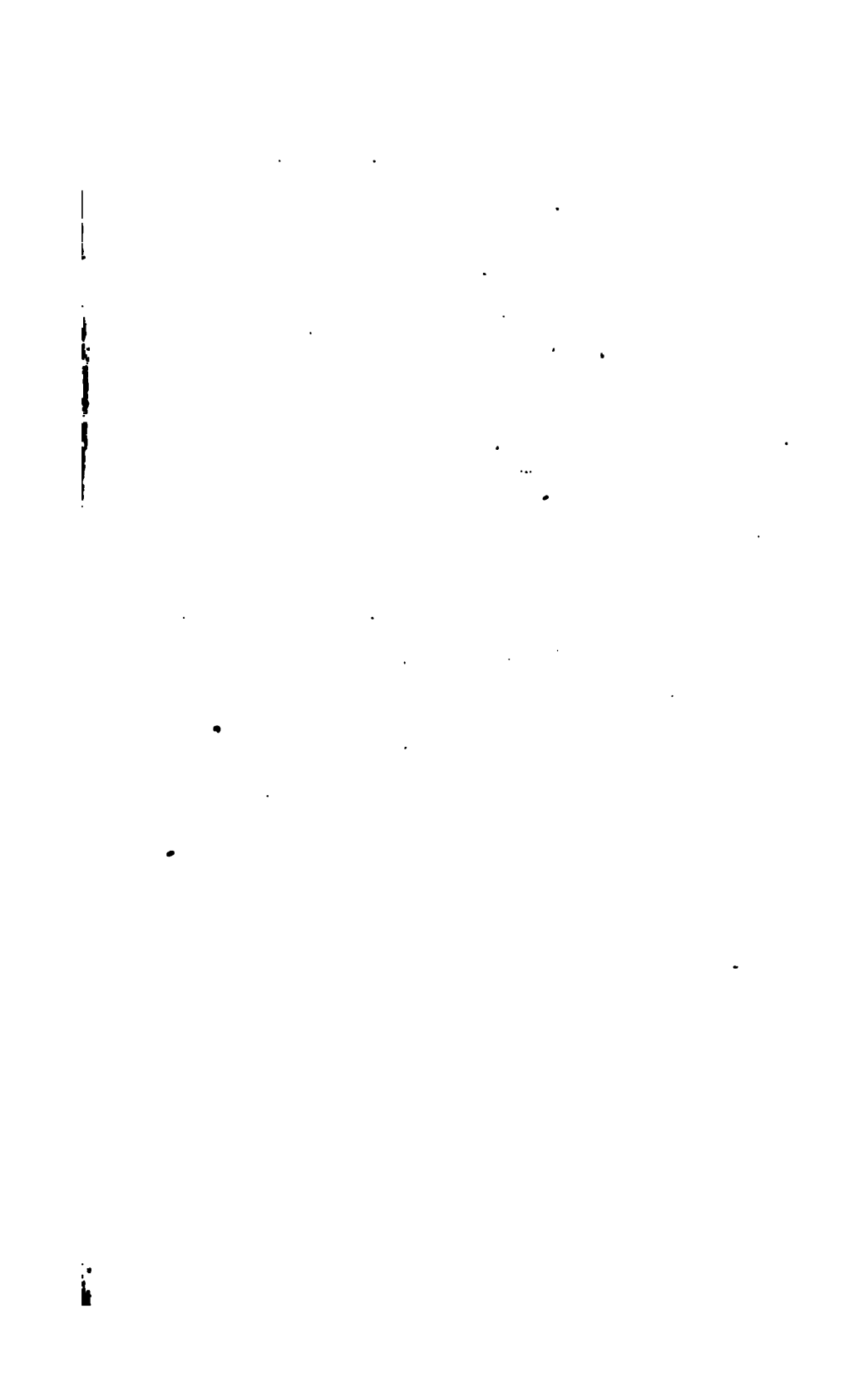

$\frac{3}{A}$

George Bassett

$\frac{3}{A}$

George Bancroft

BIBLIOTHECA

CLASSICA LATINA

SIVE

COLLECTIO

AUCTORUM CLASSICORUM LATINORUM

CUM NOTIS ET INDICIBUS

On souscrit, à Paris,

- CHEZ J. LAFFITTE**, banquier, rue du Mont-Blanc, n° 11.
N. E. LEMAIRE, Éditeur, boulevard Italien, n° 22, en face
des Bains Chinois.
H. NICOLLE, libraire, rue de Seine, n° 12, F^hg. St.-Germ.
BARROIS l'ainé, libraire, rue de Seine, n° 10, F^hg. St.-Germ.
P. DIDOT l'ainé, imprimeur du Roi, rue du Pont de Lodi, n° 6.
F. DIDOT, imprimeur du Roi et de l'Institut, rue Jacob, n° 24.
C. L. F. PANCKOUCKE, imp. - lib., rue des Poitevins, n° 14.
FR. JGN. FOURNIER, libraire, rue Mâcon, n° 10.
AUG. RENOUARD, libraire, rue St.-André-des-Arcs, n° 55.
AL. EYMERY, libraire, rue Mazarine, n° 30.
Et chez tous les libraires de France et des pays étrangers.

CAII CORNELII TACITI

QUÆ EXTANT

OMNIA OPERA

EXCUDEBAT C. L. F. PANCKOUCKE
TYPOGRAPHUS.

CAIUS CORNELIUS TACITUS,
inter historicos unicus.

Laguiche del

P. Audouin sculp.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 350

PROBLEM SET 1

Due: Monday, September 10, 2012

1. (10 points)

2. (10 points)

3. (10 points)

4. (10 points)

5. (10 points)

6. (10 points)

7. (10 points)

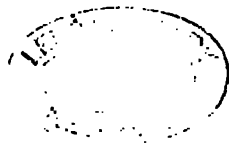
8. (10 points)

9. (10 points)

10. (10 points)

~~~~~
M D C C C X X

3

1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025

TABULA

RE^RUM QUÆ IN HOC QUINTO VOLUMINE CONTINENTUR

**Excursus G. Broterii ac J. Pichonis, ad historiarum
librum primum. . . . .** Pag. 1
Mors Neronis, et initium principatus Galbæ. . . . . *ibid.*
Stemma Vitelliorum. 17
Pisonis stemma. 18
De Milliaro Aureo. 19
Stemma Flaviorum. 21

**Excursus G. Broterii, ad historiarum librum secun-
dum. . . . .** 25
De Venere Paphia. . . . . *ibid.*
De Numero et Nominibus Legionum. 27
De ventre et gula Vitellii. 33

**Excursus Justi Lipsii, et G. Broterii, ad historiarum
librum tertium. . . . .** 35
De Capitolio ejusque magnificentia. 37

**Excursus G. Broterii, Ernesti, et Variorum, ad his-
toriarum librum quartum. . . . .** 39
De Lege imperii, dicta quoque Lege Regia. . . . . *ibid.*

TABULA.

De Beneficiis et beneficiariis.	51
De Beneficiis a Vespasiano et Domitiano principi- bus instituto.	53
De Beneficiis Miraculis.	56
De Beneficiis: Broterii, ad historiarum librum quintum.	60
De Beneficiis: Heineccii, ad historiarum librum quintum.	ibid.
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	83
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	85
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	94
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	105
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	110
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	114
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	116
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	ibid.
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	61
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	62
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	ibid.
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	63
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	64
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	65
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	66
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	68
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	69
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	72
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	78
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	79
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	83
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	85
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	94
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	105
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	110
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	114
De Beneficiis: Vario- rum, ad librum de moribus Germanorum.	116

TABULA.

IX

De matrimoniiis.	117
De successionum legibus apud Germanos.	122
De Hospitalitate.	124
De diversis apud Germanos pretiis.	127
De servis.	128
Excursus et notæ Rosini, G. Broterii, et Variorum,	
ad librum de vita Cn. Julii Agricolaë.	141
De variis Triumvirorum officiis.	ibid.
Præsides Britanniaë.	147
Stemma Cæsarum (tabula).	153
Stemma Cæsarum ad numorum, scriptorum veterum, ac maxime C. Cornelii Taciti intelligentiam illustratum.	ibid.
Anecdota de Tiberio, aliisque imperatoribus, auctore	
G. Broterio.	171
— De Tiberio.	ibid.
— De Caio Caligula.	174
— De Claudio.	176
— De Nerone.	179
— De Galba, Othone et Vitellio.	185
— De Vespasiano, Tito et Domitiano.	187
— De Nerva et Trajano.	191
Appendix Chronologica, auctore G. Broterio.	193
C. Cornelii Taciti politica.	241

Præfatio G. Broterii.	232
—— I. Religio.	243
—— II. Patria.	245
—— III. Libertas.	ibid.
—— IV. Dominationes.	247
—— V. Dominatio romana.	249
—— VI. Princeps.	250
—— VII. Mores principum Romanorum, Augusti, Tiberii, Caligulæ, etc.	257
—— VIII. Aula.	269
—— IX. Consilia.	271
—— X. Roma.	272
—— XI. Senatus.	274
—— XII. Leges.	275
—— XIII. Populus.	277
—— XIV. Coloniae.	279
—— XV. Tributa, vectigalia.	280
—— XVI. Provinciarum rectores.	281
—— XVII. Militia.	282
—— XVIII. Dux.	287
—— XIX. Pax.	291
—— XX. Bellum.	293
—— XXI. Victoria.	295
—— XXII. Seditiones.	296
—— XXIII. Bella civilia.	298
—— XXIV. Fortuna.	299
—— XXV. Fama.	302

TABULA.

x1

— XXVI. Mores.	304
— XXVII. Luxus	305
— XXVIII. Spectacula.	308
— XXIX. Virtutes; amicitia, concordia, etc.	310
— XXX. Vitia; adulatio, ambulatio, etc. . .	313
— XXXI. Literæ et artes.	321
— XXXII. Ars politica.	322
— XXXIII. Eloquentia.	224
— XXXIV. Historia.	326
— XXXV. Philosophia.	328
— XXXVI. Liberorum educatio.	329
— XXXVII. Feminæ; varii feminarum princi- pum mores.	332
— XXXVIII. Familiæ.	336
— XXXIX. Servi; liberti.	339
— XL. Vita.	341
— XLI. Mors.	ibid.

Exempla imitationis e tragœdiis variorum poetarum Gallicorum collecta. 343

Exempla imitationis e tragœdia *P. Corneille*, quam *Othonem* inscripsit, excerpta. 345

Exempla imitationis e tragœdia *J. Racine*, quam *Britannicum* inscripsit, excerpta. 357

Exempla imitationis e tragœdia *Jolyot de Crébillon*, quam *Rhadamistum* et *Zenobiam* inscripsit, excerpta. 373

Exempla imitationis e tragedia <i>M. J. de Chénier</i>, quam <i>Tiberium</i> inscripsit, excerpta.	379
<i>Notice des principales éditions et traductions de Tacite, par M. Bardier, administrateur des Bibliothèques particulières du Roi. . . . .</i>	405
Finis excursuum, notarum, et voluminis quinti ac ultimi.	420

EXCURSUS

G. BROTERII ET J. PICHONIS,

AD OPERA C. CORNELII TACITI.

~~~~~

HISTORIARUM LIBER PRIMUS.

—————

MORS NERONIS

ET INITIUM PRINCIPATUS GALBÆ. *

AUXO Urbis conditæ 821, Galerio Trachalo et Silio Italico coss., Caius Julius Vindex, qui Galliam Lugdunensem proprætor obtinebat, postquam privatis sæpe insidiis petitem Neronem, irrito semper eventu, vidit, primus extulit publicæ aggressionis signum, apertum professus hostem. Vindex domo erat senatorius, origine Gallus, et priscorum apud eos regum sanguis; corpore validus, ingenio acer, manu promptus, belli sciens, et prædentis, quo rapienda inclinaret occasio, animi. Pacata ejus provincia erat, et propterea inermis; nusquam legionum aut cohortium stativa, nusquam præsidium. Sed tamen ut in corpore ægro, et peccantium humorum injuriis obnoxio, primus aut qui undecunque ingruit morbus et dolor, etsi levissimus, facile proximo alterius contagio invalescit, et quatit cietque in noxæ societatem totam latentis interius mali sentinam: sic ubi passim laborat respublica, qui primus laxata obedientia rebellat, ac detrectat imperium, in omnem turbarum licentiam præit. Neque raro evenit, ut, sublato principe malo, qui novus et melior

* Supplementa hæc libavit excerptavitque Henricus Savilius, vir doctissimus, ex Platarcho, Suetonio, Dione, et ex Tacito ipso; quibus præmissis, facilius et clarius transitur ab Annalibus Taciti, quorum finis invidia fatorum interceptus est, ad alterum ejus opus, Historias scilicet bellorum civilium. Hæc primam vulgari idiomate Anglico composita, dein Latine sinistre donata, ac multis locis subobscura, nos cum actoribus inde hausta sunt sedulo contentimus, purgavimus, atque elucidavimus.

accessit imperator, tamen citra ruinam non subsistat. Vindex ergo, priusquam arma ostentaret, exouasis diligenter quæ ad se pertinerent, scilicet quod nec imperii satis capax esset, extraneus scilicet, nec factione validus, neque sibi obstrictos in partibus proceres Romanos haberet, decrevit designata animo exsequi auspiciis alienis, et se vertere, quo eum auctoritas et fama, quæque auxilii spem faceret, necessitudo pluribus innexa, ac potentia vocarent. Corbuloni nuper sicarios immiserat Nero, et Vespasianum Judaico bello distinebat. Suetonius Paullinus haud procul agebat, sed sine exercitu: is certe supra reliquos temporis sui duces militari laude floruit. Verginius Rufus Germaniæ Superiori præerat cum tribus legionibus, Vindici in proximo, sed familiæ ignobilioris. Germaniam Inferiorem obtinebat Ponticius Capito cum quatuor legionibus; Africam Clodius Macer cum justo exercitu; sed uterque ex sua opinione impar restaurandis, quæ Nero subverterat. Restabat Servius Sulpitius Galba, cui magnæ opes, vetus in familia nobilitas. Is octo annis rexerat moderate Citeriorem Hispaniam, nunc quoque legione et auxiliis instructus. Vindex, quum urgere quæ agitabat animo statuisset, in Hispaniam et alio clam literas misit, propositi sui apud legatos provinciarum interpretes. Galba per senium languida ambitione, et qui metu temporum in desidiâ æguitiionque conversus erat, ne votis quidem principatum conceperat; et, ille jam ante quietis avidus, a publicis negotiis secesserat intra obscurum vitæ genus. Terrebat scilicet Nero, sub quo, quum non impune semper liceret malefacere, certe benefacere nunquam periculo caruit; et quia, ut aiebat ipse Galba, *nemo rationem otii sui reddere cogeretur*. Acceptis literis Vindici percussus Galba, et quid ageret, incertus. An induci se a duce Gallo statim pateretur? Quid si hoc involucro fraus tegetetur? An rem proderet, ac Neroni mitteret literas? sic suspiciones sereret nunquam extricandas, continuo accessit sibi ab aliis periculi metu trepidaturus. Forte nec dolus suberat, quicquid opinione sibi confingeret fallaciæ. Ex istis ambiguis, quorum extrema eum certissimo obijciebant discrimini, medium eligere placuit: suppressis literis, ad ulteriora progredi noluit, expectaturus dum has eluctata angustias fortuna ipsa, rebus et consiliis viam lucemque aperiret. Alii suas ad Neronem literas misere legati, prodito Vindice, et rebellionis flagitio, cui paullo post se ipsi obstrinxerant. Vindex ergo paucis post kalendas Martias diebus, nondum in solido locata spe quam de Galba et felici rerum successu conceperat, advocata concione eorum, quos in provincia sua dignitate et opibus conspicuos habuit, tyrannice a Nerone gesta omnia, veluti per tabulas recensens, quomodo scilicet immanissime expilasset Galliam, quæque alia in plurimorum perniciem et florentissimæ regionis ruinam struxerat, suadebat: *Sumptis armis, se, Romanos, et confluantem cum ista peste orbem assererent. Et si forte, inquit, (quod abominor) invitis hæc Diis molimur, eamus, audaces, et quem vexatum undique spiritum trahimus, armati pugnantisque profundamus*

patriam vindicem. Nec querendus procul princeps (sic dico, quia omnia jam in pejus inclinata, et ignota secuto nostro virtus, sperare non potuitur reipublica libertatem) quem familiae decora, insignis potentia, et spectata ubique virtus, tanto fastigio dignum extulerunt. Galba est, Hispaniae Tarraconensis legatus; quem si admittitis, nihil restat, nisi ut habeantur per provinciam delectus; sine quibus, nec tanta molitio subsistit, et vobis quoque excidium imminet. Secuto assensur, profinus animam adjicit conscribendis et sub signa redigendis hominibus, magna quidem, sed raptim collecta, et belli fere militarisque disciplinae inexpectata multitudinem. Propositis edictis infamat Neronis imperium, quod publice in Galbam transferebat, scriptis ad eum literis, ut humano generi avertentem ducentem se accommodaret adversus illud naturae monstrum, ducemque se praeberet armatis centum Gallorum milibus, robore et numero agendis, ubi id posceret necessitas. Sequani, Aedui, Arverni, Rhemi, Galliae totius flos, in partibus erant; equis, armis, pecunia, et quae porro expeditionis bellica flagitat, collatis. Rufinus, Flavius, Asiaticus, alique decem Galliae electi, et Vienna belli sedes. Sed infesta Lugdunensis civitas vicina, quae aut adversata Gallis suis et causae, aut causae propter ipsos est. Frequentibus pugnis, crebris velitationibus se fatigabant vicinam civitates, oppidana simulatione, animis ita exacerbatis, ut facile quis conjiceret, quansitam ex publico praetextum privatis vindictis. Lingones quoque, Treveri, et aliae urbes suis popularibus desertis, foederatas Germanicis legionibus accesserant. Verginio tres parebant legiones, earumque auxilia; qui quum videret armis atque discordiis fervere Galiam, et aut faciendas sibi partes, aut in factas transcendendum esse (dato illis rebellium titulo, donec prevaluissent), privatim Neroni inimicus, ob causas ex publico, nullo in Galbam studio, et Vindici iratus, quod, novo exemplo, provincia obtruderet principem, nihil agere certus, nisi hoc tantum, quod alieno arbitrio versatilem se praebere nollet, statuit defensionem suam invigilare, ne ad id cogereetur quod nollet, contractis undique raptim copiis, ea virtute et fama belli, ut quocumque se viderent, imperium translaturum viderentur.

Ex altera parte legatus Aquitaniae, adversus Galliam motus imploravit a Galba auxilium, qui tum Nova Carthagine conventus agebat. Sed mox sensit se inconsideratius egisse. Galba enim, acceptis a Vindice literis, et jam comperto procuratoribus Neronis mandatam ipsius mortem, amicis rem discutiendam denuo proposuit. Qui se suaeque periclitari nolent, rogabant, ulterius se non ingereret, sed expectaret quo Roma novis excita motibus inclinaret. Praveri possent legatos provinciarum, et

Nova Carthagine. Carthago Nova, urbs Contestanorum populorum, in Hispania tarraconensi sive Citeriore et ad mare Ibericum, hodie Carthagena, urbs regni Murciae, in Hispania recentiore, pariet regi Catholico.

TILLEMONTUS.

I.

salis mature armari qui sic admoneatur. Titus Vinus, legionis legatus, et in flagranti apud Galbam gratia, tutiora judicabat circumspicienda. Tempori, inquit, hoc da, et in procuratorem unum et alterum intentus, copias praeſto habe. Sane si vel ſuſpendio paucos iſtos hic e medio tollere poſſemus, defuturos putas in necem noſtram carniſices? Ferrum in Nerone porridge, ſtringendum ex occaſionis nutu. Forte, inquires, mitiora ſequetur Nero, nondum conſummata defectione. Sed boni etiam principes imperii ſui majeſtatem acerrime æmulantur, et cujuſcunq; etiam leviſſima temeritate attentatam ſeveriſſime aſſerunt, atque ulciſcuntur. Quam miſere ſe dediderunt, qui affectato, licet incaute nec ſponte, regno, lacceſſere auſi ſunt principes, qui diadema ſuum adverſus injuria vel tenuem ſuſpicionem, cauſiſſime ſimul et atrociffime vindicarunt? Germanicus imperitanti Tiberio, ut aliqui veſtrum adluce meminertunt, quod pauci eum principem conſalutare voluiſſent, ſemper invisus fuit, donec morte ſua expiaſſet alienam temeritatem. Corbuloni, iſti, inquam, Corbuloni, qui Germaniam pacaverat, Armeniam ad obſequium redegerat, Parthici equitatus ferociam contuderat, Arsacidarum progeniem Neroni ſupplicem ſecerat, tam glorioſe geſta verterunt in pernecium, quod tacite ex quorundam ſententia, et vulgi fama, velut aptus principatui monſtraretur. Reos nos, ut aiunt, jam peragit armata ſeceſſio. An ille commiſeratione tangeretur, quem nihil unquam poenituit, niſi forte quid bene feciſſet? Exſpectet, cuicunq; libuerit, ex urbe, ubi perditã libertas, virum parem aſſerendis in libertatem ceteris mortalibus: hanc certe ſola Galba et Vindiciſ arma nobis ſpondent. Hæc ſola nos arma jam vindicare poſſunt. Hæc quum aliis conſiliis antehabenda eſſe ſuaderet veri ſpecies, et in tantum valida, ut aſſenſum diutius ſuſpendi non pateretur, Galba diem dixit, quaſi manuſſioni vacaturus. Ex agris provinciales ad præſtitutum tempus confluunt, ſuſpicionibus facile, quaſi aliud ageretur, diſtracti. Galba, proſiſtitis ante ſe damnatorum occiſorumq; a Nerone quamplurimis imaginibus, et adſtante nobili puero, quem exſulantem, ex proxima inſula Baleari ob id ipſum acciverat, circumfuſos milites ſic adlocutus eſt: Adſumus, Commilitones, ſervis libertatem præſtituri, ut et alii per nos tam ingenti beſificio gaudeant, quod nobis hæcenus vix integrum fuit, quibus tamen natura et fortuna illud induliſit. Ex prioris vitæ inſtituto facile conſtat, me nulla ambitione trahi ad ſpes novas, adeoque teſtatur mihi animus, nec per malignitatem quid tentare, et privata etiam civium ſaluti me poſthabere. Dolet exprimi hæc voces, ſed celari negant quæ in omnium oculis geſta ſunt. An immaniſ unquam habitum vel uno anno mancipium, quam nos quatuordecim per annos ſub Nerone? Quo genere tributi non exhauſit rempublicam, ut extorſionibus per ſcelus profuſa ac perditã ſuppleret? Qua abſtinuit crudelitate? Nobis diſſimulantibus, ipſa clamitarent ſaxa. Feneo graſſatus eſt in patris fratrisq; necem. Nihil in divexanda matre penſi habuit, donec inceſto pollutam occideret. Uxorem, præceptorem, et quocunq; virtute

*conspicuos in senatu, Romæ, aut in provinciis sciret, nullo sexus aut ætatis discrimine, e medio sustulit. Quid anxia suspiria et lacrimas memorem tot nobilium, quorum ille patres interemit; tot uxorum, quarum maritos; insignium virorum, quos in exilium eiecit? quasi fatis in crudelissimum principem vindictam festinantibus. Principem? immo incendiarium, cantorem, citharædum, histrionem, quadrigarium, præconem; immo ne virum quidem, qui viro, et cui vir denupsit. Monstrum et propudium generis humani. Puto vobis ex fama innotuisse Vindicis in Gallia molitiones. Me quod attinet, indoleo. Prior vita, ab omni sejuncta ambitione, captandis dignitatibus abstinuit; et quantum mihi temporis superest, malim placide, extraque turbas transigi. Sed quum, nescio quo fato, seu decus, seu munus quod nunquam optavi juvenis, nedum hac ingravescenti ætate, aliorum mihi vota imponant, committere non debeo, si vos habeo assentientes, ut publicæ saluti non impendatur ultimus spiritus hic, quo senile corpus animatur; neque Julius imperator, vel Augustus Cæsar, adoranda mihi eminus nomina, nec accessu propiore violanda, nunc bello læcesantur. Sed nondum finitam orationem turbat militum et populi clamor, imperatorem consalutantium. Galba, laudato eorum erga salutem publicam studio, accepta re, nomine repudiato, legatum se senatus ac populi Romani professus est. Proxima cura fuit copiis militaribus sese firmare, et invidiosum nomen turbis detrahere: obtulit se provinciæ plebs miro undique confluxu. Novæ legiones et auxilia conscribentur, juvitque necessitatem casus, qui navem Alexandriam appulit armis onustam, sine nauta, ac vectore ullo. Magnum accessit fortuna hæc ad rei summam momentum; ut jam nemini dubium esset, justum piumque et faventibus diis bellum suscipi. Deinde ex præsentibus, qui prudentia et ætate præstarent, velut instar senatus instituit Galba, et equestris ordinis juvenes delegit, qui excubias circa cubiculum suum vice militum agerent. Etiam per provincias edicta dimisit, auctor *singulis universisque conspirandi; simul, et, ut qua posset quisque opera, communem causam juvarent.* Multi, deserto Nerone, in ejus partes transibant, et inter primos M. Salvius Otho, tunc Lusitaniæ rector, collata supellectile pretiosissima excudendæ pecuniæ. In Germania Superiori, exercitus, perspectis Neronis viribus plurimum imminutis, Gallia in apertam rebellionem excita, Hispania principem ostentante, aliis provinciis nutantibus, totque votis in unum licet imperatorem non conspirantibus, Neronem tamen palam hostiliter peti; considerato robore, quo nunc collectas valebat, qui ante in cohortes et turmas per præsidia dispersus esset; a Galba alienus, et contumelia ferox fremensque, ab una legione sibi principem imponi, statuit transferendi principatus gloriam occupare. Et in proximo erat, qui tanti beneficii honoribus par esset, Verginius Rufus legatus, et qui, domo licet minus nobili, attamen virtute, fama, rebus gestis, et quicquid æstimantibus in prærogativa est, Galba potior censebatur. *Hic, inquebant, gentilitiis imaginibus si anteire dicatur, at**

Catulus, gentis caput et decus, turpi fuga in bello adversus Cimbro sibi consuluit, ubi Marius, natalium obscuritate infra Verginium, constantiam suam, armis vindicata republica, adprobavit. Sicque imagines Neronis passim dejectæ in castris; et magnos inter tumultus Verginius consulatur princeps, ejusque nomen signis militariibus inscribitur. Ille, adulta rebellionem, atque militibus huc compellentibus impar, videbatur accessurus molitionibus in Neronem; sed nulla pro se ambitione incitus, et multo minus studio alicujus qui exteris aut aliis legionibus placuisset, trahebatur. Neque enim ille intendebat, immo despiciere videbatur imperium, quod flagrante multorum ambitu petebatur; certus non admittere principem, nisi quem liberis suffragiis senatus elegisset: *Penes senatum esse arbitrium et jus, quod nullius insolentia delibari pateretur.* Pacatis utcumque militibus, delendæ inscriptionis auctor fuit, totumque exercitum in Galliam rapuit, oppugnandi Vindicis prætextu. Obsessa Vesontio est, postquam recipere Verginium abnuit. Vindex viginti armatorum millia educit, urbi liberandæ, aut, si casus daret, prælio. Castris non longo intervallo discessit, literæ utrimque commeabant. Secutus mox congressus clanculum, omnibusque submotis, eventu placido, et directis haud dubie in Neronem utriusque viri consiliis; neque a vero abest, cogitatum etiam esse de rejiciendo Galba. Amice ergo discedunt in sua quisque castra. Vindex dubio jam extricato securior, minime pugnam cogitans, ingredi Vesontionem statuit, fovendis a protectione militibus. Germanici in excubiis ad mœnia quæ ipsi obsidebant, quum viderent appropinquantes Vindicis copias, et peti se putarent, inscii quid inter duces actum foret, neque occasione defuturi, non expectata jussione legati, inopinæ aggressionem, Gallos turbatis ordinibus incoedentes invadunt, quos restituere raptim non patiebatur belli ignara multitudo. Internecione ergo prope deleti Galli, direptis etiam impedimentis. Vindex infausto subitanei atque inopini prælii eventu, quum perisse sibi cerneret ipsum Galliæ florem, et suspecta Verginii fraude, quasi dolo et per insidias captum ipsum transmissurus esset ad Neronem, gladio suo incubuit. Persequentium legionariorum multi cadaver vulneribus confodiebant, sibi quoque falso adrogabant gloriam, quasi interfecissent Vindicem, spem præmii, si forte Nero vicisset. Postquam sic pugnatum esset, rursus ad principatum suscipiendum Verginius militum vocibus compellebatur; quibus et accesserunt aliarum legionum legationes, offerentes quod in se esset auxilium, aut alioquin redituros ad sacramentum Neronis. Verginius, deplorato infelicitatis amici casu, abnebat colloquium, Galliæ interiora aditurus. Hunc exitum habuit Julius Vindex, vir ardui potius conatus quam fausti, qui imparatus ab exercitu rite instructo, nulla

Vesontio. Urbs Sequanorum populorum in Lugdunensi quinta, Galliæ provincia, hodie Besançon, urbs comitatus Burgundiæ, parisi regni Franciæ.

TALLEMONIUS.

legione, nullis in provincia sua militibus, et dum alii duces, quibus vires et faventior fortuna, eminus tam periculosas molitiones inspectarent, bello laceessere ausus est principem, cui triginta legiones in armis; eamque principatu per quatuor Cæsares e majoribus anis ad se devoluto, suaque insuper quatuordecim annorum administratione subnixum. Quem ducem non privata desperatio impulsisset in reipublicæ exitium, aut vindicta ob perditam gratiam, aut dedecus aliquod, arripere suasisset imperium (amplic novis rebus materies); sed ut incubantem patriæ tyrannidem præpulsaret, affectu tam acri, ut vilis ipsi vita et securitas videretur. Quum enim ei recantaretur, Neronem, edicto *caput ejus venale proposuisse pretio decies mille sestertium*, respondit: *Qui obruncati Neronis caput mihi obtulerit, meo invicem donatus abibit*. Et quamquam fortuna abtulit virtutis usum, et infesta eo casa fata, humanis consiliis flecti neciosa, intercesserunt coeptis audacibus, fatendum tamen, Vindicem primum lapidem movisse, qui, sensim provolutus, Neronem solio deturbavit. Ille Neapoli de motu Galliarum cognovit circa vigesimum diem Martii; adeoque lente et secure tulit, ut nihil ex consuetudine luxus atque desidii omitteret vel immineret, sed gaudentis etiam suspicionem præberet, tanquam occasione nata, spoliandarum jure belli opulentissimarum provinciarum. Censæ tempore interpellatus tumultuosioribus literis, hæcenas excaudit, ut *malum iis, qui descissent et hilaria sua turbarent, minueretur*; ita ut per octo continuos dies non rescriberet cuiquam, non mandaret quid aut præciperet, et rem silentio obliteraret. Edictis tandem Vindicis contumeliosis et frequentibus permotus, senatum epistola in actionem sui, reique publicæ, adhortatus est, excusato languore facinoræ, propter quem non adesset. Cetera convicia Vindicis, ut falsa, non alio argumento refellebat, quam quod etiam inscitia tantopere laborasse perfectæque a se artis objiceretur; singulos subinde rogans, *noscentis quemquam præstantiorem*. Senatus, acceptis literis Neronis, seu adalatio, seu metus fuit, *Vindicem perduellionis damnat*, qui idem senatus paulo post Neronem eodem titulo infamavit. Sed urgentibus aliis super alios munitis, Romam Nero prætrepidus rediit. Ac ne tunc quidem aut senatu, aut populo coram appellato, quosdam e primoribus viris demum vocata evocavit, tanquam deliberaturas de re gravi, transactaque raptim consultatione, proposuit quæ in musicis nova excogitasset, per organa hydraulica novi et ignoti generis; ostendensque singula, de ratione ac difficultate cujusque disserens, addebat, *reperit sibi, quomodo graviore et vegetiore sono audirentur, jamque etiam prolaturum omnia in thea-*

Decies mille sestertium. Gallicæ monetæ 752,500 franci.

Neapolis. Urbs Campanorum populorum ad mare Tyrrhenum, hodie *Napoli* Italica, *Naples* Francica, urbs Terræ Laboris in regno Neapolitano.

TILLEMONTIUS.

trum affirmavit, si per *Vindicem* liceat. Sed postquam deinde Galbam et Hispanias descivisse cognovit, collapsus animoque male fracto, diu et sine voce et prope intermortuus jacuit: utque resipuit, veste discissa, capite converberato, actum de se pronuntiavit. Nec consolationem admittit, donec senatus Galbam, tamquam *hostilia in rempublicam agitasset, proscriberet*. Et quum prosperi quiddam e Germania nuntiatum esset, rediit ad mores luxu et infanda securitate perditos. Galbæ servis in carcerem coniectis, bona eorum hastæ subjecit. Consimilia egit in Hispaniis Galba, bonis Neronis ibidem per auctiones distractis, sed meliore fortuna fori: multos promptiores ad emendum reperit, quam Nero.

Initio statim tumultus, multa et immania creditur destinasse: *successores percussoresque submittere legatis, exercitus et provincias regentibus, quasi conspiratis, idemque et unum sentientibus: quicquid ubique exsulum, quicquid in Urbe hominum Gallicanorum esset, contrucidare: illos, ne desciscantibus aggregarentur; hos, ut consocios popularium suorum atque fautores: Galias exercitiibus diripiendas permittere: senatum universum veneno per convivia necare: Urbem incendere, feris in populum immixtis, quo difficilius defenderetur*. Sed absteritus, non tam pœnitentia, quum non abhorrerent hæc a natura ejus, quam perficendi desperatione, credidit expeditionem necessariam, præmisso interim Petronio Turpiliano et Rubrio Gallo, aliisque ducibus. In præparanda expeditione primam curam habuit deligendi vehicula, portandis scenicis organis, concubinasque quas secum educeret tendendi ad virilem modum, et securibus peltisque Amazonicis instruendi. Mox tribus urbanas ad sacramentum citavit; ac nullo idoneo respondente, *certum dominis servorum numerum indixit. Partem etiam census omnes ordines conferre jussit, plerisque omnem collationem palam recusantibus*. Ut enim arma civilia minime procedunt sine stipendiis, neque temere subditos novis divexat tributis prudens princeps, ubi maxima eorum agitur benevolentia, qui simul et corpore obsequiam debent: Nero pacis tempore futuri improvidus, et belli sustentandi præsidii destitutus, offendere tum cives cogebatur, quum conciliare animos populi Romani præcipue debuisset. Sic nihil in rem suam confecit, eo magis adversantibus subjectis; et accedente ad malam famam adversæ factionis potentia. Ex imperii et militiæ arcanis, unum sibi ad summæ fiduciæ spem superesse affirmavit familiaribus: *Simul ac primum provinciam attingisset, inermem se in conspectum exercituum proditurum, nec quidquam aliud quam fleturum; revocatisque ad pœnitentiam defectoribus, sequenti die lætum*

Amazonicis. Amazones, populi Sarmatiæ Asiaticæ ad meridiem, hodie Tartari Circassi, vel Circassia, inter Moscoviam et Georgiam. Fuerant etiam Amazones in Ponto, regione Asiæ minoris, et ad Pontum Euxinum.

inter letos, cantaturum epinicia, quæ jam nunc componi sibi oporteret. Interim dum Nero in Galbam et Vindicem arma expedit, nuntiatur præsenti *Verginii et ceterorum exercituum defectio.* Ille velut amens literas sibi redditas concepsit, mensam subvertit, duos scyphos gratisissimi usus illisit solo, et abjecta sui cura, quamvis non propius admoto periculo, *venenum* poscit, *in auream pyxidem conditum, ne indecora morte tolleretur,* transiitque in hortos Servilianos; ubi, præmissis Ostiam liberorum fidissimis, fugam in Ægyptum tentavit, quæsiturus ex musicæ studio victum; imaginaria ibi securitate, quam imperatori Roma negabat. Sed tribunis centurionibusque prætoriiis partim tergiversantibus, partim aperte detrectantibus fugæ societatem, uno etiam proclamante, *Usque adeone mori miserum est? varia agitavit, Parthosne adiret nupero beneficio obstrictos, an Galbam supplex peteret? an atratus prodiret in publicum, proque rostris, quanta posset maxima miseratione, veniam prætoriorum precaretur, ac ni flexisset animos, vel Ægypti præfecturam concedi sibi oraret?* Placuit illud, et inventus est postea in scrinio ejus hæc de re sermo formatus. Sed deterritum putant, ne, prius quam in forum perveniret, discerperetur; et cogitatio in posterum diem dilata est.

Interæa Nymphidius Sabinus et Sophonius Tigellinus, qui tum prætorias cohortes regebant, et qui, obscuro genere, hæc virtutum præmia per scelus ac beneficio Neronis adepti erant, primi eum deserunt produntque. Sed Tigellinus infamia sua et publico odio invalidus; Sabinus prospera militum fama florebat; qui, affirmato, *Neronem fugæ delegisse Ægypti latebras,* et facta prætorianis donativi spe, *Galbæ nomine, trigesies mille sestertium et quinquies in legionarios,* plus quam aut posset aut vellet, facile persuasit ipsis ut desererent principem, a quo (ut putabant) desererentur, et in Galbæ verba jurarent. Neque favori quo ceteros duces præcelleret Galba id tributum est; sed dum alii dubitarent, alii recusarent, et nullo competitore certaret Galba, imperium ei delatum est. Prætoriani qui in excubiis erant apud principem in hortis, dum futura prospiciunt, et commilitonum consiliis se immiscere gestiunt, quibus de creando novo principe agebatur, dormiente Nerone, se subducunt. Ille, ad mediam fere noctem excitatus, ut comperit stationem militum recessisse, prosiluit e lecto, misitque circum amicos. Et quia nihil a quoquam renuntiabatur, ipse cum paucis hospitia singulorum adiit. Tantus imperator, prius adoratum mundo caput, amicorum,

Hortos Servilianos. Quo loco vel qua Romæ urbis regione fuerint horti Serviliani, non liquet.

PANVINIUS.

Trigesies mille sestertium. Singulis Gallicæ monetæ 2,257 fr. 50 cent.

Quinquies. Sunt Gallicæ monetæ 3,76 fr. 25 cent.

militamque instructissimo comitatu, et expeditis omnium obsequiis, nunc servuli in morem, fores oberrat, quas infelici sibi clausas reperit! Ita urgentibus adversis, consiliaque et solatia notissimorum præcipientibus, in cubiculum rediit, unde jam et custodes diffugerant, direptis etiam stragulis, amota et pyxide veneni. Requisivit ergo *Sulpicium gladiatorem, vel quemlibet alium percussorem, cujus manu periret*. Nemine reperto, nec amico, nec inimico, procurrit quasi præcipitatus in Tiberim; sed revocato rursus impetu, aliquid secretioris latebræ ad colligendum animam desideravit; et offerente Phaonte liberto suburbanum suum, circa quartam miliarium, fugit nudo pene atque tunicatus, quatuor solum comitantibus, Phaonte, Epaphrodito, Sporo et Neophyto, obsoleta in veste, neque prorsus militarem in modum, adperteroque capite, et ante faciem obtento sudario. Dum festinus urget iter, audiit ex proximis castris clamorem militum, *et sibi adversa, et Galba prospera ominantium*. Equo in via consternato, et ad latus deflectente, detecta facie agnitus est a quodam missitio prætoriano, et salutatus. Ut ad diverticulum ventum est, dimissis equis inter fruticeta ac vapres, per arundineti semitam sægre ad adversum villæ parietem evasit. Ibi hortante eodem Phaonte, ut *interim in specum egestæ arenæ conderet*, negavit se vivum sub terram iturum; ac parumper commoratus, dum clandestinus ad villam introitus pararetur; atque ita quadrupes per angustias effossæ cavernæ receptus in proximam oellam, decubavit super lectum modicella calcita.

Interim Romæ a senatu *hostis judicatur, dignusque qui puniatur more majorum*: et jam quærebatur ab iis quibus præceptum erat, ut vivum eum attraherent. In principatum autem successor, etsi tacitis omnium suffragiis Verginius designaretur, qui a senatu expectare posse oredebatur hoc beneficium, quum ad eum retulisset arbitrium eligendi, patres tamen, metu ne in novas belli civilis turbas revolverentur, quum submoveri alioquin occupato jam loco Galba non posset, militum exemplo, in Galbam consenserunt. Tum unoquoque circa Neronem hinc inde instanti, ut *quam primum se impendentibus consumeliis eriperet, funeratibus instrui* jussit, flens ad singula, atque identidem dictitans: *Qualis artifex pareo!* Inter moras perlatus a cursore Phaontis codicillos præripuit, legitque se a senatu hostem judicatum, et quæri ut puniatur more majorum. Interrogavitque *quale esset id genus poenæ; scilicet ignoto sibi tales sanctiones condendi more!* Quum comperisset, *nudi hominis cervicem inseri furcæ, corpus virginis ad necem cædi*, conterritus, duos pugiones, quos secum attulerat, arripuit; tentataque utriusque acie, rursus condidit, ac orabat, ut se aliquis ad mortem capessendam exemplo suo juvaret: quod frustra ab inerti aula, et per luxum ac infamiam nequissime emollita, sperabat. Jamque missi a senatu equites appropinquabant; quod ut Nero sensit, ferrum jugulo adegit, juvante Epaphrodito a libellis, qui a Domitiano postea occisus, istius obsequii pretium tulit, judi-

ante, non dignum spiritu, qui quocunque modo eum principi expressisset. Hæc vite exitum habuit Nero vita pudendus, imperio in publicum edium adducto, nullo nec metu nec amore subjectorum, secundo et trigesimo ætatis, ac decimo quarto imperii anno, octavo die Junii, hæud modica sub initium imperii gratia, ut dicere solitus fuerit Trajanus, *hænos etiam principes non adæquasse famam Neroniani quinquennii*. Sed mox quum erupisset in quodlibet licentiæ et crudelitatis genus, lentus in negotiis, valido tantum in flagitiis ingenio; sic tandem oppressus periit.

Post ejus mortem populus et imprimis nobiles, in quos præsertim æviarant, sacra Diis fecerunt, actis quasi per publicum gaudium festis. Alii quoque pileati tota urbe discurrerunt, quasi parati libertate. Senatus de novo censuit, *gratias Nymphidio agendas, laudatæque ejus prudentiæ et reipublicæ cura*, Galbæ decrevit consuetos principis honores, et factum super ea re senatusconsultum; ut quam celerime ad eam mitteretur, comites operam dederunt. Decreta quoque legatio ex primoribus, addito mandato, præter gratulationum sollemnia, ut rogaretur *Romam properare*. Tum et in senatu propositum, *ut in accusatores inquireretur*. Spectabat id ad multos ex potentissimis, qui proximorum perniciæ vixissent; et sic quodammodo convellebantur arcana imperii, eversis ejus pœnitiis. Nihilominus tamen illi adeo execranda facinora perpetrarant, et adeo recens scelerum memoria erat, ut senatusconsulto *omnes delatores, cum reliqua Neronis factione, judicarentur puniendi morte majorum*. Sed in paucos tantum ex infimis id valuit, ex quibus nec insignia in alios damna, si salvi forent, nec in rempublicam commoda existabant, si damnarentur, majoribus facile eludentibus periculum.

Is erat in Gallia et in Urbe rerum status, quum repente ex inopinate cuncta turbata sunt in Hispania, militesque, pœnitentia mutati sacramenti, destituerunt Galbam voluerunt, ægreque retenti in officio; et servi, quos a liberto Neronis ad fraudem præparatos, muneri acceperat, per sagiportam in balneas transeuntem pene interemerunt, nisi cohortantibus invicem, *ne occasionem omitterent*, interrogatisque *de qua occasione loquerentur*, expressa cruciatus confessio esset. Accessit ad tanta discrimina mors Vindicis, urgebaturque Verginius a legionibus suis, ut *quasi jure victoriæ sibi debitum principatum acciperet, aut alioquin ipsas ad Neronem redituras*. Maxime consternatus Galba, per literas a Verginio petiit, *ut secum junctas pro libertate et Romano imperio curas capesseret*. Ipse tamen, destituito similis, Cluniam se recepit, facti pœnitens, et

Cluniam. Clunia, urbs Arevacorum populorum et Cluniensis conventus, in Hispania Tarraconensi sive Citeriore, et ad Durium fluvium, hodie *Carrion del Conde*, burgus Castellæ Veteris prope fluvium *Douro*, et urbem *Osma*, in Hispania hodierna, parat regi Catholico.

privatam vitam respiciens, quasi inter summum et infimum hic esset medio locus. Ita varie anxius egit, nec multum abfuit quin vitæ renuntiaret. Sed tum septimum intra diem Icelus libertus Roma profectus adest, qui renuntiat, vivente adhuc Nerone, sed latente, a prætorianis primam militibus, dein a populo etiam et senatu Galbam imperatorem electum, et paulo post de spontanea nece Neronis esse allatum in urbem nuntium, et huic tamen nuntio non ante se fidem adhibuisse, quin ipse accurrisset, et cadaver propriis oculis perlustrasset; eo viso, se tandem urbe profectum venisse ad Galbam. Biduo post Vinius e castris capita senatusconsulti attulit. Galba, inopinato eventu lætus, Icelum ornat annulis aureis, Vinium summo apud se loco habet, depositaque legati, *auscipit Cæsaris appellationem*. Cornelius Laco donatur prætorii præfectura; et Romæ, stabiliendis rebus, quum præsentiam suam requiri, atque ex usu fore arbitraretur, *indicit profectionem, exercitum terra ituro*.

Nymphidius auctorem se interfecti Neronis, et navati pro principatu laboris mercedem aliam non esse præter ipsum principatum ratus, *Galbæ quoque senium increpans, quem Roma diu ferre non posset, principem egit, adrogavitque sibi imperii instar, non per gradus, sed cum magno impetu. Prætoriano militi gratus ob donativum erat, prono et facili, quocumque duceret, obsequio. Et primores senatus, gratiam ejus captantes, videbatur etiam sibi obstrinxisse, ita ut sui jam oblitus, Tigellium socium juberet deponere gladium. Consules, quod codicillos non misissent per prætorianos milites, nec mandata cursorum obsignassent ipsius annulo, decreverat abdicare; et rei porro suæ intentus, convivio excipit qui in civitate erant eminentioris fortunæ, nomine Galbæ tamen, in speciem: et simul tacite milites inducere conatur, quo Galbæ supplicarent, ut *Nymphidium faceret præfectum prætorii perpetuum et sine collega*. Utque licentiæ hamo populi militumque animos deliniret, dedit sæviendi potestatem in Neronianæ factionis reliquias. Spicillum gladiatorum Neronis imagini alligatum, publiceque raptatum in foro trucidarunt. Aponius delator oppressus est, per cujus cadaver impulerunt graves saxis currus; ne alios contumeliose habitos cæsosque commemorem; quosdam etiam discerpserunt, ut nullo metu grassantis vulgi mos est, omni culpa vacuos. Et in senatu audita querentis Maurisci vox est, *fore ut brevi optent, restitui sibi Neronem, quum magis toleranda sit unius quam plurium tyrannis, tutiusque vivi, ubi nihil licet, quam ubi omnia*. Ita Nymphidius, natus Nymphidia liberta, diuque aulico exercita famulatio, et Martiano gladiatore patre, insidiabatur et imminabat imperio, sibi que id rapiebat, opera feminarum illustrium, et quorum Romæ in senatu valida auctoritas erat, misso quoque in Hispaniam Gelliano, qui explorandis Galbæ consiliis intentus esset.*

Macer in Africa, rebus jam turbidis, delectus agit, principemque sibi locum destinat; sed eum avaritia et crudelitas invisum fecerant; languisque in se hominum studiis, nec pares conatibus vires cogere, nec

jam coeptis sine periculo abistere poterat. Galvia Crispinilla in Neronis intimas libidines assumpta, quum post ejus mortem sibi metueret, in Africam trajecit. Illius consiliis usus Macer, provinciam, qua mari imminet, praesidiis firmat, vetitis frumenti transvectionibus, Romam fame pressurus. Fonteium Capitonem, Inferioris Germaniae legatum, aliquid pro se agitasse fama est. Affirmant eum, quum juri dicendo praesideret, et ille, contra quem erat pronuntiatum, appellasset Caesarem, tum surrexissse altiusque conscendisse subcellium, jussu, *qui victus erat, perorare causam in Caesaris auditorio*. Sed Fabius Valens, legionis ibidem legatus, Galbae partes amplexus erat, primusque cum suo milite, in ejus transiit sacramentum, exemplum sequente toto exercitu Inferioris Germaniae. Et tum Verginius solus existimabatur Galbae rivalis, jam durius oppresso Vindice et perdomita Gallia; at ille, quamquam a militibus, evulgata Neronis morte, ita urgeretur, ut tribunus etiam stricto ferro juberet, *aut illud, aut imperium accipere*, a proposito se tamen dimoveri nequaquam passus est. Postea cognito senatus decreto, sponte ille, exercitus autem aegre, et nonnisi diu reluctatus, *in verba Galbae jurovit*, quum jam Inferior Germania sacramento ejus esset adacta; et secutus mox est reliquarum provinciarum consensus.

Galba, ordinandis imperii rebus intentus, civitates Hispaniarum quas cunctantius sibi accesserant, *gravioribus tributis*, quasdam etiam *murorum destructione punivit*; et praepositos procuratoresque supplicio capitis affecit, cum conjugibus ac liberis. Quo facto excessit Neronis saevitiam, praeter omnium expectationem, et quidem principatu nondum adulto. *Trebonio Garratiano, Africae procuratori, praecipit, interimere Macrum, recens conscriptam ibi legionem dimittere, regionemque illam turbis purgare*; et suffectus est Verginio Hordeonius Flaccus, qui tum utriusque Germaniae legatus fuit. Tum senex paludatus iter ingressus est, ac dependente a cervicibus pugione, nec prius usum togae recuperavit, quam oppressis qui novas res moliebantur. Galliarumque civitates, Vindici remanere ausas, *reditu et agris multavit*; aliis quae suarum partium, *quartam tributorum partem remisit*, quibusdam jus civitatis auro mercantibus tribuit; et Vinii cupiditatis immensae, conspicuo apud invalidum senem loco, ditioribus venalem offerebat principis sui gratiam. Missi a senatu legati ei occurrunt Narbone, omnibus ex imperii dignitate compositis; exceptosque benigne Galba, familiaribus colloquiis et modice de suo coeae adhibuit, in magna licet opum abundantia, submissisque a Nymphidio structoribus et suppellectile Neronis. Sed Vinius, cujus Galba totus erat, consuluit ei, *ne popularitati, quae minus magnifica ac decora*

Narbone. Narbo, urbs Volcarum Arocomicorum populorum, in Viennensi sive Narbonensi Secunda, Galliae provincia, hodie *Narbonne*, urbs dioceseos cognominis, in Occitania Inferiore, vulgo *Bas-Languedoc*, et in parte meridionali regni Francie.

TILLEMONTIUS.

atque modo crudelior ille, modo remissior, non sine delictorum imperii et ea aetate profecti principis. Tugellius redempta salute laetus, sumptuosae epulo *soteria* sua celebravit; Viniisque conurgens a Galba cenna, huic convivio interfuit cum Crispino filio, cui per honoris speciem Tugellius dedit decies sestertium, cum gemmas et quicquid in aureo celli ornata habuit concubinarum intimo, tum quoque in mensa parvum, arstimatum sextertium nullibus sestertium. Quis et Halotum, ex omnibus *Heronis* em *utarius* maleficientissimum, praestitit incolamem Galba, et procuratoriae insuper amplissima ornavit. Jam vero ordinibus prope universis cum invidiam reddidit avaritia ac sordes, vitium familiare scabius, sed in principe *excessum* quam maxime, et in novo quoque periculosum. *Chorulae*, mire placenti, denarios quinque donavit, prolatos manus sua e peculiaribus localis suis. Ordinario dispensatori brevitarum rationum offerenti, *propodem* leguminis pro sedulitate ac diligentia porrexit. Sed imprisus praecipitavit res ejus astitit in milites, quibus quam donativum solito grandius praefecti praetorii promittissent, atque illi peterent saltem intra consuetum prioribus principibus modum, prorsus abavit, addiditque, *legi a se militem, non emi*. Vox forti principe digna et meliori *avos*, sed et tempori et ipsi tum parum congruens, fide malitum jam quotidianis corruptionibus obnoxia. Praesertim onerabat quod trium arbitrio regeatur, quos *paedagogos* vulgo vocabant, Vini ac Lacomis intimo admissionis amicorum, et Iceli liberti. Privatis quippe hominibus sufficit ad justitiae laudem, si noxa in alios abstineant; at principi curandum, ne cuiquam ex suis id liceat; nisi certe ad primam occasionem familiarium omnium culpis, velut a se ipso admisis, damnari velit. Quid refert, qua parte ingruat in cives flagitium, scelus, aut injuria, si damnum praesto sit, connivente aut etiam ignorante qui prohibere debuit? Sic Galba, quam nomen ejus, licet inscii, praetexeretur multis injuriis, quod tamen *grassanti* licentiae amicorum non obstitit, et laterent illum scelera, quorum ignorantia culpari meruit, auctoritate jam nulla, ipse suo et fere etiam reipublicae exitio gradum struxit.

(Ex editique C. Cornelii Taciti quem illustravit Julian. Pichon, in usum Serenissimi Delphini; 1686.)

Decies sestertium. Galliae monetae 59,400 fr.

Sextentia millibus sestertium. Galliae monetae 40,050 fr.

Nº 1. CAP. IX. *A. Vitellius aderat.*

Ita MSS., editio princeps et recentiores. Puteolanus praenomen omiserat. Quum autem frequens sit apud Tacitum, maxime in Historiarum libris, Vitelliorum mentio, eorum stemma hic proposuisse erit commo-

dum. Ante præmonuerim hoc stemma desinere in Vitellii imperatoris filiam, cui gener destinatus fuerat Valerius Asiaticus, ut videre est Hist. I, 59. Postea Vespasianus imperator, offensarum inimicitiarumque minime memor, eam splendidissime maritavit, dotavitque etiam, et instruxit. Vide Sueton. in Vespasian. c. 14. Vide quoque Aurelium Victorem in Epitome.

STEMMA VITELLIORUM.

BROTHER.
2

PUBLIUS VITELLIUS,
Eques Romanus.
Sueton. in Vitell. 2.

AULIUS VITELLIUS. QUINTUS VITELLIUS. PUBLIUS VITELLIUS. LUCIUS VITELLIUS,
Sueton. in Vitell. 2. Sueton. in Vitell. 2. censor, ter consul.
Tacit. Annal. II, 48. Tacit. Annal. I, 70, Sueton. in Vitell. 2.
et V, 8. Tacit. Annal. XI,
Uxor ACURIA. et Hist. I, 9.

Uxor ACURIA.
Tacit. Annal. VI, 47.

Uxor SEXTRIA.
Sueton. in Vitell. 3.
Tacit. Hist. II, 64.

AULIUS VITELLIUS,

Imperator.

Sueton. in Vitell. 3.
Tacit. Hist. I, 9.

LUCIUS VITELLIUS.

Tacit. Hist. I, 88, et IV, 2.

Uxor TARARIA.

Tacit. Hist. II, 63 et 77.

PETROKIA.

Sueton. in Vitell. 6.

PETRONIANUS,

Sueton. in Vitell. 6.

GALERIA FUNDANA.

Sueton. in Vitell. 6.

Tacit. Hist. II, 64.

GRAMMATICUS

Sueton. in Vitell. 6.

N. FILLA.

Sueton. in Vitell. 6.

Nº 2. CAP. XIV. *Piso, M. Crasso et Scribonia geminis.*

Ut *Pisonis* debilitas imbecescat, ejus *stemma* hic proponatur.

M. LICINIUS CRASSUS.

M. LICINIUS CRASSUS M. F. M. N. consul A. V. C. 723:
proconsul triumphavit ex Thracia et Galia A. V. C. 725.

M. LICINIUS CRASSUS, consul A. V. C. 739.
Inscripti. Collegii Romani. Vide Piranesi, *Fest. Capitol.* p. 34.

M. LICINIUS CRASSUS FRUGI, consul A. V. C. 780.
His triumphalia ornamenta adeptus, a Claudio cesas. Tacit. *Annal.* IV.
Sueton. in *Claud.* 17. Senec. in *Apocolocynt.*

Uxor SCRIBONIA, a Claudio cesas.
Tacit. *Hist.* I, 14. Senec. in *Apocolocynt.*

CN. POMPEIUS MAGNUS, M. LICINIUS LICINIUS PISO FRUGI LICINIANUS, LICINIA MAGNA;

a Claudio cesas.

Tacit. *Hist.* I, 48.

Senec. in *Apocoloc.*

Vide et *Supplem. Annual.* XI, 8.

Uxor ANTONIA.

Dio, LX, p. 638.

Vide et *Stemm.* *Caesar.*

num. 105 et 106.

CRASSUS,

consul

A. V. C. 817,

a Nerone

cesas.

Tacit. *Hist.* I,

48.

CRASSUS

ab Olhone cesas.

Tacit. *Hist.* I, 47.

PRIMUM a PISONE,

deinde a Galba adoptatus,

ab Olhone cesas.

Tacit. *Hist.* I, 14 et 48.

Sueton. in *Galba*, 17.

Uxor VERANIA.

Tacit. *Hist.* I, 47.

GRASSI FRUGI,

pontificis, filii;

L. PISONIS, pontificis;

Uxor.

Inscripti. apud *Gruter.*

p. 306. num. 1.

CALPURNIUS GALERIANUS.

Tacit. *Hist.* IV, 11.

Scribonia autem, mater Pisonis, adhuc nobilior : poterat enim, ut Libo Drusus, e familia Scriboniorum, de quo supra Annal. II, 27, *proavum Pompeium, amatam Scriboniam, Augusti conjugem, consobrinos Caesares, et plenam imaginibus domum ostentare*. Quæ autem Plutarchus, in Galba, p. 163, habet de Pisonis parentibus, corrupta sunt, ut alia multa in hac Galbæ vita : Πίσωνα, Κρίσσου και Κρατίωνος (corrige Σκριβωνίας) ἱεργον, οὗ: Κλαύδιος (Νέρων, corrige) ἀγρήκσι.

BROTIER.

N° 3. CAP. XXVII. *Milliarium Aureum.*

Præcipua fuit Romanorum in sternendis muniendisque viis magnificentia, quas milliariis distinxere. De illo usu pauca disseram. (Vide notam Ernesti ad hunc locum, vol. III, pag. 47.)

DE MILLIARIO AUREO.

Primus C. Gracchus, circa a. U. c. 625, vias per miliaria dimens, columnas lapideas, distantiarum signa, locavit : Κίονες λιθίνους σημεία τοῦ μέτρου κατίστησι, Plutarch. in Gracch. p. 838. Miliaria illa constabant mille passibus, seu quinque millibus pedum Romanorum, Gallice 4,256 *pieds*. A pomærio, portisve Urbis numerabantur. Deinde Augustus, optimi cujusque instituti æmulator et perfector, novam in reficiendis dirigendisque viis operam posuit, et, a. U. c. 734, miliarium aureum fecit, τὸ χρυσοῦν μίλιον κεκλημένον ἱστῆσαι, Dio, LIV, p. 526. Aureis literis ei inscripta fuisse præcipuarum urbium intervalla existimat P. Eschinardi, *Agro Romano*, cap. 3. Alii aureum totum fuisse volunt. Illud in capite fori Romani, ac proinde in celeberrima Urbis parte, posuit Augustus, ut, splendido superboque aspectu, Urbis victricis et Italiæ terrarum orbi dominantis memoria semper occurreret. In hoc miliarium vias militares Italiæ omnes desiisse testatur Plutarchus, in Galba, p. 1064 : Ἐβλάδιζεν εἰς ἀγορὰν, οὗ χρυσοῦς ἱστῆσαι κίον, εἰς ἃν αἱ τετραμῆναι ὁδοὶ πᾶσαι τελευτῶσιν. Unde patet, non ab illo milliaro, sed ab Urbis pomærio, seu veteri portarum situ, ante productionem mœnium ab Aureliano factam, itinerum mensuras incœpisse, ut optime advertit eruditus *Fabretti*, de Aquis et Aquæductibus veteris Romæ, p. 136. Idem plurimis experimentis constat. Labentibus tamen seculis, quidam scriptores itinerum mensuras ab aureo milliaro repetiere, uti videre est apud cl. *de la Nause* (*Mémoires de l'Académie royale des Inscriptions*, vol. XXVIII, p. 388 et seq.). Alia est mensura, apud jurisconsultos pervulgata, et in judiciis usurpata, quæ neque ab Urbis pomærio, neque a milliaro aureo initium ducebat, sed a continentibus ædificiis, à partir des faubourgs. De hac mensura *Macer*, Digest. lib. L, tit. 16, de Verborum significatione, leg. 154 : Mille passus non a milliaro Urbis, sed a continentibus ædificiis numerandi sunt.

Nunc vero, quum jam dudum Romanos in sternendis viis simus æmulati, eos nunc in signandis milliariis imitemur; id unum superest, ut ante Parisiensem B. V. Mariæ ædem, unde ducta itinerum initia, exsurgat milliarium aureum, nomine Ludovici XV insigne, cujus providentia magnificentiaque factum, ut viarum multitudine, amplitudine, commoditate et arborum umbraculis, Romanos vicerimus.

BROTIER.

Nº 4. CAP. XXX. *Vitia, quibus solis gloriatur, evertere imperium, etiam quum amicum imperatoris ageret.*

Amicitiam hic cum Nerone tangit, de qua Suet. Oth. 2: *Facile summum inter amicos locum tenuit congruentia morum; ut vero quidam tradunt, et consuetudine multo stupri; ac tantum potentia valuit, ut damnatum repetendis consularem virum, ingens præmium pactus, priusque plane restitutionem ei impetrasset, non dubitaret in senatum ad agendas gratias introducere. Omnium autem consiliorum secretorumque particeps, die quem Nero necandæ matri destinaverat, ad avertendas suspiciones, cænam utrique exquisitissimæ comitatis dedit.*

Sic Neroni conscius fuit libidinum Otho scelerumque; et idcirco aliquatenus evertit imperium, et jam quum amicum principis ageret: nam certe evertit imperium, qui perdit principem.

Et maxime pessum dedit Neronem, quum auctor fuit ei, aut certe conscius patricidii matris, et in Poppææ amores incitavit. Unde et exitium Octaviæ uxoris, et odium populi in Neronem.

Unde et magna sævitæ et cædium series: nam etiam sæviebat Sabina, et fuit cum Tigellino intimum consilium Neronis.

Habitu et incessu.

Muliebri scilicet, ut et ornatu. Sueton. 12: *Munditiarum vero pene muliebrium, vulso corpore, galericulo capiti propter raritatem capillorum adaptato et annexo, ut nemo dignosceret. Quin et faciem quotidie rasantare, ac pane madido linire consuetum, idque instituisse a prima lanugine, ne barbatus unquam esset.*

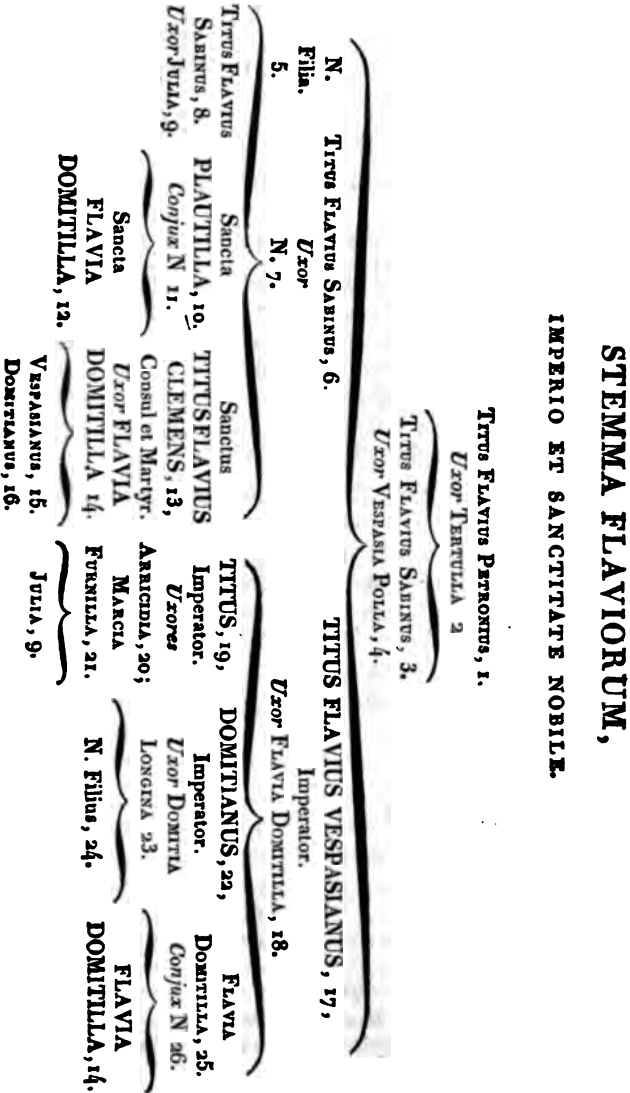
An illo muliebri ornatu mereretur imperium?

Hæc muliebria vult videri, et habitum etiam Othonis incessumque: nam et quosdam viros ad femineam usque molliem delabi, vel dicitur illud Ciceronis argumento sit, quæ Tullie filie incessum virilem, simulque generi muliebrem perstricturus, filiam increpans, *ambula ut vir*, ait, referente Macrobio; Saturn. II, 3.

Sueton. 12, Othonem dicit sacra etiam Isis sæpe in linteo religiosaque veste propalam celebrasse.

№ 5. CAP. XLVI. *Urbi Flavium Sabinum prefecere.*

Quum plurima sit in horum temporum historiis Flavii Sabini, Vespasiani, et Flaviorum memoria, eorum stemma hic proponam, tanto illustrius, quod imperio simul ac sanctitate inclaruit.

STEMMA FLAVIORUM ILLUSTRATUM.

1. TITUS FLAVIUS PETRONIUS, municeps Reatinus, *Rieti*; bello civili Pompeianarum partium centurio. Sueton. in *Vespasian*. 1.

2. TERTULLA, uxor T. Flavii Petronii, avia Vespasiani, imperatoris, quem educavit. Sueton. in *Vespasian*. 2.

3. TITUS FLAVIUS SABINUS, Pelronii et Tertullæ filius: publicum quadragesimæ in Asia egit tanta integritatis fama, ut imagines a civitatibus ei ponerentur sub hoc titulo ΚΑΛΩΣ ΤΕΑΟΝΗΖΑΝΤΙ. Sueton. in *Vespasian*. 1.

4. VESPASIA POLLA, uxor T. Flavii Sabini. Sueton. in *Vespasian*. 1.

5. N. filia T. Flavii Sabini et Vespasiæ Pollæ, intra primum annum mortua. Sueton. in *Vespasian*. 5.

6. TITUS FLAVIUS SABINUS, filius T. Flav. Sabini et Vespasiæ Pollæ, frater Vespasiani, imperatoris, præfectus Urbis. Sueton. in *Vespasian*. 1 et 10; Tacit. Hist. I, 46; III, 64 et 65.

7. N. uxor Titi Flavii Sabini. Nomen ejus ignoratur. Videtur fuisse ex familia Arretini Clementis. Tacit. Hist. IV, 68.

8. TITUS FLAVIUS SABINUS, T. Flav. Sabini filius, patruelis Domitiani, qui eum occidit. Sueton. in *Domitian*. 10.

9. JULIA, Titi, imperatoris, filia, uxor T. Flavii Sabini. A Domitiano primum neglecta, deinde ardentissime dilecta. Sueton. in *Domitian*. XXII. In nummis, IVLIA IMP. T. AVG. P. AVGVSTA. id est, *Julia Imperatoris Titi Augusti filia Augusta*; IVLIA AVGVSTA DIVI TITI FILIA.

10. PLAUTILLA, T. Flav. Sabini filia, Christiana religione et sanctitate insignis. Ejus memoriam recolit Ecclesia die 20 Maii. Vide Acta sanctorum ad hunc diem.

11. N. Conjux sanctæ Plautillæ. Nomen ejus ignoratur.

12. FLAVIA DOMITILLA, sanctæ Plautillæ filia, virginitate et martyrio illustris: ejus festum diem Ecclesia peragit 12 Maii. Euseb. Hist. Ecclesiastic. III, 18. Acta sanctorum ad diem 12 Maii.

13. TITUS FLAVIUS CLEMENS, T. Flavii Sabini filius, consul, collega Domitiano imperatore, a. U. c. 848, J. C. 95, postea martyrii laurea, falso impietatis crimine, a Domitiano donatus. Dio, LXVII, p. 766. Ob Christianam pietatem *contemptissimæ inertiae* accusatus a Suetonio in Domitiano, 15. Huc spectat Tacitus, Vit. Agric. 45. Corpus sanctissimi martyris inventum est Romæ die 22 Januarii, anno 1725, in basilica S. Clementis, papæ et martyris, in Cælio monte. Illud transtulit Bene-

dictus XIII, cuiusque pontificis maximi nummus, in aversa parte inscriptus :

CORPORE
SANCTI FLAVI
CLEMENTIS
EXCONSULIS
ET MARTYRIS
TRANSLATO
M DCCXXVII.

Vide elegantissimam et eruditam P. de Vitry dissertationem, *Titi Flavii Clementis viri consularis et martyris tumulus illustratus*, Urbini editam anno 1727.

14. FLAVIA DOMITILLA, filia Flaviæ Domitillæ, Vespasiani Imperatoris neptis, uxor s. T. Flavii Clementis, ipsa ob Christianam religionem, sed falso impietatis nomine, in Pandatariam insulam a Domitiano relegata : Dio, LXVII, p. 766. Huc quoque spectat Tacitus, Vit. Agric. 45. Græterus, p. 245, n. 5, insigne ejus monumentum habet, olim in basilica S. Clementis, nunc in ædibus Capitolinis, adservatum :

FLAVIA. DOMITILLA. FILIA. FLAVIÆ. DOMITILLÆ.
IMP. CAES. VESPASIANI. NEPTIS. FECIT. GLYCERÆ.
L. ET.
LIBERTIS. LIBERTABVSQVE. POSTERISQVE. EORVM.
CVRANTE.
T. FLAVIO. QNESIMO. CONTVGI. BENEMER.

Philostratus, Vit. Apollon. VIII, 25, eam appellat Domitiani sororem, *ἀδελφὴν* ; sed mendose, aut forte librariorum errore : emendandum *ἀδελφίδην*, ut recte monuit Olearius.

15. VESPASIANUS, sancti T. Flavii Clementis et Flaviæ Domitillæ filius, quem Domitianus, imperator, successorem destinavit, et Quintiliano erudiendum tradidit. Sueton. in Domit. 15; Quintilianus, Institut. Orator. IV, in præcæm. Rarissimum Vespasiani nummum Græcum, a Smyrnæis cusus, protulit Harduinus, *Selecta Opera*, p. 733. Ex una parte, ΟΥΕCΠΙΑCΙΑΝΟC ΝΕΩΤΕΡΟC, id est, *Vespasianus junior*, capite nudo. Ex altera, CΜΤΡΝΑΙΩΝ. Victoria stans coronam offert. Alii multi postea hunc nummum publicaverunt.

16. DOMITIANUS, sancti T. Flavii Clementis et Flaviæ Domitillæ filius, Vespasiani frater, et ipse imperii successor destinatus, ac Quintiliani disciplinæ traditus. Sueton. Quintilianus, loc. cit.

17. TITUS FLAVIUS VESPASIANUS, IMPERATOR, cujus fortunam factaque memorat Tacitus in Historiarum libris V. Sueton. in Vespas. aliique. In nummis IMP. CAESAR. VESPASIANVS. AVGVSTVS.

24 EXCURS. VARIOR. AD HISTOR. L. I.

18. FLAVIA DOMITILLA, Flavii Liberalis filia; primum Statilii Ca-
pellæ, equitis Romani, delicata, deinde Vespasiani, Imperatoris, uxor.
Sueton. in Vespasian. 3. In nummis DIVA DOMITILLA AVGVSTA.

19. TITVS, IMPERATOR, Vespasiani, imperatoris, et Flavie Domitillæ
filius; *amor ac delicia generis humani* merito dictus. Sueton. in Tit. 1.
In nummis, IMP. TITVS CAESAR VESPASIANVS AVGVSTVS.

20. ARRICIDIA, Tertulli, equitis Romani, filia; Titi, imperatoris,
uxor. Sueton. in Tit. 4.

21. MARCIA FURNILLA, splendidi generis, Titi, imperatoris, uxor.
Sueton. in Tit. 4.

9. JULIA, Titi, imperatoris, et Marcie Furnillæ filia; uxor Titi Flavii
Sabini. De qua dictum est supra n. 9.

22. DOMITIANVS, IMPERATOR, Vespasiani, imperatoris, et Flavie
Domitillæ filius; Titi frater. Sueton. in Domit. In nummis IMP. CAESAR
DOMITIANVS AVGVSTVS GERMANICVS.

23. DOMITIA LONGINA, Cn. Domitii Corbulonis filia; primum L. Ælio
Plautio Lamie nupta; deinde in Domitiani, imperatoris, matrimonium
abducta. Sueton. in Domitian. 1. Dio, LXVI, p. 746. *Fragmenta Fratrum*
Arvalium, apud eruditum Philippum a Turre, *Monumenta veteris Antii*,
p. 96. In nummis DOMITIA AVGVSTA IMP. DOMIT., id est, *Domitia Augusta*
imperatoris Domitiani conjux. In Herculansibus ruinis reperta ins-
criptio, quam publicavit eruditus Eques *de Venuti*, *Descrizione delle*
prime scoperte d'ell' antica citta d'Ercolano, p. 83:

DOMITIAE. CH. P.

DOMITIANI. CAESARIS.

D. D.

24. N., Domitiani, imperatoris, et Domitiæ Longinæ filius, puer mor-
tuus, et inter deos relatus. Sueton. in Domitian. 3: Silius Italicus, III,
vers. fin. In nummo apud Tristanum (*Commentaires historiques*, vol. I,
p. 348), puer orbi insidet inter stellas: DIVVS CAESAR IMP. DOMITIANI P.,
id est, *Divus Caesar imperatoris Domitiani filius*.

25. FLAVIA DOMITILLA, Vespasiani, imperatoris, et Flavie Domitillæ
filia; Titi et Domitiani, imperatorum, soror; mortua ante patris sui
principatum. Sueton. in Vespasian. 3.

26. N., Flavie Domitillæ, Vespasiani filiae, conjux. Nomen ejus igno-
ratur.

14. FLAVIA DOMITILLA, Flavie Domitillæ filia, Vespasiani, impera-
toris, neptis; uxor sancti T. Flavii Clementis, ut dictum supra num. 14.
Prima e regnatrice Cæsarum domo Jesu Christi religionem professa, et
pro ea exsilium passa. In tantum Flavie gentis et Christianæ religionis
decus merito hoc stemma desinit.

BROTIER.

EXCURSUS

GABR. BROTERII,

AD OPERA C. CORNELII TACITI.

~~~~~

HISTORIARUM LIBER SECUNDUS.

Nº 1. CAP. III. **V**ENERIS *Paphiæ simulacrum non effigie humana : continuis orbis latiore initio tenuem in ambitum, metæ modo, exurgens : et ratio in obscuro.*

Hujus Deæ originem et cultum paucis expendam.

DE VENERE PAPHIA.

Venus Paphia est illa ipsa cælestis Venus, quam mortales, Deum rerum omnium auctorem obliti, tamquam vitalem hominum, pecudum, volucrum, ceterorumque animantium, quæ viverent, causam, et amoris, quo stant vigentque omnia, conciliatricem venerati sunt. Hanc Venerem fecundamque ejus vim expresso nomine Lucretius, I, 1, tacito Virgilius, *Æneid.* VI, 724, egregiis versibus commendant. Ejus quoque laudes paucis complexus est Apuleius, lib. XI: *Tu, Cælestis Venus, quæ primis rerum exordiis sexuum diversitatem generato amore sociasti, et æterna iobole humano genere propagato, nunc circumfluo Paphi sacrario coleris.*

Cultus, ut erroris, origo apud Assyrios primum invaluit, inde ad Cyprios Phœnicesque et alios populos devecta, auctore Pausania in *Attic.* I, 14: Πράτοις δὲ ἀνθρώπων Ἀσσυρίοις κατίστη σίβησθαι τὴν (Ἀφροδίταν) Οὐρανίαν μετὰ δὲ Ἀσσυρίους, Κυπρίων Παφίους, καὶ Φοινίκων τοῖς Ἀσκάλωνι ἔχουσιν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ· ἀπὰρ δὲ Φοινίκων, Κυθάρησι μάλιστα σίβησθαι. *Primi omnium Assyrii Venerem cælestem coluere : a quibus Paphii in Cypro acceptum sacrorum ritum cum Phœnicibus, qui in Palestina Ascalonem urbem incolunt, Phœnices cum Cytheriis, communicarunt.*

Quum autem rudes adhuc homines Deos in humani oris speciem adsimulare nondum novissent, Venerem Paphiam, orbiculata primum, deinde in tenuem ambitum exurgente figura, metæ modo, adumbratam coluere. Quod certissimum est antiquissimæ venerationis argumentum. Tales Deorum formas memorat Maximus Tyrius, Dissert. XXXVIII, p. 384: Παῖονες σίβουσι μὲν Ἥλιον, ἄγαλμα δὲ Ἥλιου Παιονικὸν, δίσκος βραχὺς ὑπὲρ μακροῦ ξύλου. Ἀράβιοι σίβουσι μὲν, ὅτινα δὲ οὐκ οἶδα· τὸ δὲ ἄγαλμα ὃ εἶδον λίθος ἦν τετράγωνος; Παῖοις ἢ μὲν Ἀφροδίτῃ τὰς τιμὰς ἔχει, τὸ δὲ ἄγαλμα οὐκ ἂν εἰκάσαις ἄλλω τῷ ἢ πυραμίδι λευκῇ. *Pæones Solem colunt, Solisque apud hos simulacrum brevis discus est, perticæ supra longissimæ affixus. Colunt et Arabes Deum, quem vero haud facile dixerim: quod autem vidi apud eos simulacrum, lapis erat quadrangularis. Venerem Paphii colunt, cujus statuam albæ pyramidi non dissimilem dixeris.*

Venerem hanc Paphiam exhibent plurimi Cypriorum nummi. At quod magis singulare, reperta est in Herculanensibus ruinis tabula, quæ ipsissimam hujusce Dææ ejusque cultus imaginem refert. Tabulam hanc publicaverit eruditæ Academicæ Herculanenses, uberrimisque notis illustravere, quas vide, *Pittura antiche d'Ercolano*, vol. III, tab. LII. Quum autem Venus illa Parcarum natu maxima haberetur, inde in nummis Cypriorum et in tabula Herculanensi tres metæ exhibentur; idque approbat vetus inscriptio, quam memorat Pausanias, in Attic. I, 19: Τὸ δὲ ἐπιγράμμα σημαίνει τὴν Οὐρανίαν Ἀφροδίτῃ τῶν καλουμένων Μοιρῶν εἶναι προσβυτάτην. Columnæ illæ fastigiantur in Φαλλοῦς, sæcunditates testes. Cinyræ autem regi, religionis apud Cyprios auctori, datum est, ut ipse cum omni sua familia atque etiam prosapia in templo Veneris conderetur, teste Arnobio, lib. VI. Veneris Paphiæ religio, in insula Cypro percelebris, alias quoque urbes pervasit. Manent adhuc monumenta in nummis Chalcidis, Eubœæ incertum an Syriæ urbis, et Æliæ Capitolinæ, nunc *Jérusalem*, qui Venerem, metæ modo, qualem descripsit Tacitus, exhibent. Nummos, minime vulgares, vide apud cl. *Pellerin (Recueil de Médailles de Peuples et de Villes*, vol. II, p. 211, tab. LXXX, num. 76; et vol. III, p. 250, tab. CXXXV, num. 9.)

BROTIER.

Nº 2. CAP. VI. *Septem legiones.*

Ex indiscreta similitudine nominum Cæsareæ domus maxima in *Annal.*, libris exoriebatur difficultas; quam ut levarem, proposui *stemma Cæsarium*. Nunc vero, ne animus fatigetur nominibus ac mutationibus legionum, qui maximus est in evolvendis Historiarum libris labor, earum numerorum nominaque explanabo, deinde earum loca adsignabo: quibus cognitis, facile erit, sine ullo labore, quas partes in his civilibus bellis sint secutæ, dignoscere.

DE NUMERO ET NOMINIBUS LEGIONUM.

LEGIO PRIMA, in inferiore Germania. Tacit. Hist. I, 55; et IV, 19.

LEGIO PRIMA ITALICA, Lugduni in Gallia. Tacit. Hist. I, 60, 64; II, 100; et III, 22. A Nerone fuerat lecta. Dio, LV, p. 564. Ejusque ætate erat in Mœsia inferiori. Quod autem ex Italicis militibus conscripta, nuncupata est Italica. In nummis Gallieni, LEGI ITAL VIF VIF. vel VIII VIF.; id est, *Legio prima Italica, sextum pia, sextum fidelis*, vel *septimum pia, septimum fidelis*. De his ceterisque Gallieni nummis vide cl. *Banduri*, Numismata Imperatorum Romanorum, vol. I, p. 166 et seq.

LEGIO PRIMA ADJUTRIX CLASSICORUM, primo Romæ, deinde in Hispania. Tacit. Hist. I, 6 et 36; II, 43 et 67; III, 44. Si Tacitum loc. cit. et Dionem, LV, p. 564, comparaveris, videbitur legionem illam, quam Nero e classe conscripserat, primum dictam fuisse *Classicorum*, deinde a Galba, obliterato minime nobili *Classicorum* nomine, nuncupatam *Adjutricem*. In nummis Gallieni, LEG I ADI VIF VIF.: *Legio prima Adjutrix, sextum pia, sextum fidelis*.

LEGIO SECUNDA, in Britannia. Tacit. Hist. III, 22. A Dione loc. cit. cognominatur *Augusta*. In nummo Carausii LEG II AVG. De hoc ceterisque Carausii nummis vide cl. *Stukeley* (*The Medallic History of Carausius, Emperor in Britain*, vol. I et II). In inscriptione quoque veteri apud creditum *Shaw* (*Voyages en Barbarie*, vol. I, p. 263), LEG. II. AVG.

LEGIO SECUNDA ADJUTRIX, recens a Vespasiano in bellis civilibus conscripta. Tacit. Hist. IV, 68; et V, 16. Spartian. in Hadrian. II. Dionis ætate fuit in Pamonia inferiori. Dio, ibid.

LEGIO TERTIA, in Syria. In Mœsiam transit, deinde in Syriam remissa. Tacit. Hist. II, 74; IV, 39. Tres fuere, teste Dione loc. cit., legiones tertie, τρία τὰ τρίτα. Hæc a Dione cognominatur *Gallica*.

LEGIO TERTIA, in Ægypto. Tacit. Hist. V, 1. Dionis, id est, Severi Alexandri, tempore erat in Arabia, et dicebatur *Cyrenaica*, ut videtur ex Dione, loc. cit. Immo Trajani ætate jam dicebatur *Cyrenaica*, ut patet ex veteri inscriptione, quam in colonia Scillitana, nunc *Cassarin*, près de *Tunis*, descripsit eruditus *Shaw* (*Voyages*, vol. I, p. 263): LEG. III. CYR.

LEGIO TERTIA, in Africa. Tacitus Hist. IV, 48, memorat tantum legionem in Africa. Ea sane fuit *tertia Augusta*, quæ ætate Dionis, loc. cit., erat in Numidia. Et in veteribus inscriptionibus, quas Lambæzæ, nunc *Tezzoute*, près d'*Alger*, reperit eruditus *Shaw* (*Voyages*, vol. I, p. 149 et 197), memoratur LEG. III. AVG., id est, *legio tertia Augusta*.

LEGIO QUARTA, in Superiore Germania. Tacit. Hist. I, 18. Legio illa dicta est *Macedonica*, Tacit. Hist. III, 22.

LEGIO QUARTA, in Syria. Tacit. Annal. XV, 6, 7 et 26. Dioni loc. cit. dicitur, *legio quarta Scythica in Syria*. Memoratur quoque in veteri inscriptione apud eruditum Gori, Inscript. Antiq. vol. I, p. 248: LEGIO IIII. SCYTHIC.

LEGIO QUINTA, in inferiore Germania. Tacit. Hist. I, 55. Hujus legionis insignia erant elephantibus ob Africanam Cæsaris victoriam, de Juba reportatam. Appian. Bell. Civil. II, p. 488. Ceterarum legionum multa manent insignia in Gallieni, Carausii, aliorumque nummis.

LEGIO QUINTA, in Judæa. Tacit. Hist. V, 1. Dein in Mœsiam remissa. Vide Appendicem ad librum V Histor. c. 43. Dioni loc. cit. memoratur, *legio quinta Macedonica in Dacia*; et in nummis Gallieni, LEG. V MAC. VIF VIF, vel VIII VIF. ; id est, *legio quinta Macedonica, sextum pia, sextum fidelis, vel septimum pia, septimum fidelis*. Apud cl. Gori, loc. cit., LEG. V MACED.

LEGIO SEXTA, in Hispania. Tacit. Hist. III, 44. Ea est quæ Galbam principem fecit. Tacit. Hist. V, 16. Duas legiones Sextas, *EXTRA ÆE* memorat Dio, loc. cit. Hæc autem legio sexta eadem sane est, quæ postea fuit in inferiore Britannia *legio sexta Victrix*. Dio, ibid. In multis Britannicæ monumentis, LEG. VI. VICT.; et in veteri inscriptione apud eruditum Gori, Inscript. Antiq. Vol. III, p. 173, LEG. VI. VICTRICIS.

LEGIO SEXTA, in Syria. Tacit. Annal. XV, 6 et 26. Dioni loc. cit. dicitur, *legio sexta Ferrata, in Judæa*.

LEGIO SEPTIMA CLAUDIANA, in Mœsia. Tacit. Hist. II, 85. In nummis Gallieni et Carausii, LEG VII CL. Dionis tempore fuit in Mœsia superiore. Dio, loc. cit.

LEGIO SEPTIMA GALBIANA, in Pannonia. Tacit. Hist. II, 86. Dionis ætate fuit in Hispania. Dio, loc. cit.

LEGIO OCTAVA, in Mœsia. Tacit. Hist. II, 85. Dioni loc. cit. memoratur, *legio octava Augusta, in Germania superiore*. In nummis Gallieni, LEG VIII AVG. In nummis Carausii, LEG VIII INV., id est, *legio octava invicta*.

LEGIO NONA, in Britannia. Tacit. Hist. III, 22. Apud Dionem nulla de ea mentio. At in nummis Gallieni, LEG VIII AVG, id est, *legio nona Augusta*; et in nummo Carausii, LEG VIII GE., id est, *legio nona Gemina*. Cur legiones dicerentur *Geminæ* mox explicabitur. Vide *legionem tertiamdecimam Geminam*.

LEGIO DECIMA, in Hispania. Tacit. Hist. II, 58; et III, 44. Duæ fuere legiones decimæ. Ætate Dionis una erat in Pannonia superiore, altera in Judæa. Quæ erat in Pannonia dicebatur *Gemina*: *Οἱ δεκάτηρος, οἱ τε ἐν τῇ Παννονίᾳ τῇ ἀνω, οἱ Δίδυμοι, καὶ οἱ ἐν Ἰουδαίᾳ*. Dio, loc. cit. Male vertit Latinus Dionis interpretes, *legio decima utraque Gemina*. In nummis Gallieni, LEG X GEM.

LEGIO DECIMA, in Judæa. Tacit. Hist. V, 1. Vide et Appendicem ad librum V Histor. cap. 43.

LEGIO UNDECIMA, in Dalmatia. Tacit. Hist. II, 11 et 86; III, 50. Legio illa cognominata est *Claudianæ*, et Dionis tempore fuit in Mœsia inferiore. Septimam autem et undecimam legiones a Claudio nuncupatas fuisse *Claudianas*, quod in Camilli seditione adversus Claudium non rebellarent, docet Dio loc. cit. In nummis Gallieni, LEG XI CL., id est, *legio undecima Claudiana*.

LEGIO DUODECIMA, in Syria. Tacit. Hist. V, 1. Dionis loc. cit., *legio duodecima, in Cappadocia, Fulminifera*, τὸ δαδίκαιον τὸ ἐν Καππαδοκίᾳ, τὸ Κραυνοφόρον. Legionis hujusce duodecimæ Fulminatricis percelebre fuit nomen, principe M. Aurelio adversus Quados pugnante. Id tamen nomen ante erat nacta, ut patet, ex veteri inscriptione, Nervæ et Trajani temporibus suppari, apud Gruterum p. 193, num. 3, LEG. XII. FVLN. Inditum videtur illud nomen ex fulminibus, quæ habuit inter insignia. In Notitia imperii dicitur quoque *legio duodecima Fulmineæ Melitena*. Quando missa fuerit Melitenen diximus in Appendice ad lib. V Histor. cap. 43.

LEGIO TERTIADecIMA GEMINA, in Pannonia. Tacit. Hist. II, 86; et III, 7. Ita quoque illam nominat Dio. At ejus tempore fuit in Dacia. *Gemina* dicebatur, quia ex duabus legionibus una fuerat facta. Ex admixtis enim legionibus Geminae nuncupabantur: Τὰ δὲ καὶ ἱρίοις... ἀντιμίχθῃ, ἀφ' οὗπερ καὶ δίδυμα ὀνομασμίνα νόμισται. Dio, loc. cit. Sic Pompeius, apud Julium Cæsarem, Bell. civil. III, 4, habebat legionem *unam ex Sicilia veteranam, quam factam ex duabus, gemellam appellabat*. In nummis Gallieni, LEG XIII GEM.

LEGIO QUARTADecIMA, sæpe locum mutavit. Fuit in Dalmatia, in Britannia, in Germania superiore. Tacit. Hist. II, 66 et 86; IV, 68 et 79; V, 19. Dionis tempore erat in Pannonia; sed tunc cognominabatur *Gemina*. Dio, loc. cit. In nummis Gallieni, LEG XIII GEM.

LEGIO QUINTADecIMA, in inferiore Germania. Tacit. Hist. I, 55.

LEGIO QUINTADecIMA, in Judæa. Tacit. Hist. V, 1. Mox in Pannoniam remissa. Vide Appendicem ad librum V Histor. cap. 43. Dionis tempore memoratur, *legio quintadecima Apollinaris, in Cappadocia*. Dio, loc. cit. In veteri quoque inscriptione, ætate Trajani, apud eruditum Shaw (*Voyages*, vol. I, p. 263), LEG. XV. APOL.

LEGIO SEXTADecIMA, in inferiore Germania. Tacit. Hist. I, 55. A Dione non memoratur. Ejus ætate forte fuit alteri legioni admixta. Apud Gruterum, p. 516, num. 7, exstat memoria duorum fratrum, qui militaverunt in LEGIONE. XVI. IN. GERMANIA.

LEGIO SEPTIMADecIMA nec a Tacito, nec a Dione memoratur. Videtur *Variana* clade a Germanis fuisse cæsa; inde ejus memoria sanè oblitterata.

Apud Gruterum, p. 539, num. 6, memoratur Cn. Curio Sabinus, LEG. XVII. miles.

LEGIO DUODEVICESIMA a Tacito et Dione siletur. Periit clade Variana. Exstat insigne ejus monumentum, olim in Veteribus Castris, hodie *Santen*, erectum, nunc studio illustrissimi Joannis Mauricii, principis Nassaviæ, in oppido *Bergendal*, prope Clivos, *Cleves*, adservatum, teste cl. *Alting* (*Notitia Germaniæ inferioris antiquæ*, p. 33):

M. CAELIO. T. F. LEM. BONO.
 . . . . . O. LEG. XIII. ANN. LIII.
 . . . . . CEDIT. BELLO. VARIANO. OSSA.
 . . . . . NFERRE. LICEBIT. P. CARLIVS. T. F.
 LEM. FRATER. FECIT.

Explicat suppletque cl. *Alting*:

Marco Cælio, Titii filio, LEMONIA tribu, bono nomine (malim Bono, ut M. Cælii cognomen sit. Nec aliter Plinianis inscriptionibus, quæ in agro Comensi exstant, c. PLINIO. L. F. OVF. CÆCILIO SECVNDO. COS. AVG. etc.; id est, Caio Plinio, Lucii filio, Oufentina tribu, Cæcilio secundo, consuli, auguri, etc.) primo et legato (displicet primo et) legionis duodevicesimæ annorum quinquaginta trium. Cecidit (forte qui cecidit) bello Variano. Ossa inferre licebit. Publius Cælius, Titii Filius, LEMONIA tribu, frater feci.

Huic cenotaphio insculpta Cælii imago. Caput habet cinctum civica corona quercea, brachia armillis redimita; supra humeros et in pectore gestat phaleras; dextra tenet hastam puram, sinistra vexillum. Inde facile intelligas omnia Taciti loca, quibus comta signa, lætos exercitus, milites insignibus fulgentes memorat.

Legionis autem duodevicesimæ nomen Trajani ætate renovatum fuisse videtur, si nihil peccatum est in inscriptione veteri, quam a Sirmondo accepit Gruterus, p. 1096, num. 6. Ibi enim memoratur Cn. Marcus Gal. Prætorius Celer, miles LEG. XVIII. FIRM. donis donatus a Divo Trajano in bello Parthico, corona murali, torquibus, armillis, phaleris. Monuerim in hac inscriptione postea errasse Gruterum, quum edidit LEG. XXIII. GEM. MART. VICTR. Schedæ MSS. Sirmondi habent LEG. XXIII. GEM. MART. VICTR. Apud eruditum *Shaw* (*Voyages*, vol. I, p. 263), ex veteri inscriptione, Trajani ætate, memoratur quoque LEG. XVIII. PRIMIG., id est, *legio duodevicesima Primigenia*. Sed mendose forte pro LEG. XXII. Illa enim legio *Primigenia* cognominabatur, ut videre est in inscriptione, quæ mox afferetur cap. 43.

LEGIO UNDEVICESIMA. Nulla ejus mentio apud Dionem, loc. cit. Nec a Tacito memoratur in Historiarum libris. Nempe una fuerat e tribus quæ Variana clade periit, ut vidimus supra, Annal. I, 60.

LEGIO VICESIMA, in Britannia. Tacit. Hist. I, 60; et III, 22. Dioni loc. cit., *legio vicesima Valeria Victrix, in superiore Britannia*. In nummis

LEG. XX. In Carausii nummo apud cl. *Stukeley*, LEG XX V.V, id *vicesima Valeria Victrix*. Eadem legio vicesima, ætate Dionis, periore Germania.

UNAETVICESIMA RAPAX, in superiore Germania. Tacit. Hist. 37; II, 43. In nummo Gallieni apud cl. *Banduri*, loc. cit., LEG ., id est, *legio unaetvicesima Gemina*. De ea silet Dio. Ejus ita in agro Tigurino, anno 1724 eruta, vide apud Schelhornium, *tes literaria*, vol. VII, p. 1 et seq.

DUOETVICESIMA, in superiore Germania. Tacit. Hist. I, 18 et 55; IV, 24. Frequens ejus mentio in Moguntidis monumenta. In Gallieni, LEG XXII. Nulla ejus memoria apud Dionem, loc. cit. *Primigenia* in veteri inscriptione apud eruditum *Gori*, Inscript. cl. III, p. 172: LEG. XXII. PRIMIG. Dicitur etiam *Primigenia, letis*, in inscriptione posita olim in Veteribus Castris, *Santen*, oppido *Bergendal* servata, teste cl. *Alting*, loc. cit. p. 32:

HERCVLI. SAX.
SANO. SACRVM.
C. SVLPICIVS. MA
TVRVS. LEG. XXII.
FR. P. F. ET. COMMI
LITONES. LEG. EIV
SDEM. QVI. SVB.
BO. SVNT.
V. S. L. M.

votum solverunt libentes merito.

DUOETVICESIMA, in Ægypto. Tacit. Hist. V, 1. Apud Graterum, num. 2, memoratur T. Aufidius Balbus, TR. MIL. ALEXANDRE T. LEG. XXII., id est, *tribunus militum Alexandria ad Ægyptum duoetvicesimæ*: et in Patrensibus nummis, principibus Claudio rasis, COL. A. A. PATR., id est, *colonia Augusta Aroe Patrensis*; quænilam signaque militaria, XXII., id est, *legio duoetvicesima*.

CLASSICIS: legio illa memoratur Hist. III, 55; conscripta, ut a Vitellio, extremis ac ferme desperatis rebus; statim Flavianis æquam postea comparet. Eam sane Vitellius e castris Raven-Misenatium, quæ erant Romæ, conscripserat. Hæ sunt legionες, hos civilium bellorum motus passim celebrantur. Ad faciorem istoriarum intelligentiam suis quasque in locis nunc juvat repræ-

LEGIONES

PRIMA, SECUNDA, NONA, VICESIMA;
DECIMA, PRIMA ADIUTRIX, SEXTA, DECIMA;

In Gallia, PRIMA ITALICA ;
 In inferiore Germania, PRIMA, QUINTA, QUINTADECIMA, SEXTADECIMA
 In superiore Germania, QUARTA, UNAVICESIMA, DUOVICESIMA ;
 In Pannonia, SEPTIMA GALBIANA, TERTIADECIMA ;
 In Dalmatia, UNDECIMA, QUARTADECIMA ;
 In Mœsia, SEPTIMA CLAUDIANA, OCTAVA ;
 In Syria, TERTIA, QUARTA, SEXTA, DUODECIMA ;
 In Judæa, QUINTA, DECIMA, QUINTADECIMA ;
 In Ægypto, TERTIA, DUOVICESIMA ;
 In Africa, TERTIA.

Demum quum historiam Romanam usque ad Trajani tempora illstrandam susceperim, paucis addam, apud Dionem, loc. cit., memoras legiones, quæ post civilia bella a principibus lectæ sunt. Nempe lecta a Vespasiano, LEGIO QUARTA FLAVIA, quæ Dionis ætate fuit in Syria. In nummis Gallieni et Carausii, LEG. IIII. FL. vel FLAVIA. A Domitiano LEGIO PRIMA MINERVIA, quæ Dionis tempore fuit in Germania inferior. In nummis Gallieni, LEGIMIN. A Trajano, LEGIO SECUNDA ÆGYPTIA, LEGIO TRICESIMA GERMANICA VLP. In nummis Gallieni et Carausii appellatur tantum, LEG. XXX. VLP. vel VLP. In veteribus inscriptionibus LEG. XXX. V. V., Id est, *legio tricesima, Ulpia, victrix. Legio autem secunda Ægyptia eadem sane est, quæ in inscriptione infra dicitur: TRAIANA.*

His præmonitis, nulla, ut opinor, restat difficultas: manet tanta admiratio terrarum orbem tam paucis legionibus fuisse devictum, aut obsequio retentum; insuperabili servitio, ni ducum ambitio, militum cupido legiones, ut cetera imperii, perdidissent. At hæc mirari desinat qui militarem Romanorum disciplinam, legionumque formam, *divinus instinctu* potius, quam *humano consilio* constitutam noverit: Veget. II, 1. Hæc quum diu secum reputasset vir in re bellica summus, et de Gallo optime meritum, legionariam militiam, quam validiorem expeditioremque et impensarum parcam, existimabat, restitutam voluit. Vide *Mémoires sur l'Infanterie, ou Traité des Légions, suivant l'exemple des anciens Romains, par M. le Maréchal de Saxe.*

BROTIER.

Nº 3. CAP. LXII. *Epularum fœda et inexplebilis libido* (de VITELLIO).

Fuisse aliquando ventrosam principem, cujus gula imperium Romanum vix sufficere potuerit, incredibile videretur ni fœdam et inexplebilem, qua Vitellius flagravit, epularum libidinem testarentur oculi testes, Tacitus, Plinius, ac Suetonius. Ut tale monstrum ad infamiamque pateat, Vitellii ingluviem paucis expendam.

DE VENTRE ET GULA VITELLII.

Vitellius, inter popinas adultus, ut primum adeptus est imperium, totam principatus fortunam in ingluviem vertit. Qua quidem intemperantia novies millies sestertium (Gallicæ monetæ 172,933,556 fr.) paucissimis mensibus intervertisse creditur: Tacit. Hist. II, 95. Nec sane mirum, quum tam profundæ esset gulæ, ut epulas trifariam semper, interdum quadrifariam dispertiret, in jentacula, et prandia, et cænas, comissionesque: facile omnibus sufficiens vomitandi consuetudine. Sueton. in Vitell. XIII.

Quam enormes fuerint tales epulæ sestimari potest, quum in unam cœnam impenderit quadragies sestertium, εκατόν μυριάδας (Gallicæ monetæ 768,707 fr.). Dio, lib. LXV, p. 735. Immo celebrata sunt, ni forte ob versus rationem, numerum auxerit Sidonius Apollinarius, Carm. v. 324,

.... Quina Vitelli

Millia, famosi ventris damnata barathro.

Quina millia sunt Gallicæ monetæ 960,836 fr.

Si tantum opum cibus exhaustum vix intelligas, occurrat animo famosissima super ceteras cœna Vitellio data adventitia a fratre, in qua duo millia lectissimorum piscium, septem millia avium apposita traduntur. Sueton. loc. cit.

Quanta quanta fuerit hæc cœna, hanc quoque exsuperavit Vitellius, teste Suetonio ibid. Vulgares nempe patinas, quasi ventre suo minores, aversatus, unam, quam ob immensam magnitudinem, clypeum Minervæ, Αἰγίδα Πολλούχου, dictitabat, X HS. (Gallicæ monetæ 192,130 fr.), licet foret fictilis, condidit; cui faciendæ fornax in campis exædificata erat. Plin. XXXV, 12. Tum novo luxus monumento superbus, cœnam fecit, dedicaturus patinam, in qua scarorum jecinora, phasianorum et pavonum cerebella, linguas phœnicopteram, murænarum lactes, a Carpathio usque, fretoque Hispaniæ, per navarchos et triremes petitarum commiscuit. Sueton. in Vitell. XIII.

Quum ita se publicis opibus ingurgitaret, privatas adhuc inhiabat; aliudque alii eadem die epulum indicebat: nec cuiquam minus singuli apparatus quadringenis millibus nummum (Gallicæ monetæ 76,852 fr.) constabant. Sueton. loc. cit.

Sic exhaustæ plurimorum opes: multi quoque, quibus non idem erat aut edendi, aut vomitandi usus, enecti. Unde Vibius Crispus, quum ob morbum convivio aliquando non interfuisset, minime inficete dixit, ni ægrotasset, se periturum: Εἰ μὴ ἐνεγοσθήκειν, ἀπολώμην ἄν. Suidas, verbo Βητίλλος.

Nec unquam requievit insaturabile Vitellii abdomen. Si iter faceret, passim exstruebantur convivia. Si navigaret, utebatur delicatissimis

34 EXCURS. VARIOR. AD HISTOR. L. II.

navigiis, variarum coronarum genere redimitis, inter profusissimos niorum apparatus. Sueton. in Vitell. 10.

Cetera autem tanto luxui paria, majorisve impendii. Immensa erat odorum unguentorumque prodigentia. Et, ut omnia paucis complectar, licet memoriam moresque Neronis summo opere celeberrimus Vitellius, cum tamen reprehendere erat solitus, quod male habitis paucisque et vili suppellectili fuisset usus: *Ἥτις αὐτῷ, κακῶς το φανεραὶ καὶ σκευῆ ὀλίγη καὶ ταπεινῆ χρῆσθαι λίγων.* Dio, LXV, p. 735. Scilicet jam sordebat Aurea domus! jam aurum, jam gemmæ, jam murræ jam naturæ artiumque miracula evilerant! Adeo prona in luxu steterat!

Verum ergo exstitisse unum hominem, cujus gulæ, si diutius vixisset, vix sufficisset imperium Romanum; cujus luxui impar fuisset.

BROTIER.

EXCURSUS

JUSTI LIPSII ET BROTERII,

AD OPERA C. CORNELII TACITI.

HISTORIARUM LIBER TERTIUS.

N° 1. CAP. V. (JUSTUS LIPSIVS hujus capituli et sequentium usque ad decimum sic textum restituere proposuit : quam opinionem diligenter perpendunt et illustrent variorum notæ, quas repetere et vicissim collatas examinare si libuerit, recurrere poteris ad volum. III, a pag. 264 usque ad pag. 272.)

Ceterum ut transmitteret in Italiam impune et eo usui foret, scriptum Aponio. ut una cum Mœsico exercitu celeraret. Ac, ne inermes provincie barbaris nationibus exponerentur, principes Sarmatarum Iasygam in commilitium adsciti; plebem quoque et vim equitum, qua sola valent, offerebant, remissum id munus, ne inter discordias externa molirentur, ac majore ex diverso mercede jus fasque exuerent. Trabuntur in partes Sido atque Italicus, reges Suevorum, quibus vetus obsequium erga Romanos et gens fidei commissæ patientior: opposita in latius auxilia, infesta Rætia, cui Porcius Septimius procurator erat, in corruptæ erga Vitellium fidei. Igitur Sextilius Felix, cum ala Tauriana et VIII cohortibus ac Noricorum juventute, ad occupandam ripam Æni fluminis, quod Rætos Noricosque interfluit, missus, nec illis aut his prælium tentantibus, fortuna partium alibi transacta. Antonio, vexillarios e cohortibus et partem equitum rapienti, comes fuit Arrius Varus, strenuus bello; quam gloriam et dux Corbulo et prosperæ in Armenia res addiderant. Idem secretis apud Neronem sermonibus ferebatur Corbulonis virtutes criminatus. Unde infami gratia primum pilum adepto, læta, ad præsens male parata, mox in perniciem vertere. Sed Primus ac Varus, occupantes Aquileiæ proxima quæque, et Opitergii et Altini lætis animis accipiuntur. Relictum Altini præsidium adversus classem Ravennatam, nondum defectione ejus audita. Inde Patavium et Ateste partibus adjungere. Illic cognitum, tres Vitellianas cohortes et alam cui Scribonianæ nomen, ad Forum Alieni ponte juncto consedissee. Placuit occasio invadendi incuriosos: nam id quoque muntiabatur. Luce prima, inermes plerisque op-

pressere. Prædictum, ut paucis interfectis ceteros pavore ad mutantem fidem cogerent. Et fuere, qui se statim dederent: plures, abrupto ponte, instanti hosti viam abstulerunt. Vulgata victoria post principia belli secundum Flavianos, duæ legiones, septima Galbiana, tertiadecima Gemina; cum Vedio Aquila, legato, Patavium alacres veniunt. Ibi pauci dies ad requiem sumpti, et Minutius Justus, præfectus castrorum legionis VII, quia audacius, quam civili bello, imperitabat, subtractus militum iræ, ad Vespasianum missus est. Desiderata diu res interpretatione gloriæ in majus accipitur, postquam Galbæ imagines, discordia temporum subversas, in omnibus municipiis recoli jussit Antonius, decorum pro causa ratus, si placere Galbæ principatum partes præsumerent. Quæsitum inde, quæ sedes bello legeretur. Verona potior visa, patentibus circum campis ad pugnam equestrem, qua prævalebant; simul coloniam, copiis validam, auferre Vitellio in rem famamque videbatur. Possessa ipso transitu Vicentia; quod per se parum (etenim modicæ municipio vires) magni momenti locum obtinuit, reputantibus illic Cæcinam genitum, et patriam hostium duci ereptam. In Veronensibus pretium fuit; exemplo opibusque partes juvere. Et interceptus exercitus per Rætiam Juliasque Alpes: ac, ne pervium illa Germanicis exercitibus foret, obseperat. Quæ ignara Vespasiano aut vetita: quippe Aquileiæ sisti bellum exspectarique Mucianum jubebat; adjiciebatque imperio consilium, quando Ægyptus, elaustra annonæ, vectigalia opulentissimarum provinciarum obtinerentur, posse Vitellii exercitum, egestate stipendii frumentisque, ad deditionem subigi. Eadem Mucianus crebris epistolis monebat, incrementam et sine luctu victoriam, et alia hujuscemodi prætexendo, sed gloriæ avidus, atque omne belli decus sibi retinens. Ceterum ex instantibus terrarum spatiis consilia post res afferebantur. Igitur repentino incursu Antonius stationes hostium irrupit, tentatisque levi prælio animis, ex æquo discessum. Mox Cæcina inter Hostiliam, vicum Veronensium, et paludes Tartari fluminis, castra permuniit, tutus loco, quum terga flumine, latera objectu paludis, tegerentur. Quod si affuisset fides, aut opprimi universis Vitellianorum viribus duæ legiones, nondum conjuncto Mœsico exercitu, potuere, aut retroactæ deserta Italia turpem fugam conscivissent. Sed Cæcina, per varias moras, prima hostibus vendidit tempora belli, dum, quos armis pellere promptum erat, epistolis increpat, donec per nuntios pacta perfidiæ firmaret. Interim, Aponius Saturninus cum legione VII Claudiana, advenit. Legioni tribunus Vipstanus Messalla præerat, claris majoribus, egregius ipse, et qui ad id bellum solus artes bonas attulisset. Has ad copias nequaquam Vitellianis pares (quippe tres adhuc legiones erant) misit epistolas Cæcina, temeritatem victa arma tractantium incusans. Simul virtus Germanici exercitus laudibus attollebatur, Vitellii modestica et vulgari mentione, nulla in Vespasianum contumelia. Nihil prorsus quod aut corrumperet hostem, aut terreret. Flavianarum partium duces, ommissa prioris fortunæ defensione, pro Vespasiano magnifice, pro causa fidenter, de exitu securi, in Vitellium, ut

nimici. Facta tribunis et centurionibus retinendi, quæ Vitellius indul-
sisset, spes; atque ipsum Cæcinam, non obscure, ad transitionem hor-
tabantur. Recitatæ pro concione epistolæ addidere fiduciam, etc., eo
ordine quo deinceps vulgati.

¹ Aliæ quoque editiones habent *instantibus*, vitio operarum; nam
legendum *distantibus*.

JUSTUS LIPSIUS.

N° 2. CAP. LXXII. *Horatius Pulvillus, iterum consul, Capitolium dedica-
vit, ea magnificentia, quam immensæ postea populi Romani opes orna-
rent potius, quam auferent.*

Quæ et quanta fuerit illa Capitoliæ magnificentia, quam immensæ
postea populi Romani opes ornarent potius, quam auferent, expli-
candum.

DE CAPITOLIO EJUSQUE MAGNIFICENTIA.

Mons Tarpeius, dictus postea Capitolinus, aditu difficillimus, ac præ-
raptus, fastigiato adsurgebat vertice, quum Tarquinius Priscus, non
præsentis temporis, sed futuri imperii magnitudinem animo complexus,
angustissimum Jovis templum in hoc vertice ædificare meditatus est.
Jecit fundamenta, et immensis ac laboriosissimis substructionibus, con-
gestisque aggeribus, planam effecit aream, ad excipiendas sacras ædes
aptissimam. Dionys. Halicarnass. Antiq. Rom. III, 49 et 69. Hæ sunt
substructiones, quas Plinius, XXXVI, 15, *insanas* appellat, ob incre-
dibilem operum difficultatem, et immensas lapidum moles.

Servius Tullius et Tarquinius Superbus, grande opus prosecuti, tem-
plum exstruxere. Fundatum est in alta crepidine, octo jugerum ambitu,
ducentis ferme pedibus patens per latera singula, exigua latitudinis et
longitudinis differentia: latitudo enim a longitudine non totis quindecim
pedibus superabatur. Ex ea parte qua frons templi meridiem spectabat,
triplici columnarum ordine cingebatur, a lateribus vero duplici. Intus
tres erant cellæ, quæ æquali distantia communibus lateribus contine-
bantur: media erat Jovis; a lateribus altera Junonis, altera Minervæ,
et sub uno eodemque tecto comprehendebantur. Hæc Dionysius Hali-
carnass. Antiq. Rom. IV, 61.

Quantum autem impensarum in hoc templo ædificando fuerit factum
æstimari potest, quum, teste Livio, I, 55, *quadringenta talenta* (Gal-
licæ monetæ 2,151,852 fr.) *vix in fundamenta suppeditavere*. In hæc fun-
damenta impensa fuisse quadraginta millia pondo argenti (Gallicæ monetæ
2,483,457 fr.) tradit Plutarchus, in Poplicola, p. 105: *Δίγεται δὲ Ταρ-
νίου εἰς τοὺς θεμελίους ἀναλῆσαι λίτρας ἀργυρίου τετρακισμυρίας*.

Tanta autem ædes (ea tum erat morum simplicitas) exædificata est,
ut fictilis effigies Jovis in Capitolio locaretur. Aurum enim et argentum

38 EXCURS. VARIOR. AD HISTOR. L. III.

ne Diis quidem conficiebatur. Fictilis tantum colebatur Jupiter, et idem miniari solitus: fictiles quoque in fastigio templi quadrigæ. Plin. XXXV 12. In hac tamen æde Jovis Capitolini sculpturarum pavimentum primum factum est post tertium Punicum bellum initum. Plin. XXXVI, 2. Ejus autem laquearia post Carthaginem eversam inaurata sunt. Plin. XXXIII, 3.

Conflagravit istud templum, Syllano bello, a. U. c. 671. Mox iisdem rursus vestigiis situm est. Sed quum luxuria tunc adolesceret, certatum est ut Tarquiniorum opus magnificentia vinceretur. Sylla, Romanorum ditissimus, Athenis ex Jovis Olympii templo columnas Capitolinis ædibus advexit. Plin. XXXVI, 6. Catulus tegulas æreas inauravit. Plin. XXXIII, 3. Cetera ejus decora, aliis sæpe memorata, quid repetam. Satis sit observasse ejus opes in immensum fuisse auctas triumphantium magistratum, urbium, provinciarum, populorum, exterorum etiam regum, ac demum Cæsarem donariis. Principes in eas liberalitates ad effusi, ut in cellam Capitolini Jovis sedecim millia pondo auri (Gallicæ monetæ 14,933,334 fr.), gemmas ac margaritas quingentis sestertiis (Gallicæ monetæ 9,607,420 fr.), una donatione contulerit Augustus. Suetonius in Aug. 30.

Imaginare nunc picturas, statuas, et præstantissima artium miracula quæ huc undique congeriebantur. Quanto autem studio adservarentur ex uno disce: *Ætas nostra vidit in Capitolio, priusquam id novissimum conflagravit a Vitellianis incensum, in cella Junonis, canem ex ævulnus suum lambentem, cujus ezimium miraculum, et indiscreta ve similitudo, non eo solum intelligitur, quod ibi dicata fuerat, verum nova satisfactione: nam summa nulla par videbatur; capite tutelari cavere pro ea, instituti publici fuit: Plin. XXXIV, 7.*

Tantas opes Capitoliumque iterum absumpsit bellorum civilium furc. Quanto majore magnificentia à Vespasiano Domitianoque fuerit restitutum dicitur infra, p. 53, in excursu ad Historiarum IV librum, cap. 53.

BRONIA.

EXCURSUS

GABR. BROTERII, ERNESTI,

ET VARIORUM,

AD OPERA C. CORNELII TACITI.

~~~~~

HISTORIARUM LIBER QUARTUS.

N° 1. CAP. VI. « *DE imperio Vespasiani* » censebant.

Quid senatus de imperio Vespasiani censuerit, quomodo cuncta principibus solita ei deoeverit, paucis expediendum: simul legis imperii, seu legis Regiæ primordia fataque explananda sunt.

DE LEGE IMPERII,

DICTA QUOQUE LEGE REGIA.

Regum primo, deinde duodecim Tabularum *legibus* paruit populus Romanus. Orta posthac discordia plebem inter et patres, plebs sibi jura constituit, quæ *plebiscita* vocata sunt, et pro legibus lege Hortensia observata. At labentibus seculis plurimisque victoriis ita crevit populus Romanus, ut in tanta hominum turba plebs difficile conveniret; itaque necessitas ipsa curam reipublicæ ad senatum deduxit. Cœpit ergo senatus se interponere; et quidquid constituisset, observabatur: jus illud appellabatur *senatusconsultum*. Quum juris constituendi vis ad pauciores ita devenisset, Caius Julius Cæsar in se unum illam traxit; et quam armis sibi jam adseruerat, eam adhuc legum auctoritate munitam voluit. A. U. c. 706, ei datum, ut de Pompeianis arbitrato suo statueret: mox, arrepta ex motibus Africæ specie, decretum ut ei belli pacisque in omnes homines jus esset, etsi neque ad senatum, neque ad populum de iis retulisset: *Τούς τε γὰρ τὰ τοῦ Πομπηίου Φρονήσαντας ἐπίτροπον αὐτῷ πᾶν ἔσθ', τί ποτ' ἐν ἰβηλίῃ δράσαι.... καὶ πολέμων καὶ εἰρήνης κύριον, ἀποφάσει τῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ συνισταμένων, πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ἀπίδειξαν αὐτὸν, πᾶν μὲν δὲν μίτη τῷ δήμῳ μίτη τῷ βουλῇ περὶ αὐτῶν κοινῶσαιται.* Dio, XLII, p. 194.

Inter hæc dominationis molimina, libertas Cæsarem oppressit. Tum respublica triumvirorum arbitrio permissa. Nihil in publicam utilitatem consultum: omnia libidinibus paruere. Respublica, libertatis imagine, quam ipsa servitute, magis conflictata, ad Octavium Augustum ultro confugit, qui omnia, discordiis civilibus fessa, sub nomine *principis* accepit. Quum ita necesse fuisset reipublicæ per unum consuli, *constituito principe, datum est ei jus, ut quod constituisset ratum esset.* Pomponius, Digest. lib. I, tit. 2, *de Origine juris, leg. 2.*

Jus illud dictum est *lex imperii*, quæ postea, quum non ita invisum foret Romanis regum nomen, dicta est *lex Regia*: de qua Ulpianus, Digest. lib. I, tit. 4, *de Constitutionibus principum, leg. 1: Quod principi placuit, legis habet vigorem: utpote quum lege Regia, quæ de imperio ejus lata est, populus ei et in eum omne suum imperium et potestatem conferat.*

Lex, quæ, Vespasiano imperium capessente, lata est, ære incisa, Romæ ruinis diu obruta jacuerat; quum pars ejus præstantissima, quoniam in ea sanctio contineatur, effossa, primum in ecclesia Lateranensi prope tabernaculum SS. Corporis Christi affixa est, mox in ædes Capitolinas translata, ubi nunc inter egregia antiquitatis monumenta adservatur. Quam quum ibi viderim, juvat eam paullo accuratiorem, quam a Grutero, Thesaur. Inscript. p. 242, edita est, repræsentare notisque explanare.

FOEDVSVE. CVM. QVIBVS. VOLET. FACERE. LICEAT. ITA.
VTI. LICVIT. DIVO. AVG.
TI. IVLIO. CAESARI. AVG. TIBERIOQVE. CLAVDIO. CAESARI.
AVG. GERMANICO.

VTIQVE. EI. SENATVM. HABERE. RELATIONEM. FACERE.
REMITTERE. SENATVS.
CONSVLTA. PER. RELATIONEM. DISCESSIONEMQVE. FA-
CERE. LICEAT.

ITA. VTI. LICVIT. DIVO. AVG. TI. IVLIO. CAESARI. AVG. TI.
CLAVDIO. CAESARI. AVG. GERMANICO.

VTIQVE. CVM. EX. VOLVNTATE. AVCTORITATEVE. IVSSV.
MANDATVVE. EIVS.
PRAESENTVE. EO. SENATVS. HABEBITVR. OMNIVM. RE-
RVM. IVS. PERINDE.
HABEATVR. SERVETVR. AC. SI. E. LEGE. SENATVS. EDIC-
TVS. ESSET. HABERETVRQVE.

VTIQVE. QVOS. MAGISTRATVM. POTESTATEM. IMPERIVM.
CVRATIONEMVE.

1. REI. PETENTES. SENATVI. POPVLOQVE. ROMANO.
IMENDAVERIT.

2. SVQVE. SVFFRAGATIONEM. SVAM. DEDERIT. PROMI-
IT. EORVM.

3. IS. QVIBVSQVE. EXTRA. ORDINEM. RATIO. HABEA-

4. EI. FINES. POMERII. PROFERRE. PROMOVERE. CVM.
REPVBLICA.

5. EBIT. ESSE. LICEAT. ITA. VTI. LICVIT. TI. CLAVDIO.
SARI. AVG. GERMANICO.

6. QVAECVNQVE. EX. VSV. REIPVBLICAE. MAIES-
TE. DIVINARVM.

7. NARVM. PVBLICARVM. PRIVATARVMQVE. RERVM.
E.

8. EBIT. EI. AGERE. FACERE. IVS. POTESTASQVE. SIT.
VTI. DIVO. AVG.

9. IOQVE. IVLIO. CAESARI. AVG. TIBERIOQVE. CLAVDIO.
SARI.

GERMANICO. FVIT.

10. QVIBVS. LEGIBVS. PLEBEIVE. SCITIS. SCRIPTVM.
I. NE. DIVVS. AVG.

11. IVSVE. IVLIVS. CAESAR. AVG. TIBERIVSQVE. CLAV-
S. CAESAR. AVG.

12. ANICVVS. TENERENTVR. IS. LEGIBVS. PLEBISQVE.
IIS. IMP. CAESAR.

13. ASIANVS. SOLVTVS. SIT. QVAEQVE. EX. QVAQVE.
RE. ROGATIONE.

14. M. AVG. TIBERIVMVE. IVLIVM. CAESAREM. AVG.
ERIVMVE.

15. DIVM. CAESAREM. AVG. GERMANICVM. FACERE.
ORTVIT.

16. OMNIA. IMP. CAESARI. VESPASIANO. AVG. FACERE.
EAT.

17. QVAECVNQVE. ANTE. HANC. LEGEM. ROGATAM.
EA. GESTA.

18. ETA. IMPERATA. AB. IMPERATORE. CAESARE. VES-
LIANO. AVG.

19. MANDATVVE. EIVS. A. QVOQVE. SVNT. EA. PER-
E. IVSTA. RATAQ.

AC. SI. POPVLI. PLEBISVE. IVSSV. ACTA. ESSENT.

SANCTIO.

SIQVIS. HVIVSCE. LEGIS. ERGO. ADVERSVS. LEGES. ROGA-
TIONES. PLEBISVE. SCITA.

SENATVSVE. CONSVLTA. FECIT. FECERIT. SIVE. QVOD.
EVM. EX. LEQE. ROGATIONE.

PLEBISVE. SCITO. S. VE. C. FACERE. OPORTEBIT. NOM.
FECERIT. HVIVS. LEGIS.

ERGO. ID. EI. NE. FRAVDI. ESTO. NEVE. QVIT. OB. EAM.
REM. POPVLO. DARE. DEBETO.

NEVE. CVI. DE. EA. RE. ACTIO. NEVE. IVDICATIO. ESTO.
NEVE. QVIS. DE. EA. RE. APVD.

se aGI. SINITO.

Initia legis periere, quibus, ut conjicere licet, omnium rerum jus
arbitrium vitæ et necis, belli ac pacis commercia Vespasiano permis-
santur ita, uti Divo Augusto, Tiberio, Claudioque fuere permisa. Et
subnectitur:

*Pœdusque, cum quibus volet, facere liceat ita, uti licuit Divo
Augusto, Tiberio Julio Cæsari Augusto, Tiberioque Claudio Cæsari
Augusto Germanico.* Tiberius adoptione in Juliam familiam transiens
iude illi nomen *Tiberio Julio Cæsari*: et ut jura dominandi magis et
magis firmaret, vulgo dicebatur *TI. CAESAR. DIVI. AVG. F. DIVI. IVLII
NEP. AVG.*, id est, *Tiberius Cæsar, Divi Augusti filius, Divi Julii nepos
Augustus*. In veteribus quoque inscriptionibus memorantur *servi*, qui
appellantur *TIB. IVLIVS. AVG. LIB.*, id est, *Tiberius Julius, Augusti
libertus*; quod nomen a patrono suo Tiberio Julio Augusto sane acco-
perant. Nomina autem Julii Cæsaris, Caii Caligulae, Neronis, hic et in
sequentibus capitibus omittuntur; nec merito quidem. Nullum enim
imperium, nulla lex imperii, quum C. Julius Cæsar cecidit: Caii vero
Caligulae ac Neronis memoria damnata, proinde silenda. Ceterorum
principum Galbae, Othonis, et Vitellii fluxum imperium, nec in hoc
civilium bellorum sine memorandum.

*Utique ei senatum habere, relationem facere, remittere; senatuscon-
sulta per relationem discessionemque facere liceat ita, uti licuit Divo
Augusto, Tiberio Julio Cæsari Augusto, Tiberio Claudio Cæsari Augusto
Germanico.* Quod, libera olim republica, majoribus tantum magistra-
tibus erat datum, id principi concessum est, ut senatum haberet, de
negotiis relationem faceret, relationemve ad senatum remitteret; et
senatusconsulta faceret per relationem, conquisitis nempe singulorum
sententiis, vel per discessionem, quum curia in partes discedebat. Hujus
autem usus ratio, quod sæpe rubor timorve inerat, si singuli sententias
suas proferrent; contra vero nec rubor, nec timor, si in partes disce-
debatur. Inde Dio, XLI, p. 153: *Δια-κρίσις δὲ τῶν τοῦτοις ἐν τῷ ἀρχαίῳ*

καὶ δι' αἰδῶ ἢ καὶ φόβον τινὰ παρὰ τὰ δοκοῦντα σφίσι ἀποφύονται) ἢ ἴσθι τάδε καὶ ἰσ' ἐκείνα τοῦ βουλευτηρίου μεταστάσει γενομένης. Quum e senatusconsultum fieret, verba sollemnia erant : QVI HÆC SENTITIS, HANC PARTEM; QVI ALIA OMNIA IN ILLAM PARTEM ITE, QVA SENTITIS. de Plinium, Ep. VIII, 14. Hujusmodi senatusconsultum, Tiberio incipere, factum memorat Suetonius in Tiber. c. 31. Quam parce sua jus relationis Augusto primitus fuerit tributum (scilicet ut quoties ius haberetur, etiamsi consulatum non gereret, jure unius relationis, quæcumque re vellet, uteretur) docet Dio, LIII, p. 518 : *Κρηματίζοντες ἑπὶ ἑνὸς τινος ὅτου ἂν ἰθελῶν καθ' ἑκάστην βουλὴν, καὶ μὴ ὑπακούσῃ, εἴη.*

Utique quum ex voluntate, auctoritateve, jussu, mandatuve ejus, veniente eo, senatus habebitur, omnium rerum jus perinde habeatur, rvetur, ac si e lege senatus edictus esset, habereturque.

Utique quos, magistratum, potestatem, imperium, curationemve cujus i potentes, senatui populoque Romano commendaverit, quibusque suffragationem suam dederit, promiserit, eorum, comitiis quibusque, extra finem, ratio habeatur.

Quobus istis capitibus non subjungitur formula, *uti licuit Divo legato, Tiberio, Claudioque*, quia iis capitibus ampliata est Vespasiani potestas, eique tributum jus, quod Divo Augusto, Tiberio, Claudioque prius non fuerat lege imperii concessum. In exemplum ergo hinc non potuere. His autem duobus capitibus quam in immensum espasiani auctoritas favorque intenderentur, patet cuique singula verba respondentia.

Utique ei fines pomærii proferre, promovere, quum ex republica censebit esse, liceat ita, uti licuit Tiberio Claudio Cæsari Augusto Germanico. Fines pomærii a Claudio prolatos vidimus supra, Annal. XII, 23. eos quoque protulerat Augustus; qui tamen hic siletur, quod illos proderit, Ægypto in populi Romani ditionem redacta, ac proinde ante gem imperii. Adde ab Augusto, nondum dominationis certo, et in notam indulgente, consules in hujus gloriæ societatem fuisse vocatos. nno ex senatusconsulto consules Censorinus et Gallus *fines pomærii rminaverunt*, ut constat ex inscriptione, quam videre est in excurs. I Annal. lib. XII, c. 23. Nero quoque, uti ibidem monuimus pomæriam auxerat: sed minime memorandus, ob damnatam memoriam, de in jam supra.

Utique quæcumque ex usu reipublicæ, majestate divinarum, humanarum, publicarum privatarumque rerum esse censebit, ei agere, facere, potestasque sit ita, uti Divo Augusto, Tiberioque Julio Cæsari Augusto, Tiberioque Claudio Cæsari Augusto Germanico fuit. Hac in re in exemplum exstat Annal. III, 60 et seq.

Utique quibus legibus, plebeive scitis, scriptum fuit ne Divus Augustus, Imperatorve Julius Cæsar Augustus, Tiberiusque Claudius Cæsar Augustus Germanicus tenerentur, iis legibus plebeisque scitis imperator Cæsar Ves-

pasianus solutus sit; quæque ex quaque lege, rogatione, Divum Augustum, Tiberiumve Julium Cæsarem Augustum, Tiberiumve Claudium Cæsarem Augustum Germanicum facere oportuit, ea omnia imperator Cæsari Vespasiano Augusto facere liceat. Inde manifestum est nec Vespasianum, nec priores principes omnibus legibus fuisse solutos. Iis tantum legibus aut plebiscitis soluti sunt, quibus neque Divus Augustus neque Tiberius, neque Claudius tenebantur. Quibus autem non tenebantur minime dixerim, quum priores leges imperii, quibus id contingebatur, perierint. Novimus tamen ex Dione, LVI, p. 582, a. U. c. 762, Augustum solum fuisse legibus in petendo consulatu, τὸ τὴν ἰστανὴν θάσσον παρὰ τὸ νομοσιμίον λαβεῖν. Legibus quoque conjugalibus principes fuisse solutos conjicit eruditus Gravina, Origines Juris Civilis, p. 140. Quod enim habet Ulpianus, Digest. lib. I, tit. 3, *de legibus et senatusconsultis*, leg. 31, *Princeps legibus solutus est*, id acceptam ex Ulpiani commentariis ad legem Juliam et Papiam, quæ leges sunt conjugales. Postea crevit principum immunitas; nec principes in legibus jurabant. Ideo Trajanus tantopere laudatus a Plinio, in Panegyric. C. et 65, quod processerit in rostra, *inadscensumque illum superbiam principum locum triverit, in legem juraverit, se legibus subjecerit.* Quæ ego, exclamat Plinius, *nunc primum audio, nunc primum disco, nec est princeps super leges, sed leges supra principem.* Celeberrimum quoque est imperatoris Severi Alexandri effatum: *Licet enim lex imperatoris sollennibus juris imperatorem solverit, nihil tamen tam proprium imperatoris, quam legibus vivere.* Cod. lib. III, tit. de Testam.

Utique quæcunque ante hanc legem rogatam acta, gesta, decreta imperata ubi imperatore Cæsare Vespasiano Augusto, jussu mandatorumque ejus a quoque sunt, ea perinde justa rataque sint, ac si populi plebis jussu acta essent. Hæc lex a magistratibus ducibusque Flavianarum partium rogata. Quod vero additur: *perinde justa rataque sint, ac si populi plebisve jussu acta essent*, id ex vetere usu repetitur, quo justa rataque erant, quæ populi plebisve jussu, id est, centuriatis, aut tribuitis, comitiis acta fuerant. *Populi* appellatione continentur universi cives cum ipsis patriciis ac senatoribus; *plebis* nomine, ceteri cives sine patriciis ac senatoribus.

SANCTIO.

Si quis hujusce legis ergo adversus leges, rogationes, plebisve scilicet senatusve consulta fecit, fecerit, sive quod eum ex lege, rogatione, plebisve scilicet senatusve consulto facere oportebat, non fecerit hujus legis ergo, ei ne fraudi esto, neve quid (scriptum quit ob veterem pronuntiationem modum) ob eam rem populo dare debeto; neve cui de ea re actio, neve judicatio esto; neve quis de ea re apud (tres sequentes literæ desunt ob fractum æræ tabulæ angulum) se agi sinito. Sanctio, qua lex munitur violari non potest; inviolabilis quoque declaratur, qui ex hac lege, vel ob hanc legem egit egeritve.

Utinam plures hujusce generis leges exstarent ! Iis compertum foret, quibus gradibus increverit Romanorum principum auctoritas. Ea jam erat summa ante principis Severi Alexandri tempora. Sollennia enim sunt Ulpiani verba : *Quod principi placuit, legis habet vigorem : ut pote quum lege Regia, quæ de imperio ejus lata est, populus ei et in eum omnia omnes imperium et potestatem conferat. Quodcumque igitur imperator per epistolam et subscriptionem statuit, vel cognoscens decrevit, vel de plano interlocutus est, vel edicto præcepit, legem esse constat.* Digest. lib. I, tit. 4, de Constitutionibus principum, leg. 1.

BROTIER.

№ 2. (In eodem capite, de eodem argumento sic disseruit Ernestus.)

Insigne est monumentum de imperio Vespasiani, repertum in ænea tabula, exstatque Romæ in basilica Lateranensi, editum apud Gruterum, p. 242, nuper denuo collatum cum exemplo Broterii mox supra citato, quod mihi, veluti Ryckio, libuit Taciti libris Historiarum subjicere.

In hoc monumento sunt nonnulla, in quibus diligens lector hæreat. Primum illud est, quod, quum apud Tacitum l. c. in senatu de imperio Vespasiani actum dicatur, tamen hæc *lex* vocatur (n. 9) eaque *rogata* (n. 8). Atqui satis constat, illis temporibus leges, quæ proprie dicerentur, factas non esse, sed omnia in senatu acta, et senatusconsultis sancita esse, subactis populi plebisque comitiis per Tiberium. Sed contra doceri potest, vitæ in principis senatusque potestate omnia fuerint, tamen in nonnullis rebus comitorum quædam sollennia, dicis causa, esse servata, veluti in consularibus creandis. Vid. Sueton. Calig. 16, Vespas. 5, Domit. 10, et ibi dicta; in adoptionibus, Tacit. H. I, 15, ubi legis curiatiæ mentio. Ergo etiam post SC. de imperio principis, videtur de eadem re lex curiata, verpendæ veteris memoriæ et sollennitatis causa, rogata et facta esse: de quo infra plura dicemus.

Sed alia difficultas exoritur de comitiis, ex capite quarto legis, quo cavetur, ut quibuscumque comitiis eorum extra ordinem ratio habeatur, qui *sciam* populoque Romano commendati sint a principe, quibusque *suffragationem dederit, promiserit*. Non queram, quam bene dicatur *suffragationem dare suam*, qui *sciam, suffragium dare*, esse potestatem suffragiû alicui dare, non suffragio suo creare quem; nec cur additum sit, *promiserit*; cur dicit legislator, *quibuscumque comitiis*; quum non, ut ante, centuriata, tributa essent, quibus vel majores, vel minores honores peterentur? cur *populoque Romano*, quum populi in creando, honoribusque mandandis, nulla tum pars esset. Eis rebus sic occurri potest. Primo, *comitia* ea, quæ olim fuere, sublata erant, tamen nomen comitorum mansit; unde eorum etiam apud Plinium, in Paneg. c. 64, mentio, et apud Tacitum; vid. A. I, 81, II, 36, etc.: hoc tamen modo, ut non amplius epitheta vetera haberent, centuriataque et tributa dicerentur, sed *magistratum comitia*, A. II, 36; *consularia*, I, 81, etc. Ergo quibuscum-

que comitiis esse potest, in omnibus magistratibus creandis, quibus creandi erunt magistratus. Quod deinde *populi* mentio additur, id fit in tere formula, *S. P. Q. R.*, quæ et in aliis rebus est servata, etiam solum senatum, nihil ad populum pertinerent, sicut apud Ciceronem *Leg. III*, 16, dicuntur *judicia populi* ea quæ apud prætores exercentur quod ea olim ab ipso populo exercita fuerant, ante quæstiones perpetuas. Sed cetera ex ordine capitum persequemur.

Cap. 1 ergo aliquid insolentiæ habet, quod Tiberius imp. vocatur *Jul. Cæsar*, quum alias in monumentis antiquis vocetur *Tiberius Augustus*. Neque Ryckius, quum ad breviarium l. I *Annalium*, pro vulgato, *Ne Claudius Druso Cæsare*, rescripsisset *C. Julio Druso Cæsare* (quod quum non imitatus sim, ibi docui), laboraretque, ut huic suæ correctioni ceteram rem aliquam induceret, ullum antiquum monumentum afferre potuit, ille Drusus, Tiberii filius, *C. Julius* diceretur. Nam, quod ex indice est solum l. LVII Dionis profert, *Δροῦσος Τούλιος Τιβ. υἱός*, satis hodie constat, illos indices non esse a Dione, sed additos, incertum a quo, nec eorum auctoritatem hanc esse, ut talem controversiam dirimere possint. Atque si ratio Ryckiana recta esset, sequeretur, ut multo magis pater *D. C. Julius*, non *Tib. Julius* diceretur. Neque tamen ea re nimis offensus *Julii* quidem nomen Tiberio convenire, dubitari non potest. Tiberii tamen prænomen videtur assumptum esse pro *C.*, ut discerni a dictatore possit. Neque ipse Augustus eo, eadem de causa, videtur usus esse; qui sæpe in monumentis antiquis *D. Caii filius* dicitur. Eandem ob causam credo, Drusum, ubi *Julii* nomen usurpavit, aut eo appellatum est, pro nominis loco *Drusum* dictum, etsi id proprie cognomen *Liviæ* generis esset, non *Caium*. Omnem mihi dubitationem eximit hoc, quod et libere Tiberii reperio sic vocatos in inscriptionibus antiquis, ap. Murat. p. 5929, in quibus est: *TIB. IVLIVS AVG. LIB.* Et video quidem, Maffei Critic. Lapid. p. 435, hanc inscriptionem spuriam judicare; sed maxime sit, tamen Cannegieterus, de *Nomin. Rom. mut.*, c. 4, p. 11, alias inscriptiones attulit, in quibus liberti Tiberii appellantur *J. Enimvero*, an poterant sic appellari, nisi patronus ita appellaretur proprio nomine?

Cap. 2, Vespasiano permittitur primo *relationem facere et remitti* quod jus ex h. l. laudat Zamosc. de *Senat. R.* II, 9, extr., non explicat Id videtur fieri, quum jubet, a consulibus relationem fieri; nam hoc est quæ juris imp. habuere. *Plin. Ep. IX*, 13, et *relationem quidem de eo sar ad senatum non remisit*, h. e. non jussit referri de ea re ad senatum bene explicat Cortius. Deinde permittitur Vespasiano, *SCta facere relationem discessionemque*. Ex relatione fiunt omnia *SCta*, vel sententiae rogandis, vel per discessionem. Nam in quibusdam causis discessionis non factam, sed omnes sententiam rogatos, certus auctor *Cic. Phil.* 9; idque frustra negavit Ateius, ap. *Gell. XIV*, 7. Sed ratio faciendi et conquisitis sententiis, dicitur etiam *per relationem*, ut præter h. l. p.

tur, quam sua sponte erat habiturus, cum potestate proferendi perii bellis fortiter ac feliciter gerendis.

§ non ad vivum resecauda sunt verba, ac si populi plebisve ta essent: nec sic intelligenda, quasi tum aliquid populi plebisve ri solitum esset, quorum illud de comitiis centuriatis, hoc de triditur; quum omnia per senatum, secundum principem, gererentur ut dicta e more vetero; quo firma erant, quæ populus plebeve centuriatis tributisve jussisset.

nam caput habet hanc inscriptionem: *Sanctio*. Enimvero caput illas videtur, quam sanctio legis. Nam in sanctione est constitutio ut aliud, quo lex stabilitur; quod hic non est: sed potius tribuuntur potestas alios legibus solvendi, ut possint ejus jussu impune quæ alii per leges facere non possunt.

nam, quoniam hoc fragmentum putatur esse legis ejus, quæ a *Jus Regia* vocatur, nec male, de ea breviter dicendum videtur.

quam varie existimatum sit a doctis viris non ignorant, qui in re literarum versati sunt accuratius. Nam alii *Regiam* vocari, quod ab regibus orta esset, ut *leges Regias* Livius, Cicero, alii memorant; alii intellexerunt eam, qua sub primordiis urbis opulus Romulo summam regiamque potestatem permisit, ut *MacCajocius*, *Hotomanus*, aliique; alii e lege decenvirali repetivere, o *imperio duos esse* voluerit, quæque potestas a duobus ad unum sit; alii a Sullana dominatione et lege *Valeria* derivarunt, quæ e, *Augusto*, ceterisque instaurata esset; alii ab *Augusto* suborpti talem legem ferret; alii sub *Vespasiano* demum latam statueti plane ignorari illam legem, nihilque ex ea, præter nomen, alii, denique, totam rem commentitiam et merum sine re nomen in *Regiam* putavere.

omnia falsa esse, recte judicavit vir summus, *J. F. Gronovius*, in *ge Regia*, ed. Lugd. Bat. 1678, et meliora docuit. Primum igitur

Sed illo ipso tamen tempore res paulatim cœpit obrepere ignorantibus hominibus, donec eo crevisset, ita admeti essent ei rei homines, ut jam non vererentur, ei rei legis Regiæ nomen imponere; præsertim quum regium nomen invidia sua paulatim liberatum esset, idque variis in rebus vulgo sine offensione diceretur, in *funere*, quod olim censorium appellatum esset, in *domo principis*, et sexcentis aliis, quæ frequentia satis apud scriptores in primis tertii et quarti seculi, Historiæque Augustæ auctores, occurrunt, ut vel lexica docent. Gradus ipsos, per quos ista lex Regia orta, breviter tradit Gronovius a p. 47 — 75, facileque e Suetonii, Dionis, Taciti, aliorumque locis, cognosci poterunt, quibus honores et jura, diversis temporibus decreta, C. Cæsari, Augusto, Tiberio, etc. commemorantur.

Hæc verissime a Gronovio disputari, nemo inficias iverit; sed, ubi ad illud ipsum monumentum, quod ab initio proposuimus, defertur, non omni ex parte satisfecisse virum magnum nobis, fatemur. Non dubitat primum, hoc esse exemplum illustre potestatis, plus quam civilis, atque ipsa dictatoria majoris, similique modo omnibus imp. summam potestatem, admixtis forte paucis, permissam: deinde genuinum hoc monumentum judicat, eosque jejuni et diluti judicii arguit, qui id pro spurio repudient: neque offenditur, quod *lex* in monumento vocatur, quod senatusconsultum Tacitus A. IV, 6 appellat, quia illis temporibus discrimen inter leges et SCta desierit, sublatis comitiis populi, et SCta quoque leges vocatæ sint. Quæ diligentius consideranda videntur.

Genuinum esse monumentum Romanum, non præfracte negem, etiamsi quasdam dubitandi causas esse non abnuerim, quas vidisse eos puto, quæ pro spurio repudiaverunt. Atque etiamsi ipse antea in difficultatibus diluendis laboraverim, tamen non ad omnes mihi paratam responsum fuisse, res ipsa docet. Verum erant fortasse alii acutiores, qui et his occurrere possint. Magnum etiam in utramque partem momentum ac proprium fecerit, tabulam inspicere ipsam et videre, an notas certas antiquitatis tantæ habeat; quod quidem affirmare non dubitarunt F. Blanchinus, et Raph. Fabrettus, diligentissimi talium rerum iudices. V. Ep. Fabretti ad J. V. Gravinam, ad calcem libri I, de Orig. Jur.; item pos. Maffeus in Critica lapidaria, p. 161; Metastasius Italus, qui tractatum de hoc SCtum edidit Romæ, 1757, quem contra disputavit Spanius, libello proprio.

Secundo, non ignoro, Cæsarium temporibus SCta legum nomine comprehendendi, et subinde in jure popularique loquendi ratione *leges* vocari. Ipse in Taciti libris locum talem reperi, ad quem notavi, legis nomen SCtum intelligi debere. Sed in ipso senatusconsulti contextu legem pro SCto dici solitam, et quidem *legem rogatam*, id quidem nec credo, nec doceri posse arbitror. Itaque ei difficultati alia ratione occurrendum puto qua simul universæ huic rei aliqua lux affundatur.

Scilicet, prima lex illa, qua Romulo imperium datum est, fuit curiatus. Idque institutum mansit sub regibus non modo, sed etiam libera repu-

hijca. Consules centuriatis illi quidem comitiis statim ab initio creati sunt, auctore Livio I, 60; sed imperium iisdem datum est lege curiata, quae modum potestatis consularis definiit. Auctor rei est Tacitus, A. XI, 22: *Quaestores, regibus etiam tum imperantibus, instituti sunt; quod lex curiata ostendit, ab L. Bruto repetita; mansitque consulibus potestas deligendi, etc.* Lex curiata nulla alia est, nisi lex de imperio et potestate regum, quae repetita est a L. Bruto, ut eadem cons. potestas esset, quae regum fuit; atque ejus pars fuit quaestores creare. Idque sexcentis locis doceri potest, mensasse, ut honos comitiis centuriatis daretur, imperium curiatis sive lege curiata: neque hodie attinet id docere, postquam locus de lege curiata tot doctissimorum hominum accuratis disputationibus explicatus et illustratus est.

Crediderim igitur, ab eo tempore, quo Caesarum potestas certam formam acceperat, hoc quoque servatum esse, ut honoribus decretis, qui adolerent (v. H. 4, 3, et ibi dicta), senatusqueconsulto post facto de imperio (v. ibid. 6), senatus decretum dicis causa sanciretur lege curiata, ad eum modum, quo, extremis reipublicae temporibus, triginta lictoribus pro curiis suffragia ferentibus. Nam, si in adoptionibus mansit lex curiata, ut ex H. I, 15, patet, quidni etiam manserit in imperio tribuendo? Neque obest, quod ap. Tacitum H. IV, 6, aliisque locis nulla ejus disertae mentio exstat. Satis constat, apud scriptores veteres in rebus, quibus SCtum et lex interessit, tamen raro utrumque, sed modo SCtum solum, modo legem solum commemorari, alterum intelligi debere. Atque talem legem curiatam licet intelligere, ut supra dixi, hanc de imperio Vespasiani, diversam illam quidem a SCto, quod de imperio Vespasiani factum est auctore Tacito, sed forma, non materia et argumento. Nam imperatores et in Urbe imperium militare habuere, ut primum imperatores sunt appellati.

Atque hinc etiam confirmatur id, quod ad H. IV, 3, 6, dixi, diversa esse decreta senatus, quorum istis in locis mentio fiat: loco priori decreta tradi facta de honoribus et nominibus honoris insignibus; posteriori, de imperio; atque diversis temporibus ac diebus facta. Semper ista in rep. R. et bonis temporibus divisim et per intervallum data, etiam ipsi imperatores per intervalla sibi dari voluerunt, per speciem alicujus modestiae. Extremae adulationis fuit, omnia simul decernere. Nihil dicam de Augusto ac Tiberio; etiam mali ominis habitum in Pertinace, quod omnia simul et *ἀδύλας* consecutus esset: v. Capitolia. in Pertinaece, c. 5, et ibi Cassab.

EARNSTUS.

Hist. I, 25, et IV, 48, beneficia præfecti prætorio, proconsulis, legati memorat; et apud Suetonium in Tiber. c. 12, videre est Tiberium in suspicionem venisse *per quosdam beneficii sui centuriones, a commessu castra repetentes*. Sic quoque in inscriptionibus veteribus passim occurrunt non modo beneficia, sed spes etiam beneficiorum. Insignis hac de re inscriptio exstat apud Gruterum, p. 393, n. 5:

C. COELIO. ANICETO. MIL. COH. II. PR. SING.
 TRIB. SPE. BENEFICIAR. NVIC. ORDO.
 SANCTISSIMVS. DECVR. OB. SPEN.
 PROCESSVS. EIVS. HONOREM. DECV
 RIONATVS. GRATVITVM. OBTVLIT.
 QVI. VIXIT. ANN. XXIII. M. V. D. II.
 COELIA. PRIMA. MATER. FILIO.
 DVLCISSIMO. SIVVL. NYMPHICVS. VOL.
 CRAM. ET. SIBI. PÆCERVNT.

Errant autem, qui existimant beneficiarios dictos fuisse, quod obtenta prius militis vacatione, ad eandem honestis conditionibus invitati redirent. Inuino inter ipsa militis stipendia conferebantur beneficia, ut patet ex multis inscriptionibus, ac maxime ex veteri lapide, apud creditum (Jori, Inscript. Antiq. vol. II, p. 358, n. 1 :

D. M.
 Q. VOLCACIO. Q. F.
 CELERI. MILITI.
 COH. VIII. PR.
 BENEFICIARIO.
 TRIBVNI. ATTICI.
 MILITAVIT. ANNIS. VII.
 VIXIT. ANNIS. XXV.

Si *principalium beneficiorum* monumenta cognoscere volueris, adi Gruterum, p. 551, n. 3, et Fabretum, cap. 3, n. 114.

Splendidam fuisse beneficiorum militiam innuit tum Tacitus, quam Hist. I, 25, *primores militum per beneficia Nymphidii suspectos relet*; tum expresse Valerius Maximus, IV, 7, n. 5, de L. Petronio, qui, *admodum humili loco natus, ad equestrem ordinem et splendida militis stipendia P. Cælii beneficio pervenerat*. Adde Plinium, Ep. X, 32, quo teste, Trajanus præceperat, ut Gaius Bassus, præfectus oræ Ponticæ, *contentus esset beneficiariis decem, equitibus duobus, centurione uno*.

BROTIER.

Nº 5. CAP. LIII. *Vespasianus curam restituendi Capitolii in L. Vestinum confert.... prioris templi magnificentiæ unum defuit.*

De Capitolio, ejusque magnificentia, antequam civilibus Flavianorum Vitellianorumque bellis confligaret, diximus supra, in excursu nº 2 ad Hist. III, 72. De ejus restitutione hic agendum.

DE CAPITOLIO A VESPASIANO ET DOMITIANO

PRINCIPIBUS RESTITUTO.

Ubi deserbuit bellorum civilium æstus, resque publica, Vespasiano principe, acquievit, præcipua omnium cura fuit ut restitueretur Capitolium. Consultum religioni, ut iisdem tertium vestigiis reponeretur: sed, quod unum veteri magnificentie defuit, adjecta ædibus altitudo. Id quoque factum ob grandes columnas, quas memorat Suetonius in *Vespas.* c. 18. In hoc imperii splendore, et quum Vespasianus in religiosos publicosque usus foret munificentissimus, quam magnificus fuerit in ædificando Capitolio facile judicari potest. Ut annuis redditibus templum locupletaretur, jussit Judæos, ubicumque degerent, Jovi Capitolino quotannis solvere didrachma, quod templo Hierosolymitano, antequam everteretur, pendere erant soliti: *Joseph. Bell. Jud. VII, 6, n. 6.* Fuisse in imperio Romano plus quam vicies centena millia, seu 2,000,000 Judæorum, qui tributum illud solverent, nemo sane diffitebitur. Fuit ergo vel ex hac una tantum parte annuus templi Capitolini reditus circa francorum 2,864,198. Paucis annis stetit Capitolium a Vespasiano restitutum; statim post ejus mortem incendio haustum est: *Plutarch. in Poplicola, p. 105.*

Titus in Capitolii restitutionem confestim incubuit, ut videtur ex monumento fratrum Arvalium, apud eruditum Philippum a Turre, *Monumenta veteris Antii*, p. 95. At, quum præpropera morte fuisset raptus, opus aggressus est frater ejus Domitianus, quartumque Capitolium ædificavit. Nihil ædium magnitudini, nihil altitudini addi poterat. Princeps, quo nemo fuit in ædificando sumptuosior, vertit curas, ut regum, reipublicæ, Caesarumque opera multitudine pretioque ornamentorum superaret. Non modo columnas marmoris Pentelici Athenis advexit; sed in inauratis operibus, quod vel maximas privati unius hominis opes superat, plus quam duodecim millia talentorum, Gallicæ monetæ 64,555,556 fr. impendit. *Τούτου δὲ τοῦ καθ' ἡμᾶς τῶν μεγιστῶν ἐν Ῥώμῃ τῶν ἰδιωτικῶν πλουτοῦν ἰσλογεθῆντα, τὸ τῆς χρυσῆσαις μὲν ταλίαις ἀνάλωμα, ὅλιον ἢ δισχιλίον καὶ μῆλον ταλάντων γερόμενοι.* *Plutarch. loc. cit.*

Novi equidem Raderi aliisque nonnullis eruditis viris hanc pecuniam nimiam esse immanem. At pace doctorum illorum virorum dixerim eos neque luxum hujus ætatis, neque prodigiam Domitiani, neque multitudinem, magnitudinem, pretium inauratorum operam Capitolinorum satis attendisse. Is erat hujus ætatis luxus, ut in privatis domibus non *laquearia* tantum, sed et *cameræ* et *parietes* ipsi *tamquam vasa* inaurarentur, teste Plinio, XXXIII, 3. Talis prodigiam Domitiani, ut omnia

aurea gemmaeque vellet, teste Plutarcho, loc. cit. Quae autem in operum, quum templi Capitolini *aditus omnes, omnes gradus totaque hinc auro, hinc argento* reluceret, teste Plinio in Panegyric. 52 magnitudo, quum cogitas templum ducentos pedes longum, et ferme latum, tectum fuisse inauratis tegulis aëreis, quarum postea: maximam Gizerichus, Vandalorum rex, in Africam asportavit: eju-
gia quadrigis colosseis statuis, aliisque plurimis inauratis orna-
effulsisse, uti adhuc videre est in Domitiani nummis! Quid nunc po-
quid vestibulum loquar, quum vel ipsae portae crassissimis et pond-
simis obductae essent laminis aureis, quas a Stilichone, Honorii
ablatae commemorat Zosimus, lib. V: *Ὅστος γὰρ, Στυλῖχων, θύρας ἐν*
Ῥώμῃς Καπιτωλίῃ, χρυσεῖα πολλὰ ἔλκοντι σταθμῶν ἡμισομίνας, ἀπο-
προστάξας. Haec templi externa: majores intus operes. Si, vel in prin-
plo Capitolino, fictilis Jupiter aureum teneret fulmen quinquaginta
Gall. mon. 46,667 fr., quanto plus auri impendit Domitianus, ut
non modo aurum haberet fulmen, sed ut tota ejus effigies, ejus sce-
ejus solium, auro renideret! Quantae impensae in Junonis Minervae
oellis! Adde nunc innumera Deorum simulacra: adde inaurata laquearia
adde cetera parietum totiusque templi aurea decora. Haec si animo
prehenderis, simulque reputaveris quantum in urbe maxima, maxime
exquisitissimisque artibus foret manipretium, nihil esse nimium in p-
summa, quam Plutarchus adsignavit, facile deprehendes.

Neque quis dixerit aurum esse sequax ac ductile, Romanosque
illud dilatandi novisse. Id certe Romani novere, siquidem auri unc-
septingenas et quinquagenas, pluresve bracteas, quaternum utroque
torum dividebant, teste Plinio, XXXIII, 3. At in praecipuis perenni-
operibus, crassioribus utebantur bracteis. Sic inauratum fuerat F-
Prænestinae simulacrum. Unde Plinius, loc. cit.: *Crassissimae ex hi-*
teis Prænestinae vocantur, etiamnum retinentes nomen, Fortuna
vato tibi fidelissimae simulacro. Et sane, si Domitianus crassiores illa-
teas non induxisset, nunquam evivisset secundum templum Capito-
tujus et tegulae et laquearia, et alia quamplurima ornamenta eran-
rata, insuper ab Augusto, magnificentissimo principe, refectum
luerat tamen, nec reperti, nisi senes aliquot, qui illud laudarent
ob opes, sed vel antiquitatis studio, vel, ut opinor, ob sym-
columnarum: nam Domitianus, quum crassitiam columnarum ma-
Pentelici imminuisset, nonnihil venustatis addiderat, sed aliquid gra-
trix detraxerat, teste Plutarcho, loc. cit. Ceterum vilis fuerat sec-
templum Capitolinum. Inde Martialis, epigramm. V, 10:

Esse quid hoc dicam, vivis quod fama negatur,
Et sua quod rarus tempora lector amat?
Illi sunt invidia nimirum, Regale, mores,
Præferat antiquos semper ut illa novis:
Sic veterem ingrati Pompeii quaerimus umbram,
Et laudant Catuli Julia templa senes.

Domitiano, qui immensas opes in Capitolio impenderat, ingeniose adalatur idem poeta, epigramm. IX, 4 :

Quantum jam superis, Cæsar, caeloque dedisti,
 Si repetas, et si creditor esse velis,
 Grandis in ætherio licet auctio fiat Olympo,
 Coganturque Dei vendere quicquid habent,
 Conturbabit Atlas, et non erit uncia tota,
 Decidat tecum qua pater ipse Deum.
 Pro Capitolinis quid enim tibi solvere templis,
 Quid pro Tarpeie frondis honore potest?
 Quid pro calmisibus geminis matrona Tonantis?
 Pallada præterea: res agit illa tuas.
 Quid loquar Alciden, Phœbumque, piosque Laconas:
 Addita quid Latio Flavia templa polo?
 Exspectes et sustineas, Auguste, necesse est:
 Nam tibi quod solvat, non habet arca Jovis.

Eis impensis suaque luxurie publicæ pauperiem fecerat Domitianus. Liberalitate publicæ paupertati subvenit Trajanus, princeps optimus. Capitolium quoque ornavit, privata Domitiani luxurie Jovi sacrata. Id celebrat Martialis, epigramm. XII, 15 :

Quicquid Parrhasia nitebat aula,
 Donatum est oculis Deisque nostris.
 Miratur Scythicas virentis auri
 Flammas Jupiter, et stupet superbus
 Regis delicias, gravesque lusus.
 Hæc sunt pocula, quæ decent Tonantem:
 Hæc sunt, quæ Phrygium decent ministrum.
 Omnes cum Jove nunc sumus beati:
 At nuper, podet, ah podet fatari,
 Omnes cum Jove pauperes eramus.

Immo Trajanus, tertio suo consulatu, videtur auro solido Jovis, Junonis ac Minervæ statuas fecisse. Quod satis innuit Martialis, epigramm. XI, 5 :

Sacra, Laresque Phrygam, quos Trojæ maluit heres,
 Quam rapere arsuras Laomedontis opes:
 Scriptus es æterno nunc primam, Jupiter, auro,
 Et soror, et summi filia tota patris:
 Et qui purpureis jam tertia nomina fastis,
 Jane, refers Nervæ, vos precor ore pio.
 Hunc omnes servate ducem; servate senatum:
 Moribus hic vivat principis, ille suis.

Nunc vero si templum Jovis Capitolini cum celebratissimis olim templis Beli, Babylone; Jovis, Thebis in Ægypto; Dianæ, Ephesi; aut etiam cum templo Hierosolymitano conferamus, templa quidem illa omnia auri specie tum interna, tum externa vicit templum Capitolinum: vincebatur autem magnitudine; vjotum quoque est Hierosolymitani et Babylonici templi opibus. Hierosolymitani satis perspecta omnibus opulentia; de qua adhuc opportunius dicetur in excursu. ad Hist. V, 8. Opes autem

templi Babylonici, earumque pondera, quæ efficiunt circiter Gallicæ monetæ 395,061,729 fr. singulatim recenset Diodorus Siculus, II, 9, p. 70. Nec mirum tantas fuisse opes in templo Babylonico, quum Cyrus, Persarum rex, capta Babylone, devicta Asia, teste Plinio, XXXIII, 3, *quingenta millia talentorum argenti reportaverit, et craterem Semiramidis, cujus pondus quindecim talenta colligebat*: quæ duo efficiunt Gallicæ monetæ 2,582,299,689 fr. Hac nostra ætate alter Persarum rex, *Thamas-Kouli-Kan*, Mogolicas opes potitus, reportavit, minima quidem æstimatione, *roupiarum* argenti centum undecim *Kiurours*, ut loquuntur: quod efficit Gallicæ monetæ 2,466,664,198 fr. Immo alii, et ipse cl. *Foulton*, tunc medicus imperatoris Mogolici *Muhammed-cha*, scripsere a *Thamas-Kouli-Kan* reportatos esse trecentos *Kiurours*, Gallicæ monetæ 6,666,666,667 fr. Quod inflatius scriptum pato.

De Jovis Thebani, Ephesiæque Dianæ templorum opibus non ita compertum. Notæ vero eorum magnitudo et magnificentia, quibus templo Capitolino antecellebant. De Dianæ templo vide Plinium, XXXVI, 14. Thebis autem manent adhuc templi Jovis rudera, quæ exhibet cl. *Pococke* (*Description of the East*, vol. I, p. 92, tabul. XXVIII). Ex iis ruderibus constat templum illud habuisse longitudine plus quam mille et quadringentos pedes, latitudine trecentos quinquaginta: ambitum vero fuisse trium millium et quingentorum pedum.

Inter tanta templorum decora, nihil habet ætas nostra quod invidet. Summorum Pontificum studio pietateque factum, ut, religione victores, templi quoque majestate vinceremus. His omnibus templis præstat divi Petri in Vaticano templum, maximum artis miraculum, omnibus retro sæculis inauditum. Tanta autem est ejus amplitudo, ut, cum peristylis ædibus apposito, pateat mille sexcentos pedes longitudine, ambitu quatuor millia pedum colligat.

BROTIER.

Nº 6. CAP. LXXXI. *Per eos menses, quibus Vespasianus Alexandria statos æstivis fluitibus dies, et certa maris opperiebatur, multa miracula evenere, quis cæli favor, et quædam in Vespasianum inclinatio Numinum ostenderetur.*

Quæ mendacia verius, quam miracula dixeris. Quod paucis explicandum.

DE VESPASIANI MIRACULIS.

Titum Livium, Plutarchum, ceterosque immense credulitatis scriptores miracula passim obtrudere minime mirum est. At Tacitum, acerrimi judicii, constantissimæ mentis virum, non modo miracula narrare, sed etiam iis fidem facere velle, incredibile videretur, ni satis foret compertum, natura incertum an institutione, omnibus ferme Romanis innotuisse religionis sensum, quo in credulitatem propenderent. Quæ

quidem credulitas, ut in humanis, sic quoque divinis in rebus, est bonæ animæ argumentum, nec nisi in religiosos animos irrepit. Unde magis miror existisse nonnullos, qui Tacitum ἀθέτως insinulaverint. Qui enim ἀθεῖ; haberi potest vir, qui præter plurima religionis monumenta Annalibus intersita, in his ipsis Historiarum libris *ope divina* mutari animos paullo supra cap. 78, pronuntiaverit; qui nunc *cali favorem*, et *Numinum in Vespasianum inclinationem* profiteatur; qui demum *miracula* ista bonus enarrat, ut fidem iis facere haud leviter annitatur.

At quam fidem obtinere debent illa Vespasiani miracula? nullam, ut opinor. Atque, ut alios multos sileam, ita quoque sensit illustrissimus Haetius, Demonstrat. Evangelic., proposit. VI, n. 6. Neminem quoque dissensurum reor, qui perpenderit quæ fuerint illa miracula, quo in loco, et a quo sint edita. Ac primo quidem in illis Vespasiani miraculis nihil est, quod vim divinam miraculorum effectricem adstruat. Sanatur enim cæcitas hominis, cui, teste Tacito, *vis luminis non erat exesa*. Curatur manus debilitas, quæ, eodem auctore, in pravum elapsa, poterat integrari. Quod adhuc argumentum est incertam fuisse illorum miraculorum *factum*, quem manu debilem facit Tacitus, eum claudum dicit Suetonius in Vespasian. c. 7; ea quoque patrata miracula Tacitus, *medicis*, Suetonius, *amicis hortantibus*, narrat. Ut ut est, hæcne miracula? Curationes vi dixeris. Ubi enim in rebus levissimis fallacibusque operosa est miraculorum ostentatio, non est miraculum, sed histrionum circulatorumve *fraus ac mendacium*.

Adde hæc miracula evenisse Alexandriæ, in urbe vanissima, ad omnem superstitionum genus projectissima, Serapidis religionibus insana, suis in principes adulationibus vaferrima, uti testis est oculatus Philo, in *Legat. ad Caium*, p. 1017.

Nunc vero quis hæc miracula ausus est? Vespasianus, novus et inopinatus princeps, cui *auctoritas et quasi majestas* concilianda, ut fatetur Suetonius, loc. cit.; Vespasianus, qui in omnes firmandæ dominationis artes intentus, religione maxime abutebatur. Inde acceptissimus ei fuit Josephus, quod mendax ille Judæus oracula, quæ Christum regem ejusque imperium prænuntiaverant, in eum traxisset: Joseph. Bell. Jud., III, 8. Omnes quoque, qui se Davidica stirpe oriundos ferrent, inquiri necarique jussit: Euseb. Hist. ecclesiast. III, 11. Vespasianus demum, qui, tunc temporis, Apollonii Tyanensis, hominum quotquot unquam exstitere fraudulentissimi, familiaritate consillisque utebatur, ut videre est apud Philostratum, Vit. Apollon. V, 27 et seq.

Hæc satis superque sunt, ut constet Vespasiani miracula fuisse in Ægyptiis artes fraudesque, in Vespasiano politicæ artis instrumenta, quibus quæsitæ novo principatui auctoritas ac reverentia. Addit quidem Tacitus *utrumque* istud miraculum ab iis *qui interfuere nunc quoque memorari, postquam nullum mendacio pretium*. Neque id mirum. Excisa fuerat Flavianæ domus; ac proinde nullum tunc erat a principibus mendacio pretium: sed semper manebat Ægyptiis superstitio; eadem Roma-

nos quoque et Romam, quo pessima omnia confluebant, pervaserat: in dies invalecebat Serapidis veneratio. Quomodo ergo obrueretur rumor, quem servari intererat? Si quid mirum videri debet, id profecto quod, quum nullum sit mendacii pretium, nulla Serapidis religio, reperiantur tamen qui hæc miracula tueantur. At hæc est fabularum natura, ut vel sua vanitate multis placeant.

Hæc quum tractarem, omisi talia miracula posthac de Hadriano fuisse vulgata, quæ tamen *per simulationem* fuerant facta, teste Mario Maximo apud Spartianum, in Hadriano, cap. 25.

BROTIER.

Nº 7. CAP. LXXXIV. « Deum ipsum appulsa litori naves sponte conscendisse. » Mirum inde dictu, tertium die, tantum maris emensi, Alexandriam appellantur. Templum pro magnitudine urbis exstructum loco, cui nomen Rhacotis: fuerat illic sacellum, Serapidi atque Isidi antiquitus sacratum. Hæc de origine et advectu Dei celeberrima. Nec quæ ignarus, esse quosdam, qui « Seleucia, urbe Syriæ, accitum, regnante Ptolemæo, quem tertia ætas tulit; » alii « auctorem eundem Ptolemæum, sedem, ex qua transierit, Memphim » perhibent, inclytam olim et veteris Ægypti col. men. Deum ipsum multi « Æsculapium, quod medeatur ægris corporibus; » quidam « Osirin, antiquissimum illis gentibus Nun. en; » plerique « Jovem, ut rerum omnium potentem; » plurimi « Diem patrem, insignibus, quæ in ipso manifesta, » aut per ambages conjectant.

Serapidem fuisse Deum hunc patet, de quo necesse est Taciti exemplo paullo fusius disserere.

Serapis, apud Ægyptios Deus maximus, plures præcipuosque referebat Idæos. Inde in aversa parte nummi Antonini Pii, quem publicavit eruditus Dionisius, *Thesaurus Selectorum Numismatum*, tab. XLIII, n. 1, videtur esse Serapidis caput barbatum, cornutum, radiatum, cum modio in vestire: adest et tridens, cui serpens circumvolvitur. Quibus insignibus patet Serapidem esse Jovem, Solem, Osirim, Neptunum et Æsculapium. Vide quoque ad id confirmandum congressit Oiselius, loc. cit. p. 218. At saturnum cultumque Serapidis nemo accuratius expressit, quam Macrobius, *Saturnal.* 1, 20: Alexandria « eidem Ægypto adjacens civitas, quæ conditorem Alexandrum Macedonem gloriatur, Sarapin atque Isin cultu pene attonitæ venerationis observat: omnem tamen illam venerationem Soli se sub illius nomine testatur impendere, vel dum calathum capiti ejus infigunt, vel dum simulacro signum tricipitis animantis adjungunt; quod exprimit medio eodemque maximo capite leonis effigiem; dextera parte caput canis exoritur mansueta specie blandientis; pars vero læva cervicis rapacis lupi capite finitur: easque formas animalium draco connectit, volumine suo capite redeunte ad Dei dexteram, qua compositur monstrum. Ergo leonis capite monstratur præsens tempus; quia conditio ejus inter præteritum futurumque actu præsentis valida fervensque est. Sed

teritum tempus lupi capite signatur; quod memoria rerum transcapitur, et auferitur. Item omnis blandientis effigies futuri temporis et eventum; de quo nobis spes, licet incerta, blanditur. Tempora cui nisi proprio famularentur auctori? cujus vertex, insignitus, et altitudinem sideris monstrat, et potentiam capacitatis ostendit, quia in eum omnia terrena redeant, dum immisso calore rapiuntur. nunc quid de Sole, vel Sarapi, pronuntietur oraculo. Nam Sarapis, Ægyptii Deum maximum prodiderunt, oratus a Nicocreonte, regem, quis Deorum haberetur, his versibus sollicitam religionis regis instruxit:

Εἰμι θεὸς τοῖσδε μαθεῖν, εἶεν κ' ἰγὼ εἶπα.
 Οὐράνιος κόσμος κεφαλῇ, γαστήρ δ' ἠθάλασσα,
 Γαῖα δέ μοι σπόδες εἰσὶ, τὰ δ' οὐρανὸν ἐν αἰθέρι κείται,
 Ὅμματι τε ταλαυγῆς, λαμπρὸν φάος ἡέλιου.

apparet Sarapis et Solis unam et individuum esse naturam. Isis religione celebratur, quæ est vel terra, vel natura rerum, subditi. Hinc est quod continuatis uberibus corpus Deæ omne densetur, et præterea, vel rerum naturæ, alitudo nutritur universitas.»

Macrobbii locum Tacitumque egregie illustrant præstantissimi nummi Vespasiani et Domitiani, quos edidit cl. Pellerin (*Mélanges sur les Médailles*, vol. I, p. 224). In nummo Vespasiani, ΑΥΤΟΚ. ΣΕΒΑΣ. ΟΥΕΣΠΑΣΙΑΝΟΥ., id est, *Imperatoris Cæsaris Augusti Vespasiani*; caput Vespasiani laureatum. In aversa parte, ΖΕΥΣ. ΣΑΡΑΠΙΣ. ΕΝΑΤ., id est, *Jupiter Serapis, anno nono imperii Vespasiani*. Statua, sinistra hastæ innixus, extensa dextra, qua monstrum triceps, Macrobbii, comperere videtur. In vertice calathum, modicumve, In nummo Domitiani, ΑΥΤ. ΚΑΙΣΑΡ. ΔΟ... ΤΙΑΝΟΣ. ΣΕΒ., id est, *Imperator Cæsar Domitianus Augustus Germanicus; Domitiani laureatum*. In aversa parte, ΗΑΙΟΣ. ΣΑΡΑΠΙΣ. Α.ΙΤ., *Sol Serapis, anno tertiodécimo imperii Domitiani*. Serapis stans, sinistra tenet, dextra elata. In veteri inscriptione, quæ Ancyrae, nunc Angora, teste cl. Tournefort (*Voyage du Levant*, p. 449): ΔΙΙ ΗΑΙΩ ΜΕΓΑΛΩ ΣΑΡΑΠΙΔΙ, id est, *Jovi Soli Magno dæ*. Porro quum Christiani Ethnicæ religionis Deos horrerent, sequens usum, rerum omnium conditorem, venerari profiterentur; hinc, Hadrianus, religionum conciliator, eos inter Serapidis, seu Iovis, cultores annumeravit, teste ejus epistola apud Vopiscum, lib. 8: *Illi qui Serapin colunt, Christiani sunt: et devoti Sarapi, qui se Christi episcopi dicunt... Unus illis, Ægyptiis ac Alexandrinis, Deus est: hunc Christiani, hunc Judæi, hunc venerantur et gentes.*

his autem plura voluerit de urbe Sinope et Deo Serapide, adcat Fontenu (*Mémoires de l'Académie royale des Inscriptions*, vol. X, et seq.).

EXCURSUS

GABR. BROTERII,

AD OPERA C. CORNELII TACITI

HISTORIARUM LIBER QUINTUS.

Nº 1. CAP. II. • **J**UDÆORUM. Creta insula profugis. novissima Libya insulae. • memoriam. • quæ tempestate Saturnus, vi Jovis pulvis, cesserit regibus: argumentum et nominis petitur: etc.

: Epilogus hinc illustravit Broterius, ut affirmat Ernestus; ergo ista lectori suscipienda curavit.

Mirum plerisque videri solet Tacitum. literarum studii clarissimum, adeo peritatem de Judæorum origine fuisse contentum. ea potissimum ætate. qua Judæicæ res. capta Judæa. in Urbe pernotuerant. Quod tamen forte haud ita mirabantur, si attenderint Tacitum historiam scripsisse. quæna florentissimum fuit imperium Romanum. vix sanarum religionum. modum exterarum. curiosam: Judæorum originem historiamque multorum scriptorum mendacis jampridem fuisse obsecratas; Judæos demum, ob caerimonias sacraque a ceterarum gentium ritibus alienissimos, Romanis jamdudam invidios, tam ob cladem suam fuisse despiciatissimos. Igitur Tacitus, Judæicis traditionibus neque credulus, neque positus incredulus, partim Judæorum, partim exterorum scriptorum e memoriis, quæ sibi probabilis videbantur, selegit, ut gentis primordia aperiret. Inde vera falsis, falsa veris admixta, quæ singillatim explicare operam pretium est, quod in iis plurima adhuc lateant primæve veritatis argumenta.

DE CRETENSI JUDÆORUM ORIGINE.

Gens Crethim, vel Cerethim, גַּר כְּרֶתִים, I Reg. XXX, 14; Eszechiel, XXV, 16; Sophonias, II, 5, Judæam inter et Phœniciam habitasse memoratur; utriusque ita contermina, ut Palestini nonnunquam Crethim nomine designentur, et pars fuerint Phœnicis, quæ in his oris late olim dominata est. Phœnicos autem colonias in Cretam insulam misisse testantur tam

EXCURS. VARIOR. AD HISTOR. L. V. 61

Stephanus, de Urbibus, voce *Τραπέζης*, tum ipse portus Cretæ, *Phœnice*, cujus mentio exstat in Act. Apostol. XXVII, 12. Adde ex Strabone, X, p. 481, Spartiatis, seu Lacedæmonios, plurimas urbes in Creta insula condidisse: Spartiatis autem Judæos fratres suos esse gloriabantur, ut videre est I Machab. XII, 21. Antiqua ergo fuit Judæorum et Cretensium consanguinitas; Judaicæque progenies fuere Cretenses. At præterquam quod Cretenses *semper mendaces*, ut constat ex eorum vate, apud D. Paulum, Ep. ad Tit. I, 12, gentili adhuc æmulatione se ipsi Judæorum auctores esse jactitavere. Quod ita obtinuit, ut LXX Interpretes in Ezechiele et Sophonia, loc. cit. גוי כרתים et כרתים, *Ἐπιδράς* et Πάρισιος *Ἐπιδράς*, id est, *Cretenses et advena Cretensium*, verterint; indeque Theodoretus, hunc Sophonis locum illustraturus, quosdam e Creta in maritima Palæstina loca venisse, ibique consedissee enarret. Manifestum ergo cur Cretensem originem Judæis adscriperit Tacitus. Contra vero Cretenses Judaico genere prognatos, præter cetera argumenta, probant usus plurimi Cretensibus familiares, ut suilla carne abstinere, etc. Præterea, quæ de Minoe Cretenses prodidere, adeo similia sunt iis, quæ Moisi evenerunt, ut Mosem ac Minoem unum atque eundem esse hominem opinentur illustr. Huetius, *Demonstratio Evangelica*, proposit. IV, n. 9 et seq., eumque secutus Christianus Wormius, *de corruptis Antiquitatum Hebræarum apud Tacitum et Martialem vestigiis*, lib. I, p. 43 et seq. Adde præcipuam fuisse apud Judæos sabbati celebritatem: sabbatum autem quum Græci diem Saturni nuncuparent, inde Judæos Saturno devotissimos, Cretaque insula profugos, crediderunt.

Hierosolymo ac Juda.

Ficto Hierosolymi, vero Judæ nomine abui sunt Ægyptii, ut Ægypticam Judæorum originem assererent.

DE ÆGYPTIACA JUDÆORUM ORIGINE.

Ægyptii, splendore imperii, artium inventionibus, maximam nominis sui famam excitavere. Hac gloria superbi se primos hominum esse contendebant, ut testantur Diodorus Siculus, I, 10, p. 6, alique plurimi. Inde se Judæorum progenitores dixere. Recentis mendacii vanitatem reteggit novum Hierosolymi nomen, nec nisi conditis Hierosolymis repertum: ipsæque Juda Isis regno, vel fabulis, minime æqualis: neque unquam, ut gentis suæ conditorem, Judam coluere Judæi, quod tradit Justinus, XXXVI, 2. Antiquissima autem fuit Ægyptiorum gens, et in opulentissimum imperium adsurrexerat, quum res Judæorum adhuc essent tenuissimæ. Ægyptii tamen Judæis, Semi posteris, origine posteriores: Ægyptiorum enim parens Mesraim, secundus Chami filius; unde apud Orientales populos ipsosque Ægyptios et Coptas pervulgata Ægypti nomina, *Mesra*, *Mesraim*, et *Chemia*. Vide eruditum Kurkerum, *Oedipus Ægyptiacus*, vol. I, p. 2 et seq.

DE EXCURSUS VARIORUM

Antiquitas

Et hanc hujus originis causam aperire facile est.

DE ETHIOPICA JUDÆORUM ORIGINE.

*Nonnulli vultu eam potiti sunt. iisque servit Ægyptus: illos quoque
Antiquitas hanc. Antiquitas regis Cephei tradit Plinius. VI. 29. Victorius
Antiquitas Ægyptus vetustiores esse professi sunt: quod naturali etiam
Antiquitas confirmabatur. Nam Meridianarum plagarum incolæ. ubi quanto
Antiquitas Antiquitas fecundior. se primos terra editos. Ἰθιοπῆται. gloria-
Antiquitas Antiquitas. Diodoro Siculo. lib. III, 2. p. 143. Ideo Judæi, ut et ceteri
Antiquitas Antiquitas Ethiopeibus prognati dicebantur.*

*Alia Antiquitas erat. et magis propria hujus originis causa. In Phœnicia
Antiquitas Antiquitas. nunc Joppa. urbs fuit antiquissima. in qua objectam bellam
Antiquitas Antiquitas. Cephei filiam, ferebant: Plin. V, 31. Immo Plinii, Josephi,
Antiquitas Antiquitas Taciti ætate, in saxo, quod Joppæ urbi præjacebat, vinculo-
Antiquitas Antiquitas. Antiquitas Antiquitas vestigia ostendebantur: colebaturque illis fabulosa ceto:
Antiquitas Antiquitas V. 13: vide et Josephum, Bell. Jud. III. 15. Non mirum ergo, ob
Antiquitas Antiquitas Ethiopeica monumenta, quæ tot post seculis in Palæstina non modo
Antiquitas Antiquitas servabantur. sed et colebantur, plerisque, ut scribit Tacitus, Æthiopum
Antiquitas Antiquitas vultu fuisse Judæos. At non solum Judæis, verum ipsis quoque
Antiquitas Antiquitas Ægyptiis recentiores fuisse Æthiopes. ut pote Lud, Mesaim filio, oriundi:
Antiquitas Antiquitas quod erudite demonstrat Bochart, Geographia Sacra, part. I, lib. IV,
Antiquitas Antiquitas cap. 36. Omitto, quæ Josephus Antiq. Jud. II, 10. memorat: Mosem,
Antiquitas Antiquitas Antiquitas Antiquitas juvenem in Æthiopia bellasse, ibi regis Æthiopum filię nupsisse,
Antiquitas Antiquitas et. ut volunt rabbini, imperasse Hæc Judaica sint commenta, certum
Antiquitas Antiquitas est Judæos, ob commercia, Æthiopiam antiquitus adiisse, ibique pluri-
Antiquitas Antiquitas mos degisse, adhucque degere. ut constat viatorum testimonio, quæ vide
Antiquitas Antiquitas apud eruditum Ludolfum, Comment. Æthiopic., lib. I. n. 101 et seq.
Antiquitas Antiquitas Error de illa Æthiopia origine inde oriri adhuc potuit, quod Arabia. sicut
Antiquitas Antiquitas et Æthiopia, Chus Ἰθιοπῆται diceretur. Porro quum ex Arabia in Palæstinam
Antiquitas Antiquitas venissent Judæi, id conjecturarum inania sectantibus forte visum est satis,
Antiquitas Antiquitas ut originem Æthiopicam confingerent.*

Assyrios convenas.

*Nihil est in hac Assyria Judæorum origine, quod antiquitatem et veri-
tatem non redoleat.*

DE ASSYRIA JUDÆORUM ORIGINE.

*Ut pateat hæc Taciti verba, Sunt qui tradant, Assyrios convenas,
indigum agrorum populum, parte Ægypti potitos, mox proprias urbes,
Hebræasque terras, et propiora Syriæ coluisse, ipsissimam esse Judæorum
traditionem, ea paucis explanare sufficit.*

Abram, dictus postea Abraham, parens auctorque gentis Judæicæ,

Assyrius fuit convena, egressus de Ur Chaldæorum: Genes. XI, 31. Indignus agrorum, factaque fame, descendit in Ægyptum: Genes. XII, 12. Ipse, ejusque posteris Isaac et Jacob, *Assyrii* quoque *convenæ*, errantes vivere, donec, orta adhuc fame, Jacob ejusque filii ac nepotes in Ægyptum, ubi Joseph, filius Jacob, secundus a rege agebat, iterum venere: Genes. XLI, 55, et XLVI, 1 et seq. *Parte Ægypti*, nempe terra Gessem et Ramesses in inferiore Ægypto, *potiti* sunt, Genes. XLVII, 4 et 11. *Mox*, ducentis quindecim post annis ex Ægypto egressi, Exod. 1 et seq., *proprias urbes*, urbes scilicet Chanaan, *Hebræasque terras*, et *propiora Syriæ colere*, ut omnibus compertum, fuseque narratur in libro Josue. Hebrææ autem dictæ sunt terræ ab אַבְרָם הָעֵבֶרִי, id est, *Abramo Hebræo*, Genes. XIV, 13; ejusque posteris pariter הַעֵבֶרִים, seu *Hebræis*, quod עֵבֶר, id est, *trans Euphratem* ex Assyria in has terras venissent. Omnia ergo in hac traditione cum sacris Scripturis accurate concordant.

Carminibus Homeri.

Falsa hæc Solymæa Judæorum origo: expendenda tamen, ut erroris causa aperiatur.

DE SOLYMEA JUDÆORUM ORIGINE.

Apud Græcos Romanosque fons claritatis fuere Homeri carmina. Ideo citra videbantur Judæorum initia, si originem repeterent a Solymis, carminibus Homeri celebrata gette, quæ Hierosolymæ urbi e suo nomen facinæ credebatur. Verum hæc fabulæ sola linguæ Hebræicæ ignorantia vitatur. Urbs Jerusalem dicta est primum *Salem*, שָׁלֵם, id est, *pax*, a Melchisedech, ut fertur, condita. Deinde, quum Hebræi terras illas occupasset, pacemque ibi firmasset, appellata est *Jerusalem*, יְרוּשָׁלַם, id est, *possessio pacis*. Urbi Jerusalem novam urbem Sion addidit David; tunc non mutato nomine, sed in duale inflexo, vocata est *Jerusalaim*, יְרוּשָׁלַיִם, vel יְרוּשָׁלַם; diversa quidem scriptura, sed eadem pronuntiatione. Græci autem vocem interpretati sunt Ἱεροσόλυμα; et, quum vim Hebræicæ linguæ ignorarent, fixere Hierosolyma dici ab Ἱερῶν *templo*, et *Solymis montibus*, ἢ Σολίμων ὄρος, quorum meminit Homer. Odys. V, 283. De pugnacibus Solymis, Σολύμοισι κυβαλίμοισι, agit adhuc in *Iliad.* VI, 184. Verum quum Solyinos Homerus memorat, ii non populi sunt Judææ, sed Æthiopiæ; quos appellat *Solymos*, quod eundem ferme situm haberent in Æthiopia, quem Solymi in Pisidia. Vide Strabonem, lib. I, p. 35.

§ 2. CAP. III. *Plurimi auctores consentiunt.*

Quum varias de Judæorum origine sententias retulisset Tacitus, promissione de eorum institutis ac moribus ex plurimorum auctorum consensu agit. Qua de re quum multa jam supra dixerimus, pauca supersunt explananda.

DE JUDÆIS,

EORUMQUE INSTITUTIS AC MORIBUS.

Orta per Ægyptum tabe, quam *scabiem et vitiliginem*, id est, lepram, appellat Justinus, XXXVI, 2, Judæos Ægypto pulsos fuisse tradit Tacitus, secutus Chæremonem, ac maxime Lysimachum, qui eadem omnino mentitus est, ut videre est apud Josephum, *contra Apionem*, lib. I, 33 et seq.

Quod autem mirificam Hebræorum per mare Rubrum transmissionem siluerit Tacitus, mirum videri non debet, quum ipse Josephus, cujus scripta tum inclauerant, prodigium illud ita narraverit, ut id magis everteret, quam adstrueret. Simile enim portentum in Pamphylio mari, quum Alexander Magnus Persas bello peteret, contigisse adseveravit Josephus, Antiq. Jud. II, cap. ult.

At, vel in ipsis Chæremonis et Lysimachi mendaciis, latet sexta, quam Deus Ægyptiis intulit, plaga, quum fœdis purulentisque ulceribus infecti sunt, ut narrat Moses Exod. IX, 10. Iter autem patuisse olim per mare Rubrum indicat vetustissima apud Ichthyophagos, hujus maris accolæ, et a patribus accepta fama, quam refert Diodorus Siculus, lib. III, c. 39, p. 122: *Ingenti scilicet æstu, aquas quondam in oppositas partes ita fuisse revolutas, ut fundus maris non tantum appareret, sed etiam exsiccaretur, deinde relabentibus fluctibus in pristinum ordinem fuisse restitutas*: Παρά δὲ τοῖς πλεῖστοις κατοικοῦσιν Ἰχθυοφάγοις παραδίδεται λόγος, ἡ ἀρογία ἔχει φυλαττομένη τὴν Φέμιν, ὅτι μεγάλας τινὲς γαιώματις ἀμπάτους ἰσχυρὰ τοῦ κίλπου ξηρὸς πᾶς ὁ τόπος, ὃ τὴν χλωρὰν ἔχει τοῦ τίπου ἀρίστου, μεταπισούσης τῆς θαλάττης εἰς τὰναντία μίρη, φαίνεται δὲ τῆς ἐπὶ τῷ βυθῷ χέρσου, πάλιν ἰσπανιδοῦσαι ἐξαίσιον πλῆμνι ἀποκαταστῆσαι τὸν ἄβρον εἰς τὴν ἀρογίαν πέρξασαι τῆξιν.

Hebræos, Ægypto egressos, et per vasta Arabiæ loca vagantes, fatigavit aquæ inopia; idque faletur ipse Moses, Exod. XV, 23, sed eorum sitis, tum miraculis, tum loci opportunitate levata. Nam in Elim duodecim fontes aquarum et septuaginta palmas reperere: Exod. XV, 26 et 27. Neglecta quidem fuere ob gentis contemptum miracula: ab aquis vero in Elim repertis nata videtur fabula, qua Moses, conjectura herbidi soli, et gregem asinorum agrestium secutus, largas aquarum venas aperuisse dicitur.

Quod autem addit Tacitus, Judæos continuum sex dierum iter emensos, septimo, pulsus cultoribus, obtinuisse terras, in quibus urbs et templum dicata sunt, locorum notitia et eventuum serie satis refellitur. Ibi tamen agnoscas haud obscurum antiquæ veritatis monumentum. Nam quum Hebræi sex diebus continuis urbem Jericho circumissent, septimo die, quod sabbatum erat, eam expugnare; pulsisque Chananæis, Palestinam obtinere, in qua postea a Davide urbs Jerusalem, a Salomone templum dicata sunt.

Errat autem Tacitus, quum vitam Mosis produxit, Judaicosque ritus,

Palæstina, inditos existimavit. Verius dixit apud Judæos profana
; que apud Romanos sacra, et rursus concessa apud illos, que
; judæis enim concessa plurima nuptiarum genera, que apud
necesta habebantur.

BROTIER.

. IV. *Effigiem animalis penetrati sacravere* Judæi.

us Tacitus, sed Diodorus quoque Siculus, Plutarchus, Apion
nimum Judæorum numen memoravere. Indeque sælse adversus
uemdam poetam Martialis, Epigr. XI, 95:

Ecce negas, urasque mihi per templa Tonantis:
Non credo; jura, Verpe, per Anchialum.

per *Ancharium*, ut habebat vetustissimus MS. Codex Thua-
rus enim Romanis dictus est *ancharius*. De hac fabula ejusque
meis dicendum.

DE FABULA ASINI A JUDÆIS CULTI.

a Judæis cultum fabulam esse omnibus compertum est; nec
onsentiant, qui mendacium prodidere: alii asinum, alii asini
i hominem asino insidentem, in Judæorum templo fuisse sacra-
t: hæc omnia absurda esse patet ex ipso Tacito, qui mox cap. 5
, Judæos mente sola unum numen, summum, æternum, neque
neque interitum intelligere; nulla simulacra eorum urbibus,
nplis, esse. Objiciebat tamen Apion, calumniator audacissimus,
illud caput aurcum ab Antiocho Epiphane in templo fuisse reper-
espondet Josephus, contra Apionem, II, 7, neque ab Antiocho,
ompeio Magno, neque a Licinio Crasso, neque a Tito, qui omnes
obtinere, tale quidpiam fuisse inventum: eos nihil reperisse,
simam pietatem; de qua nihil Judæis apud alios effabile; ob
ilicet et ineffabilem Dei Jehovah, יהוה, religionem. Addit Jose-
res gravissimosque scriptores Polybium, Strabonem, Nicolaum
um, Timagenem et Castorem prodidisse, tantum templum ab
, qui iniqua et insatiabili opum cupidine flagrabat, fuisse expi-

e hujus fabulæ origo? Plurimi eruditas, sed non ita probabiles,
eorum Græcorumve nominum similitudine originationes repe-
s videre est apud el. Joan. Jac. Huldricum: *Gentilis Obtrectator*,
. 4, p. 56 et seq. Verius crediderim fabulam ortam esse ex Ægy-
maliginitate. Natura procaces, se solos sapientes rerumque peritos
oliti, asinisque infensissimi, hoc commento vel Judæorum igno-
religiosamve taciturnitatem despiciebant, vel frequentem in
libris asinorum memoriam, victoriasque Samsonis, et fusas ex
lla aquas ridebant. Forte quoque asinum fuit aliquod ludi-
5.

brium. Sic hodieque in Ægypto tanta est Turcarum superbia, ut equos nobilissimum animal, sibi seponant, asinos tantum, vile pecus, Christianis, Judæis, Arabibus, Maurisque, a Mahumetica religione alienis, permittant. Vide cl. *Hasselquist, Voyages dans le Levant*, vol. I, p. 80. Ut est, a Judæis ad Christianos manavit calumnia. Christianorum Deu appellatus est *Ὄνοστρος*; Christiani dicti sunt *Asinarii*, teste Tertulliano in Apologetic. 16. Recte breviterque Minucius Felix, in Octavio, c. 28. *Audire te dicis caput Asini rem nobis esse divinam. Quis tam stultus, ut hoc colat? Quis stultior, ut hoc coli credat?*

BROTIER.

Nº 4. CAP. V. *Pessimus quisque Judæorum, spretis religionibus patriis, tributa et stipes illuc congeriebant.*

Legibus Romanis permissum erat Judæis, non modo in Judæa, sed in Asia, Libya, et ubique terrarum, suis legibus vivere, et donaria, primitias, pecunias, quas unusquisque sponte sua ex pietate in Deum solvebat, Hierosolymam mittere; ut constat ex edicto Augusti imperatoris, literisque Marci Agrippæ, et proconsulum Norbani Flacci et Julii Antonii apud Josephum, Antiq. Jud. XVI, 6. Nihil est ergo, cur Tacitus queratur quod, spretis religionibus patriis, tributa et stipes Hierosolymam congererent. At quod curiosum magis et observatione dignum, hic inquiremus quæ fuerint illa tributa, quæ stipes, et quantum inde suctæ Judæorum res.

QUÆ TRIBUTA ET STIPES A JUDÆIS UNDEQUAQUE TERRARUM HIÉROSOLYMAN MITTERENTUR, ET QUANTUM INDE OPCUM EXSURGERE POTUERIT.

Primitiæ, decimæ, vota, votorumque redemptio, census capitis, ea potissimum fuerunt tributa, quibus agebantur Judæorum res. Adde donaria; quæ quam magnifica quandoque fuerint, æstimari potest ex munificentia Tiberii Alexandri, qui altissimas latissimasque novem portas templi, de quibus dicitur infra cap. 8. argento auroque vestivit, teste Josepho, Bell. Jud. V, 5. n. 3. Stipes quoque, ubique collectæ, Hierosolyma in pauperum sustentationem mittebantur.

Vtrum antequam, quantum opum inde exurgere potuerit, expendamus, inquirendum quis tum fuerit Judæorum extra Palæstinam incolentium numerus. Ad hanc inquisitionem plurimum conferet Philo. A parte enim docet tantam fuisse in Ægypto Judæorum multitudinem, ut non minus quam *duodecimena millia, 1,000,000*, Alexandriam totamque regionem, quanta patet a Catabathmo Libyæ, nunc *Akabet-Assolom*, usque ad terminos *Æthiopiæ* habitaverint: *Οὐκ ἀποδίουσι μυριάδι κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ τὴν χώραν Ἰουδαίῳ κατοικοῦντες ἀπὸ τοῦ πρὸς Λιβύην καταβαθμοῦ μέχρι*

τῶν ὀρίων Αἰθιοπίας: Philo in Flaccum, p. 971. Certe multo plures fuere in Asia, maxime quum constet Judæos per totam Asiam ob commercia fuisse diffusos, et in Babylonia, quo olim fuerant translati, tantam eorum multitudinem existitisse, ut Petronius, apud Philonem, testetur Babylonem multasque satrapias a Judæis teneri, et Caium Caligulam a bello Judaico metu copiarum Transeuphratensium deterreat. Id enim Petronio non auribus tantum, sed et oculis erat compertum: Ἐφόβουσι δὲ αὐτὸν καὶ αἰ σίρασι Εὐφράτου δυνάμεις: ἕδρι γὰρ Βαβυλῶνα καὶ πολλὰς ἄλλας τῶν σατραπειῶν ὑπὸ Ἰουδαίων κατοχυρώμεναι, οὐκ ἀποψέμνοντο, ἀλλὰ καὶ σίρασι. Philo, de Legatione ad Caium, p. 1023. Et certe Judæorum numerum imminuam potius, quam exaggerabo, si eos in Asia fuisse non minus quam vices centena millia, 2,000,000 dixerō. Quot autem in Ægypto, tot saltem fuere in Europa et Africa. Haud immerito ergo pronuntiaverim non pauciores tunc fuisse extra Palæstinam Judæos, quam quadragies centena millia, 4,000,000. Inde Philo eos non multo pauciores indigenis tradit: Ὡς τῶν αἰθιοπιῶν μὴ πολλῶ τινι δοκεῖν ἰσχυροῦσθαι; Philo, loc. cit.

Ex iis autem omnibus regionibus Judæi singulis annis aurum argentumque in templum mittebant, ut videre est apud Philonem, loc. cit. Aurum quoque, *Judæorum nomine, quotannis ex Italia et omnibus Romani imperii provinciis Hierosolymam exportari solitum* testatur Cicero in oratione pro Flacco, cap. 38. Quod quidem vetuit Flaccus, Asiæ rector; et sanxit edicto ne aurum ex Asia exportari liceret: sed id illi datum criminis; permissumque Judæis moribus suis vivere, aurumque exportare. Idem postea multis Augusti ceterorumque Cæsarum legibus firmatum.

At quantum auri exportarent Judæi nunc expendendum. Novimus quidem ex Cicerone loc. cit., post L. Flacci edictum Apameæ comprehensam ari pondo centum paullo minus, quæ circiter sunt Gallicæ 93,334 fr.; *Laodicæ viginti pondo paullo amplius*, circiter Gallicæ 18,667 fr. Quantum Adramyttii, quantum Pergami, quantum in aliis urbibus, comprehensam non declaratur. Alia ergo ineunda est via, ut, quantum opum ex his collationibus exurgere potuerit, cognoscatur. Duces Josephum sequamur. Is, auctoritatem Strabonis laudans, docet Mithridatem ad se mitti jusisse ex sacra pecunia, quam Judæi ex Asia in insulam Co, nunc *Stan-Co*, transtulerant, octingenta talenta, Gallicæ monetæ 6,874,075 fr. Joseph. Antiq. Jud. XIV, 7, n. 2: Τὰ τῶν Ἰουδαίων ἰσχυρόσια τέλαγνα.

Sit quidem, per me licet, tota hæc pecuniæ summa a Judæis Asiaticis miti solita. Certe non minorem summam ex Europa, ex Ægypto, ex Africa, mittebant ceteri Judæi. Ergo modica potius, quam magna, æstimatione, Judæi extra Palæstinam incolentes singulis annis Hierosolyma mittebant, Gallicæ monetæ 13,748,149 fr. Idem centum annis mittebant, Gall. mon. 1,374,814,815 fr. Sic augebantur Judeorum res, ut recte observavit Tacitus.

brum. Sic hodieque in Ægypto tanta est Turcarum superbia, ut equos, nobilissimum animal, sibi seponant, asinos tantum, vile pecus, Christianis, Judæis, Arabibus, Maurisque, a Mahumetica religione alienis, permittant. Vide cl. *Hasselquist, Voyages dans le Levant*, vol. I, p. 80. Ut ut est, a Judæis ad Christianos manavit calumnia. Christianorum Deus appellatus est Ὀνοκείτης; Christiani dicti sunt *Asinarii*, teste Tertulliano in Apologetic. 16. Recte breviterque Minucius Felix, in Octavio, c. 28: *Audire te dicis caput Asini rem nobis esse divinam. Quis tam stultus, ut hoc colat? Quis stultior, ut hoc coli credat?*

BROTIER.

Nº 4. CAP. V. *Pessimus quisque Judæorum, spretis religionibus patriis, tributa et stipes illuc congebant.*

Legibus Romanis permissum erat Judæis, non modo in Judæa, sed in Asia, Libya, et ubique terrarum, suis legibus vivere, et donaria, primitias, pecunias, quas unusquisque sponte sua ex pietate in Deum solvebat, Hierosolymam mittere; ut constat ex edicto Augusti imperatoris, literisque Marci Agrippæ, et proconsulum Norbani Flacci et Julii Antonii apud Josephum, Antiq. Jud. XVI, 6. Nihil est ergo, cur Tacitus queratur quod, spretis religionibus patriis, tributa et stipes Hierosolymani congererent. At quod curiosum magis et observatione dignum, hic inquiremus quæ fuerint illa tributa, quæ stipes, et quantum inde auctæ Judæorum res.

QUÆ TRIBUTA ET STIPES A JUDÆIS UNDEQUAQUE
TERRARUM HIEROSOLYAM MITTERENTUR,
ET QUANTUM INDE OPUM EXSURGERE POTUERIT.

Primitiæ, decimæ, vota, votorumque redemptio, census capitis, ea potissimum fuere tributa, quibus augebantur Judæorum res. Adde donaria; quæ quam magna quandoque fuerint, æstimari potest ex munificentiâ Tiberii Alexandri, qui altissimas latissimasque novem portas templi, de quibus dicitur infra cap. 8, argento auroque vestivit, teste Josepho, Bell. Jud. V, 5, n. 3. Stipes quoque, ubique collectæ, Hierosolyma in pauperum sustentationem mittebantur.

Verum antequam, quantum opum inde exurgere potuerit, expendamus, inquirendum quis tum fuerit Judæorum extra Palæstinam incolentium numerus. Ad hanc inquisitionem plurimum conferet Philo. Aperte enim docet tantam fuisse in Ægypto Judæorum multitudinem, ut non minus quam decies centena millia, 1,000,000, Alexandriam totamque regionem, quanta patet a Catabathmo Libyæ, nunc *Akabet-Assolom*, usque ad terminos Æthiopiæ habitaverint: Οὐκ ἀποδείουσι μυριάδων ἑκατὸν τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ τὴν χῆραν Ἰουδαίῳ κατοικοῦντες ἀπὸ τοῦ πρὸς Λιβύην καταβαθμοῦ μέχρι

bere; quia adversa vino mellis natura: denique inter multas ponarum formas, hanc apud Judæos maxime odiosam esse, qua ad certum tempus vino interdicitur damnatus. Quæ retulisse sit satis, nec refutatione indigent. Manifestum enim est hæc omnia niti absurdis rituum Judaicorum interpretationibus, et sollemnitate Tabernaculorum in pravum detorta. Nempe quod post collectas fruges, Judæi in tabernaculis, arborum fronde contextis, diversantes, summa cum lætitia festum Tabernaculorum die quintodecimo mensis Tisri, juxta legem Levitici, XXIII, 40 et seq. septem diebus celebrabant; quod præcipua quoque festivitate diem alterum et vicesimum ejusdem mensis Tisri observabant, ramos, seu thyrsos, salicis aliarumque arborum gestantes, et Deum *servatorem* plurimum invocantes, ideoque dies ille in calendariis Judaicis appellatur רבך הושענא: inde conficta sunt illa omnia Bacchanalia; a quibus ita abhorrebant Judæi, ut quam illos ad id impietatis compellere vellet Antiochus Epiphanes, mori potius, quam sædari maluerint. Vide II Machab. VI, 7 et seq. Confer quoque, si volueris, cum Plutarcho Athenæum, lib. VII, p. 276. Inde evidenter perspicias cur festum illud Plutarchus dixerit Craterophoria. Σάββου: autem memorat, quod Judæi Deum Sabaoth, צבאון יידי, seu *Deum exercituum* invocabant.

Vitisque aurea.

Quæ fuerit illa vitis aurea, in templo reperta, explicandum.

DE VITE AUREA.

Quum in templo interiore omnia auro coruscarent, ut ejus porta ornaretur, vitis aurea supra columnarum caput, et sub corona muri, expansa est, tanta amplitudine, ut ex ea botri statura humana dependerent. Joseph. Bell. Jud. V, 5, n. 4: Εἶχε δὲ καὶ τὰς χρυσᾶς ὑπὲρ αὐτῆς (αὐτῆς) ἰσθμίου, ἀφ' οὗ βότρυς ἀνδρομέκεις κατακρίματα. At expressius de hac vite Joseph. Gorionides, V, 26: Herodes rex vitem ex auro puro confectam columnarum capiti imposuit, cujus pondus mille talenta auri puri æquabat: זהב שחור ורזן על ראש העמודים מלמעלה נתן ואלף בכרי זהב: עש נחן מזהב שחור ורזן מזהב שחור. Mox prosequitur Gorionides: *Vitis autem ipsa æthere facta erat; ejusque rami, folia ac germina rutilante auro conspicua erant; botri ejus ex auro subviridi, illiusque uvæ atque acini et folliculi ex lapidibus pretiosis constabant.* Mille talenta auri puri efficiunt Gallicæ monetæ 124,074,075 fr.

At tantum auri pondus, maxime in his loci angustiis, est omnino absurdum. Itaque vel crediderim verba Gorionidis ita mollienda esse, ut significent vitem illam æstimatam fuisse mille talentis (Gallicæ monetæ....); vel si quis ea de pondere mille talentorum auri accipere voluerit, saltem fateatur summam illam esse totius vitis gemmarumque pretium. Quod quidem vix probabile adhuc videretur, ni sciremus hanc vitem, non unius Herodis, sed totius gentis Judaicæ, per omnem terrarum orbem diffusæ,

et ad eam magnificentiam per nonaginta ferme annos pronæ, monum fuisse. Quicumque enim surum templo vovebat, folium, aut botrumve, ex hac vite suspendebat, ut videre est in Misna, tit. *M. cap. 3, n. 8.* Haud mirum ergo in maximas opes excrevisse vitem quæ, oculato teste Josepho, *Antiq. Jud. lib. XV, 11, n. 3,* intue tum *magnitudine, tum arte, in tanta pretiosæ materiæ copia, mir videbatur*: Ἐπὶ τοῖς θριγώμασιν ἄμπιλος διατίτατο χρυσῷ, τὸς ἀπωρημίους ἔχουσα· θαῦμα καὶ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἰοιοῖ ἐν ἀσολυτελείᾳ τῆς ὕλης τὸ κατασκευασθῆν ἦν.

Videtur autem Judæos in hoc aureæ vitis ornatu imitatos esse Persarum magnificentiam, quam Inculenter testatur Chares, Mityl apud Athenæum, lib. XII, p. 514: *Εἰς τοῦτο, Φησὶν, ἔκον οἱ τῶν βασιλεῖς, ὅσσοι ἔχισθαι τῆς βασιλικῆς κλίνης ὑπὲρ κεφαλῆς οἰκημὰ τι κλινῶν, ἐν ᾧ χρυσοῦ πντακισχίλια διὰ παντὸς ἔκειτο τάλαντα, κα ἰκαλιῶτο σποροκεφάλαιον βασιλικόν· καὶ σπὸς σποδῶν ἕτερον οἰκημὰ τρ οὐ τάλαντα τρισχίλια ἔκειτο ἀργυρίου, καὶ σποροσηγορεύετο βασιλικὸν ὑπὲ ἦν δὲ ἐν τῷ κοιτῶνι καὶ λιθοκόλλητος ἄμπιλος χρυσῷ ὑπὲρ τῆς κλίνης· ἄμπιλοι ταῦται Ἀμύντας Φησὶν ἐν τοῖς Σταθμοῖς, καὶ βοτρύας ἔχειν ἀσολυτελοτάτων ψήφωι συντεθειμίους. Βο ἰσque luxus, inquit C processerunt Persarum reges, ut ad verticem regii cubilis superi cœnaculum cum quinque lectis, in quo talenta auri quinque mill licæ monetæ 333.333.334 fr.) semper adservabantur; id cervical appellabant: cubilis vero pedibus alterum erat cœnaculum cun lectis, ubi reposita talentorum argenti tria millia (Gall. mon. 13,537, quod scabellum regis nuncupabant: in ejus cubiculo fuit quoque vitis gemmis ornata, super lectum distenta, cujus uvas Amyntas, in i Ponderibus, aut ex pretiosissimis gemmis compositas fuisse.*

Tantas opes in Oriente unquam exstitisse vix crederemus, ni ii fecisset nostra ætas, quum audivimus, et multi ipsi viderunt, rego sarum *Thamas-Kouli-Kan*, subito occupata, anno 1739, urbe Mogolici imperii sede, abstulisse e thesauro regio:

Moneta quindecim *Kiurouros* (Gallicæ monetæ 333,333,334 fr.). *I* vulgo nuncupamus *Carol*;

Gemmea suppellectile octo *Kiurouros* (Gallicæ monetæ 177,777,777)

Lectum regium, æstimatum septem *Kiurouris* (Gall. m. 155,555)

Throum regium, æstimatum novem *Kiurouris* (Gall. m. 200,000.)

Cetera in tam recenti memoria omnibus comperta omittam; s observasse universa spolia fuisse, minima æstimatione, centum u *Kiurourorum* (Gallicæ monetæ 2,466,666,667 fr.). Quæ opum con ratio haud erit supervacanea, ut ex nostris temporibus vetera t æstimare discamus.

Nunc vero, ut ad Judæos revertar, monnerim, antequam *F* vitem auream in templo dicasset, aliam jam olim fuisse in cimelio *Hasmoneæ* a rege Judæorum *Alexandro Jannæo* factam. *Aristo* ejus filius; eam dono dedit *Pompeio Magno*, qui eam Romæ in

Jovis Capitolini dicavit. Exstat hæc de re luculentum Strabonis testimonium apud Josephum, Antiq. Jud. XIV, 3, p. 1: "Ἐπεμφε γὰρ αὐτῷ (Πομπηίῳ) μίγα δῶρον Ἀριστόβουλος, ἄμπελον χρυσοῦν ἐκ σποντακοσίῳν τελαάντων· μίγεται δὲ τοῦ δῶρου καὶ Στράβωνι ὁ Καππάδοξ, λίγων οὕτως· « Ἦλθε δὲ καὶ ἐξ Αἰγύπτου κροσβεία, καὶ στίφανος ἐκ χρυσοῦν τετρακισχιλίῳν, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἴτε ἄμπελος, εἴτε κῆπος· τερπωλὴν ἀνόμαζον τὸ δαμιούργημα ». Τοῦτο μίγεται τὸ δῶρον ἱστορήκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενοι ἐν Ρώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διὸς τοῦ Καπετωλίου, ἐπιγραφοῦν ἔχον ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Ἐτιμήθη δὲ εἶναι σποντακοσίῳν τελαάντων. Ἀριστόβουλον μὲν οὖν τοῦτο λίγεται εἰμίφασι τῶν Ἰουδαίων δυναστῶν *Misit Pompeio ingens donum Aristobulus, vitem auream ex quingentis talentis* (Gallicæ monetæ 000,000 fr.). *Meminit autem hujus muneris etiam Strabo Cypriodotus, his verbis: « Venit et ex Ægypto legatio, cum corona aureorum quatuor mille* (circiter Gallicæ monetæ 0,000 fr.), *et ex Judæa sive vitis, sive hortus: quod opus delectationem* (inde vitis illa aurea hortusque aureus dictus est *Terpion* a Josepho Gorionide, IV, 20· מִזְהָב הַנֶּקֶר מִרְשֵׁיין) *nominabunt* ». *Hoc donum vidimus etiam nos Romæ in templo Jovis Capitolini dedicatum, cum inscriptione ALEXANDRI IVDAEORVM REGIS. Estimabatur autem quingentis talentis; et quidem fertur Aristobulum Judæorum dynastem hoc misisse.*

Hic est sane mons aureus, hæc vitis aurea, quam Pompeius transtulit in triumpho, quem de Judæis victaque Asia egit a. U. c. 693. Insignis æons, quo, auctore Plinio, XXXVII, 2, *victoria illa Pompeii primum ad margaritas gemmasque Romanos mores inclinavit*. Hoc enim triumpho transtulit *alveum cum tesseriis lusorium e gemmis duabus latum pedes tres, longum pedes quatuor* (et ne quis de ea re dubitet, nulla gemmarum magnitudine hodie prope ad hanc amplitudinem accedente, in ea fuit *lana aurea pondo XXX*, id est, triginta librarum Romanarum); *lectos tricliniaries tres; vasa ex auro et gemmis abacorum novem; signa aurea tria, Minervæ, Martis et Apollinis; coronas ex margaritis triginta tres; montem aureum quadratum cum cervis et leonibus, et pomis omnis generis circumdata vite aurea; museum ex margaritis, in cujus fastigio horologium erat*. De hoc triumpho confer et Plinium, VII, 26. Aurea autem hæc vitis Hasamonæorum nunquam fuit in templo Hierosolymitano, ut videre est apud eruditum Seldenum, de Jure Natur. et Gentium, II, 8, p. 235.

BROTIER.

N° 6. CAP. VI. *Balsamum modica arbor.*

Ut olim Pompeius Magnus in Mithridatico triumpho eburnum, ita Vespasianus Titusque in Judaico balsamum ostendere. De arbore tantæ olim celebritatis, hodieque magni nominis, pauca disserendum.

DE BALSAMO.

Balsamo patria est Arabia Felix. Illud, ut videtur a regina Saba, Salomon accepit; idque vulgo apud Judæos ferebatur, teste Josepho, Antiq. Jud. VIII, 6, n. 6: *Αίγυψοι δ' ἴτι καὶ τὴν τοῦ ὀπαβαλάμου ρίζαν, ἣν ἴτι οὐν ἡμῶν ἡ χέρια φέρει, δούσας ταῦτα: τὰς γυναικὸς ἴχομεν. Aiunt etiam quod opobalsami radicem, quam nostra etiamnum terra edit, huic mulieri acceptam ferimus.* Postea ita a Judæis excultum est balsamum, ut inter eorum opes annumeraretur. Unde Justinus, XXXVI, 3: *Opes genti ex vectigulibus opobalsami crevere, quod in his tantum regionibus gignitur.*

Capta Judæa, balsamum sibi vindicavit fiscus; et sæpe, ut plus lucri perciperetur, in Ægypto quoque satum. Nunc natale solum ac patriam repetiit; nec jam Judaicum Ægyptiumve, sed Arabicum, celebratur. Plurimum quidem nominis obtinet, sed apud nos fama magis, quam res: verum enim ac genuinum in Turcarum imperatoris optimatumque usus et delicias cedit: ad nos adulterium defertur. Inde nobis ferme incomperta eximia illa vis, qua pro stomacho et vulneribus præpollet.]

Plinius, Vespasiano placendi haud incuriosus, multa habet de balsamo. Sufficiat præcipua seligere, quæ Tacitum illustrent. Hæc autem Plinius, XII, 25: « Omnibus odoribus præferat balsamum, uni terrarum Judæam concessum, quondam in duobus tantum hortis, utroque regio, altero jugerum XX non amplius, altero pauciorum. Ostendere arbusculam hanc Urbi imperatores Vespasiani. Clarumque dicta, a Pompeio Magno in triumpho arbores quoque duximus. Servit nunc hæc, et tributa pendit cum sua gente, in totum alia natura, quam nostri externique prodiderant. Quippe viti similior est, quam myrto. Malleolis (Gall. *rejetons*) seri dicitur, nuper vineta, ut vitis: et implet colles vinearum modo, quæ sine adminiculis se ipsæ sustinent. Tondetur similiter fruticans, ac rastris nitescit, properatque nasci, intra tertium annum fructifera. Folium proximum rutæ, perpetua coma. Saviere in eam Judæi, sicut in vitam quoque suam. Contra defendere Romani, et dimicatum pro frutice est. Seritque nunc cum fisco: nec unquam fuit numerosior aut procerior. Proceritas intra bina cubita subsistit... Inciditur vitro, lapide, ossibusve cultellis. Ferro lædi vitalia odit. Emoritur protinus, eadem amputari supervacua patiens. Incidentis manus libratur artificio temperamento, ne quid ultra corticem violet. Succus e plaga manat, quem opobalsamum vocant, suavitatis eximiæ, sed tenui gutta ploratu, lanis parva colligitur in cornua. Ex his novo fictili conditur, crassiori similis oleo, et in musto candida. Rubescit deinde, simulque durescit e translucido. Alexandre

Magno res ibi gerente, toto die æstivo unam concham impleri justum erat. Omni vero fecunditate e majore horto congios senos, minore singulos, quum duplo rependebatur argentum. Nunc etiam singularum arborum largior vena, ter omnibus percuitur æstatibus, postea deputatur. Et sarmenta quoque in merce sunt dcc III, amputatio ipsa surculusque venit intra quintum devictæ annum. Xylobalsamum vocatur, et coquitur in unguentis.... Summa probatio *balsami* est, ut lac coagulet, in veste maculas non faciat. Nec manifestior alibi fraus: quippe millibus denarium, sextarii cmti vendente fisco trecentis denariis, veneunt: in tantum expedit augere liquorem. Xylobalsamo pretium in libras X, V. »

Pauca nunc addiderim, quæ Plinium explicent. Ex iis enim, quæ retulimus, patet ætate Alexandri Magni exiguam fuisse balsami copiam, siquidem ex duobus hortis annua balsami fecunditas fuit tantum septem congiorum. Quod, quum duplo rependeretur, venibat circiter Gallicæ monetæ 50 fr. Si ex balsami vectigalibus creverint Judæorum opes, ut docet Justinus, tunc sane vel Judæi majorem balsami copiam excoluere, vel largior fuit arborum vena. Certe, Romanis Judæa potentibus, et numerosiores et proceriores fuisse arbores testatur Plinius. Nec tamen imminutum balsami pretium: nam, teste eodem Plinio, sextarius venibat trecentis denariis, seu Gall. mon. 230 fr. Ergo tunc quoque duplo rependebatur. Mercatores autem, qui vendente fisco sextarium trecentis denariis emerant, ita balsamum oleo, resina, galbano, aliisque id genus adulatebant atque augebant, ut quod emerant trecentis denariis, ipsi millibus denarium, Gallicæ monetæ 769 fr. venderent. Ligno autem minima erat gratia. Inde a. U. c. 828, qui fuit a devicta Judæa quintus annus, sarmenta venire, dcc III, seu *septingentis sestertiis*, id est, Gallicæ monetæ 135 fr. Xylobalsamo autem pretium in libras X, V, id est, *denarii quinque*, seu Gallicæ monetæ 4 fr.

BROTIER.

№ 7. CAP. VIII. *Immensæ opulentiaæ templum Hierosolymitanum.*

Primum, ut quæ dicenda sunt intelligantur, abducendus est animus a nostris ecclesiis, quæ nihil habent cum Hierosolymitani templi magnitudine et magnificentia commune: intimi tantum penetralis similitudinem aliquam referunt, ac maxime Græcorum ecclesiæ. Grandia ergo cogitanda sunt spatia; circumductæ undequaque porticus marmoreæ, cedrinis lacunaribus tectæ; aræ variis pretiosisque lapidibus discriminatæ; ara sub dio; in recessu intimum penetrale.

Itaque duplex fuit templum Hierosolymitanum: interius alterum, alterum exterius. Interioris templi figura quadrata, et singula latera quingentorum cubitorum: Ezechiel, XLII, 20 (cubitus autem vulgo uno pede et octo pollicibus, mensura Parisiensi, definitur). Exterius templum, quo interius continebatur, quadratum quoque fuit, licet ob junctam turrim Antoniam quadratum non haberetur. Ejus magnitudo haud ita coti-

4. EXCURSUS VARIORUM

ita, quod manifeste errat Josephus, quum templi exterioris et turris Antonie ambitum sex stadiis comprehendit: Ὁ δὲ πᾶς κύκλος αὐτῶν εἰς ἡδίου ἐπιμετρεῖται, περιλαμβανομένης καὶ τῆς Ἀντωνίας. Joseph. Bell. Jud. V, 5, n. 2. Unde cl. *d'Anville* (*Dissertation sur l'ancienne Jérusalem*, p. 54) existimat pro ἑξ olim forte scriptum fuisse δέκα; interioris templi et turris Antonie ambitus fuerit septingentarum sagitta hexapedarum, (4,289 *pieds*). Quod ob turris Antonie, quae et alius turribus munitae, amplitudinem, minus potius, quam majus staderium. At haec de templi magnificentia et amplitudine quas multi viri eximii operibus illustravere, sint satis. Ejus opulentia nobis tantum exploranda.

In ipso templi exterioris aditu occurrebat. Orientem versus, porta tria cubitos alta, et viginti lata, cujus fores aere Corinthio foribus ornatae auroque obductis erant multo praestantiores: Joseph. Bell. Jud. V, 5, n. 3.

A templo exteriori, ubi atrium erat gentium, ad interius templi introitus alia observabatur porta. Orientem quoque versus, quinque cubitos alta, et quadraginta lata. Ejus fores crassissimis auri argenteae laminis ornatae. In Meridionali Septentrionali-que ejusdem templi introitus auroque obductis erant portae, eadem, qua modo dicta exterioris templi introitus, magnitudine: earum quoque fores auro argenteoque ornatae: Joseph. Bell. Jud. V, 5, n. 4.

In interiore hoc templo erat atrium Judaeorum, ara, et penetralis vel Sanctum et Sanctum Sanctorum dicebatur. Illud penetrata, ut sancta, ita apparatus et opulentia erat praecipuum. Ejus foras, Orientem versus, lata cubitos centum, totidem alta, tota auro refulgebat. Ipsam quoque totius penetralis fastigium, aureis, sed acutissimis, veribus honestat, ne ab insidentibus avibus inquinaretur. Ejus porta erat septuaginta cubitos alta, quinque et viginti lata, cui nullae tamen fores, ut caeterae, per patentis imaginem referret. Inde erat prospectus in primam penetralis partem (tres enim in partes dividebatur penetrale) altam introitus nonaginta, longam quinquaginta, viginti latam. Porta et praecipua pars interior penetralis undique auro coruscabat; et supra portam parvas erat vitis illa aurea, unde botri statura humana dependebant. Joseph. Antiq. Jud. XV, 11, n. 3; et Bell. Jud. V, 5, n. 4. De hac vitis mentionem satis supra cap. 5.

Primam hanc penetralis partem excipiebat pars altera sanctior, altitudo sexaginta, quadraginta longa, et viginti lata. Aureae erant ejus fores, alta cubitos quinque et quinquaginta, latae sexdecim: ante hanc fores expansum erat sulcum Babylonicum, hyacintho, bysso, cocco, et cetera, mirabili arte, contextum. In ipso penetrali, aureis quoque ornamentis fulgido, erat mensa aurea, aureum candelabrum, thuribulum reum, praecipua Judaicae religionis monumenta, de quibus dictum in appendice ad librum Historiar. V, 51. Vide et Josephum, Bell. Jud. V, 5, n. 5.

Post alteram hanc penetralis partem, pone sequebatur pars tertia et sanctissima, quæ appellabatur *Sanctum Sancti*, seu *Sanctum Sanctorum*. Ante aureas quoque ejus, ut supra, fores, expansum erat velum (illud est velum, quod in morte Jesu Christi scissum est). Tertia illa pars penetralis, alta cubitos sexaginta, longa cubitos viginti, totidem lata, auro tecta et strata, nullo lumine, præcipuaque veneratione Ibi enim in templo Salomonico fuerat arca fœderis, duo Cherubim, et propitiatorium. Quæ quam in templo Zorobabelico deessent, crediderim in hac tertia penetralis parte fuisse tantum librum Legis. Existimat tamen eruditus *Frideaux (Histoire des Juifs)*, ad annum 534 a. C. Judæos aliam arcam ad veteris exemplar, Cherubim atque propitiatorium fecisse et in Sancto Sanctorum reposuisse. At, si ibi hæc fuerint, quomodo Josephus ait nihil omnino in hoc penetrali fuisse? *Ἐκείτο δ' οὐδ' ἐν ὄλωι ἐν αὐτῷ*. Joseph. Bell. Jud. lib. V, cap. 5, n. 5. Tacitus quoque cap. 9, memorat *vacuam sedem et inania arcana*.

Hactenus templi apparatus, in quo quidem multum opulentia, vidimus: nunc vero adeunda templi gazophylacia; alia argenteis aureisque patris, vasis, instrumentis referta; alia aromatibus plena; alia byseo, parpara, Babylonice onusta. Quanta autem essent hac ætate Babylonice pretia, æstimari potest ex luxu Neronis, cui tricliniaria Babylonia, quadragies sestertio, Gallicæ monetæ 768,707 fr. constitere, ut diximus inter *Anecdota de Nerone*; vide infra h. locum. Adde nunc gazophylacia, in quibus sacra pecunia adservabatur. Quanta tunc fuerit, nemo expressit: infinitam eam, *ἄπειροι μὲν τῶν χρημάτων ὀλῆθος*, generatim dixit Josephus, Bell. Jud. VI, 5, n. 2. Maximam certe fuisse patet, quum post excidium Hierosolymitanum auri pretium dimidia parte in Syria sit imminutum, ut diximus in Appendice ad librum Hist. V, 39.

Ut tamen ex vetustioribus temporibus præsens opulentia aliquatenus æstimetur, animadvertendum fuisse in templi gazophylacio duo millia talentorum, Gall. mon. 16,790,124 fr. quum Pompeius Magnus Hierosolyma cepit a. U. c. 691. Octo post annis, Crassus illa duo millia talentorum rapuit: præterea templum auro spoliavit ad octo millia talentorum, Gall. mon. 88,493,828 fr. trabem quoque, ex qua suspendebatur velum, solido auro factam ex trecentis minis, Gall. mon. 745,038 fr. abstulit: Joseph. Antiq. Jud. XIV, 7, n. 1. Ac proinde tum Crassus rapuit e templo Hierosolymitano Gall. mon. 106,028,988 fr. Nondum tamen templum Hierosolymitanum, inter assiduos bellorum motus, ad eam opulentiam adornatum fuerat, quo postea evectum est Herodis Magni munificentia, et certantibus undique Judæorum studiis, imperiique Romani pœce. Tum enim primum ad Salomonici templi magnificentiam accedere visum est. Insuper locupletissimus quisque Judæorum domos in templo extruxerat, in quibus opes suas condiderat, ita ut tunc ibi essent totius gentis thesauri, teste Josepho, Bell. Jud. VI, 5, n. 2: *Πᾶς ὁ Ἰουδαίων σκευεύοντο αὐτότοις*. Non immerito ergo Tacitus *immensæ opulentia templum* dixit.

Hæremus autem, quum illas templi Hierosolymitani opes legimus, nostrorum templorum pauperiem contemplamur. At reputemus unico fuisse non modo urbis Hierosolymorum, sed totius Judaicæ gentis templum. Si unicum quoque nobis foret, et quidquid in tota templi eorumque apparatum fuit expensum in uno templo collectum haberemus, quam majores opes miraremur!

BROTIER.

Nº 8. CAP. XIII. *Pluribus persuasio inerat, antiquis sacerdotum literis contineri, eo ipso tempore fore, ut valesceret Oriens, profecti, ut Judæarum potirentur: quæ ambages Vespasianum ac Titum prædixerat. Sed vulgus, more humanæ cupidinis, sibi tantam futurorum magnitudinem interpretati, ne adversis quidem ad verum mutabantur.*

Hanc persuasionem testatur quoque Sueton. in Vespasiano, 4: *Percubuerat Oriente toto vetus et constans opinio: esse in fatiis, ut eo tempore Judæa profecti rerum potirentur. Id de imperatore Romano, quantum eventus postea patuit, prædictum Judæi ad se trahentes rebellaverunt. Significantius adhuc Josephus, Bell. Jud. VI, 5, n. 4: Τὸ δὲ ἰπέραν αὐτῆς (Ἰουδαίους) μάλιστα σφὸς τὸν σὸλεμον, ἢ χρησμὸς ἀμφίβολος ὁμοίως ἐν τοῖς ἱεροῖς εὐρημῖνος γράμμασιν, ὡς κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνου, ἀπὸ τῆς χάρας τῶν αὐτῶν ἀρξῆς τῆς οἰκουμένης. Τοῦτο οἱ μὲν ὡς οἰκίον ἐξήλαβον, καὶ πολλοὶ τὰ σοφῶν ἐπιπλατῆσαι περὶ τὴν κρίσιν ἰδέλου δ' ἄρα περὶ τὴν Οὐσπασίαν τὸ λόγιον ἡγιμονίαν, ἀποδειχθῆντος ἐπι Ἰουδαίας αὐτοκράτορος: Sed quo maxime Judæos ad bellum excitaverat, vaticinium erat ambiguum i sacris libris repertum, illis temporibus quemdam ex ipsorum finibus orbem terrarum imperio potiturum. Id enim illi quasi sibi proprium acceperunt multique sapientes interpretatione decepti sunt. Significabat nempe oraculum Vespasiani principatum, qui in Judæa declaratus est imperator.*

Oraculum quidem Tacitus ac Suetonius veri ignorantia, Josephus adulatione, in Vespasiani fortunam traxere. At altiora et diviniora prænuntiari demonstrant antiquæ illæ literæ, quæ adhuc exstant apud Daniel II, 44: *Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν βασιλείων ἐκείνων, ἀναστήσει ὁ Θεὸς τὸ οὐρανῶν βασιλείαν, ἧτις εἰς τοὺς αἰῶνας οὐ διαφθαρήσεται, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ καθ' ἑαυτὴν οὐκ ἠκολυφθήσεται, λεπτυνὴ καὶ λευκῆσι σάσας τὰ βασιλείας, καὶ αὐτὴ ἀναστήσεται εἰς τοὺς αἰῶνας. In diebus autem regnorum (vel regum, מלכות) illorum, suscitabit Deus cæli regnum, quod in æternum non dissipabitur, et regnum ejus alteri populo non tradetur: commisit autem et consumet universa regni hæc; et ipsum stabit in æternum. Illud est regnum, quod Apostoli, Judæa profecti, non opum fulgore non armorum vi, ne in persuasibilibus quidem humanæ sapientiæ verbis sed in ostensione spiritus et virtutis fundaverunt, teste Paulo, I ad Corinth II, 4. Babyloniorum, Persarum, Græcorum, Romanorumque regni majus, statim per terrarum orbem late diffusum est, ut videre est apud eundem Paulum in ep. ad Romanos, X, 18. Sub ipso Neronis princi-*

am nonnulli e domo Cæsaris Christianæ militiæ nomen dederant. Iulius in epistola ad Philippenses, IV, 22: Ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας: *Salutant vos, qui sunt, fratres. Salutant vos omnes sancti, maxime autem qui de domo sunt.*

Vespasianus quidem, ad imperium postea euectus, ausus est divina in suæ dignitatis omen ac firmamentum divertere. At Deus, mortalium consiliis illudens, brevem fecit Vespasiani, breviorē et longam, et improperam, Domitiani potestatem; paucisque lavia domus evanuit. Immo ut illustrius exstaret argumentum oracula ad Flavianam domum non pertinuisse, illius ipsius domus igna, Flavia Domitilla, Vespasiani neptis, Titus Flavius Clemens filius, Plautilla fratris quoque filia, altera Flavia Domitilla, Vespasianus, Christianam religionem professi, ideoque exilia et mortem regnum Christi sanguine suo firmavere. Vide stemma Flavioꝝ ad Hist. I, 46, pag. 21, n. 11, 12, 13 et 14. Regnum illud, in quo humani in ejus propagatione esse manifesto videretur, cum in Romano et exteris principatibus diu luctatum est. Interfecti, sacrificati sunt Christi milites. At tandem orbis, eorum patientia Christo credidit; exemplumque ultro dedere principes et imperatores. Tum in signis vexillisque Romanis, quæ tot abhinc seculis ut habebantur, resplenduit Christi nomen, XP., in quo SPES et SALVS orbis: tum in iis effulsit ipsa Christi crux, cum inscriptione IN VINO VICTOR ERIS. Ad Constantini Magni et Constantii nummos, inde linguis et monumentis celebratus est IC XC BASILE BASILE et REX REGNANTIVM, ut passim videre est in imperatorum nummis. Nos quoque aureis nostris nummis continuo profitemur: CHRVS. REGN. ERER., id est, *Christus regnat, vincit, imperat.* Sic valuit Oriens; a antiquas prophetarum literas fundatum a Judæa profectis Jesu regnum, quod in æternum non dissipabitur.

BROTIER.

N° 9. CAP. IDEM. *Multitudinem obsessorum sexcenta millia fuisse acc-*
ptum.

Ita MSS. Flor. Bud. Agr. editio princeps, Rhenanus et recentiores. Mak. Puteolanus, *ducenta*; forte quod in MSS. repererit *dec.* ut habent MSS. Harl. Bodl. Jes. Guelf. *Sexcenta* quoque habet Orosius, VII. 9. quem vide inter Testimonia Veterum. Nondum tamen accuratus est ille numerus. Nam, teste Josepho. intra paucos obsidionis menses elata sunt sexcenta millia, 600,000, fame pesteve enectorum. totoque obsidione perire undecies centena millia, 1,100,000. Adde captivorum multitudinem. Quæ si quis reputet, haud diffitebitur multitudinem obsessorum altem fuisse duodecies centena millia. Ne tamen incredibilis hic numerus esse videatur, de eo distinctius dicendum, simulque quantum Judaici sanguinis hoc bello haustum sit declarandum, ut quam horrenda fuerit Judaica elades summam pateat.

QUIS OBSESSORUM NUMERUS?

QUOT TOTO BELLO JUDAICO INTERFECTI?

Apud Eusebium, de Præparat. Evangelic. IX, 4, Hecatæus, Alexandri Magni expeditionum comes, Hierosolyma a centum viginti millibus hominum habitata prælit. Crevit postea, cum populi Judaici fortuna, in urbe principe incolarum numerus; ac Plinii ætate evaserat in *longe clarissimam urbium Orientis, non Judææ modo*: Plin. V, 14. Minime tamen compressum quis tum fuerit ejus incolarum numerus. Forte fuisse sexcenta millia; huncque numerum, prolixi errore, pro obsessorum numero usurpavit Tacitus: pari errato sexcenta illa millia de interfectis Orosius accepit, quæ de obsessis fuerant dicta. Ut ut est, aucta adhuc erat urbs *magna colluvie* Judæorum, et Idumæorum, *et ceterarum urbium* Judaicarum *clade*: Tacit. Hist. V, 12. Præterea obsidione clausi sunt Judæi, quum, ob Paschatis celebritatem, in urbem undique convenissent. Quanta autem multitudine convenirent, Cestius cognoverat paucis ante annis, sub finem Neroniani principatus, vigentibusque Judaicis rebus: compertum enim ex hostiarum numero tum ibi fuisse vicies septies centena millia, 2,700,000, purorum sanctorumque, ut loquuntur, Judæorum, qui agnum Paschalem comedere; minime computatis menstrualibus mulieribus. Lepra aliave impuritate laborantibus, et alienigenis, qui hæc quoque religionis causa confluebant: *Γίνονται δ' ἀνδρῶν... μυριάδες ἰβδου-
μισσίων καὶ διακόσιαι, καθαρῶν ἀπάντων καὶ ἁγίων οὔτε γὰρ λεπροῖς, οὔτε
χοιρῶσις, οὔτε γυναιξὶν ἰπιμμήνοις, οὔτε τοῖς ἄλλας μεμιασμένοις ἐξῆν
τῶνδε τῆς θυσίας μεταλαμβάνειν ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ἄλλοφίλοις, ὅσοι κατὰ θρησκ-
οσίαν παρῆσαν* Joseph. Bell. Jud. VI, 9, n. 3. In hujus ergo Paschatis
celebritate convenire circiter tricies centena millia, 3,000,000 hominum.

In supremo autem Paschate, quod Judæi a. J. C. 70, stante templo, celebrare, multo minor multitudo maxime e longinquis regionibus con-
 mit, attrita jam bellis Judæa, et imminente Hierosolymitana obsidione.
 eruntamen quum in ea obsidione perierint undecies centena millia,
 100,000 hominum, certissimum est non fuisse sexcenta millia obses-
 rum, sed potius duodecies centena millia, 1,200,000, aut etiam amplius.
 untam autem tum incolarum, tum advenarum multitudinem in urbe
 erosolymis, quorum ambitus fuit tantum XXXIII stadiorum, nemo
 rabitur, quum attenderit huic urbi fuisse pulcherrima suburbana, τὰ
 ρικαλλῆ ἀροῤῥστια τῆς πόλεως, quæ memorat Josephus, Bell. Jud. VI,
 n. 1. Insuper cogitandum in Oriente unum cubiculum non uni tantum
 mini, sed toti familiæ suffecisse. Unde tam frequens pestis, ut recte
 servat eruditus Shaw (*Voyages dans la Barbarie et le Levant*, vol. I,
 354). Ideo quoque in obsidione Hierosolymitana, eversis suburbanis,
 omnibus in urbe confertim agglomeratis, ex loci angustia atrox pestis
 assata est; ut habet Josephus, Bell. Jud. VI, 9, n. 3: Ὡς τι τὸ μὲν
 ἴσταν αὐτοῖς τὴν στενοχωρίαν γενέσθαι λοιμῶδον φθοράν.
 Nunc vero quum obsessorum numerum satis expendimus, toto bello
 xfectos summatim recensebimus, ut Judaicæ cladis atrocitas cognos-
 tar, et quanto sanguine occisi Christi sanguis, ulciscente Deo, sit
 psatus, innotescat.

CÆDES JUDÆORUM AB A. U. C. 819,

J. C. 66, AD A. U. C. 823, J. C. 70.

Inter ipsa belli initia Hierosolymis (Joseph. Bell. Jud. II, 14) cæsi sunt
 cæsi ad tria millia et sexcentos, ἀπὸ τρισχιλίου καὶ ἑξακοσίου. 3,600.
 Hierosolymis aliæ duæ cædes: Joseph. Bell. Jud. II, 15, n. 5, et II,
 n. 5.

Cæsareæ (Joseph. Bell. Jud. II, 18, n. 1) cæduntur supra viginti millia,
 ἢ δεσφυρίου. . . . . 20,000.

Per totam ferme Syriam magna Judæorum strages: Joseph. Bell. Jud.
 , 18, n. 2 et 5.

Scythopoli (Joseph. Bell. Jud. II, 18, n. 3) cæsa tredecim millia, ὑπὲρ
 ρίου καὶ τρισχιλίου. . . . . 13,000.

Ascalone (Joseph. ibid. n. 5) duo millia et quingenti, ἀπὸ πέντε
 χιλίου. . . . . 2,500.

Ptolemaide (Joseph. ibid.) duo millia, δεσφυρίου. . . . . 2,000.

Alexandriæ (Joseph. ibid. n. 8) quinquaginta millia, πέντε μυριάδας.
 . . . . . 50,000.

Cestius Zabulonem, urbem Galilææ, et circumjectos vicos diripit et
 cædit: Joseph. ibid. n. 9.

Joppe (Joseph. ibid. n. 10) cæsi ad octo millia et quadringentos, τετρα-
κδίοις πρὸς ἑκτακισχιλίους..... 8,400.

In Narbatene toparchia, Cæsareæ vicina, cædes plurimæ, et vici in-
cendio consumpti : Joseph. ibid.

In monte Asamone, prope urbem Sepphorin (Joseph. ibid. n. 11) cæsi
super duo milli: ὑπὲρ δισχιλίους..... 2,000.

Lydda urbe (Joseph. Bell. Jud. II, 19, n. 1), ferme vacua, quod omnis
fere multitudo Hierosolyma ob festum Tabernaculorum ascenderat, in-
censa, cæsi quinquaginta, πενήκοντα..... 50.

Damasci (Joseph. Bell. Jud. II, 20, n. 2) cæsi ad decem millia, μυρίους.
..... 10,000.

Ascalone (Joseph. Bell. Jud. III, 2, n. 2) decem millia, μύριοι. 10,000.

Ascalone iterum (Joseph. ibid. n. 3) octo millia et amplius, ὑπὲρ ἑκτα-
κισχιλίους..... 8,000.

Gadara capta, puberes omnes Vespasianus interficit, urbem, vicinaque
oppida, vicosque incendit : Joseph. Bell. Jud. III, 7, n. 1.

Japhæ, in vico Galilææ maximo (Joseph. ibid. n. 31), cæsa quindecim
millia, μύριοι πρὸς τοὺς πεντακισχιλίους..... 15,000.

In monte Garizim (Joseph. ibid. n. 32) undecim millia et sexcenti, χι-
λίους ἑξακοσίους ἑπὶ μυρίους..... 11,600.

Jotapatæ (Joseph. ibid. n. 36) quadraginta millia, τετρακισμύριοι.
..... 40,000.

Eversa urbs Joppe, quum prius submersa fuissent (Joseph. Bell. Jud.
III, 9, n. 3) Judæorum quatuor millia et ducenti, τετρακισχίλιοι πρὸς
τοὺς διακοσίους..... 4,200.

Tarichæis, et in pugna navali lacuque Genesar (Joseph. Bell. Jud. III,
10, n. 9), periere sex millia et quingenti, ἑξακισχίλιοι πεντακόσιοι. 6,500.

Tarichæis (Joseph. ibid. n. 10) iterum cæsi mille ducenti, διακοσίους
ἑπὶ χίλιοι..... 1,200.

Gamalæ (Joseph. Bell. Jud. IV, 1, n. 10) perempti quater mille, τετρα-
κισχίλιοι..... 4,000.

Ibidem (Joseph. ibid.) sponte præcipites, enecti quinquies mille et
amplius, ὑπὲρ πεντακισχιλίους..... 5,000.

Gischalæ (Joseph. Bell. Jud. IV, 2, n. 5) fugitivorum cæsa sex millia,
ἑξάκισχιλίους..... 6,000.

Hierosolymis (Joseph. Bell. Jud. IV, 5, n. 1) ab Idumæis cæduntur octo
millia et quingenti, ἑκτακισχιλίους καὶ πεντακοσίους..... 8,500.

Ibidem (Joseph. ibid. n. 3) cæsa nobilium duodecim millia, μύριοι καὶ
δισχίλιοι τῶν ἐυγενῶν..... 12,000.

Ibidem cædes plurimæ a Zelotis editæ : Joseph. Bell. Jud. IV, 6,
n. 1 et 3.

In castello Masada, Hierosolymis vicino (Joseph. Bell. Jud. IV, 7,

n. 2), a sicariis caesi Judæi septingenti et amplius, ὑπὲρ ἑπτακοσίων.
..... 700.

Ab iisdem sicariis per totam Judæam cædes editæ: Joseph. ibid.

Gadarensium (Joseph. ibid. n. 4) a Romanis cæsa quindecim millia,
μύριοι σπυτακοχίλιοι..... 15,000.

Infiniti alii, αλώθεος ἀποιρον, in Jordanem præcipites ^{ἰεσλιε} ceciderunt. Vastitas
et internecio a Gadaris usque ad lacum Asphaltitin; plurimi quoque in
ipso lacu caesi: Joseph. ibid.

In vicis Idumææ, Betari et Cephartoba (Joseph. Bell. Jud. IV, 8,
n. 1) cæsa decem millia et amplius, ὑπὲρ μυρίους..... 10,000.

Alii vici plurimi everati et incensi: Joseph. ibid.

Gerasis (Joseph. Bell. Jud. IV, 9, n. 1) caesi juvenes mille, χιλίους τῶν
νῆων..... 1,000.

Ibidem loca plurima flammis et cædibus fœdata: Joseph. ibid.

Prælia multa, quibus se ipsi et Idumæos conficiunt Judæi: Joseph. ibid.
n. 5 et 7.

Toparchias Gophniticam et Arabatenam, indeque Hierosolyma usque
loca omnia occisione depopulatur Vespasianus: Joseph. ibid. n. 9.

Pariter Cerealis Idumæam superiorem vastat, et Chebron urbem,
haud procul Hierosolymis, incendio et incolarum internecione delet:
Joseph. ibid.

Hierosolymis Judæi, factionibus odiisque efferati, in se ipsi sæviunt.
Prælia, cædes plurimæ: templum quoque cruore respersum: Joseph.
Bell. Jud. IV, 9, n. 10, et V, 1 et 3.

Hierosolymorum obsidio: fames, pestis, tanta demum necessitas, ut
in hac unica obsidione (Joseph. Bell. Jud. VI, 9, n. 3) perierint Judæorum
undecies centena millia, τῶν δὲ ἀπολουμένων κατὰ σῶσαι τὴν πολιορκίαν
μυριάδες ἑκατὸν καὶ δέκα..... 1,100,000.

Captis excisisque Hierosolymis, duo adhuc manebant Judæis præsidia,
Machærus et Masada: Machærunte (Joseph. Bell. Jud. VII, 6, n. 4) caesi
Judæi mille et septingenti, ἑπὶ τοῖς χιλίοις ἑπτακόσιοι..... 1,700.

In saltu Jarden (Joseph. ibid. n. 5) Hierosolymis et Machærunte fugi-
tivorum cæsa tria millia, τρισχιλίων..... 3,000.

Masadae (Joseph. VII, 9, n. 1) Judæi omnes, ne in manus Romanorum
venirent, se ipsi perimunt nongenti numero et sexaginta, ἑξήκοντα ἑρῶς
ὡς ἑννακοσίοις..... 960.

Cyrenen usque (Joseph. Bell. Jud. VII, 11, n. 2) Judaici belli furor
pertransit; ibique cæsa Judæorum tria millia, τρισχιλίους..... 3,000.

Nunc vero si summas, a Josepho singulatim expressas, collegerimus,
interfectorum erit numerus..... 1,378,910.

Si, quæ Josephus generatim dixit, æstimaverimus, sane haud pau-
ciores Judæi toto bello periere, quam vicies centena millia. . . 2,000,000.

Denique reputemus (quod jam monuimus in Appendice ad Historiarum

§2 EXCURS. VARIOR. AD HISTOR. L. V.

librum V. 42 et 43) captivorum nonaginta septem millia, venditam rem. Judaeos, ubicunque in Romano imperio degerent, Jovi Capito tributumolvere jussos, ac tandem, quales prædixerat Osee, III, 4, ἰστος βασιλεις, οὐδ' ἔντος ἄρχοντες, οὐδ' οὔσης θυσίας, οὐδ' ἔντος θυσιασθίου, οὐδ' ἱερατίας, οὐδ' δέλων sine rege, et sine principe, et sacrificio, et sine altari, et sine ephod, et sine theraphim. Eventa i quibus nulla unquam exstiterē illustriora et testatiora, immo quos nosmetipsi testes sumus, cum vaticiniis Danielis, IX, 26 et 27, ipsius Moysis, qui in Deuteronom. XXVIII, 46 et seq., Judaicam hanc calamitatem non tam prædixit, quam descripsit, conferamus; atque nihil religione divinius fateamur.

BROTIER.

FINIS EXCURSUUM AD HISTORIAS.

EXCURSUS ET NOTÆ
BROTHERII, HEINECCII,
ET VARIORUM,
AD OPERA C. CORNELII TACITI.

~~~~~

LIBER DE MORIBUS GERMANORUM.

N° 1. **L**IBRUM C. Cornelii Taciti de situ, moribus et populis Germaniarum, meditandum potius, quam legendum, paullo fusius sum expositurus, quod in eorundem nostri politici fontes lateant. Vere enim dixit cl. de Montesquieu, *Esprit des Loix*, XXX, 19 : *Il est impossible d'entrer un peu avant dans notre droit politique, si l'on ne connaît parfaitement les lois et les mœurs des peuples Germains.* Brevis quidem est libellus, sed alto Taciti ingenio et immensa rerum copia plenus; quem paucis, sed egregie, laudavit idem cl. de Montesquieu, loc. cit. c. 2 : *Tacite fait un ouvrage exprès sur les mœurs des Germains : il est court, cet ouvrage; mais c'est l'ouvrage de Tacite qui abrégait tout, parce qu'il voyait tout.*

BROTHER.

N° 2. **C**AP. II. *Mox a seipsis invento nomine . . .*

Vexatissimus sane locus, quem sic enucleare tentem, omissa omni conjectura verborumque mutatione. Nomen primum unius nationis, scilicet qui *nunc Tungri* vocantur, non gentis, i. e. non commune omnium populorum qui civitatibus divisi, genere conjuncti, inter Rhenum et Scythicam regionem siti erant, deinde in omnes illos populos diffusum est hec modo: primum *victores*, puta natio Tungrorum, illud nomen ob manus hostibus injiciendum *invenerant*; mox *omnes*, sc. gens Germanica, idem et ipsi invenerunt, ut priores, et a se ipsis inventum adsumperunt vocabulum, quod videbatur decorum. Itaque omnes *Germani* vocati sunt, et nomen in gentem evasit.

Hec est, ut opinor, Taciti sententia: quam tamen paullo errare a vere

crediderim; siquidem *Germaniæ* vocabulum censet appellativum gentis, quod conditionis civilis apud illam gentem insigne fuisse testantur barbararum instituta gentium, quæ Romanum imperium quinto seculo occupaverunt.

Nemo nescit vocem *Germanus*, ductam a *ger* vel *here* exercitus, et *man* homo per aspirationem, pronuntiari *Hermanus* solitum veteribus septentrionis populis. *Hermannus*, *Herimannus*, *Heremannus*, *Arimannus* (quæ vocabula idem significant, in mediæ ævi glossemate), est vir liber, vir bellicosus, qui bannum publicum vel militiam aliasque publicas functiones implere potest. Apud barbaros vir bellicosus et civis unus et idem erat. At qui rem familiarem non habebant, qua sumptus militiæ tolerarent, in inferiorem ordinem redacti seu *lidorum*, dimidio minoris quam illi viri vel *barones* æstimabantur. Nempe apud eam gentem dignitatem ordinum pretio capitis (*weregeldo*) taxatam fuisse et distinctam, quis ignorat?

(Vid. Cang. Gloss. Inf. Latinit. voc. *Heremannus*; Heinecc. Antiquit. Germ. I, c. 1, parag. 9; Lex Salic. tit. XLIV; Marculf. form. I, 18.)

Vocem Ἀρημάντιος etiam apud Græcos mediæ ævi significasse virum bellicosum me admonuit illust. J. Fr. Boissonade, ut videre est in partit. grammat. Herodian. p. 185, quas edidit Lond. 1819, in-8°.

J. N.

N° 3. CAP. V. *Possessione et usu haud perinde afficiuntur.*

Gronovius hæc verba, subaudito comparationis ad libitum affectæ argumento, interpretatur: quam longe liberiores commentationem neque recipiendam existimo; et requiro in hoc loco Broterii, Ernesti, ceterorumque quos perlegi, industriam. Itaque non evagatus extra ipsius Taciti verba, comparationem institutam inter duas res hic nuncupatas expedire tentabo. Dixit res Germanis placere non æque ob possessionem quam ob utilitatem, scilicet *argentum magis quam aurum sequi eos, quia numerus argenteorum facilius usui esset*; et vasa argentea apud illos non magis curæ atque pretio quam quæ humo finguntur; quippe quos possidere inutilia non perinde juvaret quam uti vilibus; ideoque afficiuntur, moventur, in æstimandis rebus, haud perinde voluptate possidendi quam utendi fructu.

J. N.

N° 4. CAP. VI. *Mixti præliantur. . . . centeni ex singulis pagis sunt.*

Huc elegantem Cæsaris locum, in quo mos ille bellandi egregie describitur, affert Brotier. At eo Cæsar a Tacito differre videtur, quod prior totidem numero pedites quot equites fuisse, singulos a singulis lectos narrat, posterior autem definitos numero, scilicet, *centenos ex singulis pagis fuisse pedites*, non pares numero cum equitibus ostendit.

Neque adeo felicem crediderim Broterii alteram interpretationem, quam has voces *centeni ex singulis pagis* explicat, quasi ita nominati essent, quod ex pagis in centenas divisæ essent electi, *die hundert*, auc-

re Dithmaro. At satis per se patet sensus Taciti, eos ita nominatos, quod centum essent ex singulis pagis, non quod ex centenariis.

Hunc quidem fuisse Taciti sensum procul dubio est: Tacitum vero non esse, quum numero fuisse illos nominatos, non regionis nomine unde gerentur, asserat, nolim affirmare. Cave ne hos *centenos* pugnantes in centenariis iudicium comitibus, infra c. 12, confundas, quos *Rachinrgos* lex Salica nominat. Postea et *centenarii* fuere, singuli cujusque centenarij iudices.

J. N.

5. CAP. idem. *Rari gladiis, aut majoribus lanceis utuntur.*

DE MILITIA GERMANORUM.

Quamvis autem in tot civitates ac republicas secreti viverent Germani, tamen inter eos esset, ut inter gentes bellicosas, concordia; idem tamen opemodum tot civitatibus ac rebuspublicis finis erat propositus. Potentiam enim bellicam intendebant, si a paucis discesseris, omnes, eoque mores eorum omniaque instituta erant comparata. Recte jam Jul. Cesar, de Bell. Gall. VI, 21, de majoribus nostris prodidit: *Vita omnis venationibus atque in studiis rei militaris consistit*. Et paucis interjectis, id. cap. 23: *Hoc proprium virtutis existimant, expulsos agris finitimos dare, neque quemquam audere prope se consistere*. Sed et Pomponius Mela, de Situ orbis, III, 3: *Jus in viribus habent, adeo ut ne latrocinii idem pudeat, tantum hospitibus boni, mitesque supplicibus*. Quum vero gentes bella ideo suscipiant, ut fines imperii longe lateque proferant, Germani vastorum imperiorum non admodum cupidi, regiones quas deviant, vel, relicta patria, insidebant ipsi (unde tot gentium Germaniarum migrationes¹), vel eas longe lateque vastabant². *Causas ergo bellorum*, teste eodem Pomponio Mela, III, 3, *ex libidine arcescebant, que imperitandi prolatandique fines (quod enixe non volebant), sed circa ipsa quae jacent, vasta essent*. Paucissimae ergo gentes faciebant vicinas vicisque imperabant, veluti Eburones Condrusiis, Nervii Batronibus, Grudiis, Levacis, Pleumosiis, Gerduris, ceu refert Caesar de Bell. Gall. IV, 6, et V, 39.

Omnia ergo ad militarem gloriam referebant Germani, nihilque, ut in ab Hermanno Couingio, de Republ. Germ. parag. 10 sq., demonstratum est, apud eos vel lege, vel consuetudine fuerat receptum, quod non ad virtutem militarem potentiamque bellicam pertineret. A pueris Germani adsuefacti sunt cibo simplicissimo, agrestibus pomis, recentibus et laeti concreto³, qualem victum permultum contulisse ad robur et magnitudinem corporum Germanicorum, singulari eoque pereredito-

¹ Tacit. Hist. lib. IV, c. 73.

² Cas. de Bell. Gall. lib. VI, c. 23.

³ Cas. de Bell. Gall. lib. IV, c. 1; Tacit. de Morib. Germ. c. 23.

opusculo demonstravit Herm. Conring. (Dissert. de habitu corp. veterum Germ.) Deinde inprimis dabant operam, ut frigora atque inedia, frequentissimas militiæ comites, quam facillime perferrent ¹. Juvenes non literis, musica, artibus sellulariis, sed armis, venationibus, latrociniiis, quæ extra fines civitatis ne turpia quidem habebant ², aliisque belli præludiis, delectabantur. Genus spectaculorum iis unum, atque in omni cætu idem; idque non ad pompam et lasciviam, quales ludos vix spectare sustinebant ³, sed ad fortitudinem, usumque armorum comparatum. *Nasæ enim juvenes, quibus id ludicrum erat, inter gladios se infestasque frameas saltu jaciebant* ⁴. Quod porro sera iis Venus, adeoque inexhausta pubertas esset ⁵; quod non urbes atque ædes splendidiore, sed tuguria et case incolerent ⁶; quod nandi ⁷, cursusque velocissimi ⁸ summam sibi adquirerent peritiam: illud omne eo pertinebat, ut ad quævis munera militariæ dextre obeunda eo essent expeditores.

Ita domi Germani administrabant rempublicam: dispiciendum nunc porro, quo pacto bella gesserint. Militia illis non conductitia erat (quamvis ipsi Germani facile ab aliis gentibus stipendia mererentur), sed lecta, et maximam quidem partem pedestris. *In universum enim æstimanti, inquit Tacitus, de Mor. Germ. 6, plus penes peditem roboris.* Alio loco, 30, de Cattis idem auctor ait: *Omne robur in pedite, quem super arma ferrentis quoque et copiis coonerant.* Ipsa sane ratio eis pedestrem suadebat militiam: quum enim universa Germania paludibus, montibus, silvisque horreret, non multum profecto profecisset equitatus, quantumlibet copiosus. Neque tamen plane deerant equestres copias, quibus Tenctari potissimum valebant ⁹. Jumentis non utebantur importatis, sed quæ apud eos erant nata, parvis ac deformibus, quæ tamen quotidiana exercitatione, summi ut essent laboris efficiebant ¹⁰. Medio tamen ævo Thuringicis Cimbricisque equis magnam statum esse pretium, alio loco docebimus. Ephippiis insidere, turpe videbatur ¹¹: sed tanto magis delectabantur frænis ac phaleris, quæ etiam inter finitimarum gentium dona maximi faciebant ¹². Illud notatu dignissimum, quod et dimachorum quoddam genus (novum plerisque visum ¹³) jam Cæsaris ævo in exercitu habebat-

¹ Tacit. *Ibid.* c. 7. Seneca, de Ira, lib. I, c. 11.

² Cæsar. J. c.; Pompon. Mela, *ibid.*; Tacit. *Annal.* lib. XII, c. 27.

³ Tacit. *Annal.* lib. XIII, c. 54.

⁴ *Idem*, de Morib. Germ. c. 24.

⁵ *Idem*, *ibid.* c. 20.

⁶ *Idem*, *ibid.* c. 16; Strabo, lib. VII, p. 291.

⁷ Tacit. *Hist.* lib. IV, c. 14; Herodian, lib. VII, c. 2; Pompon. Mela, lib. III, c. 3.

⁸ Cæsar. de Bell. Gall. lib. I, c. 48.

⁹ *Idem*, *ibid.*

¹⁰ *Idem*, *ibid.* lib. IV, c. 2.

¹¹ *Idem*, *ibid.*

¹² Tacit. de Morib. Germ. c. 15.

¹³ Hert. *Elem. prud. civil.* part. I, c. 9, parag. 10.

Germani. Diserte enim Cæsar, de Bell. Gall. IV, 2: *Equestribus, ut, præliis, scops ex equis desiliunt, ac pedibus præstantur, equos eodem manere vestigio aduefaciant, ad quos se celeriter, quam unus sit, recipiant.* Solebant etiam equites selectiores, mixti peditatui præstare, ea utrimque arte ac sagacitate, ut ipsis Romanis vel eo potissimum nomine essent admirationi. Quæ de re denuo Cæsar, ibid. l. 48: *itaque milibus erant sex, totidem numero pedites velocissimi ac fortissimi, quos ex omni copia singuli singulos, suæ salutis causa delegerant. In his in præliis versabantur, ad hos se equites recipiebant. Hi, si quid durius, concurrebant; si qui, graviore vulnere accepto, equo deciderent, circumstitebant; si quo erant longius prodeundum, aut celerius piendum, tanta erat horum exercitatione celeritas, ut iudis equorum evati, cursum ædæquarent.* Ejusdem moris hanc in modum meminit Tacitus, de Mor. Germ. c. 6: *Boque mixti præstantur, aptæ et congruente equestræ pugnam velocitate peditum, quos ex omni iuventute delectos aciem locant. Definitur et numerus, centeni ex singulis pagis sunt, se ipsam inter suos vocantur; et quod primum numerus fuit, jam nomen et honor est.* Videntur ergo hi pedites, quos centenos vocabant, ad Germanos eodem loco fuisse, quo apud Romanos triarii, apud Medos phalanx. Præliis etiam intererant principes, qui non nisi magnam turbam stipati adversus hostem proficiscebantur ¹.

Inter ceterum quod ad ipsam bellum gerendi rationem attinet, armis non exquisitis utebantur Germani: paucis gladii erant, aut majores lanceæ ². Quævis enim Cimbris *μαχάρας* sive *βασίλας μαχάρας*, *prælongos paves gladios* ³; reliquis etiam Germanis *ingentes, enormes, præcæpæ hastas* tribuant veteres ⁴: rem tamen ita explicat Tacitus, Annal. l. 2, ut *primam aciem hastatam, ceteris præcæpæ aut breviora tela us dicat.* Plerique ergo breviores hastas, vel, ipsorum vocabulo, *frangæ* (*pfriemen*), ferebant, angusto et brevi ferro præarmatis, sed ita, et ad usum habili, ut eodem telo, prout ratio posebat, vel cominus eminens pugnant. Et equites quidem scuto frameaque erant contenti: istas et missilia aspergebant, pluraque singuli atque in immensum vibrabant ⁵. De vestibus et sagis parum erant solliciti, Dion, XXXVIII, p. 89, et Tacit. Ann. II, 14, testibus, vel majore sui parte nudi inceperant, vel pelle ferina tegebant artus: paucis loriceæ; vix uni alterive sis et galea ⁶, quæ belluarum sævissimarum rictus, et inusitatas figuras alatas cristas præferebat, ut tanto eminentiores viderentur ⁷. Sontis

Tacit. de Mor. Germ. c. 14.

¹ Idem, ibid. cap. 6.

² Platarch. in Mario, p. 426.

³ Tacit. Annal. lib. I, c. 64; lib. II, c. 14 et 21; Hist. lib. V, c. 18.

⁴ Tacit. de Morib. Germ. c. 6.

⁵ Dio Cass. lib. XXXVIII, p. 91.

⁷ Platarch. in Mario, p. 420.

tegebantur maximis, et ad staturam hominum porrectis, coloribusque lectissimis ¹, vel etiam bestiarum imaginibus distinctis ², nisi quod Gothorum, Rugiorum et Lemoviorum insignia essent *rotunda scuta, brevesque gladii* ³. Ubi ad manus ventum, aciem componebant per cuneos ⁴, ita quidem, ut singulas, quæ simul militarent, gentes propriis cuneis ⁵, singulas vero familias ac propinquitates propriis turmis componerent; id quod non abs re præcipuum virtutis incitamentum fuisse, ait Tacitus, de Morib. Germ. 7. Ante prælium duces adloquebantur exercitum ⁶. Hinc ubi sono armorum et tripudiis adplausissent, cornuaque sonuissent ⁷, cantu truci et incondito clamore in hostem ferebantur ⁸. Augebat tumultum mulierum ululatus. Nam et hæc partim auspicioꝝ causa ⁹, partim ad inflammandos suorum animos, partim ob vulneratorum curationem castra æquebantur ¹⁰. Antequam cum Romanis committerentur, vagis iucursibus et disjecti per catervas, saxis, glandibus et ceteris missilibus prælia iuchoabant. Postea longa adversus eos militia insueverant signa sequi, subsidiis firmari, dicta imperatorum accipere, qui manu, voce, vulnere pugnam sustentabant ¹¹. Scythicæ memores originis, etiam fuga quærebant victoriam. Qua de re Tacitus, de Morib. Germ. c. 6: *Cedere loco, dummodo rursus instes, consilii potius, quam formidinis arbitrantur*. Sæpe fugam simulantes, in planitiem saltibus cinctam hostes trahebant, dein coorti et effusi trudebant adversus, instabant cedentibus, collectosque in orbem pars congressi, quidem eminens proturbabant ¹². Reliqua quæ ad veterum Germanorum militiam pertinent, jam a Clavero, Germ. Antiq. I, 44 et seq.; Conringio, de Vet. Rep. Germ. parag. 25 et seq.; Strauchio, Diss. III, de Arm. Roman., aliisque sunt occupata, ut adeo actum agere nihil attineat.

Et hæc quidem est veteris illius ac liberæ Germaniæ facies, quam nec Romanorum potentia, nec conglobata vis hostium evertere potuisset unquam, si manus animosque maturius iunxisset. Enim vero erat hoc e libertate vitium, quod tot gentes non cõsultarent in unum, nec fœdere quodam *συμμαχικῶ* sese adversus communes hostes munirent. Potius æterna fere erant inter finitimos bella. Sic Tacitus, Annal. XII, 28, *Catos*

¹ Tacit. de Morib. Germ. c. 6.

² Diodor. Sic. Biblioth. p. 307.

³ Tacit. de Morib. Germ. c. 43.

⁴ Idem, ibid. c. 6.

⁵ Idem, Hist. lib. IV, c. 16.

⁶ Idem, ibid. lib. V, c. 17.

⁷ Diod. Sic. lib. V, p. 307.

⁸ Dio Cass. lib. XXXVIII, p. 89; Tacit. Hist. lib. II, c. 22, et lib. IV, c. 18.

⁹ Cass. de Bell. Gall. lib. I, c. 50; Plutarch. in Mario, p. 416; Strabo, lib. VII, p. 294; Tacit. de Mor. Germ. c. 8.

¹⁰ Tacit. de Mor. Germ. c. 7 et 8.

¹¹ Idem, Annal. lib. II, c. 17 et 45.

¹² Idem, ibid. c. 12.

cum *Cheruscis perpetus fere ait discordare*; et *Cæsar*, de Bell. Gall. VI, 23: *eos id proprium virtutis existimasse tradit, expulsos agris finitimos cedere, neque quemquam prope se audere consistere*, (Vid. eund. IV, 3, et Pomp. Mel. III, 3). Et hæc quidem Germanorum similitates tam erant perpetuæ, ut eas Romanis suis inprimis gratularetur Tacitus, de Mor. Germ. 33, et Annal. XII, existimans id, quod res erat, non posse non perire Germanos, quos æterna discordia in certissimam ipsorummet perniciem armaret. Et sane quamvis vix quidquam, quod ad bene beateque vivendum pertinebat, in tanta frugalitate deesset Germanis, natioque ipsa esset populosa, fortis ac valida, regio amplissima et ferax, libertas summa, iudicia severa, leges æquissimæ: eorum tamen omnium fructum interceperant civiles discordiæ, quibus demum fiebat, ut Germani initio multis cladibus a Romanis attriti, postea a Francis tristissima servitute sensim opprimerentur.

HEINECCIUS, Antiq. German. Jurispr. I,
c. 1, parag. 14, 15, 26, 27, 28.

Nº 6. CAP. VI. *Scutum reliquisse.*

Jam Taciti ævo Germani, gens bello adsueta, nihil sanctius armis, ac inprimis scuto, habuerunt. Ait enim historicus laudatissimus¹: *Scutum reliquisse, præcipuum flagitium. Nec aut sacris adesse, aut concilia inire ignominioso fas: multique superstites bellorum infumiam laqueo finierunt. Eandem religionem et Francos quodammodo retinuisse, ex lege Salica, tit. XXXII, parag. 6, patet, in qua ita sancitum est: Si quis alteri impulerit, quod scutum suum projecisset in hoste, vel fugiendo præ timore, CXX den., qui faciunt sol. III, culpabilis judicetur. Quin et exstincto Francorum imperio bellica hæc disciplina tamdiu mansit integra, quamdiu penes solos nobiles fuit jus armorum, et telis gladiisque in bello res acta est. Scuto enim in hostium potestate relicto, nobilitas quoque perdita videbatur, si vera est Spangenb., Spec. Nobilit. p. 301, observatio. Certissimam vero esse, vel exemplo Guilielmi, comitis Ostrevandæ, patet, qui, quod scutum apud Frisios amisisset, test. Guil. Heda, Hist. Ultraj. adann. 1395, et Joan. a Leyd. Chron. XXXI, 50, indignus ideo habitus est, qui regis Francorum mensæ adsideret, adeoque a faciali, lacerato mantili, contumeliose tractatus. Hinc ex sigillis comitum Flandriæ, ab Oliv. Uredio, Sigill. comit. Flandr. p. 51, delineatis, discimus, armatos scuta gladiosque catenis ferreis junxisse thoraci, ne adeo facile avelli aut abscondi possent: ceu jam pridem frater mei amantissimus in luculento de sigillis veterum syntagmate observavit².*

Quam ergo tanti acuta aestimarent veteres Germani, operam etiam dederunt, ut illa essent quam ornatissima. Sane jam Taciti (de Morib.

¹ Tacit. de Mor. Germ. c. 6.

² Heinecc. de Sigill. lib. I, c. 10, parag. 30, p. 130.

Germ. 6) arvo ea cœperunt *lectissimis coloribus distinguere*. Quos colores ego non alios esse existimo, quam quos deinde in arte heraldica semper retinuerunt Germani, *album* puta, *nigrum*, *caeruleum*, *purpureum*, ac postremo *viridem*, quibus et aurum addiderunt posterius, ex quo illud necesse cœperunt¹. Nec variegata tantum, coloribusque lectissimis illita fuerunt veterum scuta, verum etiam animalium aliisve imaginibus insignita. Id quod non abs re colligere mihi videoor ex testimonio Diodori Siculi, V, p. 307, qui Gallis id usitatum fuisse ait: "Ὅπλοις δὲ, inquit, χρῶντας θυραῖς μὴ ἀνδρομάνοσι ἀποποιεῖσθαι ἰδιότητος: τῆς δὲ καὶ ζῶν χαλεπῶν ἔξοχῆ ἔχουσι, οὐ μῖνον ἄρδς πόρτοι, ἀλλὰ καὶ ἄρδς ἀσφάλειαν εὐδωμουργαμίνας." *Arma illis sunt scuta, ad staturam hominis porrecta, et insigni proprio variegata. Quidam aeneas bestiarum imagines, tam ad defensionem, quam ornatum affabre factas præferunt.* Quo loco quidem de Gallis loquitur Diodorus: sed hos ac Germanos iisdem prope moribus usos esse, nemo ignorat.

Præter scuta et galeas maximi faciebant Germani, quas ipsas quoque non solum cristis, verum etiam alis, cornubus, aliisque figuris compluribus condecorabant. ut tanto augustiore forma conspicui adversus hostem prodirent. Testis ejus ritus denuo est Diodorus Siculus, V, p. 307, qui Gallos, Germanorum consanguineos, galeis aeneis imposuisse ait *μεγάλας ἔξοχας*, magnas adpendices, quæ spectantibus prolixam dederint ostentationem. Aliis enim cornua fuisse adnexa, alias avium vel quadrupedum formas habuisse expressas. Et ne solos Gallos genio hac in re indulsimus existimemus. idem de Cimbris memoria prodidit Plutarchus, in *Mario*, p. 420. dum ait: *Οἱ δὲ ἰππεῖς, μύρτοι καὶ ἀνταλισχίλοι τὸ ἀλῆδες ἔσται, ἐξέλασαν λαμπροί. πρῶτο μὴ εἰσαφῆναι θυραῖν φοβερῶν χόρμασι καὶ ἀρτομαῖς ἰδιότητος ἔχοντες. ἃ ἰπαιρῆμοσι λάφοις ἀντιπρῶτοι εἰς ὕψος ἐφάπτοτο μύρτοι: Equitum XF millia numero effuderunt se splendide, galeas gerebant, quæ representabant sarvarum belluarum rictus, et inusitatas figuras, quas alatis fastigiantes cristis. adparebant eminentiores.* Jam vero Cimbrorum Germanicæ fuisse originis, nemo ignorat. Utram vero suo quisque arbitrio sibi tesseram hujusmodi sumpsit, an gentium familiarumque ea in re habuerint rationem, ex Tacito aliisque vetustis auctoribus vix colligas. Neque tamen inficior, me in posteriorem sententiam paullo esse proclivorem. Quam enim ex alio Taciti, de *Morib. Germ.* 7, loco observarim, *præcipuum iis fuisse fortitudinis incitamentum, quod non casus nec fortuita conglobatio, turmam aut cuneum facerent, sed familiarum et propinquitates: opus sane fuisse videtur signo quodam vel tessera, qua se internoscerent in acie, et dispersi ad cuneum suum vel turmam quisque sese commode reciperent.* Id quod ex scuti galeisque insignibus facillime adlisci potuisse existimaverim. Verumtamen quam hic veterum auctoritate destituatur, ipse huic quidem divinationi huic meo plus iusto tribuere nolim.

¹ Schabert, de Comit. Palatin. Casser. p. 304. sq.

Saxones, Alamannos, Bojoarios, et si quæ aliæ gentes medio ævo Germaniam insederant, eandem majorum suorum morem retinuisse, compluribus argumentis evinci poterit. Alamannis scutorum insignia tribuit Ammianus Marcellinus, Hist. XVI, 12. Quod ad Saxones attinet, ut jam non dicam de Witichindi insignibus, quæ tamquam stotitia dudum proscripsit eruditorum omnium suffragium: Henrici Aucapis¹ et Ottomum² sigilla ostendunt scuta imperatorum, striis quibusdam distincta. Qualia etiam ad seculum usque undecimum in landgraviorum Thuringia³, Adelberti Ballenstedensis⁴ et comitum Flandriæ⁵ sigillis æque ac nummis conspiciuntur. Videntur ergo et toto hoc ævo scutiis pictis usi Germani, sed paullo simplicioribus, ut coloribus potius, et eorum varietate, quam figuris atque imaginibus artificiosius expressis ea distinguerent. Unde nec falli videntur, qui antiquissimas quasque gentes et familias scutiis quam simplicissimis uti, animadvertunt.

Ad seculum ergo undecimum usque armis ejusmodi variegatis magis ad terrorem hostium, quam familiarum discrimen, usi sunt Germani. Ast ab eo demum tempore invaluit gentilitiarum tesserarum usus, quibus hodiernum discernuntur illustriores familiæ. Cujus rei initium factum videtur in bellis istis sacris, ad quæ tum pontifices universam Europam concitabant; idque vel inde acute conjecit acutissimus Schefferus, quod uno eodemque propemodum tempore omnes gentes Christianæ harum tesserarum usum adoptarint, quod sane argumento esse existimat, institutum istud non casui, sed consilio et veluti communibus tot gentium suffragiis debere originem⁶. Hujus vero rei non magis idoneam reperias occasionem, quam expeditiones sacras. Quum enim iis temporibus numerosissimi confluerent exercitus, diversissimis e nationibus regniisque collecti, opus videbatur tesseris quibusdam, quibus principes diversi eorumque copiæ dignoscerentur. Hinc alii his, alii aliis insignibus ornabant arma, quæ deinde posterius religiose retinuerunt. Sane ex eo tempore frequentissima in sigillis notamus ejusmodi insignia. Jam anno 1072, leonem in scuto præfert Robertus Friso, Flandriæ comes, apud Oliv. Uredum, Sigill. com. Flandr. pag. 6. Simile *χάραγμα* in Henrici Leonis sigillo occurrit, quod ex publicis tabulariis extulit frater⁷. Immo ab eo quidem tempore vix ullum occurrit sigillum principis vel comitis, quod non ejusmodi insignibus gentilitiis sit exornatum. Iisdem seculis et galles variis cimmeriis veterum Germanorum ritu exornare cœperunt. Jam

¹ Heinecc. de Sigill. lib. I, c. 9, parag. 30; Kettm. Dipl. Quedlinb. tab. Sigill. I, n. 1.

² Heinecc. l. c. n. 32 sq.; Kettm. l. c.

³ Tenzel. Suppl. II, Hist. Goth. parag. 220, p. 481 sq.; Schlegel. Dissert. de Nummis lœméc.

⁴ Enant. Diss. de Pagis Anhaltin. n. 22, p. 8.

⁵ Oliv. Ured. Sigill. com. Flandr. p. 2, 12 sq.

⁶ Sperling. de Numism. bract. orig. p. 44.

⁷ Heinecc. de Sigill. part. I, c. 10, parag. 22, p. 126.

anno 1115, *Heydenricus quidam insigne suum abbæ Corbeiensi dedisse dicitur, de argento, ex quo capite detracto commode biberit* ¹. Sic et anno 1164, Philippus, comes Flandriæ, galea utitur fastigiata, cui leo insculptus ². In sequentium comitum sigillis modo draco ³, modo cornua bubula, modo leo ⁴, modo ala ⁵, modo lilium ⁶ galeæ vertici adhæret, pro diversis, quas possidere cœperunt, provinciis. Talia cimmeria permulta etiam in principum comitumque Germaniæ sigillis deprehendit frater ⁷. Quin adeo universam Germaniam hic mos pervasit, ut in ballis cæsorum captorumque conditio ex galearum adpendicibus æstimaretur. Unde de Gualthero, comite Bononiensi, Guil. Brito, Philippid. IX, pag. 291, et XI, pag. 330 :

Cujus equum, cujus clypeum galeamque nitentem
 Balsamæque jubes seu cornua bina gerentem,
 Dum jam victores post pugnam in castra redissent,
 Vidit et agnovit rex atque exercitus omnis.

His porro galeis et cimmeriis alligare solebant vittas, vel involucria, quibus pluvio inprimis cælo ornatum istum tegerent: qualium vittarum expressisima vestigia in sigillis comitum Flandriæ apud Oliv. Uredium, de Sigill. com. Flandr. p. 51, 53, 55 et seq.; p. 87 et seq.; Heinecc. de Sigill. Part. II, 4, parag. 8, pag. 216, adparent. Has quoque artis heraldicæ magistri paulatim in sigilla transtulerunt, sed artificiose incisas: unde natæ sunt *die helmdecken*. Ex his ergo composita arma deinde vestibus, vexillis, equis, ædibus, utensilibus inscripsere veteres: eaque deinde posterius magis magisque expoliverunt, et regulis quibusdam heraldicis superstruxerunt, de quibus jam agere præter institutum fuisset futurum.

Atque exinde adparet, quæ sint variorum jurium, quæ circa insignia servantur, origines. Primo iis non utebantur, nisi principes et nobiles, et quidem cingulo militari potiti. Ita enim intelligendi videntur veteres, quando sibi negant sigilla esse, eo quod militiæ honorem nondum sint consecuti. Sigillis sane etiam usæ sunt femine et juventutis principes; sed nulla olim in iis insignium vestigia, qualia in militum et principum adultorum sigillis notantur. Quum enim hi equis insideant galeati, et cristati, sinistra scutum tesseris gentilitiis ornatum; dextra vel gladium evaginatum vel vexillum vibrantes: illi se sistunt vel equitantes vel stantes vel sedentes, togati, et schemate ad preces magis vel ad vena-

¹ Chron. Corb. apud Paullin. ad ann. 1115.

² Oliv. Ured. de Sigill. com. Flandr.

³ Idem, ibid. p. 51.

⁴ Idem, ibid. p. 55.

⁵ Heinecc. de Sigill. part. II, c. 4, parag. 6, p. 215.

⁶ Idem, ibid.

⁷ Idem, ibid.

tionem. quam ad militiam composito ¹. Si etiam aliquando scuta gentilitia addita notamus, ea non sinistro brachio, sed sellis, quibus insident, affixa adparent. Verum hæc consuetudo jam a seculo XIII vitium videtur fecisse, a quo tempore non modo omnes illustri gente nati, verum etiam ecclesie, monasteria, et urbes tesseras ejusmodi ad nobilitatem imitationem uti cœperunt. Quin hodie vix plebeius est, quin vel hereditaria vel a se inventa jactet insignia. Unde et valde dubito, an hodie obtineat, quod vulgo docent, si quis plebeius vel burgensis nobilitatis affectaverit insignia, cuius nobili fas esse, ea, quocumque loco picta fictave sint, deturbare, confringere, pedibusque conculcare ². Deinde et illud observandum, solis nobilibus tam superioris, quam inferioris ordinis, licuisse, arma gentilitia, in funeribus ostentare, eaque non modo feretro alligare, sed et in ipsis templis cum vexillo suspendere. Nihil hodie est hujusmodi exemplis frequentius. Attamen et hunc ritum non heri demum aut nudius tertius inventum, sed antiquum esse, vel ex legibus Henrici I, regis Angl. Reg. Angl. 83, patet, et jam ab aliis ³ est observatum. Tertio et id addimus, inter fratres complures non omnes signo usos esse gentilitio, sed vel illius regionis, quam ex patria hereditate acceperant, tesseram suam fecisse, vel gentilitium scutum aliqua fascia, vel trabe, vel baltheo distinctiase. Notum est, comites Brenenses a Fridrico, Conradi Magni marchionis Misnie filio, descendisse, adeoque ejusdem gentis fuisse cum marchionibus Misnie ⁴; et tamen non Misnico, sed Brenensi scuto semper sunt usi, quod ita describitur in monumentis Doberlucentibus ⁵: *Sigillum de cera viridi monstrat imaginem viri stantis armati, circumamicti quasi pallio super arma, habetque vir ille quasi clypeum cum tribus foliis lacualibus in sinistra; in dextra tenet lanceam, cui infixum est vexillum pendens deorsum, et est talis circumscriptio: SIGILLVM OTTONIS ET THEODERICI COMITVM DE BRENE*. Sic et Thuringie landgravorum posterii erant comites Zigenhainenses, quos tamen Thuringicum scutum nunquam suum fecisse constat. De scutis gentilitiis trabe vel baltheo distinctis, jam alii disœruerunt. Interesse enim videbatur posterorum, ut avita in tessera originis suæ servarent memoriam, nec tamen committendum sibi putabant, ut familia cum familia confunderetur. Unde insignia patria et avita quidem retinuerunt, sed ad distinctionem diversarum stirpium baltheo vel trabe notata, quod hodiernum observari a Gallis novimus. Ejus rei præclarum exemplum exstat in scuto Saxonico. Quum enim Saxonie ducatus Henrico Leoni adeptus a Friderico I, imperatore, Bernardo Ballenstadensi

¹ Oliv. Ured. de Sigill. com. Flandr. p. 48; Tensel. Biblioth. curios. ann. 1704, repos. l. plut. IV, p. 326.

² Beyer, Specim. Jurispr. Germ. lib. I, c. 10, parag. 10.

³ Cl. Menard, ad Hist. J. Joinvill. p. 366; Ch. Dufresne, in Glossar. Lat. tom. I, p. 1071.

⁴ Schurff, Dissert. de Vitric. eccles. parag. 8, p. m. 780.

⁵ Ludewig. Reliq. MSC. tom. I, n. 22, p. 38; n. 35, p. 57; n. 69, p. 95; n. 101 p. 133.

traderetur, ejus posterì quidem Ballenstadense scutum, quod hodiernum in Anbaldinorum insignibus adparet, retinuerunt, ei tamen discrimini causa addiderunt baltheum, qui diversimode, ut ait, exornatus a pictoribus, demum rutæ Saxonice nomen induit, ut singulari eaque pererrata dissertatione docuit Burch. Gotth. Struvius, Dissert. de Ruta Saxo. 3. Sed hoc quidem sensim exolevit in Germania, in qua et filii principum et nobilium natu minores et appanagiati integra insignia retinent, usque spem sustinent futuræ successionis. Denique observamus, sicuti scilicet gentilitia nobilitatis insigne sunt, ita contracta publice abolitæ nobilitatis esse argumentum. Hinc et novissima tempora non ignorant exempla tristissima, quod eorum arma et scuta a carnifice publice fracta sunt, quæ a virtute avita ita desciverunt, ut perduellione vel aliis adversus rempublicam commissis flagitiis famam polluerent ¹. Verum et hunc ritum tristissimum satis antiquum esse, probant exempla ², et notissima locutio, arma reversata, de qua ex instituto a J. Seldeno. de Tit. honor. p. 789, et Ch. Dufresne, Glossar. Lat. tom. I, p. 328, actum est.

HEINECCIUS, *ibid.* II, 4, parag. 2—7.

Nº 7. CAP. VII. *Reges ex nobilitate, duces ex virtute sumunt.*

DE FORMA REIPUBLICÆ GERMANICÆ.

Sic unus plerisque reip. finis; sed non una omnibus reipublicæ forma placuit. Plerisque populare erat imperium, tam tenacibus quippe libertatis, ut Lucanus, Pharsal. VII, libertatem

Germanum Scythicumque bonum . . . . .

vocare non dubitet. Verum quum omnes illæ gentes rudes ac parum sagaces potentiam tamen bellicam affectaverint, fieri non potuit, quin a pura democratia ad temperamenta quædam vel aristocratica vel monarchica deflecterent. Populum enim rudem, avidum tamen bellandi, non posse non a pura democratia sua sponte recedere, prudenter observavit à *Græco* Conringius, de Urbib. Germ. num. 45, siquidem tunc ipsa necessitas potestatem quamlibet majorem solis nobilioribus ac prudentioribus imponit. Inde ergo est, quod de Celtis memoris prodidit Strabo, IV, p. 136, ἀριστοκρατικὰς εἶναι τὰς πολιτείας τῶν αὐλοταίων, *Celtas optimatum fere regimine uti*. Addit præstantissimus suctor, unum quotannis principem, unumque belli duce[m] a multitudine deligi solitos. Quod fortasse in minoribus civitatibus factum; nam in majoribus plures principes fuisse, qui jus per pagos et vicos dicerent, adeoque rempublicam domi administrarent, ex Tacito, de Mor. Germ. c. 11, patet. Principes porro suos ex plebe adjuutores comitesque habebant. *Centeni enim*, ait Tacitus, *ibid.* c. 12, *sic*

¹ Theatr. Europ. tom. IX, p. 376; et tom. XI, p. 1083.

² Thom. Walsingh. p. 192.

et plebs comites, consilium simul et auctoritas adsunt. Inde facile qualis ejusmodi rerump. forma fuerit. Penes plebem, id est omnes, quos infra describemus, erat τὸ ἀρχόν, adeoque de bello et lege legibus ac judiciis publicis aliisque rebus majoris momenti statopotestas. Ingenui in comitiis congregati eligebant principes, qui iura per pagos vicosque reddebant (Tacit. de Mor. Germ. 12), etiam in comitiis ipsis consultationes dirigebant (Tacit. idem, 11). ut ergo hi jus ἀροβουλίας, adeoque sine eorum consilio nihil unajoris rei suscipiebatur.

Principes hi procul dubio jam eo tempore dicti sunt *graves* quasi viri venerandi. Nam et Cæsar, de Bell. Gall. lib. IV, c. 13, eos *maiores*; Dio Cassius, Histor. XXXIX, ἀροβούτις, id est, *seniores*. Unde nomen ab ætate comitibus inditum esse eo minus dubitatus est, etiamnum iudices in Frisia vocari *grietmannen* eadem auctoritate, alibi *altermænnen* a senectute. Ingruente bello eodem modo eliguntur principes, quos scuto impositos humeris vibrare soleo populo interim palmis vocibusque plaudente. Hinc de Brinone, fatum duce, Tacitus, Histor. IV, 15: *Impositus, inquit, scuto, et sustentium humeris vibratus, dux deligitur.* Quem morem etiam Germanis communem fuisse, vel ideo dubitare non licet, quod in medio etiam ævo ejusdem ritus tenacissimos fuisse Gothos¹ et S². Immo et Romani seculo quarto adversus Germanos bella gestos imitati, eodem more duces suos inaugurabantur, eorum exercitum A postatæ docet Ammianus Marcellianus, Histor. XX, 4. Hi vero norum duces imminente bello agebant delectus, educabant exercitum, disciplina sacerdotibus permessa, tanto majore tate animadversuris in immorigeros, quod veluti Deorum jussum viderentur. Et hæ quidem populi, hæ magistratuum partes erant publica, ubi aristocratice erat temperatus status popularis.

Immo ergo in ejusmodi civitatibus pleraque in comitiis decernerentur, hæc ea ita describit, ut non multum ab hodiernis Polonorum conveni-rideantur discrepare. Quemadmodum enim in his senatores regni-isque ante consultant, ac deinde etiam deputatorum, quos vocant, *quis rem permittunt*: ita et in Germania idem olim factum. *De minoribus*, inquit Tacitus, de Morib. Germ. 11, *principes consultabant, ioribus omnes; ita tamen, ut ea quoque, quorum penes plebem arbitrium est, apud principes prætractarentur.* Quemadmodum porro miramur in adveniando tarditas, mira in discedendo festinatio observantur. *libertas verò in dicendis sententiis tanta, ut pene licentis videantur*: ita et de Germanis eadem pene refert Tacitus, *ibid. Cosunt, in- nisi quid fortuitum aut subitum inciderit, certis diebus, quum aut aur luna aut impletur; nam agendis rebus hoc auspiciatissimum ini-*

1. Sidor. Variar. lib. X, c. 31.

2. eg. Turon. lib. VII, c. 10; lib. II, c. 11; lib. IV, c. 46.

EXCURSUS VARIORUM

*Illud comitium tantum ex libertate vitium est. quod non simul ac jussi con-
stituitur. sed et alter et tertius dies cumtatione coeuntium absumitur. Et
tunc prout. consistat armati. Silentium per sacerdotes, quibus tum et
potestas est. imperatur. Mox rex vel princeps. prout ceteris cuique,
gravis sollicitas. prout decus bellorum, prout fecundia est. audiuntur. auc-
toritate cadendi magis. quam iubendi potestate. Si displicuit sententia,
comitia adperniantur; sin placuit. frons concutiunt: honoratissimum
venerat genus. armis laudore.*

Hæc Tacitus, cujus e verbis tota illa comitorum ratio patet loculen-
tissime. Primo enim inde discimus. comitia alia ordinaria. alia extraordi-
naria fuisse. Illa quotannis certo die locoque habebantur: hæc, si quid
subitum aut fortuitum incidisset, extra ordinem indicebantur. Utrumque
non temere fiebat, nisi ubi vel nova luna esset, vel eadem impresset or-
bem, quod tempus rebus omnibus etiam Diono. teste. XXXVIII, p. 90,
putabant auspiciatissimum: adeo ut sæpe rei gerendæ occasionem dimit-
tere. quam religionem violare mallet. Sane Germanis comitia inituræ
semper id placuisse tempus. vel inde adparet, quod et medio ævo idem
observarent Gothi et Saxones. De illis enim Sidonius Apollinaris, Paneg.
Aviti, canit:

Luce nova veterum cæsus de more Getarum
Contrahitur . . . . .

De his vero consulendus Eginardus apud Adamum Bremensem, Hist. cal.
I, 4. Deinde ex eodem Taciti loco adparet. Germanos tunc armatos con-
sederisse ad ferenda suffragia. *Solenne enim iis, teste Tacito, de Morib.
Germ. 13, erat. nihil neque publicæ neque privætæ rei nisi armatos agere.*
Idque tam commune erat omnibus, ut et ad convivia procederent armati
(ibid. c. 21). Hunc quoque morem servarunt posteri, inprimis Getæ, de
quibus Claudianus, de Bell. Get. v. 480 et seq.:

Consultare jubet bellis annisque verendos.
Crimine sedere patres, pellita Getarum
Curtia, quos cladis decorat num-rosa cicatrix:
Et tremulos regit hasta gradus, et nititur altis
Pro baculo contis, non exarmata senectus.

Inno hodiernum Helvetios æque ac Hispanos, Gothorum posteros, nihil
privætæ publicæque rei nisi armatos suscipere, observavit Conringius, de
Vetere Germ. Rep. parag. 34. Tertio et id ex Tacito discimus. quod jus
coercendi tum fuerit penes sacerdotes. Quum enim suprema majestas penes
populum esset, et in tanta tamen gentis libertate fieri non posset, quin
conglobata ista armatorum multitudo nonnunquam in sua viscera sæviret,
principes denique suadendi magis, quam iubendi cogendique facultate
pollerent: non videbatur ulli ordini rectius demandari posse disciplinæ
cura, quam sacerdotibus, quos ipsa muniebat muneris sanctitas et super-
stitiosa hominum opinio. Usi vero sacerdotes ea in re videntur lictorum

*Cas. de Bell. Gall. lib. I, c. 38.

ministerio. Ita enim intelligo, quæ Strabo, Geogr. IV, p. 136, de Celtis prodidit memoria: Ἴδιον δὲ τὸ ἐν τοῖς συνεδρίοις συμβαῖνον ἰὰν γὰρ τις διαμβῆ τὸν λίγοντα, καὶ ὑποκρούσῃ, προσὲν ὁ ὑπαρίτις ἰσπασμῖτος τὸ ξίφος κωκυὸς στυγῆν μετ' ἀπειλῆς μὴ φανερῶν δὲ καὶ δεύτεροι καὶ τρίτοι ποιεῖσι τὰ αὐτὰ τελευταῖον δὲ ἀφαιροῖ τὸν δάγον τοσοῦτον, ὅσον ἄχρηστον ποιεῖσαι τὸ λαιμῖν. *Peculiare quidpiam habent in conciliis. Si quis enim dicenti obstrepas, aut tumultuetur, lictor accedit, stricto cultro; minis adhibitis, tacere eum jubet, idque iterum ac tertio facit. Bo non cessante, tandem a sago ejus tantum amputat, ut reliquum sis inutile.* Forsan etiam ad graviiores animadversiones ventum, si quis publico egregio adversaretur. Neque enim ignota sacerdotibus Germanis fuisse videtur sacris interdicens ratio, druidibus per Galliam sollemnis, de qua Cæsar, de Bell. Gall. VI, 13: *si quis aut privatus aut publicus eorum decreto non stetisset, sacrificiis interdicebant: quæ poena apud eos erat gravissima. Quibus ita esset interdictum, si numero impiorum et scelerntorum habebantur, iis omnes decedebant, aditum sermonemque defugiebant, ne quid ex contagione incommodi acciperent; neque iis potentibus jus reddebatur, neque ullus honore communicabatur.* Denique ex Tacito adparet, nobiles seu optimates dixisse sententias, reliquos ingenuos vel adsensum concussis frameis, vel dissensum fremitu testatos. Qui ritus denuo per universam Germaniam invaluisse videtur. Dis enim post Taciti tempora etiam Francos isto suffragandi more usos esse, vel inde patet, quod *Pipini ducis orationem acclamationibus simul et armorum concussorum crepitu approbarunt*, ceu loquitur *Annalium Franc. auctor, ad annum 687.*

Quibus de rebus in his comitiis fuerit actum, facile patet. Consilia in iis capiebant Germani de bello et pace, forsân et legatos in iis aliquando audiebant. In iisdem conventibus et principes eligebant, per pagos vicoque jura reddituros ¹. Porro et *accusare capitisque periculum intendere licebat apud concilium* ². Ex quo discimus, publicis judiciis, more rebus publicis popularibus sollemni, populum ipsum præfuisse. Procul dubio etiam de ferendis abrogandisque legibus actum est in conciliis. Tametsi enim moribus potius, quam legibus scriptis viverent, et præclare Tacit. *ibid.*, 19, *plus apud eos diceret valere bonos mores, quam alibi bonas leges: fieri tamen non potuit, quin nova subinde rerum emergentium forma novas leges, novaque instituta exigeret.* Quæ quidem quin in comitiis communi omnium suffragio prodierint, nullum plane est dubium. Denique idem ego dixerim de vectigalibus ac tributis. Aurum argentumque initio ignorarunt Germani, et sero admodum pecuniam accipere a Romanis didicerunt ³. Nec tamen bella sine adparatu quodam gerere poterat respublica. Unde non poterant non civibus tributa quædam imperare. Præclare Tacitus, *ibid.*, 15: *Mos est civitatibus ultro ac viriim conferre*

¹ Tacit. de Morib. Germ. §. 12.

² Idem, *ibid.* c. 11.

³ Idem, *ibid.* c. 4 et 15.

principibus vel armentorum vel frugum, quod pro honore accepti necessitatibus subvenit. Ultra conferri dicuntur ista tributa, quod indicerentur, sed, uti posteriore ævo factum, ab ordinibus decerni comitiis; eoque factum opinor, ut hodiernum per Germaniam *nunera* (*gaben*) vocentur, quasi quæ ultro et per modum donatio conferre solerent.

Et hæc quidem de civitatibus Germaniæ aristocraticæ temperatæ hæc vero non decernantur gentes, quæ regnabantur. Sic Cherusci Romam petiisse, ex Tacito, *Annal.* XI, 16, notum est: unde colligitur etiam eadem inter suos dignitate fuisse, quamvis Cheruscorum rex a veteribus appelletur ¹. Quam late etiam regnarint Ariovistus, Maroboduus, nemo ignorat ². Videntur regum imperium præprobasse Cherusci, Marcomanni, Suevi, Batavi, Frisii, Suiiones forsitan et aliæ gentes de quibus tacent veteres.

Cave vero, inter Germanos tibi fingas *αυθαγαρίας*, reges libidinis dominantes. Reges enim, si qui in Germania erant, ipsius suffragiis hæc dignitatem fuerant consecuti. Diserte enim Tacitus *Morib. Germ.* 7: *Reges ex nobilitate sumunt*; et alibi, *Annal.* XI, 16, idem observat auctor inculcentissimus. *Maroboduus ob regis nominem apud populares fuit*: quod non alia de causa factum a quam quod regnum adiretur hereditarium, et adductus, quam non ferret libertas, imperaret. Quamvis vero libere sibi egerent, non temere tamen genus regum adspersum videntur. Itali Cherusci ideo Romam petebant regem, quia *unus reliquus erat stirpi nationum genus ex Flavio, fratre Arminii; maternum ex Catumeris, patrem Catuvrancæ dicens* ³. Sed et Quadi et Marcomanni reges manebant *ex genere ipsorum, nobile Maroboduus et Tudri genus*, licet postea etiam patii coepissent ⁴. Nec ignotum est, *Classico* ⁵, Claudio Civili, et *Paullo* ⁶ regum genus plurimum ad summum imperium profectum interesse credebant Germani, parentum merita vel in filii honorari.

Item si quæras, quid potestatis Germanorum regibus fuerit, denotat Tacitus, de *Morib. Germ.* 7: *Nec regibus libera auctoritas*; et paucis interjectis, cap. 11: *Etiam in comitiis reges sunt, suadendi magis quam jubendi potestate*. Nihil ergo suo libit arbitrio agebant reges; nec ratum erat quidquam, nisi quod vel iis procederem saltem consilio atque auctoritate decrevisset. Id quod

¹ *Vellius Paternus*, lib. II, c. 118; Tacit. *Annal.* lib. I, c. 55 et 63.

² *Com. de Bell. Gall.* lib. I, c. 51; Dio Cass. lib. XXXVIII, p. 81; Tacit. *Annal.* lib. I, c. 56 et 41.

³ Tacit. *Annal.* lib. XI, c. 16.

⁴ *Idem*, de *Morib. Germ.* c. 42.

⁵ *Idem*, *Hist.* lib. IV, c. 55.

⁶ *Idem*, *Hist.* lib. V, c. 13.

Jul. Cæsarem, de Bell. Gall. V, 27, fatetur Ambiorix, dum ait, *jusmodi imperia, ut non minus haberet in se juris multitudo, in multitudinem*. Sed et Tacitus, Annal. XIII, 54, ubi Frisiorum minit, imperasse eos ait, *in quantum Germani regnantur*. Quem dem, suo more, sollicitat, atque ita emendandum putat Clau- sine ulla codicum MSS. auctoritate rescribi jubeat, *in qua tum rebellabant*. Sed ego nihil mutaverim, et hanc conjecturam jam igrant Grotius, Adpend. Epist. 11, et Pontanus, Orig. Franc. ibil est iis Taciti verbis clarius, nihil sensu commodius, quippe principatum tenuisse illos reges, sed heroicum, et qualem ferre it Germanica libertas. Denique et de Gothonibus disserens Ta- jam adductius quam ceteras Germanorum gentes regnari ait, *umen supra libertatem*¹. Ex quibus omnibus conficitur, Germa- res nihil sine populi egisse consilio, vitam æque ac regnum per- si quid contra civium libertatem molirentur. Tale erat eorum , quale multo post ea tempora fuit Anglorum, Scotorum , Norvagorum, Suecorum, gentium Germanicæ originis, apud reges suo arbitrio, omnia optinatum populique sui suffragiis t, et ex parte etiamnum sanciant. Paucæ tamen Germanicæ gen- et Tacitus notavit, paullo adductius regnabantur. De Suionibus : *Est apud illos et opibus honos, eoque unus imperitat, nullis tionibus, nullo jam precario jure parendi*; et de Sitonibus³ : *Sitonum gentes continuantur. Cetera similes, uno differant, quod minatur. In tantum non modo u libertate, sed etiam a servitute u*. Denique etiam de Rugiis et Lemoviis agens, inprimis *rotunda ua, breves gladios, et erga reges obsequium celebrat*⁴. Tam lissimiles inter se erant Germanorum respublicæ. Variæ inter eos prehendebantur, sed una apud plerosque libertas, quam ipsa bant cariorem.

HEINECCIUS, *ibid.* I, 1, parag. 17 — 24.

loctissimo ex Heineccio excerptis subjungere aggrediar. erio fidei adhibeas, Tacitus *reges regno præesse, duces bello* ; atque *ex his Germanorum ducibus originem apud Gallos ha- jores domus* (les maires du palais) *merito sensit cl. de Vertot e l'Acad. des Inscript., tom. II, p. 627*) : unde colligendum duces rei bellicæ præpositos, dum perpetua regum series rem- pace obtineret, atque etiam exercitui imperaret, si quis regum erinde et nobilitate præstans exstitisset. At formam hanc admi- : rei constantem et adamussim compositam fuisse apud gentes

le Morib. Germ. c. 43.

ibid. c. 44.

ibid. c. 45.

ibid. c. 43.

barbaras, quibus *nullas urbes habitari satis notum* (G. 16), neque arva propria coli, sed *mutari per annos* (G. 26; Cæs. Bell. Gall. IV, 1; VI, 22), et *in pace nullum esse communem niagistratum* (Cæs. Bell. G. VI, 22) mos fuit, quis credat? Placet quæ fuerit tum *regum*, tum *principum* et *ducum*, quæ sæpius usurpat nomina Tacitus, tum eorum quos appellat *plebeios*, conditionem exquirere.

Primo caveamus ne nos, quum *reges, principes, duces, nobites, plebeios* Tacitus nominat, error verborum decipiat. Quippe verbis lingua Latina unitatis et ex rerum Romanarum usu fictis, neque ad mores Germanorum apte congruentibus utebatur. Quam convenientissima potuit reperire, adhibuit; sed nisi attendamus, periculum est ne aliquid vel moris Romani, vel nostri, Germanis affingamus.

Reges ex nobilitate . . . . sumunt. Tò *sumunt* satis aperte ostendit fuisse reges electos. Quam regum conditionem si non arguat hic locus, multos afferre alios in promptu est, quibus res declarari manifesto videatur. Singulare fuit et notatu dignum in gente Germanica, apud Suiones *unum imperitare, nullis jam exceptionibus, non precario jure parendi* (G. 44); *Maroboduum* ob *regis nomen inuisum apud populares* (Suevos); Arminium pro libertate bellantem favor habebat (Ann. II, 44). Deinde *Arminius . . . pulso Maroboduo, regnum adfectans, libertatem popularium adversam habuit; petitusque armis . . . dolo propinquorum cecidit* (ibid. 88). Scio equidem et alium locum objici posse: *Cheruscorum gens regem Romæ petivit, amissis per interna bella nobilibus, et uno reliquo stirpis regle, qui apud Urbem habebatur, nomine Italicus* (Ann. XI, 16).

Sed mox illius regis eos qui factionibus floruerant, pertæsum est; bellumque inde exortum *varia fortuna res Cheruscorum adfligebat* (ib. 17).

Non posset non pugnare secum in illis locis aucter, si, usurpato *stirpis regis* vocabulo, ianuerè voluisset hereditarium jus regnandi et perpetuum. Ubi jam tum gentis ejusdem *in regium nomen invidia*? Ubi cœtummax virorum libertas qui se regnari vix patiantur, immo non teneri unius domus imperio, quæ rerum potestatem *optimo jure* et quasi dominio sibi adroget?

Libentius crediderim sic Tacitum intellexisse, omnibus virorum gentis præcipuorum domibus extinctis, unde reges aut principes, quum vellent, *sumebant*, Germanos ivisse Romam petitum adolescentem ex stirpe quam per catachresin *regium* Tacitus vocat, et placuisse hunc, non quia *regium* (etenim patrum ejus Arminium, non ita pridem ob id ipsum quod regnum adfectabat, dejecerant), sed quia oriundus ex stirpe præclarissima, quæ multos principes et duces, præsertim Arminium, patriæ liberatorem, antequam fortuna insolesceret, tulerat.

Et Tacitum illis vocabulis *rex, princeps, dux*, promiscue et indistincte usum, tum ex multis passim locis, tum ex hoc ipso, deprehendas; in quo inducit querentes Cheruscos, quod *principis locum implebat Italicus*, Romanorum alumnus; et *mater adolescentis ex Catunero, principis CATTORUM, arat* (ibid.). Quoties Germani *equorum præsagia et monitus*

experiantur, pressos sacro curru sacerdotes, ac rex vel principem civitates comitantur (G. 10). In conventu publico, *silentium per sacerdotes imperatur, mox rex vel princeps . . . audiuntur* (ibid. 11).

Itaque, seu in factiones, quod apud eos amabat fieri, gens distraheretur, diversosque sequeretur duces, seu pace intus unius ducatu componeretur, et bellum moliretur externum, semper praeerat vel rex, vel princeps, vel dux, libera electione civitati vel factioni praepositus, metoritate *suadendi magis quam iubendi potestate, et exemplo potius quam imperio* pollens. Ita Frisios Verritus et Maloriges *regebant in quantum Germani regnantur* (Ann. XIII, 54). Ita Canninefates rebellandi adversus Romanos societate cum Batavis conjuncti, Brinnonem, cujus *pater multa hostilia ausus, Caianarum expeditionum ludibrium impune propeverat, impositum scuto ducem delegerunt* (Hist. IV, 15).

Ibi videre est ducem toti nationi eodem ritu adscitum, quo deinde, inter Francos, in Gallia, reges promoveri solitum (Gregor. Turon. II, 40, 42; IV, 52). Quid inde? Eo animus inclinatur, ut credam dignitatem regis et principis et ducis, quatenus ad virum totius civitatis moderationem pertineret, nomine magis quam re distinctam fuisse, neque exstitisse unquam simul in una civitate alterum qui regno (quid enim praeter rem publicam administraret in tali gente), alterum qui universo exercitui praesideret; Tacitum eos qui diversas nationes regebant vario nomine, vel regis, vel principis, vel ducis, designasse; prout quaeque natio magnitudine et fama praestantior aut minus elata, prout principibus ex eadem familia natis continuari per successionem imperium videbatur, at semper electum, ut mos ferebat Germanorum, neque aliud recipiebat.

At vocabula *princeps, dux*, alio quoque sensu Tacitus orationi inserat. Namque est quoddam *principum et ducum* genus, egregii et praecellentes viri, qui *comitatum* fide sibi devinctorum, *devotos scilicet et clientes, solderios*, ut Caesar explicat (Bell. Gall. III, 22; VI, 22), comparaverunt. Privatus hic ducatus, haec privata potentia (Tacit. Germ. 13, 14).

Alii quoque *in conciliis eliguntur principes, qui jura per pagos et vicos reddunt* (ibid. 12). Hi nempe Theotisco sermone *graffiones*, lingua Romana *comites*, posthac in regno Francorum Gallico nomen habuerunt (lex Sal. tit. XXXIV, XLVII, LII; lex Rip. tit. LI, LIII, et alibi passim).

Principes vel duces comitatum erant gentis principes, atque, ut passim Tacitus nuncupat, *nobiles*: ceteri plebei. Quae nobilitas, nisi qualis fuerit inter barbaros, diligenter consideraveris, timeo ne quid erroris legenti verba, ut jam monui, offendant. Etenim multi suere qui privilegia nobilitatis hereditaria viguisse jam tum in Germania, et persuasum habebant, et persuadere conarentur. At non satis reputasse videntur viri clarissimi, qui fieri posset, ut pronum et obnoxium plebis, ut solet, erga nobiles hereditarius obsequium caderet in homines feroces, et quodvis jugum adeo indociles pati, ut ne regibus quidem et ducibus *verberari et vinciri*, vel paeae quidquam jussu irrogare, permiserint.

Quod si mihi multos Taciti locos recitavissent tibi nominatur *nobilitas*,

precabor ut mecum quibus hæc nobilitas eminuere privilegiis indagentur.

. . . *Efficacius obligentur animi civitatum, quibus inter obsides puellæ quoque nobiles imperantur* (Germ. 8).

Num fides civitatum amore et obsequio plebeiorum erga nobiles arctius obstringebatur, an potius nobiles sive principes, qui auctoritate suadendi rerum publicarum momenta impellebant, affectu paterno fraternoque retinebantur, quominus civitatem suam ad provocandam eorum, qui puellas in potestate habebant, iram incitarent?

Prout ætas, prout NOBILITAS, prout decus bellorum . . . . audiuntur (Germ. 11).

Num jure natalitio cuiquam in concilio alloqui cives concessum? et etiamsi res sic se haberet, tamen æqua nobilitatis cum senibus, cum fortibus viris, cum facundis, conditio.

At hoc validius argumentum:

Insignis nobilitas, aut magna patrum merita, principis dignationem etiam adolescentulis adsignant (Germ. 13).

Ergo nobilitas hereditate jure obtigit.

At dignatio principis, quam adolescentulis a patre nobili vel egregie merito tradebatur, ea fuit, ut comitatum princeps haberet; namque quisquis illam dignationem non adipiscebatur, frumca donatus et in civitatem receptus, ceteris robustioribus, id est, pueritiam egressis ætatemque civilem consecutis, aggregabatur. *Nec rubor inter comites aspicitur*: hæc Tacitus de omnibus quocunque loco natis Germanis. Superest ut comitatus, voluntate comitum, an dominica possessione teneretur, fiat compertum.

Hæc dignitas, hæc vires magno semper ELECTORUM juvenum globo circumdari (Germ. 13); quia scilicet inter multos fama ducis allectos et ad eum concurrentes fortissimum quemque eligere licebat.

Si civitas in qua orti sunt longa pace et otio torpeat, plerique nobilium adolescentium petunt ultro eas nationes que tum bellum aliquod gerunt, quia . . . . : MAGNUM COMITATUM NON NISI VI BELLOQUE TUEARE: EXIGUNT ENIM PRINCIPIS SUI LIBERALITATE illum bellatorem equum, illam cruentam victricemque frumcam. Nam epulæ, et quamquam incompti, largi tamen apparatus PRO STIPENDIO cedunt (Germ. 14).

Igitur munificentia et epulis comites stipendia hujusmodi exigentes secum tenebat princeps, quem nisi strenue ad bella et raptus eos duxisset, deseruissent. *Namque de adsciscendis principibus in conviviis consultabant* (Germ. 22). Unde patet iis liberum eligere, quos vellet sequi. Quod Cæsar ita explanat: *Atque ubi quis ex principibus in concilio se dixit ducem fore, ut, qui sequi velint, profiteantur, consurgunt ii qui et causam et hominem probant, suamque auxilium pollicentur, atque ab multitudine collaudantur: qui ex iis secuti non sunt, in desertorum ac proditorum numero ducuntur, omniumque rerum iis postea fides abrogatur* (Bell. Gall. VI, 23).

Ex omnibus iis quæ hactenus de principibus disserui, colligo principes fuisse viros aut adolescentea ceteris civibus præcellentes vel fortuna,

vel claritudine natalium, vel suis ipsorum facinoribus, atque hocce modo principiam reipublicæ curam gessisse; at nullam habuisse legitime hereditariam, atque *αἰροκρατορῆα* potestatem; insignem parentium nobilitatem pro commendatione adolescentulis, non pro jure imperandi viris sibi que illos devinciendi, cessisse; quemvis e populo et adhuc ignotum ad dignationem principis ascendere, et nobilibus aggregari, si factis inclaruisset et comites sibi conciliasset, potuisse; nullum ordinum discrimen legibus institutum, itaque *plebeios* fuisse cives non habentes comitatum; civitatem quamque in multas privatas *δωράμεις* fuisse divisam; quotque principes et comitatus, tot factionum et privatorum bellorum, sive intus de principatu civitatis, sive foris ad latrocinium, duces; e quibus multi, dum discordiæ civiles flagrarent, circa unum ceteris principibus virtute sua et comitatus magnitudine præstantem conglobabantur. Inde multis comitatibus conflati exercitus, ut Arminii et Marobodui inter se dimicantium copiæ.

Si cui placet principum conditionem et insignia plane cognoscere, discet et Tacito: *Ornatiorem capillum habent* (Germ. 38). *Nec solum in sua gente cuique (principi) sed apud finitimas quoque civitates id nomen, ea gloria est, si numero ac virtute comitatus emineat: expetuntur enim legationibus, et muneribus ornantur, et ipsu plerumque fama bella profligant* (Germ. 13). *Mos est civitatibus ultro ac virum conferre principibus, vel armentorum, vel frugum*¹, *quod pro honore acceptum, etiam necessitatibus subvenit* (Germ. 15), scilicet comitatu sustentando. Et, quoniam *suscipere inimicitias, seu patris, seu propinqui, necesse erat, et bebatur etiam homicidium certo armentorum ac pecorum numero, recipiebatur satisfactionem universa domus*: conjicere licet injuriam principis, si quam illi quis intulisset, majore pretio luendam, quia gravior magisque metuenda comitatum habentis inimicitia. Inde usu postea evahit principes gentis, quum leges scriptæ sunt, majorem quam ceteros cives recipere satisfactionem; nempe fideles regis, sive *antrustiones*, utati sexcentis solidis, ceteri Franai ingenui ducentis (l. Salic. t. XLIV).

J. N.

№ 8. CAP. XI. *De minoribus rebus principes consultant; de majoribus omnes.*

Quisquis Annales Francorum antiquos evolvit, passim Germanicæ gentis vestigia relegere sibi videtur. Sic regnante Clodovico, neque bellum suscipitur, neque quidquam publici muneris indicitur, quin populus vel exercitus Francorum adsenserit suadenti (Greg. Tur. II, 37; Roric. apud Bouq. Hist. Fr. tom. III, p. 8, 12).

Postquam diu ille mos de rebus magnis ferendis que legibus populum consultandi obsolevisset per successorum Clodovici adrogantiam, rursus

¹ Sabandi copiam vel numerum.

festinavit fundamentum hoc reipublicæ restituere ac stabilire, ut genti placeret, quicunque in melius regni administrandi procurationem revocare, et ad genuinam formam componere moliebatur.

Edita fuit (confirmatio donationis monasterio B. Wandregisili factæ) *compendio palatio, kalend. Martiarum die, congregatis Francorum populis in Campo Martii, ubi omnibus annis convenire soliti erant, veluti omnibus notum est.*

Hæc ad ann. 649. Chronic. Fontanellens. apud D. Bouq. Rer. Gallic. et Francic. Scriptor. tom. II, p. 658.

... *Potestas regni tota apud majorem domus habebatur, excepto quod cartæ et privilegia regis nomine scribebantur; et in Martis Campam, qui rex dicebatur, plastro bobus trahentibus vectus, atque in loco eminenti sedens, semel in anno populis visus, publica dona sollenniter sibi oblata accipiebat, stante coram majore domus, et quæ deinceps eo anno agenda essent populis adnuntiante.*

Hæc ad ann. 751. Ex Annal. Fuldens. apud eundem. ibid. p. 676.

Singulis . . . annis, in kalendis Martii, generale cum omnibus Francis, secundum prisorum consuetudinem, concilium agebat (Pippinus Heristalensis), *in quo, ob regii nominis reverentiam, eum quem sibi ipsi propter humilitatis et mansuetudinis magnitudinem præfecerat, præsidere jubebat; donec ab omnibus optimatibus Francorum donariis acceptis, verboque pro pace et defensione ecclesiarum Dei, et pupillarum et viduarum facto, raptaque feminarum et incendio solido decreto interdicto, exercitui quoque præcepto dato, ut quacunq; die illis denuntiaretur, parati essent in partem quam ipse diserneret proficisci: his peractis, regem illum ad Mamaceas villam publicam custodiendum cum honore et veneratione mittebat.*

Hæc ad ann. 690. Annal. Metens. apud eundem, ibid. p. 680.

Quocunque eundum erat, carpento ibat, bobus junctis et bubulco more agente, trahebatur (rex). Sic ad palatium, sic ad publicum populi sui conventum, qui annuatim ob regni utilitatem celebratur, ire, sic domum redire solebat.

Hæc ad ann. 752. Ex fragm. historic. incert. auct. apud eundem, ibid. p. 694.

J. N.

Nº 9. CAP. XII. *Et corpore infames cœno ac palude, injecta insuper crate, mergunt.*

Germanos liberatum ire volui a fœda aversæ Veneris nota; et ecce ego non sine nota. Nam quidam me culpat (modeste tamen, fateor, nec plane ἀλόγως) quod temere mendacem dixerim Athenæum. Ah eo enim, inquit, Diodorus, Aristoteles, Strabo. Primus quidem de Celtis sic scribit, V, 32: *Γυναικας δ' ἔχοντες οὐκ οὐκ, ἡμιστα ταύτας προσέχουσιν, ἀλλὰ πρὸς τὰς τῶν ἀρβύλων συμπλοκὰς ἐκτόπως λυσσῶσι* et quæ subdit, turpia mihi nimis, turpia relatu. At Aristoteles, Polit. II, 9: *Πλεναςque*

militares gentes et Celtas in iis masculum coitum palam admisisse. Jam Strabo negat turpe apud eos fuisse τὸ τίς ἀμὰς ἀφιδεῖν τοὺς νεύς, florem ætatis prostituere juniores. Quid ad hos ego? ignosce, quisquis legis, pena idem quod in Athenæum. Falsi, inquam, isti, falsi; si tamen de Germanis hoc scripserunt ac senserunt, non potius de Gallis. Quod ego omnino æro; præsertim de iis, qui Massiliæ et Italiæ magis propinqui. Ab ea parte labes hæc in candidam per se gentem. Nonne mores Massilienses proverbio ab hac mollitie innotuere? Græci ergo illi, qui vix limum illud ipsum Galliæ noverant (Germaniæ certe penetrale nunquam), illic reperit vitium fama et silo sparserunt perperam in omnes. Non mihi creditur? Tacito igitur nostro, qui diserte hoc ipso loco scribit (ex vestra quidem mente) molles istos et flagitiosos cæno et palude mersos, crate injecta. Tam fidem, o optime! si fidi illi Græci, et si vitium hoc tam commune Germanis, tam receptum, qui constat, ut iidem tam severiter illud puniant? Itaque ne sic quidem Germani inquinabuntur, etiamsi inquinata illa lectio retinebitur. Nec tamen a me, qui haud paullo tutius Tacito et imprimis Fabio (qui claris verbis ignotum id flagitium Germanis asserit, te dissimulante) hic crediderim, quam Græcis. Quippe isti levi et longinqua fama, aliquid de ea gente acceperunt; at illorum ævo, cognita jam Germania, immo lustrata Romanis et calcata.

JUSTUS LIPSIUS.

Nº 10. CAP. idem. *Levioribus delictis, pro modo, poena.*

Ne ita levia tamen delicta credideris: iis enim annumerantur homicidia, adulteria, furta, aliaque id genus plurima, ut constat ex Germanorum legibus ipsoque Tacito infra c. 21. Verum ut cognoscantur quænam essent illæ delictorum poenæ, proponenda sunt exempla, quibus Germanorum nostrarumque antiquitates illustrantur.

DE PŒNIS APUD GERMANOS.

In pœnis attendebant Germani ad damna, ad acerbiteriam injuriarum, ad dignitatem personarum. Inde in lege Salica, tit. III, de Furtis animalium, leg. 1: *Si quis vitulum lactentem furaverit, MALB. FEDERO, aut FREBODU, CXX den. qui faciunt solid. III, Gallicæ monetæ libras 39, culpabilis judicetur, excepto capitale et delatura (gallice le capital et les frais de justice).*

Leg. 9: *Si quis taurum furaverit, qui de tribus villis communes vacans tenerit (tres enim villæ, aut vici communem taurum pulcherrimumque stebant), hoc est tres-bellio, MALB. CHAMITHEUTO M DCCC den. qui faciunt solid. XLV, Gallicæ monetæ libras 589, culpabilis judicetur, excepto capitale et delatura.*

Leg. 10: *Si quis taurum regis furaverit, MAL. CHAMUTEVO M. M. DC. Gallicæ monetæ libras 890, excepto capitale et delatura.*

Apud venatorem populum pecorumque altorem magna in canibus utilitas. Inde lex Salica, tit. VI, de Furtis eorum, leg. 1: *Si quis canem sequium (un chien de chasse) magistro suo furaverit*, MALB. LECDARDI, *xx den. qui faciunt solid. xv*, Gallicæ monetæ libras 196, culpabilis judicetur, excepto capitale et delatura.

Leg. 2: *Si quis sequium magistrum canem (un chien dressé) furaverit*, MALB. TROVVIDOVANO TUENE CHUENE, *xx dccc den. qui faciunt solid. xlv*, Gallicæ monetæ libras 589, culpabilis judicetur, excepto capitale et delatura.

In summa quoque artium ruditate magna cultellorum pretia. Ideo lex Salica, tit. LXIII, de Cultello saxauro, id est, cultro alterius, ut explicat eruditus Eccardus, leg. 1: *Si quis alteri cultellum furaverit, et ei fuerit adprobatum, ipsum in loco restituit, et insuper dc den. qui faciunt sol. xv*, Gallicæ monetæ libras 196, culpabilis judicetur.

Apud Saxones fuit sane equis gratia plurima, quoniam ad eos servandos a Germanica humanitate descivere, atrociterque statuerunt, ut videre est in lege Saxonum, tit. IV, de Furtis, leg. 1: *Qui caballum furaverit, capite poenatur*. Id tanto magis singulare, quod in eadem lege, tit. II, de Chynonibus, si nobilis, litus, servusve occisus, pecunia componitur.

Ita vis majoribus poenis subiacebat. Sic lex Salica, tit. XII, de Furtis ingenuorum vel effraetoris, leg. 1: *Si quis vero ingenuus de foris casa possit exire duo denarii furaverit*, MALB. LEUDARDI, *dc den. qui faciunt solid. xv*, Gallicæ monetæ libras 196, culpabilis judicetur, excepto capitale et delatura.

Leg. 3: *Si vero ingenuus de intus casa furaverit, aut fregerit quod valeat duo denar.* MALB. ANTIDIO, *xx dccc, qui faciunt sol. xlv*, Gallicæ monetæ libras 589, culpabilis judicetur, excepto capitale et delatura.

Leg. 5: *Si vero ingenuus clavem effregerit, aut adulteraverit, et sic domum ingressus fuerit, et per furtum aliquid tulerit*, MALB. ANTIDIO, *xx dccc den. qui faciunt sol. xlv*, Gallicæ monetæ libras 589, culpabilis judicetur, excepto capitale et delatura.

Leg. 6: *Si vero effregerit, et nihil tulerit, et fugiens evadit, propter effraetorem tantum*, *xx cc denar. qui faciunt sol. xxx*, Gallicæ monetæ libras 393, culpabilis judicetur, excepto capitale et delatura.

Tentatum quoque crimen puniebatur. Lex Salica, tit. XX, de Vulneribus, leg. 1: *Si quis alterum voluerit occidere, et colpus (Gallicæ le coup), proterallierit*, MALB. seu LANDOVEVAS, *xx d den. qui faciunt sol. lxii*, et dimidium, Gallicæ monetæ libras 818, culpabilis judicetur.

Ceterum ex gravitate vulnerum major minorve poena, teste lego Salica, tit. leg. 3: *Si quis hominem plagaverit, et sanguis ad terram cadit, et ei fuerit adprobatum*, MALB. CHARFRIDO, *dc den. qui faciunt solid. xv*, Gallicæ monetæ libras 196, culpabilis judicetur.

Leg. 4: *Si quis hominem in capite plagaverit, et exinde ossa exierint*, MALB. CHARFRIDO, *xx cc den. qui faciunt solid. xxx*, culpabilis judicetur.

Leg. 5: *Si quis hominem ita plagaverit, ut cerebrum appareat, et tria*

ossa desuper cerebro exierint, MALB. AVDE AFENUS, M DCCC den. qui faciunt solid. XLV, Gallicæ monetæ libras 589, *culpabilis judicetur*. Expressior adhuc hæc in re lex Saxonum, tit. I, de Vulneribus, et tit. XXII, de Dolg. ubi singulis ferme ictibus pœna pretiumque. Vide quoque legem Ripuariorum, tit. V, de Debilitatibus. Homicidii autem pretium habet lex Salica, tit. XLIV, de Homicidiis ingenuorum, leg. 1 : *Si quis ingenuus Franco aut barbarum, aut hominem, qui Salica lege vivit, occiderit*, MALB. LEVDI VIII M den. qui faciunt sol. cc, Gallicæ monetæ libras 2,620, *culpabilis judicetur*.

Si quis autem hoc scelus occuleret, gravior erat pœna. Unde lex Salica, ibid. leg. 2 : *Si vero eum in puteum aut sub aquam miserit*, MALB. VVATE LEVDI XXIIII M denar. qui faciunt solid. dc, Gallicæ monetæ libr. 7,860, *culpabilis judicetur*; et leg. 5, ubi de homine nobili agitur : *Si vero eum de hallis aut de rama (gallice de halliers et de branche) superoperuerit, similiter LXXII M den. qui faciunt solid. M DCCC*, Gall. mon. lib. 23,580*, *culpabilis judicetur*.

Immo in his pœnis fuit populorum distinctio. Et Romana gens, tamdiu domina gentium habita, deterrimæ conditionis facta est, ut patet ex lege Ripuariorum, tit. VII, de Homicidio ingenuorum, leg. 1 : *Si quis ingenuus hominem ingenuum Ripuarium interfecerit, ducentis solidis culpabilis judicetur*; et tit. XXXVI, de diversis Interfectionibus, leg. 1 : *Si quis Ripuarius advenam Francum interfecerit, ducentis solidis culpabilis judicetur*; leg. 2 : *Si quis Ripuarius advenam Burgundionem interfecerit, centum sexaginta solidis culpabilis judicetur*; leg. 3 : *Si quis Ripuarius advenam Romanum interfecerit, centum solidis multetur*; leg. 4 : *Si quis Ripuarius advenam Alamannum, seu Fresionem, vel Bajuvarium, aut Saxonem interfecerit, centum sexaginta solidis culpabilis judicetur*. Pluribus abstineo, ne infinitus sim. Si quis autem Germanorum mores penitus agnoscere voluerit, eorum leges evolvat penitusque introspicat.

BROTIER.

Nº 11. CAP. idem. *Equorum pecorumque numero convicti multantur: pars multæ regi, vel civitati, pars ipsi, qui vindicatur, vel propinquis ejus exsolviuntur.*

Si ad illa verba hæc capituli 21 addideris: Suscipere tam inimicitias seu pœnis, seu propinqui, quam amicitias necesse est, nec implacabiles durunt;

* Quam gentes, quæ nunc sunt, a barbaris, commercio et pretiis rerum, longe differunt, illarum monetæ comparatio cum nostra in errorem multos posset inducere. Vero propiorum habebis de solidis æstimandis opinionem, si apud codices leg. barb. taxationem animalium perlegeris, ut in leg. Burg. tit. IV, parag. 1, 3 : *Pro caballo optimo 10 sol., pro cab. mediocri 6 sol., pro bove 2 sol., pro vacca 1 sol., pro ovis 1 sol., pro porcò 1 sol., pro capra 1 tremiss.* atque item in leg. Alamann. tit. VI, LXXVIII, in leg. Ripuar. tit. XXXVI, parag. 11 et 12; in leg. Saxon. tit. XIX, parag. 1, 2, 3.

J. N.

luitur enim etiam homicidium certo armentorum vel pecorum numero, recipiturque satisfactionem universa domus: habebis morem atque formam iudiciorum, tum in Germanica gente, tum apud veteres Francos, atque omnes barbaras nationes quæ rudes adhuc civilis administrationis vivunt. Etenim fera ingenia tam præcipuam et maxime necessariam cuiusque bene moram civitatis conditionem, ut omnis vis privata cesset, neque quisquam suum jus armis debeat persequi, neque coercendi potestas ulla possit eminere, nisi penes magis ratus sit, non satis intelligunt. Inde lites decerni ferro, quod bellorum privatorum genus veteribus Francis *faida* nomine vocitatum fuit (*Ducange*, Gloss. Inf. Lat. h. v.).

Tum pro furtis et homicidiis non pœna indicitur, sed satisfactio, quæ qui alterum injuria appetiit, suam pacem redimat. Itaque iudicio quasi transigitur, magistratusque non exactorem sceleris, at sequestrum pacis gerit¹; immo nocentem protegere adversus iram ultionemque læsi contendit, quo minus bellum inter duos sæviat, et quidem hunc cogit recipere satisfactionem legibus definitam, quæ apud veterum legum conditores *compositio* nominabatur; quam recipit, si homo occisus fuerit, *universa domus*: iudex autem qui pacem armis præsidio suo servavit, *opere pretium* sumit sive *fredum*; ut refert Tacitus, *partem multæ regi vel civitati concessam*.

Non mihi mens est hæc loca e codicibus barbarorum deprompta citare; quippe supervacaneum trunca exponere, quæ passim in Balusii², Cansiani³, Bouqueti⁴ voluminibus integra occurrunt. Satius erit passim legere pauca ex magna multitudine argumenti, sæa in libris historicorum, sæa apud formularum conditores, unde compertum fiat quam penitus in animis nationum septentrionalium insiti fuerint illi mores, ut ab antiquis temporibus in recentiora secula, quamvis mutato rerum statu et disciplina religionis, duraverint.

Childebertus, anno 595, quum pontificum Christianorum consilio imbutus, homicidium vehementissime perhorresceret, velletque meto pœnarum prohibere, leges exacerbavit novo edicto: *De homicidiis*. . . . ita jussimus observari, ut quicumque ausu temerario alium sine causam occiderit, vita periculum feriantur, et nullo pretio redemptionis se redimat aut componat; et, si forsitan convenerit ut ad solutionem quisque descendat, nullus de parentibus aut de amicis ei quicquam adjuret⁵. Etenim moris erat propinquos pro propinquo solvere, si compositioni in solidum solvendæ impar esset, ut lex Salica testatur tit. LXI, art. 1.

¹ Ingenium hoc legum et institutorum barbarorum illustres. nostras *Montesquieu* prudentissime explicuit, *Esprit des lois*, XXX, 19.

² *Capital*, Reg. Fr. tom. I.

³ *Collect. Leg. barb.*

⁴ *Collect. Script. Hist. Fr.* tom. IV.

⁵ *Balus*, tom. I, p. 19.

Sed non evaluit Childeberti jussum ut cædibus Franci parecerent, et compositionibus transigere desisterent.

Timebam ne hæc adnotatio nimium excresceret, si omnia quæ apud historicos hujus ævi reperire est facta ad hos mores pertinentia referrem. Satis sit in testimonium vocare Gregorium Turonensem, qui narrat Childeberticam Saxonem, occiso Vedaste, filiis ejus compositionem persolvisse (VII, 3); Chramnisindum cum Sichario diu armis et direptione villarum decertasse, donec ambo adducerentur ut *accepta securitate componerent, datis sibi invicem sacramentis* (VII, 47); deinde Sicharium eundem, in domo Chramnisindi cænantem, sic locutum fuisse: *Magnas mihi debes referre grates, o dulcissime frater, eo quod interfecerim parentes tuos, de quibus accepta compositione, aurum argentumque superabundat in domo tua* (IX, 19); Eulalium autem *pro multis sceleribus debita nonnulla contraxisse, in quibus ornamenta et aurum uxoris sæpissime evertebat* (X, 8). Hoc modo Egidius Lupi ducis *puccem emit*, et veniam Childeberti ipsius regis (Greg. IX, 14).

At, si quis non haberet unde compositionem pernumeraret, lex Salica jubebat nocentem de bonis decedere omnibus ipsi qui vindicabatur, quod lingua Theotisca vocabatur *chrenechruda*; sed abrogatum omnino a Childeberto fuit. Exinde quisquis scelus suum redimere sua pecunia non poterat, se in servitium *pacto obnoxiationis* tradebat, vel ei cujus offensio-nem incurrerat, vel ei a quo pecuniam mutuo acceperat in pretium compositionis, ut periculum mortis effugeret. Hoc usitatum fuisse testantur formulæ Marculfi (II, 28) et Andegavenses (2, 3).

Eo naque privatæ inimicitie sæviebant, ut vel regie potestatis inter-cessione sedari aliquando non possent.

Inter Tornacenses . . . . Francos non mediocri disceptatio ortu est, pro eo quod unius filius alterius filium, qui sororem ejus in matrimonium acceperat, cum ira sæpius objurgabat, cur, conjugæ relicta, scortum adires: quæ iracundia, quum emendatio criminis non succederet, usque adeo elata est, ut irruens puer super cognatum suum, eum cum suis interficeret, atque ipse ab iis, cum quibus venerat illo, prosterneretur, nec remaneret quispiam ex utrisque, nisi unus tantum, cui percussor defuit. Ex hoc parentes utriusque inter se sævientes a Fredegunde regina plerumque arguebantur, ut, relicta inimicitia, concordés fierent, ne pertinacia litis in majus subveheretur scandalum. Sed, quum eosdem verbis lenibus placare nequiret, utrumque bipenne compescuit: invitatis ad epulum multis, hos tres in uno fecit sedere subsellio . . . . . Tunc ordinati a muliere viri cum tribus securibus, a tergo horum trium adstiterunt, illisque colloquentibus, in uno, ut ita dicamus, adsultu puerorum manus librata, hominibus percussis, ab epulo est discessum (Greg. Turon. X, 27).

Sed mos compositionibus rixas dirimendi etiam in publica negotia in-fraxit, inque jus gentium receptum est. Hæc Fredegarius, cap. 45:

Langobardorum gens quemadmodum tributa duodecim millia solidorum ditioni Francorum annis singulis dissolvebant, referam; vel quo ordine

duas civitates, Augustam et Suisium, cum territoriis, a parte Francorum cessaverunt, non abscondam. Defuncto Cless, ipsorum principe, duodecim duces Langobardorum duodecim annis sine regibus transigerunt; ipsoque tempore, sicut supra scriptum legitur, per loca in regnum Francorum proruperunt; pro ea præsumptione in compositione Augustam et Suisiam civitates, cum integro illorum territorio et populo, partibus Guntchramni tradiderunt.

Theodebertus et Childebertus Theodato, regi Italiæ, minati sunt se pœnas ab eo pro occisa Amalasontha bello repetituros, *si hæc, inquebant, quæ egisti nobiscum non composueris.* Theodatus autem pacem suam 50,000 aureis redemit (Gregor. Turon. III, 31).

Jura quoque hereditatis ex bellorum privatorum more definita sunt; siquidem filias, quæ *suscipere inimicitias patris non valebant, patrimonium successione dividendum non recipiebant*: quod institutum Brotier in notis illustravit (ad cap. 20 hujus libell.); sed eruditissimum virum fugiase videtur lex quædam notatu digna.

J. N.

Nº 12. CAP. idem. *Eliguntur in iisdem conciliis et principes, qui jura per pagos vicosque reddunt.*

DE GERMANORUM JUDICIIS.

Quum vero, qualis sit reip. structura, pacis præcipue bellique temporibus adpareat, et illis justitia, his virtus præcipue conspiciatur: reliquum est, ut de judiciis quoque et militia priscorum Germanorum nonnulla addamus. Magna in primis cura jus dicebant. De criminibus capitalibus, et quidem, ut ego interpretor, ab ingenuorum vel nobilium quodam commissis, teste Tacito, de Mor. Germ., 12, in comitiis agebatur. Si reus populi suffragiis condemnandus videretur, pœnæ erant variæ, prout vel gravius vel levius habebatur delictum. *Proditores et transfugas arboribus suspendebant, ignavos et imbelles et corpore infames cæno ac polude, injecta insuper crate, mergebant. Diversitas supplicii illuc respiciebat, tamquam scelera ostendi oporteret, dum puniuntur; flagitia abscondi.* Sed et leviora delicta pro modo equorum pecorumque mulcta coercebantur¹. Quod ad privata attinet judicia, *jura, eodem Tacito, ibid., teste, per pagos vicosque reddebant principes, quibus centeni singulis e plebe comites, consilium simul et auctoritas, aderant.* Principes erant (*graven*); comites vero e plebe adjuncti scabini, vel adsessores . . . . .
. . . . . Cave vero existimes, operosas ac diuturnas lites Germanis placuisse. Exemplo enim omnia componebantur, caussaque breviter cognita, et auditis testibus, vel re ancipite singulari partium certamini commissa, statim ex æquo bonoque ferebatur sententia, a qua discedere nefas

¹Tacit. de Morib. Germ. c. 12.

habebatur. Sane de barbaro illo Germanorum ritu, manu finiendi lites, egregius locus exstat apud Velleium Patereculum, II, 118, qui miratos esse refert Germanos, quod Romani injurias justitia finirent, et solita armis discerni, jure terminarentur. Unde non adeo mirandum, etiam post illa tempora nationibus omnibus originis Germanicæ, veluti Burgundionibus¹, Alamannis², Boiis³, Langobardis⁴, Anglis⁵, Danis⁶, Francis⁷, Saxonibus⁸, illam lites dirimendi rationem fuisse familiarissimam. Ex quo etiam reddi poterit ratio, cur tam invisæ Germanis fuerint disputationes forenses Romanorum, quas ægrius pene, quam ipsum eorum imperium ferebant. Hinc Quintilio Varo Romanorum more jura per Germaniam reddere auso, perosi rabularum argutias, ad arma ruebant, cæcisque tribus legionibus in caussarum præcipue patronos sæviebant, *quorum usi os sutum*, ait Florus, Histor. IV, 2, *rescissa prius lingua*, additoque dicterio: *Tandem, vipera, sibilare desiste*. Quæ omnia satis superque testantur, sine strepitu judicii lites dirimere consuevisse Germanos, nec vel legum multitudinem, vel vulturum togatorum malitiam, vel lucri cupiditatem lites protelasse, ceu luculenter demonstrat Conringius, de Judic. reip. Germ. parag. 17.

HEINECCIUS, *ibid.* I, 1, parag. 25.

Nº 13. CAP. XIII. *Nihil autem neque publicæ, neque privatæ rei, nisi armati agunt.*

Tunginus aut centenarius mallum indicent; et in ipso mallo scutum habere debent . . . Lex Salica, tit. LXVII, art. 1.

Hoc convenit observare, ut tunginus aut centenarius mallum indicent, et scutum in ipso mallo habere debent . . . Ibid. tit. LXIX, art. 1.

Ibid quidem barbarum populum sapit: hæc vero civilis institutum:

Ut nullus ad mallum vel ad placitum infra patriam arma, id est, scutum et lanceam portet. Secund. Capit. Carol. M. ad Leg. Bajur. apud Cancian. Leg. Barb. vol. II, p. 398.

Hæc jubebat Carolus Magnus, auctoritatis publicæ assertor.

J. N.

¹ Lex Gondabed. tit. 45.

² Lex Alam. tit. 44, parag. 1; tit. 56, parag. 1; tit. 84.

³ Lex Baiivar. tit. 2, c. 2; tit. 9, c. 4.

⁴ Sigon. de Regn. Ital. lib. II, ad ann. 633; Lex Langob. lib. I, tit. 9, parag. 39; *ibid.* II, tit. 35, parag. 3 et 4.

⁵ Spelmann. Glossar. voce Ordalia.

⁶ Saxo Gram. Hist. Das. lib. V.

⁷ Greg. Turon. lib. VII, cap. 14, ann. Bertin. ad ann. 920.

⁸ Jus. prov. Saxon. lib. I, art. 63.

N° 14. CAP. idem. *Sed arma sumere non ante cuiquam moris, quam civitas suffectorum probaverit.*

Quum apud barbaras gentes præcipuum conditionis civilis munus, præcipuus honos in militia ponatur, tumque demum civibus adlegatur quique, quum armis tractandis sufficiat, *ante hoc domus pars, mox reipublicæ*, ætas qua quis excedit e pueris et sui juris fit ab omnibus Germanicæ stirpis nationibus *robusta ætas vel robur* vocata est. Argumento sit auctor vitæ S. Arnulphi: *quamque jam bene edoctus ad ROBORATAM VENISSET ÆTATEM. Gundl'o, rectori palatii . . . traditur* (Bouq. Hist. Fr. tom. III. p. 50¹); et qui scripsit vitam S. Licinii: *postquam ad ROBORATAM pervenisset ÆTATEM. proximus pater ejus commendavit eum regi*, ibid. p. 486¹; et qui vitam S. Austregisili: *quamque . . . a MINORE ad ROBORATAM transisset ÆTATEM, in obsequio gloriosi regis Guntramni deputatur a patre*, ibid. p. 467¹).

Ætas autem robusta lege Burgundionum (tit. 88, §. 1) et lege Ripuariorum tit. 81 ab ætate vitæ decimo quinto incipit. Hoc fuit cur Guntramnus Childebertum, fratris sui filium, quatuordecim annos natum, scuto lanceaque donaverit ut eum tutela eximeret, adjiciens: *Videte, o viri, quia filius meus Childebertus iam vir magis effectus est! Videte et docete ut sine pro parte faberatis* (Greg. Turon. VII, 33).

Et revertebamur etiam in lege Romana eadem significatione usitatum vocem *robur*: *Quæque rueram, vel puellam projectam de domo, patris vel domus ei voluntate scientiaque, collegerit, ac suis alimentis AD ROBUR properaverit*, etc. etc. (Cod. Theod. V, tit. 7, l. 1).

J. N.

N° 15. CAP. idem. *Robustioribus . . . . . aggregantur.*

Quomodo vero ii solum, quibus cingulum militare sollenniter fuerat datum, milites vel equites dicebantur: ita ritum illum creandi equites, antiquissimum esse, vel ex Tacito, de Mor. Germ. 13, adparet, qui de veteribus Germanis: *Arma, inquit, sumere, non ante cuiquam moris, quam civitas suffectorum probaverit. Tum in ipso concilio vel principum aliquis, vel pater, vel propinquus scuto frameaque juvenem ornabant. Hæc apud illos toga, hic primus juventæ honos: ante hoc domus pars videbantur, mox reipublicæ*. Hunc Taciti locum ad ritum hunc creandi milites non abs re refert Struvius, Observ. Halens. tom. II, obs. 3. Sane enim ex eo patet, in Germania non unicuique fas fuisse, armis militaribus uti, sed iis demum, quibus id jus more majorum sollenniter fuerit concessum¹; denique et illud inde constat, eos, quibus is honor obtigit, insigni aliquo fortitudinis experimento dignos se tantis ornamentis ostendere debuisse. Quæ omnia quum etiam in hoc more creandi equites observata sint, nullam profecto dubium est, quin is a Taciti temporibus in Germania diu-
tissime fuerit servatus.

¹ Vid. quæ de nobilitate germanica diximus p. 101 sq.

De Francis sane res certissima est, eos ingenue armis sollenniter incinxisse. Ut enim jam nihil dicam de veteri ritu adoptandi per arma, quem ad hunc morem creandi equites non inepte referre mihi videtur Struvius, *Observ. Halens.* tom. II, obs. 3, parag. 2, p. 44; nec præsidium petere videar ex tabulis Frisicis, quas male notæ esse, jam Goldastus, *Reichs-Satzungen*, f. 303, solidissime demonstravit: non desunt sane alia, quæ rem conficiunt, veterum testimonia. De Carolo Magno fabulatur Turpinus, *Chron.* c. 12, p. 73, et c. 20, p. 81: *Galufri amiraldus Coleti illum in provincia exulatum ornavit habitu militiæ in palatio Coleti; et præparata sunt omnia, ut secundum ritum Christianorum imperatorum miles fieret.* Certius atque incorruptius de Ludovico quoque Pio testantur annales¹, quod Carolus adversus Avares iturus eum Renburgi, jam appellentem adolescentiæ tempora, gladio accinxerit. Idem Ludovicus, teste Aimonio, lib. V, 17, anno 839, *Carolus Calvus in Carisiaco armis virilibus, id est, ense, accinxit.* Ut adeo nullum sit dubium, quin Franci veterem illum majorum ritum constanter servarint. Quin ante Francos hunc prisicum ritum patrium religiose observasse video non modo Herulos, quorum rex arna a Theoderico Ostrogothorum rege accepit², sed et ipsos Ostrogothos, quorum rex Athalaricus a Justiniano imperatore armis accinctus est³, nec non Langobardos, apud quos Paulo Warnefrido, *Hist. Langob.* lib. I, 23, teste, consuetudo invaluerat, *ut regis cum patre filius non pranderet, nisi prius a rege gentis extræ arma suscepisset.*

Idem mos ad seculum usque XV mansit in Germania, et tam religiose servatus est, ut ne ipsi quidem imperatores illum prætermittendum existimarint. De Henrico IV auctor est Hermanni contracti continuator, ad ann. 1065, Berthold. et Lamb. Schaffnab. ad ann. 1064. *Eum Goslaricæ accinctum esse gladio, anno regni sui nono, ætatis autem suæ decimo quarto, et duces Godofredum scutarium ejus electum.* Et de filio ejus Henrico V memoriæ prodidit Chronographus Saxo, ad ann. 1102, eum Leodii in paschate anni 1102 gladium accepisse. Ita et de Henrico VI, Fridrici Ahenobarbi filio Albertus Stadensis, ad ann. 1184; Otto de S. Blasio, *Chron.* c. 26; Godofredus monachus, ad ann. 1184, aliique⁴ testantur, *eum anno 1184 militem factum in curia Moguntina cum gloria et honore.* Quin tanti videbatur Germanis hic militiæ gradus, ut Conradus, Fridrici II filius, jam imperio destinatus, cingulum illud accepit⁵, et Guilielmus, Hollandiæ comes, jam ad culmen istud evectus, non sibi videretur honore illo dignus, nisi ante coronationem gladium sollenni ritu accepisset, quam cærimoniam fuse describunt Beka, *Chron. Ultraj.* p. 77,

¹ Vita Ludov. Pii, ad ann. 791.

² Cassiod. Var. lib. IV, c. 2.

³ Idem, *ibid.* lib. VII, c. 1.

⁴ Arnold. Lubec. *Chron.* Slan. lib. III, c. 9; Dodechin. *Chron. Mont. Ser. Chron. Augustan.* ad ann. 1184.

⁵ Petr. de Vincis, lib. III, epist. 29.

et Chronici Magni Belg. auctor, ad ann. 1248, p. 244. Imperatores ea in re principes imitabantur. Cujus rei exempla ut pauca e multis seligam, arma more majorum sollempniter acceperunt Conradus ¹ et Fridericus ², Sævus dux; Leopoldus et Fridericus, duces Austriæ ³; Wigbertus Groicensis ⁴; Fridericus. Landgravius Thuringiæ ⁵; dux Brabantiæ ⁶; Otto, dux Brunsvicensis ⁷. Nec minus anxie istam dignitatem appetiverunt comites, barones, ipsique nobiles.

HEINECCIUS, *ibid.* II, 2, parag. 26, 27, 28.

Nº 16. CAP. XIII et XIV. *Nec rubor inter comites adspici. Gradus quin etiam et ipse comitatus habet, judicio ejus, quem sectantur, etc.*

DE COMITIBUS.

Et multis locis Cæsar illam singularis commilitii fidem, atque privatos societatis bellicæ principatus, commemoravit :

. . . . . cum DC DEVOTIS, quos illi SOLDURIOS appellant : quorum hæc est conditio, ut omnibus in vita commodis una cum his fruantur, quorum se amicitia dederint. Si quid iis per vim accidat, aut eundem casum una ferant, aut sibi mortem consciscant. Neque adhuc hominum memoria repertus est quisquam, qui, eo interfecto, cujus se amicitia devovisset, mori recusaret (de Bell. Gall. III, 22). Alterum genus est equitum . . . . Omnes in bello versantur; atque eorum, ut quisque est genere copiosusque amplissimus, ita plurimos circum se AMBACTOS CLIENTESQUE HABET (*ibid.* VI, 15). Litavicus, cum suis CLIENTIBUS, quibus nefas, more Gallorum, est, etiam in extrema fortuna, deserere patronos, Germaniam profugit (*ibid.* VII, 40).

Amunianus Marcellinus, qui seculo post Cæsarem fere quarto, tertio post ipsum Tacitum, floruit, hunc morem apud Germanicas gentes retentum in ævo recentiore testatur : Dum hæc aguntur, rex Chnodomarius . . . . cum satellitibus paucis . . . properabat ad castra . . . . ultro se dedit . . . . comitesque ejus ducenti numero et tres amici junctissimi, flagitium arbitrati post regem vivere, vel pro rege non mori, si ita tulerit casus, tradidere se vincendos (XVI, 12). Quatuor comites ejus (Hortarii regis), quorum ope et fide maxime nitebatur, non ante absolvit quam, etc. (*ibid.* XVII, 10).

Unde compertum habetur usu continuatum fuisse, non denuo inventum, apud Francos militare illud sodalitiū, eorumque officia et dignitates, quos

¹ Chron. August. ad ann. 1284.

² Gunther. in Ligurin. lib. II, v. 157.

³ Annales vet. apud Lesium, ad ann. 1104 et 1225.

⁴ Chron. Bigaug. p. 243.

⁵ Hist. landgr. Thur. c. 145.

⁶ Alb. Argent. ad ann. 1294.

⁷ Leibnit. Script. rer. Brunsv. tom. II, p. 61.

passim in legibus et historiis nominatos *fideles*, *leudes*, *nutritios*, *antrustiones*, *gazindos*, *amicos* cernere est. Neque solum regum fuit clientes habere; sed privati quoque homines, dum opes sufficerent, manum sibi fidelium devinxere. *Quod si homo ingenuus in obsequio alterius inculpatus fuerit*, etc. (Leg. Sal. tit. XXXI, parag. 1). *Liber homo qui sub tutela nobilibus cujuscumque erat*, etc. (Leg. Sax. tit. XVII, parag. 1). *Si quis liberum hominem occiderit, solvat parentibus suis, si habet; si autem non habet, solvat duci, vel cui commendatus fuit, dum vixit* (L. Bajuv. tit. III, cap. 13, parag. 1).

Manum illam *devotorum* Marculfus *arrimanniam* appellat (I, form. 18).

Pro stipendio *convivia*, *frameas*, *equos* data fuisse, quum in incultis Germaniæ regionibus degerent atque vagarentur, luculenter Tacitus enarrat. Postquam vero Franci in Galliam invaserunt, in locum epularum ceterorumque hujuscemodi beneficiorum prædia et villas, unde originem feuda duxerunt, concessa fuisse, prudentissime edisseruit illust. Montesquieu (*Esprit des Loix*, XXX, 3), cujus interpretationem, neque satis verecunda, neque validis argumentis suffulta disputatione, refellere aggressus est *Mably* (*Observ. sur l'Hist. de Fr.* I, 4, note 5).

Adeo recentior beneficiorum terrenorum usus cum pristino epularum donativorumque mobilium more continens fuit et fere idem, ut vulgari mediæ ævi sermone hæc utriusque similitudo et unitas referatur. Siquidem *nutritios* tum appellabant eos qui se vel regis vel magnatis alicujus obsequio et clientelæ singulari devotione devinxerant, *Ducange* (Gloss. med. Latin. h. v.); et auctores multi qui Vitas Sanctorum scripserunt, coætanei alique, hoc testantur. Balthildis regina plurimos optimates adversos habuit *quos ipsa dulciter nutrierat* (Vit. S. Balth. apud Bouq. Coll. hist. Fr. tom. III, p. 574). Wandregisilus in Dagoberti aula fuit *nutritus*, et suis olim *ministeriis adscitus* (Vit. S. Wand., ibid. p. 562). Pippinus Heristallensis ducum et optimatum opera usus est, *quos genitor ejus nutriverat magnisque honoribus exaltaverat* (Annal. Metens. ad ann. 690). Romanam regis fidelem lex Salica *convivam regis* vocat (tit. XLIV).

J. N.

Nº 17. CAP. XV. *Mulum venatibus.*

Adeo Franci, illa veterum Germanorum proles non inficianda, venandi studio ardebant, ut, si quis apud eos accipitrem furaretur, lege Ripuariorum (tit. XXXVI), compositionem duplo majorem quam pro equo, sexies tanto quam pro bove, solvere juberetur; lege autem Salica (tit. VI) furtum canis venatici solidis quinque et quadraginta, canis vero pastoritii solidis tribus componeretur. Hæc e lege Burgundionum utique notabilia transcribemus:

Si quis canem veltraum (leporariam) aut segutium (investigatorem), vel petrunculum (cursantem), præsumperit involare, jubemus ut convictus coram omni populo posteriora ipsius osculetur; aut quinque solidos illi cujus canem involavit cogatur exsolvere, et multas nomine solidos duos.

Si quis acceptorem (accipitrem) alienum involare præsumpserit, aut sex uncias carnis acceptor ipse super testes comedit; aut certe, si noluerit, sex solidos illi cuius acceptor est, cogatur exsolvere; multæ autem nomine solidos duos. (Leg. Burg. additam. I, tit. X, 11; apud Cancian. Leg. Barb. Collect. tom. IV, p. 33)

J. N.

Nº 18. CAP. XVI. *Nullas Germanorum populis urbes habitari, satis notum est.*

DE DIVISIONE REGIONUM POLITICARUM.

Singulæ civitates, si essent spatiosiores, in certos pagos, vel ut Germani vocabant *gawen* erant descriptæ. Sic Suevos *centum pagis habitasse*, et a Cæsare, de Bell. Gall. IV, et a Tacito, de Mor. Germ. 39, observatum est¹. Erat autem pagus tractus, regionem vel majorem vel minorem complexus, et qui plerumque, ut observat Bebelius, Spicileg. p. 126, ad fluviorum rivorumque ripas pertingebat. Sane et medio ævo pagi complures a fluviiis nomen tulerunt, veluti *Rhingow* a Rheno, *Ambragow*, ab Ambra, *Emisgo* ab Amisio, pagus *Orla* ab Orla, pagus *Ilmin* ab Ilmo, *Palherga* a Padera, pagus *Plissa* a Plissa, pagus *Stormariorum* a Stara, reliqua. Alii tamen a silvis nomen consecuti sunt, ut *Hartingaw* a montibus Harzicis; *Ardingaw* vel *Arduennensis* pagus a silva Arduenna, *Bochovia* a silva Buchonica, *Fosagensis* pagus a silva Vosago². *Speshart*³ a silva eju-dem nominis. Alii ab ipsis gentibus Germanicis, antiquis eorum colonis, nomen servasse videntur, veluti pagus *Angeri* vel *Angergovia*⁴ ab Angrivariis, *Bardangoa* a Longobardis, *Emisgo* in Frisia ab Amisviriis, *Condruorum* pagus a Condruisiis ad Mosam, pagus *Hassorum* vel *Hassingoa*⁵ a Cattis, *Hamalund* a Chamavis; *Menapiscus*, apud Jac. Meyerum, Annal. Flandr. ad ann. 1031, a Menapiis; pagus *Suevon* vel *Suavia* a Suevis Budam accolentibus; pagus *Bathua*, hodie *Betuwe* a Batavis; pagus *Northuwanti* in Transitionibus Werthinensibus⁶ a Tubantibus; pagus *Toxandra* a Toxandris, cetera. Unde etiam patet, antiquissima esse hæc pagorum nomina, ex iisque veteris Germaniæ gentes earumque sedes optime restitui posse. Unde merito optandum, ut paullo accuratorem eorum omnium haberemus notitiam.

In singulis pagis non quidem urbes, quas sero condere cæperant Ger-

¹ Et potiti Gallis Franci etiamtum hanc regionum divisionem retinuerunt; unde *pagenses* civile nomen barbarorum. (J. N.)

² Toeln. Hist. Pal. p. 58, 68.

³ Vid. Excerpta ex Codice dipl. Fuld. apud Junck. Geogr. med. ævi, p. 198.

⁴ Brower, Antiq. Fuld. lib. III, c. 11.

⁵ Neibom, de Pagis, p. 101; Tradit. Fuld. apud Pist. p. 5-1; Hert. de Pop. Germ. part. II, c. 2, parag. 9, p. 86.

⁶ Leibnit., Script. rer. Brunsv. tom. I, p. 102.

mani, sed castella quædam fuere et vici quamplurimi. Diserte enim Tacito, de Morib. Germ. 16: *Nullas, inquit, Germanorum populis urbes habitari, satis notum est, ne pati quidem inter se junctas sedes. Colunt discreti ac diversi, ut fons, ut campus, ut nemus placuit. Vicos locant, non in nostrum morem connexis et coherentibus ædificiis: suam quisque domum spatio circumdat, sive adversus casus ignis remedium, sive inscitia ædificandi. Vicos ergo inhabitabant Germani, eorumque eadem fere facies erat ac hodie. Dominus agri ædes sibi familiæque suæ in ipso agro exstruebat, eo loco, qui vel ob campum, vel fontem, vel nemus placebat. Silvarum enim et fluminum propinquitates, quod et de Gallis observat Cæsar, de Bell. Gall. VI, 30, quam maxime adpetebant. Hinc tot vicorum nomina in born, brunnen, bach, ag vel ach (quod antiquis aquam notavit ¹). Feld, hayn vel hagen, leben vel laube etiamnum desinunt. Prope domini ædes tuguria casaque extemporali opera ² excitabant servi, id est rustici, qui tamen, more etiamnum in pagis nostris recepto, non jungebant ædes, sed magna reliquebant spatia, quæ hodie areis, hortis aliisque usibus destinantur. Ejusmodi ergo ædium systema vicus vocatur Tacito.*

HERSCHELIUS, *ibid.* I, 1, parag. 12, 13.

Nº 19. CAP. XVIII. *Quamquam severa illic matrimonia.*

DE MATRIMONIIS.

In vetustissima liberaque Germania sponsalia facta videntur per coemptionem. Is enim, qui virginem ambiebat, cum ejus parentibus ac propinquis primo paciscebatur de pretio, quo maritus sponsam sibi coemere decrevisset. Quod si ergo placeret gener, et inter eos de pretio convenisset, despondebatur puella, diesque dicebatur nuptiis. Revera ergo sponsalia emptionis; nuptiæ traditionis instar erant. Idque his paucis, ut solet, verbis observat Tacitus, de Mor. Germ. 18: *Dotem non uxor marito, sed uxori maritus offert. Intersunt parentes et propinqui, ac annera probant.* Hic quoque, suo more, Romanorum Germanorumque mores inter se contendit Tacitus, adeoque primo observat, dotis, cujus promissione in Germania sponsalia constiterint, longe aliam, ac apud Romanos fuisse rationem: Romæ olim non solum uxorem maritus, sed et præcipue maritum uxor coemebat. Diserte Varro apud Nonium, de Propriet. serm. c. 12, n. 50: *Nubentes veteri lege Romana asses tres ad maritum venientes solebant ferre, atque unum, quem in manu tenebant, tamquam emendi causa, marito dare; alterum, quem in pede habebant, in foco larium familiarium ponere; tertium, in sacciperione quem condidissent, compito vicinali solere resignare.* Quem locum egregie nuper explicavit eruditissimus Gundlingius noster³. Germanis vero honestius vide-

¹ Paullini Hist. Isenac. p. 1.

² Strabo, Geogr. lib. VII, p. 291.

³ Gundl. Diss. de Emptione uxorum, c. 1, parag. 14.

batur, contractum hunc a marito incipere. Atque hinc non modo *dotem non uxori marito, sed uxori maritus offerebat*, postquam nuptiæ coaluissent, verum etiam ipse sponsus soluto pretio sibi coemebat uxorem futuram. Et de hoc pretio intelligenda esse munera illa sponsalitia, vel inde colligo, quod sub eadem tempora lege sanxisse apud Danos dicitur Frotho III, ne quis duceret uxorem, nisi pecunia sua coemptam¹. Deinde quum Romæ liberi non utriusque parentis, ac multo minus propinquorum, sed patrum tantum voluntate desponderentur²: hac quoque in re majorem cognationis rationem habebant Germani, apud quos, ut idem Tacitus observat, sponsalibus *intersunt parentes et propinqui, ac munera* (id est, tum pretium pro sponsa oblatum, tum promissam eidem dotem) *probant*. Tertio, quum munera Romanorum vel in fundis vel in argento aliisque bonis, ac potissimum etiam in mundo muliebri et suppellectile consistent: hac quoque in re alia omnia inter Germanos reperit Tacitus. Hinc pergit: *Munera non ad delicias muliebres quæsitâ, nec quibus nova nupta comatur, sed boves et frenatum equum, et scutum cum framea gladioque*. Scilicet pecuniam ignorabant Germani, præcipuæque eorum opes in pecore consistebant, quas *solas easque gratissimas Germanorum opes* appellat Tacit. de Morib. Germ. 5. Nec multum tribuebant vel suppellectili vel mundo muliebri, quo ad insaniam usque delectabantur mulieres Romanorum. Præcipuum Germanorum ornamentum erant arma, quippe qui *nihil neque publicæ, neque privætæ rei nisi armati agebant* (Tacitus, ibid. 13), adeo, ut et *ad negotia, nec minus sæpe ad convivia procederent armati* (ibid., 22). Hinc non mirum, apud Germanos pretium, quo sibi coemebant uxores, neque in pecunia numerata, neque in mundo muliebri, neque in utensilibus et suppellectile splendida, sed in pecore et armis constitisse.

Talis erat sponsaliorum ratio temporibus Taciti. Ab ea vero non multum discesserunt gentes, quæ medio ævo floruerunt in Germania, ac deinde sub Francis in unum pleræque coaluerunt imperium. Sane enim et apud has receptum fuisse, ut sibi sponsas oblato pretio coemptas stipularentur, ex earum legibus clarissime elucet. In lege Wisigothica, lib. III, tit. I, parag. 2, munus parentibus in sponsalibus promissum vocatur pretium. Verba sunt talia: *Si inter sponsum et sponsæ parentes, aut cum ipsa forsân muliere, quæ in suo consistit arbitrio, dato pretio, sicut consuetudo est, et ante hostes facto placito, de futuro conjugio facta fuerit definitio*. En hic mores Germanicos, a Tacito descriptos. Salthm quid per *hostes* intelligas, paullo obscurius: si legeris *hastas*, res clarior evadet. Wisigothi enim uxores coemebant publice et sub hasta judiciali; unde et *placitû*, id est decreti judicialis fit mentio. In lege Burgundionum, tit. XXXVI et LXI, itidem pro sponsa *pretium nuptiale, et pro pretio sponsæ aliquid datum esse* dicitur (ibid. tit. XXXIV, art. 2). In lege Langobardica, II, tit. I,

¹ Saxo Grammat. lib. V, p. 88.

² Princ. Inst. de Nuptiis, et ibi interpretæ.

par. 5, mentio sit *metæ*, vel *mundii*, quod *pro puella datur*. Ubi *meta* nihil aliud est, quam Germanicum *miethē*, quod majoribus nostris non solum locationem, sed et quamvis mercedem denotabat, ut copiose demonstravit Eccardus, ad leg. Sal. p. 60 sq.; *mundium* vero mutilum est ex Germanico *witemund*, quod et in lege Burgundica, tit. LXVI, occurrit, et a Germanico *wledmen*, id est destinare, trahit originem (Schilt. Exerc. 36, parag. 64). Ut adeo *meta* vel *mundium* nihil aliud sit, quam pretium, quod sponsus destinabat promittebatque in ipsis sponsalibus, ut eo pretio sibi illam coemeret. Omnium vero apertissime puella emi dicitur in lege Saxonica, tit. IX, in qua et hæc occurrunt: *Qui feminam ab alio desponsatam rapuerit, CCC patri puellæ, CCC sponso componat, et insuper CCC solidis emat eam*. Et sub finem hujus legis, tit. XVII: *Lito regis liceat uxorem emere, ubicunque voluerit*. Multo majus ergo pretium uxori statuerunt Saxones, quam Franci, qui, ut paulo post demonstrabimus, solido et denario sponsam coemebant. Sed quum et Saxonibus res angustior domi esset, pecora et frumenta in solutum dabant. ceu ex eadem Saxonum lege, tit. XVIII, luculenter patet, et jam observavit laudatissimus Gundlingius, de Coempt. uxor. c. 1, parag. 25, p. 26. Quemadmodum ergo dubitari non potest, quin et medio ævo sponsalia coemptione veteri more Germanorum contracta sint: ita et illud retinuerunt gentes istæ Germanicæ, quod non nisi parentum ac propinquorum consensu desponderi paterentur filias. Exemplo sit lex Wisigothica, III, tit. I, parag. 2, qua cautum est: *Si quis puellam cum voluntate patris aut aliorum propinquorum parentum, (parentes hic sunt cognati, ut apud Gallos les parens) sponsatam haberit, et ipsa puella contemnens voluntatem parentum, ad alium contendens, parentibus contradicat. ut illi non detur, cui a parentibus fuerit pacta; hoc ita eam nullo modo facere permittimus*. Ergo et apud Gothos intererant parentes et propinqui, et munera probabant. Idque adeo erat necessarium, ut puella sine necessariorum consensu et consilio marito inæquali habens eorum hereditatis exors haberetur (lex Wisigoth. lib. III, tit. I, parag. 7 et 8). In eo facta quædam videtur mutatio, quod sponsi non amplius sola pecora et arma, verum etiam agros, prædia, pecuniam offerrent pro puellis, quarum nuptias prensabant. Idque eo minus videtur mirandum, quo magis constat, jam Taciti ævo *pecuniam noscere cœpisse Germanos* (Tacit. de Mor. Germ. 5; Herod. Hist. VI, 7).

Sed et Franci ab hoc ritu non discesserunt. Namque et hos sibi sponsas coemisse, vel ex eo adparet, quod sponsalia ex lege Salica per *solidum* et *denarium* contraherentur. Scilicet is, qui sponsam ambiebat, presentibus laudantibusque parentibus et propinquis offerebat solidum et denarium, eoque tamquam pretio sibi coemebat puellam, dotem postea ipsi traditurus, simul ac sponsa in torum concessisset. Hinc in formula Bigoniana, c. 5, apud Baluz. Capitular. tom. II, pag. 498, legimus: « Dum Dominus ab initio concessit in veteri testamento et præcepit, ut relinquat homo patrem et matrem, et adhæreat suæ uxori, ut sint duo in carne una, et quod Dominus conjunxit, homo non separet. Ego enim in Dei nomine

ille, dulcissimæ conjugii meæ illi. Dum et ego te per *solidum* et *denarium* secundum *legem Salicam* visus fui sponsare, ideo in ipsa amoris dulcedine dabo ergo tibi a die præsentis, quod in perpetuum volo esse mansurum rem proportionem meam in loco, etc. » Talis etiam est formula hæc Lindenbergiana, 75: « Dulcissima atque amantissima sponsa mea, nomine illa, ego in Dei nomine ille. Igitur dum taliter parentibus nostris utriusque partis complacuit, atque convenit, ut ego te *solido* et *denario* secundum *legem Salicam* sponsare deberem, quod ita et feci, similiter complacuit nobis, atque convenit, ut de rebus proprietatis meæ tibi aliquid in dotis titulum condonare deberem, quod ita et feci. Idcirco, etc. » Nec minus hæc pertinet formula apud Pithocum, in Glossar. ad leg. Sal. tit. XLVI, apud Baluz. tom. II, Capitular. p. 696: *N. filius N. puellam ingenuam, nomine N. illius filiam per solidum et denarium secundum legem Salicam et antiquam consuetudinem desponsavit.* Ne vero existimes, in solis his formulis hujus ritus occurrere vestigia, illustre hujusmodi desponsationis exemplum exstat apud Fredegarium, Epit. 18, qui de Chlodovei et Chrotildis sponsalibus hæc refert: *Legatos ad Gundebaldum dirigit, petens, ut Chrotildem neptem suam ei in conjugium sociandam traderet. Quod ille denegare metuens, et sperans, amicitiam cum Chlodoveo inire, eam datum spondet. Legati offerentes solidum et denarium, ut mos erat Francorum, eam partibus Chlodovei sponsant, placitum ad præsens potentes, ut ipsam ad conjugium traderet Chlodoveo.* Ergo et hæc coemptio fiebat interposito decreto, quod tunc vulgo placitum appellabatur. Nihil aliud vero erat hæc denarii et solidi traditio, quam imaginaria quædam coemptio sponsæ, et veluti arrha dotis postea tradendæ, cæcæ certe animadvertent Fr. Pithocus, in Glossar. ad leg. Salic. ib., et Bignonius ad form. Bignon. V, p. 980, apud Baluz. tom. II, Capitul. Quamvis vero hic sponsaliorum ritus, cæcæ hactenus vidimus, constanter ex *lege Salica* repetatur: in ea tamen diserte ille non describitur, nisi quod de viduæ nuptiis ita cavetur (lex Sal., tit. XLVI): *Ille qui viduam accipere vult, cum tribus testibus, qui approbare debent, tres solidos æque pensantes et denarium habere debet. Et hoc facto, si eis convenit, viduam accipiat.* Et paucis interjectis: *Si tres solidos et denarium ille, cui reippus debetur, acciperit, tum eam legitime accipiat.* Quæ loca paullo post explicabimus pluribus. Ex iisdem vero locis hactenus allegatis discimus, apud Francos etiam sponsalia non nisi parentum et propinquorum voluntate fieri potuisse; quod etiam luculenter ex ipsis Capitularibus (Capitular. III, anni 819, parag. 8; Capitul. Car. lib. VII, c. 395) adparet. Illud addo, apud eodem Francos obtinuisse, ut sponsæ porrigeretur *annulus, unaque osculum et calceamentum*; ac deinde epulas sponsalitis datas, cæcæ exemplis ostendit Gregorius Turonensis, de Vit. patr. c. 16 et 20. Quo factum, ut et dos sæpe per *osculum* vel in *osculo* data dicatur ipsaque dos *osculum, oscleia, oscleum* vel *osclium* dicatur in chartis vetustis apud Car. Dufresne. Gloss. Lat. voce: *osculum*, p. 74, tom. III. Similem ritum, quod ad *annulum* attinet, etiam Wisigothos et Langobardos procul dubio a Romanis accep-

tum servasse, ex Wisig. legibus, lib. III, tit. I, parag. 3; leg. Langob. lib. II, tit. XXXVII, parag. 1. adparet.

Sponsalia sequebantur nuptiæ, de quarum ritu itidem paulo paucis disserit Tacitus. Jam supra observavimus, sponsalia nihil aliud fuisse quam coemptionem imaginariam. Nuptiæ ergo erant instar traditionis. Unde Tacitus sponsaliorum nuptiarumque ritus veluti in unum conflasse videtur. Tunc enim maritus dotem promissam tradebat, et a muliere vicissim aliquid armorum accipiebat, quo facto communicato inter se corporis usum complebant matrimonium. Rem paucis ita eloquitur Tacit. de Mor. Germ. c. 18: *In hæc munera (id est boves, equum frenatum, scutum cum fræne gladioque) uxor accipitur, atque invicem ipsa armorum aliquid viro offert. Hoc maximum vinculum, hæc arcana sacra, hos conjugales Deos arbitrantur.* Hic quoque ad Romanorum ritus alludit sector gravissimus. Sanctissimus nuptiarum ritus erat confarreatio, qua certis verbis et testibus presentibus, et sollemni facto sacrificio, in quo panis quoque farreus adhibebatur, uxor conveniebat in manum mariti (Dionys. Halic. lib. II, p. 95; Ulpian. Fragm. tit. IX, parag. 1; tit. XI, par. 13; tit. XXII, par. 14). *Hoc apud Romanos maximum vinculum, hæc arcana sacra, hos conjugales Deos arbitrantur.* Aliud ergo in Germania deprehendebat Tacitus, ubi armorum facta commutatione uxor in manum mariti conveniebat. Si causam queras, ea in promptu est. Addit enim Tacit. de Morib. Germ. c. 18: *Ne se mulier extra virtutum cogitationes, extraque bellorum casus putet, ipsis incipientis matrimonii auspiciis admonetur, venire se laborum periculorumque sociam, idem in pace, idem in prælio passuram ausuramque. Hoc juncti boves, hoc paratus equus, hoc data arma denuntiant: sic vivendum, sic pereundum: accipere se, que liberis inviolata ac digna reddat, que nurus accipiant, rursusque ad nepotes referant.* Tota scilicet natio Germanica spirabat bellum, ejusque periculi ne uxores quidem expertes erant, quippe que una profectæ in prælium milites passis crinibus fientes implorabant, ne se in servitutem traderent (Cæsar. de Bell. Gall. I, 51). Eadem vulnera exsugebant, cibos et hortamina pugnantibus gestabant, inclinatas et labantes acies constantia precum, et objecta pectorum, et monstrata protinus captivitate restituebant (Tacit. de Mor. Germ. c. 7 et 8; idem Histor. IV, 18). Ut ergo imitati hujus æliis gentibus officii mulieres admonerentur in ipsis nuptiis, non abs re armorum commutationem symbolum connubii Germanici luculentissimum judicabant. Plura non addit Tacitus; sed vix dubitandum, quin hic quoque spulis largius indulserint Germani, quippe qui teste eodem, de Mor. Germ. c. 22, *de reconciliandis invicem inimicis et jungendis affirmatibus, et adulescentibus principibus, de pace denique et bello, pleurumque in conviviis consultant.*

Nec solum Taciti ævo ritus iste communicandi boves et arma vigit, verum etiam media ætate, quum nondum Germani Christo nomen dedissent, immo et postea passim servatus videtur. Sane si Eddæ Islandicæ, Part. I, fab. 73, credimus, etiam Gothis sollemne fuit gladium evaginatum

thalamo imponere; id quod de iisdem etiam observat Saxo Grammaticus; lib. IX, p. 179. Apud Frisios, teste Heimb. Walth. Chron. Fres. I, c. 2, sponsæ domum deducendæ ensis strictus præferebatur. Sed et in Carniola in nuptiis adhiberi gladium, apud Valvasorem legere me memini, cuius verba jam evolvere non licet.

HEINZCCIUS, *ibid.* II, 13,
parag. 2, 3, 4, 8, 9.

Nº 20. CAP. XX. *Sui cuique liberi.*

Vere quidem; at apud bellicosam gentem terra salica ad læncram, seu ad filios, non vero ad fenum, seu ad filias, pertinebat. Nec apud Germanos ullum erat testamentum. Iis ignota ars illa, qua penes Romanos, hereditatis firmandæ servandæque specie, plerumque hereditas pervertebatur, semper imminuebatur. Germanorum hereditas ad liberos tota transibat. Quibus tamen successionum legibus docendum.

DE SUCCESSIONUM LEGIBUS APUD GERMANOS.

Germanicarum successionum leges habet lex Salica, tit. LXII, de Alodis, leg. 1: *Si quis mortuus fuerit, et filios non dimiserit, si pater aut mater superstitēs fuerint, in ipsam hereditatem succedant.*

Leg. 2: *Si pater et mater non superfuerint, et fratrem aut sororem dimiserit, in hereditatem ipsi succedant.*

Leg. 3: *Si isti non fuerint, tunc soror matris in hereditate succedat.*

Leg. 4: *Si vero soror matris non fuerit, sic soror patris in hereditate succedat.*

Leg. 5: *Et postea sic de illis generationibus, quicumque proximior fuerit, ipsi in hereditate succedant, qui ex genere paterno veniunt.*

Leg. 6: DE TERRA VERO SALICA IN MULIEREM NULLA PORTIO HEREDITATIS TRANSIT, SED HOC VIRILIS SEXUS ACQUIRIT, HOC EST, FILII IN IPSA HEREDITATE SUCCEDUNT. SED UBI INTER NEPOTES AUT PRONEPOTES, POST LONGUM TEMPUS, DE ALODE TERRÆ CONTENTIO SUSCITATUR, NON PER STIRPES, SED PER CAPITA DIVIDANTUR.

Ex his legibus, sexta potissimum insignis est. Quæ ut intelligatur, advertendum in hac temporum antiquitate Germanos, uti observat eruditus Eccardus, habuisse domum, quam vocabant *Sal*; circa domum fuisse *Salbuck*, seu curtim, gallice *courtin*, spatiumve terræ, domui circumdatum, et sæpe cinctum. Spatium illud cum domo est *Seliland*, seu terra salica, quæ ad solos filios pertinebat: nec immerito, quum filias in aliam domum terramque salicam nuptiis transirent.

His præmonitis, nihil manet difficultatis. Legem Salicam firmat tantum et explicat lex Ripuaria, tit. LVI, de Alodibus:

Leg. 1: *Si quis absque liberis defunctus fuerit, si pater materque superstitēs fuerint, in hereditatem succedant.*

Leg. 2: *Si pater materque non fuerint, frater et soror succedant.*

Leg. 3: *Si autem nec eos habuerit, tunc soror matris patrisque succe-*

dent. Et deinceps usque ad quintum geniculum (id est, ad quintam generationem), qui proximus fuerit, in hereditatem succedat. SED QUUM VIRILIS ANXUS EXISTITERIT, FEMINA IN HEREDITATE AVIATICAM NON SUCCEDAT.

Hereditas illa aviatica, aliis paterna, aliis alodium, aliis terra salica dicta eadem et una res est, quæ ad virilem sexum, non ad muliebrem pertinebat. Plurimos adhuc Germanorum usus edocet lex Angliorum et Werinorum, tit. VI, de Alodibus.

Leg. 1 : HEREDITATEM DEFUNCTI FILIUS, NON FILIA SUSCIPIAT. SI FILIUM NON HABUIT QUI DEFUNCTUS EST, AD FILIAM PECUNIA ET MANCIPIA, TERRA VERO AD PROXIMUM PATERNÆ GENERATIONIS CONSANGUINEUM PERTINEAT.

Leg. 2 : Si autem nec filiam habuit, soror ejus pecuniam et mancipia: terram proximus paternæ generationis accipiat.

Leg. 3 : Si autem nec filium, nec filiam, neque sororem habuit, sed matrem tantum superstitem reliquit, quod filia vel soror debuerunt, mater suscipiat, id est pecuniam et mancipia.

Leg. 4 : Quod si nec filium, nec filiam, nec sororem, aut matrem dimisit superstites, proximus, qui fuerit paternæ generationis, heres ex toto succedat, tam in pecunia atque mancipiis, quam in terra.

Leg. 5 : Ad quemcunque hereditas terræ pervenerit, ad illum vestis bellica, id est lorica, et ultio proximi, et solutio leudis (id est compositionis, seu Weregildi) debet pertinere.

Leg. 6 : Mater moriens filio terram, mancipia, pecuniam dimittat, filia vero spolia colli, id est murenas, nuscas (sen fibulas), monilia, inares, vestes, armillas, vel quidquid ornamenti proprii videbatur habuisse.

Leg. 7 : Si nec filium, nec filiam habuerit, sororem vero habuerit, sorori pecuniam et mancipia, proximo vero paterni generis terram relinquat.

Leg. 8 : Usque ad quintam generationem paterna generatio succedat. Post quintam autem filia ex toto, sive de patris sive matris parte, in hereditatem succedat, et tunc demum hereditas ad fusum a lancea transeat.

Veterem Germanorum usum mutavere Burgundiones, ut patet ex eorum lege, tit. XIV, de Successionibus, leg. 1 : Inter Burgundiones id volumus custodiri, ut si quis filium non reliquerit, in loco filii filia in patris matrisque hereditate succedat. Nec aliter lex Saxonum, tit. VII, de Heredibus, leg. 1 : Pater aut mater defuncti filio non filia hereditatem relinquunt; leg. 4 : Qui defunctus non filios, sed filias reliquerit, ad eas omnis hereditas pertineat; tutela vero earum fratri vel proximo paterni generis deputetur.

Nihil vero veteris moris mansit apud Wisigothos, qui filiorum filiarumque jus commune fecere. Sic enim lex Wisigothorum, lib. IV, tit II : Ut sorores cum fratribus æqualiter in fratrum hereditate succedant; leg. 1 : Si pater vel mater intestati discesserint, tunc sorores cum fratribus in omni parentum facultate, absque alio objectu, æquali divisione succedunt. Aliæ sunt plurimæ eadem de re eorum leges.

Apud nos vero, in regnatrice domo, viget et in immensum aucta lex Salica, egregium imperii decus, et securitatis publicæ tutamentum.

BROTIER.

N° 21. CAP. XXI. *Convictibus et hospitibus non alia gens effusa indulget.*

DE HOSPITALITATE.

In prisca Germania nulla erant diversoria publica, nulla tabernacula cauponæ; et tamen nusquam commodius iter faciebant Germani quam ipsam Germaniam. Ait enim Cæsar, de Bell. Gall. VI, 23: *Hospitare nefas putant. Qui quæve de causa ad eos veniunt, ab injuria, bent, sanctosque habent; iis omnium domus patent. victusque committuntur.* Gemina de Celtis, id est, Gallis et Germanis Diodorus Siculus, l. p. 306: *Καλοῦσι δὲ καὶ τοὺς ξένους ἐν τὰς οἰκίας, καὶ μετὰ τοὺς δαίνας πρῶτοι, τίς σίσι, καὶ τίνας χρεῖαι ἔχουσιν.* Ad convivia hospites invitunt, iisque finitæ, tum demum qui sint, quid venerint, scisci Eandem laudem paullo post Germanis tribuit Tacitus, de Morib. c. 21: *Convictibus et hospitibus non alia gens effusius indulget. Quem mortalium arcere tecto, nefas habetur: pro fortuna quisque epulis excipit. Quum defecere, qui modo hospes fuerat, monstrato pitui et comes, proximam domum non invitæ adeunt. Nec interest humanitate excipiuntur. Notum ignotumque, quantum ad jus hospitium discernit. Abeunt, si quid poposcerit, concedere moris: et poscentem eadem facilitas. Non ergo tum opus erat hospitibus et diversoriis cis. Quocumque enim institueretur iter, a notis ignotisque excipie peregrinantes, nullo licet soluto pretio. Consuetudo ista, quamvis vix fidem inveniat, medio etiam ævo mansit, saltem in Inferiore Germania et maxime in provinciis septentrionalibus, de quibus adhuc seculum cimo scribit Adamus Bremensis: *Quamvis omnes Hyperborei hospites sint insignes, præcipue sunt nostri Sueones, quibus est omni probrum vitium, hospitium negare transeunti, ita, ut certamen habeant inter se dignum sit, hospitem recipere, cui omnia exhibent humanitatis iura illic commorari voluerit diebus, ad amicos suos illum certatim per se dirigit mansiones.* De eadem septentrionalium gentium hospitalitate commentatur Hugo Grotius, Proleg. ad Hist. Vandal. p. 35, cuius compilare nefas duco.*

HEINECCIUS, *ibid.* II, 7, paragra-

N° 22. CAP. XXII. *Ad convivia, procedunt armati.... Crebre, et vinolentos, rixæ.*

Hinc lex Salica, tit. XLVI: *Si in convivio ubi quatuor aut quinque homines, unus ex ipsis interfectus fuerit, illi qui remanent aut unum victum reddant, aut omnes illius compositionem collectent; quæ lex ad septem qui fuerint in convivio illo convenit observari.*

Si vero in illo convivio plus quam septem fuerint, non omnes tenentur obnoxii; sed quibus fuerit imputatum, illi secundum legem componi

Huius rei, quæ in legem non cecidisset, nisi fuisset usu pervulgata, exemplum affert Gregorius Turonensis, IX, 19.

J. N.

Nº 23. CAP. XXV. *Per familiam ministeriis.*

Vidimus Annal. XIV, 43, Pedanium Secundum, qui in una domo ipsæ in Urbe quadringentos servos haberet. Divisa inter eos ministeria, ut potius ministeriorum nomina, quæ passim occurrunt in veteribus inscriptionibus, ac maxime apud cll. Piranesi, Gori, ceterosque qui sepulchris Romanorum monumenta illustraverunt. Hæc familia urbana. Alia erat in agris familia rustica: ibi nova ministeria, nova nomina; in quibus plus quidem utilitatis, plurimum adhuc luxus.

De colonis.

Colonus Gallice dicimus, un *Fermier*. At in Germania colonus erat servus.

Hactenus parat.

Licet servus apud Germanos suam sedem habeat, suos penates regat, parat tamen domino, nec habet libertatem: hactenus servus est. Tales fuerunt apud nos ante quatuor secula, quos servos, *les serfs*, dicebamus. Postea Germani, Romanos imitati, servos habuere, deterioris conditionis; tunc penes eos mansit servorum nomen. Servi vero, ut ita dicam, coloni, dicti sunt lidi. Hoc servorum discrimen patet ex lege Salica, tit. XXX, et ex lege Frisionum, tit. XV.

Usus ac liberi.

Ac proinde non indigebant servorum ministeriis.

Impune.

Non impune inimicum occidebant, siquidem homicidium numero pecuniam lueretur. Suum vero servum occidere impune erat. Sed si quis alienum servum occideret, tunc solvendum erat servi domino pretium. Inde in lege Salica, tit. XI, leg. 2: *Si quis alienum servum furaverit, aut occiderit, aut vendiderit, aut ingenuum dimiserit, et ei fuerit adprobatum, MALB. THEV TEXACA, M cccc den. qui faciunt sol xxxv* (Gall. mon. lib. 458), *culpabilis judicetur, excepto capitale et delatura. De ancilla vero solidos xxx* (Gall. mon. lib. 393). (Capitale vero Gallice dicitur, *le capital, le prix de la chose. Delatura, les frais de justice*).

Libertini.

Servi, si manumitterentur, libertatem adipiscebantur, et nuncupabantur liberti. Ordo illorum hominum, libertinorum dicebatur, non vero libertorum, ut recte observat cl. Ernestus. Quum invaluit pecuniæ usus, servi manumittebantur, excusso ex eorum manu coram rege, vel civitate, denario. Unde homines isti *denariati* appellati sunt. Apud Germanos non multum supra servos erant; et si sine liberis mors eis obvenisset, eorum hereditas ad fiscum pertinebat, ut docet lex Ripuariorum, tit. LVII, leg. 4:

Si autem homo denariatus absque liberis discesserit, non alium nisi fiscum nostrum heredem relinquat.

Quæ regnantur.

Apud Germanorum gentes, quæ regnabantur, vitiiis regum abutebantur liberti, ut sibi potentiam struerent. Qua structa, super ingenios et super nobiles ascendebant. Quanto enim humilior fuit hoc hominum genus, tanto est superbius. Eandem, aut potius, ob imperii magnitudinem, immensam libertorum libidinem sub imperatoribus Claudio, Nerone, Galba vidimus. Vide et cl. de Montesquieu (*Esprit des Loix*, XV, 19).

Ingenuos, et super nobiles.

Hic videmus quatuor conditionum discrimina, nobiles nempe, ingenuos, libertinos, servos. Nobiles genere, dignitate, muneribus præcallebant. Ingenui origine stirpeque liberi, atque etiam, quum postea exigebantur tributa, a tributis immunes. Vide Gregorium Turonensem, lib. VII, c. 15. Libertini, qui, prius servi, fuerant manumissi: nondum tamen erant ingenui, sed libertini tantum, et libertinitatis obsequiis devincti. Servi autem, licet coloni, quum non essent sui juris, sed alienæ potestatis, vere serviebant. Illa conditionum diversitas sæpe memoratur in veteribus Germanorum legibus. Eam quoque videre est apud Saxonem Grammaticum in legibus Frothonis, Danorum regis, quas egregie explicavit cl. Mallet, *Introduction à l'Histoire de Danemarck*, p. 111. Quomodo autem quis, non natus ingenuos in ingenuitatem assereretur, docent veteres formulæ, form. 12, de Ingenuitate: *Qui debitum sibi nexum relaxat servitium, ¹ in futuro apud Dominum sibi retribuere confidat. Igitur ego in Dei nomine ille N. pro remedio animæ meæ, vel æterna retributione, servum juris mei nomine illum N. ingenuum esse præcipio, et in sacrosancta ecclesia beatissimi Sancti illius N. sub præsentia sacerdotum ibidem consistentium ante cornu altaris ab omni vinculo servitutis eum absolvo. Ita ut deinceps, tamquam si ab ingenuis parentibus fuisset natus vel procreatus, eat, pergat partem quam maluerit, et sicut alii cives Romani vitam ducat ingenuam. Et si aliqua procreatio filiorum, vel filiarum, ex ipso orta fuerit, similiter vivat ingenua, et nulli heredum meorum, nec cuicumque alia personæ quicquam debeat servitutis, nec libertinitatis obsequium, nisi soli Deo, cui omnia subjecta sunt; vel pro cuius amore ipsum devotus obtuli ² patrocinium et defensionem cuicumque se elegerit, in omnibus illius perfruatur arbitrio. Si quis vero, quod futurum esse non credo, si fuerit aliquis ex heredibus meis, vel quislibet persona, qui contra hanc ingenuitatem venire aut eam refragare præsumpserit, illud quod repetit non vindicet, et insuper contra cui litem intulerit, solidos LX componat. Et præsens ingenuitas meis*

¹ Eandem formulam exhibet Balus, Capitul. tom. II, p. 475 inter form. Sirmoud., ibique post *servitium*, vox *præmium in futuro*, etc. legitur. (J. N.)

² In form. Sirm. ita legitur: ... *devotus obtuli*. Peculiare quod habet, aut inane laborans potuerit, cessum in perpetuum habeat. *Patrocinium*, etc. (J. N.)

vel honorum hominum manibus roborata cum stipulatione subnixâ omnique tempore valeat inconvulsa.

Nunc vero quanti singulas conditiones fecerint Germani, ex diversis eorum pretiis libet æstimare.

DE DIVERSIS APUD GERMANOS PRETIIS

PRO CONDITIONUM DIVERSITATE.

Mirum sane est cl. *de Boulainvilliers* aliosque, in antiqua nostra historia non mediocriter exercitatos, eam, quam supra posuimus conditionum diversitatem negasse, duasque tantum fuisse classes, nobilitatem et servitatem, pervicacius adseverasse. Aliud certe docent veteres nostri scriptores. Idem quoque manifeste adstruunt veteres Germanorum leges.

Sic enim in lege Angliorum et Werinorum, tit. I, de Homicidiis, leg. 1 : *Si quis Adalungum occiderit*, DC sol. Gallicæ mon. lib. 7,860, componat; leg. 2 : *Qui liberum occiderit*, CC sol. Gall. mon. lib. 2,620, componat; leg. 4 : *Qui servum occiderit*, XXX sol. Gall. mon. lib. 390, componat. Sic quoque Saxonibus fuere edlingi, frilingi et lassi, id est nobiles, ingenui, et serviles, ut videre est apud Lindembrogium, in Glossario, p. 1347. Idem patet ex lege Frisionum, tit. XV.

Francis quoque fuere antrustrones, seu nobiles, ingenui, lidi, servi. Inde in lege Salica, tit. LXXIV, de Chreodiba, id est, de Cadaveris combustione, leg. 1 : *Si quis hominem ingenuum seu in silva, seu in quolibet loco occiderit, et ad celandum in igne combusserit*, XXI III M den. qui faciunt sol. DC, Gall. mon. lib. 7,860, culpabilis judicetur; leg. 2 : *Si quis antrustronem vel feminam taliter interfecerit, aut celaverit, aut igne cremaverit*, LXXII M (verius LXXII M) den. qui faciunt sol. MDCXX, Gall. mon. lib. 23,580, culpabilis judicetur; tit. XXXVIII, de Homicidiis servorum, vel Expoliationibus, leg. 5 : *Si quis servum alienum mortuum expoliaverit per furtum, et spolia ipsa plus quam XL denarios*, Gall. mon. lib. 13, valent, tulerit, MALB. THEU FRIO MOSIDO, DC den. qui faciunt sol. XV, Gall. mon. lib. 196, culpabilis judicetur; leg. 6 : *Si quis vero homo ingenuus idem alienum expoliaverit*, MALB. THEU MOSIDO, MCCCC denarios, qui faciunt solid. XXXV, Gall. mon. lib. 458, culpabilis judicetur.

Servorum vero nomina, quæ postea apud Germanos, ut et apud nos, in dignitatum titulos evasere, simul et pretia habet lex Salica, tit. XI, de Servis mancipiis furatis : *Si quis majorem* (le grand-maitre), *inferiorem* (le maitre d'hôtel), *scuntionem* (le bouteiller ou l'échanson), *naviscalum* (le maréchal), *stratorem* (l'écuyer), *fabrum ferrarium*, *aurificem aive carpentarium*; *vinionem, vel porcarium, v:l ministerialem furaverit, aut occiderit, vel vendiderit, valentem sol. XXV*, Gall. mon. lib. 327, MALB. THEUCA TEXARA MCCCC denarios, qui faciunt sol. XXXV, Gall. mon. lib. 458, culpabilis judicetur, excepto capitale et delatura. Hæc sunt satis de conditionum diversitate apud Germanos, Vide et cl. *de Montesquieu*,

Esprit des lois, XXX, 25, et cl. *Gautier de Sibert, Mémoires de l'Académie royale des Inscriptions*, tom. XXXVII, p. 541 et seqq.

Impares libertini.

Apud ceteros populos, qui in Germania non regnabantur, libertini erant infra ingenuos ac nobiles; quod certissimum libertatis argumentum.

BROTIER.

N° 24. CAP. XXV. *Ceteris servis, non in nostrum morem, descriptis per familiam ministeriis, utuntur.*

DE SERVIS.

Hactenus de modis, quibus servi vel nascebantur, vel fiebant, actum est: proximum est, ut quæ eorum jam inde ab antiquissimis temporibus fuerit conditio, eadem cura dispiciamus. Id vero luculenter ostendit Tacitus, de Morib. Germ. c. 25, qui ex instituto de servorum Germanorum conditione disserens: *Servis*, inquit, *Germani non in nostrum morem, descriptis per familiam ministeriis, utuntur.* Ex quibus verbis adparet, Germanorum Romanorumque mores hic inter se contendere Tacitum. *Servis* Romani ad luxuriam; Germani ad operas rusticas utebantur. Nondum illo tempore urbanam vitam, conjunctamque cum illa luxuriam degustaverant majores nostri. Cibi illis simplices, agrestia poma, recens fera, aut lac congelatum¹. Quibus quum sine blandimentis famem expellerent, non opus profecto iis erat *offariis, aviium fartoribus, coquis, focariis, ministris convivalibus, obsonatoribus, obsoniorum erogatoribus, invitatoribus, structoribus, prægustatoribus, suppromis, pueris ad cyathum et vinum, quibus refertæ erant Romanorum ædes*². Iis enim tanto æquiore animo carebant Germani, quanto libentius, eorum moribus, *domus officia omnia uxor et liberi exsequerentur*³. Deinde in vestitu, ædificiis omnique suppellectile et vitæ cultu mira elucebat Germanorum frugalitas, adeoque nulli usui futuri fuissent *unctores, balneatores, tonsores, lectisterniatores, symphoniaci, ciuharædi, histriones, moriones, scurræ, a veste vel vestiarii, ornatores et ornatrices, sarcinatores, arcarii, a marmoribus, lampadarii, vestifici, vestiplicæ, ab horto, topiarii, funambuli*, quibus Romani ad insaniam usque delectabantur. Porro et literas ignorabant majores nostri, gladio potius et venabulo, quam calamo, ab incunabulis adsuæti. Unde et *notarii, librarii, grammaticis, tabularii, scribis, magistris puerorum, anagnostis, pædagogis, rationalibus*, nullus erat in Germania locus. Denique qui rebus potius fortiter gestis, quam externa pompa ac mollitie affectabant gloriam, cur quæso aluissent *muscarum abactores, servos a*

¹ Tacit. de Mor. Germ. c. 23.

² Laur. Pignor. de Serv. Rom.; Tit. Popma, de Ministeriis servorum; Potgiess. de Statu et Condit. Serv. lib. II, c. 3, paræg. 1, p. 192.

³ Tacit. de Morib. Germ. c. 25.

metula, a sandaliis nanos, suppellecticarios, armigeros, anteambulones, pedisequos, nomenclatores, aliaque hujusmodi familiæ onera, frugibus consumendis nata? Idem de ancillis esto judicium. Plerasque Romanorum matronas luxui otioque aduetas magna ambiebat ancillarum turba. Aliæ dominas poliebant, comebant, lavabant, ungebant; aliæ furtivis earum amoribus conciliandis adhibebantur; aliæ domo prodituras longo agmine sequebantur. In universum liberorum infantumque cura atque educatio servis et ancillis demandabatur. Nihil vero horum omnium obtinuisse in Germania legimus. In ea studiosissimæ rei familiaris matres familias parum curabant vestes nitidas, gemmas, unguenta. Non requirebant *ornatrices, ciniflones, vestipticas, stabelliferas, sandaligerulas, pedisequas*. Nec castitati illorum temporum conveniebant artificiosi illi amores, quibus Romæ vacabant mulieres: unde nec *salutigerulas* et *internuntias* alebant. Perro et suos quæque liberos in Germania uberibus nutriebat, nec ancillis vel nutricibus delegabatur educatio, ceu diserte scribit Tacitus, de Mor. Germ. c. 20. Ex quibus omnibus facile patet, cur ab eodem dictum sit, *Germanos servis, non in Romanorum morem, descriptis per familiam ministeris, uti*. Non alios enim noverant servos, quam rusticos, qui, acceptis a domino prædiolis, colendis agris insudabant, aut rei pecuariae dabant operam, victuque sibi inde quæsito, fructuum partem singulis annis domino pendebant. Indecorum videlicet videbatur bellicosæ genti, rerum tam vilium cura occupari: *Nec arare terram*, inquit Tacitus, de Mor. Germ. c. 14 et 15, *aut exspectare annum, tam facile iis persuasisses, quam vincere hostes, et vulnera mereri*. Omnis vita vel bello vel venationibus exigebatur, eaque studia sola digna liberis hominibus existimabant. Ut ergo victus sibi et familiæ sine magno ac tædioso labore suppeteret, feminis curam domus ac penatum, servis agrorum cultum reique pecuariae procuratorem commendabant. Quare quemadmodum domini illi veteres nobiles nostros rure degentes, ita servi rusticos hodiernos et maxime homines proprios, accurate referunt, quos servorum illorum propaginem et succiores esse, nemo non animadvertit.

Eodem pertinet, quod secundo loco de Germanorum servis refert Tacitus, *suam quemque sedem, suos penates regere*. Quemadmodum enim hodiernum separatim habitant nobiles, eorumque prædia totidem casis et teguriolis cinguntur, quot rusticorum familiæ iis parent: ita idem et Taciti ævo fiebat. Ast in eo potissimum durior erat eorum conditio, quod omnes essent glabæ adscripti. Id quod vel inde colligas, quod, Tacito, de Morib. Germ. c. 24, eodem teste, aliquando *per commercia traderentur*. Hoc enim haud potuisset fieri, nisi adscriptitiæ fuissent conditionis. Ex eo vero consequitur, ut eodem ævo et donari, pignori dari, vindicarique potuerint, non secus ac hodie homines proprii, quos ejusdem cum servis a Tacito descriptis conditionis esse, recte jam ab aliis viris doctissimis, et imprimis a Thomasio, Dissert. de Hominib. propr., et Boehmero, de Jure et statu Hominum propr. a servis Germ. non Rom. derivando, nostris est observatum.

Addit tertio loco Tacitus : *Fruent' modum dominus, aut pecoris, aut vestis, ut colono injungit, et servus hactenus paret.* Romanorum servi non homines putabantur, sed res. Unde non modo Ulpianus, *Fragm. tit. XIX, n. 1*, eos discrete *rebus mancipi* accenset, sed et Juvenalis, *sat. VI, v. 221*, ex Romanorum principii quærit :

O demens, ita servus homo est?

Ex eo colligebant Romani, nihil proprium habere posse servum, sed eum, quidquid adquirat, sibi adquirere. Enimvero aliter rationes subducebant majores nostri. Non in rerum, sed hominum numero collocabant servos, nec negabant servos aliquid adquirere posse, sed certas pensiones certasque operas ab iis exigebant : et hoc est, quod insinuat Tacitus, dum ait : *Et servus hactenus paret.* Consistebant vero tunc præstationes illæ non in pecunia, quippe quam veteres Germani fere ignorabant ¹, sed partim in *frumenti modo*, qualem censum hodiernum multis locis præstant rustici, vocatum ideo *zins-korn*, *korn-zehnde*, *zins-geyrode*, *malter*, *sack-zins* : partim in *pecore*, unde hodie passim supersunt ejusmodi præstationes veluti *der vieh-zehnde*, *die fastnachts-und-leibhühner*, *Martins-gänse*, *das beste haupt*, quod præcipue mortuo servo exigi consuevit : partim in *vestibus*, cujus moris reliquias forsân dixeris *den gewand-f. ll vel das gewand und gelass* vel ut in Superiore Germania loquuntur *das glass*, de quo paullo post erit dicendi locus. Operarum quidem non meminit Tacitus : quin tamen et eas debuerit servi, vel ideo non videtur dubitandum, quod ipsos dominos rei agrariæ et familiari non dedisse operam jam supra demonstravimus. Agros ergo colebant per servos. Iisdem, et quidem, ut Tacitus, de *Morib. Germ. c. 15*, testatur, infirmiori cuique ex familia, domus officia delegabant. Nec dubitari potest, quin et in venationibus, vehendis oeribus aliisque ejusmodi rebus servorum opera usi sint. Neque forsân alio pertinent illi casæ *custodes*, quos in Germania commemorat Seneca, *epist. XXVII*, a lautiore fortuna clade Variosa in hanc sortem depressos. Eos enim non otiosos in casis desedissee, nec, ut Romæ fiebat, tamquam janitores catenatos atrio incubasse, sed varias præstitisse operas, facile judicabunt omnes, quibus rei familiaris Germanicæ ratio cognita perspectaque est.

Concludit descriptionem suam Tacitus his verbis : *Verberare servum, ac vinculis et opere coercere, rarum. Occidere solent, non disciplina et severitate, sed impetu et ira, ut inimicum, nisi quod impune.* Inde vero, qua potestate domini in servos usi sint, luculenter adparet. Quum vero totum hunc locum, male a plerisque intellectum, jam supra ² cum cura expendimus, nolumus hic actum agere, id modo monuisse contenti, Germanis dominis, non minus ac olim Romanis jus vitæ ac necis in servos competiisse, quamvis eo multo moderatius usi sint, ac Romani, qui et animi causse sæpe numero in servos sæviebant.

¹ Tacit. de *Morib. Germ. c. 5*.

² Lib. II, c. 5, parag. 3 et 4.

vel prædiis præfecti, sed ipsis dominorum ædibus adscripti operas, quas-
 cumque hi exigebant, præstarent. Hinc passim in ejus ævi monumentis
 occurrunt servi *aratores* (ackerleute und anspänner), *argentarii*, *aurifices*,
hæbicularii (schaf-knechte), *bubulci*, *caprarii*, *carpentarii* (schirr meister),
custodes equorum (eucken), *fabri*, *molinari* (mühlknappen), *porcarii*
 (schweine-knechte), *sartores*, *sutores*, *vaccarii*, *venatores*, oeu curiosum
 quomodominorum ministerialium recensam instituit Car. *Dufresne*, Gloss. Lat. voce:
servus, p. 837, tom. III, quibus nos *ancillas vestiarias* ¹. (vortmægde) ²,
mariscalcos ³, *vinitores* ⁴, *majores* (meyer), *infertores* (dapiferos) *scan-*
tionones (schencken), *stratores* (sattelknechte) ⁵, *tornatores* (drechsler),
scutatores (schildmacher), *precatores*, forsam *paratores*. id est *sartores*,
scipitatores vel *ancillatores* (vogelsænger), *saponarios* (seiffensieder),
scaratores, *qui cerevisiam, vel pomatium vel piratium, vel aliud quod-*
cunq; liquamen ad bibendum aptum facere sciunt, pistores, retiarios ⁶,
 aliisque plures ex auctoribus ac diplomatibus addere possemus, si res tanti
 videretur.

Ratione dominorum alii erant *fiscalini* vel *fiscales*, alii *ecclesiastici*, alii
beneficiarii. *Fiscales regalibus erant mancipati servitii*, uti eos describit
 Clædebertus, c. 8, et Carolus M. Capit. II, ad Leg. Salic. 7. Quum enim
 p̄m̄o regibus Francorum parerent certæ villæ, certaque prædia, quæ
 vel ad fiscum, vel ad privatas regum rationes pertinebant: non deerant
 in iis servi, tum casati, tum non casati, qui rem familiarem curabant;
 dicti ideo *fiscales* vel *fiscalini*. Quum vero et ecclesiis subinde servi quam-
 plurimi traderentur, multique superstitione ducti se suaque ecclesiis sponte
 offererent: nati inde sunt servi *ecclesiastici*, qui etiam aliquando *oblati*,
 vel, quæ erat eorum temporum barbaries, *offerri* dicebantur. Denique qui
 privatorum erant proprii, quod plerumque a principibus una cum prædiis,
 quibus erant adscripti, aliis in feudum vel beneficium concederentur,
beneficiales vel *beneficiarii* audiebant, de quibus plura legere est in Capi-
 tularibus Ludovici Pii, I, ad ann. 818, c. 1, et Capitul. III, ejusd. anni,
 cap. 7.

Omnes hi non alius erant conditionis, ac veteres illi Germanorum servi,
 qui supra descripsimus ex Tacito. Primo enim omnes erant adscriptitii,
 quæ ideo ad certas villas pertinere dicebantur. In diplomate Ludovici
 Pii apud Toelnerum, Cod. diplom. Palat., dipl. V. pag. 6, monasterio
 Lorschamensi traditur villa, in qua erant mansi IV, et servi manentes
 eisdem, cum uxoribus et parvulis, qui pertinent ad superius dictam villam.
 hi vero sequebatur, ut una cum uxoribus liberisque vendi aliisque mo-

¹ Lex Alam. tit. 9, n. 1.

² Lex Fris. tit. 13.

³ Lex Alam. c. 78.

⁴ Lex Salica, tit. 2, n. 15.

⁵ Lex Salica, edit. Herold., tit. 11. parag. 6.

⁶ Capitul. Caroli Magni, de Villis, c. 45.

mus. Sic in charta Alamannica apud Goldastum, Chart. Alam. XXXIX, tom. II, Script. rer. Alam. : *Beata quædam ecclesie tradit in villa, que dicitur Centuprato casatos duos, cum omnibus adjacentiis vel adpendiciis eorum.* Ibidem Ebo quidam aliud prædium *cum casatis, campis, pratiis, vineis, silvis, pascuis*, donat. Non ergo hi erant conductores casarum, ceu existimarunt Vadianus, de Colleg. et Monast. Germ. p. 60, et Goldastus, Not. ad Dositheum, c. 3; sed servi, *qui intra casam, id est, in ruralibus prædiis serviebant*, ut loquitur Carolus M. Cap. III, 73 et 80. Servis certe diserte accensentur ab eodem imperatore¹, et Ludovico Pio, Divis. Ludovici Pii, c. 7. Nec aliam, quam servilem conditionem indicat, quod una cum uxoribus et liberis vendi donarique possent. Apud Goldastum enim (Chart. Alam. III) Cosawina quædam monasterio S. Galli tradit *casatos tres, his nominibus, Righero, Waltricho et uxore sua Fastiada.* Ceterum huic vocabulo procul dubio originem debent, certi generis rustici, qui bodientum vocantur *cossaten*, quemadmodum et eorum bona, mutata licet rusticorum conditione, *cossaten güter*, tam in Jure provinciali Saxonico², quam in aliarum provincialium legibus vocantur.

A *casatis* distinguebantur *ministeriales*, qui et *homines*, *mancipia*, non *casati*, *domestici*, *gasindi* dicebantur. Hi licet nullis adscripti prædiis, proprii tamen erant, operasque quascunque præstare tenebantur. *Ministerialium* nomine sæpissime veniunt in monumentis Francicis³, atque inde nata videtur appellatio *der diensteute* quorum toties mentio fit in Jure Saxonico provinciali, lib. I, tit. XVI, art. 2; lib. III, tit. XLII, a t. 2, et passim. In diplomatis sæpenumero vocantur *mancipia* et *homines*, quemadmodum et nos hodie domesticos famulos *unsere leute* solemus vocare. Sic in charta Alamannica apud Goldastum, Chart. Alam. III, p. 37, quam supra laudavi, Beata ecclesie S. Galli præter *casatos illos*, donat *homines VIII. mancipium unum, nomine Costleuba, et in insula ipsa mancipios tres et parones*, (id est, viros) *quatuor*. Ubi *homines* et *mancipia* non alii sunt, ac ministeriales. *Non casati* porro dicuntur in charta divisionis Ludovici Pii apud Steph. Baluzium, Capitul. tom. I, p. 687, quia iis certa prædia non fuerant concessa a dominis. Denique etiam apud Marculfum, Form. II, 36, aliosque veterum formularum auctores⁴, sæpe dicuntur *gasindi*, quamvis initio non omnes ministeriales, sed ii tantum, quos ob perspectam fidem atque industriam in domum atque in familiam adsciverant, ita videantur nuncupati. Nec abiudit vocis significatio, siquidem in Marculf. Form. I, 23 et 32, et lege Langob. I, 9, 21; I, 18, 2; II, 52, 14; II, 14, 17, *gasindus* sæpe est familiaris et amicus, ac *gasindium* familiaritas, ceu exemplis demonstravit Car. Dufresne, Gloss. Lat. voce : *gasindus*. Ceterum his omnibus in eo conveniebat, quod non casis

¹ Chart. division. Caroli M. c. 6, apud Duchesne, tom. II, Script. rer. Franc., p. 89.

² Car. Dufresne, Glossar. Lat. voce : *casata*, p. 896, tom. I.

³ Constit. de Expeditione Roman. sive Caroli Crassi sit, sive recentioris imp., c. 5.

⁴ Form. Nignon. n. 38.

ad Marculfi form. VI, 32, et Sirmond Analect. ad Capit. apud Baluz. tom. II, p. 823; Conf. chart. Alam. VIII, apud Goldast., ex quibus dicitur, nota questione status, auditisque testibus, et servilem hominis conditionem confirmantibus, servos ejusmodi in servitutem esse revocatos a missis dominicis, iudicio scabinorum. Nec quantacunque prescriptione esse ueri poterant servi¹, nisi quod triginta annorum prescriptione jura dominorum extingui jussit Ludovicus Pius, in Capitul. c. 3. Quomodo vero fugitivi inquirendi, retrahendique essent, satis in Capitularibus docuit Carolus Magnus (ex lege Langob. ann. 801, c. 10, p. 360; Capit. V, ann. 803, c. 15, p. 400; Capit. I, ann. 806, c. 18, p. 443). Solebant nimirum fugitivos literis encyclicis ad magistratus missis persequi, quarum formam hanc nobis servavit vetus Formularum collectio, Adpend. ad Marculfi form. 19: « Ad clementiam pietatis vestrae hos apices desinare praestumpimus, non nostri freti obsequio, sed vestra magnitudine culminis pietate. Ideoque quasi ad praesens genua vestra deosculantes, suggestiuncula nostra vobis propter quod mancipia beati patroni vestri de monasterio nostro lapsa in vestro dominio prolapsi sunt advenisse. Adeo supplicamus clementiae vestrae, ut quando iste missus noster novum haec nostra suggestiuncula vobis detulerit, sicut vestra in omnibus bona erga nos est consuetudo, inter nos seu erga omne nostra justitia inquirere jubeatis, qualiter congregatio nostra, obsecrantes Deo, oratores vestros melius Dei misericordiam pro vobis delectet implorare. » Qua vero poena tum ipsi fugitivi, tum qui eos corrupissent et receptum iis dedissent, affecti sint, infra suo loco ostendemus accuratius.

Quemadmodum porro Taciti aeo modum frumenti, pecoris, vestis servis imperabant domini: ita idem fiebat sub Francis, nisi quod, notiore jam Germanis pecunia, etiam aëris nonnihil exigi ab iis soleret. Cassatorum possessiones vocabantur *coloniū* vel *colonarium*², nec raro vocabula *census*, *agrarium*, *servitium* usurpabantur. His vero nominibus variae comprehendebantur prestationes, frumenti maxime, fructuumque naturalium aquae ac industrialium ex praediis perceptorum. Ex lege Bajuvar. tit. XIV, par. 3, servi ecclesiastici dabant *decimum fascem de lino, de apibus decimum vas, pullos quatuor, ova quindecim*. In lege Alamannica, tit. XX, servis ecclesiasticis imperantur *quindecim solidi de cerevisia, porcus valens trimesse uno, panum modia duo, pulli quinque, ova viginti*. Tales prestationes passim etiam in chartis et diplomatibus vetustis memorantur. Sic in diplomate Ludovici Germanici apud Schaten. Annal. Paderb. III, ad ann. 873, servae ecclesiae Corbeiensi dare jubentur *censum sex seglurum vini, de lino 12 fusarum, 3 pullorum et 15 ovorum, et de terra aratoria 1. modiorum, et de pratis carradarum 10*. Et in charta antiqua apud Goldastam³ servi ecclesiae Sangallensi promittunt *carrum de vino, carrum*

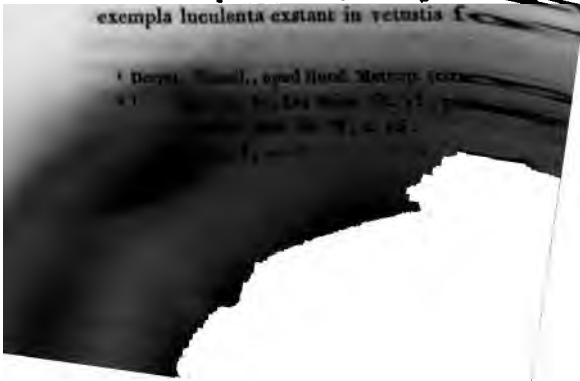
¹ Capita Leg. Langob. addita c. 8.

² Marculf. Form. lib. I, c. 163 et 164.

³ Charta Alam. 4, apud Goldast. Rer. Alam. tom. II.

dis transferri possent. Hinc in Formula Andegavensi apud c. 9. ita venditur servus, *ut emptor, quidquid inde facere vol tenendi, donandi, vendendi, seu commutandi, liberam habe* Libera ergo erat servorum venditio, dummodo non ven provinciam ¹, nec pagani vel Judæi essent emptores ², qui connivente magistratu sæpe Christiana mancipia et emisse, jam supra ostenderim. Venditorum servorum ut facile est ad non idem omnium pretium erat. Sciscitari enim emptores *operis scirent* ³? Explorabant etiam eorundem staturam, et robar et pretium æstimabant. Sic in lege Alamannica (tit. 7 mentio fit *servi XIII palmarum*. Et in charta vetere apud legimus: *Hucco, qui est in concambio cum Vuichardo, ret det alium mancipium XI manuum longum*. Venibant vero a modo XXV solidis, modo X aureis, id quod seculo sept servi pretium fuisse, ex Greg. Tur. Hist. II, 5, et VI, 36, di quanti, quum pretia rerum non semper eadem esse soles certi ea de re potest affirmari. Sæpe etiam servos donator xime ecclesiis, cujus rei testes chartæ exstant innumeræ; e illa Richardi Æditui S. Petri Pictaviensis apud Baluzium, tul. n. 135, pag. 1532, tom. II; et maxime Rodolphi comi Helfensteinensis, apud Franc. Petri, Suevia sacra, p. 90 stupendum ferme mancipiorum numerum una cum uxore nominatim tradidit monasterio Wisenstaigensi. Nonnum tabantur ⁵, dummodo libera esset permutandi facultas, busdam jure privilegii concessa ⁶; reliquis vero adempta non mirum, quod ejusmodi permutationes nonnumquam diplomatibus confirmandas putarent, quale privilegium Lotharii imperatorum, anno 828 ecclesiæ Andegavichivis extulit Baluzius, Adpend. ad Capitul. reg. f. p. 1430. Quin et pignori et noxæ dari poterant, alteri dedissent. Quæ omnia adscriptitiam apud Francoos satis superque indicant. Et et vindicari possent servi, et a fuga rec...

exempla luculenta exstant in vetustis f

de siligine, et carram de sceno, et friskingam, id est porcellum. In alia charta apud eundem Goldast. Charta Alam. 42, servi dare jubentur 30, seglas cerevisiæ, 40 panis, frischengam tremissem valentem, et 30 mannas, id est, ut Car. Dufresne, Glossar. Lat. voce, *Manna*, interpretatur, equas. Sæpe etiam alii iis imperabantur fructus, veluti casei, oleum, pisces, poma, cera, unde certum rusticorum genus, quos *wachsziug* vocant. Præter fructus et pecuniam nonnihil exigebant domini, quæ erat census iste capitalis *der leib-zins* a ministerialibus non minus, quam casatis exigi solitus. Sic in chartis Alamannicis ¹ *Kerloh* pendere jubetur denarios 4; *Vuillibero de Sickingum* denar. 16; *Ottiere de Dassum* denar. 4; *Hato de eodem loco* denar. 4; *Adalfind de suo capite* denar. 2, aut duo libra de cera; et paucis interjectis, *Engilger de Otentalare* solid. 1, et *Aluman insimul Vuinirat de Hasinbach, servus S. Galli*, solid. 1. Ex quibus patet, non unam eandemque omnium fuisse pensionem. Ceterum de censu capitali servorum accuratius suo more egit Car. Dufresne, Gloss. Lat. voce: *capitalis*, tom. I, cujus hic scriinia expilare nefas duco.

Præter censum et operæ a servis exigebantur, quæ tamen et ipsæ tam variæ erant, ut vel earum inire numerum, difficile futurum sit. Rationem tantæ diversitatis non aliam mihi deprehendere videor, quam quod antiquissimis temporibus omnes fuerunt indeterminatæ. Ea enim re factum est, ut suo quisque arbitrio modo has, modo illas operas a servis exigeret, prout id vel prædii, vel ipsius servi pateretur conditio. Paullatim tamen mos invaluit, ut semel constitutus operarum modus dominorum arbitrio non posset immutari, alixque operæ indefinitæ, aliæ definitæ essent. Dabinus operam, ut præcipuas, quarum in antiquitate Francica fit mentio, recenscamus. Tales primo erant *angariæ*, id est vecturæ plaustrorum per certam viam ad certum locum, quales jam a Marculfo, Form. lib. I, form. 1, memorantur. Hinc alii frumentum de villa in villam devehere, alii scæna in horrea deducere, alii vinum ad urbes et cellas deportare tenebantur, ut adparet ex diplomate Chrodogangi, episcopi Metensis, anni 765, apud Meurissium (*Histoire des évêques de Metz*, pag. 168). Angariæ vero hæc tanti habebantur, ut, si reliquæ operæ in censum annuum commutarentur, angariæ cum parangariis plerumque excipi solebant. Cujus rei præclarum exstat exemplum diploma Caroli M. monasterio Nevenstadiensi diocæseos Herbipolitanae datum anno 812, quod ex loco plane alieno ² huc transferre juvabit. « In nomine sanctæ et individue Trinitatis: Carolus, superna favente clementia, rex Francorum et Langobardorum, ac patricius Romanorum. Sapientia Dei ecclesiam duobus gladiis munitam atque tutam esse voluit, gladio scilicet spirituali atque materiali. Quapropter gladio materiali nobis divinitus collato, prout Dominus donavit, eam gubernare, defendere et honorare non cessamus. Inde est,

¹ Chart. Alam. 83, apud Goldast.

² Leuckfeld. Adpend. Antiq. Pold. pag. 243 sq.

quod presentibus scriptis omnibus post nos venturis intimamus, qualiter ~~ecclēsiæ~~ per nos constructa *Nevenstadt*, sive *Rotacha* dicta, nostro rogatu sorore nostra *Gertrude* optimis villis et plurima familia sit dotata. Nam idem soror nostra, sponsum cælestem sitiens, omnemque mundi pompam ente et corpore relinquens, de omnibus, quæ jure hereditario possidebat *Theutonici* partibus, ecclesias vicinas fecit esse heredes. Fuerunt autem æ villæ, *Steinfeld* et *Cella* nominatæ, non longius uno milliarium a nostro masterio sequestratæ. Has igitur, ut diximus, nostro rogatu una cum is et mulieribus inibi manentibus, parochiam cum decimis, omnia ob cruzæ vitæ præmium super altare sanctæ Dei genetricis *Mariæ*, in nostri presentia, propria manu donavit. Eodem etiam die plurimæ familiæ, tam nobis, quam a comitibus *Runchulvo* et *Rivoldo* eidem ecclesiæ sunt natæ, quibus omnibus suisque posteris presententi testamento jura damus, vel ipsi, vel posteri eorum *injusta servitute* opprimantur, vel debitum vitium minime solvant ecclesiarum. Ideo quosdam ex illis in *quotidianæ servitium* computamus. . . . ¹, qui *singulis hebdomadis* una die in clesia ministrent. Qui vero *servitium solvere* voluerit, viginti denarios clesie solvat. Et hic per annum a servitute liber existat, excepta *ratione vini et frumenti* undecunque in usus fratrum, eorumque portatione in granarium et cellarium. *Femina* vero in principali loco sui juris manentes *tres denarios* solvant; alias ² vero degentes *solidum*. Si autem vir mortuus fuerit, gemina pars substantiæ ejus in usus ecclesiæ veniat, tertia parte uxori et filiis ejus remanente. Si femina, tertia pars ecclesiæ solvatur. Qui sine herede mortuus fuerit, ecclesia substantiæ illius heres sit. Illi vero, qui *censuales* per nos facti sunt, sive vir, sive mulier, quinque denarios in assumptione Sanctæ Mariæ solvat. Et si quis per *triennium* censum non persolverit, quotidianæ servituti et juri subjacebit. De viro vero *optimum jumentum*, si habet, sin autem, *melius vestimentum* pro ecclesia habeat; femina pretiosius dabit *vestimentum*. Qui extraneam ecclesiæ nupsit, gemina pars substantiæ ejus ecclesiæ erit. *Mansionarii* autem statutum servitium et censum de huba sua solvant. Qui hubam habens, et in propria curte contra voluntatem abbatis sedens, mortuus fuerit, duæ partes substantiæ ejus ecclesiæ erunt. Qui censualem duxerit uxorem, sive extraneam, sive non, filii ejus heredes hubæ non erunt; et, ideo mortuo eo, gemina pars substantiæ ejus ecclesiæ solvetur. Qui in huba mortuus fuerit, *optimum jumentum* cum *vestitu superiori* ecclesiæ habeat, et filius ejus heres hubæ erit. *Marchionarius* hubam non habens viginti denarios solvat, femina autem *solidum*. Si autem contigerit, quod alium advocatum quam nos liberosque nostros ecclesia jam nominata habuerit, quilibet virorum ei modium solvat avenæ, et tres denarios. Et si quid amplius dederit, magis rapinæ, quam justitiæ reputabitur. Ista vero, quæ a nobis rationabiliter ordinata sunt, ut ab omnibus

¹ Virletur hic deesse vox *quosdam* vel *alios*.

² Leg. *alibi*.

fidelibus nostris successoribus per futura tempora firmitus observentur, veriusque credantur, manu propria subter eam firmavimus, et annuli nostri impressione signari iussimus.

Signum Domni Caroli Regis gloriosissimi.

Acta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis Iocccxii. Indict. V, annæ regni nostri XIII. »

Ab *angariis* porro differebant *parangariæ*, id est vecturæ, quæ non per viam directam, sed quaquaversum debebantur. Et tales revera sunt, quarum in superiore diplomate fit mentio, quippe quod servis iungit *velitionem vini et frumenti undecunquæ*. Utræque etiam vocatæ sunt *carropera* (*wagen dienste* vel *spann-dienste*), ad differentiam operarum manû peragendarum, quas eodem barbaro ævo *manopera* (*hand-dienste* vel *handfrohen*), appellari animadvertimus. Hæc plerumque in agris, horreis, pratis, hortis ac prædiis dominorum præstabantur. Sic in lege Alamannica, tit. XXI, servi ecclesiastici *tres dies sibi, ac totidem in dominico laborare* jubentur, id quod etiam in lege Bajuvar. tit. I, parag. 14, cautum legimus. Ast ne id quidem semper eadem ratione observatum esse, satis patet ex charta Alamannica I, apud Goldastum, tom. II, Script. rer. Alam., ubi servus præter alia onera etiam *quatuor dies in messe, aut ad fœnum colligendum perficere teneri* dicitur. Communi equidem lege hæc operas definiunt Carolus M. lib. V, c. 303, p. 885, præcipiens, *ut quicumque quartam facti teneret, cum suis animantibus seniori suo pleniter unum diem cum suo aratro in campo dominico araret, et postea nullum servitium ei manuale in ipsa hebdomada a seniori requireretur; et qui tanta animalia non haberet, ut uno die hoc explere posset, perficeret prædictum opus in duobus diebus; et qui solammodo ita invalida, ut per se non possit arare, quatuor animalia haberet, is cum eis, sociatis sibi aliis, araret uno die in campo senioris, et uno die postmodum opera manuum faceret. Qui vero nihil ex his facere posset, neque animalia haberet, per tres dies seniori suo a mane ad vesperam operaretur, et senior suus ei amplius non requireret*. Enimvero ne hanc quidem legem ubique obtinuisse, vel diplomata evolventibus patet, in quibus tam diversæ describuntur servorum operæ, ut olim omnes operas fuisse indefinitas, modumque iis a dominis tantum positum esse, luculentissime adpareat.

Accedebant his omnibus *parafreda*, id est equi a servis dandi missis regiis, legatis aliisque personis honoratioribus, ad literas in aulam perferendas, vel vehenda impedimenta (*vorspann*). De his autem lege Bajuvar. tit. XIV, parag. 4, cautum legimus, *ut servi parafredos donent, vel ipsi vadant, ubi iis injunctum est*. Scilicet inter operas servorum etiam illa erat, quod nuntiorum officio fungi, literas huc illuc deferre, onera portare juberentur, id quod eos potissimum facere oportebat, qui nullis instructi erant jumentis, ceu hodiernum in Westphalia aliisque locis fieri

solet. Ceterum has operæ nonnunquam annuo censu redimi poterant, qui tam stricto exigebatur, ut nisi stato die penderetur, vel indefinitas operas prestare, vel multam dare juberentur morosi. Hinc in diplomate Carolino paullo ante recitato legimus: *Illi vero, qui censuales facti sunt, sive vir, sive mulier, quinque denarios in adsumptione Sanctæ Mariæ solvant, et si quis per triennium talem censum non persolvat, quotidianam servituti et juri subiacebit.*

HEINECCIUS, *ibid.* II, 9, parag. 1 — 13.

№ 25. CAP. XXXVIII. *Principes et ornatiorem habent.*

Multi fuere qui existimarent solis nobilibus apud Germanicas gentes cesarici promittendæ morem competiisse, idque fuisse peculiare et proprium nobilitatis insigne: et hujusmodi sensu nonnulla scriptorum et legum mediæ ævi loca explicant, contenduntque *crinitos* et *capillatos*, si quis passim in historiis et codicibus nominatos videat, non alios esse ac nobiles. Quam quidem opinionem Agathias confirmare videatur: *Θιμωτὸν γὰρ τοὺς βασιλεῖς τῶν Φράγγων οὐ σπάνιως κείρεισθαι, ἀλλ' ἀκείρειμαί τε ὡστὶ ἐκ παιδῶν αἰεὶ, καὶ παραύρνται αὐτοῖς ἅπαντες εὐ μάλᾳ ἰσὶ τῶν ἡμῶν οἱ πλοταμοὶ ἰσὶ καὶ οἱ ἱμπερίθιοι ἐκ τοῦ μεταώου σχιζόμενοι, ἰφ' ἐκάτερα φέρονται . . . . . Τοῦτο δὲ ὅσπερ τι γήρισμα, καὶ γήρας ἐξαιρέσει τῶν βασιλέων γένει ἀνίσταται τοῖσι σπῆται. Ἐπεὶ τὸ γὰρ ὑπάρκεισι σφίτερον κείρονται, καὶ κομᾶν αὐτοὺς σφαιτέρω οὐ μάλᾳ ἰφίεται: *Sollenne est enim Francorum regibus nunquam tonderi: sed a pueris intonsi manent. Casaries tota deorsum eis in humeros propendit. Anterior coma e fronte discriminata in utrumque latus deflexa . . . Idque velut insigne quoddam eximiaque honoris prerogativa regio generi apud eos tribuitur. Subditi enim, orbiculatim tenduntur neque iis prolixiorum comam alere facile permittitur.* (Agathias, lib. I, p. 14, in-fol. e typ. reg.). Ad eundem scopum pertinent verba quibus Childebertus, apud Gregorium Turon. III, 18, fratrem Chlotarium consulit, *quid de filiis Chlodomeris fieri debeat; utrum, INCISA CESARIE, UT EKLIQUA PLEBS HABEANTUR*, etc. etc. Et aliis locis idem Gregorius reges Francorum prolixitate capillorum insignes arguit. . . . *Ut regum istorum mos est, crinium flagellis per terga demissis . . . VI, 24. A cesarie prolixa cognovi Chlodovecum esse.* VIII, 10.*

At multa quoque testimonia auctorum illius ævi proferre in promptu est, quæ populare fuisse apud Francos ceterasque Germanicæ stirpis nationes et promiscuum viris feminisque ingenuæ conditionis alere capillos; itaque cives omnes, liberi homines, non magnates, optimates, nobiles solum, *criniti*, *capillati* audiebant: aliquas e multis exponam auctoritates. Lex Burgund. additam I, tit. V, parag. 1: *Quicumque ingenuus MULIERI INCURVÆ crines in curte sua præsumperit capulare, julemus ut 30 sol. mulieri ipsi solvat.* Lex Bajuvar. apud Cancian. leg. barb. tom. II, p. 396: *Ut nullus post tonsuram CAPILLOS USU POPULARI NUTRIRE præsumat . . . .* Marculfus, form. I, 19: . . . *Licentiam habeat comam tonsurare si inge-*

nus est. Jornandes de Reb. Get. c. 11: *Elegit* (Dicens) *ex eis* (Gothis) *tunc nobilissimos prudentiores viros, quos theologiam instruens numina quædam et sacella venerari jussit, fecitque sacerdotes, nomen illis pileatorum contradens . . . . .* RELIQUAM VERO GENTEM CAPILLATOS dicere jussit, quod nomen Gothi pro magno suscipientes, adhuc hodie suis cantionibus reminiscuntur. Epistola Theoderici regis ad Barbaros et Romanos qui Suaviam incolebant, missa, ita inscripta est: *Universis provincialibus et capillatis*, etc. Ejusdem regis edictum passim nomine capillatorum Barbaros a Romanis distinguit. Quod Sidonius Apollinaris comprobat epist. I, 2: *Aurium legula, sicut mos gentis est, crinium superjacentium flagellis operiuntur.* His similia tradit Isidorus: *Nonnullæ gentes non solum in vestibus, sed et in corpore aliqua sibi propria quasi insignia vindicant, ut videmus CIRROS GERMANORUM, granos et cinnabar Gothorum.* (Orig. 19.)

Si omnia quæ huc attulimus, multaque alia quæ passim colligere facile esset, argumenta in utramque partem comparaveris, inde compertum fiet, omnibus Barbaris e Germania oriundis densitatem comarum atque amplitudinem placuisse, et hoc fuisse decus quod liberam a servili conditione, non nobilem a plebeia et ingenua discriminares, nomenque *crinitorum* omnibus civibus congruum fuisse; nobiles autem, præsertim regios viros, prolixiorum atque *ornatiorem* (capillum) *habuisse.* Eo differebant reges et cives, quod posterior coma illis intonsa in tergum defluebat, his partim cæsa, partim reducta in verticem capitis cum cetero cirrorum defluvio tempora et aures cooperiebat, nudata cervice, ut ex Agathæ et Sidonii supra citatis locis intelligere est; quibus satis erit hæc ejusdem Sidonii adjicere:

. . . . . rutili quibus (*Francis*) arce cerebri
Ad frontem coma tracta jacet, nudataque cervix
Setarum per damna nitet . . . . .

Carm. v.

Capitis apex (Gothorum) *rotundus, in quo paullulum a planitie frontis in verticem cæsaries refuga crispatur.* Epist. I, 2.

Et reges Orientalium partium crinitos fuisse ostendunt tum multa documenta, tum illud Vespasiani, quo terrorem cometæ elusit: *Cometen non sibi sed regi Parthorum aliquid portendere; illum enim comatum esse, se calvum* (Dio Cass. LXVI, 17; Sueton. Vespas. 24).

J. N.

NOTÆ

ROSINI, BROTERII,

ET VARIORUM,

AD OPERA C. CORNELII TACITI.

~~~~~

LIBER DE VITA CN. JULII AGRICOLÆ.

Nº 1. CAP. II. **D**ELEGATO triumviris ministerio.

DE VARIIS TRIUMVIRORUM OFFICIIS.

De Triumviris ædibus sacris incendio consumptis restituendis, et sacris conquirendis, donisque persequendis.

De Triumviris Livius, lib. XXV, ita scribit: Comitia deinde a prætore Urbano de senatus sententia plebisquescito sunt habita, quibus creati sunt quinqueviri, muris, turribusque reficiendis; et triumviri bini, uni sacris conquirendis, donisque præsignandis, alteri reficiendis ædibus, Fortunæ et matris Matutæ intra portam, quæ priore anno incendio consumptæ fuerant. Plura de his addere supervacaneum.

ROSIN. Antiquit. Roman., l. III, c. 9.

De Triumviris reipublicæ constituendæ.

Triumvirorum reipublicæ constituendæ magistratus (si modo magistratus dicendus est), ut contra leges fuit institutus, ita etiam non fuit diuturnus. Initium eorum incidit in annum ab Urbe condita 710. Causæ propter quas ii in rempublicam inducti fuerint, hæ ab auctoribus Dione, lib. XLVI; Appiano, lib. III et IV Bellorum civilium; Suetonio in Augusto; Plutarcho in M. Bruto et Antonio, et aliis recensentur. Quum C. Julius Cæsar in senatu viginti tribus vulneribus esset confossus, C. Cæsar Octavianus, qui a C. Julio adoptatus, et in Cæsarum familiam translatus

De Triumviris nocturnis.

Quando triumviri nocturni creati fuerint, certum non est. Hoc constat antiquum eum magistratum esse. Meminit ejus Livius lib. IX, ubi de C. F. Vio scriba, quomodo ædilis curulis factus sit, agens, inter alia dicit, et prius tribunatum gessisse, et duos triumviratus, nocturnum alterum alterum colonie deducendæ, etc. Meminit ejus et Tacitus, lib. V Annalium, his verbis: *Triumviri nocturni, quod ad incendium in Sacra ortum tarde venerant, a tribuno plebis die dicta damnati sunt. Quorum officium fuerit, Paullus jurisconsultus, Dig. lib. I, tit. 15, Apud veteriores, inquit, incendiis arcendis triumviri præerant, qui ab eo, qui excubias agebant, etiam nocturni dicti sunt. Interveniebant nonnunquam et ædiles, et tribuni plebis.* Erat autem familia publica, circa portas muros disposita, unde, et si opus esset, vocabatur. Fuerunt et privati familie, quæ incendia, vel mercede, vel gratia extinguerent. Deinde vus Augustus maluit per se huic rei consuli, instituto præfecto vigiliæ cum cohortibus.

Id. ibid. l. VII, c. 28.

De Triumviris valetudinis.

De his quum nihil quicquam in veteribus scriptoribus inveniam, satis sciam, an magistratus fuerint, quia tamen ab Onuphrio Panvinio magistratum numerum referuntur, nolui eos prætermittere; et qui mihi quinam illi fuerint, cognitum non sit, Onuphrii verba, lib. II Commentariorum reipublicæ Romanæ, adscribere libet, quæ hæc sunt: *Huius inquit, magistratus nulla apud veteres auctores, quod sciam, mentio. In antiquo vero argenteo nummo sic scriptum est, M. Acilius III VALE. TV. Hi nostra ætate pestis causa creati solent, atque domini ætatis vocantur; quibus, temporibus de morbo suspectis, magna potestas concedi solet. Nummi autem verba sic ego interpretor: M. Acilius III VALE. TV. Hæc Onuphrius.*

Id. ibid.

De Triumviris monetalibus.

De triumviris monetalibus Pomponius jurisconsultus, ff. tit. II, de Officiis juris, sic scribit: *Constituti sunt eodem tempore et quatuorviri, curam viarum agerent, et triumviri monetales, æris, argenti, auri monetales, etc. Præfuerunt cudendæ monetæ; dicti fuerunt Triumviri monetales, et triumviri A. A. Æ. F. F., quod est, auro, argento, ære flando, feriendo. De iis etiam intelligendus locus apud Ciceronem in oratione ad Trebatium jurisconsultum, ubi sic scribit: *Treviros vites censeo; id est, ad capitalia esse; mallet auro, argento, ære essent. Triumviro inquit, id est, ad capitalia esse; mallet auro, argento, ære essent. Triumviro inquit, id est, ad capitalia esse, et TRÆSVIRO solitos, non est obscurum, et sic hunc locum**

interpretatur Bembus in Epistola ad Paul. Manutium et alii; quamvis etiam hoc verum sit, intelligi simul per *Treviros* populos illos in confinibus Germaniæ, quorum metropolis fuit Trevirum, urbs adhuc celebris propter archiepiscopum Trevirensium.

Id. ibid.

De Quinqueviris mensariis et Triumviris mensariis.

Quinqueviri mensarii a dispensatione pecuniæ dicti, ut tradit Livius, lib. VII, creati sunt, eodem teste, anno U. c. 407, cons. Valerio Poplicola, C. Marcio Rutilio, ex plebe. Causa eorum creatorum fuit sæventerum improbitas, et æris alieni plebis Romanæ magnitudo; cui quidem rei quam principes plebis succurrere sæpenuero tentassent, sed nihil proficere potuissent, hoc anno, scribit Livius, inclinatis semel in concordiam animis, novi consules sænebrem quoque rem, quæ dis:inere unanimes videbatur, levare aggressi, solutionem alieni æris in publicam curam verterunt: quinqueviris creatis, quos *mensarios* a dispensatione pecuniæ appellarunt. Meriti æquitate curaque sunt, ut per omnium annalium momenta celebres nominibus essent. Fuere autem C. Duilius, P. Decius Mus, M. Papirius, Q. Publilius et T. Æmilius, qui rem difficillimam tractatu, et plerumque parti utrique, semper certe alteri, gravem, tum alia moderatione, tum impendio magis publico, quam jactura sustinuerunt. Tarda enim nomina, et impeditiora inertia debitorum quam scultibus; aut ærarium, mensis cum ære in foro positus, dissolvit, ut populus caveretur: aut æstimatio æquis rerum pretiis liberavit; ut non modo sine injuria, sed etiam sine querimoniis partis utriusque exhausta vis ingens æris alieni sit. Idem Livius, lib. XXIII, tradit, anno 537, tempore secundi belli Punici, triumviros mensarios creatos fuisse. Verba ejus sunt: *Is Romæ quoque, propter penuriam argenti, triumviri mensarii, rogatione Minutii tribuni plebis facti, L. Æmilius Papus, qui consul censorque fuerat, et M. Atilius Regulus, qui bis consul fuerat, et L. Scribonius libo, qui tum tribunus plebis erut, etc.* Creabantur hi comitiis tributis.

Id. ibid. l. VII, c. 39.

De Duumviris navalibus.

Duumviri hi sic dicti sunt, quod duo viri simul idem munus obirent; non fuerunt ordinarii magistratus, sed extraordinarii. Eorum prima mentio fit a Livio, lib. IX, in historia anni ab U. c. 442, cons. C. Junio Bubulco III et Q. Æmilio Barbula II, quo tempore acerrimum populo Romano bellum cum Samnitibus erat, ubi scribit: *Rogante M. Decio tribuno plebis, duumviri navales classis ornandæ reficiendæque causâ, populum jussisse.* Quod eorum officium fuerit, non est difficile videre. reficere scilicet et ornare classem, utque navalibus sociis impleatur, committique instruat, curare. Creati hi magistratus, quemadmodum ex Livio, lib. XL et XLI, intelligitur, et postea sunt, bello contra Ligures, item

De Triumviris nocti

Quando triumviri nocturni creati fuerint, e antequam cum magistratum esse. Meminit ejus vio scriba, quomodo ædilis curulis factus sit. prius tribunatum gessisse, et duos triumvir alterum coloniæ deducendæ, etc. Meminit ejus liam, his verbis: *Triumviri nocturni, quod ortum tarde venerant, a tribuno plebis die di rum officium fuerit, Paullus jurisconsultus, Di tiores, inquit, incendiis arcendis triumviri, excubias agebant, etiam nocturni dicti sunt. . et adiles, et tribuni plebis.* Erat autem famil muros disposita, unde, et si opus esset, voc familiæ, quæ incendia, vel mercede, vel gra vus Augustus maluit per se huic rei consuli cum cohortibus.

De Triumviris valet

De his quum nihil quicquam in veteribus satis sciam, an magistratus fuerint, quia tam magistratum numerum referuntur, nolui et mihi quinam illi fuerint, cognitum non sit, O mentariorum reipublicæ Romanæ, adscribere inquit, magistratus nulla apud veteres aut In antiquo vero argenteo nummo sic scri VALE. TV. Hi nostra ætate pestis causa e tatis vocantur; quibus, temporibus de concedi solet. Nummi autem verba sic e valetudinis tuendæ. Hæc Onuphrius.

De Trium

De triumviris monetaribus P gine juris, sic scribit: *Cons curam viarum agerent, et tores, etc. Præfuerunt netales, et triumviri flando, feriendo. De ad Trebatium juris dio capitales esse treviros dici,*

creabantur comitiis tributis, ut libro superiore ostendimus, modo per consulem, modo per prætorem urbanum curatores, qui coloniam deducerent, interdum tres, interdum quinque, septem, decem, viginti etiam, qui inde triumviri, vel quinqueviri, vel septemviri, vel decemviri, vel vigintiviri colonis deducendæ, aut agris dandis attribuerentur, appellabantur. Hi postquam creati erant, colonos, qui vel sua sponte nomina dederant, vel sorte exierant, in agros lege definitos, atque in coloniam sub vexillo, quasi exercitum aliquem, deducebant. Dux autem deductionis aliquis e curatoribus agrariis erat.

Id. ibid. l. VII, c. 47.

№ 2. CAP. VI. *Nisi quod in bona uxore tanto major laus, quanto in mala plus culpe est.*

Valde admiror quod in hac phrasi dubius hæreat cl. Ernestus.

Duplex hic proponitur comparatio, singularis cum Agricola, generalis cum uxoribus malis, scilicet:

Vixerunt Agricola et Decidiana mira concordia per mutuum caritatem a invicem se antepõnendo, quæ maxima laus utrique conjugii; attamen major in uxore, quam in viro, quia vitium in feminis quam in viris turpius; et, ut par sit et æquum in utramque partem, quemadmodum feminis peccantibus plus culpæ imputatur quam viris, sic femini integris plus laudis imputari debet quam viris. Igitur supplendo ellipsin sic reddam: . . . Et invicem se antepõnendo; hæc sane egregia laus pariter utrique, nisi quod in bona uxore, ut Decidiana, major laus virtutis est, quam in bono viro, ut Agricola, tanto quidem major quanto in mala plus culpæ est quam in malo viro.

J. N.

№ 3. CAP. VIII. *Præerat tunc Britannia.*

Ut hæc historis pars illustretur, seriem Britannis præsidum hic proponi, et cum rebus narratis superius componi haud erit inutile.

PRÆSIDES BRITANNIÆ

AB A. U. C. 796, J. C. 43, AD A. U. C. 838, J. C. 85.

AULUS PLAUTIUS: Vit. Agric. 14; Supplement. Annal. IX, 50 et seq.; II, 3. Dio eum vocat *βουλευτὴν ἰαλογιμώτατος*, non consularem.

OSTORIUS SCAFULA: Vit. Agric. 14; Annal. XII, 31, et seq.; Supplement. Annal. XI, 3. Proprætorem vocat Tacitus Ann. XII, 31 et 40.

AULUS DIDIUS GALLUS: Vit. Agr. 14; Ann. XII, 40; XIV, 29.

Q. VERANIUS: Vit. Agr. 14; Ann. XIV, 29.

SUETONIUS PAULLINUS: Vit. Agr. 14 et seq.; Ann. XIV, 29 et seq.

PETRONIUS TURPILIANUS: Vit. Agr. 16; Ann. XIV, 39.

TABELLIUS MAXIMUS: Vit. Agr. 16; Hist. I, 60 et seq.

VETTIVS BOLANUS : Vit. Agr. 16; Hist. II, 65.

PETILIUS CERIALIS : Vit. Agr. 17.

JULIVS FRONTINVS : Vit. Agr. 17.

CNAEVS IVLIVS AGRICOLA : cujus nomen virtutesque immortalitati scriptis suis tradidit Tacitus.

BROTIER.

Nº 4. CAP. XXVII. *Cujus constantia ac fama ferox exercitus, nihil virtuti suæ invium.*

Opinioni Oberlini, contra Gronovium multosque cl. viros, assentior, qui *constantiam* hic, non fortitudinem animi, at *realitatem* intelligat, opponatque famæ. Quum victoria esset non speciosa tantum, sed *re magna*, ut fama vulgata, itaque ferox exercitus, etc.

J. N.

Nº 5. CAP. idem. *Non virtute, sed occasione et arte ducis rati . . . .*

Malim Freinsheimii conjecturam, ut quæ verisimilior. Nam in MSS. linea, quæ pene ultimæ literæ, in casibus accusandi, suppressa litera *m*, inscribi solet, sæpe sæpius incuria scribarum elapsa est. Itaque restituta ad Cornelianam brevitatem facit.

J. N.

Nº 6. CAP. XXVIII. *Immixti manipulis.*

Peditum erant manipuli, ut turmæ equitum. Cohors vero sexaginta manipulis, aut contuberniis, id est, 600 hominibus constabat. Cohorti præerat centurio. Singulis manipulis, seu contuberniis Usipiorum, milites Romani fuere immixti. Manipulos pro contuberniis dici patet ex Vegetio, II, 13. Alii erant manipuli, qui duabus centuriis, seu 200 hominibus constabant, ut docet Censius apud Gellium XVI, 4.

BROTIER.

Nº 7. CAP. idem. *Circumvecti Britanniam.*

Unde sint profecti, quomodo circumvecti Britanniam, eorum denique navigationis cursum erroresque inquirere curiosum, diligentiusque dicendum.

De Usipiorum cohorte Britanniam circumvecta.

Cohortem illam Usipiorum ex occidentali Britanniae ora solvisse innuit Tacitus, docet Dio, LXVI, pag. 754: Ἐξαλαχθόντες περιήλυσαν τὰ πρὸς ἰσπίραν αὐτῆς (Βρετανίας). Erat sane ex iis copiis, quas Agricola intruxerat in ea Britanniae parte, quæ Hiberniam respicit, ut dictum est cap. 24. Tres liburnicas furtim ascendere, nulla navigandi arte, et ea ætate, qua vel inter peritos erat exigua. Hac illac rapti, ut fluctus ventusque eos ferebat, ὅς αὐτὸ τὸ πῦμα, καὶ ὁ ἄνεμος κιντοῦς ἴφους (Dio ibid.),

septentrionalem Britanniae partem tendunt. Quum oram legerent, icerent commeatus, congressi sunt cum plerisque Britannorum, cum incolis provinciarum, quas nunc dicimus *Cumberland, Gal-Cantire, Argyll, Inverness, Strathnavern*, etc. Quum extremum sic attigissent, sinum *Pentland Firth* inter Britanniam et Orcadas (*Orkney*) ingressi sunt, et in orientalem Britanniae partem flexere. Inde praelia cum incolis provinciarum (*Cathness, Souterland, Murchan*, etc.); eaque infeliciora. Imprudentes enim in castra Romam qui ibi tendebant, incidere, καὶ ἴλαθον, ἐκ τῶν ἐπι θάτερα, ἀπὸς ἐτόνεια τὰ ταυτῆ ὄντα προσχόντες (Dio ibid.). Novo hoc periculo castrenseseque pœnas magis, quam calamitosam, sed liberam, suam exosi, liburnicas propepe repetunt, et in altum provehuntur. Summa ut rerum omnium inopia: in iis angustiis, primum infirmissimos, deinde sorte ductos vesci cœpere. Tantis conflictati miseriis, ate aut ipso Oceani impetu in mare Suevicum (*la mer Baltique*) nuntur. Ibi naves suas, viarum erroribus et regendi inscitia quassas, Neminem eorum sortis misertum est, quod pro prædonibus habebat legitur dum eluctantur, ut patrias sedes repetant, primum a Suevis him et Vistulam (*l'Elbe et la Vistule*), mox a Frisiis inter Amisiam um (*l'Eme et le Rhin*) intercepti sunt. Quosdam eorum per convenumdatos, et in Romanam, id est, in sinistram Rheni ripam extram tenebant Germani) adductos, indicium tanti casus illus-

cola autem, post Grampiensem victoriam, in publicas curas uti-ae intentus, audita illa Usipiorum fuga, certusque eos ex occi-Britanniae parte in orientalem septentrionali navigatione fuisse os, classem misit, quæ, Tao æstuario (nunc *Firth of Tay*) pro-itoria illa ab Oriente in Occidentem relegeret, et diligentissime ret (Dio, loc. c.). Tunc primum hanc oram novissimi maris Romana circumvecta est, insulamque esse Britanniam adfirmavit; tunc i (*les îles Orkney*) hactenus fama tantum vulgatæ, fuere, exem-iptemtrione, cognitæ et domitæ; tunc dispecta est Thule (*les îles land*), quas hactenus nix et hiems abdebat, ut dictum est c. 10. ero intelligas non ad hanc Thulen, sed ad ipsam Britanniam refe-æ, quæ habet Statius, adulator magis, quam poeta, in Sil- lib. V, Proteptic. ad Crispinum, Bolani, Britanniae præsidis, II, 54 :

.... Tu disce patrem, quantusque nigrantem.
Fluctibus occiduis, fessoque Hyperione Thulen
Intravit mandata gerens ....

m, antequam de septentrionali navigatione dicendi finem. faciam, i proferam exemplum, quod, utinam fusius fuisset narratum, ma-naturæ arcanum reseraret. Auctore enim Plinio II, 67, Cornelius de septamtrionali circuitu tradit, Quinto Metello Celeri, L. Afranii ulatu collegæ (consules fuere a. U. ç. 694, ante Christum 60), sed

tum Gallie proconsuli, Indos a rege Suevorum dono datos, qui ex India commercii causa navigantes, tempestatibus essent in Germaniam abrepti. Sic ante viginti annos, quum Elisabetha Augusta imperium Russicum regeret, Japonenses, commercii causa navigantes, tempestatibus abrepti, ad oram imperii Russici (*le Kamtchatka*) appulere, unde Petropolim (*Petersbourg*) missi, ab Elisabetha humanitate maxima excepti et habiti sunt. At Indi, longiore errore, non modo Japonenses insulas (*le Japon*), oramque imperii Russici (*le Kamtchatka*), sed et orientales ac septentrionales Siberiæ et Laponiæ oras (*la Sibérie, le pays des Samoièdes, la Laponie*) circumvecti, ad Oceanum mareque Suevicum (*la mer Baltique*) flexere ¹; unde a rege Suevorum habiti, dono dati sunt Quinto Metello Celeri, Gallie proconsuli. Sic casus fecit, quod a Batavis Russicis magis cum laude tentatum, nondum tamen præstitum est. Tales autem casus nunc rarissimi ob nauticæ rei scientiam, mutatos armorum usus, et politicas imperiorum leges; olim, audentioribus barbaris, frequentes erant, et eventorum, quæ hodie incredibilia videntur, feraces. Juvat ergo Ulpiorum exemplum recentiore felicioraque Francorum exemplo confirmare. Illud habet Eumenius in Panegyrico Constantii, c. 18: *Recurrabat quippe in animos illa sub divo Probo et paucorum ex Francis captivorum incredibilis audacia, et indigna felicitas, qui a Ponto usque correptis navibus Græciam, Asiamque populati, nec impune plerisque Libyæ litoribus expulsi, ipsas postremo navalibus quondam victoriis nobiles ceperant Syracusas, et immenso itinere pervecti Oceanum, qua terras irrupit, intraverant, atque ita eventu temeritatis ostenderunt nihil esse clausum piraticæ desperationi, quo navigiis pateret accessus.* Vide et Zosimum, lib. I, in fin.

BROTIER.

Nº 8. CAP. XXXI. *Neque enim arva nobis, aut metalla, aut portus nisi quibus exercendis reservemur.*

Arva unde Romani *decumas frugum*, et *scripturam* vel pecusarium tributum, per publicanos, redemptores vectigalium, sumebant; portus unde vectigal importatarum et exportatarum mercium, scilicet *portorium*. Adi, si plura scire cupias, Burmann. de Vectigalibus, lib. sing., et *Bouchaud, de l'Impôt du vingtième*, etc.

¹ Haud facile, ut opinor, Broterio adsentiet, quisquis attendet quot et quam immensum notorum atque ignotorum marium tractus, quorum nonnulli permeabiles sint ac tenti clausi, etiamnum in dubio ponitur, quantula tunc arte navigandi et peritia Indis circumveniendi fuerint, ut illum a Broterio excogitatum cursum conficerent. Sed vero similis videbitur, quum, per terram Asianam, ut solebant gentis ejus homines, negotiorum causa, catervatim itinere facto, Trapezante Byzantium pergerent, eos aut in ora Dardanelorum tempestate compulsos, ut placet cl. *Abel-Remusat*, meo in Academia socio, quem in opinione mihi consiliarium et auctorem, vel cum offensione illius verecundie, propterea, aut Byzantio in Thraciæ regiones finitimas barbaris progressos, ibi captos fuisse et per commercia venundatos. (J. N.)

Sunt qui putent in hunc Taciti locum offendisse omnes interpretes, et sic intelligendum: Non reservamur arvis, metallis, portibus nostris exeranda. Quippe Caledonios, licet rei venatoriæ præcipue deditos, non potuisse non arva colere, neque non habere portus, cingentibus fere undique maritimis oris, neque metallis carere, quæ jam Romani nonnulla ibi esse suspicarentur. At non illi satis reputaverunt dicere Calgacum, qui Romanam avaritiam carpebat, hæc omnia, quatenus ad quæstus inde Romanis sperandos pertinerent, Caledoniis nulla esse. Quid enim? arva quidem habebant; sed quantum e montana et infecunda illius terræ asperitate vrectigal? Non deerant metalla, sed adhuc irreperta incolis; igitur nullæ, quas exercerent, fodinæ. Portus circum oræ multos efficiebant. Quod vero emporium? Itaque interpretum opinioni assentior.

J. N.

Nº 9. CAP. idem. *Libertatem non in præsentia laturo, primo statim congressu nonne ostendemus, quos sibi Caledonia viros seposuerit?*

Ferre sæpiissime pro adipisci sumitur: ferre honores, ferre præmium. Ergo laturo non in præsentia libertatem explicanda censeo, tamquam Calgacus significaret eos adhuc indomitos non libertatem subitam et caducam, pugnae præmium, referendam sibi proponere, viore Brigantum, at libertatem antiquam retinendam futuramque perennem.

J. N.

Nº 10. CAP. XXXIII. *In frontem.*

Male Brotier et Ernestus hæc verba quasi in speciem interpretantur. Hic est Taciti sensus: Dum ultro progredimur et in frontem pergimus, hæc pulchra et decora; sed si terga dederimus, fugientes, eadem periculosissima. Si non satis per se liqueret hic in frontem opponi fugientibus, Tacitus ipse lucem afferret. commemoratis proxime inferioribus locis: Tunc Agricola . . . veritus ne in frontem simul et latera suorum pugnaretur, etc. c. 35; Transvectæque præcepto ducis a fronte pugnantium ulæ, c. 37.

J. N.

Nº 11. CAP. XXXVI. *Interim equitum turmæ fugere, covinariū peditum se prælio miscuere.*

Nihil hic mutatum, ut Lipsio et Ernesto placet, velim. Dixit noster, c. 35, tria millia equitum Romanorum sic locata fuisse ab Agricola, ut cornibus adfunderentur: mediu autem campi, inter Britannicam aciem et Romanam, covinariū et equitem Britannicum strepiū et discursu complere. Ergo covinariū et eques Britannorum, quum non haberent oppositos sibi Romanos equites, impetum cohortium excepere. Equitum Britannicorum turmæ fugere, at non covinariū, qui peditum se prælio miscuere.

152 NOTÆ VAR. AD VIT. C. J. AGRICOLÆ.

Multum quoque laboratum est in verbis proxime sequentibus, quæ vexata miris modi nemo non mutavit, ut nodum, qui nullus erat, exsolveret: *Minimeque equestris ea pugnae facies erat, quum in gradu stantes, simul equorum corporibus impellerentur, ac sæpe vagi currus, exterriti sine rectoribus equi . . . . incursabant.* Ernestus emendationem Lipsii recepit, *ægre diu stantes*, pro *in gradu stantes*; quæ mihi supervacanea videtur. Persequamur sententiam Taciti, et ipsa per se explanabitur. *Covinari se prælio peditum miscuere, minimeque equestris ea pugnae facies erat*, quum cohortes et illi covinarii, qui videlicet desilierant curribus, et peditum more pugnabant, corporibus equorum impellerentur.

In gradu stare satis clare significat *pedibus insistere, pedibus ferri*; si quidem *gradi, ingredi* proprium est *incedentis passibus*, et opponitur *capiti ferri equo vel carru*:

Ingrediturque solo, et caput inter nubila condit;

in hoc Virgiliano, *non ingreditur*, idoneo et necessario acceptum sensus valet idem quod *pedibus insistere, pede terram tangere*. Itaque covinarii, postquam se prælio pedestri miscuerant, quum iniqua et incommoda, sicut in curribus intricatis hæsisset, pugna illis fuisset, maluerunt, quo promptius unum cum hostibus consererent, in gradu stare. *pedites dimicare, quam curribus ferri.* Unde *equi sine rectoribus, vagi currus incursabant transversos aut obvios.*

J. N.

Nº 12. CAP. XLI. *Dum optimus quisque libertorum amore et fide . . .*

Hæc mihi videtur esse illius loci sententia: « Principis animum, relictis hominum de Agricola sermonibus, *exstimulabant*: optimus quisque, amore ductus *et fide* erga principem, ea mente agebat, ut Agricola, fortissimo duce, uti principi persuaderet; *pessimi*, instincti *malignitate*, scilicet male faciendi voluptate *et livore* contra egregium virum, id habebant propositum, ut eum perderent. Itaque *principem* hi et illi diverso consilio *æque exstimulabant*, at *prorum* deteriora suadentibus.

J. N.

FINIS NOTARUM AD VITAM AGRICOLÆ.

STEMM

VIDE
IN QUIBUS NUME

C

C. JULI

Cossutia, C
4.

Cn. Po

N. Filiu

Vi

Nero Cæsar,	Drus
82.	
Uxor	
Julia,	Æcl
Drusi Cæsaris	4.
filia,	
74.	

STEMMA CÆSARUM

UNMORUM, SCRIPTORUM VETERUM,

AC MAXIME

C. CORNELII TACITI

INTELLIGENTIAM ILLUSTRATUM.

ULIUS CÆSAR, nobilissima Juliorum familia genitus, dictatoris en habuit Lucium Julium Cæsarem. Hic prætor, ille prætura nullis evidentibus causis, dum calceantur, repentina morte ius Romæ, Caius Pisis exanimatus a U. c. 670. Julia, eorum ugem habuit C. Marium, septies consulem, seculi sui decus um, dictatori Cæsari virtutis incitamentum. Cæsarem, totius- uliæ, licet Ascanio Iulo, Æneæ filio, et Venere dea ortos se laus maxima fuit DICTATOR CÆSAR. Sueton. in Jul. 1 et 6; 53; Plutarch. in Mario, p. 408.

IA, uxor Caii Julii Cæsaris, dictatoris mater; femina mo- te illustris. Plutarch. in Cæsare, pag. 711. Tacit. Dialog. de

JULIUS CÆSAR, DICTATOR, natus est IV idus Quintiles, ante Christum 100, Mario VI et Valerio Flacco consulibus. in campis, Cn. Pompeii Magni victor, Romæ, terrarum do- travit a. U. c. 706. Quadriennio post, a M. Bruto, C. Cassio, juratis, idibus Martiis a. U. c. 710, occisus est. Vir Roma- imus, et laude dignissimus, nisi, quod summum est in libera men, libertatem perdidisset. Mentis capacitate, animi subli- ritate ingenii supra humanam et naturam, et fidem, euectus, r tantum, sed totum terrarum orbem rebus præclare gestis Ad gloriam tamen, incertum, an ad generis humani injuriam ollatis signis quinquagies dimicavit, et, præter bellorum civi- s, undecies centena et XCI M. hominum a se occisa præliis

scribitur, 1,192,000 hominum. Plutarchus, in Cæsar. p. 715, ait Julium

ipse prodidit. Macrob. Saturnal. I, 12; Vell. Patercul. II, 41 et seqq. Plin. VII, 25.

In nummis appellatur CÆSAR IMP. COS. AVG. PONT. MAX. DICT. PERP. *Cæsar imperator, consul, augur, pontifex maximus, dictator perpetuus.* Post mortem DIVOS VEL DIVVS IVLIVS.

4. **COSUETIA**, uxor Cæsarís, familia equestri, sed admodum dives; Cæsari adhuc prætextato desponsata, postea dimissa. Sueton. in Jul. Cæs. I.

5. **CORNELIA**, Cinnae quater consulis filia, secunda uxor Cæsaris; quam ut repudiaret a dictatore Sylla, neque spe, neque metu unquam compelli potuit. Defunctam, quum quæstor esset, pro rostris laudavit. Sueton. in Jul. I et 6; Plutarch. in Jul. pag. 707.

6. **JULIA**, Cæsaris et Corneliae filia, primum Servilio Cæpioni desponsata; eo deinde repudiato, fuit Cn. Pompeio Magno collocata a. U. c. 695. Illam a. U. c. 700 mortuam laudavit nepos Octavius: in ejus honorem venationes ludosque gladiatorios instituit Cæsar, pater optimus. Sueton. in Jul. 21, in Aug. 8; Dio, XXXVIII, pag. 63; XXXIX, p. 120; XLIII, pag. 225.

7. **CNEIUS POMPEIUS MAGNUS**, Pompeio Strabone et Lucilia a. U. c. 648, pridie kalendas Octobris genitus, conjux Juliae. Pompeio majorem non haberet Roma, si Cæsarem non tulisset. Octavo decimo ætatis anno civilia bella sustinuit. Viginti tres annos natus, privatis ut opibus, ita et consiliis, dignitatem patriæ vindicare aggressus est. Magna ausus, magnificentius conata exsecutus, oram maritimam a prædonibus liberavit; imperium maris populo Romano restituit; Asiam, quam ultimam provinciarum acceperat, eandem mediam fecit; subacta Africa, Magni nomen in spoliis cepit. Ex Ponto, Armenia, Paphlagonia, Cappadocia, Cilicia, Syria, Scythia, Judæis, Albanis, Iberia, insula Creta, Basternis, et super hæc de regibus Mithridate atque Tigrane triumphavit. Tot victoriarum monumentum superstes esse voluit in delubro Minervæ, quod a. U. c. 696, ex manibus dicavit, posita hac inscriptione: **CN. POMPEIVS MAGNVS IMP. BELLO XXX ANNORVM CONFECTO, FVGBIS, FVGATIS, OCCISIS, IN DEDITIONEM ACCEPTIS HOMINVM CENTIES VICIES SEMEL LXXXIII M. (12,183,000 hominum) DEPRESSIS AVT CAPTIS NAVIBVS DCCCXLVI. OPPIDIS, CASTELLIS MDXXXVIII IN FIDEM RECEPTIS. TERRIS A MÆOTIS LACV AD RYBRVM MARE SVBACTIS, VOTVM MERITO MINERVÆ. CIVIS OPTIMVS AC FELICISSIMVS, SI PARCVM FERRE POTVISSET, NEC INEXPLEBILI PECVNIAE CVPIDITATE LABORASSET. DOMINATIONEM DVN VNVS AFFECTAT, VICTVS INTERFICITUR A. U. C. 706; ET CÆSAR, MORTVO ILLACRIMANS, BIS VICTOR VIDETUR, AC SOLVS IMPERAT. Plin. VII, 26; XXXVII, 2; Tacit. Annal. XIII, 6; Vell. Patere. II, 29; Plutarch. in Pompeio, pag. 619.**

diversis temporibus signa contulisse cum tricenis centenis millibus (3,000,000) hominum, decies (1,000,000) interfecisse, totidem cepisse.

In nummis appellatur **CN. MAGN. PIVS. PROCOS. IMP. IMP. ITER. PRAEF. CLAS. ET. ORAE. MARIT. EX. SC.**, id est, *Cneius magnus, pius, proconsul, imperator, imperator iterum, praefectus classis et orae maritimae, ex unatuzconsulto.*

8. **N. CN. POMPEII** et **JULIAE** filius, **Cæsaris** nepos, natus ad maxima, et **Cæsarem** inter ac **Pompeium** pacis vinculum; sed brevi post matrem extinctus est a. U. c. 701. Cum ipso stirps **Cæsaris**, et reipublicæ Romanæ libertas periere. Vell. Patercul. II, 47.

9. **N. CN. POMPEII** et **JULIAE** filia, neptis **Cæsaris**. In partu occubuit mater ejus **Julia** a. U. c. 700; ipsa paucos dies vixit. **Plutarch.** in **Jul.** pag. 647; **Dio**, XXXIX, pag. 120.

10. **POMPEIA**, **Quinti Pompeii** filia, **Lucii Syllæ** neptis, tertia uxor **Cæsaris**, qui illam repudiavit, a **Publio Clodio** adulteratam opinatus. Cur dimisisset interrogatus, respondit, *thalamum Cæsari non modo crimine, sed etiam suspicione vacuum esse debere.* **Sueton.** in **Jul.** 6; **Plutarch.** in **Jul.** pag. 711, in **Cicerone**, pag. 874 et 875.

11. **CALFURNIA**, **L. Calpurnii Pisonis** filia, nupsit **Cæsari** a. U. c. 695. Interfecto conjuge, ad **M. Antonium** confugit; convasatis ex uxoria domo quatuor millibus talentorum, monetæ Gallicæ 18,049,383 fr. **Sueton.** in **Jul.** 81; **Plutarch.** in **Jul.** p. 714, in **Antonio**, pag. 922.

12. **JULIA**, **Caii Julii Cæsaris**, prætorii, et **Aureliæ** filia, **Cæsaris** dictatoris soror, uxor **M. Atii Balbi**. **Sueton.** in **Aug.** 4.

13. **MARCUS ATIUS BALBUS**, stirpe **Aricinus**, **Julix**, dictatoris sororis, conjux, **Augusti** avus; multis imaginibus senatoriis nobilis, **Cæsarum** affinitate nobilior. **Sueton.** in **Aug.** 4.

14. **ATIA**, **M. Atii Balbi** et **Julix** filia, uxor **Caii Octavii**, mater **Augusti**. **Sueton.** in **Aug.** 4; **Tacit.** **Dialog. de Orat.** XXVIII.

15. **CAIUS OCTAVIUS**, **Atix** conjux, **Augusti** pater, oriundus **Velitris**, familia equestri, sed vetere ac locuplete. Post præturam **Macedoniam** sortitus est. Residuam **Spartaci** et **Catilinæ** unum delevit; **Bessos Thracasque** magno prælio fudit, socios tractavit humanissime. Decedens **Macedonia**, priusquam profiteri se candidatum consulatus posset, morte repentina obiit. Ex priore cum **Ancharia** matrimonio **Octaviam** suscepit, quæ ad stirpem **Cæsarum** nihil pertinet. **Sueton.** in **Aug.** 3, 4 et 5.

16. **OCTAVIA**, **Atix** et **Octavii** filia, soror **Augusti**; primum **Fausto Syllæ** destinata, deinde **Claudio Marcello** et **M. Antonio** nupta; femina virtutum et literarum studiis commendatissima. Defunctam a. U. c. 743, laudavit **Augustus**. **Corinthii** templum ei sacrarunt. **Sueton.** in **Jul.** 27; **Dio**, LIV, p. 546; **Pausanias**, II, 3, in **Corinth.**; **Plin.** III, 2, sect. 3.

17. **CAIUS CLAUDIUS MARCELLUS**, **Octaviæ**, sororis **Augusti**, conjux; consulatum gessit a. U. c. 704. Licet **Cæsari** dictatori affinis, fuit tamen ei inimicissimus. **Sueton.** in **Jul.** 27; **Dio**, XL, p. 148.

18. **MARCUS MARCELLUS**, Octaviæ et Claudii Marcelli filius, maxime spei juvenis, Augusto carissimus, et successionis, in quam alebatur, capax; sed flagrantibus populi Romani studiis intra juventam ereptus est a. U. c. 731. Memoriam ejus maximis honoribus prosecutus est Augustus; immortalē fecit Virgilius. Tacit. *Annal.* II, 41, et III, 64; Dio, LIII, pag. 517; Virgil. *Æneid.* VI, 883.

19. **POMPEIA**, Sexti Pompeii filia, M. Marcello desponsa a. U. c. 715. Dio, lib. XLVIII, pag. 380.

JULIA, Augusti et Scriboniæ filia, M. Marcello nupta a. U. c. 729. Dio, LIII, p. 515. De illa plura dicentur infra num. 47.

20. **MARCELLA** major, Claudii Marcelli et Octaviæ filia; primo uxor, ut mihi videtur, Apuleii, deinde Valcrii Messalæ. Sueton. in *Aug.* 53; Dio, LIV, pag. 543.

21. **APULEIUS**, Marcellæ majoris maritus, forte filius Sexti Apuleii, qui consulatum gessit a. U. c. 725. Dio, LIV, pag. 543.

22. **APULEIA VARILIA**, neptis Octaviæ sororis Augusti, Apuleii et Marcellæ majoris filia. damnata adulterii a. U. c. 770, et ultra ducentimum lapidem ablegata. Tacit. *Annal.* II, 50.

23. **M. VALERIUS MESSALA BARBATUS**, alter Marcellæ majoris maritus, consul a. U. c. 742. Sueton. in *Aug.* 63, in *Claud.* 26; Dio, LIV, pag. 541.

24. **M. VALERIUS MESSALA BARBATUS**, Messalæ Barbati et Marcellæ majoris filius, Messalinæ pater. Sueton. in *Claud.* 26.

25. **DOMITIA LEPIDA**, Antoniæ minoris et L. Domitii Ahenobarbi filia, uxor Messalæ Barbati, mater Messalinæ. Femina impudica, infamis, violenta; forma, ætate, opibus, vitiis, Agrippinæ, Neronis matris, æmula: ideo morte damnata a. U. c. 807. Tacit. *Annal.* XI, 37; XII, 64. Sueton. in *Claud.* 26, in *Ner.* 7.

26. **VALERIA MESSALINA**, Messalæ Barbati et Domitiæ Lepidæ filia, uxor Claudii imperatoris: novæ, et furori proximæ, libidinis femina. Quam imperator Ostiæ diversaretur, Sillio nubere ausa est. Inaudita ob scelus occisa a. U. c. 801. Sueton. in *Claud.* 26; Tacit. *Annal.* XI, 26 et seqq.

In nummis appellatur ΟΥΑΛΕΡΙΑ ΜΕΣΣΑΙΝΑ. ΜΕΣΣΑΙΝΑ ΣΙΒΑΣΤΗ., id est, *Valeria Messalina, Messalina Augusta*. Olim fuit in museo collegii Ludovici Magni ærea ejus statua, inscripta: M^{ES}. A^{UG}., id est, *Messalina Augusta*.

TIBERIUS CLAUDIUS, IMPERATOR V, conjux Messalinæ. De illo dicetur infra num. 101.

27. **MARCELLA** minor, Octaviæ et Marcelli filia, primum M. Vipentii Agrippæ, deinde M. Julii Antonii uxor. Sueton. in *Aug.* 63; *Plutarch.* in *Anton.* pag. 955.

S VIPSANIUS AGRIPPA, Marcellæ minoris maritus, postea Juliæ, illiæ. De illo plura num. 47.

¶ **liberi**, quos Vipsanius Agrippa ex Marcella minore suscepit, ut Juliam, Augusti filiam, uxorem duceret. Sueton. in

MARCUS JULUS ANTONIUS, M. Antonii triumviri et Fulviæ filius, minoris, ab Agrippa dimissæ, maritus: consulatum gessit 744. Vir projectæ libidinis, et ob adulterium Juliæ, Augusti rite punitus. Egregium carmen illi inscripserat Horatius, Pindari et æmulus. Tacit. Annal. III, 18; IV, 44. Dio, LIV, pag. 546; 555; Horat. IV, od. 2.

CIVIS ANTONIUS, Juli Antonii et Marcellæ minoris filius. Ob scelus adhuc admodum adolescentulus in civitatem Massiliensem ab sepositus est, ut specie studiorum nomen exsilii tegetetur. Obiit 78. Tacit. Annal. IV, 44.

MARCUS ANTONIUS, triumvir, M. Antonii, oratoris, filius, alter sororis Augusti, maritus, quam uxorem accepit a. U. c. 714. repudiavit a. U. c. 722, ut Cleopatræ, Ægypti reginarum novissime serviret. Cæsare dictatore occiso, sestertium septies millies, nonetæ 134,503,876 fr., ad ædem Opis depositum occupaverat. Simus, in triumviratu prægravis, et scelere proscriptionum infama sæpe consecuturus, nisi fortuna sua inferiorem, aut potius se semper præstitisset. Ad Actium victus a. U. c. 724, multa riuina morte redemit, scriptis tamen et morte Ciceronis æternum Vell. Patercul. II, 60 et 87; Dio, L. pag. 420; Plin. VII, 45; in Anton.; Cicero in Philippic.

IMIS appellatur **M. ANTON. M. F. M. N. AVG. IMP. COS. DESIG. . TERT. IIIIVIR. R.F.C.**, id est, *Marcus Antonius, Marci filius, ppos, augur, imperator, consul designatus iterum et tertium, reipublicæ constituendæ.*

ANTONIA major, Octaviæ, Augusti sororis, et M. Antonii triumviri et L. Domitii Ahenobarbi. A Tacito Antonia minor appellatur; Antoniam majorem ex Fulvia ante suscepit Antonius. At Dio peripseit Antoniam Cn. Domitio fuisse desponsatam. Dio, XLVIII, 5; Tacit. Annal. IV, 44; Sueton. in Nerone, 5; Plutarch. in ag. 955.

CIVIS DOMITIUS AHENOBARBUS, Cn. Domitio, Cæsaris dictatoris fratre, genitus, maritus Antoniæ majoris. Vir profusus, arrogans, exercitu Albim transcendit; longiusque penetrata Germania, usquam priorum, insignia triumphii adeptus est. Obiit a. U. c. ton. in Nerone, 4; Tacit. Annal. IV, 44.

CIVIS DOMITIUS AHENOBARBUS, Antoniæ majoris et Lucii Domitii Agrippinam, Germanici filiam, uxorem duxit a. U. c. 781; cou-

tonium ad Actium superavit; ac tandem unus Julianarum etiam partium dux reliquus, cuncta, discordiis civilibus fessa, nomine principis ad imperium accepit. Tunc pacis studiosus, doctorum hominum cultor, egręgiarum artium instuctor munificus, omnium animos per annos fere quadraginta quatuor sibi adeo devinxit, ut AUGUSTUS, PATER PATRIÆ appellaretur. Scythæ et Sarmatæ, Garamantes ac Bactri, Seres et Indi, orando fœderi legatos miserunt; Roma et celeberrimæ provinciarum urbes, tamquam Deo, templa, sacerdotes et collegia vivo mortuove consecrerunt. Obiit decimo quarto kal. Septembris, a. U. c. 767. Vir, si diligenter estimetur cuncta, fama quam virtutibus celebratior; nunquam principatum adepturus, nisi pessimi fuissent Lepidus et Antonius, maximus dictator Cæsar, optimus Vipsanius Agrippa. Laudandus tamen quod imperium, aliena virtute partum, arte plurima sustinuerit, et Romam, quam læritiam acceperat, marmoream reliquerit. In ipsa sua felicitate ita varius, ut inter omnes sortis humanæ casus semper collocatus, nemo magis ex omnibus mortalibus hominem esse se, dum inter homines erat, sensit. Sueton. in Aug. 5 et 100; Tacit. Annal. I, 1; XIII, 6; Florus, IV, 12; Aurel. Victor de Cæsaribus, c. 1; Plin. VII, 45; Senec. consol. ad Polyb. cap. 34.

In nunciis ante principatum appellatur C. CÆSAR DIVI F. IMP. IIIII. R. P. C. COS. LIBERTATIS P. R. VINDEX., id est, *Cuius Cæsar, divi filius, imperator, triumvir reipublicæ constituendæ, consul, libertatis populi Romani vindex.*

In principatu, CÆSAR AVG. AVGVSTVS. DIVI F. IMP. COS. PONT. MAX. TR. POT. PATER PATRIÆ., id est, *Cæsar Augustus. Augustus, Divi filius, imperator, consul, pontifex maximus, tribunicia potestate, pater patriæ.*

Post mortem, DIVVS AVGVSTVS. DEO AVGVSTO.

44. CLODIA, Publii Clodii et Fulviæ filia, M. Antonii triumviri prævigna, quam, firmandæ pacis causa, Augustus duxit uxorem, vixdem nubilem. At, similitate cum Fulvia socru exorta, diuisit intactam adhuc et virginem. Sueton. in Aug. 62.

45. SCRIBONIA, Lucii Scribonii Libonis soror, uxor Augusti: antea duobus consularibus nupta, quorum ex altero, Scipione dicto, Corneliam filiam habuerat. Augustus Scriboniam diuisit a. U. c. 715, sive, ut ipse scripsit, morum ejus perversitatem pertæsus, sive potius, quod illa nimiam pellicis Livix potentiam liberius doleret. Sueton. in Aug. 63 et 69; Dio, XLVIII, pag. 366 et 377; Propert. IV, Eleg. 2.

46. JULIA, Augusto et Scribonia a. U. c. 715 genita, primo Marcelli, secundo Agrippæ, tertio Tiberii uxor. Femina, turpitudinis avida, quæque magnitudinem fortunæ suæ peccandi licentia metiebatur. Illam ob adulteria et consilia parricidæ palam facta, in insulam Pandatariam Augustus ablegavit circa a. U. c. 752. Omnis spei egenam inopia ac tæbe longa peremit Tiberius, exvunte a. U. c. 767. Plin. VII, 45; Dio, LV, p. 555; Tacit. Annal. I, 53; Vell. Patercul. II, 100.

In nummis IOTAIA. IOTAIA AΦPOΔITH., id est, *Julia. Julia Venus.*

MARCUS MARCELLUS, Octaviæ et Claudii Marcelli filius, maritus Julii Augusti filii. De hoc optimo juvene dictum est supra num. 18.

47. MARCUS VIPSANIUS AGRIPPA, ignobilis loco, et rusticitati propior, quam deliciis, sed optimus militia, et amicus integerrimus. Terra marique victor, Augusti imperium firmavit. In illa sua torvitate, literarum et artium studiosus, orbem terrarum diligentissime descripsit, et orbi spectandum in tabula geographica proposuit: præcipuam auctoritatem tabulis ac statutis publicæ fecit; easque omnes publicandas, nec in villarum exsilia pellendas magnifice scripsit. Non Urbem tantum, sed Italiam admirandis, tam ad ornamentum, tum ad utilitatem operibus locupletavit. Augustus, ne beneficiorum immemor videretur, geminatis consulatibus illum extulit, tribunicie ac censorie sue potestatis participem fecit; et, defuncto Marcello, generum sumpsit a. U. c. 733; maximis honoribus majorem semper expertus. Novitate sua tam multis rebus nobilitata, obiit Agrippa a. U. c. 742, ætatis sue quinquagesimo primo. Augustum virtutum suarum olim æmulum, tunc laudatorem habuit; merito dictus CIVIUM MAXIMUS. Tacit. Annal. I, 3; Plin. III, 2; VII, 8; XXXV, 4, sect. 9; Dio, LIV, pag. 525, 541 et seq.; Vell. Patercul. II, 96.

In nummis appellatur M. AGRIPPA L. F. COS. DES. COS. TER. PRAEF. ORAE. MARIT. ET CLASS., id est, *Marcus Agrippa, Lucii filius, consul designatus, consul tertium, præfectus oræ maritimæ et classis.*

48. CAIUS CÆSAR, Agrippæ et Julii filius, natus a. U. c. 734. Ab Augusto adoptatus, princeps juventutis, consul; at fato brevis, nec tamen inglorius, in Lycia obiit, nono kal. Martias, a. U. c. 757, quum ex Armenia remearet. Tacit. Annal. I, 3; Dio, LIV, pag. 526; Noris Cenotaphia Pisana Dissert. II, 17, p. 347 et seqq.

In nummis C. CÆSAR AVGVSTI F. AVGVST. PONT. COS. DES. COS., id est, *Caius Cæsar, Augusti filius, augur, pontifex, consul designatus, consul.*

LIVIA, soror Germanici, Caii Cæsaris uxor. Tacit. Annal. IV, 40. De illa infra num. 71.

49. LUCIUS CÆSAR, Agrippæ et Julii filius, Caii Cæsaris frater, natus a. U. c. 737. Augustus illum in Cæsarem domum induxit, principem juventutis appellavit, consulem destinavit. Massiliæ occubuit mense Augusto a. U. c. 755, quum ad Hispanienses exercitus proficisceretur. Tacit. Annal. I, 3; Noris Cenotaphia Pisana Dissert. II, 15, pag. 265 et seqq.

In nummis L. AVGVSTI F. PRINC. IVVENT., id est, *Lucius, Augusti filius, princeps juventutis.*

In amborum fratrum nummis, C. ET L. CÆSARES AVGVSTI F. COS. D. PRINC. IVVENT., id est, *Caius et Lucius Cæsares, Augusti filii, consules designati, principes juventutis.*

50. MARCUS AGRIPPA CÆSAR POSTUMUS, Agrippæ et Julii filius, Caii et Lucii Cæsarem frater, post patris mortem genitus a. U. c. 742. Illum

adoptavit Augustus, quinto kalendas Julius anni 757; sed rudem horarum artium, et robore corporis stolidè ferocem, postea abdicavit, et in insula Planasiam ablegavit. Nullius tamen flagitii compertum, post ablegationem desideravit. Ejus cæde imperium auspicatus est Tiberius a. U. c. 767. Dio, LIV, pag. 542; Vell. Patercul. II, 104; Tacit. Annal. I, 3 et 6; Plin. VII, 45.

In nummis AGRIPPA CÆSAR.

51. AGRIPPINA, Agrippæ et Juliæ filia, Germanici uxor. Femina ingenii animi, impenetrabilis pudicitiae; sed superior et æquior quam ut artis Liviae ferret. Ipsa sua virtute infelix, occubuit in insula Pandataria, quinto decimo kalendas Novembris a. U. c. 786. Tacit. Annal. IV, 12; VI, 25; XIV, 63.

In nummis imperante filio suo Caio Caligula cæsis, appellatur ANTONINA AVGVSTA. AGRIPPINA M. F. MAT. C. CAES. AVG. GERM. OEA AGRIPPINA, id est, *Agrippina, Marci filia, mater Caii Cæsaris Augusti Germanici. Diva Agrippina.*

GERMANICUS, Neronis Drusi et Antoniae minoris filius, Agrippinae maritus. De hoc optimo Cæsare dicitur infra num. 81.

52. JULIA, Agrippæ et Juliæ filia, L. Æmilii Pauli uxor, matris sui libidinum æmula. Augustus convictam adulterii in insulam Trimetum projecit a. U. c. 761. Illic obiit a. U. c. 781. Tacit. Annal. IV, 71.

53. LUCIUS ÆMILIUS PAULUS, Pauli Æmilii Lepidi, censoris a. U. c. 732, et Corneliae filius, Juliæ, Agrippa et Julia genitæ maritus. Sueton. in Aug. 64; Dio, LIV, pag. 521.

54. MARCUS ÆMILIUS LEPIDUS, Lucii Æmilii et Juliæ filius, Drusilla maritus, sororum ejus stuprator, libidinum societate Caio Caligulae diu acceptissimus, et successioni destinatus. Majestatis reus interemptus est a. U. c. 792. Caius, quasi superatis hostibus, donativum militibus distribuit, et tres gladios, in necem suam præparatos, Marti Ultori consecravit. Dio, LIX, pag. 648 et 657; Sueton. in Caio, c. 24 et 36; Tacit. Annal. XIV, 2.

55. ÆMILIA LEPIDA, Lucii Æmilii et Juliæ filia, Augusti proneptis Claudio admodum adolescenti, et postea imperatori desponsata, deinde Junii Silani uxor. Sueton. in Claud. 26; Plin. VII, 13.

56. JUNIUS SILANUS, Æmiliae Lepidae maritus. Forte ille ipse Marcus Junius Silanus, qui consulatum gessit cum L. Norbano Flacco a. U. c. 772. Tacit. Annal. II, 59.

57. MARCUS JUNIUS SILANUS, Junii Silani et Æmiliae Lepidae filius, quem divus Augustus neptis suae nepotem vidit genitum quo excessit auro a. U. c. 767; Plin. VII, 13. Homo minime malus, quem Caius Caligula *pecudem auream* appellare erat solitus. Illum tamen, Asiae proconsulem, Nero veneno interemit a. U. c. 807. Tacit. Annal. XIII, 1.

8. **N.** uxor **M. Junii Silani**, mater **Lucii Silani Torquati**. Nusquam
nen ejus appellatur.

9. **LUCIUS SILANUS TORQUATUS**, **M. Junii Silani** filius, atnepos Au-
sti, ejusque stirpis ultimus: ob claritudinem generis et modestam juven-
a, nullo crimine, a Nerone interfectus a. U. c. 818. Tacit. Annal.
VI, 7, 8 et 9.

10. **LUCIUS JUNIUS SILANUS**, **Junii Silani** et **Æmilie Lepidæ** filius,
Augusti abnepos. Claudius filiam suam Octaviam ei desponsaverat a. U. c.
4: postea affinitatem diremit, Silanumque præturam ejurare et mori
egit a. U. c. 802. Dio, LX, pag. 668; Tacit. Annal. XII, 3 et 8.

61. **JUNIUS SILANUS TORQUATUS**, **Junii Silani** et **Æmilie Lepidæ** filius,
Augusti abnepos, **Lucii Silani Torquati** patruus. Quod supra **Junie** fami-
e claritudinem divum Augustum abavum ferret, illum Nero mori adegit
U. c. 817. Uterque Torquatus mense Junio interfectus. Tacit. Annal.
V, 35; XVI, 8 et 12; Dio LXII, pag. 714.

62. **JUNIA CALVINA**, **Junii Silani** et **Æmilie Lepidæ** filia, Augusti ab-
ptis: decora et illustris femina, sed procax. Artibus Agrippinæ Italia
alsam, patriæ reddidit Nero a. U. c. 812. Ad Vespasiani tempora vitam
cotraxit. Tacit. Annal. XII, 4 et 8; XIV, 12; Sueton. in Vespas. 23.

63. **VITELLIUS**, **L. Vitellii** censoris et **Sextillie** filius, **Junie Calvinæ**
maritus, consul a. U. c. 801. Calvinam inter et Vitellium ante a. U. c.
12, divortium fuisse patet ex Tacito Annal. XII, 4; Sueton. in Vitellio
et 18.

64. **LEPIDA**, **Junii Silani** et **Æmilie Lepidæ** filia, uxor **C. Cassii**, **Syriæ**
residis, **L. Silani Torquati** amita. Confictis criminibus, **Neronis** judicio
emissa fuit a. U. c. 818. Tacit. Annal. XVI, 8 et 9.

65. **CAIUS CASSIUS**, **Syriæ** præses, **Lepidæ** maritus, peritia legum cele-
ratissimus, in insulam Sardiniam deportatus est a. U. c. 818, quod, inter
ujorum imagines, **C. Cassii** effigiem, **DVCI PARTIVM** inscriptam, coluisset.
Tacit. Annal. XII, 11 et 12; XVI, 8 et 9.

TIBERIUS, tertius **Julie** maritus. De hoc imperii Romani et dissimula-
onis principe dicetur infra num. 68.

66. **LIVIA**, dicta quoque **LIVIA DRUSILLA**, post Augusti mortem vulgo
ppellata **JULIA AUGUSTA**, **Livii Drusii Claudiani** filia; primo uxor **Tibe-
rii Claudii Neronis**, deinde Augusto nupta a. U. c. 716. Femina genere,
orma, domus sanctitate Romanarum eminentissima, sed mater impotens,
xor facilis, cum Augusti artibus et Tiberii simulatione bene composita,
lominationis cupida, Germanico et Agrippinæ iniqua. Obiit a. U. c. 782,
ata annos octoginta sex. Vell. Patercul. II, 75; Sueton. in Tiber. 3 et 4;
Dio XLVIII, pag. 366 et 383; Tacit. Annal. V, 1.

IA NUMMIS **LIVIA AUGUSTA**. **IVLIA AVGVSTA GENETRIX ORBIS**. **AVGVSTA**
MATER PATRIÆ.

VS CAES. TI. AVG. P. DIVI AVG. N. PONT. COS. TR. P.,
Tiberii Augusti filius, divi Augusti nepos, pontifex,
testate.

quoque LIVILLA, Neronis Claudii Drusi et Antoniae
 Principis et Claudii soror, primo Caio Caesari, deinde
 a. Ambitione demens femina. A Sejano, municipali
 et in conjugii spem ac regni consortium erectam non
 sui, necem machinari. Cognito scelere, non modo
 quae quoque ac memoriam ejus atrociter saevitum est.
 1, in Tiber. 62; Tacit. Annal. IV, 3 et 40; VI, 2; Dio,

Drusi Caesaris et Liviae filius, Tiberii nepos, natus cum
 a. U. c. 772. Quod tanto gaudio avum principem affectit,
 Romanorum ejusdem fastigii viro geminam stirpem editam
 Caligula illum imperio, deinde vita privavit a. U. c. 790.
 II, 84; Dio, LIX, p. 640 et 645.

Drusi Caesaris et Liviae, frater gemellus Tiberii: mortuus est
 a. c. 776. Tacit. Annal. II, 84; IV, 15. Ab erudito Harduino,
 p. 693, appellatur DRUSUS. Postea in MSS. notis suo exem-
 mendavit, GERMANICUS. Utrumque nomen divinavit.

Drusi Caesaris et Liviae filia; primo Neronis Caesaris, deinde
 li uxor, dolo Messalinæ interfecta a. U. c. 796. Tacit. Annal.
 17; XIII, 19 et 32. Dio, LX, p. 677. Illam Sejano desponsam
 aras, p. 550.

Germanici et Agrippinae filius, Juliae maritus. De illo

BLANDUS, avo, Tiburte, et equite Romano, genitus,
 conjux, quam uxorem duxerat a. U. c. 786. Tacit. Annal.
 LVIII, p. 634.

PLAUTUS, Rubellii Blandi et Juliae filius, Tiberii pro-
 populi, qui illum imperio destinabat, a Nerone interfectus
 Tacit. Annal. XIII, 19; XIV, 22 et 58.

POLLUTIA, Lucii Antistii Veteris filia, Sextiae neptis,
 Plauti. A Nerone cum patre ac matre interfecta a. U. c. 818,
 iveret, Rubellium, maritum suum, interfectum esse expro-
 pr. Tacit. Annal. XIV, 58; XVI, 10 et 11.

Augusti et Scriboniae filia, Tiberio imperatori nupta a. U. c.
 7, p. 543. De illa dictum supra n. 46.

erii imperatoris et Juliae filius, natus Aquileiae. Extinctus est
 circa a. U. c. 748. Sueton. in Tiber. 7; Dio, LV, p. 554.

CLAUDIUS DRUSUS, Tiberii Claudii Neronis et Liviae filius,
 a. c. 716; *adolescens, teste Velleio*

Post mortem DIVA LIVIA DIVI AVG. ΙΟΤΑΙΑ ΘΕΑ CEBACTH., id est *diva Livia, divi Augusti. Julia diva Augusta.*

67. TIBERIUS CLAUDIUS NERO, Liviæ maritus, Tiberii imperatoris pater prætorius et pontifex. Magni vir animi, doctissimique ingenii. Antea triumviri partes secutus, in Siciliam a. U. c. 714 recessit cum Livia, qua per itinerum avia, uno comite, Cæsaris, mox futuri sui mariti, armis fugiebat, et bimum Tiberium, futurum ejusdem Cæsaris filium et heredem sinu gestabat. Reconciliata pace, uxorem suam Liviã petenti Augustus concessit a. U. c. 716. Triennio post diem obiit a. U. c. 719. Vell. Patercul. II, 75; Sueton. in Tiber. 4 et 6; Dio, XLVIII, pag. 366.

68. TIBERIUS NERO, Tiberii Claudii Neronis et Liviæ filius, natus sexti decimo kalendas Decembris, a. U. c. 712; ab Augusto adoptatus anno 757; princeps anno 767; mortuus septimo decimo kalendas Aprilis, anno 799 Romanos vicerat Julius Cæsar, victos foverat Augustus, servos facti Tiberius; dominationis adhuc crudos, et Cæsareæ auctoritatis jam peractos vix aliter retenturus. Servitutis tamen ita temperans, ut quum servo faceret, serviles eorum animos argueret. Vir prorsus singularis, emittentium virtutum æque ac vitiorum osor, bona inter ac mala anceps, ante principatum fortissimus, in principatu astutissimus, continua dissimulatione et imminentiibus semper periculis factus hominum tristissimus. Ferè ejus dictum precrebuit:

Ἐμοῦ θανόντος γαῖα μυχθᾶτω πυρί.

Me mortuo terra misceatur igni.

Beatumque appellabat Priamum, qui simul cum patria et regno perierit Vell. Patercul. II, 75; Tacit. Annal. I, 3, et VI, 51, Plin. XXVIII, 2 Suidas, ΤΙΒΕΡΙΟΣ.

In nummis Τ. CÆSAR AVGVSTVS DIVI AVG. P. IMP. COS. AVGV. PONT. MAX. TR. POT., id est, *Tiberius Cæsar Augustus, divi Augusti filius, imperator, consul, augur, pontifex maximus, tribunicia potestate.*

69. VIPSANIA AGRIPPINA, M. Vipsanii Agrippæ et Pomponiæ filia neptis Cæcillii Attici, ad quem sunt scriptæ Ciceronis epistolæ; primæ Tiberii imperatoris uxor, quam invitæ gravidam dimisit a. U. c. 742 ut Juliam, Augusti filiam, uxorem acciperet. Tacit. Annal. I, 12; Sueton. in Tiber. 7; Dio, LIV, p. 543. Post discidium Vipsania Agrippina nupsit Asinio Gallo, patri consulari, cujus stemma dedimus in excurs. ad Annal. III, 75. Una omnium Agrippæ liberorum miti obitu excessit a. U. c. 771 Tacit. Annal. III, 19.

70. DRVSUS CÆSAR, Tiberii imperatoris et Agrippinæ filius, natus a. U. c. 739. Juvenis impatiens æmuli, animo commotior et ad vitium ita pronus, ut non alio magis patrem suum Tiberium regenerasse diceretur. Illum jam ter consulem, et fortunæ capacem, veneno extinxit Sejanus a. U. c. 776. Dio, LIV, p. 543; Tacit. Annal. I, 55; III, 56; IV 3 et 8; Plin. XIV, 22.

In nummis, DRVSVS CAES. TY. AVG. P. DIVI AVG. N. PONT. COS. TR. P., id est, *Drusus Caesar, Tiberii Augusti filius, divi Augusti nepos, pontifex, consul, tribunicia potestate.*

71. LIVIA, dicta quoque LIVILLA, Neronis Claudii Drusi et Antoniae minoris filia, Germanici et Claudii soror, primo Caio Caesari, deinde Druso Caesari nupta. Ambitione demens femina. A Sejano, municipali adultero, foedatam, et in conjugii spem ac regni consortium erectam non viduit Drusi, mariti sui, necem machinari. Cognito scelere, non modo non ipsam, sed in effigies quoque ac memoriam ejus atrociter saevitum est. Sueton. in Claud. 1, in Tiber. 62; Tacit. Annal. IV, 3 et 40; VI, 2; Dio, LVIII, p. 628.

72. TIBERIUS, Drusi Caesaris et Liviae filius, Tiberii nepos, natus cum matre gemello a. U. c. 772. Quod tanto gaudio avum principem affecit, ut nulli ante Romanorum ejusdem fastigii viro geminam stirpem editam accitaret. Caius Caligula illum imperio, deinde vita privavit a. U. c. 790. Tacit. Annal. II, 84; Dio, LIX, p. 640 et 645.

73. N. filius Drusi Caesaris et Liviae, frater gemellus Tiberii: mortuus est quadrimus a. U. c. 776. Tacit. Annal. II, 84; IV, 15. Ab erudito Harduino, Select. Oper. p. 693, appellatur DRVSUS. Postea in MSS. notis suo exemplari additis emendavit, GERMANICUS. Utrumque nomen divinavit.

74. JULIA, Drusi Caesaris et Liviae filia; primo Neronis Caesaris, deinde Rubellii Blandi uxor, dolo Messalinae interfecta a. U. c. 796. Tacit. Annal. III, 29; VI, 27; XIII, 19 et 32. Dio, LX, p. 677. Illam Sejano desponsam fuisse ait Zonaras, p. 550.

NERO CAESAR, Germanici et Agrippinae filius, Juliae maritus. De illo infra n. 82.

75. RUBELLIUS BLANDUS, avo, Tiburte, et equite Romano, genitus, alter Juliae conjux, quam uxorem duxerat a. U. c. 786. Tacit. Annal. VI, 27; Dio, LVIII, p. 634.

76. RUBELLIUS PLAUTUS, Rubellii Blandi et Juliae filius, Tiberii proaequus; ob vota populi, qui illum imperio destinabat, a Nerone interfectus a. U. c. 815. Tacit. Annal. XIII, 19; XIV, 22 et 58.

77. ANTISTIA POLLUTIA, Lucii Antistii Veteris filia, Sextiae neptis, uxor Rubellii Plauti. A Nerone cum patre ac matre interfecta a. U. c. 818, quod, dum viveret, Rubellium, maritum suum, interfectum esse exprobrare videretur. Tacit. Annal. XIV, 58; XVI, 10 et 11.

JULIA, Augusti et Scriboniae filia, Tiberio imperatori nupta a. U. c. 742. Dio, LIV, p. 543. De illa dictum supra n. 46.

78. N. Tiberii imperatoris et Juliae filius, natus Aquilinae. Extinctus est adhuc infans circa a. U. c. 748. Sueton. in Tiber. 7; Dio, LV, p. 554.

79. NERO CLAUDIUS DRVSUS, Tiberii Claudii Neronis et Liviae filius, Tiberii imperatoris frater, natus a. U. c. 716; *adolescens, teste Velleio*

Paterculo, II, 97, *tot tantarumque virtutum, quot et quantas mature mortalitatis recipit, vel industria percipit*. Prætor, ædilis, consul, Germanis domitor, et GERMANICI cognomen posteris adeptus, obiit a. U. c. 745. Merito appellatus eximia Claudiæ familiz gloria, et rarum patriæ ornamentum. Defunctum ita pro concione laudavit Augustus, *ut Deos precatus sit, similes ei Cæsares suos facerent; sibi que tam honestum quandoque exitum darent, quam illi dedissent*. Sueton. in Claud. I, in Tiber. 4; Dio, LV, p. 548; Valer. Maxim. IV, 3, n. 3.

In nummis, NERO CLAUDIVS DRVSVS GERMANICVS IMP., id est, imperator.

ANTONIA minor, Octaviæ sororis Augusti et M. Antonii triumviri filia, Neronis Claudii Drusi conjux. De hæc spectatissima femina dictam supra num. 42.

80. NN. Neronis Claudii Drusi et Antoniz minoris filii. Ante a. U. c. 745 mortui. Sueton. in Claud. I.

81. GERMANICVS CÆSAR, Nerone Claudio Druso et Antonia minore genitus, optimorum parentum filius optimus, et populo Romano carissimus. Tiberius, jubente Augusto, illum adoptavit a. U. c. 757; factus princeps, invidit; Livia Pisonis et Plaucinz veneno interemit a. U. c. 772, haud multum triginta annos egressum; juvenem civilis ingenii, voluptatis modicum, visu et auditu venerabilem, comem in socios, mansuetum in hostes, virtutibus Alexandro magno comparandum, nulla vitiorum societate superiorem. Ereptum et cum eo perditam omnem libertatis spem doluit Roma; indoluere gentes exteræ, et æternum optimi Cæsaris manere desiderium. Tacit. Annal. I, 3; II, 72 et 73. Dio, LV, p. 557.

In nummis, duin vivebat, GERMANICVS CÆSAR TI. AVG. P. DIVI AVG. N. COS. DES., id est, *Germanicus Cæsar, Tiberii Augusti filius, divi Augusti nepos, consul designatus*.

Post mortem, imperitante filio Caio Caligula, GERMANICVS CÆS. P. CÆS. AVG. GERM., id est, *Germanicus Cæsar, pater Cæsaris Augusti Germanici*. In nummis Mitylenæorum, ΘΕΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ, *divus Germanicus*.

AGRIPPINA, Vipsanii Agrippæ et Juliæ filia, uxor Germanici. Femina nobilitate et virtute princeps, de qua dictum supra n. 51.

82. NERO CÆSAR, Germanici et Agrippinz filius, matri suæ percarus. Artibus Scjani, Drusique fratris sui scelere perit a. U. c. 784. Tacit. Annal. IV, 59 et 60; V, 3 et 4. Sueton. in Tiber. 54; Dio, LVIII, pag. 626.

In nummis cum fratre suo Druso conjunctus, NERO ET DRVSVS CÆSARES.

JULIA, Drusi Cæsaris et Liviz filia, Neroni Cæsari nupta a. U. c. 773. Tacit. Annal. III, 29. De illa jam egimus supra n. 74.

83. DRVSVS CÆSAR, Germanici et Agrippinz filius, Neronis Cæsaris

frater; juvenis præferox, et fratris sui necis particeps. Custodia clausum a. U. c. 783, Tiberius illum fame enecuit a. U. c. 786. Tacit. Annal. IV, 60; VI, 23 et 24; Dio, LVIII, p. 623.

In nummis cum fratre suo Nerone conjunctus, NERO CÆSAR DRUSVS CÆSAR IVIRI., id est, *duumviri*.

84. ÆMILIA LEPIDA, M. Lepidi filia, uxor Drusi Cæsaris, quem crebris criminibus insecuta est. Impunita, dum superfuit pater; post a delatoribus correpta, se ipsa interemit a. U. c. 789. Tacit. Annal. IV, 20; VI, 27 et 40.

85. CAIUS CÆSAR, Germanici et Agrippinæ filius, amabili pueritia et insigni festivitate, Augusto, vel post mortem, carissimus. Jam puerascens obiit. Sueton. in Caio, 7 et 8.

86. CAIUS CÆSAR, dictus CALIGULA, IMPERATOR IV, Germanici et Agrippinæ filius, natus Antii pridie kalendas Septembres, Germanico et Capitone Coss. a. U. c. 765. Gnarus simulationis, dum vixit Tiberius. Animos prodidit et efferavit principatus. Nihil jam nisi portentosum cogitavit ac gessit: et quum Deus haberi vellet, fax generis humani evasit. Adeo sanguinis avidus, ut solitus esset dicere: *Utinam populus Romanus unam cervicem haberet, quam præcideret!* Immensas opes, totumque illud Tiberii vicies ac septies millies sestertium, Gall. mon. 518,800,667 fr. non toto vertente anno, absumpsit. Nec mirum in eo, qui uno die centies sestertio, Gall. mon. 1,921,484 fr. cænalet, et super alia muliebria soccalos e margaritis indueret. Interemptus est nono kalendas Februarii, a. U. c. 794. Princeps, *quem videtur rerum natura edidisse, ut ostenderet quid summa vitia in summa fortuna possent.* Senec. consol. ad Helviam, 9; Sueton. in Caio, 8, 37 et 58. Plin. VII, 8; XXXVII, 2. Tacit. Annal. VI, 20.

In nummis, C. CÆSAR AVG. GERMANICVS TI. AVG. P. DIVI AVG. N.; in aliis, DIVI AVG. FRON. ΓΑΙΟϞ ΚΑΙ ΑΡ ΘΕΟϞ ΑΤΤΟΚΡΑΤΩΡ: id est, *Caius Cæsar Augustus Germanicus, Tiberii Augusti filius, divi Augusti nepos, divi Augusti pronepos. Caius Cæsar, Deus, imperator.* Ut filius adoptivus Tiberii, erat Augusti nepos; ut filius Germanici, erat Augusti pronepos.

87. CLAUDIA, appellata a Suetonio JUNIA CLAUDILLA, M. Silani filia, nupta Caio Caligulæ a. U. c. 786, ex partu mortua. Tacit. Annal. VI, 20; Sueton. in Caio, 12.

88. LIVIA ORESTILLA, a Dione dicta CORNELIA ORESTINA, uxor Caii Caligulæ, qui illam, C. Calpurnio Pisoni nubentem, rapuit, et intra paucos dies repudiavit. Sueton. in Caio, 25; Dio, LIX, p. 646.

89. LOLLIA PAULINA, avum habuit M. Lollium, Caii Cæsaris, Agrippa geniti, juvenatæ moderatorem, et regum muneribus in toto Oriente infamatum: uxor Caii Caligulæ, qui illam C. Memmio Regulo rapuit, et deinde repudiavit. Plinius testatur se eam vidiisse, *ne serio quidem, aut sollenni cærimoniarum aliquo apparatu, sed mediocrium etiam sponsalium*

cæna smaragdīs margaritisque opertam, alterno textu fulgentibus, toto capite crinibus, spirā, auribus, collo, monilibus digitisque: quæ summa quadringentis HS. (Gall. mon. 7,685,936 fr.) colligebat. Nec dona prodigi principis fuerant; sed avitæ opes, provinciarum scilicet spoliis paræ. Plin. IX, 35, sect. 57; Sueton. in Caio, 25; Dio, LIX, p. 648.

90. MILONIA CÆSONIA, Vestiliæ filia, quam, ita gravidam, uxorem duxit Caligula a. U. c. 792, ut trigesimo post die partum ediderit. Conjugi pessimo uxor simillima et gratissima. Cum illo interfecta fuit a. U. c. 794. Sueton. in Caio, 25 et 59; Dio, LIX, p. 658 et 663; Plin. VII, 5.

91. JULIA DRUSILLA, Caii Caligulæ et Miloniæ filia, quam amens pater per omnia Dearum templa circumtulit, et Minervæ alendam institendamque commendavit. In ipsa sua infantia, parentum sævitie proles hæc degener. Cum iis periit, parietī illisa a. U. c. 794. Sueton. in Caio, 25 et 59; Dio, LIX, p. 663.

92. NN. Germanici et Agrippinæ duo filii, infantes mortui. Sueton. in Caio, 7 et 8.

93. AGRIPPINA, Germanici et Agrippinæ filia, nata a. U. c. 769; ter nupta, primo Cn. Domitio a. U. c. 781, secundo Passieno Crispo, tertio Claudio imperatori a. U. c. 801. Femina literarum studiis nobilis, libidinibus infamis, dominationis cupiditate atrox. Infelix uteri, Neronem, generis humani hostem, genuit a. U. c. 790. Ab illo occisa a. U. c. 812, indigna quidem, sed merita, persolvit supplicia. Tacit. Annal. II, 54; IV, 53; V, 75; XII, 74; XIV, 8. Sueton. in Caio, 7; Dio, LX, p. 686.

In nummis, AGRIPPINA. AGRIPPINA AVGVSTA.

CNEIVS DOMITIVS AÆNOBARBUS, Antonie majoris et Lucii Domitii filius, maritus Agrippinæ. De hoc homine detestabili dictum est supra num. 34.

94. PASSIENVS CRISPVS, orator, bis consul; primo Domitiæ, deinde Agrippinæ maritus. Scitum ejus dictum percrebuit, Caio Cæsare, Caligula, neque meliorem unquam servum, neque deteriozem dominum fuisse. In omnibus rebus, ac maxime in distinguendis et curandis vitiis subtilissimus, sæpe dicebat *adulationi nos opponere, non claudere ostium.* Plin. XVI, 44, sect. 91; Tacit. Annal. VI, 20; Senec. Quæst. natural. 4. Præf.

CLAUDIUS IMPERATOR, tertius Agrippinæ maritus. De hoc socordi principe dicitur infra n. 100.

95. DRUSILLA, Germanici et Agrippinæ filia, nata a. U. c. 770; primum Lucio Cassio Longino consulari nupta a. U. c. 786, deinde M. Lepido. Mortuam a. U. c. 791, Caius Caligula frater et adulter in Dearum numerum retulit, et *Panthean* appellavit, senatoremque Livium Geminium, qui eam in cælum ascendentem vidisse juraverat, decies sestertio, Gall. mon. 192,130 fr. muneravit. Tacit. Annal. VI, 15; Sueton. in Caio, 7 et 24; Dio, LIX, p. 648 et 657.

In nummis, *DRUSILLA*. ΔΡΟΥΣΙΑΑ CEBΑΥTH., id est, *Drusilla Augusta*.

96. *LUCIUS CASSIUS LONGINUS*, *Drusillæ* maritus a. U. c. 776, consulatum gessit a. U. c. 783, et *Drusum Cæsarem*, *Drusillæ* fratrem accusavit. Sueton. in *Caio*. 24; Tacit. *Annal.* VI, 15; Dio, LVIII, p. 623.

MARCUS ÆMILIUS LEPIDUS, *Lucii Æmilii* et *Julizæ* filius, *Drusillæ* maritus. De hoc ambitioso ac scelerato juvene dictum est supra n. 54.

97. *JULIA*, Suetonio *LIVILLA*, Germanici et *Agrippinzæ* filia, nata a. U. c. 771; ob libidines a *Caio* in insulas Pontias relegata a. U. c. 792. Illam postea odio, invidia, crimine incerto, nec ulla defensione data, primo in exilium egit, deinde occidit *Messalina* a. U. c. 796. Tacit. *Annal.* II, 54. Sueton. in *Caio*, 7 et 24, in *Claud.* 29; Dio, LIX, p. 657; LX, p. 670 et 677.

In nummis, *LIVIA*.

98. *QUINCTILIUS VARRUS*, *Claudizæ Pulchræ*, quæ erat *Agrippinzæ* sobrina, filius, *Julizæ* maritus. Illum a. U. c. 780, corripuere delatores *Domitius Afer* et *Dolabella*. Senec. I *Controvers.* 3; Tacit. *Annal.* IV, 52 et 66.

99. *MARCUS VINICIUS*, *Juliam* uxorem a. U. c. 786. Bis consul, veneno *Messalinæ* interemptus est a. U. c. 799. Vinicio compendiarum et elegantissimam historiam, sed adulatoris *Tiberii* ac *Sejani* laudibus falsam ac putidam dicavit *Velleius Paterculus*. Tacit. *Annal.* VI, 15; Dio, LX, p. 683.

LIVIA, dicta quoque *LIVILLA*, *Neronis Claudii Drusi* et *Antonizæ* minoris filia, uxor *Caïi* et *Drusi Cæsarum*. De hac ambitiosa femina dictum est supra n. 71.

CAIUS CÆSAR *Agrippæ* et *Julizæ* filius, maritus *Liviæ*. Supra n. 48.

DRUSUS CÆSAR, *Tiberii* imperatoris et *Agrippinzæ* filius, *Liviæ* maritus. De hoc infelice Cæsare egimus supra n. 70.

100. *TIBERIUS CLAUDIUS DRUSUS GERMANICUS*, *IMPERATOR V*, *Neronis Claudii Drusi* et *Antonizæ* minoris filius, Germanici frater, *Lugduni* natus calendis *Augusti*, a. U. c. 744. Puer animo et corpore hebetato. Princeps a. U. c. 794, imperiis conjugum et libertorum patuit obnoxius. Veneno *Agrippinzæ* occubuit inglorius, tertium ante idus *Octobris* a. U. c. 807. Post mortem relatus est inter *Divos*, et a *Seneca* acrius, quam philosophum deceret, irrisus. In hac sua socordia, literarum et artium cultor, plurima *Latine* et *Græce* haud ineleganter scripsit, varia opera publica magnifice perfecit. Sueton. in *Claud.* 2, 10, 41 et 42; Tacit. *Annal.* XII, 69; Senec. in *Apocolocynt.*; *Plin.* XXXVI, 15, sect. 24, n. 10 et 11.

In nummis, *TI. CLAVD. CÆS. AVG. GERM. IMP. COS. P. M. TR. P. CENSOR.* id est, *Tiberius Claudius Cæsar Augustus Germanicus, imperator, consul, pontifex maximus, tribunicia potestate, censor.*

Post mortem, *DIVVS CLAVDIVS AVGVSTVS.*

170 STEMMA CÆSARUM ILLUSTRATUM.

101. **PLAUTIA URGULANILLA**, Auli Plautii, triumphalis viri, filia, Claudii imperatoris uxor. Ob libidinum probra et homicidii suspicionem repudiata. Sueton. in Claud. 26; Dio, LX, p. 685.

102. **DRUSUS**, Claudii imperatoris et Plautiæ Urgulanillæ filius, cui socer destinatus fuit Sejanus a. U. c. 773. At impubes Pompeiis obiit; pyro per lusum in sublime jacto, et hiatu oris excepto, strangulatus. Sueton. in Claud. 27; Tacit. Annal. III, 29.

103. **CLAUDIA**, Plautiæ Urgulanillæ filia. Illam, ut liberto suo Botere conceptam, quamvis ante quintum mensem divortii natam, et ali ceptam, exponi tamen ad matris januam, et nudam abjici, Claudius jussit. Sueton. in Claud. 27.

104. **ÆLIA PETINA**, Q. Ælii Tuberonis, a. U. c. 743 consulis, filia, Claudii imperatoris uxor, ex levibus offensis repudiata. Sueton. in Claud. 26; Tacit. Annal. XII, 1 et 2.

105. **ANTONIA**, Claudii imperatoris et Æliæ Petinæ filia, primo Cn. Pompeii, deinde Cornelii Syllæ uxor. Illam, interfecta Poppæa, nuptias suas recusantem, quasi novarum rerum molitricem Nero interemit. Sueton. in Claud. 27; in Nerone, 35; Tacit. Annal. XII, 68.

106. **CNEIUS POMPEIUS MAGNUS**, nobilissimus juvenis, Antoniæ maritus a. U. c. 794; ab imperatore Claudio occisus. Dio, LX, p. 668; Sueton. in Claud. 27 et 29; Zonaras, p. 563. Vide quoque Stemina Pisonis in Excursu ad Hist. I, 14.

107. **FAUSTUS CORNELIUS SYLLA**, nobilissimus juvenis, alter Antonie maritus. A Nerone in Galliam Narbonensem amotus; et Roma perverctis Massilian percussoribus interfectus a. U. c. 815. Sueton. in Claud. 27; Tacit. Annal. XIII, 23; XIV, 57.

VALERIA MESSALINA, Messalæ Barhati et Dornitiæ Lepidæ filia, Claudii imperatoris uxor. De hoc libidinis portento diximus supra n. 26.

108. **BRITANNICUS**, Claudii imperatoris et Messalinæ filius, supremus Claudiorum sanguis. Natus est pridie idus Februarias, a. U. c. 794. Natus ilium jure, ipsa patris destinatione heres imperii, et illius capax. At noverca Agrippinæ artibus postpositus Neroni, qui illum veneno interemit a. U. c. 808, propinquo die, quo quartumdecimum ætatis annum explebat. Sueton. in Claud. 27; Tacit. Annal. XII, 25; XIII, 15 et 16.

In nummis, **BRITANNICVS CAESAR. AVG. F. PRIN. IVVENT. ΚΑΑΤΑΙΟΥΣ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟΣ ΚΑΙΣΑΡ**, id est, *Britannicus Cæsar, Augusti filius, princeps juventutis. Claudius Britannicus Cæsar.*

OCTAVIA, Claudii imperatoris et Messalinæ filia, Britannici soror. De hac spectatissima femina dictum supra n. 36.

AGRIPPINA, Germanici et Agrippinæ filia, Neronis mater, Claudii uxor de qua dictum supra n. 93. Nostra stemmatis Cæsarum explicatio in hac exitiabili domus Cæsarum peste merito desinit.

BROTIER.

ANECDOTA

DE TIBERIO,

ALIISQUE IMPERATORIBUS,

AUCTORE GABR. BROTERIO.

QUUM multa ab optimis scriptoribus omittantur, quæ tamen tunc interest, ut Principum ingenia, et temporum usus moresque innotescant, anecdotata de Tiberio, Caio Caligula, Claudio, Nerone, aliisque imperatoribus subjiciam, ne curiosus lector neam hac in re diligentiam desideret.

ANECDOTATA DE TIBERIO.

TALEM sui memoriam reliquit Tiberius, ut omnes ejus tum corporis, tum animi dotes pernosceret, neque inutile, neque lectoribus ingratum haberim. Quæ Cornelii Taciti et Suetonii scriptis innotuere, haud repetam. Verum anecdotata, et aliis auctoribus per transennam dicta seligam.

Ac primo quidem ferunt Tiberio Cæsari, nec alii genitorum mortuum fuisse naturam, ut expergesfactus noctu paullisper haud alio modo, quam luce clara contueretur omnia, paullatim tenebris se obducentibus. Plin. XI, 37, sect. 54. Id postea multorum exemplis firmatum est. Vide notas Reimari ad Dionem LVII, pag. 603.

Inter cibos cucumis mira voluptate illi fuit expetitus, Plin. XIX, 5. Quamque in explenda principum gula summa semper fuerit industria, vasis ac specularibus cautum, ut fere toto anno cucumis illi pararetur, Columell. de Re Rustic. XI, 3.

Laser quoque (*l'Angélique*), nobilitavit, illud flagitans omnibus annis in Germania, Plin. XIX, 5. Sect. 28. Ceterum, ut mos est his, qui vilio-

parvi; vulgo per dolos. quandoque per crimina grassari: inde reputatum Machiavelli vitium. qui quam non videret, unde virtutes educaret, ad vicia dedit: contra vero Tacitum, regnorum imperiorumque imperiti acertum, crimina odisse, et vel in recensendis principum vitiis: semper parcere. Nulla esse politicorum principum vitia, que vitiis precari non valeant: secretum dissimulatione, dexteritate frangere. vitiis virtutem scelere præstare. Itaque artis pulchritudinem atque posse principem valido corpore, mente acerrime hæc: æque demeritione dotatum, libidinum modicam, laboris moderatam. tunc magis quam presentis curiosam, iisque seculis constituta. et quibus virtuti locus: nihil enim perfecti ab ætatibus deest. Quinam vero ad artis politicæ fastigium, quo ante principum gloriosum magis, nihil populis magis optandam, pervenisse accesserint, lectorum iudicio permiserim: me hæc de se presumere foret invidiosum.

ANECDOTA DE CAIO CALIGULA.

CAIO CALIGULÆ non illiteratum fuit ingenium. De rhetorica hinc accipit: Suidas verbo *Γάιος*.

At luxu, quam literis, celebratior: immo luxus, qui Romanum imperium perdidit, auctor et princeps, *centies sestertio* (Gallicæ moneta 1.921.484 fr.), *cænavit uno die; et in hoc omnium adjutus ingenio, vis tamen invenit, quomodo trium provinciarum tributum una cæna fieret*: Senec. Consol. ad Helvianam, 9.

Pomponius Secundus, vates, luxuriæ æmulus, cænam fecit principi, in qua singulæ uncie vini constitere DCCCLX nummis, Gallicæ moneta 184 fr.: Plin. XIV, 4.

Instituit Caius *solia*, id est balinea, *unguento temperari*; ut balinea simul et odoribus recrearetur; nec *principale* diu fuit *hoc bonum*, quod quidam *ex servis Neronis* postea æmulatus est: Plin. XIII, 3; Sueton. in Caio 37.

Ad muliebria delapsus, *socculos induit e margaritis*: Plin. XXXVII, 2.

Inter hæc pudendæ mollitiei, rem magnificentia imperii dignam ausus est. Tum enim *abies admirationis præcipuæ visa est in navi, quæ ex Ægypto, Cæii principis jussu, obeliscum in Vaticano circo statutum quatuorque truncos lapides ejusdem ad sustinendum eum adduxit: qua nave nihil admirabilius visum in mari certum est. CXX M*, id est, centum viginti millia, *modium lentis pro saburra (Gallicæ le lest) ei fuere. Longitudo spatium obtinuit magna ex parte Ostiensis portus latere lævo. Ibi namque demersa est a Claudio principe, cum tribus milibus, turrium altitudine, in ea exædificatis obiter Puteolano pulvere, advectisque. Ar-*

s ejus crassitudo quatuor hominum ulnas complectentium implebat: . XVI, 40. Hæc est Caii navis, qua nulta, teste Plinio, admirabilior iari visa: major proinde undeciremi Demetrii, ad quam sæcisa est Cypro cedrus centum triginta pedum, crassitudinis vero ad trium inum complexum: Plin. ibid.

uod vero admirationem vincit, stat adhuc Romæ obeliscus ille ante in D. Petri, pondere librarum 963,537 et $\frac{1}{2}$: antea stabat in Caii et onis circo, cujus triplici muro pars ecclesiæ D. Petri innititur. Inde in 1586 eum transferri curavit Sixtus Quintus, pontifex maximus, ad is splendorem et ornatum pari cum Cæsaribus animo. In id opus, in modicum adhuc esset argenti pretium, impendit 37,975 nummos rancos, *scudi*, non numeratis amplissimis præmiis, quæ Dominico tanae, architecto ducique operis, dono dedit. Hæcque impensa fuit um, ut obeliscus deiceretur, e circo Vaticano ad aream ecclesiæ Petri duceretur, et extolleretur: totaque moles tot materiis, ferreis ulis, funibus, ne læderetur, compacta est, ut, quum attolleretur, mata sit pondus 1,043,537. Quanta ergo, Cæio principe, facta sunt ense ut obeliscus ille ex Ægypto efferretur, Nilo navibus subveheret, in admirabili Caii nave collocaretur, per mare deferretur, inde is navibus Tiberi impositus Romam duceretur, rursus extraheretur; vel ad ripam circo Vaticano propiorem eductus, ad duplo longias tum, quam quo Sixtus V duxerat, traheretur, ac demum quatuor truncis lapidibus, pariter ex Ægypto advectis, superimponeretur I quum hæc in uno obelisco miramur, quid si cogitemus fuisse Romæ magnos obeliscos, et parvos quadraginta duos, teste Victore, de gemibus Urbis? Præter Dominicum Fontanam, qui egregium opus ipait, *della Trasportazione dell' Obelisco Vaticano*, vide Bonanai, *misimata summorum pontificum templi Vaticani fabricam indicantia*, n. 33, et *Castelli e Ponti di Maestro Niccola Zabaglia, con la descrizione del trasporto dell' Obelisco Vaticano del Cavaliere Domenico Fontana*; in Roma; Pagliarini, 1743; tab. 38 et 40, et seqq.

Ut magis adhuc perspiciatur quanta fuerit Caii navis, observaverim noxrem fuisse, maximam tamen, navem, qua Augustus obeliscum ante vexerat. De hac nave ita MS. Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis, n. 648, in quo *Imperia Cæsarum* summatim continentur: *Hoc impatore, Augusto, navis Alexandrina primum in portum Romanum introiit, nomine Acatus (forte Achates), quæ attulit frumenti modios CCCC, sacores MCC, piper, linteamen, carta, vitria et opolisicum, corrigie utam, nempe factam ex papyro, vitrea, et obeliscum, cum sua sibi se, qui est in circo Maximo, altum pedes LXXXVIIII, id est, cum unipede.*

Caius, quum Augustum superasset, amulatus est Syriæ et Ægypti reges, ni inopia abietis cedro ad classes ferebantur usi: *fabricavit de cedris burnicas, gemmatis puppibus, versicoloribus velis*: Sueton. in Cæio, 37. Cleopatram quoque vicit, commentus portentosissima genera ciborum

parem; vulgo per dolos, quandoque per crimina grassari: intendendum Machiavelli vitium, qui quum non videret, unde virtutes ad scelera deflexit: contra vero Tacitum, regnorum imperio majestati assuetum, crimina odisse, et vel in recensendis privitiis virtuti semper patrocinari. Nulla esse politicorum principum quæ virtutibus pensari non valeant: secretum dissimulatione, tatem fraude, vim violentia, virtutem scelere præstare. Itaque politicæ summam adsequi posse principem valido corpore, mentis, haud exigua dominatione dotatum, libidinum modicum, patientem, futuri magis quam præsentis curiosum, iisque seculis tutum, in quibus summæ virtuti locus: nihil enim perfecti ab barbaris expectaveris. Quinam vero ad artis politicæ fastigium nihil principibus gloriosum magis, nihil populis magis optandus venerint, propiusve accesserint, lectorum iudicio permiserim: de re pronuntiare foret invidiosam.

ANECDOTA DE CAIO CALIGULA.

CAIO CALIGULÆ non illiteratum fuit ingenium. De rhetorice scripsit: Suidas verbo *Γάιος*.

At luxu, quam literis, celebratior: immo luxus, qui Romæ rium perdidit, auctor et princeps, centies sestertio (Gallii 1,921,484 fr.), cænavit uno die; et in hoc omnium adjunctus tamen invenit, quomodo trium provinciarum tributum ~~can~~ Senec. Consol. ad Helviam, 9.

Pomponius Secundus, vates, luxuriæ æmulus, cænavit in qua singulæ uncias vini constitere DCCCCLX nummis 184 fr.: Plin. XIV, 4.

Instituit Caius solia, id est balinea, unguento ~~ter~~ simul et odoribus recrearetur; nec principale diu ~~fr~~ quidam ex servis Neronis postea æmulatus est: Plin. Caio 37.

• • • muliebria delapsus

atque cœnarum, ut pretiosissimas margaritas aceto liquefactis convivis ex auro panes et opsonia apponeret: aut frugi hominibus dictitans, aut Cæsurem: Sueton. ibid.

ANECDOTA DE CLAUDIO.

CLAUDIUS haberetur virtutes inter et vitia ambiguus, nec eum hebetem prodidisset.

Smaragdos induerat et sardonychas: Plin. XXXVII, 6, se non supra imperatoris romani fortunam. At principis luxuriosiusque liberti. Testatur Plinius, XXXVI, 7, sect. 12, se v. triginta columnas ex onyche in cœnatione, la salle à manger listus, Cæsaris Claudii libertorum potentia notus, sibi exædij

Quum gemmæ promiscue haberentur, excogitata nova luxuriosa Multi nullas admisere gemmas, auroque ipso signavere: id in cœnatione repertum: Plin. XXXIII, 1, sect. 6.

Immo in vestes aurum transiit; visaque Agrippina, Claudio in auro textili sine ulla materie: Plin. XXXIII, 3, sect.

In tanto auri usu, modestiæ fines non egredi visus est *Drusillanus, nomine Rotundus, dispensator Hispaniæ Citerioris quingenariam lancem (un plat d'argent du poids de 500 livre cundæ officina prius exædificata fuerat; et comites ejus octo aliarum) (huit autres plats pour le même service du poids de quæso ut quam multi eas conservi ejus inferrent, aut quibus Plin. XXXIII, 11, sect. 52.*

Nulla in re majora, quam in luxu, fastidia. Romanos gemmæ argenti tædium: cœpere et lapidem (le marbre) pingere. Principis inventum: *Neronis vero, maculus, quæ non esset inserendo, unitatem variare, ut ovatus esset Numidicus, ut pingueretur Synnadicus, qualiter illos nasci optarent deliciæ: Plin. Qua de re vide quoque cl. de Caylus (Mémoires de l'Académie des Inscriptions, tom. XXIX, pag. 167). At quum neque Plinius cl. de Caylus, neque eruditi Academici Herculenses, Pignorari & Brocolano, tom. I, pag. 1, Ægyptiam hujus inventi antiquitatem riant, hic tradere juvat, quod artem illustret. Picti marmoribus multa monumenta manent Thebis, quæ antiquissimis tempo Persas Græcosque, et sub ipsis Pharaonibus, condita sunt. P. Sicard, annis 1718 et 1721. Egregii quidem ejus operis, et valde desiderati, legi tantum MSS. schedas aliquot, ab interitu quas cum antiquitatis et artium amatoribus libenter commutem ex Latina interpretatione aliqua suboritur in re technica ipsius auctoris verba referam. Multa tamen omittam, licet in*

quodæque magnificentiæ, quod nihil huc pertinent. At reliquias palatii egi, quæ superstitibus adhuc exstant in ea parte Thebarum, quæ nunc licitur *Carnaq*, memorabo, ut pictum antiquitas ab Ægyptiis marmor vœat. Sic autem eas describit *P. Sicard*. Ac primo quidem generatim: *Appartemens singuliers, qui se trouvent à l'est des petites aiguilles. Ce sont quelques allées découvertes, ou chambres, dont le plafond est tombé. Elles ont revêtues de granit peint de vives couleurs, selon l'exigence des personages, de leur corps ou de leurs draperies. Deinde particulatim: Entre les premières salles et le grand salon royal, il y a les petits appartemens du roi, dont les murailles et le plancher, revêtus d'un granit très-fin, ont d'une beauté ravissante et très-singulière; car ce marbre est en pièces carrées de la longueur des chambres (c'est-à-dire six ou sept pas), et de trois pieds de largeur: ses couleurs sont diverses, d'un cramoisi foncé, noucheté de noir et de blanc, ou d'un rouge clair, mêlé de bleu et de vert. Le cramoisi fait tantôt les fonds, et alors les figures sculptées, qui représentent les dieux et les déesses, les prêtres et les prêtresses, les animaux sacrés, etc., sont vertes et bleudres; ou bien les figures taillées étant rouges, le relief de l'entre-deux est turquin ou vert tigré. Toutes ces nuances de couleurs ne sont point naturelles, mais l'effet d'un art singulier et d'une peinture finement et ineffaçablement appliquée. Là, il y a un petit cabinet, dont la porte et les murs sont de marbre noir. Plusieurs de ces merveilleux appartemens sont encore entiers. Au sortir du grand salon, tirant à l'est, sont deux statues gigantesques de marbre noir, dont l'une est sans tête, et l'autre toute brisée: c'étaient peut-être les figures du roi et de la reine. A quelques pas de là, on trouve deux obélisques de granit rouge, qui se terminent en carré. Sur ce carré, s'élevaient sans doute les statues du prince et de son épouse. Ces obélisques sont de six palmes de diamètre au bas, sur environ quarante de haut. Les deux faces est, ouest, brillent de hiéroglyphes creusés profondément, et d'une conservation qui les fait paraître neufs. Dix pas après ces deux petits obélisques, et sur la même ligne, sont deux autres obélisques de marbre granit, d'une beauté, d'une profondeur et d'une conservation de traits admirables, de cent vingt palmes environ de haut, et dix d'épaisseur au bas, parfaitement égaux pour la mesure et toutes les proportions aux deux aiguilles du palais d'*Osymanduas*, à *Luxor*. La seule différence qu'il y ait, c'est que les deux obélisques dont nous parlons, n'ont qu'une ligne de sculpture hiéroglyphique depuis le pied jusqu'à un tiers de leur fût, et les deux tiers suivans pleins. A vingt pas de ceux-ci, dans un terrain plus bas, on trouve deux autres obélisques moins élevés, mais semblables pour la matière, la forme et les ornemens. A côté de ces derniers obélisques, sont des chambres à personnages, gravés dans le granit peint de différentes couleurs, comme dans les petits appartemens du roi.*

Pululantia inter opes crimina coercere voluit Claudius; at male consultus ea monstravit potius, quam incendavit. Inde Neronem alloquens Seneca, de Clementia, I, 23: Pater tuus plures intra quinquennium culleo insuit, quam omnibus seculis insutos, accepimus. Quod egregie illustrat MS,

bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis, de Imperiis Cæsarum: *Hoc Imperatore (Claudio) primum venenarii et malefici comprehensi sunt; homines XLV, mulieres LXXXV, ad supplicium ducti sunt.*

Leges tamen aliquot, utilitate et humanitate commendandæ, hoc principatu latæ. Scilicet ut coerceretur libertorum perfidia; et reverentia erga patronos, Tiberii Cæsarisque suspicionibus crudelitateve infracta, restitueretur. *Divus Claudius libertum, qui probatus fuerit patrono delatores summisisse, qui de statu ejus facerent ei quæstionem, servum patroni esse junxit eum libertum: Digest. lib. XXXVII, tit. 14, de Jure patronatus; leg. 5, ex Marciano.*

Pariter dominorum duritiam punivit. Nam servo, quem pro derelicto dominus ob gravem infirmitatem habuit, ex edicto Divi Claudii competit libertas: *Digest. lib. XL, tit. 8, Qui sine manumissione ad libertatem perveniunt; leg. 2, ex Modestino.*

Subvenit matribus; et ad solatium liberorum amissorum matri legitimam eorum detulit hereditatem: Justinian. Institut. lib. III, *de Senatusconsulto Tertulliano.*

Consuluit et miseris naufragio percussis. *Senatusconsultum Claudianis temporibus factum est, ut si quis ex naufragio clavos, vel unum ex his, abstulerit, omnium rerum nomine teneatur. Item alio senatusconsulto caveatur, eos, quorum fraude aut consilio naufragi suppressi per vim fuissent, ne navi, vel iis periclitantibus opulentur, legis Corneliæ, quæ de sicariis lata est, penis afficiendos: eos autem, qui quid ex miserima naufragiorum fortuna rapuissent, lucrative fuissent dolo malo, in quantum edicto prætoris actio daretur, tantum et fisco dare debere: Digest. lib. XLVII, tit. 9, de Incendio, Ruina, Naufragio, Rata, Nave expugnata; leg. 3, ex Ulpiano.*

Cavit quoque ne levi de causa status defunctorum inquietaretur. *Divus Claudius Claudiano rescripit, si per quæstionem nummariam præjudicium statui defuncti videbitur fieri, cessare quæstionem: Digest. lib. XL, tit. 15, Ne de statu defunctorum post quinquennium quæstratur; leg. 4, ex Callistrato.*

Repressa, invalescens in dies, testamentorum captatio. *Divus Claudius edicto præcepit adjiciendum legi Corneliæ de falsis, ut, si quis quum alterius testamentum, vel collicillos, scriberet, legatum sibi sua manu scriberet, perinde teneatur, ac si commisisset in legem Corneliæ; et ne vel iis venia detur, qui se ignorasse edicti severitatem prætendant. Scribere autem sibi legatum videri, non solum eum, qui manu sua id fecit, sed etiam qui per servum suum, vel filium, quem in potestatem habet, dictante testatore, legato honoratur: Digest. lib. XLVIII, tit. 10, de Lege Corneliæ de falsis, et de Senatusconsulto Liboniano; leg. 15, ex Callistrato.*

Maximum Nili incrementum ad hoc ævi fuit cubitorum decem et octo, Claudio principe: Plin. V, 9, sect. 10. Et illa Nili altitudo cubitorum 18, seu pedum 27, adhuc maxima est. Nam, quum P. Sicard anno 1720 Syenæ, nunc Assouan, inviseret, ibi reperit ruinas Nilometri, quibus consta-

bat maximo suo incremento aquas Nili ascendere ad 20 atque etiam ad 25 pedes. Quæ altitudo, inquit, est triente major, quam quæ in urbe Cayro, *le Caire*, observatur.

Procerissimum hominum ætas nostra, Divo Claudio principe, Gabbaram nomine, ex Arabia advectum, IX pedum et totidem unciarum, vidit: Plin. VII, 16. Mensura autem Gallica, 8 pieds 10 pouces.

Legi literas MSS. P. Ducros, S. J. in India missionarii, scriptas die 27 Decembris, anno 1727, quæ nuntiarent repertam fuisse prope insulam *Ceylan* nummum Claudii imperatoris; alium recens inventum in regno *Myssur*, qui Trajani esse videretur; alios memorari nondum satis perspectos. Hi nummi, non dominationis Romanæ, sed commerciorum, testes.

Eruditi Herculansense Academici, *Antichità di Ercolano*, tom. VI, pag. 309, publicavere egregiam Claudii imperatoris statuam æream, altam palmos IX et uncias III, inventam *Retinæ*, nunc *Resina*. Imperator nudus hæcæ innititur; basi inscriptum:

TI. CLAVDIO. DRVSI. F.

CAISARI. AVGVSTO.

GERMANICO.

PONTIF. MAX. TR. pot. VIII.

IMP. XVI. COS. IIII.

PATRI. PATRIÆ. CENSORI.

EX. TESTAMEN. MESSI. L. F. MN. SENECAE.

MILIT. COHOR. XIII. URBANÆ. ET.

DEDICATIONI. EIVS. LEGAVIT. MVNICIPIS.

SINGVLIS. HS. IIII. N.

Fuit ille Messius Seneca, Lucii filius, ex tribu, ut videtur, *Menenia*. Ex testamento legavit dedicationi ejus statuæ municipibus singulis sestertios quaternos. Miror eruditos Academicos æstimasse quaternos illos sestertios uno, ut loquantur, *carlino*, id est, Gallicæ nostræ monete assibus octo cum denariis quatuor. Quatuor sestertii æstimandi sunt Gallicæ monete assibus quindecim cum denariis ferme septem, ac proinde uno ferme *tarino Neapolitano*. Præcavebunt sane eruditi Academici ne egregium ac præstantissimum suum opus, quod in sequentibus voluminibus frequentem nummorum Romanorum mentionem habebit, æstimatione, quæ semisse fere minor est, labefactetur.

ANECDOTA DE NERONE.

NERONEM, ad Romani imperii ruinam genitum, æge parturire visa est natura. *In pedes procedere nascentem, contra naturam est. . . . Nerone, paullo ante principem, et toto principatu suo hostem generis humani, pedibus genitum parens ejus scribit Agrippina: Plin. VII, 8.*

Initiis tamen principatus emicnuere quidam virtutum ignicudi, quibus adnataur Seneca, Natural. Quæst. VI, 8: *Centuriones duos, quos Nero Cæsar, ut aliarum virtutum, ita veritatis inprimis amantissimus, ad investigandum caput Nili miserat, audivi narrantes, longum illos iter peregrisse, quum a rege Æthiopiæ instructi auxilio, commendatiquæ proximis regibus penetrassent. Ad ulteriora quidem, aiebant, pervenimus, ad immensas paludes, quarum exitum nec incolæ noverant, nec sperari quisquam potest, ita implicite aquis herbæ sunt, et aquæ nec pediti eluctabiles, nec navigio, quod, nisi parvum et unius cepax, limosa et obsita palus non ferat. Ibi, inquit, vidimus duas petras, ex quibus ingens vis fluminis excedebat. Verum centuriones a Nerone missi, ut et prioræ seculo Lusitani missionarii Societatis Jesu, Astapi, nunc Abawi, fontes pro Nili fontibus perperam acceperæ. Vere Lucanus X, 266:*

Quæ tibi noscendi Nilum, Romane, cupido,
Et Phariis, Persisque fuit, Macedumque tyrannis;
Nullaque non ætas voluit conferre saturis
Notitiam, sed vincit adhuc natura latendi.

Vide et cl. d'Anville (*Dissertation sur les sources du Nil; Mémoires de l'Académie royale des Inscriptions*, tom. XXVI, pag. 46).

Salubritatis incertum, an voluptatis, tunc inventum aquam decoquere, et nivibus refrigerare. Plin. XXXI, 3: *Neronis principis inventum est, decoquere aquam, vitroque demissam in nives refrigerare. Ita voluptas frigeris contingit sine vitiiis nivis. Omnem utique decoctam utiliorems esse convenit: item calefactam magis refrigerari.*

A studiis non illiberalibus ad malas canendi artes deflexit Nero, curaque fuit imperatoris Romani porro sectivo, plumbi lamina, ceteraque id genus inventis, vocem alere: Plin. XIX, 6, sect. 33, et XXXIV, 18.

Crevit infamia; nec pudor fuit canere, aurigare publice. Undequaque et quoquomodo paratæ sunt opes, ut dignum principe spectaculum instrueretur. Vir consularis, quum maximus esset luxus murrhinorum vasorum, vases faits d'une pierre précieuse d'Orient et fragiles, murrhinum unum LXX talentis (Gallicæ monetæ 376,574 fr.), emerat, capsci plane ad sextarios tres calice. Idem in reliquis generis ejus quantum voraverit licet existimare ex multitudine, quæ tanta fuit, ut ea auferentis liberis ejus Nerone Domitio, theatrum peculiare trans Tiberim hortis exposita occuparent: Plin. XXXVII, 2.

Alias visum est Neronis principis spectaculis arenam circi chrysocollæ sterni, quum ipse concolori panno aurigaturus esset: Plin. XXXIII, 5.

In hos usus vocatum quoque succinum; quantoque sumptu! Sexcentis fere M. pass. a Carnunto Pannoniæ, exstant Carnunti radera inter Hainbourg et Petronelli, abest lius id Germaniæ, ex quo invehitur succinum, præcognitum nuper. Vidit enim equus Romanus, missus ad id comparandum a Juliano curante gladiatorium munus Neronis principis, qui hæc commercia et litora paragravit, tanta copia invecta, ut res arcendis feris podius protegentia succino nodarentur; arma vero, et

libicina, totaque unius diei apparatus esset e succino. Maximum pondus is glabas attulit XIII librarum: Plin. XXXVII, 3.

Quam multum temporis in spectandis gladiatorum ludis insumeret Nero, ne oculi lassitudine fatiscerent, eos viridi lenitate smaragdi recreabat. Quorum enim smaragdorū corpus extensum est, eadem, quae specula, ratione supini imagines reddunt. Nero princeps gladiatorum pugnas spectabat smaragdo: Plin. XXXVII, 5.

In tanto principis luxu, haud miror eum *sceptra et personas histrionum et cubilia amatoria, unionibus* construxisse: Plin. XXXVII, 2.

His profecere, aut potius adulteratae sunt artes. Tam enim coepit pictura in linteo, quam antea ligna tantum tabulae pingentur: at statim sedata picturae nobilitas. *Nostrae aetatis insaniam ex pictura non omitam. Nero princeps iusserat colosseum se pingi CXX pedum in linteo, incognitum ad hoc tempus. Ea pictura, quum peracta esset in Maianis hortis, eccensa fulmine cum optima hortorum parte conflagravit. Libertus ejus quum daret Aeneii murus gladiatorum, publicas porticus investivit pictura, ut constat, gladiatorum ministrorumque omnium veris imaginibus redditis: Plin. XXXV, 7.*

Tam quoque, *Nerone principe, in Cappadocia repertus est lapis deritis marmoris, candidus atque translucens, etiam qua parte fulves inciderant venae, ex argumento Phengites appellatus. Hoc construxerat adem Fortuna, quam Sejam appellant, a Servio rege sacratam, Aurea domo complexus. Quare etiam foribus opertis interdum claritas ibi diurna eret, alio quam specularium modo, tamquam inclusa luce, non transmissa: Plin. XXXVI, 22, sect. 46.*

Reperta quoque, *Neronis principata, vitri ars, quae medicos calices duos, quos appellant pterotos, HS. sex millibus (Gallicae monetae 1,153 fr. 60 cent.) venderet: Plin. XXXVI, 26. Vitrum illud, diversum fuit a communi vitro, jam pridem noto: perfectius nempe, et candidius, quod crystallina imitaretur. Mansit tamen crystallo fama, ac pretium. Unde Plinius XXXVII, 2: Nero, amissarum rerum nuntio accepto, duos calices crystallinos in suprema ira fregit. Haec fuit ratio seculum suam parientis, ne quis alius ex his biberet. Fragmenta sarciri nullo modo queunt. Mira ad similitudinem accessere vitrea, sed prodigii modo, ut suum pretium auerint crystalli, non diminuerint. Hi sunt duo scyphi, de quibus Suetonius in Ner. 47: Nuntiata ceterorum exercituum defectione, literas praevidenti sibi redditas conceperit, mensam subvertit, duos scyphos, gratissimos, quos Homericos a caelatura carminum Homeri vocabat, solo illisit.*

Denam nuper in Dalmatia, principatu Neronis, inventum in summa tellure aurum, *singulis diebus etiam quinquagenas libras fundens: Plin. XXXIII, 4.*

Dum recens inventa celebrabantur, artes oblitabantur vetere fama nobiles, uti fieri adsolet, quam portentosa sectantur principes. *Omniem amplitudinem statuarum vicis aetate nostra Zenodorus, Mercurio factio in civitate Galliae Arvernus, l'Auvergne, per annos decem, HS. CCCC.*

(Gallicæ monetæ 7,685,936 fr.) *manipretio*. Postquam satis ibi *artem approbaverat*, Romam accitus est a Nerone, ubi destinatum illius principis simulacrum, colossum fecit, CX pedum longitudine.... Mirabamur in officina non modo ex argilla similitudinem insignem, verum et ex parvis admodum surculis, quod primum operis instar fuit. Ea statua indicavit interisse fundendi æris scientiam, quum et Nero largiri aurum argentumque paratus esset, et Zenodorus scientia fingendi calandique nulli veterum postponeretur.... Quantoque major in Zenodoro præstantia fuit, tanto magis deprehendi æris obliteratio potest: Plin. lib. XXXIV, cap. 7.

Nec mirum fundendi æris scientiam periisse, quum ærea perfectissimæ artis monumenta princeps auro deturparet. Fecit Lyappus Alexandrum Magnum multis operibus, a pueritia ejus orsus. Quam statuam inaurari jussit Nero princeps, delectatus admodum illa. Dein quum pretio perisset gratia artis, detractum est aurum: pretiosiorque talis existimatur, etiam cicatricibus operis atque concisuris, in quibus aurum hæserat, remanentibus: Plin. XXXIV, 8, sect. 19, num. 6.

Hoc insano luxu, indignus qui divinæ artis miracula possideret, eorum tamen desiderio flagravat, et præter Olympicas statuas, quingentas æreas, tum deum, tum hominum imagines Delphis subripuit: Pausanias, V, 446, et X, 813.

Cetera Neronis luxus non persequar, ne infinitus sim. Dixerim tantum tricliniaria *Babylonia* (des tapis pour les lits à manger) *quadragies tertio* (Gallicæ monetæ 768,707 fr.) ei stetisse: Plin. VIII, 48. Eum trecentis talentis (Gallicæ monetæ 345,828 fr.) *capidem unam murrhinam paravisse*. Memoranda res tanti imperatorem patremque patriæ bibisse! Plin. XXXVII, 2.

Principis vitia in publicos mores transiere; pervulgataque unguentorum insania. *Vidimus etiam vestigia pedum tingi: quod M. Othonem monstrasse Neroni principi ferebant. Quæso ut qualiter sentiretur, juvaretque ab ea parte corporis*: Plin. XIII, 3.

In hac fortunæ satietate, unica cura excogitare nova luxus genera. Fastiditis ergo in supellectile ligno et ebore, quæsitæ et adulterata testudo. *Placuit deinde materiam et in mari quæri: testudo in hoc secta; nuperque portentosis ingeniis principatu Neronis inventum, ut pigmentis perderet se, pluriusque veniret imitata lignum.... Modo luxuria non fuerat contenta ligno: jam lignum enim e testudine facit*: Plin. XVI, 43.

Hæc fatali quadam necessitate gliscebant, quum Neronis servitia, opibus superba, opulentos quosque ad luxus æmulationem adigerent. *Bina olim jugera populo Romano satis erant; nullique majorem modum attribuit Romulus: quo servos paullo ante principis Neronis, contemptis hujus spatii viridariis, piscinas juvat habere majores*: Plin. XVIII, 2.

Quantæ autem forent servorum illorum opes monstrabit pretium hominis in servitio geniti. *Armeniæ belli, paullo ante propter Tiridatem gestû, dispensatorem, Nero HS. CXXX* (Gallicæ monetæ 2,498,061 fr.),

manumisit. Vere Plinius, hoc pretium belli, non hominis fuit. Plin. VII, 39.

Tantas inter opes, immensa fuit possidendi cupido: cui favebant principes, ut unico crimine, vero fictove, plura raperent. *Latifundia perdere Italiam; jam et provincias. Sex domi semissem Africæ possidebant, quum interfecit eos Nero princeps*: Plin. XVIII, 6. Hæc tamen ne de tota Africa accipias, sed de Africa, provincia Romana, seu Zeugitana, nunc *le royaume de Tunis et partie du royaume de Tripoli*.

Quanta autem foret Africæ fecunditas novo experimento compertum. *È modio tritici, si sit aptum solum, quale est in Byzacio, Africæ campo, centeni quinquageni modii redduntur... Misit Neroni procurator ejus CCLX stipulas ex uno grano*: Plin. XVIII, 10.

Extremo Neronis principata, commercia Indica novum annonæ genus Italiam attulere. Teste enim Plinio, XVIII, 7, num. 3: *Milium intra hos decem annos ex India in Italiam invectum est, nigrum colore, amplum grano, arundineum culmo. Adolescit ad pedes altitudine septem, prægrandibus culmis: lobas vocant: omnium frugum fertilissimum. Ex uno grano terni sextarii gignuntur. Milium illud nunc dicimus le blé d'Inde, vel le maïs*, ut recte observavit P. Lafiteau (*Mœurs des sauvages Américains, comparées avec les mœurs des premiers temps*, tom. II, pag. 71).

At quum ita vigerent libidines, modica fuit legum cura. *Factum tamen est senatusconsultum, temporibus Neronis, octavo kalendas Septembres, Anno Seneca et Trebellio Maximo consulibus, suffectis, ut vulgo fertur, anno U. c. 814, J. C. 61, cujus verba hæc sunt. Quum esset æquissimum in omnibus fideicommissariis hereditatibus, si qua de his bonis judicis penderent, ex his eos subire, in quos jus fructusque transferretur, potius quam cuique periculosam esse fidem suam: placet ut actiones, que in heredem hereditibusque dari solent, eas neque in eos, neque his dari, qui fidei suæ commissum, sicut rogati essent, restituissent; sed his, et in eos, quibus ex testamento fideicommissum restitutum fuisset: quo magis in reliquum confirmetur supremæ defunctorum voluntates*: Digest. libr. XXXVI, tit. 1, ad senatusconsultum Trebellianum; leg. 1, ex Ulpiano.

Literæ, quæ a seculo corrumpuntur magis, quam seculum corrumpunt, communi peste fuere afflatæ. Eloquentia verbosa fuit et quæstiosa: philosophia arguta magis, quam virilis: poesis turgida potius, quam vivida: tragœdiæ exigua laus, quum ætas nec virtutes ferret, nec punita vellet crimina: comœdia nulla fuit, quæ semper esse desinit, quum validiora sunt vitia, quam ut, aut exprobrentur, aut emendantur. Viguit quidem musice, sed effeminata, et impudicis modis fracta: placuit pictura compendiaria ac monstrosa, quam Gallicè dicimus *les Grottesques*.

Publica quoque placita sectata est medicina, quæ sese hominum ingenis, æque ac morbis, attemperat. Quum vana cuncta essent, et venalia, Q. Sertinius imputavit principibus, quod HS. quingenis annuis (Gallicæ monetæ 96,065 fr.) contentus esset: *sexcenta enim* (Gallicæ monetæ

115,278 fr.) sibi quæstu Urbis fuisse, numeratis domibus, ostendebat. Par et fratri ejus merces a Claudio Cæsare infusa est: censusque, quamquam exhausti, operibus Neupoli exornata, heredi HS. CCC (Gallicæ monetæ 576½,452 fr.) reliquere, quantum ad eam ætatem Arruntius solus. Exortus deinde est Vectius Valens, adulterio Messalinæ Claudii Cæsaris nobilitatus, pariterque eloquentiæ assectator. Is eam potentiam nactus, novam instituit sectam. Eadem ætas Neronis principatu ad Thessaliam transilivit, delentem cuncta majorum placita, et rabie quadam in omni ævi medicos perorantem: quali prudentia ingenioque, æstimari vel uno argumento abunde potest, quum monumento suo (quod est Appia via) jatronicen, id est, medicorum victorem, se inscripserit. Nullius histriionum æquarumque trigarii comitator egressus in publico erat: quum Crinas, Massiliensis, de Marseille, arte geminata, ut cautior religiosiorque, ad siderum motus ex ephemeride mathematica cibos dando, horumque observando, auctoritate eum præcessit. Nusperque centies HS. (Gallicæ monetæ 1,921,48½ fr.) reliquit, muris patriæ, manibusque aliis pene non minori summa exstructis. Hi regebant fata, quum repente civitatem Charanis ex eadem Massilia invasit, damnatis non solum prioribus medicis, verum et balineis: frigidaque etiam hibernis algoribus lavari persuasit. Mersit ægros in lacus; videbamus senes consulares usque in ostentationem rigentes. Qua de re exstat etiam Annæi Senecæ adstriplatio. Nec dubium est omnes istos, famam novitate aliqua aucupantes, anima statim nostra negotiari. Plin. XXIX, 1, sect. 5.

Thespesius quidam commentus est vidisse se in inferis animam Neronis, tot flagitiorum pœnas luentem, miris et horrendis vexatam tormentis, aureisque clavis confixam. Qui fabulam legere voluerit, adeat Plutarchum, tom. II, de His qui sero a nomine puniuntur, pag. 567.

Nos veriora utilioraque sectamur, tantæ tamque effrenæ libidinis causam repetituri: quam indicasse videtur Plutarchus, plerumque consultissimus ac sapientissimus. Vera tot malorum causa adulatio: Τι δὲ Νέρων τραγικὴν ἐπιπέδαο σκηνὴν, καὶ προσομοίαν καὶ κοδωνοῦς περιθνησιν; οὐχ ὁ κολακευόμενος ἴπαιος; οἱ δὲ πολλοὶ τῶν βασιλέων, οὐκ Ἀπόλλωνες μὲν, ἀλλὰ μυρίσσοι, Διόνυσοι δὲ, ἂν μεθύσθῃσιν, Ἑρακλεῖς δὲ, ἰὰν παλαίσωσι, προσαγορευόμενοι, καὶ χαίροντες, οἷς ἅπαντες αἰσχύνει ὑπὸ τῆς κολακίας ἐξάγοντας; Quid Neroni scenam erezū tragicam, larvasque et cothurnos induit, quam adulantium laudes? Annon plerique reges, dum cantillarent, Apollines; dum ebrii essent, Bacchi; dum palastram exercerent, Hercules salutati: iisque gaudentes nominibus, assentatione ad extremam sunt adacti turpitudinem? Plutarch. tom. II, de Adulatoris et Amici disordine, pag. 56.

ANECDOTA

DE GALBA, OTHONE ET VITELLIO.

ΒΑΣΙΣ ac ferale fait horum principum imperium, civium caedibus orcutum. Inde Julianus, imperator, in Cæsaribus, eos dixit feras fuisse, quæ se suo quidem generi parcere. *Θειότερα γὰρ εὐδὲ τῶν ἀνοργαστοῦν τὰύτα τὴ θύρα.*

Ob subitariam fluxamque eorum auctoritatem, monogrammata tum Galbæ, tum Othonis, nonnullis Tiberii Nerosisque nummis impressa reperuntur. Quod sane factum, ut citius ac sine dispendio pararetur eorum moneta. Tales nummos vide apud cl. *Pellerin, Mélanges de Médailles*, vol. II, p. 37.

Haud inglorius tamen fuisset, si longior, Galbæ principatus. Multa sapienter fortiterque jam providerat. Vectigalia quoque imminuit. Remissam quadragesimam testantur ejus nummi ex ære magno et mediocri: SER. GALBA IMP. AVG. Laureatum Galbæ caput. In aversa parte: QVADRAGES. REMISSAE. SC. Arcus triumphalis, cui equites impositi. Nummi alii habent: XXXX. REMISSAE. SC. Eodem plane sensu. De quadragesimæ abolitione vide dicta supra, *Annal. XIII*, 51.

Ob eas egregii principatus spes, et positum a Galba SIGNVN LIBERTATIS RESTITVTAE, nummos Galbæ restituere optimi principes Vespasianus, Nerva et Trajanus. Vide cl. *Le Beau, Mémoires de l'Académie royale des Inscriptions*, vol. XXIV, p. 181 et seq.

Percelebris fuit, et multorum eruditorum virorum conjectationibus jectatus, Galbæ argenteus nummus, quem ita exhibebant: GALBA IMPERATOR. Caput Galbæ laureatum. In postica parte, REST. NVN. Caput muliebri monili ornatum. Alii interpretabantur, RESTITVTO NVNMO; alii RESTITVTO NVNINE; alii RESTITVTA NVNIDIA; alii RESTITVTA NVNANTIA. Hæc omnia vana esse docuit cl. *Barthelemy*. Seguinianus ille nummus, qui nunc in gaza regia adservatur, non habet REST. NVN., sed RESTITVTA: nec integer est, et in parte, quæ exstat, affricu detritus; unde literæ TVTA corruptæ sunt in NVN. At nummum plane similem, sed integrum habet cl. *D' Enery*, in quo manifeste scriptum, LIBERTAS RESTITVTA. Vide cl. *Barthelemy, Mémoires de l'Académie royale des Inscriptions*, vol. XXVI, p. 547 et seq.

Tabulas honestæ missionis a Galba datas memoravi supra in *Excurs. ad Annal. XIV*, 27.

De Othone. luxurioso principe, pauca dixerō. Satis sit monuisse eum fuisse ipai Neroni libidinis ac luxus magistrum; et quum omnia luxus genera anteoccupata reperisset, eo usque descendisse, ut unguentis vestigia pedum tingere monstraret. Quod jam monuimus inter Anecdota de Nerone.

Ineunte hoc seculo, reperta in agro Brixelliano (Brescello) magna vis aureorum nummorum. qui ibi defossi fuisse creduntur, versa in exitium Othonis fortuna. Vide cl. Muratori, *Annali d'Italia*, vol. I, anno 69.

Inter hos bellorum motus, novo cibo sacra est mensa Romana, teste Plinio, X, 49: *Genere in Italiam Bebricensibus bellis civilibus trans Padum et novae aves (ita enim adhuc vocantur) turdorum species, paulum infra columbas magnitudine, sapore gratæ.* Nova illa avis appellatur *starna*, id est, externa; et perdicis species est, quam perdicem cineream, *perdrix grise*, dicimus. Vide eruditum Manelphum, *Mensa Romana*, c. 24, p. 84.

At quantum hoc ad ventrem gulamque Vitellii! de quibus quam dictam sit satis supra, pag. 32 et seqq. in excurs. ad Hist. II, 62, nihil superest dicendum de principe, qui semper vixit inter patinarum paludes; et unde sub mortem, quum vera sunt nomina, dictus est *Patinaris*. Sueton. in Vitellio, 17.

ANECDOTA

VESPASIANO, TITO ET DOMITIANO.

num Vespasianus pacem imperio attulit, id enixe curavit, quod imper gratissimum fuit, ut Roma magnificis operibus attolleret Jovis ut Capitolini Pacisque templa, amphitheatrum eximie magnifice tantisque impensis, ut cl. *Barthélemy*, peritissimus aestimator, quum stupendas, quæ adhuc supersunt, partes solius fabricæ pretium, æstimatione per cubicos materiæ pedes ererit esse 17.000.000 Gallicæ monetæ, *Mémoires de l'Académie des Inscriptions*, vol. XXVIII, p. 583. Quid, si nunc cogitemus ista fundamenta, interiorem ambitum, cunctaque ornamenta imperferiorem amphitheatri partem, viginti duorum palmorum altibus ruderibus aggestisque terris latitantem? Manifestum sane erit unum regem merito scripsisse, Vespasianum, *divitiarum profuso ogitasse ædificium fieri, unde caput urbium potuisset* (Cassiodorus, V. 42). Tanta autem tamque incredibili celeritate immensum confectum est, ut ipse Vespasianus ad tres gradus illud crexerit, gradibus quibus ad Jovis templum dedicaverit. Duos gradus postea adjecit Titus, iterumque Domitianus ad clypea usque perduxit, penitusque perfecit, ut supra. Tunc vere scripsit Martialis, I, 1 :

Barbara Pyramidum sileat miracula Memphis,
Assiduus jactet nec Babylona labor :
Nec Triviæ templo molles laudentur honores,
Dissimuletque Deum cornibus ara frequens.
Ere nec vacuo pendentia Mausolea
Laudibus immodicis Cares in astra ferant.
Omnis Cesareo cedat labor amphitheatro :
Unum pro cunctis fama loquatur opus.

Magister tantum opes explicuit architectura ; novas quoque ad bases Doricis columnis supposuit : unde columnis non modo elegantia, sed et soliditas ac firmamentum venit. Vide clarissimum *les Ruines de Pæstum, ou de Posidonie, dans la Grande-Grèce*, p. 27.

Idem quidem magnificentia commendetur Vespasianus, æque commensurata mihi videtur, quod iis plebeculam pascere studuerit. Curam, imo principis dignissimam, memorat Suetonius in Vesp. c. 18 : *grandes columnas exigua impensa perducturum in Capitolium, præmium pro commento non mediocre obtulit, operam remisit, Sineret se plebeculam pascere.*

Statuam Nili, ex basalte lapide, seu marmore, confectam, et a Vespasiano in templo Pacis dicatam, celebrat Plinius, XXXVI, 7: *Invenit statuam in Aegypto in Aethiopia, quem vocant basalten, ferret coloris atque figuræ: unde et nomen ei dedit. Nunquam hic major repertus est, quam in templo Pacis ab imperatore Vespasiano Augusto dicatus: arguuntur Nili. XVI liberis circa ludentibus, per quos totidem cubita summi monumenti agentis se annis intelliguntur.* Diu creditum est illam ipsam statuam in cavædio pontificiarum Vaticani palatii ædium nunc adservari. Quæ ibi adservatur inventa est, teste Serlio, in thermis Constantini, in monte Quirinali. Temporum injuria rubiginem contraxerat; unde a recentioribus quibusdam scriptoribus ex basalte esse credita est. At constat eam esse ex marmore albo statuario. Manifestum itaque est non esse statuam a Vespasiano dicatam, sed antiquum ejus exemplum, et ad similitudinem statuæ ex basalte efformatum.

Idem fuit Tito principi magnificentiae studium; ejusque domum absolutissimis artium monumentis præfulsisse docet Laocoontis statua, quam celebrat Plinius, XXXVI, 5, n. 11; *Nec multo plurium fama est, quorundam claritati in operibus eximiis obstante numero artificum, quoniam nec unus occupat gloriam, nec plures pariter uncupari possunt, sicut in Laocoonte, qui est in Titi imperatoris domo, opus omnibus et picturae et statuariae artis preponendum. Ex uno lapide eum et liberos, draconumque mirabiles nexus, de concilii sententia fecere summi artifices, Agessander et Polydorus et Athenodorus Rhodii.* Egregium illud artis opus, quod nemo sine maxima admiratione inspexerit, nunc videre est in pontificis Vaticani palatii hortis. A Felice de Fredis inventum fuit sub Julio secundo, pontifice maximo, in Thermis Titi. Nunc quidem diligenti contemplatione observatum est illud non ex uno lapide, id est, marmore, fuisse confectum, sed plus minus quatuor compaginibus esse ferminatum. Quod, quum recens adhuc foret, ab artificibus occultari dissimularique potuit, nunc post tot secula, aggestaque olim rudera, ipsamque demum exportationem, anxia tantum cura deprehenditur.

Hactenus magnificentiae consuluerant egregii principes Vespasianus et Titus. Portentosa libidinum miracula, quæ sub Caio Caligula et Nerone Romam attonuerant, æmulatus est Domitianus. Visaque sunt in Cæsarea domo Adonea, seu horti pensiles, quibus victam Assyriam gloriabatur princeps, incredibilium cupitor. De his hortis, vide cl. *Bianchini, del Palazzo de Cesari*, Tab. 8. Præter illos hortos videre erat alia immensa prodigiosa opera a Domitiano exstructa, porticum ante Cæsaream domum, basilicam, balneum, pellicum diatam; in quæ singula, teste Plutarcho in Poplicola, p. 105, cadebat illud Epicharmi ad gurgitem dictum:

Non benignus es, habes morbum, gestis tu largiens.

Nam in his non se religiosum, nec magnificentum probabat Domitianus;

sed morbo tenebatur, gaudebatque quum in aedificia omnia profunderet; et, ut Midas, omnia sibi aurea et gemmea capiebat: Ὁ μίσητος θαυμάσιος τοῦ Καπιτωλίου τῶν ἀσολυτίμων, εἰ μίαν εἶδον ἐν οἴκῳ Δομητιανοῦ στοῶν, ἢ βασιλικῶν, ἢ βαλανείων, ἢ σαλλακίδων διαίταν, οἷον ἴσθι τὸ λεγόμενον τοῦ Επιχάρμου πρὸς τὸν ἄσωτον, Οὐ Φιλάνθρωπος τὸ γ' ἴσθι ἔχεις τόσον χαίρας δίδου: τοῦτοι ἂν τι πρὸς Δομητιανὸν εἰπαῖν φροῦχθα· Οὐκ εὐσιβῆς, οἷδ' Φιλότητος εὐ γ' ἴσθι ἔχεις τόσον, χαίρας κατοικοδομῶν, ὥσπερ ὁ Μιδας ἰεῖσιος, ἀπαντὰ σοι χρυσᾶ καὶ λίθινα βουλόμιστος γίνεσθαι.

Domitiani opera ejusque tempora plurimum illustrat Martialis in suis Epigrammatum libris, quibus Domitianum passim celebrat, eique adular.

In gaza sorenissimi Aurelianusium ducis exstat egregia gemma. Achates est (*une agathe précieuse*), cujus diameter duos ferme aequat pollices. In ambitu, sculpta sunt duodecim signa Zodiaci. In media, videtur pars posterior templi rotundi, ante quod, in parte dextra, sedet vir togatus, capite nudo, cui vir pariter togatus stans offert coronam radiatam. Hos inter, juvenis quoque togatus stans, et multo minor, manus attollit, venerans. Hinc et inde, ad pedes viri sedentis, sunt duo vasa. Sedes et antiqua, et affabre facta: posita est supra planum, quod sustinetur capite inter duas alas.

Multi multa, nec probabilia, excogitavere, ut hanc gemmam explicarent. Unus ad veritatem accessit cl. *Belley*, *Mémoires de l'Académie royale des Inscriptions*, vol. XXVI, p. 475. Quum enim observasset extare nummum Domitiani, cusum, quum ludi seculares facti sunt, quos quamdam similitudinem cum gemma habebat, existimavit in nummo et in achate exhiberi Domitianum, qui suffimenta pro ludis secularibus populo distribueret. At alia est gemmae mens, sublimis magis magisque divina, quam non reprehendit cl. *Belley*, quod ad locum Panegyrici, quem *Plinius* Trajano dixit, non attenderit. Locus ille *Plinii* gemmam egregie explicat. Quod ut clarius percipiatur, et nummum et gemmam afferam.

Nummus est ex aere magno, nec rarus: IMP. CAES. DOMIT. AVG. GERM. P. M. TR. P. VIII. caput Domitiani laureatum. In postica parte: COS. XIII. IVD. SÆC. S. C. Vir togatus sedet in suggestu, capite nudo; dextram porrigit viro togato stanti, et dextram porrigenti. Hos inter stat, ante suggestum, juvenis togatus, sed minor. Ante pedes viri sedentis sunt duo vasa. In recessu, videtur frons templi, aut basilicæ, quatuor columnis insignis. In iuno suggestu scriptum est: SVF. P. D., id est, *suffimenta populo data*. Nempe quum adessent ludi seculares, quindecimviri in Capitolio et in templo Palatino, sedentes in suggestu, suffimenta, lustrationis causa, populo dabant, faces scilicet, et sulphur et bitumen, ut docet *Zosimus*, II, p. 669: Ἐν τῷ Καπιτωλίῳ καὶ ἐν τῷ νηῷ τῷ κατὰ τὸ Παλάτιον, οἱ δεκαπέντε ἄνδρες ἐπὶ βήματος καθήμενοι, τῷ δήμῳ διατίμουνσι τὰ καθάρσια· ταῦτα δὲ ἴσθι δίδου καὶ θεῖον καὶ ἀσφαλτον. Hæc sunt suffimenta a quindecimviris data, quæ in hoc Domitiani nummo, sicuti in compluribus aliis ejus nummis aliæ ludorum secularium ceremoniæ, exhi-

bentur. Immo videre est in Philipporum nummis ipsa etiam animalia, quæ per seculares eorum ludos spectata sunt.

Gemma autem non ludos, ludorumve ritus, sed divinos honores, Domitiano oblatos et adsertos, ostentat. Id significat corona radiata, idem loquuntur Zodiaci signa; nec aliter Virgilius, *Georgic.* I, 32, Cæsarem laudat, oratque ut novum tardis sidus se mensibus addat. Ita etiam artifex Zodiacum disposuit, ut retro post Domitianum viderentur signa Virgo et Libra, quæ intra se Domitianus reciperet, quum cælos peteret. Carissima enim fuere Domitiano illa signa, qui ideo menses Septembrem et Octobrem ex suis appellationibus Germanicum et Domitianum transnominavit; ut videre est apud Suetonium in *Domit.* cap. 13, apud Plutarchum in *Numa*, p. 72, quod horum altero imperium suscepisset, altero natus esset. Divinitatis argumenta adhuc sunt in templo, in capite inter duas alas, in ipsa sede, antiqua et cum scabello, quæ Deorum est, non hominum. Liberalitate autem Domitiano partam esse divinitatem indicant duo vasa. Hæc autem omnia paucis complexus est Plinius in *Panegyric.* c. 52. Quum enim Trajanum laudasset, quod pro se parcus, in publicum magnificus, Urbem porticibus, delubris, exornaverat, maximum circi latus splendidissime refecerat, multa ibi loca addiderat populo, quem congiarii facilitate auxerat, ait: *Horum unum si præstisset alius, illi jam dudum radiatum caput, et media inter Deos sedes auro staret aut ebore, augustioribusque et grandioribus victimis invocaretur.* Quæ, ut certo certius Domitianum notant, ita quoque gemnam serenissimi Aureliani ducis clarissime explicant.

ANECDOTA

DE NERVA ET TRAJANO.

timis illis principibus, quorum tempora satis illustravi, pauca. Satis sit observasse Romam nunquam fuisse, quam sub eorum u, magnificentiore ac feliciorē: illos magnificentiæ et feliciticæ egregia sua studia liberalitate et clementia cumulasse. Quod, principes superbia, avaritia, crudelitate commaculatos, adeo utumque visum est, ut id omnium vocibus fuerit celebratum, se sint prope forum. Nervæ complura maiora inscripta, POTISSIMUM IN PRINCIPE LIBERALITAS ET CLEMENTIA. Prædicantur adhuc in SANCTITAS DOMI, IN ARMIS FORTITUDO, UTROBIQUE PRUDENTIA. ictor, in Epitome.

utibus in immensum crevit sub auspiciatissimo Trajani principatu gloria; et quanto major gloria, tanto major fuit felicitas. Inde in monumentis passim occurrit, TRAIANVS RESTITVTOR ITALIAE, TOR ORBIS TERRARVM, LOCVPLETATOR CIVIVM, PATER PATRIAE OPTIMVS. ALTER quoque ROMVLVS dicebatur, teste Dione, LXX. At quum ejus nomen, ob multitudinem operum, quæ aut nova, aut reipublicæ temporibus insigniora, sed vetustate collapsa, parietibus ubique inscriptum legeretur, plebs, cui vel laus in jocum sæpe cessit, eum herbam parietinam (*la pariétine*), iavit. Ammian. Marcellin. XXVII, 2. Nec ingratum nomen fuit cui liberæ omnes voces placebant; adulationem tantum oderat: audatus a Martiale, Epigram. X, 72:

Frustra blanditiæ venit ad me
 Attritis miserabiles labellis:
 Dicturus dominum, Deumque non sum.
 Jam non est locus hac in urbe vobis:
 Ad Parthos procal ite pileatos,
 Et turpes humilesque, supplicesque
 Pictorum sola basiate regum.
 Non est hic dominus, sed imperator,
 Sed justissimus omniū senator:
 Per quem de Stygia domo reducta est
 Siccis rustica Veritas capillis.
 Hoc sub principe, si sapiis, caveto,
 Verbis, Roma, prioribus loquaris.

aque laudibus attollatur Trajani virtus, qua certe nullam illus-

192 ANECDOTA DE IMPERATORIBUS.

trierem vidit imperium Romanum; at fabularum suarum pudeat Citanos quosdam scriptores, qui eam ab inferis, ob ejus clementiamansuetudinem, lacrymis et fletibus Divi Gregorii liberatum fuisse menti sunt. Vide *Acta Sanctorum*, vol. II, mensis Martii, pag. 136 et 155.

Trajanus commentarios rerum suarum scripserat: qui si ad nos venissent, egregium suppeditassent historiæ argumentum. In iis quoque fuisset eruditionis materia; nullus enim principum, quos Romanorum, Græcorum, aliorumve imperiorum ætas celebravit, mgressit, quam Trajanus, plusve terrarum peragravit et illustravit.

Præter insignem columnam Trajani, quam sæpissime supra memorat ejus arcus in prima Urbis regione, teste P. Victore, anaglyphis que ornamentis nobilitatus. At quum Constantini ætate periissent atque tamen ob victorias arcus dicaretur, nova quidem et rudia sunt, quibus adlita egregia decora ab arcu Trajani ablata. Hæc intertur anaglyphum, in quo Trajanus stat sacrificans cum suovetauril. Erant quoque octo insignes statuæ, eximii operis, quorum capita nocte, jussu Laurentii de Medicis, amputata sunt, et Florentiam atata. Post veterem illam exspoliationem, manebant adhuc marmora: Trajani, quibus clarissimus Michael-Angelus Buonarrotti usus est, cstrueret elegantissimam basim, cui imposita est in area Capitolina ctris statua M. Aurelii. Sic monumentorum

Vetus interit ætas,

Et juvenum vita florent modo nata, vigentque.

Debemur morti nos, nostraque.

(Horat. Art. Poetic. lii.)

FINIS ANECDOTORUM DE IMPERATORIBUS.

APPENDIX CHRONOLOGICA,

AUCTORE

GABR. BROTERIO.

APPENDIX hæc Chronologica summam, qua Cornelius Tacitus in scribenda historia usus est, artem reteget. Tristia enim et sæva tempora cursaturus, ita totius ævi Romani molem complexus est, ut assidua temporum, rerum, hominum, eventuumque comparatione, et ab historia tædium amoverit, et legentium animos ad scelerum odia, studia virtutis, atque eximiam in adversis ac secundis rebus prudentiam erexerit. Multos quoque juvabit nosse, quomodo Tacitus præcipuas variasque populi Romani res spectaverit. Potuissem equidem altius veterem memoriam repetere, et quæ de Mose, Bocchori, Rhamse, Cyro, aliisque populorum antiquitatibus memorat, colligere. At hæc disjecta nimis, jamque innotescunt, nec in tantas patent utilitates. Sit ergo satis Romana tantum tempora relegere, eaque usque ad Trajani initia continuare.

APPENDIX CHRONOLOGICA.

A. U. C. 1, A. C. 752.

ROMULUS Urbis Romæ conditor. Tacit. Annal. IV, 9.
Pomerium Urbis a Romulo positum. Annal. XII, 24.
Urbem Romam a principio reges habuere. Annal. I, 1.
Romulus, ut libitum, imperitat. Annal. III, 26.

A. U. C. 2, A. C. 751.

Romulus patres legit. Eæ patriciorum familiæ, dictæ postea *majorum gentium*. Annal. XI, 25.

A. U. C. 6, A. C. 747.

Ædem Statoris Jovis vocet Romulus. Annal. XV, 41.

A. U. C. 7, A. C. 746.

Capitolium a T. Tatius Urbi additum. Annal. XII, 24.
Tatius, retinendis Sabinorum sacris, sodales Tatios instituit. Annal. I, 54; Hist. II, 95.

A. U. C. 16, A. C. 737.

Romulus tantum sapientia valet, ut plerosque populos eodem die hostes, dein cives habeat. Annal. XI, 24.

A. U. C. 39, A. C. 714.

Quirinus Deum numero additus. Annal. IV, 38.

A. U. C. 40, A. C. 713.

Numa religionibus et divino jure populum devincit. Annal. III, 26.
Numæ regia. Annal. XV, 41.

A. U. C. 85, A. C. 668.

Sacra piaculæque ex legibus Tulli regis instituta. Annal. III, 26; XII, 8.

A. U. C. 115, A. C. 638.

Reperta quædam ab Anco divini juris. Annal. III, 26.

A. U. C. 140, A. C. 613.

Equorum certamina a Thuriis accita. Annal. XIV, 21.

A. U. C. 141, A. C. 612.

Capitolium vocet Tarquinius Priscus rex, bello Sabino; jacitque fun-

damenta, spe magis futuræ magnitudinis, quam quæ modicæ adhuc populæ Romani res sufficerent. Hist. III, 72.

A. U. C. 177, A. C. 576.

Servius Tullius sanctor præcipuus legum fuit, quæis etiam reges obtemperarent. Annal. III, 26.

Templum Lunæ a Servio Tullio sacratum. Annal. XV, 41.

A. U. C. 183, A. C. 570.

Servius Tullius, sociorum studio, Capitolium exstruere aggreditur. Hist. III, 72.

A. U. C. 225, A. C. 528.

Tarquinius Superbus, capta Suessa Pometia, Capitolium exstruit: hæc perfecit. Sed gloria operis libertati reservata. Hist. III, 72.

A. U. C. 244, A. C. 509.

Tarquiniæ exacti. Annal. XI, 22.

A. U. C. 245, A. C. 508.

Libertatem et consulatum L. Brutus instituit. Annal. I, 1.

Brutus patrum numerum supplet. Eæ familiæ *minorum gentium* appellatæ. Annal. XI, 25.

A. U. C. 247, A. C. 506.

Horatius Pulvillus, iterum consul, Capitolium dedicat, ea magnificentia, quam immensæ postea populæ Romani opes ornarent potius, quam auferent. Hist. III, 72.

Urbs Porsepæ dedita, Tuscisque dati obsides. Hist. III, 72; Ann. XI, 24.

A. U. C. 250, A. C. 503.

Attus Clausus, origine Sabina, gentis Claudiæ auctor. Annal. IV, 9; XI, 24.

Patriciæ Claudiæ ab Atto Claudio continui duravere sine ulla adoptione, usque ad Domitium a Claudio principe adoptatum. Annal. XII, 25.

A. U. C. 256, A. C. 497.

Dictaturæ ad tempus sumptæ. Annal. I, 1.

A. U. C. 258, A. C. 495.

A. Postumius, dictator, Libero Liberæque et Cereræ sedem juxta Circum Maximum vocet. Annal. II, 49.

A. U. C. 277, A. C. 476.

Cremerensis clades. Hist. II, 91.

A. U. C. 300, A. C. 453.

Adversus patrum factiones multa populæ parat, tuendæ libertatis et firmandæ concordie causa. Accita quæ usquam legum egregia. Annal. III, 27.

A. U. C. 303, A. C. 450.

Creati decemviri, et compositæ duodecim tabulæ, suis æqui juris. Annal. III, 27.

Vetus Urbi sœnebre malum, et seditioſum discordiarumque creberrima enſa. Duodecim tabulis ſanctum, ne quis unciario sœnore amplius exerceat; quum antea ex libidine locupletium agitaretur. Annal. VI, 16.

Decemviralis potestas haud ultra biennium. Annal. I, 1.

A. v. c. 307, A. c. 446.

Quæstores creati Valerius Potitus et Æmilius Mamercus, ut rem militarem comitarentur. Annal. XI, 22.

A. v. c. 310, A. c. 443.

Tribunorum militum consulare jus non diu valuit. Annal. I, 1.

A. v. c. 364, A. c. 389.

Alliensis clades. Hist. II, 91.

Capta a Gallis Roma. Annal. XI, 24.

XIV kalendas Sextiles captam Urbem Senones inflammant. Annal. XV, 41.

Post Gallica incendia, Urbs nulla distinctione passim erecta. Annal. XV, 43.

A. v. c. 390, A. c. 363.

Histriones a Tascis acciti. Annal. XIV, 21.

A. v. c. 407, A. c. 346.

Unciarium fœnus, rogatione tribunicia, ad semuncias redactum. Annal. VI, 16.

A. v. c. 412, A. c. 341.

Vetita versura. Annal. VI, 16.

Post multis plebiſcitis obviam itum fœneratorum fraudibus. Sed toties repressæ, miras per artes rursus oriebantur. Annal. VI, 16.

A. v. c. 423, A. c. 330.

Arbela, castellum insigne fama, quod postremo inter Darium atque Alexandrum prælio Persarum illic opes concidere. Annal. XII, 13.

A. v. c. 430, A. c. 323.

Mors Alexandri Magni. *Ejus virtutum fatorumque cum Germanici virtutibus fatisque comparatio.* Annal. II, 73.

A. v. c. 433, A. c. 320.

Caudina clades. Annal. XV, 13.

Samnitium jugum subeunt Romani. Annal. XI, 24.

A. v. c. 476, A. c. 277.

Fabricius consul senatusque Romanus venenum in Pyrrhum regem vetant produntque. Annal. II, 88.

A. v. c. 485, A. c. 268.

Duplicatus quæstorum numerus, stipendiaria jam Italia, et accedentibus provinciaram vectigalibus. Annal. XI, 22.

A. V. C. 490, A. C. 263.

Primum bellum Punicum. Spei sedem hoc bello vovet Atilius. *Annal.* II, 49.

A. V. C. 494, A. C. 259.

Jani templum apud forum olitorium a C. Duillio structum, qui primus rem Romanam prospere mari gessit, triumphumque navalem de Pœnis meruit. *Annal.* II, 49.

A. V. C. 512, A. C. 241.

Aulum Postumium, consulem, sed flaminem Dialem, in Siciiliam ad classem proficiscentem, ad sacra retinet L. Metellus pontifex maximus. *Annal.* III, 71.

A. V. C. 536, A. C. 217.

Secundum bellum Punicum. Hannibal in Italiam ingruit. *Annal.* III, 34. Cremona condita. *Hist.* III, 34.

A. V. C. 541, A. C. 212.

Oppide leges, queis constricta feminarum licentia. *Annal.* III, 33. Bellum Macedonum. Icta cum Romanis Lydorum fœdera. *Annal.* IV, 55.

A. V. C. 550, A. C. 203.

Lex Cincia, qua cavetur ne quis ob causam orandam pecuniam donumve accipiat. *Annal.* XI, 5, et XV, 20.

Marcus Lepidus Ptolemæi liberis tutor in Ægyptum missus. *Ann.* II, 67.

A. V. C. 553, A. C. 200.

Syphacem P. Scipio triumphans populo Romano ostendit. *Ann.* XII, 38.

A. V. C. 559, A. C. 194.

Smyrnæi, primi omnium, templum urbis Romæ statuunt: magnis quidem jam Romani imperii rebus, nondum tamen ad summum elatis, stante adhuc Punica urbe, et validis per Asiam regibus. *Annal.* IV, 56.

A. V. C. 562, A. C. 191.

Bellum Syriacum. Byzantii copias mittunt in Antiochum. *Ann.* XII, 62.

A. V. C. 564, A. C. 189.

L. Scipio, pulso Antiocho, fidem atque virtutem Magnetum decorat. *Annal.* III, 62.

A. V. C. 583, A. C. 170.

Bellum Persei, Macedonum regis. Quo in bello studia urbium Asiæ in populum Romanum. *Annal.* IV, 55.

Byzantii copias mittunt in regem Persen. *Annal.* XII, 62.

A. V. C. 587, A. C. 166.

L. Paulus Æmilius triumphat, ducto ante currum Perse Macedonum rege. *Annal.* XII, 38.

A. V. C. 604, A. C. 149.

Servius Galba a Catone censorio accusatus. *Annal.* III, 66.

A. V. C. 605, A. C. 148.

Magistratum avaritia parit Calpurnia scita de repetundis. Ann. XV, 20.
Tertium bellum Punicum. P. Scipio, quamvis flagrante adhuc Pœnorum bello, apud Siciliam Romanum militaremque cultum exiit, ut externorum morum æmulatione animos devinciat. Annal. II, 59.

A. V. C. 606, A. C. 147.

Byzantium ictum cum Romanis fœdus, qua tempestate bellatum adversus regem Macedonum, cui, ut degeneri, Pseudo-Philippi vocabulum impositum. Annal. XII, 62.

A. V. C. 608, A. C. 145.

Possessa Achaia Asiaque, ludi curatius Romæ editi. Annal. XIV, 21.
L. Mummius primus Græci certaminis spectaculum in Urbe præbet. Annal. XIV, 21.

A. V. C. 610, A. C. 143.

Aqua Marcia ad Urbem deducta. Annal. XIV, 22.

A. V. C. 617, A. C. 136.

Numantina clades. Annal. XV, 13.

A. V. C. 621, A. C. 132.

Dissensione ordinum, et apiscendi illicitos honores, aut pellendi claros viros, aliaque ob prava lætæ leges. Annal. III, 27.

Tiberius Gracchus turbator plebis. Annal. III, 27.

Discordiarum consulum apud tribunos, agrariae frumentariaeque leges, plebis et optimatum certamina. Annal. IV, 32.

L. Cotta a Scipione Africano accusatus. Annal. III, 66.

A. V. C. 623, A. C. 130.

Bellum Aristonici. Byzantii copias mittunt in Aristonicum. Annal. IV, 55, et XII, 62.

Ubi subacto orbe, et æmulis urbibus regibusve excisis, securas opes concupiscere vacuum fuit, prima inter patres plebemque certamina exarsere. Modo turbulenti tribuni, modo consules prævalidi, et in Urbe ac foro tentamenta civilium bellorum. Hist. II, 38.

A. V. C. 632, A. C. 121.

Sempronius rogationibus equester ordo in possessione iudiciorum locatur. Annal. XII, 60.

C. Gracchus turbator plebis. Annal. III, 27.

A. V. C. 641, A. C. 112.

Cimbrorum arma primum audita sunt, Cæcilio Metello ac Papirio Carbone consulibus. De Mor. German. cap. 37.

Papirius Carbo consul a Germanis fusus. Ibid.

A. V. C. 645, A. C. 108.

P. Rutilius a M. Scauro accusatus. Annal. III, 66.

Rutilus et Scaurus suam ipsi vitam postea narravere, fiduciam potius morum, quam arrogantiam arbitrati. *Vit. Agric. cap. 1.*

A. V. C. 646, A. C. 107.

Aurelius Scaurus a Germanis captus. *De Mor. German. cap. 37.*

A. V. C. 647, A. C. 106.

Cassius a Germanis victus cæsusque. *De Mor. German. cap. 37.*

A. V. C. 648, A. C. 105.

Servilius leges senatui judicia reddunt. *Annal. XII, 60.*

A. V. C. 649, A. C. 104.

Servilius Cæpio et Cn. Manlius a Germanis fusi. *De Mor. Germ. c. 37.*

A. V. C. 653, A. C. 100.

Germani a C. Mario in Italia victi: at non impune. *De Mor. German. cap. 37.*

A. V. C. 654, A. C. 99.

Saturninus turbator plebis. *Annal. III, 27.*

A. V. C. 658, A. C. 95.

Ptolemæus, Cyrenarum rex, cui cognomentum Apionis fuit, agros populo Romano cum regno relinquit. *Annal. XIV, 18.*

A. V. C. 662, A. C. 91.

L. Crasso et Domitio censoribus, rhetores cludere ludam impudentis jura sunt. *Dialog. de Orat. cap. 35.*

A. V. C. 663, A. C. 90.

Turbator plebis, nec minor largitor, nomine senatus, Drusus: corrupti equi, aut illius per intercessionem socii. Inde bellum Italicum. *Ann. III, 27.*

A. V. C. 666, A. C. 87.

Mithridaticum bellum. Athenienses socii sunt Mithridatis adversus Sallum. *Annal. II, 55.*

Jura regis Mithridatis apud cunctas Asiæ insulas et urbes trucidantur. *Annal. IV, 14.*

Civis, scelus suam tum testati, cives Romanos templo Æsculapii inducere. *Annal. IV, 14.*

Multa eorundem in populum Romanum merita, sociæque victoriæ. *Annal. XII, 61.*

Gravissimo in discrimine exercitus, ob asperitatem hiemis et penuriam vestis, quum id Smyrnæ in concionem nuntiatum foret, omnes, qui adstant, detraxere corpori tegmina, Romanisque legionibus miserunt. *Annal. IV, 56.*

Bellum civile. Multæ et diversæ leges. *Annal. III, 27.*

Marius et Sulla de judiciorum jure præcipue bellant. *Annal. XII, 60.*

E plebe infima C. Marius, et nobilium sævisimus L. Sulla, viam armis libertatem in dominationem vertunt. *Hist. II, 38.*

Cn. Pompeius octavodecimo ætatis anno civilia bella sustinet. *Annal.* XIII, 6.

Cn. Pompeius Mario Sullaque occultior, non melior. Et nunquam postea nisi de principatu quæsitum. *Hist.* II, 38.

A. v. c. 667, A. c. 86.

Haud longa Cinnæ dominatio. *Annal.* I, 1.

Prælio, quo apud Janiculum adversus Cinnam pugnatum est, Pompeius miles fratrem suum, dein, cognito facinore, seipsum interficit. Tanto ærior apud majores, sicut virtutibus gloria, ita flagitiis pœnitentia fuit. *Hist.* III, 51.

Cornelii Merulæ, flaminis Dialis, caedes. Sex et septuaginta annis nemo post eum suffectus. *Annal.* III, 58.

A. v. c. 670, A. c. 84.

L. Sulla, pulso Mithridate, fidem atque virtutem Magnetum decorat. *Annal.* III, 62.

A. v. c. 671, A. c. 88.

Ardet Capitolium civili bello, sed fraude privata. *Annal.* VI, 12, et *Hist.* III, 72.

Arsere et Sibyllini libri. Quæsitæ Samo, Ilio, Erythris, per Africam etiam ac Siciliam, et Italicas colonias carmina Sibyllæ, una seu plures facere; datumque sacerdotibus negotium, quantum humana ope potuissent, vera discernere. *Annal.* VI, 12.

Capitolium iisdem rursus vestigiis situm exstruendi curam victor Sulla incipit. *Hist.* III, 72.

A. v. c. 672, A. c. 81.

L. Sulla dictator, aboliitis vel conversis prioribus legibus, plura addit; et tribunorum plebis licentiam tollit. *Annal.* III, 27.

Lege Sullæ viginti quæstores creati supplendo senatui, cui judicis tradiderat. *Annal.* XI, 22.

A. v. c. 673, A. c. 80.

Pomœrium Urbis a L. Sulla auctum. *Annal.* XII, 23.

A. v. c. 675, A. c. 78.

Haud longa Sullæ dominatio. *Annal.* I, 1.

A. v. c. 676, A. c. 77.

Sulla moritur. Hoc solum felicitati ejus negatum, quod Capitolium non dedicaverit. *Hist.* III, 72.

Latatius Catulus, consul, Capitolium dedicat; ejusque nomen, inter tanta Caesarum opera, usque ad Vitellium mansit. *Hist.* III, 72.

Turbidæ Lepidi rogationes, ut acta mortui Sullæ rescinderentur. *Annal.* III, 27.

A. v. c. 680, A. c. 73.

Sertorii atque Mithridatis ingentibus bellis labat respublica. *Ann.* III, 73.

A. U. C. 681, A. C. 72.

Cysiceni circumsessi haud minus sua constantia, quam praesidio Luculli, Mithridaten regem pellunt; ideoque libertatem adepti. *Annal.* IV, 36.

Servile bellum. Spartaco tamen, post multas consularium exercituum clades inultam Italiam urenti, haud datum ut pacto in fidem acciperetur. *Annal.* III, 83, et XV, 46.

A. U. C. 684, A. C. 69.

Tribunis plebis reddita licentia. *Annal.* III, 27.

Tum non modo in commune, sed in singulos homines latae quaestiones; et corruptissima republica multae leges. *Annal.* III, 27.

A. U. C. 685, A. C. 68.

L. Lucullus Armeniam penetrat, et itinera aperit. *Annal.* XV, 27.

Lex Roscia de equitum Romanorum loco apud theatrum. *Annal.* XV, 32.

A. U. C. 687, A. C. 66.

Cn. Pompeio, Piraticum bellum gesturo, multum a populo Romano potestatis datum. *Annal.* XV, 25.

Piratico bello Antonium adjuvant Byzantii. *Annal.* XII, 62.

A. U. C. 691, A. C. 62.

Romanorum primus Cn. Pompeius Judaeos domuit; templumque jure victoriae ingressus est. Muri Hierosolymorum diruti; delubrum mansit. *Hist.* V, 9.

A. U. C. 696, A. C. 57.

Germani a Julio Caesare in Gallia victi. *De Mor. German.* cap. 37.

A. U. C. 699, A. C. 54.

Primus omnium Romanorum Julius Caesar, cum exercitu Britanniam ingressus, quamquam prospera pugna terruerit incolas, ac litore potitus sit, potest videri eam ostendisse posteris non tradidisse. *Vit. Agric.* c. 13.

Cn. Pompeius mansuram theatri sedem ponit; ideoque incusatus a senioribus. *Annal.* XIV, 20.

Antea subitariis gradibus, et scena in tempus structa, ludos edi solitum. Vetustioribus adhuc temporibus, stans populus ludos spectabat, ne si consideret, theatro dies totos ignavia continuaret. *Annal.* XIV, 20.

Pompeii Crassique potentia cito in Caesarem cessura. *Annal.* I, 1.

A. U. C. 701, A. C. 52.

Crassus a Parthis trucidatus. *Annal.* II, 2; *de Mor. German.* c. 37.

Cassius debellati exercitus Romani reliquias servat; ipse postea Parthorum victor. Inde familia Cassia per illas gentes celebrata. *Annal.* XII, 2.

A. U. C. 702, A. C. 51.

Galli Julium Caesarem apud Alesiam obsident. *Annal.* XI, 23.

Victore Caesare, nullum breviori spatio, quam adversus Gallos confectum est bellum. *Annal.* XI, 24.

Cn. Pompeius, tertium consul, corrigendis moribus delectas. At gravior

remediis, quam delicta erant, suarumque legum auctor idem ac subversor.
Annal. III, 28.

A. V. C. 706, A. C. 47.

Pharsalica pugna. Quæ armis tuebatur, armis amittit Cn. Pompeius.
Annal. III, 28.

Pompeii potentia in Cæsarem cedit. Annal. I, 1.

Exin continua per viginti annos discordia: non mos, non jus; deterrima
quæque impune; ac multa honesta exitio sunt. Annal. III, 28.

A. V. C. 707, A. C. 46.

Lex dictatoris Cæsaris de modo credendi possidendique intra Italiam.
Annal. VI, 16.

Cæsar seditionem exercitus verbo uno compescit, *Quirites* vocando, qui
sacramentum ejus detrectabant. Annal. I, 42.

A. V. C. 708, A. C. 45.

Dictator Cæsar lege Cassia patricos sublegit. Annal. XI, 25.

A. V. C. 709, A. C. 44.

Consul uno die fuit Caninius Bibulus, C. Cæsare dictatore, quum belli
civilis præmia festinarentur. Hist. III, 37.

A. V. C. 710, A. C. 43.

Repentina vis dictatorem Cæsarem opprimit. Hist. III, 68.

Cæsar Octavianus nonodecimo ætatis anno civilia bella sustinet. Annal.
XIII, 6.

Is, adolescens privatus, veteranos cupidine dominandi concitos per lar-
gitiones inflammat, exercitum parat, corrumpit consulis legiones, simulat
Pompeianarum gratiam partium. Annal. I, 10.

A. V. C. 711, A. C. 42.

Cæsis Hirtio et Pansa consulibus, utriusque copias Octavius occupat;
extorquet invito senatu consulatum; armaque, quæ in Antonium acce-
perat, contra rempublicam vertit. Annal. I, 10.

Triumviratus, proscriptio civium, divisiones agrorum. Annal. I, 10.

Cicero interficitur. Ab ejus interitu mutata eloquentia. Dialog. de Orat.
cap. 24.

A. V. C. 712, A. C. 41.

Philippensis acies. Bruto et Cassio cæsis, nulla jam publica arma.
Annal. I, 2, et III, 76.

A. V. C. 714, A. C. 39.

Perusinum bellum. Annal. V, 1.

Brundisinum fœdus. Annal. I, 10.

Stratonicenses Parthorum irruptionem, nihil mutata in populam Roma-
num constantia, perferunt. Annal. III, 62.

Regnum Judææ ab Antonio Herodi datum. Hist. V, 9.

APPENDIX

A. v. c. 715, A. c. 38.

~~Caesar~~ inter Ser. Pompeium ac triumviros pacta. *Annal.* V, 1.
~~Caesar~~ inter. Judaea potitus, a P. Ventidio interficitur; et Parthi trans
 Indum redacti. *Hist.* V, 9.
 a. m. m. Pacoro, infra Ventidium dejectus Oriens. *De Mor. Germ.* c. 37.

A. v. c. 716, A. c. 37.

~~Caesar~~. cupidine formæ, aufert Tiberio Neroni uxorem Liviam, inces-
 tant an invitam; adeo properus, ut ne spatio quidem ad enitendum dato,
 prostratus suis gravidam induxerit. *Annal.* V, 1.
 Consulti per ludibrium pontifices, an concepto, necdum edito partu,
 ante nuberet. *Annal.* I, 10.

A. v. c. 717, A. c. 36.

Tarentinum fœdus. *Annal.* I, 10.
 Agrippa Ubiorum gentem, Rheno transgressam, in fidem accipit. *Annal.*
 XII, 27.
 Experimento fidei super ipsam Rheni ripam collocantur, ut arceant,
 non ut custodiantur. *De Mor. German.* cap. 28.
 Judæos C. Sosius subigit. *Hist.* V, 9.

A. v. c. 718, A. c. 35.

Lepidus. postquam socordia senuit, specie quoque amicitie, legionibus
 exiit. *Annal.* I, 2, 9 et 10.
 Cæsar bellis civilibus Cilnium Mæcenatem, equestris ordinis, cunctis
 apud Romanos atque Italianos præponit. *Annal.* VI, 2.

A. v. c. 719, A. c. 34.

Sextus Pompeius, pacis imagine deceptus, apud Siciliam opprimitur.
Annal. I, 2 et 10.

A. v. c. 723, A. c. 30.

Actiaca victoria. *Annal.* I, 3.
 Cæsar vultu et aspectu Actiacas legiones Brundisii turbantes exterrit.
Annal. I, 42.

A. v. c. 724, A. c. 29.

Antonio per libidines pessumdato, eoque interfecto, Cæsar,posito
 triumviri nomine, cuncta discordiis civilibus fessa, nomine *Principis*,
 sub imperium accipit. *Annal.* I, 2 et 9.

Luxus mensæ, a fine Actiaci belli, ad ea arma queis Ser. Galba rerum
 adeptus est, per annos centum profusus sumptibus exerciti. *Annal.* III, 55.

Princeps Augustus lege Sænia patricios sublegit. *Annal.* XI, 25.

Mauros Juba rex accipit, donum populi Romani. *Annal.* IV, 5.

Phraates, Parthorum rex, cuncta venerantium officia ad Augustum ver-
 tit; partemque prolis firmandæ amicitie mittit: haud perinde Romanorum
 metu, quam fidei popularium diffusus. *Annal.* II, 1.

A. v. c. 725, A. c. 28.

Augustus, inter alia dominationis arcana, seponit *Ægyptum*, vetitis,

nisi permissa, ingredi senatoribus aut equitibus Romanis illustribus: ne fame urgeret Italiam, quisquis eam provinciam, claustraque terræ ac maris, quamvis levi præsidio, adversum ingentes exercitus insedisset. *Annal.* II, 59.

C. Oppius, Cornelius Balbus, Matius, Vedius, aliaque equitum Romanorum, sub Augusto principe, prævalida nomina. Oppius et Balbus primi Cæsaris opibus potuere conditiones pacis et arbitria belli tractare. *Annal.* XII, 60.

Statilius Taurus, Marcus Philippus, Corn. Balbus hostiles exuvias, aut exundantes opes, ornatum ad Urbis et posterum gloriam conferunt. *Ann.* III, 72.

Augustus sibi atque urbi Romæ templum apud Pergamum sibi non prohibet. *Annal.* IV, 5.

A. V. C. 726, A. C. 27.

Sexto suo cōsulatu Cæsar Augustus, potentiæ securus, quæ triumviratu jusserat, abolet; datque jura, queis pace et principe uteremur. *Ann.* III, 28.

A. V. C. 731, A. C. 22.

Piso, qui civili bello resurgentes in Africa partes acerrimo ministerio adversus Cæsarem juverat, mox Brutum et Cassium secutus, concesso reditu, petitione honorum abstinerebat, delatum ab Augusto consulatum accipit. *Annal.* II, 43.

Marcellus, flagrantibus plebis studiis, intra juventam, morte creptus. *Annal.* II, 41.

M. Agrippæ Mitylenense secretum. *Annal.* XIV, 53.

A. V. C. 733, A. C. 20.

Augustus M. Agrippam generum sumit. *Annal.* I, 3, et *Hist.* I, 15.
Ejus filii Caius ac Lutius in familiam Cæsarum postea inducti. *Ibid.*

A. V. C., 734, A. C. 19.

Datus rex Armeniis a Cæsare Tigranes, deductusque in regnum a Tiberno Nerone. *Annal.* II, 3.

A. V. C. 736, A. C. 17.

M. Agrippa socius tribunicie potestatis deligitur. *Annal.* III, 56.

A. V. C. 737, A. C. 16.

Ludi seculares ab Augusto editi. *Annal.* XI, 11.

A. V. C. 738, A. C. 15.

Lolliana clades. *Annal.* I, 10.

A. V. C. 742, A. C. 11.

M. Agrippa vita concessit. *Annal.* I, 3.

Sulpicius Quirinius, impiger militiæ, et acribus ministeriis, consulatum, mox expugnatu per Ciliciam Homonadensium castellis, insignia triumphu adeptus. *Annal.* III, 48.

APPENDIX

A. U. C. 743, A. C. 10.

Germani a Druso in suis sedibus perculsi. De Mor. Germ. cap. 37.

A. U. C. 745, A. C. 8.

Germani. Augustus magnam sui apud populum Romanum memoriam re
suscitabat enim, si rerum potitus foret, libertatem reddidit
Annal. I. 5 et 33.

Drusum coercendo Rheno inchoaverat. Annal. XIII, 53.

A. U. C. 746, A. C. 7.

Numismatum Urbis ab Augusto auctum. Annal. XII, 23.

Germani a Tiberio in suis sedibus perculsi, ac sæpe postea fusi. De
German. cap. 37.

Mavenas, Augusti amicitia præcipuus, moritur. Profecta tamen æ
mulationem magis in amicitia principis, quam vim tenuit, fato potentiz i
mperatricis. Annal. III, 30.

A. U. C. 747, A. C. 6.

Tiberii de Germanis triumphus. Annal. I, 4 et 34; II, 26.

Cum Germanis Tiberius, Germanicus, alique duces rursus bellav
multaque invicem damna. Non Samnis, non Pœni, non Hispaniæ, (C
læve, ne Parthi quidem sæpius admonere : quippe regno Arsacis ac
est Germanorum libertas. De Mor. Germ. cap. 37.

A. U. C. 748, A. C. 5.

Jussu Augusti Armeniis impositus rex Artavasdes; post non sine c
Romana dejectus. Annal. II, 3.

Defuncto Agrippa, Augustus Tiberium Neronem potestatis tribun
socium delegit, ne successor in incerto foret. Annal. III, 56.

A. U. C. 749, A. C. 4.

Tiberius, ab uxore sua Julia spreus, Rhodum abscedit : ibique iran
simulationem, secretas libidines meditatatur. Annal. I, 4 et 53.

A. U. C. 750, A. C. 3.

Post mortem Herodis, Simon quidam in Judæa regium nomen inva
Is a Quinctilio Varo, obtinente Syriam, punitus; et gentem coerci
liberi Herodis tripartito rexere. Hist. V, 9.

A. U. C. 752, A. C. 1.

Caius Cæsar componendæ Armeniæ deligitur. Is Ariobarzanem, ori
Medum, ob insignem corporis formam et præclarum animum, volenti
Armeniis præfecit. Annal. II, 4.

Caius Cæsari obtinenti Armeniam datus rector Sulpicius Quirin
Annal. III, 48.

Ut valida Augusto in rempublicam fortuna, ita domi improspera f
Julia, ejus filia Tiberiique uxor, ob impudicitiam Pandataria insula, r
oppido Rheginorum, qui Siculum fretum accolunt, clausa. Annal. I,
et III, 24.

Julius Antonius, ob adulterium Juliae, morte punitus. *Annal.* IV, 44.
Sempronius Gracchus, Juliae pervicax adulter, amotus Cercinam, Africam insulam. *Annal.* I, 53.

A. U. C. 755, J. C. 2.

Lucium Caesarem euntem ad Hispanienses exercitus mors, vel Liviae dolus, opprimit. *Annal.* I, 3.

A. U. C. 757, J. C. 4.

Caium Caesarem remeantem Armenia, et vulnere invalidum, mors fato propra, vel novercae Liviae dolus, abstulit. *Annal.* I, 3.

Tum in Tiberium cuncta vergere: filius, collega imperii, consors tribuniciae potestatis adsumitur. *Annal.* I, 3; *Hist.* I, 15.

A Tiberio quoque, super propriam stirpem, Germanicus adsumptus. *Annal.* XII, 25.

A. U. C. 759, J. C. 6.

Capito Ateius principem in civitate locum studiis civilibus obtinet. Consulatum ei adceleravit Augustus, ut Labeonem Antistium iisdem artibus praecellentem anteiret. *Annal.* III, 75.

A. U. C. 760, J. C. 7.

Livia senem Augustum devinerat adeo, uti nepotem unicam Agrippam Postumum in insulam Planasiam projiceret. *Annal.* I, 3.

A. U. C. 761, J. C. 8.

Julia, Augusti neptis, convicta adulterii, projicitur in insulam Trimegam, haud procul Apulis litoribus. *Annal.* IV, 71.

D. Silanus, ejus adulter, amicitia Augusti prohibetur; exsiliumque sibi demonstrari intelligens, fugit. *Annal.* III, 24.

Augustus, commotus Cassii Severi libidine, qua viros feminasque illustres procacibus scriptis diffamaverat, primus cognitionem de famosis libellis, specie legis majestatis, tractat. *Annal.* I, 72.

Apud veteres fuit quoque lex majestatis; sed alia in judicium veniebant. Si quis proditione exercitum, aut plebem seditionibus, denique male gesta republica majestatem populi Romani minuisset, facta arguebantur, dicta impune erant. *Annal.* I, 72.

A. U. C. 762, J. C. 9.

Augustus legem Papiam Poppaeam incitandis caelibum poenis et augendo ezario sancit. *Annal.* III, 25.

Bellum Dalmaticum a Tiberio confectum. Ornospades haud inglorius auxiliator, eoque civitate Romana donatus. *Annal.* VI, 37.

Variana clades. Tres cum Varo legiones periere. Victor Arminius. *Annal.* I, 10, 59 et 62; de Mor. German. cap. 37.

A. U. C. 765, J. C. 12.

Tiberii de Pannoniis ac Dalmatis triumphus. *Annal.* I, 4 et 34.

Caius, Germanici et Agrippinae filius, in castris nascitur: eum, in contubernio legionum eductum, militari vocabulo *Caligulam* appellant, quia

plerumque ad conciliandi vulgi studia eo tegmine pedum inductatur. *Annal. I, 41.*

A. V. C. 766, J. C. 13.

Augustus, quam Tiberio tribuniciam potestatem a patribus rursus postularet, quamquam boocora oratione, quedam de habitu vultuque et institutis ejus jecerat, quæ velut excusando exprobarret. Inde fama ne Tiberium quidem caritate, aut reipublicæ cura adscitum : sed quoniam arrogantiam sævitiamque ejus introspekerit, comparatione deterrima sibi gloriam quævisisse. *Annal. I, 10.*

A. V. C. 767, J. C. 14.

Gravescere cœpit valetudo Augusti ; et quidam scelus uxoris suspectabant. Tiberius properis matris literis accitur ; neque satis compertum, spirantem adhuc Augustum apud urbem Nolam, an exanimem repererit. *Excessisse Augustum et rerum potiri Tiberium fama eadem fert. Ann. I, 5.*

Hactenus veterem memoriam relegimus. Res autem Tiberii, Cæi Caligulae, Claudii, Neronis, Galbæ, Othonis, Vitellii, ipsaque Vespasiani initia, ab anno U. c. DCCLXVII, ad annum U. C. DCCCXXIV, Annalium, Historiarum, Supplementorum, Appendicisque libris, quos in nostris editionibus publicavimus, satis innotuere. At, ut brevitati simul et utilitati consulam, Vespasiani, Titi Domitiani, ac Nervæ res, quas cognoscere interest, in Appendice Chronologica summam complectar.

A. V. C. 825, J. C. 72.

Vespasiano Augusto IV, Tito Cæsare II, consulibus. Invaluerant duo præcipua bellorum civilium mala, legum oblivio, et adversus dominantes audacia. In hac imperii pace, utrique subvenit Vespasianus. Urbi leges, regatrici domui munimenta addita. Quo præcaverent militares motus, prætoriarum cohortium præfecturam Titus accepit : magnum equestris ordinis ornamentum, et paterni imperii tutamentum. Coercita autem feminarum licentia, poena ancillas fore, quæ se alieno servo jungerent. Repressa quoque creditorum sævitia ; et interdictum ne filiorum familias fœneratoribus exigendi crediti jus unquam esset, ne post patrum quidem mortem. Simul reficiebatur pulcherrimum ac vetustissimum imperii monumentum. Nempe tria millia ærearum tabularum, quibus continebantur, pene ab exordio Urbis, senatusconsulta, plebiscita de societate, fœdere, privilegio cuicumque concessis, quæ, incenso Capitolio, conflagraverant, undique investigatis exemplaribus, reposita. Ad conciliandos populi animos, datum a Tito congiarium. Hæc popularitatis studia aversabatur Helvidius Pris-

Accepit. Plinius, in præfat.

Jungerent. Sueton. in Vespas. 11. Vide jam dicta supra *Annal. XII, 53.*

Mortem. Sueton. *ibid.* Id jam statuerat Claudius, ut dictum est *Annal. XI, 13.*

Reposita. Sueton. in Vespas. 8.

Congiarium. Memoratur in Titi nummis, Vide supra p. 237.

cus, Thraseæ gener, et severioris philosophiæ placita sectatus. Integræ libertatis cupitor, querebatur publicum servitium civilibus Vespasiani studiis certius, quam priorum principum vitiiis, induci. Inde acerbior quævis principatus æta carpebat, sententiarum quoque, quas princeps in senatu afferret, assiduus obtrectator. Vespasianus tales sui contumelias dùm talit, Helvidiû integritatem, et Thraseæ, cui ipse amicus fuerat, virtutem reveritus. Ne tamen infringeretur auctoritas, Helvidium monuit, ut vel contumaciam exueret, vel sileret. Contra ille in dies pervicacior et infensor, primum exilio, dein morte, vel invito principe, multatus est. Philosophi, ut procacia ingenia, Urbe submoti. Musonius, favore Muciani, commune discrimen solus effugit. Demetrius et Hostilius, majoris petulantiz, in insulas relegati. Interim Petilius Cerialis, confecto bello Germanico, in Britanniam fuerat missus. Deessore suo Vettio Bolano validior, terrorem statim intulit, Brigantum civitatem aggressus. Multa prælia, et aliquando non incruenta; magnam Brigantum partem aut victoria amplexus est, aut bello.

A. V. C. 826, J. C. 73.

Fl. Domitiano Cæsare II, M. Valerio Messalino consulibus, ut cresceret favor congiarium a Domitiano datum. In eo visi senes, qui se a divo Augusto semel atque iterum accepisse congiarium narrabant. Grandævus alios multos prodidit census, qui tum peragebatur; et ne singulis moremur, res est confessæ in regione Italiæ octava centenum annorum census fuisse homines LXX, centenum denum homines XLV, centenum vicenum quinquam homines duos, centenum tricenum homines quatuor, centenum tricenum quinquam aut septenum totidem, centenum quadragenam hominea tres. Id tanto curiosius observatum, quod mortalitas in longi ævi spes sit semper intenta, et ætas principis ad senium vergeret. Placuit in eadem censura explorari magnitudinem Urbis, quam ex tantulis initiis virtus Romana in immensum extulerat. Compertum mœnia ejus collegisse ambitu pass. XIII M CC. Ejusdem spatium mensura currente a milliario in capite Romani fori statuto ad singulas portas numero triginta septem effecisse passuum per directum XXX M DCCXLV. Ad extrema vero tectorum cum castris prætoriiis ab eodem milliario, per vicos omnium viarum numerata

Helvidius Priscus. Jam laudatus supra Annal. XVI, 28 et 35. Ejus mores, offensusque initium vidimus in Hist. IV, 5.

Vel sileret. De his plura Arrianus in Epictet. I, 2.

Relegati. Dio, LXVI, p. 751.

Aut bello. Tacit. Vit. Agric. cap. 17, et Hist. IV, 68 et seq.

Congiarium. De quo dictum supra, tom. IV, p. 265.

Narrabant. Tacit. Dialog. de Orat. cap. 17.

Regione Italiæ octava. Inter Ariminum, Rimini, et Placentiam, Plaisance.

Homines tres. Hæc omnia Plinius, VII, 49.

Pass. XIII M CC. De hac urbis Romæ magnitudine disseruimus supra.

fuisse paulo amplius septuaginta millia passuum. Quo si quis altitudinē tectorum addat, dignam profecto estimationem concipiat, fateaturque nullius urbis magnitudinem in toto orbe potuisse ei comparari. Ne magnificentia ulli cederet, advectas undique opes externas, novaque in dies atque levabantur monumenta. Hæc augebat Vespasianus, relictis, quæ labæret tacito quidem suo nomine, sed servata veterum inscriptionum gloria quum ipse additis novis splendidissimisque operibus satis inclaresceret. Atque ut Urbis splendori ex civium moribus ac dignitate accederet decem senatum et equitem recensuit: submoti indignissimus quisque, et honestissimi Italicorum ac provincialium adlecti. Ita amplissimos ordines a prioribus principibus cæde varia exhaustos, veterive contaminatos negligentia, purgavit supplevitque, ut, quum ducentas gentes in senatu reperisset, mille composuerit. Et ne paupertas probro esset, consulari inopes quingenis sestertiis annuis sustentavit.

A. U. C. 827, J. C. 74.

Vespasiano Augusto V, Tito Cæsare III, consulibus. Peracto cens conditum est lustrum imperii supremum. Tum princeps Achaïam, Lyciam Rhodum, Byzantium, Samum, Tracheam Ciliciam, et Commagenem provincialiarum formam redegit. Succensuit quidem Apollonius, et acriter quam philosophum decebat: Neronem laudans, quod libertatem Græcæ dedisset, Vespasianum qui eam tolleret literis increpavit. At ipse post edoctus quas curas pro republica recte et consulte ordinanda princeps sustineret, posuit iras et in publicæ lætitiæ partem laudesque venit. U tunc femina, Cænis nomine, famam Vespasiani inumbrabat. Antonie quidam liberta, fidem ita probaverat, ut secretioribus adhibita iussaque nuntiare Tiberio, quæ adversus eum pararet Sejanus; post Vespasiani voluptatibus, antequam Flaviam Domitillam uxorem duceret, inane Is, privatus adhuc, amissa uxore, Cænidem in contubernium revocavit atque etiam princeps pene justæ uxoris loco habuit. Cænis in id fastigit

Comparari. Hæc et superiora Plinius, III, 5.

Provincialium adlecti. Sueton. in Vespasian. 9.

Mille composuerit. Aurel. Victor. de Cæsariibus.

Quingenis sestertiis. Sueton. in Vespasian. 17. Quingena autem sestertia sunt Græcæ monetæ lib. 97,265.

Imperii supremum. Censorinus, de Die natali, cap. 18. De censu lustroque Romanorum diximus in excursu ad Annal. XI, 25.

Redegit. Sueton. in Vespasian. 9; Euseb. in Chronic. et Aurel. Victor. in Epitome Perperam autem in Suetonio *Thraciam Ciliciam*, pro *Tracheam Ciliciam*, legitur ut patet ex Victore; idque jam aliis observatum. Inde facile intelligas cur Flaviopolis urbs Ciliciæ, initium æræ suæ in nummis ab hoc anno ceperit. Nummos vide apud cl. Pellerin (*Premier Supplément aux Recueils de Médailles*, p. 34). Trachea Ciliciæ nunc Turcis dicitur *Itch-iii*.

Literis increpavit. Quas vide apud Philostratum, Vit. Apollon. V, 41.

Cænis nomine. Sueton. in Vespasian. 3; Dio, LXVI, p. 751.

evecta, nihilque in auctoritate magnificum, nisi immensas opes, reputans, fortunam ad lucra vertit; provinciarum et exercituum praefecturas, magistratus, sacerdotia, ipsaque principis responsa venalia proponebat. Tanta seditas laudes principis obruisset, ni inexplebilis feminae cupidinem fuisset mors. Tum si quid adhuc obtreccionis ex tributorum vectigaliumque magnitudine supererat, Vespasianus publica necessitate et principalibus impensis, quae in Urbis totiusque imperii decus ac magnificentiam unice cederent, fuit excusatus. Hoc anno feliciter se exeruit agricolarum industria. Quam enim praegelidæ hiemis acerbitate spes tota segetum interisset, reperti in agro Treverico qui, adversis temporum oblectati, mense Martio campos resarrientes, novam sementem telluri credere. Natura, labore vinci læta, agrestem patientiam uberrimis messibus pensavit.

A. U. C. 828, J. C. 75.

Vespasiano Augusto VI, Tito Cæsare IV, consulibus, templum Pacis, quo nullum in Urbe fuit majus pulchriusque, dicatum est: ibi, ceteras inter opes undique terrarum advectas, posita templi Hierosolymitani spolia. Simul attollebatur ingens magnificentiae et luxuriae miraculum, amphitheatrum, divo Augusto quondam mediatum, tranquillioribus servatum temporibus. Architectura, libere exspatiata, et undequaque spectabilis, omnes opes explicuit. Admirationem auxit in hujus monumenti decora tractum colosseum Neronis simulacrum, sed damnatis ejus sceleribus, venerationi Solis dicatum. Hac operum audacia Urbs se priscis Orientis et Ægypti prodigiis æquabat, quum Vespasianum ad belli curas retrahere voluit Vologeses, Parthorum rex. Is nuntiabat *Alanos, barbaram gentem, fugatis regibus Pacoro et Tiridate, Mediam Armeniamque populari; Partibus jam imminere, inde Romanorum agros incurساتuros. Adversus communem hostem arma sociari; alterutrum de Vespasiani filiis duces belli mitti flagitabat.* Designabaturque Domitianus, et juvenili impetu, et fratris gloriæ æmulatu in hæc præceps. At Vespasianus, filii naturam,

Publica necessitate. Quam Neronis libidines et civilia bella tantam induxerant, ut Vespasianus, quum imperium capesseret, professus sit *quadringentis millibus* (Gallicæ monetæ lib. 7,783,010,000) *opus esse, ut respublica stare posset.* Sueton. in Vespasiano, 16.

Hoc anno. Plin. XVIII, 20.

Agro Treverico. Nunc Trèves.

Templum Pacis. Dio, LXVI, p. 752; Sueton. in Vespasiano, 9.

Spolia. Vide supra in Appendice ad librum Historiarum, V, 52.

Amphitheatrum. Sueton. ibid. Hujus amphitheatri pars magna adhuc exstat, et dicitur *il Colosseo.* Accipimus ex MS. Vindobonensi edito supra, Vespasianum illud ad tres gradus erectis; editisque ludis, dedicavisse; deinde a Tito rursus dedicatum, adjectis duobus gradibus. Domitianus illud ad clypea usque perduxit, penitusque perfecit.

Dicatum. Plin. XXXIV, 7.

Alanos. Supra Tanaim et paludem Mæoticam habitabant Alani. Joseph. Bell. Judæ VII, 7, n. 4.

Mitti flagitabat. Sueton. in Domitiano, 11.

dominationis avidam, reveritus, lætusque Arsacidarum fastigium brevi immiui, hanc belli aleam detrectavit; prætexens Romanos ab domesticisque præliis recentiores, novis pericalis non objectandos. I Vologeses superbas mittit epistolas, quibus inscripserat: *Arsaces regum, Flavio Vespasiano*. Modestiore responso, quod hujusmodi *Arsaci, regi regum, Fl. Vespasianus*, adeo irritata Vologesis feroci Syriam occupare statim pararet. Adversus barbarum impetum resistit territa Trajani, Syriæ præsidis, constantia, et virtus jam vivida ejus qui puer admodum in maximas spes adolescebat. Parthorum superbia solo cohibita, Vologeses in pacem coactus est. Decreta Trajano, quæ decus antiquis natalibus addidit, triumphalia ornamenta; editique quos fere funestavit cynicorum malignitas. Ii pulsati, ut philosophi vulgus, clam in Urbem irrepserant: publicis moribus tanto irati quanto diutius coercita maledicentia, rebantur se opportunam populo Romanum insectandi occasionem nactos. Diogenes, ut nomine, si veterem famam æmulatus, in plebem, spectaculis intentam, contumeliosè invehitur. Effrena procacitas verberibus multata. Heras, supplicio tatus magis, quam territus, atrocius criminari audeat. Iterata licentia capite expiata. Silentibus bellis, in hac pacis tranquillitate, et quam diu liberalitate principis refoverentur, jure expendere quomodo licet quæ tot eminentium oratorum ingenii gloriaque efflourisset, ea iam tunc esset orbata, ut vix nomen ipsum oratoris retineret. Hac quidem re disseruere M. Aper, Julius Secundus, Curiatius Maternus et Vipstus Messalla, ingenii fama tum insignes. Singula rei momenta rite persequi et quæ olim studia alerent, quæ deinde vel ipsa ingenia passim detractata. In confesso tamen fuit eloquentiam alumnæ esse licentiam libertatis; nullos unquam fuisse oratores in iis civitatibus, quæ servitutis legibus uterentur; bono seculi sui utendum; sapientissimi unum principis pacem contumaci arrogantique eloquentia meliorem esse autiliorem. Hæc quum Tacitus juvenis admodum audiisset, postea ei tradidit, et utilitati publicæ consecravit.

Detrectavit. Dio, LXVI, p. 752.

Inscripserat. Dio, ibid.

Trajani. Ad hanc Trajanum, Trajani Imperatoris patrem, pertinet præstantissimi

• Museo Pembrocki nummus, quem erudite explicavit cl. *Belley* (*Mémoire de l'Académie royale des Inscriptions*, vol. XXX, p. 271 et seq.).

Puer admodum. Plin. in Panegyric. XIV.

Coactus est. Victor de Cæsaribus, et in Epitome.

Triumphalia ornamenta. Plin. in Panegyric. IX et XVI.

Heras. Dio, LXVI, p. 752.

Diogenes. Dio, ibid.

Invehitur. De qua vide Tacitum in Dialog. de Orat. 9, et Suetonium in Vita

Diogenis. De qua vide Tacitum in Dialog. de Oratoribus, editus supra.

Admodum. Tacit. Dialog. de Orat. 1. Inde patet Quintilianum, qui aliter

A. U. C. 829, J. C. 76.

10 Augusto VII, Tito Cæsare V, consulibus. Domitianus ab extertentus retractus, ne vel successu elatus, vel Orientis societate unam præsumeret, adversus Sarmatas missus est, ex queis, nullus novarum rerum metus. Recepit signa ante capta, victricem rediit. Interim visa Titi virtus elanguescere. Otia tamen illis; et de acontia, quæ hoc anno apparuit, præclaro carmine

At hæc leviora adversus animum juventutis fervore et novæ æstantem. Parta quidem bellis gloria diu fuit gliscentelamen. Erupere tandem luxu, libidine, ex impotentiori in Berenices, quæ non modo Romam venerat, et in palatium ita, sed et ei Titus nuptias pollicitus ferebatur. Urbs, barbarum præca, verebatur adhuc ne cetera Neronianæ aulæ mala redirent. Titus ad mediâ noctem comessationes cum profundissimo quæritum extendebat; inter exoletorum et spadonum greges frella quoque rapacitate constabat eum in cognitionibus patris ræmarique solitum. Invisa et sævitia, quum suspectum quem ositum sibi violenter opprimeret. Hæc in majus ferebantur, atris virtutibus, qui nec suspicione, nec metu ad perniciem compulsus est: immo monentibus amicis cavendum esse Mesosianum, quod vulgo crederetur genesisim habere imperatorum, um fecit, spondens *quandoque beneficium memorem futurum*. Eadem perinde fuere in Tito Cæsare naturæ vitia, quam morbida fortunæ tabes, quæ, optima ejus indole, in melius post suscipitatum statim eessit, ut mox sumus dicturi. Hadrianus, postnotiturus, hoc anno Romæ natus est ix kalendas Februarias.

A. U. C. 830, J. C. 77.

Vespasiano VIII, Tito Cæsare VI, consulibus, annus, ut civi-

n ætatis annum attingerat, non esse hujus dialogi auctorem. Contra vero idem Tacitus, tunc octodecim circiter annos natus.

^ Hanc expeditionem testantur nummi multi, hoc anno cæsi. CAESAR AVG. vs. Caput Domitiani. In aversa parte Sarmata genuflexus signum militare a COS. V, id est, *consul quintum*. Hoc anno consul quintum suffectus fuit

Acontias stellas (sæu, ut verius loquimur, cometas) Romani dixere obn. Plin. II, 25.

. De qua dictum supra Hist. II, 2.

Dio, LXVI, p. 752.

. Sueton. in Tit. 7.

Sueton. ibid.

et. Aurel. Victor. in Epitome.

. *futurum*. Sueton. in Vespasian. 14.

nfra ad a. U. C. 832.

s. Spartian. in Hadrian. 1.

A. V. C. 743, A. C. 10.

Germani a Druso in suis sedibus perculai. De Mor. Germ. cap. 37.

A. V. C. 745, A. C. 8.

Drusus extinctus magnam sui apud populum Romanum memoriam quit : credebatur enim, si rerum potitus foret, libertatem reddidit. Annal. I, 3 et 33.

Is aggerem coercendo Rheno inchoaverat. Annal. XIII, 53.

A. V. C. 746, A. C. 7.

Pomœrium Urbis ab Augusto auctum. Annal. XII, 23.

Germani a Tiberio in suis sedibus perculai, ac sæpe postea fusi. De Germ. cap. 37.

Mæcenas, Augusti amicitia præcipuus, moritur. Profecta tamen speciem magis in amicitia principis, quam vim tenuit, fato potentia sempiternæ. Annal. III, 30.

A. V. C. 747, A. C. 6.

Tiberii de Germanis triumphus. Annal. I, 4 et 34; II, 26.

Cum Germanis Tiberius, Germanicus, alique duces rursus bella multaque invicem damna. Non Samnis, non Pœni, non Hispaniæ, liæve, ne Parthi quidem sæpius admonere : quippe regno Arsacis : est Germanorum libertas. De Mor. Germ. cap. 37.

A. V. C. 748, A. C. 5.

Jussu Augusti Armeniis impositus rex Artavasdes; post non sine Romana dejectus. Annal. II, 3.

Defuncto Agrippa, Augustus Tiberium Neronem potestatis tribu socium delegit, ne successor in incerto foret. Annal. III, 56.

A. V. C. 749, A. C. 4.

Tiberius, ab uxore sua Julia spreus, Rhodum abscedit : ibique iri simulationem, secretas libidines meditatatur. Annal. I, 4 et 53.

A. V. C. 750, A. C. 3.

Post mortem Herodis, Simon quidam in Judæa regium nomen in Is a Quinctilio Varo, obtinente Syriam, punitus; et gentem coeri liberi Herodis tripartito rexere. Hist. V, 9.

A. V. C. 752, A. C. 1.

Caius Cæsar componendæ Armeniæ deligitur. Is Ariobarzanem, or Medum, ob insignem corporis formam et præclarum animum, volen Armeniis præfecit. Annal. II, 4.

Caius Cæsari obtinenti Armeniam datus rector Sulpicius Quiri. Annal. III, 48.

Ut valida Augusto in rempublicam fortuna, ita domi impropera Julia, ejus filia Tiberiique uxor, ob impudicitiam Pandataria insula, oppido Reginorum, qui Siculum fretum accolunt, clausa. Annal. I et III, 24.

serat. Sequanos, Romanis fidos, bello provocare ausus, uti jam supra relatam est. Contra fuit fortuna: ipse cum popularibus suis Lingonibus fassa. Captivos, maxime duces, et Sabino intimos, manebant supplicia, rebellionis poena. Multi aut fuga, aut voluntaria morte, infamiae se subduxere. Sabinus, amore uxoris suae Eponinae, nec fugam, nec mortem tentare sustinuit; at arte usus est, ut famam exitii sui vulgaret. Nempe concessit in villam, in qua sibi certum esse vitam finire simulat; ideoque dimissis servis, duos tantum libertos sibi fidissimos retinet. Iis secreti consiliis, subterraneam specum, condendis thesauris clam olim paratam, subit: mox incensa villa, Martialem, e duobus libertis alterum, mittit, qui Eponinae nuntiet maritum veneno occubuisse, ejusque corpus flammis haustum: certus, quanto atrocior foret uxoris luctus, tanto citiorem manifestationemque fore mortis suae fidem. Eponina, luctu amens, tres dies totidemque noctes muliebribus lamentis et ejulatibus absumperat, quum Sabinus, veritus ne longior tristitia dilectam uxorem obrueret, Martialem remittit, qui maritum vivere, artem locumque secessus doceat, moneat tamen ut per doloris imitamenta adultam viduitatis famam nutriat. Eponina, quo re laetior, eo specie tristior, lacrimas, questus, ceteraque lagentium atra ingeminat; ac tandem obscuro noctis usa, in marito amplexu ruit; alloquioque recreata, domum repetit, ad notas artes paratur. Sic exacti septem menses, quum spes illuxit esse in Urbe veniae locum. Ilac statim proficiscitur cum marito, quem mutato habitu, tonso capillo, galericuloque capiti adaptato, ita componit, ut gratiae, si sit locus, non injuriae, si metus ingrueret, pateat. Ibi, ut miseris plerumque evenit, comperto, laeta ab amicis temere promissa, tristia imminere, in Gallias redit, et maritum suam in specu recondit. Sævientis fati solatia fuere, mutatus amor, meliorum temporum vota, grataque vel summa in miseria fecunditas. Plurima enim arte et uterum et parturientis necessitates occultans, Eponina aucta est duobus liberis virilis sexus, qui in tanto cariore spes adolevere, quanto calamitosior erat parentum fortuna. Sabinus his artibus latebrisque vitam per novem annos traduxerat, quum tandem eum vivere auditum est. Statim ipse ejusque uxor ac liberi comprehensi, Romamque vecti, ante Vespasianum sistere se jussi sunt. Viso principe, Sabinus obmutuit, rebellionis flagitio pressus. Eponina, sexu, amore, conscientia animosior, rumpit silentia, preces intendit, testatur se peperisse ut plures haberet, qui efflagitarent veniam. Vespasianus, insontes liberos intuens, illacrimavit; iisque datum vivere. At Sabinus lege majestatis, non illa nova et sub prioribus principibus reperta, sed vetere, qua

Relatum est. Tacit. Hist. IV, 67.

Sabinus. Egregium illud historiae fragmentum debemus Plutarcho, in Amatorio, p. 770 et 771, quem duces hic maxime sequimur.

Veniam. Dio, LXVI, p. 752.

Datum vivere. Horum alter postea in Aegypto occubuit; alterum secum nuper fuisse Belphis, nunc Castris, testatur Plutarchus, loc. cit.

rasæ gener, et severioris philosophiæ placita sectatus. Integræ
 a cupidior, querebatur publicum servitium civilibus Vespasiani
 certius, quam priorum principum vitiis, induci. Inde acerbior
 principatus acta carpebat, sententiarum quoque, quas princeps
 u afferret, assiduus obtrektor. Vespasianus tales sui contumelias
 t, Helvidii integritatem, et Thrasæ, cui ipse amicus fuerat, vir-
 everitus. Ne tamen infringeretur auctoritas, Helvidium monuit,
 contumaciam exueret, vel sileret. Contra ille in dies pervicacior et
 r, primum exsilio, dein morte, vel invito principe, multatus est.
 phi, ut procacia ingenia, Urbe subacti. Musonius, favore Muciani,
 ne discrimen solus effugit. Demetrius et Hostilius, majoris petu-
 in insulas relegati. Interim Petilius Cerialis, confecto bello Ger-
 , in Britanniam fuerat missus. Decessore suo Vettio Bolano validior,
 n statim intulit, Brigantum civitatem aggressus. Multa prælia, et
 do non incruenta; magnam Brigantum partem aut victoria amplexus
 t bello.

A. U. C. 826, J. C. 73.

Domitiano Cæsare II, M. Valerio Messalino consulibus, ut cres-
 vor congiarium a Domitiano datum. In eo visi senes, qui se a divo
 o semel atque iterum accepisse congiarium narrabant. Grandævos
 ultos prodidit census, qui tum peragebatur; et ne singulis more-
 es est confessa in regione Italiæ octava centenum annorum census
 homines LIV, centenum denum homines XIV, centenum vicenum
 t homines duos, centenum tricenum homines quatuor, centenum
 m quinquem aut septenum totidem, centenum quadragenum hominea
 tanto curiosius observatum, quod mortalitas in longi ævi spes sit
 intenta, et ætas principis ad senium vergeret. Placuit in eadem
 t explorari magnitudinem Urbis, quam ex tantulis initiis virtus
 a in immensum extulerat. Compertum mœnia ejus collegisse ambitu
 III M CC Ejusdem spatium mensura corrente a milliario in capite
 i fori statuto ad singulas portas numero triginta septem effecisse
 m per directum XXX M DCCLXV. Ad extrema vero tectorum cum
 prætoriiis ab eodem milliario, per vicos omnium viarum numerata

dius Priscus. Jam laudatus supra Annal. XVI, 28 et 35. Ejus mores, offensæ
 se initium vidimus in Hist. IV, 5.

sileret. De his plura Arrianus in Epictet. I, 2.

æti. Dio, LXVI, p. 751.

bello. Tacit. Vit. Agric. cap. 17, et Hist. IV, 68 et seq.

iarium. De quo dictum supra, tom. IV, p. 265.

abant. Tacit. Dialog. de Orat. cap. 17.

ne Italiæ octava. Inter Ariminum, Rimini, et Placentiam, *Plaisance.*

ines tres. Hæc omnia Plinius, VII, 49.

t. XIII M CC. De hac urbis Romæ magnitudine disseruimus supra.

assiduum ejus querelâ relictum se participem imperii, sed fraudem testamento adhibitam. Quæ odia, dum viveret pater, clam exercita, tum manifesta, crevere semper, donec imperio potitus est. Vespasiano autem sanus pro more ductum; exin caelestes honores decreti.

Titus, summam rerum adeptus, nihil retinuit pristinae luxuriæ; sed amicos elegit optimos; Berenice in Judæam regredi jussa; dimissi delictorum gratissimi: et princeps totus patuit virtutibus. Beneficia a superioribus concessa principibus, quæ ex instituto Tiberii omnes Casares aliter rata non habuerant, quam si eadem iisdem et ipsi tribuissent, prius præterita omnia uno confirmavit edicto, nec a se peti passus. Par ejus in ceteros comitas, liberalitasque, et obstinata cura, ne quem ullam sine ape dimitteret. Admonentibus domesticis, quasi plura polliceretur, quam præstare posset, *Non oportere*, respondit, *quemquam a sermone principis tristem discedere*. Et quondam recordatus super cœnam, quod nihil cuiquam toto die præstitisset, memorabilem vocem edidit: *Amici! diem perdidit*. Ne quid etiam paternæ laus hæreret, quam Vespasianus et pecuniæ usus fulset cupidior, et deceptus in insontium neces consensusset, ipse ne concessas quidem ac solitas collationes recepit; pontificatum quoque maximum ideo se professus recipere, ut puras servaret manus: nec auctor posthac cuiusquam necis, nec conscius, quamvis interdum ulciscendi causa non deesset, sed perituum se potius, quam perditurum adjuravit. De majestatis crimine nunquam egit, neque agi permisit, dictitans: *Neque injuriam neque contumeliam sibi fieri posse, quod nihil reprehensione dignum patraret; falsa, si qua spurgerentur, sibi curæ non esse*. Tum omnes Titum mirari, celebrare; iis vero, qui eum, nondum principem, timuissent, pudor. Dum in hac admiratione venerationeque Urbis adquiescebat, luctum adtulit atrox et continuus tremor terræ, quem secuta est horrenda Vesuvii montis conflagratio. Pulcherrima Campaniæ ora misere sædata; obrutæ duæ urbes Herculanium et Pompeii; vasta hominum strages, quos inter periere Agrippa ejusque

Adhibitam. Sueton. ibid.

Caelestes honores. Inde in nummis veteribusque monumentis frequens DIVVS VESPASIANVS.

Elegit optimos. Sueton. in Tit. 7.

Jussa. Aurel. Victor. in Epitome; Sueton. loc. cit.

Peti passus. Sueton. in Tit. 8.

Recepit. Sueton. in Tit. 7.

Adjuravit. Sueton. in Tit. 9.

Non esse. Dio, LXVI, p. 754.

Conflagratio. De qua vide Plinii epistolâ VI, 16 et 20, inter Testimonia Veterum supra relatas. Multa quoque habet Dio, LXVI, p. 755 et seq.

Herculanium et Pompeii. Dio, ibid. ait duas illas urbes, populo sedente in theatro, fuisse obrutas. At videtur eum fugiisse, continuo terræ motu exterritum; ibi enim nulla reperia corpora. Hac autem nostra ætate utraq; urbs e suis ruinis emersit, certissimarum præstantissimarumque antiquitatum fecundissima, quarum partem multa eam

, nihilque in auctoritate magnificum, nisi immensas opes, reputans, iam ad lucra vertit; provinciarum et exercituum praefecturas, manus, sacerdotia, ipsaque principis responsa venalia proponebat. Tanta laudes principis obruisset, ni inexplebilem feminae cupidinem mors. Tum si quid adhuc obtrectationis ex tributorum vectigale magnitudine supererat, Vespasianus publica necessitate et primum impensis, quae in Urbis totiusque imperii decus ac magnificentiam cederent, fuit excusatus. Hoc anno feliciter se exeruit agrorum cultura. Quum enim praegelidæ hiemis acerbitate spes tota segetum interreperiti in agro Treverico qui, adversis temporum oblectati, mense campos resarrientes, novam sementem telluri credere. Natura, vinci læta, agrestem patientiam uberrimis messibus pensavit.

A. U. C. 828, J. C. 75.

pasiano Augusto VI, Tito Cæsare IV, consulibus, templum Pacis, ullum in Urbe fuit majus pulchriusque, dicatum est: ibi, ceteras opes undique terrarum advectas, posita templi Hierosolymitani simulacrum attollebatur ingens magnificentiae et luxuriae miraculum, amphitheatrum, divo Augusto quondam meditatum, tranquillioribus servatum. Architectura, libere exspatiata, et undequaque spectabilis, omnes opes explicuit. Admirationem auxit in hujus monumenti decora in colosseum Neronis simulacrum, sed damnatis ejus sceleribus, titio Solis dicatum. Hac operum audacia Urbs se praeis Orientis ypti prodigiis æquabat, quum Vespasianum ad belli curas retrahere Vologeses, Parthorum rex. Is nuntiabat *Alunos, barbaram gentem, regibus Pacoro et Tiridate, Mediam Armeniamque populari; Parm imminere, inde Romanorum agros incursaturos. Adversus communi hostem arma sociari; alterutrum de Vespasiani filiis duces belli* agitabat. Designabaturque Domitianus, et juvenili impetu, et fragloriae æmulatu in hæc præceps. At Vespasianus, filii naturam,

ica necessitate. Quam Neronis libidines et civilia bella tantam induxerant, ut anas, quum imperium capesseret, professus sit quadringentis millibus (Gallicis lib. 7,782,010,000) opus esse, ut respublica stare posset. Sueton. in Vespasian.

anno. Plin. XVIII, 20.

Treverico. Nunc Trèves.

plum Pacis. Dio, LXVI, p. 752; Sueton. in Vespasian. 9.

a. Vide supra in Appendice ad librum Historiarum, V, 52.

theatrum. Sueton. ibid. Hujus amphitheatri pars magna adhuc exstat, et dicuntur colosseum. Accipimus ex MS. Vindobonensi edito supra, Vespasianum illud ad tres cretenses; editisque ludis, dedicavisse; deinde a Tito rursus dedicatum, adjectis gradibus. Domitianus illud ad clypea usque perduxit, ponitusque perfecit.

uum. Plin. XXXIV, 7.

os. Supra Tanaim et paludem Mæotidem habitabant Alani. Joseph. Bell. Judæ, n. 4.

agitabat, Sueton. in Domitian. 11.

randam aciem . uni atque alteri commisit. Iis percussis , constantiamque mirantibus , nefaria conjurationum consilia in obsequium cessere.

At quanto melior princeps , tanto gravioribus malis conflictabatur re Romana. Eo enim profecto . ut Campaniam inviseret , sævissimum post Neronis flammam incendiam per triduum totidemque noctes Romæ exarant Præter insulas domosque , aedes Serapidis et Isidis , Septa , Neptuni templum , thermæ Agrippæ , Pantheon , Diribitorium , theatrum Balbi , scenæ Pompeii , Octaviæ opera et Bibliothecæ , templum Jovis Capitolini , junctæque Junonis et Minervæ aedes , igni hausta. Tetrior adhuc incubuit lues Tanta enim fuit vis pestilentiæ , ut per multos dies in rationem Libitinae ferme dena millia funerum venirent. Titus . his malis haud victus , pietatem auxit ; nec modo principis sollicitudinem , sed et parentis affectum unicum præstitit : eversas incendio fortunas suis sustentavit opibus ; publica reparavit Urbis damna ; et ne prior magnificentia desideraretur , cuncta prætoriorum suorum ornamenta operibus et templis destinavit ; præpositique complures ex equestri ordine , quæque maturius peragerentur Medendi autem valetudini , leniendisque morbis , quæ ei cura magis anxia , nullam divinam humanamque opem non adhibuit , inquisito omni sacrificiorum remediumque genere.

Inter hæc temporum adversa exhorruit delatores mandatoresque , intus timum malum , nec sub patris principatu , vigente Eprio Marcello , sat coercitum , sævire ausos. Ut securitati publicæ prospiceret , eos acriter corripuit , assidueque in foro flagellis ac fustibus cæsos , partim subijci i servos ac venire imperavit , partim in asperissima insularum avehit. Et non rediret audacia , sed perpetuo coerceretur , vetuit , inter cetera , de eadem re pluribus legibus agi , quærive de cujusquam defunctorum statu ultra certos annos.

Sic parata imperii tranquillitate , ut præteritorum malorum memori

Profecto. Dio , LXVI , p. 756.

Totidemque noctes. Sueton. in Tit. 8.

Serapidis et Isidis. Hæc et seq. Dio , ibid. Inde autem patet ignem maxime sævire in nona Urbis regione. Ibi enim sita ferme omnia hæc monumenta ; ut videre est apud P. Victorem , de Regionibus Urbis.

Pestilentia. Sueton. in Tit. 8 ; Aurel. Victor , in Epitome. Hanc quidem pestilentiam Eusebius in Chronic. ejusve librarii sub Vespasiani principatu retulere , sed perperam ut constat ex Suetonio et Victore , Plinii quoque silentio , qui , quum horum temporum morbos diligenter annotaverit , tam atrocem luem non omisisset. De hac peste jam diximus in excurs. ad Annal. XVI , 23.

Genere. Sueton. ibid.

Mandatoresque. Sueton. ibid. Mandatores dicebantur , qui aliis mandabant , ut delationes exercerent.

Eprio Marcello. Olim delationibus famoso , postea apud Vespasianum principe amicitia et auctoritate præcipuo. Vide Dial. de Orat. 8.

Certos annos. Sueton. ibid. Quot annos Titus determinaverit non compertam. Post Nerva quinquennium edicto statuit.

ar, amphitheatrum, duobus gradibus a Tito auctum, thermisque
 leriter exstructis. dedicatum est. Ibi editam munus apparatus-
 argissimumque; et uno die quinque millia omne genus ferarum
 : mox immissa aqua, equi, tauri, ceteraque animalia, nova praes-
 ectacula: deinde Corcyrensiū Corinthiorumque classes pugna-
 erati postea ludi in veteri naumachia. Præter gladiatores, fera-
 cædes, et navale prælium, quo tria millia hominum certare,
 obaidio; atque ut magnarum rerum memoria voluptas cresceret,
 nes, Syracusanos aggressi, expugnatoque muro ad id structo,
 ravere. Ludorum pompa munificentia principis, e theatro dona
 is, exhilarata. Inter hæc hilaria faustaque imperii suscipia, XII
 : ambros vota pro restitutione et dedicatione Capitolii nuncupata.

A. V. C. 834, J. C. 81.

ivio Silvano Nonio Basso, Asinio Pollione Verrucoso consulibus,
 Terentius Maximus, Asia oriundus, Neroni corporis habitu, ci-
 intusque artibus non absimilis, se esse Neronem erat mentitus;
 que popularium manu, ad Euphratem contenderat: ibi regis Par-
 , Tito infensi, studiis attollebatur. Irritum fuit mendacium, vana-
 arum rerum tentamina, non Urbe tantum, sed et imperio in obse-
 rationeque principis, qui deliciæ et amor humani generis appel-
 , defixis. In hac pacis securitate, vota pro Titi salute nuncupa-
 At infausti amores populi Romani. Et super Domitiani odium,
 , principis assiduo balneorum usu labefactata ingravescebat. Seu
 u communis mortalitatis sensu, in spectaculorum fine, populo
 bertim flevit: mox Sabinos petiit aliquanto tristior, ob læva quæ
 ut portenta; ad primam statim mansionem febris corripitur: quum
 : tica transferretur, suspexisse dicitur, dimotis plagulis, cælum,
 conquestus, *eripi sibi vitam immerenti; neque enim exstare ullum*

theatrum. Sueton. in Tit. 7. MS. Vindobon. ut jam dictum supra.

cula. Dio, LXVI, p. 757.

vere. Dio, ibid. Repetitio e veteri historia ludorum argumentis, oculos ani-
 gratius detinebant.

naumachia. Sueton. in Tit. 7. Augustus naumachiam illam trans Tiberiam
 , ut jam vidimus supra, Annal. XII, 56.

enses. Dio, loc. cit.

patata. Ut constat ex egregio monumento Fratrum Arvalium, quod vide apud
 ori, Thesaur. Inscript. Antiq. vol. I, p. 312. De eo plura eruditus Philippus
 Monumenta Veteris Antii, c. 7, p. 95.

Basso. Hujus consulis nomina docuit modo laudatum Fratrum Arvalium
 ntum.

tius Maximus. Zonaras, vol. I, p. 578.

ni generis. Aurel. Victor, in Epitome.

orum usu. Plutarchus, de Valetudine tuenda, vol. II, p. 133.

m flevit. Sueton. in Tit. 10.

libus rebus inturbidus, ita cæli inclementia fuit insignis. Notatum est papilionum proventum ter repetito frigore fuisse extinctum, advenasque volucres ad vi kalendas Februarii spem veris attulisse, mox ævissima hieme conflictatas. Quod autem luctuosius, carbunculus, peculiare olim Narbonensis provinciæ malum, qui L. Paulo et Q. Marcio censoribus primum in Italiam venerat, hoc anno fæde sævit, duosque consulares exanimavit, Julium Rufum et C. Læcanium Bassum: illum medicorum inscientia sectum; hunc pollice lævæ manus avulso acu a semetipso, tam parvo vulnere, ut vix cerni posset. His acerbitatibus quum Urbs esset intenta, C. Plinius, ob studiorum claritudinem Vespasiano familiaris, naturæ historiarum triginta septem libros edidit: opus diffusum, eruditum, nec minus varium quam ipsam naturam; quod utinam majores delectu, minori credulitate fuisset collectum, nec fœdaturum insanabili librorum imperitia aut incuria. In hoc tamen suo squalore, maximum humani ingenii, naturæ, atque artis promtuarium semper habebitur. Cn. Julius Agricola, quum Vespasianus senatum lectissimis viris suppleret, inter patricios adscitus, dein, egregie administrata pene per tricennium Aquitania provincia laudem adsecutus, in Urbem revocatus est ut suffectus foret consul. Fama quoque erat provinciam ei Britanniam destinari. Ibi Julius Frontinus, Petilio Ceriali, decessori suo, quem supra memoravimus, haud impar, validam et pugnacem Silurum gentem subegerat; super virtutem hostium, locorum quoque difficultates eluctatus. Saborensibus in Hispania permissum, ut oppidum sub principis nomine exstruerent.

A. U. C. 831, J. C. 78.

L. Ceionio Commodo, Decimo Novio Prisco consulibus, Vespasiani elementia, vel sua inter pericula hactenus illæsa, insolito casu est infracta; quem ut exponam, res altius repetenda. Julius Sabinus, apud Gallos opibus præcipuus, et falsa divi Julii stirpe vanus, Cæsarem se salutare iur-

Conflictatas. Plin. XVIII, 25.

Carbunculus. Morbum illum adhuc dicimus *charbon*.

Censoribus. Censores fuere a. U. c. 790.

Julium Rufum. Quem consulem a. U. c. 830 vidimus in Supplemento Annal. XVI, 49.

Læcanium Bassum. Consulem a. U. c. 817, jam memoratum supra Annal. XV, 33.

Cerni posset. Hæc et superiora Plinius, XXVI, 1.

Familiaris. Plin. Epist. III, 5.

Edidit. Et dicavit Tito sexies consuli. Vide Plinii epistolam, Historiæ naturalis libro primo præfixam.

Quam ipsam naturam. Hæc totidem verbis Plin. Epist. III, 5.

Supra memoravimus. Vide annum 825.

Eluctatus. Tacit. Vit. Agric. 9.

Saborensibus. Tabula ænea reperta Cagneti prope Malacam, nunc *Malaga*, populorum sedem ibi fuisse indicat. Inscriptionem vide apud Gruterum, p. 164, n. 1, et Marianam, Hist. Hispaniæ, IV, 4.

rat. Sequanos, Romanis fidos, bello provocare ausus, uti jam supra latum est. Contra fuit fortuna: ipse cum popularibus suis Lingonibus suis. Captivos, maxime duces, et Sabino intimos, manebant supplicia, bellionis poena. Multi aut fuga, aut voluntaria morte, infamiae se subtraxerunt. Sabinus, amore uxoris suae Eponinae, nec fugam, nec mortem vitare sustinuit; at arte usus est, ut famam exitii sui vulgaret. Nempe accessit in villam, in qua sibi certum esse vitam finire simulat; ideoque nissis cervis, duos tantum libertos sibi fidiissimos retinet. His secreti usciis, subterraneam specum, condendis thesauris clam olim paratam, petit: mox incensa villa, Martialem, e duobus libertis alterum, mittit, ut Eponinae nuntiet maritum veneno occubuisse, ejusque corpus flammis consumptum: certus, quanto atrocior foret uxoris luctus, tanto citiorem manitionemque furcæ mortis suae fidem. Eponina, luctu amens, tres dies idemque noctes muliebribus lamentis et ejulatibus absumperat, quum binus, veritus ne longior tristitia dilectam uxorem obrueret, Martialem mittit, qui maritum vivere, artem locumque secessus doceat, moneat, ut per doloris imitamenta adultam viduitatis famam nutriat. Eponina, quo re latior, eo specie tristior, lacrimas, questus, ceteraque genitum atra ingeminat; ac tandem obscuro noctis usa, in mariti amplexibus ruit; alloquioque recreata, domum repetit, ad notas artes peratior. Post exacti septem menses, quum spes illuxit esse in Urbe veniæ locum, statim proficiscitur cum marito, quem mutato habitu, tonsa capillo, ericuloque capiti adaptato, ita componit, ut gratiæ, si sit locus, non uris, si metus ingrueret, pateat. Ibi, ut miseris plerumque evenit, in aperto, læta ab amicis temere promissa, tristitia imminere, in Gallias lit, et maritum sua in specu recondit. Sævientis fati solatia fuere, minus amor, meliorum temporum vota, grataque vel summa in miseria munditas. Pluriuna enim arte et uterum et parturientis necessitates occultans. Eponina aucta est duobus liberis virilis sexus, qui in tanto cariores esse adolevere, quanto calamitosior erat parentum fortuna. Sabinus his libris latebrisque vitam per novem annos traduxerat, quum tandem eum vivere auditum est. Statim ipse ejusque uxor ac liberi comprehensi, manumque vecti, ante Vespasianum sistere se jussi sunt. Viso principe, binus obmutuit, rebellionis flagitio pressus. Eponina, sexu, amore, inscientia animosior, rumpit silentia, preces intendit, testatur se *peperisse ut plures haberet, qui efflagitarent veniam*. Vespasianus, insontes eros intuens, illacrimavit; iisque datum vivere. At Sabinus lege majestatis, non illa nova et sub prioribus principibus reperta, sed vetere, qua

Relatum est. Tacit. Hist. IV, 67.

Sabinus. Egregium illud historie fragmentum debemus Plutarcho, in Amatorio, 770 et 771, quem ducentem hic maxime sequimur.

Veniam. Dio, LXVI, p. 752.

Datum vivere. Horum alter postea in *Egypto* occubuit; alterum secum nuper fuisse libris, nunc *Castri*, testatur Plutarchus, loc. cit.

Tam princeps in amorem Juliae, divi Titi filiae, prorupit. At, intra brevem tempus, incedens discidium, Domitianum, quasi efflagitante populo, reduxit. Haud fracta tamen Juliae potentia ac libido. Super has cupidines, et adificiorum exaeratio. quibus vix par fuisset imperium, in immense creverant spectacula, etiam sumptus. In brevi exhausta opes; et principis libidine ideo se accendit. Sic curi, et tricesimum illud seculum, quo, resolutis reipublicae vinculis, turbata omnia et in contrarium versa. Curia trepida fuit et evanida. In castris nulla ducibus auctoritas, nulla militibus verecundia. Inter haec immotas Agricola grande dedit constantiae exemplum. Haecenus Britannia belii pacisque artibus obtenta, cunctisque gentibus, cis Bodotriam compositis. Hibetiarum insidens, eam facili certaque victoriae destinabat. At propeas gravisque discrimen ingrebat, ab amplis civitatibus trans Bodotriam sitis. Agricola hac aestate eas exercitu classeque aggressus, simul terra, simul mari bellum iniecit, ut latius fieret terrorem, et subitis occurreret. Populi Caledoniarum incolentes, aperiri suos recessus indignati, parati in quo arma cepere. Agricola, ne superante numero et peritis locorum circumiretur, diviso in tres partes exercitu, incesit. Hostis, occasione usus, totam legionem, ut maxime invalidam, nocti aggressus, inter summam ac trepidationem strupat. Quod ubi Agricola compertum, opem tulit, et Britanno: ita tenuit, ut nisi paludes et sylva fugientes texisset, debilitata illa victoria foret. Successu ferox exercitus penetrandam Caledoniam fremebat. Dux caesus restitit, ut certam et incruentam victoriam pararet. Eadem aestate cohors Usipiorum, per Germanias conscrupta, et in Britanniam transmissa, consensu tribus libernicis, aufugit. Hac illae rapta, et ad id inopae adacti, ut infirmisimos suorum, mox sorte ductos venerentur, Britanniam circumvecti sunt. At amissis per incertam regendi navibus, a Saevis Frisiisque intercepti ac venundati indicio tanti casus inclaruere.

A. U. C. 837, J. C. 84.

Domitiano Augusto X, et T. Aurelio Sabino, consulibus, quaesita belli materia, ut princeps triumphalia civilis belli Judaicaeque victoriae, qua dudum accumulabatur, decora praemineret. Petita Germania; at ne gentes domesticis tumultibus divisae, in unum sociarentur, si vis Romana magno

Julia, Dio, loc. cit. Julia Augusta, Titi filia, uxor Flavii Sabini. Vide Stem. Flavio-
viorum, n. 9, in excurs. ad H. A. I, 46.

Rediit, Sueton. in Domit. 3.

Haud fracta, Dio, ibid.

Militibus verecundia. Haec queritur Plinius, Epist. VIII, 14, horum temporum testis.

Agricola. Res Agricolae jam illustravimus supra, Vit. Agric. 22 et seq.

Cohors Usipiorum. Tacit. Vit. Agric. 28.

T. Aurelio Sabino. Ita vetus lapis apud Theodorum ab Almelowen, in praefat. in Festos, n. 14.

in ingrueret, Domitianus profectionem suam censu obtexit Galliarum. inopinato bello affusus, Catos terruit. Mox, ne viso quidem hoste, his tantam per commercia, quorum habitus et crines in captivorum iem formarentur, Romam repetit, prærennte fama Germaniam captam. alsa fuit victoria, ita in Urbe major adulatio. Super solitos honores, tipi consulatus in decennium a senatu decretus, perpetuaque potestas oria data: additum ut, quoties in senatum veniret, quatuor et viginti ribus vesteque triumphali uteretur. Dum princeps Urbsque fortunæ ebant, Agricola summa de re in Britannia decertabat. Is ubi ad mon-Grampium pervenit, adstitero hostes, superioris anni clade non fracti, sociatis omnium civitatum viribus, validiores. Calgacus, virtute et re præstans, eos adlocutus, spe libertatis, servitutis metu, majorum oria, posterorum cura inflammat. Suum quoque militem Agricola m ante gestarum gloria victoriæque necessitate accendit. Post statim rna discursum: ambigua diu pugna; quum tandem, immisiss equitum quas Agricola ad subita belli retinuerat, Britanni in fugam versi, et næquentibus trucidati. Cæsa hostium ad decem millia. Romanorum anti quadraginta cecidere, in quois Aulus Atticus, præfecto cohortis, nili ardore et ferocia equi hostibus illatus. Exacta jam æstate, quum gi bellum nequiret, Agricola in fines Horestorum exercitum deduxit. acceptis obsidibus, præfecto classis circumvehi Britanniam præcepit; extremum hunc terræ famæque recessum est inquisitum.

A. V. C. 838, J. C. 85.

Domitiano Augusto XI, T. Aurelio Fulvo, consulibus. Princeps, in sem redux, triumphum egit; et ut præmiis fidem virtutis militaris ret, quartum addidit stipendium militi, aureos ternos. Hæc alii solita

alliarum. Frontin. Strategem. I, 1, n. 8.

attos terruit. Sæton. in Domit. 6; vide et Staturum, I Sylvarum, I, 27.

aste. Dio, LXVII, p. 760.

ormarentur. Tacit. Vit. Agric. 39.

ermaniam captam. Inde in nummis Domitiani, ex ære magno, IMP. CAES. DOMITIAN. AVG. GERM. COS. X. capite laureato. In aversa parte, GERMANIA CAPTA. Stat erator post trophæum, cum clypeo; retro captivus sedet.

ecretus. Dio, LXVII, p. 760.

erpetuaque. Dio, ibid. Testes quoque nummi quamplurimi inscripti, CENS. POT. CENS. PER., id est, *censoria potestate*, vel *censor perpetuus*.

ervenit. Hæc pluribus Tacit. Vit. Agric. 29 et seq.

T. Aurelio Fulvo. T. Aurelius Fulvus fuit paternus avus Antonini Pii, qui postea xeravit. Vide Julium Capitolinum, in Antonino Pio, c. 1.

edux. Adventum Domitiani ejusque triumphum testantur nummi hoc anno cusi, m Domitianus esset COS. XI. seu *consul undecimus*, in quois inscriptum, ADVENT. GVSTI, vel GERMANIA CAPTA. Alii quoque nummi exhibent Domitianum in qua- is triumphantem.

Aureos ternos. Sæton. in Domit. 7. Ante Domitianum dabantur militibus noveni ei, Gall. mon. 189 lib. Domitianus addidit quartum stipendium, datique sunt duodani

adulatione attollebant; plures irridebant: pari utrimque discrimine, quam Domitianus conscientia mendacii laudes non ferret, et insita vanitate cotumelias odisset. Omnibus pariter infensus, secretoque palatii, aut in Albano suo conditus, atroces iras meditatur. Inde in deterioribus ruente principatu, delatores, hactenus repressi, licentius irrupere. Ursus, talia principis dedecora haud æquo animo ferens, in discrimen adductus; at quam ipse Domitiæ, hanc illi salutem attulit Julia.

Invidium autem principis antium acrius usere literæ, ab Agricoli missæ, quibus res in Britannia gestæ nuntiabantur. Recurrebat enim falsi triumphi pudor. Suberat et indignatio veram et magnam victoriam, tot milibus hostium cæsis, ingenti fama celebrari. Formidosum videbatur privati hominis nomen supra principis attolli, militaremque gloriam occæpuri. Odium tamen reposuit, donec impetus famæ et favor exercitus languesceret. Nam etiam tum Agricola Britanniam obtinebat. Igitur triumphalia ornamenta, et illustris statuæ honorem, et quidquid pro triumpho datur, multo verborum honore cumulata, decerni in senatu jubet; addique insuper opinionem: Syriam provinciam Agricola destinari, vacuum tam morte Aulii Rufi consularis, et majoribus reservatam. Agricola, traditum successori suo quietam tutaque provinciam, Romam revertit. At ne notabili celebritate et frequentia occurrentium introitus esset, vitato amicorum officio, noctu in Urbem, noctu in palatium, ita ut præceptum erat, venit: exceptusque brevi osculo et nullo sermone, turbæ servientium immixtus. Impendebat et ruina, nisi militare nomen aliis virtutibus temperasset; modestiaque parta securitas.

Interim intestinis bellis fervebat Germania. Catti, triumphati, non victi, Cheruscos, gentem Romanis fidam, erant aggressi; pulsasque reges Chariomerus, Cheruscorum rex. Is quidem, sociis in auxilium excitis, regnum recuperavit; at mox desertus, obsides Romam misit, qui opem orarent. Data tantum pecunia; Cherusci que, longa pace imbelles, a Cattis attriti sunt. Tracti ruina Cheruscorum Fosi, contermina gens. Suevis autem, quod a Lygiis vexarentur, auxilium petentibus, missi centum equi-

aurei, Call. mon. 253 lib. Vide et Zonaram, vol. I, p. 580. De stipendio militari jam dictum supra, Annal. I, 17.

Discrimine. Dio, LXVII, p. 760.

Albano suo. Ibi fuit Domitiani villa, ut jam vidimus supra Vit. Agric. 45.

Adductus. Dio, LXVII, p. 760.

Julia. Dio, ibid. Julia, Titi filia, de qua jam dictum ad s. U. c. 836.

Nuntiabantur. De his plura Tacitus in Vit. Agric. 39 et seq.

Chariomerus. Dio, LXVII, p. 760.

Attriti sunt. Tacit. de Mor. Germ. 36.

Fosi. Tacit. ibid.

Suevis. Dio, LXVII, p. 761. Suevi autem non ii sunt, qui interiorem Germaniam habitabant, sed ii quos Drusus inter flumina Marum et Cenam locaverat; ut jam vidimus supra Annal. II, 63, et XII, 29.

tes, onus potius, quam vires adversus hostem. Unde irritati Sævi cum Jasygibus adversus pacem Romanam, trajecto Danubio, consilia iniere. Marius quoque, Sempronum rex, et Gansa, post Veledam magnam apud eos auctoritatis femina, quam Romam venissent, honorifice excepti, in patriam remissi sunt. Sic quæ olim, dum vigebant artes Romanæ, ad debellandam suisque armis vincendam Germaniam fuissent quæsitæ, ultro oblata tum spernebantur cum pari reipublicæ probro ac detrimento.

A. U. C. 839, J. C. 86.

Domitiano Augusto XII, Ser. Cornelio Dolabella, consulibus, licet Urbs sua luxuria jam fatisceret, excogitata nova ludorum nomina ad Græcorum exemplum. Igitur exstructis odeo stadioque, institutum quinquennale certamen, Capitolino Jovi triplex, musicum, equestre et gymnicum. Ibi non poesi tantum, certatum etiam et prosa oratione Græcæ Latineque. Laudes Jovis Capitolini, perpetua materia. In stadio cucurrere et virgines. Super hæc ludicra, quotannis celebrabantur in Albano quinquatria Minervæ, cui princeps collegium instituerat; ex quo sorte ducti magisterio fungentur, redderentque eximias venationes et scenicos ludos. Ibi quoque oratorum ac poetarum certamina. Interim malum, reipublicæ exitiale, in exercitiis gliacere cœperat. Sordebat nempe vetus disciplina, orbis terrarum victrix: ducumque cura in leviores agilioresque artes conversa, studium armorum, a manibus ad oculos, ad voluptatem a labore transferrebat: nec exercitationibus veteranorum aliquis, cui decus muralis aut civica corona, sed Græculus magister assistebat. Aderat et pessimum exemplum, mollitia principis adeo fracti et enervis, ut si navigaret, nec pulsam, nec fragorem remorum ferret, sed ad singulos ictus formidine horresceret. Unde repertum, ut procul ab omni sono inconcussus et immotus, religato revinctoque navigio, non secus ac piaculum aliquod, traheretur. Cetera ad hanc luxuriam speciem corrupta et imbellia; nec ulla jam reipublicæ cura; sed si qua forte consilia, de libidine gulaque inita.

Marius. Dio, ibid.

Odeo. Sueton. in Domit. 5. Odeum ædificium fuit ad musicos concertus musicisque certamina edenda exstructum.

Quinquennale certamen. Sueton. in Domit. 4; Censorin. de Die natali, c. 18.

Poesi. Statius, III Sylvarum, V, 31, et V Sylvarum, III, 231.

Prosa oratione. Sueton. loc. cit.

Perpetua materia. Quintilianus, Institut. Orat. III, 7.

Quinquatria Minervæ. Sueton. ibid. De quinquatribus jam diximus supra Ann. XIV, 4.

Poetarum. Ter in iis certaminibus coronatus est Statius, ut ipse testatur, III Sylvarum, V, 28.

A manibus ad oculos. Plinius in Panegyric. 13, horum quoque temporum testis.

Traheretur. Plinius in Panegyric. 82.

Gulæque. Huc pertinet consilium de rhombo Albana in villa habitum, centumque et amplius versibus graphice descriptum a Juvenale, Satyr. IV, 37:

Quam jam semianimum laceraret Flavius orbem

Ultimus.....

Anxia tantum principis sollicitudo, ne ulla emineret virtus. Multæ tamen hostium minæ. Invalido Agricolaë successore, animos resumpserant Britanni; jamque celebrabatur rex Arviragus. Plus adhuc terroris inferebant Daci, quorum amicitiam priores principes pecunia foverant. Ubi exhaustum a Domitiano ærarium liberalitati non suffecit, hostilia ingruere; de- ceque Diurpaneo, quem Decebalum appellabant, captum atrox bellum. Inter hæc Romani nominis opprobria, tertio decimo kalendas Octobres natus est Antoninus Pius, cui studia virtutis et publica felicitas, quam imperio positus est, immortale decus peperere.

A. V. C. 840, J. C. 87.

Domitiano Augusto XIII, Aulo Volusio Saturnino, consulibus. Hactenus princeps se super patris fratrisque laudes extulerat, Græcæque vanitatem erat æmulatus: nunc ad Orientis libidines superbiamque divertit; et infra se humanos honores ratus, divinos usurpavit. Talis arrogantiae initium fecit, quum procuratorum suorum nomine formalem dictaret epistolam, iis verbis: *Dominus Deusque noster sic fieri jubet*. Quod statim ita per- vulgatum, ut ne scripto quidem ac sermone cujusquam aliter appellaretur. Tum ad id superbiæ compositus est principatus: statuasque sibi in Capi- tolio non nisi aureas et argenteas poni permisit, ac ponderis certi. Janos Arcusque cum quadrigis et insignibus triumphorum passim per regiones Urbis exstruxit. Inde in omnium fortunas eo licentius irruit, quod operum ac munerum impensis, auctoque stipendio exhaustus, et ad relevandæ

Totus hic locus omnino legendus, ut homines moresque hujus temporis noscantur. Vide et Plinium in Panegyric. 54.

Successore. Sallustio Lucullo, quem Domitianus postea interfecit, quod lanceas novæ formæ appellari Luculleas passus esset: Sueton. in Domit. 10.

Arviragus. Cujus ruinam Fabricius Veiento, quum de rhombo actum est, vaticinabatur; teste Juvenale, Satyr. IV, 123:

..... De temone Britannc
Excidet Arviragus.....

Daci. Dacia, nunc *Transylvania, Wallachia et Moldavia*. Bellum hoc a Tacito fuisse diligentissime conscriptum testatur Orosius, VII, 10. Vide Testimonia Veterum.

Ingruere. Jornandes, de Rebus Geticis, c. 13.

Diurpaneo. Duras, Dacorum rex, regnum Diurpaneo sponte reliquerat, teste Dione, LXXVII, p. 761, qui bellicas virtutes Diurpanei valde commendat.

Decebalum. Decebalus videtur fuisse commune regibus Dacorum nomen.

Antoninus Pius. Jul. Capitolin, in Antonino, c. 1.

Usurpavit. Euseb. in Chronic.

Formalem dictaret epistolam. Hæc et seq. Suetonis in Domit. 13. Formalis autem dicitur epistola, quam ut formam ceterarum epistolarum deinde observare debebant procuratores.

Ponderis certi. Sueton. ibid. Illas autem statuas fuisse centeno pondere satis declarat Statius, V Sylvarum, 1, 188.

Janos. Sueton. ibid. Jani erant fornicata opera, arcuum specie, sed ampliora.

castrenses sumptus inconsulte amputatis militum numeris, obnoxium se barbaris animadverteret. In prædam cessere bona vivorum ac mortuorum: usquequaque, quolibet et accusatore et crimine corripiebantur. Satis erat obijci qualectunque factum dictumque adversum majestatem principis. Nulla testamenta secuta, nullus status certus; si vel unus profiteretur, audisse se ex defuncto, quum viveret, heredem sibi Cæsarem esse, alienissimæ confiscabantur hereditates. Acerbius adhuc agebatur fiscus Judaicus; deferebaturque quicumque, vel improfessus, Judaicam intra Urbem viveret vitam, vel, dissimulata origine, imposita genti tributa non pependisset. Nec abstinerebatur contumeliis, ut inspiceretur an quis esset circumæctus. His quidem atrocitatibus crevere opes principis. At militi non redierat virtus. Ambiguum semper, aut funestum cum Dacis bellum: invadido adversus hostium ferociam, ducisque artes, Oppio Sabino, qui tum Mœciam regebat. Ni fors favisset, certa quoque Flacci, Numidiæ prætoris, ruina. Nasamones, quod tributis attererentur, arma ceperant, quæstoresque interfecerant. Dein Flaccum aggressi, eoque superato, castris potiti, forte ibi præter cibaria vini copiam reperere, qua ingurgitati ac temulenti, a Flacco internecone deleti sunt. Fortuitam victoriam suas in laudes Domitianus traxit, gloriatus in senatu se Nasamonibus vita interdixisse.

A. V. C. 841, J. C. 88.°

Domitiano Augusto XIV, L. Minucio Rufo, consulibus. Opes principis; privatarum fortunarum subversionibus reparatæ, in spectacula statim sunt impensæ: quibus ut plus celebritatis foret, editi seculares ludi; computata ratione temporum ab anno, non quo Claudius proximæ, sed quo olim Augustus eos ediderat. Immo et anticipatum tempus, ne lentior veniret voluptas. Urbe gaudio vaga, auditum est hominem incertæ conditionis in Oriente videri, qui se Neronem esse jactaret; eumque gratia opibusque Parthorum niti. Seu imminuta Romani nominis auctoritate, seu infestiora

Castrenses sumptus. Sueton. in Domit. 12.

Majestatem principis. Hæc omnia Suetonius, ibid.

Status certus. Plin. in Panegyric. 34.

Fiscus Judaicus. Sueton. loc. cit. Præter census, Judæi, capti Hierosolymis, jusi fuerant binos denarios solvere; ut jam diximus supra in Append. ad Hist. V, 43.

Improfessus. Qui apud fiscum non erat professus se esse Judæum.

Oppio Sabino. Sueton. in Domit. cap. 6. Jornandæ, de Rebus Geticis, cap. 13, eum appellat Poppæam Sabinum, Agrippæ successorem.

Nasamones. Libyæ populi in ora Syrtis Majoris.

Interdixisse. Hæc omnia de Nasamonibus Zonaras, vol. I, p. 580.

Seculares ludi. Censorin. de Die natali, c. 17.

Ediderat. Sueton. in Domit. 4. Quintos seculares Judæos ediderat Augustus a. U. c. 37, sextos Claudius a. U. c. 800. Vide jam dicta supra Annual. XI, 11.

Anticipatum tempus. Ludi seculares fiebant anno centesimo decimo. Ni Domitianus, anticipasset tempus, facti tantum fuissent a. U. c. 847.

Incerta conditionis. Sueton. in Ner. 57.

anum factum poenitendum, excepto dumtaxat uno. Id quale fuerit ipse tunc prodidit, neque cuiquam facile succurrit. Vanum autem tari, quod non licet adsequi. Ubi Titus in villa, qua pater obierat, morbus invasit. Domitianus, morarum impatiens, eum, specie, lavacro nive pleno mergi deserique jubet: mox ipse propere petit, castra occupat, et promisso, quod frater dederat, donativator salutatur. Exinctus est Titus idibus Septembris, altero et gesimo aetatis anno, eandem brevi imperio, quam Augustus claritatem adsecutus. Utrique mortis opportunitatem obtigisse: et morabant, quod ille brevitate vitae ventura vitia effugisset, hic in mala senectute emendasset. Ingens fuit in Urbe Titi desiderium domestico luctu cunctis publice moerentibus. Praecipuus dolor, qui amatissimum ordinis sui principem amittebat.

Domitianus defunctum Titum nullo praeterquam consecratione dignatus est; ausus et in senatu jactare *et patri se et fratri imperdisse, illos sibi reddidisse*. Haud illata tamen fuere principatu principe adversus cupiditatem et avaritiam satis firmo. Senatu imperii facilitate utendum ratus, postulavit *ne senatorem princeps, sed reos senatus judicium permetteret*. Renuit Domitianus, seu recondebat, seu fratris clementiam exosus. Manebat enim odium post fata; Titumque assidue vel obliquis orationibus vel edictis cum immo vetuit natalem ejus diem celebrari.

A. U. C. 835, J. C. 82.

Domitiano Augusto VIII, T. Flavio Sabino, consulibus. Principe patre fratreque videatur melior. omnes reipublicae partes emendat dicitur. A se orsus, ne ulla haereat cupiditatis suspicio, relictas si ditates ab iis, quibus liberi erant, non recipit; omnes circa se la

Succurrit. Suetonius, loc. cit. Vide et Dionem, LXVI, p. 758.

Mergi. Dio, LXVI, p. 757.

Deserique. Sueton. in Domit. 2.

Donativo. Dio, loc. cit. Donativa illa a Tito et Domitiano data ad exemplum et Neronis largitionum, de quibus diximus supra, Annal. XII, 69 et in Suppl. IX, 12.

Aetatis anno. Sueton. in Tit. 11.

Memorabant. Dio, LXVI, p. 754.

Dignatus est. Sueton. in Domit. 2.

Reddidisse. Sueton. in Domit. 13.

Avaritiam. Sueton. in Domit. 9.

Permitteret. Dio, LXVII, p. 749.

Orationibus vel edictis. Sueton. in Domit. 2.

Natalem ejus diem. Dio, loc. cit. Honor postea restitutus, ut constat ex kalendariis ad diem 30 Decembris, III kal. Januar. N. DIVI TITI CMXXXIII. *Natalis divi Titi, Circenses missus viginti quatuor.*

Non recipit. Haec et seq. Sueton. in Domit. 8.

tate prosequitur, nihil prius aut acrius monitos, quam *ne quid facerent*. Inde in foro assiduus, pro tribunali jus dicit; et extra orbis ambitiosas centumvirorum sententias rescindit: magistratus urbi-provinciarum prætores ita coerces, ut neque modestiores unquam, ustiores existerint. Fiscales calumniæ magna calumniantium poena est; egregiaque vox principis audita: *Princeps, qui delatores non timet, irritat*. Ut licentiam infringat, probrosis feminis usum lecticæ, capiendi legata atque hereditates adimit. Infensus quoque ingenio-dacis, famosa scripta, vulgoque edita, quibus primores viri ac notabantur, abolet non sine auctorum ignominia. Simul priorum æm magnificentiam æmulabatur. Tempia monumentaque, quæ in-tem super hauserat, resecta. Ne omissa quidem incensarum biblio-thecarum cura: ut repararentur, exemplaria undique petita; missique adriam, qui describerent, emendarentque. Capitolium autem tantis restitutum, ut in aurea ejus opera duodecim millia talentorum æstima-ent. Prope Capitolium, Jovi Custodi exstructum templum ingens. In quo quoque addita Domitiani domus, quæ inter tanta opera præful-gens. At resurgentem Caii Neronisque prodigientiam mirantibus ierant, ne rediret quoque sævitia. In eam enim præceps erat Domitianus; e-cessit *Ælius Lamia* et *Flavius Sabinus*.

A. U. C. 836, J. C. 83.

Domitiano Augusto IX, Q. Petilio Rufo II, consulibus, Domitia, uxor Augusti, Augustaque recens consalutata, Paridis histrionis amore fœda-De ejus cæde consultatum. Urso vitam deprecante, repudiata est. in via Flamiua cæsus, adulterii poenas luit, Multi, qui ob sceni-artium memoriam ejus tumulum floribus condecorabant, interfecti.

ut. Sueton. in Domit. 9. Quod quoque edicto declaratum ait Dio, LXVII, p. 759. *ur hauserat*. Ut dictum est anno superiore. Ob Urbem restitutam et ornata-mentis laudatur a Martiale, Epigramm. V, 7.

repararentque. Sueton. in Domit. 20.

duodecim millia talentorum. Plutarch, in Poplicola p. 105. Duodecim millia talen-torum Gallicæ monetae lib. 65,362,500. Vide quæ hac de re jam observavimus in excurs. ad Hist. IV, 53.

Custodi. Vide supra Hist. III, 74.

fulgeret. Domitianum omnia aurea gemmeave ibi voluisse docet oculatus testis bus, loc. cit.

s Lamia. Vir consularis, cujus uxorem Domitianus jam abduxerat. Sueton. in Domit. 10.

Flavius Sabinus. Maritus Juliae Augustæ, et Domitiani patruelis. Vide Steinma-cherum, n. 8, in excurs. ad Hist. I, 46.

salutata. Sueton. in Domit. 3.

restitutum. Dio, LXVII, p. 759.

interfecti. Dio, ibid. Post mortem Domitiani, ut videtur, Paridis epitaphium edidit is, Epigramm. XI, 14. De hoc histrione plura vide apud Juvenalem satyr. 17 et seq.

Tum princeps in amorem Juliae, divi Titi filiae, prorupit. At, intra tempus, impatiens discidii, Domitiam, quasi efflagitante populo, re haud fracta tamen Juliae potentia ac libido. Super has cupidines, et eorum impenensas, quibus vix par fuisset imperium, in immane crevisse spectaculorum sumptus. Iis brevi exhaustae opes; et principis libi inopia accensae. Sic coepit tristissimum illud seculum, quo, resoluta publicae vinculis, turbata omnia et in contrarium versa. Curia trepidi et elinguis. In castris nulla ducibus auctoritas, nulla militibus verecundia. Inter haec immotus Agricola grande dedit constantiae exemplum. Haec Britannia belli pacisque artibus obtenta, cunctisque gentibus, cis Iuliam compositis, Hiberniae imminens, eam facili certaeque victoriae natabat. At propius graviusque discrimen ingruerat ab amplis civitatis trans Bodotriam sitis. Agricola hac aestate eas exercitu classeque aggressus simul terra, simul mari bellum impulit, ut latius faceret terrores subitis occurreret. Populi Caledoniam incolentes, aperiri suos res indignati, paratu magno arma cepere. Agricola, ne superante ne et peritia locorum circumiretur, diviso in tres partes exercitu, in Hostis, occasione usus, nonam legionem, ut maxime invalidam, aggressus, inter somnum ac trepidationem irrupit. Quod ubi Agricola compertum, opem tulit, et Britannos ita terruit, ut nisi paludes et fugientes texissent, debellatum illa victoria foret. Successu ferox eximie penetrandam Caledoniam fremebat. Dux cautior restitit, ut certam incrementum victoriam pararet. Eadem aestate cohors Usipiorum, per manias conscripta, et in Britanniam transmissa, consensu tribus legionibus, aufugit. Hac illac rapti, et ad id inopiae adacti, ut infirmis suorum, mox sorte ductos vescerentur, Britanniam circumvecti suis amissis per inscitiam regendi navibus, a Suevis Frisiisque intercepit venundati indicio tanti casus inclaruere.

A. V. C. 837, J. C. 84.

Domitiano Augusto X, et T. Aurelio Sabino, consulibus, quaesita materia, ut princeps triumphalia civilis belli Judaicaeque victoriae, dudum amulabatur, decora praemineret. Petita Germania; at ne g domesticis tumultibus divisae, in unum sociarentur, si vis Romana ir

Juliae. Dio, loc. cit. Julia Augusta, Titi filia, uxor Flavii Sabini. Vide Stem viorum, n. 9, in excurs. ad Hist. I, 46.

Reduxit. Sueton. in Domit. 3.

Haud fracta. Dio, ibid.

Militibus verecundia. Haec queritur Plinius, Epist. VIII, 14, horum temp testis.

Agricola. Res Agricolae jam illustravimus supra, Vit. Agric. 22 et seq.

Cohors Usipiorum. Tacit. Vit. Agric. 28.

T. Aurelio Sabino. Ita vetus lapis apud Theodorum ab Almclowen, in praef. Fastos, n. 14.

rueret, Domitianus profectionem suam censu obtexit Galliarum. inato bello affusus, Catos terruit. Mox, ne viso quidem hoste, ntam per commercia, quorum habitus et crines in captivorum armarentur, Romam repetit, præennte fama Germaniam captam. nit victoria, ita in Urbe major adulatio. Super solitos honores, onsulatus in decennium a senatu decretus, perpetuaque potestas lata: additum ut, quoties in senatum veniret, quatuor et viginti vestesque triumphali uteretur. Dum princeps Urbsque fortunæ t, Agricola summa de re in Britannia decertabat. Is ubi ad monipium pervenit, adstitero hostes, superioris anni clade non fracti, is omnium civitatum viribus, validiores. Calgacus, virtute et æstans, eos adlocutus, spe libertatis, servitutis metu, majorum, posteriorum cura inflammat. Suum quoque militem Agricola te gearum gloria victoriæque necessitate accendit. Post statim liscnrsum: ambigua diu pugna; quum tandem, immissis equitum, Agricola ad subita belli retinuerat, Britanni in fugam versi, et tentibus trucidati. Cæsa hostium ad decem millia. Romanorum uadraginta cecidere, in queis Aulus Atticus, præfectus cohortis, rdore et ferocia equi hostibus illatus. Exacta jam æstate, quum llum nequiret, Agricola in fines Horestorum exercitum deduxit. tis obsidibus, præfecto classis circumvehi Britanniam præcepit; amum hunc terræ famæque recessum eat inquisitum.

A. U. C. 838, J. C. 85.

ano Augusto XI, T. Aurelio Fulvo, consulibus. Princeps, in edux, triumphum egit; et ut præmiis fidem virtutis militaris quartum addidit stipendium militi, aureos ternos. Hæc alii solita

m. Frontin. Strategem. I, 1, n. 8.

erruit. Sueton. in Domit. 6; vide et Statium, I Sylvarum, I, 27.

Dio, LXVII, p. 760.

entur. Tacit. Vit. Agric. 39.

iam captam. Inde in nummis Domitiani, ex ære magno, IMP. CAES. DOMIT. GERM. COS. X. capite laureato. In avera parte, GERMANIA CAPTA. Stat post trophæum, cum clypeo; retro captivus sedet.

s. Dio, LXVII, p. 760.

aque. Dio, ibid. Testes quoque nummi quamplurimi inscripti, CENS. POT. FER., id est, censoria potestate, vel censor perpetuus.

t. Hæc pluribus Tacit. Vit. Agric. 29 et seq.

lio Fulvo. T. Aurelius Fulvus fuit paternus avus Antonini Pii, qui postea. Vide Julium Capitolinum, in Antonino Pio, c. 1.

Adventum Domitiani ejusque triumphum testantur nummi hoc anno cusi, nitianns esset COS. XI. seu *consul undecimus*, in queis inscriptum, ADVENT. , vel GERMANIA CAPTA. Alii quoque nummi exhibent Domitianum in quamphantem.

ternos. Sueton. in Domit. 7. Ante Domitianum dabantur militibus noveni l. mon. 189 lib. Domitianus addidit quartum stipendium, datique sunt dnodeni

adulatione atollebant; plures irridebant: pari utrumque discrimine, quam Domitianus conscientia mendacii laudes non ferret, et insita vanitate contumelias odisset. Omnibus pariter infensus, secretoque palatii, aut in Albano suo conditus, atroces iras meditatur. Inde in deteritis roente principatu, delatores, hactenus repressi, licentius irrupere. *Ursus*, talia principis dedecora haud æquo animo ferens, in discrimen adductus; at quam ipse Domitiæ, hanc illi salutem attulit Julia.

Invictum autem principis animum acrius ussere literæ, ab Agricola missæ, quibus res in Britannia gestæ nuntiabantur. Recurrebat enim falsi triumphi pudor. Suberat et indignatio veram et magnam victoriam, tot millibus hostium cæsis, ingenti fama celebrari. Formidolosum videbatur privati hominis nomen supra principis attoni, militaremque gloriam occipari. Odium tamen reposuit, donec impetus famæ et favor exercitus languesceret. Nam etiam tum Agricola Britanniam obtinebat. Igitur triumphalia ornamenta, et illustris statuæ honorem, et quidquid pro triumpho datur, multo verborum honore cumulata, decerni in senatu jubet; addique insuper opinionem: Syriam provinciam Agricolaë destinari, vacuum tum morte Atilii Rufi consularis, et majoribus reservatam. Agricola, tradita successori suo quietæ tu:aque provincia, Romam revertit. At ne notabilis celebritate et frequentia occurrentium introitus esset, vitato amicorum officio, noctu in Urbem, noctu in palatium, ita ut præceptum erat, venit: exceptusque brevi osculo et nullo sermone, turbæ servientium immixtus. Impendebat et ruina, ni militare nomen aliis virtutibus temperasset; modestiaque parta securitas.

Interim intestinis bellis fervebat Germania. Catti, triumphati, non victi, Cheruscos, gentem Romanis fidam, erant aggressi; pulsusque regno Chariomerus, Cheruscorum rex. Is quidem, sociis in auxilium exiit, regnum recuperavit; at mox desertus, obsides Romam misit, qui open orarent. Data tantum pecunia; Cherusci que, longa pace imbelles, a Cattis attriti sunt. Tracti ruina Cheruscorum Fosi, contermina gens. Suevis autem, quod a Lygiis vexarentur, auxilium petentibus, missi centum equi-

aurei, Gall. mon. 25 lib. Vide et Zonaram, vol. 1, p. 580. De stipendio militari jam dictum supra, Annal. I, 17.

Discrimine. Dio, LXVII, p. 760.

Albano sun. Ibi fuit Domitiani villa, ut jam vidimus supra Vit. Agric. 45.

Adductus. Dio, LXVII, p. 760.

Julia. Dio, ibid. Julia, Titi filia, de qua jam dictum ad a. U. c. 836.

Nuntiabantur. De his plura Tacitus in Vit. Agric. 39 et seq.

Chariomerus. Dio, LXVII, p. 760.

Attriti sunt. Tacit. de Mor. Germ. 36.

Fosi. Tacit. ibid.

Suevis. Dio, LXVII, p. 761. Suevi autem non ii sunt, qui interiori Germaniam habitabant, sed ii quos Drusus inter flumina Marum et Casum locaverat; ut jam vidimus supra Annal. II, 63, et XII, 29.

ms, omnes potius, quam vires adversus hostem. Unde irritati Suevi cum Jazygibus adversus pacem Romanam, trajecto Danubio, consilia iniere. Marcius quoque, Semnonum rex, et Ganna, post Veledam magnam apud eos auctoritatis femina, quam Romam venissent, honorifice excepti, in patriam remissi sunt. Sic quae olim, dum vigebant artes Romani, ad debellandam suaque armis vincendam Germaniam fuissent quaesita, ultro oblata tum spernebantur cum pari reipublicae probro ac detrimento.

A. U. C. 839, J. C. 86.

Domitiano Augusto XII, Ser. Cornelio Dolabella, consulibus, licet Urbs sua luxuria jam fatiaceret, excogitata nova ludorum nomina ad Græcorum exemplum. Igitur exstructis odeo stadioque, institutum quinquennale certamen, Capitolino Jovi triplex, musicum, equestre et gymnicum. Ibi non poesi tantum, certatum etiam et prosa oratione Græcæ Latineque. Laudes Jovis Capitolini, perpetua materia. In stadio cucurrere et virgines. Super hæc ludicra, quotannis celebrabantur in Albano quinquatria Minervæ, cui princeps collegium instituerat; ex quo sorte ducti magisterio fungentur, redderentque eximias venationes et scenicos ludos. Ibi quoque oratorum ac poetarum certamina. Interim malum, reipublicæ exitiale, in exercitiis gliacere cœperat. Sordebat nempe vetus disciplina, orbis terrarum victrix: ducumque cura in leviores agilioresque artes conversa, stadium armorum, a manibus ad oculos, ad voluptatem a labore transferebatur: nec exercitationibus veteranorum aliquis, cui decus muralis aut civica corona, sed Græculus magister assistebat. Aderat et pessimum exemplum, mollitia principis adeo fracti et enervis, ut si navigaret, nec pulsam, nec fragorem remorum ferret, sed ad singulos ictus formidine horresceret. Unde repertum, ut procul ab omni sono inconcussus et immotus, religato revinctoque navigio, non secus ac piaculum aliquod, traheretur. Cetera ad hanc luxus speciem corrupta et imbellia; nec ulla jam reipublicæ cura; sed si qua forte consilia, de libidine gulaque inita.

Marcius. Dio, ibid.

Odeo. Sueton. in Domit. 5. Odeum ædificium fuit ad musicos concentus musicasque certamina edenda exstructum.

Quinquennale certamen. Sueton. in Domit. 4; Censorin, de Die natali, c. 18.

Poesi. Statius, III Sylvarum, V, 31, et V Sylvarum, III, 231.

Prosa oratione. Sueton. loc. cit.

Perpetua materia. Quintilianus, Institut. Orat. III, 7.

Quinquatria Minervæ. Sueton. ibid. De quinquatribus jam diximus supra Ann. XIV, 4.

Poetarum. Ter in iis certaminibus coronatus est Statius, ut ipse testatur, III Sylvarum, V, 28.

A manibus ad oculos. Plinius in Panegyric. 13, horum quoque temporum testis.

Traheretur. Plinius in Panegyric. 82.

Gulæque. Huc pertinet consilium de rhombo Albano in villa habitum, centumque et amplius versibus graphice descriptum a Juvenale, Satyr. IV, 37:

Quam jam semianimum laceraret Flavius orbem

Ultimas.....

Anxia tantum principis sollicitudo, ne ulla emeretur virtus. Multæ tamen hostium minæ. Invalido Agricolaë successore, animos resumpserant Britanni; jamque celebrabatur rex Arviragus. Plus adhuc terroris inferebant Daci, quorum amicitiam priores principes pecunia foverant. Ubi exhaustum a Domitiano ærarium liberalitati non sufficit, hostilia ingruere; deinceps Diurpaneo, quem Decebalum appellabant, coeptum atrox bellum. Inter hæc Romani nominis opprobria, tertio decimo kalendas Octobres natus est Antoninus Pius, cui studia virtutis et publica felicitas, quam imperio potitus est, immortale decus peperere.

A. U. C. 840, J. C. 87.

Domitiano Augusto XIII, Aulo Volusio Saturnino, consulibus. Hactenus princeps se super patris fratrisque laudes extulerat, Græcæque vanitatem erat æmulatus: nunc ad Orientis libidines superbiamque divertit; et infra se humanos honores ratus, divinos usurpavit. Talis arrogantiae initium fecit, quum procuratorum suorum nomine formalem dictaret epistolam, iis verbis: *Dominus Deusque noster sic fieri jubet*. Quod statim ita divulgatum, ut ne scripto quidem ac sermone cujusquam aliter appellaretur. Tum ad id superbiae compositus est principatus: statuæque sibi in Capitolio non nisi aureas et argenteas poni permisit, ac ponderis certi. Janos arcusque cum quadrigis et insignibus triumphorum passim per regiones Urbis exstruxit. Inde in omnium fortunæ eo licentius irrui, quod operum ac munerum impensis, auctoque stipendio exhaustus, et ad relevandos

Totus hic locus omnino legendus, ut homines moresque hujus temporis noscantur. Vide et Plinium in Panegyric. 54.

Successore. Sallustio Lucullo, quem Domitianus postea interfecit, quod lanceas novæ formæ appellari Luculleas passus esset: Sueton. in Domit. 10.

Arviragus. Cujus ruinam Fabricius Vejentio, quum de rhombo actum est, vaicinnabatur; teste Juvenale, Satyr. IV, 123:

..... De temone Britanno
Excidet Arviragus.....

Daci. Dacia, nunc *Transylvania*, *Wallachia* et *Moldavia*. Bellum hoc a Tacito fuisse diligentissime conscriptum testatur Orosius, VII, 10. Vide Testimonia Veterum.

Ingruere. Jornandes, de Rebus Geticis, c. 13.

Diurpaneo. Duras, Dacorum rex, regnum Diurpaneo sponte reliquerat, teste Dione, LXVII, p. 761, qui bellicas virtutes Diurpanei valde commendat.

Decebalum. Decebalus videtur fuisse commune regibus Dacorum nomen.

Antoninus Pius. Jul. Capitolin. in Antonino, c. 1.

Usurpavit. Euseb. in Chronic.

Formalem dictaret epistolam. Hæc et seq. Suetonius in Domit. 13. Formalis autem dicitur epistola, quam ut formam ceterarum epistolarum deinde observare debant procuratores.

Ponderis certi. Sueton. ibid. Illas autem statuas fuisse centeno pondere satis declarat Statius, V Sylvarum, 1, 188.

Janos. Sueton. ibid. Jani erant fornicata opera, arcuum specie, sed ampliciora.

castrenses sumptus inconsulte amputatis militum numeris, obnoxium se barbaris animadverteret. In prædam cessere bona vivorum ac mortuorum: usquequaque, quolibet et accusatore et crimine corripiebantur. Satis erat objici qualecunque factum dictumque adversum majestatem principis. Nulla testamenta secuta, nullus status certus; si vel unus profiteretur, audisse se ex defuncto, quum viveret, heredem sibi Cæsarem esse, alienissimæ confiscabantur hereditates. Acerbius adhuc agebatur fiscus Judaicus; deferebaturque quicumque, vel improfessus, Judaicam intra Urbem viveret vitam, vel, dissimulata origine, imposita genti tributa non pependisset. Nec abstinēbatur contumeliis, ut inspiceretur an quis esset circumsectus. His quidem atrocitatibus crevere opes principis. At militi non redierat virtus. Ambiguum semper, aut funestum cum Dacis bellum: invalido adversus hostium ferociam, ducisque artes, Oppio Sabino, qui tum Mœsiam regebat. Ni fors favisset, certa quoque Flacci, Numidiæ prætoris, ruina. Nasamones, quod tributis attererentur, arma ceperant, quæstoresque interfecerant. Dein Flaccum aggressi, eoque superato, castris potiti, forte ibi præter cibaria vini copiam reperere, qua ingurgitati ac temulenti, a Flacco internecone deleti sunt. Fortuitam victoriam suss in laudes Domitianus traxit, gloriatus in senatu *se Nasamonibus vitâ interdixisse.*

A. V. C. 841, J. C. 88.°

Domitiano Augusto XIV, L. Minucio Rufo, cōsulibus. Opes principis; privatarum fortunarum subversionibus reparatæ, in spectacula statim sunt impense: quibus ut plus celebritatis foret, editi seculares ludi; computata ratione temporum ab anno, non quo Claudius proxime, sed quo olim Augustus eos ediderat. Immo et anticipatum tempus, ne lentior veniret voluptas. Urbe gaudio vaga, auditum est hominem incertæ conditionis in Oriente videri, qui se Neronem esse jactaret; eumque gratia opibusque Parthorum niti. Seu imminuta Romani nominis auctoritate, seu infestiora

Castrenses sumptus. Sueton. in Domit. 12.

Majestatem principis. Hæc omnia Suetonius, ibid.

Status certus. Plin. in Panegyric. 34.

Fiscus Judaicus. Sneton. loc. cit. Præter censum, Judæi, captis Hierosolymis, jussu fuerant binos denarios solvere; ut jam diximus supra in Append. ad Hist. V, 43.

Improfessus. Qui apud fiscum non erat professus se esse Judeum.

Oppio Sabino. Sueton. in Domit. cap. 6. Jornandes, de Rebus Geticis, cap. 13, eum appellat Poppæum Sabinum, Agrippæ successorem.

Nasamones. Libyæ populi in ora Syrtis Majoris.

Interdixisse. Hæc omnia de Nasamonibus Zonaras, vol. I, p. 580.

Seculares ludi. Censorin. de Die natali, c. 17.

Ediderat. Sueton. in Domit. 4. Quintos seculares ludos ediderat Augustus a. U. c. 37, sextos Claudius a. U. c. 800. Vide jam dicta supra Annual. XI, 11.

Anticipatum tempus. Ludi seculares fiebant anno centesimo decimo. Ni Domitianus anticipasset tempus, facti tantum fuissent a. U. c. 847.

Incertæ conditionis. Sueton. in Ner. 57.

Parthorum animo, et praevalida vetere in Neronem benevolentia, manducium, alias jam vulgatum, aegre compressum. At is tandem redditus est; et sublata turbarum materia. Tristiores e Danubii ripa venere nuntii. Diurpaneus, caesis legionibus, Oppium Sabinum, consularem, oppreserat; ejusque caput fœde abscissum apud barbaros ostentui habebatur. Penetrata inde provincia, Diurpaneus castella urbesque expugnabat, caenotaque praesabundus late populabatur. Nec jam de limite imperii et ripa, sed de hibernis legionum et possessione dubitatum.

A. U. C. 842, J. C. 89.

T. Aurelio Fulvo II, A. Sempronio Atratino, consulibus. Post tantas exercituum clades, dux ultorque sanguinis Romani ore vulgi posebatur Agricola. Restitit princeps, infensus virtutibus, et gloria viri deterritis. Ipse cum immenso paratu adversus Dacos profisciscitur, bellum, ut rebatur, suis auspiciis reparaturus. Diurpaneus, tantam armorum vim metuens, legatos misit, qui de pace agerent. Ejus prudentia Domitiani vanitatem inflavit. Is, spretis legatis, ne dato quidem responso, Cornelium Fuscum, praetoriarum cohortium praefectum, bello praepunit. Ubi Diurpaeo id fuit compertum, ducem Urbis deliciis quam belli artibus meliorem irrisit, rursusque misit legatos, qui pacem offerrent, dum Romani, harum terrarum incolae, singulis annis binos obolos solverent: secus exterminium minitabatur. Domitianus, ut vanus, sic periculi timidus, in Massia restitit. Fuscus, junctis navibus in modum pontis, Danubium transiit cum lectissimis militibus; hostemque aggressus, sed post cruenta proelia oppressus, temeritatis poenas luit. Tum cura belli Juliano commissa, qui rem Romanam restituit. Interim Domitianus in Pannoniam venerat; Quadiisque et Marcomannis infensus, quod opem adversus Dacos non tulissent, intulerat bellum. Iis pacem orantibus, despecti legati: alii, quam preces iterassent, caesi. Germani, hac atrocitate in furorem versi, bellum suscipiunt; victusque et in fugam coniectus Domitianus. Res feliciter cesserant in Dacia. Julianus, arte usus ut Romanorum animos pudore erigeret, jusserat milites sua et centurionum nomina scutis inscribere. Tum, quum certa esset virtus, nec occulta ignavia, hostes aggressus est, graviusque clade eos perculit. Vezinas, post Diurpaneum auctoritate apud Dacos praecipuus, simulata morte, deinde fuga salutem quaerere coactus. In ipsius

Jam vulgatum. Vide Hist. II, 8, et supra ad a. U. c. 834.

Fœde abscissum. Jornandes, de Rebus Geticis, c. 13.

Agricola. Tacit. Vit. Agric. 41.

Legatos misit. Petr. Patricius, de Legationibus, p. 23.

Urbis deliciis. Vetus scholiastes Juvenalis, Satyr. IV, 112.

Binos obolos. Gall. mon. asses ferme sex. Patricius, loc. cit.

In Massia restitit. Dio, LXVII, p. 761.

Juliano commissa. Dio, LXVII, p. 764.

In fugam. Dio, LXVII, p. 761.

Simulata morte. Ut posset fuga evadere. Dio, LXVII, p. 764.

regis expugnationem ibatur, ni Diurpaneus hostem, quem vi repellere non poterat, astu elusisset. Cæsis enim arboribus, truncos armis induit, numerosique exercitus fecit speciem, qua deceptus Julianus recessit. Manebat tamen prioris victoris fama. Ea usus est Domitianus, ut se suo dedecore exsolveret; pacisque conditiones et opes obtulit, quas Diurpaneus ultro accepit, diuturni belli laboribus fessus, et clade a Juliano illata anxius. Colloquium tamen cum principe tenuit; sed fratrem suum Diegin misit, qui capta arma, paucosque captivos, quasi hi soli manerent, traderet. Tum Domitianus, ut victor, regnumque daturus, Diegin diademate evinxit. Superbas inde literas, victoriarum nuntias, amplaque spoliolorum ferula, una cum epistola Diurpanei, vera incertum an ficta, ejusque legatos Romam mittit; quo mox ipse, aucto milite honoribus et donativo, revertitur; provinciis, quam hostibus gravior.

A. U. C. 843, J. C. 90.

Domitiano Augusto KV, M. Cocceio Nerva II, consulibus. Vulgato sub hoc principatu more, quo clades, ut quondam victoriæ, celebrabantur; princeps de Dacis Germanisque triumphavit: nec unquam magis sollicita adulatio, ut triumphales ejus statuæ non Urbem tantum, sed et imperium opplerent. Acriora tamen Romæ studia, instinctore principe, qui militiis probra spectaculorum magnificentia velabat. Omne genus ludorum editum. In naumachia, juxta Tiberim effossa et circumstructa, pene juxta classes pugnare; at misera fuit et spectantium et pugnantium sors: hi enim ad omnium usque necem certavere; illorum multi extincti sunt, quod princeps adeo fuit pervicax, ut, coorta tempestate, inter maximos imbres, prospectaverit, vestes quidem identidem commutans; neminem vero egredi, aut vestimenta mutare siverit. Ut in hac ludorum satietate irritaretur voluptas, naturæ portentis placuit ludere; visaque pumilonum et mulierum certamina. Hæc ludicra excepit convivalis lætitia, luctu mixta. Novo quidem luxu, et miraculo noctis die splendidioris, datum plebi epulum. Contra principis cæna tenebrarum obscuro funereisque cærimoniis horruit. Paratæ erant ædes nigrore luridæ: atra ibi laquearia, parietes, pavementum; atra quoque, et in solo nuda, sedilia. Primores senatus equestrisque ordinis sine comitibus huc intrare sedereque jussi; sepulcralisque columna, convivæ nomine inscripta, cuique adposita, cum exiguo lychnucho, qualis in monumentis suspenditur. Tum, umbrarum instar, erupere elegantes pueri, nudi et atramento tincti, qui quum horride circum convivas tripudiassent, ante cujusque pedes adstiterent. Mox allatæ feralis convivii lances; ministratumque quidquid in funeribus edule et:

Evinxit. Dio, LXVII, p. 76s.

Gravior. Plin. in Panegyric. 17 et 20.

Editum. Dio, LXVII, p. 762; Sueton. in Domit. 4 et 5.

Pumilonum et mulierum. Hæc certamina celebrat Statius, I Sylværum, VI, 5; et seq.

Horruit. Hanc cænam describit Dio, LXVII, p. 763.

atrum. Loci horror, pavor imminenti fati omnes attonuerat. Alto silentio defixis terrorem intendebat princeps, mortes, cædes, ceteraque funebria memorans. Nec cænæ finis metus laxamentum tulit : at servis, qui in ædium vestibulis constiterant, jussis discedere, alii et ignoti præsto fuere, qui convivas partim vehiculis, partim lecticis imponunt ; cunctis rige-centibus, seque ad mortem rapi reputantibus. Ut tamen quisque sua in domo repositi, formidinem inter et spem ancipites respirare cœperant, quum nuntiatur singulis quosdam ab Augusto venire ; gravior redit pavor, statimque subit admiratio, quum columnæ argenteæ, lanceæ pretii laboriæque exquisitissimi in cæna adpositæ, aliaque id luxus dona afferrentur : singulis quoque datus puer, qui inferna imagine luserat, tum lotus com-pusque. Sic nocte absumpta, cœpit principis liberalitas celebrari. At quæ ipsæ triumphalia victoriarum decora jacitabat, valgas ferales epulas eorum qui in Dacia occubuerant, vel in Urbe maectabantur, verius appellavit. Ansus tamen est Septembrem mensem et Octobrem ex appellationibus suis *Germanicum Domitianumque* transnominare ; quod altero suscepisset imperium, altero natus esset. Mansere vocabula, dum sævire potuit : periere, ubi desiit timeri. Interim civica Cerealis, Asiæ proconsul, res novas erat molitus. In ipso proconsulatu occisus est. Asia, in rebellionem ebrietate acta, excidere vineas jussa. Aderat annus, quo Agricola proconsulatum Asiæ et Africæ sortiretur : artes invidiamque Domitiani veritus, ne in provinciam iret se excusavit, annuentique principi gratias egit. Salarium tamen, proconsuli solitum offerri, Agricolæ non dedit Domitianus, sive offensus non petitum, sive ex conscientia, ne quod vetuerat videretur emisse.

A. V. C. 844, J. C. 91.

M. Ulpio Trajano, M. Acilio Glabrione, consulibus, vulgata prodigia, quæ Glabrioni exitium, Trajano imperium portenderent. Certe Trajani virtus, in castris jam probata, Urbis splendore inclarescebat ; factumque calamitate temporum, ut multi ejus fortunam augurarentur simul et precarentur. Favorem agebat princeps in dies atrocior. Juliam, incesto pel-lutam, quod supra memoravimus, dum cogit conceptum a se abigere, occiderat ; moxque divinis honoribus extulerat. Super hanc libidinem, aliis mersus, tanto erat invisior, quod se acerrimum violatæ pudicitie vindicem ferebat. Vespasianus quidem Titusque vestalium incesta ne-

Appellavit. Dio, loc. cit.

Transnominare. Sueton. in Domit. 13.

Occisus est. Tacit. Vit. Agric. 42 ; Sueton. in Domit. 10.

Vineas jussa. Philostrat. Vit. Apoll. VI, 42.

Emisse. Tacit. Vit. Agric. 42.

Portenderent. Dio, LXVII, p. 765.

Et precarentur. Quos inter fuit Agricola, teste Tacito, Vit. Agric. 44.

Abigere. Sueton. in Domit. 22. Vide et Juvenalem Satyr. II, v. 32.

Extulerat. Ut constat ex nummis hoc aut superiore anno eusia.

glexerant: hæc Domitianus, æmulatu magis quam sanctitatis studio, coercuit. Jam sub ipsa principatus initia, Ocellatas sorores Varonillamque corripuerat: iis tamen permissum liberum mortis arbitrium; earumque corruptores relegati. Nunc vero quasi indulgentiæ pœniteret, ratuque seculum suum illustrari si vestalem vivam defoderet, Corneliam, vestalium maximam, olim abso'utam, longo intervallo repetit; jureque pontificis maximi, reliquos pontifices non in regiam, sed in Albanam villam convocat. Cornelia, absens inauditaque, incesti damnatur. Missi statim pontifices, qui defodiendam necandamque curarent. Ejus stupratores virgis in comitio ad necem cæci: quos inter Celer, eques Romanus, supplicio subditus, se insontem profusus est. Valerius Licinianus, prætorius vir, reusque quod in agris suis occultasset Corneliæ libertam, ad confessionem confugit. Princeps, se absolvi lætus, exsilium molle, velut præmium, ipsi dedit.

A. U. C. 845, J. C. 92.

Domitiano Augusto XVI, Q. Volusio Saturnino, consulibus. Gliscentia jam ob sævitiam odia Domitianus adhuc provocabat contumeliis, quibus nihil unquam fuit principibus exitiosius. L. Antonius, Germaniæ Superioris præses. iis accensus bellum civile movit. Ipsi aderant legionum vis et opes: consilia quoque cum Germanis inerat. Grave inde exarserat bellum, ni L. Maximi vigilantia forsque reipublicæ præsto fuissent. At mira felicitate, ipsa dimicationis hora resolutus repente Rhenus transiturus ad Antonium barbarorum copias inhibuit; victusque Antonius. Ubi Romam venere rebellionis nuntii, Domitianus, quum de retinenda dominatione ageretur impiger, legiones excivit; Trajanum qui in Hispania tunc agebat, Lucianum Proclum aliosque evocavit, statim ipse ad bellum profectus. In itinere supervenere victoriæ nuntii; eaque quodam famæ miraculo, prius præsagiis, quam nuntiis, Romæ innotuit. Ipso enim, quo dimicatum est, die, statum principis insignis aquila circumplexa pennis clangores lætissimos edidit; vulgatusque, incerto auctore, rumor, *interfectum Antonium*: multis etiam caput ejus allatum vidiisse se adeo pervicaciter contententibus, ut pars magna magistratum pro parta victoria statim sacrificaret. Tam inopinato successu in limite imperii restituta pax: at principis crudelitas inclementer sæviit. Id quidem veritus L. Maximus, literas omnes in Antonii scriniis repertas igne aboleverat, ne cui periculum facerent. Domitianus, periculo atrox, quosvis suspectos corripuit: in-

Neglexerant. Sueton. in Domit. 8.

Corripuerat. Euseb. in Chronic.; Sueton. loc. cit.

Vivam defoderet. Hæc et seq. ferme totidem verbis Plinius, Ep. IV, 11, qui rem fuse et eleganter narrat.

Movit. Sueton. in Domit. 6; Dio, LXVII, p. 764.

Clangores lætissimos edidit. Suetonius, loc. cit.

Sacrificaret. Plutarch. in Paul. *Æmil.* p. 268.

Ignem aboleverat. Dio, loc. cit.

terfactorum quoque memoris infensus, vetuit in acta eos referri. Ne scriptis quidem ad senatum literis, eorum capita, ut et Antonii, Romam misit pro rostris exponenda. In hac peremptum turba, duo soli e notioribus venia donati sunt, tribunus laticlavius et centurio, qui se, ut facilius expertes culpæ crederentur, impudicos probaverant, et ob id neque apud ducem, neque apud milites ullius momenti esse potuisse. Ne idem rediret periculum, geminari castra legionum prohibitam; nec plus quam mille nummos a quoquam ad signa deponi. Antonius enim apud duarum legionum hiberna, ex depositorum etiam summa, fiduciam cepisse videbatur. Imminuta quoque nobilium potentia, quaedam ex maximis officiis inter libertinos militesque Romanos communicata. Longius adhuc prospexit suspicacis principis cura: quumque ebrietas in seditiones facile effervescat, uti jam ante de Asia compertum, caussatas ubertatem vini, frumenti inopiam, nimioque vinearum studio negligi arva, edixit, ne quis in Italia novellaret; utque in provinciis vinea succiderentur, relicta ubi plurimum dimidia parte. Qua tamen in re exsequenda haud ita perperavit, seu mutatus precibus Scopeliani, a cunctis Asiae civitatibus, ut id deprecaretur, missi, seu potius metu compulsus, quod sparsi tum libelli cum Graecis versibus, hac sententia: *Rode vitem; hinc tamen erit, quod in mactandum Caesarem spargatur*. Quibus commotus, edicti de excidendis vineis propositi gratiam fecit. Insuper datum Scopeliani eloquentis, ut qui in Asia vites non sererent, multarentur. Sub principe, cui ludus fuit muscas captare ac stilo praecuto configere, quidam cœpere, novo scelere, yenenatis acubus obvios pungere; morsque saepe sine ullo doloris sensu inferebatur. Furor, qui non in Urbe tantum, sed pessimo emulata per totum imperium grassabatur, reorum morte repressus.

A. V. C. 846, J. C. 93.

Pompeio Collega, Cornelio Prisco, consulibus. Verso ad ævritiam principe, crevit delatorum audacia; bonisque omnibus formidata nomina, Carus Metius, Catullus Messalinus, Marcus Regulus, Publicius Certus, et Bëbius Massa. Hic, supra insitam perfidiam, suo quoque periculo audax. Bëticis enim querentibus, contra eum senatus Plinium cum Herennio Senecione advocatum provincie dederat. Dum fit inquisitio, obiit C. Julius Agricola, sexto et quinquagesimo ætatis anno. Rerum gestarum

Esse potuisse. Sueton. in Domit. 10; Vide et Dionem, loc. cit.

Prohibitum. Sueton. in Domit. 7.

Mille nummos. Gall. mon. 194 lib. De fisciis militaribus diximus supra in excurs. ad Annal. I, 37.

Novellaret. Sueton. loc. cit.

Gratiam fecit. Sueton. in Domit. 14.

Multarentur. Philostrat. de Vita Sophist. I, 21, n. 6.

Grassabatur. Dio, LXVII, p. 764.

Dederat. Plin. Epist. VII, 33; Tacit. Vit. Agric. 45.

Agricola. Tacit. Vit. Agric. 44.

claritate, virtutumque constantia, celebrata olim nomina equaverat: proprim in hac temporum calamitate laudem adsecutus, quod sine contumacia, sine inani jactatione libertatis, sed moderatione et prudentia, industria simul et vigore, salvam virtutis famam retinuit; et quam multi ambitione morte quassiere, ipse placido vitæ cursu immortalem sui memoriam reliquit. A Cornelio Tacito, eadem, qua vixit, fide ac modestia narratus, posterisque traditus, magnum semper erit exemplum posse etiam sub malis principibus magnos viros esse.

Post Agricolæ mortem, quasi turbo, furor Domitiani incubuit. Is nempe efferatus civilis belli memoria et assiduis conjurationum ramoribus, ratusque securitatem diffidentia niti, non jam per intervalla ac spiramenta temporum, sed continuo et velut uno ictu rempublicam exhaustit. Ob levissimas suspiciones bonus quisque in exsilium acti, morteve affecti. Inter eos qui poenis tum fuere obnoxii, eminebant M. Cocceius Nerva et Salvicianus Orfitus, ambo consulares: ille Tarenti exsul delituit; hic in insulam conjectus, ~~non~~ interemptus est. In his temporum acerbitatibus, auditi sunt motus Sarmatarum, qui legionem cum legato ceciderant. Huc tendit princeps; et seu victis hostibus, seu fletis victoriis, uti jam ante, iudificatus, lauream Jovi Capitolino retulit.

A. V. C. 847, J. C. 94.

L. Nonio Torquato Asprenate, T. Sextio Magio Laterano, consulibus. Principis sævitia, nec bello, nec victoriæ sollemnibus remissa, impietatis accusationibus adcrevit. Præcipua mali causa Massa Bebicus, supra memoratus. Is fuerat damnatus, causam Bæticorum orantibus Herennio Senecione et Plinio; ejusque bona, ut publice custodirentur, seposita. Senecio, dum, nimio in clientes provinciamque studio, apud consules instat, ne postulationibus vacent, irritat Massam, qui eum impietatis postulat, quod Priscum Helvidium laudasset. Ea accusatione percussus, occisus est. Par causa, eademque ruina Arulenum Rusticum traxit; eique capitale fuit, quod Pæti Thrasæ vitam scripisset, virumque sanctissimum appellasset. Nec in ipsos modo auctores, sed in libros quoque eorum sævitum, delegati triumviris ministerio, ut in comitio ac foro urerentur. Eodem casu convulsæ nobilissimæ feminæ: relegantur Arria Thrasæ Pæti, Fannia Helvidii Prisci vidua, Gratilla Rustici uxor. Relegatus quoque Mauricus. Nihil au-

Exhaustit. Tacit. Vit. Agric. 44.

Exsul. Philostrat. Vit. Apollon. VI, 8.

Conjectus. Philostrat. ibid. Sueton. in Domit. 10.

Retulit. Eutrop. in Breviario; Sueton. in Domit. 5.

Postulat. Plin. Epist. VII, 33.

Laudasset. Tacit. Vit. Agric. 2.

Scriptisset. Tacit. ibid.; Sueton. in Domit. 10.

Relegantur. Plin. Ep. III, 2.

Mauricus. Frater Aruleni Rustici.

tem atrocius visum, quam quum Publicius Certus, accusato Helvidio filio, quasi scenico exodio sub persona Paridis et CEnones divortiana principis cum uxore tractasset, ipse senator senatori manus intulit, eamque, mox occidendum, in carcerem duxit. Tum philosophi omnes, ut instinctores libertatis, Urbe Italiaque submoti. Acriter quoque in Christianos animadversum.

A. V. C. 848, J. C. 95.

Domitiano Augusto XVII, T. Flavio Clemente, consulibus. Nemo unquam tot consulatus ceperat. Id principis arrogantiae diffidentiaeque datum. Obsessa autem, ut priore anno, curia. Nec pudor fuit Clementem ream subdere, licet consul, principis collega ac patruelis foret. Ob Christianam religionem, arguebatur impietatis in Deos; ideoque ferme in ipso comalatu interemptus. Eandem obcausam Flavia Domitilla, ejus uxor, in Pandatariam insulam relegata, ut et in Pontiam altera Domitilla, pariter Flavio sanguine orta. Nulla re magis Domitianus maturavit sibi exitum; licet et alias nobilium caedes ediderit: quas inter Acilius Glabrio consularis et exsul occisus est, ut rerum novarum molitor. At tibi mota domestica haec odia, nemo fuit cui princeps fideret. Frustra vel praefectos praetorio in ipsa praefectura reos agebat, vel opprimebat libertos, quos ut doceret nunquam, ne bono quidem exemplo, audendam patroni necem, Epaphroditum a libellis capitali poena condemnavit, quod post destitutionem, Nero in adipiscenda morte, manu ejus adjutus existimabatur. Supplicium irritata tantum audacia. Nec profuit vigilantia Juventii Celsi, inter conspiratos olim accusati; sed supplicium effugerat, principem secreto allocutus, testatusque se esse insontem: et, si annuerit princeps dominus as

Helvidio filio. Sueton. in Domit. 10; Plin. Ep. IX, 13.

Cum uxore. Domitia.

Manus intulit. Plin. loc. cit.; Tacit. Vit. Agric. 45.

Submoti. Sueton. in Domit. 10.

Animadversum. Hieronym. de Script. Eccles. c. 9.

Patruelis foret. Vide Stemma Flaviorum in excurs. ad Hist. I, 46, n. 13.

Impietatis in Deos. Dio, LXVII, p. 766.

Interemptus. Sueton. in Domit. 15. *Contemptissima inertie* Clementem arguit Suetonius, quod Clemens Christianae pietatis tranquillitatem sectabatur. Multi alii Christiani perire, ut constat ex Brutio, apud Hieronymum in Chronic. Suffragatur Dio, loc. cit. Tunc Joannes Apostolus in insulam Patmon relegatus est.

Relegata. Dio, loc. cit. Pandataria insula, nunc *Île Ste. Marie*, ut jam dictum est supra Annal. I, 53.

In Pontiam. Brutius apud Hieronymum, in Chronic. Pontia insula, nunc *Île Ponsa*. De utraque Domitilla vide Stemma Flaviorum, in excurs. ad Hist. I, 46 n. 13 et 14.

Rerum novarum molitor. Sueton. in Domit. 10.

Reos agebat. Dio, LXVII, p. 766.

Existimabatur. Haec totidem verbis Suetonius in Domit. 14. Vide et Dionem, l.

Juventii Celsi. Dio, LXVII, p. 765.

dens, se nefanda quævis consilia investigaturum, certoque renuntiatum. Postea semper elusit principem; hacque fraude incruentus supervixit.

A. U. C. 849, J. C. 96.

C. Antistio Vetere, C. Manlio Valente, consulibus. Valens nonagesimo ætatis anno in consulatu mortuus est. Hunc quoque annum fatalem sibi fore Domitianus dudum audierat, ab adolescentia vaticiniis Chaldæorum, qui diem, horam, genusque mortis ei prædixerant, imbutus. Recentioribus adhuc agitabatur oraculis. Insuper continua fulminum vis, tactum de cælo Capitolium, templum Flaviæ gentis, domus Palatina et cubiculum principis, aliaque multa portenta metum intendebant. Dum adversus imminens periculum se sollicitudine et sævitia accingit, suam ipsæ impellit ruinam. Parthenius enim et Sigerius, cubicularii, Entellus a libellis, ceterique principis amici ac liberti, sed ejus iras veriti, conjurationem iniere. Iis animos addidit Domitia, quum forte legisset secretas Domitiani tabellas, quibus suum, eorumque qui morti destinabantur, nomen inscriptum. Ubi id conspiratis compertum, suo aliorumque periculo territi, rem properant. Prius tamen actum de successore, quem eligerent. Cocceium Nervam ad imperii spem votumque erigunt. Cunctabantur adhuc quando et quomodo Domitianum aggredereant. Stephanus, Domitiellæ procurator, et tunc interceptarum pecuniarum reus, consilium operamque obtulit. Is ergo, ut ad suspicacem principem facilius secretiore foret aditus, conspirationis indicium professus, et admissus, legenti traditum a se libellum, et attonito suffodit inguina: saucium ac repugnantem alii adorti, vulneribus septem contrucidaverunt. Occisus est Domitianus quartodecimo kalendas Octobris, anno ætatis quinto et quadagesimo, imperii quintodecimo. Ante principatum arrogans; sub principatus initiis, ut patris fratrisque gloriam obrueret, virtutum species mentitus est; mox suis vitiis abstractus, in omnes libidines ruit; quævis audendi licentiam adducto et militari imperio obtinuit: plebi, ob ludorum magnificentiam, non ingratus; militi, cui omnia indulgebat, acceptissimus; senatoribus ita odiosus, ut, audita ejus cæde, certatim repleverint curiam, et in ejus contumelias eruperint, detractis quoque, et solo afflictis ejus imaginibus: mox ut ubique ejus tituli eraderentur abolereturque omnis memoria decretum.

Mortuus est. Dio, LXVII, p. 766.

Prædixerant. Sueton. in Domit. 14.

Portenta. Quæ vide apud Sueton. in Domit. 15.

Iniere. Dio, loc. cit.

Domitiellæ procurator. Sueton. in Domit. 17.

NERVA.

Hæc fuit animorum inclinatio, quum M. Cocceius Nerva, Na Umbria natus, sed Cretensi origine, imperio potitus est, adnit Petronio Secundo, cohortium prætoriarum præfecto, et Parthenic ratorum duce. Primus advenarum, Romæ imperavit; et virtutes, Cæsarum ignotas, ostendit: res olim dissociabiles miscuit princip libertatem. Natura, senectute, et, quod bonarum artium feraci est, multiplici malorum temporum experientia, difficilem regend edoctus, prioris principatus odia abrogavit. Rei majestatis absolut lata fisci Judaici calumnia; servi ac liberti, qui dominis insidias rant, supplicii subditi; in eos omnes, qui delationes factitaverant, licuit. At ut mali, sic et boni, est præfervidus et lethifer quidam ii Tanta delatorum turba incondito turbidoque clamore postulata: oppressa, ut Fronto, consul, egregia adverterit, *malum esse prii sub quo nihil cuiquam liceat; pejorem tamen esse, per quem omnia licent*. Inde Nerva pronos ad vindictam animos inhibuit, eosque liberalitate. Restitutum quidquid apud fiscum supererat, a Do temerè ademptum: egenis civibus Romanis datus ager ad sexcenties tium; lectique senatores, qui agrum emerent et dividerent: additu que congiarium. Ad levanda imperii onera, conflata ex aureis argen Domitiani status ingens pecuniarum vis. Privatas quoque opes, e cipum prædia, domos, suppellectilem Nerva distraxit, ut reipublic suleret.

Narniæ. Aurel. Victor. in Epitome.

Cretensi origine. Aurel. Victor. de Cæsaribus.

Ac libertatem. Tacit. Vit. Agric. 3.

Calumnia. Ut constat ex Nervæ nummis. Minime tamen sublatum Judaic bntum. At non licuit quemquam Judaici ritus accusare; ut videre est apud E LXVIII, p. 769.

Licent. Dio, loc. cit.

Sexcenties sestertium. Dio, ibid. Sexcenties sestertium sunt Gall. mon. 116,3

Congiarium. In Nervæ nummis expressum.

Distraxit. Dio, ibid.

A. U. C. 850, J. C. 97.

Augusto III, L. Verginio Rufo III, consulibus. Verginius Rufus, quinta ante annos imperio et continua virtutum claritate principem ocum adsecutus, tertio hoc consulatu perfunctus obiit, quum ætium et octogesimum excessisset. Longo illo ævo undecim vidit; ita tamen inter Augusti felicitatem et Trajani virtutem, ut egregius hujus imperii temporibus non sit usus. Duc-blicum funus. Pro rostris laudatus est a Cornelio Tacito, con-remus hic gloriæ ejus cumulus accessit, laudator eloquentis-

autem, ad imperii curas intentus, afflictas urbes refovebat; neroseque egenis parentibus natos per Italiæ oppida sumptibus di jussit. Simul, ut pluribus necessitatibus subveniretur, creati ri, qui modum publicis impensis facerent. Sacrificia, Circenses cæcula, aliæque id genus, quibus sub priore principatu opes antur, circumcisa. Dum talibus curis detinebatur princeps, storianum militem flagrabat Domitiani desiderium. Novas quo- noliebatur Calpurnius Crassus. Is deprehensus, confessusque, cum uxore amotus est. Hac principis lenitate arrogantiam cepit Casperius; eoque instinctore, Domitiani interfectores ad exitium ur. Restitit quidem princeps. At, eo neglecto, Petronius Secun- rthenius comprehensi et jugulati. Tum eo audaciæ prorupit Cas- t Nervam compelleret referre apud populum gratias militibus, ndos pessimosque omnium mortalium peremissent. Tali indigni- eeps infremuit, sensitque et senectuti suæ et reipublicæ quæren- idium. Nec illud intra domum adsumpsit; sed M. Ulpium Traja- præsidebat Germaniæ, cunctosque bellicis ac civilibus virtutibus bat, adoptavit: quartodecimo kalendas Octobris, quum lauream nia allatam in gremio Jovis collocasset, adoptio nuncupata. el absentis fama statim restituta Nervæ auctoritas, et prætoria- multus consedit.

A. U. C. 851, J. C. 98.

aus hic annus est a Tacito memoratus. In eo quoque hujusce is Chronologicæ finem faciam, ubi prius monuero Nervam sub

. Vide Suppl. *Annal.* XVI, 79.

tissimus. Hæc omnia Plinius, *Ep.* II, 1.

ius Crassus. Dio, LXVIII, p. 770.

r Casperius. Hæc quoque Dio, *ibid.*

sta. Plin. in *Panegyric.* 8 et 92; Dio, *ibid.*

240 APPENDIX CHRONOLOGICA.

ipsis anni initiis defunctum ; Trajanumque , summa rerum potitum , iis inclaruisse virtutibus , ut nunquam major fuerit populi Romani gloria ac felicitas. Artes quoque sub optimi principis auspiciis ad eam amplitudinem ac magnificentiam promotæ , quæ omnem retro memoriam vicit.

At hæc vel per compendium narrari haud patiuntur loci temporisque , quibus premimur , angustia.

FINIS APPENDICIS CHRONOLOGICÆ.

C. CORNELII TACITI
POLITICA.

POLITICO LECTORI.

REGERE imperio populos ars fuit Romanorum propria
Artem, dignitate nobilissimam, præstantissimam uti
litate, aperuit C. Cornelius Tacitus; tantoque duce a
magistro gloriati sunt, quotquot postea publicaru
rerum scientia inclaruere. Quam sibi doctrinam mult
lectione, assidua meditatione, ægre pepererunt, ear
lætam magis magisque parabilem fore sum ratus, si
quæ apud Tacitum dispersa sunt, colligerem, civilis
que prudentiæ corpus conflarem. Ut id exsequerer, (C
Cornelii Taciti politica ad præcipua quædam capit
revocavi, quibus rei civilis summa continetur. Ne qu
tamen reputet me universos politicæ scientiæ fontes
qui passim in Tacito occurrunt, exhausisse: imm
multo plures, eosque feracissimos, adhuc latere profi
teor, quos lectori volupe erit scrutari, quibusque repe
tis uti ac frui gratius erit atque laudabilius. Mihi sat
sit viam monstrasse, artisque novæ elementa prop
suisse, quibus erudiantur ingenia, mores instruantur
animi ad viriles curas exsuscitentur; et, quod mihi t
et Cornelio Tacito semper in votis fuit, omnes ad viti
rum odia studiaque virtutum inflammentur, quibus st
humana societas, florent vigentque imperia.

GAB. BROTIER.

C. CORNELII TACITI

POLITICA.

POLITICORUM CAPITA.

I. RELIGIO. II. PATRIA. III. LIBERTAS. IV. DOMINATIONES. V. DOMINATIO ROMANA. VI. PRINCEPS. VII. MORES PRINCIPUM ROMANORUM. VIII. AULA. IX. CONSILIA. X. ROMA. XI. SENATUS. XII. LEGES. XIII. POPULUS. XIV. COLONIE. XV. TRIBUTA, VECTIGALIA. XVI. PROVINCIARUM RECTORES. XVII. MILITIA. XVIII. DUX. XIX. PAX. XX. BELLUM. XXI. VICTORIA. XXII. SEDITIONES. XXIII. BELLA CIVILIA. XXIV. FORTUNA. XXV. FAMA. XXVI. MORES. XXVII. LUXUS. XXVIII. SPECTACULA. XXIX. VIRTUTES. XXX. VITIA. XXXI. LITERÆ ET ARTES. XXXII. ARS POLITICA. XXXIII. ELOQUENTIA. XXXIV. HISTORIA. XXXV. PHILOSOPHIA. XXXVI. EDUCATIO LIBERORUM. XXXVII. FEMINÆ. XXXVIII. FAMILIÆ. XXXIX. SERVI, LIBERTI. XL. VITA. XLI. MORS.

I. RELIGIO.

Colenda divina, humana non impedienda.

OPORTERE dividi sacros et negotiosos dies, quis divina colerent, et humana non impedirent. Tacit. Annal. XIII, 41.

Cavendum ne inter prospera imminuatur religio.

Benignitati Deum gratiam referendam, ne ritus sacrorum inter ambigua culti, per prospera obliterarentur. Annal. XI, 15.

Est in Religione modus.

Sanctius ac reverentius visum de actis Deorum credere, quam scire. De Mor. German. 34.

Ne fœdetur vanitate.

Multa vana sub nomine celebri vulgabantur. Annal. VI, 12.

Inter adversa gliscit superstitio.

Sunt mobiles ad superstitionem percussæ semel mentes. Annal. I, 28.

Tunc audiuntur prodigia.

Quod in pace fors, seu natura, tunc fatum et ira Dei vocabatur. Hist. IV, 26.

Inclinatis ad credendum animis, loco ominum etiam fortuita. Hist. II, 1.

Plura prodigia, rudibus seculis, etiam in pace observata, quæ nunc tantum in metu audiuntur. Hist. I, 86.

Divina quoque obtenduntur sceleribus.

Ob interfectam Octaviam, dona templis decreta. Quod ad eum finem memoravimus, ut quicumque casus temporum illorum nobis vel aliis auctoribus noscent, præsumptum habeant, quotiens fugas et cædes jussit princeps, totiens grates Deis actas; quæque rerum secundarum olim, tum publicæ cladis insignia fuisse. Annal. XIV, 64.

Scelerum vindex conscientia.

Facinora atque flagitia sua Tiberio quoque in supplicium verterant. Neque frustra præstantissimus sapientiæ firmare solitus est, si recludantur tyrannorum mentes, posse aspici laniatus et ictus, quando ut corpora verberibus, ita sævitia, libidine, malis consultis, animus dilaceretur. Quippe Tiberium non fortuna, non solitudines protegebant, quia tormenta pectoris suasque ipse pœnas fateretur. Annal. VI, 6.

Nero cunctos per artus tremens, seu numine exterrente, seu facinorum recordatione, nunquam timore vacuus. Annal. XV, 36.

II. PATRIA.

Dulce et jucundum quodque patriæ solum.

Germaniam informem terris, asperam cælo, tristem cultu spectuque, nisi si patria sit. De Morib. German. 2.

Omnibus, Principibus maxime, cara sit.

Cunctas sibi curas amore patriæ leviores. Annal. XV, 36.

Optimus quisque amat patriam, et ejus malis ingemiscit.

Optimus quisque reipublicæ cura mærebat. Annal. III, 44.

Vulgus etiam iis movetur.

Duos omnium mortalium impudicitia, ignavia, luxuria eterrimos, velut ad perdendum imperium fataliter electos, non senatus modo et eques, quis aliqua pars et cura reipublicæ, sed vulgus quoque palam mærere. Hist. I, 50.

Ejus malis qui lætentur?

Multi odio præsentium et cupidine mutationis, suis quoque periculis lætabantur. Annal. III, 44.

III. LIBERTAS.

Libertas, commune bonum.

Libertatem natura, etiam mutis animalibus, datam. Hist. V, 17.

Virtutis altrix.

Etiam fera animalia, si clausa teneas, virtutis obliviscuntur. Hist. IV, 64.

Nihil libertate acrius.

Longa Romanorum cum Germanis bella: multa inimicicia damna. Non Samnis, non Pœni, non Hispaniæ, Galliciæ, ne Parthi quidem sæpius admonere: quippe regno Persarum acrior est Germanorum libertas. De Mor. German. 37.

Sunt et libertatis vitia.

Germanos non juberi, non regi, sed cuncta ex libidine agere. Hist. IV, 76.

Illud ex libertate vitium, quod non simul, nec ut jussi conveniunt. De Mor. German. 11.

Nec aliud adversus validissimas gentes pro nobis utilius, quam quod in commune non consulant. Rarus duabus tribusve civitatibus ad propulsandum commune periculum conventus : ita dum singuli pugnant, universi vincuntur. Vit. Agric. 12.

Periculosiores sunt inimiciæ juxta libertatem. De Mor. German. 21.

Audacia libertatis placita.

Quomodo lucem diemque omnibus hominibus, ita omnes terras fortibus viris natura aperuit. Hist. IV, 64.

Sicuti cælum Diis, ita terras generi mortalium datas : quæque vacuæ, eas publicas esse. Annal. XIII, 55.

Flagitiis quoque libertas obtenditur.

Libertas et speciosa nomina prætexuntur : nec quisquam alienum servitium et dominationem sibi concupivit, ut non eadem ista vocabula usurparet. Hist. IV, 73.

Falso libertatis vocabulum obtendi ab iis, qui privatim degeneres, in publicum exitiosi, nihil spei, nisi per discordias habeant. Annal. XI, 17.

Ut imperium evertant, libertatem præferunt : si pervertent, libertatem ipsam aggredientur. Annal. XVI, 22.

Libertatem et dominationem miscere difficile.

Haud facile libertas et domini miscentur. Hist. IV, 64.

Optimis etiam Principibus placet libertatis modus.

Quomodo pessimis imperatoribus sine fine dominationem, ita quamvis egregiis modum libertatis placere. Hist. IV, 8.

IV. DOMINATIONES.

Varia dominationum genera.

Cunctas nationes et urbes populus, aut primores, aut singuli regunt. *Annal.* IV, 33.

Earum natura.

Populi imperium, juxta libertatem. *Annal.* VI, 42.

Paucorum dominatio, regiæ libidini propior est. *Annal.* VI, 42.

De mixta dominatione Taciti idea et sensus.

Delecta ex his et consociata reipublicæ forma, laudari facilius, quam evenire; vel si evenit, haud diuturna esse potest. *Annal.* IV, 33.

Formam mixtæ dominationis primi tentavere Germani.

De minoribus rebus principes consultant, de majoribus omnes: ita tamen, ut ea quoque, quorum penes plebem arbitrium est, apud principes pertractentur. *De Morib. German.* 11.

Pro hominum ingenio et opibus varia imperia.

Gothones regnantur paullo jam adductius, quam ceteræ Germanorum gentes, nondum tamen supra libertatem. *De Morib. German.* 43.

Est apud *Suionas* et opibus honos; eoque unus imperitat, nullis jam exceptionibus, non precario jure parendi. *De Morib. German.* 44.

Suionibus *Sitonum* gentes continuantur. Cetera similes, uno differunt, quod femina dominatur: in tantum non modo a libertate, sed etiam a servitute degenerant. *De Morib. German.* 45.

Summæ paupertatis mores.

Fennis mira feritas, fœda paupertas, non arma, non equi, non penates: victui herba, vestitui pelles, cubile

humus : sola in sagittis spes. . . . Idemque venatus viros pariter ac feminas alit. . . . Nec aliud infantibus ferarum imbriumque suffugium, quam ut in aliquo ramorum nexu contegantur : huc redeunt juvenes, hoc senum receptaculum. . . . Securi adversus homines, securi adversus Deos, rem difficillimam adsecuti sunt, ut illis ne voto quidem opus sit. De Morib. German. 46.

Dominationum vis in concordia.

Apud Seleucenses, trecenti opibus aut sapientia delecti, ut senatus : sua populo vis, et quotiens concordēs agunt, spernitur Parthus : ubi dissensere, dum sibi quisque contra æmulos subsidium vocant, accitus in partem, adversus omnes valescit. Annal. VI, 42.

Quam flagrans dominandi cupido?

Cupido dominandi cunctis affectibus flagrantior est. Annal. XV, 53.

Nihil ei sacrum.

Pharasmani cupido regni fratre et filia potior, animusque sceleribus paratus. Annal. XII, 47.

Ardescit periculis.

Imperium cupientibus, nihil medium inter summa et præcipitia Hist. II, 74.

Adsunt semper studia et ministri.

Primas dominandi spes in arduo : ubi sis ingressus, adesse studia et ministros. Annal. IV, 7.

Dominationem inchoantibus quid expedit?

Novum imperium inchoantibus utilis clementiæ fama. Hist. IV, 63.

Mithridates atrocior, quam novo regno conduceret. Annal XI, 9.

Dominationis scelere quæsitæ sors.

Nemo unquam imperium flagitio quæsitum bonis artibus exercuit. Hist. I, 30.

Non posse principatum scelere quæsitum, subita modestia prisca gravitate retineri. Hist. I, 83.

V. DOMINATIO ROMANA.

Ejus majestas.

Apud Romanos vis imperii valet; inania transmittuntur. anal. XV, 31.

Virtute, non pecunia, nixa.

Sub Vitellio principe, imperii vires luxu corrumpentur, contra veterem disciplinam et instituta majorum, ad quos virtute, quam pecunia, res Romana melius stetit. st. II, 69.

Fraudibus et occultis invisa.

Non fraude neque occultis, sed palam et armatum populum Romanum hostes suos ulcisci. Annal. II, 88.

Deditis clemens, victis gravis.

Victis graves pœnas, in deditionem venienti paratam clementiam. Annal. II, 10.

Levius servitium apud Romanos deditis, quam captis. anal. XV, 1.

populos recens subditos voluptatibus liberalibusque artibus demulcebat.

Voluptatibus Romani plus adversus subjectos, quam mis valent. Hist. IV, 64.

Apud Britannos hiems saluberrimis consiliis absumpta: neque ut homines dispersi ac rudes, eoque bello faciles, ieti et otio per voluptates adsuescerent; hortari privatim, juvare publice, ut templa, fora, domus extruerent, laudando promptos, et castigando segnes: ita honoris æmulatio et necessitate erat. Jam vero principum filios liberalibus artibus erudire, et ingenia Britannorum studiis Gallorum transferre, ut qui modo linguam Romanam abnuebant, eloquentiam concupiscerent: inde etiam habitus nostri honor,

et frequens toga : paullatimque discessum ad delinimenta vitiorum , porticus , et balnea , et conviviorum elegantiam ; idque apud imperitos humanitas vocabatur , quum pars servitutis esset. Vit. Agric. 21.

Utebatur et religionibus.

In Britannia templum divo Claudio constitutum , quasi arx æternæ dominationis aspiciebatur ; delectique sacerdotes , specie religionis , omnes fortunas effundebant. Annal. XIV , 31.

Regibus quoque.

Vetus ac jam pridem recepta populi Romani consuetudo , ut haberet instrumenta servitutis et reges. Vit. Agric. 14.

Jactis odiorum seminibus continebantur longinqui populi.

Semina etiam odiorum jacienda , ut sæpe principes Romani eandem Armeniam specie largitionis turbandis barbarorum animis præbuerint. Annal. XII , 48.

Quomodo spectatum scelus externum?

Omne scelus externum cum lætitia habendum. Annal. XII , 48.

VI. PRINCEPS.

Cum imperii magnitudine adolevit principatus necessitas.

Vetus ac jam pridem insita mortalibus potentiæ cupido , cum imperii magnitudine adolevit , erupitque. Nam rebus modicis , æqualitas facile habebatur : sed ubi subacto orbe , et æmulis urbibus regibusve excisis , securas opes concupiscere vacuum fuit , prima inter patres plebemque certamina exarsere : modo turbulenti tribuni , modo consules prævalidi , et in Urbe ac foro tentamina civilium bellorum. Mox e plebe infima C. Marius , et nobilium sævissimus L. Sulla , victam armis libertatem in dominationem verterunt. Post quos Cn. Pompeius occultior , non melior. Et nunquam postea , nisi de principatu quæsitum. Hist. II , 38.

Adulta necessitate, pacis interfuit rem Romanam regi a principe.

Non aliud discordantis patriæ remedium fuisse, quam ut ab uno regeretur. Annal. I, 9.

Omnem potestatem ad unum conferri pacis interfuit. Hist. I, 1.

Civile principis nomen iniecit Augustus.

Qui cuncta discordiis civilibus fessa sub nomine principis accepit. Annal. I, 1.

Non regno, neque dictatura, sed principis nomine constituta respublica. Annal. I, 9.

Ut præmiueret, tribuniciam potestatem addidit.

Id summi fastigii vocabulum (*tribuniciam potestatem*) Augustus reperit, ne regis aut dictatoris nomen adsumeret, ac tamen appellatione aliqua cetera imperia præmiueret. Annal. III, 56.

Ne turbarent religiones, addita quoque summi pontificatus dignitas.

Nunc Deum munere, summum pontificum etiam summum hominum esse, non æmulationi, non odio, aut privatis affectionibus obnoxium. Annal. III, 58.

Quæ principum auctoritas, populorum officia?

Principibus summum rerum iudicium Dii dedere; *populis* obsequii gloria relicta est. Annal. VI, 8.

Eam conditionem esse imperandi, ut non aliter ratio constet, quam si uni reddatur. Annal. I, 6.

Unum esse reipublicæ corpus, atque unius animo regendum. Annal. I, 12.

Quanto major est princeps, quanto invidiæ magis obnoxius, tanto excelsiores sint ejus cogitationes.

Non ædilis, aut prætoris, aut consulis partes sustineo: majus aliquid et excelsius a principe postulatur; et quum

recte factorum sibi quisque gratiam trahant, unius invidia ab omnibus peccatur. *Annal.* III, 53.

Præcipuum in bonis amicis momentum.

Nullum majus boni imperii instrumentum, quam bonos amicos esse. *Hist.* IV, 7.

Amicorum principis munus.

Honestis sermonibus aures imperatoris imbuant. *Hist.* IV, 8.

Quomodo amici principis æstimentur?

Principem daturum plane documentum, honestis, an secus, amicis uteretur, si duces amota invidia egregium, quam si pecuniosum et gratia subnixum per ambitum deligeret. *Annal.* XIII, 6.

Caveat princeps ne irrumpat adulatio. Vere enim Galba Pisonem alloquens :

Fidem, libertatem, amicitiam, præcipua humani animi bona, tu quidem eadem constantia retinebis; sed alii per obsequium imminuent. Irrumpet adulatio; blanditiæ pessimum veri affectus venenum; sua cuique utilitas. Etiam ego ac tu simplicissime inter nos hodie loquimur; ceteri libentius cum fortuna nostra, quam nobiscum. Nam suadere principi quod oporteat, multi laboris: assentatio erga principem quemcunque, sine affectu peragitur. *Hist.* I, 15.

Laudes expendat.

Nec occultum est quando ex veritate, quando adumbrata lætitia facta imperatorum celebrentur. *Annal.* IV, 31.

Inter laudes, sæpe mæror est.

Mærens Burrhus, ac laudans. *Annal.* XIV, 15.

Intempestiva severitate abstineat.

Galbæ nocuit antiquus rigor et nimia severitas, cui jam pares non sumus. *Hist.* I, 18.

Offensis quoque et blanditiis caveat.

Vitellium, subitis offensis aut intempestivis blanditiis contabilem, contemnebant metuebantque. Hist. II, 92.

Nimiae potentiae diffidat.

Nec unquam satis fida potentia, ubi nimia est. Hist. I, 92.

Negotiosa est principis vita.

Tiberius, nihil intermissa rerum cura, negotia pro solacii accipiens, jus civium, preces sociorum tractabat. Annal. V, 13.

Laus ejus magna honores digne mandare.

Tiberius mandabat honores, nobilitatem majorum, claritudinem militiae, illustres domi artes spectando: ut satis onstaret non alios potiores fuisse. Annal. IV, 6.

Caduca principum dona, nisi sint ex utilitate publica.

Vitellius, diffidentia properus, festinare comitia, quibus consules in multos annos destinabat: foedera sociis, Latium externis dilargiri: his tributa dimittere; alios immunitatibus gravare: denique nulla in posterum cura, lacerare imperium. Sed vulgus ad magnitudinem beneficiorum aderat: stultissimus quisque pecuniis mercabatur: apud sapientes cassa habebantur, quae neque dari, neque accipi, salva republica, poterant. Hist. III, 55.

Liberi sanguisque Principum validissima Principatus praesidia.

Non legiones, non classes, perinde firma imperii munimenta, quam numerum liberorum. Hist. IV, 52.

Amicos tempore, fortuna, cupidinibus aliquando, aut terroribus imminui, transferri, desinere: suum cuique sanctum, sed maxime principibus: quorum prosperis et alii fruuntur, adversa ad junctissimos pertineant. Hist. IV, 52.

In ea inquiri ne sinat. Inquirenti Gallo infensus fuit Tiberius.

Haud dubium erat eam *Galli* sententiam altius penetrare; et arcana imperii tentari. *Annal.* II, 36.

Id illicitum semper et anceps.

Abditos principis sensus, et si quid occultius parat; exquirere illicitum, anceps; nec ideo adsequare. *Annal.* VI, 8.

Annonam curet.

Annonæ curam sustinet princeps: hæc omissa funditus rempublicam trahet. *Annal.* III, 54.

In annonæ sævitia additum a Tiberio solamen.

Sævitiâ annonæ incusante plebe, *Tiberius* statuit frumento pretium quod emptor penderet, binosque nummos se additurum negotiatoribus in singulos modios. Neque tamen ob ea parentis patriæ delatum et antea vocabulum adsumpsit. *Annal.* II, 87.

Magnum principem non dedecet popularitas.

Augustus civile rebatur misceri voluptatibus vulgi. *Annal.* I, 54.

Fœda principatus præmia.

Otho supra nunc, et comessationes, et feminarum cœtus, volvit animo: hæc principatus præmia putat; quorum libido ac voluptas penes ipsum sit, rubor ac dedecus penes omnes. *Hist.* I, 30.

Falluntur, quibus luxuria specie liberalitatis imponit. Perdere iste *Otho* sciet, donare nesciet. *Hist.* I, 30.

Invisi semel principis miseranda sors.

Inviso semel principe, seu bene, seu male facta premunt. *Hist.* I, 7.

Vulgi iniqua de principibus judicia.

Ipsa ætas *Galbæ* et irrisui et fastidio erat, assuetis ja-

Neronis, et imperatores forma ac decore corporis, ut
 os vulgi, comparantibus. Hist. I, 7.

Contumacia ne principem irriterent populi.

Contumacia inferiorum lenitatem imperitantis deminui.
 l. XVI, 28.

Contumacia regum ingenia, neque usui crebras mutationes.
 l. XII, 11.

Contumacia modo sterilitatem, aut nimios imbres, et cetera nam-
 mala, ita luxum vel avaritiam dominantium tolerate.
 erunt donec homines : sed neque hæc continua, et
 rum interventu pensantur. Hist. IV, 74.

Contumacia meminisse temporum, quibus natus sit, quam civi-
 formam patres avique instituerint : ulteriora mirari,
 contumacia sequi : bonos imperatores voto expetere, quales-
 te tolerare. Hist. IV, 8.

MORES PRINCIPUM ROMANORUM.

AUGUSTUS.

Ejus mens.

Mens Augusti acerrima mens. Hist. II, 76.

Sub eo principe florens imperium.

Mens Oceano, aut omnibus longinquis septum imperium :
 mens, provinciæ, classes, cuncta inter se connexa : jus
 cives, modestia apud socios : Urbs ipsa magnifico or-
 : pauca admodum vi tractata, quo ceteris quies esset.
 l. I, 9.

TIBERIUS.

Cautus princeps.

Mens Tiberii senectus. Hist. II, 76.

Dissimulationis studiosissimus.

Mens æque Tiberius, ut robatur, ex virtutibus suis,
 dissimulationem, diligebat. Annal. IV, 71.

Eam ad mortem usque retinuit.

Jam Tiberium corpus, jam vires, nondum dissimulatio deserebat: idem animi rigor, sermone ac vultu intentus, quæsitâ interdum comitate, quamvis manifestam defectionem tegebat. *Annal. VI, 50.*

Callidus et anxius.

Ut callidum ejus ingenium, ita anxium judicium: neque eminentes virtutes sectabatur, et rursum vitia oderat: ex optimis periculum sibi, a pessimis dedecus publicum metuebat. *Annal. I, 80.*

Tristis sub eo Roma.

Angusta et lubrica oratio sub principe qui libertatem metuebat, adulationem oderat. *Annal. II, 87.*

Non alias magis anxia et pavens civitas, egens adversum proximos, congressus, colloquia, notæ ignotæque aures vitari: etiâ muta atque inanima tectum et parietes circumspectabantur. *Annal. IV, 69.*

Antequam in deterius mutaretur, principatus ejus forma.

Publica negotia, et privatorum maxima, apud patres tractabantur, dabaturque primoribus disserere; et in adulationem lapsos cohibebat ipse; mandabatque honores, nobilitatem majorum, claritudinem militiæ, illustres domi artes spectando; ut satis constaret, non alios potiores fuisse: sua consulibus, sua prætoribus species; minorum quoque magistratuum exercita potestas; legesque, si majestatis quæstio eximeretur, bono in usu. At frumenta, et pecuniæ vectigales, cetera publicorum fructuum, societatibus equitum Romanorum agitabantur. Res suas Cæsar spectatissimo cuique quibusdam ignotis ex fama mandabat; semelque adsumptæ tenebantur, prorsus sine modo, quum plerique iisdem negotiis insenescerent. Plebes acri quidem annona fatigabatur: sed nulla in eo culpa ex principe: quia infecunditati terrarum aut asperis maris obviandum erat, quantum impendio diligenter

usque poterat; et ne provinciæ novis oneribus turbarentur, utque vetera sine avaritia aut crudelitate magistratum tolerarent, providebat: corporum verbera, ademptiones honorum aberant. Rari per Italiam Cæsaris agri, modesta servitia: intra paucos libertos domus, ac si quando cum privatis disceptaret, forum et jus. Annal. IV, 6 et 7.

Diversi ejus mores.

Morum tempora illi diversa; egregium vita famaue quoad privatus, vel in imperiis sub Augusto fuit: occultum ac subdolum fingendis virtutibus, donec Germanicus ac Drusus superfuere. Idem inter bona malaque mixtus, incolumi matre: instabilis sævitia, sed obtectis libidinibus, dum Sejanum dilexit, timuitve: postremo in scelera simul ac dedecora prorupit, postquam remoto pudore et metu, suo tantum ingenio utebatur. Annal. VI, 51.

CAIUS CALIGULA.

Ejus natura.

C. Cæsar turbidus animi. Hist. IV, 48.

Falsa perdidicit.

Etsi commotus ingenio, simulationum tamen falsa in sinu avi perdidicerat. Annal. VI, 45.

Sub Tiberio servus, post dominus deterrimus.

Immanem animum subdola modestia tegens, non damnatione matris, non exsilio fratrum rupta voce; qualem in seipsum Tiberius induisset, pari habitu, haud multum distantibus verbis. Unde mox scitum Passieni dictum percrebuit, neque meliorem unquam servum, neque deterriorem dominum fuisse. Annal. VI, 20.

Ejus vitia fataque a Tiberio prævisa.

Illi, forte orto sermone, L. Sullam irridenti, omnia Sullæ vitia, et nullam ejusdem virtutem habiturum prædixit:

simul crebris cum lacrimis minorem ex nepotibus complexus, truci alterius vultu : Occides hunc tu , inquit , et te alius. *Annal.* VI, 46.

CLAUDIUS.

Socors et hebes , uxoribus et libertis serviit.

Nihil arduum videbatur in animo principis , cui non iudicium , non odium erat , nisi indita et iussa. *Annal.* XII, 3.

A Messalina primum illusus , mox Agrippinæ magis devinctus.

Versa ex eo civitas , et cuncta feminae obediebant , non per lasciviam , ut Messalinæ rebus Romanis illudenti. Ad ductum , et quasi virile , servitium. Palam severitas , ac sæpius superbia : nihil domi impudicum , nisi dominationi expediret : cupido auri immensa obtentum habebat , quasi subsidium regno pararetur. *Annal.* XII, 7.

NERO.

Claudii insectatione gratiam gloriamque primum quærit.

Formam futuri principatus præscripsit , ea maxime declinans , quorum recens flagrabat invidia. Non enim se negotiorum omnium iudicem fore , ut , clausis unam intra domum accusatoribus et reis , paucorum potentia grassaretur. Nihil in penetibus suis venale , aut ambitioni pervium : discretam domum et rempublicam. Teneret antiqua munia senatus. Consulium tribunalibus Italia et publicæ provinciæ adsisterent. Illi patrum aditum præberent : se mandatis exercitibus consulturum. Nec defuit fides : multaque arbitrio senatus constituta sunt. *Annal.* XIII, 4.

Dein lascivia diffluit.

Otium foris , scæda domi lascivia , qua Nero itinera Urbis ,

et lupanaria, et diverticula, veste servili in dissimulationem sui compositus pererrabat. Annal. XIII, 25.

Patriæ ruinis usus, domum Auream exstruit.

Nero usus est patriæ ruinis, exstruxitque domum, in qua haud perinde gemmæ et aurum miraculo essent, solita pridem et luxu vulgata, quam arva et stagna, et in modum solitudinum hinc silvæ, inde aperta spatia, et prospectus: magistris et machinatoribus Severo et Celere, quibus ingenium et audacia erat, etiam quæ natura denegavisset, per artem tentare, et viribus principis illudere. Annal. XV, 42.

Corruptus et corruptor Romanos perdidit.

Ita quatuordecim annis a Nerone adsuefactos, ut haud minus vitia principum amarent, quam olim virtutes verebantur. Hist. I, 5.

In hac corruptela, a conjuratis ejus libidines pertæsis designatur successor ei non valde absimilis.

Cœpta simul et aucta conjuratione, in quam certatim nomina dederant senatores, eques, miles, feminæ etiam, cum odio Neronis, tum favore in C. Pisonem. Is Calpurnio genere ortus, ac multas insignesque familias paterna nobilitate complexus, claro apud vulgum rumore erat, per virtutem, aut species virtutibus similes. Namque facundiam tuendis civibus exercebat, largitionem adversus amicos, et ignotis quoque comi sermone et congressu. Aderant etiam fortuita, corpus procerum, decora facies: sed procul gravitas morum, aut voluptatum parcimonia: lenitati ac magnificentiæ, et aliquando luxui indulgebat: idque pluribus probabatur, qui, in tanta vitiorum dulcedine, summum imperium non restrictum, nec perseverum volunt.

GALBA.

Princeps in Hispania adsumitur.

Evulgatum imperii arcanum, posse principem alibi, quam Romæ fieri. Hist. I, 4.

Ejus mores et fortuna.

Ser. Galba, quinque principes prospera fortuna emensus, alieno imperio felicior *fuit*, quam suo. Vetus in familia nobilitas, magnæ opes: ipsi medium ingenium, magis extra vitia quam cum virtutibus. Famæ nec incuriosus nec venditor. Pecuniæ alienæ non appetens, suæ parcus, publicæ avarus. Amicorum libertorumque, ubi in bonos incidisset, sine reprehensione patiens: si mali forent, usque ad culpam ignarus: sed claritas natalium, et metus temporum obtentui, ut quod segnitia erat, sapientia vocaretur. Dum vigebat ætas, militari laude apud Germanias floruit. Proconsul Africam moderate, jam senior Citeriorem Hispaniam pari justitia continuit: major privato visus, dum privatus fuit, et omnia consensu, capax imperii, nisi imperasset. Hist. I, 49.

Nocuit nimia severitas.

Constat potuisse conciliari animos quantulacunque parci senis liberalitate: nocuit antiquus rigor, et nimia severitas; cui jam pares non sumus. Hist. I, 18.

Infirmus et credulus senex.

Hiantes, in magna fortuna, amicorum cupiditates ipsa Galbæ facilitas intendebat: quum apud infirmum et credulum, minore metu, et majore præmio peccaretur. Hist. I, 12.

Cuncta libertis servisque venalia.

Adferebant venalia cuncta præpotentes liberti: servorum manus subitis avidæ, et tamquam apud senem festinantes. Hist. I, 7.

Pisonem adoptat.

M. Crasso et Scribonia genitus, nobilis utrimque, habituque moris antiqui, et æstimatione recta severus, his interpretantibus tristior habebatur: ea pars morum quo suspectior sollicitis, adoptanti placebat. Hist.

OTHO.

Ejus adolescentia.

o pueritiam incuriose, adolescentiam petulanter egestatus Neroni æmulatione luxus; eoque jam Poppæam in principale scortum, ut apud conscium libidinum, merat, donec Octaviam uxorem amoliretur: mox suscipitur in eadem Poppæa, in provinciam Lusitaniam, speciebus, seposuit. Otho, comiter administrata provincia, in partes *Galbæ* transgressus, nec segnis, et donec in fuit, inter præsentis splendidissimus, spem adoptatim conceptam, acrius in dies rapiebat: faventibusque militum, prona in eum aula Neronis, ut similem. [13.

Ambitione ac libidine ad principatus desiderium trahitur.

erat Othonis mollis et corpori similis animus. Et libertorum servorumque corruptius, quam in privata habiti, aulam Neronis et luxus, adulteria, matris, ceterasque regnorum libidines, avido talium, si audent sua ostentantes; quiescenti, ut aliena, exprobrabant. [22.

Dissimulata in principatu vitia.

o contra spem omnium non deliciis, neque desidia torere: dilatæ voluptates, dissimulata luxuria, et cunctarum imperii composita: eoque plus formidinis adfersæ virtutes et vitia reditura. Hist. I, 71.

Morte, quam vita clarior.

Origo illi e municipio Ferentino. Pater consularis, avus prætorius; maternum genus impar, nec tamen indecorum: pueritia ac juvena, qualem monstravimus: duobus facinoribus, altero flagitiosissimo, altero egregio, tantumdem apud posteros meruit bonæ famæ, quantum malæ. Hist. II, 50.

VITELLIUS.

Vitellii cum Othone comparatio.

Ante utriusque exitum, quo egregiam Otho famam, Vitellius flagitiosissimam, meruere; minus Vitellii ignavæ voluptates, quam Othonis flagrantissimæ libidines timebantur. Addiderat huic terrorem atque odium cædes Galbæ; contra illi initium belli nemo imputabat. Vitellius ventre et gula sibi ipsi hostis; Otho, luxu, sævitia, audacia, reipublica exitiosior ducebatur. Hist. II, 31.

Vitellii gula et torpor.

Torpebat Vitellius, et fortunam principatus inertis luxu ac prodigis epulis præsumebat, medio diei temulentus et sagina gravis. Hist. I, 62.

Epularum fœda et inexplebilis libido: ex Urbe atque Italia irritamenta gulæ gestabantur, strepentibus ab utroque mari itineribus: exhausti conviviorum apparatus principes civitatum: vastabantur ipsæ civitates: degenerabat a labore ac virtute miles, assuetudine voluptatum, et contemptu ducis. Hist. II, 62.

Nihil eorum quæ fierent Vitellio anquirente: brevi auditu, quamvis magna transibat, impar curis gravioribus. Hist. II, 59.

Ejus aulæ fœditas.

Nemo in illa aula, probitate aut industria certavit: unum ad potentiam iter, prodigis epulis, et sumptu ganeaque satiaræ inexplebiles Vitellii libidines. Ipse abunde ratur, si præsen-

tibus frueretur, nec in longius consultans, novies millies sestertium, paucissimis mensibus, intervertisse creditur. Hist. II, 95.

Nulla consilia, aut læsura.

Surdæ ad fortia consilia Vitellio aures. Hist. III, 67.

Peritissimos, et si consulerentur, vera dicturos, arcuere intimi amicorum Vitellii, ita formatis principis auribus, ut aspere, quæ utilia, nec quidquam, nisi jucundum et læsurum, acciperet. Hist. III, 56.

Morte, ut vita, probrosus.

Vitellius, capta Urbe, per aversam palatii partem, Aventinum, in domum uxoris, sellula defertur; ut si diem latebra vitavisset, Tarracinam ad cohortes fratremque perfugeret. Dein mobilitate ingenii, et quæ natura pavoris est, quum omnia metuenti præsentia maxime displicerent, in palatium regreditur, vastum desertumque: dilapsis etiam infimis servitiorum, aut occursum ejus declinantibus. Terret solitudo et tacentes loci: tentat clausa: inhorrescit vacuis: fessusque misero errore, et pudenda latebra semet occultans, ab Julio Placido, tribuno cohortis, protrahitur. Vincitæ pone tergum manus: laniata veste, fœdum spectaculum, ducebatur, multis increpantibus, nullo illacrimante: deformitas exitus misericordiam abstulerat. Obvius e Germanicis militibus, Vitellium infesto ictu, per iram, vel quo maturius ludibriis eximeret, an tribunum appetierit, in incerto fuit: aurem tribuni amputavit, ac statim confossus est. Vitellium, infestis mucronibus coactum, modo erigere os et offerre contumeliis, nunc cadentes statuas suas, plerumque rostra, et Galbæ occisi locum contueri; postremo ad Gemonias, ubi corpus Flavii Sabini jacuerat, propulere. Vox una non degeneris animi excepta, quum tribuno insultanti, « se tamen imperatorem ejus fuisse », respondit. Ac deinde ingestis vulneribus concidit: et vulgus eadem prævitate insectabatur interfectum, qua foverat viventem. Patria illi Luceria:

septimum et quinquagesimum ætatis annum explebat. Consulatum, sacerdotia, nomen locumque inter primores, nulla sua industria, sed cuncta patris claritudine adeptus. Principatum ei detulere, qui ipsum non noverant. Studia exercitus, raro cuiquam, bonis artibus quæsita, perinde adfuere, quam huic per ignaviam. Inerat tamen simplicitas ac liberalitas: quæ, ni adsit modus, in exitium vertuntur. Amicitias, dum magnitudine munerum, non constantia morum, contineri putat, meruit magis, quam habuit. Reipublicæ haud dubie intererat, Vitellium vinci: sed imputare perfidiam non possunt, qui Vitellium Vespasiano prodidere, quam a Galba descivissent. Hist. III, 85 et 86.

VESPASIANUS.

Bello egregius, sed avarus, imperium Muciani studiis adeptus.

Vespasianus acer militiæ, anteire agmen, locum castris capere, noctu diuque consilio, ac si res posceret, manu hostibus obniti, cibo fortuito, veste habituque vix a gregario milite discrepans: prorsus, si avaritia abesset, antiquis ducibus par. Mucianum e contrario magnificentia, et opes, et cuncta privatum modum supergressa extollebant: aptior sermone, dispositu provisuque, civilium rerum peritus: egregium principatus temperamentum, si demptis utriusque vitiis, solæ virtutes temperarentur. Hist. II, 5.

Ejus principatus initia, prioribus similia.

Magna et misera civitas, eodem anno Othonem Vitelliumque passa, inter Vinios, Fabios, Icelos, Asiaticos, varia et pudenda sorte agebat; donec successere Mucianus et Marcellus, et magis alii homines, quam alii mores. Hist. II, 95.

In melius mutatur.

Ambigua de Vespasiano fama: solusque omnium ante se principum, in melius mutatus est. Hist. I, 50.

TITUS.

Ejus ingenium.

ingenium quantæcunque fortunæ capax, decor oris
eadem majestate : mitis natura. Hist. II, 1; IV, 86.

Adolescentia, principatus.

ne abhorrebat a Berenice juvenilis animus : sed ge-
rebus nullum ex eo impedimentum : lætam volupta-
dolescentiam egit, suo quam patris imperio modestior.
I, 2.

DOMITIANUS.

Cæsaris vitia.

ien sedemque Cæsaris Domitianus acceperat, nondum
as intentus, sed stupris et adulteriis filium principis
Hist. IV, 2.

paterna fortuna tantum licentiam *usurpabat*. Vit.
7.

mitæ *ejus* libidines timebantur. Hist. IV, 68.

Princeps sævus, deinde atrox.

nitiani natura præceps in iram, et quo obscurior, eo
abilior. Vit. Agric. 42.

nsus virtutibus princeps. Vit. Agric. 41.

nitianus non jam per intervalla ac spiramenta tem-
, sed continuo et velut uno ictu rempublicam exhau-
Nero tamen subtraxit oculos, jussitque scelera, non
vit : præcipua sub Domitiano miseriarum pars erat,
et aspici; quum suspiria nostra subscriberentur; quum
ndis tot hominum palloribus sufficeret sævus ille
et rubor, quo se contra pudorem muniebat. Vit.
45.

Miserrima tum civitas.

it vetus ætas vidit quid ultimum in libertate esset, ita

nos quid in servitute, adempto per inquisitiones et loquendi audiendique commercio. . . . Per quindecim annos, grande mortalis ævi spatium, multi fortuitis casibus, promptissimus quisque sævitia principis interciderunt. Pauci, et ut ita dixerim, non modo aliorum, sed etiam nostri superstites sumus, exemptis e media vita tot annis, quibus juvenes ad senectutem, senes prope ad ipsos exactæ ætatis terminos per silentium venimus. Vit. Agric. 2 et 3.

NERVA.

Sub egregio Principe resurgit Roma.

Primo statim beatissimi seculi ortu, Nerva Cæsar res olim dissociabiles *miscuit*, principatum ac libertatem. Vit. Agric. 3.

TRAJANUS.

Princeps optimus.

Auget quotidie felicitatem imperii Nerva Trajanus; nec spem modo ac votum securitas publica, sed ipsius voti fiduciam, ac robur adsumpsit. Vit. Agric. 3.

Inter Domitiani mala, spes unica fuit durare et principem Trajanum videre.

Durare in hac beatissimi seculi luce, ac principem Trajanum videre, quodam augurio votisque apud nostras aures ominabatur *Agricola*. Vit. Agric. 44.

Sub optimo principe, Romæ felicitas.

Nunc demum redit animus. . . . Non pigebit vel incondita ac rudi voce memoriam prioris servitutis ac testimonium præsentium temporum composuisse. Vit. Agric. 3.

Rara temporum felicitate, ubi sentire quæ velis, et quæ sentias dicere licet. Hist. I, 1.

VIII. AULA.

*ruæ intenta. Inde Tiberius senex Macroni, gratiam
Caii juvenis captanti, exprobrabat :*

occidentem ab eo deseri, Orientem spectari. Annal.
47.

Nec certa spes.

ato et sorte nascendi, ut cetera; ita principum incli-
o in hos, offensio in illos. Annal. IV, 20.

Ibi cauta magis, quam acria, valent consilia.

otentiam cautis, quam acribus consiliis, tutius haberi.
al. XI, 29.

Fluxa aulæ potentia.

ihil rerum mortalium tam instabile ac fluxum, quam
otentia non sua vi nixæ. Annal. XIII, 19.

allustius Crispus ætate provecta speciem magis in ami-
principis (*Augusti*) quam vim tenuit. Idque et Mæce-
acciderat; fato potentia raro sempiternæ: an satias
t, aut illos, quum omnia tribuerunt, aut hos, quum jam
l reliquum est, quod cupiant? Annal. III, 30.

aula, post casum, nulla manet potentia reverentia.

*fractu a Nerone Agrippinae potentia, statim relictum
ippinae limen: nemo solari, nemo adire, præter paucas
nas, amore an odio incertum. Annal. XIII, 19.*

E nimia potentia, maximum periculum.

inius in dies quanto potentior, eodem actu invisior erat.
I, 12.

Nec ibi tuta obscuritas.

atis clarus est apud timentem, quisquis timetur. Hist.
76.

In aula facetiis abstinere.

Facietiarum apud præpotentes in longum memoria est. *Annal.* V, 2.

Ubi multum ex vero traxere, acrem sui memoriam relinquunt. *Annal.* XV, 68.

Aula criminationibus et laudibus sæva.

Valens, quamquam bene de partibus meritis, nullo apud Vitellium honore fuit: secretis eum criminationibus infamaverat Fabius ignarum, et quo incautior deciperetur, palam laudatum. *Hist.* I, 64.

Pessimum inimicorum genus, laudantes. *Vit. Agric.* 41.

Qualis in principes.

Hæc cum adsensu audita ab his, quibus omnia principum honesta atque inhonesta laudare mos est, plures per silentium aut occultum murmur exceperere. *Annal.* II, 38.

Aulici summa laus.

Inter abruptam contumaciam, et deforme obsequium pergere iter ambitione ac periculis vacuum. *Annal.* IV, 20.

In Sejano, pessimæ aulici artes.

Tiberium variis artibus devinxit adeo, ut obscurum adversum alios, sibi uni iactantiam intectumque efficeret, non tam solertia (quippe iisdem artibus victus est) quam Deum ira in rem Romanam, cuius pari exitio viguit, ceciditque. Corpus illi laborum tolerans, animus audax: sui obtogens, in alios criminator: juxta adulatio et superbia: palam compositus pudor, intus summa apiscendi libido: ejusque causa, modo largitio et luxus, sæpius industria ac vigilantia, haud minus noxiæ, quotiens parando regno finguntur. *Annal.* IV, 1.

IX. CONSILIA.

In imperiis plura consiliis agenda.

ra in summa fortuna auspiciis et consiliis, quam telis
sibus geri. Annal. XIII, 6.

Consilia princeps adhibeat.

am arduum, quam subjectum fortunæ cuncta regendi
Annal. I, 11.

Consiliorum difficultas.

edere principi quod oporteat, multi laboris. Hist. I, 15.

Absit ambitio.

que posse principem sua scientia cuncta complecti; ne-
pedire, ut ambitione aliena trahatur. Annal. III, 69.

Absit assentatio.

entatio erga principem quemcunque, sine affectu
tur. Hist. I, 15.

Pessimi consultores.

ibus omnia principum honesta atque inhonesta laudare
st. Annal. II, 38.

Absit pavor.

vidis consilia in incerto sunt. Annal. III, 9.

Adsit incorrupta libertas.

que in iis, quæ ad rempublicam pertinerent, consilio
no usurum, vel cum periculo offensionis. Annal. I, 8.

consultoribus tamen ex libertate fama, fortuna ex
obsequio.

ætas duo pacis decora simul tulit: sed Labeo inoor-
libertate, et ob id fama celebratior: Capitonis obse-
i dominantibus magis probabatur. Illi, quod præturam
stetit, commendatio ex injuria; huic, quod consulatum
as est, odium ex invidia oriebatur. Annal. III, 75.

Quum difficilia sunt tempora, sua est et consultoribus laus.

Lepidum . temporibus illis, gravem et sapientem virum fuisse imperio. Nam pleraque ab sævis adulationibus aliorum . in manus flexit : neque tamen temperamenti egebat, quum æquabili auctoritate et gratia apud Tiberium vigeret. *Annal. IV, 20.*

L. Piso nullius servilis sententiæ sponte auctor, et quotiens necessitas ingrueret, sapienter moderans. *Ann. VI, 10.*

Sæpe ex consultoribus principum vitia.

Vitellius adventu fratris et irrepentibus dominationis magistris, superbior et atrocior. *Hist. II, 63.*

Ipo Vespasiano, inter initia imperii, ad obtinendas iniquitates haud perinde obstinato : donec indulgentia fortuna, et pravis magistris, didicit, aususque est. *Hist. II, 84.*

X. ROMA.

Romæ dignitas.

Caput rerum Urbem. *Hist. II, 32.*

Unde in omnia regimen. *Annal. III, 47.*

Erat grande momentum in nomine Urbis ac prætexta senatus. *Hist. I, 76.*

Mores Urbis.

Civitas novis sermonibus læta. *Hist. IV, 11.*

Cuncta interpretans. *Hist. II, 91.*

Omnium gnara et nihil reticens. *Annal. XI, 27.*

Rimandis offensis sagax. *Hist. IV, 11.*

Avida discordiarum. *Annal. XVI, 22.*

Fecunda gignendis inimicitiiis. *Hist. II, 93.*

Facilis ad accipienda credendaque omnia nova, quum tristia sunt. *Hist. I, 19.*

Pavida et servitio parata. *Hist. IV, 2.*

Sunt procacia Urbanæ plebis ingenia. *Hist. III, 32.*

lascivit et furit, nec mala quidem publica miseratur.

concurrere in campo Martio infestæ *Flavianorum et Vitellianorum* acies. Pro Flavianis fortuna, et parta totiens oria: Vitelliani desperatione sola ruebant; et quamquam si, rursus in Urbe congregabantur. Aderat pugnantibus stator populus, utque in ludicro certamine, hos *modo*, sus illos clamore et plausu fovebat: quotiens pars altera inasset, abditos in tabernis, aut, si quam in domum pererant, « erui jugularique » expostulantes, parte majore edæ potiebantur: nam milite ad sanguinem et cædes obso, spolia in vulgus cedebant. Sæva ac deformis Urbe tota ies: alibi prælia et vulnera; alibi balineæ popinæque: simul or et strues corporum: juxta scorta et scortis similes: intum in luxurioso otio libidinum; quidquid in acerbis-ia captivitate scelerum: prorsus ut eandem civitatem et ere crederes, et lascivire. Confluxerant ante armati exer-
us in Urbe, bis L. Sulla, semel Cinna victoribus; nec ic minus crudelitatis: nunc inhumana securitas, et ne nimo quidem temporis voluptates intermissæ; velut festis-ibus id quoque gaudium accederet, exultabant, frueban-
; nulla partium cura, malis publicis læti. Hist. III,
, 83.

In adulationem prona, lætatur sceleribus.

Exacto per scelera die, novissimum malorum fuit lætitia.
st. I, 47.

Corrumpere et corrumpi læta.

Accitam lasciviam, ut quod usquam corrumpi et corrumpere queat, in Urbe visatur. Annal. XIV, 20.

Corrumpere et corrumpi, seculum vocatur. De Morib. german. 19.

Atrocibus etiam facilis.

Urbem, quo cuncta undique atrociam, aut pudenda, con-
uunt celebranturque. Annal. XV, 44.

XI. SENATUS.

Senatus dignitas.

Senatus caput imperii, et decora omnium provinciarum.
Hist. I, 84.

Senatus populusque, nunquam obscura nomina, etsi aliquando obumbrentur. Hist. II, 32.

Ejus munia.

Publica negotia, et privatorum maxima apud patres tractabantur. Annal. IV, 6.

Fas fuit senatori, ut de bello aut pace, de vectigalibus et legibus, quibusque aliis res Romana continetur suaderet dissuaderetve. Annal. XIII, 49.

In senatu principis præsidium. Otho milites alloquens, senatum pro se stantem laudat.

Senatus splendore et gloria sordes et obscuritatem Vitellianarum partium præstringimus. Nationes aliquas occupavit Vitellius, imaginem quamdam exercitus habet. Senatus nobiscum est. Sic fit, ut hinc respublica, inde hostes reipublicæ constiterint. Quid? vos pulcherrimam hanc Urbem domibus et tectis, et congestu lapidum, stare creditis? Muta ista et inanima intercidere ac reparari promiscua sunt: æternitas rerum, et pax gentium, et mea cum vestra salus, incolumitate senatus firmatur. Hunc auspicato a parente et conditore Urbis nostræ institutum, et a regibus usque ad principes continuum et immortalem, sicut a majoribus accepimus, sic posteris tradamus. Nam, ut ex vobis senatores, ita ex senatoribus principes nascuntur. Hist. I, 84.

Nec sine gratia, nec sine severitate sit.

Senatum neque gratiæ, neque severitatis expertem haberi par est. Annal. I, 25.

Senatum dedecet servitus.

Memoriæ proditur Tiberium, quotiens curia egrederetur,

Græcis verbis in hunc modum eloqui solitum : *O homines ad servitutem paratos !* scilicet etiam illum, qui libertatem publicam nollet, tam projectæ servientium patientiæ tædebat. Annal. III, 65.

Quandoque nocet multitudo.

Judice ab uno facilius discerni : odium et invidiam apud multos valere. Annal. III, 10.

XII. LEGES.

Legum initia.

Vetustissimi mortalium, nulla adhuc mala libidine, sine probro, scelere, eoque sine pœna aut coercionibus, agebant : neque præmiis opus erat, quum honesta suoapte ingenio peterentur ; et ubi nihil contra morem cuperent, nihil per metum vetabantur. At postquam exui æqualitas, et pro modestia ac pudore ambitio et vis incedebat, provenere dominationes ; multosque apud populos æternum mansere. Quidam statim, aut postquam regum pertæsum, leges maluerunt. Hæ primo rudibus hominum animis simplices erant. Annal. III, 26.

Qui leges apud Romanos sanxere ?

Nobis Romulus, ut libitum, imperitaverat : dein Numa religionibus et divino jure populum devinxit ; repertaque quædam a Tullo et Anco ; sed præcipuus Servius Tullius sanctorum legum fuit, quis etiam reges obtemperarent. Annal. III, 26.

Pulsis regibus, statutiæ a libertate leges.

Pulso Tarquinio, adversum patrum factiones multa populus paravit tuendæ libertatis, et firmandæ concordiæ : creatique decemviri, et accitis quæ usquam egregia, compositæ duodecim tabulæ, finis æqui juris. Annal. III, 27.

Secutiæ leges, plerumque discordes ac violentæ.

Secutiæ leges, etsi aliquando in maleficos ex delicto, sæpius

tamen dissensione ordinum, et apiscendi illicitos honores; aut pellendi claros viros, aliaque ob prava, per vim latae sunt. Annal. III, 27.

Legum malis incassum opem ferre voluit Pompeius.

Cn. Pompeius tertium consul, corrigendis moribus delectus, et gravior remediis quam delicta erant, suarumque legum auctor idem ac subversor, quæ armis tuebatur, armis amisit. Annal. III, 28.

Graviora inde mala.

Exin continua per viginti annos discordia, non mos, non jus: deterrima quæque impune; ac multa honesta exitio fuere. Annal. III, 28.

Quæ tandem composuit Augustus.

Sexto demum consulatu Cæsar Augustus, potentiae securus, quæ triumviratu jusserat, abolevit; deditque jura, quis pace et principe uteremur. Annal. III, 28.

Ne temere ferantur, ne impune transcendantur leges.

Si velis quod nondum vetitum est, timeas ne vetere: at si prohibita impune transponderis, neque metus ultra, neque pudor est. Annal. III, 54.

Leges in facta constitutæ.

Ideo leges in facta constitui, quia futura in incerto sint: sic a majoribus institutum, ut si auteissent delicta, pœnæ sequerentur. Annal. III, 69.

Culpa, quam pœna, tempore prior: emendari, quam peccare, posterius est. Annal. XV, 20.

Egregiæ leges ex delictis.

Usu probatum est leges egregias, exempla honesta, apud bonos ex delictis aliorum gigni. Annal. XV, 20.

In pœnis jus et modus.

Esse pœnas legibus constitutas, quibus sine iudicium sævi-

mporum infamia , supplicia decernerentur. *Annal.*

idquid nocens reus pati mereretur , id egregio sub
et nulla necessitate obstricto senatu , statuendum.
Annal. XIV, 48.

Legum severitatem excusat utilitas publica.

aliquid ex iniquo omne magnum exemplum , quod
iniquos utilitate publica rependitur. *Annal.* XIV, 44.

Quando multæ leges ?

optissima republica , plurimæ leges. *Annal.* III, 27.
in hac flagitiis , ita tunc legibus laborabatur. *Annal.*

Acria initia , incuriosus finis.

is , ut ferme talia , initiis , incurioso fine. *Annal.*

Ubi invalida legum auxilia ?

lo legum auxilio , quæ vi , ambitu , postremo pecunia
tur. *Annal.* I, 2.

XIII. POPULUS.

Qualis populi Romani animus.

staturus es hominibus , qui nec totam servitutem pati
nec totam libertatem. *Hist.* I, 16.

Ejus studia.

us novarum rerum cupiens pavidusque. *Annal.*

Rivalitate gaudet.

em sine æmulo sinit. *Annal.* XIV, 29.

Vulgi mores.

s credulum. *Hist.* IV, 49.

idi avidum. *Hist.* II, 1.

Pronum ad suspiciones. Hist. II, 21.

Ad deteriora promptum. Annal. XV, 64.

Cujuscunque motus novi cupidum. Hist. I, 80.

Mutabile subitis, et tam pronum in misericordiam, quam immodicum sævitia. Hist. I, 69.

Sine rectore præceps, pavidum, socors. Hist. IV, 37.

Ignavum, et nihil ultra verba ausurum. Hist. III, 58.

Vacuum curis, et sine falsi verique discrimine solitis adulationes edoctum. Hist. II, 90.

Cupiens voluptatum, et si eodem princeps trahat, lætum. Annal. XIV, 14.

Vulgus in judiciis præceps.

Non vulgo, quavis falsis reum subdere. Annal. I, 39.

Fortuitis etiam abutitur.

Non vulgo, fortuita ad culpam trahentes. Annal. II, 54.

Natura et Fortuna querulum.

(Annia, Neronis uxor, in Campaniam pulsa est. Incredibili questus, nec occulti per vulgum, cui minor sapientia, et ex mediocritate fortunæ pauciora pericula sunt. Annal. XIV, 60.

De annonæ unice sollicitum.

Vulgus, alimenta in dies mercari solitum, cui una et republica annonæ cura. Hist. IV, 38.

Extremorum tamen malorum metu mœstum.

Duos omnium mortalium impudicitia, ignavia, luxuria deterrimos, velut ad perdendum imperium fataliter electos, non senatus modo et eques, quis aliqua pars et cura reipublicæ, sed vulgus quoque palam mæreere. Hist. I, 50.

Vulgi audacia, aut pavor.

Fortioribus remediis agendum: nihil in vulgo modicum:

terrere, ni paveant : ubi pertimuerint, impune contemni.
Annal. I, 29.

Quod audacia turbidum, vi coercendum.

Augustus, rerum potitus, ob magnitudinem populi, ac tarda legum auxilia, sumpsit e consularibus qui coereret servitia, et quod civium audacia turbidum, nisi vim metuat.
Annal. VI, 11.

XIV. COLONIÆ.

Condendarum coloniarum optima primum ratio.

Olim universæ legiones deducebantur cum tribunis, et centurionibus, et suis cujusque ordinis militibus, ut consensu et caritate rempublicam efficerent. Annal. XIV, 27.

Postea neglecta est.

Deducebantur ignoti inter se, diversis manipulis, sine affectibus mutuis, quasi ex alio genere mortalium repente in unum collecti, numerus magis, quam colonia. Ann. XIV, 27.

Quæ inde secuta vitia.

Veterani Tarentum et Antium adscripti, non tamen infrequentia locorum subvenere, dilapsis pluribus in provincias, in quibus stipendia expleverant. Neque conjugii suscipiendis, neque alendis liberis sueti, orbas sine posteris domos relinquebant. Annal. XIV, 27.

Coloniis infensi hostes.

Britanni sparsos per castella milites consecrati, expugnantis prædiis, ipsam coloniam invasere, ut sedem servitutis. Vit. Agric. 16.

Colonia Camulodunum valida veteranorum manu deducitur in agros captivos, subsidium adversus rebelles, et imbuendis sociis ad officia legum. Annal. XII, 32.

XV. TRIBUTA, VECTIGALIA.

Tributorum necessitas.

Neque quies gentium sine armis, neque arma sine stipendiis, neque stipendia sine tributis haberi queunt. H. IV, 74.

Centesimam rerum venalium post bella civilia institutam deprecante populo, edixit Tiberius militare ærarium eo subsidio niti. Annal. I, 78.

Iis provideat princeps.

Ne provinciæ novis oneribus turbarentur, utque vetera sine avaritia aut crudelitate magistratum tolerarent, providebat *Tiberius*. Corporum verbera, ademptionses honorum aberant. Annal. IV, 6.

Temperandæ publicanorum cupidines, non tollenda vectigalia.

Crebris populi flagitationibus immodestiam publicanorum arguentis, dubitavit Nero, an cuncta vectigalia omitti juberet, idque pulcherrimum donum generi mortalium daret. Sed impetum ejus, multum prius laudata magnitudine animi, attinuere senatores, dissolutionem imperii docendo, si fructus, quibus respublica sustineretur, deminuerentur; quippe, sublatis portoriis, sequens, ut tributorum abolitio expostularetur: plerasque vectigalium societates a consulibus et tribunis plebis constitutas, acri etiam populi Romani tum libertate. Reliqua mox ita provisæ, ut ratio quæstum et necessitas erogationum inter se congruerent. Temperandas plane publicanorum cupidines, ne per tot annos sine querela tolerata, novis acerbitatibus ad invidiam verterent. Annal. XIII, 50.

Parcimonia sit, ne gliscant scelera.

Ærarium si ambitione exhauserimus, per scelera supplendum erit. Annal. II, 38.

Quibusdam populis non tributa, sed viri indicebantur.

Batavi gloriabantur sibi non tributa, sed virtutem et viros indici : proximum id libertati. Hist. V, 25.

Batavis manet honos, et antiquæ societatis insigne : nam nec tributis contemnuntur, nec publicanus atterit : exempti oneribus et collationibus, et tantum in usum præriorum sepositi, velut tela atque arma, bellis reservantur. De Morib. Germ. 29.

Equitum Romanorum societatibus agitabantur vectigalia.

Frumenta, et pecuniæ vectigales, cetera publicorum fructuum, societatibus equitum Romanorum agitabantur. Annal. IV, 6.

XVI. PROVINCIARUM RECTORES.

Provinciæ rector domum suam primum coerceat.

Julius Agricola a se suisque orsus, primam domum suam coerceat ; quod plerisque haud minus arduum est, quam provinciam regere : nihil per liberos servosque publicæ rei. Vit. Agric. 19.

Alienæ famæ consulat.

Rarissima moderatione maluit videri invenisse bonos, quam fecisse. Vit. Agric. 7.

Officiis non peccaturos præponat.

Officiis et administrationibus potius non peccaturos præponere, quam damnare, quum peccassent. Vit. Agric. 19.

Vigil sit, ac cautus.

Omnia scire, non omnia exsequi. Vit. Agric. 19.

Moderatus in pœna.

Parvis peccatis veniam, magnis severitatem commodare : nec pœna semper, sed sæpius pœnitentia contentus esse. Vit. Agric. 19.

Intempestivis delictorum remediis abstineat.

Felix intempestivis remediis delicta accendebat. Ann. XII, 54.

Nec favorem captet, nec offendant.

Plura sæpe peccantur dum demeremur, quam dum offendimus. Annal. XV, 21.

In exigendis tributis æqualis.

Frumenti et tributorum auctionem æqualitate munerum mollire, circumcisis, quæ in quæstum reperta, ipso tributo gravius tolerabantur. Vit. Agric. 19.

Idem sit administrationis tenor.

Initia magistratuum nostrorum meliora ferme, finis inclinat. Annal. XV, 21.

Nec necesse est ut emineat, sed par sit negotiis.

Poppæus Sabinus, modicus originis, principum amicitii consulatum ac triumphale decus adeptus; maximisque provinciis per quatuor et viginti annos impositus, nullam ob eximiam artem, sed quod par negotiis, neque supra erat. Annal. VI, 39.

In Agricola egregium exemplar.

Tempora curarum remissionumque divisa : ubi conventu ac judicia poscerent, gravis, intentus, severus, et sæpius misericors : ubi officio satisfactum, nulla ultra potestatis persona, tristitiam, et arrogantiam, et avaritiam exuerat; ne illi, quod est rarissimum, aut facilitas auctoritatem, aut se veritas amorem deminuit. Integritatem atque abstinentiam in tanto viro referre, injuria virtutum fuerit. Vit. Agric. 9.

XVII. MILITIA.

Lectus olim miles, non emptus.

Galbæ vox pro republica honesta, ipsi anceps, legi a se militem, non emi. Hist. I, 5.

Voluntario militi non eadem virtus.

Voluntarium militem non eadem virtute ac modestia agere : quia plerumque inopes ac vagi sponte militiam sumunt. *Annal.* IV, 4.

Non ex commendatione, sed optimus, probetur.

Julius Agricola non studiis privatis, nec ex commendatione, aut precibus centurionum, milites adscire, sed optimum quemque fidelissimum putare. *Vit. Agric.* 19.

Aliter subvertitur militiæ decus.

Sub Vitellio principe, convulsum castrorum decus : viginti millibus e toto exercitu permixtis magis, quam electis. *Hist.* II, 94.

Cum milite abstinendum contumelia.

Militi insolens contumeliæ animus. *Hist.* II, 8.

Si justa orat, ne contradicas.

Preces erant, sed quibus contradici non posset. *H.* IV, 46.

Ejus libidinem facilitate ne accendas.

Flaccus, multa concedendo, nihil aliud effecerat, quam ut acrius exposcerent, quæ sciebant negaturum. *Hist.* IV, 19.

Decora militis sedes, castra.

Proprium esse militis decus in castris : illam patriam, illos penates. *Hist.* III, 84.

Extra castra corrumpitur.

Inter paganos corruptior miles. *Hist.* I, 53.

Segnem ac desidem, et circo ac theatris corruptum militem increpabant. *Hist.* II, 21.

Emptis præsertim vacationibus depravatur.

Vacationes præstari centurionibus solitas gregarius miles, ut tributum annuum pendebat. Quarta pars manipuli, per

commeatus, aut in ipsis castris vaga, dum mercedem centurioni exsolveret, neque modum oneris quisquam, neque genus quæstus pensi habebat; per latrocinia et raptus, aut servilibus ministeriis, militare otium redimebant. Tum locupletissimus quisque miles, labore ac sævitia fatigari, donec vacationem emeret: ubi sumptibus exhaustus, secordia insuper elanguerat, inops pro locuplete, et iners pro strenuo, in manipulum redibat: ac rursus alius atque alius, eadem egestate ac licentia corrupti, ad seditionem et discordias, et ad extremum bella civilia ruebant. Hist. I, 46.

Otho, ne vulgi largitione centurionum animos averteret, ex fisco suo vacationes annuas exsoluturum promisit: rem haud dubie utilem, et a bonis postea principibus, perpetuitate disciplinæ firmatam. Hist. I, 46.

Pace longa mollescit.

Syria transmotæ legiones, pace longa segnes, munia Romanorum ægerrime tolerabant. Annal. XIII, 35.

Satis constitit fuisse in eo exercitu veteranos, qui non stationem, non vigiliis inissent; vallum fossamque quasi nova et mira viserent; sine galeis, sine loricis, nitidi et quæstuosi, militia per oppida expleta. Annal. XIII, 35.

Tum pronus est ad discordias.

Quantum hebes ad sustinendum laborem miles, tanto ad discordias promptior. Hist. II, 99.

Et hoste ipso difficilior.

Corbuloni plus molis adversus ignaviam militum, quam contra perfidiam hostium erat. Annal. XIII, 35.

Ducis exemplo et severitate emendatur.

Corbulo, dimissis quibus senecta aut valetudo adversa erat, supplementum petivit. Et habiti per Galatiam ac Cappadociam delectus. Adjectaque ex Germania legio cum equitibus alariis et peditatu cohortium: retentusque omnis exercitus sub pellibus, quamvis hieme sæva adeo ut obducta

glacie, nisi effosa, humus tentoriis locum non præberet. Ambusti multorum artus vi frigoris, et quidam inter excubias exanimati sunt. Annotatusque miles, qui fascem lignorum gestabat, ita præriguisse manus ut oneri adhærentes, truncis brachiis deciderent. Ipse cultu levi, capite intecto, in agmine, in laboribus, frequens adesse: laudem strenuis, solatium invalidis, exemplum omnibus ostendere. Dehinc, quia duritiam cæli militiæque multi abnuebant, deserebantque, remedium severitate quæsitum est. Nec enim, ut in aliis exercitibus, primum alterumque delictum venia prosequebatur, sed qui signa reliquerat, statim capite pœnas luebat. Idque usu salubre, et misericordia melius apparuit: quippe pauciores illa castra deseruere, quam ea in quibus ignoscebatur. Annal. XIII, 35.

Divide exercitus, ne corrumpantur.

Longis spatiis discreti exercitus, quod saluberrimum est ad continendam militarem fidem, nec vitiis, nec viribus miscebantur. Hist. I, 9.

Qui infringit virtutem exercitus, perfidiæ suspectus est.

Perfidiam meditati, infringere exercitus virtutem, inter artes erat. Hist. II, 99.

Nec difficilis corrumpi miles.

Piso largitione, ambitu, infimos manipularium juvando, quum veteres centuriones, severos tribunos demoveret, locaque eorum clientibus suis, vel deterrimo cuique attribueret, desidiam in castris, licentiam in urbibus, vagum ac lascivientem per agros militem sineret, eo usque corruptionis proventus est, ut sermone vulgi, parens legionum haberetur. Annal. II, 55.

Decumato quoque exercitu, restituitur virtus.

Cohors Romana in Africa coram Tacfarinate terga dederat. L. Apronius magis dedecore suorum, quam gloria hostis anxius, raro ea tempestate, et e veteri memoria faci-

nore, decumum quemque ignominiosæ cohortis sorte ductos, fusti necat. Tantumque severitate profectum, ut vexillum veteranorum non amplius quingenti numero easdem Tacfanatis copias fuderint. *Annal. III, 21.*

Quum decumatur exercitus, etiam strenui sortiuntur.

Nam et ex fuso exercitu, quum decimus quisque fusti feritur, etiam strenui sortiuntur. *Annal. XIV, 44.*

Severitatem legis excusat utilitas publica.

Habet aliquid ex iniquo omne magnum exemplum, quod contra singulos, utilitate publica rependitur. *Annal. XIV, 44.*

Militum obsequio res militaris continetur.

Imus ad bellum. Num omnes nuntios palam audiri, omnia consilia cunctis præsentibus tractari, ratio rerum, aut occasionum velocitas patitur? Tam nescire quædam milites, quam scire oportet. Ita se ducum auctoritas, sic rigor disciplinæ habet, ut multa etiam centuriones tribunosque tantum juberi expediat. Si, ubi jubeantur, quærere singulis liceat; pereunte obsequio, etiam imperium intercidit. *Hist. I, 83.*

Parendo potius, commilitones, quam imperia ducum sciscitando, res militares continentur: et fortissimus in ipso discrimine exercitus est, qui ante discrimen quietissimus. Vobis arma et animus sit; mihi consilium, et virtutis vestræ regimen relinquite. *Hist. I, 84.*

Sine obsequio ne prodest quidem virtus.

Obsequium et parendi amor solum partibus Othonianis defuit, quum virtutis haud pœniteret. *Hist. II, 19.*

Militum vitia.

Miles periculi, quam moræ patientior: quippe ingrata, quæ tuta; ex temeritate spes: omnesque cædes, et vulnera, et sanguis aviditate prædæ pensabantur. *Hist. III, 26.*

Ignavissimus quisque, et, ut res docuit, in periculo non ausurus, nimii verbis, linguæ feroces. *Hist. I, 35.*

Illi modo cauti ac sapientes, prompti post eventum ac magniloqui erant. Vit. Agric. 27.

XVIII. DUX.

Quæ propriæ sint ducis artes?

Ratio et consilium, propriæ ducis artes. Hist. III, 20.

Divisa inter exercitum ducesque munia: militibus cupidinem pugnandi convenire; duces providendo, consultando, cunctatione sæpius, quam temeritate, prodesse. Hist. III, 20.

Militum favorem, sed per bonas artes, quærat.

Militum favorem, ut largitione et ambitione male adquiri, ita per bonas artes haud spernendum. Hist. I, 17.

Nec nocet tempestiva severitas.

Ferunt militem, quia vallum non accinctus, atque alium, quia pugione tantum accinctus foderet, a *Corbulone* morte punitos; quæ nimia, et incertum an falso jacta, originem tamen e severitate ducis traxere; intentumque et magnis delictis inexorabilem scias, cui tantum asperitatis etiam adversus levia credebatur. Annal. XI, 18.

Ducem dedecet socordia.

Silvanus socors bello, et dies rerum verbis bello terens. Hist. III, 50.

Exitiosa est avaritia.

Valens ob lucra et quæstus infamis, eoque alienæ etiam culpæ dissimulator. Hist. II, 56.

Quæ cunctatione peccavit, corrigat virtute.

Si cunctatione deliqui, virtute corrigam. Annal. XV, 2.

Si facundia non adsit, suppleat auctoritas.

Corbulo magna auctoritate, quæ viro militari pro facundia erat. Annal. XV, 26.

C. CORNELII TACITI

Consulat, ut valeat.

Omnia inconsulti impetus cœpta, initiis valida, spatio languescunt. Hist. III, 58.

Ne nimis consulat.

Fabius Valens, inutili cunctatione, agendi tempora consultando consumpsit : mox utrumque consilium aspernatus, quod inter ancipitia deterrimum est, dum media sequitur, nec ausus est satis, nec providit. Hist. III, 40.

At constans sit in consiliis.

Eludi Parthus tractu belli poterat, si Pæto, aut in suis, aut in alienis consiliis, constantia fuisset. Verum ubi a viris militaribus adversus urgentes casus firmatus erat, rursus, ne alienæ sententiæ indigus videretur, in diversa ac deteriora transibat. Annal. XV, 10.

Ne sit vanus et pervicax.

Laco, ignarus militarium animorum, consilii que quamvis egregii, quod non ipse adferret, inimicus, et adversus peritos pervicax. Hist. I, 26.

Consilia exploret.

Paucis decus publicum curæ : plures tuta disserunt. Annal. XII, 48.

Periculo explorantur.

Consilium ab omnibus datum est, periculum pauci sumpserunt. Hist. III, 69.

Nocet consiliis aulæ distantia.

Ex distantibus terrarum spatiis, consilia post res adferbantur. Hist. III, 8.

Nocent similitates.

Julius Classicianus, Suetonio discors, bonum publicum privatis similitatibus impediēbat. Annal. XIV, 38.

Nocent adflictæ res.

In metu consilia prudentium, et vulgi rumor, juxta audiuntur. Hist. III, 58.

Quod in perditis rebus accidit, omnes præcipere, nemo exsequi. Hist. III, 73.

Cuncta metu extollentes, facili credulitate eorum, qui eadem pavebant. Annal. XV, 11.

Ut evenit in consiliis infelicibus, optima videbantur, quorum tempus effugerat. Hist. I, 39.

Adflictis rebus cito succurrendum.

Vitellius, fractis apud Cremonam rebus, nuntios cladis occultans, stulta dissimulatione remedia potius malorum, quam mala, differebat. Quippe contenti consultantique supererant spes viresque: quum e contrario læta omnia fingeret, falsis ingravescebat. Hist. III, 54.

Duci infensa semper adversa.

Iniquissima hæc bellorum conditio est: prospera omnes sibi vindicant, adversa uni imputantur. Vit. Agric. 27.

Infensa sæpe et prospera.

Militaris gloriæ cupido, ingrata temporibus, quibus sinistra erga eminentes interpretatio, nec minus periculum ex magna fama, quam ex mala. Vit. Agric. 5.

Sunt quoque ducibus sua vitia.

Rebus secundis etiam egregios duces insolescere. Hist. II, 7.

Non tamen culpanda in duce inania.

Corbulo omnium ora in se verterat, corpore ingens, verbis magnificus, et super experientiam sapientiamque, etiam specie inanum validus. Annal. XIII, 8.

Studia militum in Cæcinam inclinabant; super benignitatem animi qua promptior habebatur, etiam vigore ætatis, proceritate corporis, et quedam inani favore. Hist. II, 30.

At odiosa est jactantia.

Antonius, nimius commemorandis quæ meruisset, alios ut imbelles increpat. Unde paullatim levior viliorque haberi. Hist. IV, 80.

Odiosior et flagitii reus, qui publica ruina sua dedecora operit.

Cæcina, decora juvena, corpore ingens, animi immodicus, scito sermone, erecto incessu, studia militum illexerat. Hunc juvenem Galba quæstorem in Bætica, impigre in partes suas transgressum legioni præposuit: mox compertum, pecuniam publicam avertisse, ut peculatorem flagitari jussit. Cæcina ægre passus, miscere cuncta et privata vulnera reipublicæ malis operire statuit. Hist. I, 53.

Lucilius Bassus Ravennati simul ac Misenensi classibus a Vitellio præpositus, quod non statim præfecturam prætorii adeptus foret, iniquam iracundiam flagitiosa perfidia ulciscatur. Hist. II, 100.

Tanti flagitii causæ.

Nobis, super insitam levitatem, et, prodito Galba, vilem mox fidem, æmulatione etiam invidiaque, ne ab aliis apud Vitellium anteirentur, pervertisse ipsum Vitellium videntur. Hist. II, 101.

Varia ducum ingenia.

Suetonius Paullinus diligens ac moderatus dux, cunctator natura, et cui cauta potius consilia cum ratione, quam prospera ex casu placerent. Vit. Agric. 5; Hist. II, 25.

Germanicus optimi ducis imago. Suorum animos explorat.

Nocte cæpta, egressus augurali, per occulta et vigilibus ignara, comite uno, contactus humeros ferina pelle, adit castrorum vias, adsistit tabernaculis, fruiturque fama sui: quum hic nobilitatem ducis, decorem alius, plurimi patien-

tiam, comitatem, per seria, per jocos eundem animum laudibus ferrent : reddendamque gratiam in acie faterentur. Annal. II, 13.

Cuncta hostium noverat.

Nibil ex iis Cæsari incognitum : consilia, locos, prompta, occulta noverat, astusque hostium in perniciem ipsis vertebat. Annal. II, 20.

Ardua sibi, leviora aliis seponebat.

Quod arduum sibi, cetera legatis permisit. Annal. II, 20.

Eo extincto, dolor.

Indolere exteræ nationes regesque ; tanta illi comitas in socios, mansuetudo in hostes ; visuque et auditu juxta venerabilis, quum magnitudinem et gravitatem summæ fortunæ retineret, invidiam et adrogantiam effugerat. Funus sine imaginibus et pompa, per laudes, et memoriam virtutum ejus, celebre fuit. Et erant qui formam, ætatem, genus mortis, ob propinquitatem etiam locorum, in quibus interiit, Magni Alexandri fati adæquarent. Nam utrumque corpore decoro, genere insigni, haud multum triginta annos egressum, suorum insidiis externas inter gentes occidisse ; sed hunc mitem erga amicos, modicum voluptatum, uno matrimonio, certis liberis egisse : neque minus præliatorem, etiamsi temeritas abfuerit, præpeditusque sit, percussas tot victoriis Germanias servitio premere : quod si solus arbiter rerum, si jure et nomine regio fuisset, tanto promptius adsecuturum gloriam militiæ, quantum clementia, temperantia, ceteris bonis artibus præstitisset. Annal. II, 72, 73.

XIX. PAX.

Bonis artibus indiget.

In turbas ac discordias pessimo cuique plurima vis : pax et quies bonis artibus indigent. Hist. IV, 1.

Eam curet princeps.

Æquitate quam sanguine, caussa quam armis, retinere parta majoribus malueram. *Annal.* XV, 2.

Firmet sapientia.

Lætior Tiberio, quia pacem sapientia firmaverat, quam si bellum per acies confecisset. *Annal.* II, 64.

Honesta sit.

Consuluit inter primores civitatis Nero, bellum anceps, an pax inhonesta placeret. Nec dubitatum de bello. *Annal.* XV, 25.

Misera pace potius est bellum.

Miseram pacem vel bello bene mutari. *Annal.* III, 44.

Miseram servitutem falso pacem *vocari*. *Hist.* IV, 17.

Intuta, quæ indecora. *Hist.* I, 33.

Ex nimia pace periculum.

Cherusci nimiam ac marcentem diu pacem illacessiti nutrierunt: idque jucundius, quam tutius fuit; quia inter impotentes et validos falso quiescas: ubi manu agitur, modestia ac probitas nomina superioris sunt. *De Mor. Germ.* 36.

Ex præliis pax et securitas.

Langobardos paucitas nobilitat, quod plurimis ac valentissimis nationibus cincti, non per obsequium, sed præliis et periclitando tuti sunt. *De Morib. German.* 40.

Ea franguntur militares animi, corrumpitur disciplina.

Bello Othoniano motæ Urbis curæ: nullus ordo metu, aut periculo vacuus: primores senatus ætate invalidi, et longa pace desides; segnis et oblita bellorum nobilitas; ignarus militiæ eques; quanto magis occultare et abdere pavorem nitebantur, manifestius pavidi. Nec deerant e contrario, qui ambitione stolidi, conspicua arma, insignes equos, quidam luxuriosos apparatus convivorum et irritamenta libidinum, ut instrumenta belli, mercarentur. *Hist.* I, 88.

Invisa est nobilitati,

Cui in pace durius est servitium. Annal. XI, 10.

Nec industriam exerit.

Militares artes per otium ignotæ; industriosque et ignavos pax in æquo tenet. Annal. XII, 12.

XX. BELLUM.

PRÆCIPUÆ BELLORUM CAUSSÆ.

Opes.

Maximum discrimen, penes quos aurum et opes, præcipuæ bellorum caussæ. Hist. IV, 74.

Regum gloria.

Sua retinere, privata domus: de alienis certare, regiam laudem esse. Annal. XV, 1.

Vis.

Id in summa fortuna æquius, quod validius. Annal. XV, 1.

Morum diversitas.

Ex diversitate morum crebra bella. Hist. V, 12.

Bellorum necessitas.

Non ignavia, magna imperia contineri: virorum armorumque faciendum certamen. Annal. XV, 1.

Alii bellum sumunt, alii gerunt.

Sumi bellum etiam ab ignavis, strenuissimi cujusque periculo geri. Hist. IV, 69.

Quomodo exploranda belli consilia.

Omnes qui magnarum rerum consilia suscipiunt, æstimare debent, an, quod inchoatur, reipublicæ utile, ipsis gloriosum, aut promptum effectum, aut certe non arduum sit. Simul ipsæ, qui suadet, considerandus est, adjiciatne con-

silio periculum suum : et, si fortuna cęptis adfuerit, cui summum decus adquiratur. Hist. II, 76.

Initia in bellis multum valent.

Ut initia belli provenissent, famam in cetera fore. Hist. II, 20.

Bella tædio moraque sæpe corrupta.

Multa bella impetu valida, per tædia et moras evanuisse. Hist. II, 32.

Pecunia quoque corrumpuntur.

Neminem adeo in arma pronum, ut non idem pretium quietis, quam periculi, malit. Hist. IV, 76.

Sæpe in trahendo bello magna laus.

Corbulo legiones duas cum Verulano Severo et Vettio Bolano subsidium Tigrani mittit, occulto præcepto, compositius cuncta, quam festinantius agerent : quippe bellum habere, quam gerere, malebat. Annal. XV, 3.

Insidiis utitur Corbulo.

Nec irritæ, aut degeneres insidiæ fuere adversus transfugam et violatorem fidei. Annal. XI, 19.

Concordia agendum.

Commune periculum concordia propulsandum. Vit. Agricolaë, 29.

Rebus turbatis, malum extremum discordia. Annal. IV, 49.

Summa sit annonæ cura.

Exercitum sine copiis retineri non posse. Hist. II, 32.

Bellorum egregius finis.

Bellorum egregios fines, quoties ignoscendo transigatur. Annal. XII, 19.

Ita majoribus placitum, quanta pervicacia in hostem, tanta beneficentia adversus supplices utendum : nam triumphos populis regnisque integris adquiri. Annal. XII, 20.

XXI. VICTORIA.

Magnifica sine civium sanguine.

Ingens victoriæ decus citra Romanum sanguinem bellanti.
Vit. Agric. 35.

Provinciarum sanguine quæsitæ.

Provinciarum sanguine provincias vinci. Hist. IV, 17.

Imperiosa est.

Victoriæ rationem non reddi. Hist. IV, 14.

Omnia ei prona.

Omnia prona victoribus. Hist. III, 64.

Ne gliscat tamen temeritas.

Quod inconditam nuper Valentini manum contra spem suam
fuderint, alimentum illis ducique temeritatis. Hist. IV, 76.

Diffidat, et victos caveat.

Victores et victos nunquam solida pace coalescere. Hist. II,
7.

Haud facile continentur victi.

Metus et terror, infirma vincula caritatis: quæ ubi remo-
veris, qui timere desierint, odisse incipient. Vit. Agricolæ,
32.

Animosa etiam est clades.

Plus impetus, majorem constantiam penes miseros esse.
Vit. Agric. 15.

Unde victis spes?

Unicum victis in consensu levamentum. Hist. II, 44.

Ex discordia periculum.

Res adversæ discordiam peperere. Hist. IV, 37.

Quando occurrendum discrimini?

Si cadere necesse sit, occurrendum discrimini. Hist. I, 33.

Fortiter cadentibus laus est.

Vitelliani, quamquam numero fatoque dispare, inquietare victoriam, morari pacem, domos arasque cruore fœdare..... Multi semianimes super turre et propugnacula mœnium exspiravere. Convulsis portis, reliquus globus obtulit se victoribus; et cecidere omnes contrariis vulneribus, versi in hostem: ea cura etiam morientibus decori exitus fuit. Hist. III, 84.

Inest et victis sua majestas.

Agmen legionum intra Bovillas stetit. Nec cunctatus est Vitellius, seque et cohortes arbitrio victoris permittere. Et miles infelicia arma, hand minus ira, quam metu abiecit. Longus deditorum ordo, septus armatis, per urbem incessit: nemo supplici vultu, sed tristes et truces, et adversum plausus ac lasciviam insultantis vulgi immobiles: paucos erumpere ausos, circumjecti pressere: ceteri in custodiam conditi. Nihil quisquam locutus indignum, et quamquam inter adversa, salva virtutis fama. Hist. IV, 2.

Temperare victoriæ summa laus est et felicitas.

Rem Romanam huc satietate gloriæ provectam, ut externis quoque gentibus quietem velit. Annal. XII, 11.

XXII. SEDITIONES.

Seditionum causæ.

Cupiditas vel *odium* multos exercitus in discordiam egere. Hist. I, 83.

Parva sæpe initia.

Parvo initio, unde nihil timebatur, orta seditio propæ urbi excidio fuit. Hist. I, 80.

Etiam ludicra.

Orta seditio, ludicro initio. Hist. II, 68.

E periculo incitamentum.

In ejusmodi consiliis periculosius est deprehendi, quam audere. Vit. Agric. 15.

Principiis obsta.

Modicis remediis primos motus considerare. Annal. XIV ; 61.

Glisce consiliis.

Incipiens adhuc et nondum adulta seditio, melioribus consiliis flectitur. Hist. I, 31.

Paucorum pœna utilis.

Non aliud gliscentis discordiæ remedium, quam si unus alterve maxime prompti subvertantur. Annal. IV, 17.

Carptim etiam et singulos punire juvat.

Quibus ætas et justa stipendia, dimissi cum honore, alii ob culpam, sed carptim ac singuli: quo tutissimo remedio consensus multitudinis extenuatur. Hist. IV, 46.

In seditionibus difficilis prima vox.

Quod in re tali difficillimum est, prima vox; dum animo spes, timor, ratio, casus obversantur. Hist. II, 80.

Ubi erupit, fervet.

Plurimum valet prima indignatio. Hist. I, 33.

Omnium deinde impetus.

Quod in seditionibus accidit, unde plures erant, omnes fuere. Hist. I, 56.

Exemplo vigent.

Legiones solenni kalendarum Januariarum sacramento pro Galba adactæ, multa cunctatione et raris primorum ordinum vocibus: ceteri silentio proximi cujusque audaciam expectantes; insita mortalibus natura, propere sequi, quæ piget inchoare. Hist. I, 55.

Tum periculum ex singulis.

Fluxam per discordias militum fidem, et periculum ex singulis. Quid enim profuturas cohortes alasque, si unus alterque præsentis facinori paratum ex diverso præmium petat?..... Facilius universos impelli, quam singulos vitari. Hist. II, 75.

XXIII. BELLA CIVILIA.

Quibus artibus gerantur?

Arma civilia neque parari possunt, neque haberi per bonas artes. Annal. I, 9.

Iis obnoxia nova imperia.

Opportunos magnis conatibus transitus rerum. Hist. I, 21.

Ea aversantur optimi, sectantur pessimi.

Optimus quisque remedium præsentis licentiæ *poscit*; vulgus seditionibus et ambitioso imperio *lætum*, per turbas et raptus facilius ad civile bellum *trahitur*. Hist. I, 83.

Sapientibus quietis et reipublicæ cura; levissimus quisque et futuri improvidus spe, vana tumens. Multi afflictæ fide in pace, ac turbatis rebus alacres, et per incerta tutissimi. Hist. I, 88.

Egestate ac licentia corrupti, ad seditiones et discordias, et, ad extremum, in bella civilia ruebant. Hist. I, 46.

Mobilissimum quemque ingenio, aut pecuniæ indigum, et in novas cupiditates præcipitem alliciendo. Hist. I, 24.

Accendantur facilius, quam temperantur.

Duces partium, accendendo civili bello acres, temperandæ victoriæ impares: quippe in turbas et discordias pessimo cuique plurima vis: pax et quies bonis artibus indigent. Hist. IV, 1.

In iis multa militis licentia.

Civilibus bellis plus militibus, quam ducibus, licere. Hist. II, 29.

Magna pecuniarum vis.

Pecunias esse belli civilis nervos. Hist. II, 84.

Immensam pecuniam inter civiles discordias ferro validiorem. Hist. II, 32.

Valet primum fortuna.

Initia bellorum civilium fortunæ permittenda; victoriam consiliis et ratione perfici. Hist. III, 60.

Valet quoque temeritas.

Nec cunctatione opus, ubi perniciosior sit quies, quam temeritas. Hist. I, 21.

Magnum et famæ pondus.

Mucianus, cum expedita manu, socium magis imperii, quam ministrum agens, non lento itinere, ne cunctari videretur, neque tamen properans, gliscere famam ipso spatio sinebat: gnarus modicas vires sibi, et majora credi de absentibus. Hist. II, 83.

Non ita difficilis consensus.

Facilior inter malos consensus ad bellum, quam in pace ad concordiam. Hist. I, 54.

Bellis civilibus resolvitur severitas disciplinæ.

Severitatem disciplinæ, in pace inexorabilem, discordiæ civium resolvunt, paratis utrimque corruptoribus, et perfidia impunita. Hist. I, 51.

XXIV. FORTUNA.

Instabilis est fortuna.

Magna documenta instabilis fortunæ, summaque et imamiscantis. Hist. IV, 47.

Fortunæ diffide.

Quanto plura recentium seu veterum revolveo, tanto lu-

dibria rerum mortalium cunctis in negotiis obversantur: Annal. III, 18.

Cuncta mortalium incerta, quantoque plus adeptus foret, tanto se magis in lubrico *dictitabat Tiberius*. Annal. I, 72.

Magna fortuna multum periclitatur.

Magnæ fortunæ pericula. Annal. IV, 13.

Minus, fortuna mediocris.

Ex mediocritate fortunæ, pauciora pericula sunt. Annal. XIV, 60.

Multi fortunam festinatione corrumpunt.

Brutidium, artibus honestis copiosum, et, si rectum iter pergeret, ad clarissima quæque iturum, festinatio exstimulabat, dum æquales, dein superiores, postremo suasmet ipse spes anteire parat: quod multos etiam bonos pessumdedit, qui, spretis quæ tarda cum securitate, præmatura vel cum exitio properant. Annal. III, 66.

Quibusdam loco virtutum est.

Quibusdam fortuna pro virtutibus fuit. Hist. II, 82.

Male parta, sæpe in perniciem vertit.

Læta ad presens male parta, mox in perniciem vertere. Hist. III, 6.

Quo quis altiora cupit, eo magis periclitatur.

Esse privatis cogitationibus progressum, et prout velint, plus minusve sumi ex Fortuna: imperium cupientibus nihil medium inter summa et præcipitia. Hist. II, 74.

Vel deliberare, crimen est.

Qui deliberant, desciverunt. Hist. II, 77.

ADVERSÆ RES.

Molliunt animos.

Sunt molles in calamitate mortalium animi. Annal. IV, 68.

Mentem turbant.

Res adversæ consilium adimunt. Annal. XI, 32.

Solitudinem faciunt.

Prosperis Vitellii rebus, certaturi ad obsequium, adversam ejus fortunam ex æquo detrectabant. Hist. II, 97.

Plerumque sunt intutæ.

Ferme intuta sunt adversa. Annal. XII, 36.

Loquaces sunt.

Mæsta, ubi semel prorupere, difficilius reticentur. Annal. IV, 69.

Constanter sunt ferendæ.

Majore animo tolerari adversa, quam relinqui: fortes et strenuos, etiam contra fortunam, insistere spei; timidos et ignavos ad desperationem formidine properare. Hist. II, 46.

Levantur prioris fortunæ memoria.

Læta aliqua viderant, et præsentem sævitiam melioris olim fortunæ recordatione allevabant. Annal. XIV, 63.

Nimius honos inter secunda, rebus adversis in solatium cessit. Hist. II, 59.

Corruptæ oraculorum interpretationibus.

Vulgus, more humanæ cupidinis, sibi tantam factorum magnitudinem interpretati, ne adversis quidem ad vera mutabantur. Hist. V, 13.

SECUNDÆ RES.

Est et secundis rebus discrimen.

Adversas res expertus, quum maxime discam, ne secundas quidem minus discriminis habere. Hist. I, 29.

Explorant animos.

Secundæ res acrioribus stimulis animos explorant: quia miseriæ tolerantur, felicitate corrumpimur. Hist. I, 15.

Felicitas in socordiam *vertit*. Vit. Agric. 31.

Non e fortuna, sed ex usu fortunæ, felicitas aut miseria.

Multos, qui conflictari adversis videantur, beatos; ac ple-rosque, quamquam magnas per opes, miserimos; si illi gra-vem fortunam constanter tolerant, hi prospera inconsulte utantur. Annal. VI, 22.

In brevi fortuna difficilis modus.

Difficilius est temperare felicitati, qua te non putes diu usurum. Hist. II, 47.

Recens fortuna invidiæ obnoxia, ni sit modesta.

Insita mortalibus natura recentem aliorum felicitatem ægris oculis introspicere, modumque fortunæ a nullis magis exi-gere, quam quos in æquo videre. Hist. II, 20.

XXV. FAMA.

Virtutem alit.

Optimos mortalium altissima cupere. Annal. IV, 38.

Contemptu famæ contemni virtutes. Annal. IV, 38.

In novis cæptis valida.

Magna motæ rei fama plurimum in novis cæptis valet. Annal. XV, 59.

Fama in novis cæptis validissima. Annal. XIII, 8.

Negatis honoribus crescit.

Negatus honor gloriam intendit. Annal. IV, 26.

Præfulgebant Cassius atque Brutus, eo ipso quod effigies eorum non visebantur. Annal. III, 76.

Nocet magnitudine.

Magnitudo famæ exitio erat. Annal. III, 55.

Penes posteritatem famæ arbitrium.

Suum cuique decus posteritas rependit. Annal. IV, 35.

Ex ignoto fama.

Omne ignotum pro magnifico est. Vit. Agric. 30.

Ut quis ex longinquo venerat, miracula narrabant.
Annal. II, 24.

Crescit absentia.

Majora credi de absentibus. Hist. II, 83.

Inania famæ despicienda.

Nec suspiciones imbecillas, aut inania famæ pertimes-
nda. Annal. II, 76.

Nec de rumoribus curandum.

Non ex rumore statuendum. Annal. III, 69.

Relinquendum rumoribus tempus quo senescant. Annal.
77.

Nec obstitit falsis Tiberius, donec tempore et spatio va-
escerent. Annal. II, 82.

Veritas visu et mora, falsa festinatione et incertis valescunt.
Annal. II, 39.

Rumorum mendacia.

Vagus primum et incertus rumor, mox ut in magnis men-
tibus, interfuisse se quidam et vidisse, affirmabant, credula
etiam inter gaudentes et incuriosos. Hist. I, 34.

Atrox est fama erga mortes principum.

Atrocior semper fama erga dominantium exitus. Annal.
V, 2.

Quomodo gliscant vetita?

Occultis primum sermonibus vetita *crebrescunt*, mox vago
sermone apud imperitissimi cujusque promptas aures, aut rur-
sum apud turbidos, eoque nova cupientes. Annal. II, 39.

Ni caute coercueris, valescent.

Prohibiti per civitatem sermones, eoque plures: ac si li-
beret, vera narraturi, quia vetabantur, atrociora vulgaverant.
Hist. III, 54.

Vagis per urbem militibus, qui sermones populi coer-
cent; id præcipuum alimentum famæ erat. Hist. II, 96.

Secreto quoque crescit fama.

Circumsteterat palatium publica expectatio magni secreti impatiens, et male coercitam famam suppressentes augebant. Hist. I, 17.

Nocte etiam prævalet.

Juvit credulitatem nox, et promptior inter tenebras adfirmatio. Annal. II, 82.

Cuncta exaggerat.

Cuncta, ut mos famæ, in majus credita. Annal. III, 44.
Ex longinquo aucta in deterius adferebantur. Annal. II, 82.

Pessimus, qui fama mala lætatur.

Trionis ingenium, avidum famæ malæ. Annal. II, 28.

XXVI. MORES.

Magna vis in bonis moribus.

Plus ibi (*apud Germanos*) boni mores valent, quam alibi bonæ leges. De Morib. German. 19.

Ut temporum, sunt et morum vices.

Rebus cunctis inest quidam velut orbis, ut quemadmodum temporum vices, ita morum vertantur. Annal. III, 55.

Versa republica, versi Romæ mores.

Verso civitatis statu, nihil usquam prisci et integri moris. Annal. I, 4.

Sua tamen cuique ætati laus.

Non tamen adeo virtutum sterile seculum, ut non et bona exempla prodiderit. Hist. I, 2.

Nec omnia apud priores meliora, sed nostra quoque ætas multa laudis et artium imitanda posteris tulit. Annal. III, 55.

Equitate Deum erga bona malaque documenta. Annal. XVI, 33.

Perditis moribus, ridentur vitia.

Apud Germanos nemo vitia ridet : nec corrumpere et corrumpi, seculum vocatur. De Morib. German. 19.

Prava hæc exempla durant.

Diutius durant exempla, quam mores. Hist. IV, 42.

Luem hanc maxime invexere Neroniana tempora.

Abolitos paullatim patrios mores, funditus everti per accitam lasciviam, ut quod usquam corrumpi et corrumpere queat, in Urbe visatur, degeneretque studiis externis juvenitus, gymnasia et otia, et turpes amores exercendo, principe et senatu auctoribus : qui non modo licentiam vitiiis permisint, sed vim adhibeant. Annal. XIV, 20.

Sint potius ex honesto certamina.

Maneant ex honesto certamina. Annal. III, 55.

XXVII. LUXUS.

Ex opibus rebusque secundis luxus.

Opes, et rerum secundarum luxus. Hist. III, 45.

Est eruditus quidam luxus.

C. Petronio dies per somnum, nox officii et oblectamentis vitæ transigebatur. Utque alios industria, ita hunc ignavia ad famam protulerat; habebaturque non ganeo et profligator, ut plerique sua haurientium, sed erudito luxu. Ac dicta factaque ejus quanto solutiora, et quamdam sui negligentiam præferentia, tanto gratius in speciem simplicitatis accipiebantur. Proconsul tamen Bithyniæ, et mox consul, vigentem se ac parem negotiis ostendit : dein revolutus ad vitia, seu vitiorum imitationem, inter paucos familiarium Neroni adsumptus est, elegantiae arbiter, dum nihil amœnum et molle affluentia putat, nisi quod ei Petronius approbavisset. Unde invidia Tigellini, quasi adversus æmulum, et scientia voluptatum potiore. Annal. XVI, 18.

Pudendus quoque est luxus.

Vitellius curis luxum obtendebat : non parare arma, non alloquio exercitioque militem firmare; non in ore vulgi agere: sed umbraculis hortorum abditus, ut ignava animalia, quibus si cibum suggeras, jacent torpentque, præterita, instantia, futura pari oblivione dimiserat. Atque illum, in nemore Aricinio desidem et marcentem, proditio Lucilii Bassi, ac defectio classis Ravennatis percudit. Hist. III, 36.

Ex luxu torpor.

Sceveno dissoluta luxu mens, et proinde vita somno languida. Annal. XV, 49.

Cæcinæ ambitio vetus, torpor recens, nimia fortunæ indulgentia soluti in luxum. Hist. II, 99.

Quibus rationibus tueatur se luxus.

Auctu imperii adolevisse etiam privatas opes; idque non novum, sed e vetustissimis moribus. Aliam apud Fabricios, aliam apud Scipiones pecuniam; et cuncta ad rempublicam referri: qua tenui, angustas civium domos; postquam eo magnificentiæ venerit, gliscere singulos. Neque in familia et argento, quæque ad usum parentur, nimium aliquid, aut modicum, nisi ex fortuna possidentis: distinctos senatus et equitum census, non quia diversi natura, sed ut locis, ordinibus, dignationibus, antissent et aliis, quæ ad requiem animi, aut salubritatem corporum parentur: nisi forte clarissimo cuique plures curas, majora pericula subeunda; delinimentis curarum et periculorum cavendum esse. Annal. II, 33.

Invalescente luxu, prævalida orbitas.

Augustus, post Julia's rogationes, incitandis cælibum penis et augendo ærario, *legem Papiam Poppæam* sanxerat: nec ideo conjugia et educationes liberum frequentabantur, prævalida orbitate. Annal. III, 25.

Pecuniæ et orbitati ob luxum magna semper vis.

Galvia Crispinilla potens pecunia et orbitate, quæ bonis malisque temporibus juxta valent. Hist. I, 73.

Magnificentia primum eversæ domus.

Divites olim familiæ nobilium, aut claritudine insignes, stum magnificentiæ prolabebantur. *Annal. III, 55.*

x luxu agricultura pessumdata, opes ad externos aut hostes translatae.

Quid enim primum prohibere, et priscum ad morem recipere adgrediar? villarumne infinita spatia, familiarum numerus, et nationes? argenti et auri pondus? æris tabularumque acula? promiscuas viris et feminis vestes? atque illa feminarum propria, quæ lapidum causa pecuniæ nostræ ad externas aut hostiles gentes transferuntur? *Annal. III, 53.*

Adversus luxum invalidæ sunt leges.

Ipse corporis quidem morbos veteres, et diu auctos, nisi dura et aspera coerceas; corruptus simul et corruptor, rursus et flagrans animus, haud levioribus remediis restitendus est, quam libidinibus ardescit. Tot a majoribus relictæ leges, tot quas divus Augustus tulit, illæ oblivione, (quod flagitiosius est) contemptu abolitæ, securiorem vitam fecere. Nam si velis quod nondum vetitum est, timeas, vitare: at si prohibita impune transcenderis, neque melius ultra, neque pudor est. *Annal. III, 54.*

Ei quisque intra se medeatur.

Egregie Tiberius: Intra animum medendum est. Nos honor, pauperes necessitas; divites satias in melius mutet. *Annal. III, 54.*

Plurimum tamen valet principis exemplum.

Luxus mensæ a fine Actiaci belli ad ea arma quibus Servilius Tullius rerum adeptus est, per annos centum profusis sumptibus exerciti, paullatim exolvere.... Præcipuus adstricti moris tutor Vespasianus fuit, antiquo ipse cultu victuque. Obscurum inde in principem, et æmulandi amor, validior quam legibus et metus. *Annal. III, 55.*

Valet quoque municipalis parcimonia.

Novi homines e municipiis et coloniis, atque etiam provinciis, in senatum crebro adsumpti, domesticam parcimoniam intulerunt: et quamquam fortuna, vel industria, plerique pecuniosam ad senectam pervenirent; mansit tamen prior animus. *Annal.* III, 55.

Emendatrix etiam calamitas.

Postquam cædibus sævitum, et magnitudo famæ exitio erat, ceteri ad sapientiora convertere. *Annal.* III, 55.

Qui modus in luxu, florente Urbe, habebatur.

Locupletem ac lautum patremfamilix, non eo tantum volo tecto tegi, quod imbrem ac ventum arceat, sed etiam quod visum et oculos delectet: non ea solum instrui suppellectile, quæ necessariis usibus sufficiat, sed sit in apparatu ejus, et aurum, et gemmæ, ut sumere in manus, et aspicere sæpius liceat. *Dialog. de Orat.* 22.

XXVIII. SPECTACULA.

Ex victis gentibus accita spectacula.

A Thuscis accitos histriones, a Thuriis equorum certamina; et, possessa Achaia Asiaque, ludos curatius editos. *Annal.* XIV, 21.

Nec statim iis certa sedes.

Antea subitariis gradibus, et scena in tempus structa, ludos edi solitos: vel si vetustiora repetas, stantem populum spectavisse: ne si consideret, theatro dies totos ignavia continuaret. *Annal.* XIV, 20.

Mansuram sedem iis primus posuit Cn. Pompeius.

Erant qui Cn. quoque Pompeium incusatum a senioribus ferrent, quod mansuram theatri sedem posuisset. *Annal.* XIV, 20.

Erumpens theatri licentia legibus sub Tiberio coercita.

Adversus lasciviam fautorum multa decernuntur, ex quibus maxime insignia : Ne domos pantomimorum senator introiret : ne egredientes in publicum equites Romani cingerent : aut libi quam in theatro spectarentur : et spectantium immodestiam exsilio multandi potestas prætoribus fieret. *Annal. I, 77.*

Ea nondum satis repressa, pulsi sunt histriones Italia.

Variis dehinc et sæpius irritis prætorum questibus, postremo Cæsar (*Tiberius*) de immodestia histrionum retulit ; multa ab iis in publicum seditiose, fœda per domos, tentari : hæc cum quondam ludicrum levissimæ apud vulgum oblectationis, eo flagitiorum et virium venisse, ut auctoritate patrum occendendum sit. Pulsi tum histriones Italia. *Annal. IV, 14.*

Favit, sed postea sævire coactus est Nero.

Ludicram quoque licentiam, et fautores histrionum velut in prælia convertit, impunitate et præmiis, atque ipse occultus, et plerumque coram prospectans : donec discordi populo, et gravioris motus terrore, non aliud remedium reperit, quam ut histriones Italia pellerentur, milesque theatro rursum adsideret. *Annal. XIII, 25.*

At ipse histrio in ludorum furorem prorumpit.

Vetus illi copia erat curriculo quadrigarum insistere : nec minus fœdum studium cithara ludicrum in modum canere, quum cænaret.... Nec jam sisti poterat, quum Senecæ ac Burrho visum, ne utraque pervinceret, alterum concedere : clausumque valle Vaticana spatium, in quo equos regeret, haud promiscuo spectaculo : mox ultro vocari populus Romanus, laudibusque extollere, ut est vulgus cupiens voluptatum ; et si eodem princeps trahat, lætum. Ceterum evulgatus pudor non arietatem, ut rebantur, sed incitamentum attulit. Ratusque ledectus amoliri, si plures fœdasset, nobilium familiarum posteros, egestate venales in scenam deduxit : quos fato perunctos, ne nominatim tradam, majoribus eorum tribuendum

CONCORDIA.

Raro stat cum potentia.

Arduum eodem loci potentiam et concordiam esse. *Annal.* IV, 4.

Disjuncta concordia in iras vertit.

Quæ apud concordēs vincula caritatis, incitamenta irarum apud iufensos erant. *Annal.* I, 55.

DECORUM.

Varium est pro conditione et fortuna.

Non eadem decora principibus viris et imperatori populo, quæ modicis domibus aut civitatibus. *Annal.* III, 6.

FIDES.

Inter multos raro constat.

Frustra silentium et fidem in tot consciorum animis et corporibus sperari. *Annal.* XV, 59.

Expugnatur cruciatu, aut præmio.

Cruciatu, aut præmio, cuncta pervia esse. *Annal.* XV, 59.

INNOCENTIA.

Recenti invidiæ diffidat.

Plerumque innocentes, recenti invidiæ impares. *Annal.* II, 77.

JUDICIUM.

Judicii necessitas.

Sæpe honestas rerum caussas, ni iudicium adhibeas, perniciosi effectus consequuntur. *Hist.* I, 83.

MISERICORDIA.

Magnitudine flagitiorum obruitur.

Perculsa Messalina, nulla cujusquam misericordia, quia agitorum deformitas prævalebat. *Annal. XI, 32.*

MODESTIA.

Omnes decet.

Modestiæ fama, neque summis mortalium spernenda est, a Diis æstimatur. *Annal. XV, 2.*

In ea laus magna.

Sciant, quibus moris illicita mirari, posse etiam sub malis principibus magnos viros esse: obsequiumque ac modestiam, industria ac vigor adsint, eo laudis excedere, quo plerique abrupta, sed in nullum reipublicæ usum, ambitiosa morte claruerunt. *Vit. Agric. 42.*

MODERATIO ET PRUDENTIA.

Earum vis.

Domitiani vero natura præceps in iram, et quo obscurior, o irrevocabilior, moderatione tamen prudentiaque Agricolaë temperabatur: quia non contumacia, neque inani jactatione libertatis, famam fatumque provocabat. *Vit. Agric. 42.*

VENERATIO ERGA PARENTES.

Quæ sit?

Ferendas parentum iracundias, et placandum animum. *Annal. XIV, 4.*

XXX. VITIA.

Ex hominum natura profluunt.

Vitia erunt, donec homines: sed neque hæc continua, et eliorum interventu pensantur. *Hist. IV, 74.*

Multi iis similitudine patrocinantur.

Reperies, qui, ob similitudinem morum, aliena malefacta sibi objectari putent. *Annal. IV, 33.*

Evenit inter malos, ut et similes sint. *Hist. II, 100.*

Quidam quoque vitia pro virtutibus interpretantur.

Vitellius apud severos humilis. Ita comitatem bonitatemque faventes vocabant, quod sine modo, sine iudicio donaret sua, largiretur aliena. Simul, aviditate imperandi, ipsa vitia pro virtutibus interpretabantur. *Hist. I, 52.*

ADULATIO.

Quibus inest?

Amicis inesse adulationem. *Annal. II, 12.*

Ex ea periculum.

Adulatio, moribus corruptis, perinde anceps, si nulla, et ubi nimia est. *Annal. IV, 17.*

AMBITIO.

Avida et sæpe fallax.

Nova et ancipitia præcolere, avida et plerumque fallax ambitio est. *Annal. XIV, 22.*

ARROGANTIA ET AVARITIA.

Quorum sunt vitia?

Avaritia et arrogantia, præcipua validiorum vitia. *Hist. I, 51.*

AUDACIA.

Flagitia in audaciam ruunt.

Incontibus, innoxia consilia; flagitiis manifestis, subsidium ab audacia petendum. *Annal. XI, 26.*

Ex desperatione major.

Desperatione in audaciam accingeretur. *Hist. III, 66.*

Crescit ex bonorum mæstitia.

incipuum pessimorum incitamentum, quod boni mære-
Hist. I, 38.

CONVICIA.

Spernenda.

meta exolescunt: si irascere adgnita videntur. Annal. IV,

Ex probi viri iracundia, levius tolerantur.

gricola apud quosdam acerbior in conviciis narrabatur,
nis comis, ita adversus malos injucundus: ceterum ex
ndia nihil supererat: secretum et silentium ejus non ti-
: honestius putabat offendere, quam odisse. Vit. Agr.

DELATIONES.

Delatores, fœdum hominum genus.

delatores, genus hominum publico exitio repertum, et
nunquam satis coercitum. Annal. IV, 30.

Invisa eorum præmia.

minus præmia delatorum invisita, quam scelera. Hist.

Eorum vita et sors.

manus Hispo formam vitæ iniit, quam postea celebrem
iæ temporum et audaciæ hominum fecerunt: nam egens,
is, inquires, dum occultis libellis sævitæ principis
it, mox clarissimo cuique periculum facessit; potentiam
unum, odium apud omnes adeptus, dedit exemplum,
secuti, ex pauperibus divites, ex contemptis metuendi,
diem aliis, ac postremum sibi invenere. Annal. I, 74.

FALSITAS.

Quanto major, tanto blandior.

erfecto Galba, Othone principe, alium crederes sena-

tum, alium populum : ruere cuncti in castra, anteire proximos, certare cum præcurrentibus, increpare Galbam, laudare militum iudicium, exosculari Othonis manum : quantoque magis falsa erant quæ fiebant, tanto plura facere. Hist. I, 45.

Viget et in luctu.

Nulli jactantius mærent, quam qui maxime lætantur. Annal. II, 77.

Non ita viget inter odia.

Falsos in amore, odia non fingere. Annal. VI, 44.

FRAUS.

Quantum ex ea periculum.

Aperta odia armaque palam depelli : fraudem et dolum, obscura, eoque inevitabilia. Hist. IV, 24.

IMPUDICITIA.

Quam exitialis.

Impudicitia magnorum reipublicæ malorum initium fecit. Annal. XIII, 45.

Nihil honesti remanet.

Animo per libidines corrupto, nihil honestum inerat. Annal. XI, 37.

In infamiam desinit.

Jam Messalina facilitate adulterorum in fastidium versa, ad incognitas libidines profluebat..... Nomen matrimonii cum *Silio* concupivit, ob magnitudinem infamiæ, cujus apud prodigos novissima voluptas est. Annal. XI, 26.

INERTIA.

Ex inertia contemptus.

Invalidum senem *Galbam* T. Vinius et Cornelius Laco, alter deterrimus mortalium, alter ignavissimus, odio flagitiorum oneratum, contemptu inertię destruebant. Hist. I, 6.

Quando inertia pro sapientia est?

Agricola tribunatus annum quiete et otio transiit, gnarus sub Nerone temporum, quibus inertia pro sapientia fuit. Vit. Agric. 6.

INJURIE.

In eas proni locupletes provinciales.

Prævalidi provincialium, opibus nimis ad injurias minorum elati. Annal. XV, 20.

INVIDIA ET IGNORANTIA RECTI.

Quibus vitium est?

Vitium parvis magnisque civitatibus commune, ignorantiam recti et invidiam. Vit. Agric. 1.

Minoribus major æmulandi cura. Hist. IV, 48.

IRA.

Magna ira silet.

Quale magni metus, et magnæ iræ silentium est. Hist. I, 40.

ODIUM.

Quæ sunt odia acerrima?

Acerrima proximorum odia. Hist. IV, 70.

Solita fratribus odia. Annal. IV, 60.

Odiorum causæ acriores, quia iniquæ. Annal. I, 33.

Odia sunt ex injuriis.

Proprium humani ingenii est odisse, quem læseris. Vit. Agric. 42.

Odia sunt ex beneficiis.

Beneficia eo usque læta sunt, dum videntur exsolvi posse: ubi multum antevenere, pro gratia odium redditur. Annal. IV, 18.

Tanto proclivius est injuriæ, quam beneficio vicem exsol-
vere : quia gratia oneri, ultio in quæstu habetur. Hist. IV, 3.

PRODIGENTIA.

Prodigis et mollibus vulgo nihil serii.

Geminus prodigentia opum, ac mollitia vitæ amicus Se-
jano, nihil ad serium. Annal. VI, 14.

PRODITIONES.

Omnibus invisæ.

Proditores, etiam iis quos anteponunt, invisæ sunt. Annal.
I, 58.

SCELUS.

Præceps sceleris votum.

Ad scelus facillime ab ejus voto transitur. Hist. I, 22.

Præniis incitantur scelera.

Summa scelera incipi periculo, peragi cum præmio. Annal.
XII, 67.

Valescunt impetu.

Scelera impetu, bona consilia mora valescere. Hist. I, 32.

Valescunt et atrocitate.

Valentinus et Tutor in arma Treveros retrahunt : occisis
Herennio ac Numisio legatis, quo minore spe veniæ cresceret
vinculum sceleris. Hist. IV, 70.

Patrato scelere, ejus magnitudo intelligitur.

Perfecto demum scelere, magnitudo ejus intellecta est.
Annal. XIV, 10.

Scelus inter ancipitia probatum, veris mox pretiis æstima-
tur. Annal. XI, 26.

Sera tum venia quæritur.

In penitentiam versus, seram veniam post scelus quære-
tur. Hist. II, 63.

Pro ipsis etiam præmiis odia rependuntur.

Interfecta Agrippina, Neronis jussu, maternæ necis pator Anicetus, levi post admissum scelus gratia, dein graviore odio: quia malorum facinorum ministri, quasi exprobrantes aspiciuntur. Annal. XIV, 62.

Puniendi quoque, qui scelera delegant.

Puniendos rerum atrocium ministros, ubi pretia scelerum adepti, scelera ipsa aliis delegent. Annal. XIII, 43.

Sua sunt sceleribus indicia.

Multa sceleris indicia præveniunt. Annal. XIV, 44.

Nec semper integri, qui sceleris arguunt.

Factum esse scelus loquuntur, faciuntque. Hist. III, 25.

SEGNITIA.

Vincitur experientia.

Multa experiendo confieri, quæ segnibus ardua videantur. Annal. XV, 59.

SUSPICIONES.

Mutuus e suspicionibus timor.

Ut evenit inclinatis ad suspensionem mentibus, quum timeret Otho, timebatur. Hist. I, 81.

TERROR.

Nemo expers terroris.

Etiam fortes viros subitis terreri. Annal. XV, 59.

TIMOR.

Magnus timor suas in pœnas atrox.

Quæ natura magnis timoribus, deterius credebant, quod evenerat. Annal. XV, 36.

USURA.

Semper vetita, semper vicens.

Sane vetus Urbi scēbre malum, et seditionum discordiarumque creberrima causa: eoque cohibebatur antiquis quoque et minus corruptis moribus..... Multisque plebiscitis obviam itum fraudibus: quæ totiens repressæ, miras per artes rursus oriebantur. *Annal. VI, 16.*

UTILITAS PRIVATA.

Omnibus ferme dominatur.

Sua cuique utilitas. *Hist. I, 15.*

Bono publico antehabetur.

Privato usui bonum publicum postponitur. *Annal. VI, 16.*

Tanto cautior, quanto nocentior.

Pessimus quisque, diffidentia præsentium mutationem pavens, adversus publicum odium, privatam gratiam præparat. *Hist. I, 72.*

In Muciano virtutum et vitiorum singulare temperamentum.

Licinius Mucianus, vir secundis adversisque juxta famosus. Insignes amicitias juvenis ambitiose coluerat: mox attritis opibus, lubrico statu, suspecta etiam Claudii iracundia, in secretum Asiæ repositus, tam prope ab exsule fuit, quam postea a principe. Luxuria, industria, comitate, arrogantia, malis bonisque artibus mixtus. Nimis voluptates, quum vacaret; quotiens expedierat, magnæ virtutes: palam laudes, secreta male audiebant. Sed apud subjectos, apud proximos, apud collegas, variis illecebris potens: et cui expeditius fuerit tradere imperium, quam obtinere. *Hist. I, 10.*

XXXI. LITERÆ ET ARTES.

Ingenia opprimuntur facilius, quam revocantur.

ura infirmitatis humanæ, tardiora sunt remedia, quam et ut corpora lente augescunt, cito exstinguuntur, sic a studiaque oppresseris facilius, quam revocaveris. Vit. 3.

it quippe etiam ipsius inertiae dulcedo; et invisâ primo a, postremo amatur. Vit. Agric. 3.

et in posteros, pulcherrimum studiorum præmium.
eres oratores famam in posteros, præmia eloquentiæ vere pulcherrima. Annal. XI, 6.

Pretiis tamen fovenda studia.

latis studiorum pretiis, etiam studia peritura. Annal. 7.

il a quoquam expeti, nisi cujus fructus ante provi- Annal. XI, 7.

! Romanos ingeniis multus honor, et magna pretia.
stis ipse populus, qui auditis in theatro versibus Vir- surrexit universus, et forte præsentem spectantemque ium veneratus est, sic quasi Augustum. Dialog. de 13.

udavimus nuper, ut miram et eximiam, Vespasiani libe- tem, quod quingenta sestertia, *Saleio Basso, poetæ,* set. Dialog. de Orat. 9.

Urcello Eprio et Crispo Vibio ter millies sestertium *titit eloquentia.* Dialog. de Orat. 8.

loquentia, cujus numen et cælestis vis, multa quidem us exempla edidit, ad quantam usque fortunam ho- ingenii viribus pervenerint. Dialog. de Orat. 8.

Per occulta gliscit ingeniorum libido.

ercent plerique per occultum, atque eo procacius, libi- ingeniorum. Annal. V, 4.

C. CORNELII TACITI

Coercenda, sed caute.

Vientōnis libros exuri jussit *Nero*; conquisitos lectitatosque. Jonec cum periculo parabantur: mox licentia habendi obliuionem attulit. *Annal.* XIV, 50.

Sin minus, crescit celebritas.

Punitis ingeniis, gliscit auctoritas. *Annal.* IV, 35.

Unde literis et artibus ruina.

Quis enim ignorat, et eloquentiam, et ceteras artes deservisse ab ista vetere gloria, non inopia hominum, sed desidia juventutis, et negligentia parentum, et inscientia præcipientium, et oblivione moris antiqui? quæ mala primum in Urbe nata, mox per Italiam fusa, jam in provincias manant. *Dial. de Orat.* 28.

XXXII. ARS POLITICA.

Laus ejus magna, providentia futurorum.

Tiberius providus futurorum. *Annal.* VI, 46.

Ambit magis laudari apud posteros, quam penes præsentis.

Tiberio non perinde curæ gratia præsentium, quam in posteros ambitio. *Annal.* VI, 46.

Spernit rumores.

Tiberius spernendis rumoribus validus. *Annal.* III, 10.

Cuncta ad gloriam vertit.

Cuncta etiam fortuita ad gloriam vertebat. *Annal.* II, 84.

Obscuritate se tuetur.

Tiberio etiam in rebus quas non occuleret, seu natura, sive adsuetudine, suspensa semper et obcura verba: tunc vero nitenti ut sensus suos penitus abderet, in incertum et ambiguum magis implicabantur. *Annal.* I, 11.

Vultum, ut expedit, componit.

Nuntiata Galliarum defectione, Tiberius tanto impensius in securitatem compositus, neque loco, neque vultu mutato, sed, ut solitum, per illos dies egit: altitudine animi; an compererat modica esse, et vulgatis leviora? Ann. III, 44.

Ut lateat, ludibria seriis permiscet.

Tiberius ludibria seriis permiscere solitus. Annal. VI, 2.

Ars egregia, dum falsi vacua.

Breve confinium artis et falsi. Annal. IV, 58.

Viget maxime in rebus externis.

Tiberius destinata retinens, consiliis et astu res externas moliri, arma procul habere. Annal. VI, 32.

Viget quoque in bellis.

Tiberium novies a divo Augusto in Germaniam missum plura consilio, quam vi, perfecisse. Annal. II; 26.

Ignota est barbaris.

Barbaris cunctatio, servilis: statim exsequi, regium videtur. Annal. VI, 32.

Valet in republica.

Olim plebe valida, vel quum Patres pollerent, noscenda vulgi natura, et quibus modis temperanter haberetur; senatusque et optimationum ingenia, qui maxime perdidicerant, callidi temporum et sapientes credebantur. Annal. IV, 33.

In principatu, quanto magis neglecta, tanto magis studenda.

Converso statu, neque alia re Romana, quam si unus imperitet, hæc conquiri tradique in rem fuerit: quia pauci prudentia, honesta ab deterioribus, utilia ab noxiis, discernunt; plures aliorum eventis docentur. Annal. IV, 33.

XXXIII. ELOQUENTIA.

Ejus laus.

Eloquentiam bonarum artium principem. *Annal.* XI, 6.

Ante Neronem principes omnes eloquentia valere.

Adnotabant seniores primum ex iis, qui rerum potiti essent, Neronem alienæ facundiæ eguisse. Nam dictator Cæsar summis oratoribus æmulus; et Augusto prompta ac profluens, quæ deceret principem, eloquentia fuit. Tiberius artem quoque callebat, qua verba expenderet, tum validus sensibus, aut consulto ambiguus. Etiam Caii Cæsaris turbata mens vim dicendi non corrumpit. Nec in Claudio, quoties meditata dissereret, elegantiam requireres. Nero puerilibus statim annis, vividum animum in alia detorsit. Cælare, pingere, cantus, aut regimen equorum exercere: et aliquando carminibus pangendis, inesse sibi elementa doctrinæ ostendebat. *Annal.* XIII, 3.

*Nunquam tamen major eloquentia, quam ubi plus
licentiæ.*

Magna ista et notabilis eloquentia, alumna licentiæ, quam stulti libertatem vocabant, comes seditionum, effrenati populi incitamentum, sine obsequio, sine servitute, contumax, temeraria, arrogans, quæ in bene constitutis civitatibus non oritur. Quem enim oratorem Lacedæmonium, quem Crentensem accepimus? quarum civitatum severissima disciplina, et severissimæ leges traduntur. Ne Macedonum quidem ac Persarum, aut ullius gentis, quæ certo imperio contenta fuerit, eloquentiam novimus. Rhodii quidam, Athenienses plurimi, oratores exstiterunt: apud quos omnia populus, omnia imperiti, omnia, ut sic dixerim, omnes poterant. *Dialog. de Orat.* 40.

*Inde versa Romana republica, mutata est
eloquentia.*

Cassius Severus sordidæ originis, maleficæ vitæ, sed randi validus. *Annal.* IV, 21.

Is est, quem primum affirmant flexisse ab illa vetere atque directa dicendi via; non infirmitate ingenii, nec inscitia literum...., sed iudicio et intellectu: vidit namque, cum conditione temporum ac diversitate aurium, formam quoque ac speciem orationis esse mutandam. *Dialog. de Orat.* 19.

Senecæ fuit ingenium amœnum, et temporis ejus auribus commodatum. *Annal.* XIII, 3.

Quæstuosa eloquentia, infida est.

Ne fidem quidem integram manere, ubi magnitudo quæsum spectetur. *Annal.* XI, 6.

Venalis, perfida est.

Nec quidquam publicæ mercis tam venale fuit, quam advotorum perfidia. *Annal.* XI, 5.

Recens ejus usus.

Lucrosæ hujus et sanguinantis eloquentiæ usus recens malis moribus natus. *Dialog. de Orat.* 12.

Quid eloquentiam informet?

Infinitus labor, et quotidiana meditatio, et in omni genere adiorum exercitationes. *Dialog. de Orat.* 30.

*Iis artibus, non voce tantum, fama in posteros
paratur.*

Q. *Haterius*, familia senatoria, eloquentiæ, quoad vixit, celebratæ: monumenta ingenii ejus haud perinde retinentur. scilicet impetu magis, quam cura vigeat: utque aliorum editatio et labor in posterum valescit, sic *Haterii* canorum ud et profluens cum ipso simul extinctum est. *Annal.* I, 61.

XXXIV. HISTORIA.

Quod tempus scribendæ historiæ aptum?

Rara temporum felicitate, ubi sentire quæ velis, et quæ sentias dicere licet. Hist. I, 1.

Scriptoris munus.

Consilium mihi pauca de Augusto, et extrema tradere: mox Tiberii principatum, et cetera, sine ira et studio, quorum causas procul habeo. Annal. I, 1.

Mihi Galba, Otho, Vitellius, nec beneficio, nec injuria cogniti. Dignitatem nostram a Vespasiano inchoatam, a Tito auctam, a Domitiano longius provectam, non abnuerim: sed incorruptam fidem professis, nec amore quisquam, et sine odio dicendus est. Hist. I, 1.

Scriptoris vitia, adulatio et malignitas.

Ambitionem scriptoris facile averseris: obtrectatio et livor pronis auribus accipiuntur. Quippe adulationi sædum crimen servitutis, malignitati falsa species libertatis inest. Hist. I, 1.

Scriptoris pericula.

Reperies qui ob similitudinem morum, aliena malefacta sibi objectari putent: etiam gloria ac virtus infensos habet, ut nimis ex propinquo diversa arguens. Annal. IV, 33.

Historiæ materia.

Exsequi sententias haud institui, nisi insignes per honestum, aut notabili dedecore: quod præcipuum munus Annalium reor, ne virtutes sileantur, utque pravis dictis factisque ex posteritate et infamia metus sit. Annal. III, 65.

Non modo casus eventusque rerum, qui plerumque fortuiti sunt, sed ratio etiam causæque noscantur. Hist. I, 4.

Non sine usu fuerit introspicere illa primo aspectu levia, ex quæis magnarum sæpe rerum motus oriuntur. Ann. IV, 32.

Exemplis illustretur.

Hæc aliaque, ex veteri memoria petita, quotiens res locusque exempla recti, aut solatia mali, poscet, haud absurde memorabimus. Hist. III, 51.

Falsis auditionibus ne inquinetur.

Mihi tradendi arguendique rumoris *Drusum veneno a Tiberio enectum* caussa fuit, ut claro sub exemplo falsas auditiones depellerem, peteremque ab iis, quorum in manus cura nostra venerit, ne divulgata atque incredibilia, avide accepta, veris, neque in miraculum corruptis, antehabeant. Annal. IV, 11.

Germanici mors, non modo apud illos homines, qui tum agebant, etiam secutis temporibus vario rumore jactata: adeo maxima quæque ambigua sunt, dum alii quoquo modo audita pro compertis habent; alii vera in contrarium vertunt; et gliscit utrumque posteritate. Annal. III, 19.

Vitanda gentilitatis et antiquitatis studia.

Arminius Græcorum annalibus ignotus, qui sua tantum mirantur: Romanis haud perinde celebris, dum vetera extolimus, recentium incuriosi. Annal. II, 88.

Quæ fuit apud Romanos historiae sors?

Veteris populi Romani prospera vel adversa, claris scriptoribus memorata sunt: temporibusque Augusti dicendis non defuere decora ingenia, donec gliscente adulatione deterrentur. Tiberii, Caiique, et Claudii, ac Neronis res, florentibus ipsis, ob metum falsæ; postquam occiderant, recentibus odiis compositæ sunt. Annal. I, 1.

Dum stetit respublica, res populi Romani memorabantur pari eloquentia ac libertate. Postquam bellatum apud Actium, atque omnem potentiam ad unum conferri pacis interfuit, magna illa ingenia cessere. Simul veritas pluribus modis infracta; primum inscitia reipublicæ, ut alienæ, mox libidine

assentandi, aut rursus odio adversus dominantes : ita *neutris* cura posteritatis iuter infensos vel obnoxios. Hist. I, 1.

XXXV. PHILOSOPHIA.

Multiplex fuit et discors.

Nero etiam sapientiæ doctoribus tempus impertiebat post epulas, utque contraria adseverantium discordiæ eruebantur: nec deerant, qui voce vultuque tristi inter oblectamenta regia spectari cuperent. Annal. XIV, 16.

Pervulgata magis stoicorum placita.

Qui sola bona, quæ honesta ; mala tantum, quæ turpia: potentiam, nobilitatem, ceteraque extra animum, neque bonis, neque malis adnumerant. Hist. IV, 5.

Arrogantiæ tamen et turbaram accusabantur.

Adsumpta stoicorum arrogantia, sectaque, quæ turbidos et negotiorum appetentes faciat. Annal. XIV, 57.

Inter nova Faberones et Favonios veteri quoque reipublica ingenua nobilitas genuit. Ut imperium evertant, libertatem pervertent si perverterint, libertatem ipsam aggredientur. Annal. XVI, 22.

Certum magis Egnatii scelus.

Egnatius, cliens hic Sorani, et tunc emptus ad opprimendam auctoritatem stoicæ sectæ præferebat, habitu et ore ad exprimendam imaginem honesti exercitus, ceterum animo perfidiosus et subdolos, avaritiam ac libidinem occultans. Quæ postquam pecunia reclusa sunt, dedit exemplum præcavendi, quomodo fraudibus involutos aut flagitiis commaculatos, sic specie bonarum artium falsos et amicitie fallaces. Annal. XVI, 32.

Sapientis vera laus, ex sapientia modum retinere.

Memoria teneo, solitum ipsum (*Agricolam*) narrare, se in prima juvenia studium philosophiæ acrius, ultra quam

concessum Romano ac senatori, hausisse; ni prudentia matris incensum ac flagrantem animum coercuisset: scilicet sublime et erectum ingenium, pulchritudinem ac speciem excelsæ magnæque gloriæ vehementius, quam caute, adpetebat: mox mitigavit ratio et ætas: retinuitque, quod est difficillimum, ex sapientia modum. Vit. Agric. 4.

Falsum philosophiæ nomen, mathematici ¹.

Mathematici, genus hominum potentibus infidum, sperantibus fallax, quod in civitate nostra et vetabitur semper, et retinebitur. Hist. I, 22.

Per illicita et infanda irrepunt.

Multos secreta Poppææ mathematicos, pessimum principalis matrimonii instrumentum, habuerant. Hist. I, 22.

Illudunt obscuritate.

Cupidine ingenii humani libentius obscura credi. Hist. I, 22.

Sæpe Italia pulsi sunt.

Facta et de mathematicis magisque Italia pellendis senatus-consulta. Annal. II, 32.

De mathematicis Italia pellendis factum senatusconsultum atrox et irritum. Annal. XII, 52.

XXXVI. LIBERORUM EDUCATIO.

Plurimum valent parentes et locus.

Cn. Julii Agricolæ mater Julia Procilla fuit, raræ castitatis: in hujus sinu indulgentiaque educatus, per omnem

¹ Quum mathematicos hic legeris, ne cogites viros illos geometricarum naturaliumque rerum scientia percelebres, quales omnis ætas, nostra potissimum, tulit, studiorum dignitate et utilitate præstantissimos, sed Chaldæos, magos, ariolos, aliasque earum superstitionum pestes, qui se mathematicos dixere.

honestarum artium cultum pueritiam adolescentiamque trans-
egit. Arcebat eum ab illecebris peccantium, præter ipsius
bonam integramque naturam, quod statim parvulus sedem
æc magistram studiorum Massiliam habuerit, locum Græca
comitate et provinciali parcimonia mistum ac bene composi-
tum. Vit. Agric. 4.

Nocet plurimum urbs princeps.

Propria et pecularia hujus urbis vitia pene in utero ma-
tris concipi mihi videntur, histrionalis favor, et gladiatorum
equorumque studia; quibus occupatus et obsessus animus
quantulum loci bonis artibus relinquit? Dial. de Orat. 29.

Quæ apud Romanos valuit egregia educatio?

Suus cuique filius ex casta parente natus, non in cella
emptæ nutricis, sed gremio ac sinu matris educabatur; cujus
præcipua laus erat tueri domum et inservire liberis. Elige-
batur autem aliqua major natu propinqua, cujus probatis
spectatisque moribus omnis cujuspian familiæ soboles com-
mitteretur, coram qua neque dicere fas erat quod turpe dictu,
neque facere quod inhonestum factu videretur. Ac non studia
modo curasque, sed remissiones etiam lusumque puerorum
sanctitate quadam ac verecundia temperabat. Sic Corneliam
Gracchorum, sic Aureliam Cæsaris, sic Atiam Augusti ma-
trem, præfuisse educationibus, ac produxisse principes liberos
accepimus: quæ disciplina ac severitas eo pertinebat, ut sin-
cera et integra, et nullis pravitatibus detorta, uniuscujusque
natura, toto statim pectore adriperet artes honestas, et sive
ad rem militarem, sive ad juris scientiam, sive ad eloquentiæ
studium inclinasset, id solum ageret, id universum hauriret.
Dialog. de Orat. 28.

Quomodo postea corrupta educatio?

At nunc natus infans delegatur Græculæ alicui ancillæ,
cui adjungitur unus aut alter ex omnibus servis, plerumque
vilissimus, nec cuiquam serio ministerio accommodatus: ho-

in fabulis et erroribus teneri statim et rudes animi iniunguntur; nec quisquam in tota domo pensi habet, quid coram fante domino aut dicat, aut faciat: quando etiam ipsi parentes nec probitati, neque modestiæ parvulos adsuefaciunt, sed lasciviæ et dicacitati; per quæ paullatim impudentia irruit et sui alienique contemptus. Dialog. de Orat. 29.

Quid in tradendis præceptis peccatur?

Transeo prima discentium elementa, in quibus et ipsarum elaboratur: nec in auctoribus cognoscendis, nec in involvenda antiquitate, nec in notitia vel rerum, vel hominum, vel temporum satis operæ insumitur. Dialog. de Orat. 29.

Cur multas res docenda est juvenus?

Ipsa multarum artium scientia etiam aliud agentes nos docet, atque, ubi minime credas, eminent et excellit. Dialog. de Orat. 32.

Militaris educationis egregium specimen in Agricola.

Prima castrorum rudimenta in Britannia Suetonio Paullino, diligenti ac moderato duci approbavit; electus, quem contumernio æstimaret: nec Agricola licenter, more juvenum, qui militiam in lasciviam vertunt, neque sequiter ad voluptates et comæatus titulum tribunatus et incitiam retulit: sed noscere provinciam, nosci exercitui, discere a peritis, sequi optimos, nihil appetere jactatione: nihil ob formidinem recurre, simulque anxius et intentus agere. Vit. Agric. 5.

Philosophicæ, in Helvidio Prisco.

Helvidius Priscus ingenium illustre altioribus studiis juvenis admodum dedit: non, ut plerique, ut nomine magifico segne otium velaret, sed quo firmior adversus fortuita empulicam capesseret. Hist. IV, 5.

Forensis, in juvene oratore Romano.

Apud majores nostros juvenis ille, qui foro et eloquentiæ

parabatur, imbutus jam domestica disciplina, refertus honestis studiis, deducebatur a patre, vel a propinquis, ad eum oratorem, qui principem in civitate locum obtinebat: hunc sectari, hunc prosequi, hujus omnibus dictionibus interesse, sive in judiciis, sive in concionibus assuescebat, ita ut alterationes quoque excipere, et jurgiis interesse, utque sic dixerim, pugnare in prælio disceret. Magnus ex hoc usus, multum constantiæ, plurimum judicii juvenibus statim contingebat, in media luce studentibus, atque inter ipsa discrimina, ubi nemo impune stulte aliquid, aut contrarie dicit, quominus et judex respuat, et adversarius exprobret, ipsi denique advocati aspernentur. Igitur vera statim et incorrupta eloquentia imbuebantur. Dialog. de Orat. 34.

Præmaturis honoribus superbiunt adolescentium animi.

Tiberius monuit, ne quis adolescentium animos præmaturis honoribus ad superbiam extolleret. Annal. IV, 17.

XXXVII. FEMINÆ.

Quomodo apud Germanos feminæ septæ pudicitia?

Septæ pudicitia agunt, nullis spectaculorum illecebris, nullis convivorum irritationibus corruptæ. De Morib. German. 19.

Earum fortitudo.

Apud Germanos, quod præcipuum fortitudinis incitamentum est, non casus, nec fortuita conglobatio, turmam aut cuneum facit, sed familiæ et propinquitates; et in proximo pignora, unde feminarum ululatus audiri, unde vagitus infantium: hi cuique sanctissimi testes, hi maximi laudatores. Ad matres, ad conjuges vulnera ferunt: nec illæ numerare, aut exigere plagas pavent. Cibosque et hortamina pugnantibus gestant. Memoriam proditur quas damacies, inclinatas jam et labantes, a feminis restitutas, constantia precum et objectu pectorum, et monstrata cominus captivi-

tate, quam longe impatientius seminarum suarum nomine timent. De Morib. German. 7, 8.

In Agricola et ejus uxore egregium matrimonii exemplum.

Agricola Domitiam Decidianam splendidis natalibus ortam sibi junxit : idque matrimonium ad majora nitenti, decus ac robur fuit : vixeruntque mira concordia, per mutuam caritatem, et invicem se anteponendo, nisi quod in bona uxore tanto major laus, quanto in mala plus culpæ est. Vit. Agr. 6.

Romæ coercita seminarum libido.

Gravibus senatus decretis libido seminarum coercita, cautumque ne quæstum corpore faceret, cui avus, aut pater, aut maritus eques Romanus fuisset : nam Vistilia, prætoris familia genita, licentiam stupri apud ædiles vulgaverat; more inter veteres recepto, qui satis pœnarum adversum impudicas in ipsa professione flagitii credebant. Annal. II, 85.

Ex corruptis moribus, proditiões.

Drusi secreta, corrupta uxore, prodebantur. Ann. IV, 7.

Feminis credulitas ad gaudia.

Facili seminarum credulitate ad gaudia. Annal. XIV, 4.

Constantia in adversis.

Non tamen adeo virtutum sterile seculum, ut non et bona exempla prodiderit. Comitatus profugos liberos matres, secutus maritos in exsilia conjuges. Hist. I, 3.

Vigente republica, vetitæ feminæ maritos, qui ob magistratum in provincias proficiscerentur, comitari.

Haud enim frustra placitum olim, ne feminæ in socios aut gentes externas traherentur : inesse mulierum comitatu, quæ pacem luxu, bellum formidine morentur, et Romanum agmen ad similitudinem barbari incessus convertant. Non imbecillum tantum, et imparem laboribus sexum; sed si li-

centia adsit, sævum, ambitiosum, potestatis avidum. *Annal.* III, 33.

Id mutatum sub principibus, graviorque inde damna.

Cogitarent ipsi, quotiens repetundarum aliqui arguerentur, plura uxoribus objectari: his statim adhærescere deterrimum quemque provincialium: ab his negotia suscipi, transigi: duorum egressus coli, duo esse prætoria; pervicacibus magis et impotentibus mulierum jussis, quæ Oppiis quondam aliisque legibus constrictæ, nunc vinclis exsolutis, domos, fora, jam et exercitus regerent. *Annal.* III, 33.

Excusatum tamen et flagrantibus Urbis flagitiis, et feminarum principum exemplis.

Placuisse quondam Oppias leges, sic temporibus reipublicæ postulantis: remissum aliquid postea, et mitigatum, quia expedierit. Frustra nostram ignaviam alia ad vocabula transferri: nam viri in eo culpam, si femina modum excedat: porro ob unius aut alterius imbecillum animum, male eripi maritis consortia rerum secundarum adversarumque. Simul sexum natura invalidum deseri, et exponi suo luxu, cupidinibus alienis: vix præsentis custodia manere illæsa conjugia: quid fore, si per plures annos in modum discidii oblitterentur? Sic obviam irent iis quæ alibi peccarentur, ut flagitiorum Urbis meminissent. *Annal.* III, 34.

Addidit pauca Drusus de matrimonio suo: nam principibus adeunda sæpius longinqua imperii. Quotiens divum Augustum in Occidentem atque Orientem meavisse, comite Livia? se quoque in Illyricum profectum; et si ita conducat, alias ad gentes iturum, haud semper æquo animo, si ab uxore carissima et tot communium liberorum parente divelleretur. *Annal.* III, 34.

VARIIS FEMINARUM PRINCIPUM MORES.

Livia Augusta, solers femina.

Sanctitate domus, priscum ad morem; comis ultra quam antiquis feminis probatum; mater impotens, uxor facilis, et in omnibus artibus mariti, simulatione filii, bene composita. Ann. I, 1.

Agrippina, Germanici uxor, fortissima.

Ingenium animi, pudicitia impenetrabili, æqui impatiens, dominandi avida, virilibus curis feminarum vitia exuerat. Annal. I, 69; IV, 12; VI, 25.

Livia, Germanici soror, uxor Drusi, atrox.

Soror Germanici, formæ initio ætatis indecoræ, mox pulchritudine præcelsabat. Hanc *Sejanus*, ut amore incensus, adulterio pellexit: et postquam primi flagitii potitus est (neque femina amissa pudicitia alia abnuerit), ad conjugium accessit, consortium regni, et necem mariti impulit. Atque illa non avunculus Augustus, socer Tiberius, ex Druso liberi, que ac majores et posteros municipali adultero fœdabat; et pro honestis et præsentibus, flagitiosa et incerta exspectaret. Annal. IV, 3.

Lepida et Agrippina, Neronis mater, infames.

Nec forma, ætas, opes multum distabant, et utraque immodica, infamis, violenta, haud minus vitiis æmulabantur, quam si qua ex fortuna prospera acceperant. Annal. XII, 65.

Poppæa, sub Nerone, magnorum reipublicæ malorum causa.

Huic mulieri cuncta alia fuere, præter honestum animum. Quippe mater ejus, ætatis suæ feminas pulchritudine supergressa, gloriam pariter et formam dederat. Opes claritudini generis sufficiebant. Sermo comis, nec absurdum ingenium: modestiam præferre, et lascivia uti: rarus in publicum egressus.

sus; idque velata parte oris, ne satiaret aspectum, vel quia sic decebat. Famæ nunquam pepercit, maritos et adulteros non distinguens: neque affectui suo aut alieno obnoxia, unde utilitas ostenderetur, illuc libidinem transferebat. Ann. XIII, 45.

Galeria, uxor Vitellii, Sextilia, ejus mater, laudata feminæ.

Galeria, imperatoris uxor, non immixta tristibus: et pari probitate, mater Vitelliorum, Sextilia, antiqui moris. Dixisse quin etiam, ad primas filii sui epistolas, ferebatur, non Germanicum a se, sed Vitellium genitum. Nec ullis postea fortunæ inlecebris, aut ambitu civitatis, in gaudium evicta, domus suæ tantum adversa sensit. Hist. II, 64.

XXXVIII. FAMILIÆ.

Distinguebantur censu.

Distinctos senatus et equitum census, non quia diversi natura, sed ut locis, ordinibus, dignationibus antissent. Annal. II, 33.

Quæ a Tiberio levatæ aut multatæ?

Ut honestam innocentium paupertatem levavit, ita prodigos et ob flagitia egentes movit senatu, aut sponte cedere passus est. Annal. II, 48.

Juvabat quoque Augustus, ne clarissimæ familiæ extinguerentur.

M. Hortalus, nepos oratoris Hortensii, illectus a divo Augusto liberalitate decies sestertii ducere uxorem, suscipere liberos, ne clarissima familia extingueretur. Annal. II, 37.

Idem Hortalus, quatuor filiis ante limen curiæ adstantibus, ausus in senatu, præsentem principem, loco sententiæ pecuniam petere, repulsam a Tiberio passus est: leve tamen solamen filiis additum.

Si quantum pauperum est venire huc, et liberis suis pe-

pecunias cœperint, singuli nunquam exsatiabuntur, publica deficiet: nec sane ideo a majoribus concessum est, si aliquando relationem, et quod in commune conducatur sententiæ proferre, ut privata negotia, res familiares nos hic angeamus, cum invidia senatus et principum, sive lserint largitionem, sive abnuerint. Non enim preces sunt, sed efflagitatio intempestiva quidem et improvisa, non aliis de rebus convenerint patres, consurgere, et nunc atque ætate liberum suorum urgere modestiam senatus, neminem vim in me transmittere, ac velut perfringere ærarium: sed si ambitione exhauserimus, per scelera supplendum. Dedit tibi, Hortale, divus Augustus pecuniam, sed non pellatus, nec ea lege ut semper daretur. Languescet aliq-industria, intendetur socordia, si nullus ex se metus, spes; et securi omnes aliena subsidia expectabunt, sibi vi, nobis graves. . . . *Hæc quum respondisset Hortalo, didit Tiberius, ceterum si patribus videretur, daturum li-ducenâ sestertia singulis, qui sexus virilis essent. Egere grates; siluit Hortalus, pavore, an avitæ nobilitatis etiam angustias fortunæ retinens: neque miseratus est posthac ærius, quamvis domus Hortensii pudendam ad inopiam beretur. Annal. II, 38.*

Fuit etiam severitas sub Claudio principe.

audati oratione principis, qui ob angustias familiares or- senatorio sponte cederent, motique qui remanendo im- entiam paupertati adjicerent. Annal. XII, 52.

Egestas vitiorum ferax.

ob egestatem et metum ex flagitiis maxima peccandi neces- do. Annal. III, 40.

Prona in audaciam.

ullam inopem, unde præcipuam audaciam. Annal. I, 57.

Ipse metus paupertatis agit in scelera.

Insigne scelus senatoria audacia admisit Marcellus, Asinio Pollione proavo clarus, neque morum spernendus habebatur, nisi quod paupertatem præcipuum malorum credebat. . . . Marcellum memoria majorum, et preces Cæsaris, pœnæ magis, quam infamiæ exemere. Annal. XIV, 40.

Nero prodigis donationibus imperium exhaustis, familias non locupletavit.

Sub Galba principe, proxima pecuniæ cura: et cuncta scrutantibus justissimum visum est, inde repeti, unde inopiæ causa erat. Bis et vicies millies sestertium donationibus Nero effuderat. Appellari singulos jussit, decuma parte liberalitatis apud quemque eorum relicta. At illis vix decumæ super portiones erant: iisdem erga aliena sumptibus, quibus sua prodegerant, quum rapacissimo cuique ac perditissimo non agri, aut fenus, sed sola instrumenta vitiorum manerent. Exactioni triginta equites Romani præpositi; novum officii genus, et ambitu ac numero onerosum: ubique hasta, et sector, et inquieta Urbs auctionibus. Attamen grande gaudium, quod tam pauperes forent, quibus donasset Nero, quam quibus abstulisset. Hist. I, 20.

Vitia et turbarum causas fecit.

Mortuo Nerone, plebs sordida et circo ac theatris sueta, simul deterrimi servorum, aut qui, adesis bonis, per dedecus Neronis alebantur, mæsti et rumorum avidi. Hist. I, 4.

Familii, quæ et usura et usuræ remediis laborabant, egregie subvenit Tiberius.

Multi fortunis provolvebantur: eversio rei familiaris dignitatem ac famam præceps dabat: donec opem tulit Cæsar, disposito per mensas millies sestertio, factaque mutuandi copia sine usuris per triennium, si debitor populo in duplum prædiis cavisset. Sic resecta fides, et paullatim privati quoque creditores reperti. Annal. VI, 17.

Eadem Tiberii cura in calamitatibus.

Asperrima in Sardonios lues plurimum in eosdem misericordiae traxit : nam centies sestertium pollicitus Cæsar , et quantum ærario aut fisco pendebant , in quinquennium remisit. Magnetes a Sipylo , proximi damno ac remedio habiti , Temnios , Philadelphenos . . . Hierocæsaream , Myrinam , Cymen , Tmolium , levari idem in tempus tributis , mittique ex senatu placuit , qui præsentia spectaret , refoveretque. Delectus est M. Aletus e prætoriiis , ne consulari obtinente Asiæ , æmulatio inter pares et ex eo impedimentum oriretur. -Annal. II, 47.

XXXIX. SERVI, LIBERTI.

Servi, infidum hominum genus.

Fluxa servitorum fides. Hist. IV, 23.

Tanto magis laudandi, si iis sit fides.

Non tamen adeo virtutum sterile seculum , ut non et bona exempla prodiderit . . . Contumax , etiam adversus tormenta , servorum fides. Hist. I, 3.

Liberti sunt serviles.

Libertorum servilia ingenia. Annal. II, 12.

Dominorum fortuna arrogantes.

Libertis quoque ac janitoribus ejus (*Sejani*) notescere , pro magnifico accipiebatur. Annal. VI, 8.

Adulationibus corrupti.

Pallanti prætoria insignia , et centies quinquagies sestertium censuit consul designatus Barea Soranus : additum a Scipione Cornelio , grates publice agendas , quod regibus Arcadiæ ortus , veterrimam nobilitatem usui publico postponeret , seque inter ministros principis habere sineret. Adseveravit Claudius , contentum honore Pallantem , intra priorem paupertatem subsistere. Et fixum est ære publico senatuscon-

sultum, quo libertinus sestertii ter millies possessor, antiquæ parcimonie laudibus cumulabatur. *Annal.* XII, 53.

Imperiosi.

Claudius libertos, quos rei familiari præfecerat, sibi quæ et legibus adæquavit. *Annal.* XII, 60.

Vani.

Nam et hi malis temporibus partem se reipublicæ faciunt. *Annal.* I, 76.

Venales.

Afferebant venalia cuncta præpotentes liberti. *Hist.* I, 7.
*In Tigellino magnum documentum quam fœda obscuri
 pravisque hominibus studia, fortuna, sors.*

Sophonius Tigellinus, obscuris parentibus, fœda pueritia, impudica senecta, præfecturam vigilum et prætorii, et alia præmia virtutum, quia velocius erat vitiis adeptus, crudelitatem mox, deinde avaritiam, et virilia scelera exercuit, corrupto ad omne facinus Nerone, quædam ignaro ausus, ac postremo ejusdem desertor ac proditor. Unde non alium pertinacius ad pœnam flagitavere, diverso affectu, quibus odium Neronis inerat, et quibus desiderium. Apud Galbam T. Vinii potentia defensus, prætexentis servatam ab eo filiam; et haud dubie servaverat, non clementia (quippe tot interfectis), sed effugio in futurum, quia pessimus quisque, diffidentia præsentium mutationem pavens, adversus publicum odium privatam gratiam præparat: unde nulla innocentie cura, sed vices impunitatis. Eo infensior populus, addita ad vetus Tigellini odium recenti T. Vinii invidia: concurrere e tota Urbe in palatium ac fora, et ubi plurima vulgi licentia, in circum ac theatra effusi, seditiosis vocibus obstrepere: donec Tigellinus, accepto apud Sinuessanas aquas supremæ necessitatis nuntio, inter supra concubinarum, et oscula, et deformes moras, sectis novacula faucibus, infamem vitam scævavit etiam exitu sero et inhonesto. *Hist.* I, 72.

XL. VITA.

Egregia vita, quæ incorrupta.

Meminissent C. Asinii et Messalæ, ac recentiorum Arruntii et Æsernini ad summa provectorum incorrupta vita et facundia. Annal. XI, 6.

Beata, non ex opibus, sed ex morum constantia.

Neque mala, vel bona, quæ vulgus putet: multos qui conflictari adversis videantur, beatos; ac plerosque, quamquam magnas per opes, miserrimos: si illi gravem fortunam constanter tolerant, hi prospera inconsulte utantur. Ann. VI, 22.

Vitæ claritatem imminuit nimia vivendi cupido.

Maroboduus consenuit, multum imminuta claritate ob nimiam vivendi cupidinem. Annal. II, 63.

Magni etiam animi spe vitæ franguntur.

Super tædium malorum, etiam spe vitæ; quæ plerumque magnos animos infringit. Hist. V, 26.

Quo duriora sunt tempora, eo magis firmandus animus.

Specta juvenis.... in ea tempora natus es, quibus firmare animum expediat constantibus exemplis. Annal. XVI, 35.

XLI. MORS.

Vita per virtutem acta, mortis solamen.

Seneca moriens uxorem rogat oratque temperaret dolori, ne æternum susciperet, sed in contemplatione vitæ per virtutem actæ desiderium mariti solatiis honestis toleraret. Ann. XV, 63.

Est mortis distinctio.

Mortem omnibus ex natura æqualem, oblivione apud posteros vel gloria distingui. Hist. I, 21.

343 C. CORNELII TACITI POLITICA.

Est quoque opportunitas.

Felix Agricola non vitæ tantum claritate, sed etiam opportunitate mortis. Vit. Agric. 45.

Vita etiam potior.

Honesta mors turpi vita potior. Vit. Agric. 33.

Virtus morti superstes.

Multos veterum, velut inglorios et ignobiles, oblivio obruet; Agricola, posteritati narratus et traditus, superstes erit. Vit. Agric. 46.

Ea non imaginibus, sed moribus exprimitur.

Ut vultus hominum, ita simulacra vultus imbecilla ac mortalia sunt; forma mentis æterna, quam tenere et exprimere, non per alienam materiam et artem, sed tuis ipse moribus possis. Vit. Agric. 46.

Quæ defunctis amicis præstanda.

Non hoc præcipuum amicorum munus est, prosequi decessum ignavo questu: sed quæ voluerit, meminisse; quæ voluerit, exsequi. Annal. II, 71.

POLITICORUM FINIS.

XEMPLA IMITATIONIS

E TRAGOEDIIS

VARIORUM POETARUM GALLORUM

COLLECTA.

EXEMPLA IMITATIONIS

E TRAGOEDIA P. CORNEILLE,

QUAM OTHONEM INSCRIPSIT, .

EXCERPTA.

EA fuit semper optimorum scriptorum maxima laus, ut apud posteros irent in exempla, et, circumactis diu ætatibus, inter gentes moribus et eloquio dissimiles, animos sui simillimos efformarent, dubiamque ingenii lauream facerent. Hac gloria apud Romanos enituit Homerus, quum altos Virgiliti spiritus exsuscitasset. Hac inclaruit apud nos Tacitus, quum duos poetas, quos in arte sua summos suspiciamus, Petrum *Corneille* et Joannem *Racine*, principum Romanorum arcana eorumque dominationis instrumenta ita docuisset, ut, eo duce et auspice, in rei politicæ præceptores regumque doctores statim evaserint. Hæc Broterius (in not. et emend. ad lib. XIII Annal. c. 2); at nos ingratum lectori facturos non credidimus, si ea, quæ passim in notis ille inseruit sparsitque, imitationis exempla in unum placeret congerere a cetero commentationum Latinarum tenore separata, et loca quæ, ut ait, multitudine deterritus exscribere refugit, suppleremus, atque insuper collecta e tragœdiis recentiorum auctorum alia haud spernenda quidem exempla adderemus, ad delectandum pariter pariterque monendum, quisquis rei literariæ studet, aptissima.

Rursus Broterius: Ut apud Gallos Petrus *Corneille* fuit tragœdiæ patens, ita vir divini ingenii quantum in Taciti imitatione posset esse emolumentum primus edocuit. Hac in re, ut in aliis plurimis, ejus vestigia secutus Joannes *Racine*, aliquot post annis tragœdiam *Britannicum* scripsit, ibique ad ingenii sui modulum, nec adultas virtutes, nec adulta vitia, multa cum laude expressit. Petrus *Corneille*, animosior, vividoque pectore Romanorum animorum vim sensusque complexus, Othonem, grandius argumentum, selegerat*. In tota tragœdia nihil nisi Romanum. Unde

* Pace Broterii dixerim, nusquam animosior grandiorque quam apud Joann. *Racine* imperialium flagitiorum representatio.

hæc sicut poeta hausert manifestum facit ipsa tragœdiæ præfatio, qua de Tacito egregie commendat, et se interpretem potius, quam imitatorum præfatur: *Le sujet (de cette tragédie) est tiré de Tacite, qui commente ses Histoires par celle-ci. . . . Les caractères de ceux que j'y fais parler, sont les mêmes que chez cet incomparable auteur, que j'ai traduit dans la mesure à été possible.* Verum ut hæc egregia artis specimina pateant, præfatio hæc Petrus Corneille proponendus, Taciti deinde loca subdentur.

ALBIN.

On s'étonne de voir qu'un homme tel qu'Othon,
 Othon, dont les hauts faits soutiennent le grand nom,
 Daigne d'un Vinius se réduire à la fille, ¹
 S'attache à ce consul, qui ravage, qui pille,
 Qui peut tout, je l'avoue, auprès de l'empereur,
 Mais dont tout le pouvoir ne sert qu'à faire horreur, ²
 Et détruit d'autant plus, que plus on le voit croître,
 Ce que l'on doit d'amour aux vertus de son maître. ³

OTTHON.

Sitôt que de Galba le sénat eut fait choix,
 Dans mon gouvernement j'en établis les lois,
 Et je fus le premier qu'on vit au nouveau prince
 Donner toute une armée et toute une province:
 Ainsi je me comptais de ses premiers suivans. ⁴
 Mais déjà Vinius avait pris les devants;
 Martian l'affranchi, dont tu vois les pillages,
 Avait avec Lacus fermé tous les passages;
 On n'approchait de lui que sous leur bon plaisir; ⁵
 J'eus donc pour m'y produire un des trois à choisir.
 Je les voyais tous trois se hâter sous un maître,

¹ *Vinius pro M. Othone. . . . Vinio vidua filia, caelebs Otho; gener ac socer destinabantur.* Hist. I, 13.

² *Vinius in dies quanto potentior, eodem actu inuisior erat.* Hist. I, 12.

³ *Invalidum senem T. Vinius et Cornelius Laco, alter deterrimus mortalium, alter ignavissimus, odio flagitiorum oneratum, contemptu inertie destruebant.* Hist. I, 6.

⁴ *Otho, comiter administrata provincia, primus in partes transgressus, nec segnis, et, donec bellum fuit, inter præsentis splendidissimus.* Hist. I, 13.

⁵ *Potentia principatus divisa in T. Vinium, consulem, et Cornelium Laconem, prætorii præfectum. Nec minor gratia Icelo, Galbae liberto, quem annulis donatum, equestri nomine Martianum vocitabant.* Hist. I, 13.

Qui, chargé d'un long âge, a peu de temps à l'être ;¹
 Et tous trois à l'envi s'empresser ardemment
 A qui dévorerait ce règne d'un moment.²
 Jeus horreur des appuis qui restaient seuls à prendre,
 J'espérai quelque temps de m'en pouvoir défendre :
 Mais quand Nymphidius, dans Rome assassiné,³
 Fit place au favori qui l'avait condamné ;
 Que Lacus, par sa mort, fut préfet du prétoire ;
 Que, pour couronnement d'une action si noire,⁴
 Les mêmes assassins surent encor percer
 Varron, Turpilian, Capiton et Macer ;
 Je vis qu'il était temps de prendre mes mesures,
 Qu'on perdait de Néron toutes les créatures,
 Et que, demeuré seul de toute cette cour,
 A moins d'un protecteur, j'aurais bientôt mon tour.⁵

ACTE I, SCÈNE I.

VINIUS.

Galba vieil et cassé, qui se voit sans enfans,
 Croit qu'on méprise en lui la faiblesse des ans
 Et qu'on ne peut aimer à servir sous un maître,
 Qui n'aura pas loisir de le bien reconnaître.
 Il voit de toutes parts du tumulte excité :
 Le soldat en Syrie est presque révolté.
 Vitellius avance avec sa force unie
 Des troupes de la Gaule et de la Germanie.
 Ce qu'il a de vieux corps le souffre avec ennui,

¹ *Jam afferebant venalia cuncta præpotentes liberti : servorum manus vitis avidæ, et, tamquam apud senem, festinantes.* Hist. I, 7.

² *Precarium seni imperium et brevi transiturum.* Hist. I, 52.

³ *Nymphidius quidem in ipso conatu oppressus.* Hist. I, 5.

⁴ *Interfectis Cingonio Varrone, consule designato, et Petronio Turpino, consulari : ille, ut Nymphidii socius, hic, ut dux Neronis, inauditi que indefensi, tamquam innocentes, perierant.* Hist. I, 6. *Macrum, in frica... jussu Galbæ... Capitonem in Germania... interfecerant.* ist. I, 7.

⁵ *Otho fingeat et metum, quo magis concupisceret.* Hist. I, 21.

⁶ *Ipsa ætas Galbæ irrisui ac fastidio erat.* Hist. I, 7.

⁷ *Post nuntios Germanicæ seditionis... anxius quonam exercituum vis umperet, ne urbano quidem militi confisus, quod remedium unicum rebar, comitia imperii transigit.* Hist. I, 14.

Tous les prétoriens murmurent contre lui, ¹
 De leur Nymphidius l'indigne sacrifice
 De qui se l'immola leur demande justice ;
 Il le sait, et prétend par un jeune empereur
 Ramener les esprits et calmer leur fureur.
 Il espère un pouvoir ferme, plein et tranquille,
 S'il nomme pour César un époux de Camille ; ²
 Mais il balance encor sur ce choix d'un époux,
 Et je ne puis, Seigneur, m'assurer que sur vous.
 J'ai donc pour ce grand choix vanté votre courage,
 Et Lacus à Pison a donné son suffrage.
 Martian n'a parlé qu'en termes ambigus ;
 Mais sans doute il ira du côté de Lacus. . . . ³
 Mais il nous faut le trône, ou renoncer au jour. . . .
 Seigneur, quand pour l'empire on s'est vu désigner,
 Il faut, quoi qu'il arrive, ou périr, ou régner. . . . ⁴

OTHOX.

Non, Seigneur ; mais Poppée était une infidelle
 Qui n'en voulait qu'au trône, et qui m'aimait moins qu'elle.
 Ce peu qu'elle eut d'amour ne fit du lit d'Othon
 Qu'un degré pour monter à celui de Néron.
 Elle ne m'épousa qu'afin de s'y produire,
 D'y ménager sa place au hasard de me nuire :
 Aussi j'en fus banni sous un titre d'honneur ;
 Et pour ne me plus voir, on me fit gouverneur. ⁵

¹ *Miles urbanus . . . pronus ad novas res, scelere insuper Nymphidii Sabini præfecti, . . . agitatur. Et Nymphidius quidem in ipso conatu oppressus : sed, quamvis capite defectionis ablato, manebat plerisque militum conscientia ; nec deerant sermones, « senium atque avaritiam Galbæ » increpantium. Hist. I, 5.*

² *Audita adoptione, desinam videri senex ; quod nunc mihi unum obicitur. Hist. I, 16.*

³ *Vinius pro M. Othone : Laco atque Icelus consensu non tam unum aliquem fovebant, quam alium. Hist. I, 13. . . . Laco Pisonem fovebat. Hist. I, 14.*

⁴ *Confugiendum est ad imperium. Hist. II, 76. Suspectum semper invisumque dominantibus, qui proximus destinaretur. Hist. I, 21.*

⁵ *Erat in civitate Sabina Poppæa. . . . Huic mulieri cuncta alia fuere, præter honestum animum. . . . Sermo comis, nec absurdum ingenium : modestiam præferre et lascivia uti. . . . Famæ nunquam pepercis, mariti*

VIRIUS.

Hé bien , si cet amour a sur vous tant de force ,
Régnez : qui fait des lois peut bien faire un divorce.
Du trône on considère enfin ses vrais amis ;
Et quand vous pourrez tout , tout vous sera permis. ¹

ACTE I, sc. 3.

LACUS.

Il sait trop ménager ses vertus et ses vices.
Il était sous Néron de toutes ses délices :
Et la Lusitanie a vu ce même Othon
Gouverner en César , et juger en Caton. ²

ACTE II, sc. 4.

GALBA.

Quand la mort de mes fils désola ma famille ,
Ma nièce , mon amour vous prit dès-lors pour fille ;
Et regardant en vous les restes de mon sang ,
Je flattai ma douleur en vous donnant leur rang .
Rome , qui m'a depuis chargé de son empire ,
Quand sous le poids de l'âge à peine je respire ,
A vu ce même amour me le faire accepter ,
Moins pour me seoir si haut que pour vous y porter : ³
Non que , si jusque-là Rome pouvait renaitre ,
Qu'elle fût en état de se passer de maître ,
Je ne me crusse digne en cet heureux moment
De commencer par moi son rétablissement ; ⁴

illos non distinguens : neque affectui suo , aut alieno obnoxia : unde is ostenderetur , illuc libidinem transferebat . . . Igitur eam . . . Otho cit , juventa ac luxu , et quia flagrantissimus in amicitia Neronis haur. Annal. XIII , 45. Accepto ad Neronem aditu , Poppæa primum landimenta et artes valescere , « imparem cupidini et forma Neronis im » simulans . . . Dejicitur familiaritate sueta , post congressu et tatu , Otho ; et postremo , ne in urbe æmulatus ageret , provinciæ Lusitanie præficiatur. Annal. XIII , 46.

Adulteria , matrimonia , ceterasque regnorum libidines , avido talium , deret , ut sua ostentantes. Hist. I , 22.

Pueritiam incuriose , adolescentiam petulanter egerat , gratus Neroni latione luxu . . . Comiter administrata provincia . . . Hist. I , 13.

Hæc cl. Corneille ex Tacit. Hist. I , 15 , imitatus est.

si immensum imperii corpus stare ac librari sine rectore posset , dignus , a quo respublica inciperet. Hist. I , 16.

Mais cet empire immense est trop vaste pour elle,
 A moins que d'une tête un si grand corps chancelle;
 Et pour le nom des rois son invincible horreur
 S'est d'ailleurs si bien fait aux lois d'un empereur,
 Qu'elle ne peut souffrir, après cette habitude,
 Ni pleine liberté, ni pleine servitude. ¹
 Elle veut donc un maître, et Néron condamné
 Fait voir ce qu'elle veut en un front couronné.
 Vindex, Rufus, ni moi, n'avons causé sa perte;
 Ses crimes seuls l'ont faite, et le ciel l'a soufferte..... ²
 Jusques à ce grand coup, un honteux esclavage
 D'une seule maison nous faisait l'héritage :
 Rome n'en a repris, au lieu de liberté,
 Qu'un droit de mettre ailleurs la souveraineté; ³
 Et laisser après moi dans le trône un grand homme,
 C'est tout ce qu'aujourd'hui je puis faire pour Rome..... ⁴
 Jule et le grand Auguste ont choisi dans leur sang,
 Ou dans leur alliance, à qui laisser ce rang :
 Moi, sans considérer aucun nœud domestique,
 J'ai fait ce choix comme eux, mais dans la république; ⁵
 Je l'ai fait de Pison, c'est le sang de Crassus;
 C'est celui de Pompée, il en a les vertus;
 Et les fameux héros dont il suivra la trace,
 Joindront de si grands noms aux grands noms de ma race. ⁶

ACTE III, sc. 3.

¹ *Neque enim hic, ut in ceteris gentibus, quæ regnantur, certa dominorum domus, et ceteri servi: sed imperaturus es hominibus, qui nec totam servitutem pati possunt, nec totam libertatem.* Hist. I, 16.

² *Sit ante oculos Nero, quem, longa Cæsarum serie tumentem, non Vindex cum inermi provincia, aut ego cum una legione, sed sua immanitas, sua luxuria, cervicibus publicis depulere.* Hist. I, 16.

³ *Sub Tiberio et Caio et Claudio unius familiæ quasi hereditus fuimus: loco libertatis erit, quod eligi cœpimus.* Hist. I, 16.

⁴ *Nunc eo necessitatis jam pridem ventum est, ut nec mea senectus conferre plus populo Romano possit, quam bonum successorem, nec tua plus juvenia, quam bonum principem.* Hist. I, 16.

⁵ *Augustus in domo successorem quæsivit; ego, in republica.* Hist. I, 15.

⁶ *Mihi egregium erat, Cn. Pompeii et M. Crassi sobolem in penates meos adsciscere, et tibi insigne, Sulpicia ac Lutatia decora nobilitati tuæ adjecisse.* Hist. I, 15.

E TRAGOEDIA P. CORNEILLE. 551

CAMILLE.

D'une vertu sauvage on craint un dur empire. ¹

ACTE III, sc. 3.

ante Albiane dixerat de eodem Pisono (act. III, sc. 1) :

Sa probité stupide, autant comme farouche.

GALBA.

Sa vertu, plus solide et tout inébranlable,
Nous fera, comme Auguste, un siècle incomparable,
Où l'autre, par Néron dans le vice abîmé,
Ramènera ce luxe où sa main l'a formé,
Et tous les attentats, et l'infâme licence
Dont il osa souiller la suprême puissance. ²

ACTE III, sc. 3.

ongior sim, alia multa omiserim, egregia tamen; ea maxime, qui-
milla, ad Othonis, quam ad Pisonis amorem prouior, utriusque
ex Tacito Annal. XIII, 46, et Hist. I, 13 et 14, vivide exprimit. De
tragoedia pauca tantum ac præcipua seligam.

VINIUS *Othonem ad capessendum imperium hortatur.*

Saisissez-vous d'un trône où le ciel vous destine ;
Et, pour choisir vous-même avec qui le remplir,
A vos heureux destins aidez à s'accomplir. ³

L'armée a vu Pison, mais avec un murmure
Qui semblait mal goûter ce qu'on vous fait d'injure ; ⁴
Galba ne l'a produit qu'avec sévérité,
Sans faire aucun espoir de libéralité. ⁵

Il pouvait, sous l'appât d'une feinte promesse,
Jeter dans les soldats un moment d'allégresse ; ⁶

Estimatione recta severus, deterius interpretantibus tristior, habe-
Hist. I, 14.

æque enim relatu virtutum in comparatione Othonis opus est. Vitia,
solis gloriatur, evertere imperium, etiam quum amicum imperatoris
Hist. I, 30.

Novos motus et clarum Othoni annum, observatione siderum, » affir-
Hist. I, 22.

er ceteros mæstitia ac silentium. Hist. I, 18.

ec ullum orationi aut lenocinium addit aut pretium. Hist. I, 18.

instat, potuisse conciliari animos quantulacunque parci senis libera-
Hist. I, 18.

Mais il a mieux aimé hautement protester
 Qu'il savait les choisir, et non les acheter. ¹
 Ces hautes duretés, à contre-temps poussées,
 Ont rappelé l'horreur des cruautés passées,
 Lorsque d'Espagne à Rome il sema son chemin
 De Romains immolés à son nouveau destin;
 Et qu'ayant de leur sang souillé chaque contrée,
 Par un nouveau carnage il y fit son entrée. ²

ACTE IV, sc. 2.

Discordes vero Vinii et Laconis sententiæ, quibus infelix Galba præceps in exitium agitur, quanta vi expressæ!

GALBA.

..... Hé bien, quelles nouvelles?
 Qu'apprenez-vous tous deux du camp de nos rebelles?

VINIUS.

Que ceux de la marine et les Illyriens
 Se sont avec chaleur joints aux prétoriens; ³
 Et que des bords du Nil les troupes rappelées
 Seules par leurs fureurs ne sont point ébranlées. ⁴

LACUS.

Tous ces mutins ne sont que de simples soldats;
 Aucun des chefs ne trempe en leurs vains attentats:
 Ainsi, ne craignez rien d'une masse d'armée
 Où déjà la discorde est peut-être allumée. ⁵
 Sitôt qu'on y saura que le peuple à grands cris
 Veut que de ces complots les auteurs soient proscrits,

¹ *Accessit Galbæ vox, pro republica honesta, ipsi anceps, « legi a se militem, non emi. »* Hist. I, 5.

² *Tardum Galbæ iter et cruentum. . . . Introitus in Urbem, trucidatis tot millibus inermium militum, infaustus omine.* Hist. I, 6. ,

³ *Legio classica, nihil cunctata, prætorianis adiungitur. Illyrici exercitus electi Celsum ingestis pilis proturbant.* Hist. I, 31.

⁴ *Germanica vexilla diu nutavere; invalidis adhuc corporibus et placatis animis, quod eos, a Nerone Alexandriam præmissos, atque inde rursus longa navigatione ægros, impensiore cura Galba refovebat.* Hist. I, 31.

⁵ *Gregarius miles cavere insuper præpositos jubebat.* Hist. I, 36. *Nullo tribunorum centurionumve adhortante, sibi quisque dux et instigator; et præcipuum pessimorum incitamentum, quod boni marebant.* Hist. I, 38.

Que du perfide Othon il demande la tête,¹
 La consternation calmera la tempête;
 Et vous n'avez, Seigneur, qu'à vous y faire voir
 Pour rendre d'un coup d'œil chacun à son devoir.

GALBA.

Irons-nous, Vinius, hâter par ma présence
 L'effet d'une si douce et si juste espérance ?²

VINIUS.

Ne hasardez, Seigneur, que dans l'extrémité³
 Le redoutable effet de votre autorité.
 Alors qu'il réussit, tout fait jour, tout lui cède;
 Mais aussi, quand il manque, il n'est plus de remède.
 Il faut, pour déployer le souverain pouvoir,
 Sûreté tout entière ou profond désespoir;
 Et nous ne sommes pas, Seigneur (à ne rien feindre),
 En état d'oser tout, non plus que de tout craindre.
 Si l'on court au grand crime avec avidité,
 Laissez-en ralentir l'impétuosité:
 D'elle-même elle avorte, et la peur des supplices
 Arme contre le chef ses plus zélés complices.
 Un salutaire avis agit avec lenteur.⁴

LACUS.

Un véritable prince agit avec hauteur:
 Et je ne conçois point cet avis salutaire,
 Quand on couronne Othon, de le regarder faire.
 Si l'on court au grand crime avec avidité,
 Il en faut réprimer l'impétuosité,
 Avant que les esprits, qu'un juste effroi balance,
 S'y puissent enhardir sur notre nonchalance;

iversa jam plebs palatium implebat, mixtis servitiis, et dissono claudem Othonis et conjuratorum exitium » (sed tempore Petri lie edebatur exsilium) poscentium. Hist. I, 32.

ilbam duæ sententiæ distinebant. Hist. I, 32.

Vinius, « manendum intru domum, opponenda servitia, firmandos, non eundum ad iratos » censebat. Hist. I, 32. *Placuit, « pertentari n cohortis, quæ in palatio stationem agebat: nec per ipsum Galbam; utegra auctoritas majoribus remediis servabatur. »*

elera impetu, bona consilia mora, valescere. Hist. I, 32.

EXEMPLA IMITATIONIS

Et prennent le dessus de ces conseils prudents,
Dont on cherche l'effet quand il n'en est plus temps. ¹

VINIUS.

Vous détruirez toujours mes conseils par les vôtres :²
Le seul ton de ma voix vous en inspire d'autres ;
Et, tant que vous aurez ce rare et haut crédit,
Je n'aurai qu'à parler pour être contredit.
Pison, dont l'heureux choix est votre digne ouvrage,
Ne serait que Pison, s'il eût eu mon suffrage :
Vous n'avez soulevé Martian contre Othon,
Que parce que ma bouche a proféré son nom ;
Et verriez, comme un autre, une preuve assez claire
De combien notre avis est le plus salutaire,
Si vous n'aviez fait vœu d'être jusqu'au trépas
L'ennemi des conseils que vous ne donnez pas. ³

Inde Vinius ac Laco, quum in mutuas oburgationes exarsissent, Galba autem miseram principum, inter diversa sententium odia, sortem questio, talibus prosequuntur :

VINIUS.

J'ose donc vous redire en serviteur sincère,
Qu'il fait mauvais pousser tant de gens en colère ;⁴
Qu'il faut donner aux bons, pour s'entre-soutenir,
Le temps de se remettre et de se réunir,
Et laisser aux méchants celui de reconnaître
Quelle est l'impiété de se prendre à son maître. ⁵
Pison peut cependant amuser leur fureur, ⁶

¹ « *Festinandum* » ceteris videbatur, « *antequam cresceret invalida adhuc conjuratio paucorum. Trepidaturum etiam Othonem, qui furtim digressus, ad ignaros illatus, cunctatione nunc et segnitia terentium tempus initari principem discat.* Hist. I, 33.

² *Hi discordes . . . Vinius pro M. Othone . . .* Hist. I, 13. *Pisonem a Galba electum quidam crediderunt, Lacone instante.* Hist. I, 14.

³ *Laco . . . consilii que quamvis egregii, quod non ipse afferret, inimicus, et adversus peritos pervicax.* Hist. I, 26.

⁴ *Censebat Vinius non eundem ad iratos.* Hist. I, 32.

⁵ « *Daret malorum poenitentia, daret bonorum consensui spatium.* » Hist. I, 32.

⁶ *Premissus in castra Pisonem.* Hist. I, 34. *Vide quoque Pisonis orationem,* Hist. I, 29 et 30.

E TRAGOEDIA P. CORNEILLE. 355

De vos ressentimens leur donner la terreur,
Y joindre avec adresse un espoir de clémence
Au moindre repentir d'une telle insolence ;
Et, s'il vous faut enfin aller à son secours,
Ce qu'on veut à présent, on le pourra toujours. ¹

LACUS.

J'en doute, et crois parler en serviteur sincère,
Moi, qui n'ai point d'amis dans le parti contraire. ²
Attendrons-nous, Seigneur, que Pison repoussé
Nous vienne ensevelir sous l'état renversé ?
Qu'on descende en la place en bataille rangée, ³
Qu'on tienne en ce palais votre cour assiégée,
Que jusqu'au Capitole Othon aille à vos yeux
De l'empire usurpé rendre grâces aux dieux ;
Et que, le front paré de votre diadème,
Ce traître trop heureux ordonne de vous-même ?
Allons, allons, Seigneur, les armes à la main,
Soutenir le sénat et le peuple romain :
Cherchons aux yeux d'Othon un trépas à leur tête,
Pour lui plus odieux, et pour nous plus honnête. ⁴

ACTE V, sc. 2.

o quidem egregia : non ita feliciter Tacitum invertit.

Et Camille tient mal ce qu'elle vient de dire,
Ou rend grâces pour vous aux dieux d'un autre empire,
Et fatigue le ciel par des vœux superflus
En faveur d'un parti qu'il ne regarde plus. ⁵

ACTE V, sc. 6.

*denique eundi ultro, si ratio sit, eandem mox fuculatem : regressus ;
uiteat, in aliena potestate. Hist. I, 32.*

lepugnantem huic sententiæ Vinium Laco minaciter invasit. Hist.

*on exspectandum, ut, compositis castris, forum invadat, et, pros-
te Galba, Capitolium adeat. Hist. I, 33.*

*roinde intuta, quæ indecora : vel, si cadere necesse sit, occurren-
discrimini. Id Othoni invidiosus, et ipsis honestum. Hist. I, 33.*

*gnarus interim Galba et sacris intentus, fatigabat alieni jam imperii
Hist. I, 29.*

356 EXEMPLA IMITATIONIS, etc.

Plurima autem arte Tacito usus est, ut miserabiliorum Galbæ mortem faceret.

Et Lacus aussitôt étincelant de rage
De voir qu'Othon partout leur ferme le passage,
Lance sur Vinius un furieux regard,
L'approche sans parler, et tirant un poignard. . . .¹
Ce lâche, sur Galba portant même fureur,
Mourez. Seigneur, dit-il, mais mourez empereur;
Et recevez ce coup comme un dernier hommage
Que doit à votre gloire un généreux courage.²

ACTE V, sc. 8.

¹ *Agitasse Laco, ignaro Galba, de occidendo T. Vinio dicitur, sive ut pœna ejus animos militum mulceret, seu conscium Othonis credebat, ad postremum vel odio.* Hist. I, 39.

² *Obvius e Germanicis militibus, Vitellium infesto ictu, per iram, vel quo maturius ludibriis eximeret. . . . appetiit.* Hist. III, 85.

BROTIER.

EXEMPLA IMITATIONIS
E TRAGOEDIA J. *RACINE*,
QUAM *BRITANNICUM* INSCRIPSIT,
EXCERPTA.

BRITANNICUM vero sibi seposuit Joannes *Racine*, ut pullulantia, nondum utem adulta, quod odiosum fuisset et incredibile, Neronis scelera infariaret. Nobile argumentum, poetæ arte nobilissimum; plurimorum quidem censuræ primo obnoxium, quod ars exquisitior foret, omnium deinde iudibus cumulatissimum; crescetque admiratio, dum egregios versus gere, mores hominum artemque tragicam noscere, gratum ac decorum abebitur.

Juvaret hic singulas hujus tragœdiæ personas expendere; et, quod a multis efflagitatum, loca omnia, quæ a Tacito, vel interpretatione, vel imitatione, mutuatus est cl. *Racine*, congerere; præstantissimumque historicum cum præstantissimo poeta conferre. At, quam maximam possum omnibus brevitatem professus, exscribendorum locorum multitudinem quum vix sint in tota tragœdia trecenti versus, qui ex Annalium Taciti ontibus non proflexerint) deterritus, immenso labore abstinebo*: atque quidem tanto libentius, quod magnam hujus curæ partem subiit recens cl. *Racine* operum editor**. Ne tamen nostra hac in re opella, jam supra in lotis promissa, penitus desideretur, quædam exempla, eaque brevissima, proponam potius, quam seligam, ut genuina decoraque veteres scriptores exprimendi imitandive ratio illustribus experimentis innotescat. (*Brotier*, ad *Annal.* XIII.)

* Vid. quæ diximus p. 243.

** *Luneau de Boisjermain*.

Agrippina stans cum Albina potentiam suam infringi queritur; quam Albina refellit solatioque animum lenire conatur.

ALBINE.

Depuis trois ans entiers, qu'a-t-il dit, qu'a-t-il fait,
Qui ne promette à Rome un empereur parfait ? ¹
 . . . . . Enfin, Néron naissant,
A toutes les vertus d'Auguste vieillissant. ²

AGRIPPINE.

Il se déguise en vain, je lis sur son visage
Des fiers Domitius l'humeur triste et sauvage. ³

ALBINE.

Quelques titres nouveaux que Rome lui défère,
Néron n'en reçoit point qu'il ne donne à sa mère. . . . .
Néron, devant sa mère, a permis le premier
Qu'on portât les faisceaux couronnés de lauriers. ⁴

AGRIPPINE.

Non, non, le temps n'est plus que Néron jeune encore
Me renvoyait les vœux d'une cour qui l'adore,
Lorsqu'il se reposait sur moi de tout l'état,
Que mon ordre au palais assemblait le sénat, ⁵
Et que derrière un voile, invisible et présente,
J'étais de ce grand corps l'ame toute puissante.
Des volontés de Rome alors mal assuré,
Néron de sa grandeur n'était point enivré.
Ce jour, ce triste jour frappe encor ma mémoire,

¹ Vid. Tac. Annal. XII, Suet. in Neron. 8, 10.

² *Comparare nemo mansuetudini tuæ audebit divum Augustum, etiam in certamen juveniliū annorum deduxerit senectutem plusquam maturam.* Senec. de Clement. I, 11.

³ *Et Pallas, tristi arrogantia . . . tædium sui moverat.* Ann. XIII, 2.

⁴ *Propalam tamen omnes in eam honores cumulabantur, signumque, more militiæ, petenti tribuno dedit, OPTIMÆ MATRIS. Decreti et a senatu duo lictores . . . »* Annal. XIII, 2.

⁵ *Adversante Agrippina . . . obtinere patres : qui in palatium ob id vocabantur, ut adstaret, abditi a tergo foribus velo discreta, quod visus arceret, auditum non alimeret.* Annal. XIII, 5.

Où Néron fut lui-même ébloui de sa gloire,
 Quand les ambassadeurs de tant de rois divers ¹
 Vinrent le reconnaître au nom de l'univers.
 Sur son trône avec lui j'allais prendre ma place :
 J'ignore quel conseil prépara ma disgrâce ;
 Quoi qu'il en soit, Néron, d'aussi loin qu'il me vit,
 Laissa sur son visage éclater son dépit ;
 Mon cœur même en conçut un malheureux augure.
 L'ingrat, d'un faux respect colorant son injure,
 Se leva par avance, et courant m'embrasser,
 Il m'écarta du trône où je m'allais placer.
 Depuis ce coup fatal, le pouvoir d'Agrippine ²
 Vers sa chute à grands pas chaque jour s'achemine :
 L'ombre seule m'en reste, et l'on n'implore plus
 Que le nom de Sénèque et l'appui de Burrhus. ³

ACTE I, SCÈNE I.

AGRIFFINA *Burrhum alloquitur.*

Et moi qui sur le trône ai suivi mes ancêtres, ⁴
 Moi, fille, femme, sœur, et mère de vos maîtres.

ACTE I, SC. 2.

BURRHUS *redarguit Agrippinam.*

Le peuple au champ de Mars nomme ses magistrats ; ⁵

juin et legatis Armeniorum, causam gentis apud Neronem orantibus, dere suggestum imperatoris, et præsidere simul parabat; nisi, ceteris e defixis, Seneca admonisset, « venienti matri occurreret. » Ita, pietatis, obviam itum dedecori. . . . . Ibid.

Infra fracta paulatim potentia matris . . . . . Annal XIII, 12.

certamen utrique (Burrho et Senecæ) unum erat contra ferociam ppinæ. Ibid. 2.

juum quoque fastigium Agrippina extollere altius : carpento Capito ingredi, qui mos sacerdotibus et sacris antiquitus concessus, veneran augebat feminae ; quam imperatore genitam, sororem ejus, qui potius sit, et conjugem et matrem fuisse, unicum ad hunc diem plum est. Annal. XII, 42.

Daturum plane documentum, honestis an secus amicis uteretur, si n, amota invidia, egregium, quam si pecuniosum et gratia subnixum mbitum deligeret. Annal. XIII, 6. . . . . Præter suetam ctulam læti, quod Domitium Corbulonem retinendæ Armeniæ præposu- videbaturque locus virtutibus patefactus. Ibid. 8.

César nomme les chefs sur la foi des soldats ;
 Thraséas au sénat, Corbulon dans l'armée,
 Sont encore innocens, malgré leur renommée ;
 Les déserts, autrefois peuplés de sénateurs,¹
 Ne sont plus habités que par leurs délateurs.

ACTE I, SC. 2.

BRITANNICUS *Narcissum alloquitur.*

Que vois-je autour de moi, que des amis vendus,²
 Qui sont de tous mes pas les témoins assidus,
 Qui, choisis par Néron pour ce commerce infâme,
 Trafiquent avec lui des secrets de mon âme ?
 Quoi qu'il en soit, Narcisse, on me vend tous les jours :
 Il prévoit mes desseins, il entend mes discours ;
 Comme toi, dans mon cœur il sait ce qui se passe.

ACTE I, SC. 4.

NERO *cum Burrho colloquens.*

N'en doutez point, Burrhus ; malgré ses injustices,

¹ Neque Plinii omnino immemorem, in scribendis illis versibus, fuisse Racine crediderim. Itaque Panegyrici Trajani elegantem locum et ad hos facientem transcribam :

Nihil tamen gratius, nihil seculo dignius, quam quod contigit desuper intueri delatorum supina ora, retortasque cervices. Agnoscebamus et fruebamur, quum velut piaculares publicæ sollicitudinis victimæ supra sanæ uinæ noxiorum ad lenta supplicia gravioresque pœnas ducerentur. Congesti sunt in navigia raptim conquisita, ac tempestatibus dediti, abirent, fugerent vastatas delationibus terras ; ac si quem fluctus ac procellæ scopulis reservassent, hic nuda saxa et inhospitale litus incoletet ; ageret duram et anxiam vitam ; relictaque post tergum totius generis humani securitate mœreret.

Memorandu facies, delatorum classis permissa omnibus ventis, coactaque vela tempestatibus pandere, iratosque fluctus sequi, quoscunque in scopulos detulissent. Juvabat prospectare statim a portu sparsa navigia, et apud illum, ipsum mare agere principi gratias, qui, clementia sua salva, delationem hominum terrarumque Diis maris commendasset. Quantum diversitas temporum posset, tum maxime cognitum est, quum iisdem, quibus antea cautibus innocentissimus quisque, tunc nocentissimus affigeretur ; quumque insulas omnes, quas modo senatorum, jam delatorum turba completeret. Plin. Paneg. cap. 34, 35.

² *Libertorum si quis incorrupta fide, depellitur. . . . . Annal. XII, 41. Ut proximus quisque Britannico neque fas neque fidem pensi haberet, olim provisum erat. Annal. XIII, 15.*

C'est ma mère, et je veux ignorer ses caprices.
 Mais je ne prétends plus ignorer ni souffrir
 Le ministre insolent qui les ose nourrir.
 Pallas de ses conseils empoisonne ma mère ;¹
 Il séduit chaque jour Britannicus mon frère :
 Ils l'écoutent tout seul ; et qui suivrait leurs pas,
 Les trouverait peut-être assemblés chez Pallas.
 C'en est trop. De tous deux il faut que je l'écarte.
 Pour la dernière fois, qu'il s'éloigne, qu'il parte ;²
 Je le veux, je l'ordonne : et que la fin du jour
 Ne le retrouve pas dans Rome ou dans ma cour.

ACTE II, sc. 1.

AGRIFFINA *Burrhum* alloquitur.... A son épouse on donne une rivale ;³

On affranchit Néron de la foi conjugale.

ACTE III, sc. 3.

*Agrippina habebat in partibus Pallantem . . . Pallas, tristi arrogan-
 nodum liberti egressus, tædium sui moverat.* Ibid. 2.

*Nero infensus iis, quibus superbia muliebris innitebatur, demovet Pal-
 lem cura rerum, quis a Claudio impositus, velut arbitrum regni agebat.*
 l. 14.

*Agrippina « libertam æmulam, nurum ancillam, » aliaque, eundem
 nodum, muliebriter fremere.* Annal. XIII, 13.

lauffius nurum Octaviam interpretatur. Sic quoque vertit *Dati* : « Si
 entava ch' una liberta dovesse essere padrona, è la nuora constretta ad
 r serva. » Quanto melius breviusque *Davanzati* : « Sbuffava Agrippina
 zere una liberta per compagna, una servente per nuora. » Nec aliter cl.
Don : « Now Agrippina stormed, that a manumised slave was become
 competitress, a handmaid her daughter-in-law. » *Murphy* quoque :
 grippina was fired with indignation. She complained aloud that an
 anchored slave was put in competition with the emperor's mother, and
 retch of mean extraction was to be treated as her daughter-in-law. »
 etiam *Sucyro* : « Bramava Agrippina, de aver de sufrir el tener por
 ila a una liberta, y por nuera una esclava. » *Amelot de la Houssaie* :
 grippine criait avec la violence ordinaire à son sexe, qu'il faisait beau
 r une servante devenir sa bru et sa rivale. » Denique *Dureau* : « Agrip-
 e se récria sur ce qu'on lui donnait une affranchie pour rivale, une cè-
 ve pour bru. » *Neronem voluisse Acten uxorem ducere docet Suetonius*
Neron. 28 : « Acten libertam paullum abfuit quin justo matrimonio sibi
 iungeret : submissis consularibus viris, qui regio genere ortam pejera-
 t. » Si quis tamen adhuc velit nurum esse Octaviam, non multum con-
 dam. Utroque sensu pro jure suo usus est cl. *Racine*.

AGRIPPINA *ad Albinam, in scena seq.*

Quoi ! tu ne vois donc pas jusqu'où l'on me ravale,
Albine ? c'est à moi qu'on donne une rivale. . . .
Une autre de César a surpris la tendresse :¹
Elle aura le pouvoir d'épouse et de maîtresse ;
Le fruit de tant de soins, la pompe des Césars,
Tout deviendra le prix d'un seul de ses regards.

AGRIPPINA *muliebriter infremit, Burrhum alloquens.*

Pallas n'emporte pas tout l'appui d'Agrippine ;²
Le ciel m'en laisse assez pour venger ma ruine.
Le fils de Claudius commence à ressentir
Des crimes dont je n'ai que le seul repentir.
J'irai, n'en doutez point, le montrer à l'armée,³
Plaindre aux yeux des soldats son enfance opprimée,
Leur faire, à mon exemple, expier leur erreur.
On verra d'un côté le fils d'un empereur
Redemandant la foi jurée à sa famille,
Et de Germanicus on entendra la fille :
De l'autre, l'on verra le fils d'Enobarbus,
Appuyé de Sénèque et du tribun Burrhus,
Qui, tous deux de l'exil rappelés par moi-même,
Partagent à mes yeux l'autorité suprême.
De nos crimes communs je veux qu'on soit instruit :
On saura les chemins par où je l'ai conduit.
Pour rendre sa puissance et la vôtre odieuses,
J'avouérai les rumeurs les plus injurieuses ;

¹ Quam eloquenter hunc locum suos in usus vertit poeta !

² Demoto cura rerum Pallante, *præce s post hæc Agrippina ruere ad terrorem et minas. Neque principis auribus abstinere, quo minus testaretur, « a sultum jum esse Britannicum, veram dignamque stirpem suscipiendo patris imperio, quod insitus et adoptivus per injurias matris exerceret. Non abnuere se, quin cuncta infelicis domus mala patefierent, sue inprimis nuptiæ, suum veneficium. Id solum diis et sibi provisum, quod viveret privignus. Annal. XIII, 14.*

³ *Iurum cum illo in castra. Audiretur hinc Germanici filia, inde vilis rursus Burrhus et exsul Seneca ; trunca scilicet manu, et professoria lingua, generis humani regimen expostulantes. Simul intendere manus, adgerere probra, « consecratum Claudium, infernos Silanorum manes » invocare, et « tot irrita facinora. » Ibid.*

E TRAGOEDIA J. RACINE. 363

Je confesserai tout, exils, assassinats,
Poison même.....

ACTE III, sc. 3.

BRITANNICUS convicio contendit cum Nerone.

Et ne s'attendaient pas, lorsqu'ils nous virent naitre, ¹
Qu'un jour Domitius me dût parler en maître.

ACTE III, sc. 8.

BURRUS Agrippinam admonet, ne filium offendat.

Selon qu'il vous menace ou bien qu'il vous caresse, ²
La cour autour de vous ou s'écarte, ou s'empresse.

ACTE IV, sc. 1.

Agrippina et Nero colloquantur. Hæc celeberrima scena Tacitum omnem
: quam omisissam a Broterio recentes editores in suum locum reponunt.

AGRIPPINE s'usseyant.

Approchez-vous, Néron, et prenez votre place.

On veut sur vos soupçons que je vous satisfasse.

J'ignore de quel crime on a pu me noircir :

De tous ceux que j'ai faits je vais vous éclaircir.

Vous régnez : vous savez combien votre naissance

Entre l'empire et vous avait mis de distance.

Les droits de mes aïeux, que Rome a consacrés,

Etaient même sans moi d'inutiles degrés.

Quand de Britannicus la mère condamnée ³

Laissa de Claudius disputer l'hyménée,

Parmi tant de beautés qui briguerent son choix,

Qui de ses affranchis mendierent la voix,

Obvii inter se, Nero Britannicum nomine, ille Domitium, salutavere.
.. XII, 41.

Nil rerum mortalium tam instabile ac fluxum est, quam fama potentia sua vi nitæ. Statim relictum Agrippinæ limen. Nemo solari, nemo, præter paucas feminas, amore an odio, incertum. Annal. XIII, 19.

Caede Messalinæ convulsa principis domus, orto apud libertos certaque deligeret uxorem Claudio. . . . . Nec minore ambitu feminæ erant : suam quæque nobilitatem, formam, opes, contendere, ac tanto matrimonio ostentare. Sed maxime ambigebatur inter Lolliam inam, M. Lollii consularis filiam, et Juliam Agrippinam, Germanitam : huic Pallas, illi Callistus, fautores aderant. Annal. XII, 1.

EXEMPLA IMITATIONIS

Je souhaitai son lit, dans la seule pensée
 De vous laisser au trône où je serais placée.
 Je fléchis mon orgueil, j'allai prier Pallas.
 Son maître, chaque jour caressé dans mes bras,¹
 Prit insensiblement dans les yeux de sa nièce
 L'amour où je voulais amener sa tendresse.
 Mais ce lien du sang qui nous joignait tous deux
 Ecartait Claudius d'un lit incestueux :
 Il n'osait épouser la fille de son frère.
 Le sénat fut séduit : une loi moins sévère²
 Mit Claude dans mon lit, et Rome à mes genoux.
 C'était beaucoup pour moi : ce n'était rien pour vous.
 Je vous fis sur mes pas entrer dans sa famille ;³
 Je vous nommai son gendre et vous donnai sa fille :
 Silanus, qui l'aimait, s'en vit abandonné,
 Et marqua de son sang ce jour infortuné.
 Ce n'était rien encore. Eussiez-vous pu prétendre⁴
 Qu'un jour Claude à son fils dût préférer son gendre ?
 De ce même Pallas j'implorai le secours :
 Claude vous adopta, vaincu par ses discours,

¹ *Prævalere hæc, adjuta Agrippinæ illecebris, quæ, ad eum, per speciem necessitudinis, crebro ventitando, pellicit patrum, ut prælata ceteris, et nondum uxor, potentia uxoria jam uteretur. Annal. XII, 3. C. Pompeio, Q. Verennio consulibus, pactum inter Claudium et Agrippinam matrimonium jam fama, jam amore illicito firmabatur: nec dum celebrare sollennia nuptiarum audebant, nullo exemplo deductæ in domum patris fratris filiæ. Annal. XII, 5.*

² *Ipse Claudius senatum ingressus, « decretum postulat, quo justæ inter patruos fratrumque filias nuptiæ etiam in posterum statuerentur. . . . Versa ex eo civitas, et cuncta feminæ obediebant. Annal. XII, 7.*

³ *Ubi sui matrimonii certa fuit, struere majora, nuptiasque Domitii, quem ex Cn. Ænobarbo genuerat, et Octaviæ, Cæsaris filix, moliri: quod sine scelere perpetrari non poterat, quia L. Silano desponderat Octaviam Cæsar. Annal. XII, 3. Die nuptiarum Silanus sibi mortem conscivit. Annal. XII, 8.*

⁴ *C. Antistio, M. Sullio coss., adoptio in Domitium, auctoritate Palantis, festinatur. Qui obstrictus Agrippinæ, ut conciliator nuptiarum, et mox stupro ejus illigatus, stimulabat Claudium, « consuleret reipublicæ: Britannici pueritiam robore circumdaret. . . . » His evictus, biennio majorem natu Domitium filio anteponit. Annal. XII, 25.*

Vous appela Néron, et du pouvoir suprême
 Voulut avant le temps vous faire part lui-même.
 C'est alors que chacun, rappelant le passé,
 Découvrit mon dessein déjà trop avancé ;
 Que de Britannicus la disgrâce future
 Des amis de son père excita le murmure.
 Mes promesses aux uns éblouirent les yeux ;
 L'exil me délivra des plus séditions ;
 Claude même, lassé de ma plainte éternelle, ¹
 Eloigna de son fils tous ceux de qui le zèle,
 Engagé dès long-temps à suivre son destin,
 Pouvait du trône encor lui rouvrir le chemin.
 Je fis plus : je choisis moi-même dans ma suite
 Ceux à qui je voulais qu'on livrât sa conduite.
 J'eus soin de vous nommer, par un contraire choix, ²
 Des gouverneurs que Rome honorait de sa voix :
 Je fus sourde à la brigade, et crus la renommée ;
 J'appelai de l'exil, je tirai de l'armée
 Et ce même Sénèque, et ce même Burrhus
 Qui depuis . . . Rome alors estimait leurs vertus.
 De Claude en même temps épuisant les richesses,
 Ma main sous votre nom répandait les largesses.
 Les spectacles, les dons, invincibles appas,
 Vous attiraient les cœurs du peuple et des soldats,
 Qui d'ailleurs, réveillant leur tendresse première,
 Favorisaient en vous Germanicus, mon père.
 Cependant Claudius penchait vers son déclin. ³

*ibus patris, nemo adeo expertus misericordiam fuit, quem non Br-
 i fortunæ mæror afficeret. Desolatus paullatim etiam servilibus
 eris. Annal. XII, 26. Qui centurionum tribunorumque sortem Bri-
 i miserabantur, remoti fictis causis, et alii per speciem honoris.
 libertorum si quis incorrupta fide, depellitur, tali occasione . . . .
 pina multo questu ad maritum defert : « sperni quippe adoptio-
 . . » Commotus his, quasi criminibus, Claudius, optimum quemque
 orem filii exsilio ac morte afficit, datosque a noverca custodiæ ejus
 it. Annal. XII, 41.*

*grippina . . . veniam exsili pro Annæo Seneca, simul præturam
 at, lætum in publicum rata, ob claritudinem studiorum ejus, utque
 ii pueritia tali magistro adolesceret, et consiliis ejusdem ad spem
 ationis uteretur. Annal. XII, 8.*

æc atque talia agitantibus, gravescere valetudo Augusti : et quidam

Ses yeux, long-temps fermés, s'ouvrirent à la fin :
 Il connut son erreur. Occupé de sa crainte,
 Il laissa pour son fils échapper quelque plainte,
 Et voulut, mais trop tard, assembler ses amis :
 Ses gardes, son palais, son lit, m'étaient soumis.
 Je lui laissai sans fruit consumer sa tendresse ;
 De ses derniers soupirs je me rendis maîtresse :¹
 Mes soins, en apparence épargnant ses douleurs,
 De son fils, en mourant, lui cachèrent les pleurs.
 Il mourut. Mille bruits en courent à ma honte.
 J'arrêtai de sa mort la nouvelle trop prompte ;
 Et tandis que Burrhus allait secrètement
 De l'armée en vos mains exiger le serment,
 Que vous marchiez au camp, conduit sous mes auspices,
 Dans Rome les autels fumaient de sacrifices :
 Par mes ordres trompeurs tout le peuple excité ;
 Du prince déjà mort demandait la santé.
 Enfin, des légions l'entière obéissance
 Ayant de votre empire affermi la puissance,
 Ou vit Claude ; et le peuple, étonné de son sort,²
 Apprit en même temps votre règne et sa mort.
 C'est le sincère aveu que je voulais vous faire :
 Voilà tous mes forfaits. En voici le salaire :
 Du fruit de tant de soins à peine jouissant
 En avez-vous six mois paru reconnaissant,
 Que, lassé d'un respect qui vous gênait peut-être,
 Vous avez affecté de ne me plus connaître.
 J'ai vu Burrhus, Sénèque, aigrissant vos soupçons,³

scelus uxoris suspectabant. Quippe rumor incesserat, paucos ante menses Augustum . . . Planasiam vectum ad visendum Agrippam : multas illic utrimque lacrimas et signa caritatis ; spemque ex eo, fore ut juvenis penatibus avi redderetur. Annal. I, 5.

¹ *Agrippina, velut dolore victa, et solatia conquirens, tenere amplexu Britannicum . . . « ac variis artibus demorari, ne cubiculo egrederetur . . . » crebroque vulgabat, « ire in melius valetudinem principis, » quo miles bonus in spe ageret. Annal. XII, 68.*

² *Acribus namque custodiis domum et vias sepserat Livia : lætique interdum nuntii vulgulantur, donec, provisus quæ tempus morabat, simul excessisse Augustum et rerum potiri Neronem. fama eadem tulit. Ann. I, 6.*

³ *Certamen utriusque unum erat contra ferociam Agrippina, quæ cunctis*

De l'infidélité vous tracer des leçons,
 Ravis d'être vaincus dans leur propre science.
 J'ai vu favorisés de votre confiance ¹
 Othon, Sénécion, jeunes voluptueux,
 Et de tous vos plaisirs flatteurs respectueux.
 Et lorsque, vos mépris excitant mes murmures,
 Je vous ai demandé raison de tant d'injures,
 (Seul recours d'un ingrat qui se voit confondu,)
 Par de nouveaux affronts vous m'avez répondu.
 Aujourd'hui je promets Junie à votre frère;
 Ils se flattent tous deux du choix de votre mère:
 Que faites-vous? Junie, enlevée à la cour,
 Devient en une nuit l'objet de votre amour:
 Je vois de votre cœur Octavie effacée ²
 Prête à sortir du lit où je l'avais placée:
 Je vois Pallas banni, votre frère arrêté: ³
 Vous attendez enfin jusqu'à ma liberté;
 Burrhus ose sur moi porter ses mains hardies.
 Et lorsque, convaincu de tant de perfidies,
 Vous deviez ne me voir que pour les expier,
 C'est vous qui m'ordonnez de me justifier.

NÉRON.

Je me souviens toujours que je vous dois l'empire;
 Et sans vous fatiguer du soin de le redire,
 Votre bonté, madame, avec tranquillité
 Pouvait se reposer sur ma fidélité.
 Aussi bien ces soupçons, ces plaintes assidues,
 Ont fait croire à tous ceux qui les ont entendues,
 Que jadis (j'ose ici vous le dire entre nous)

dominationis cupidinibus flagrans, habebat in partibus Pallantem.
 l. XIII, 2.

*eterum infracta paullatim potentia matris, delapso Nerone in amo-
 ibertæ, cui vocabulum Actæ fuit: simul adsumptis in conscientiam
 re et Claudio Senecione, adolescentulis decoris.* Annal. XIII, 12.

*Tæxore ab Octavia, nobili quidem et probitatis spectatæ, fato quodam,
 iæ prævalent illicita, abhorrebat.* Annal. XIII, 12.

*nfensus iis, quibus superbia muliebris innitebatur, demovet Pallantem
 rerum, quis a Claudio impositus, velut arbitrum regni agebat.* Annal.
 , 14.

EXEMPLA IMITATIONIS

Vous l'avez sous mon nom travaillé que pour vous.
 L'est d'honneurs, disaient-ils, et tant de déférences,
 Sont-ce de ses bienfaits de faibles récompenses?
 Quel crime a donc commis ce fils tant condamné?
 Est-ce pour obéir qu'elle l'a couronné?
 « N'est-il de son pouvoir que le dépositaire? »
 Non que, si jusque-là j'avais pu vous complaire,
 Je n'eusse pris plaisir madame, à vous céder
 Ce pouvoir que vos cris semblaient redemander :
 Mais Rome eut un maître, et non une maîtresse. ¹
 Vous entendiez les bruits qu'excitait ma faiblesse :
 Le senat chaque jour et le peuple, irrités
 De s'ouïr par ma voix dicter vos volontés,
 Publiaient qu'en mourant Claude avec sa puissance
 M'avait encor laissé sa simple obéissance. ²
 Vous avez vu cent fois nos soldats en courroux
 Porter en murmurant leurs aigles devant vous ;
 Honteux de rabaisser par cet indigne usage
 Les héros dont encore elles portent l'image.
 Toute autre se serait reudue à leurs discours :
 Mais si vous ne régniez, vous vous plaignez toujours. ³
 Avec Britannicus contre moi réunie, ⁴
 Vous le fortifiez du parti de Junie ;
 Et la main de Pallas traîne tous ces complots.
 Et, lorsque malgré moi j'assure mon repos,
 On vous voit de colère et de haine animée :
 Vous voulez présenter mon rival à l'armée ;
 Déjà jusques au camp le bruit en a couru.

¹ *Quod subsidium in eo, qui a femina regetur?* Annal. XIII, 6.

² *Reputantes, « hebetem Claudium et uxori devinctum . »* Annal. 28. *Claudio, cœlibis vitæ intoleranti, et conjugum imperiis obnoxio.* l. XII, 1.

³ *Ideo ledi, quia non regnaret.* Annal. IV, 52.

⁴ *Matris ira nulla munificentia leniri, sed amplecti Octaviam : cum amicis secreta habere : super ingenitam avaritiam, undique pecuniam quasi in subsidium, corripere : tribunos et centuriones comiter excipere nomina et virtutes nobilium, qui etiam tum supererant, in honore haberi quasi quæreret ducem et partes.* Annal. XIII, 18. *Neque principis sui abstinere, quo minus testaretur, « adultum jam esse Britannicum, ve dignamque stirpem suscipiendo patris imperio.* Annal. XIII, 14.

AGRIFFINE.

Moi ! le faire empereur ? Ingrat ! l'avez-vous cru ?¹
 Quel serait mon dessein ? qu'aurais-je pu prétendre ?
 Quels honneurs dans sa cour, quel rang pourrais-je attendre ?
 Ah ! si sous votre empire on ne m'épargne pas,
 Si mes accusateurs observent tous mes pas,
 Si de leur empereur ils poursuivent la mère,
 Que ferais-je au milieu d'une cour étrangère ?
 Ils me reprocheraient, non des cris impuissans,
 Des desseins étouffés aussitôt que naissans,
 Mais des crimes pour vous commis à votre vue,
 Et dont je ne serais que trop tôt convaincue.
 Vous ne me trompez point, je vois tous vos détours ;
 Vous êtes un ingrat, vous le fûtes toujours :
 Dès vos plus jeunes ans, mes soins et mes tendresses
 N'ont arraché de vous que de feintes caresses.
 Rien ne vous a pu vaincre ; et votre dureté
 Aurait dû dans son cours arrêter ma bonté.
 Que je suis malheureuse ! Et par quelle infortune
 Faut-il que tous mes soins me rendent importune !
 Je n'ai qu'un fils : ô ciel, qui m'entends aujourd'hui,
 T'ai-je fait quelques vœux qui ne fussent pour lui ?
 Remords, crainte, périls, rien ne m'a retenue.
 J'ai vaincu ses mépris ; j'ai détourné ma vue
 Des malheurs qui dès-lors me furent annoncés ;
 J'ai fait ce que j'ai pu : vous régniez, c'est assez.
 Avec ma liberté, que vous m'avez ravie,
 Si vous le souhaitez, prenez encor ma vie,
 Pourvu que par ma mort tout le peuple irrité
 Ne vous ravisse pas ce qui m'a tant coûté.

NÉRON.

Hé bien donc, prononcez. Que voulez-vous qu'on fasse ?

AGRIFFINE.

De mes accusateurs qu'on punisse l'audace ;²

¹ *vere ego, Britannico potiente rerum, poteram ? at, si Plautus, aut ius, rempublicam judicaturus obtinuerit, desunt scilicet mihi accus,* qui non verba, impatientia caritatis aliquando incauta, sed ea
 z objiciant, quibus, nisi a filio, absolvi non possim. Annal. XIII, 21.

² *innotis, qui aderant, ultroque spiritus ejus militantis,* « collo-

EXEMPLA IMITATIONIS

Que de Britannicus on calme le courroux ;
 Que Junie à son choix puisse prendre un époux ;
 Qu'ils soient libres tous deux, et que Pallas demeure ;
 Que vous me permettiez de vous voir à toute heure ;
 (Apercevant Burrhus dans le fond du théâtre.)
 Que ce même Burrhus, qui nous vient écouter,
 A votre porte enfin n'ose plus m'arrêter.

NÉRON.

Oui, madame, je veux que ma reconnaissance
 Désormais dans les cœurs grave votre puissance ;
 Et je bénis déjà cette heureuse froideur
 Qui de notre amitié va rallumer l'ardeur.
 Quoi que Pallas ait fait, il suffit, je l'oublie :
 Avec Britannicus je me réconcilie ;
 Et, quant à cet amour qui nous a séparés,
 Je vous fais notre arbitre, et vous nous jugerez.
 Allez donc, et portez cette joie à mon frère.
 Gardez, qu'on obéisse aux ordres de ma mère.

ACTE IV, sc. 2.

NERO, stans cum Burrho, ait sibi certum fixumque esse, ob Agrippina
ferociam. Britannicum interficere.

..... C'en est trop. Il faut que sa ruine¹
 Me délivre à jamais des fureurs d'Agrippine :
 Tant qu'il respirera, je ne vis qu'à demi.
 Elle m'a fatigué de ce nom ennemi ;
 Et je ne prétends pas que sa coupable audace
 Une seconde fois lui promette ma place.

ACTE IV, sc. 3.

NARCISsus *superbiæ Neronis acres addit stimulos, dum sermones plebis
 de ipso vulgatos refert.*

Pour toute ambition, pour vertu singulière,²

*quium filii » exposcit : ubi nihil pro innocentia, quasi diffideret ; nec be-
 neficiis, quasi exprobraret, disseruit ; sed ultionem in delatores et præmia
 amicis obtinuit. Annal. XIII, 21.*

¹ *Urgentibusque Agrippinæ minis, quia nullum crimen, neque jubere
 cadem fratris palam audebat, occulta molitur : « pararique venenum »
 jubet. Annal. XIII, 15.*

² *Nero puerilibus statim annis vividum animum in alia detorsit : cælare,
 pingere, cantus aut regimen equorum exercere ; et aliquando, carminibus
 pangendis, inesse sibi elementa doctrinæ ostendebat. Annal. XIII, 3.*

E TRAGŒDIA J. RACINE.

371

Il excelle à conduire un char dans la carrière,
 A disputer des prix indignes de ses mains,
 A se donner lui-même en spectacle aux Romains,
 A venir prodiguer sa voix sur un théâtre,
 A réciter des chants qu'il veut qu'on idolâtre,
 Tandis que des soldats, de momens en momens,
 Vont arracher pour lui les applaudissemens. *

ACTE IV, sc. 4.

AGRIPPINA *Junia* narrat *Britannico* *Neronem* *reconciliatum*.

Ah ! si vous aviez vu par combien de caresses
 Il m'a renouvelé la foi de ses promesses !
 Par quels embrassemens il vient de m'arrêter !
 Ses bras dans nos adieux ne pouvaient me quitter.
 Sa facile bonté, sur son front répandue,
 Jusqu'aux moindres secrets est d'abord descendue.
 Il s'épanchait en fils qui vient en liberté
 Dans le sein de sa mère oublier sa fierté.
 Mais bientôt reprenant un visage sévère,
 Tel que d'un empereur qui consulte sa mère,
 Sa confiance auguste a mis entre mes mains
 Des secrets d'où dépend le destin des humains. †

ACTE V, sc. 3.

BURRUS *Agrippinae* *nuntiat* *mortem* *Britannici*.

Par les mêmes sermens *Britannicus* se lie.
 La coupe dans ses mains par *Narcisse* est remplie : ‡

uz quem audisset Ludovicus XIV adhuc juvenis, saltatione publica, ajetatis plena, qua delectabatur, in posterum abstinuit, ne quid nus regium peccaret. Tantum valet apud bene moratas mentes alieni vitiorum exprobratio !

Illic matrem elicit, « ferendas parentum iracundias et placandum um, » dictitans, quo rumorem reconciliationis efficeret, acciperetque ipina, facili feminarum credulitate ad gaudia . . . . . Blandimentum avit metum : comiter excepta superque ipsum (Neronem) collocata in vivio). Nam pluribus sermonibus, modo familiaritate juvenili Nero sus adductus, quasi seria consociaret, tracto in longum convictus, quitur abeuntem, artius oculis et pectori harenis. Annal. XIV, 4.

eneficis * promittentibus dein « tam præcipitem necem, quam si ferro etur. Annal. XIII, 15. Adfunditur venenum, quod ita cunctos ejus

* La fameuse Locuste . . . . .

572 **EXEMPLA IMITATIONIS, etc.**

Mais ses lèvres à peine en ont touché les bords,
 Le fer ne produit point de si puissans efforts,
 Madame, la lumière à ses yeux est ravie :
 Il tombe sur son lit sans chaleur et sans vie.
 Jugez combien ce coup frappe tous les esprits :
 La moitié s'épouvante et sort avec des cris ;
 Mais ceux qui de la cour ont un plus long usage
 Sur les yeux de César composent leur visage.
 Cependant sur son lit il demeure penché,
 D'aucun étonnement il ne paraît touché :
 « Ce mal dont vous craignez, dit-il, la violence
 » A souvent sans péril attaqué son enfance. »

ACTE V, sc. 5.

*Hic certe vel ipsa poesis pressum vividumque Taciti stilum haud æquat.
 Merito ergo addit BURRUS.*

Son crime seul n'est pas ce qui me désespère ;
 Sa jalousie a pu l'armer contre son frère :²
 Mais, s'il vous faut, madame, expliquer ma douleur,
 Néron l'a vu mourir sans changer de couleur.
 Ses yeux indifférens ont déjà la constance
 D'un tyran dans le crime endurci dès l'enfance.

ACTE V, sc. 7.

*artus pervasit, ut vox pariter et spiritus raperentur. Trepidatur a circum-
 sedentibus, diffugiunt imprudentes. At, quibus alior intellectus, resistunt
 defixi, et Neronem inuentos. Ille, ut erat reclinis, et nescio similis,
 « solitum ita, » ait, « per comitalem morbum, quo primum ab infantia
 afflictaetur Britannicus, et redituros paulatim visus sensusque. » . . . .
 Ita post breve silentium, repetitu convivii lætitia. Annal. XIII, 16.*

¹ *Plerique etiam hominum ignoscebant, antiquas fratrum discordias et
 insociabile regnum æstimantes. Annal. XIII, 17.*

Verum antequam dicendi finem faciam, observaverim ad summam
 præstantissimæ fabulæ perfectionem id unum desiderandum mihi videri,
 ut Junia, cujus personam, fabulæ necessitate ductus, excogitavit cl.
Racine, præter nomen, mores quoque adumbrasset ipse Tacitus. Omnia
 enim in ceteris personis sunt naturæ, loco, ætati, ac fortunis consona. In
 una Junia aliquanto plus est Gallicæ, quam Romanæ indolis.

BROTIER.

EXEMPLA IMITATIONIS

E TRAGOEDIA *JOLYOT DE CRÉBILLON*,

QUAM *RHADAMISTUM ET ZENOBIAM* INSCRIPSIT,

EXCERPTA.

ALTERIUS argumenti e Corneliانا narratione desumpti tractator, *Crébillon*, longe infra Joannis *Racine* granditatem, at non sine magna uide constitit. Multa pro jure poetarum lubituque suo commentus est et finxit, nonnulla mutavit, dum redderet imitando, pauca expressit interra, dicendi genere, sæpe quidem vehementi et valido, at in quo illam arborum diligentiam, illam adstrictum sententiarum ambitum desideres.

ZENOBIAM narrat qua rerum vicissitudine in *Pharasmans* potestatem venerit.

Après de longs débats, Mithridate, mon père, ²
Dans le sein de la paix vivait avec son frère ;
L'une et l'autre Arménie, asservie à nos lois,
Mettait cet heureux prince au rang des plus grands rois.
Trop heureux, en effet, si son frère perfide
D'un sceptre si puissant eût été moins avide !
Mais le cruel, bien loin d'appuyer sa grandeur,

² *Iberos Pharasmans, vetusta possessione : Armenios frater ejus Mithridates obtinebat opibus nostris. Erat Pharasmans filius, nomine Rhadamistus, decora proceritate, vi corporis insignis, et patrias artes doctus, claraque inter accolos fama. . . . . Ita Rhadamistus, simulata adversus patrem discordia. . . . . pergit ad patrum : multaque ab eo comite, in speciem liberum, cultus. . . . . Annal. XII, 44.*

EXEMPLA IMITATIONIS

Le dévora bientôt dans le fond de son cœur.
 Pour éblouir mon père, et pour mieux le surprendre,
 Il lui remit son fils dès l'âge le plus tendre.
 Mithridate charmé l'éleva parmi nous
 Comme un ami pour lui, pour moi comme un époux.....
 Lorsque tout fut conclu pour cet hymen illustre, ¹
 Rhadamiste déjà s'en croyait assuré,
 Quand son père cruel, contre nous conjuré,
 Entra dans nos états suivi de Tiridate, ²
 Qui brûlait de s'unir au sang de Mithridate;
 Et ce Parthe, indigné qu'on lui ravît sa foi,
 Sema partout l'horreur, le désordre et l'effroi.
 Mithridate, acablé par son perfide frère,
 Fit tomber sur le fils les cruautés du père;
 Et pour mieux se venger de ce frère inhumain,
 Promit à Tiridate et son sceptre et sa main.
 Rhadamiste, irrité d'un affront si funeste,
 De l'état à son tour embrasa tout le reste,
 En dépouilla mon père, en repoussa le sien;
 Et dans son désespoir ne ménageant plus rien,
 Malgré Numidius et la Syrie entière,
 Il força Pollion de lui livrer son père..... ³
 Les cruels, sans savoir qu'on me cachait son sort, ⁴

¹ *Interim Pharasmanes belli causas confingit. . . . Ille irruptione subita territum, exutumque campis Mithridaten, compulsi in castellum Gorneas. . . . Annal. XII, 45. Qua necessitate Mithridates diem locumque foederi accepit, castelloque egreditur. Annal. XII, 46.*

² *Nam Vologeses, casum invadendæ Armeniæ obvenisse ratus, quam, a majoribus suis possessam, externus rex flagitio obtineret, contrahit copias, fratremque Tiridaten deducere in regnum parat, ne qua pars domus sine imperio ageret. Incessu Parthorum, sine acie pulsus Iberi; urbesque Armeniorum, Artaxata et Tigranocerta, jugum accepere. Ann. XII, 50.*

³ *Augetur flagitii merces, et Pollio occulta corruptione impellit milites, ut « pacem » flagitarent, « seque præsidio abituros » minitarentur. Qua necessitate Mithridates diem locumque foederi accepit, castelloque egreditur. Annal. XII, 46. Et Rhadamistus, quasi jurisjurandi memor, non ferrum, non venenum in sororem et patruam exprimit; sed projectos in humum, et veste multa gravique opertos necat. Annal. XII, 47.*

⁴ *Vacuamque rursus Armeniam Rhadamistus invasit, truculentior quam antea, tamquam adversus defectores, et in tempore rebellantes. Atque illi,*

E TRAGOEDIA J. DE CRÉBILLON. 375

Osèrent bien sur moi vouloir venger sa mort.
Troublé de ses forfaits dans ce péril extrême,
Rhadamiste en parut comme accablé lui-même ;
Mais ce prince, bientôt rappelant sa fureur,
Remplit tout à son tour de carnage et d'horreur.
« Suivez-moi, me dit-il ; ce peuple qui m'outrage
» En vain à ma valeur croit fermer un passage :
» Suivez-moi. » Des autels s'éloignant à grands pas,
Terrible et furieux il me prit dans ses bras,
Fuyant parmi les siens à travers Artaxate,
Qui vengeait, mais trop tard, la mort de Mithridate.
Mon époux, cependant, pressé de toutes parts,
Tournant alors sur moi de funestes regards....
Mais loin de retracer une action si noire,
D'un époux malheureux respectons la mémoire :
Épargne à ma vertu cet odieux récit ;
Contre un infortuné je n'en ai que trop dit.
Je ne puis rappeler un souvenir si triste
Sans déplorer encor le sort de Rhadamiste.
Qu'il te suffise enfin, Phénice, de savoir,
Victime d'un amour réduit au désespoir,
Que par une main chère et de mon sang fumante,
L'Araxe dans ses eaux me vit plonger mourante. *

vis servitio sueti, patientiam abrumpant, armisque regiam circumvo-
Annal. XII, 50. Nec aliud Rhadamisto subsidium fuit, quam perni-
equorum, quis seque et conjugem abstulit. Sed conjunx gravida, pri-
utcumque fugam, ob metum hostilem et mariti caritatem, toleravit :
festinatione continua, ubi quati uterus et viscera vibrantur, orare,
orte honesta contumeliis captivitatis eximeretur.» Ille primo am-
, adlevare, adhortari, modo virtutem admirans, modo timore æger,
is relicta potiretur. Postremo, violentia amoris, et facinorum non
, destringit acinacem, vulneratamque ripam ad Araxis trahit,
si tradit, ne corpus etiam auferretur. Ipse præceps Iberos ad patrium
m pervadit. Annal. XII, 51.

---

* RHADAMISTE eadem et ipse paullo post commemorat.

Tu vis comme aux autels un peuple mutiné
Me ravit le bonheur qui m'était destiné ;
Et, malgré les périls qui menaçaient ma vie,

PRÉMICE.

Quoi! ce fut votre époux. . . . Quel inhumain, grands dieux!

ZÉNOBIE.

Les horreurs de la mort couvraient déjà mes yeux,
 Quand le Ciel, par les soins d'une main secourable,
 Me sauva d'un trépas sans elle inévitable.
 Mais à peine échappée à des périls affreux,
 Il me fallut pleurer un époux malheureux. ⁵

ACTE I, SCÈNE I.

RHADAMISTUS *Hieronem sua adversus patrem consilia edocet.*

Non, non, il n'est plus temps; il faut remplir mon sort,
 Me venger, servir Rome, ou courir à la mort. ⁶

⁵ *Interim Zenobiam (id mulieri nomen) placida illuvie, spirantem ac vitæ manifestam advertere pastores, et dignitate formæ haud degenerem reputantes, obligant vulnus, agrestia medicamina adhibent; cognitoque nomine et casu, in urbem Artaxata ferunt. Unde publica cura deducta ad Tiridaten, comiterque excepta, cultu regio habita est. Annal. XII, 51.*

⁶ *At Quadratus cognoscens proditum Mithridaten, et regnum ab inter-*

Tu sais comme à leurs yeux j'enlevai Zénobie :
 Inutiles efforts ! je fuyais vainement.
 Peins-toi mon désespoir dans ce fatal moment :
 Je voulus m'immoler ; mais Zénobie en larmes,
 Arrosant de ses pleurs mes parricides armes,
 Vingt fois pour me fléchir embrassant mes genoux,
 Me dit ce que l'amour inspire de plus doux.
 Hiéron, quel objet pour mon âme éperdue !
 Jamais rien de si beau ne s'offrit à ma vue.
 Tant d'attraits cependant, loin d'attendrir mon cœur,
 Ne firent qu'augmenter ma jalouse fureur.
 Quoi, dis-je en frémissant, la mort que je m'apprête
 Va donc à Tiridate assurer sa conquête !
 Les pleurs de Zénobie irritant ce transport,
 Pour prix de tant d'amour je lui donnai la mort ;
 Et n'écoutant plus rien que ma fureur extrême,
 Dans l'Araxe aussitôt je la traînai moi-même,
 Ce fut là que ma main lui choisit un tombeau,
 Et que de notre hymen j'éteignis le flambeau.

ACTE II, sc. 2.

E. TRAGOEDIA J. DE CRÉBILLON. 377

Dans ses desseins toujours à mon père contraire,
Rome de tous ses droits m'a fait dépositaire,
Sûre, pour rétablir son pouvoir et le mien,
Contre un roi qu'elle craint que je n'oublierai rien.
Rome veut éviter une guerre douteuse,
Pour elle contre lui plus d'une fois honteuse ;
Conserver l'Arménie, ou, par des soins jaloux,
En faire un vrai flambeau de discorde entre nous.
Par un don de César je suis roi d'Arménie,
Parce qu'il croit par moi détruire l'Ibérie.
Les fureurs de mon père ont assez éclaté,
Pour que Rome entre nous ne craigne aucun traité.
Tels sont les hauts projets dont sa grandeur se pique,
Des Romains si vantés telle est la politique :
C'est ainsi qu'en perdant le père par le fils,
Rome devient fatale à tous ses ennemis.
Ainsi, pour affermir une injuste puissance,
Elle ose confier ses droits à ma vengeance,
Et sous un nom sacré m'envoyer en ces lieux
Moins comme ambassadeur que comme un furieux,
Qui, sacrifiant tout au transport qui le guide,
Peut porter sa fureur jusques au parricide.
J'entrevois ses desseins ; mais mon cœur irrité
Se livre au désespoir dont il est agité :
C'est ainsi qu'ennemi de Rome et des Ibères,
Je revois aujourd'hui le palais de mes pères.

ACTE II, SC. I.

RHADAMISTUS *Pharasmanem alloquitur.*

Un peuple triomphant, maître de tant de rois,
Qui vers vous en ces lieux daigne emprunter ma voix,
De vos desseins secrets instruit comme vous-même,
Vous annonce aujourd'hui sa volonté suprême. . . .

*bus obtineri, vocat consilium, docet acta, et, an ulcisceretur, con-
Paucis decus publicum curæ : plures tuta disserunt : « Omne scelus
um cum lætitiâ habendum. Semina etiam odiorum jacienda, ut sæpe
res Romani eandem Armeniam, specie largitionis, turbandis barba-
animis præbuerint. Potiretur Rhadamistus male partis, dum invi-
famis : quando id magis ex usu, quam si cum gloria adeptus foret. »
. XII, 48.*

578 **EXEMPLA IMITATIONIS, etc.**

Quoique Rome, peut-être au mépris de ses droits,
N'ait point interrompu le cours de vos exploits,
Qu'elle ait abandonné Tigraue et la Médie,
Elle ne prétend point vous céder l'Arménie.
Je vous déclare donc que César ne veut pas
Que vers l'Araxe enfin vous adressiez vos pas. 7

ACTE II, sc. 2.

7 *Ne tamen adnuisse facinori viderentur, et diversa Caesar precipere, missi ad Pharasmanen nuntii, « ut abscederet a finibus Armeniis, flum- que abstraheret. »* Annal. XII, 48.

EXEMPLA IMITATIONIS

TRAGOEDIA J. M. CHÉNIER,

QUAM TIBERIUM INSCRIPSIT,

EXCERPTA.

PISON.

J'AI vu Germanicus expirer en Syrie :
Un sort prématuré l'enlève à la patrie. ¹
Il ne me traitait plus qu'en soldat révolté,
Et nos dissensions n'ont que trop éclaté. ²
J'ai fui tous les chemins où sa veuve Agrippine ³
A vingt cités en pleurs demandait ma ruine.....
Que disent l'empereur et sa mère Livie ?
Séjan même avec eux menace-t-il ma vie ?
Et de Germanicus tous les persécuteurs
De son ombre aujourd'hui sont-ils les protecteurs ? ⁴

strix intra juventam prematuro exitu raptus. Annal. II, 71.

*rmo ceptus a Cesare, qualem ira et dissimulatio gignit: responsum
ne precibus contumacibus, discesseruntque apertis odiis. Annal.*

*grippina.... omnium quæ ultionem morarentur intolerans, ascendit
cum cineribus Germanici et liberis; miserantibus cunctis, « quod
nobilitate princeps, pulcherrimo modo matrimonio, inter veneran-
tantisque adspici solita, tunc feralis reliquias sinu ferret, incerta
et, anxia sui et infelici fecunditate fortunæ totiens obnoxia. » Annal.*

*erisse Germanicum nulli jactantius morant, quam qui maxime
ur. » Annal. II, 77.*

CXXIII.

Le bruit de revoir et d'embrasser mon père
 Fuyant seul me conduire au palais de Tibère.
 E'y rendre un seul jour la sincérité
 Trouve-t-elle des Romains peu de crédulité.
 Pour les Germains fut un objet d'envie :¹
 Et l'on se fit tout haut que Tibère et Livie.
 Hélas ! se cachent dans le commun malheur.
 Cachent leur allégresse, et non pas leur douleur.

PAIN.

Le pain ?

CXXIV.

E'claircissant un prince romain :²
 Les regrets sont vaincus. L'espoir est vainqueur,
 Et tous les vœux Romains ont accusé le sort.....
 Quels moyens l'un à l'autre ont se vous opposer ?
 Quand des peuples vaincus sa première victoire,
 Germanicus jure l'emporter sur sa gloire :
 On veut voir un Camille, et l'on s'estait flatter
 Qu'il devait aux Romains rendre la liberté.
 Servent-je me sans être plein de cette espérance :
 Mon père à ces beaux jours prépara mon enfance.³
 C'est vous seul en effet, vous qui m'avez appris
 Des secrets vertus la douceur et le pain.....

¹ *Tiberius atque Augusta publico abstinere, inferius majestate nati, si palam lamentarentur, ac ne, cœcurn oculis vidit eorum scrutantibus, falsi intelligerentur.* Annal. III, 3.

² *Romæ postquam Germanici valetudo percrebuit..... dolor, ira: et erumpebant querens.... « Displicere regnantibus civibus filium ingenia; neque ob aliud intercepto, quam quia populum Romanum equo jure complecti, reddita libertate, agitaverint ». Hos vulgi sermone audita mors incendit..... Passim silentia et gemitus, nihil compendium in ostentationem: et, quamquam neque insignibus lugentium alacritatem, cœcis animis marebant.* Annal. II, 82. *Drusi magna apud populum Romanum memoria, credebaturque, si rerum potitus foret, libertatem reddidurus, unde in Germanicum favor et spes eadem.* Annal. I, 33.

³ *Manebant etiam tum vestigia morientis libertatis. Igitur Cn. Piso, « Quo, inquit, loco censabis, Cœsar? Si primus, habeo quod sequar: si post omnes, veror, ne imprudens dissentiam. »* Annal. I, 74.

PISON.

O mon fils ! ton aïeul dont tu me rends les traits ¹
 Vit notre liberté, si chère à tes regrets,
 Sous les coups de Lévide, et d'Octave, et d'Antoine,
 Mourir avec Brutus aux champs de Macédoine.
 L'un de ces triumvirs dont les coupables mains
 Se partageaient le monde et le sang des Romains,
 Octave, héritant seul d'une fureur utile,
 Enchaîna l'univers par sa clémence habile.
 A l'intérêt d'un homme il ralliait l'état,
 Il caressait le peuple, il flattait le sénat ;
 Agrippa dans le camp dirigeait ses cohortes ; ²
 Du temple de Janus la paix fermait les portes,
 Et Mécène étouffait sous les palmes des arts
 Les cyprès teints de sang qui couvraient nos remparts.
 Auguste vieillissant fit oublier Octave.
 Parlant de république au sein de Rome esclave,
 Il nous berçait encor de ces mots révéérés,
 Vains hochets du vulgaire et fantômes sacrés ;
 Et, des Romains séduits trompant l'obéissance,
 Du nom de liberté cimentait sa puissance.
 Il étendit sur moi son charme usurpateur :
 Des faisceaux avec lui je partageai l'honneur ;
 Et lorsque le destin, secouru par Livie, ³
 Eut fait un dieu de plus en terminant sa vie,

*ostquam, Bruto et Cassio cæsis, nulla jam publica arma, Pompeius
 icilium oppressus, exutoque Lepido, interfecto Antonio, ne Julianis
 i partibus nisi Cæsar dux reliquis : posito triumviri nomine, consu-
 ferens, et ad tuendam plebem tribunicio jure contentum ; ubi mili-
 onis, populum annona, cunctos dulcedine otii pellexit, insurgere
 tim, munia senatus, magistratuum, legum in se trahere, nullo ad-
 le ; quum ferocissimi per acies aut proscriptione cecidissent, ceteri
 us, quanto quis servitio promptior, opibus et honoribus extollerentur,
 is ex rebus aucti, tuta et præsentia, quam vetera et periculosa mal-*
 Annal. I, 2.

*ugustus . . . . Agrippam, ignobilem loco, bonum militia et victoria
 1, geminatis consulatibus exulit . . . . Bellum ea tempestate nullum,
 dversus Germanos, supererat . . . . Domi res tranquilla ; eadem
 ratuum vocabula. Annal. I, 3. Non regno tamen, neque dictatura,
 incipis nomine constitutam rempublicam. Annal. I, 9.*

lors fato propera vel noverca Livie dolus abstulit. Annal. I, 3.

Son successeur Tibère, en ce même palais,
 Me retint, m'opprima sous d'horribles bienfaits.
 Là du nouveau tyran j'ai connu l'ame altière ;¹
 J'ai vu les chevaliers, le sénat, Rome entière,²
 Tout l'empire, à l'envi se faisant acheter,
 Briguer la servitude, et s'y précipiter.

CÆTIUS.

Les délateurs, vendant leur voix et leurs écrits,³
 Viennent dans son palais marchander les proécrits ;
 Lui seul des tribunaux fait pencher la balance ;⁴
 Le sénat le contemple, et décrète en silence ;⁵
 Les regards sont muets, les lois n'osent parler ;
 Tibère à ses genoux voit l'univers trembler ;⁶
 Et, subissant lui-même un tyrannique empire,
 Éprouve en l'ordonnant la frayeur qu'il inspire.
 En ses yeux, qui toujours commandent les forfaits,
 Son ministre devine et prévient les arrêts ;
 Et le Ciel à la fois fit naître en sa colère
 Tibère pour Séjan, et Séjan pour Tibère . . . . .
 Le peuple est fatigué du pouvoir despotique :⁸
 Naguère, il m'en souvient, le nom de république
 A jusque dans sa cour effrayé l'oppresseur,
 Quand des derniers Romains et la veuve et la sœur,⁹

¹ *Tiberium . . . . . vetere atque insita Claudie familie superbia ; multa-
 que indicia scivitie, quamquam premantur, erumpere.* Annal. I, 4.

² *At Romæ ruere in servitium consules, patres, equites : quanto quis illur-
 trior, tanto magis falsi ac festinantes.* Annal. I, 7.

³ *Quod maxima exitiabile tulere illa tempora, quum primores senatus inf-
 mas etiam delationes exercerent.* Annal. VI, 7.

⁴ *Nec patrum cognitionibus satius, judiciis adsidebat in cornu tribu-
 lis, ne prætozem curuli depelleret.* Annal. I, 75.

⁵ *Verso civitatis statu, nihil usquam præsci et integri moris : omni,
 exuta æqualitate, jussa principis aspectare.* Annal. I, 4.

⁶ *Facinora atque flagitia sua ipsi quoque in supplicium verterant.* Annal.
 VI, 6.

⁷ *Tiberium . . . . . devinxit . . . . . Sejanus non tam sollertia . . . . . quam Dom-
 ira in rem Romanam, cujus pari exitio viguit ceciditque.* Annal. IV, 1.

⁸ *Pauci bona libertatis incassum disserere : plures bellum pavescere,
 alii cupere.* Annal. I, 4.

⁹ *Junia sexagesimo quarto post Philippensem aciem anno, supremam*

E TRAGŒDIA M. J. CHENIER. 383

La nièce de Caton , cette illustre Junie ,
 A leurs mânes sanglans fut enfin réunie.
 Devant l'urne funèbre on portait ses aïeux :
 Entre tous les héros qui , présens à nos yeux ,
 Provoquaient la douleur et la reconnaissance ,
 Brutus et Cassius brillaient par leur absence.

ACTE I, SCÈNE I.

SÉJAN.

Agrippine dans Rome arrive à l'instant même. ¹
 J'ai rempli de César la volonté suprême :
 Deux cents prétoriens , sur mes pas réunis ,
 Dans Brindes attendaient Agrippine et ses fils.
 La lumière trois fois avait dissipé l'ombre ,
 Lorsqu'aux premiers rayons d'un jour livide et sombre
 Le vaisseau , traversant les flots silencieux ,
 De ses voiles en deuil vient affliger nos yeux.
 On voit avec ses fils Agrippine descendre :
 L'urne où Germanicus n'est plus qu'un peu de cendre
 Paraît ; le peuple accourt sur la rive des mers :
 Les chemins , les maisons , les toits en sont convertis.
 Il est muet long-temps , et long-temps immobile :
 Mais quand le char funèbre a roulé dans la ville ,
 Cent mille bras vers lui sont tendus à la fois ,
 Cent mille cris plaintifs ne forment qu'une voix.

*xplevit , Catone avunculo genita , C. Cassii uxor , M. Bruti soror . . .
 i clarissimum familiarum imagines antelatas sunt , Manlii , Quinc-
 iaque ejusdem nobilitatis nomina : sed præfulgebant Cassius atque
 1 , eo ipso , quod effigies eorum non visebantur. Annal. III , 76.*

*'dventu Agrippinæ audito , intimus quisque amicorum , et plerique
 res , ut quiq̃ sub Germanico stipendia fecerant , multiq̃ etiam
 vicinis e municipiis , pars officium in principem rati , plures illos
 ruere ad oppidum Brundisium ; quod naviganti celerrimum fidissim-
 ue adpulsus erat. Atque , ubi primum ex alto visa classis , complentur
 odo portus et præxima maris , sed mœnia ea tecta , quaque longissime
 clari poterat , mœrentium turba et rogantium inter se , e silentio
 , et aliqua egredientem exciperent ? » neq̃ satis constabat , quid pro
 re foret : quum classis paulatim successit , non alacri , ut adoleoet ,
 o , sed cunctis ad tristitiam compositis. Postquam duobus cum libe-
 valem urnam tenens , egressa navi , defixit oculos , idem omnium
 u : neque discerneres , proximos , alienos , virorum feminarumve*

Partout à la douleur la pompe est réunie.
 Aux champs apuliens et dans la Campanie,
 Les organes des lois, les ministres du ciel,
 Laissant le tribunal, abandonnant l'autel ;
 Vieux guerriers, villageois, d'une course empressée,
 Affrontant les rigueurs de la saison glacée,
 Au héros, à la veuve, aux trois jeunes enfans,
 Viennent offrir des pleurs, des vœux et de l'encens.
 Non loin de Tusculum, aux murs de Palestrine,
 L'un et l'autre consul accueillent Agrippine ;
 Et durant la nuit même elle marche avec nous,
 Toujours tenant ses fils dormant sur ses genoux,
 Toujours à nos regrets offrant l'urne adorée.
 Le jour découvre enfin cette route sacrée,
 Où l'on vit son époux, au sein de nos remparts,
 Rapporter de Varus les sanglans étendarts.
 Elle entre : son cortège est bientôt Rome entière ;
 Et l'ombre du héros, près d'une épouse altière,
 Semble, se réveillant sous l'airain sépulcral,
 S'enorgueillir encor de ce deuil triomphal.
 J'ai vu des légions les aigles renversées,
 Des vétérans en pleurs les piques abaissées ;
 J'entendais à la fois, dans ce grand citoyen,
 Tous les infortunés regretter un soutien,
 Tous les vieillards un fils, tous les enfans un père,
 L'arméc un dieu vengeur, Rome un dieu tutélaire.

planctus : nisi quod comitatum Agrippinæ, longo mœrore fessum, obvii et recentes in dolore anteibant. Annal. III, 1. Miserat duas prætorias cohortes Cæsar, addito, « ut magistratus Calabriæ Apulique et Campani supremu erga memoriam filii sui munera fungerentur. » Igitur tribunorum, centurionumque humeris cineres portabantur : præcedebant incompta signa, versi fasces : atque, ubi colonias transgrederentur, atrata plebes, trabeani equites, pro opibus loci, vestem, odores, aliaque funerum sollennia, cremabant. Eùm quorum diversa oppida, tamen obvii, et victimas atque aras Diis manibus statuentes, lacrimis et conclamationibus dolorem testabantur. . . . Consules, M. Valerius et C. Aurelius, et senatus, ac magna pars populi viam complevere, disjecti, et, ut cuique libitum, flentes. Ann. III, 2. Dies, quo reliquiæ tumulo Augusti inferebantur, modo per silentium vastus, modo ploratibus inquis : plena Urbis itinera, collucentes per campum Martis fuces. Illic miles cum armis, sine insignibus magistratus, populus per tribus, « concidisse rempublicam, nihil spei reliquam, clamâs-

Si j'en crois les discours, la vestale a tremblé
 Aux mourantes lueurs d'un feu pâle et voilé ;
 D'un son lugubre et lent les temples retentissent ;
 Sous leurs tombeaux ouverts nos ancêtres gémissent ;
 Et, jusque sur l'autel, partageant nos douleurs ,
 Les marbres sont émus, l'airain verse des pleurs.

ACTE I, sc. 3.

TIBÈRE.

Séjan, quelle contrainte et quel excès d'outrage !
 Agrippine jouit de ce bruyant hommage ;
 Même au sein du sénat. traînant Rome à son char,
 Germanicus éteint triomphe de César.
 Il me faut redouter sa veuve enorgueillie,
 Et jusqu'à ce Pison que je leur sacrifie ;
 Car enfin ne crois pas que son génie altier¹
 Sous le poids du malheur ait fléchi tout entier ;
 Il fut ambitieux, je l'ai soumis au crime ;
 Mais, docile instrument, indocile victime,
 Il garde, tu le vois, en son adversité,
 Des Pisons ses aïeux l'audace et la fierté.....
 Fulcinus est prêt ; je suis content de lui.....²
 Et j'ai dicté, Séjan, tous les mots qu'il doit dire.
 Rome va murmurer, Rome qui, tous les jours,
 Se permet sourdement d'injurieux discours.....⁴
 Rome par ses clameurs, même par son silence,

; promptius apertiusque, quam ut meminisse imperitantium crederes, l tamen Tiberium magis penetravit, quam studii hominum accensa in ippinam; quum « decus patriæ, solum Augusti sanguinem, unicum anti- titis specimen » appellarent, versique ad cælum ac deos « integram illi lem, ac superstitem iniquorum, » precarentur. Annal. III, 4.

Voyez la fin de la note précédente : *Nihil tamen Tiberium..... llarent. Annal. III, 4.*

Tiberius demoverat Syria Creticum Silanum.... præfaceratque Cn. nem, ingenio violentum et obsequii ignarum, insita ferocia a patre ne, qui, civili bello, resurgentes in Africa partes acerrimo ministerio rsus Cæsarem jovit. Annal. II, 43.

Postera die Fulcinus Trio Pisonem apud consules postulavit. Annal. 2.

Iis haud alias intentior populus, plus sibi in principem occultæ vociâ uspicacis silentii permisit. Annal. III, 11.

De mes secrets périls m'avertit chaque jour,
Et, loin de tous les yeux, me bannit dans ma cour. ¹

SÉJAN.

Pourquoi vous condamner à tant d'inquiétude ? ²
Quoi ! le maître du monde est dans la servitude !
Aux rives de Caprée, en de pompeux jardins,
Auguste de l'empire oubliait les chagrins.
Là vous pourriez trouver, sons de rians asiles,
Des ciens toujours sereins, des nuits toujours tranquilles ;
Là César tout puissant, même au sein des plaisirs,
Sans cesser de régner, goûtant d'heureux loisirs . . . .
Pourrait dicter de loin ses oracles sacrés . . . .

TIBÈRE.

Je vois dans l'avenir ce moment souhaité ;
Il faut à Rome encor, haï, mais redouté,
Traîner de piège en piège une inquiète vie,
Empereur absolu sous les lois de Livie : ³
C'est ma mère ; et d'ailleurs, puis-je oublier jamais
Que cet empire même est un de ses bienfaits ? . . . .
Toi, ministre zélé digne de ma faveur,
Et le seul des Romains à qui j'ouvre mon cœur, ⁴
Intimide et corromps : c'est ainsi que l'on règne . . . .
Si la haine jalouse, à tes pieds abaissée, ⁵
Voit dans les jeux publics ta statue encensée,

¹ « Solus . . . . mæstam vigilantiam et malas curas exerceret. » Annal. III, 37.

² Sejanus . . . ne assiduos in domum cœtus arcendo infringeret potentiam, aut receptando facultatem criminantibus præberet ; huc flexit, ut Tiberium ad vitam procul Roma amœnis locis degendam impelleret . . . . Igitur paulatim negotia Urbis, populi adcursum, multitudinem adfluentium increpat, extollens laudibus « quietem et solitudinem : quis abesse tœdiæ et offensiones, ac præcipua rerum maxime agitari. » Annal. IV, 41.

³ Traditur etiam, matris impotentia extrusum, quam dominationis sociam adspemabatur, neque depellere poterat, quum dominationem ipsam donum ejus accepisset. Annal. IV, 57.

⁴ Tiberium Sejanus variis artibus devinxit adeo, ut obscurum adversus alios, sibi uni incautum intectumque efficeret. Annal. IV, 1.

⁵ Neque senatorio ambitu abstinebat, clientes suos honoribus aut provinciis ornandi, facili Tiberio atque ita prono, ut « socium laborum, » non

Mérite que bientôt, rehaussant ton éclat,
L'empereur avec lui t'admette au consulat.

ACTE I, sc. 4.

AGRIFFINE.

Approchez, d'une mère espérance fragile, ¹
Approchez, mes enfans. Romains, c'est encor lui :
Vous voyez le seul bien qui me reste aujourd'hui.

TIBÈRE.

Non : je puis vous nommer du tendre nom de fille ; ²
Nous vous restons encor : Rome est votre famille.
Adoptez, sénateurs, les enfans des Césars :
Encouragés par vous, formés sous vos regards,
Tandis qu'au rang des dieux leur père les contemple,
Ils sauront quelque jour, imitant son exemple,
Comme lui des héros se frayant le chemin,
Être dignes de vous et du peuple romain. . . .

AGRIFFINE.

Un lieutenant du prince, avec impunité,
Au fils de l'empereur aura-t-il insulté ?
Quand le premier soldat n'est qu'un chef de rebelles,
Quel chef conserverait des légions fidèles ?
Si des fils, une veuve, et les Romains en deuil, ³
Vont de Germanicus entourer le cercueil ;

*lo in sermonibus, sed apud patres et populum celebraret, colique per
tra et fora effigies ejus, interque principia legionum sineret. Annal.*
^{1, 2.}

« Ostendite populo Romano D. Augusti neptem eandemque conjugem
am ; numerate sex liberos. . . . » Annal. II, 71.

« Ut Germanici liberi . . . inducerentur » petivit . . . Quibus adprehensis,
patres conscripti, hos, « inquit », orbatos parente, tradidi patrio ipso-
um . . . erepto Druso, preces ad vos converto, Diisque et patria coram
hæstor, Augusti pronepotes, clarissimis majoribus genitos suscipite,
gite ; vestram meamque vicem explete. Hi vobis, Nero et Druse, pa-
trium loco. Ita nati estis ut bona malaque vestra ad rempublicam per-
neant. » Annal. IV, 8.

*Post quem Servus et Veranius et Vitellius, consimili studio, sed
ita eloquentia Vitellius, objecere : « odio Germanici, et rerum novarum
tio, Pisonem vulgus milicum, per licentiam et sociorum injurias, eo*

Jeune, et toujours vainqueur, s'il vit ses destinées
 Dans ses triomphes même en naissant moissonnées;
 Compagnons d'un héros, vous dont les étendards
 Ont constamment suivi l'héritier des Césars,
 Je vous prends à témoin que des complots perfides
 Abreuvaient mon époux de chagrins homicides.
 Il luttait, mais en vain, contre la trahison :
 Un homme a tout conduit, et cet homme est Pison.

PISON.

Sans me déshonorer par une lâche absence, ¹
 Je m'étais à moi-même ordonné le silence :
 J'espérais que César, assuré de ma foi,
 Daiguerait se charger de répondre pour moi.
 Il m'en laisse le soin, Rome, mieux informée,
 Pourra savoir un jour qui souleva l'armée.
 D'Agrippine aujourd'hui la sévère douleur
 Appelle un attentat ce qui fut un malheur. ²
 Mais dans un autre temps, dans une autre province,
 (Je n'étais point alors le lieutenant du prince)
 Germanicus a vu ses légions sans frein. . . .
 Et quand ? lorsque d'Auguste au tombeau descendu ³
 Tibère honorait l'ombre et recueillait l'empire,
 Dans un règne naissant, époque où l'on conspire ;

usque corrupisse, ut « parens legionum » a deterrimis appellaretur: contra, in optimum quemque, maxime in comites et amicos Germanici, sævisse: postremo, ipsum devotionibus et veneno peremisse. Annal. III, 13.

¹ *Quod reus postquam sibi exitiabile intelligit, an adhuc experiretur dubitans, hortantibus filiis, durat mentem, senatumque rursus ingreditur: redintegratamque accusationem, infensas patrum voces, adversa et sæva cuncta perpessus, nullo magis exterritus est, quam quod Tiberium sine miseratione, sine ira, obstinatum clausumque vidit, de quo affectu perumperetur. Annal. III, 15.*

² *Defensio in ceteris trepidavit: nam neque ambitionem militarem, neque provinciam pessimo cuique obnoxiam, ne contumelias quidem adversum imperatorem inficiari poterat: solum veneni crimen visus est diluisse. Quod ne accusatores quidem satis firmabant. Annal. III, 14.*

³ *Causa præcipua ex formidine, ne Germanicus, in cujus manu tot legiones, immensa sociorum auxilia, mirus apud populum favor, habere imperium quam expectare mallet. Annal. I, 7.*

Quand des soldats pouvaient, par la rebellion,
De quelque autre César aider l'ambition.

AGRIPPINE.

D'un héros qui n'est plus intrépide adversaire,
Je vous rends grâce, à vous qui, dans sa vie entière,
Choisissez l'instant même où sa fidélité ¹

Aux yeux des légions a le plus éclaté.

Je n'ai point oublié que, dans la Germanie, ²

Quand il était absent, la révolte impunie
Immola des tribuns près de leurs étendards,
Et menaçait déjà, devant l'autel de Mars,
Un vieillard, du sénat député consulaire,
Plancus, réfugié sous l'aigle tutélaire.

Germanicus parut : nous eûmes un appui ;

Il courait des périls : j'étais auprès de lui.

« Où sont, dit le héros, les légions de Rome ?

» Et comment aujourd'hui faut-il que je vous nomme ?

» Soldats ? de votre chef vous repoussez la voix ;

» Citoyens ? du sénat vous méprisez les lois ;

» Ennemis ? non, jamais leur haine sacrilège

» N'a des ambassadeurs blessé le privilège.

¹ *Fuere etiam, qui . . . si vellet imperium, promptos ostentavere. Tum vero, quasi scelere contaminaretur, præceps tribunali desiluit. Opposuerunt abeunti arma, minitantes, ni regrederetur* Annal. I, 35.

² *Mox, vagi per vias, obvios habuere legatos, audita consternatione, ad Germanicum tendentes. Ingerunt contumelias : cædem parant : Planco maxime, quem dignitas fuga impediverat. Neque aliud periclitanti subsidium, quam castra primæ legionis. Illic, signa et aquilam amplexus, religione sese tutabatur : ac, ni aquilifer Calpurnius vim extremam arcuisset (rarum etiam inter hostes), legatus populi Romani, Romanis in castris, sanguine suo ultaria Deum commaculavisset.* Annal. I, 39. *Quod nomen huic cœtui dabo ? militesne appellem ? qui filium imperatoris vestri vallo et armis circumsedistis. An cives ? quibus tam projecta senatus auctoritas hostium quoque jus et sacra legationis et fas gentium rupistis. Divus Julius seditionem exercitus verbo uno compecscuit, Quirites vocando, qui sacramentum ejus detrectabant. Divus Augustus vultu et adspectu Actiacas legiones exterruit : nos, ut nondum eosdem, ita ex illis ortos, si Hispaniæ Syriæve miles adspersaretur, tamen mirum et indignum erat. Primane et vicesima legiones, illa signis a Tiberio acceptis, tu tot præliorum socia, tot præmiis aucta, egregiam duci vestro gratiam refertis ! hunc ego nun-*

EXEMPLA IMITATIONIS

- » Jule chez les Gaulois vit son camp mutiné ;
  - » Il s'écria : Romains ! et tout fut terminé.
  - » Les voilà ces drapeaux que vous donna Tibère :
  - » Quel sang les a flétris ? Manderai-je à mon père
  - » Que ses soldats . chargés de vaincre les Germains ,
  - » Ne savent désormais qu'égorgé des Romains ?
  - » Frappez : qu'un autre chef vous mène à la victoire ;
  - » Frappez . ou suivez-moi , si vous aimez la gloire ;
  - » Et que demain j'apprenne au nouvel empereur
  - » Vos combats . vos succès , et non pas votre erreur . »
- Il dit : les légions égalant sa vaillance ,
Dans le sang des Germains ont lavé leur offense . . .

PISON.

Ah ! je ne prétends pas calomnier sa gloire.

AGRIFFINE.

Eh que fais-tu ? Comment te permets-tu de croire
Qu'il ait voulu tenter la valeur des soldats ?
Non , non , Germanicus ne te ressemblait pas :
Son cœur fut toujours pur , sa foi toujours sincère . . .

TIBÈRE.

Ne voyez , sénateurs , que la seule justice ,¹

tium patri , læta omnia aliis e provinciis audienti , feram ? ipsius tirones , ipsius veteranos , non missione , non pecunia satiatos : hic tantum interfici centuriones , ejici tribunos , includi legatos : infecta sanguine castra , flumina : meque precariam animam inter infensos trahere ? Annal. I, 42.

Cur enim , primo concionis die , ferrum illud , quod pectori meo infigere purabam , detrazistis ? o improvidi amici ! melius et amantius ille , qui gladium offerebat . Cecidisset certe nondum tot flagitiorum exercitui meo conscius : legissetis ducem , qui meam quidem mortem impunitam sineret , Vari tamen et trium legionum ulcisceretur . Neque enim Dii sinant , ut Belgarum , quamquam offerentium , decus istud et claritudo sit , subvenisse Romano nomini , compressisse Germaniæ populis ! Tua , divæ Auguste , celo recepta mens , tua , pater Druse , imago , tui memoria , iisdem isti cum militibus , quos jam pudor et gloria intrat , eluant hanc maculam , irasque civiles in exitium hostibus vertant ! Annal. I, 43. *Sed Germanicus , quanto summae spei propior , tanto impensius pro Tiberio niti .* Ann. I, 34.

¹ *Desleo equidem filium meum , semperque deslebo : sed neque ream prohibeo . quo minus cuncta proferat , quibus innocentia ejus sublevari , aut , si qua fuit iniquitas Germanici , coargui possit : vosque oro , ne , quia dolori meo causa connexa est , objecta crimina pro adprobatis accipiatis . .*

Que la loi vengeresse, ou la loi protectrice,
 Non le rang de Pison, ses aïeux, sa valeur,
 Ou les pleurs d'Agrippine et ma propre douleur.
 Vous ne pouvez, sans doute, écouter la clémence;
 Mais l'équité finit où le courroux commence.

PISON.

Il faut que je m'explique; on le veut, j'y souscris :
 Les Romains sauront tout. . . . .
 Vous, César, aujourd'hui vous m'entendrez, sans doute. ¹
 Nous pourrons sans témoin parler en liberté. . . . .

ACTE II, SC. 2.

TIBÈRE.

Il sort; et sa douleur n'est que trop véritable.
 Est-ce un remords tardif, ou n'est-il point coupable? ²
 Aurait-il seulement haï Germanicus?
 Près de moi, sénateurs, je ne l'admettrai plus;
 Mais d'un plus grand délit la preuve est nécessaire
 Quand il faut condamner un vieillard consulaire.
 Pison, quoi qu'il en soit, trouve un accusateur :
 Demain Fulcinus, comme vous sénateur,
 Devant le tribunal se dispose à paraître.

AGRIFFINE.

Fulcinus! Séjan s'apprête aussi, peut-être? ³
 Eh quoi! Fulcinus ose être mon appui! . . . .

Nemo Drusi lacrimas, nemo mæstitiâ meam spectet, nec, si qua in nos adversa finguntur. Annal. III, 12.

¹ *Petitum est a principe, « cognitionem exciperet : » quod ne reus quidem abnuebat, studia populi et patrum metuens.* Annal. III, 10.

² *Illud reputate, turbide et seditiose tractaverit exercitus Piso; quæsitâ sint per ambitionem studia militum; armis repetita provincia; an falsa hæc in majus vulgaverint accusatores. . . . Si legatus officii terminos, obsequium erga imperatorem exiit, ejusdemque morte et luctu meo lætatus est, odero, seponamque a domo mea. . . . Quo pertinuit, nudare corpus et contrectandum vulgi oculis permittere, differrique etiam per externos, tamquam veneno interceptus esset, si incerta adhuc ista, et scrutanda sunt?* Annal. III, 12.

³ *Vitellii et Veranii voce defletum Cæsarem!* Annal. III, 17.

EXEMPLA IMITATIONIS

D'où vient ce grand zèle, et quel est son espoir?...¹
 C'est Pison que j'accuse, et non pas ses richesses.
 Ecoutez les récits de tous ces vieux soldats :
 eux seuls de mon époux vous diront les combats ;²
 Combien de fois son sang coula pour la patrie . . . .
 Ses vertus, ses dangers, les complots des pervers ;
 Ses pieux qu'ils ont taris, ses maux qu'ils ont soufferts...
 Ou que devant le peuple on garde le silence :
 L'aspect seul de cette urne aura plus d'éloquence ;³
 Les débris et le nom du vainqueur des Germains
 Parleront assez haut dans l'âme des Romains.

TIBÈRE.

. . . . . Maintenons les lois sages.

Surtout de la tribune évitons les orages.⁴
 Les sénateurs, fuyant ce scandaleux éclat,
 Doivent juger eux-même un membre du sénat.
 Mais qui sera chargé du soin de le défendre ?
 Eh bien ! pères conscripts, vous venez de m'entendre :
 Quel silence ! Pison n'avait donc point d'amis ?
 Déjà tout l'abandonne !

ACTE II, SCÈNE 3.

CÉSAR.

Il lui reste son fils.

J'ai porté, sénateurs, ma prière importune⁵

¹ *Vitellius ac Veranius, ceterique, Germanicum comitati, tendebant, « nullas esse partes Trioni; neque se accusatores, sed rerum indices et testes, mandatu Germanici perlaturos. »* Annal. III, 10.

² *Referatis patri ac fratri, quibus acerbitatibus dilaceratus, quibus insidiis circumventus, miserrimam vitam pessima morte finierim.* Ann. II, 71.

³ *Funus sine imaginibus et pompa, per laudes, et memoriam virtutum ejus celebre fuit.* Annal. II, 73.

⁴ *Id solum Germanico super leges præstiterimus, quod in curia potius, quam in foro, apud senatum, quam apud judices, de morte ejus inquiratur: cetera pari modesti tractentur. . . . Si quos propinquus sanguis, aut fides sua patronos dedit, quantam quisque eloquentia et cura valet, juvate periclitantem.* Annal. III, 12.

⁵ *Reo, « L. Arruntium, T. Vinicium, Asinium Gallum, Æserninum Marcellum, Sex. Pompeium patronos » petenti, iisque diversa excusantibus, M. Lepidus et L. Piso et Livinius Regulus adfuerunt.* Annal. III, 11.

E TRAGOEDIA M. J. CHÉNIER. 393

Aux amis qu'autrefois lui donnait la fortune.

Hélas ! j'ai recueilli leur stérile douleur. . . .

TIBÈRE.

... Des Calpurniens jeune et digne héritier. . . .
C'est à vous que d'un père appartient la défense ;
Et puissiez-vous . Coéius, prouver son innocence !¹
Vous, consuls, sénateurs, pontifes, magistrats. . . .
Qui de Germanicus chérissés la mémoire. . . .
Épargnez à mes yeux la pompe funéraire :
Son aïeule Livie, Antonia sa mère,²
Recueillant en secret leurs pudiques douleurs,
Loin de tous les regards partageront mes pleurs.
Soyons dignes de lui : qu'un hommage unanime
Accompagne au tombeau sa cendre magnanime ;
Il blâmerait lui-même un long abattement :³
Les princes, les héros, ces astres d'un moment,
Vont s'éteindre à jamais dans la nuit éternelle ;
Mais Rome leur survit, Rome est seule immortelle.

ACTE II, sc. 4.

AGRIFFINE.

Je ne viens plus, Tibère, au nom de tout l'état,
Contre un lâche ennemi provoquer le sénat :
J'aspire à des bienfaits ; c'est vous seul que j'implore. . . .

*usus Pisoni, « si vera forent, quæ jacerentur, præcipuum in dolore
cum, » respondit ; « sed malle falsa et inania, nec cuiquam mortem
vici exitiosum. » Hæc palam, et vitato omni secreto : neque dubita-
præscripta ei a Tiberio, quum incallidus alioqui et facilis juventa,
is tum artibus uteretur. Annal. III, 8.*

*itrem Antoniam non apud auctores rerum, non diurna actorum
ra, reperio, ullo insigni officio functam. . . . Seu valetudine præpe-
r, seu victus luctu animus magnitudinem mali perferre visu non
erit : facilius crediderim, Tiberio et Augusta, qui domo non exce-
cohibitam, ut par mæror, et matris exemplo avia quoque et patris
viderentur. Annal. III, 3.*

*nvenisse recenti dolori luctum, et ex mærore solatia : sed referen-
um animum ad firmitudinem. . . . Id sibi et cunctis egregium, si
adjiceretur. . . . Principes mortales, rempublicam æternam esse.
III, 6.*

J'ose pour mes enfans implorer vos bontés. ¹
Des hauteurs de Livie ils souffriront peut-être. . . . ²

TIBÈRE.

. . . . Elle règne avec moi. . .

Quand je n'espérais plus les faisceaux consulaires,
Elle étendait sur moi ses bontés tutélaires; ³
Et par elle, un empire attendu quarante ans
De ses lauriers tardifs couvrit mes cheveux blancs. . . .
Vous-même, à vos destins plus soumise aujourd'hui, ⁴
Pour vous, pour vos enfans, ménagez son appui,
Loin de vouloir aigrir par un orgueil injuste
La mère de Tibère et la veuve d'Auguste.

AGRIPPINE.

Dans l'état où je suis vous m'accusez d'orgueil!

TIBÈRE.

Oui, jusque dans vos pleurs, jusque dans votre deuil,
Jusqu'en cet appareil de douleur fastueuse.
D'un héros, je le sais, épouse vertueuse, ⁵
Vous partagez l'éclat de ses jours fortunés, ⁶
Qu'un sort inexorable a trop tôt moissonnés.

¹ *Agrippina . . . , quum viseret eam Cæsar, profusus diu ac per silentium lacrimis, mox invidiam et preces orditur: « subveniret solitudini . . . Germanici conjugem ac liberos ejus recipere dignarentur. »* Annal. IV, 53.

² *Accedebant muliebres offensiones, novercalibus Liviae in Agrippinam stimulis; atque ipsa Agrippina paullo commotior, nisi quod castitate et mariti amore quamvis indomitum animum in bonum vertebat.* Ann. I, 33.

³ *Nero solus e privignis erat: illuc cuncta vertere filius, collega imperii, consors tribuniciæ potestatis adsumitur, omnisque per exercitus ostentatur; non obscuris, ut antea, matris artibus, sed palam hortatu.* Ann. I, 3.

⁴ *Tum, ad uxorem versus, « per memoriam sui, per communes liberos » oravit, « exueret ferociam, sævienti fortunæ submitteret animum: neu regressa in Urbem æmulatione potentiæ validiores irritaret. »* Annal. II, 72.

⁵ *Conjux Germanici, Agrippina, fecunditate ac fama Liviam, uxorem Drusi, præcellerat.* Annal. II, 43.

⁶ *Miserantibus cunctis, « quod femina nobilitate princeps, pulcherrimo modo matrimonio, inter venerantis gratantisque adspici solita, tunc feralis reliquias sinu ferret, incerta ultionis, anxia sui et infelici fecunditate fortunæ totiens obnoxia. »* Annal. II, 75.

Mais enfin ce héros dans la Syrie expire ;
 Et, son urne à la main, vous traversez l'empire,
 Vous traînez sur vos pas des peuples, des cités !
 On voit les tribunaux, les temples désertés !¹
 Pourquoi ? Ces dieux dont Rome adore les images,
 Jule, Auguste, en mourant ont reçu moins d'hommages ;²
 Moins de deuil éclatait même aux jours malheureux
 Où Rome a vu pâlir ses destins généreux,
 Où Canne et Trasimène excitaient tant d'alarmes. . . .
 Vous n'avez qu'un chagrin, c'est de ne pas régner.³

AGRIPPINE.

Moi !

TIBÈRE.

Vous. En d'autres temps vous l'avez fait connaître,
 Quand, sur les bords du Rhin, tout le camp vit paraître⁴
 Votre jeune Caius, promené sur un char,
 Revêtu des habits et du nom de César.

AGRIPPINE.

Pour calmer, pour vous rendre une armée en furie :
 Est-on coupable encor quand on sert la patrie ?
 De Caius, de mes fils, les droits sont-ils perdus ? . . . .
 Eh qui donc maintenant soutiendra leur enfance ? . . . .⁵

¹ *Hos vulgi sermones audita mors adeo incendit, ut ante edictum magistratum, ante senatusconsultum, sumpto justitio, desererentur fora, clauderentur domus.* Annal. II, 82.

² « *Multos illustrium Romanorum ob rempublicam obiisse; neminem tam flagranti desiderio celebratum. . . . Nil opus vetustioribus exemplis: quotiens populus Romanus clades exercituum, interitum ducum, funditus amissas nobiles familias constanter tulerit.* » Annal. III, 6.

³ *Audita hæc raram occulti pectoris vocem elicuere; correptamque græco versu admonuit: « non ideo lædi, quia non regnaret. »* Annal. IV, 52.

⁴ *Id Tiberii animum altius penetravit: « Non enim simplices eas curas, nec adversus externos militem quæri. Nihil relictum imperatoribus, ubi femina manipulos intervisat, signa adeat, largitionem tentet; tamquam parum ambitiose filium ducis gregali habitu circumferat, Casaremque Caligulam appellari velit. Potiorem jam apud exercitus Agrippinam, quam legatos, quam duces: compressam a muliere seditionem, cui nomen principis obsistere non quiverit. »* Annal. I, 69.

⁵ *Quid deinde miserrimæ conjugis? quid infantibus liberis eventurum?* Annal. II, 70.

EXEMPLA IMITATIONIS

..... Des enfans délaissés,
Par le sort infidèle un moment caressés,
Vous alarmeraient-ils dans un âge si tendre? . . . ¹

TIBÈRE.

Des Césars vos enfans, j'affermirai les droits.
Donnez-leur vos vertus; mais, dans ces jeunes âmes,
D'un orgueil dangereux n'attisez point les flammes. ²

ACTE III, sc. 1.

TIBERIUS cum Sejano Agrippinæ et ejus amicorum perniciem statuit.

Pour ses fils désormais Agrippine respire.
Quand ils sont nés à peine ils rêvent un empire.

SÉJAN.

Sans cesse elle nourrit leurs désirs criminels. ³

TIBÈRE.

Ombagés en naissant des lauriers paternels,
Bercés des longs honneurs prodigués à leur race,
D'une orgueilleuse mère ils ont déjà l'audace;
Et j'entrevois surtout dans les yeux de Caius
Les vices de Sylla, mais non pas ses vertus. ⁴
Il naquit oppresseur : sa tyrannique enfance
Bégaie insolemment la menace et l'offense.
Puisse Rome, en ess-t, tomber entre ses mains! ⁵
Ma haine avec plaisir le conserve aux Romains. . . .
Que de Germanicus la veuve criminelle

¹ *Tiberius, haud unquam domui Germanici mitis, tum vero « æquari adolescentes senectæ suæ, » impatienter indoluit.* Annal. IV, 17.

² *In senatu oratione monuit in posterum, « ne quis mobiles adolescentium animos præmaturis honoribus ad superbiam extolleret. »* Ann. IV, 17.

³ *Contumaciam Agrippinæ Sejanus insectari, vetus Augustæ odium, recentem Livie conscientiam exagitare, « ut superbam fecunditate, subnixam popularibus studiis inhiare dominationi, » apud Cæsarem arguerent.* Annal. IV, 12.

⁴ *C. Cæsari, forte orto sermone, L. Sullam irridenti, « omnia Sullæ vitia, et nullam ejusdem virtutem habiturum, » prædixit.* Annal. VI, 46.

⁵ *Ne Tiberium quidem caritate aut reipublicæ cura successorem adscitum : sed quoniam adrogantiam sævitiamque ejus introspexerit, comparatione deterrima sibi gloriam quasivisse.* Annal. I, 11.

Dans sa chute bientôt précipite avec elle ¹
 Silius, Sabinus, à me nuire attachés, ²
 Ses partisans publics, mes ennemis cachés. ³
 Crémétius de Rome écrit, dit-on, l'histoire: ⁴
 Il veut à l'avenir dénoncer ma mémoire.
 Scaurus peint des tyrans les tragiques destins: ⁵
 C'est moi que sur la scène il désigne aux Romains. . . .
 Mais tout prince absolu, s'il ne veut s'affaiblir,
 Doit punir les talens qu'il ne peut avilir.

ACTE III, sc. 2.

TIBERIUS *Pisonem ironice solatur, ejusque minas non timere mentitur.*

Ce droit de dénoncer, qui vous semble odieux,
 Fut dans les plus beaux temps utile à nos aïeux.
 Je ne veux point choisir un exemple vulgaire: ⁶
 Cet orateur fameux, plébéien consulaire,
 Cicéron, qui toujours soutint avec éclat
 Le sénat près du peuple et le peuple au sénat,
 N'a-t-il pas accablé de foudres équitables
 Verrès, que protégeaient ses richesses coupables?
 N'a-t-il point accusé l'orgueilleux Lentulus,
 L'ardent Catilina, l'effréné Céthégus;

¹ *Accendebat hæc onerabatque Sejanus, peritiam morum Tiberii, odia in longum jaciens, quæ reconderet, auctaque promeret.* Annal. I, 69.

² *C. Silium et Titium Sabinum adgreditur: amicitia Germanici pernicioso utriusque.* Annal. IV, 18.

³ *Erat uxor Silio Sosia Galla, caritate Agrippinæ invisæ principi.* Annal. IV, 19.

⁴ *Crementius Cordus postulatur, novo ac tunc primum audito crimine, « quod, editis annalibus, laudatoque M. Bruto, C. Cassium Romanorum ultimum dixisset. »* Annal. IV, 34.

⁵ *Hunc quoque asperavere carmina, incertis auctoribus vulgata, in sævitiam superbiamque ejus et discordem cum matre animum.* Annal. I, 72.

⁶ *C. Silanum . . . Mamercus Scaurus e consularibus, Junius Otho prætor, Brutidius Niger ædilis, simul corripunt. . . . Mamercus, antiqua exempla jaciens, « L. Cottam a Scipione Africano, Ser. Galbam a Catone censorio, P. Rutilium a M. Scauro accusatos. » Videlicet Scipio et Cato talia ulciscabantur, aut ille Scaurus, quem proavum suum, opprobrium majorum Mamercus infami opera dehonestabat.* Annal. III, 66.

EXEMPLA IMITATIONIS

Et des rois abolis craignant peu l'influence,
Arme contre un Pison sa sévère éloquence ?

PISON.

Que font ces traits amers avec choix rassemblés ?
Notre âge est-il pareil aux temps dont vous parlez ?
La liberté régnait sur les rives du Tibre :
César y règne seul, et seul y reste libre.
Chaque mot du sénat par César est dicté. . . .
César, faut-il aussi punir tous les coupables ?

TIBÈRE.

Sur des preuves ? sans doute. Ainsi le veut la loi.

PISON.

César sera puni.

TIBÈRE.

Qui l'accuserait ?

PISON.

Moi. ¹

Ses ordres à la main ; je les ai.

TIBÈRE.

Ténéraire !

Vous les avez gardés ?

PISON.

Je connaissais Tibère.

TIBÈRE.

Pison, votre péril m'attache encore à vous.
Le sénat frémirait de voir un consulaire
Divulguant sans pudeur, aux yeux de Rome entière,
Un ordre faux peut-être, ou mal interprété, ²

¹ *Audire me memini ex senioribus, visum sapius inter manus Pisonis libellum, quem ipse non vulgaverit; sed amicos ejus dicitavisse, « literas Tibertii et mandata in Germanicum continere: ac destinatum promere apud patres, principemque arguere, ni elusus a Sejano per vana promissa foret. »* Annal. III, 16.

² *Nuntianti centurioni, ut mos militiæ, factum esse, quod imperasset, « neque imperasse sese, et rationem facti reddendam apud senatum, » respondit. Annal. I, 6. Fingentibusque scelestis mandata aut non credent homines, aut non ignoscent. Annal. II, 71.*

E TRAGOEDIA M. J. CHÉNIER. 599

Et du chef de l'état bravant la majesté.
Par vos respects du moins mérites la clémence.....

PISON.

... Dussent les Romains n'en pas être surpris, ¹
Ils sauront que Tibère a fait périr son fils.

ACTE III, sc. 3.

SÉJAN.

... Que veut César!

ERIUS *Sejanum monet quid de Pisono et ejus filio sibi statutum.*

Rompre un dessein funeste.

SÉJAN.

De Pison?

TIBÈRE.

De lui-même. Il menace, et demain
Veut paraître au sénat mes ordres à la main.

SÉJAN.

La nuit n'a pas encore éclipsé la lumière.

TIBÈRE.

Cette nuit pour Pison doit être la dernière. ²
Mais avant de servir un trop juste courroux,
Amène-moi Cnéius.

SÉJAN.

Ah! que prétendez-vous?

Le punir?

TIBÈRE.

Le tromper. Il faut, avec adresse,
D'un favorable accueil caresser sa jeunesse. ³
Cet entretien peut même écarter le soupçon.....

SÉJAN.

Les amis de Séjan vous consacrent leur vie.
César se souviendra de leur fidélité?

edidere quidem, data et a Tiberio occulta mandata. Annal. II, 43.

et illum sponte extinctum, verum immisso percussore. Ann. III, 16.

iberius, quo integrum judicium ostentaret, exceptum comiter juveneta erga filios familiarum nobiles liberalitate auget. Annal. III, 8.

EXEMPLA IMITATIONIS

TIBÈRE.

Ils obtiendront le prix qu'ils auront mérité.....¹

ACTE III, SC. 4.

TIBERIUS *Cneium decipere tentat.*

De vos froids vœux. Cneius. J'auras lieu de me plaindre.....

Quoi! d'un patricien. digne de sa naissance,²

Desirez-vous si long-temps m'envier la présence?

Un Romain tel que vous à l'empire appartient.

CNEIUS.

Moi. seigneur!

TIBÈRE.

C'est aux vœux que ce titre convient.³

Ah! laissez prononcer aux esclaves d'Asie

Les noms avilissans qu'obtient la tyrannie.

Je ne commande point. J'obéis à la loi;

Et je suis à l'état. l'état n'est point à moi.

C'est le sang des Pisons qui coule dans vos veines.....

Le sénat. les faisceaux, les honneurs militaires,⁴

Attendent l'héritier de tant de consulaires.....

CNEIUS.

Sauvez, sauvez mon père, et laissez-là son fils.....

..... La cause est en vos mains:

C'est le sénat qui juge, et non pas les Romains.

Que ne conservait-on ces formes respectées,

Par les seuls criminels si long-temps redoutés?

TIBÈRE.

Y pensez-vous, Cneius? cette imprudente audace

¹ *Paucis post diebus Cæsar auctor senatui fuit, « Vitellio atque Verani et Servæo sacerdotia tribuendi. » Fl. Icinius « suffragium ad honores » pollicitus. monuit, « ne jacundiam violentia præcipitaret. » Annal. III, 19.*

² *« Nobilitatem domus, etiam ipsius, quoquo modo meriti, gravem casum » miseratus. Annal. III, 17.*

³ *Nomen Patris patriæ Tiberius, a populo sæpius ingestum, repudiavit neque in acta sua jurari, quamquam censente senatu, permisit. Ann. I, 7. Acerbeque increpuit eos, qui « divinas occupationes, » ipsumque « domnum » dixerant. Annal. II. 87.*

⁴ *Libonem ornat prætura, convictibus adhibet, non vultu alienatum non verbis commotior (adeo iram condiderat). Annal. II, 28.*

Aurait de votre père assuré la disgrâce.
 Agrippine, étalant de fastueux débris, ¹
 Devant le peuple entier voulait porter ses cris.
 Près du peuple souvent quand la haine dénonce, ²
 La haine écoute encor, la haine encor prononce ;
 Tandis que le sénat est, pour un sénateur,
 Un tribunal paisible, et même protecteur.

ACTE IV, sc. 2.

IUS *Agrippinae, Agrippina Cneio quid de Tiberio sentiant, quid ex illo sibi metuendum, fatentur.*

Tibère corrompt tout par son fatal génie :
 Ce qu'on nomme équité n'est que sa tyrannie. ³
 En vain dans ses discours, de pompe revêtus, ⁴
 De ses vices masqués il se fait des vertus ;
 Nous pouvons aisément, malgré tant d'artifices,
 Dans ses fausses vertus démasquer tous ses vices. ⁵
 Il récuse le peuple, et commande au sénat :
 Vous l'avoûtes, enfin, lui seul est tout l'état....

AGRIFFINE.

Vous dites vrai, Cnéius ; mais de la servitude,
 Même en la détestant, Rome a pris l'habitude. . . .
 . . . . . Dois-je attendre en silence
 Que d'un vain tribunal les Romains détrompés
 Revendiquent leurs droits si long-temps usurpés ? . . . .

n festinamus cum Germanici cineribus adpellere, ut te inauditum sensum planctus Agrippinae, ac vulgus imperitum, primo rumore et? Annal. II, 77.

Tiberium spernendis rumoribus validum, et conscientiae matris esse : veraque aut in deterius credita, iudice ab uno facilius ut : odium et invidiam apud multos valere. » Annal. III, 10.

ulta eo coram adversus ambitum et potentium preces constituta. Sed eritati consultiur, libertas corrumpatur. Annal. I, 75.

ociosa verbis, re inania, aut subdola ; quantoque majore libertatis e tegebantur, tanto eruptura ad infensus servitium. Annal. I, 81.

Cuncta mortalium incerta ; quantoque plus adeptus foret. tanto se in lubrico » dicitans. Non tamen ideo faciebat fidem civilis animi.

I, 72.

5.

26

EXEMPLA IMITATIONIS

Je ne puis que gémir des abus du pouvoir, ¹
 Vous séparer d'un père, et remplir mon devoir.....

CÉSAR.

Mais, quand tout se dira, craignes de reconnaître
 Que mon père, en luttant contre Germanicus,
 A rempli de César les ordres absolus.

AGRIPPINE.

Je le crois. Aujourd'hui l'insensible Tibère
 Aux yeux des sénateurs cachait mal ce mystère.
 D'une bouche hypocrite il regrettait son fils ;
 Mais son cœur s'indignait de les voir attendris.
 Du héros avec peine il célébrait la vie ; ²
 Jusqu'en l'urne funèbre il lui portait envie ;
 Et, d'un front abattu démentant les douleurs,
 Sa parricide joie éclatait dans ses pleurs..... ³

CÉSAR.

N'exposez point vos fils à des haines durables :
 Ah ! de l'amour du peuple ils sont déjà coupables..... ⁴
 Ils sont fils d'Agrippine et de Germanicus.
 Seront-ils sans danger si près d'un rang suprême?..... ⁵

ACTE IV, sc. 3.

SÉKAN.

La perte d'Agrippine est de loin préparée :

¹ *Tum primum e campo comitia ad patres translata sunt : nam ad ea diem, etsi potissima arbitrio principis, quaedam tamen studiis tribuum fi bant. Neque populus ademptum jus questus est, nisi inani rumore.* Ann. I, 15.

² *Bellica Germanici gloriaangebatur. Retulit tamen ad senatum, rebus gestis, multaque de virtute ejus memoravit, magis in speciem veri adornata, quam ut penitus sentire crederetur. Paucioribus Drusum... s intentior, et fida oratione.* Annal. I, 52.

³ *Aberat quippe adulatio, gnaris omnibus latam Tiberio German mortem male dissimulari.* Annal. III, 2.

⁴ *Displicere regnantibus civilia filiorum ingenia.* Annal. II, 82.

⁵ *Manebat quippe suspicionum et credendi temeritas, quam Sejani augere etiam in Urbe sustus, acrius turbabat, non jam occultis adverso Agrippinam et Neronem insidiis.* Annal. IV, 67.

E TRAGOEDIA M. J. CHÉNIER. 405

Par les mêmes moyens, nous pourrons voir un jour ¹
Les amis de Pison la frapper à son tour.

ACTE V, SC. 1.

BERIUS suam ipse sortem et turpia patrum obsequia indignatur.

Encor cette victime : ²

Je renonce au pouvoir si je renonce au crime.
A la haine, au remords je dois me résigner,
Tout oser, mais tout craindre. Et c'est donc là régner !
Quel prestige maintient cet empire suprême,
Pesant pour les sujets, pour le tyran lui-même ?
Un seul, maître de tous, ordonnant de leur sort,
Et promettant la vie, ou prescrivant la mort ! . . . .
. . . Que sont désormais les pères de l'état ? ³
Un fantôme avili qu'on appelle sénat.
O lâches descendans de Dèce et de Camille !
Enfans de Quintius ! postérité d'Émile !
Esclaves accablés du nom de leurs aïeux,
Ils cherchent tous les jours leurs avis dans mes yeux,
Réservent aux proscrits leur vénale insolence,
Flattent par leurs discours, flattent par leur silence,
Et, craignant de penser, de parler et d'agir, ⁴
Me font rougir pour eux, sans même oser rougir.

ACTE V, SC. 2.

*enena, et artes tam feliciter expertas, verteret in Agrippinam, in
ejus, egregiamque aviam, ac patrum sanguine miserrimæ domus
aret. Annal. III, 17.*

*uando, ut corpora verberibus, ita savitia, libidine, malis consiliis,
is dilaceretur. Quippe Tiberium non fortuna, non solitudines prote-
!, quin tormenta pectoris suasque ipse poenas fateretur. Ann. VI, 6.
clerum tempora illa adeo infecta et adulatione sordida fuere, ut non
primores civitatis, quibus claritudo sua obsequiis protegenda erat,
unes consulares, magna pars eorum, qui prætura functi, multique
pedarii senatores certatim exsurgèrent, scædaque et nimia censerent.
riæ prodiit, Tiberium, quotiens curia egrederetur, græcis verbis
c modum eloqui solitum, « O homines ad servitutem paratos ! » scilli-
tiam illum, qui libertatem publicam nollet, tam projectæ servientium
tiæ tædebat. Annal. III, 65.*

*nde angusta et lubrica oratio sub principe, qui libertatem metuebat,
ionem oderat. Annal. II, 87.*

SEJANUS eadem Pisonis fide narrat.

..... Vous aurez appris

Qu'une foule homicide exaltait dans ses cris ¹
 Le vainqueur des Germains, sa veuve magnanime;
 Qu'au nom de leurs vertus on réclamait un crime.
 Mais les prétoriens me prêtaient leur appui;
 Ils appelaient Pison : j'arrivais jusqu'à lui,
 Quand déjà, croyant voir la troupe forcenée,
 Pison d'un coup trop sûr tranchait sa destinée. ²
 Dès qu'il entend parler de César et des lois,
 D'une ame ferme encor, mais d'une faible voix :
 « C'en est fait, me dit-il, la trahison m'assiège : ³
 » Tu sais quels ennemis m'ont préparé le piège ;
 » On les nomme, on les vante ; et, certain de périr,
 » Je leur prouve du moins qu'un Romain sait mourir.....
 « Que Pison condamné soit la seule victime.
 » Fier, orgueilleux peut-être en ma calamité,
 » Je n'ai point de Tibère imploré la bonté ;
 » Mais qu'à mon dernier vœu Tibère soit propice :
 » Pour un fils innocent j'implore sa justice. »

ACTE V, sc. 6.

¹ *Simmul populi ante curiam voces audiebantur : « non temperatos manibus, si patrum sententias evasisset : » effigiesque Pisonis traxerant in Gemonias, ac devellebant, ni jussu principis protectæ repositæque forent.* Annal. III, 14.

² *Cœpta luce, perfosso jugulo, jacente humi gladio, repertus est.* Annal. III, 15.

³ *Cæsar, flexo in mœstitiam ore, « suam invidiam tali morte quæsitam » apud senatum, queritur, crebrisque interrogationibus exquirat, « qualem Pisonem diem supremum noctemque exegisset. » Atque illo pleraque sapienter, quædam inconsultius respondente, recitat codicillos, a Pisonem in hunc ferme modum compositos : « Conspiratione inimicorum, et invidia falsi criminis oppressus, Deos immortales testor. .... vosque oro, liberis meis consulatis. .... M. Pisonem repetere Syriam dehortatus est. .... ne meæ prævitatis poenas innoxius luat. .... tibi amicus, nec quidquam post hæc rogaturus, salutem infelicitis filii rogo. »* Annal. III, 16.

FINIS EXEMPLORUM IMITATIONIS.

NOTICE
DES
PRINCIPALES ÉDITIONS ET TRADUCTIONS
DE TACITE,
PAR M. BARBIER,
ADMINISTRATEUR DES BIBLIOTHÈQUES PARTICULIÈRES DU ROI,
ET BIBLIOTHÉCAIRE DU CONSEIL D'ÉTAT.

NOTICE

DES

PRINCIPALES ÉDITIONS ET TRADUCTIONS

DE TACITE.*

L nous reste peu d'indications à donner sur de bonnes éditions de Tacite, soit omises par M. Oberlin, soit publiées depuis 1801, époque à laquelle il fit paraître l'édition que nous reproduisons. Cependant nous lui reprocherons de ne pas avoir cité une édition ainsi intitulée :

C. CORN. TACITI OPERA ; notis et dissertationibus illustravit G. Brotier. Edimburgi, 1796, 4 vol. in-4° et in-8°.

On sait que l'édition de Tacite donnée par l'abbé Brotier (7 vol. in-12, présente des dissertations et des notes qui sont pas dans son édition in-4°. L'édition d'Édimbourg ferme tout ce qui se trouve dans les deux éditions de Paris.

Quant aux éditions nouvelles, nous les réduisons à deux :

TACITI OPERA ; notis et dissertationibus illustravit G. Brotier. Londini : curante et imprimente Abr.-Joan. Valpy, 1812, 5 vol. in-8°.

Cette belle édition réunit les avantages de celles de Paris d'Édimbourg ; on y trouve de plus un choix de notes des commentateurs de Tacite postérieurs à l'édition d'Édimbourg, des notices littéraires et politiques, et quelques notes du célèbre Porson : elle nous a été utile.

Cette notice peut être considérée comme un supplément à la préface de MM. Ernest Oberlin, qui se trouve à la tête du premier volume.

2°. **ŒUVRES DE TACITE**, avec la traduction française de *Dureau de La-malle*. Paris, Michaud, 1808, 5 vol. in-8°; — 1817, 6 vol. in-8°.

Nous avons cru devoir aussi mentionner le meilleur ouvrage que la critique moderne ait produit sur Tacite ; en voici le titre :

OBSERVATIONS LITTÉRAIRES, CRITIQUES, POLITIQUES, MILITAIRES, GÉOGRAPHIQUES, etc. SUR LES HISTOIRES DE TACITE, avec le texte latin, corrigé par l'abbé *Ferlet*, ancien Professeur de l'Université de Paris. Paris, 1801, 2 vol. in-8°.

Nous entrerons dans de plus grands détails sur les traductions françaises de Tacite : cette partie a été très-négligée jusqu'à ce jour.

TRADUCTIONS FRANÇAISES DE TACITE.

L'Italie, l'Espagne et l'Angleterre possèdent des histoires détaillées des ouvrages anciens, grecs et latins, qui ont été traduits dans leurs langues respectives. De pareils ouvrages manquent encore à la France, qui n'a en ce genre que des essais incomplets ou informes : tels sont les chapitres de Sorel et de Baillet sur les traducteurs français. L'abbé Goujet, dans le plan trop vaste de *Bibliothèque française* qu'il s'était formé, n'a pu arriver jusqu'aux historiens. Charles-Étienne Jordan, bibliothécaire de Frédéric II, dans deux articles de la *Bibliothèque germanique*, en 1739, et M. Ferri de St.-Constant, en 1808 et en 1811, à la tête de ses *Rudimens de la traduction*, sont loin d'avoir épuisé la matière. J.-Albert Fabricius et ses continuateurs, dans les *Bibliothèques grecque et latine*, ont fait d'infructueux efforts pour faire bien connaître les traductions françaises des ouvrages anciens. On n'a pas lieu d'être plus satisfait des détails que l'on trouve à ce sujet dans les notices littéraires que présente la collection des classiques imprimée à Deux-Ponts. Un travail de cette nature ne pouvait être bien exécuté qu'en France, et peut-être même que dans la capitale : le plan de notre entreprise nous permet de l'essayer. Tacite a été le

premier objet de nos recherches, et nous nous sommes bientôt convaincus qu'il n'existait que des renseignemens vagues et inexacts sur les anciens traducteurs français de ce prince des historiens. L'abbé de Saint-Léger, dont les immenses recherches, encore inédites, ont plus que doublé les *Bibliothèques françaises* de Lacroix du Maine et de du Verdier, n'a laissé aucune note sur les articles des traducteurs de Tacite. Il a donc été nécessaire de rechercher avec le plus grand soin, dans les bibliothèques publiques et particulières, les anciennes traductions, pour les faire connaître avec exactitude.

Si cette notice ne présente pas aux lecteurs de Tacite une utilité bien évidente, elle remplira du moins une lacune remarquable dans l'histoire littéraire de la France.

Nous ferons connaître ensuite les plus importantes traductions faites en d'autres langues.

Traductions des OEuvres complètes ou d'une grande partie des OEuvres de Tacite.

1582, Paris, chez Abel l'Angelier, in-fol. :

LES OEUVRES DE C. CORNELIUS TACITUS, Chevalier romain, à savoir : les Annales et Histoires des choses advenues en l'empire de Rome, depuis le trépas d'Auguste ;

L'Assiette de Germanie, les Mœurs et Noms des anciens peuples de ce pays ;

La Vie de Jules Agricola, où est traitée la Conquête et Description du pays jadis appelé Bretagne, et maintenant Angleterre et Écosse : le tout nouvellement mis en français, avec quelques annotations nécessaires pour l'intelligence des mots plus difficiles. (Par Claude Fauchet et Étienne de la Planche.)

Cette traduction a été réimprimée en 1583, in-4°, et en 1584, in-8°. Elle l'a encore été plusieurs fois au commencement du dix-septième siècle.

1594, Genève, chez les héritiers d'Estache Vignon, in-8° ;

1596, Anvers, in-8° ;

1609, Douay, de l'imprimerie de Balthazar Bellere, in-8° :

LES OEUVRES DE C. CORNELIUS TACITUS, Chevalier romain, à savoir : les Annales et Histoires . . . . la Description des peuples de Germanie et de leurs Mœurs ; la Vie de Jules Agricola . . . .

le tout traduit du latin (par *Et. de la Planche et Cl. Fauchet*), et nouvellement revu et corrigé.

Pyrame de Candole, imprimeur-libraire à Cognoy, près Genève, dans une épître dédicatoire à messire N. de Brulart, seigneur de Silleri, en date du 22 juin 1594, déclare que cette nouvelle édition de la traduction française de Tacite, a été *revue et amendée* par lui *en infinis passages*.

1599, Paris, in-4° :

ŒUVRES DE CORNELIUS TACITUS, trad. en français par P. D. B.

Je n'ai pu voir cette traduction.

1610, Paris, in-4° :

LES ŒUVRES DE C. CORN. TACITUS, illustrées, en cette dernière édition, de chronologies, généalogies, sommaires et annotations (par *Jean Baudoin*) ; et l'Histoire romaine de C. Velleius Paterculus, nouvellement traduite en français (par le même *J. Baudoin*).

Baudoin s'est contenté, à cette époque, de reproduire la traduction de la Planche et de Fauchet. Il a tiré les annotations de tous les commentateurs de Tacite.

1619, Paris, in-4° :

LES ŒUVRES DE CORNELIUS TACITUS, de nouveau traduites et illustrées d'annotations ; avec des Discours politiques, tirés de l'Itelien de *Scipion Amirato* (par *Jean Baudoin*).

Cette prétendue traduction nouvelle n'est encore que l'ancienne, revue et corrigée par Baudoin.

1615, Paris, in-12 :

LE TIBÈRE FRANÇAIS DE C. CORN. TACITUS, par *Rodolphe le Maistre*, premier Médecin des Enfans de France.

1636, Paris, in-fol. :

LES ŒUVRES DE TACITE, traduites par *Rodolphe le Maistre*, Conseiller du Roi en son conseil d'état, et premier Médecin de Monsieur, Fils de France et Frère unique de Sa Majesté ; augmentées des six derniers livres des Annales, de suppléments, annotations, etc.

Cette traduction est précédée d'une double dédicace, l'une au Roi, et l'autre à Monsieur. Elle a été réimprimée à Rouen, chez *Berthelin*, 1650, 2 vol. in-8°.

Théophile Géorgi, dans son *Dictionnaire universel des Livres*, cite une édition de cette traduction imprimée en 1627, in-4°. Je n'ai pu me la procurer.

1644, *Paris*, in-fol. :

LES ŒUVRES DE CORNEILLE TACITE, traduites du latin en français par messire *Achille de Harlay*, sieur de *Chanvallon*.

1640, 1641 et 1644, *Paris*, 3 vol. in-8° :

LES ANNALES ET L'HISTOIRE DE TACITE, traduites en français par *Perrot d'Ablancourt*.

1646, *Paris*, *veuve Camusat*, in-8° :

LA GERMANIE DE TACITE, AVEC LA VIE D'AGRICOLA, traduites en français (par *Perrot d'Ablancourt*).

1650, *Paris*, 2 vol. in-8° :

ŒUVRES DE TACITE, traduites en français, avec des remarques, par *Perrot d'Ablancourt*.

Cette traduction a été souvent réimprimée à *Paris*, à *Lyon* et à *Amsterdam*.

1686, *Amsterdam*, 1 vol. in-12 :

M. PERROT D'ABLANCOURT VENGE, OU AMELOT DE LA HOUSSEYE convaincu de ne pas parler français, et d'expliquer mal le latin (par *Frémont d'Ablancourt*, neveu de *Perrot*).

Frémont défiait *Amelot* de faire une meilleure traduction que celle de son oncle ; celui-ci, piqué de ce défi, s'occupait aussitôt d'une traduction de *Tacite*, et en donna, quelques années après, le commencement.

1690, *Paris*, 1 vol. in-4° et 2 vol. in-12 :

TACITE, avec des notes historiques et politiques, par *Amelot de la Houssaye*. Première partie, contenant les six premiers livres de ses *Annales*.

Amelot a mis à la tête de sa traduction un avertissement, où il répond avec beaucoup de vivacité à l'ouvrage de *Frémont* ; on y trouve la critique de divers auteurs modernes qui ont traduit ou commenté *Tacite*.

1716, *Amsterdam*, 4 vol. in-12 :

TACITE, avec des notes politiques et historiques, traduit par *Amelot de la Houssaye*.

On trouve dans cette édition la traduction des 11°, 12° et 13° livres des *Annales*.

1730, 1731 et 1734, *la Haye*, chez *H. Scheurleer*, 6 vol. in-12 :

TACITE, avec des notes politiques et historiques (pour servir de continuation à ce que *M. Amelot de la Houssaye* avait traduit du même auteur), par *M. L. C. D. G.* (par *François Bruys*).

On trouve dans le dixième volume la traduction du Dialogue des Orateurs.

1731 et années suivantes, *Amsterdam, le Cène*, 10 vol. in-12 :

TACITE, avec des notes politiques et historiques, par *Amelot de la Houssaye* (et son continuateur *Fr. Bruys*).

1742, *Paris*, 3 vol. in-12 :

LES ANNALES ET LES HISTOIRES DE TACITE, avec la Vie de *Jul. Agricola*, trad. en français par *M. Guerin*, Professeur de l'Université.

Cette traduction n'a pas reçu des savans un favorable accueil.

1755, *Paris*, 2 vol. in-12 :

TRADUCTION DE QUELQUES OUVRAGES DE TACITE (Vie d'*Agricola* et Mœurs des *Germanis*), par l'abbé *de la Bléterie*, Professeur d'éloquence au collège Royal.

Le *P. Dotteville*, de l'Oratoire, a publié une nouvelle édition revue de cette traduction, *Paris*, 1788, 1 vol. in-12. Elle forme le premier volume de sa traduction de Tacite.

1768, *Paris*, 3 vol. in-12 :

TIBÈRE, OU LES PREMIERS LIVRES DES ANNALES DE TACITE, trad. par l'abbé *de la Bléterie*.

L'abbé de la Bléterie avait lu dans une séance de l'Académie des belles-lettres, en 1759, la première partie d'un Supplément aux Annales de Tacite. Son âge avancé l'a sans doute empêché de continuer les recherches qu'exigeait ce travail ; depuis, ce supplément a été exécuté en deux langues, en latin par *Brotier*, en français par le *P. Dotteville*.

1768, *Amsterdam (Paris)*, in-12 :

LETRES SUR LA NOUVELLE TRADUCTION DE TACITE, par l'abbé *de la Bléterie*, avec un petit Recueil de phrases élégantes tirées de la même traduction, pour l'usage de ses écoliers, par *S.-N.-H. Linguet*.

1772, *Paris*, 2 vol. in-12 :

HISTOIRES DE TACITE en latin et en français, avec des notes sur le texte, par *J.-H. Dotteville*, de l'Oratoire.

1774, *Paris*, 2 vol. in-12 :

ANNALES DE TACITE, en latin et en français, par le P. *Dotteville* :
règnes de Claude et de Néron.

1779, *Paris*, 2 vol. in-12 :

ANNALES DE TACITE, en latin et en français, par le P. *Dotteville* :
règnes de Tibère et de Caligula.

1779 — 1788, *Paris*, 7 vol. in-12 :

TRADUCTION COMPLÈTE DE TACITE, savoir : Vie d'Agricola et
Mœurs des Germains, traduction de l'abbé de la *Bléterie*, revue
par le P. *Dotteville* ; Annales et Histoires, traduites par le P.
Dotteville.

Le P. *Dotteville* publia en 1792 une troisième édition de cette traduction, revue, corrigée, et augmentée d'une adresse à Messieurs de l'Assemblée Nationale, laquelle avait été agréée par l'assemblée le 9 octobre 1791. Il a donné une quatrième édition en 1799, 7 vol. in-8° et in-12. Les six derniers volumes, au moyen des introductions et des supplémens, forment une suite non interrompue depuis la fin du règne d'Auguste, jusqu'à la paix universelle sous Vespasien.

1790, *Paris*, chez *Théophile Barrois*, 3 vol. in-8° :

TACITE, traduction nouvelle, par M. *Dureau de Lamalle*. (On trouve à la fin du troisième volume la traduction du Dialogue sur les Orateurs.)

Cette traduction est bien supérieure à toutes les autres ; elle a été réimprimée en 1808, 5 vol. in-8°, avec le texte latin, qui manquait dans la première édition, le tout revu et corrigé avec le plus grand soin par le fils du traducteur. Ce même fils et M. le comte de Fortia ont publié une troisième édition en 1817, 6 vol. in-8° ; elle est augmentée, dit-on sur le frontispice, de la vie de Tacite, de notes, et des supplémens de l'abbé Brotier, traduits par le P. *Dotteville*.

Pourquoi n'avoir pas dit que cette Vie de Tacite était celle que l'on trouve dans la traduction du P. *Dotteville*, et qu'il avait empruntée à l'abbé de la *Bléterie* ? d'un autre côté, pourquoi avoir dit sur le frontispice que les supplémens de Brotier, en français, étaient traduits par le P. *Dotteville*,

tandis que, dans le corps de l'ouvrage, on les présente seulement comme rédigés d'après l'abbé Brotier? Le P. Dotteville n'a point rédigé ses supplémens d'après ceux de Brotier: Il est probable que les deux auteurs ont consulté les mêmes sources; mais le résultat de leurs recherches est le propre travail de chacun d'eux.

1811, *Paris*, chez *Auguste Delalain*, 3 vol. in-12:

NOUVELLE TRADUCTION DE TACITE, avec le texte en regard; ouvrage posthume de *M. de Barrett*.

1812, *Paris*, 3 vol. in-8°:

TRADUCTION NOUVELLE DES ŒUVRES COMPLÈTES DE TACITE, par *M. Gallon de la Bastide*.

Traductions d'Ouvrages particuliers de Tacite.

1548, *Paris*, *Vincent Sertenas*, 1 vol. in-4°:

LES CINQ PREMIERS LIVRES DES ANNALES DE C. CORN. TACITUS, Chevalier romain, trad. en français par *Estienne de la Planché*, Avocat au Parlement de Paris.

Cette traduction a été réimprimée en 1555.

1613, *Paris*, in-8°:

PARTIE DU LIVRE PREMIER DES ANNALES DE TACITE, traduite en français par *Colomby*, avec des observations politiques, topographiques et historiques.

1782: TRADUCTION DU PREMIER LIVRE DE L'HISTOIRE DE TACITE, par *J.-J. Rousseau*.

Voyez le tome 12 de l'édition des Œuvres du Philosophe de Genève, donnée par le libraire Lefèvre, en 1819.

M. Clément, de Dijon, a comparé la traduction du discours de Galba à Pison par *J.-J. Rousseau*, avec la traduction du même morceau par *d'Alembert*. Suivant ce critique, *Rousseau* a en général, sur *d'Alembert*, l'avantage d'un écrivain maître de sa langue, qui conserve même en traduisant une heureuse liberté, le premier charme du style. *Voy.* l'Année littéraire, 1781, tom. III, p. 221, ou les Essais de Critique de l'auteur, *Paris*, 1785, tom. I, p. 207.

1790: ANNALES DE TACITE, traduction nouvelle, par *M. Senac de Meilhan*, ancien Intendant, tome premier.

L'auteur n'a pas continué cette traduction.

6, *Lyon*, in-8° :

NOUVELLE TRADUCTION DE DEUX OUVRAGES DE TACITE (savoir : les Mœurs des Germains et la Vie d'Agricola, par *Philippe V*, Roi d'Espagne).

J'ai vu au commencement d'un exemplaire la note suivante : Cette traduction a été faite par *Philippe V*, roi d'Espagne ; l'ame l'a donnée lui-même à Madrid, lorsque j'eus l'honneur d'y accompagner M^r le duc d'Orléans, estant son premier valet-de-chambre. »

L'imprimeur dit, en effet, dans un court avertissement, on lui a assuré que ces deux traductions étaient le fruit premières études d'un grand prince. *M. Chardon* de la chette possédait un exemplaire relié aux armes du roi d'Espagne.

3, *Paris*, in-12 :

LES MŒURS DES GERMAINS ET LA VIE D'AGRICOLA, PAR TACITE, traduction nouvelle, avec des notes sur le sens et le style de Tacite ; par *M. Boucher*, Procureur au Parlement.

2, *Paris*, in-16 :

PETIT TRAITÉ, CONTENANT LA DESCRIPTION DE LA SITUATION DE TOUTE LA GERMANIE ; ensemble les Mœurs . . . de toutes les nations comprises en icelle Germanie : jadis composé par *CORNELIUS TACITUS* ; tourné de latin en français par *Claude Guillomet*.

5, 1586, *Paris*, in-4° :

LA GERMANIE DE *CORN. TACITUS*, traduite en français par *Blaise de Vigenère*, à la suite de sa traduction du Traité de *Cicéron* de la meilleure forme d'Orateurs, et de celle du sixième livre des Commentaires de *César*.

3, *Paris, Briasson*, in-12 :

MŒURS DES ANCIENS GERMAINS, trad. de TACITE à la suite d'une nouvelle édition des *Mœurs et Coutumes des Français*, par l'abbé *le Gendre*.

Cette traduction n'est pas nouvelle : c'est celle de *François uys*, avec de légères corrections de style. Voy. ci-devant années 1730, 1731, 1734.

C'est donc bien à tort que *M. Drouet*, bibliothécaire des ecats, a attribué cette traduction à *Diderot*, dans la nouvelle édition de la *Méthode pour étudier l'histoire*, par *englet du Fresnoy*, *Paris*, 1772, tom. XII, p. 23. On sait

seulement que Diderot avait fait une étude assez approfondie de Tacite, ainsi que le prouvent son *Essai sur la Vie de Sénèque* et ses *Principes de politique des Souverains*, ou *Notes écrites de la main d'un Souverain, à la marge de Tacite*. Voyez la collection de ses Œuvres, publiée par M. Naigeon, Paris, 1798, in-8°, tom. VIII et IX. Cependant M. Naigeon a démontré dans des notes très-judicieuses, que souvent Diderot a cité Tacite avec peu de fidélité. Ce philosophe était incapable de s'assujétir à ne voir dans un livre que ce qui s'y trouve; et il est rare qu'il s'autorise d'un fait sans l'altérer. Néanmoins l'opuscule dans lequel Diderot a développé quelques principes de Tacite, mérite d'être lu et étudié.

1574, sans indication de lieu, in-4° de 35 feuillets :

LA VIE DE JULIUS AGRICOLA, descriptive à la vérité par CORNELIUS TACITUS, son gendre (traduite en français par Ange Cappel du Luat).

Cette traduction est dédiée à la reine d'Angleterre Élisabeth. On lit le nom de Denis Dupré dans une vignette qui se trouve au haut du cinquième feuillet : c'était un imprimeur-libraire de Paris à cette époque. Lacroix du Maine dit que cette traduction a été imprimée à Paris, sans indiquer ni l'année de l'impression, ni le nom de l'imprimeur. L'exemplaire de la Bibliothèque du Roi m'a fait connaître toutes ces particularités.

1639, Paris, petit in-12 :

TACITE : DE LA VIE D'AGRICOLA, SON BEAU-PÈRE, traduite en français par I. H. (Ithier Hobier).

1796, Paris, in-8° :

TRADUCTION DE LA VIE D'AGRICOLA, par M. le duc de Nivernois, avec le texte de Tacite.

Voy. les Œuvres de cet auteur, tom. IV.

1797, Paris, in-18 :

VIE DE JULIUS AGRICOLA, par TACITE; traduction nouvelle, par M. Desrenaudes, avec le texte latin à côté.

1803, Paris, in-12 :

VIE DE JULIUS AGRICOLA, par TACITE, traduction nouvelle, avec le texte et des notes, par Dambreville.

- 1806, *Paris*, in-8° :
FRAGMENS DE LA VIE D'AGRICOLA, de TACITE, traduits en français (par M. *Charles Panckoucke*).
- 1806, *Paris*, in-8° :
VIE D'AGRICOLA, par TACITE, traduction nouvelle (par M. *Ambroise Rendu*, Inspecteur-général de l'Université).
- 1819, *Paris*, chez *F. Didot*, in-8° :
VIE D'AGRICOLA, traduction de TACITE, par un Officier du corps royal d'état-major.
- 1585, *Paris*, in-8° :
DIALOGUE DES ORATEURS, ci-devant publié sous le nom de C. CORN. TACITUS et de *Fabius Quintilianus*, nouvellement mis en français (par *Claude Fauchet*).
- 1630, *Paris*, in-4° :
DES CAUSES DE LA CORRUPTION DE L'ÉLOQUENCE, Dialogue attribué par quelques-uns à TACITE, et par d'autres à *Quintilien*; traduit en français (par *Louis Giry*, de l'Académie française, avec une préface par *Antoine Godeau*).
- 1722, *Paris*, in-12 :
DES ORATEURS, savoir, si les modernes sont inférieurs aux anciens, et pourquoi? Dialogue attribué à TACITE, et par quelques autres à *Quintilien*; traduit en français par *Morabin*.
- 1782, *Paris*, in-12 :
DIALOGUE SUR LES ORATEURS, traduction nouvelle (par *Bourdois de Sigrais*).
- 1809, *Reims et Paris*, in-8° :
DIALOGUE SUR LES ORATEURS, traduction nouvelle, dédiée à M. le Duc de Cambacérès, par *Ch. Dallier*, Maître d'étude au lycée de Reims.

Traductions de différens morceaux de Tacite.

- 1686, *Paris*, in-12 :
LA MORALE DE TACITE, extraite de ses Annales et Histoires, par *Amelot de la Houssaye*. (Premier essai : De la Flatterie.)
C'est cet ouvrage qui donna lieu à *Frémont d'Abancourt* de publier le volume cité ci-devant, p. 411.
- 1753, *Berlin (Paris)*, in-12 :
ESSAI DE TRADUCTION DE QUELQUES MORCEAUX DE TACITE, par *d'Alembert*, à la fin du second volume de ses *Mélanges de littérature, d'histoire et de philosophie*.
Cet essai a reçu des augmentations et des améliorations

successives dans les nouvelles éditions des *Mélanges*; il compose un volume entier de celles qui ont cinq volumes. Enfin, l'année qui suivit la mort de l'auteur, il reparut sous ce titre :

MORCEAUX CHOISIS DE TACITE, traduits en français, avec le latin à côté, des notes, des observations sur l'art de traduire, etc.; par d'Alembert. Paris, Moutard, 1784, 2 vol. in-12.

Dès l'année 1758, Fréron, dans son Année littéraire du mois de janvier, tom. I, avait critiqué l'Essai avec beaucoup de sévérité, sous le masque d'un habitant de la Guadeloupe; d'Alembert trouva un vengeur l'année suivante, dans M. Dreux du Radier, auteur du Censeur impartial. Voy. l'Année littéraire, 1759, tom. VIII, p. 145 et suiv.

En 1784, les continuateurs de Fréron, couverts du même masque, critiquèrent l'ouvrage posthume de d'Alembert avec autant de vivacité que l'avait fait Fréron seize ans auparavant. Voy. l'Année littéraire, 1784, tom. VIII, p. 233.

1810, Paris, in-12 :

EXTRAITS DE TACITE (traduits en français) ET REMARQUES SUR PLUSIEURS PASSAGES DU TEXTE, par N.-S. Anquetil.

1619, Paris, chez Bourriquant, in-8° :

VERSIONS DE QUELQUES PIÈCES DE VIRGILE, TACITE ET SALLUSTE, avec l'Institution de Monseigneur, Frère unique du Roi; par la Demoiselle de Gournay.

Mademoiselle de Gournay n'a traduit de Tacite que la harangue de Galba à Pison.

TRADUCTIONS ITALIENNES.

1813, Perouse, in-8°, tome premier;

1815, 1816, Roma, 7 vol. in-8° :

OPERE DI C. C. TACITO, volgarizzate da Giuseppe Petrucci di Terni.

1810, Pavia, 3 vol. in-8° :

OPERE DI CAIO CORN. TACITO, volgarizzate da Lodovico Valeriani.

1794 — 1803, in Verona, gli eredi di Marco Moroni, 4 vol. in-8° :

OPERE DI TACITO, tradotte dal conte Pietro Montanari, con Supplemento alle lacune che s'incontrano nel medesimo autore, e con note.

TRADUCTIONS ANGLAISES.

7, *London*, 4 vol. in-8° :

THE WORKS OF TACITUS, to which are prefixed political discourses upon that autor (by *Th. Gordon*).

Cette traduction a été réimprimée en 1770, 5 vol. in-12. Les discours politiques de Th. Gordon sur Tacite, ont été traduits en français (par P. Daudé), *Amsterdam*, 1742, 1 vol. in-12, et 1751, 3 vol. in-12.

3, *London*, 4 vol. in-4° :

TACITUS'S WORKS, with an Essay on his life and genius, notes, etc. by *Arth. Murphy*.

Cette traduction a été réimprimée à Londres en 1805, 1 vol. in-8°.

TRADUCTIONS ALLEMANDES.

9 — 1818, *Essen et Duisbourg*, 3 vol. in-8° :

LES ANNALES DE TACITE, traduites par *J.-C. Schlüter*.

1 — 1816, *Berlin*, 6 vol. in-8° :

ŒUVRES DE TACITE, traduites en allemand par *K.-W. Woltmann*.

3 — 1816, *Leipzig*, 3 vol. in-8° :

TACITI OPERA, avec une introduction en allemand, des tables historiques et généalogiques, des observations et annotations.

TRADUCTIONS SUÉDOISES.

5, *Holmiæ*, in-8° :

C. CORN. TACITI ANNALIUM LIBER I, in linguam Suecicam versus ab auctore anonymo.

6, *Stockholm*, in-8° :

ESSAI D'UNE TRADUCTION DE TACITE, en suédois.

TRADUCTIONS DANOISES.

3, 1775, 1797, *Hauniæ*, 3 vol. in-8° :

C. CORN. TACITI OPERA, cum animadversionibus, in Danicam linguam versa a *Jac. Baden*, Prof. eloq. in Universitate litter. Hauniensi. (Les Mœurs des Germains sont de la traduction de *G.-L. Baden* fils.)

TRADUCTIONS POLONAISES.

1772, *Varsovie, imprimerie Royale*, 4 vol. in-4° :

ŒUVRES DE TACITE, traduites en polonais, par *Nari*

Cette traduction a été réimprimée en 1775, 3 vol.

FINIS VOLUMINIS QUINTI ET ULTIMI.

CAII CORNELII TACITI

QUÆ EXTANT

OMNIA OPERA

INDICES
NOMINUM ET RERUM
ET LATINITATIS
IN
CAIUM CORNELIUM
TACITUM
AUCTI ET DILIGENTER EMENDATI

PARISIIS
COLLIGEBAT NICOLAUS ELIGIUS LEMAIRE
FORSEOS LATINÆ PROFESSOR
~~~~~
MDCCCXX

INDICES

IN

C. CORN. TACITUM.

LECTORI SALUTEM.

Quam plurima omiserint, vel perperam signaverint, qui nos in publicandis C. TACITI editionibus præcesserunt, statim diligenter inspectis et inter se collatis aliorum *indicibus*, formare novum indicem, qui post multas lucubrationes confectus, in duas partes dividitur, quarum prior RES, id est, locorum et hominum nomina, ceteraque TACITO illustrata continet: in altera referuntur *VERBA*, quæ ad auctoris latinitatem, stylumque proprium pertinentia, ab aliis scriptoribus hunc secernunt.

Itaque primus index erit *HISTORICUS*, seu *HOMINUM ET RERUM*; secundus *VERBORUM*, seu *LATINITATIS*.

N. E. L.

INDEX HISTORICUS

SEU

NOMINUM ET RERUM.

Numeri positi absolute, id est, sine litera librorum initia indicante, ad Annales referuntur; alii praeifixum habentes H., ad Historias; G. ad libellum de Moribus Germanorum; A. ad Vitam Agricolae; O. ad Dialogum de Oratoribus.

- A**EDAGESSES, Parthus, VI, 36; — gazam adjicit Tiridati, VI, 37; — invisus primoribus, VI, 43; — ejus auctoritas, VI, 44.
- Abdus, Parthus, VI, 31; — lento veneno illigatus, VI, 32.
- Abgarus, *vide* Acbarus.
- Abnoba mons, G. 1.
- Aborigines, populi, XI, 14.
- Abudius Rufo, VI, 30.
- Academia, O. 32. — Academicorum pugnacitas, O. 31.
- Acbarus, Arabum rex, XII, 12, 14.
- Accius, poeta, O. 20, 21.
- Accusatores praemii illecti, IV, 30; — exsilio aut morte mulctati, VI, 9, 30; — districtiores velut sacrosancti, IV, 36.
- Acerronia, Agrippinae familiaris, XIV, 5; — in mari occiditur, *ibid.*
- Cn. Acerronius consul, VI, 45.
- Achæi, populi, VI, 18.
- Achæmenes, XII, 18.
- Achaia proconsulari imperio levatur, I, 76; — additur Mœsiae, I, 80; — terræ motu afflictæ, IV, 13; — exterretur ramore Pseudo-Drusi, V, 10; — spoliatur a Nerone, XV, 45; — metuit sibi a Pseudo-Nerone, H. II, 8; — studiis clara, O. 30. — Achaia prætor Poppæus Sabinus, I, 80; V, 10; — Atidius Geminus, IV, 43. — Achaia amœna, III, 7.
- M. Acilius consul, XII, 64.
- Acilius Aviola, III, 41.
- Acilius Strabo, XIV, 18.
- Acratus, Neronis libertus, XV, 45, XVI, 23.
- Acta Deorum, G. 34; — diurna P. R. III, 3; XVI, 22; — diurna Urbis, XIII, 31; — publica, XII, 24; — Senatus, V, 4; — principis, I, 72; IV, 42; XIII, 5, 11. — Actorum libri, O. 37.
- Acte, Neronis pellex, XIII, 12, 46; XIV, 2.
- Actianus Nonius, H. IV, 41.
- Actium, H. I, 1. — Actiaca religio, XV, 23; — victoria, I, 3; II, 53;

SEU NOMINUM ET RERUM. 5

res Othonis eligitur, H. I, 87;
 militibus custoditur, H. II, 12;
 Capitolio pugnant occiditur,
 , 73.
 is primipilaris, II, 11; IV,
 , auctor gentis Juliae, IV, 9;
 18.
 fluvius, H. III, 5.
 octii sidus, I, 70.
 cura varie habita, III, 25;
 29. — Aerarium et fiscus
 ant, II, 47; VI, 2; — si am-
 e exhausimus, per scelera
 undum erit, II, 38. — A præ-
 s tractabatur, H. IV, 9. —
 i quætores, XIII, 28; —
 ribus resistentibus, I, 75. —
 tra novis rebus obtulisse, V,
 Apud ærarium sectionibus
 andis famosus, XIII, 23. —
 arium decreta patrum defer-
 I, 51. — Ex ærario pecunia
 ta, I, 15.
 im militare, I, 78.
 rex, conditor templi Veneris
 æ, III, 62; H. II, 3.
 res, proximus a Demosthene,
 . — Ab Æschine longius absit
 es, O. 15.
 apius Deus apud Ægyptios,
 , 84; — medicus Cous, XII,
 — ejus asyllum, III, 63; —
 rum, IV, 13; — thesaurus,
 18.
 inus Marcellus, III, 11.
 Germaniæ populi, G. 45.
 pes, populi, H. V, 2.
 pia, regio Africae, II, 60.
 Domitius, *vid.* Domitius.
 us; *Africanum* Livius sæpe
 insignem nominat, IV, 34.
 as Burrus, *vid.* Burrus.
 us Quinctianus in Neronem
 rat, XV, 49; — negat, dein fa-
 XV, 56; — occiditur, XV, 70.

Africa, IV, 5; — culta, XII, 43; G.
 2. — Africae nova jura, H. II, 78;
 — proconsul Lucius Asprenas, I,
 53; — Julius Blæsus, III, 58; —
 Pomponius Silvanus, XIII, 52; —
 Sulpicius Camerinus, *ibid.*; —
 Ælius Lamia, IV, 13; — L. Apro-
 nius, *ibid.*; — Vitellius, H. I, 70;
 — M. Silanus, H. IV, 48; — pro-
 consulatus, A. 42; — solitudines,
 II, 52. — Africa adultero Manlio
 interdictum est, II, 50. — In Africa
 bellum civile, II, 43; — Tacfarinas
 bellum renovat, III, 20, 32, 73. —
 Per Africam quæsitæ carmina Si-
 byllæ, VI, 12. — Africam petunt
 et tenent legiones, III, 9; IV, 5;
 H. IV, 48, 49.
 Africanus, orator, O. 15.
 Africanus Julius, VI, 7.
 Africanus Pactius, H. IV, 41.
 Africanus Scipio, III, 66.
 Africanus Sextius, XIII, 19; — cen-
 sum Galliarum agit, XIV, 46.
 Africum mare, I, 53.
 Africus ventus, XV, 46.
 Agamemnon, O. 9.
 Agerinus, Agrippinæ libertus, XIV,
 6.
 Agger Drusi, Rheno coercendo con-
 gestus, absolutus a Paullino, XIII,
 53; — dirutus a Civile, H. V, 19.
 Agrariæ leges, IV, 32.
 Agrestis Julius, centurio, H. III, 34.
 Agricola, Taciti socer, A. 3; — ejus
 origo ac parentes, A. 4; — ardor
 ejus in studiis, A. 4; — prima mili-
 tia in Britannia, A. 5; — quæstor
 in Asiam mittitur, A. 6; — legioni
 in Britannia præponitur, A. 7; —
 inter patricos adscitur, A. 9; —
 Aquitanæ præponitur, *ibid.* —
 consul fit, *ibid.* — Britannicæ præ-
 ponitur, *ibid.* — Mons insulam
 capit, 18. — bellorum causas ex-
 scindit, A. 19; — per voluptates et

- liberales artes grammat. A. 21; — *in* as grates aperit et vastat. A. 22; — *in* coribus in convivio, *ibid.* — Britanniam partem. Hiberniam versus. coetus miscuit. A. 24; — civitates trans Bodotriam sitas explorat. A. 25; — penetrata Caledonia ad montem Graemiam pervenit. A. 29; — milites alloquitur, A. 33; — victoriam de Britannis consequitur, A. 37; — circumvehi Britanniam precipit. A. 38; — triumphalia ornamenta ei decreta. A. 40; — Romam revertitur. *ibid.* — Domitiano suspectus. A. 39, 41; — moritur. A. 43. — Ejus laus, A. 44. — Taciti in eum pietas. A. 45, 46.
- Agrippa (M. Vipsanius). gener Augusti. H. I, 15; IV, 40; — extollitur ab Augusto, I, 3; — tribunicie potestatis ejus socius, III, 56; — Tiberii æmulus, VI, 51; — Ubios in fidem accipit, XII, 27; — Mitylenam secretum agit, XIV, 53; — bellorum Augusto socius, *ibid.* — et victoriarum, I, 3. — Agrippæ liberorum violenta mors, III, 19; — stagnum, XV, 37. — Agrippæ memoria, I, 41; — monumenta, XV, 39. — Agrippæ filia Vipsania, *vid.* Vipsania; — nepos Asinius Saloninus, III, 75; — uxor adultera, I, 53.
- Agrippa Asinius, *vid.* Asinius.
- Agrippa Fonteius, *vid.* Fonteius.
- Agrippa Haterius, *vid.* Haterius.
- Agrippa Julius, XV, 71.
- Agrippa Menenius, O. 17.
- Agrippa Postumus in Planasiam ejectus, I, 3; — atrox ingenio, I, 4; — interficitur, I, 6; I, 53; III, 30.
- Agrippa Postumus falsus, II, 39; — occiditur, II, 40.
- Agrippa, rex Judæorum, XII, 23; — Parthos aggreditur, XIII, 7; — Vespasiani partibus accedit, H. II, 81; — Tito auxilium dedit contra Judæos, H. V, 1.
- Agrippa Vibulenus, VI, 40.
- Agrippina, Germanici conjux, neptis Augusti, I, 33; II, 71, 72; — nurus Tiberii, I, 42; — amans mariti, I, 33; — casta, *ibid.* — secunda, I, 41; II, 43; — ingens animi, I, 69; — pervicax iræ, IV, 53; — Rheni pontem solvi prohibet. *ibid.* — munia ducis induit, *ibid.* — legionibus grates et laudes habet, *ibid.* — Juliam parit, II, 54; — cum cineribus Germanici Romam proferat, II, 75; — obvia fit Pisoni, II, 79; — Brundisium appellit, III, 1; — spem male tegit, IV, 12. — Querimonia ejus cum Tiberio, IV, 52. — Maritum a Tiberio petit, IV, 54; — simulationem nescia, IV, 54; — a Tiberio apud senatum accusatur, V, 3; — a Tiberio in exilium pulsa, XIV, 63; — moritur, VI, 25. — Agrippinæ castitas et bona fama, II, 43; — ferocia, II, 72; IV, 52; — mores, VI, 25; — pudicitia impenetrabilis, IV, 12. — Agrippinæ gratiæ actæ ob vindictam Germanici, III, 18. — In Agrippinam æmulatio Plancinæ, II, 43; II, 55.
- Agrippina Julia, Germanici filia, Tiberii neptis, Cn. Domitio nubit, IV, 75; — in eam Meosalina odium, XI, 12; — Claudii conjugium captat, XII, 3; — eidem nubit, XII, 7; — dominationis cupida, XII, 7; XIV, 2; — impudica, *ibid.* — Lolliam pervertit, XII, 22; — cum Pallante consuetudinem habet, XII, 25; XII, 65; XIV, 2; — Augustæ cognomentum adipiscitur, XII, 26; —

- coloniam Agrippinensem deduci jubet, XII, 27; — signis Romanis praesidet, XII, 37; — carpento Capitolium ingreditur, XII, 42; — chlamyde aurata navali praelio praesidet, XII, 56; — Narcissum accusat, XII, 57; — impudica, infamis, violenta, XII, 64; — Claudium veneno necat, XII, 67; — senatui interesse cupit, XIII, 5; — suggestum imperatoris conscensura, *ibid.* — blanda filio, XIII, 13; — incesto parata, XIV, 2; — insidiis filii petita, XIV, 4; — occiditur, XIV, 8. — Agrippinae commentarii, IV, 53; — ferocia, XIII, 2, 21; — potentia paulatim infracta, XIII, 12; — amicos odit Nero, XVI, 14.
- Agrippinensis colonia, XII, 27; H. I, 56; H. IV, 20, 25; — ad Vitellium desciscit, H. I, 57; — ex gente Ubiorum, XII, 27; H. IV, 28; — sacramento Galliarum adigitur, H. IV, 59; — dispersos in domibus Germanos trucidat, H. IV, 79; — origine Germana, G. 28.
- Agrippinus Paconius, XVI, 28, 29, 33.
- Ahenobarbus, XII, 3; *vid.* Cn. Domitius Ahenobarbus.
- Ala Auriana, H. III, 5; — Bataavorum, H. IV, 18; — Britannica, H. III, 41; — Canninefas, IV, 73; — Petrina, H. I, 70; H. IV, 49; — Picentina, H. IV, 62; Scriboniana, H. III, 6; — Singularium, H. IV, 70; — Syllana, H. I, 70; H. II, 17; — Taurina, H. I, 59; H. I, 64; — Treverorum, H. II, 14; H. IV, 55; — alae Moesicae, H. III, 2; — Pannonicae, *ibid.* — Raeticae, H. I, 68. Alares, H. II, 94; — Pannonii, XV, 10; — alarius eques, IV, 73;
- XII, 27; — alarii, XV, 10; — equites, III, 39; XIII, 35.
- Alba urbs, XI, 24. Albana villa, A. 45. — Albanum saxum, XV, 43. — Albanorum regum imagines in funere drusi, IV, 9.
- Albani, Asiatici, II, 68; IV, 5; XIII, 41; — Pharasmanem juvant, VI, 33; VI, 35; — Thesalis orti, VI, 34. Albanorum montes, VI, 33; — rex bellum cum Pharasmane gerit, XII, 45; — in Albanos Nero bellum parat, H. I, 6.
- Albingaunum, Liguriae oppidum, H. II, 15.
- Albinus Luceius, H. II, 58; — trucidatur, H. II, 59.
- Albis, fluvius, I, 59; II, 14, 22, 41; — cum exercitu a L. Domitio superatus, IV, 44; — in Hermunduris oritur, G. 41; — trans Albim, II, 19.
- Albium Intemelium, municipium, H. II, 13.
- Albucilla, amoribus famosa, VI, 47; — in carcerem ducitur, VI, 48.
- Album senatorium, IV, 42.
- Alcis, Deus Germanorum, G. 43.
- Alesia, oppidum, XI, 23.
- M. Aletus, II, 47.
- Alexander Magnus, III, 63; O. 16; — Germanico comparatus, II, 73; — Darium vincit, XII, 13.
- Alexander Tiberius, Aegypti praefectus, *vid.* Tiberius Alexander.
- Alexandria, II, 59; — horreum populi Romani, H. III, 48. — Alexandriae interfectus Rhescuporis, H. II, 67; — imperium Vespasiani coeptum, H. II, 79; — miracula per Vespasianum facta, H. IV, 81; — duae legiones, H. V, 1; — Alexandriam missi milites a Nerone, H. I, 31; — pergit Vespas-

- sianus, H. III, 48; — venit Serapis, H. IV, 84. — Alexandrius natione, XIV, 60. — Alexandrina plebs, H. IV, 81.
- Alienus Cæcina, H. I, 52; *vid.* Cæcina Alienus.
- Aliso, castellum, II, 7.
- T. Alledius Severus, XII, 7.
- Alliaris, uxor Sempronii Gracchi, I, 53.
- Alliensis clades, H. II, 91.
- Allieni Forum, H. III, 6.
- Allobroges, populi, H. I, 66.
- Alloquendi milites, XII, 34. — Id facit Antonius, H. II, 32; H. III, 60; — Arminius, I, 59, 68; II, 15; 45; — Blesus, I, 19; — Boudicca, XIV, 35; — Cæcina, I, 67; — Caractacus, XII, 34; — Corbulo, XV, 12, 26; — Drusus, I, 29; — Germanicus, I, 34; II, 14; — Maroboduus, II, 46; — Nero, XV, 72; — Orodus, VI, 34; — Otho, H. I, 37; H. I, 83; — Pharasmanes, VI, 34; — Sabinus, IV, 50; — Sacrovir, III, 45; — Silius, III, 26; — Suetonius, XIV, 36; — Vitellius, H. II, 57; — qui tamen id facere negligit, H. III, 36.
- Alpes, H. I, 23; H. V, 26; — ab Antonio perruptæ, H. III, 53; — superatæ a Cæcina, H. I, 89; — ad Alpes promotæ civitas Romana, XI, 24; — Alpes Cottianæ, H. I, 61; H. IV, 68; — Cottianæ, H. I, 87; — Graiæ, H. II, 66; — Juliæ, H. III, 8; — maritimæ, XV, 32; H. II, 12; H. III, 42; — Pannoniæ, H. III, 1; — Pannonicæ, H. II, 98; — Peninæ, H. I, 61, 70, 87; H. IV, 68; — Ræticæ, G. 1.
- Alpheus Varus, præfectus castrorum, H. II, 29; — dux Vitellianus, H. II, 43; — præfectus prætorio, H. III, 36; — ad obsidendum Apenninum mittitur, H. III, 55; — ad Vitellium regreditur, H. III, 61; — infamis et ignavus, H. IV, 11.
- Alpinus Julius, H. I, 68.
- Alpinus Montanus, H. III, 35; — præfectus cohortis sub Vitellio, H. IV, 31; — trevir, H. IV, 32; — ad Civilem transit, H. V, 19.
- D. Alpinus, ejus frater, H. V, 19.
- Alpini, populi, H. II, 14.
- Altinum, oppidum, H. III, 6.
- Altinus Julius, XV, 71.
- Amanus, Syriæ mons, II, 83.
- Amasis, rex Ægypti, VI, 28.
- Amathus, III, 6. — Amathusia Venus, *ibid.*
- Amazones, IV, 56; — victæ a libero, III, 61.
- Ambivius Turpio, O. 20.
- C. Aminius Rebius, XIII, 30.
- Amisia flumen, I, 60; 63; II, 8; 23.
- Amisia, statio, II, 8.
- Amorgus, insula, IV, 13, 30.
- Amphictyones, IV, 14.
- Amphitheatrum apud Fidenas, *ruin.* IV, 62; — Cremonensæ, H. II, 33; — Neronis, XIII, 31; — Placentinum, H. II, 21. — Amphitheatra struunt milites, H. II, 67.
- T. Ampiarius Flavianus Pannoniæ præconsul, H. II, 86; — natura æ senectæ cunctator, H. III, 4; — suspectus Flavianis, *ibid.* — periclitatur, H. III, 10; — victus æ discriminis exemptus, *ibid.* — armis in Pannonia movet, H. V, 26.
- Amuclanum mare, IV, 59.
- Amulius Sereus, H. I, 31.
- Anagnia, oppidum, H. III, 62.
- Ancharius Priscus, III, 3; — Cæsium Cordum accusat, III, 38, 70.
- Ancilium nondum conditorum religio, H. I, 89.
- Ancilla nurus, XIII, 13, 46; —

- validior domina**, XIV, 63. — **Aucillius Græculus delegantur infantes**, O. 29.
- Ancona**, oppidum, III, 9.
- Ancus rex**, III, 26.
- Andecavi**, populus, III, 41.
- Anemuriensis civitas**, XII, 55.
- Angli populi**, G. 40.
- Angrivarii deficiunt a Cæsare**, II, 8; — **Cheruscis finitimi**, II, 19; — **Tencteris**, G. 33; — **dedunt se Romanis**, II, 22; — **redimunt Romanos**, II, 24. — **De Angrivariis triumphatur**, II, 41.
- Anguis ex muliere nata**, XIV, 12; — **visa in cubiculo Neronis**, XI, 11.
- Anicetus**, libertus Neronis, Agrippinæ necem procurat, XIV, 3, 7, 8; — **Octaviæ insidiatur**, XIV, 62; — **in Sardiniam pellitur**, *ibid.*
- Anicetus Polemonis libertus**, H. III, 47; — **exiit traditur**, H. III, 48.
- Anicetus Cerialis consul**, XV, 74; — **moritur**, XVI, 17.
- Animæ immortalitas**, XVI, 19; A. 46; H. V, 5.
- M. Annæus Lucanus**, *vid.* Lucanus.
- Annæus Mella**, XVI, 17; — **mortem sumit**, XVI, 17.
- Annæus Seneca**, *vid.* Seneca.
- Annæus Serenus**, XIII, 13.
- Annæus Statius**, XV, 64.
- Annales**, IV, 32; — **Græcorum**, II, 88. — **Annalium munus præcipuum**, III, 65; — **officium**, XIII, 31; IV, 67; — **compositio**, O. 22.
- Annia Rufilla**, III, 36.
- Annius Bassus**, H. III, 50.
- Annius Faustus**, H. II, 10.
- Anniius Gallus**, dux Othonis, H. I, 87; — **Padi ripas occupat**, H. II, 11; — **Placentiæ auxilio it**, H. II, 23; — **Othoni suadet ut bellum ducat**, H. II, 33; — **milites Othonianos placat**, H. II, 44; — **bello Germanico dux**, H. IV, 68; H. V, 19.
- Annius Pollio**, VI, 9; — **conjurat in Neronem** XV, 56; — **exsulat**, XV, 71; — **Serviliæ maritus**, XVI, 30.
- Annona acris**, IV, 6; — **populo data ab Augusto**, I, 2; — **unde advecta**, H. III, 48. — **Annonæ claustra**, H. III, 8; — **cura præcipua principum**, III, 54; IV, 6; — **una ex repub. vulgo**, H. IV, 38; — **gravitas**, VI, 13; XI, 4; — **modus**, XV, 72; — **præfectura**, I, 7; XIII, 22; H. IV, 68; — **sevitia**, II, 87; — **in annonam egerere frumentum**, A. 31.
- Annulus**, sive annulus, ferreus, G. 31; — **annulo clausa utensilia**, II, 2. — **Annulis donati equites fiunt**, H. I, 13; H. II, 57; H. IV, 3.
- Annus septimus Judæorum**, H. V, 4; — **verus, magnus**, O. 16. — **Anni divisio apud Germanos**, G. 26.
- Ansibarii**, populi, XIII, 55; — **deleti**, XIII, 56.
- Antei**, II, 6.
- P. Antei**, Syriae præficitur, XIII, 22; — **accusatur**, XVI, 14; — **veneno extinguitur**, *ibid.*
- Antenor**, Trojanus, XVI, 21.
- Anthemusias**, urbs, VI, 41.
- Antias ager**, XIV, 3.
- Antigonus**, rex, IV, 43.
- Antiochia**, II, 83; — **Syriæ caput**; H. II, 79.
- Antiochenses in theatro consultant**, H. II, 80; — **pecuniam signant**, H. II, 82. — **Antiochensium ferunt**, II, 73; — **plebes**, II, 69.
- Antiochus Comagenus**, II, 42.
- Antiochus Cilix**, XII, 55; — **Romanorum socius contra Parthos**, XIII, 7; — **Armeniæ partem nanciscitur**, XIV, 26; — **inservien-**

- tium regum ditissimus, H. II, 81; — Vespasianum juvat, H. V, 1.
- Antiochus Epiphanes Judæis morem Græcorum dare cupit, H. V, 8.
- Antiochus Magnus, II, 63; — victus a L. Scipione, III, 62. — Antiochi bellum, XII, 62.
- Antipolis, Galliæ Narbonensis municipium, H. II, 15.
- Antistes cærimoniarum, H. IV, 83. — Antistites Ægyptiorum, H. IV, 83.
- Antistia, Plauti uxor, XIV, 22.
- C. Antistius, consul, IV, 1; XII, 25.
- Antistius Labeo, III, 75.
- Antistius Sosianus, tribunus plebis, XIII, 28; — prætor, probrosa in Neronem carmina facit, et in exsilium pellitur, XVI, 21. — P. Antejum defert, XVI, 14; — ob id ab exilio revocatur, *ibid.* — in exsilium repellitur, H. IV, 44.
- L. Antistius Vetus, XIII, 11; — exercitui præest in Germania, XII, 53; — Plantum generum hortatur ad res novas, XIV, 58; — Asiæ proconsul, XVI, 10; — moritur, XVI, 11.
- Antistius Vetus Macedo relegatur, III, 38.
- Antium, III, 71; XIV, 4; — infrequens colonis, XIV, 27; — Antias ager, XIV, 3; — Neronis patria, XV, 23; — et secessus, XV, 39.
- Antona Britannæ, fluvius, XII, 31.
- Antonia, mater Germanici, III, 3, 18; — et Claudii, XI, 3.
- Antonia, Claudii filia, XII, 2, 68. — Corn. Sullæ uxor, XIII, 23; — conjurationis in Neronem conscia, XV, 53.
- Antoniæ domus, XIII, 18.
- Antonia minor, L. Domitii uxor, IV, 44; — Cn. Domitii et Domitii Lepidæ mater, XII, 64.
- Antonia Flaccilla, XV, 71.
- Antonia turris, H. V, 11.
- Antonius Arrius, H. I, 77.
- Antoninus Haterius, XIII, 34.
- L. Antonius, IV, 44.
- M. Antonius, triumvir, I, 1; — perit, I, 2; — multa obtinet ab Augusto, I, 9; — contra rempublicam ducit, I, 10; III, 18; — ab Augusto decipitur, I, 10; — a Parthis exturbatur, II, 2; — Artavasden interficit, II, 3; — avus Germanici, II, 43; — cum Augusto bellum gerit, II, 53, 55; XI, 7; — cognoscit inter Lacedæmonios et Messenios, IV, 43; H. II, 6; H. III, 66; — Cleopatram ducit, H. V, 9; — impugnatur a Cicerone, O. 37; — Orientem obtinet, H. V, 9; — regnum Judæorum Herodi dat, H. V, 9; — Antonii epistolæ in Augustum, IV, 34; — neptis liberti nupta, H. V, 9; — ex Antonii posteris Julius Blesus, H. III, 88.
- Antonius Felix, Pallantis frater, XII, 54; — Judææ procurator *ib.* — sævitia ejus ac libido, H. V, 9; — Drusillam uxorem ducit, *ibid.*
- Antonius Flamua, H. V, 45.
- Antonius Naso, H. I, 20.
- Antonius Natalis, XV, 50; — conjurat contra Neronem, XV, 54, 55; — socios prodit, XV, 56; — impunitatem consequitur, XV, 71.
- Antonius Novellus, dux Othonis, H. I, 87; — nulla apud milites auctoritate, H. II, 12.
- Antonius Primus falsi damnatur, XIV, 40; — Vespasiani partibus accedit, H. II, 86; — acerrimus Flavianorum ducum, H. III, 2; Italiani invadit, H. III, 6; — et vastat, H. III, 49; — Cremonam expugnat, H. III, 31; — Mucianum insectatur, H. III, 53; —

SEU NOMINUM ET RERUM. 11

nis suspectus, H. III, 78; 68; — Vitellianos deditos ur, H. III, 60, 63; — magnate apud milites, H. III, et potentia, H. IV, 2; — ia insignia accipit, H. IV, Muciano deprimitur, H. — ei formidabilis, H. IV, aequalium quoque intolentia, H. IV, 80; — ad Vespasianificiscitur, H. IV, 80; — um in Gallias mittit, H. — Civilem ad bellum hortatur, H. IV, 32; H. V, 26. — i Primi facundia et auctoritas, H. III, 10, 80; — constantia, H. III, 17; — vita foeda, H. III, 28; — ia post victoriam, H. III, 80.

s Taurus, H. I, 20.

populi, XII, 15, 16, 19.

ises, XII, 58.

us, H. III, 42, 50, 52, 56; letur a Vitellianis, H. III, 61.

r, O. 2, 11. — Aprina dissonantia, O. 27.

n formæ, insigne superstitionis, G. 45.

sienses, III, 62.

Sejani, IV, 3; — consilia dedit, IV, 11.

, dives ac prodigus, IV, 1.

Merula, IV, 42.

Tiro, H. III, 57; — pecunia Flavianis partibus exigit, H. III, 76.

cyrenensium rex, XIV, 18.

gyptiorum deus, H. V, 4.

ris Claudius, H. III, 57; lectus remigum, H. III, 76; t, H. III, 77.

III, 61; — Miletu colitur, H. III, 61; — Clarius, II, 55; — consulitur a Lollia, XII,

22; — Pythius, XII, 63; — consulitur a Ptolemæi legatis, H. IV, 83. — Apollinis patria, III, 61; — ædes, H. I, 27; — ubi Vitellus et Sabinus congressi, H. III, 65; — oraculum, III, 63.

Apollodorus, O. 19.

Apollonienses, II, 47.

Aponius Silius, H. III, 10; — spernitur a militibus, H. III, 10; — Saturninum eripit, H. III, 11.

M. Aponius Saturninus, H. I, 79; — Mæsiæ rector, H. II, 85; H. III, 5; H. V, 26; — defectionem legionis ad Vitellium perscribit, H. II, 96; — in Italiam venit, H. III, 9; — periclitatur, H. III, 11.

Appellationes ad senatum, XIV, 28.

Appia via, II, 30; H. IV, 11.

Appianus Appii senatu movetur, II, 48.

Appius Cæcus, O. 18.

Appius Silanus, VI, 9; XI, 29.

Aprilis, XV, 74; — dictus Nero-neus, XVI, 12.

Apronia, Plantii Silvani conjux, ab eo in præcepta jacta, IV, 22.

Apronianus Vipstanus, H. I, 76.

L. Apronius, I, 29; — sub Germanico militat, I, 56; — triumphalia accipit, I, 72; — adalatur Tiberium, II, 32; — proconsul Africæ cohortem decimat, III, 21; — censet, ut faciales ludis magnis præsideant, III, 64; — Gracchum defendit, IV, 13; — generum accusat ob interemptam filiam, IV, 22; — Lentuli Getulici socer, VI, 30.

Apronius Cæsianus L. filius, III, 21; — Inferioris Germaniæ prætor cum Frisiis pugnat, IV, 73; XI, 19.

Apuleia Varilia, II, 50.

Sex. Apuleius, I, 7.

Apulia, XVI, 9.

- Apali**, III, 2. — **Apala litora**, IV, 71.
- Aqua Marcia**, XIV, 22. — **Aquæ salubres**. H. I, 67; — **Sinuessa**, H. I, 72.
- Aquila ætium augurium**, II, 17; H. I, 62.
- Aquila legionis quintæ**. H. I, 61; — **octavæ, nonæ, quintadecimæ**, I, 18; — **Vitellianarum quatuor**, H. II, 89; — **Variana recepta**, I, 60; II, 25, 41; — **unaetvicesimanorum ablata**, H. II, 43. — **Aquilæ pro Diis castrensibus**. I, 39; — **propria legionum numina**, II, 17; — **fulgentes**, XV, 29. — **Aquilas convertere**, XV, 17. — **Aquilis signisque circumdatus Valens**, H. II, 29. — **Aquilæ pro legionibus**, H. III, 52, 60. — **Aquilæ singulæ, singulis legionibus**, XIII, 38. — **Aquilæ circumventæ**, H. IV, 77. — **Inter aquilas vectæ militum pecuniæ**, I, 37. — **Aquilas figere**, I, 65.
- Aquilæ sustinentes fastigium**, H. III, 71.
- Aquila Julius**, XII, 15.
- Aquila Vedius**, H. II, 44; — **Pata-vium venit**, H. III, 9.
- Aquileia**, H. II, 46, 85; — **occupatur a Flavianis**, H. III, 6; — **bello sedes destinatur**, H. III, 8.
- Aquila, adulterii delata, exsilio punitur**, IV, 42.
- Aquilifer**, I, 39; — **quartæ legionis**, H. I, 56. — **Aquiliferi, signiferique**, I, 48. — **Aquiliferis epistolæ traditæ**, H. IV, 25.
- Aquilius, primipilaris**, H. IV, 15.
- Aquilius Regulus**, H. IV, 42.
- Aquilo**, I, 70. — **Aquilones**, II, 54.
- Aquinas colonia**, H. I, 88; H. II, 63.
- Aquinas Cornelius**, H. I, 7.
- Aquitania**, H. I, 76. — **Aquitaniæ præses Agricola**, A. 9.
- Ara ante Augurale subdita face accenditur**, XV, 30; — **Adoptionis**, I, 14; — **Amicitia**, IV, 74; — **Clementiæ**, *ibid.* — **Consi**, XII, 24; — **Drusi**, II, 7; — **Herculis**, XII, 24; — **magna**, *ibid.* et XV, 41; — **Romana**, XI, 23; — **Solis**, VI, 28; — **Ubiorum**, I, 39, 57; — **Veneris Paphiæ**, H. II, 3; — **Clyssis**, G. 3; — **Utionis**, III, 18. — **Aram insidere**, III, 61. — **Ara barbaræ**. I, 61; — **decretæ ob tribuniciam potestatem**, III, 57; — **dicatæ fluminibus**, I, 79; — **statuæ Diis manibus**, III, 2. — **Ara adolere**. XL, 30.
- Arabes Judæis infensi**, H. V, 1. — **Arabum gens**, VI, 44. — **Arabam e terris phœnix**, VI, 28; — **rex Abgarus**. XII, 12.
- Arabia**, H. V, 6.
- Arar, Galliæ fluvius**, H. II, 59; — **cum Mosella connecti coeptus**, XIII, 53.
- Araricus Vulcatius**, XV, 50.
- Aravisci, Pannoniæ pop.** G. 28.
- Araxes, Armeniæ fluvius**, XII, 51; — **Artaxata adluit**, XIII, 39.
- Arbela, castellum**, XII, 13.
- Arbor ruminalis**, XIII, 58.
- Arcadiæ reges**, XII, 53.
- Arcas Evander**, XI, 14; XV, 41.
- Archelaus, Cappadociæ rex**, II, 42; XIV, 26. — **Archelaus Cappadox**, VI, 41.
- Archias Licinius**, O. 37.
- Arcus dicati ob recepta signa cum Varo amissa**, II, 41; — **ob res a Germanico et Druso gestas**, II, 64; — **in honorem Germanici**, II, 83; — **ob tr. pot. Drusi**, III, 57; — **ob vict. Corbulonis**, XV, 18.
- Arduenna saltus**, III, 42.
- Arenæ congesta abditæ rivi**, XXV,

IN NOMINUM ET RERUM. 15

in vitrum excoquuntur, V, 20.
 im, II, 55.
 5. — Argentea vasa, itannicum, A, 12; — illum, G, 5; — Mat-, 20; — signatum, nsator, H, I, 49, 14. — Argivi Coum I, 61.
 chæus, VI, 18.
 lum, H, IV, 2; — nem, H, III, 36.
 VI, 34; — Hammo-
 op, XI, 10.
 nia populi, G, 43.
 H, III, 41; — obside-
 42.
 , Armeniæ rex, II, 4.
 ex, H, IV, 73.
 XIII, 7; — rex Arme-
 26.
 IV, 55; — bellum cum
 rit, XII, 62.
 avium, H, V, 23.
 ium, H, I, 38; 80.
 vis, II, 8, 16; XIV,
 nissa, XIII, 41.
 3; — vacua, II, 3, 43;
 ermanico, II, 56; —
 . Cæsare, III, 48; —
 sbano, VI, 31; — ab
 upatur, VI, 33; —
 sbano, VI, 36; — im-
 II, 12; — donum pop-
 45; — specie largitionis
 arbarorum animis præ-
 48; — a Parthis occu-
 , 6; — de obtinenda
 illum, XIII, 34; — ter-
 æ gradus Arsacidia, XV,

2; — petita Vologesi, XV, 5; —
 tuenda proprio duci, XV, 6; —
 abcessu Vologesis infirmata, XV,
 17.
 Armenia Minor, XI, 9; — Aris-
 tobulo mandata, XIII, 7.
 Armeniæ, XII, 45.
 Armenii inter Parthos et Romanos
 ambigui, II, 5; XIII, 34; — olim
 sub Ægyptiis, II, 60; — bellum
 cum Iberis gerunt, XII, 44; —
 aditi Corbuloni, XV, 12; — reges
 accipiunt a Cæsaribus, II, 3; —
 quos non defendunt, II, 4; — Ar-
 taxiam a Germanico accipiunt, II,
 64; — petuntur Vononi, II, 68;
 — socii Tiridatis, VI, 44; — subi-
 guntur a Mithridate, XI, 9; —
 odiosi Pharasmani, XIII, 37; —
 vastantur a Corbulone, XIV, 23;
 H, III, 24; — suo arbitrio relictis,
 XV, 17. — Armenii pro Armenia,
 XV, 12; H, II, 81. — Armenio-
 rum cultus, instituta, II, 56; —
 legati, XIII, 5; — perfidia, XII,
 46.
 Armenius, scilicet rex Armeniorum,
 H, II, 82.
 Arminius, turbator Germaniæ, I,
 55; — victus a Segeste, I, 58; —
 Cheruscos concitat, I, 60; — mi-
 lites alloquitur, I, 61; II, 15; —
 pugnat cum Germanico, I, 63; —
 cum Cæcina, I, 63; — castra Ro-
 manorum aggreditur, I, 68; —
 colloquitur cum fratre, II, 9; —
 fuditur a Germanico, II, 17; —
 propter libertatis studium gratus
 popularibus, II, 44; — pugnat
 cum Maroboduo, II, 46. — Armi-
 nii uxor, I, 55, 57; — mors,
 II, 88; — nepos ex fratre, XI,
 17; — cum filio captivi, II, 46;
 — virtus, II, 17; — encomium,
 II, 88.
 Arnus, amnis Etruriæ, I, 79.

- Arpus**, princeps Cottorum, II, 7.
Arretinus Clemens prætorianis præpositus, H. IV, 68.
Arria Galla, impudica femina, XV, 59.
Arria Thraseæ socrus, XVI, 34; — alia uxor fortissima, *ibid.*
Arrius Antoninus, H. I, 77.
Arrius Varus, XIII, 9; — dux Flavianus, H. III, 6; — Vitellianus invadit, H. III, 16, 61; — præfectus prætorio, H. IV, 2; — insignia prætoria accipit, H. IV, 4; — apud Mucianum incensatur, H. III, 52; — formidolosus Muciano, H. IV, 39, 68; — annonæ præficitur, H. IV, 68. — **Arrii Vari** potentia adventu Muciani fracta, H. IV, 11, 39.
Arruntii, XI, 7.
Arruntius Stella, XIII, 22.
L. Arruntius, I, 8; — Tiberium offendit, I, 13; — Tiberi coercedo deligitur, I, 76, 79; — L. Sullam defendit, III, 21; — potens, VI, 5; — detentus ne in provinciam iret, VI, 27; — eam absens regit, H. 2, 65; — accusatur et venas resolvit, VI, 47, 48; — incorrupta vita et facundia ad summa provectus, XI, 6; — L. Arruntii accusatores puniti, VI, 7; — artes sanctissimæ, *ibid.*
T. Arruntius, III, 11.
Ars tentat quæ natura denegavit, XV, 42. — Artes civiles, A. 39; — Græcæ, XV, 41; — domi illustres, IV, 6; — liberales in Britannia, A. 21; — ludicræ, XIV, 16; O. 10; — militares, XII, 12; — Romanæ, VI, 41; — seniles, III, 8; — theatrales, XIV, 21. — **Artium** corruptarum causæ, O. 28. — Artes experientia docuit, H. V, 6; — exercitatio parat, G. 24. —
- Artibus bonis indigent** pax et quies, H. IV, 1.
Arsaces rex Armeniæ, VI, 31; — interficitur, VI, 33.
Arsaces Parthus, H. V, 8; — Arsacis gens, XII, 14; — regnum, G. 37.
Arsacides, XV, 29. — **Arsacide**, VI, 34; XI, 10 — **Arsacidarum** familia, XII, 10, XIII, 9; — fastigium, XV, 1; — favor, XIV, 26; — gens, II, 1; VI, 31; — sanguis, II, 3; — solium, II, 2; H. I, 40.
Arsamosata, Armeniæ castellan, XV, 10.
Arsanias, Armeniæ flumen, XV, 15.
Artabanus, rex Parthorum, II, 3, 4; — legatos ad Germanicum mittit, II, 58; — superbus in Romanos, sævus in suos. VI, 31; — Abdum veneno interficit, VI, 32; — victus ab Iberis deseritur a suis, VI, 36; — Seleuciam subjugat, VI, 42; — revocatur a suis, VI, 43; — insidiis fratris occubuit, XI, 8.
Artavasdes, rex Armeniorum, ab Artabano interfectus, II, 3.
Artaxata, urbs Armeniæ, II, 56; — caput gentis. XIII, 39; — capiuntur ab Iberis, VI, 33; — jugum Parthorum accipiunt, XII, 50; — delentur a Corbulone, XIII, 41; XIV, 23.
Artaxias, Armeniæ rex, II, 3.
Artaxias Zeno, Armeniæ rex salutatur, II, 56; — defunctus, VI, 31.
Artemita, Parthicum oppidum, VI, 41.
Arverni, pop. Galliæ, H. IV, 17.
Arulenus Rusticus, plebis Tribanus, XVI, 26; — prætor, H. III, 80; — damnatus ob laudatum Thraseam, A. 2.

Aruseius, accusator L. Arruntii, VI, 7.

L. Aruseius, VI, 40.

Asciburgium, oppidum, H. IV, 33; — in ripa Rheni situm, G. 3.

Asclepiodotus Casius, XVI, 33.

Asconius Labeo, XIII, 10.

Asia, III, 32, 67; — et Achaia, IV, 13; V, 10; XIV, 21; H. II, 81; O. 30; — amœna et fecunda, G. 2; — Assueta regibus, H. IV, 17; — exterreretur rumore Pseudo-Drusi, V, 10. — Asiæ amœna, III, 7; — et Europæ divortium, XII, 63; — insulæ et urbes, IV, 14; — urbes templum Tiberio statuunt, IV, 15, 55; — urbes duodecim terræ motu collapsæ, II, 47; — et ob id tributo levatæ, II, 47; IV, 13; — Proconsul, M. Lepidus, III, 32; — Suillius, XIII, 43; — Fonteius Agrippa, H. III, 46; — Salvius Titianus, A. 6.

Asiaticus dux Galliarum, H. II, 94; — ad supplicium postulatur, *ibid.*

Asiaticus, Vitellii libertus ditissimus, H. II, 57, 95; — servili supplicio afficitur, H. IV, 11.

Asiaticus Julius, O. 14.

Asiaticus Valerius, *vid.* Valerius.

C. Asinius consul, IV, 1.

L. Asinius, II, 32; — *alius*, XIV, 48.

M. Asinius, XII, 64.

P. Asinius, XII, 32.

Asinius Agrippa, consul, IV, 34; — moritur, IV, 61.

Asinius Gallus, I, 8; — Tiberium offendit, I, 12; — Agrippæ gener, I, 12; — avidus imperii, I, 13; — Tiberii dolo circumventus, I, 13; — libros Sibyllinos adeundos censet, I, 76; — tribunum plebis increpat, I, 77; — ut dies Id. Septemb. festus haberetur decrevit,

II, 32; — adulator imperatori, II, 33; — luxum defendit, II, 33; — contra Cn. Pisonem censet, II, 35; — a Pisonè patronus petitur, III, 11; — censet Sosiam in exilium pelli, IV, 20; — Serenum Gyaro claudendum, IV, 30; — Tiberium metus suos fateri debere, IV, 71; — egestate cibi peremptus, VI, 23; — adulterii cum Agrippina incusatur, VI, 25.

Asinius Marcellus, XIV, 40.

C. Asinius Pollio, I, 12; III, 75; — incorrupta vita ac facundia ad summa proventus, XI, 6; — Pompeianos laudat, IV, 34; — vigesimo secundo ætatis anno C. Catonem accusat, O. 34; — orator, O. 12; — optimus, O. 15. 17; — durus et siccus, O. 21; — prioribus et sequentibus oratoribus anteponitur, O. 25; — ejus orationes, O. 38.

Asinius Pollio, præfectus alæ, H. II, 59.

Asinius Saloninus, III, 75.

Asini effigies Judæis coli credita, H. V, 4. — Asinorum agrestium grex, H. V, 3.

Asitius, quisque Calvi in Asitium legit, O. 22.

Asper Sulpicius, *vid.* Sulpicius.

L. Asprenas, Africæ proconsul, I, 53; — percunctatio ejus in senatu, III, 18.

Asprenas Calpurnius, H. II, 9.

Assyria, XII, 13. — Assyrii, H. V, 2; — Orientis domini, H. V, 8.

Asyli jus, IV, 14; — lucus, H. III, 71. — Asyla Græciæ, III, 60.

Ateius Capito, ei coercendi Tiberis remedium mandatur, I, 76; — de ea re agit in senatu, I, 79; — insignitior infamia, III, 70; — moritur, III, 75.

- Ateste**, oppidum, H. III, 6.
Athenæ, II, 53. — Athenienses Philippum metuunt, II, 63; — legibus celebres, III, 26; — victos pro alienigenis arcent, XI, 24; — damnatos veneno perimunt, XV, 64; — plurimos oratores habent, O. 40; — multis cladibus extincti, II, 55.
Atia, Augusti mater, O. 28.
Atidius Geminus, IV, 43.
Atilius, bello Punico primo ædem Spei vovet, II, 49.
Atilius, libertinus, IV, 62; — in exsilium agitur, IV, 33.
Atilius Rufus, Syriæ præses, A. 40.
Atilius Vergilio, H. I, 41.
Atilius Verus, H. III, 22.
Atilla, Lucani mater, ab eo nominatur inter conjuratos, XV, 56; — sine absoluteione, sine supplicio dissimulata, XV, 71.
Atimetus, XIII, 19; — Domitiæ concubinus, XIII, 21; — supplicio afficitur, XIII, 22.
Atrium libertatis, H. I, 31.
P. Attellius Hister, XII, 29.
Attica ora, V, 10. — **Atticus**, partum Atticus Cicero, O. 18. — Attici oratores, O. 25.
A. Atticus, A. 37.
Atticus Curtius, IV, 58; — oppressus a Sejano, VI, 10.
Atticus Julius, H. I, 35.
Atticus Pomponius, II, 43.
Atticus Quinctius, H. III, 73; — captus a Vitellianis, H. III, 74; Capitolium incendisse fatetur, H. III, 75.
Atticus Vestinus, XV, 48; — acer ingenio, XV, 52; — interficitur, XV, 68.
Attius, O. 20, 21.
Attus Clausus, IV, 9; — Claudiorum auctor, XII, 25.
Atys, rex, IV, 55.
- Auditoria judicialia**, O. 39; — recitationum, O. 9; — scholasticorum, O. 28.
Aufidienus Rufus, I, 20.
Aufidius Bassus, O. 23.
Augur, II, 83; III, 59. — **Augura**, III, 64.
Augurale, egressus Augurali, II, 13. — **Structa ante Augurale ara**, XV, 30.
Auguratus, cumulus dignitatis, H. I, 77. — **Auguratu præditus**, I, 62.
Augurium salutis, XII, 23.
Augusta Julia, et **Augusta Livia**, *vid.* Julia et Livia.
Augustæ nomen sumptum a Livia, I, 8; — cognomentum Agrippiæ datum, XII, 26; — filis et uxori Neronis, XV, 23; — **Vitellii matri**, H. II, 89.
Augusta Taurinorum, H. II, 66.
Augustales ludi, I, 15; — turbati, I, 54. — **Augustales sacerdotes**, II, 83; H. II, 95; — **sodales**, I, 54; III, 64.
Augustani equites a Nerone conscripti, XIV, 15.
Augustodunum, Æduorum gentis caput, III, 43, 45, 46.
Augustus, I, 1; — nomine principis imperium constituit, I, 9; — imperium invadit, I, 2; — Agrippam Postumum visit, I, 5; — moritur, I, 5; — Neroni uxorem abducit, I, 10; — rationarium imperii perscribit, I, 11; — vultu et aspectu Actiacas legiones exteret, I, 42; — senex crebro in Germanias comeat, I, 46; — filiam relegat, I, 53; — histrionibus indulget, I, 54; — irritus ex Germania discedit, I, 59; — legem majestatis extendit, I, 72; — inter Jovem et Martem memoratus, II, 22; — Drusi corpori obviam pro-

greditur, III, 5; — nepotum excessum fortiter tulit, III, 6; — rempublicam legibus constituit, III, 28; — sæpius in Orientem et Occidentem meavit, comite Livia, III, 34; — reperit vocabulum summi fastigii, potestatem tribuniciam, III, 56; — quædam ex antiquitate flexit ad præsentem usum, IV, 16; — divinos honores sperat, IV, 38; — in collocanda filia de equitibus Romanis consultat, IV, 39; — patricios creat, XI, 25; — pomœrium Urbis auget, XII, 23; — prælium navale edit, XII, 56; — Ægypti præfectis plenam potestatem tradit, XII, 60; — nonodecimo ætatis anno civilia bella sustinuit, XIII, 6; — Ægypto loco regum equites Romanos imposuit, H. I, 11; — consulens se in locum Hirtii sufficit, O. 17; — quinquaginta sex annis imperat, O. 17. — Augusti testamentum, I, 8; — mores et gesta examinata, I, 9 et 10; — iudicium de Asinio Gallo, Luc. Arruntio, Man. Lepido, I, 23; — cultores per omnes domos, I, 73; — asyllum, III, 63; — bellum cum Antonio, XI, 7; H. III, 66; — cærimonie non observatæ Cyzici, IV, 36; — templum Pergami, IV, 37, 55; — apud Nolam, IV, 57; — a Tiberio structum, VI, 45. — Augusti effigies inter numina dicata, I, 11; II, 41. — Augusti effigiem amplecti, IV, 67; — eloquentia, XIII, 3; — epistolæ, O. 23; — forum, IV, 25; — imago, II, 37; — statua, I, 73; — acerrima mens, H. II, 76; — consilium coercendi intra terminos imperii, I, 11; A. I, 3; — educatio, O. 28; — fortuna in rempublicam valida, domi improspera, III, 24. Augustus, principatus vocabulum,

H. II, 80; — decernitur Othoni, H. I, 47; — defertur Vitellio, H. II, 62, 90. Augustus appellatus mons Cælius, IV, 64. Aurelia, Cæsaris mater, O. 28. C. Aurelius, consul, III, 2. Aurelius Cotta, consul, III, 17; — *alius*, XIII, 34. Aurelius Fulvius, H. I, 79. Aurelius Pius, I, 75. Aurelius Scaurus, G. 37. Auriana ala, H. III, 5. Aurinia, mulier fatidica, G. 8. Aurum Germanis nullum, G. 5. Auspex Julius, H. IV, 69. Auspices nuptiis adhibiti, XI, 27; XV, 37. Auspicium, VI, 37; H. I, 37; — ex equis, G. 10; — ex eventu duelli, G. 10. — Auspiciis dediti Germani, G. 10. Auster, VI, 33; — vicino Septentrione horridior, II, 23. Autumous Germanis nullus, G. 26. Auzea, castellum Numidiæ, IV, 25. Aventicum, Helvetiorum caput, H. I, 68. Aventinus, VI, 45; H. III, 70, 85. Avernus lacus, XV, 42. Aviola Acilius, III, 41. Aviones, Germaniæ populi, G. 40. Avitus Didius, Britanniæ legatus, *vid.* Didius. Avitus Dubius, seu Vibius, XIII, 54, 56.

B.

Bactrianus, II, 60. Bactriani campi, XI, 8. Baduhennæ lucus, IV, 73. Bæbius, *vid.* Bebius. Bætica, H. I, 53; — civitates Maurorum dono accipit, H. I, 78.

- Baisæ**, XI, 1; XV, 52. — Baiarum piscinæ, XIII, 21. — Baianus lacus, XIV, 4.
C. Balbillus, XIII, 22.
Balbus Cornelius, III, 72; — origine Hispanus, XI, 24; — Cæsaris opibus potens, XII, 60.
Balbus Domitius, XIV, 40.
Balbus Lælius VI, 47; — truci eloquentia, VI, 48.
Balcares insulæ, XIII, 43.
Balista, H. III, 29; — legionis quintadecimæ, H. III, 23. — Balistæ tenderentur, XII, 56. — Balistarum vis, XV, 9; H. IV, 23.
Balsamum nascitur in Judæa, H. V, 6. — **Balsama**, G. 45.
Baltei militares, H. I, 57; — abscissi, H. II, 88.
Barbari malunt Roma petere reges quam habere, XII, 14; — Barbarorum soli prope Germani singulis uxoribus contenti, G. 18; — Barbaris ignara machinamenta et actus oppugnationum, XII, 45; — fluxa fides, H. III, 48; — ingenia parum solertia, H. IV, 13.
Barbius Proculus, H. I, 25.
Bardanes a Parthis accitur, XI, 8; — interficitur, XI, 10.
Barea Soranus, XII, 53; — laudatur, XVI, 21; — accusatur, XVI, 23; — mortis arbitrium ei permittitur, XVI, 33; — circumventus, a P. Celere, H. IV, 10.
Bargioras, unus e ducibus Judæorum, H. V, 12.
Barium, Apuliæ municipium, XVI, 9.
Barritus, sive Barditus, cantus Germanorum, G. 5.
Basilica Paulli III, 72.
Basilides e primoribus Ægyptiorum, H. IV, 82.
Basilides sacerdos, H. II, 78.
Bassus Annus, H. III, 50.
Bassus Cesellius, **Pomus**, XVI, 1; — se ipsam interficit, XVI, 3.
Bassus Lucilius, *vid.* Lucilius.
Bassus Saleius, *vid.* Saleius.
Bastarnæ, pop. II, 66; — Germanis similes, G. 46.
Batavi nandi periti, II, 8; H. II, 17; — Cattorum quondam pop. G. 29; — Gallis antiquitus infesti, H. IV, 73; H. II, 22; — ferox gens, H. I, 59; — gladiatores Othonis fundunt, H. II, 43; — exigua Galliarum portio, H. IV, 32; — præcipui virtute inter Rheim accolas, G. 29; — tributorum expertes, H. IV, 12, 17; H. V, 25; G. 29. — **Batavorum cohortes superbe agunt**, H. II, 27; — **quartadecimanis discordes**, H. I, 59, 64; H. II, 66; — in Germaniam remissæ, H. II, 69; — ad Civilem pergunt, H. IV, 19, 21; — contra Britannos pugnant, A. 36; — eam gloria, H. IV, 12. — **Batavorum descriptio**, H. IV, 12; — motus, H. IV, 13; — insula, II, 6; H. IV, 18; — vastatur a Ceriale, H. V, 23. — **Batavorum oppida**, H. V, 19. — **Batavis pares Cammaefates**, H. IV, 15.
Batavodurum oppidum, H. V, 19, 20.
Bathyllus, I, 54.
Bauli, villa, XIV, 4.
Bebius Masse, H. IV, 50; — reus, A. 45.
Bedriacensis acies, H. II, 66; — pugna, H. II, 39, 50. 52, 66, 86; H. III, 31; — via, H. III, 27. — **Bedriacenses campi**, H. II, 70.
Bedriacum. H. III, 15; — **vicius duabus Rom. claudibus notus**, H. II, 23; — ibi castra habet Otho, H. II, 39, 41, 49; — copias ceteraque usui Antonius, H. III, 20.
Belga, III, 40; — **robur Gallo-**

I. IV, 76; — Romanorum I, 43; — inter auxilia Veri. IV, 17. — Belgarum civilis, 34; H. IV, 37.
 XIII, 53. — Belgicae legatorum Asiaticae, H. I, 59; — stor Pomp. Propinquus, H. 58.
 Italicum, III, 27; — Germanicum inter initia Vespasiani, 12; — Perusinum, V, 1; num, H. III, 72; — sociale, 1.
 manis, H. V, 7.
 tum, XV, 34.
 s Orphidius, legatus, H. ; — interficitur, ibid. — corpus crematur, H. H, 45.
 s, H. I, 83; — in Vespasiani 18, H. II, 81.
 , H. II, 81.
 a, O. 39.
 populus, H. IV, 56; — familia Civile, H. IV, 66.
 Chilo, H. I, 37.
 as, poeta, IV, 34.
 occae, O. 21; — antiquorum iani, O. 37.
 lus, III, 52.
 pecuniae species, G. 5.
 a, Germaniae, opp. H. IV, 70
 a. I, 74. — Bithyniae praec. C. Petronius, XVI, 18. — um mare, II, 60.
 Cadium Rufum accusant, 22; — et Tarquitium Priscum, XIV, 46.
 a egerit Jordanes, H. V, 6.
 luo voluntaria morte perit, VI, 40.
 Rubellius, vide Rubellius.
 Catulianus, XV, 71.
 a, Icenorum regina, XIV, 16; — alloquitur Britannos, 35; — veneno vitam finit, 37.

Boarium forum, XII, 24.
 Bocheris, H. V, 3.
 Bodotria, Britanniae fluv. A. 23, 25.
 Boihemum, terra Boiorum, G, 28.
 Boii, Gallica gens, H. II, 61; — pelluntur a Marcomanis, G. 42. — Boiorum sedes, G. 28.
 Boiocatus, Germanus, XIII, 55, 56.
 Bolanus Vestius, vid. Vettius.
 Boletorum venenum, XII, 67.
 Bonna, urbs Germaniae, H. IV, 19; — hiberna primae legionis, H. IV, 20, 25, 62, 70, 77; H. V, 22.
 Bononia, H. II, 53. — Bononiae amphitheatrum, H. II, 67; — spectaculum gladiatorum, H. II, 71. — Bononiensis colonia, XII, 58.
 Bos a Judaeis immolatur, H. V, 4; ab Aegyptiis colitur, ibid. — loquitur, H. I, 86.
 Bosporanus Mithridates, XII, 15. — Bosporanum bellum, XII, 63. — Bosporani, XII, 16.
 Bosphorus, XII, 15.
 Boudicea, vid. Boadicea.
 Bovillae, oppidum, II, 41; — apud Bovillas ludicrum circense, XV, 23; — Vitelliani in deditionem accepti, H. IV, 2, 46.
 Braccæ, tegmen barbarum, H. II, 20.
 Brigantes Britanniae populi, XII, 32; — deficiunt a Cartimandua, H. III, 45; — domantur a Ceriali, A. 17.
 Briganticus, vid. Julius Briganticus.
 Brinno, Canninesatium dux, H. IV, 15.
 Britannia Oceano divisa, H. I, 9; — Vitellio accedit, H. I, 60; — metallifera, A. 12; — Hiberniae vicina, A. 24; — insularum maxima, A. 10; — perdomita et statim amissa, H. I, 2. — Britanniae res turbidae, XII, 31, 36; — defectio, XIV, 36; — status mili-

- tante Agricola, A. 5; — proconsul Aul. Plautius, A. 14; — Ostorius Scapula, *ibid.* — Didius Gallus, A. 14; — Veranius, A. 14; — Suetonius Paulinus, A. 14; — Petronius Turpilianus, A. 16; — Trebellius Maximus, *ibid.* — Vettius Bolanus, A. 8, 16; — Petilius Cerialis, A. 8, 17; — Julius Frontinus, A. 17; — Agricola, A. 9, 18. — Britannia situs, populi, A. 10, etc. — Britannus senex, O. 17. — Britannus pro Britannis, XIV, 32. — Britanni, validissima gens, A. 12; — homines immolant, XIV, 30; — Romanos vincunt et cadunt, XIV, 29, 32; — in auxiliis Romanorum, H. I, 70; — sexum in imperiis non discernunt, XIV, 35; A. 16; — vincuntur ab Agricola, A. 37; — a Suetonio, XIV, 37. — Britannorum ingenia, A. 21. — Britannis solitum ductu feminarum bellare, XIV, 35. — Britannicus exercitus, H. I, 9. — Britannica lingua, G. 45.
- Britannicus, XI, 4; — Claudio genitus, XI, 11; — et Messalina, XI, 26, 32; XII, 2; — timetur inimicis matris, XII, 9, 65; — Domitius ei anteponitur, XII, 41; — Neronem, Domitium salutatur, non fratrem, XII, 41; — adultus, XIII, 14, 15; — venenum bibit, XIII, 16. — Britannici educator, XI, 1. — In Britannicum favor crimini datur, XIII, 10.
- Brixellum, oppidum, H. II, 33, 39, 51, 54.
- Brixiana porta, H. III, 27.
- Bructera natio, H. IV, 61. — Bructeri, I, 51; — Germani, I, 60; — vincuntur a Luc. Stertinius, I, 60; — Ansibarios deserunt, XIII, 56; — Civiles socii, H. IV, 21, 77; — Rhenum transantant, H. V, 18; — excisi, G. 33.
- Brundisium, Italiae oppidum, H, 30; III, 1, 7; H. II, 83. — Apud Brundisium semina belli servilis, IV, 27. — Brundisium fœdus, I, 10.
- Brutidius Niger, III, 66.
- L. Brutus libertatis auctor, I, 1; — legem curiatam repetit, XI, 2; — patricios minorum gentium instituit, XI, 25.
- M. Brutus, Cæsaris interfector, I, 2; — laudatur a Cremutius Cordus et Livio, IV, 34; — orator, O. 17, 38; — prioribus et sequentibus oratoribus anteponitur, O. 25; — ut gravior, O. 25; — otiosus atque disjunctus, O. 18; — malignus, nec invidus, O. 25. — Bruti conciones in Augustum, IV, 34; — constantia, H. IV, 8; — epistolæ, O. 18; — effigies non antelata in funere sororis, III, 76. — De Bruti scriptis iudicium, O. 21. — Brutus, liber Ciceronis, O. 30.
- Burdo Julius, H. I, 58.
- Burii, Germanie populi, G. 43.
- Burrus Afranius præfectus prætorio, XII, 42; — Neronem ad excubias palatii comitatur, XII, 69; — rector imperatoris juventutis, XIII, 2; — multarum rerum experientia cognitus, XIII, 6; — trunca manu, XIII, 14; — præfectura fere demotus, XIII, 20; — accusatur, XIII, 23; — a Nerone in consilium occidendæ matris accitus, XIV, 17; — Neronis mores mœrens laudat, XIV, 15; — incertum an concesserit vita valetudine, seu veneno, XIV, 51.
- Byzantium, II, 54. — Byzantii situs, XII, 63. — Ad Byzantium classem habet Mucianus, H. II, 83; H. III,

Byzantii Romanorum foede-
II, 62; — tributis levantur,
3.

C.

, Scevini uxor, XV, 71.
Rufus repetundarum dam-
XII, 22. — Ei restituitur
senatorius. H. I, 77.
s, XI, 14.
collis, VI, 41.
nus, senator, VI, 7.
nus Domitius, XVI, 34.
nus Magius, III, 37.
is Cornutus, IV, 28.
is Metellus, G. 37.
is Simplex, H. II, 60; —
I, H. III, 68.
Alienus, H. I, 52. — Habitus
t mores, H. I, 53. — Dux
llio deligitur, H. I, 61; —
Helvetiis pugnatur, H. I, 67,
modeste per Italiam incedit,
20; — Placentiam oppugnat,
20; — mox omittit, H. II,
Favor illius apud milites,
30; — ambitio, H. II, 56,
Contra Vespasianum mitti-
I, II, 99; — perfidiam medi-
ibid. — Vicetiae genitus, H.
I, 13; — ad Vespasiana-
limittitur, H. III, 31. — Ejus
im, ibid.
sina Largus, XI, 33, 34.
a Licinius, H. II, 53.
cina Severus, I, 31; — Mar-
edit, I, 56; — quadraginta
militavit, I, 64; — periclitat-
I, 65; — fugientes retinet, I,
Germanos caedit, I, 68; —
mphalia accipit, I, 72; — fan-
dae classi praenotitur, II, 6;
am Ultioni statuendam censet

ob vindictam Germanici, III, 18;
— suadet ne magistratum uxor in
provinciam comitetur, III, 33.
Caecina Tuscus, XIII, 20; — accu-
satus ob convivium, H. III, 38.
Caere vita, XII, 1; — caelibum
posnae, III, 25.
Caesius Vibenna, IV, 65.
C. Caesius, sive C. Caecilius, consul,
II, 41.
Caesius, orator, et alii, vid. Coelius.
Caesius Pollio, XII, 45.
Caesius Roscius, H. I, 60.
Caesius, Sabinus, H. I, 77.
Caesius, mons, IV, 64.
Caelum Augusto decretum, I, 73.
— De caelo tactae aedes, XIII, 24;
— regiones Urbis, XIV, 12.
Caepio Crispinus, I, 74.
Caepio Servilius, G. 37.
C. Caesar, dictator, I, 1; — sedi-
tionem exercitus uno verbo com-
pepsit, I, 42; — populo Rom.
hortos legat, II, 41; — Ciceronis
libro respondet, IV, 34; — filium
unicam amittit, III, 6; — Lace-
daemoniis templum Dianae Limna-
tidis adjudicat, IV, 43; — legem
de modo credendi fert, VI, 16;
— obsidetur apud Alesiam, XI,
23; — patricios creat, XI, 25; —
Pompeium evertit, H. III, 66; —
pulsus a Britannis, XII, 34; — re-
pentina vi oppressus, H. III, 68;
— Germanos non impune perculit,
G. 37; — primus Romanorum in
Britanniam transit, A. 13. — Fu-
nus ejus turbatum, I, 8. — Caesar
et Cato in ore vulgi, XVI, 22. —
Caesar, orator, O. 17; — orato-
ribus summis aemulus, XIII, 30;
— summus auctorum de rebus
Gallicis, G. 28; — prioribus et
sequentibus anteponitur, O. 25;
— splendidior, O. 25; — Dolabel-
lam accusat, O. 34; — Caesaris

- decretum, III, 62; — ædes, H. I, 42; — status in insula Tiberis, H. I, 86. — De Cæsaris scriptis iudicium, O. 21. — Cæsaris educatio, O. 28; — villa, XIV, 9.
- Cæsar Augustus, *vid.* Augustus.
- Cæsar Tiberius, Germanicus, Drusus, Claudius, Domitianus, Nerva, etc.; *vide* Tiberius, Germanicus, Drusus, Claudius, etc.
- C. Cæsar Augusti nepos, I, 3; IV, 1; — ad res Orientis missus, II, 42; — Armeniam obtinet, III, 48; — Tiberii æmulus, *ibid.* et VI, 51; — Liviam in matrimonio habet, IV, 40.
- L. Cæsar, I, 3; — Tiberii æmulus, VI, 51; → Lepidæ sponsus, III, 23.
- C. Cæsar Caligula, I, 1; — unde dictus Caligula, I, 41; — Augusti pronepos, I, 42; — alumnus legionum, I, 44; — gregali habitu in castris, I, 69; — proaviam Liviam pro rostris laudat, V, 1; — impudicus, VI, 9; — dolo Sejani petitur, VI, 3; — L. Sullam irridet, VI, 46; — M. Silani filiam ducit, VI, 20. — De eo Passieni dictum, *ibid.* — Promotus a Maerone, VI, 45; — imperium cepit, VI, 50; — accusatores punit, IV, 71; — Lolliam in matrimonio habet, XII, 22; — scortorum cupiens, XV, 72; — in pace metuendus, H. I, 89; VI, 32; — turbidas animi, H. IV, 48; — effigiem suam in templo Hierosol. poni jubet, H. V, 9; — occultis insidiis oppressus, H. III, 68; — a Cassio Charea, I, 32; — tertium consul, A. 44; — prope quadriennium imperat, O. 17. — Caligulae ingentes adversus Germanos conatus frustra fuere, A. 13; G. 37; — iram merebantur virtutes alienæ, A. 4, — impetus, XI, 3; — in dicendi, XIII, 3; — aconoma in Silanum, XIII, 1; — formas, XV, 72.
- Cæsar, nomen principatus, H. II, 80; — recusatur a Vitellio, H. II, 62; — recipitur ab eodem, H. III, 58.
- Cæsarum familia ad unum redacta, XIII, 17; — tumultus, III, 9.
- Cæsarea, urbs Judææ, H. II, 79.
- Cæsia sylvæ, I, 50.
- Cæsius Apronius, III, 21.
- Cæsius Cordus, III, 38; — damnatur, III, 70.
- Cæsius Nasica, XII, 40.
- Cæsonius Sullius, XI, 36.
- Cæsonius Maximus, XV, 71.
- Cæsonius Pætus, consul, XIV, 29; — idem Cæsenius vocatur, XV, 6, 25.
- Caianarum expeditionum ludibrium, H. IV, 15; G. 37.
- Calabria, III, 1, 2; — servorum agminibus turbata, XII, 65. — Calabriae litora, H. II, 83.
- Calavius Sabinus, XV, 7.
- Caledonia, A. 10; — quibus hominibus habitata, A. 11, 31; — rebellat, A. 25.
- Cales, provincia quæstoria, IV, 27; VI, 15.
- Calpurnius, inter duces Britannorum virtute et genere præstans, A. 29.
- Caligula tegmen pedum, I, 43; — unde C. Cæsar dictus Caligula.
- Callistus, Claudii libertus, XI, 29; potentissimus apud Claudium, XI, 38; — Lolliæ faveat, XII, 1.
- Calpurnia, Claudii pellex, XI, 30.
- Calpurnia, pervertitur, jussu Agrippinæ, XII, 22; — sedibus patris reddita, XIV, 12.
- Calpurnia scita magistratuum averitis peperit, XV, 20.

- Calpurnianus Decius**, XI, 35.
L. Calpurnius, consul, IV, 62.
Calpurnius aquilifer, I, 39.
Calpurnius Asprenas, H. II, 9.
Calpurnius Fabatus, XVI, 8.
Calpurnius Galerianus, H. IV, 11.
L. Calpurnius Piso, *vid.* Piso.
Cn. Calpurnius Piso, *vid.* Piso.
Calpurnius Repentinus, H. I, 56;
 — occiditur, H. I, 59.
Calpurnius Salvianus, IV, 36.
Calpurnii; III, 24. — **Calpurnium**,
 genus, XV, 48.
Calvia Crispinilla, H. I, 73.
Calvina Junia, Vitellii nurus, XII,
 4; — Italia pellitur, XII, 8.
Calvisius, XIII, 19, 21; — rele-
 gatur, XIII, 22; — restituitur,
 XIV, 12.
C. Calvisius, consul, IV, 46.
Calvisius Sabinus, majestatis postu-
 latur, VI, 9; — ejus uxor, H. I,
 48.
Calusidius, miles, I, 35, 43.
Calvus, orator, O. 17; — antiquos
 imitatur, O. 18; — prioribus et
 sequentibus oratoribus anteponi-
 tur, O. 25; — strictior, O. 25; —
 Vatinius accusat, O. 34. — De
 Calvo judicium, O. 18, 21.
Camaræ, naves Ponticæ, H. III,
 47.
Camerinus Scribonianus, H. II, 72.
Camerinus Sulpicius, XIII, 52.
Camerium, XI, 24.
Camillus Furius, *vid.* Furius.
Camillus Scribonianus, *vid.* Furius
 Cam. Scrib.
Campania, III, 47; — Græcis olim
 habitata, IV, 67; — turbine ven-
 torum vastata, XVI, 31. — Cam-
 pania urbes obrutæ, H. I, 2. —
 Campaniæ lacus, III, 59; H. I,
 23; — ora, XIII, 26; — ora
 fecundissima, H. I, 2; — ora pul-
 cherrima, H. III, 60; — sinus
 beati, H. III, 66. — In Campaniam
 accedit Tiberius, IV, 57, 64, 74;
 VI, 1. — In Campania bellam, H.
 IV, 3; — classis, XV, 46.
Campani, III, 2.
Campanus, Tungrorum princeps,
 H. IV, 66.
Campus, scilicet Martis, I, 15. —
Campus Martius inundatur, H. I,
 86; — patefactus populo, incensa
 Urbe, XV, 39. — In campo Mar-
 tio amphitheatrum, XIII, 31; —
 comitia, I, 15; — inferiæ Nero-
 nis, H. II, 95; — pugna, H. III,
 82; — sepultura Augusti, I, 8; —
 Germanici, III, 4; — Britannici,
 XIII, 17.
Campi Bactriani, XI, 8; — **Bedria-**
censes, H. II, 70; — mirabiles ad
 mare Mortuum, H. V, 7; — Phi-
 lippenses, IV, 35.
Camulodunum, colonia Britanno-
 rum, XII, 32; — evertitur, XIV,
 31.
Camurius, miles, jugulum Galbæ
 hausit, H. I, 41.
Candidati duodecim nominati præ-
turæ, I, 14; — præferuntur numero
 liberorum, II, 51. — **Candidato-**
rum ambitus Juliae leges peperit,
 XV, 20.
Cangi, Britannia populus, XII, 32.
Caninius Gallus, VI, 12.
Caninius Rebilus, uno die consul,
 H. III, 37.
Cannefas, XI, 18; — ala, IV, 73;
 — tumultus, H. IV, 16. — **Canni-**
nefates, H. IV, 15; — **socii Civi-**
lis, H. IV, 16; — **exiguus Galliarum**
portio, H. I, 32; — **infestantur**
a Claudio Labeone, H. IV, 56;
 — **classem Britannicam et Nervios**
vincunt, H. IV, 79; — **minoribus**
ducibus delegandi, H. IV, 85. —
Cannefatium cohortes in Urbem
pergunt, H. IV, 19.

- Cantus**, Ægypti oppidum, II, 60.
Cantus præhæm ineuntium Batavorum, H. IV, 18; — Germanorum, G. 2. 3. — Cantus victoriam senatus offert Neroni, XVI, 3. — Cantu acta nox Germanis, H. V, 15; — orationem ducis excipiunt Britanni, A. 33.
Capito, *vid.* Fonticius.
Capito Ateius, *vid.* Ateius.
Capito Cossutianus, *vid.* Cossutian.
Capito Insteius, XIII, 39.
Capito Lucilius, procurator Asiæ, IV, 15.
Capito Valerius, XIV, 12.
Capito Verginius, H. III, 77.
Capitolinus Jupiter, XV, 23; — mons, XV, 18.
Capitolium, VI, 12; — incensum, *ibid.* et H. I, 2; H. III, 71, 72; — obsidetur a Gallis, XI, 23; — a Vitellianis, H. III, 69; — occupatur a Sabino, H. III, 69; — ne magnis quidem exercitiis expugnabile, H. III, 78. — Capitolii incendium finis imperii omen, H. IV, 54; — restitutio decreta, H. IV, 4, 9; — peracta a Vespasiano, H. IV, 53. — Capitolium carpento ingreditur Agrippina, XII, 42; — triumphantis instar adit Nero, XIV, 13. — In Capitolium perfugere, III, 36; — vectus Otho, H. I, 47. — In Capitolio propitiata Juno, XV, 44. — Capitolium, pro loco ubi postea ædificata arx est, XII, 24.
Cappadocia, II, 42; XIII, 8; — inter Commagenam et Armenios sita, XV, 12; — in provinciam redacta, II, 42; — Vespasiano accedit, H. II, 6. — Cappadociæ defectus, XIII, 35; — jura nova, H. I, 78; — legiones, H. II, 81; — procurator Pelignus, XII, 49.
Cappadox Archelaus, VI, 41. —
Cappadoces, II, 56; — olim sub Ægyptiis, II, 60; — inter auxilia Romanorum, XV, 6. — Cappadocum nobilitas, XIV, 26.
Capreae, VI, 2; — a Surrento brevi freto divisæ, IV, 67, VI, 1; — secretum Tiberii, IV, 67; VI, 10; — Telebois olim habitatæ, IV, 67.
Capua, O. 8; — colonia, XIII, 31; — Vitellio fida, H. III, 57; — ideoque punita, H. IV, 3. — Apud Capuam templum Jovis, IV, 57, 67.
Caracates, populus, H. IV, 70.
Caractacus, Britannorum dux, XII, 33; — capitur, XII, 35, — dolo Cartismanduæ, H. III, 45; — Romam ducitur, XII, 36; — Claudium alloquitur, et ab eo veniam obtinet, XII, 37; — aliis captivis regibus comparatur, XII, 38; — filia et uxor captæ, XII, 35.
Carbo, *vid.* Papirius Carbo.
Carinas Celer, XIII, 10.
Carinas Secundus, XV, 45.
Cariovalda, dux Batavorum, II, 11.
Carmanii, VI, 36.
Carmelus, mons et deus, H. II, 78.
Carpentum, XII, 42.
Carrhenes, dux Parthorum, XII, 12; — profigatur, XII, 14.
Carsidius sacerdos, IV, 13.
Cæsulæ, oppidum, H. III, 60.
Carthago, H. I, 76; — oondita, XVI, 1. — Carthaginis portus, H. IV, 49.
Cartismandua, XII, 36; — cum marito bellum gerit, XII, 40; — Brigantum regina, prodit Caractacum, H. III, 45.
Carus Julius, H. I, 42.
Carus Metius, A. 45.
Casperius centurio, XII, 45; — a Corbulone ad Vologescam missus, XV, 5.

us Niger, H. III, 73.
 via, VI, 33. — Caspiarum
 ra, H. I, 6.
 familia, XII, 12; — lex,
 5.
 VI, 2.
 a Germanis victus, G. 37.
 sius, interfector Cæsaris, I,
 ; II, 43; H. II, 6; — Roma-
 ultimus, III, 34; — lauda-
 Livio, IV, 34. — Cassii
 s culta a Cassio *sequenti*,
 7; — uxor, III, 76.
 sius, Syriæ præses, XII, 11;
 eros præminens peritia le-
 XII, 12; — contra servos dis-
 XIV, 43; — officio exsequia-
 Poppeæ prohibetur, XVI, 7;
 portatur, XVI, 9, 22. —
 sententia de supplicationi-
 XIII, 41; — severitas, XII,
 tc. XIII, 48; — bona disci-
 , XV, 52; — gravitas morum,
 , 7.
 ssius, *vid. mox* L. Cassius
 inus.
 s, miles, insignis robore cor-
 , Fenium corripit, XV, 66.
 s, mimus, I, 73.
 s Asclepiodotus, Bithynus,
 , 33.
 s Chærea, I, 32.
 ssius Longinus, VI, 15; —
 ii progener, VI, 45.
 s Longus, H. III, 14.
 s Severus, I, 72; — in existi-
 mensuuit, IV, 21; — orator,
 3. — De Cassio Severo judi-
 , O. 26.
 lum ad Luppian, II, 7. —
 llum insigne fama, Arbela,
 13.
 et Pollux, G. 43; — Casto-
 locus, H. II, 24.
 in Armeniis, H. II, 6; —
 a, III, 21; — Vetera, *vide*

Vetera. — Castris secundis, H. III,
 15; — tertiis, H. IV, 71; *vid. Indi-
 cem verborum.*
 Castum nemus, Hertæ dicatum, G.
 40.
 Cataphractæ, H. I, 79.
 Catapultæ, XII, 56; XV, 9.
 Catilina, O. 37.
 Cato, tragœdia, O. 2, 3.
 C. Cato, O. 34.
 M. Cato, IV, 34; — et Cæsar in
 ore vulgi, XVI, 22.
 Cato Censorius, III, 66; — orator,
 O. 18.
 Cato Porcius, IV, 68.
 Catones, H. IV, 8.
 Catonius Justus, I, 29.
 Catti, Germaniæ populus, I, 55;
 G. 38; — infestantur a Germa-
 nico, I, 56; — a Silio, II, 7, 25;
 — Batavorum conditores, H. IV,
 12; G. 29; — æterni Cheruscorum
 hostes, XII, 28; — Cheruscos et
 Fosos vincunt, G. 36; — a Van-
 gionibus et Nemetibus cæduntur,
 XII, 27; — ab Hermunduris, XIII,
 57; — Moguntiacum obsident, H.
 IV, 37. — Cattorum aedes et mo-
 res, G. 30, 31. — Cattos petunt
 Ansibarii, XIII, 56; G. 35, 36.
 — Cattorum princeps Adgandes-
 trius, II, 88; — Arpus, II, 7; —
 Catumerus, XI, 16. — De Cattis
 triumphus, II, 41.
 Catualda, nobilis juvenis inter Go-
 tones, II, 62; — ad Tiberium con-
 fugit, II, 63.
 Catulinus Blitius, XV, 71.
 Catullus, IV, 34.
 Catulus Lutatius, H. III, 72.
 Catumerus, Cattorum princeps, XI,
 16, 17.
 Catus Decianus, XIV, 32.
 Catus Firmius, *vid. Firmius.*
 Caudina clades, XV, 13.
 Cæcrops, Atheniensium rex, XI, 14.

- Celenderis, Ciliciæ castellum, II, 80.
 Celer, architectus, XV, 42.
 P. Celer, XIII, 1; — accusatur, XIII, 33.
 P. Celer profitetur sapientiam, et accusatur a Musonio Rufo, H. IV, 10; — damnatur, H. IV, 40.
 Celer Carinas, XIII, 10.
 Celer Domitius, II, 77.
 Celer Propertius, I, 75.
 Celsus, VI, 9; — conjurationis reus, VI, 14.
 Celsus Julius, G. 14.
 Celsus Marius, *vid.* Marius.
 Cenchrus amnis, III, 61.
 Censorius pater, VI, 10. — Censoria mens, XII, 5. — Censorium funus Lucilii Longi, IV, 15; — Ælii Lamie, VI, 27; — Claudii, XIII, 2; — Flavii Sabini, H. IV, 47. — Censoria munia, XI, 13.
 Censu Galliarum, I, 31; II, 6; XIV, 46.
 Centeni, G. 6, 12.
 Centesima rerum venalium, I, 78. — Centesima vectigal, II, 42.
 Centumviri: apud Centumviros causam orare, O. 7. — Centumvirales causæ, O. 38.
 Centurias tradere hosti, H. III, 61.
 Centurionatum agere, I, 44.
 Centuriones a militibus verberati, I, 32; — vincti, H. I, 56; — interfecti, H. I, 80; — Othoniani a Vitellio interfecti, H. II, 60; — classarii, XIV, 8. — Centurionum ordines legionibus oblatis, H. III, 49. — Centurionum crebra perfugia, H. III, 61.
 Cepheus, Æthiopum rex, H. II, 5.
 Cercina, Africi maris insula, I, 53; IV, 13.
 Cereales circenses, XV, 53, 74; — ludi, H. II, 55.
 Ceres, II, 49. — Cereria ades, XV, 53. — Cereri celebrati circenses, XV, 53; — supplicatum, XV, 44.
 Cerialis, *vid.* Petilius Cerialia.
 Cerialis Anicius, consul, XV, 74; — perit, XVI, 17.
 Cerius Severus, tribunus, H. I, 31.
 Certus Quinctius, H. II, 16.
 Cervarius Proculus adactus conjurationi in Neronem, XV, 50; — Fenium convicit, XV, 66. — Cervarii indicia impunitate remunerantur Nero, XV, 71.
 Cesellius Bassus, *vid.* Bassus.
 Cesius Nasica, XII, 40.
 Cestici ludi, XVI, 21.
 Cestius, XV, 25.
 C. Cestius, III, 36; — Q. Servæum accusat, VI, 7; — consul, VI, 31.
 Cestius Gallus, H. V, 10.
 Cestius Proculus, XIII, 30.
 Cestius Severus, H. IV, 41.
 Cethegus Cornelius, IV, 17.
 Cethegus Labeo, IV, 73.
 Cetræ, A. 36.
 C. Cetronius, I, 44.
 Cetronius Pisanus, H. IV, 50.
 Chærea Cassius, *vid.* Cass. Chærea.
 Chalcedonii, XII, 63.
 Chaldæi, II, 27; — pro crimine objecti, XII, 22, 52. — Chaldæorum ars, VI, 20; XVI, 14; — monita, XII, 68; — prædictio de Nerone, XIV, 9. — Per Chaldæos quesitum in domum Cæsaris, III, 22.
 Chamavi, Germaniæ populus, XIII, 55; — Tencterorum vicini, G. 33; — et Dulgibinorum, G. 34.
 Charicles, medicus, VI, 50.
 Chasuari, Germaniæ populus, G. 34.
 Chauci, Germaniæ populus, I, 38; — inter auxilia Germanici, I, 60; II, 17; — Inferiorem Germaniam incurstant, XI, 81; — Ansibarios pellunt, XIII, 53; — Civili militant, H. IV, 79; H. V, 19. —

SEU NOMINUM ET RERUM. 27

- um descriptio, G. 35; —
 , 24. — Chauci majores,
 Germaniæ populus, I, 56;
 minio commoventur, I,
 II, 9; — caduntur a Ger-
 II, 17; — Sævorum hoc
 44; — bellum contra Ro-
 munt, II, 45; — Roma
 etunt, XI, 16; — cum
 ternum discordant, XII,
 quibus subiguntur, G. 36.
 ascorum internæ discor-
 26; — habitus et militia,
 36. — Cheruscos petunt
 i, XIII, 56. — De Che-
 umphus, II, 41. — Che-
 bello, XIII, 55. — Che-
 i, XI, 17.
 is, XV, 51.
 , XV, 44.
 i civitas, IV, 13.
 Catonem laudat, IV, 34;
 us, O. 15, 17, 25; —
 tior et plenior et valen-
 25. — Ciceronis carmina,
 — gloria, O. 12; — mors,
 — vitia, O. 18; — liber
 O. 30; — orationes, O.
 ræceptores, O. 30; — lo-
 16, 35. — De Cicerone
 , O. 22.
 I, 58. — Ciliciæ civitas,
 XIII, 8. — In Ciliciam
 onones, II, 58, 68; VI,
 Cilicia bellum Homona-
 , III, 48.
 myra, H. II, 3. — Cilices,
 — Cossutianum deferunt,
 . — Cilicum legati, XVI,
 guli, II, 78, 80; — rex,
 — Cilicum agrestium na-
 III, 55.
 æcenæ, *vid. Mæcenæ.*
 is, XII, 21.
- Cimbri, Germaniæ populus, H. IV,
 73. — Cimbrorum descriptio, G. 37.
 Cincia lex, XI, 5, XIII, 42; —
 rogatio, XV, 20.
 Cincius: ei permissa Syriæ execu-
 tio, XV, 25.
 Cingonius Varro, XIV, 45; — con-
 sul designatus, H. I, 6; — interfici-
 tur, H. I, 37.
 Cintibii, Africae populus, II, 52.
 Cinna in Urbe configit, H. III, 83;
 — apud Janiculum, H. III, 51. —
 Cinnae dominatio, I, 1.
 Cinyras, H. II, 3; — Cinyrades,
 ibid.
 Circense ludicrum Claudie gentis,
 XV, 23; — in necem Christiano-
 rum editum, XV, 44. — Circenses
 ludi Cereris, XV, 53, 74. — Cir-
 censiū ludicrum, XII, 41. —
 Circenses ludos Germanici effigies
 præit, II, 83. — Circensibus ludis
 sedere, XI, 11.
 Circumcisio Judæorum, H. V, 5.
 Circus, XV, 74; — Maximus, II,
 49. — Circi pars deusta, VI, 45;
 XV, 38. — Circo ac theatriis plu-
 rima licentia, H. I, 72; — corrup-
 tus miles, II, 21; H. III, 2.
 Cirtensium pagus, III, 74.
 Civica, proconsul Asiæ, occisus,
 A. 42.
 Civilis Claudius, Batavorum dux,
 H. IV, 13; — contra Romanos
 Batavos accendit, H. IV, 14; —
 Galliarum societatem affectat, H.
 IV, 17; — suos in Vespasiani verba
 adigit, H. IV, 21; — viribus au-
 getur, H. IV, 28; — obsidet Vete-
 ra, H. IV, 36; — Romanos pro-
 fugit, H. IV, 37; — castris Romanis
 potitur, H. IV, 60; — eridem,
 patrata cæde legionum, deponit,
 H. IV, 61; — societate Agrippi-
 nensium augetur, H. IV, 66; —
 C. Labonem prosequitur, H. IV,

- 70; — ad Cerialem literas mittit, H. IV, 75; — addidit obliquam in Rhenum molem, H. V, 14; — vincitur a Ceriale, H. V, 18; — Chaucorum auxilia recipit, H. V, 19; — Romanos quadripartito invadit, H. V, 20; — Rhenum transnataat, H. V, 21; — navalem aciem ostentat, H. V, 23; — Romanis se dedit, H. V, 26. — Civilis conatus dissimulati, H. IV, 24.
- Civis servatus**, III, 21; XII, 31; XV, 12.
- Civitas Romana donata praeium virtutis**, III, 40; XIII, 54; H. I, 8, 78; H. III, 47.
- Clades Alliensis, Cremerensis, H. II, 91; — Caudina, Numantina, XV, 13; — Germanica, H. IV, 12; — Lolliana, Variana, I, 10; — Lugdunensis, XIX, 13; — Romana, XIII, 37; G. 37.**
- Clanis, fluvius**, I, 79.
- Clarius Apollo**, II, 54; XII, 22.
- Classiarius, centurio**, XIV, 8. — **Classiarii**, IV, 27; XII, 56; XIV, 4; — **Miscenenses**, XV, 51.
- Classica legio**, H. I, 31, 36; H. II, 67.
- Classici**, H. II, 11, 14; XVII, 22, 67.
- Classicianus Julius**, XIV, 38.
- Classicum canitur in supplicio civis**, II, 32.
- Classicus, praefectus ala Treverorum**, H. IV, 55; — a Romanis desciscit, H. IV, 57; — **Voculam interfici curat**, H. IV, 59; — **Romani imperii insignia sumit**, H. IV, 59; — **segnis gerendo bello**, H. IV, 70; — **equites Cerialis fundit**, H. IV, 79; — **Rhenum transit**, H. V, 19.
- Clavarium, donativi nomen**, H. III, 50.
- Claudia Pulchra, Agrippina so-**
- brina**, IV, 52; — **damaatur**, IV, 52; — **Q. Vari mater**, IV, 66.
- Claudia Sacrata**, H. V, 22.
- Claudia Silana, Calignae uxor**, VI, 20; — **moritur**, VI, 45.
- Claudia domus finita**, H. I, 16. — **Claudiae familiae superbia**, I, 4.
- Claudiale flaminium**, XIII, 2.
- Claudiana tempora**, XIV, 11; H. V, 12.
- Claudius Apollinaris**, H. III, 57; — **remigibus praerat**, H. III, 76; — **praefectus classis**, H. III, 77.
- Claudius Cassus**, H. I, 69.
- Claudius Demianus**, XVI, 10.
- Claudius Drusus**, I, 3.
- Claudius Faventinus, centurio**, H. III, 57.
- Claudius Julianus**, H. III, 57; — **gladiatoribus praerat**, H. III, 76; — **occiditur**, H. III, 77.
- Claudius Labeo, Batavus**, H. IV, 18; — **e custodia perfugit**, H. IV, 56; — **Civili resistit**, H. IV, 66.
- Claudius Marcellus**, I, 3.
- Claudius Phirricus, trierarchus**, H. II, 16.
- Claudius Sagitta, praefectus ala**, H. IV, 49.
- Claudius Sanctus**, H. IV, 62.
- Claudius Senecio**, XIII, 12.
- Claudius Severus, Helvetiorum dux**, H. I, 68.
- Claudius, timarchus Cretensis**, XV, 20.
- Claudius Victor**, H. IV, 33.
- Tib. Claudius, sodalis Augustalis**, I, 54; — **cineribus Germanici obviam it**, III, 2; — **contemptus**, III, 18; — **bonarum artium cupiens**, VI, 46; — **divus**, A. 13; — **matrimonii sui ignarus**, XI, 13; — **hebes et uxori devinctus**, XI, 28; — **ad misericordiam pronus**, XI, 36; — **caelibis vitae intolerans, et imperiis conjugum obnoxius**,

, 1. — Ejus filio Sejanus socer inatur, III, 29. — Novas literas formas adjicit, XI, 13; — luscondit, XI, 25; — privignum anteponit, XII, 41; — jus it, XII, 43; — navale præadornat, XII, 56; — Judæam tibus aut libertis permittit, H. 1; — veneno necatur, XII, 67; ippinæ minis magis quam pres mutatur, XII, 2; — Agrippam ducit, XII, 5; — se D. usto adæquat, XII, 51; — potium urbis auget, XII, 13; — onem adoptat, XII, 25; — tum consul, XII, 41; — quaedecim annis imperat, O. 17. Claudii consternatio ob nuptias salinæ cum Silio, XI, 31, 38; cordia, vinolentia, XII, 67; legantia in dicendo, XIII, 3; emplum in Britannia, XIV, — Claudio non judicium, non m, nisi indita, et jussa, XII, — cælestes honores decernunt, XII, 69. lii sancti acceptique numini, IV, 64; — oriundi ex Sabini, XI, 24. — Claudiorum famid imperatorem usque absque stione, XII, 24; — extincta, I, 17; — imagines, II, 43; 5; IV, 9. tra Ægypti, H. II, 82; — ii, V, 8; — annonæ, H. III, — Caspiarum, H. I, 6; — imi Romani, II, 61; — maris, II, 43; — montium, H. III, 2; rre ac maris, II, 59. — Clausontrahere, IV, 49. us, XI, 4; *vid. etiam* Attus usus. ens, Agrippæ servus, II, 39. ens Arretinus, prætorianis ositus, H. IV, 68.

Clemens Julius, centurio, I, 23, 26. Clemens Salienus, XV, 73. Clemens Suedius, H. I, 87; H. II, 12. Clementiæ ara, IV, 74. Cleonicus, Senecæ libertus, XV, 45. Cleopatra, Claudii pellex, XI, 30. — Cleopatras reginæ neptis liberto nupta, H. V, 9. Clitæ, VI, 41; — rebellant, XII, 55. P. Clodius, XI, 7. Clodius Macer, H. I, 7; — Africa præses, insignis crudelitate, H. I, 11; — occisus jussu Galbæ, H. I, 37; — instigatus in arma a Calvia Crispinilla, H. I, 73; — legiones cohortesque deligit, H. II, 97. — Ejus interfectores occisi, H. IV, 49. Clodius Quirinalis, XIII, 30. Clota, fluvius, A. 23. Cluvidienus Quietus, XV, 71. Cluvius, XIII, 20; — historicus, XIV, 2. Cluvius, Helvidii pater, H. IV, 5. M. Cluvius Rufus, H. I, 8; — Hispaniæ legatus, H. I, 76; — contra Altinum expedit, H. II, 58; — ad Vitellium venit, H. II, 65; — adest colloquio inter Vitellium et Sabinum, H. III, 65; — discedit ex Hispania, H. IV, 39; — ab Helvidio laudatur, H. IV, 43. Clypeus eloquentiæ auctoribus decernitur, II, 83. Cocceianus Salvius, H. II, 48. Cocceius Nerva, legum peritus, IV, 58; — sponte extinguitur, VI, 26. Cocceius Nerva, prætor designatus, XV, 72. Cocceius Proculus, speculator, H. I, 24. Codicilli, pro literis, I, 6; III, 16; IV, 39; VI, 9; XIII, 20; A. 40; — pro epistolis principum, O. 7; — pro tabulis nuptialibus, XI, 34. — Cod. Fabricii Veientonis, XIV,

- 50; — Pisonis, III, 16; — Senecæ, XV, 64. — Codicillos componere, XVI, 24. — Codicillis adulari potentes, XVI, 19.
- Cœletæ**, populus, III, 38.
- Cœlius Cursor**, eques Romanus, III, 37.
- Cœlius**, orator, O. 17, 21, 25.
- Cœnus**, Neronis libertus, H. II, 54.
- Cœrauus**, philosophus, XIV, 59.
- Cœus**, Latonæ parens, XII, 61.
- Cogidunus**, rex, A. 14.
- Cobibus**, *sive* Cobum, flamen, H. III, 48.
- Cohors togata**, H. I, 38; — Usipiorum, A. 28; — cohortes legionariæ, XII, 38; — legionum auxilia, H. I, 59; H. II, 89; H. IV, 70; — leves, I, 51; II, 52; III, 39; IV, 73; — prætoriarum, I, 7, 8, 17, 24; II, 16, 20; III, 2; IV, 1; VI, 8; XI, 31; XII, 36, 56; H. I, 74; — quis singula millia incensent, H. II, 93; — subsidiariæ, I, 63; — urbanæ, IV, 5; H. I, 20, 87; H. III, 64. — Cohortibus immixti centuriones ac milites, A. 28.
- Coi**, populus, IV, 14; — immunitatem consequuntur, XII, 61.
- Colchi**, populus, VI, 34.
- Collina porta**, H. III, 82.
- Colonia Agrippinensis**, I, 56; H. I, 57; H. IV, 25; — fida Romanis, H. IV, 55; — cur non direpta, H. IV, 63; — vitatur Belgis rebellibus, H. IV, 20. — In eam descendit Vocula, H. IV, 56.
- Colonia Aquinas**, H. I, 88; H. II, 63.
- Colonia Camulodunum**, XII, 32; XIV, 31.
- Colonia Cremona**, H. III, 19.
- Colonia Foro-Julienis**, H. II, 14; H. III, 43; A. 4.
- Colonia in Juhonibus**, XIII, 57.
- Colonia Lugdunensis**, H. I, 51.
- Colonia Ostiensis**, H. I, 80.
- Colonia Senensis**, H. IV, 45.
- Colonia Taurina**, H. II, 66.
- Colonia Treverorum**, H. IV, 62, 72.
- Colonia in Ubios deducta**, XII, 27.
- Colonia sedes servitutis**, A. 16. — Coloniarum jus, XIV, 27. — Coloniarum deducendarum vetus ratio, XIV, 27.
- Colophon**, urbs, II, 54.
- Comata Gallia**, XI, 23.
- Cometes**, XIV, 22; — illustri sanguine expiatus, XV, 47.
- C. Cominius**, IV, 31.
- Comitialis morbus**, XIII, 16.
- Comitium**: in comitio exusti libri, A. 2. — Comitia ad patres translata, I, 15; — consularia celebrata sub Tiberio, I, 81; — sub Vitellio, II, 91; — imperii, H. I, 14; — in quinquennium, II, 36; — direpta ob fulgura, H. I, 18. — Comitiorum ambitus, O. 37.
- Commagena regio**, XV, 12. — Commageni, II, 42; — reguntur a prætore, II, 56.
- Commanipulares**, H. IV, 46.
- Commentarii**, pro actis, VI, 47; — Agrippinæ, IV, 53; — Claudii, XIII, 43; — principales, H. IV, 40; — senatus, XV, 74.
- Comperendinationes liberæ** fuerunt ante Cæsares, O. 38.
- Concordiæ ædes**, H. III, 68. — Concordiæ dona decernuntur, II, 32.
- Confarreandi aduetudo**, IV, 16.
- Congiarium**, XIV, 11; O. 17; — plebi additum, III, 29; XII, 41; XIII, 31.
- Conjunctio in Caligulam**, XVI, 17; — in Neronem detegitur, XV, 54; — Pisonis in Neronem, XV, 48; — opprimenda dum invalida est, H. I, 33.
- Consi ara**, XII, 24.
- Consiidius**, V, 8.
- Consiidius Æquus**, III, 37.

SEU NOMINUM ET RERUM. 31

onsidius Proculus, VI, 18.
 consul designatus primus sententiam dicit, III, 22, 49; IV, 42; XI, 5; XII, 9; XIV, 48; XV, 74; I. IV, 4, 6, 8, 9. — Consules pro no, VI, 45; — sententias rogant, I. IV, 9; — sede vulgari sedent ob mortem Drusi, IV, 8; — mulos annos destinati, H. III, 55; — affecti, O. 17. — Consulium nomina præscripta rebus gestis ad memoriam temporum, III, 57.
 consularia insignia data Antonio Primo, H. IV, 4; — Asconio Laecon, XIII, 10; — Crispino Rufo, XVI, 17; — Fulvio Aurelio, H. I, 79; — Juliano Titio, ib.; — Junio Ciloni, XII, 21; — Naunio Lupo, H. I, 79; — Nymphidio, XV, 72. — Consularia insignia qui gestabat equus evasit, XV, 7.
 consulatus prima juvenia initus, XI, 22; — vicesimo ætatis anno Neroni decretus, XII, 21; — continuus, XIII, 41; — unius diei, H. III, 37. — Consulatus origo, I, 1. — Consulatum inire, XV, 48. — Consulatus coarctati, H. II, 71; — in manu Sejani, IV, 68; — quos Vitellius dederat, abrogati, H. IV, 47.
 Costubernia, I, 17, 48; H. I, 54; — ducum, A. 5; — militum, I, 41.
 convivium buccina dimissum, XV, 30. — Convivia qualia Germanorum, G. 22.
 Corbulo Domitius, III, 31.
 Corbulo, Inferioris Germaniæ legatus, XI, 18; — legiones veterem ad morem reducit, XI, 18; — discors Ummidio, XIII, 9; — in Armeniam a Nerone mittitur, XIII, 8; — vires contra Parthos dividit, XIII, 37; — militarem disciplinam instaurat, XIII, 35; — Artaxata delet, XIII, 41; — præcipuus in-

ter claros et insontes, XIV, 58; — impatiens æmuli, XV, 6; — bello Parthico præficitur, XV, 25; — fossam inter Rhenum et Mosam ducit, XI, 20; — Tigranocertis potitur, XIV, 24; — in Syriam abscedit, ibid. — subsidium Tigrani mittit, XV, 3; — Euphratis ripam insedit, XV, 9; — Pæto fert auxilium, XV, 12, — contra Parthos mittitur, XV, 25; — occiditur, H. II, 76. — Corbulonis nomen barbaris non infensum, XV, 2; — potestas, XV, 25; — vox: « Beati quondam duces Romani », XI, 20.
 Coreyra, insula, III, 1.
 Corinthus, H. II, 1; — Corinthiense litus, V, 10.
 Corma, flumen, XII, 14.
 Cornelia Cossa, Vestalis, XV, 22.
 Cornelia, Gracchorum mater, O. 28.
 Cornelia, virgo flaminica Dialis, IV, 16.
 Cornelia lex, XIV, 40; — de sicariis, XIII, 44.
 Cornelius, Scauri accusator, VI, 29; — in insulam demovetur, VI, 30.
 C. Cornelius, O. 39.
 P. Cornelius, H. III, 34.
 Cornelius Aquinus, H. I, 7.
 Cornelius Balbus, XII, 60.
 Cornelius Cethegus, consul, IV, 17.
 Cornelius Cossus, consul, IV, 34; — *alius*, XIV, 20.
 Cornelius Dolabella, III, 68; — ejus adulationes, III, 47, 68; — *alius*, H. I, 88; — interficitur, H. II, 63.
 Cornelius Flaccus, XIII, 39.
 Cornelius Fuscus Pannonia, procurator, H. II, 86; — præfectus classis Ravennatis, H. III, 12; — Ariminum obsidet, H. III, 42; — prætoriam insignia accipit, H. IV,

- 4; — nullam in Vitellium nisi occidendi licentiam habet, H. III, 66; — ejus apud Flavianos auctoritas, H. III, 4.
- Cornelius Laco, praefectus praetorii, H. I, 13, 19; — ignavissimus mortalium, H. I, 6; — militarium animorum ignarus, sed consilii egregii, H. I, 26; — Tit. Vinio minatur, H. I, 33; — occiditur, H. I, 46.
- Cornelius Lupus, XIII, 43.
- Cornelius Marcellus, XVI, 8; — occiditur, H. I, 37.
- Cornelius Martialis, XV, 71; — a Sabino ad Vitellium mittitur, H. III, 70; — a Vitellianis obtruncatur, H. III, 73.
- Cornelius Merula, III, 58.
- Ser. Cornelius Orfitus, consul, XII, 41; — ejus sententia, XVI, 12.
- Cornelius Primus Domitianum fugientem custodit et servat, H. III, 74.
- Cornelius Scipio, III, 74; XII, 53.
- Cornelius Sulla senatu movetur, II, 48.
- Cornelius Sulla, consul, III, 31; VI, 15.
- Cornelius Sulla, dictator, *vid.* Sulla.
- Cornelius Sulla, Claudii gener, XIII, 23; — Massiliam relegatur, XIII, 47; — interficitur, XIV, 57.
- Cornutus Cæcilius, IV, 28.
- Corona aurea, hospitale donum, II, 57; XIV, 24; — civica, III, 21; XVI, 15; — civis servati, XV, 12; — facundiae, XVI, 3; — spicæ, XI, 4; — pampinea, *ibid.* — Corona, donum militare, II, 9. — Coronæ in modum tumuli congestæ, H. II, 55; — quercæ, II, 83. — Corona vallum cingere, H. II, 27. — Sub corona vendere, XIII, 39; H. I, 68.
- Corsica, H. II, 16.
- Corvinus Messalla, IV, 34; — cunctis apud Romam praepositus, VI, 11; — bellorum praemiis refertus, XI, 7; — orator, O. 17; — mitior Cicerone, O. 18; — consul, XIII, 34. — Corvini exordia, O. 20. — De Corvino judicium, O. 21.
- Coruncanii, XI, 24.
- Corvus Valerius, I, 9.
- Cosa, Etruriæ promontorium, II, 39.
- Cossus Claudius, H. I, 69.
- Cossus Cornelius, *vid.* Cornelius.
- Cossorum familia, XI, 22.
- Cossutianus Capito, XI, 6; — repetundarum damnatur, XIII, 33; — auctoritate Thræasæ, XVI, 21; — senatorium ordinem recipit, XIV, 48; — Antistium prætorem accusat, *ibid.* — Tigellini gener, XVI, 17; — promptus ad scelus, XVI, 26; — Thræeam accusat, XVI, 28; — ob id donatur quinquagies sestertium, XVI, 33.
- L. Cotta, III, 66.
- Cotta Aurelius, *vid.* Aurelius.
- Cotta Messallinus, II, 32; XII, 22; — claris majoribus, sed animo diversus, IV, 20; — promptissimus atroci sententia, V, 3; VI, 5; — accusatur, VI, 5. — Cottæ Messallinæ sententia in Libonem, II, 32; — de rectoribus provinciarum, IV, 20.
- Cottia Alps, *vid.* Alpes.
- Cottianæ Alps, H. IV, 68.
- Cotys, rex Thraciæ, II, 64; — interficitur a Rhescuporide, fratre suo, II, 66; III, 88. — Cotys liberi, II, 67; — in tutela Romanorum, III, 38; IV, 5; — uxor, II, 67.
- Cotys, rex Armeniæ, XI, 9.
- Cotys, partis Bospori rex, infestatur a Mithridate, XII, 15; — proditor et hostis fratris, XII, 18.

us, A. 35, 36.
 sula, II, 75.
 in domus subversa, H. IV,
 us, O. 34; — orator politus
 us, O. 18. — Ejus maturi-
 26.
 sus, H. I, 15; — trucidatus
 is, II, 2; G. 37; — censor,
 — non viribus modo et au-
 l ingenio et oratione valuit,
 — Crassi potentia, I, 1.
 sus, Pisonis pater, H. I, 14.
 , Pisonis frater, H. I, 48.
 Scribonianus, H. IV, 39.
 nsis clades, H. II, 91.
 a, H. II, 17; — colonia, H.
) ; — dives, H. III, 32; —
 condita, H. III, 34; — oc-
 a Vitellianis, H. II, 22,
 l. III, 14; — oppugnatur a
 nis, H. III, 30; — excin-
 H. III, 33; — per tot e
 Italie rapta, H. IV, 72. —
 nœ spectaculum editum, H.
 . — Cremonensis ager, H.
 i. — Cremonensæ prælium,
 , 48. — Cremonenses in ho-
 Vitellii viam lauro rosisque
 it, H. II, 70; — captivos
 talorum emit, H. III, 23.
 ins Cordus, IV, 34.
 ius Gallus, XIV, 5.
 s, Neronis libertus, H. I, 76.
 s Tarquitius, XV, 11.
 IV, 21; — Judæorum patria
 2. — Cretæ proconsules,
 8; XV, 20. — Cretenses
 n legatos mittunt, III, 63.
 tensium leges, III, 26; —
 simæ, O. 40; — orator nul-
 lid.
 s Silanus, II, 4; — Syria
 etur, II, 43.
 a, T. Vinii filia, H. I, 47.
 illa Calvia, H. I, 73.

Crispinus Cæpio, I, 74.
 Crispinus, centurio, H. I, 58.
 Crispinus Rufus, prætorii præfec-
 tus, XI, 1; — præturæ insignibus
 donatur, XI, 4; — a præfectura
 removetur, XII, 42; — Poppææ
 maritus, XIII, 45; XV, 71; —
 pellitur in exsilium, XV, 71; —
 semet interficit, XVI, 17.
 Crispinus Varus, H. I, 80.
 Crispus Sallustius, *vid.* Sallustius.
 Crispus Vibius, *vid.* Vibius.
 Crupellarii, III, 43.
 Cruptorix, IV, 73.
 Ctesiphon, imperii Parthorum sedes,
 VI, 42.
 Cumæ, XVI, 19. — Cumana litora,
 XV, 46.
 Cumanus Ventidius, XII, 54.
 Curias veteres, XII, 24.
 Curvatus Maternus, poeta, O. 2.
 C. Curio, XI, 7. — Curiones, O. 37.
 Curtilius Mancianus, XIII, 56.
 T. Curtisius, IV, 27.
 Curtius Atticus, *vid.* Atticus Cur-
 tius.
 Curtius lacus, H. I, 41; H. II, 55.
 Curtius Lupus, quæstor, IV, 27.
 Curtius Montanus, XVI, 28; —
 famosi carminis reus, XVI, 29; —
 patri concessus, prædicto ne in re-
 publica haberetur, XVI, 33. —
 Ejus sententia de memoria Pisonis
 celebranda, H. IV, 40, — oratio
 adversus Aquilium Regulum, H.
 IV, 42.
 Curtius Rufus triumphalia adipis-
 citur, XI, 20. — Ejus origo, XI,
 21.
 Curtius Severus, XII, 55.
 Curulis scil. sella, I, 75; — Vitel-
 lii, H. II, 59; — sedes, H, 83;
 XV, 29.
 Curulis ædilitas, I, 3.
 Custodia senatorum in domibus
 magistratum, VI, 3.

- Castos Jupiter**, H. III, 74; — **legum**, III, 28; IV, 30.
Cusus, fluvius, II, 63.
Cyclades, insulæ, II, 55; V, 10.
Cyclopes interfecti, III, 61.
Cyme, II, 47.
Cynica institutio, XVI, 34; — **secta**, H. IV, 40.
Cyprii Romam legatos mittunt, III, 62.
Cyprus, insula, H. II, 2.
Cyrenenses accusant Cæsium Cordum, 3, 70; — **Pedium Blæsum**, XIV, 18; — **Antonium Flammam**, H. IV, 45.
Cyrrus, urbs Syriae, II, 57.
Cyrus, rex, III, 62; VI, 31.
Cythera, insula, III, 69.
Cythnus, insula, H. II, 8.
Cyziceni libertate privati, IV, 36.
- D.**
- Dacia, A.** 41.
Dacus nobilitatus cladibus, H. I, 2; — **Germanusque diversi**, H. III, 46. — **Daci Germanorum accolæ**, G. 1; — **Rom. hiberna circumcudent**, H. IV, 54. — **Dacorum gens nunquam fida**, H. III, 46.
Dahæ, populus, II, 3; — **Gotarsen juvant**, XI, 8; — **Ariorum vicini**, XI, 10.
Dalmatia, II, 53; — **in partibus Othonis**, H. II, 32. — **Dalmatise legiones**, IV, 5; — **in Othonem jurant**, H. I, 76; — **ad imperium ejus moventur**, H. II, 11. — **Dalmatiam tenet Pompeius Silvanus**, H. II, 86. — **Per Dalmatiam arma Cannili**, XII, 52. — **Dalmatæ**, H. III, 12; — **auxilium legionis secundæ**, H. III, 50. — **Dalmaticus miles**, H. II, 86. — **Dalmaticum bellum**, VI, 37; — **mare**, III, 9.
Damaratus, XI, 14.
Dandarica, XII, 16.
Dandaridæ, XII, 15.
Danubius, II, 63; — **Germanos a Pannoniis dividit**, G. 1. — **Danubii accolæ**, G. 41; — **fons**, G. 1; — **ripa**, IV, 5; — **a Dacis occupatur**, H. III, 46. — **Trans Danubium populi non Germani**, G. 29. — **In Danubio classis**, XII, 30. — **Danubio pergere**, G. 42.
Darius, III, 63; — **alius**, XII, 13.
Davara, collis, VI, 41.
Decemviri, III, 27. — **Decemviris potestas**, I, 1.
Decimus Pacarius, Corsicæ procurator, H. II, 16.
Decius Calpurnianus, vigilum præfectus, XI, 35.
Decius Sannis, O. 21.
Decrius, III, 20.
Decumana porta, I, 66.
Decumare deditos, H. I, 37; — **legiones**, H. I, 51. — **Decumum quemque fusti necare**, III, 31; XIV, 44.
Decumates agri, G. 29.
Decuriæ, XIII, 27; — **equitum**, III, 30; XIV, 20.
Decurio equitum, XIII, 40; H. II, 29. — **Decuriones**, H. I, 70.
Dejotarus, O. 21.
Delphi, II, 54.
Delubrum, ædes, IV, 43; H. V, 9; **Æsculapii**, IV, 14; — **Juronis**, ib. — **Veneri positum**, III, 62; — **prius**, H. IV, 53; — **Vestæ**, XV, 41. — **Delubra et altaria a novis magistratibus votorum causa reclusa**, IV, 70; — **antiquissima combusta**, H. I, 2; — **Deum incendio hausta**, XV, 40; — **Fortunæ multa**, III, 71.
Delus, insula, III, 61.
Demetrius, XVI, 34; — **adest me-**

rienti Thraex, XVI, 35; — manifestum reum defer. iit, H. IV, 40.
 lemianus Claudius, XVI, 10.
 lemonactes, præfectus; ei non resistunt Armenii, XI, 9.
 lemosthenes, O. 12; — orator, O. 15; — primus Atticorum oratorum, O. 25; — studiosissimus Platonis auditor, O. 32. — Ejus ætas, O. 16; — orationes, O. 37.
 lensus Julius, XIII, 10.
 lensus Sempronius, H. I, 43.
 leuter Romulus, VI, 11.
 leutheliates ager, IV, 43.
 leus omnium regnator, G. 39. — Deum se vocat Marius, H. II, 61. — Dii conjugales, G. 18; — hospitales, XV, 52; — manes, III, 2; — patrii, I, 59; — penates, I, 16; — penetrales Germaniæ, II, 10; — præsides imperii, H. IV, 53; — altiores, IV, 28; H. IV, 57.
 leuter Subrius, H. I, 31.
 lestra hospitii insigne, H. I, 54. — Dextra implicatæ in fœderibus, XII, 47. — Dextra concordie insignia, H. II, 8. — Dextras mittere, XV, 28; — renovare, II, 58.
 leialis flamen, III, 58, 71; — flaminica, IV, 16. — Dialibus non licet egredi Italia, III, 58.
 leiana, III, 63; — Ephesi colitur, IV, 55; — Leucophryena, III, 52; — Limnatis, IV, 43; — Perica, III, 62. — Dianæ lucus, XII, 3; — patria, III, 61.
 lectatorium nomen Sullæ, XIV, 57. — Dictatura, I, 1, 9; — prima æventa iuta, XI, 22.
 le Didius Gallus, dux Romanus contra Mithridatem Bosporanum, XII, 15; — Britannicæ proprætor, XII, 40; XIV, 29; A. 14.
 le didius Scava, H. III, 73.
 leido, XVI, 1.
 leidyms, libertus, VI, 24.

Dierum spatia apud Britannos, A. 12.
 Dii, *vid.* Deus.
 Dillius Aponiaus, H. III, 10.
 Dillius Vocula, H. IV, 24; — summam rei ab Hordeonio accipit, H. IV, 25; — in Gugeronis exercitum ducit, H. IV, 26; — seditiosos morte afficit, H. IV, 27; — pugnat cum Civilis copiis, H. IV, 33; — suspectus bellum malle, H. IV, 34; — servili habitu militum iram effugit, H. IV, 36; — imperium recipit, H. IV, 37; — Gallorum fraude decipitur, H. IV, 56; — milites alloquitur, H. IV, 58; — interficitur, H. IV, 59; — desertus a militibus, H. IV, 77.
 Dinis, dux Thracum, IV, 50.
 Diodotus, stoicus, O. 30.
 Dis pater, H. IV, 84.
 Divitiæ Helii, Iceli, Polyoleti, Vasinii, H. I, 37; — libertinorum, XIV, 55; — Marcelli Eprii, O. 8; — Pallantis, XII, 53; XIV, 65; — Senecæ, XIII, 42; XIV, 52; — Volusii, III, 30; XIV, 56.
 Divodarum, oppidum, H. I, 63.
 Divus Augustus, I, 42, 58; A. 13; O. 13; — Claudius, A. 13; — Julius, I, 42; XI, 23; H. I, 42; G. 28; — Nerva, H. I, 1; — Vespasianus, G. 8; A. 9. — Divæ honor decernitur Poppææ, XV, 23. — Divam hanc non credebant, XVI, 22.
 P. Dolabella, Africæ proconsul, IV, 23; — Taofarinatam viscit, IV, 25. — Triumphalia ei negantur, IV, 26. — Quintilium Varum accusat, IV, 66; — censet spectaculum celebrandum, XI, 22.
 Dolabella Cornelius, *vid.* Cornelius.
 Domitia Decidiana, Agricolæ uxor, A. 6.
 Domitia Lepida, Neronis amita, XII,

- 64; — *emula Agrippinae*, XIII, 19.
Domitia gens, XV, 23.
Domitianus in Capitolium accitur, H. III, 69; — *quo incenso, servatur ab aedituo*, H. III, 74; — *Cæsar consalutatur*, H. III, 86; — *stupris et adulteriis filium principis agit*, H. IV, 2; — *ex paterna fortuna tantum licentiam usurpat*, A. 7; — *præturam capit*, H. IV, 3, 39; — *senatum ingressus de juvenata sua disserit*, H. IV, 40; — *adversa fama laborat*, H. IV, 51; — *fidem Cerialis tentat*, H. IV, 86; — *Lugdunum venit*, *ibid.* — *Tacitum provehit*, H. I, 1; — *infensus virtutibus*, A. 39, 41; — *multas cædes nobilium perpetrat*, A. 45; — *prospera aliorum fronte lætus, pectore anxius exceptit*, A. 39; — *velut uno ictu remp. exhaustit*, A. 44. — *Domitiani indomitæ libidines*, H. IV, 68; — *nomen epistolis edictisque propositum*, H. IV, 39; — *res a Tacito compositæ*, XI, 11; — *simulationes*, H. IV, 85; — *triumphus falsus e Germania*, A. 39; — *vanum nomen*, H. IV, 75.
Domitius, censor, O. 35.
L. Domitius, Neronis abavus, acie Pharsalica cecidit, IV, 44.
Cn. Domitius, Neronis proavus, civili bello maris potens, IV, 44.
L. Domitius, Neronis avus, I, 63; — *Antoniam ducit*, IV, 44; — *exercitu Albim transcendit*, *ibid.*
Cn. Domitius Ahenobarbus, Neronis pater, Agrippinam ducit, IV, 75; — *consul fit*, VI, 1; — *delectus æstimando detrimento incendii*, VI, 45; — *consciis et adulter Albucillæ accusatur*, VI, 47.
L. Domitius Nero, vid. Nero.
Domitius Afer, vid. Afer.
Domitius Balbus, XIV, 40.
Domitius Cæcilianus, XVI, 34.
Domitius Celer, II, 77, 78, 79.
Domitius Corbulo, vid. Corbulo.
Domitius Pollio, II, 86.
Domitius Sabinus, H. I, 31.
Domitius Silius, XV, 59.
Domitius Statius, XV, 71.
Domitius, tragœdia, O. 3.
Donatius Valens, H. I, 56; — *occiditur*, H. I, 59.
Donativum, XIV, 11; H. IV, 19, 36, 58; — *militi additum*, XII, 41; — *Galbæ nomine promissum*, H. I, 5; — *sæpius dilatum*, H. I, 25; — *nunquam datum et quotidie exprobratum*, H. I, 37; — *instans ad omnia alia militi largienda Vitalium cogit*, H. II, 94; — *Vespasiani*, H. II, 82. — *Donativi necessitas*, H. I, 18; — *nomen clavarium*, H. III, 50.
Donusa, insula, IV, 30.
Doryphorus, Neronis libertus, XIV, 65.
Druidæ, XIV, 30. — *Druidarum vaticinium*, H. IV, 54.
Drusiana fossa, II, 8.
Drusilla, Germanici filia, VI, 15.
Drusilla, neptis Antonii, H. V, 9.
Drusus accusatus a Calvo, O. 21.
Drusus Claudius, Augusti privignus, Cæsar, I, 25, 27, 55; II, 67; XII, 29; — *imperator appellatur*, I, 3; — *Germanici pater*, I, 33; II, 8; — *Agrippinæ socer*, I, 41; — *Tiberii frater*, VI, 51; — *tributum Frisiis imponit*, IV, 72; — *Rhenum aggere coercet*, XIII, 53; H. V, 19; — *Germanos non impune vicit*, G. 37; — *oceannum Germanicum tentat*, G. 34; — *Suevis regem imponit*, XII, 29; — *libertatem populo Romano reddere agit*, II, 82. — *Drusi exsequiæ*, III, 5. — *In eo haud prosper favor populi*, II, 41.
Drusus, Tiberii filius, I, 24; — *et*

Vipsania, III, 75; — proavo Pomponio Attico, II, 43; — consul designatus, I, 14; — ad legiones Pannonicas missus, I, 24; — auctores seditionis necat, I, 29; — inter sodales Augustales, I, 54; — consul, I, 55; — nimis gaudet sanguine, I, 76; — in Dalmatia agit, II, 53; — paci inter Arminium et Marobodum firmandæ missus, II, 46; — Germanos ad discordias illicit, II, 62; — edendis gladiatoribus præedit, I, 76; — augetur liberis, II, 84; — cineribus Germanici obviam it, III, 2, 5; — ad Illyricos exercitus proficiscitur, III, 7; — ovans urbem init, III, 19; — Pisoni callide respondet, III, 8; — consul designatus iterum, III, 22; — iterum consul, III, 31; — summæ rei admovetur, III, 56; — intendit Sejano manus, IV, 3; — ægrotat, III, 49; — veneno perit, IV, 8. — Druso grates actæ ob vindictam Germanici, III, 18.

Drusus, Germanici filius, togam virilem sumit, IV, 4; — commendatur Diis, IV, 17; — senatui, IV, 8; — præficitur Urbi, IV, 36; — cum Sejano in fratrem conspirat, IV, 60; — inedia extinguitur, VI, 23; — pseudo-Drusus, V, 10.

Drusi cognomentum adeptum Scriboniis, II, 32.

Drusi, I, 28; XI, 35. — Drusorum familia, IV, 7.

Drusus Libo, *vid.* Libo.

Drusus Livius, largitor, III, 27.

Dubius Avitus, *vid.* Avitus Dubius.

Ducennius Geminus, XV, 18; — præfectus Urbi, H. I, 14.

Docentesimæ vectigal, II, 42.

C. Duilius Jani templum struxit, II, 49.

Dulgibini, Germanis populus, G. 34.

Duodecim Tabulæ, VI, 16.

Dyrrhachium, H. II, 83.

E.

Ecbatana, XV, 31.

Edessa, XII, 12.

Educatio liberorum, O. 28; — apud Germanos, G. 20.

Effigies Cæsaris in exercitu, XII, 17; — Agrippinæ, V, 4; — Neronis in templo Martis Ultoris pari magnitudine, XIII, 8; — ictu fulminis liquefacta, XV, 22; — in curuli sella, in medio Parthici et Romani exercitus, XV, 29; — Sejani culta, IV, 2; — Tiberii cunctis circumflagrantibus incolumis, IV, 64; — Tiberii et Sejani circum aram Amicitiae, IV, 74; — thoro defuncti præposita, III, 5; — Germanici circenses ludos præit, II, 83. — Effigiem Augusti amplecti, IV, 67. — Effigies corporum humanorum dilabente æstu relictae, XIV, 32; — Deum abreptæ, XV, 45; — Octaviæ humeris gestatæ, floribus sparsæ, foro ac templis statutæ, XIV, 61; — Poppæe prorutæ, *ibid.* — principum inter signa, XII, 17; XV, 24; H. III, 31; — pulcherrimæ in animis hominum, IV, 38; — triumphalium in Foro, XV, 72; — Vitellii ex castris amotæ, H. III, 31; — damnatorum demotæ, XI, 38; — in Gemonias tractæ, III, 14. — Effigies Agrippinæ gerens populus, V, 4.

Egnatia Maximilla, XV, 71.

P. Egnatius, Sorani cliens, XVI, 32.

Egnatii, I, 10.

- Eleasarus**, rex Judæorum, H. V, 12.
Elephastine, insula, II, 61.
Eleusis, H. IV, 83.
Elii, H. I, 37.
Elymæi, VI, 44.
Elysi, Germaniæ populus, G. 43.
Emeritenses, H. I, 78.
Ennia, Macronis uxor, VI, 45.
L. Ennius, eques Rom. III, 70.
Epaphroditus, Neronis libertus, XV, 55.
Ephesii, III, 61; — Dianam colunt, IV, 55. — Ephesiorum portus, XVI, 23.
Ephesus, O. 15.
Epicharis, mulier, conjuratos in Neronem accendit, XV, 51; — tormenta fortiter spernit, XV, 57.
Epicarus, O. 31.
Epidaphne, II, 83.
Epiphanes, rex, H. II, 25.
Epistolæ Antouii Primi ad Civilem, H. V, 26; — Bruti, Calvi, O. 18; — Civilis et Classici ad Cerialium, H. IV, 75; — Galliarum nomine scriptæ ad Treveros, H. IV, 69; — aquiliferis prius quam duci traditæ, H. IV, 25; — cruentæ, III, 44. — Epistolarum libri, O. 37. — Epistolæ præfecti, XVI, 8.
Eporodia, municipium, H. I, 70.
Epponina, uxor Sabini, H. IV, 67.
Eprius Marcellus prætor unius diei, XII, 4; — accusatur, XIII, 33; H. IV, 6; — Thraseam accusat, XVI, 22, 28; — acri eloquentia, XVI, 22; — promptus ad scelus, XVI, 26; — quinqueages sesterium donatur, XVI, 33; — invisus memoria delationum, H. II, 53; — eloquentia tutus, O. 5; — dives, O. 8; — Neronem in exitium multorum impulit, H. IV, 7; — potens Romæ, H. II, 95. — Eprii sententia de sortiendis legatis, H. IV, 6, 8; — ab Helvidio occiditur, H. IV, 43.
Epulæ Tigellini, XV, 37; — Vitellii, H. II, 62; — iter ad potentiam, H. II, 95. — Epulam plebi offerre, H. I, 76.
Eques pro equitibus Romanis, XV, 48. — Equites Romani illustres, II, 59; IV, 58; VI, 4; XI, 4, 35; XV, 28; — in lectu trabesti, III, 2; — arena et ludis prohibentur, H. II, 62. — Equitum Romanorum sedes apud Circum, XV, 32.
Equester ordo, II, 83; — locus, III, 30; VI, 7; XIV, 53. — Equestris dignitas libertis data, H. IV, 39 (vid. etiam annulus). — Equestris Fortuna, III, 71; — nobilitas, A. 4. — Equestre fastigium, IV, 40; — nomen, H. I, 13. — Equestres Ægypto impositi, XII, 60.
Equites alarii, IV, 73; XII, 27.
Equus bellator, G. 14; — Euphrati immolatur, VI, 37; — consularia insignia gestans, XV, 7. — Equorum præsagia apud Germanos, G. 10. — Equorum certamina, XIV, 21; — studia, O. 29. — Equos nobiles cursus et spatia probant, O. 39.
Erato, Armeniæ regina, II, 4.
Erindes, amnis, XI, 10.
Erythræ, VI, 12.
Eryx, mons, IV, 43.
Esquilie, XV, 40.
Esquilina porta, II, 32.
Etesiæ, H. II, 98. — Etesiarum fluitus, VI, 33.
Etruria, H. III, 41. — Etruria decretum, IV, 55; — primores, heruspices, XI, 15; — promontorium Cosa, II, 39. — Etruria delecta cohortes prætorias, etc., IV, 5; — in senatum acciti, XI, 24. — In Etruria templum Salutis, XV, 53. — Etrusci Lydorum consanguinei,

- Tarquinio Prisco auxili-
at, IV, 65; — a Dama-
s discunt, XI, 14.
XI, 14; — Herculi fanum
V, 41.
, 54; — Ægei maris in-
10.
lexandrinus, XIV, 60.
medicus, IV, 3; — tor-
V, 11.
ermania populus, G. 40.
s, H. IV, 83.
torsorum princeps, XII,
9.
II, 68; H. I, 41, 46.
laudii libertus, XI, 37.
, XIV, 25; H. V, 9; —
V, 5; — sponte in im-
tollitur, VI, 37; — pon-
ctus, XIII, 7; — impe-
arthici et Romani limes,
— Euphratis pons, XV,
1, II, 58; VI, 31; XII,
3.
O. 12.
ublica, III, 48; XVI, 6.

F.

alpurnius, XVI, 8.
alorius, XIV, 40.
I, 95.
ullus, H. III, 14.
tus, O. 1.
ximus, I, 5.
illus, VI, 28.
scus, H. IV, 79.
manus, XVI, 17.
sticus, XIII, 20; — his-
XIV, 2; XV, 61; — elo-
nus, A. 10.
lens, H. I, 7; — legatus
H. I, 52; — Vitellium
rem salutat, H. I, 57; —

dux ab eo eligitur, H. I, 61; —
Othonianos per epistolas increpat,
H. I, 74; — provincie Narbonensi
auxilium mittit, H. II, 14; — vires
cum Cæcina jungit, H. II, 20; —
in Italiam contendit, H. II, 24; —
Ticinum venit, H. II, 27; — a mi-
litibus saxis petitur, H. II, 29; —
pontem in Pado struit, H. II, 34;
— prælium cum Othonianis mittit,
H. II, 41; — scribit ad partem
senatus, H. II, 54; — ad consules,
H. II, 55; — gladiatorum specta-
culum edit, H. II, 71, 95; — in-
visus Cæcinæ, H. II, 99; — ob
lucra et questus infamis, H. II,
56; — a Vitellio laudatur, H. II,
59; — munia imperii obit, H. II,
92; — Vitellio fidus, H. III, 15;
— ad bellum contra Flavianos pro-
ficiscitur, H. III, 36, 40; — ca-
pitur, H. III, 43; — interficitur,
H. III, 62. — Ejus potentia Romæ,
H. II, 95; — origo, vita et mores,
H. I, 66; III, 62.
Fabricius Veiento, XIV, 50.
Fabricii, II, 33.
Fabullus Fabius, H. III, 14.
Falanius, I, 73.
Famisulanus Vectonius, XV, 7.
Fasces veri, III, 2; — impera-
torii, XIII, 9.
Fanum Fortunæ, H. III, 50.
Fasti adulatione fondati, H. IV, 40.
— Fastis nomen eximere, III, 18;
— radere, III, 17.
Faventinus Claudius, H. III, 57.
Favonius, ventus, IV, 67.
Favonii, XVI, 22.
Faustus Annius, H. II, 10.
Faustus Sulla, XII, 52.
Feciales, III, 64.
Fecunditatis templum, XV, 23.
Felix Antonius, XII, 54; — Judææ
procurator, H. V, 9.
Felix Sextilius, H. III, 5; H. IV, 70.

- Femina pro oraculo**, II, 54. — **Feminae fatidicae Germanis pro Deabus**, H. I, 61.
- Fenebre malum**, VI, 16.
- Fenerator Seneca**, XIV, 53. — **Feneratorum**, VI, 17.
- Fenius Rufus**, praefectus annonae, XIII, 22; — praetorio, XIV, 51; — imminuit a criminantibus, XIV, 57; — conjurat in Neronem, XV, 50, 53; — ad parandam inscitiae fidem conjuratos ferociter urget, XV, 18; — Senecam interfici patitur, XV, 61; — a quibus proditur, XV, 66; — interficitur, XV, 68. — **Ejus amici puniti**, XVI, 12.
- Fenni, populus**, G. 46.
- Ferentarius miles**, XII, 35.
- Ferentinum municipium**, H. II, 50; — oppidum, XV, 53.
- Feria Latinae**, IV, 36; VI, 11.
- Feronia**, H. III, 76.
- Festus**, praefectus cohortis, H. II, 59.
- Festus Martius**, XV, 50.
- Festus Valerius**, H. II, 98; H. IV, 49.
- Fidenae, oppidum**, IV, 62; H. III, 79.
- Firminus Catus, senator**, II, 27; — relegatur in insulam, IV, 31.
- Firmus Plotius**, *vid.* Plotius.
- Fiscus, distinctus ab aerario**, II, 47; VI, 2. — **Fisci**, I, 37.
- Flaccus Cornelius**, XIII, 39.
- Flaccus Hordeonius**, *vid.* Hordeonius.
- Flaccus Pomponius**, II, 32; — **Moesiae praeficitur**, II, 66; — moritur, VI, 27.
- Flaccus Vesularius**, *vid.* Vesularius.
- Flaccilla Antonia**, XV, 71.
- Flamen Dialis**, III, 58; — post **Merulam diu nemo suffectus**, III, 58. — **Flamines Augusti**, I, 10; — **Martiales, Quirinales**, III, 58.
- Flaminia via**, III, 9; XIII, 47; H. I, 86; H. III, 79, 82. — **Ejus celebritas**, H. II, 64.
- Flaminica Dialis**, IV, 16.
- Flaminium**, IV, 16; — **Claudiale**, XIII, 2.
- Flamina Antonius**, H. IV, 45.
- Flammeum**, XV, 37.
- Flavia domus**, H. II, 101.
- Flavianus**, *vid.* Titus Ampius Flavianus.
- Flavianus Tullius**, H. III, 79.
- Flavianae partes**, H. II, 67; H. III, 1.
- Flavius, Arminii frater**, II, 9; XI, 16; — **explorator**, XI, 16.
- Flavius, dux Galliarum**, H. II, 94.
- Flavius Nepos**, XV, 71.
- Flavius Sabinus, Vespasiani frater**, *vid.* Sabinus.
- Flavius Sceveius**, XV, 49; — **pugionem gestat trucidando Neroni**, XV, 54; — **Fenium Rufum indicat**, XV, 66; — **constanter se defendit**, XV, 55; — **mortem fortiter excipit**, XV, 70.
- Flavius Subrius**, *vid.* Subrius.
- Flavius Vespasianus**, *vid.* Vespasianus.
- Flevum, castellum**, IV, 72.
- Florae aedes**, II, 49.
- Florentini legatos Romam mittunt**, I, 79.
- Julius Florus**, III, 40; — **sua manu cadit**, III, 42.
- Florus Gessius, procurator Judaeae**, H. V, 10.
- Florus Sulpicius**, H. I, 43.
- Fonteius Agrippa**, II, 30, 86; — **alius, proconsul Asiae**, H. III, 46.
- Fonteius Capito**, IV, 36; — **caesum**, XIV, 1; — **occiditur**, H. I, 7; — **jussu Galbae**, H. I, 37; — **sordides et avarus**, H. I, 52; — **quare interfectus**, H. III, 62; — **Julianus**

Paulum Batavum interficit, H. IV, 13. — Ejus memoria grata militibus, H. I, 58.
Fontei Capito, Asiae proconsul, IV, 36.
Formis, XV, 46. — Formiani agri, XVI, 10.
Forejuliensis colonia, H. II, 14; H. III, 43. — Forejuliensium colonia, A. 4. — Forejuliense oppidum, IV, 5.
Fortuna, Dea, III, 71; — Equestris, III, 71. — Fortunae templum, XV, 53; H. III, 50. — Fortunarum effigies, XV, 23.
Fortunatus, libertus, L. Veterem accusat, XVI, 10.
Forum Allieni, H. III, 6; — Boarium, XII, 24; — Julium, II, 63; — olitorium, II, 49; — Romanum, XII, 24.
Fosi, Germaniae populus, G. 36.
Fossa Corbulonis inter Mosam et Rhenum, XI, 20. — Fossa inter Ararium et Mosellam, XIII, 53; — Drusiana, II, 8; — navigabilis, XV, 42; — quatuor millia passuum, IV, 49.
Fregellanus Pontius, VI, 48.
Frisii, H. IV, 79; A. 28; — majores, minores, G. 34; — rebellant, IV, 72; — gens transrhenana, H. IV, 15; — in agros a Corbulone descriptos demigrant, XI, 19; — agros militibus sepositos occupant, XIII, 54; — Germani, H. IV, 79. — Frisiorum fines, I, 60. — Frisium nomen clarum, IV, 74.
Frontinus Julius, *vid.* Julius.
Fronto Julius, *vid.* Julius.
Fronto Octavius, II, 33.
Fronto Vibius, II, 68.
Frumentariae rei praefectus, XI, 31.
Fucinus lacus, XII, 56.
Fusius Geminus, consul, V, 1. — Tiberie perstrictus, V, 2. — Ejus

mater, quae ipsum necatum fleverat, necatur, VI, 10.
Fulcinus, III, 11.
Fulcinus Trio, II, 28; — Pisonem accusat, III, 10; — facundiam violentia praecipitat, III, 19; — consul, V, 1; — mortem sumit, VI, 38.
Fulgura crebra, *inter* prodigia, XV, 47.
Fulvius Aurelius, H. I, 79.
Fundani lacus, H. III, 69; — montes, IV, 59.
Funditores, II, 20; XIII, 39.
Funisulanus Vettonianus, XV, 7.
Fusus Augusti, I, 8; — censorium Lucilii, IV, 15; — Aelii Lamiae, VI, 27; — Claudii, XIII, 2; — Flavii Sabini, H. IV, 47. — Funere publico celebratur Piso, VI, 15.
Furiae, XIV, 30.
Furius Camillus, Africae proconsul, II, 52; — reciperator Urbis, *ibid.* — Tacfarinatem pellit, III, 20. — Ejus filius, II, 52.
Furius Camillus Scribonianus, consul, VI, 1; — arma civilia movet, XII, 52; — interficitur sub Claudio, H. II, 75. — Ejus filius, XII, 52.
Furium nomen, II, 52.
Furnius, IV, 52; — damnatur, *ibid.*
Furnius, O. 21.
Fuscus Cornelius, *vid.* Cornelius.
Fustibus pugnant Aetii, G. 45.

G.

Gabinianus, orator, O. 26.
Gabinum saxum, XV, 43.
Gabulus Licinius, XIV, 12.
Gætuli, populus, IV, 44.
Gætulicus Lentulus, *vid.* Lentulus.
Galatus, 15, 6.

- Galatia, XIII, 35; — ac Pamphylia sub eodem præside, H. II, 9.
- C. Galba, consularis, voluntario exitu cadit, VI, 40.
- Ser. Galba, orator, O. 18, 25; — accusatur a Catone, III, 66.
- Ser. Galba, III, 55; — a legione sexta princeps factus, H. V, 16; — degustat imperium, VI, 20; — consul, VI, 15; — iterum, H. I, 1; H. I, 11; — avarus, H. I, 5; — severus, *ibid.* — militem legit, non emit, *ibid.* — crudelis, H. I, 6; — mobilis ingenio, H. I, 7; — de adoptando Cæsare cogitat, H. I, 12; — sacrificans tristia exta habet, H. I, 27; — Vitellium in Germaniam mittit, H. I, 9; — e sella projectus, H. I, 41; — occiditur, *ibid.* — Locus ubi occisus, H. III, 85. — Haud diu imperat, O. 17. — Galbæ vita et mores, H. I, 49; — ætas irrisui H. I, 7; — vox ad eum, qui cædem Othonis jactabat, H. I, 35; — oratio in adoptione Pisonis, H. I, 15; — sepultura, H. I, 49; — imagines solo afflictæ, H. I, 41; — disruptæ, H. I, 55; — circum templata, H. II, 55; — jussu Antonii Primi restitutæ, H. III, 7; — honores restituti, H. IV, 40.
- Galbiana legio septima, H. II, 86; H. III, 2, 7.
- Galbiani, H. I, 51.
- Galeria, Vitellii uxor, H. II, 60; — modesta, H. II, 64; — Trachalum protegit, H. II, 60.
- Galerianus Calpurnius, H. IV, 11; — interfectus, H. IV, 49.
- Galerius Trachalus, orator, H. I, 90; — ab uxore Vitellii protegitur, H. II, 60.
- Galgacus, *sive* Calgacus, Britannorum dux, A. 29. — Ejus oratio ad milites, A. 30.
- Galilæi, Judææ populus, XII, 54.
- Galla Arria, XV, 59.
- Galla Sosia, IV, 19.
- Galli auxiliares, II, 16; H. II, 68, 69, 70; H. IV, 31; A. 32; — rebellant, III, 40; — dites et imbelles, XI, 18; — propiores, III, 40; — in bellis floruerunt, A. 11; — civitate Romana donantur, H. I, 8; — trans Padum agentes, H. III, 34; — pulsati a Germanis, G. 2; — Romanam olim ceperunt, XI, 24; H. IV, 54; — olim validiores Germanis, G. 28. — Gallorum contumacia, H. I, 51; — corpora morbis obnoxia æstus labefecit, H. II, 93; — fraus, H. IV, 56; — gloriæ veteres, III, 45; — inertia, G. 28; — levissimus quisque, G. 29; — segnitia, A. 11; — studia, A. 21; — terram ingressi sunt duces Romani, H. IV, 73.
- Galli, scilicet Treveri, I, 44.
- Gallia Comata, XI, 23; — Lugdunensis, H. I, 59; H. II, 59; — Narbonensis, II, 63; XI, 24; XII, 23; XIV, 57; XVI, 13; H. I, 48; H. I, 87; H. II, 15; H. II, 28; H. III, 42. — Inde viri insignes, XI, 24.
- Galliæ, I, 31, 69, 71; III, 40; XIV, 46; H. II, 57, 98; H. III, 2; H. IV, 3, 14; G. 1; — adversæ Vitellio, H. III, 13; — adspernantes delectum, tributa, H. IV, 26; — admonuere, G. 37; — cunctantur, H. III, 44; — desciscunt a Vitellio, H. IV, 12; — fessæ ministrandis equis, II, 5; — natantes, H. I, 2; H. IV, 49; — obligatæ dono Rom. civitatis, H. I, 8; — trepidant, H. I, 62; — tument, H. II, 32; — validissima terrarum pars, H. III, 53. — Galliarum aditus, H. I, 87; — assertor, H. 2, 61; — cœnas, I, 33; II, 6; — civitates, H. IV, 36; — direptio, I, 36; — *clacs*

H. 2, 94; — extrema, H. IV, 28; — fides, I, 34; — fœdera, H. IV, 76; — imperium, H. IV, 59; — litus, IV, 5; — magnificentia in legiones, I, 71; — opes, I, 47; — ora, XI, 18; H. IV, 12; — pars, quæ Rhenum accolit, H. I, 51; — portio, H. IV, 32; — primores, H. IV, 57; — societas, H. IV, 17; — spolia, H. II, 29; — studia, XIII, 53; — solum secundissimum, H. IV, 73. — Galliarum in verba jurant Romani, H. IV, 60; — nomine ad Treveros scribitur, H. IV, 69. — Gallias expertæ legiones, H. I, 51; — vastare, H. I, 61; — invadit terror, H. I, 63; — ciere, H. III, 41; — respicit Germania, VI, 5; — affectant Germani, G. 37; — sic præliis singulis concidisse, H. IV, 57. — In Gallias trajecti Suggambri, XII, 39; — intentus, H. IV, 18; — missus, H. V, 19. — Inter Gallias et legiones bellum, H. I, 89; — sisti, H. II, 11. — Per Gallias literæ dispersæ, H. II, 86; — missi qui auxilia concirent, H. IV, 24; — auxilia literis orabat, H. IV, 25; — bellanti D. Julio, H. IV, 55; — belli concitatores missi, H. IV, 56; — Vitellii audita mors, H. IV, 54; — edicere, H. IV, 67.

Gallica gens, G. 28; — lingua, G. 43; — ora, H. IV, 12; — ripa, I, 57; II, 6. — Gallicum fœdus, H. IV, 77; — mare, A. 24. — Gallicæ cohortes, II, 17; H. I, 70. — Gallica incendia, XV, 43.

Gallio, *vid.* Junius Gallio.

Gallus, *cognomen gentis* Æliæ, Anniæ, Asiniæ, Caniniæ, Cestis, Crepereis, Didis, Glicis, Herenniæ, Rubris, Togoniæ, Vipsaniæ; *vide singula nisi locis.*

P. Gallus, XVI, 12.

Gambrevii, populus, G. 2.

Gannascus, Cattorum dux, XI, 18; — interficitur, XI, 19.

Garamantes, III, 74; — gens indomita, ac latrocinii sueti, H. IV, 50. — Garamantum legati, IV, 26; — rex, IV, 23.

Garucianns Trebonius, H. I, 7.

Gelduba, H. IV, 26; H. IV, 32; H. IV, 35; — capta a Civili, H. IV, 36. — Prælium apud Geldubam, H. IV, 58.

Gellius Poplicola, Silani quæstor, eum accusat, III, 67.

Geminus, VI, 14.

Geminus Atidius, IV, 43.

Geminus Ducennius, XV, 18; H. I, 14.

Geminus Fufus, *vid.* Fufus.

Geminus Rubellius, V, 1.

Geminus Viridius, H. III, 48.

Geminus utriusque cognomentum erat, V, 1.

Gemoniæ, III, 14. — In Gemonias abjecta corpora liberorum Sejani, V, 9; — projecti damnati; VI, 25; — tractus Sabianus, H. III, 74; — propulsus Vitellius, H. III, 85.

Gerellanus, tribunus, Vestinum consulem necat, XV, 69.

Germania, G. 35; — informis, aspera, G. 2; — omnis, G. I; — penetratur, IV, 44; — turbata, H. III, 46; — cæli truculentia præstat, II, 24; — tamdiu vincitur, G. 37; — Inferior, IV, 73; XI, 18; H. I, 52, 55, 61; H. II, 93; H. IV, 19; — Superior, IV, 73; XII, 27; H. I, 12, 53, 61. — Germaniæ cælum, II, 23, 24; G. 2; — fines, G. 1, seqq.; — Inferioris legatus, III, 41; — legiones, H. I, 9; — vexilla, H. I, 53; — Superioris exercitus, H. I, 9, 50; — legiones, VI, 30; terra, qualis sit, G. 5; — libertas, XI, 16; — vocabulum, G. 2. —

- In Germaniam novies missus Tiberius, II, 26. — E Germania falsus Domitiani triumphus, A, 39. — In Germania amissi exercitus, A, 41. — Germaniæ, I, 46, 57; III, 46; XI, 19; H. I, 49; H. 3, 70; H. IV, 17; — jugum excussere, A, 15. — Germanias servitio premere, II, 73. — Apud Germanias facta Tiberii, I, 34; — adsequi nomen imperatorum, II, 26. — In Germanias intentus, H. IV, 18. — Per Germanias audita mors Vitellii, H. IV, 54; — conscripta cohors, A, 24.
- Germanicus legionibus apud Rhenum impositus, I, 3; — suspectus Tiberio imperium malle, I, 7, 31; — proconsulare imperium accipit, I, 14; — mortem sibi intentans, I, 35; — ab amicis in tabernaculum rapitur, I, 35; — cubili extractus, I, 39; — cædi seditiosorum illacrimat, I, 49; — Germanos cædit, I, 51; — sodalis Augustalis, I, 54; — triumphum consequitur, I, 55; — nomen imperatoris accipit, I, 58; — Varias legiones sepelit, I, 62; — cum Arminio pugnat, I, 63; — consultat de bello Germanico, II, 5; — tropæum erigit, II, 22; — Marsos irrumpit, II, 25; — Revocatur a Tiberio, II, 26; — triumphat de Germanis, II, 71; — Orienti præponitur, II, 43; — Druso concors, II, 44; — Haterium Agrippam fovet, II, 51; — Spei templum consecrat, II, 49; — nepos Antonii, II, 43, 53; — iterum consul, II, 53; — Pisoni subvenit, II, 55; — contumeliis a Plancina incessitur, II, 55; — clementior erat, II, 57; — Armeniæ regem dat, II, 56; — cum Pisone colloquitur, II, 57; — *Ægyptum* proficiscitur, II, 59; — *amulatur* Scipionem, II, 59; — *ovationem* consequitur, II, 64; — *morbo* correptus, II, 69; — *moritur*, II, 72; — *Alexandro Magno comparatur*, II, 73; — *ab Augusto rei Rom. fere impositus*, IV, 57; — *Germanos non impune perculit*, G. 37; — *a Tiberio adoptatus*, XII, 25. — *Germanici suprema oratio*, II, 71; — *reliquiæ tumulo Augusti illata*, III, 4; — *favor*, IV, 12; XI, 12; — *metus*, VI, 31; — *cineres*, II, 75, 77; — *cuneus*, II, 83; — *lades*, I, 33; II, 13; — *liberi*, IV, 8; — *sapientia*, II, 43; — *somnium*, II, 14; — *valetudo adversa*, II, 69; — *virtutes*, II, 73.
- Germanicus dictus Vitellius, H. II, 64; — Vitellii filius, H. II, 59; H. III, 66.
- Germanicus exercitus, I, 22. — Germanici exercitus fama per provincias, H. II, 58; — *fides labat*, H. I, 26. — *Germanica classis*, H. I, 58; — *defectio*, H. I, 19; — *origo*, G. 28; A. 11; — *seditio*, H. I, 14. — *Germanicæ legiones*, I, 31, 46; — *præcipuum imperii robor*, IV, 5. — *Earum vis famaque*, H. III, 1. — *Germanica hiberna*, H. II, 8.
- Germanus pro Germanis, I, 68. — *Germani soli in armis*, I, 3; — *sollennibus epulis noeternæ agunt*, I, 50; — *cis Rhenum colentes*, I, 56; — *auxiliares Romanorum*, II, 16; IV, 73; H. I, 70; — *quomodo armati*, II, 14; H. V, 14; G. 6; — *irati ob tropæum Germanici*, II, 19; — *non animo, sed genere pugnae et armorum vincantur*, II, 21; — *regis nomen invisum habent*, II, 44; — *heroes suos canunt*, II, 88; — *modica armenta habent*, IV, 72; — *custodes principum*, I, 24; XIII, 18; XV, 58; — *sta-*

tem haud facile ferunt, H. II, 32; — atrocissimum militum genus, *ibid.* — nandi periti, H. II, 35; H. IV, 66; — lacta bello gens, H. IV, 16; — ad praedam famamque exciui, H. IV, 21; — feminas fatidicas arbitrantur Deas, H. IV, 61; — ad arma nati, H. IV, 64; — a Gallis auxilio acciti, H. IV, 73; — cuncta ex libidine agunt, H. IV, 76; — donis corrumpuntur, *ibid.* — fluminibus sueti, H. V, 14; — proceri, *ibid.* — dicta ducum sono armorum approbant, H. V, 17; — periculorum avidi, H. V, 19; — vani, H. V, 23; — indigenae, G. 2; — feminas magni faciunt, G. 8; — *per tot.* somno ciboque dediti, G. 15; — amant inertiam, et oderunt quietem, G. 15; — quamdiu cum Romanis pugnaverint, G. 37; — quae damna Romanis intulerint, G. 37; — nunquam impune victi, G. 37; — Germanorum vetus praeliandi mos, II, 45; — comparatio cum Gallis, III, 46; — laus, XIII, 54; — auxilia apud Vitellium, H. I, 61; — mos in bellis, H. II, 22; — corpora qualia, G. 4; A. 11; — immensa, H. V, 18; — morbis obnoxia, H. II, 93; — transitus in Galliam, H. IV, 73; — libertas regno Arsacis acrior, G. 37; — magistratum electio, G. 12; — reges, G. 2; G. 7; — dii, G. 9; — *per tot.* consultationes, G. 11; — liberalitas, G. 15; — vestis, G. 17; — matrimonia, G. 18; — educatio, G. 20; — heredum institutio, *ibid.* — hospitalitas, G. 21; — convivia, G. 22; — potus, G. 23; — cibus, *ibid.* — spectaculum, G. 24; — ludendi temeritas, *ibid.* — servi, G. 25; — anni distributio, G. 26; — agricultura, *ibid.* — sepultura, G. 27;

— lingua, G. 43; G. 46; — migrationes, G. 28; — inertia, G. 45. — Germanis plurimum fedit Nero, XV, 58; — ingrata quies, G. 14; — nullae urbes, G. 16; — rutilae comae, magni artus, A. 11; — usura ignota, G. 26. — Germanica bella a Plinio scripta, I, 69. Gessius Florus, Judaeae procurator, H. V, 10. Geta, Scribonianum se ferens, supplicio mulctatur, H. II, 72. Geta Lusius, *vid.* Lusius. Gladiatores eruptionem tentant, XV, 46; — deforme auxilium, H. II, 11; — ab Othone in bellum educti, H. II, 34; — a Vitellio, H. III, 57; — Tarracinae obsessi, H. III, 76. — Gladiatorum spectaculum, III, 31; IV, 62; — studia quasi in utero matris concepta, O, 29. — Edendis gladiatoribus praesidere, I, 76. — Gladiatores edendi necessitas, XIII, 49. — Gladiatorum munus edere, IV, 63; XIII, 31; XV, 34; — spectaculum, XI, 22; XII, 57; XV, 32. Gladiatoria sagina, H. II, 88. Gladiatura, III, 43. Glesum succinum soli Germani legunt, G. 45. Glitius Gallus, conjurator in Neronem, XV, 56. — Ei datur exilium, XV, 71. Glota, *sive* Clota, Britanniae aestuarium, A. 23. Gorneae, castellum, XII, 45. Gotarzes, Artabani frater, XI, 8; — regno Parthorum potitur, XI, 10; — moritur, XII, 14. — Adversus dominationem Gotarzis Meherdatem expetunt Parthi, XII, 10. Gothini, populus, G. 43. Gothones, populus, II, 62; G. 43. Gracchi, plebis turbatores, III,

- 5; — cunctantur, H. I, 62; — armis non ita redundant, H. II, 32; — adversæ Vitellio, H. III, 13; — validissima terrarum pars, H. III, 53. — Hispaniarum ditissimus, VI, 19; — possessio tentata, H. II, 65. — In Hispanias missi nuntii, H. III, 35.
- Hispanus**; Hispani cujusdam atrox facinus, IV, 45. — Hispana legio, H. I, 6. — Hispani templum Augusto struunt, I, 78.
- Hispo**, Romanus, I, 74; — Senecam accusat, XIV, 65.
- Histeius**, centurio, accipit obsides Vologesis, XIII, 9.
- Hister Atellius**, Pannoniæ præses, a Claudio literas accipit, XII, 29.
- Histriones verberum immunes**, I, 77; — Italia pelluntur, IV, 14; XIII, 25; — a Tuscis acciti, XIV, 21; — ad incessendos viros principes populi auribus usi, O. 14. — Histrionum immodestia, IV, 14; — fautores, I, 77; XIII, 25; — in vincula ducti, XIII, 28. — Histrionalis favor, O. 29. — Histrionale studium, I, 16. — Histrionales modi, O. 26.
- Homerus**, H. V, 2; O. 12.
- Homonadenses**, Ciliciæ natio, III, 48.
- Horatius**, O. 20; — a quibusdam Lucilio postpositus, O. 23.
- Horatius Pulvillus**, consul, dicavit Capitolium, H. III, 72.
- Hordeonius Flaccus**, H. I, 9; H. IV, 13; — nullam imperio Vitellii moram adfert, H. I, 52; — legatos Lingonum castris excedere jubet, H. I, 54; — socordia innocens, H. I, 56; — ripæ Rhæni præpositus, H. II, 57; — Germaniæ rector, H. II, 97; — Lupercum adversus Civilem egredi jubet, H. IV, 18; — invisus militibus, H. IV, 24; — summam rerum **Vocula** permittit, H. IV, 25; — milites sacramento Vespasiani adigit, H. IV, 31; — interficitur, H. IV, 36, 55; — Civilem ad bellum hortatus, H. V, 26. — **Hordeonii pessimum institutum**, H. IV, 25; — **ignavia**, H. IV, 19. **Horesti**, Britannici natio, A. 38.
- Hormus**, Vespasiani libertus, H. III, 12; — dignitatem equestrem accipit, H. IV, 39; — **Hormi fama et vita fœda**, H. III, 28.
- M. Hortalus**, II, 37.
- Q. Hortensius**, II, 37. — **Hortensii domus ad pudendam inopiam delapsa**, II, 38. — In **Hortensio** scribit Cicero, etc. O. 16.
- Horti Luculliani**, XI, 32, 37; — **Mæcenatis**, XV, 39; — **Neronis**, ibid. — **Sallustiani**, XIII, 47; H. III, 82; — **Serviliani**, XV, 55; H. III, 38; — **populo Romano legui a Cæsare**, II, 41.
- Hospitalitas Germanorum**, G. 21. — **Hospitale donum**, XIV, 24. — **Hospitales Dii**, XV 52; — **mensæ** II, 65.
- Hostia**, *vid.* Ostia.
- Hostiæ**, XV, 47; — **Paphiæ Veneris**, H. II, 3; — **humanæ**, G. 9.
- Hostilia**, vicus Veronensium, H. II, 100; H. III, 9, 14, 40. — **Hostiliæ agens exercitus**, H. III, 21.
- Hypæpeni**, populus, IV, 55.
- Hyperides**, O. 12; — **Alexandro superstes**, O. 16; — **proximus a Demosthene**, O. 25.
- Hyrkania**, XI, 9; — a **Parthis** deficit, XIII, 37; — **Hyrcaum bellum**, XIV, 21. — **Hyrcaani Scytharum vicini**, VI, 36; — **Gourzen** juvant, XI, 8; — **gens valida**, XV, 1. — In **Hyrkania reperitur Artabannus**, VI, 43. — **Hyrcaani Macedones**, II, 47.

I.

um, XII, 44.
 1; — Artaxata capiunt,
 Thessalis orti, VI, 34;
 cum Armeniis gerunt,
 — Mardos vastant, I, 23.
 ridates, VI, 32; — rex,
 I, 13; — multa rapuit,
 — Laconem in Vinium
 H. I, 33; — punitur, H.
 celi, H. II, 95.
 annie natio, XII, 31.
 um clades, XII, 32; —
 , 31.
 mons, H. V, 2. — Idæi,
 pulsus cum Saturno, H.
 campus, II, 16.
 V, 55; — publico mun-
 antur, XII, 58.
 54; VI, 12.
 I, 5, 46; II, 44; III, 11,
 26; H. I, 76; H. IV, 3;
 um, H. I, 2. — Illyrici
 studium in partes Vespæ-
 II, 85. — Illyrica ora,
 — Illyrici exercitus, III,
 tus, I, 52.
 saris, asylus, III, 36; —
 , 43; — Galbæ, H. I, 41;
 nsii, II, 37; — Libonis,
 — principis, XIV, 12. —
 Claudiorum, II, 43; —
 I. V, 5; — familiarum,
 — ferarum, H. IV, 22;
 Galbæ, H. I, 55; H. II,
 I, 7; — imperatorum re-
 l. IV, 62; — majorum,
 VI, 7; — Poppææ, XIV,
 itellii dereptæ, H. III, 13;
 neribus prælatæ, II, 32,
 76; IV, 9; — triumphæ-

les, XV, 72. — Imaginum pompa,
 IV, 9.
 Imperator salutatus Blæsus, ultimus
 privatorum, III, 74; — Nero, ob
 res a Corbulone gestas, XIII, 41.
 — Imperator populus, III, 6. —
 Imperatoris conjugii matricque ex-
 cubiæ servatæ, XIII, 18. — In
 cognomentum legionis adsciti im-
 peratores, I, 31.
 Imperium Romanum ad mare Ru-
 brum patens, II, 61; — sub Nerva
 floruit, A. III.
 Ingævones, G. 2.
 Inguioemerus, Arminii patruus, I,
 60; — vulneratur, I, 68; — fugit,
 II, 17; — tota acie volitat, II,
 21; — ad Marobodunum transfu-
 git, II, 45.
 Ineechi, *vid.* Iaichi.
 Insignia regum, II, 56. — Insignia
 consularia, *vid.* Cons. — dignita-
 tis, XVI, 31; — lugentium, II,
 82; — magistratum, H. I, 61; —
 militiæ, H. I, 81; — prætoria,
vid. Prætor; — triumphalia, *vid.*
 Triumphator. — Insignibus suis
 distinguuntur prætorianus et legio-
 narius, H. I, 28.
 Insteius Capito, XIII, 39.
 Insubres, populus, XI, 23.
 Intemelium, H. II, 13. — Intemelii,
 Liguriæ pars, A. 7.
 Interamnium, H. II, 64; H. III, 61,
 63. — Interamnates, I, 79.
 Ionium mare, II, 53.
 Isauricus, III, 62.
 Iaichi, populus, XIII, 37.
 Iais, H. IV, 84; H. V, 2. — Ei Suevi
 sacrificant, G. 9.
 Istævones, Germaniæ natio, G. 2.
 Isthmi angustia, V, 10.
 Istria, H. II, 72.
 Italia, I, 71; II, 50; IV, 55; G. 2,
 37; O. 28; — ægra, XI, 23; —
 afflicta, H. I, 2; — afflicta gra-

- vius quam bello, *transitu copiarum*, H. II, 56; — *capta*, H. III, 49; — *inops*, III, 40; — *pervastata*, XV, 45; — *severa et moris antiqui retinens*, XVI, 5; — *stipendiaria*, XI, 22; — *transpadana*, H. II, 32; — *externæ opis indiga*, III, 54; — *olim longinquas in provincias com meatus portavit*, XII, 43. — *Italiae campi fecundissimi*, I, 79; — *consensus*, I, 34; — *conventus*, II, 35; — *pars latissima*, H. I, 70. — *Italiam inultam urit Spartacus*, III, 73. — *Italia arcere*, XVI, 35; — *depulsi*, XVI, 33.
- Italicus** datur rex Cheruscis, XI, 16. — *De eo bellum oritur in gente*, XI, 17.
- Italicus**, rex Suevorum, H. III, 5; — *pro Vespasiano pugnât*, H. III, 21.
- Italicus Silius**, H. III, 65.
- Italicum bellum**, III, 27. — *Italici legionarii*, H. III, 22. — *Italica oppida*, III, 71.
- Ituræi** Syriæ adduntur, XII, 23.
- Iturius**, XIII, 19; — *relegatur*, XIII, 22; — *restituitur*, XIV, 22.
- Izates**, XII, 14.
- J.
- Jani templum**, II, 49.
- Janiculum**, H. III, 51.
- Jason**, VI, 34.
- Jazyges**, Sarmatæ, XII, 29; — *in commilitium adsciti*, H. III, 5.
- Joannes Bargariorum**, dux Judæorum, H. V, 12.
- Jordanes**, fluvius, H. V, 6.
- Juba**, Maurorum rex, IV, 5. — *Jubæ filius*, IV, 23; — *nomen usurpare*, H. II, 58.
- Judæa**, provincia facta, H. V, 9; — *deminutionem tributii oræ*, II, 42; — *origo Christianismi*, XV, 44; — *in verba Vitellii jurat*, H. II, 73; — *despectissima pars servientium*, H. V, 8. — *Judææ pars magna vicis dispergitur*, H. V, 8; — *Itus*, H. V, 6; — *copat Casarea*, H. II, 79. — *Judææ perdomandæ delectus Titus*, H. V, 1. — *Judæam illustrat arma civilia*, H. IV, 3. — *In Judæa Titus Vespasianus*, H. II, 1. — *In Judæa auditi sæpius Cæsares, quam inspecti*, H. II, 6.
- Judæi**, provincie Syriæ adduntur, XII, 23; — *jus muniendi emunt*, H. V, 12; — *speciem motus præbent*, XII, 54; — *profugi Creta*, H. V, 2; — *sue abstant*, H. V, 4; — *mente sola unum nomen intelligunt*, H. V, 5; — *soli non cedunt Vespasiano*, H. V, 10. — *Judæorum initia clara*, H. V, 2; — *mos absurdus*, H. V, 5; — *res auctæ*, *ibid.* — *reges*, H. V, 8; — *superstitiois perviciacia*, H. II, 4; — *corpora salubria et ferentia laborum*, H. V, 6; — *pugna cum Tito*, H. V, 11; — *in urbe obsessa multitudo*, H. V, 13. — *Judæis adversus omnes alios hostile odium*, H. V, 5. — *Judæos Cn. Pompeius primus domuit*, H. V, 9. — *Judæicus exercitus*, H. I, 76. — *Judæicum bellum*, H. I, 10; H. III, 4; — *mare*, H. V, 7. — *Judaica sacra*, II, 85.
- Judas**, H. V, 2.
- Judicia** senatui tradita, XI, 22; — *equites recuperant*, *ibid.* — *Serviliæ leges senatui reddunt*, XII, 60.
- Jugantum civitas**, XII, 40.
- Jubonum civitas**, XIII, 57.
- Julia**, Cæsaris filia, III, 6.
- Julia Augusta**, I, 14; III, 64; — *mortem obit*, V, 1; *vid. etiam Livia*.

SEU NOMINUM ET RERUM. 51

Augusti filia, I, 53; — uxor, VI, 51; — adultera, IV, impadica, III, 24.
 Augusti neptis, IV, 71; — ica III, 24.
 Germanici filia, II, 54; — nicio nubit, VI, 15.
 Drusi filia, III, 29; — mariti a matri prodit, IV, 60; — lio Blando nubit, VI, 27; — dio pulsa, XIV, 63; — in- tur, XIII, 32; — accusatore, XIII, 43.
 Procilla, mater Agricola, milia, I, 8; VI, 51; — gens, 83; XV, 23. — Ejus sacer- n, H. II, 95; — origo Æneas, 1; — lex, II, 50; IV, 42. liae stirpis auctor Æneas, II, Alpes, H. III, 8; — scilicet læ, H. I, 77; — leges, XV, rogationes, III, 25.
 is Claudius, H. III, 57; — torum præfectus, H. III, 76; erficitur, H. III, 77.
 is Tertius, H. II, 85. — Ei ra ablata, H. IV, 39; — red- H. IV, 40.
 e partes, I, 2.
 V, 1; H. II, 48; — Alba ac- II, 24. — Juliorum imagines, 5; — tumulus, XVI, 6; — s finita, H. I, 16.
 Africanus, VI, 7.
 Agrestis, centurio, H. III, Agricola, *vid.* Agricola.
 Alpinus, H. I, 68.
 Altinus, XV, 71.
 Aquila, XII, 15; — præto- signia adipiscitur, XII, 21.
 Asiaticus, O. 14.
 Atticus, H. I, 35.
 Aæpex, H. IV, 69.

Julius Brigantius, alæ præfectus, H. II, 22; — sorore Civilis geni- tus, H. IV, 70; — eidem infensus et inuisus, *ibid.* et H. V, 21; — Romanis fidus, *ibid.* — occiditur, *ibid.*
 Julius Burdo, H. I, 58.
 C. Julius Cæsar, *vid.* Cains.
 Julius Calenus, Æduus, H. III, 35.
 Julius Carus, miles legionarius, H. I, 42.
 Julius Celsus, tribunus, VI, 14.
 Julius Civilis, Batavus, H. I, 59; — idem Claudius Civilis.
 Julius Classicianus, XIV, 38.
 Julius Classicus, *vid.* Classicus.
 Julius Clemens, *vid.* Clemens.
 Julius Cordus, H. I, 76.
 Julius Densus, equester, XIII, 10.
 Julius Florus, Trevir, III, 40, 42.
 Julius Frontinus, prætor, H. IV, 39; — Britanniaë legatus, A. 17.
 Julius Fronto, tribunus vigilum, H. I, 20; — ab Othonianis vincitus, H. II, 26.
 Julius Gracinus, Agricolaë pater, A. 4.
 Julius Gratus, castrorum præfectus, H. II, 26.
 Julius Indus, Trevir, III, 42.
 Julius Mansuetus, H. III, 25.
 Julius Marinus, mori coactus, VI, 10.
 Julius Martialis, tribunus, H. I, 28, 82.
 Julius Maximus, adversus Voculam dux, H. IV, 33.
 Julius Montanus, mori adactus, XIII, 25.
 Julius Paullus, Batavus, H. IV, 13, 32.
 Julius Pelignus, Cappadociaë pro- curator, XII, 49.
 Julius Placidus, tribunus, H. III, 85.
 Julius Pollio, XIII, 15.

- Julius Postumus, Augustæ intimus, IV, 12.
- Julius Priscus, centurio, H. II, 92; — Apenninum obsidet, H. III, 55; — desertis castris, ad Vitellium regreditur, H. III, 61; — seipsum interficit, H. IV, 11.
- Julius Sabinus, Lingo, H. IV, 55; — Julii Cæsaris filius putatur, ibid. — Cæsarem se salutari jubet, H. IV, 67; — novem annis latet, ibid.
- Julius Sacrovir, III, 40, 44; — fugit, III, 46; IV, 18; — uno prælio victus, H. IV, 57.
- Julius Secundus, O. 2.
- Julius Tugurinus, XV, 50.
- Julius Tutor, H. IV, 55; — deficit a Romanis, ibid. et H. IV, 57; — Agrippinensæ et milites Romanos in verba Galliarum adigit, H. IV, 59; — vincitur a Sextilio, H. IV, 70; — Rhenum transit, H. V, 19. Ejus negligentia, H. IV, 70; — sententia de maturando bello, H. IV, 76; — fuga apud Grinnes, H. V, 21.
- Julius Vindex, XV, 74; — cum omnibus copiis cæditur, H. I, 51; — uno prælio, H. IV, 57. — Ejus acies, H. IV, 17; — cæpta, H. I, 6.
- Julus Antonius, III, 18; — interfectus, I, 19; — ob adulterium Julię, IV, 44.
- Juncus Virgilianus, XI, 35.
- Junia, M. Bruti soror, III, 76.
- Junia Calvina, XII, 4; — Italia pulsa, XII, 8; — sedibus patriis redditur, XIV, 12.
- Junia Silana, XI, 12; — Agrippinam accusat, XIII, 19; — sterilis, XIII, 21; — in exsilium agit, XIII, 22; — moritur, XIV, 12.
- Junia, Farii Scriboniani mater, XII, 52.
- Junia Torquata, soror C. Junii Silani, III, 68.
- Junia familia, III, 24, 69; XV, 35.
- Junii, H. III, 38.
- Junius, senator, IV, 6. — Junius quidam magus, II, 28.
- D. Junius, consul, XII, 58.
- Junius Blæsus, I, 16; — tumultuantes increpat, I, 18; — nonnullos punit, I, 21; — proconsul Africæ, III, 35. — Prorogata ei provincia III, 58. — Triumphalia accipit, III, 72; — imperator salutatur, III, 74.
- Junius Blæsus, filius, I, 19; — ad Tiberium missus, I, 29; — sub patre propriam manum ducit, III, 74; — Lugdunensis Galliæ rector, H. I, 59; — circumdat Vitellio ministeria, H. II, 59. — Ejus mors, H. III, 38.
- Junius Cilo, XII, 21.
- Junius Gallio, VI, 3; — Senecæ frater, XV, 73.
- Junius Lupus, XII, 42.
- Junius Marullus, XIV, 48.
- Junius Mauricus, H. IV, 40.
- Junius Otho, III, 66; — in exsilium pellitur, VI, 47.
- Junius Rusticus, V, 4.
- Junius Silanus, IV, 68; — interficitur, XIII, 1; — scelere P. Celestis, XIII, 33. — Frater ejus Lucius, XIII, 1; et soror Junia Calvina.
- D. Junius Silanus, III, 24.
- M. Junius Silanus, frater præcedentis, V, 10; — consul, II, 59; — nobilis et eloquens, III, 24; — ex contumelia consulatus honorem principibus petit, III, 57; — Africam obtinet sub Caio, H. IV, 48. — A quo accusari jussus, A. 4. — Ejus sententia in memoriam Livię, VI, 2.
- C. Junius Silanus, III, 66; — cæst

filius, III, 68; — soror Torquata, III, 69.
L. Junius Silanus, XII, 3; — sibi mortem consciscit, XII, 8; — Augusti abnepos, XIII, 1. — Ejus frater Junius Silanus, *de quo supra*; soror Junia Calvina, XII, 4.
M. Junius Silanus, Creticus, II, 4; — demotus Syria, II, 43.
Junius Silanus Torquatus, XV, 35; — interfectus, XVI, 8, 12. — Ejus soror Lepida, XVI, 8; fratris filius,
L. Junius Silanus Torquatus, XV, 52; — accusatur, XVI, 7; — necatur, XVI, 9, 12.
Junius mensis, XVI, 12.
Juno, H. IV, 53; — propitiata, XV, 44. — Junonis cella, H. I, 86; — delubrum, IV, 14.
Jupiter, II, 22, 32; III, 62; H. IV, 53; — Capitolinus, XV, 23; — Conservator, H. IV, 73; — Custos, H. III, 74; — Dis, H. IV, 83; — Liberator, XV, 64; XVI, 35; — Optimus Maximus, H. III, 72; H. IV, 58; — rerum omnium potens, H. IV, 84; — Salaminius, III, 62; — Stator, XV, 41; — Vindex, XV, 74; — Saturnum pellit, H. V, 2. — Jovis aedes, XIII, 24; — ira, III, 61; — sedes, H. III, 72; H. IV, 54; — templum apud Capuam, IV, 57.
Jus belli, XII, 17; — coloniae, XIV, 27; — commercii, II, 62; — consulare, I, 1; — hastae, XIII, 28; — honorum adipiscendorum, XIV, 50; — hospitii, G. 21; — hostium, H. IV, 58; — imperii, XV, 31; H. II, 40; — Latii, XV, 32; — legationis, I, 39; — legatorum, H. III, 80; H. IV, 48; — libertorum, H. II, 92; — militum, XI, 33; — muniendi a Judæis emittur, H. V, 12; — naturæ, XV,

19; — patrium, IV, 16; — prætoris, II, 56, 77; — proconsulare, III, 21; XIII, 21; — senatorum, XI, 25; — sententiæ dicendæ, XIII, 49; — successionis, G. 32; — tribunitiæ potestatis, I, 13; — tribunitium, I, 2; — virgarum, I, 77. — Juris principia et progressus, III, 25.
Jusjurandum Romanorum pro imperio Galliarum, H. IV, 59, 60; — solenne principio anni, XVI, 22.
Justitium, I, 16, 50; — sumptum, II, 82; — exutum, III, 7.
Justus Catonius, centurio, I, 29.
Justus Fabius, O. 1.
Justus Minucius, H. III, 7.
Juvenalis, princeps Tangrorum, H. IV, 66.
Juvenales ludi instituti, XIV, 15. — **lis Nero cecinit**, XV, 33.
Juvenalium ludicrum, XVI, 21; H. III, 62.

L.

Labeo Antistius, III, 70.
Labeo Asconius, XIII, 10.
Labeo Cethegus, IV, 73.
Labeo Claudius, *vid. Claud. Labeo*.
Labeo Pompeius, IV, 47; VI, 29.
Labeo Titidius, II, 85.
Lacedæmonius orator nullus, O. 40. — **Lacedæmonii legatos Romam mittunt**, IV, 43; — victos pro alienigenis arcent, XI, 24.
Laco, Achæus, Pompeiæ Macrinæ socer, VI, 18; *vid. Cornel. Laco*.
Lacus Asphaltites in Judæa, H. V, 6; — **Avernus**, XV, 42; — **Baianus**, XIV, 4; — **Curtius**, H. I, 41; — **Curtii**, H. II, 55; — **Facinius**, XII, 56; — **Ducrinus**, XIV, 5; — **Velinus**, I, 39; — **secretus Germanorum**, G. 40; — *pluralis*,

L. Co. 79; *H. 4.* — *Fuscus*. *H. III*, 69; — *Cassius*. *H. 59*. *H. 1.* 23; — *Caecina* 107; *H. 5.* 34; — *Caecina* *Dii*. *H. 10*.
Lepidus, cunctus. *XV.* 32.
Laelus *scitulus* *debetus*. *XV.* 22.
C. Laelius, cunctus. *O.* 26.
Laelius *Hultho*. *VI.* 47; — in *castris* *deportatur*, *VI.* 48.
Laetius, pater *Ulixio*, *G.* 3.
Laelius *Mellus*: *ejus* *caecorum* *fusus*, *VI.* 47.
Laugullerli, *II.* 45; *G.* 40; — *Italicum* *in* *regnum* *restituunt*, *XI.* 17.
Lausium, *III.* 48.
Laodicea, *II.* 79; — *terra* *tremore* *prostrata*, *XIV.* 27. — *Laodiceum*, *IV.* 80.
Lapis *quartus*, *XV.* 60; *H. III.* 18; — *quintus*, *II.* *IV.* 60; — *duodecimus*, *III.* 45; — *vicimus*, *XIII.* 48; — *quadragesimus*, *H. IV.* 11; — *sexagesimus*, *I.* 45; — *interdum* *construitur* *lapis*, *ut*, *ad* *octavianum* *a* *Boethaco*, *acil* *lapidem*, *H. III.* 18.
Latium *acellum*, *XII.* 24.
P. Largus *Caecina*, *XI.* 33.
Latices *auri*, *XVI.* 1.
Lattius *Latinius*, *IV.* 68; — *penam* *luit*, *IV.* 71; *VI.* 4.
Latinius *Pandus*, *Mensis* *propraetor*, *II.* 66.
Latius *magistratus*, *XI.* 24. — *Latium* *feriae*, *IV.* 63; *VI.* 11.
Latium, *XI.* 23; — *vetus*, *IV.* 5. — *Latii* *ius*, *XV.* 32. — *Latium* *externis* *dilargiri*, *H. III.* 55.
Latona, *III.* 61. — *Ejus* *parens*, *XII.* 61.
Latus *olavus*, *O.* 7.
Laurea *prospere* *gestae* *rei*, *H. III.* 77. — *Lauream* *deportare*, *II.* 26.
Laureatae, *scil.* *literae*, *A.* 18; — *statuae*, *IV.* 23.
Laurus *additur* *fascibus* *imperato-*

ris. *XIII.* 9. — *Laurus* *ornata* *domum*. *XV.* 71. — *Cum* *lauri* *ac* *feriae* *circumstant* *imagines* *Galbae*. *H. II.* 55. — *Laurus* *rosaeque* *marum* *va.* *H. II.* 70.

Lecanus. *Galbae* *perceptor*, *H. I.* 42.

C. Lecinius. *cunctus*. *XV.* 33.

Legum. *praesides*. *XIII.* 54; — *legumum*. *H. I.* 7. 52, 60; *H. IV.* 22. 54. 59; — *praetores* *destinati*, *H. 36*; — *praetorii*. *A.* 7; — *provinciae*. *A.* 33. — *Legati*, *nuntii*, *oratores* *Asiae*. *IV.* 55; — *captorum*. *XII.* 28; — *Cotylis*, *XII.* 15; — *Emois*. *XII.* 19; — *Helvetiorum*. *H. I.* 69; — *Hyrcanorum*, *XIV.* 15; — *Lingonum*, *H. I.* 54; — *Othonis*, *H. I.* 74; — *Othonianorum*, *H. II.* 45; — *Parthorum*, *XII.* 10; *XV.* 24; — *Ptolemaei*, *H. IV.* 83; — *Ptolemaeorum*, *XIII.* 48; — *regis* *Parthorum*, *H. IV.* 51; — *senatus*, *H. II.* 69; — *Tacfarinatis*, *III.* 73; — *Tenctesorum*, *H. IV.* 64; — *Tiridatis*, *XV.* 27; — *Vologesis*, *XV.* 7 et 27. — *Legati* *violati*, *H. III.* 80. — *Legatorum* *ius* *secrum*, *H. III.* 80. — *De* *legatis* *ad* *Vespasianam* *contentio*, *H. IV.* 6.
Legio *prima*, *I.* 31; — *apud* *aram* *Ubiorum* *hiemat*, *I.* 37, 39; — *signa* *a* *Tiberio* *accepti*, *I.* 42; — *seditiones* *ponit*, *I.* 44; — *cum* *Germanico* *in* *Germanos* *pugnat*, *I.* 51; — *cum* *Caecina*, *I.* 65; — *infensa* *Galbae*, *H. I.* 55; — *Vitellium* *imperatorem* *salutat*, *H. I.* 57; — *Bonna* *hiemat*, *H. IV.* 19, 25; — *pellitur* *a* *Batavis*, *H. IV.* 20; — *Civili* *dedita*, *H. IV.* 62; — *seipsam* *in* *verba* *Vespasiani* *adigit*, *H. IV.* 70; — *ad* *Cerialem* *venit*, *H. IV.* 72. — *Ejus* *aquila* *prope* *circumveata*, *H. IV.* 77.

Legio prima Adjutrix, classicorum, H. I, 6; — Galbæ infesta, H. I, 31; — ad occipandas Padi ripas mittitur, H. II, 11; — in auxilium Placentiæ ducitur, H. II, 22; — e parte Othonis, H. II, 43; — Othoniani exercitus robur, H. III, 13; — in Hispaniam missa, H. II, 67; — sollicitatur a Flaviano, H. II, 86; — ad Vespasianum deficit, H. III, 44.

Legio prima Italica, H. I, 59; — Lugdono abducta, H. I, 64. — Ad eam legati Othonis, H. I, 74. — Ejus virtus, H. II, 41. — Cæcinam sequitur, H. II, 100; — ad obtinendam Cremonam præmissa, H. III, 14; — funditur ab Antonio primo, H. III, 18; — Italici milites ex ea legione, H. III, 22.

Legio secunda, I, 37, 70; XIV, 37; — in acie Vitellii, H. III, 22; — in Britannia, H. III, 44; — ad Cerialem venit, H. V, 14; — a Civili invaditur, H. V, 20.

Legio secunda Adjutrix, e recenscriptis, H. IV, 68; — ad Cerialem venit, H. V, 14; — novam æquulam dicit, H. V, 16.

Legio tertia, XIII, 40; XV, 6; — in Armeniam ducitur, XV, 26; — Rhoxolanos cædit, H. I, 79; — e Syria in Mæsiam transit, H. II, 74; — in partibus Vespasiani, H. II, 85; — deficit a Vitellio, H. II, 96; — Veronam venit, H. III, 10; — Parthos, Armenios, Sarmatas petit, H. III, 24; — Capuæ hieumat, H. IV, 3; — in Syriam remittitur, H. IV, 39. — Legio tertia, Alexandria ad Titum adducta, H. V, 1.

Legio tertia in Africa, H. IV, 48.

Legio quarta, XV, 6; — Armeniam intrat, XV, 7; — in Syriam transfertur, XV, 26.

Legio quarta in Superiori Germania, H. I, 9; — imperatorem alitum flagitat pro Galba, H. I, 12; — paucis seditionis auctoribus, H. I, 18; — dirumpit imagines Galbæ, H. I, 55; — cognomento Macedonica, in acie Vitellii, H. III, 22.

Legio quinta, I, 45; — apud Cætinam, I, 64; — Frisios pellit, IV, 73; — in Inferiore Germania, H. I, 55; — tertiumdecimam legionem propellit, H. II, 43; — duas cohortes auxiliares interficit; H. II, 68; — Cæcinam sequitur, H. II, 100; — Vitellii imagines reponit, H. III, 14; — in acie Vitellii, H. III, 22; — pulsa a Civili, in Vetera Castra confugit, H. IV, 18, — ubi obsessa, IV, 35; — inopiam tolerat, H. IV, 58; — in verba Galliarum jurat, H. IV, 60.

Legio quinta, e Mæsiis exiit, XV, 6; — in Ponto, XV, 10; — in Armeniam ducitur, XV, 26; — in Judæa, H. V, 1.

Legio sexta, II, 79; — Pisonem obsidet, II, 18; — sub Corbulone militat, XIII, 40; XV, 6; — in Armeniam ducitur, XV, 26; — Mucianum sequitur, H. II, 83; — Dacis opposita, H. III, 46.

Legio sexta, H. III, 44; — ex Hispania accita, H. IV, 68; — ad Cerialem venit, H. V, 14.

Legio septima Claudiana, H. II, 85; — in Italiam venit, H. III, 9; — in hiberna dimittitur, H. IV, 39.

Legio septima Galbiana, H. II, 11; — suis hibernis reddita, H. II, 67; — Vespasiano accedit, H. II, 86; — Patavium venit, H. III, 7; — a Galba in Hispania conscripta, H. III, 25.

Legio octava, I, 23; — in hiberna redit, I, 30; — in partibus Ves-

- pasiani, H. II, 85; — Veronam venit, H. III, 10.
 Legio nona, IV, 23; — a Britannia fusa, XIV, 32; — suppletur, XIV, 38. — Ejus vexilla in acie Vitellii, H. III, 22. — Invalida, A. 26.
 Legio decima, II, 57; — sub Corbulone, XIV, 6; — sub Tito militat, H. V, 1.
 Legio decima, H. II, 58; — ad Vespasianum deficit, H. III, 44; — ex Hispania accita, H. IV, 68, 76; — ad Cerialem venit, H. V, 19; — a Civili invaditur, H. V, 20.
 Legio undecima, H. II, 11; — suis hibernis reddita, H. II, 67; — Flaviani sese adjungit, H. III, 50.
 Legio duodecima, XV, 6; — Armeniam intrat, XV, 7; — sub Peto, XV, 10; — in Syriam transfertur, XV, 26.
 Legio tertiadecima Gemina, I, 37; — Othoni militat, H. II, 11; — propulsa Quintanorum impetu, H. II, 43; — struere amphitheatra jussa, H. II, 67; — Vespasiano accedit, H. II, 86; — Postovione hiemat, H. III, 1; — Patavium venit, H. III, 7.
 Legio quartadecima, I, 70; — sub Suetonio militat, XIV, 34; — præcipua fama, H. II, 11, 32; — pro Othone ferax, H. II, 66; — pugnat, H. II, 43; — in Britanniam transvecta, H. II, 66; — sollicitatur a Flaviani, H. II, 86; — robor Othoniani exercitus, H. III, 13; — accita ex Britannia, H. IV, 6, 76; — ad Cerialem venit, H. V, 14; — domitrix Britanniae, H. V, 16; — in Superiorem Germaniam missa, H. V, 19.
 Legio quintadecima, in Inferiore Germaniam, sacramento pro Galba adacta, H. I, 55; — in acie Vitellii H. III, 22. — Ejus balista, H. III, 23. — Funditur a Civili, H. IV, 18; — obsidetur apud Vetera, H. IV, 35; — inopiam tolerat, H. IV, 58; — in verba Galliarum jurat, H. IV, 60.
 Legio quintadecima, I, 23; — in hiberna redit, I, 30; — e Pannonia in Syriam ducitur, XV, 25; — in Judæa, H. V, 1.
 Legio sextadecima, I, 37; — sacramento pro Galba adacta, H. I, 55; — pro Vitellio pugnat, H. III, 22; — Novesium venit, H. IV, 26; — Civili deditur, H. IV, 62; — in verba Vespasiani adigitur, H. IV, 70; — ad Cerialem venit, H. IV, 72. — Ejus aquila prope circumventa, H. IV, 77.
 Legio vicesima, I, 31; — in civitatem Ubiorum reducitur, I, 37; — ibi hiberna habet, I, 39; — sub Tiberio militat, I, 42; — Germanos cædit, I, 51. — Ejus legatus Roscius Cælius, H. I, 60. — Sub Cæcina militat, I, 64; — pro Vitellio pugnat, H. III, 22; — tarde ad sacramentum Vespasiani transgressa, A. 7.
 Legio unaetvicesima, I, 31, 45; — sub Cæcina militat, I, 64; — cui nomen Rapax, H. II, 43; — Cæcinam Vitellii ducem sequitur, H. I, 61; H. II, 100; — ad obtinendam Cremonam præmittitur, H. III, 14; — funditur ab Antonio Primo, H. III, 18; — pro Vitellio pugnat, H. III, 22. — In ea acie miles patrem cædit, H. III, 25. — In Germaniam ducitur contra Civilem, H. IV, 68; — Vinonissa irrumpit, H. IV, 70; — vincendi initium facit, H. IV, 78.
 Legio duoetvicesima, H. I, 18; — sacramento pro Galba adacta, H. I, 55; — ad occupandam Cremonam incedit, H. II, 100; — pro

pasiano pugnat, H. III, 22. —
 legatus Vocula, H. IV, 24.
 in Africa, H. IV, 48. — Legio
 asiatica, H. III, 55 — *Alia, vid.*
 prima Adjutrix. — Hispana,
 I, 6; — Italica, *vid. Leg. prima*.
 — Rapax, *vid. Leg. unactivi-*
ma. — Legionem Actiensem, I,
 — Britannicam, H. II, 100; —
 padociam, H. II, 81; — Dal-
iam, Mœsiam, Pannoniam, H. I,
— Germaniam Superioris, VI,
H. I, 12; — Inferioris, H. I,
55; — Germaniam, I, 31, 46;
III, 1; — Mœsiam, H. II, 44,
— Pannoniam, I, 16, 31; H.
7; H. III, 2, 53; — Orientis,
I, 7; — Syriam, H. II, 80;
Syriam, H. I, 76; — Illyrici,
I, 13; H. II, 74; — Panno-
, H. III, 2, 53; — Vitellianam,
III, 35. — Legionum alumnus,
44; — parens, II, 55; — hi-
na, H. IV, 12; — inania no-
na, H. IV, 14. — Legionibus
a sociis civitatibus missa, H.
54.
 onarius, XIV, 34; H. I, 38;
 II, 22, 66; — miles, III,
 H. I, 42. — Legionarii, VI,
 XIV, 26, 38. — Legionaria
 itia, H. III, 50. — Legionariæ
 ortes, I, 8; XII, 38. — Legio-
 na, III, 43.
 ovii, populus, G. 43.
 is Vipsanius, XIII, 30.
 ius Terentius, XIV, 40.
 Lentulus, Druso in Germania
 nes, I, 27. — Ejus in Libonem
 tentia, II, 32. — Augur, III,
 — Ejus de Silano sententia,
 , 68. — Majestatis accusatur,
 , 29; — moritur, IV, 44.
 tulus Gæticus, II, 42; —
 sul, IV, 46; — Superioris
 rmanicæ legatus, VI, 30.

Lentili eloquentiæ studiosi, O. 37.
 Lepida, Cassii uxor, XVI, 8.
 Lepida, III, 22; — L. Cæsari uxor
 destinata, III, 23.
 Lepida Æmilia, juvenis Drusi uxor,
 VI, 40.
 Lepida, Messalinæ mater, XI, 37.
 Lepida Domitia, *vid. Domitia.*
 Lepidi rogationes turbidæ, III, 27.
 Lepidas, Agrippinæ stuprator,
 XIV, 2.
 Lepidus, triumvir, I, 1; — exutus
 potentia, I, 2; — socordia aenuit,
 I, 9; — specie amicitiæ deceptus,
 I, 10.
 Man. Lepidus sororem defendit,
 III, 22
 M. Lepidus, regis Ægyptii tutor,
 II, 67.
 M. Lepidus, imperii capax, I, 13;
 — nominatur proconsul Africæ,
 III, 35; — de C. Lutorio mi-
 tius censet, III, 50; — Æmilia
 monumenta firmat, III, 72; —
 vir gravis et sapiens, IV, 20; —
 Asiæ proconsul, IV, 56; — potens,
 VI, 5; — moritur, VI, 27. — Ejus
 filia Æmilia Lepida, VI, 40.
 M. Lepidus adest Pisoni, III, 1;
 — Asiæ proconsul, III, 32; — so-
 cors, inops, majoribus suis dede-
 corus, *ibid.*
 Leptini, III, 74.
 Leptitani, H. IV, 50.
 Lesbos, II, 54; — insula nobilis et
 amœna, VI, 3.
 Leucorum civitas, H. I, 64.
 Leucophryena Diana, III, 62:
 Lex Cæsaris dictatoris de fenore, VI,
 16; — Cassia, XI, 25; — Cincia,
 XI, 5; XIII, 42; — Cornelia de
 falsis, XIV, 40; — de sicariis,
 XIII, 44; — curiata, XI, 22; H.
 I, 15; — Julia de adulterio, II,
 50; IV, 42; — de ambitu, XV,
 20; — majestatis, I, 72; II, 50;

- pasiani, H. II, 85; — Veronam venit, H. III, 10.
- Legio nona, IV, 23; — a Britannis fusa, XIV, 32; — suppletur, XIV, 38. — Ejus vexilla in acie Vitellii, H. III, 22. — Invalida, A. 26.
- Legio decima, II, 57; — sub Corbulone, XIV, 6; — sub Tito militat, H. V, 2.
- Legio decima, H. II, 58; — ad Vespasianum deficit, H. III, 44; — ex Hispania accita, H. IV, 68, 70. — ad Cerialem venit, H. V, 72. — a Civili invaditur, H. V, 20.
- Legio undecima, H. II, 11; — suis insidiis relicta, H. II, 67; — Flaviano se adjungit, H. III, 30.
- Legio duodecima, XV, 5. — Armeniam intrat, XV, 5. — sub Pate, XV, 21; — in Syriam transferitur, XV, 26.
- Legio tertodecima Gemina, I, 37; — Othoni militat, H. II, 11. — propebus Quinctiorum impetor, H. II, 43. — struere amphitheatra jussa, H. II, 67; — Vespasiano accedit, H. II, 86; — Puteolanis hincit, H. III, 1; — Pataviam venit, H. III, 7.
- Legio quartodecima, I, 70; — sub Suetonio militat, XIV, 34; — principis fama, H. II, 11, 32; — pro Othone ferax, H. II, 66; — pugnat, H. II, 43; — in Britanniam transvecta, H. II, 66; — sollicitatur a Flaviano, H. II, 86; — robur Othoniani exercitus, H. III, 13; — accita ex Britannia, H. IV, 6, 76; — ad Cerialem venit, H. V, 14; — domitrix Britanniae, H. V, 16; — in Superiore Germania missa, H. V, 19.
- Legio quintodecima, in Inferiore Germania, sacramento pro Galba adacta, H. I, 55; — in acie Vitellii, H. III, 22. — Ejus balista, H. III, 23. — Funditur a Civili, H. IV, 18; — obsidetur apud Vetera, H. IV, 35; — inopiam tolerat, H. IV, 58; — in verba Galliarum jurat, H. IV, 60.
- Legio quintodecima, I, 23; — in hiberna redit, I, 30; — e Pannonia in Syriam ducitur, XV, 25; — in Judaea, H. V, 1.
- Legio sextodecima, I, 37; — sacramento pro Galba adacta, H. I, 55; — pro Vitellio pugnat, H. III, 22; — Novesium venit, H. IV, 26; — Civili deditur, H. IV, 62; — in verba Vespasiani adigitur, H. IV, 70; — ad Cerialem venit, H. IV, 72. — Ejus aquila prope circumventa, H. IV, 77.
- Legio vicesima, I, 31; — in civitatem Ubiorum reducitur, I, 37; — ibi hiberna habet, I, 39; — sub Tiberio militat, I, 42; — Germanos cadit, I, 51. — Ejus legatus Roscius Caecilius, H. I, 60. — Sub Caecina militat, I, 64; — pro Vitellio pugnat, H. III, 22; — tarde ad sacramentum Vespasiani transgressa, A. 7.
- Legio unavicesima, I, 31, 45; — sub Caecina militat, I, 64; — cui occidit Rapax, H. II, 43; — Caecina Vitellii ducem sequitur, H. I, 61; H. II, 100; — ad obtinendam Cremonam permittitur, H. III, 14; — funditur ab Antonio Primo, H. III, 18; — pro Vitellio pugnat, H. III, 22. — In ea acie miles patrem cadit, H. III, 25. — In Germaniam ducitur contra Civilem, H. IV, 68; — Vinconis irrumptit, H. IV, 70; — vincendi initium facit, H. IV, 78.
- Legio duovicesima, H. I, 18; — sacramento pro Galba adacta, H. I, 55; — ad occupandam Cremonam incedit, H. II, 100; — pro

Vespasiano pugnat, H. III, 22. —
 Ejus legatus Vocula, H. IV, 24.
 Ægio in Africa, H. IV, 48. — Legio
 e classicis, H. III, 55 — *Alia, vid.*
 legio prima Adjutrix. — Hispana,
 H. I, 6; — Italica, *vid. Leg. prima*
Ital. — Rapax, *vid. Leg. unactvi-*
cesima. — Legionæ Actiæ, I,
 42; — Britannicæ, H. II, 100; —
 Cappadociæ, H. II, 81; — Dal-
 maticæ, Mœsiæ, Pannoniæ, H. I,
 76; — Germaniæ Superioris, VI,
 30; H. I, 12; — Inferioris, H. I,
 9, 55; — Germaniæ, I, 31, 46;
 H. III, 1; — Mœsiæ, H. II, 44,
 85; — Pannonicæ, I, 16, 31; H.
 I, 67; H. III, 2, 53; — Orientis,
 XIII, 7; — Syriacæ, H. II, 80;
 — Syriæ, H. I, 76; — Illyrici.
 XVI, 13; H. II, 74; — Panno-
 niæ, H. III, 2, 53; — Vitellianæ,
 H. III, 35. — Legionum alumni,
 I, 44; — parens, II, 55; — hi-
 berna, H. IV, 12; — inania no-
 mina, H. IV, 14. — Legionibus
 dona a sociis civitatibus missa, H.
 I, 54.
 Legionarius, XIV, 34; H. I, 38;
 H. II, 22, 66; — miles, III,
 41; H. I, 42. — Legionarii, VI,
 41; XIV, 26, 38. — Legionaria
 militia, H. III, 50. — Legionariæ
 cohortes, I, 8; XII, 38. — Legio-
 naria, III, 43.
 Lemovii, populus, G. 43.
 Lenas Vipsanius, XIII, 30.
 Lentinus Terentius, XIV, 40.
 Co. Lentulus, Druso in Germania
 comes, I, 27. — Ejus in Libonem
 sententia, II, 32. — Augur, III,
 59. — Ejus de Silano sententia,
 III, 68. — Majestatis accusatur,
 IV, 29; — moritur, IV, 44.
 Lentulus Cæticus, II, 42; —
 consul, IV, 46; — Superioris
 Germaniæ legatus, VI, 30.

Lentuli eloquentiæ studiosi, O. 37.
 Lepida, Cassii uxor, XVI, 8.
 Lepida, III, 22; — L. Cæsari uxor
 destinata, III, 23.
 Lepida Æmilia, juvenis Drusi uxor,
 VI, 40.
 Lepida, Messalinæ mater, XI, 37.
 Lepida Domitia, *vid. Domitia.*
 Lepidi rogationes turbidæ, III, 27.
 Lepidas, Agrippinæ stuprator,
 XIV, 2.
 Lepidus, triumvir, I, 1; — exutus
 potentia, I, 2; — socordia sennit,
 I, 9; — specie amici iis deceptus,
 I, 10.
 Man. Lepidus sororem defendit,
 III, 22.
 M. Lepidus, regis Ægyptii tutor,
 II, 67.
 M. Lepidus, imperii capax, I, 13;
 — nominatur proconsul Africæ,
 III, 35; — de C. Lutorio mi-
 tius censet, III, 50; — Æmilia
 monumenta firmat, III, 72; —
 vir gravis et sapiens, IV, 20; —
 Asiæ proconsul, IV, 56; — potens,
 VI, 5; — moritur, VI, 27. — Ejus
 filia Æmilia Lepida, VI, 40.
 M. Lepidus adest Pisoni, III, 1;
 — Asiæ proconsul, III, 32; — so-
 cors, inops, majoribus suis dede-
 corus, *ibid.*
 Leptini, III, 74.
 Leptitani, H. IV, 50.
 Lesbus, II, 54; — insula nobilis et
 amœna, VI, 3.
 Lencorum civitas, H. I, 64.
 Leucophryena Diana, III, 62.
 Lex Cæsaris dictatoris de fenore, VI,
 16; — Cassia, XI, 25; — Cincia,
 XI, 5; XIII, 42; — Cornelia de
 falsis, XIV, 40; — de sicariis,
 XIII, 44; — curiata, XI, 22; H.
 I, 15; — Julia de adulterio, II,
 50; IV, 42; — de ambitu, XV,
 20; — majestatis, I, 72; II, 50;

- Lollia Paullina, XII, 1; — pervertitur, XII, 22. — Ejus cineres reportati, XIV, 12.
 Lolliana clades, I, 10.
 M. Lollius, III, 48; — consularis, XII, 1.
 Londinium, Britanniae colonia, XIV, 33.
 Longinus Æmilius, H. IV, 59; — interficitur, H. IV, 62.
 Longinus Cassius, VI, 45.
 Longinus Pompeius, H. I, 31.
 Longobardi, *vid.* Langobardi.
 Lucania provincia, XI, 24; H. II, 83.
 Lucanus Annæus, XV, 49; O. 20; — Mela filius, XVI, 17; — nominatur inter conjuratos, XV, 56; — passim conscios edit, XV, 57; — occiditur, XV, 70; — grande adjumentum claritudinis patri, XVI, 17.
 Lucar, I, 77.
 Lucceius Altinus, H. II, 58, 59.
 Lucilius, poeta, O. 23.
 Lucilius Bassus, classis præfectus, H. II, 100; — classem Vespasiano prædit, H. III, 12, 36, 40; — ad componendam Campaniam mittitur, H. IV, 3.
 Lucilius Capito, Asiæ procurator, IV, 15. — Lucilius, centurio, interficitur, I, 23. — Lucilius Longus: *et fœvus censorium publica pecunia decernitur*, IV, 15.
 Lucius Antonius, IV, 44. — Lucius Aruseius, VI, 40. — Lucius Arianus, II, 32; — *alius*, XIV, 48. — Lucius Asprenas, I, 53; III, 18. — Lucius Bestia, O. 39. — Lucius Cæsar, I, 3, 53; III, 23; VI, 51. — Lucius Calpurnius, consul, IV, 62, *vid.* Calpurnius. — Lucius Cassius, VI, 15, 45. — Lucius Cotta, III, 66. — Lucius Domitius, I, 63; IV, 44; XI, 11. — Lucius Eassius, III, 70. — Lucius Libo, consul, II, 1. — Lucius Lucullus, VI, 50. — Lucii Metellus P. M. III, 71. — Lucii Mummii triumphus, XIV, 21. — Lucius Norbanus, consul, II, 59. — Lucius Paullus, XII, 38. — Lucius Pituanius, II, 32. — Lucius Pomponius, II, 41; XII, 27, 28. — Lucius Publicius, II, 49. — Lucius Scipio, III, 62; H. III, 72. — Lucius Stertinius, I, 60. — Lucius Telesinus, XVI, 14. — Lucius Vestinus, H. IV, 53. — Lucius Vetus, XIII, 53, XVI, 10. — Lucius Vipsanius, XI, 23. — Lucius Volusius, III, 30; XII, 22; XIII, 30.
 Lucretius, poeta, O. 23; — Spurius, VI, 11.
 Lucrinus lacus, XIV, 5.
 Lucullus, IV, 36; VI, 50; XI, 1; XII, 62; XIII, 34; XV, 27. — Luculli, XV, 14; O. 37. — Luculliani horti, XI, 32, 37.
 Lucus, municipium Vocantiorum, H. I, 66.
 Lucus asyli, H. III, 71; — Baduhennæ, IV, 73; — Dianæ, XII, 8; — Ortygia, III, 61; — religionis antiquæ apud Nabarvalos, G. 43.
 Ludicrum Circense, XV, 23, 44; — Circensium, XII, 41; XV, 74; — Juvenalium, XVI, 21; H. III, 62; — quinquennale, XIV, 20; XVI, 2; — Oscum, IV, 14; — Trojæ, XI, 11. — Ludicrum edere prohibiti provinciales magistratus, XIII, 31. — Ludicrorum ignari Germani, XIII, 54.
 Ludi annui, XIV, 12; — Augustales, I, 15, 54; — Cereales, H. II, 55; — Cestici, XVI, 21; — Circenses, II, 83; XI, 11; XV, 53; — Juvenales, XIV, 15; XV, 33; — Magni, III, 64; — *Megaleni*,

SEU NOMINUM ET RERUM. 61

; — *seculares*, XI, 11. — *imstantibus spectati*, XIV, *Ludorum curator*, XIII, 22; *ses*, III, 64. — *Ladis deatio*, XIII, 24. — *um*, III, 41; H. II, 65; H. I, 1. — *ensis clades*, XVI, 13; — *is*, H. I, 51; — *Gallia*, H. II, 59. — *Lugdunenses atum gratuitum Vitellianis*, H. I, 64; — *Viennensium*, H. I, 65. — *choatur, impletur*, G. 11; *dit*, I, 28. — *Lunæ sacratum*, XV, 41. — *ia*, XIII, 25; XV, 37. — *is*, *vid.* *Mummius Lupercus fluvius*, I, 60, II, 7; H. V, 1. — *ornelius*, XIII, 43. — *urtius*, IV, 27. — *unius*, XII, 42. — *umisius*, H. I, 79; H. III, 1. — *a*, XIII, 46; H. I, 21; — *cia*, H. I, 13. — *orum cohortes*, H. I, 70. — *Geta*, *præfectus prætorii*, 33; — *præfectura privata*, II, 42. — *Saturninus*, XIII, 43. — *Varius*, XIII, 32. — *certamen, quinquennale*, 4. — *exercitus, provincias*, H. I; — *Urbem*, XIII, 42. — *tus exercitus*, XV, 26. — *ta area*, H. IV, 53; — *Urbs*, 87. — *conditum a Claudio*, XI, I, 4; — *secundum*, XVI, 2. — *domus*, H. I, 15. — *Catulus*, H. III, 72. — *rius Priscus*, III, 49, 50. — *II*, 79.

Lycium mare, II, 60. — *Lycii*, XIII, 33. — *Lycurgus*, III, 26; O. 25. — *Lydia*, III, 61. — *Lydos*, IV, 55. — *Lydorum opulentia*, *ibid.* — *Lygdus, spado*, IV, 8, 10, 11. — *Lygii, populus*, XII, 29; G. 43. — *Lyris*, *vid.* *Liris*. — *Lysias*, O. 12, 25.

M.

Macedo Philippus, III, 38; IV, 43. — *Macedones*, II, 55; III, 61; VI, 28, 31; H. V, 8; — *nullos oratores habent*, O. 40. — *Macedonum bellum*, IV, 55. — *Macedones Hyrcani*, II, 47. — *Macedonia*, III, 38; — *et Achaia inter provincias Cæsaris*, I, 76; — *Mœsiæ adjiciuntur*, I, 80. — *Macedoniæ præses*, V, 10; — *primores*, III, 38. — *Macedonica legio*, H. III, 22. — *Macer Clodius*, *vid.* *Clodius*. — *Macer Martius*, *vid.* *Martius*. — *Macer Pompeius*, I, 72. — *Machinæ bellicæ Germanis insolitæ*, H. IV, 23. — *Macrina Pompeia*, VI, 18. — *Macro*, *præfectus prætorii*, VI, 15, 23; — *Sejani artes occultius exercebat*, VI, 29; — *in eam multa et atrocia Fulcinius componit*, VI, 38. — *Ejus nimia potentia*, VI, 45; — *inimicitia in Arruntium*, VI, 47. — *Ut deterior ad opprimendum Sejanum defectus*, VI, 48; — *opprimi Tiberium injecta multæ vestis jubet*, VI, 50. — *Mæcenus Cilnius*, III, 30; — *effusus in amorem Bathylbi*, I, 54. — *Urbi et Italia præpositus*, VI, 11; — *in Urbe velut peregrinum otium*

- agit, XIV, 53. — Mæcenas calaministri, O. 26; — horti, XV, 39.
- Mævius Pudens, H. I, 24.
- Magi Italia pulsi, II, 32; — objecti, XII, 22; XVI, 30. — Magorum sacra, II, 27; VI, 29.
- Magicæ superatitiones, XII, 59.
- Magnus Cæcilianus, prætor, III, 37.
- Magnetes, II, 47; — Roman legatos mittunt, III, 62; — petunt, ut in sua urbe templum Tiberio statuat, IV, 55.
- Magnus Alexander, II, 73.
- Cn. Magnus, VI, 18, *vide* Pompeus.
- Magnus, frater Pisonis, H. I, 48.
- Magna aia, XV, 41.
- Magnus ludi, III, 64.
- Magnus Chauci, M. 19.
- Magnusiacum, *vid.* Mogontiacum.
- Mans. mensis, XVI, 12.
- Marsus, Frisiorum dux, XIII, 54.
- Marsus, Marsorum dux, II, 25.
- Maluginensis Servius, *vid.* Servius.
- Mamercus Ænilius, XI, 22.
- Mamercus Scaurus, I, 13; — oratorum ætate sua uberrimus, III, 31; — C. Silanum accusat, III, 66; — opprobrium majorum, ib. — majestatis reus, VI, 9; — iterum, VI, 29.
- Mancia Curtilius, XIII, 56.
- Mancipium vocatus libertus, H. II, 57. — Mancipio accipere servos, II, 67. — Mancipia captiva, XV, 15. — Mancipiorum venalium vectigal, XIII, 31.
- Manimi, Germaniæ populi, G. 43.
- Manius Lepidus, *vid.* Lepidus.
- M. Manlius, G. 37. — Manlii, III, 76.
- Manlius, adulter Apuleiæ, II, 50.
- Manlius Patruitus, H. IV, 45.
- Manlius Valens, XII, 40; — legatus Italiæ legionis, H. I, 64.
- Mannus, Tuisconis, Dei Germanorum, filius, G. 2.
- Manumittendi species, XIII, 27.
- Mapalia, III, 74; H. IV, 50; — posita, IV, 25.
- Marcellus, Octaviæ filius, I, 3; — intra juventam ereptus, II, 41; — Tiberii æmulus, VI, 51; — ab Augusto in proximo fastigio collocatus, H. I, 15. — Marcelli theatrum, III, 64; — statua, I, 74.
- Marcellus Asinius, XIV, 40.
- Marcellus Cornelius, XVI, 8; — occisus a Galba, H. I, 37.
- Marcellus Eprius, Vespasiani amicus, O. 8; — nihil habet concipiscendum, O. 13. — Eum imitatur senes, H. IV, 42; *vid.* etiam Eprinus.
- Marcellus Granius, I, 74.
- Marcellus Romilius, H. I, 56.
- Marcia aqua, XIV, 22.
- Marcus Numa, VI, 11.
- Marcodurum, H. IV, 28.
- Marcomanni, populi, H. II, 46; G. 42. — Eorum fines, II, 62.
- Mardi, populi, XIV, 23.
- Margarita in Oceano gignuntur, A. 12.
- Mariccus, e plebe Boiorum, H. II, 61.
- Marinus Julius, VI, 10.
- Marinus Valerius, H. II, 71.
- C. Marius, I, 9; — cum Sylla bellat, XII, 6; — ex infima plebe, H. II, 38; — Cimbro vincit in Italia, G. 37.
- P. Marius, XIV, 48.
- Sex. Marius, IV, 36; — saxo Tarpeio dejicitur, VI, 19.
- Marius Celsus, legionis legatus, XV, 25; — consul designatus, H. I, 14; — a Galba ad electos Illyrici exercitus missus, H. I, 31; — haud læta refert, H. I, 39; — præsentis exitio ab Othone subtractus,

SEU NOMINUM ET RERUM. 63

5; — inter duces recipitur, 71; — consul, H. I, 77; — thonis, H. I, 87; — inter uos, H. I, 90; H. II, 23; am equitum sumit, H. II, res egregias gerit, H. II, Othoni suadet, ut bellum, H. II, 33; — alienæ culpæ dicitur, H. II, 39; — eum vit, H. II, 44; — consulatum sub Vitellio, H. II, 60. Maturus, H. II, 12; — Vidius, H. III, 42; — in verba siani adigitur, H. III, 43. Nepos senatu movetur, II, duus, Suevorum rex, II, popularibus invisus, II, duodecim legionibus peti- l, 46; — cum Arminio pug- 1, 46; — fractus, II, 62; — erium confugit, II, 63; — minio pulsus, II, 88; — manorum rex, G. 42. — un receptum Druso ovatio a, III, 11. Battorum Deus, XIII, 57; — m præcipuus Germanis, H. 4; G. 9; — Ultor, XIII, 8. rtis Ultoris ædes, III, 18; — un, II, 64. — Martis cam- id. Campus. t, populi, H. IV, 56. populi, II, 50; — cæduntur ina, I, 56. — Marsos irrum- ermanicus, II, 25; — ad sianum deficiunt, H. III, 59; le dicti, G. II. ni, populi, G. 43. Vibius, *vid.* Vibius. , Maximi uxor, I, 5. lis Cornelius, *vid.* Cornel. lis Julius, H. I, 28; — vul- ir, H. I, 82. les flamines, III, 58. aus, *vid.* Icelus.

Martina, II, 74; — famosa venefi- cius, III, 7. Martius Campus, *vid.* Campus. P. Martius, mathematicus, II, 32. Martius Festus, XV, 50. Martius Macer, H. II, 23; — a suis prope interfectus, H. II, 36. — Ejus consulatus dissimulatur, H. II, 71. Marullus Junius, XIV, 48. Marus, fluvius, II, 63. Massa Bebius, H. IV, 50; A. 45. Massilia, XIV, 57; — sedes ac ma- gistra studiorum, A. 4. — Massi- liensis civitas, IV, 44. — Massi- lienses, IV, 43; XIII, 47. Mater Deum, G. 45. — Ejus ædes, IV, 64. Maternus, poeta, O. 2. Mathematici, H. I, 22; — Italia pelluntur, II, 32; XII, 52; H. II, 62. Matii, XII, 60. Matrini pueri, H. IV, 53. Matrimonium cum fratris filia inau- ditum, XII, 5; — senatuscon- sulto fit licitum, XII, 7. — Matri- monium unicum probis solatium, IV, 53. — Matrimonia Germano- rum, G. 18. — Matrimoniorum sollennia, XI, 27. Mattiacum, caput Cattis, I, 56. Mattiaci, populi, H. IV, 37; G. 29. — Mattiacus ager, XI, 20. Maturus Marius, *vid.* Marius. Mauretania Cæsariensis, H. II, 58, 59; — utraque, H. II, 58. — Mau- retaniæ duæ, H. I, 11. Mauri, II, 52; — donum populi Romani, IV, 5; — rebellant, IV, 23; — Vibium Secundum repetun- darum damnant, XIV, 28; — per latrocinia et raptus apti bello, H. II, 58; — in cædem Pisonis de- lecti, H. IV, 50. — Maurorum ci-

- vitates, H. I, 78; — delecti, IV, 24.
 Mauricus Junius, H. IV, 40; A. 45.
 Maximilla Egnatia, XV, 71.
 Maximus Cæsonius, XV, 71.
 Maximus Fabius, I, 5.
 Maximus Julius, H. IV, 33.
 Maximus Sanguinius, VI, 4.
 Maximus Scaurus, XV, 50.
 Maximus Trebellius, *vid.* Trebellius.
 Mazippa, dux Maurorum, II, 52.
 Medea, O. 3; — Ovidii, O. 12; — avecta, VI, 34.
 Medi, II, 56; — olim sub Ægyptiis, II, 60; — domini Orientis, H. V, 8. — Medorum agmina picta, VI, 34. — Medi, pro Media, XIII, 41; — potentia gradus Arscidis, XV, 2.
 Mediolanum, municipium, H. I, 70.
 Mediomatrici, H. I, 63; H. IV, 70, 71, 72.
 Medus origine, II, 4. — *Reliqua vid. in Medi.*
 Megalesii, ludi, III, 6.
 Megistanes Armenii, XV, 27.
 Meherdates, XI, 10; — a Parthis in regnum vocatus, XII, 10. — Præcepta ei a Claudio data, XII, 11. — Traditur Gotarzi, XII, 14.
 Melitene, XV, 26.
 Mella Annæus, XVI, 17.
 Memmius Pollio, XII, 9.
 Memmius Regulus, XIV, 47; — *alius*, XV, 23.
 Memnonis effigies, II, 61.
 Memphis, veteris Ægypti columen, H. IV, 84.
 Menapii, populi, H. IV, 28.
 Menelaus, II, 60.
 Menenius Agrippa, O. 17, 21.
 Mennius, castrorum præfectus, I, 38.
 Mennius Regulus, XII, 22.
 Mennius Rufinus, H. III, 12.
 Mensis a Nerone denominatus, XV, 74; — Aprilis Neronensis, XVI, 11; — Maius Claudii, Julius Germanici vocabulis mutantur, *ibid.* — Menses feminarum, H. V, 6.
 Mephitis templum, H. III, 33.
 Mercurius, Deus Germanorum, XIII, 57; — inter præcipuos, G. 9.
 Merula Apidius, IV, 42.
 Merula Cornelius, III, 58.
 Mesopotamia, VI, 36, 44; XII, 12; — unde dicta, VI, 37.
 Messalla Corvinus, *vid.* Corvinus.
 Messalla Valerius, I, 8; *vid.* Messalinus Valerius.
 Messalla Vipstianus, H. III, 9; — eripit Saturninum, H. III, 11; — tribunus, H. III, 18; — historicus, H. III, 25, 28; — fratrem defendit, H. IV, 42; — antiquos oratores novis præfert, O. 14, etc. — eloquens, O. 15; — lætissima quæque antiquorum imitatur, O. 23.
 Messalla Volesus, III, 68.
 Messalina, XI, 2; — Agrippinæ infesta, XI, 12; — vivente marito, alteri nubit, XI, 26; — interficitur, XI, 38; — rebus Rom. per lasciviam illusit, XII, 7; — Silianam matrimonio Siliii depellit, XIII, 19; — convicta a Narcisso, XII, 65.
 Messalina Statilia, XV, 68.
 Messallinus, A. 45.
 Messallinus Cotta, IV, 20; *vid.* Cotta.
 Messallinus Valerius, III, 18; — Messallæ Corvini filius, XIII, 3; Messenii, IV, 43.
 L. Metellus, III, 71.
 Metellus, consul, G. 37. — *Metelli eloquentes*, O. 37.
 Metius Carus, A. 45.
 Metrodorus, O. 31.
 Mevania, H. III, 55; — *possessus*, H. III, 59.

SEU NOMINUM ET RERUM. 65

dens, H. I, 24.
 II, 63; — arbitri inter
 onios et Messenios, IV,
 pollinis cultores, IV, 56.
 I, 54.
 Aureum, H. I, 27.
 XV, 54; — auditus, XV,
 rrvatoris sibi nomen assu-
 , 71.
 ons, XIII, 47; H. I, 87,
 ; H. III, 82.
 H. IV, 53. — Ejus aedes,
 ; — simulacrum, XIV, 12.
 I, 26.
 , H. III, 57.
 Justus, H. III, 7.
 Thermus, VI, 7; — dam-
 dicibus accedit, VI, 7.
 n Numine oblatum, XIII,
 liracula æris tabularum-
 , 53; — Vespasiani, H.
 — Miracula narrant ex
 o revenientes, II, 24.
 , statio classis Rom. IV,
 romontorium, VI, 50;
 ; XV, 46. — Miseni via,
 . — Misensis classis,
 ; H. II, 9, 100; — deficit,
 6. — Ejus præfectus Ani-
 IV, 3. — Misenses clas-
 V, 51.
 es, II, 55; — pulsus a
 I, 62. — Ejus bellum in-
 I, 73; IV, 36; — jussu
 m. per totam Asiam truci-
 , 14.
 es Bosporanus, XII, 15;
 us vectusque Romam, XII;

es Iberus, VI, 32; — Ar-
 otitur, VI, 33; — in re-
 meat, XI, 8; — Arme-
 no occupat, XI, 9. — A
 isto exiit regno, XII,
 — et vita, XII, 47.
 , O. 15. — Mitylenens,

VI, 18. — Mitylenense secretum,
 XIV, 53.
 Mnester, Poppæe adulter, XI, 4;
 — supplicio affectus, XI, 36; —
alius, Agrippinæ libertus, XIV, 9.
 Mœnus, amnis, G. 28.
 Mœsia, I, 80; II, 66; IV, 5, 47;
 VI, 29; H. I, 76, 79; H. II, 83;
 H. V, 26; — in partibus Otho-
 nis, H. II, 32. — Mœsiæ præfectus
 Sabinus, H. III, 75. — In Mœsia
 tertia legio, H. II, 74; — amissi
 exercitus, A. 41. — Mœsi pro
 Mœsia, XV, 6.
 Mœsiacæ copiæ, H. II, 32.
 Mœsicus exercitus, H. III, 9. —
 Mœsici exercitus, H. II, 86; H.
 III, 2; — auxiliares, H. III, 18. —
 Mœsiacæ legiones, H. II, 44; — tres,
 H. II, 85.
 Mogontiacum, H. IV, 15, 24, 25,
 33; — obsidetur, H. IV, 37; —
 occupatur a Tatore, H. IV, 59. —
 Hiberna Mogontiaci sita, H. IV, 61.
 Moles Drusi, H. V, 19; — ad Rhe-
 num a Civili structa, H. V, 14.
 Mona, insula, A. 14, 18; — valida
 incolis, XIV, 29.
 Monesæ, nobilis Parthus, XV, 2, 4.
 Monobasus, XV, 1; — Adiabenus,
 XV, 40.
 Monœcus Hercules, H. III, 42.
 Mons Abnoba, G. 1; — Amanus,
 II, 83; — Apenninus, H. III, 42;
 — Aventinus, VI, 45; — Cælius,
 XV, 38; — dcustus, IV, 64; —
 Augustus appellatur, IV, 64; —
 antiquitus Querquetulanus, IV,
 65; — Carmelus, H. II, 78; —
 Graius, H. IV, 68; — Grampius,
 A. 29; — Hæmus, III, 38; IV, 51;
 H. II, 85; — Ida, H. V, 2; — Li-
 banus, H. V, 6; — Palatinus, XII,
 24; XV, 38; — Querquetulanus,
 IV, 65; — Sambulos, XII, 13; —
 Tannus, I, 56; XII, 28; — Tan-

- rus, VI, 41; XII, 49; XV, 8; — Vesuvius, IV, 67; — Vocetius, H. I, 61. — Montes Fundani, IV, 59. — Montes tempestatum caussa, A. 10. — Montium profunda, A. 25. Montanus Alpinus, *vid.* Alpinus. Montanus Curtius, *vid.* Curtius. Montanus Julius, XIII, 25. Montanus Traulus, XI, 36. Montanus Votienus, IV, 42. Montani, H. II, 12. Morini, Galliae populi, H. IV, 28. Mosa, fluvius, II, 6, 47; XI, 20; H. IV, 28, 66; — cum Rheno Oceano adfunditur, H. V, 23. Mosella, H. IV, 71, 77; — atque Araris connecti capti, XIII, 53. Moscs, H. V, 3, 4. Mosteni, populi, II, 47. Mucianus Licinius, H. I, 10; — Syriae praeses, H. V, 26; — legiones sacramento Othobonis adigit, H. I, 76; — quatuor legiones obtinet, H. II, 4; — cum Vespasiano consilia miscet, H. II, 7; — in Titium pronior, H. II, 74; — Vespasianum hortatur ad capessendum imperium, H. II, 76; — Antiochiam discedit, H. II, 79; — milites in verba Vespasiani adigit, H. II, 80; — Berytum venit, H. II, 81; — donativa militi modice ostendit, H. II, 82; — contra Vitellium destinatur, H. II, 82; — bellum propriis opibus juvat, H. II, 84; — civitati gravis, H. II, 95; — venturus cum copiis Orientis, H. III, 1; — gloriae avidus, H. III, 8; — sextam legionem Dacis opponit, H. III, 46; — ad Flavianos duces scribit, H. III, 52; — specimen partium, H. III, 66; — Sabini caede laetatur, H. III, 75; — victoriam moratur, H. III, 78; — pro accusatoribus censet, H. IV, 44; — Germanicum Britannicumque militem separatim adistere jubet, H. IV, 46; — Pisonem interficit, H. IV, 49; — et Vitellii filium, H. IV, 80; — ad bellum proficiscitur, H. IV, 85; — principatus Vespasiani rector, A. 7; — undecim Actorum libros et tres Epistolarum edidit, O. 37. — Muciani mores, H. II, 5; — potentia Romae, H. II, 95; H. IV, 11, 39; — epistolae ad senatum, H. IV, 4; — jactantia, H. IV, 4; — artes in opprimendo Antonio, H. IV, 39. — Mucianum quam Vespasianum sprevisse exitiosius, H. III, 49. Q. Mucius, praceptor Ciceronis, O. 30. Mulier anguem enixa, XIV, 12; — alia in concubitu mariti fulmine exanimata, *ibid.* — Mulieris libertinae constantia, XV, 57. — Mulierum jussa pervicacia, III, 33. Mummius Lupercus, H. IV, 18; — legatus legionis, H. IV, 22; — Velede dono missus, H. IV, 61. L. Mummius, imperator, IV, 43; — primus spectacula theatraalia edidit, XIV, 21. Munatius Gratus, XV, 50. Munatius Plancus, I, 39. Munus gladiatorum, IV, 63; XII, 3; XV, 34. Murcus Staius, H. I, 43. Musae dulces, O. 13; — forenses, O. 4. Musonius Rufus, XIV, 59; XV, 71; — philosophus, III, 81; — in P. Celerem invehitur, H. IV, 10; — quem reum peragit, H. IV, 40. Musulni, Africae populi, II, 52. — Musulanorum princeps, IV, 24. Mutia Prisca, Augustae intima, IV, 12. Mutilus Papius, II, 32. Mutina, H. I, 50; H. II, 52, 54. — Mutinensis ordo, H. II, 52.

ias, O. 30.
 , urbs, II, 47.
 , VI, 28.

N.

na, flumen, H. V, 26.
 norum rex, II, 57.
 nali, Germaniæ populi, G. 43.
 nensis, I, 79. — Nare devec-
 II, 9.
 nensis Gallia, *vide* Gallia
 nensis; — provincia, H. I,
 . II, 12, 14, 32; H. III, 41.
 nus, Claudii libertus, XI, 29;
 ssallinam defert, XI, 30; —
 efensionem impedit, XI, 14;
 eodem gestamine cum Clau-
 det, XI, 33; — ejus cadem
 rat, XI, 37; — quæstoria
 ia accipit, XI, 38; — Æliam
 um fovet, XII, 1; — Agrip-
 parguit, XII, 57; — et sus-
 cit, XII, 65; — ad mortem
 , XIII, 1.
 , populi Germaniæ, G. 42.
 , oppidum, III, 9; H. III,
 2, 63, 77, 78.
 Cæsius, *vid.* Cæsius.
 alerius, IV, 56.
 Antonius, *vid.* Antonius.
 Pinarius, IV, 34.
 flumina, H. IV, 70.
 rtum, I, 20.
 , insula, XVI, 9.
 is, XIV, 10; XVI, 10; —
 Græca, XV, 53.
 es, populi Germaniæ, XII,
 t. 28.
 Aricinum, H. III, 36; —
 n, H. IV, 14.
 Flavius, XV, 71.
 Marius, II, 48.
 oi asylum, III, 63.
 Claudius, *vid.* Claudius.

Nero Tiberius, *vid.* Tiberius.
 Nero, pater Tiberii, VI, 51. — Ei
 uxorem abducit Augustus, I, 10.
 Nero, Germanici filius, II, 43; —
 juventam ingressus, III, 29; IV,
 4; — Juliam Drusi ducit, III, 29;
 — commendatur senatui, IV, 8;
 — grates senatui agit, IV, 15; —
 commendatur Diis, IV, 17; — ac-
 cusatur, IV, 59; — Sejani insidi-
 diis, IV, 67; — apud senatum,
 V, 3. — Ejus effigies, V, 4.
 Nero L. Domitius, XI, 11; — Oc-
 taviæ, Claudii filię, sponsus, XII,
 9; — adoptatur a Claudio, XII,
 25; — virilem togam sumit, XII,
 41; — proconsulari imperio extra
 Urbem donatur, *ibid.* — princeps
 Juventutis appellatur, *ib.* — Ili-
 sium et Bononiensium causam sus-
 cipit, XII, 58; — Octaviam ducit,
 XII, 68; — imperator consulata-
 tur, XII, 69; — primos imperator
 alienæ fecunditæ eget, XIII, 3; —
 abhorret ab Octavia, XIII, 12; —
 unus superstes e familia Cæsarum,
 XIII, 17; — consul iterum, XIII,
 31; — tertium, XIII, 34; — im-
 perator consulatur ex victoria
 Corbulonis, XIII, 41; — incestum
 an expetiverit, XIV, 2; — catmi-
 num studium adfectat, XIV, 16;
 — consul quartum XIV, 20; —
 nubit, XV, 37; — cupitor incre-
 dibilium, XV, 42; — Christianos
 suppliciiis afficit, XV, 44; — di-
 vus, XV, 74; — bellum in Al-
 banos parat, H. I, 6; — equites
 cogit actitare mimos, H. III, 62;
 — jussit scelera, non spectavit, A.
 45; — quatuordecim annis impe-
 ravit, O. 17. — Neronis imperium
 prædictum, VI, 22; — donationes,
 H. I, 20; — immanitas omnium
 questus anteit, XIV, 11; — regia
 deterrimorum fecundissima, XIV,

- 13; — res, I, 1; — gaudium ob
nata[m] filiam, XV, 23; — imagi-
nes repositæ, H. I, 78; — forma,
H. II, 9; — fuga ex Urbe, H. III,
68; — temporibus inertia pro sa-
pientia, A. 6. — Neroni inferias
facit Vitellius, H. II, 95.
Nero falsus, H. I, 2; H. II, 8.
Nero Otho, H. I, 78.
Neroneus mensis, XVI, 12
Neronianus comitatus, H. I, 23. —
Neronianæ actiones, H. I, 90.
Nerva Cæsar, A. 3. — Ejus princi-
patus a Tacito senectuti sepositus,
H. I, 1.
Nerva Cocceius, *vid.* Cocceius.
Nerva Silius, IV, 68; — *alius*,
XV, 48.
Nerva Trajanus, A. 3; *vide* Tra-
janus.
Nervii, Galliæ populi, H. IV, 15;
— in arma tracti, H. IV, 56; —
in auxiliis Romanorum, H. IV, 33;
— pugnant cum Civili, H. IV, 66;
— Romanis deduntur, H. IV, 79;
— Germani, G. 28.
Nerulinus, Sullii filius, XIII, 43.
Nestor, O. 16.
Nicephorium, urbs, VI, 41.
Nicephorius, amnis Armeniæ,
XV, 4.
Nicetes, O. 15.
Nicompolis, urbs Achaïæ, II, 53; —
colonia Romana, V, 10.
Nicostratus, O. 10.
Niger Brutidius, III, 66.
Niger Casperius, H. III, 73.
Niger Veianus, XV, 67.
Nili superfluentis receptacula, II,
61. — Nilo subvehi, II, 60.
Ninos, urbs Assyriæ, XII, 13.
Nisibis, oppidum, XV, 5.
Nola, urbs, I, 5, 9; IV, 57.
Nonanus, miles, I, 23, 30.
Nonianus Servilius, O. 23.
Nonius Actianus, H. IV, 41.
Nonius Priscus, exsul, XV, 71.
Nonius Receptus, H. I, 56; — occi-
ditur, H. I, 59.
C. Norbanus, consul, H. III, 71;
— *alius*, I, 55.
L. Norbanus, consul, II, 59.
Norica provincia, II, 63. — Nori-
cum, H. I, 70; G. 5; — procura-
toribus continetur, H. I, 11. —
Norici, H. I, 70; H. V, 25. —
Noricorum juvenus, H. III, 5.
Novaria, municipium, H. I, 70.
Novellus Antonius, H. I, 87; H. II,
12.
Novemdialis cæna, VI, 5.
Novesium, oppidum Germaniæ, H.
IV, 26, 33, 35, 36, 57, 62, 70,
77, 79; H. V, 22.
Cn. Novius, eques Romanus, XI,
22.
Nuceria colonia, XIII, 31. — Nu-
cerini, XIV, 17.
Nuithones, Germaniæ populi, G.
40.
Numa, III, 26. — Numæ regis,
XV, 41.
Numa Marcius, VI, 11.
Numantina, uxor Plautii Silvani,
IV, 22.
Numantina clades, XV, 13.
Numicius Thermus, XVI, 20.
Numida, II, 52; — citus equo, H.
II, 40. — Numidæ, III, 21; IV,
24, 25; — fusi, II, 52; — per-
culsi, III, 21. — Numidarum re-
ges, XVI, 1.
Numisius Lupus, H. I, 79; — le-
gionis octavæ legatus, H. III, 10.
Numisius Rufus, H. IV, 22; — a
Classico vincitur, H. IV, 59; —
occiditur, H. IV, 70. — Numisii,
H. IV, 77.
Nuptiales faces, XV, 37; — *tabule*,
XI, 30. — Nuptiarum sollempnia,
XI, 26.
Nymphidius Sabinus, XV, 72; H.

præfectus prætorii, H. I, 28; — reasus in ipso conatu, H. I, 37. — Iussu Galbæ, H. I, 37.

O.

is Sabinus, ærarii quæstionarius, H. I, 28; — occiditur, H. I, 37. — Orestis, H. I, 86.

mare, I, 9; H. IV, 12; — Orestionis, G. 1; — tumescit, cetero mari truculentior, Oceani Britannici natura,

H. III, 78.

soror Augusti, IV, 44, — Iussu nepos Julius Antonius,

Claudii filia, XI, 32; XII, 33; — Silano desponsa, XII, 3; — despondetur, XII, 9; — occiditur, XII, 58; — qui ab ea, XIII, 12; — attinetur ab ea, ne cubiculo egredere-torte patris, XII, 68; — effectus abscondere didice-runt, XII, 16; — repudiatur, XIV, 13; — revocatur, XIV, 13; — legatur, XIV, 63; — occiditur, XIV, 64.

pater Augusti, I, 9.

Fronto, II, 33.

Sagitta, XIII, 44; — exsilium, in eandem insu-ritur, H. IV, 44.

in tumulus, IV, 44.

populus, III, 38.

populus, H. IV, 50.

IV, 72.

uiti præbitum, XIV, 47.

forum, II, 49.

Poppæ pater, XIII, 45.

, centurio, XIV, 8.

is, Othlonis libertus, H.

Opitergium, oppidum, H. III, 6.

Oppiæ leges, III, 34.

C. Oppius, XII, 60.

M. Opsius, prætor, IV, 68; — affligitur, IV, 71.

Oraculum Apollinis, III, 63; —

Clarii, II, 54; — Hammonis, H.

V, 3; — Phixi, VI, 34. —

Oraculum de imperio Vespasiani,

H. V, 13. — Oraculis mos per am-

bages canere, II, 54.

Oratio Agrippinæ, conjugis Germa-

nici, IV, 52, 53; — Agrippinæ,

matris Neronis, XIII, 14, 21; —

Agrippinensium, H. IV, 65; —

Antonii Primi, H. III, 2, 20, 24,

60; — Arminii, I, 59; II, 15, 45;

— Arruntii, VI, 48; — Aviti,

XIII, 56; — Batavorum, H. V, 25;

— Blæsi, I, 19; — Boiocali, XIII,

55, 56; — Boudicæ, XIV, 35;

— Britannorum, A. 15; — Burri,

XIII, 20; — Cæcinæ Severi, I, 67;

III, 33; — Cælii Pollionis, XII,

46; — Calgaci, A. 30, 31, 32; —

Capitonis Cosutiani, XVI, 22;

— Caractaci, XII, 34, 37; — C. Cas-

sii, XIV, 43, 44; — Cerialis, H.

IV, 73, 74, 77; H. V, 16, 24; —

C. Cestii, III, 36; — Cherasco-

rum, XI, 16, 17; — Civilis, H.

IV, 14, 17, 32, 76; H. V, 17, 26;

— Claudii, XI, 15, 24; XII, 11,

61; — Clementis, I, 28; — con-

juratorum ad Pisonem, XV, 59;

— Corbulonis, XV, 12, 27; —

Cremutii Cordi, IV, 34; — Drusi,

IV, 7; — Flavianorum, H. III, 19,

64, 84; — Galbæ, H. I, 15, 16;

— Galli Annii, II, 33; — Germa-

nici, I, 42; II, 14, 71; — Germa-

norum, XI, 16, 17; — Helvidii

Prisci, H. IV, 7; — Hortali, II,

37; — Julii Agricolæ, A. 33; —

M. Lepidi, III, 50; — Marcelli

Eprii, XVI, 28; H. IV, 8; —

- Maroboduus, II. 46; — Mucianus, III. 34; — Muziani, H. IV. 42; — Muciani, H. II. 76, 77, 86; — Narcissi, XI. 30; XII. 65; — Nerionis, XIII. 4; XIV. 55, 56; XV. 36; XVI. 7; — Othonis, H. I. 21, 37, 38, 83, 84; H. II. 47, 48; — Othonianorum, H. II. 44; — Pannonicorum militum, I. 26; — Parthorum, XII. 10; — Percennii, I. 16; — Pisonia, H. I. 29, 30; — Plotii Firmi, H. II. 46; — Poppeae, XIV. 1, 61; — Sabini, IV. 70; — Sabini, fratris Vespasiani, H. III. 70; — Seevini, XV. 55; — Segestis, I. 58; — Sejani, IV. 17; — Senecae, XIV. 53, 54; XV. 61, 62, 63; — Serviliae, XVI. 31; — Sili, XI. 6, 26; — Subrii Flavii, XV. 67; — Suetonii Paullini, XIV. 36; H. II. 32; — Sullii, XI. 7; VIII. 42; — Tenetorum, H. IV. 64; — M. Terentii, VI. 8; — Thracum, IV. 46; — Thraceae Pacti, XIII. 49; XIV. 48; XV. 20, 21; XVI. 26, 35; — Tiberii, II. 38; III. 12, 69; IV. 8, 16, 37, 40; — Tigellini, XIV. 57; — Titi, H. IV. 52; — Valentis, H. I. 52; — Vibii Sereni, IV. 28; — Vibuleni, I. 22; — A. Vitellii imperatoris, H. III. 68; — L. Vitellii, patris Vitellii imperatoris, XII. 5, 6; — L. Vitellii, fratris Vitellii imperatoris, H. III. 38; — Vitellianorum, H. III. 13, 66; H. IV. 21, 24; — Voculae, H. IV. 57, 58; — Vologesis, Parthorum regis, XV. 2.
- Orator nullus apud Lacedaemonios, Cretenses, Macedonas, Persas, O. 40; — inter innocentes supervacua, O. 41. — Oratoris honi descriptio, O. 22, 30. — Oratorum et poetarum comparatio, O. 4. — Oratores emi prohibitum, XIII. 5.
- Oracles, minor, A. 20.
 Ordes immor, G. 23.
 Ordo Maximianus, H. II. 52; — qui sit, et d. vocat. ibid.
 Ordes, H. II. 22; — Britanni, A. 18; — cantuarum, ibid.
 Ordes, provinciae ad Orientem notus, II. 1, 43; — in partibus Othonis, H. II. 32; — duo videtur, H. II. 6; — regibus sacris, H. IV. 17; — Ejus imperium pones Parthos, VI. 34.
 Ornospades, Parthorum dux, VI. 37.
 Orodes, regis Parthorum filius, VI. 33; — vulneratur, VI. 35.
 Orpheus, O. 12.
 Orphidius Benignus, *vid. Benignus*.
 Orphitus Cornelius, XII. 41; XVI. 12. — Ejus domus subversa, H. IV. 42.
 Orphitus Pactius, XIII. 36.
 Ortygia, locus, III. 61.
 Oscum ludicrum, IV. 14.
 Oscanus, Othonis libertus, I. 87.
 Osi, Germaniae populi, G. 28, 43.
 Osiris, Aegyptiorum Deus, H. IV. 84.
 Ostia, II. 40; XI. 26; XV. 39. — Ostiae agens cohors, H. II. 68. — Ostiam amotus Silius, XVI. 9; — apud Ostiam, XI. 29; — tempestas ab Ostia, XI. 31. — Ostiensis colonia, H. I. 80; — via, XI. 32.
 Ostienses paludes, XV. 43.
 Ostia Tiberina, XV. 42.
 Ostorius Sabinus, XVI. 23; — Soranum accusans, XVI. 30; — questoria, insignia consequitur, XVI. 33.
 P. Ostorius Scapula, Britanniae praepositor, XII. 31; — victoriam adipiscitur, XII. 35; — belloegregius, A. 14; — partem insulae in provinciam redigit, ibid. — triumphalia accipit, XII. 38; — moritur, XII. 39.

Ostorius, Scapula, P. filius, I, 31; — testimonium dicit in ussa Antistii, XIV, 48; — accutur apud Neronem, XVI, 14; — ceditur, XVI, 15; — coronam ricam meritis, XII, 31.
 10 Junius, III, 66; — in exsilium litur, VI, 47.
 10 Salvius, XII, 52; — imperaris pater, H. II, 50.
 10 Salvius, qui postea imperator, III, 12; — Poppæam ducit, XIII, 5; — Lusitaniæ præficitur, XIII, 5; — Tacito nec beneficio, nec jura cognitus, H. I, 1; — adoptionem Galbæ sperat, H. I, 13; — imperio cogitat, H. I, 21; — regitur militibus, H. I, 24; — imrator consulatur, H. I, 27; — xillis circumdatur, H. I, 36; — ilites alloquitur, H. I, 37, 83; sonis cæde lætatur, H. I, 43; — elera prohibere non potest, H. I, 1; — vacationes militum solvit, I, 46; — vitia dissimulat, H. I, 1; — consul, H. I, 77; — tumulum militum sedat, H. I, 82; — exrbe proficiscitur, H. I, 90; — sua speratione victus, H. II, 76; — un Galba et Vitellio unum anm imperat, O. 17. — Ejus anius corpori non similis, H. I, 22, distolæ ad Vitellium, H. I, 74; — nor apud suos, H. II, 49; — honores a senatu decreti, H. I, 47; — mors et mores, H. II, 50; — mparatio cum Vitellio, H. II, 1. — Othoniana classis, A. 7. — thoniani, H. I, 34; H. II, 12, 15, 1, 21, 22, 26, 35, 41, 42; — famtur, H. II, 44. — Othonianices, H. II, 24. — Othonianus exercitus, H. II, 45; — Othonianæ rtes, H. II, 33. — idiu Medea, O. 12. — iones, Germaniæ populi, G. 46.

P.

Pacarius Decimus, H. II, 16.
 Pacensis Æmilius, *vid.* Æmilius.
 Paconianus Sextius, VI, 3; — Latiiem accusat, VI, 4; — in carcero strangulatur, VI, 39.
 M. Paconius, legatus, III, 67.
 Paconius Agrippinus, XVI, 28; — Italia depulsus, XVI, 33.
 Pacorus, rex Parthorum, H. I, 40; G. 37; — interfectus a Ventidio, H. V, 9. — *Alius*, XV, 2; — Medorum rex, XV, 31; — Vologesis frater, XV, 14.
 Pactius Africanus, H. IV, 41.
 Pactius Orphitus, principili centurio, XV, 12; — funditur a Parthis, XIII, 36.
 Pacuvius, legatus, II, 79.
 Pacuvius, poeta, O. 20; — durus et siccus, O. 21.
 Padus, H. I, 70; H. II, 17, 32, 40; H. III, 52; — trajectus, H. II, 22. — Padi ripæ, H. II, 11. — In Pado pontem struit Fabius Valens, H. II, 34.
 Pætus quidam, XIII, 23.
 Pætus Cæsennius, sive Cæsonius, XIV, 29; — Armeniæ rector, XV, 6; — inconstans, XV, 10. — Eum Parthi aggrediuntur, XV, 11; — regis Parthorum colloquium petit, XV, 14; — conditiones a Parthis accipit, *ibid.* — cum Corbulone colloquitur, XV, 17; — per Cappadociam hibernat, *ibid.* — Eum Nero facietis insectatur, XV, 25.
 Pætus Thrasea, *vid.* Thrasea.
 Pagani, H. I, 53; H. II, 14, 88; H. III, 43, 77; H. IV, 20; — ita dicti prætoriani, H. III, 24.
 Pagida, flumen, III, 20.

- Palatinus mons, XII, 24; XV, 38.
 Palatium, I, 13; II, 37, 40; H. I, 39, 47; H. III, 68; — crematur, XV, 39; — arx imperii, H. III, 70. — Aversa palatii pars, H. III, 85.
 Pallas, Claudii libertus, XI, 29; — maxime potens, XI, 38; — Agrippinæ fautor, XII, 1; — ejus stupro illigatus, XII, 25, 65; XIV, 2; — prætoriam insignia consequitur, XII, 53; — dives, *ibid.* — exiit potentia, XIII, 14; — accusatur, XIII, 23; — interficitur, XIV, 65. — Ejus potentia, XII, 25; — arrogantia, XIII, 2, 23.
 Paludamentum, H. II, 59; — insigne, XII, 56. — Paludatus, H. II, 89.
 Paludes Ostienses, XV, 43; — Pomptinæ, XV, 42.
 Pammenes, Chaldæus, XVI, 14.
 Pamphilia, II, 79; — ac Galatia sub uno præside, H. II, 9.
 Pampinea corona, XI, 4.
 Panda, amnis, X:1, 16.
 Pandataria insula, I, 53; XIV, 63.
 Pandus Latinus, II, 66.
 Panis Judaicus, H. V, 4.
 Pannonia, III, 9; IV, 5; XII, 29; XV, 25; H. I, 76; H. II, 11; — in partibus Othonis, H. II, 32; — Vespasiani, H. II, 86; — Germaniæ finitima, G. 5, 28. — Pannoniæ proconsul, Flavianus, H. II, 86; H. V, 26. — In Pannonia amissi exercitus, A. 41. — Pannoniæ, G. 1. — Pannonica lingua, G. 43. — Pannonici exercitus, I, 52. — Pannoniæ Alpes, H. II, 98; — legiones I, 16, 31; H. I, 67. — Pannonii, H. II, 14; H. III, 12; — alares, XV, 10. — Pannoniorum cohors, H. II, 17.
 Pansa, I, 10; — consul, O. 17.
 Pantomimi sacris certaminibus prohibiti, XIV, 21. — Pantomimorum domus, I, 77.
 Paphia Venus, III, 62. — Ejus templum, H. II, 2.
 Papia Poppæa, scil. lex, III, 25; — lex, III, 28.
 Sex. Papinius, VI, 40; — mortem sumit, VI, 49.
 Papirius, centurio, H. IV, 49.
 Papirius Carbo, G. 37; — vincitur a Germanis, *ibid.*
 C. Papirius Carbo, O. 18; — accusatur a L. Crasso, O. 34.
 Papius Mutilus, II, 32.
 Parens legionum, II, 55, 80; III, 13; — omnium populus, III, 28; — patriæ, I. 14; II, 87; — Urbis Romulus, H. I, 84; H. IV, 58; — Troja, IV, 55.
 Paris, histrio, XIII, 19; — Agrippinam accusat, XIII, 20; — validus in gratia apud Neronem, XIII, 22; — ingenuus, XIII, 27.
 Parrhaces, XII, 14.
 Parthicus dominatus, VI, 34.
 Parthus, *id est*, Parthi, II, 56; VI, 34, 42; XV, 4, 44; H. II, 82; — sætus sequi, VI, 35; — rex, II, 57. — Parthi, II, 1; G. 17; — absentium æqui, VI, 36; — equites, H. IV, 51; — illustres, XII, 12; — nobiles, VI, 31; — primores, II, 2; — pulsati, XII, 44; — socii Romanorum, H. IV, 51; — Crassum et Antonium vincunt, II, 2; — Romam veniunt, VI, 31; — regem petentes, VI, 31; XII, 10, — propter Armeniam hostes Romanorum, XII, 44; — Armeniam occupant, XIII, 6; — deserunt, XIII, 7; — obsidionum ignari, XV, 4; — cæduntur a Ventidio, H. V, 9; — minus acriores quam Germani, G. 37. — Parthorum discordia, XI, 8; — bellum cum Antiocho, H. V, 8; — irruptio,

- superbia, XIV, 26; —
 fortuna saepius clade Rom.
 XIII, 37.
 orator, VI, 20.
 XVI, 21; H. II, 100; —
 adjungitur, H. III, 6.
 st, senatus, I, 7, 10, 11,
 38; — conscripti, II,
 4; IV, 8, 34; H. II, 52;
 2; — consulti, III, 52;
 tri, XVI, 26; — læti, H.
 rogati sententiam, IV,
 pidi, VI, 16; — vocati,
 XVI, 24; — conclamant,
 sentent, H. II, 10; — pol-
 33; — et plebs, invalida
 t, I, 46. — Patrum adu-
 4; H. III, 37; — consul-
 35; XI, 25; XIV, 60; —
 III, 27; — jussu, I, 39;
 H. IV, 8; — studia, H.
 — Patribus commendata
 a, H. I, 90. — Inter pa-
 mque certamina, H. II,
 scordia, H. IV, 11.
 9; — magistratus, XI,
 patriciorum numerum
 XI, 25.
 I. IV, 53.
 , H. I, 49; H. II, 95.
 Maullus, H. IV, 45.
 eques Romanus, dives,

 ollia, *vid.* Lollia.
 ompeia, *vid.* Pompeia.
 Pompeius, *vid.* Pomp.
 Suetonius, *vid.* Sueton.
 Valerius, H. III, 42.
 III, 38. — Paulli Basi-
 , 72.
 ibius, consul, VI, 28.
 lius, H. IV, 13.
 enetus, XV, 50.
 njux Pomponii Labeonis,

 Costa, H. II, 71.

Pedanius Secundus, XIV, 42.
 Pedarii senatores, III, 65.
 Q. Pedius, O. 17.
 Pedius Blæsus senatu movetur,
 XIV, 18; — senatui restituitur,
 H. I, 77.
 Pedito, præfectus equitum, I, 60.
 Pelago, spado, XIV, 59.
 Pelignus *pro* Pelignis, H. III, 59.
 Pelignus Julius, XII, 49.
 Peloponnesus, IV, 43; — Lydis
 habitatur, IV, 55.
 Pelops, IV, 55.
 Penates, Dii populi Romani, XI, 16.
 Penetrales Dii, II, 10.
 Peninum iter, H. I, 70. — Penina
 Alpes, H. I, 87; H. IV, 68. —
 Penina juga, H. I, 61.
 Percennius, miles gregarius, I, 16,
 28; — seditionem militum susci-
 tat, I, 17; — interficitur, I, 29.
 Pergamena civitas, XVI, 23.
 Pergamum, III, 63; IV, 37.
 Perinthus, Thraciæ urbs, II, 54.
 Peripatetici, O. 31.
 Perperna, III, 62.
 Persæ, III, 61; VI, 31; H. V, 8;
 — olim sub Ægyptiis, II, 60; —
 oratores non habent, O. 40.
 Perseus, XII, 38. — Bella Persi,
 IV, 55. — Missæ copiæ in Persen,
 XII, 62.
 Perugia, H. I, 50. — Perusinum
 bellum, V, 1.
 Petilius Cerialis, XIV, 32; — teme-
 rarius, XIV, 33; — inter duces
 Flavianos, H. III, 59; — cum
 equitibus ad Urbem missus, H. III,
 78; — adveæum prælium facit, H.
 III, 79; — bello Germanico dux
 deligitur, H. IV, 68; — contem-
 nendis quam cavendis melior, H.
 IV, 71; — Valentinum capit, ib.
 — Britannicæ consularis, A. 8; —
 Brigantes domat, A. 17.
 Petilius Rufus, IV, 68.

- Petina Ælia, XII, 1.
 Petovio, oppidum, H. III, 1.
 Petra, equites Romani illustres, XI, 4.
 Petrina ala, H. IV, 49.
 Petronia, olim Vitellii uxor, H. II, 64.
 C. Petronius, XVI, 17; — consul, XVI, 18; — moritur, XVI, 19; — flagitia Neronis perscribit, XVI, 19.
 P. Petronius, III, 49; VI, 45.
 Petronius, procurator Norici, H. I, 70.
 Petronius Priscus, XV, 71.
 Petronius Turpilianus, XIV, 29; — Britanniae legatus, XIV, 39; A. 16; — triumphalia accipit, XV, 72; — interficitur, H. I, 6.
 Peucini, Germaniae populi, G. 46.
 Pharasmanes, Hiberiae rex, VI, 32, 33, 34; — Orodem vulnerat, VI, 35; — Mithridatis frater, VI, 32; XI, 8; — filium in fratrem instigat, XII, 44; — cum fratre bellum gerit, XII, 45; — filium interficit, XIII, 37.
 Pharsalia, H. I, 50; H. II, 38. — Pharsalica acies, IV, 44.
 Philadelpheni, II, 47.
 Philippensis acies, III, 76; — campi, IV, 35.
 Philippi, H. I, 50; H. II, 38.
 Philippopolis, III, 38.
 Philippus, Macedo, III, 38; — metuendus Atheniensibus, II, 63; — cum Lacedaemoniis bellat, IV, 43. — Ejus aetas, O. 16.
 Philippus, Augusti vitricus, III, 72.
 Philo, academicus, O. 30.
 Philopator, Cilicum rex, II, 42.
 Phirricus Claudius, H. II, 16.
 Phœbus, libertus, XVI, 5.
 Phœnices Judæorum vicini, H. V, 6; — Græciæ literas intulerunt, XI 14. — Phœnicum classis, ib. Phœnissa, XVI, 1.
 Phoenix, avis, VI, 28; — falsus, VI, 28.
 Phraates, Parthorum rex, II, 1; — morbo perit, VI, 32. — Ejus nepos, XII, 10.
 Phraates, Phraatis filius, VI, 31; — moritur, VI, 32.
 Phraates, nobilis Parthus, VI, 42; — in Artabani partes transit, VI, 43.
 Phrixus: ejus oraculum et aries, VI, 34.
 Picentina ala, H. IV, 42.
 Picenum, III, 9. — Picensis ager, H. III, 42.
 Pilatus Pontius, XV, 44.
 Pinarius Natta, IV, 34.
 Piræus portus, V, 10.
 Piraticum bellum, XII, 62; XV, 25.
 Pireneus, H. I, 23.
 Pisanus Cetrionius, H. IV, 50.
 Pisanus sinus, H. III, 42.
 Piscinae, H. V, 12; — Baiarum, XIII, 21.
 Piso, II, 43. — Ejus filius, Cn. Piso Calpurnius, I, 13; — libere loquitur, I, 74; — res haud proferendas censet, II, 35; — Syriae præficitur, II, 43; — Athenienses insectatur, II, 55; — Germanici morte lætatur, II, 75; — legionum Parens dictus, II, 55, 80; — vota pro Germanici salute prohibet, II, 69; — Germanicum mortuum incusat, II, 78; — ad Drusum pergit, III, 8. — Romam venit, III, 9; — reo patronus adest L. Piso, III, 11; — Augusti legatus atque amicus, III, 12; — collega in consulatu, III, 16. — Sententia in eum lata, III, 17; — mitigatur, III, 18. — Ejus effigies in Gemonias tractæ, III, 14; —

- interitus**, III, 15; — uxor, VI, 26. — Ejus filii,
Cn. Piso, III, 16;
M. Piso, II, 76; — haud ignavus ad ministeria belli, II, 78; — repetere Syriam dehortatur patrem, III, 16. — In eum sententia, III, 17; — mitigatur, III, 18.
L. Calpurnius Piso in accusatores invehitur, II, 34; — Urgulianam in jus vocat, *ibid.* — patrociniatur Cneio, III, 11. — Ejus sententia in Silanum, III, 68. — Pontifex, VI, 10; — accusatur, IV, 21; — opportune moritur, *ibid.* — publico funere effertur, VI, 11.
L. Piso, Hispaniarum praetor, IV, 45.
L. Piso, consul designatus, XIII, 28; — consul, XIII, 31; — vectigalibus publicis praeficitur, XV, 18; — proconsul Africae, H. IV, 38; — interficitur, IV, 48; H. IV, 50. — Ejus servus, H. IV, 50.
C. Piso Neroni insidiatur, XIV, 65; — claro apud vulgum rumore, XV, 48; — mortem sumit, XV, 59. — Ejus filius, H. IV, 11.
Piso Licinianus adoptatur a Galba, H. I, 14; — trucidatur, H. I, 43. — Ejus aetas, H. I, 48; — caput morsu adpetitum, H. IV, 42.
Pisonum nobilitas, III, 17; — insigne nomen, H. IV, 11.
L. Pituanus, magus, saxo dejectur, II, 32.
Pius Aurelius, senator, I, 75.
Placencia, H. II, 17, 18; — oppugnatur, H. II, 20; — defensa, H. II, 23. — Placenticae praesidium, H. II, 36; — castra, H. II, 49. — Placentinus ager, XV, 47.
Placidus Julius, H. III, 85.
Planasia, I, 3, 5; II, 39.
Plancina, Pisonis uxor, II, 43; — se intra decora feminis non tenet, II, 55; — a Vonone officiis et donis culta, II, 58. — Ejus scelere interceptus Germanicus, II, 71; — Martinam veneficam amat, II, 74; Germanici morte insolescit, II, 75; — Romam venit, III, 9; — causam suam a mariti causa segregat, III, 15; — absolvitur, III, 17, 18; — sua manu supplicia per solvit, VI, 26.
Plancius Varus, H. II, 63.
Plancus Munatius, I, 39.
Plato, O. 31.
A. Plautius, A. 14; — ovat de Britannis, XIII, 32.
Q. Plantius, consul, VI, 40.
Plautius Aelianus, pontifex, H. IV, 53.
Plautius Silvanus, IV, 22.
Plautius Lateranus, adulter Messalinæ, XI, 30; — ob patrii meritum supplicio eximitur, XI, 36; — redditur senatui, XIII, 11; — consul designatus, conjurat contra Neronem, XV, 49; — mori adactus, XV, 60.
Plautus Rubellius, *vid.* Rubellius.
C. Plinius, historiarum scriptor, I, 69; — citatur, XIII, 20; XV, 53; H. III, 28.
Plotius Firmus, H. I, 46; — praefectus praetorii, H. I, 82; H. II, 46, 49.
Plotius Griphus, H. III, 52; — praetor, H. IV, 39.
Pœna adulterii, II, 50; G. 19; — feminarum, quæ servis conjunguntur, XII, 53; — homicidii, G. 20; — ingrati liberti, XIII, 26; — servorum ob dominos interfectos, XIII, 32; XIV, 42.
Pœnius Postumus, XIV, 37.
Pœnus origine, XVI, 1; — Pœni, II, 49; H. IV, 50; — æmuli Romani imperii, XV, 13; — minores Germanis hostes, G. 37. — Pœnorum bellum, II, 59.

- Postovio, H. III, 1.
 Polemon, II, 56; — rex Ponticus, H. III, 47.
 Pollio Annius, *vid.* Annius.
 Pollio Asinius, *vid.* Asinius.
 Pollio Cælius, XII, 45.
 Pollio Domitius, II, 86.
 Pollio Julius, XIII, 15.
 Pollio Memmius, XII, 9.
 Pollio Vedius, I, 10.
 Pollutia, XVI, 10; — mortem sumit, XVI, 11.
 Pollux, G. 43.
 Polycletus, XIV, 39; — libertus potentissimus, H. II, 95; — ditissimus, H. I, 37.
 Pomerium Urbis, XII, 23; — auctum, XII, 24.
 Pometia Suessa, H. III, 72.
 Pompeia Macrina, VI, 18.
 Pompeia Paullina, XV, 60; — brachia ferro exsolvit, XV, 63; — obligatur jussu Neronis, XV, 64.
 Pompeianus, IV, 34. — Pompeiani coloni, XIV, 17. — Pompeianum theatrum, VI, 45. — Pompeianæ partes, I, 10.
 Pompeii, XV, 22.
 Pompeiopolis, II, 58.
 Pompeius, eques Romanus, VI, 14.
 C. Pompeius, consul, XII, 5.
 Sext. Pompeius, I, 7; — a Pisone patronus petitus, III, 11; — M. Lepidum exagitat, III, 32.
 Pompeius Elianus, XIV, 41.
 Pompeius Longinus, XV, 71; — tribunus prætoriæ cohortis, H. I, 31.
 Pompeius Macer, I, 72.
 Cn. Pompeius Magnus, I, 1; XII, 62; — laudatus Livio, IV, 34; — ætatis anno xviii civilia bella sustinuit, XIII, 6; — incusatus ob exstructum theatrum, XIV, 20; — Armeniam obtinuit, XIII, 34; — denavit, XV, 14; — Mario et Sulla occultior, non melior, H. II, 38; — primus Romanus Judæos domat, H. V, 9; — ingenio etiam et oratione valuit, O. 37; — tertium consul leges tulit, III, 28; O. 38; — ab oratoribus non immensis, O. 40; — non incolumis a Cæsare relictus, H. III, 66. — Ejus theatrum, III, 72; XIII, 54; — potentia bello piratico, XV, 25; — suboles, H. I, 15. — Eum civile bellum trans mare sequitur, H. II, 6. — Ejus filius,
 Sext. Pompeius, I, 2; — imagine pacis deceptus, I, 10; — bellam cum triumviris gerit, V, 1.
 Pompeius Paullinus, XIII, 53; — vectigalibus publicis præponitur, XV, 18.
 Pompeius Propinquus, H. I, 12; — interficitur, H. I, 58.
 Pompeius Silvanus, H. II, 86; — consularis, H. III, 50; — pecunia mutuo sumendæ præfectus, H. IV, 47.
 Pompeius Vopiscus, H. I, 77.
 Pompeius Urbicus, XI, 35.
 Pomponia Græcina, XIII, 32.
 Pomponius, VI, 8.
 L. Pomponius, II, 41; — latrocinantes Catos compescit, XII, 27; — triumphalia accipit, XII, 28.
 Q. Pomponius, VI, 18; — civile bellum movit, XIII, 43.
 Pomponius Atticus, II, 43.
 Pomponius Flaccus, *vid.* Flaccus.
 Pomponius Labco, IV, 47; — venas solvit, VI, 29.
 Pomponius Secundus, V, 8; VI, 18; O. 13.
 Pomponius Silvanus, XIII, 52.
 Pomptinæ paludes, XV, 42.
 Pomptinus Sevinus, H. I, 77.
 Pons Milvius, XIII, 47; H. I, 87; H. II, 89; H. III, 82; — subicius, H. I, 86; — pontis ad Padum det

SEU NOMINUM ET RERUM. 77

- , H. II, 34. — Pontes longi, moritur, VI, 39; — consularis et triumphalis, XIII, 45.
- Postumia, XIII, 44; — ab e interfecta, H. IV, 44.
- Postumius Valerius, XIV, 41.
- Postumius es per ludibrium consulti, — Dialia sacra faciunt, III, 2; — a Tiberio incusantur, IV, Pontificatus, I, 3; III, 29; Postumius, H. II, 91; — pontificalis, H. I, 77; — sacerdos, A. 9.
- Postumius, consul, VI, 45.
- Postumius Fregellanus, VI, 48.
- Postumius Pilatus, XV, 44.
- Postumius XII, 63; XV, 10, 26; H. 81; H. III, 47; H. IV, 83.
- Postumius anti procurator, XII, 21. — Postumius rex, II, 56. — Pontica, H. III, 47. — Ponticum bellicid. — mare, XIII, 39; G. 25, II, 54. — Pontica auxiliarius, V, 6.
- Postumius Gellius, *vid.* Gellius.
- Postumius Sabina, XI, 2; — adultera, — ad mortem acta, XIII, 45; — aetatis suae feminas pulchris supergressa, XII, 45. — Postumia, H. III, 45; — Ne amore accendit, XIII, 46; — am parit, XV, 23; — Neotinum consiliorum, XV, quondam Rufi Crispini uxor, — moritur, XVI, 6; — Deum honores decreti, XVI, — principale scortum, H. III, — multos Mathematicos habuit, H. I, 22. — ejus effigies procurator, XIV, 61; — Ejus statuetae, H. I, 78. — Hujus avus Postumius Sabinus, XIII, 45; — Praetor, I, 80; — triumphum accipit, IV, 46; — Macedoniae Achaiae praeses, V, 10; —
- Populus Romanus, *vid.* Romanus; — imperator, III, 6; — omnium parens, III, 28.
- Porcius M. Porcius, consul, IV, 56.
- Porcius Cato, IV, 58. — Porcius Tuscule acciti, I, 24.
- Porsena, H. III, 72.
- Porta castrorum decumana, I, 66. — Porta Collina, H. III, 82; — Esquilina, II, 32; — praetoria, H. IV, 30.
- Portius Septimius, H. III, 5.
- Portoria, XIII, 50.
- Portus Hercules Monæci, H. III, 42. — Portum aperire, XVI, 23.
- Postumia Pontia, H. IV, 44.
- Postumia via, H. III, 21.
- Postumius A. Postumius, II, 49. — *Alius*, III, 71.
- Postumus Agrippa, *vid.* Agrippa.
- Postumus Julius, IV, 12.
- Postumus Pœnus, XIV, 37.
- Potitus Valerius, XI, 22.
- Praefectura aerarum, XIII, 29; — annonae, XIII, 22.
- Praefectus praetorii, I, 7, 24; H. I, 13, 19; — P. Sabinus, H. III, 36; — Alphenus Varus, *ibid.* — Arrius Varrus, H. IV, 2. — Praefecti praetorio, H. II, 92; — duo, I, 24; XIV, 51; — assumuntur e civitate, H. IV, 68; — Urbis, IV, 36; VI, 10; XIV, 41; H. I, 14; H. II, 55, 63; H. III, 64; — Pedanius Secundus, XIV, 42; — Sabinus, H. III, 75. — Praefectorum Urbis origo, VI, 11.
- Praeneste, XV, 46.
- Praesagium, XI, 11, 31; — malorum, XIV, 64; — futurae ultionis, XV, 74; — Tiberii, VI, 20; — fatale, XI, 21. — Praesagia equorum, G. 10.
- Prætexta, XII, 41; — puerilis, I,

3. — *comitis magis*. H. III, 31.
 — *Prætoriana Suburbia*. H. IV, 42.
Prætor *sevætiæ vocat.* H. IV, 39:
 — *si Legationem interrogandam
 mittit*. I, 43. — *Prætores ara-
 rum*. I, 28. H. IV, 3. — *Prætorum
 consilium*. I, 13. II, 26; XIV, 28.
Prætorianus *dux prætorianus*. H. I,
 28. — *equus*. I, 24. — *miles raro
 in actione deditus*. H. I, 89. —
*Prætoriam ut in quatuordecim ordi-
 nibus solent*. VI, 3; — *per si-
 mulatores officii legati adjuncti*,
 H. I, 71; — *quasi custodes duci-
 bus additi*. H. I, 87.
Prætoria porta. H. IV, 30; — *navis*,
 H. V, 22. — *Prætoriarum cohortes*,
 H. III, 55; *vid. etiam Cohors*. —
Prætoriana insignia data Jul. Aquilæ,
 XII, 21; — *Pallanti*, XII, 53; —
Arrio Varo, Corn. Fusco, H. IV, 4.
Prætorium tabernaculum, aut do-
 mus præsidii, III, 33. — *In præ-
 torium accipere*, H. IV, 46.
Prasutagus, Icenorum rex, XIV, 31.
Primpilarius, H. II, 22; H. III, 73;
 H. IV, 15. — *Primpilares*, II, 11;
 IV, 72; H. I, 31, 87; H. III, 70.
 — *Primpili centurio*, XV, 12;
 H. III, 22; — *honor*, XIII, 36;
 — *ordinem ducere*, H. IV, 5.
Princeps juventutis, I, 3; XII, 41.
Principia castrorum, I, 67; H. I,
 48, 54; H. III, 13; — *legionum*,
 IV, 2; — *dimensa*, I, 61. — *In
 principiis præscriptum principis
 nomen*, H. III, 13.
Corn. Priscus, eo consule excessit
Agricola. A. 44.
Priscus Ancharius, III, 38, 70.
Priscus Fabius, H. IV, 79.
Priscus Helvidius, *vid. Helvidius*.
Priscus Julius, *vid. Julius*.
Priscus Lutorius, III, 49.
Priscus Nonius, XV, 71.
Priscus Petronius, XV, 71.
Priscus Tarquinius, IV, 65; H. III,
 72.
Priscus Tarquitius, XII, 59; XIV,
 46.
Prisca Mutilia, IV, 12.
Procilla Julia, mater Agricole,
 A. 4.
C. Proculus, IV, 40.
Proculus Barbius, H. I, 25.
Proculus Cervarius, *vid. Cervarius*.
Proculus Cestius, XIII, 30.
Proculus Cocceius, H. I, 24.
Proculus Considius, VI, 18.
Proculus Licinius. *vid. Licinius*.
Proculus Titius, XI, 35.
Proculus Volusius, XV, 51, 57.
Procurator Cæsaris, XIII, 31; XIV,
 32; H. I, 12; H. II, 12, 86; — *in
 bona provincialium sævit*, A. 15;
 — *Africæ*, H. IV, 50; — *Alpium*,
 H. III, 42; — *Asiæ*. IV, 15; —
Belgiæ, H. I, 58; — *Cæsarem*,
 IV, 54; A. 4; — *Cappadociæ*,
 XII, 49; — *Judææ*, XII, 54; XV,
 44; H. V, 10; — *ludi*, XI, 35; —
Mauritianarum, H. I, 11; — *No-
 rici*, H. I, 70; — *Ponti*, XII, 21;
 — *principum*, O. 7; — *Rætiæ*, H.
 I, 11; — *Thraciæ*. *ibid.* — *Procu-
 ratoris jus et officium*. IV, 15. —
Procuratores, IV, 6; XII, 54; XV,
 25; A. 9; — *eandem vim in judi-
 cando habent, ac ipse Cæsar*, XII,
 60; — *equestris nobilitatis viri*,
 A. 4. — *Eorum contentiones cum
 præside*, A. 9. — *Procuratoribus
 cohiberi provincias*, H. I, 11.
Promontorium Misenum, VI, 50;
 XIV, 4; XV, 46; — *Surrentinum*,
 IV, 67.
Propercius Celer, I, 75.
Propiaquus Pompeius *litteras mit-
 tit Galbæ*, H. I, 12; — *interfici-
 tur*, H. I, 58.
Propontidis angustie, II, 54.
Proserpina, XV, 44; H. IV, 83.

IV, 23; XIII, 30; —
 , H. I, 11; — Africa, III,
 , 52; — Aquitania, A. 9;
 XIII, 43; A. 6; — Bæ-
 , 78; — Britannia, A. 9;
 , IV, 27; — Creta, XV,
 ermania, IV, 73; — Ju-
 /, 9; — Lusitania, XIII,
 cæsia, I, 80; — Norica,
 H. I, 76; H. II, 12; —
 . 41; — Sardinia, XIII,
 ria, XII, 23; XIII, 8; A.
 ngitana, H. II, 58; — ve-
 8; III, 74. — Provincie
 I, 76; — Orientis, XV,
 ansmarinæ, XIII, 51.
 Statius, XV, 50, 71.
 grippa, II, 39.
 usus, V, 10.
 ro, H. II, 8.
 ulippus, XII, 62.
 ribonianus Camerinus, H.

 s, Jubbæ filius, IV, 23; —
 us Tacfarinatem excitus,
 — socius et amicus appel-
 , 26.
 s Lagi, rex Ægypti, H.

 s, qui ex Macedonibus ter-
 vult, VI, 28; — quem ter-
 ulit, H. IV, 84.
 Philopatoris liberi, II,

 s, mathematicus, H. I, 22.
 s atterit, G. 29. — Publi-
 immodestia, XIII, 50.
 'ublicii, II, 49.
 cler, H. IV, 10; — *vid.*
 ler.
 ævius, H. I, 24.
 laudia, IV, 52, 66.
 Horatius, iterum consul,
 . Capitoliium, H. III, 72.
 XV, 23. — Pulvinaria,
 .

Punica urbs, Carthago, IV, 56. —
 Punica acies, IV, 33.
 Puteolani, H. III, 57. — Eoram le-
 gationes, XIII, 48. — Puteoli, XV,
 51; — oppidum in Italia, XIV, 27.
 Pyræus, V, 10.
 Pyramides, II, 61.
 Pyramus, II, 68.
 Pyrrhus, rex, II, 88; — metu-
 dus Romanis, II, 63.
 Pythagoras, Neronis maritus, XV,
 37.
 Pythius Apollo, XII, 63; H. IV, 83.

Q.

Quadi, Germanis populus, II, 63;
 G. 42, 43.
 Quadragesima, vectigal, XIII, 51.
 Quadratus Seius, VI, 7.
 Quadratus Ummidius, *vid.* C. Um-
 midius.
 Quadrigarum curriculum, XIV, 14.
 Quæstor consulis, XVI, 34; —
 prætoris, I, 74; — principis,
 XVI, 27. — Quæstores etiam tem-
 pore regum, XI, 22; — ærarii,
 XIII, 28; — provincias sortiti,
 XI, 21; A. 6; — pecuniam spec-
 taculis gladiatorum præbent, XI,
 22; — designati non coguntur gla-
 diatores edere, XIII, 5.
 Quæstorius, H. IV, 5, 42; — juve-
 nis, XIV, 41. — Quæstoris insig-
 nia, XI, 38; XVI, 33.
 Quæstura, III, 29.
 Quartadecumani, *vid.* Legio XIV.
 Quatuordecim ordines, VI, 3; XV,
 32.
 Quercæ coronæ, II, 83.
 Querquetulanus mons, IV, 65.
 Quietus Cluvidienus, XV, 71.
 Quincta Claudia, IV, 64.
 Quinctianus Afranius in Neronem
 conjurat, XV, 49; — negat, deim

- fatetur, XV, 56; — fortiter mortem excipit, XV, 70.
- Quinctilius Varus, I, 3; — cæsus a Germanis, I, 43, 55, 65; II, 45; H. IV, 17. — Ejus corpus, I, 71. — Syria obtinens Judæos coercuit, H. V, 9.
- Quinctius Varus, Tiberio propinquus accusatur, IV, 68.
- Quinctius, O. 37. — Quinctii, III, 76.
- Quinctius A. cæsus, consul, H. III, 23. — reum trezona Capitolii se ostendit, H. III, 25.
- Quinctius Curtus, H. II, 16.
- Quinctiusvate sacerdotium, XI, 11, XVI, 22. — Quindecimviri, III, 64, VI, 12.
- Quinquagesima vectigal, XIII, 51.
- Quinquaginta celebrantur, XIV, 12. — Quinquaginta festi dies, XIV, 4.
- Quinquennale ludicrum, XIV, 20; XVI, 2. — In quinquennium remissa tributa, II, 47; XII, 58, 63.
- Quintadecumani, *vid.* Legio xv.
- Quintani, *vid.* Legio v.
- Quintilianus, tribunus plebei, VI, 12.
- Quintus Servæus, *vid.* Servæus.
- Quirinalis Clodius, XIII, 30.
- Quirinales flamines, III, 58.
- Quirinus, IV, 38; — parens urbis Romæ, H. IV, 58.
- P. Quirinus Sulpicius, II, 30; — dives et orbis, III, 22; — veneno petitus ab uxore Lepida, III, 23. — Ejus mors et elogium, III, 48.
- Quirites, I, 42.
- R.
- Radendum fastis nomen, III, 17.
- Rætia, I, 44; H. II, 98; H. III, 5, 8, 15; H. IV, 70; G. 3; — provincia, G. 41; — procuratoribus continetur, H. I, 11. — Rætice alæ cohortesque, H. I, 68; — Alpes, G. I. — copiae Vitellio adjunguntur, H. I, 59. — Rætica auxilia, H. I, 67; — juga, H. I, 70. — Ræti, H. I, 68; H. III, 5, 53; H. V, 25; G. I. — Rætorum cohortes, II, 17; — juvenus, H. I, 68.
- Rapax legio, *vid.* Legio unævietima. — Rapaces, milites ex ea legione, H. III, 22.
- Ravenna, urbs, I, 58; II, 63; IV, 5, 25. H. II, 100; H. III, 40. — Ravennæ habita classis, XIII, 30. — Ravennas classis, H. II, 100; H. III, 40. — Ravennates classici, H. III, 50.
- Reatinus, I, 79.
- Rebilus Cæcilius, H. III, 37.
- Rebius Ammius, XIII, 30.
- Receptacula Nix, II, 61.
- Receptus Novus, H. I, 56.
- Recitationes rarissime, O. 10. — Recitationum mos, O. 9.
- Regia, domus principis, II, 62; XII, 18; H. V, 11; — Ætæ, VI, 34; — Numæ, XV, 41.
- Regio sexta, tertia, XV, 26. — Regiones Urbis quatuordecim, XIV, 12. — In regiones xiv Roma dividitur, XV, 40.
- Regium Lepidum, H. II, 50.
- Regulus, consul, accusatur, V, 11; — collegam accusat, *ibid.* — incolunus evadit, VI, 4.
- Regulus Aquilius, H. IV, 42.
- Regulus Livineius, III, 11; — gladiatores edit, XIV, 17.
- Regulus Memmius, XII, 22; — moritur, XIV, 47; — *alius*, consul, XV, 23.
- Regulus Roscius, H. III, 37.
- Remi, Galliarum populi, H. IV, 67, 68.
- Remmius, II, 68.
- Repentinus Calpurnius, H. I, 56.
- Repetundæ pecuniæ, I, 74. — Repetundarum crimina, IV, 19; XIII,

H. I, 77; — lege damnatus
 onius Flamma, H. IV, 45; —
 ius Rufus, XII, 22; — Cossus
 Capito, XIII, 33; — Vip-
 us Lenas, XIII, 30. — Repe-
 larum metu infracta avaritia,
 , 21. — Repetundarum argui,
 33; — damnari, III, 70.
 igni, populi, G. 40.
 otis, in Ægypto, H. IV, 84.
 amistus, filius Pharasmanis,
 , 44; — Armeniam occupat,
 , 45; — amittit, XII, 50; —
 pit, XII, 50; — fugit, XII,
 — socerum, sororem, eorum
 liberos necat, XII, 47; —
 rem vulneratam in Araxem tra-
 XII, 51; — regno Armeniæ
 e potitus, XIII, 6; — interfi-
 r, XIII, 37. — Ad Rhadamis-
 Julius Pelignus venit, XII, 49.
 nses, Ægypti rex, II, 60. —
 victoriarum et imperii magni-
 ), ibid.
 inorum oppidum, I, 53.
 us, I, 3, 59, 69; IV, 5;
 , 20; G. 41; — Ræticarum
 ium vertice ortus, G. 1; —
 ere coercitus, XIII, 53; —
 lias a Germania dividit, G.
 — Bataworum terguum ac latera
 umluit, H. IV, 12; G. 29; —
 vetios accolat, G. 28; —
 ni descriptio, II, 6; — insula,
 29; — magna siccitas, H. IV,
 — ripa, II, 83; G. 3, 28; —
 lica, II, 6; — superior, infe-
 , I, 31; — ripam qui colant,
 8. — Ad Rhenum molesstructa,
 V, 14; — a Druso et Germa-
 , H. V, 19. — Mosæ fluminis
 .henum Oceano adfundit, H. V,

cuporis, Thraciæ rex, II, 64;
 fratrem Cotyn catenis onerat,
 65; — dein jubet interfici, II,

66; — bellum adversus Romanos
 volvit, III, 38; — interficitur,
 II, 67.
 Rhetores, O. 30, 42; — cludere
 ludum impudentiæ jussi, O. 35.
 Rhodanus, fluvius, XIII, 53.
 Rhodius seccasus, IV, 15. — Rhodii,
 XII, 58; — oratores, O. 40. —
 Rhodiis libertas redditur, XII, 58.
 Rhodus, insula, I, 4, 53; II,
 55; VI, 10; H. II, 2.
 Rhæmetalces, Thraciæ rex, II, 64;
 — *alius*, Rhescuporis filius, II,
 67; III, 38; IV, 5; — cum auxi-
 liis popularium ad Sabinum venit,
 IV, 47.
 Rhoxolani, populi, H. I, 79.
 Rigodulum, Germaniæ oppidum,
 H. IV, 71.
 Robur, locus in carcere, IV, 29.
 Roma a principio sub regibus, I, 1.
 — A Gallis capta, Porsennæ de-
 dita, H. III, 72; — a Senonibus
 incensa, XV, 41; — capitur, H.
 III, 85; — facilis ad omnia cre-
 denda, H. I, 19; — caput rerum,
 I, 47; H. II, 32; — incendiis vas-
 tata, H. I, 2; — reedificata, XV,
 43; — vetus, XV, 48. — Romæ
 incendium sub Nerone, XV, 38;
 — sub Tiberio, IV, 64; VI, 45;
 — pestis notabilis, XVI, 13; —
 templum Pergami, IV, 37; —
 Smyræ, IV, 56; — regiones qua-
 tuordecim, XIV, 12; XV, 40.
 Romani eumpti a Gallis, Tuscis ob-
 sides dederunt, Samnitium jugum
 subierunt, XI, 24; — hostes Par-
 thorum propter Armeniam, XII,
 44; — vetera extollunt, recentium
 incuriosi, II, 88. — Romanorum
 rerum status sub Tiberio, IV, 4;
 — sub Galba, H. I, 11. — Roma-
 norum magna clades in Britannia,
 XIV, 32.
 Romanus Fabius, XVI, 17.

- Romanus Hispanus, I, 74; — Senecam accusat, XIV, 65.
- Romilius Marcellus, centurio, H. I, 56; — occiditur, H. I, 59.
- Romulus Denter, VI, 11.
- Romulus, III, 26; VI, 11; XII, 24; XIII, 58; — conditor Urbis, IV, 9; — multos populos eodem die hostes, dein cives habuit, XI, 24; — patricios majorum gentium instituit, XI, 25; — quod pomerium posuerit, XII, 24; — ædem vovet Jovi Statori, XV, 41; — Tatio regi sacerdotium sacrat, H. II, 95.
- Romuli effigies, IV, 9; — infantiam ruminalis arbor texerat, XIII, 58.
- Roscia lex, XV, 32.
- Roscius, histrio, O. 20.
- Roscius Cælius, legatus, H. I, 60.
- Roscius Regulus, uno die consul, H. III, 37.
- Rostra, H. III, 70, 85; O. 36. — Rostratæ naves, IV, 5.
- Rubellius Blandus, III, 23; — sententiam dicit in Latorium Priscum, III, 51; — Juliam Drusi filiam ducit uxorem, VI, 27; — progener Tiberii, VI, 45.
- Rubellius Geminus, consul, V, 1.
- Rubellius Plautus, XIII, 19; — sermone vulgi imperio destinatus, XIV, 22; — maxime timetur Neroni, XIV, 22, 57; — in Asiam se recipit, XIV, 22; — a Tigellino apud Neronem accusatur, XIV, 57; — interficitur, XIV, 59; — L. Veteris gener, XVI, 10. — Ejus amicitia, H. I, 14; — crimini data, XVI, 30.
- Rubrius, eques Romanus, I, 73.
- Rubrius Fabatus, VI, 14.
- Rubrius Gallus, H. II, 51; — minister sermonum inter Cæcinam et Sabinum, H. II, 99.
- Rufilla Annia, III, 36.
- Rufinus, Galliarum dux, H. II, 94.
- Rufinus Mennius, H. III, 12.
- Rufinus Vincius, XIV, 40.
- Rufus Crispinus, XII, 42; XV, 71.
- Rufus Abudius, VI, 30.
- Rufus Atilius, Syriæ præses, A. 40.
- Rufus Aufidiens, præfectus castrorum, I, 20.
- Rufus Cadius repetundarum damnatus, XII, 22; — senatui restituitur, H. I, 77.
- Rufus Cluvius, *vid.* Clavius.
- Rufus Curtius, XI, 20, 21.
- Rufus Fenius, *vid.* Fenius.
- Rufus Helvius, miles, III, 21.
- Rufus Musonius, philosophus, XIV, 59; — sapientiæ præceptis juvenes imbuit, XV, 71; — inter legatos ad Flavianos proficiscitur, H. III, 81; — invecus in P. Celerem, H. IV, 10. — Repetitur cognitio inter illos, H. IV, 40. — Musonium Rufum claritudo nominis expellit, XV, 71.
- Rufus Numisius, legionis legatus, H. IV, 12; — a Classico vincitur, H. IV, 59; — occiditur, H. IV, 70. — Numisii, H. IV, 77.
- Rufus Petilius, IV, 68.
- Rufus Sulpicius, ludi procurator, XI, 35.
- Rufus Trebellicus, *vid.* Trebellicus.
- Rufus Verginius, *vid.* Verginius.
- Rugii, Germaniæ populus, G. 43.
- Ruminalis arbor in comitio, XIII, 58.
- Rupes Tarpeia, *vid.* Tarpeia.
- Rusticus Arulenus, tribunus plebis, XVI, 26; — prætor, H. III, 80; — vulneratur, H. III, 80; — Pætum Thracem laudat, A. 2; — interficitur, A. 45.
- Rusticus Fabius, *vid.* Fabius Rusticus.
- Rusticus Junius, V, 4.

SEU NOMINUM ET RERUM. 83

s, III, 66; — exsul, IV, 15; a Smyrnæis factus, ib. se vitæ scriptor, A. 1.

S.

ppæa, *vid.* Poppæa.
 s, præfectus prætorii, H. — vincitur, H. III, 36.
 lælius, H. I, 77.
 alavius, XV, 7.
 alvisius, VI, 9; — legatus, 48.
 donitius, H. I, 31.
 Flavius, Vespasiani fratris, I, 46; — præfectus Urbis, H. II, 63; — consul abdestinatur, H. I, 77; — ab copiis rector mittitur, H. — copias, quibus præfectori tradit, H. II, 51; — rbanos sacramento Vitellii, H. II, 55; — Dolabellam impellit, H. II, 63; — ad Vespasiani partes alit, II, 99; — fugere negligit, 59; — incitatur victoriæ capessere, H. III, 64; — ellio paciscitur, H. III, ætate prior fratre Vespasid. — a Vitellianis pulsus um insidet, H. III, 69; — atum ad Vitellium mittit, 70; — catenis oneratur, r, H. III, 74; — funere effertur, H. IV, 47.
 nlius, Lingon, H. IV, 55;
 Cæsaris filius putatur, ib. rem se salutari jubet, H. — per novem annos latet,
 Nymphidius, XV, 72; H. 5, 37.
 Obultronius, ærarii quæ-

tor, XVI, 23; — in Hispania occisus, H. I, 37.

Sabinus Ostorius, eques Romanus, XVI, 23; — Bareau Soranum accusat, XVI, 30, — quæstorius insignibus donatur, XVI, 33.
 Sabinus Poppæus, *vid.* Poppæus.
 Sabinus Titius, IV, 18; — in carcerem tractus, IV, 68; — circumventus a Latiari, VI, 4.
 Sabinus ager, H. III, 78. — Sabina nobilitas, IV, 9; — origo, XI, 24. — Sabinum bellum, H. III, 72. — Sabinorum sacra, I, 54.
 Sabrina, Britanniae fluvius, XII, 31.
 Sacerdos Carsidius, IV, 13; VI, 48.
 Sacerdos censetur filie Neronis, XV, 23; — Naharvalorum ornatu muliebri, G. 43. — Sacerdotes Augustales, II, 83; — carpento Capitolium ingressi, XII, 42; — Judæorum, H. V, 5, 8; — eorum literæ antiquæ, H. V, 13; — Germanorum, G. 11; — iis permisum animadvertere, vincire, verberare, G. 7. — Sacerdotia delatoribus tribuuntur, III, 19; H. I, 2. — Sacerdotii honor apud Judæos, H. V, 8. — Sacerdotium Augustalium, I, 54; H. II, 95; — quindicimvirale, XI, 11; XVI, 22.
 Sacra legationis, I, 42.
 Sacrarium, II, 41; — Horatii, Virgilii, Lucani, O. 20.
 Sacramentum, H. I, 53; — Galliarum, H. IV, 58; — militare, A. 7; — in nomen Tiberii renovandum, I, 8; — Romanum, H. IV, 77. — Sacramento Cæsarum longo imbutus miles, H. I, 5; — adigere legiones, I, 37; H. I, 76; H. II, 55, 79.
 Sacrata Claudia, mulier Ulbia, H. V, 22.
 Sacrificialis apparatus, II, 69.

- Sacrisseandi mos apud Parthos**, VI, 37.
Sacrisseia, quibus gravidæ hostiæ immolabatur, XV, 47; — Romana, Parthica, VI, 37.
Sacrovis Julius, *vid.* Jul. — diu dissolutus, IV, 19; — **Sacrovis** a se beatus, IV, 18.
Sacra peregrinæ, G. 9; — **Sacra** Pæonia, Judæa, II, 85; — **Vesica**, II, 86; — **Dona**, III, 86; — **Sacra** ad eptæ Comitium ingressu, XIII, 17; — **Sacra** incesse, XIII, 17; XV, 53.
Sacra in curia Augusto, a Claudijs, a Neroniano citi, XI, 11.
Sacra in quod vocetur, G. 19.
Sacra citi, XI, 25.
Sacra Claudius, i reflectus alæ, H. IV, 49.
Sagitta Octavius, tribunus plebis, XIII, 44; — exsilium egressus, H. IV, 44.
Sagittæ jaculaque, H. IV, 61; — **Sagittæ asperare ossibus**, G. 46; — **Sagittarius eques**, II, 16; — **pedes**, II, 16; XIII, 40.
Sal, XIII, 57.
Salaminus Jupiter, III, 62.
Salaria via, H. III, 78, 82.
Salarium proconsuli offerri solitum, A. 42.
Salcius Bassus, poeta, O. 5, 10; — **donatur a Vespasiano**, O. 9.
Saliare carmen, II, 83.
Salienus Clemens, XV, 73.
Sallustiani horti, XIII, 47; H. III, 82.
C. Sallustius rerum Romanarum florentissimus auctor, III, 30; — **Ejus nepos ex sorore**,
Sallustius Crispus, Tiberii secretorum particeps, I, 6; — **pseudograppam capit**, II, 40; — **moritur**, III, 30.
Salonia, Cæcinæ uxor, H. II, 20.
Saloninus Asinius, III, 75.
Saltus Hercynius, G. 30; — **Tentoburgiensis**, I, 60.
Salvianus Calpurnius, IV, 36.
Salvius Cocceianus, H. II, 48.
Salvius Otho, XII, 52; — **Ejus filius imperator**, *vid.* Otho.
Salvius Titianus, Othonis frater, H. I, 75; — **consul**, H. I, 77; — **curis imperii a fratre præponitur**, H. I, 90; — **et bello**, H. II, 23; — **honor imperii penes ipsam**, H. II, 39; — **cum Vitellianis congressi reperat**, H. II, 33; — **nullum a Vitellio discrimen adiit**, H. II, 60; — **proconsul Asiæ**, A. G.
Salutis augurium, XII, 23; — **templum**, XV, 53; — **extractum jussu Neronis**, XV, 74.
Samaritæ, Judææ populus, XII, 54.
Sambulos, mens, XII, 13.
Samii, Asiz populus, IV, 14.
Sannius, insignis eques Romanus, XI, 5.
Sannus, pro Samnitibus, H. III, 59; — **minor Romanis hostis quam Germani**, G. 37; — **Saunnitium jugum**, XI, 24; XV, 13.
Sannus Decius, O. 21.
Samothracum sacra, II, 54.
Samus, insula IV, 14; VI, 12.
Sancia, VI, 18.
Sanctus Claudius, H. IV, 62.
Sanguis gustatus in federibus, XII, 47.
Sanquinius Maximus, VI, 4; — **L. Arruntii accusator**, VI, 7; — **moritur**, XI, 18.
Santoni, populus, VI, 7.
Sardiani, II, 47; — **legatos Romanis mittunt**, III, 63; — **Etruscorum consanguinei**, IV, 55.
Sardinia, XIV, 62; XVI, 9, 17; — **latrocinii infesta**, II, 85; — **provincia**, XIII, 30; — **Othonis in**

- partibus, H. II, 16. — Sardiniae grave caelum, II, 85.
- Sariolenus Vocula, H. IV, 41.
- Sarmatæ, H. I, 2; H. III, 24; H. IV, 54; G. 17; — Iberorum contra Parthos mercenarii, VI, 33; — solis equitibus valent, H. III, 5; — Germanorum accolæ, G. 1; — nullo scuto defenduntur, H. I, 79; — Osis et Gothinis tributa imponunt, G. 43; — in plastro equoque vivunt, G. 46. — Sarmatarum omnis virtus velut extra ipsos, H. I, 79. — In Sarmatas expeditio Muciani, H. IV, 4. — Sarmatæ Jazyges, XII, 29; H. III, 5. — Sarmatica gens Rhoxolani, H. I, 79.
- Satrius Secundus, IV, 34; — Sejanicliens, VI, 8; — index conjurationis, VI, 47.
- Sarturnalia, XIII, 15.
- Saturninus, turbator plebis, III, 27.
- Saturninus Aponius, *vid.* Aponius.
- Saturninus Lusius, XIII, 43.
- Saturninus Vitellius, H. I, 82.
- Saturnus, H. V, 4; — pulsus a Jove, H. V, 2. — Saturni ædes, II, 41; H. I, 27; — stella, H. V, 4; — dies festi, XIII, 15; H. III, 78.
- Saufellus Trogus, XI, 35.
- Saxum, *scil.* Tarpeium, IV, 29; — Tarpeium, VI, 19. — Saxo dejectus, II, 32. — Saxum Gabinum, Albanum, XV, 43; — Seriphium, pro tota insula saxosa et sterili, IV, 21.
- Saxa rubra, H. III, 79.
- Scæva Didius, H. III, 73.
- Scantia, flaminica Dialis, IV, 16.
- Scapula Ostorius, *vid.* Ostorius.
- Scaurus, Lepidæ maritus, III, 23; *vid.* Mamercus Scaurus.
- M. Scaurus Rutilium accusat, III, 66; — suæ ipse vitæ scriptor, A. 1; — concursu totius civitatis accusatus et defensus, O. 39.
- Scaurus Aurelius, G. 37.
- Scarus Mamercus, *vid.* Mamercus.
- Scaurus Maximus, XV, 50.
- Sceptuchi, Sarmatarum, VI, 33.
- Scevinus, *vid.* Flavius Scevinus.
- Scholastici, O. 15, 26, 42.
- Scipio, qui cum Cæsare bellum gessit, IV, 34; — præfectus cohortis, H. II, 59.
- L. Scipio, Asiaticus, III, 62. — *Alius*, H. III, 72.
- P. Scipio Africanus, II, 59; — Syphacem captum populo Romano ostendit, XII, 38; — ab oratoribus non immunis, O. 40.
- P. Scipio Africanus minor Cottam accusat, III, 66. — Scipiones, II, 33; VI, 2.
- P. Scipio Cornelius, III, 74; — Poppææ maritus, XI, 2; — censet grates publice agendas Pallanti, XII, 53; — consul, XIII, 25. — Modestum ejus de uxore responsum, XI, 4. — Scipionum adulatio in Tiberium, VI, 2.
- Scipio eburnus, IV, 26.
- Scribonia, Augusti conjux, II, 27. — *Alia*, Pisonis mater, H. I, 14.
- Scriboniana ala, H. III, 6.
- Scribonianus Camerinus, H. II, 72.
- Scribonianus Camillus, *vid.* Furius Camillus Scribonianus; — interfectus sub Claudio, H. II, 75. — Ejus incepta, H. I, 89.
- Scribonianus Crassus, H. IV, 39; — Pisonis frater, H. I, 47.
- Scribonianus Furius, XII, 52.
- Scribonii fratres, XIII, 48; H. IV, 41.
- Scribonius, II, 32. — Scriboniorum familia, II, 27.
- Scydrothemis, Sinopensis rex, H. IV, 84.
- Scythæ, II, 65, 68; VI, 41.
- Scythia, II, 60; VI, 36.
- Secta, VI, 22; XVI, 22; — Cynica,

- H. IV, 40; — Stoica XIV, 57; XVI, 32.
- Sectiones Neronianæ, venditiones bonorum, auctiones, H. I. 20, 90.
- Secundani, H. V, 16; *vid. etiam* Legio secunda.
- Secundus Carinas, XV, 45.
- Secundus Julius O. 2. 9.
- Secundus Pedanius, præfectus Urbis, XIV, 42, 43.
- Secundus Pomponius, *vid. Pomponius*.
- Secundus Satrius, Sejani cliens, IV, 34; VI. 8. 47.
- Secundus Vibius, eques Romanus, repetundarum damnatur, XIV, 28.
- Seditio exercitus. I, 42; — in legionibus Britannicis, A. 16; — Germanicis, I, 31; H. II, 27; — Pannonicis, I, 16; — in Urbe, H. I, 80; — militaris, H. IV, 46.
- Sedochozorum rex, H. III, 48.
- Segestani, populus, IV, 43.
- Segestes, I. 55; — obsessus a popularibus, I. 57; — eripitur a Germanico, *ibid.* — ingens visu, I, 57, Arminio catenas injecit, I, 58; — deditus benigneque exceptus, I, 59.
- Segimerus, Segestis frater, I, 71.
- Segimundus, Segestis filius, I, 57.
- Sejanus Ælius, prætorii præfectus, I, 24; — cum Druso in Pannoniam mittitur, *ibid.* — collega patris regentis prætorii cohortibus, *ibid.* VI, 8; — morum Tiberii peritus, I, 69. IV, 71; — Pisonem eludit, III, 16; — Claudii filio socer destinatus, III, 29; — laudatur a Tiberio, III, 72; — Livie adulter, IV, 3; — incipiente adhuc potentia, bonis consiliis notescere volebat, IV, 7; — Drusum veneno necat, IV, 8; — repertor facinororum, IV, 11; — Liviam a Tiberio petit, IV, 39; — Agrippinam evertit, IV, 17; — Tiberio vitam rusticam suadet, IV, 41, 57; — Tiberium objecto suo corpore protegit, IV, 59; — Agrippinæ et Neroni insidias necit, IV, 54, 67; — consulatus in manu habet, IV, 68; — erga senatores arrogans, IV, 74; — Vulsiniensis, VI, 8; — Curt. Atticum opprimit, VI, 10; — quo die mortuus, VI, 25. — Sejani amici prævalidi, III, 35; — artes, IV, 57; — labor, vigilantia, III, 72; — potentia, III, 66; — historia, IV, 1; — effigies culta, IV, 2; — stuprum cum Lygdo, IV, 10; — clientes quem accusant, damnant, IV, 34; — libertis et janitoribus notescere, pro magifico acceptum, IV, 74; VI, 8; — liberi puniti, V, 9; — bona in fœcum coacta, VI, 2; — socii interfecti, VI, 19; — amicitia exitiosa, XIII, 45. — Sejano effigiem censuere patres, III, 72; IV, 74; — triumphalia Tiberius tribuit, IV, 26.
- Seius Straho, prætorii præfectus, I, 7; — Sejani pater, I, 24; IV, 1.
- Seius Quadratus, VI, 7.
- Seius Tubero, legatus Germanici, II, 20; — majestatis accusatur, IV, 29.
- Seleucenses, VI, 42; — obsidentur, XI, 8.
- Seleucia, II, 69; — urbs in Parthis, VI, 42, 44. — Ejus regimen, VI, 42.
- Seleucia, urbs Syriæ, H. IV, 84.
- Seleucus, rex, VI, 42.
- Seleucus, mathematicus, H. II, 78.
- Sellisternia, XV, 44.
- Semnones, populus, II, 45; — nobilissimi Suevorum, G. 39.
- Tib Sempronius, H. III, 34.
- Sempronius Densus, H. I, 43.
- C. Sempronius Gracchus, O. 18. — Gracchi, III, 27. — Eorum me-

ter, O. 28; — eloquentia, O. 40.

sempronius Gracchus, I, 53. — Ejus filius,

1. Sempronius Gracchus, IV, 13; — prætor, VI, 16; — Granium accusat, VI, 38.

sempronium nomen, I, 53. — Semproniarum rogationes, XII, 60.

ad Semuncias redacta usura, VI, 16.

senatores ingressu ædium pantomimorum prohibentur, I, 77; — arenæ operam dant, XV, 32; — in republica dissentiunt, H. II, 91; — in Galliam Narbonensem absque permisso principis abire possunt, XII, 23. — Senatorum adulatio,

I, 14; III, 65; XV, 73; — jus ædibus datur, XI, 25. — Senatorius ordo, II, 32; XII, 4; XIII, 25; H. II, 86; H. IV, 44; A. 4. — Senatoria ætas, XV, 28; H. IV, 42.

senatus, pro die senatus, H. IV, 44. — Senatus auspiciato institutus, H. I, 84; — infrequens, VI,

12; — juratus, IV, 21; — habetur, II, 37. — Senatus populique Rom. nomina obliterata, H. I,

55; — speciosa, H. I, 57; — nunquam obscura, H. II, 32. — Senatus laus et utilitas, H. I, 84; —

discrimen, H. II, 52; — templum, IV, 15; — commentarii, XV, 74;

— magna pars cum Othone ad bellum profecta, H. II, 52; — libertas, Thrasea et Helvidius, A. 2. —

In senatus prætextu grande momentum, H. I, 76. — Senatui auctoritas restituitur, XIII, 4, 5. —

Senatu cedunt, aut moventur pauperes, XII, 52; — probrosi, XI, 25; — egredi, XVI, 21.

Senatus consultum cui permissum sit edere munus gladiatorum, IV, 63;

— super libro Sibyllæ, VI, 12; —

per discessionem factum, *hoc est*, non votis, sed pedum in sententia

itione, *ibid.* — castigandæ plebi, VI, 13; — super disciplina haruspicum, XI, 15; — de Galis in senatum recipiendis, XI, 25; —

de mathematicis Italia pellendis, XII, 52; — de procuratoribus Cæsaris, XII, 60; — de servorum

pœna ob interfectos dominos, XIII, 32; XIV, 43; — de supplicationibus ob res a Corbulone gestas, XIII, 41; — adversus eos,

qui pretio causas orassent, XIII, 42; — de numero gladiatorum edendorum, XIII, 49; — contra prævaricatores, XIV, 41; —

contra fictas adoptiones, XV, 19; — de gratibus præsidibus agendis, XV, 22; — de reponendis Poppææ

statuis, H. I, 78; — contra accusatores, H. II, 10; — quo Senensium plebes modestiæ admoneretur, H. IV, 45. — Senatusconsulta ad ærarium deferre, III, 51; —

figere, XII, 53.

Seneca Annæus, XII, 8; — prætor fit, *ibid.* — rector imperatoriæ juventutis, XIII, 2; — exsul, XIII,

14; — Burro dignationem retinet, XIII, 20; — increpatur a Sullio, XIII, 42; — adulter domus Germanici, *ibid.* — fenerator, *ibid.* — a Nerone in consilium de occidenda matre accitus, XIV, 7; —

accusatus, XIV, 65; — secessum orat, XV, 45; — simplici victu vitam tolerat, *ibid.* — nominatur inter conjuratos, XV, 56. — Ejus parentes, XVI, 17; — ingenium, XIII, 3; — divitiæ, XIII, 42; — potentia morte Burri infracta, XIV, 52; — cædes, XV, 60; —

amicitia exitiosa, XV, 71. — Ei imperium destinatum, XI, 65.

Senecio Claudius, XIII, 12.

- Senecio Herennius, A. 2; — interfectus, A. 45.
- Senecio Tullius in Neronem conjurat, XV, 50; — diu abnuit, XV, 56; — impunitate corruptus amicum nominat, *ibid.* — passim conscios edit, XV, 57; — mori adigitur, XV, 70.
- Senensis colonia, H. IV, 45.
- Senones, XI, 24; — Romam incendunt, XV, 41.
- Cn. Sentius Syriæ præficitur, II, 74; — Martinam veneficam in Urbem mittit, II, 74; III, 7; — Pisonem Syria abstinere jubet, II, 79; — eum oppugnat, II, 81.
- Sentius, Vespasiani amicus, H. IV, 7.
- Septentrio, XIII, 53; H. V, 6; — vicinus, II, 23. — Ejus rigor, *ib.* — Septemtrionalis Oceanus, G. 1; A. 10.
- Septemviri, III, 64.
- Septimius Porcius, H. III, 5.
- Septimius, I, 32.
- Sepultura Judæorum, H. V, 5; — Romanorum regum externorum, XVI, 6. — Sepultura ne hostes quidem invident, I, 22; — prohibiti, VI, 29.
- Sequani, Galliæ populus, I, 34; — rebellant, III, 45; — Vindicis socii, II, I, 51; — Julium Sabinum vincunt, H. IV, 67.
- Serapis Deus, H. IV, 81, 84.
- Serenus Amulius, H. I, 31.
- Serenus Annæus, XIII, 13.
- Serenus Vibius, *vid.* Vibius.
- Sergius Galba, *vid.* Galba.
- Serica vestis, II, 33.
- Seriphos insula, II, 85. — Seriphium saxum, IV, 21.
- Serrati, nummi, G. 5.
- Sertorius, III, 73; — unoculus, H. IV, 13.
- Q. Servæus Commagenis præponitur, II, 56; — Pisonem accusat, III, 13; — sacerdotio augetur, III, 19; — accusatur et damnatur, VI, 7.
- Servile bellum per Italiam, IV, 27.
- Servilia, Sorani filia, XVI, 30; — ad mortem adigitur, XVI, 33.
- Serviliæ leges, XII, 60.
- Serviliani horti, XV, 55; H. III, 38.
- Servilius, VI, 29; — deportatur in insulam, VI, 30.
- M. Servilius, II, 48; — consularis, III, 22, — consul, VI, 31; — moritur, XIV, 19.
- Servilius Cæpio, G. 37.
- Servilius Nonianus, O. 23.
- Servius Corn. Orfitus, XII, 41; XVI, 12. — Orfiti domus subversa, H. IV, 42.
- Servius Galba, *vid.* Galba.
- Servius Maluginensis, flamen Dialis, III, 58; — provinciam non sortitur, III, 71; — moritur, IV, 16. — Ejus filius,
- Servius Maluginensis, IV, 16.
- Servius Tullius, III, 26; — Luna templum sacrat, XV, 41; — Capitolium exstruit, H. III, 72. — Servii, H. II, 48.
- Servus accusator domini, XIII, 10. — Servi in dominos non interrogantur, II, 30. — Servi publici, H. I, 43. — Servorum Lepidæ agmina, XII, 65; — ob dominos interfectos pœna, XIII, 32; — Pedanii Secundi numerus, XIV, 43; — contumax adversus tormenta fides, H. I, 3; — ministeria per familiam descripta, G. 25.
- Sesostris, Ægypti rex, VI, 28.
- Severus, architectus, XV, 42.
- Severus Alledius, XII, 7.
- Severus Cæcina, *vid.* Cæcina.
- Severus Cassius, *vid.* Cassius.
- Severus Cerius, tribunus, H. I, 31.
- Severus Cestius, H. IV, 41.
- Severus Claudius, Helvetiorum dux, H. I, 68.

SEU NOMINUM ET RERUM. 89

s Curtius, XII, 55.
s Verulanus, *vid.* Verulanus.
s Pomptinus, H. I, 77.
1, uxor Mamerci Scauri, VI,
, XVI, 10; — mortem sumit,
, 11.
a, Vitelliorum mater, H. II,
— Augustæ nomine honora-
H. II, 89; — moritur, H.
37.
us Felix, H. III, 5; — auxi-
um ductor, H. IV, 70.
s Africanus, XIII, 19; XIV,
s Paconianus, VI, 3; — Lati-
Latiarem accusat, VI, 4; —
cere strangulatur, VI, 39.
a una an plures fuerint, VI,
- Sibyllæ liber, *ibid.* — libri
, XV, 44. — Sibyllini libri,
, 76.
, IV, 13; VI, 12; XII, 23.
culum fretum, I, 53.
XII, 29; — Suevorum rex,
30; H. III, 5; — pro Vespas-
pugnat, H. III, 21.
er, I, 48; II, 81; III, 20.
, nobilis femina, XI, 12; XIII,
s Creticus, *vid.* Creticus.
XVI, 20.
ius, Superioris Germaniæ le-
, I, 31; — triumphalia acci-
I, 72; IV, 18; — fabricandæ
i præponitur, II, 6; — irrup-
in Catos facit, II, 7, 25;
equanorum pagos vastat, III,
— propter Germanici amici-
perit, IV, 18; — mortem
t, IV, 19. — Ejus effigies
usconsulto abolita, XI, 35;
cor, IV, 19; — filius,
ius, consul designatus, XI, 5.
ilio discors, XI, 6; — Ro-
e juventutis pulcherrimus, XI,

12; — a Messalina amatur, *ibid.* —
nuptias petit, XI, 26; — in Bacchi
formam ornatus, XI, 31; — me-
tum dissinulat, XI, 32; — orat,
ut mors acceleretur, XI, 35. —
Ejus uxor, XIII, 19.
Silius Domitius, XV, 59.
Silius Italicus, H. III, 65.
Silius Nerva, IV, 68; — *alius*, XV,
48.
Silva Arduenna, III, 42; — Cæsia,
I, 50; — Hercynia, G. 28; —
Herouli sacra, II, 12. — Silvæ in
domo Neronis, XV, 42.
Silvanus Granius, prætorianorum
tribunus, XV, 50; — ad Senecam
a Nerone mittitur, XV, 60; — se
ipsum interficit, XV, 71.
Silvanus Plautius, IV, 22.
Silvanus Pompeius, XIII, 52.
Silvanus Pompeius, *vid.* Pompeius.
Silures, Britanniæ populus, XII,
32, 33, 38; — legionem Romanam
vincunt, XII, 40; — a Julio Fron-
tino domiti, A. 17. — Silurum
habitus, A. XI; — pervicacia,
XII, 39.
Simbruini colles, XI, 13. — Sim-
bruina stagna, XIV, 22.
Simon Judæorum regnum invadit,
H. V, 9; — a Quinctilio Varo pu-
niture, *ibid.*
Simon, Judæorum dux, H. V, 12.
Simonides, XI, 14.
Simplex Cæcilius, H. II, 60; —
consul, H. III, 68.
Sindes, flumen, XI, 10.
Singularium ala, H. IV, 70.
Sinnaces, Parthus, VI, 31, 32; —
ab Artabano deficit, VI, 36; —
ad Tiridatem venit, VI, 37.
Sinope, Ponti urbs, H. IV, 83, 84.
— Sinopenses, H. IV, 83.
Sinuessa, oppidum, XII, 66. —
Sinuessanæ aquæ, H. I, 77.
Siphaces, XII, 38.

- Sipylus, mons, II, 47.
 Siraci, populus, XII, 15, 16.
 Sirpicus, centurio, I, 23.
 Sisenna, centurio, H. II, 8.
 Sisenna, historicus, H. III, 51; O. 23.
 Sisenna Statilius Taurus, *vid.* Statilius Taurus.
 Sitones, Germaniæ populus, G. 45.
 Smyrna, IV, 56. — Smyrnæi, III, 63; — Publii Rutilii heredes, IV, 43; — petunt, ut templum Tiberii apud se statuatur, IV, 55; — et obtinent, IV, 56. — Eorum origo et officia in populum Romanum, IV, 56.
 Sociale bellum, VI, 12. — Sociales copię, VI, 44; XII, 31.
 Societates equitum Romanorum, de publicanis, IV, 6; — vectigalium constitutę, XIII, 50.
 Societatis firmandę mos mirus, XII, 47.
 Sodales Augustales, I, 54; III, 64; — Titii, I, 54.
 Sohemus, Ituręorum rex, XII, 23; — dono Neronis Sophenes rex, XIII, 7; — Vespasiani socius, H. II, 81; — inter auxilia Titi, H. V, 1.
 Solis sedes, XV, 74; — ara, VI, 28. — Solem orientem salutare, H. III, 24.
 Solon, Atheniensium legislator, III, 26.
 Solymi, populus, H. V, 2.
 Somnium Germanici, II, 14; — Cęcinę, I, 65; — Petrę, XI, 4. — Somnium ad spem haud dubiam trahit Cesellius Bassus, XVI, 1. — Somniorum interpretes, II, 27.
 Sophene regio, XIII, 7.
 Sophocles, O. 12.
 Sophonius Tigellinus, *vid.* Tigellinus Sophonius.
 Soranus Barea, consul designatus, XII, 53; — a Nerone pervertitur, XVI, 21; — reus poposcitur ab Ostorio; XVI, 23; — accusatur, XVI, 30; — damnatur, XVI, 33; — Vespasiani amicus, H. IV, 7; — falso testimonio circumventus, H. IV, 10. — Sorani sancta memoria, H. IV, 10; — manibus satisfactorum, H. IV, 40. — *Vid.* Barea Soranus.
 Sors, sortitio, Asię, III, 71. — Sorte Asię depulsus, III, 32; — provinciarum, XV, 19; — questurę, A. 6. — Sors ea evenit Neroni, XIII, 15. — Sorte et una mores non discernuntur, XII, 41. — Sortem legationibus ponere, H. IV, 8. — Sorte ducti, I, 54; III, 21; VI, 2; XIII, 29, H. IV, 40; A. 28; — habere Asiã, III, 58. — Sortes Germanorum, G. 10. — Legiones sortiuntur de ordine agminis, H. II, 41. — Regnum lus sortiri, XIII, 15.
 Sosia Galla, Sillii uxor, IV, 19; — in exilium agitur, IV, 20; — ob cultum Agrippinę, IV, 52.
 Sosianus Antistius, *vid.* Antistius.
 Sosibius, educator Britannici, XI, 1; — sestercium decies donatur, XI, 4.
 C. Sosius Judęos subegit, H. V, 9.
 Sostratus, sacerdos, H. II, 4.
 Soza, oppidum Dandaricę, XII, 16.
 Spadonum agmen, H. III, 40; — greges, H. II, 71.
 Spartacus, XV, 46; — Italiã urens, III, 73.
 Spartani, II, 60. — Spartanorum leges, III, 26.
 Spectaculum gladiatorum, IV, 62; XI, 22; H. II, 71. — Spectacula gladiatorum ferarumque, H. II, 94; — ne magistratus provinciarum ederent, vetitum, XIII, 31.
 Spei sedes, II, 49.

- Spelunca, villa, IV, 59.
 Spicea corona, XI, 4.
 Spintrise, VI, 1.
 Spurrina Vestricius, *vid.* Vestricius.
 Spurius Lucretius, VI, 11.
 Stagnum Agrippæ, XV, 37; —
 structum ad prælium navale, XII,
 56. — Stagna in domo Neronis,
 XV, 42.
 Staius, tribunus, IV, 27.
 Statilia Messalina, XV, 68.
 Statilius Sisenna Taurus, consul,
 II, 1; — præfectus Urbis, VI, 11;
 — pervertitur, XII, 59; — accu-
 sante Tarquittio Prisco, XIV, 46.
 Statius, tribunus, XV, 60.
 Statius Annæus, XV, 64.
 Statius Domitius, XV, 71.
 Statius Murcus, H. I, 43.
 Statius Proximus, XV, 50; — mo-
 ritur, XV, 71.
 Stativa, H. I, 66; — castra, III, 21.
 Statoris Jovis ades, XV, 41.
 Statua Augusti, I, 73; — Marcelli
 altius, quam Cæsarum sita, I, 74;
 — Claudiæ vim ignium bis clapsa,
 IV, 64; — D. Julii ab occidente
 in orientem sponte conversæ, H.
 I, 86; — illustris Agricolaë posita,
 A. 40; — laureata, IV, 73; —
 triumphalis, H. I, 79; — aurea,
 H. I, 36. — Statuæ jussu Neronis
 Pergamo avertæ, XVI, 23; —
 Vitellii dejectæ, H. III, 85; —
 irrumpentibus in Capitolium vice
 muri objectæ; H. III, 71; — ora-
 torum, O. 8. — Statuæ honor-
 ducibus decretæ, A. 40. — Statuas
 auro vel argento solidas prohibet
 Nero, XIII; 10.
 L. Stertinius, II, 17; — Bructeros
 fundit, I, 60; — Segestis fratrem
 in deditionem accepit, I, 71; —
 Angrivarios fundit, II, 8; — et in
 deditionem accepit, II, 22.
 Stipendiarius, IV, 73. — Stipendia-
 ria Italia, XI, 22. — Stipendiarij,
 IV, 20.
 Stipendium militis diurnum, I, 17;
 prætorianorum, I, 17. — Stipen-
 dia sine tributis haberi non pos-
 sunt, H. IV, 74. — Romani milites
 stipendia a Gallis orant, H. IV,
 36. — Stipendia facere, III, 1; —
 merere, XIII, 55. — Stipendia
 etiam sumuntur pro annis militiæ,
 ut stipendia vicena meriti, I, 36;
 — quadraginta explevisse, III, 33;
 — senadena, I, 36; — tricena, I,
 35; — tricena aut quadragena, I,
 17. — Stipendiorum sexdecim finis,
 I, 78. — Stipindia triginta quinque
 fecerat, H. III, 75. — Stipendia,
 I, 81; — acta, VI, 3; — justa, H.
 IV, 46. — Stipendiorum numerus,
 I, 44; — militum spectare, H. IV,
 46. *Vid.* Indicem verborum.
 Stipes dabantur, XIV, 15; — ar-
 genti auriq; injectæ, H. IV, 53.
 — Stipes congerere, H. V, 5.
 Stœchades, insulæ, H. III, 43.
 Stoica secta, XVI, 32. — Stoici, H.
 III, 81. — Stoicorum arrogantia,
 sectaque, XIV, 57; — placita, H.
 IV, 5; — civitas, O. 31.
 Strabo Acilius, XIV, 18.
 Strabo Seius, *vid.* Seius.
 Stratonicensis, III, 62.
 Stratonicus Venus, III, 63.
 Suardones, Germaniæ populus, G.
 40.
 Sublaqueum, stagnum, XIV, 22.
 Subrius Dexter, H. I, 31.
 Subrius Flavius in Neronem oc-
 cisorus, XV, 49; — Neronem oc-
 cisorus, XV, 50; — inter ipsam
 cognitionem, XV, 58; — imperium
 Senecæ destinat, XV, 65; — pro-
 dicitur, XV, 67.
 Subsignanus miles, H. I, 70; H.
 IV, 33.
 Succinæ, G. 45.

- Salsianae turres. G. 45.
 Salsius Clemens. H. I. 87; — dux
 Otacius Narbonensem provinciam
 aggressus. H. II. 12.
 Salsus Pompeius. H. III. 73.
 C. Suetonius Probianus. Britanniae
 legatus. XV. 29; — Londinium
 pergit. XIV. 33. — aciem contra
 Britannos variis. XIV. 34; — Bri-
 tannos magno praefere vincit. XIV.
 37. — consul. XVI. 14; — dux
 Otacius. H. I. 87. — inter prece-
 ptes. H. I. 90; H. II. 23; — res
 egregias gerit. H. II. 23; — cunctator
 naturae. H. II. 25; — rei mi-
 litaris callidissimus. H. II. 31; —
 Otacium suadet bellum ducere. H.
 II. 31; — necessarius magis defen-
 sionibus quam honestis usus. H.
 II. 60; — proconsul Britanniae. A.
 14; — laetatur. A. 5. — Eius fuga
 post praelium. H. II. 44.
 Saevia. G. 43. — Suaevis finis. G.
 45 — Suevi, II, 63; G. 38, 43.
 45; A. 28; — et Sarmatae coorti,
 H. I. 2; — imminentes, I, 44; —
 pace obstructi, II, 26; — orantes
 auxilium, II, 44; — regem a Druso
 accipiunt, XII, 29; — unde dicti,
 G. 2. — Suevorum ingenui, servi,
 G. 38; — pars Isidi sacrificat, G.
 9. — Suevorum veteres praedae
 apud Marcomannos, II, 62; —
 pars in secretoria Germaniae por-
 rigitur, G. 41.
 Sugambri, II, 26; — excisi, XII,
 39. — Sugambra cohors, IV, 47.
 Suggestus apud signa, in quo aurea
 Galbae statua, H. I, 36.
 Suilius Caesoninus, XI, 36.
 M. Suilius, consul, XII, 25.
 P. Suilius, Germanici quaestor, IV,
 31; — in insulam amovetur, ibid.
 — accusat Asiaticum, XI, 1; —
 Petras equites Romanos, XI, 4; —
 continuus accusandis reis, XI, 5; —
 — damnatur, XIII, 42; — in in-
 sulas Baleares pellitur, XIII, 43.
 Saiones, Germaniae populus, G. 44.
 L. Sulla, II, 55; — Lepida pro-
 vus, III, 22; — dictator, III, 27;
 Mithridatem vincit, III, 62; —
 adjutus a Smyrnenis, IV, 56; — et
 Byzantium, XII, 62; — irridetur a
 Caligula, VI, 46; — judicium sena-
 tum tradidit, XI, 22; — pomerium
 protulit, XII, 23; — cum Mario
 bellavit, XII, 60; — ab oratori-
 bus non immunis, O. 40; — nobi-
 lium severissimus, H. II, 38; —
 Capitolium instaurat, H. III, 72;
 — bis in Urbe conflixit, H. III, 83.
 Sullae dominatio, I, 1. — *Alius*,
 III, 31; — consul, VI, 15.
 Sulla Cornelius, XIII, 23; *vid. et*
Cornelius.
 Sullia Faustus. *vid. Faustus Sulla.*
 Sullanus. centurio, III, 75.
 Sulpicia. scilicet familia, III, 58; —
 nobilitas, H. I, 15.
 Sulpitia Praetextata, Crassi uxor,
 H. IV, 42.
 Sulpicius Camerinus. proconsulare
 imperium in Africa habuerat, XIII,
 52.
 Sulpicius Florus. H. I, 43.
 Sulpicius Quirinus. *vid. Quirinus.*
 Sulpicius Rufus. laedi procurator,
 XI, 35.
 C. Sulpicius, consul, III, 52.
 Sulpiciorum familia, III, 48.
 Sulpitius Asper, XV, 49; — conjurat
 contra Neronem, XV, 50; — jus-
 sam penam subit, XV, 68.
 Sumptuaria lex, III, 52.
 Sunici, German. populus, H. IV, 66.
 Suovetaurilia, VI, 37; H. IV, 53.
 Superior exercitus, Germaniae Su-
 perioris, H. I, 55, 56, 57; H. IV,
 37; — provincia, H. V, 19; —
 ripa Rheni, H. IV, 59; — Germa-
 niae, H. IV, 70.

io, pro reverentia sacro-
 79; H. IV, 83; — opponi-
 ionibus, H. V, 13. — Su-
 ne discors Ægyptus, H. I,
 uperstitio de vaticiniis et
 ia, H. II, 78. — Supersti-
 cti, II, 85. — Supersti-
 I. IV, 81; — externæ, XI,
 agicæ, XII, 59; — sævæ,
 ; — vetustæ, III, 60. —
 tionum persuasio, A. II.
 iones, gratiæ Diis actæ, ob
 civium, II, 32; — ob res
 tas, XIII, 41; — ob occi-
 pite matrem apud omnia
 ia, XIV, 12; — ob Nero-
 em in rempublicam, XIV,
 b natam principi filiam,
 — Supplicatum Vulcano,
 Proserpinæ, post incen-
 sionæ, XV, 44.
 m servile, H. IV, 11; —
 ale, V, 9. *Vid.* Indicem
 n.
 VI, 42.
 . Syri.
 d. Syria.
 n, VI, 1.
 um promontorium, IV, 67.
 bs, II, 61.
 Cornelius, *vid.* Sulla.
 stus, XII, 52.
 a, H. I, 70; H. 2, 17.
 XII, 38.
 , XIII, 49. — Syracusanos
 tas, *ibid.*
 , 60; — salutant solem
 , H. III, 24.
 42; II, 43, 55, 58, 69,
 8, 81, 82, 83; IV, 5; V,
 27, 31, 37; XIII, 22; H.
 i; H. II, 2, 6, 73, 80, 87;
 , 17; H. V, 1, 26; — pro-
 I, 42; XII, 23; XIII, 8;
 — invadenda, XV, 9; —
 ermissa Corbuloni, XIV,

26; — deminutionem tributi orat,
 II, 42. — Syriæ caput Antiochia,
 H. II, 79; — equites, XII, 55; —
 legatus, XI, 10; — legiones, H.
 I, 10, 76; H. II, 6; — præses, VI,
 41; — rector, II, 4; — Atilius
 Rufus, A. 40. — Syriacus exerci-
 tus, H. II, 8.

T.

Tabulæ duodecim, VI, 16; — finis
 æqui juris, III, 27; — nuptiales,
 XI, 30; — plumbeæ, II, 69; —
 publicæ, XIII, 23, 28. *Vid.* Indi-
 cem verborum.

Tabularia, in quibus causæ actæ,
 O. 39.

Tacfarinas bellum in Africa movet,
 II, 52; — a Furio Camillo fundi-
 tur, *ibid.* — bellum renovat, III,
 20; — vincitur, III, 21; — ab
 Apronio pellitur in deserta, *ib.* —
 Africam inquietam habet, III, 32;
 — legatos ad Tiberium mittit, III,
 73; — a Blæso funditur, III, 74;
 — auctus Maurorum auxilii adhuc
 raptat Africam, IV, 23; — a Do-
 labella superatur, IV, 24; —
 ruens in tela occiditur, IV, 25. —
 Tacfarinatis frater, III, 74. —
 Tacfarinatem frumento juvantes,
 IV, 13.

Tacitus, de suis Annalibus, IV, 32,
 33; — divinam opem agnoscit, H.
 IV, 78; — res Domitiani compo-
 suit, XI, 11; H. I, 1; — diversa
 auctorum sub nominibus ipsorum
 tradit, XIII, 20; — prætor, XI,
 11; — quindecimvir, *ibid.* — uxore
 rem ducit, A. 9. — Ejus dubium
 de regimine rerum, VI, 22.

Tactæ de cælo ædes, XIII, 24; —
 regiones, XIV, 12.

Talio Geminus, XIV, 50.

- Tamesa**, Britanniae flumen, XIV, 32. — **Tamesæ** æstuarium, *ibid.*
- Tanais**, amnis, XII, 17.
- Tanfana**, Marsorum templum, I, 51.
- Tantalus**, IV, 56.
- Tarentum**, XIV, 12; H. II, 83; — infrequens, XIV, 27. — **Tarentinum** fœdus, I, 10.
- Tarpeia rupes**, H. III, 71. — **Tarpeium saxum**, VI, 19.
- Tarquinius Priscus** IV, 65; — fundamenta Capitoli jecit, H. III, 72.
- Tarquinius Superbus**, VI, 11; — **Capitolium** exstruit, H. II, 72; — pulsus, III, 27. — **Tarquini exacti**, XI, 22.
- Tarquitius Crescens**, XV, 11.
- Tarquitius Priscus**, XII, 59; — repetundarum damnatur, XIV, 46.
- Tarraciua**, III, 2; H. III, 60, 76, 85; H. IV, 2; — a **Vespasiano** occupatur, H. III, 57; — a **Vitellio** expugnatur, H. III, 77; — **tuta mœnibus sitnque**, H. III, 57; — **municipium**, H. IV, 5. — **Tarracinensis colonia**, I, 78. — **Tarracinenses**, H. IV, 3.
- Tarsa**, dux Thracum, IV, 50.
- Tartarus**, flumen, H. III, 9.
- Tatii sodales**, I, 54.
- T. Tattus**, rex Sabinorum, I, 54; — **Romam** auget, XII, 24. — **Ei sacerdotium a Romulo** sacratum, H. II, 95.
- Tattus Gratianus**, VI, 38.
- Taum**, Britanniae æstuarium, A. 22.
- Taurus**, mons, I, 56; XII, 28.
- Taurannitium regio**, XIV, 24.
- Tauri**, populus, XII, 17.
- Taurina ala**, H. I, 59, 64; — **colonia**, H. II, 66. — **Taurinorum Augusta**, H. II, 66.
- Taurorum litora**, XII, 17.
- Taurus**, III, 72.
- Taurus Antonius**, tribunus prætorii, H. I, 20.
- Taurus Statilius**, II, 1; VI, 11; XII, 59; XIV, 46.
- Taurus mons**, VI, 41; XII, 49; XV, 8. — **Tauri jugum**, XV, 10.
- Q. Tadius**, I, 10.
- Telamon**, III, 62.
- Teleboi**, populus, IV, 67.
- L. Telesinus**, consul, XVI, 14.
- Temnii**, populus, II, 47.
- Templum Æsculapii**, IV, 12; — **Apollinis**, H. III, 65; — **Augusti** apud **Nolam**, IV, 57; — a **Tiberio** structum, VI, 45; — **in Asia**, IV, 55; — **in Tarraconensi colonia**, I, 78; — **et Romæ**, IV, 37; — **Cæsaris**, H. I, 42; — **Cereris**, XV, 53; — **Claudii**, XIII, 31; — **Cœcordiæ**, H. III, 68; — **Dianæ**, IV, 43; — **Fecunditatis**, XV, 23; — **Floræ**, II, 49; — **Fortis Fortunæ**, II, 41; — **Fortunæ**, XV, 35; — **Fortunæ equestris**, III, 71; — **Herculis**, XV, 41; — **Hierosolymitanum**, H. V, 8; — **occupatur ab Elcazaro**, H. V, 12; — a **Pompeio**, H. V, 9; — **cujus fores sponte expansæ**, H. V, 13; — **Jani**, II, 49; — **Jovis**, IV, 57; XIII, 24; — **Jovis Ditis**, H. IV, 83; — **Julii**, H. I, 42; — **Lunæ**, XV, 41; — **Martis Ultoris**, II, 64; III, 18; XIII, 8; — **Matris Deum**, IV, 64; — **Mephitis**, H. III, 33; — **Minervæ**, XIII, 24; — **Neronis**, XV, 74; — **Neronis filiæ**, XV, 23; — **Romæ**, IV, 56; — **Salutis**, XV, 53, 74; — **Saturni**, II, 41; H. I, 27; — **Serapidis**, H. IV, 84; — **Solis**, XV, 74; — **Spei**, II, 49; — **Tanfana**, I, 51; — **Tiberii**, IV, 15, 37, 55, etc. — **urbis Romæ** apud **Smyrnæos**, IV, 56; — **Veneris**, IV, 43; — **Veneris Genetricis**, XVI, 27; — **Veneris Paphiæ**, H. II, 2; — **Veneris Stratoniciadis**, III, 63; — **Ventæ**, XV, 36, 41;

H. I, 43. — Tempa complebantur pessimis servitorum, III, 60.
 Tencteri, Germaniæ populus, H. IV, 77; G. 32, 38; — Anabarios deserunt, XIII, 56; — Civilis socii, H. IV, 21; — legatos ad Agrippinenses mittunt, H. IV, 64. — Eorum situs, *ibid.* — Tenctorum agri, XIII, 56.
 Tenii, populus, III, 63.
 T. Terentius, ob amicitiam Sejani reus, VI, 8; — se defendit, et absoluitur, *ibid.*
 Terentius Evocatus, H. I, 41.
 Terentius Lentinus, XIV, 40.
 Tormestini, Hispaniæ populus, IV, 45. — Tormestini nationis quidam, IV, 45.
 Terra mater, G. 40. — Terræ motus, II, 47; IV, 13; — Romæ, XII, 43; — Apamiæ, XII, 58; — in Campania, XV, 22. — Terræ tremor, XIV, 27. — Terræ rariores, causa tempestatum, A. 10.
 Terracina, *vid.* Tarracina.
 Tertiadecimani, H. II, 67. — Tertiadecima legio, I, 37; — *vid.* et Legio XIII.
 Tertiani, XIII, 38; H. III, 24; H. V, 1; — *vid.* et Legio III.
 Tertius Julianus, *vid.* Julianus Tertius.
 Tertullinus Vulcatus, H. IV, 9.
 Tesserarum speculatorum, H. I, 25.
 Testamentum Acerroniæ, XIV, 6; — Agrippæ, A. 43; — Anticii, XVI, 14; — Augusti, I, 8; — Claudii haud recitatum, XII, 69; — Junia, III, 76; — Liviae, V, 1; — diu irritum, Pisonis paupertate firmum, H. I, 48; — T. Vinii magnitudine opum irritum, *ibid.* — Germanis nullum, G. 20. — Testamentum obsignare, XV, 54; XVI, 14. — Testamenta Othonianorum rata, H. II, 60.

Testudo, H. IV, 23; — densa, H. III, 27; — disjecta, fluitans, H. III, 27; — facta, XII, 35; — iterata, H. III, 28. — In testudinem conglobari, XIII, 39; — glomerari, H. III, 31. — Testudinem admovere, H. III, 84.
 Tetrarchæ, XV, 25.
 Teucer, III, 62.
 Teutoburgiensis saltus, I, 60.
 Teutoni, populus, H. IV, 73.
 Thala, Africa præsidium, III, 21.
 Thamiras, Cilix, H. II, 3.
 Theatralis lascivia, XI, 13; — licentia, XIII, 24. — Theatrales artes, XIV, 21; — operæ, I, 16.
 Theatrum Marcelli, III, 64; — Neapolitanorum, XV, 33; — Pompeii igne fortuito haustum, III, 72; — quomodo olim fuerit, XIV, 20. — Ejus scena a Tiberio structa, VI, 45; — magnitudo populi in eo, XIII, 54; — Pompeianum, VI, 45; — vitio ipsi verum, XIV, 20. — Theatri licentia, I, 77. — In theatro consultant Antiochenses, H. II, 80. — Theatris emolliti milites, H. III, 2.
 Thebæ, urbs Ægypti, II, 60.
 Theophanes, VI, 18.
 Theophilus, II, 55.
 Thermæus sinus, V, 10.
 Thermus Minucius, XVI, 20.
 Thermus Minutius, VI, 7.
 Thesens, IV, 56.
 Thessali, populus, VI, 34.
 Thraces, II, 64; — Romanis militant, IV, 48; H. I, 68. — Thracum gentes, IV, 46. — Thracia, II, 66, 67; III, 38; IV, 5; VI, 10; H. I, 5, 11. — Thraciæ rex, II, 64. — Thracium bellum, XII, 63. — Thraciæ urbes, II, 54.
 Thrasea Pætus, XIII, 49; — quum in Agrippinam statureretur, senatu exit, XIV, 12; XVI, 21; — omni-

nem occasionem ad bonum publicum vertit, XV, 20; — prohibetur aspectu principis, XV, 23; — occursum Neronis, XVI, 24; — Patavio oriundus, XVI, 21; — accusatus, XVI, 22; — codicillos ad Neronem componit, XVI, 24; — accepto mortis arbitrio, XVI, 33; — venas secat, XVI, 35; — ad exemplar veræ gloriæ lectus, H. II, 91; — Vespasiani amicus, H. IV, 7; — laudatus Aruleno Rustico, A. 2. — Ejus sententia super Antistio, XIV, 48; — firmitudo animi, XIV, 49; — laus insignis, XVI, 21; — libertas, H. IV, 5.

Thrasyllus, VI, 20. — Ejus filius, VI, 22.

Thubuscum, Africæ oppidum, IV, 24.

Thule insula, A. 10.

Thura, G. 45.

Thurii, XIV, 21. — A Thuriiis accita equorum certamina, ibid.

Thyestes, O. 3.

Tiberiana domus, H. I, 27.

Tiberinus amnis, H. I, 86. — Tiberina ostia, XV, 42.

Tiberiolus meus, VI, 5.

Tiberis, I, 76. — Tiberis inundatio, H. I, 86. — Ob moderandæ Tiberis exundationes actum in senatu, I, 79. — In Tiberim tracta corpora, VI, 19; — jactum frumentum, XV, 18.

Tiberius Nero, Cæsaris pater, I, 10; V, 1; VI, 51.

Tiberius Cæsar, I, 1; H. I, 16; — imperator appellatur ab Augusto, I, 3; — matris literis ad ægrotantem Augustum accitus, I, 5; — rerum potitur, ibid. — Germanicum timet oditque, I, 7, 52; — Augusti heres, I, 8; — obscurus in dicendo, I, 11; — non omittit caput rerum, I, 47; — simulat

iter ad exercitus, ibid. — Jolim uxorem necat, I, 53, — sodales Augustales, I, 54; — tus ex Germania discedit, I, — cuncta Germanici iudicium trahit, I, 62; — Agrippinam I, 69; — in acta sua juraret, I, 72; — Patris patriæ recusat, ibid. — legem majorem reducit, I, 72; — senatori subsidium subvenit, I, 75; — simulacris senatui præbebat, I, — continuat imperia, I, 80; — vincias quibusdam mandavit egredi urbe non erat passus, 80; — imperator salutator Italia, II, 18; — novies ab Africa in Germaniam missus, plurimum quam vi perfecit, II, — Urgulanæ adfuturus apud prætorium tribunal, II, 34; — nominis Germanici, trecentos plebi seque viritum dedit, II, 42; — Creticum Silanum demoverit, 43; — ut proprium et sui salutem Drusum fovebat, ibid. — Djuvenem, urbano luxu lascivum, melius in castris habetur, II, 44; — Maroboduum decem legionibus petiit, II, — duodecim celebres Asiæ urbium lapsas nocturno motu terræ, II, 47; — hereditates nisi a se rum non adiit, II, 48; — ut tam innocentium paupertate vavit, ita prodigos et obfregentes movit senatu, ibidem probros sermonibus illusit, 50; — tertium consul, II, 5 etiam fortuita ad gloriam venit, II, 84; — dominus dici non timet, II, 87; — spernendis rum validus, III, 10; — firmus in sum pecuniam, III, 18; — tum consul, III, 31; — in Cniam concessit, ibid. — mis

senatum literis motam rursus Africam incursu Tacfarinatis docuit, III, 32; — patres castigat, quod cuncta curarum ad principem rejicerent, III, 35; — animi firmitudinem ostentat, III, 44; IV, 8; — interjecta temporis non mitigabatur, III, 51; VI, 38; — antiquæ parcimonis princeps, III, 52; — tribunicie potestatis socius Augusto, III, 56; — summus pontifex, III, 59; — id Blaso tribuit ut imperator a legionibus saluaretur, III, 74; — omissus in testamento Junie, III, 76; — variis artibus Sejani devinctus, IV, 1; — occultus, IV, 1, 52; — in deterius mutatur, IV, 6; — constans in morte Drusi, IV, 8; — eum laudat pro rostris, IV, 12; — nunquam domi Germanici mitis, IV, 17; — sperendis honoribus validus, IV, 37; — omnia facta dictaque Augusti vice legis observat, *ibid.* — ambitiosus in posteros, IV, 38; VI, 46; — in Campaniam proficiscitur, IV, 57; — ejus habitus in senectute, *ibid.* — imperium Livie artibus adsecutus, *ibid.* — in insulam Capreas se abdit, IV, 67; — dissimulationem diligit, IV, 71; — ludibria seriis permiscere solitus, VI, 2; — debitoribus subvenit, VI, 17; — Galbæ præ sagit imperium, VI, 20; — Chaldaeorum artem calluit, VI, 20; — callidus et tegendis sceleribus obscurus, VI, 24; — contemptor suæ infamie, VI, 38; — ambitionis, VI, 45; — non omisit incepta, VI, 32; — futurorum providus, VI, 46; — vestim aggestu necatur, VI, 50; — Germanos haud impune percult, G. 37; — Juliae gentis sacerdotium Augustale sacrat, H. II, 95; — Augusti consi-

lia pro præceptis habet, A. 13; — annis xxxiii imperat, O. 17. — Tiberii vita et mores, II, 4; VI, 51; — liberalitas, II, 48; — parcimonia, III, 52; — sævitia in Druso nepote, VI, 23, 24; — dominatio violentior mortua matre, V, 3; — literæ et mandata in Germanicum, III, 16; — super luxu civitatis, III, 53; — curia egredientis verba, III, 65; — templum Smyrnæ, IV, 56; — victoriis triumphique, I, 34; — periculum in specu, IV, 59; — munificentia, II, 48; IV, 64; VI, 45; — effigies cunctis circumflagentibus incolomis, IV, 64; — et Sejani effigies circum aram Amicitie, IV, 74; — libidines, VI, 1; — literæ ad senatum, VI, 6; — calliditas, XI, 3; — eloquentia, XIII, 3; — cautionsima senectus, H. II, 76. — Tiberi non fas infringere dicta divi Augusti, I, 77; — læta mors Germanici, III, 2; — templum decretum, IV, 15; — aliud in Hispania Ulteriore, IV, 37; — sua ipsi flagitia in supplicium verterrant, VI, 6. — Quanto rarior apud Tiberium popularitas, tanto lætioribus accepta, III, 69. — Sub Tiberio pacis adversa, H. I, 89. — Sub Tiberio principe, legio in Africa auxiliaque tutandis imperiis finibus proconsuli parebant, H. IV, 48.

Tiberius, Drusi filius, VI, 46.

Tiberius Alexander, eques Romanus, XV, 28; — Ægypti præfectus, H. I, 11; — in Vespasianum pronus, H. II, 74; — sacramento Vespasiani legiones adigit, H. II, 79.

Tiburs, VI, 27. — Tiburtum fines, XIV, 22.

Ticinum, oppidum, III, 5; H. II, 17, 27, 30, 68, 88.

- Tigellinus Sofonius**, XIV, 48; — praefectus praetorii, XIV, 51; — validus apud Neronem, XIV, 50, 57; XV, 50; — malis tantum artibus pollet, XIV, 57; — celeberrimas epulas parat, XV, 37; — Fenium Rufum criminatur, XV, 50; — conjuratos saeviter percuntatur, XV, 58; — triumphale deus obtinet, XV, 72; — Antei testamentum obsignari jubet, XVI, 14; — hereditatum captator, XVI, 17, 19; — mori adigitur, H. I, 72; — ejus proximus Marvius Pudens, H. I, 24; — in eum ancillae Octaviae dictum, XIV, 60.
- Tigranes**, Armeniae rex, II, 3; — supplicio adficitur, VI, 40.
- Tigranes**, Cappadox, Armeniae rex, XIV, 26; — alienigena a Parthis vocatur, XV, 1; — Adiabenos vastat, *ibid.*
- Tigranocerta**, urbs Armeniae, a Parthis occupantur, XII, 50; — deduntur Corbuloni, XIV, 24; — occupantur a Tigrae, XV, 4; — urbs valida, *ibid.* — Tigranocerta omittit Moneses jussus, XV, 5. — Ad occupanda Tigranocerta terrore utendum, XIV, 23. — Tigranocertis recipendis, XV, 8. — A Tigranocertis exercitus Romanus deductus, XV, 6. — A Tigranocerta Nisibis distans, XV, 5.
- Tigris**, VI, 37; — annis Armeniae, XII, 13.
- Timarchus**, XV, 20.
- Timotheus**, Atheniensis, H. IV, 83.
- Tingitana**, Mauritaniae provincia, H. II, 58, 59.
- Tiridates**, VI, 32; — stimulatus a Vitellio, VI, 37; — aliquot Parthorum oppida recipit, VI, 41; — regius honoribus extollitur, VI, 42; — rem Seleucensem populo permittit, *ibid.* — insigni regie evincitur, *ibid.* — ignavus ad pericula, VI, 44.
- Tiridates**, Vologesis frater, XII, 50; XV, 14; — ab eo Armeniae rex factus, XIII, 34; — cum bello infensat, XIII, 37; — de colloquio cum Corbulone agit, XIII, 38; — obsidentem Artaxata Corbulonem frustra aggreditur, XIII, 40; — ex Armenia fugatur, XIV, 26; XV, 1; — a fratre didemate evincitur, XV, 2; — exspectatur a Vologese, XV, 14; — sacerdos, XV, 24; — legatus ad Corbulonem mittit, XV, 27; — cum Corbulone colloquitur, XV, 28; — Romam venit, XVI, 28.
- Tiro**, libertus Ciceronis, O. 17.
- Tiro Apinius**, H. III, 57, 76.
- Titianus Salvius**, frater Othonis, *vid.* Salvius.
- Titidius Labeo**, II, 85.
- Titii sodales**, I, 54.
- Titius Julianus**, H. I, 79.
- Titius Proculus**, XI, 35.
- Titus Sabinus**, *vid.* Sabinus Titius.
- Titus Ampius Flavianus**, Pannoniae legatus, H. II, 86; — natura ac senecta cunctatur, H. III, 4; — militibus invisus, H. III, 10; — victus ac discrimini exemptus, *ibid.* — arma in Pannonia movet, H. V, 26.
- Titus**, Vespasiani filius, H. I, 1; — ad Galbam mittitur, H. I, 10; — H. II, 1; — regreditur, H. II, 2; — Berenicem amat, *ibid.* — Veneris templum adit, *ibid.* — Vespasianum Mucianumque conciliat, H. II, 5; — consiliorum inter eos nuntius, H. II, 79; — bello Judaico praenipitur, H. II, 82; H. IV, 51; H. V, 1; — consul, H. IV, 3; — consulatum absens imit, H. IV, 38; — validissima exerci-

SEU NOMINUM ET RERUM. 99

sei traditur, H. IV, 51; —
fratre deprecatur, H. IV,
castra ante Hierosolyma po-
V, 1, 10, 11; — aggeribus
ne certare statuit, H. V, 13.
ingenium capax fortunæ,
1; — mitis natura, H. IV,
comitas erga milites, H.

, urbs Asiæ, II, 47.
ritannis gestari cœpta, A.
hirta, O. 26; — picta, IV,
virilis maturata, XII, 41.
1, H. III, 70. — Togata
, H. I, 38. — Togati, A. 9;
- Togatorum globus, in ob-
Curæ, XVI, 27.
18, Gallus, VI, 2.
um, Germaniæ oppidum,
79.

18, O. 21.
us sinus, V, 10.
ta Junia, Silani uxor, III, 69.
ti ob scelera interfecti, XVI,
de et in Junius.
tus Silanus Junius, XV, 35;
Silani patruus, XVI, 8.

ti equites, III, 2.
us, *vid.* Galerius Trachalus.
lus Piso, XV, 65.
18, princeps, A. 44. — Ejus
A. 3; — consulatus alter, G.
imperium a Tacito senectuti
um, H. I, 1.

us maris, XV, 34. — Tra-
na Galliam Sugambri, XII,
Trajectæ in continentem na-
I, 78.

21, populus, IV, 55.
lpinæ gentes, H. IV, 54.
igarum pœna apud Germa-
12. — Transfugit classis,
, 13; H. IV, 16.

adana Italia, H. II, 32; —
H. I, 70. — Transpadani,
4.

Transrhenanus populus, IV, 72.
— Transrhenana gens, H. IV, 15.
— Transrhenani, H. IV, 23, 28;
H. V, 16; — natandi peritissimi,
H. II, 17. — Transrhenanorum
terrore fractæ populi Romani vires
obteruntur, H. IV, 76. — Trans-
rhenanæ gentes, Germanicæ, H.
IV, 63, 73.

Trapezus, Asiæ civitas, XIII, 39;
— Trapezuntem subitus irrupit
Anicetus, H. III, 47.

Traululus Mantonus, eques, XI, 36.
Trebellienus Rufus, II, 67; —
Thracum regum tutor, III, 38;
— mortem sumit, VI, 39.

M. Trebellius, legatus, VI, 41.
Trebellius Maximus, XIV, 46; —
Britanniæ præses, H. I, 60; A.
16; — Britannia profugerat ob
iracundiam militum, H. II, 65.

Trebonius Garucianus, H. I, 7.

Trevir, pro Treveris, H. III, 35;
— ab una ala profligatus, III, 46.
— Treveri, I, 41; — circa adfec-
tationem Germanicæ originis ultro
ambitiosi, G. 28; — rebellant, III,
40; — percussi a Galba, H. I, 53;
— vastantur a Civile, H. IV, 28;
— pro Romanis contra Germanos,
H. IV, 37; — contemnuntur a Vo-
cula, H. IV, 57; — socii Civilis,
H. IV, 66; — motu Vindicis cum
Verginio, H. IV, 69; — vaciuntur
a Sext. Felice, H. IV, 70; — a
Ceriale, H. IV, 71; H. V, 24; —
benevolentia non continentur, H.
IV, 76. — Treveri, pro oppido aut
ditione Treverorum, H. IV, 70.

— Ala Treveris conscripta, III,
42. — Treverorum ala, H. II, 14;
— pulsa, H. II, 28; — auxilia, H.
IV, 18; — colonia, H. IV, 62, 72;
— equites, H. IV, 18; — senato-
res, I, 13; — ad Germanos trans-
eunt, H. V, 19. — Trevericus tu-

- multus, III, 42. — Trevericum prælium, H. V, 17.
- Triaria, L. Vitellii uxor, H. II, 63; — cincta gladio, H. III, 77. — Triariæ licentia, H. II, 64; — superbia ac sævitia, H. III, 77.
- Triboci, Germaniæ populus, Rheni ripam colunt, G. 28; — ad Romanos deficiunt, H. IV, 70.
- Tribunal, suggestus, I, 18, 25, 27, 39, 61; XI, 35; — sedem curulem sustinebat, XV, 29; — Blæsi, I, 22; — consulum, XVI, 30; — Cæsaris Germanici, II, 57; — prætoris, II, 34. — Tribunalia consulum, XII, 4. — Tribunalis cornu, I, 75.
- Tribunatus plebis, XIV, 48; A. 46.
- Tribunitia intercessio, XIV, 40; — potestas, I, 3, 7, 9, 10; III, 57; H. I, 47; — summi fastigii vocabulum, III, 56; — continuata Augusto, I, 9; — decreta Othoni, H. I, 47. — Tribunitiæ potestatis jure intercedere relationi, I, 13. — Tribunitia rogatio, VI, 16. — Tribunitium jus, I, 2. — Tribunitii viatores, XVI, 12.
- Tribunus plebei, I, 77; VI, 12, 47; — intercessit rogationi consulum, H. IV, 9. — Tribuni plebei, I, 15; — turbulenti, H. II, 38; — in auxilium sprætæ potestatis a Vitellio advocati, H. II, 91. — Tribunis reddita licentia plebem agitandi, III, 27.
- Tribunatus militum titulus, A. 5. — Tribunatus plur., H. IV, 39.
- Tribunus cohortis, H. III, 85; — prætoris, I, 77; III, 14; XIII, 15; — urbanæ, VI, 9. — Tribunus custodiæ adpositus, I, 6. — Tribuni, I, 66; — cohortium, H. II, 41; H. III, 68; — exauctorati, H. I, 20; — pauci in legione, I, 17; — severi, II, 55; — turbu-
- lenti, H. II, 38; — extrusi, I, 23; — a Germanis ad aras mactati, I, 61.
- Tribuni militum consulari potestate, I, 1.
- Tribus, O. 39. — Tribuum studia, I, 15. — Vocari tribus jubet, H. III, 58.
- Tributi exactio, rebellionis causa, IV, 7. — Tributa inter pœnas servientium, A. 32; — infracta Germanis hostiles spiritus induunt, H. IV, 57. — Tributorum deminutio, II, 56; — continuatio seditiosis causa, III, 40; — necessitas, H. IV, 74. — Tributa renuunt Galliæ, H. IV, 26; — pati non est Germanorum, G. 43.
- Trierarchus, XIV, 8; — navium, H. II, 16. — Trierarchi, H. II, 9; H. III, 12.
- Trimetus, insula, IV, 71.
- Trinobantes, Britanniaæ populus, XIV, 31; A. 31.
- Trio Fulcinus, accusator, II, 28, 30; — Pisonem apud consules postulat, III, 10; — a Tiberio monetur, III, 19; — consul, V, 1; — facilis capessendis inimicitis, V, 11. — Trioni dilatio exitiæ quesita, VI, 4; — metu se ipse necat, VI, 38.
- Trivia, III, 62.
- Triumphalis, qui triumphavit, III, 56; — senex, H. IV, 8. — Triumphalis honos, XII, 28; — porta, I, 8; — vestis ludum edentibus, I, 15; XII, 41; — in pompa, XIII, 8. — Triumphale decus, VI, 10, 39; XV, 72. — Triumphales, III, 30; — avi, XIV, 1; — imagines, laureatæ, in foro statutz, XV, 72. — Triumphalia, scil. ornamenta et insignia, decreta A. Cæcina, I, 72; — L. Apronio, ibid. — C. Silio, ibid. et IV, 18;

amillo, II, 52; — Junio Basso, II, 72; — Lentulo, IV, 44; — Domitio, *ibid.* — Poppæo Sabino, V, 46; VI, 39; — Corbuloni, XI, 20; — Curtio Rufo, *ibid.* — L. Sino, XII, 3; — Pomponio, XII, 8; — Ostorio, XII, 38; — Petronio Turpiliano, XV, 72; — Cocceio Nervæ, *ibid.* — Tigellino, *ibid.* — M. Aponio, H. I, 79; — Pespasiano, H. II, 78; — Muciano, de bello civili, sed alio præextu, H. IV, 4; — Agricolæ, A. 20; — Sulpicio Quirinio, III, 48; — parta, IV, 18; — pervulgata, III, 53; — negantur petenti Dabellæ; IV, 26. — Triumphalium assigne, XII, 3; — vestis, XII, 41. Triumphalia tribuere, XI, 20. — Triumphalia insignia, I, 72; II, 52; ornamenta, A. 40, 44. — Triumphus manente bello, I, 55; — Germanici, II, 41; — L. Mummii, XIV, 21; — Domitiani falsus e Germania, A. 39; — decretus, I, 55; II, 26; — navalis de Pœnis, II, 49. — Triumphii insignia, III, 48, 72; XII, 38. — Triumphii congesti, I, 4; — recepti, spretii, III, 47; — de populis regnisque integris acquiruntur, XII, 20. — Triumvir, I, 2. — Triumviri, V, 1; A. 2; *scil.* reipublicæ constituendæ; alii fuerunt triumviri capitales, unde triumvirale supplicium, V, 9. — Trogus Saufellus, I, 35. — Troja, XII, 58; — parens urbis Romæ, IV, 55. — Trojæ ludicrum, XI, 11. — Trojanus Antenor, XVI, 21. — Trojanum excidium, XV, 39. — Trojanis temporibus, XI, 14. — Tropæa: de quo sistebantur, XV, 18. — In tropæorum modum, II, 18.

Trosobores, Clitarum dux, XII, 55; — interfectus, XII, 55. — Trutulensis, portus Britannicæ, A. 38. — Tubantes, XIII, 55, 56; — Germani, I, 51. — Tubero Seius, legatus, II, 20; — majestatis falso accusatur, IV, 29. — Tuberones, ingrata reipublicæ nomina, XVI, 22. — Tuberonum familia, XII, 1. — Tudri, nobile genus, G. 42. — Tugurinus Julius, eques Romanus, XV, 50. — Tuisco, Germanorum Deus, G. 2. — Tullinus Vulcatus, XVI, 8. — Serv. Tullius, *vid.* Servius. — Tullius Flavianus, H. III, 79. — Tullius Senecio, *vid.* Senecio Tullius. — Tullius Valentinus, H. IV, 68; — concionibus potens, H. IV, 69; — cuncta in turbas conversurus, H. IV, 70; — invaditur a Ceriale, H. IV, 71; — captus, *ibid.* — Damatur, H. IV, 85. — Tullus, rex, III, 26; — Hostilius, VI, 11. — Ejus leges, XII, 8. — Tumulus Varianarum legionum, I, 62; — disjicitur a Germanis, II, 7; — Caesarum, III, 9; — Juliorum, XVI, 6; — Octavio- rum, IV, 44. — Ante tumulum Patrobii, interfectoris ejus caput laceratum, H. I, 49. — Tumulo Agrippinæ plangentis auditi, XIV, 10. — Tungri, H. IV, 55; — in exercitu Vitellii, H. II, 14; — pugnant cum Civile, H. IV, 66; — Romanis deduntur, H. IV, 79; — primi Germanorum Rhenum transgressi, G. 2. — Tungrorum cohors signa ad Civilem transtulit, H. IV, 16. — Tungrorum cohortes, H. II, 14; — Romanis sub Agricola militant,

- A. 36. — Tungræ cohortes, H. II, 15.
- Turbo ventorum, XVI, 13.
- Turesis, dux Thracum, IV, 50.
- Turma, de numero equitum, G. 7. — Turmæ, XII, 56; — catervæ, XIV, 34; — equitum, H. II, 14; A. 36; — Treverorum, H. II, 14; — hostiles, XV, 9; — sociales, IV, 73.
- Turonius, *singul. pro plur.*, Galliæ populus, III, 46. — Turonii rebellant, III, 41.
- Turpilianus Petronius, *vid.* Petronius Turpilianus.
- Turpio Ambivius, O. 20.
- C. Turranus, I, 7; — rei frumentariæ præfectus, XI, 31.
- Turulus Cerialis, primipilaris, H. II, 22.
- Tusculum, XI, 24. — Tusculanus ager, XIV, 3.
- Tuscus Cæcina, H. III, 38.
- Tusci, XI, 24. — A Tuscis acciti histriones, XI, 24.
- Tuscus, vicus, IV, 65.
- Tutor Julius, *vid.* Julius.
- Tyrrhenus, Atye rege genitus, IV, 55.
- Tyrus, XVI, 1.
- U.
- Ubia, mulier, H. V, 22.
- Ubbi, I, 31; H. IV, 18, 55; — vastantur a Civili, H. IV, 28; — Romanorum nomine Agrippinenses vocati, H. IV, 28, 63; — nomine conditoris, G. 28; — Agrippinæ, XII, 27; — Civilis socii, H. IV, 77; — Germani, G. 28; — prædas e Germania petunt, H. IV, 28; — contusi, *ibid.* — recepti, H. V, 24. — Ubiorum ara, I, 39, 57; — auxilia, H. IV, 18; — civitas, I, 37, 71; — oppidum, I, 36; XII, 27.
- Ulixis in Germania momimenta, G. 3; O. 16.
- Ultionis, ara, III, 18.
- Ultor Mars, III, 18.
- Umbria, IV, 5; H. III, 41, 52. — Umbriæ plana, H. III, 42.
- Umbricius, haruspex, H. I, 27.
- C. Ummidius Quadratus, Syriæ præses, XII, 45; — an Mithridatæ ulcisceretur consultat, XII, 48; — Judæos punit, XII, 54; — diaconi Corbuloni, XIII, 9; — moritur, XIV, 26.
- Unciarium fenus, VI, 16.
- Unsingis, amnis, I, 70.
- Urbanus luxus, II, 44; — miles, H. I, 4, 5; — raro in aciem deductus, H. I, 89. — Urbana cohors, H. III, 57; — plebes imbellis, III, 40. — Urbanae cohortes, IV, 5.
- Urbicus Pompeius, XI, 35.
- Urbinia, O. 38.
- Urbinum, oppidum, H. III, 62.
- Urbs pro Roma, II, 2; III, 71; IV, 9; H. I, 62; H. III, 48, 80; H. IV, 58; — flagrat, XV, 39; — iniqua auctionibus, H. I, 20; — lustrata, H. I, 87; — vastata incendiis, H. I, 2; — ornatu magnifico, I, 9; — a Gallis capta, XV, 41; H. IV, 54. — Urbis Dii, III, 59; — illecebræ, IV, 2; — pomerium, XII, 24; — sepultæ ruinæ, H. III, 35; — vitia, O. 29. — Urbe tota pro domo usus Nero, XV, 37.
- Urgulania, Augustæ percara, II, 34; — in jus vocata, *ibid.* — in jus a Pisone trahitur, IV, 21; — pugionem nepoti mittit, IV, 22. — Urgulanæ potentia nimia, II, 34.
- Uri, boves silvestres, IV, 72.
- Usipetes, I, 51; — qui et Usippü, XIII, 55, 56; — Mogontiacum obsident, H. IV, 37; — Germani, G. 32; — Romanos relinquunt, A. 32.

SEU NOMINUM ET RERUM. 105

s Uspiorum memorabile
 A. 28.
 bs, XII, 16. — Uspensium
 n, XII, 17.
 d semuncias redacta, VI,
 census in usuras extendere,
 — sine usuris, VI, 17.
 roni abducta, I, 10; —
 is dubiisque socia, XII, 5;
 n adversarum secundarum-
 sors, III, 34; — iudicio
 ermissa, XIII, 32; — L.
 gladio cincta, H. III, 77;
 es magistratuum provincia-
 I, 33; — exsulum comites,
 ; H. I, 3.

V.

es militares, I, 17; — ex
 utæ, H. I, 46, 52. — Va-
 m pretia, I, 35.
 . V, 20; — oppugnatur a
 H. V, 21.
 fluvius, II, 6; H. V, 26.
 vid. Fabius Valens.
 Donatius, centurio, H. I,
 occiditur, H. I, 59.
 Manlius, legionis legatus,
 ; H. I, 64.
 Vectius, vid. Vectius.
 us, vid. Tullius Valentinus.
 rius, consul, III, 2.
 Asiaticus, bis consul, XI,
 Viennæ genitus, ibid. — a
 ina pervertitur, XI, 2; —
 accusante, XI, 2; XII, 43;
 s exsolvit, XI, 3.
 Asiaticus, Belgicæ legatus,
 3; — Vitellii gener, ibid. —
 designatus, H. IV, 4, 6.
 Capito ab exsilio restitui-
 V, 12.
 Corvus, I, 9.
 Fabianus, XIV, 40.

Valerius Festus, legatus, H. II, 98;
 — legionem in Africa regebat, H.
 IV, 49; — affinitate Vitellii anxius,
 ibid. — equites in eadem Pisonis
 mittit, H. IV, 50.
 Valerius Marinus, H. II, 71.
 Valerius Messalla, I, 8.
 Valerius Messalla, consul, XIII, 34.
 Valerius Messallinus, III, 18. —
 Ejus sententia de uxoribus magis-
 tratuum, III, 34.
 Valerius Naso, IV, 56.
 Valerius Paullinus, H. III, 42.
 Valerius Ponticus, XIV, 41.
 Valerius Potitus, XI, 22.
 Vallis Vaticana, XIV, 14.
 Vandali, Germaniæ populus, G. 2.
 Vangio, XII, 29; — Suevorum rex,
 XII, 30.
 Vangiones, Germaniæ populus, XII,
 27; — ad Romanos deficiunt, H.
 IV, 70; — Germani, G. 28.
 Vannius, II, 63; — Suevorum rex,
 XII, 29.
 Vardanes, Vologesis filius, XIII, 7.
 Varianus exercitus, II, 15. — Va-
 riana clades, I, 10, 57; — ejus
 species et descriptio, I, 61; — ea
 clade capti, quadragesimo post
 anno liberati, XII, 27. — Varianae
 legiones, II, 7, 25.
 Varilia Apuleia, II, 50.
 Varini, Germaniæ populus, G. 40.
 Varius, poeta, O. 12.
 Varius Crispinus, H. I, 80.
 Varius Ligur, Aquiliæ adulter, IV,
 42; — accusatores pecunia corrup-
 pit, VI, 30.
 Varius Lusius, consularis, XIII, 32.
 Varro Cingonius, XIV, 45; — con-
 sul designatus, H. I, 6; — occisus,
 H. I, 37.
 Varro Licinius, I, 10.
 Varro Terentius, O. 23.
 Varro Vibidius senatu movetur, II,
 48.

- Varro Visellius**, *vid.* Visellius.
Varus Alphennus, *vid.* Alphennus.
Varus Arrius, *vid.* Arrius.
Varus Plancius, H. II, 63.
Varus Quinctilius, cæsus a Germanis, G. 37; *vid.* Quinctilius.
Vasaces, præfectus equitum Parthorum, XV, 14.
Vasconum cohortes, H. IV, 33.
Vaticana vallis, XIV, 14. — Vaticanani infamia loca, H. II, 93.
Vatinius, scurra, XV, 34; — gladiatores edit, *ibid.* — Ejus rapinæ, H. I, 37.
P. Vatinius, accusatus, O. 25, 34; — concursu totius civitatis, O. 39.
Vectigal mancipiorum venalium, XIII, 31. — Vectigalium societates, III, 50. — Vectigalibus publicis viri consulares impositi, XV, 18. — Vectigalia omnia omittere dubitat Nero, XIII, 50. — Vectigales pecuniæ, IV, 6.
Vectius Valens, XI, 30, 31; — supplicio afficitur, XI, 35.
Vedius Aquila, legionis legatus, H. II, 44; — Patavium venit, H. III, 7.
Vedius Pollio, I, 10; — præpotens, XII, 60.
Veianus Niger, XV, 67.
Veiento Fabricius, XIV, 50.
Velabrum, H. I, 27; H. III, 74.
Velamenta, H. III, 31; — et infulas præferre, H. I, 66.
Veleda, virgo fœdica, H. IV, 61; — apud Germanos Numinis loco habita, G. 8. — Prætoriam triremem donum Velledæ traxere, H. V, 22. — Veledam Romani hortantur ad pacem, H. V, 24. — Ad Veledam legati missi cum donis, H. IV, 65. — Coram adire alloquique Veledam negatum, *ibid.*
Velinus lacus, I, 79.
P. Velleius, III, 39.
Vellocatus, H. III, 45.
Vena argenti, XI, 20; — auri, G. 5.
Venedi, Sarmatiæ populus, G. 46.
Venum Senecæ paratum, XV, 45; — quo Athenienses damnatos perimunt, XV, 64. — Venenum haurire, XVI, 14; — sumit Boudicca, XIV, 37. — Veneno necatur Claudius, XII, 67; — Junius Silanus, XIII, 1; — Britannicus, XIII, 16.
Veneti, populus, XI, 23.
Venetus Paulus, XV, 50.
P. Ventidius, H. V, 9; — Pacorum occidit, G. 37.
Ventidius Cumanns, XII, 54.
Ventorum turbo in Campania, XVI, 13.
Venus, III, 62; — concepta mari, H. II, 3; — Amathusia, III, 62; — Erycina, IV, 43; — Genetrix, XVI, 27; — Paphia, III, 62. — Ejus simulacrum, H. II, 3; — templum, H. II, 2; — Stratonice, III, 63. — Veneris æra, IV, 43. — Venus juvenum sedit, G. 20.
Venusius, Britannorum dux, XII, 40; — Britannos ad rebellionem concitat, H. III, 45. — Regnum ei relictum, *ibid.*
Verania, Pisonis Liciniani uxor, H. I, 47.
Q. Veranius, Cappadociæ legatus, II, 56; — accusationem contra Pisonem instruit, II, 74; — Trion non concessit, III, 10, 13, 17; — ob vindictam Germanici sacerdotio auctus, III, 19; — consul, XII, 5; — legatus Britannicæ, intra annum extinctus, XIV, 29; A. 14.
Verax, Civilis sorore genitus, H. V, 20.
Vercellæ, oppidum, O. 8; — Transpadanæ regionis municipium, H. I, 70.
Vergilio Atilius, H. I, 41.

Verginius Capito, H. III, 77. — Ejus servus, *ibid.* — patibulo adfixus, H. IV, 3.

Verginius Rufus, consul, XV, 23; — Vindioem visit, H. IV, 17; — Germaniæ Inferioris legatus, H. I, 8; — abductus a Galba per simulationem amicitiae, H. I, 8; — Illyrici exercitus legationibus aditus, H. I, 9; — ejus cunctatio detecta Galbæ per Fabium Valentem, H. I, 52; — consul ab Othone destinatur, H. I, 77; — obsidetur a suis militibus, H. II, 49; — furtim ab iis digreditur, H. II, 51; — epulatur apud Vitellium, H. II, 68; — sæpissime seditionibus infestatus, H. II, 68. — Ejus servus ut percussor Vitellii insimulatur, H. II, 68.

Verginius Rufus, rhetor, Urbe pulsus, XV, 71.

Verona, civitas, H. II, 23; H. III, 10, 50, 52; — a Flavianis sedes bello lecta, H. III, 8. — Veronenses, *ib.* Verres, O. 37. — In Verrem libri, O. 20. — Verrinum jus, O. 23.

Verritus, Frisiorum dux, XIII, 54. Versura vetita, VI, 16.

Verulamium, Britanniae municipium, XIV, 33.

Verulana Gracilia, H. III, 69.

Verulanus Severus, XIV, 26; — in subsidium Tigrani mittitur, XV, 3.

Verus Atilius, H. III, 22.

Vesularius Flaccus, II, 28; — necatur, VI, 10.

Vespasianus Flavius, H. I, 1, 10; H. II, 78, 81, 82, 84, 85; H. III, 3, 13; H. IV, 7, 32, 36, 42, 49, 74, 81; — adstricti moris auctor, III, 55; — imminentem perniciem majore fato effugit, XVI, 5; — a Claudio in partem rerum adsumptus, A. 13; — Britanniam reciperat, A. 17; — quingenta sester-

tia Baso donat, O. 9; — dux delectus a Nerone, bellum Judaicum administrabat, H. I, 10; — solus principum in melius mutatus, H. I, 50; — legiones sacramento Othonis adigit, H. I, 76; — consilia cum Muciano miscet, H. II, 7; — de imperio recipiendo deliberat, H. II, 74; — Cæsaream discessit, H. II, 78; — imperator salutatur, H. II, 80; — ne quidem plus civili bello obtulit, quam alii in pace, H. II, 82; — claustra Ægypti obtinet, *ibid.* — Judaico bello Titum præponit, H. II, 82; H. IV, 51; H. V, 1, 11; — in Africa præconsulatum famosum et invidiam egerat, H. II, 97; — olim legionis secundæ legatus, H. III, 44; — in privata fortuna fratre minor, H. III, 65; — senex triumphalis, H. IV, 8; — iterum consul, H. IV, 38; — consulatum absens inquit, *ib.* — in Italiam resque Urbis intentus, adversam de Domitiano famam accipit, H. IV, 51; — validissimam exercitus partem Tito tradit, *ibid.* — haud æque Domitiano mitigatus, quam Titus pietate gaudens, H. IV, 52; — cæcum et manu ægrum sanat, H. IV, 81; — Serapidis templum adit, H. IV, 82; — cuncta præter Hierosolyma victore exercitu tenet, H. V, 10. — Vespasiani mores, H. II, 5; — laus, H. II, 77; O. 8; — domui triumphale nomen, *ibid.* — cœpta accelerata, H. II, 85; — partes, H. II, 85, 86, 96; H. IV, 39, 70; — consiliorum pleraque ignota, H. II, 98. — Milites cum edictis Vespasiani deprehensi, *ibid.* — Cæcina copias in verba Vespasiani adigit, H. III, 13. — Ejus parcimonia, III, 55; — partes, H. III, 57, 77; — exer-

- citus, H. III, 66, 78. — In Vespasiani verba copiae Civilis adactae, H. IV, 21; — nomen a Vitellianis transmissum, H. IV, 31; — odium apud eosdem, H. IV, 54. — Vespasiani domus, H. IV, 68; — Vespasiano juveni summa claritudo promissa, H. I, 10; H. II, 1, 78; — cuncta principibus solita decernuntur, H. IV, 3; — imperium donavit Mucianus, H. IV, 4; — fuit amicitia cum Thrasea, Sorauo. Sentio, H. IV, 7; — nuntiatum cecidisse Vitellium, H. IV, 51; — altior cupido adeundi sacram sedem, H. IV, 82. — A Vespasiano dignitas Romanorum inchoata, H. I, 1; — comaeatus subvenere, H. IV, 52. — Pro Vespasiano congregati repetebant praetorianam militiam, H. IV, 46. — Sub Vespasiano, G. 8.
- T. Vespasianus**, H. II, 1; — *vid. et Titus*.
- Vestæ aedes**, H. I, 43; — delubrum incendio perit, XV, 41; — templum in Capitolio, XV, 36; — exustum, XV, 41; — virgines, I, 8. — Vestales virgines, testimonium dicentes in foro auditæ, II, 34; — cum epistola Vitellii ad Flavianos missæ, H. III, 81; — locum restituendi templi perluunt, H. IV, 53. — Vestalium sede in theatro, IV, 16; — vetustissimæ, XI, 32. — Vestalia sacra, II, 86.
- Sext. Vestilius**, praetorius, VI, 9.
- L. Vestinus**, eques Romanus, H. IV, 53.
- Vestinus Atticus**, *vid. Atticus*.
- Vestis Germanorum**, G. 17; — Parthorum, Sarmatarum, *ibid.* — candida, H. II, 89; G. 40; — serica, II, 33; — servilis, XIII, 25; H. II, 29; — triumphalis, I, 15; XIII, 8. — Vestem mutare, reo-
- rum, II, 29. — **Veste obducti** tracti damnati, IV, 70. — **Vestes** viris ac feminis promiscuæ, III, 53; — crematæ in funeribus, III, 2. — **Vestibus injectis** necatur Tiberius, VI, 50; — **Mithridates**, XII, 47.
- Vestricius Spurinna** H. II, 11; — Placentiam obtinebat, H. II, 18; — ejus providentia, *ibid.* — ad copias Othonis venit, H. II, 36.
- Vesuvius mons**, IV, 67.
- Vetera**, scil. castra, I, 45, 58; H. IV, 18, 21, 35, 57, 58; H. V, 14; circumsidetur a Civile, H. IV, 36; — capiuntur ac diripiuntur, H. IV, 60, 62; — Civilis ibi coeedit, H. V, 14.
- Veterani**, I, 26, 31; — pro militibus veteribus, non autem emeritis, H. I, 68; — adscripti in colonias, XIV, 27; — conciti per largitiones, I, 10; — deducti in coloniam, XIV, 31; — instructi, II, 80; — sub vexillo hiemabant, I, 39; — secuti exemplum cæterorum, I, 44; — trucidati, A. 5; — vicesimo militiæ anno dimittuntur, I, 78; — e praetorio, H. II, 11; — qui non stationem, non vigiliis inissent, XIII, 35; — revocati, H. II, 82. — **Veteranæ cohortes**, H. IV, 17. — **Veteranorum colonia**, A. 14; — multitudo, IV, 4; — vexillum, III, 21.
- Veternus Attii Pacuvii**, O. 20.
- Vetius Bolanus**, legionis legatus, XV, 3; — Britanniae legatus, H. II, 65; — inter Vitellium et Vespasianum ambiguus, H. II, 97; — feroci provinciae nimis placidus, A. 8; — loco auctoritatis amorem parat, A. 16.
- Vettonianus Funisulanus**, XV, 7.
- L. Vetus**, *vid. L. Antistius Vetus*.
- Vexillarius**, signifer, H. I, 41; H.

- III, 17. — Vexillarii milites, H. II, 18, 66, 83; — legionum, I, 38; H. II, 100; — vicesimani, XIV, 34; — e cohortibus, H. III, 6; — e legionibus, H. III, 48.
- Vexillum, I, 17; H. III, 17; — legionis, H. II, 24; — tironum, II, 78; — veteranorum, III, 21; — prætorianorum, H. III, 21. — Vexilla, H. I, 36; A. 35; — delectorum, XV, 26; — equitum, H. II, 11; — Germaniæ, H. I, 53; — Germanorum, H. I, 70; — legionum, IV, 73; A. 18; — Germanica, H. I, 31; — præferentia nomen Vitellii lacerantur, H. II, 85.
- Via Appia, II, 30; H. IV, 11; — Bedriacensis, H. III, 27; — Caspia, VI, 33; — Flaminia, III, 9; XIII, 47; H. I, 86; H. II, 64; H. III, 79, 82; — inundatione Tiberis obstructa, H. I, 86; — Miseni, XIV, 9; — Ostiensis, XI, 23; — Postumia, H. III, 21; — Sacra, H. III, 68; — Salaria, H. III, 78.
- Viatores tributitii, XVI, 12.
- Vibenna Cælis, IV, 65.
- Vibidia, vestalium vetustissima, XI, 32; — Claudium pro Messallina orat, XI, 34.
- Vibidius Varro senatu movetur, II, 48.
- Vibilius, Hermundurorum dux, II, 63; XII, 29.
- C. Vibius, II, 30.
- Vibius Avitus, *vid.* Dubius.
- Vibius Crispus, XIV, 28; — Annius Faustum accusat, H. II, 10; — societate culpæ involvitur, H. IV, 41; — Marcellum curia excedentem sequitur, H. IV, 43. — Ejus fama, O. 1.
- Vibius Fronto, equitum præfectus, II, 68.
- Vibius Marsus, II, 74, 79; IV, 56; accusatur, VI, 47; — Syriæ legatus, XI, 10.
- Vibius Secundus, eques Romanus, XIV, 28; — repetundarum damnatur, *ibid.*
- Vibius Serenus, proconsul Ulterioris Hispaniæ, in Amorgum insulam deportatur, IV, 13; — accusatur a filio, IV, 28; — Amorgum reportatur, IV, 30; — ejus filius, IV, 28; — in Fonceium Capitonem crimina fingit, IV, 36; — districtior accusator, *ibid.*
- Vibulenus, miles gregarius, I, 22, 28; — interficitur, I, 29.
- Vibulenus Agrippa, VI, 40; — venenum haurit, *ibid.*
- Vibullius, prætor, XIII, 28.
- Vicetia, municipium, H. III, 8.
- Victor Claudius, H. IV, 33.
- Victoriæ simulacrum, XIV, 32.
- Vienna, XI, 1; H. II, 66; — colonia, H. I, 66. — Viennenses, H. I, 65, 66; — timentur Vitellio, H. II, 66. — Eorum honori quid datum, H. I, 77. — Inter Viennenses Lugdunensisque vetus discordia, H. I, 65.
- Vigiliæ pro vigilibus, H. I, 20; — et statio differunt, XIII, 34. — Vigiliarum initia per centurionem nuntiata, XV, 30. — Vigiliis parum intentus miles, H. III, 69. — Vigiliis obire, H. II, 29.
- Vigilum cohortes, H. III, 64, 69.
- Vigintiviratus, III, 29.
- Villa Cæsaris, XIV, 9. — Villarum infinita spatia, III, 53.
- Vincius Rufinus, XIV, 40.
- Vindelici, populus, II, 17.
- Vindex Julius, H. I, 16, 65; — cæsus, H. I, 51; — uno prælio concidit, H. IV, 57. — Vindicis acies, H. IV, 17; — bellum, H. I, 53, 70; — cepta, H. I, 6, 51;

- memoria, H. I, 8; — motus, H. I, 89; — socii, H. II, 94.
- Vindonissa, H. IV, 61; — oppidum Helveticorum, H. IV, 70.
- Vinicianus Pollio, VI, 9.
- M. Vinicius, VI, 15; — Tiberii progener, VI, 45.
- T. Vinus, H. I, 1; — deterrimus mortalium, H. I, 6; — consul, H. I, 11, 13; — ejus de Galba sententia, H. I, 32; — occiditur, H. I, 42. — Ejus avaritia et licentia, H. I, 37; — potentia, H. I, 13, 72; — ætas et mores, H. I, 48; — testamentum irritum, H. I, 48.
- Vinii, H. II, 95.
- Vipsania, Agrippæ filia, uxor Tiberii, I, 12; — mater Drusi, III, 19.
- Vipsania porticus, H. I, 31.
- L. Vipsanius, consul, XI, 23.
- M. Vipsanius Agrippa, *vid.* Agrippa.
- Vipsanius Gallus, prætor, moritur, II, 51.
- Vipsanius Lenas, XIII, 30.
- C. Vipstanus, consul, XIV, 1.
- Vipstanus Apronianus, proconsul, H. I, 76.
- Vipstanus Messalla, tribunus, H. III, 9, 18; — historiæ scriptor, H. III, 25, 28; — Saturninum militibus eripit, H. III, 11; — pius et eloquens, H. IV, 42. — Ejus opinio de oratorum veterum præstantia, O. 14, 15, 25.
- Viridius Geminus, H. III, 48.
- Virgilianus Juncus, XI, 35.
- Virgilius, O. 12, 20; — a quibusdam Lucretio postpositus, O. 23. — Ejus secessus, O. 13.
- Virgo triumvirali supplicio non adficitur, V, 9. — Virgines Vestales, *vid.* Vesta.
- Visellius Varro, legatus, III, 41; — consul, IV, 17; — C. Siliium accusat, IV, 19.
- Vistilia licentiam stupri vulgat, II, 85.
- Visurgis, flumen, II, 9, 11, 16, 17.
- Vitellia, Petronii socera, III, 49.
- Vitellianus miles, H. II, 17; H. III, 63, 69, 73, 82; — motus, H. I, 51. — Vitelliani milites, H. I, 85; H. II, 14, 15, 17, 21, 23, 25, 27, 31, 34, 56; H. III, 9, 23, etc., 60; H. IV, 46. — Vitelliani exercitus, H. I, 87; H. II, 45; H. III, 22, 46. — Vitellianæ partes, H. I, 84, 90. — Vitellianæ legiones, H. II, 41; H. III, 21; — cohortes, H. III, 6, 61, 62; — vincuntur, H. II, 14, 15; — in partes transeant, H. III, 63; — Flavianum Sabinam adoriuntur, H. III, 69; — externum servitium quam Vespasiani malunt, H. IV, 54; — earum virtus et constantia, H. IV, 2.
- P. Vitellius, I, 70; — ad census Galliarum mittitur, II, 6; — accusationem adversus Pisonem instruit, II, 74; — Pisonem accusat, III, 10, 13, 17; — ob vindictam Germanici sacerdotio augetur, III, 19; — necem sibi consciscit, V, 8 — Cujus uxor, VI, 47.
- Q. Vitellius (P. frater), senatu movetur, II, 48.
- L. Vitellius (P. et Q. frater), consul, VI, 28; — rebus Orientis præficitur, VI, 32; — Artabanum ex Armenia discedere cogit, VI, 36; — Archelao auxilia mittit, VI, 41; — amicus Claudii, XI, 33; — censor, XII, 4; — ter consul, XIV, 56; H. I, 9, 52; H. III, 66; — pater imperatoris, H. III, 86; — accusatur, XII, 42. — Ejus os impudicum, XI, 3; — sententia de matrimonio Claudii, XII, 5. — De eo sinistra in urbe fama, VI, 32.
- A. Vitellius (Lucii filius), H. I, 56,

64, 69, 70, 74, 75, 77, 84, 90; H. II, 1, 7, 14, 16, 17, 21, 27, 31; 42, 47, 48, 55, 58, 59, 60, 66, 67, 73; — consul, XI, 23; — adulator, XIV, 49; — Tacito nec beneficiis, nec injuria cognitus, H. I, 1; — Inferioris Germaniæ legatus, H. I, 9, 52; — libellos præmia exposcentium invenit, H. I, 44; — percussores Galbæ et Pisonis necat, ibid. — apud severos humilis, H. I, 52; — imperator consalutatur, H. I, 57; — ministeria principatus in equites Romanos disponit, H. I, 58; — Galerium Asiaticum generum adscivit, H. I, 59; — ingens viribus opibusque, duos duces, duo itinera bello destinavit, H. I, 61; — Germanicus appellatur, H. I, 62; — proconsul in Africa, H. I, 70; — literas ad Titianum composuit, H. I, 75; — clementiæ gloriam tulit, ibid. — hostis et parricida vocatur, H. I, 85; — ventre et gula sibi ipse hostis, H. II, 31; — ad bellum proficiscitur, H. II, 57; — impar curis gravioribus, H. II, 59; — Lugdunum venit, ibid. — filium Germanici nomine appellat, ibid. — dedit consulatum Simplicii, H. II, 60; — occidi Dolabellam jussit, H. II, 63, 64; — Cluvium nulla formidine retinebat, H. II, 65; — discubuerat Ticini, H. II, 68; — amputari legionum auxiliorumque numeros jubet, H. II, 69; — Cremonam flexit, H. II, 70; — cæcos cives lætus videt, ibid. — Neronem ipsum admiratione celebrabat, H. II, 71; — sibi ipse documento posse ab exercitu principem feri, H. II, 76; — contemptior in dies sequeiorque, gravi Urbem agmine petebat, H. II, 87; — Romam ingreditur, H. II, 88; — Capitolium ingressus, ibi matrem

Augustæ nomine honoravit, H. II, 89; — Augusti nomen adsumit, H. II, 90; — apud milites disseruit, H. II, 96; — in Africa proconsulatum egerat, H. II, 97; — auxilia acciverat, H. III, 15; — gravi corporis morbo æger, H. III, 36; — remedia potius malorum, quam mala, differebat, H. III, 54; — Julium Priscum et Alphenum Varum obsidere Apenninum jubet, H. III, 55; — præcipuum inter mala omnia ostentum, H. III, 56; — Claudium Julianum permulcendis militum animis delegit, H. III, 57; — Cæsarem se dici vult, H. III, 58; — cum Flaviano Sabino paciatur, H. III, 65; — palatio exit, H. III, 68; — in palatium redit, ibid. — culpam pactorum violatorum in milites confert, H. III, 70; — non jam imperator, sed tantum belli causa, ibid. — consulis supplicium poscenti populo resistit, H. III, 75; — ad Antonium scribit, H. III, 81; — capitur et occiditur, H. III, 85; — cum Othone et Galba unum annum imperavit, O. 17. — Vitellii torpor ac luxus, H. I, 62; H. II, 31, 62, 77; H. III, 36, 63; — imperium abnuentes Helvetii, H. I, 67; — comparatio cum Othone, H. II, 32; — exercitus, H. II, 32, 38, 87; H. III, 48; — jussu Cæsus pœnas luit, H. II, 54; — ingenii mobilitas, H. II, 57; — filius, H. II, 59; H. III, 66; H. IV, 80; — uxor, *vid.* Galeria, H. II, 60, 64; — principatus, H. II, 65; — vitia, H. II, 77; — natalis dies celebratus, H. II, 95; — prodigientia, ibid. — libidines inexplebiles, ibid. — resbus lahantibus, H. II, 86; — prosperis, H. II, 97; — paratus noscebantur, H. II, 98; — socordia,

- ibid. — partes, H. III, 12, 75, 78; — imagines dejiciuntur, H. III, 12, 13; — repositæ, H. III, 14; — mater, *vid.* Sextilia, H. III, 67; — oratio, H. III, 68. — Vitellio ad capessendam principatus fortunam bello opus erat, H. I, 77; — prætoriani infensi, H. II, 82; — fidus Fabius Valens, H. III, 15. — Vitellio salus et pecunia et secreta Campaniæ offeruntur, H. III, 63, 66; — surdæ ad fortia consilia aures, H. III, 67. — Vitellium a Lugduno digressum Rufus adsequitur, H. II, 65; — Nero nobilitate natalium anteibat, H. II, 76; — vinci reipublicæ intererat, H. III, 86. — Ad Vitellium Trebellium perfugit, H. I, 60; — ab Othone crebræ epistolæ, H. I, 74; — Hispania conversa, H. I, 76; — provinciam Narbonensem formido vertit, *ibid.* — Apud Vitellium nullo honore fuit Manlius Valens, H. I, 64; — Galvia Crispinilla illæsa, H. I, 73; — omnia indisposita, H. II, 68. — In Vitellium uberrima convitiatorum materia, H. II, 30; — omnium animi inclinavere, H. II, 53. — Vitellio spectante, Mariccus interfectus est, H. II, 61. — A Vitellio insidiatores in Urbem missi, H. I, 75; — civile bellum cœpit, H. II, 47. — De Vitellio novus nuntius Urbem exterruit, H. I, 50. — Pro Vitellio unaetvicesima legio, H. II, 43; — gregarius miles induruerat, H. III, 61.
- L. Vitellius, imperatoris frater, H. I, 88;** — adulantibus se offert, H. II, 54; — Junium Blæsum accusat, H. III, 38; — tuendæ Urbi præpositus, H. III, 55; — bello a fratre præficijtur, H. III, 58; — Tarracinam capit, H. III, 77; — infamis
- sed industrius, *ibid.* — se dedit, H. IV, 2; — interficitur, *ibid.* — Ejus sententia in Cæcinam, H. III, 37.
- Vitellius Saturninus, H. I, 82.**
- Vitia, Fufii Gemini mater, VI, 10.**
- Vitis aurea, H. V, 5.** — Vite in tergo militis fracta, I, 23.
- Vitrum, H. V, 7.**
- Vittis coronisque evinctum spatium templi restituendi, H. IV, 53;** — ligatus lapis, *ibid.*
- Vitulus, cui caput in crure, XV, 47.**
- Vivianus Annius, XV, 28.**
- Voadica, *vid.* Boadicea.**
- Vocetius, Helvetiæ mons, H. I, 68.**
- Vocontii, populus, H. I, 66.**
- Vocula Dillius, *vid.* Dillius.**
- Vocula Sarioleus, H. IV, 41.**
- Voaginius, H. II, 75.**
- Volandum, Armeniæ castellum, XIII, 39.**
- Volesus Messalla, III, 68.**
- Vologeses, Parthorum rex, XII, 14;** H. I, 40; — ex pellice Græca natus, XII, 44; — Armeniam invadit, XII, 50; — inde abscedit, XIII, 7; — obsides Romanis tradit, XIII, 9; — iterum bellum movet, XIII, 34; — defectione Hyrcanorum detinetur, XIII, 37; XIV, 25; — concilium vocat, XV, 2; — arma Romana vitat, XV, 5; — adversum Pætum proficiscitur, XV, 10; — illum ad deditionem compellit, XV, 14; — legatos ad Neronem mittit, XV, 24; — obsides dat Romanis, XIII, 9; — Vespasiano auxilia offert, H. IV, 51. — Vologesi frater Tiridates, XIII, 37. — Vologeso gratiæ actæ, H. IV, 51.
- Volsci, populus, XI, 24.**
- C. Volusius, tertiæ legionis miles, H. III, 29.**
- L. Volusius moritur, III, 30.**

SEU NOMINUM ET RERUM. III

lusius, XII, 22; — decrepita
s moritur, XIII, 30. — Ejus
iæ, ibid.; XIV, 56.
lusius, consul, XIII, 25; —
um Galliarum agit, XIV, 46.
ius Proculus, XV, 51, 57.
ces, Medas prædens, XII,
— ad regnum Parthorum acci-
bid. — brevi et inglorio im-
perfunctus est, ibid.
ces, rex Parthorum, II, 1; —
stissimus liberorum Phraatis,
; — regno pellitur, II, 3; —
itur ab Armeniis, II, 4; — gra-
nus Pisoni, II, 58; — auove-
II, 56; — Pompeiopolim, II,
— in Ciliciam, II, 68; — fu-
tentat, ibid. — occiditur,
— Ejus filius, XII, 10.
cus Poppæus, H. I, 77.
nus Montanus, IV, 42.
n Cattorum equos et viros oc-
ni dare, XIII, 57; — barba-
Civilis, H. IV, 61.

Vulcanus, XV, 44.
Vulcatius Araricus, XV, 50.
Vulcatius Moschus, H. IV, 43.
Vulcatius Tertullius, H. IV, 9.
Vulcatius Tullinus, XVI, 8.
Vulsiniensis Sejanus, VI, 8. — Vul-
sini, IV, 1.

X.

Xenophon, O. 31.
Xenophon, Claudii medicus, XII,
61; — pinnam veneno illitam Clau-
dii faucibus dimittit, XII, 67.

Z.

Zeno, Armeniæ rex, II, 56.
Zenobia, Rhadamisti uxor, XII, 51.
Zeugma, oppidum, XII, 12.
Zorsines, Siracorum rex, XII, 15,
17, 19.

INDEX VERBORUM

SEU

LATINITATIS.

- A**, ab *omissum*, VI, 31; XIV, 17, 32; XV, 65.
- Ab annis XVI missio, I, 19, 26. — Ab legibus puniuntur delicta, III, 69. — A quo inciperet republica dignus, H. I, 15. — A Romanis pedes confertus, *apud eos*, IV, 25. — A semet vulnerata, VI, 48. — Ab Sipylo Magnetes, II, 46. — A metu parvere, *propter*, H. IV, 72. — Ab epistolis, ab rationibus, XV, 35.
- Abdere in insulam, *relegare*, II, 85; — offensione gravi et dissimulata, III, 64.
- Aberant ab exitio legati haud multum, *parum aberat, quin eum interficerent*, I, 32.
- Abire (et ascendere) supra tribunatus, O. 7.
- Ablativi usus,
- Ablatus, *vid.* auferre.
- Abnuere caedem, I, 23; — adversa, H. III, 52; — nihil abnuendo, II, 22.
- Abolere vires alicui, *adimere*, H. IV, 39. — Abolentur in posterum praemia accusatorum, si reus se interfecisset, IV, 30. — Abolita effigies senatusconsulto, XI, 34. — Abolitum igni corpus, XVI, 6.
- Abolitio manet, *res abolita non restituitur*, XIV, 51.
- Abrogati consulatus, quos Vitellius dederat, H. IV, 47.
- Abrumpere blandimenta vitae, H. II, 53; — fidem per scelus, H. IV, 60; — dissimulationem, XI, 26; — venas, XV, 59; XVI, 9; — vitam a civitate, *discedere e civitate*, XVI, 28; — voluptates, *negligere, amovere*, H. IV, 64. — Abruptae naves, H. II, 36. — Abrupta contumacia, IV, 20. — Per abrupta, *contumaciter*, A. 42.
- Abscedere a corpore, I, 7; — accusatores abscedere *dicuntur, quam accusationem deponunt*, II, 34. — Abscessum manibus aequis (*scil. e praelio*), I, 63.
- Abscessus pro *secessus*, IV, 57; — continuus, *absentia*, VI, 38.
- Abscindere venas, XV, 69; XVI, 11.
- Absens sponte, *vid.* Sponte.
- Absentiae consilium suscipere, IV, 64. — Absentiae longae conditione amissus, *vid.* Conditio.
- Abstitero, pro *discedere*: miles abstiit, II, 31; — accusatioe abstiit, *scil. ab accusatione*, II, 34.

- Absolvere fidem**, *vid.* *fides*; — populum bello, IV, 23.
- Absolutioni erat hoc**, III, 13.
- Absterrere vulnere aliquem**, *repellere*, XIII, 44.
- Abstunere auribus principis**, *parcere*, XIII, 14; — manibus, H. II, 44.
- Abstractus adversis paternis**, *simul perditus*, IV, 13; H. IV, 2.
- Abstrudere tristitiam**, III, 6; — metum, XV, 5.
- Abstrusus Tiberius**, *tectus*, I, 24.
- Absumi non utilitate publica**, *sed in sævitiam unius*, XV, 44.
- Absurdus (non) ingenio**, H. III, 62; — petere, *ibid.* — Absurdum ætati eorum, *parum conveniens*, XII, 9; — non absurdum ab, etc. *pro non abhorrens, conveniens*, III, 47; H. IV, 48; — ingenium, XIII, 45. — Absurdum non reor, *noscere*, XIII, 45; — non absurda cognitu, VI, 28.
- Abunde ratus**, *satis fore*, H. II, 95.
- Ac pro at**, VI, 40; XII, 65; XIV, 64; *init.* — H. III, 30; *init.* — *pro itaque*, XI, 29; *init.* — *pro nam*, III, 54; *vid. not.* — *pro sed*, XII, 11. — *Ac non pro nec*, III, 12. — *Ac tamen, inservit argumentando*, III, 29. — *Ac tamen res dignæ fuerunt*, II, 73. — *Unus ac alter*, O. 39; *si vera est lectio*.
- Accedere aliquem**, H. III, 24. — **Accedere sacramento alicujus**, H. I, 70; — societatem, XII, 31; — suadentibus speciosiora, *facere, quod illi censuerint*, H. I, 34; — venditionibus (*hortorum ac domum*), *una vendi*, I, 73. — **Accedi clementer loca poterant**, XII, 33.
- Accelerare**: ea omnia perniciem acceleravere, IV, 12. — **Accelerari pro nunciari cito**, A. 43.
- Accendere contumacia et odii**, *ad contumaciam et odia*, I, 53; — *delicta remediis intempestivis*, XII, 54; — *dolorem, augere*, XV, 1; — *jta magis, quam metu*, XV, 3; — (*per syllepsin*) *pro indignius et invidiosius reddere*, I, 69; — *injurias interpretando*, A. 15. — **Agrippina periculo propinquæ æcensa**, XV, 52.
- Accidens genibus**, XV, 53.
- Accinctus, absolute**, *pro gladio succinctus*, XI, 18; — *studiis popularium*, XII, 44.
- Accingere ad fastigium paternum aliquem**, VI, 31; — *se juvene, eo adoptando subsidium sibi parare*, XII, 25; — *turmas ad munia peditum*, XII, 31. — **Accingi in audaciam**, H. III, 66.
- Accipere dicta, audire**, I, 66; — *aliquid ex utilitate, instituire propter utilitatem*, XV, 43; — *cærimonias annus dicitur, quo primum instituta*, I, 54; — *census per Gallias*, I, 33; — *in majus*, H. I, 52; — *sacramentum alicujus*, H. II, 6; — *societatem*, H. IV, 26; — *suspiciones adversus aliquem*, XIV, 4; — *id miles accepit omen præsentium, pro in omen, pro omine*, I, 28; — *aspere aliquid*, IV, 31; — *excusatus*, III, 6; — *intemperanter nuntium*, II, 75; — *in deminutionem sui fastigium muliebri*, I, 13; — *lætius*, VI, 10; — *preces superbius accipere*, II, 37; — *sub imperium cuncta*, I, 2; — *quæ vilia accipiebantur, ut vilia*, H. II, 91; — *ultra gaudium mortale*, XV, 23.
- Accita ars haruspicum**, H. II, 3. — **Accita**, *quæ usquam egregia*, III, 27; — *lascivia, externa*, XIV, 20. — **Accitus in adoptionem**, H. II, 1; — *in Senatam, pro ordine senatorio*

- donari*, XI, 24. — *Accitus pro adductus*, XVI, 30.
- Accolis* (fluvii) orbatus amnis, I, 79.
- Accrescit emptoribus in partem pretii vectigal vicesimæ, XIII, 31.
- Accusare criminiosus, H. III, 38. — Accusabant violatum ab eo thesaurum, XIV, 18. — Accusabantur missi a Pisone, pro *accusabatur* • *Piso misisse*, II, 69. — Accusandis utrisque immittit eum, XI, 1; — accusandis reis sevens et continuus, XI, 5. — Accusare auctorem aliquem, *tamquam auctorem*, I, 39; — *foda multa* in aliquem, V, 7.
- Accusationem exsequi, IV, 29; — *subire*, *vid.* *subire*. — Accusationes capessere, IV, 52. — Accusationes et crimina instruere, II, 74. — Accusationis complementum, *vid.* *complementum*.
- Accusator districtus, IV, 36, *vid.* *districtus*. — Accusatori obtemperare, II, 34. — Accusatorem (et crimina) moliri, XII, 22. — Accusatores cedunt, corripunt, ingraunt, irrumpunt, *vid.* *suis locis*; *vid.* *etiam Indicem rerum*.
- Accusativi usus more Græco*, I, 50; II, 13, 15; VI, 5, 9, 15; XV, 64; H. II, 20.
- Acer militiæ, H. II, 5. — Acre discrimen, XV, 3; — *servitium*, IV, 46. — *Acrius periculum*, XV, 3. — *Acria vincula*, III, 28; — *initia*, H. II, 72. — Acer accendendo bello, H. IV, 1. — *Acrior ambitus*, XIV, 28; — *causa odii*, quia iniqua, I, 33. — *Acrior gloria virtutibus*, pœnitentia flagitiis (*per syllepsin*), H. III, 51. — *Acrior libertas Germanorum regno Arsacis*, *major ad pugnandum stimulus*, G. 37. — *Acrius* (etiam sum) *libertas populi Romani*, XIII, 50. — *Acrius custodia*, I, 5; — *annona*, IV, 6; — *memoria faceliarum asperarum*, XV, 68. — *Acerrimam facem prætalit bello*, H. II, 86.
- Acerbitas, publicationis*, XIII, 50.
- Acies densa armis virisque*, XIV, 30; — *diversa*, *vid.* *diversus*; — *protrita* (*hostium scil.*), H. II, 26; — *stetit postero die*, II, 11. — *Acieciem ausus hostis*, XII, 28, 32. — *Acieciem adversam nobis instruxere*, XI, 24; — *aperuit dies*, *vid.* *aperire*. — *In acieciem assistit ordo agminis*, II, 17. — *Acieciem componere*, *vid.* *componere*. — *Acieciem compositi*, IV, 73. — *In acieciem prædæ nihil*, II, 13. — *Acieciem diriguntur incursibus vagis*, II, 45; — *misocentur*, H. II, 25.
- Acquiescere morte*, *ad quietem redigi*, XIV, 64.
- Acquirere fidem*, XV, 37. — *Militum favor largitione male acquiruntur*, H. I, 17.
- Acrius*, *vid.* *acer*.
- Acrius fovere gratiam alicujus*, VI, 45; — *incendere*, XIII, 12; — *rapere spem* (adoptionis), H. I, 13; — *repellere aliquem*, XIII, 25; — *sumere bellum*, XIII, 34. — *Acrius experiri*, IV, 54.
- Acta et instantia simul fugere*, VI, 48. — *Acta fato*, H. II, 72; — *nobilitas sine probro*, XII, 32; — *patrum* (*sive senatus*) *componere*, V, 4. *vid.* *Indicem rerum*.
- Actiones ceteræ promiscuæ ac pares*, *scil.* *in libertos ingratos*, XIII, 27.
- Actori publico mancipati servi*, II, 30; III, 67.
- Actu eodem inuisor*, H. I, 12. *vid.* *not.*
- Ad æs informe liquefacta imago*, XV, 22. — *Ad ambigua sonitus*

asum aperire, IV, 50. — Ad amicitiam Cæsaris validus, pro *in amicitia*, VI, 8. — Ad amœnitates omnes municipiorum resistere, H. I, 87. — Ad celebritatem nominis erecti, H. II, 8. — Ad cupiditatem et fastidium proturbatus, XI, 6. — Ad curas publicas intentus, V, 72. — Ad deterrima æmulus, XII, 37. — Ad diem illum, pro *illo die*, XV, 60. — Ad dicendum estimonium exterriti, *vid.* exterritus. — Ad ea, veniam ei tribuit, *ob hæc*, sive *quum hæc dixisset*, XII, 37. — Ad epistolas (primas illi) dixit, *acceptis lectisque*, H. I, 64. — Ad exemplar delegit eum, H. II, 91. — Ad externa obscuratur scelus intestinum, XVI, 13. — Ad facinus omne corruptus, I. I, 72; XVI, 8. — Ad fallendum propior ei fides, H. II, 8. — Ad flagitia subsidium, *vid.* subsidium. — Ad flagitium omne exercita, XIV, 15. — Ad gaudia facilis credulitas, XIV, 4. — Ad hæc, pro *his audis*, I, 44. — Ad hoc, pro *insuper*, I. I, 6. — Ad hostem ducere imites, pro *in*, II, 52. — Ad id, pro *tactenus*, XII, 11, 38. — Ad imperia nova lætantes, II, 1. — Ad metum mutare spes alicujus, XIII, 2. — Ad minas erumpere, XI, 35. — Ad misericordiam evinci, XI, 37. — Ad modestiam composuit eos famnum, H. II, 27. — Ad mutationem lætus, H. II, 36. — Ad obsequium certare, pro *de obsequio*, II, 97. — Ad obsequium firmavit eos, XIII, 40. — Ad nomen dictatorum erecti, XIV, 57. — Ad occasiones infida gens, XIV, 22. — Ad officia legum imbuere socios, XIV, 32. — Ad pericula degener, I, 40; — præcipuus, XIV, 58. — Ad pernicitatem arguere,

III, 49. — Ad ponitendum libertas, III, 51. — Ad ponitentiam mutari, XI, 33; — primi, I, 26. — Ad posteros jactantia gloriaque, I, 8. — Ad præsentiam, *vid.* præsentia. — Ad regionem aliquam irrumpere, H. I, 79. — Ad res novas tentare aliquem, *vid.* tentare. — Ad secretum omne particeps, XV, 50. — Ad servitium omne fracti, H. II, 17. — Ad supplenda damna certavere, I, 71. — Ad usque bellum evalescunt auxilia, *vid.* evalescere.

Adæquare formam, ætatem, etc. *fatis Alexandri M. II*, 73.

Adcumulator opum, III, 30.

Addere aram defunctæ, XIV, 3; — civem sibi aliquem, *recipere in civem*, IV, 43; — classi cohortes, H. I, 87; — custodes (*honoris causæ*), XIII, 18; — gloriam alicui, *comparare*, H. III, 6; — legiones provincie, H. II, 81; — miseratorem alicui, pro *eo excitare*, III, 22; — ludibria pereuntibus, XV, 44; — ludos fastis, I, 14; — rectorem copius, II, 11; — nomen alicui, H. I, 62. — Addere opinionem, A. 40, *vid. not.* — terrorem et odium alicui, H. I, 31. — Additus in ordinem senatorium, H. III, 52. — Additus legioni miles, *in eam conscriptus*, H. III, 25. — Addito tempore, XII, 6.

Addicentibus auspiciis, II, 14; *v. not.*

Adductus, *serius*, XIV, 4. — Adductum servitium et quasi virile, XII, 17. — Adductius, *severius* impetare, sive regnare, H. III, 7; G. 43. Adempta pernicitas equorum labrico itinerum, H. I, 79.

Ademptiones bonorum aberant, II, 76.

Ad eo pro *nam*, O. 2, 24, *inis*. A. 1. *extr.* — pro *multo magis*.

- (post *enique*. et. *ne quidem*). VI, 15; H. III, 64, extr. H. IV, 80. — **Adeo** *viam potentia*. II, 34; — *pro modo in his. e simulo*, H. I, 9. — **Adeo** *perquam*. pro. *medias*, *modum*. *perpendere ne quidem*. III, 5. — **Adeo** *secu.* pro. *secundum*. *ibi*. H. III, 39; VI, 15. — **Adeo** *ut. vid. ut.*
- Adeptus** *est* *vero* *primus* *dies*. I, 9. — **Adeptos** *perstratum*. I, 7. — **Adeptus** *verum*. III, 55; *vid. not.*
- Adesse** *intantius* *hodie*, XI, 11. — **Adesse** *rudimentis* *pueritiae* *alicujus*. XIV, 53. — **Adesse** *senatui* *de petrice*. IV, 55. — **Non adesse** *pro desse*. I, 13; IV, 16. — **Adest** *eis* *lascivia*, A. 32; — *virtus*, *ibid.* — **Adesse** *tributo*, *scil. exigendo*. IV, 72. — **Aderant** *in barbaros* (*cum*) *concentu* *et clamore*. IV, 25. — **Aderant** *corpori* *custodes*. VI, 37. — **Aderat** *excubiis* *cohors*, XII, 69. — **Aderat** *ei* *benicia*, III, 33; — *modestia*, IV, 15; — *robur* *ætatis*, XIV, 63. — **Aderat** *vulgus* *ad* *magnitudinem* *beneficiorum*, *offerebant* *se* *illis* *accipiendis*, H. III, 55.
- Adherere** *ancoris*, *de navi*, *quæ* *ancoris* *detinetur*, II, 23; — *castris*, *pro hære* *in* *his*, III, 21; — *egressibus* *alicujus*, XI, 12; — *vineis* *silva* *dicitur*, H. II, 25.
- Adhærescere** *egressibus*, XI, 12.
- Adhibere** *epulas* *in* *voluptatem* *novissimam*, II, 31; — *cruciatu*, I, 23. — **Adhibere**, *pro accommodare*, O. 35; — *metum* *alicui*, H. I, 71; — *munificentiae* *principis* *aliquid*, *eam* *re* *aliqua* *promereri*, XIV, 54.
- Adhortari** *in* *bellum*, H. III, 61.
- Adigere** *se* *in* *verba* *alicujus*, H. IV, 61, 70; — *exercitus* *sacramento* *Othonis*, H. I, 55, 76. — **Adigere**, *absolute* *pro* *subigere*, A. 28. — **Adigere** *vulnus*. I, 61; VI, 35. — **Adigitur** *edere* *conscios* (*ne tamen* *edit*), IV, 45. — **Adigebatur** *cupidine* *acriori* *frequentandi*, XV, 33. — **Adignantur** *naves*, II, 7.
- Adjecta** *vulnere* *corpori* *jam* *trunco*, H. I, 41. — **Adjectus** *comitatu*, *pro adjunctus*. H. II, 65.
- Adjectiones** *familiarum* *datæ* *civitatibus* *et* *coloniæ*. H. I, 70.
- Adjicere** *constantiam* *dictis*, *es* *constantiter* *atque* *intrepide* *proferre*. XV, 55; — *destinationem* *vindictæ* (*et* *questus*). XV, 51.
- Adjicere** *modum*. *pro adhibere*, III, 6. — **Adjicere** *clamorem*, A. 26.
- Adimere** *fines*, *vid. finire*.
- Adiit** *in* *Marium* *Subitium* *Drusum*, *accusandi* *Marij* *procuratorem* *a* *Druso* *petiit*, IV, 36. — **Adire** *deditus*, I, 39; — *inter* *primores* *equo*, III, 45; — *invidiam*. IV, 70; — *iter*, XV, 31, 36; — *municipia*, II, 38. — **Adire** *pro edere*. II, 13; H. II, 12; — *pugnæ*. XIII, 36; — *scripto* *aliquem*. IV, 39. — **Quoquo** *adiisset*, *pro vexare*. II, 43. — **Adeuntur** *clementer* *juga*, H. III, 52.
- Aditus** *prompti* (*ad regem*), II, 1.
- Adjumentum**: *Lucanum* *generat*, *grande* *adjumentum* *claritudinis*, XVI, 17; — *adjumentis* *nullis* *extrinsecus* *velare*, XII, 61.
- Adjungere** (*sibi*) *pignore* *parentes*, III, 43. — **Adjungit** *proximam* (*priori*) *neem* *Laterani*, XV, 60.
- Adlevatur** *animus*, VI, 43.
- Administratio** *officii*, *scil. quum* *honus* *alicui* *tralatitius* *habetur*, O. 6.
- Admittere**, *quo* *minus*. etc. *pro committere*, II, 40; *vid. not.*
- Admixtum** *caput* *corpori* *jam* *cremato*, H. I, 49.
- Admonere**, *vid. monere*. — **Admo-**

- neri dicuntur *præsides a rebellantibus*, G. 37.
- Admotæ victimæ altaribus, II, 69. — Admotus spei alicujus, *de præceptore*, XIV, 53.
- Adnare equis, XIV, 29; *juxta eos*. Adnectere: simul adnectebat, *pro addebat*, II, 26. — Adnexa hostibus, *vicina*, II, 64. — Adnexa sanguini ejus, V, 1.
- Adolere aras cruore, XIV, 30; — igne puro et precibus, H. II, 3.
- Adolescere, *pro potentiorem fieri*, H. IV, 24. — Adolescunt herbæ in solitam speciem, H. V, 7.
- Adolescit jus legatorum, *augetur*, H. IV, 48; — lex de majestate, II, 50. — Adolevit auctoritas, H. IV, 61. — Adoleverunt opes privatæ auctu imperii, II, 33. — Adolevit quantum superbix socordixque Vitellio, *accessit*, H. II, 74. — Adolevit erupitque oupido, H. II, 38.
- Adolescens ver, XIII, 36; — *estas*, II, 23; — autumnus, XI, 31; — nox, H. I, 23; — *seditio*, H. I, 31; — vitium, III, 53.
- Adolescentia sumptuosa, H. II, 49.
- Adoptio in Domitium festinatur, XII, 25; — *senilis (vid. senilis)*. — Adoptionem nuncupare, *vid. nuncupare*. — In adoptionem accitus, *ut adoptaretur*, H. II, 1. — Adoptionis brevitatis, XV, 20; *vid. Ind. rerum*.
- Adorare vulgum, H. I, 36; *de imperatore*.
- Adpugnare, II, 81; IV, 48; XV, 13.
- Adrepere sævitix, I, 74; — animis, III, 50.
- Adsciscere, *vid. asciscere*.
- Adscribi militix, *vid. militia*.
- Adseveratio, *vid. asseveratio*.
- Adstere, *vid. assistere*.
- Adstare: adstantes imagines (in theatro), II, 23. — Adstat Deus ipse habitu tali apud templa, XIV, 14. — Qui adstiterant in campis (hostes), II, 17.
- Adstrepere alicui, I, 18; — clamore et vocibus, H. II, 90. — Adstrepunt reliqui, quæ pauci incipiunt, II, 12.
- Adstricti moris auctor, III, 55.
- Adstruere decus alicui, H. I, 78. — Adstruere ei fortuna nihil aliud poterat, A. 44.
- Adsuetudo omissa, IV, 16.
- Adsultare castris, II, 13. — Adsultibus uti, II, 21.
- Advehere, *male pro avehere*, XVI, 1; H. IV, 53. — Advehi *cum accusat.*, II, 45. — Ut quosque advehabantur, H. V, 16.
- Adventare, VI, 44; XIV, 32; — alicui, *scil. auxilio ejus*, VI, 44; — propinqua Seleuciæ, VI, 33. — Adventat excidium reipublicæ, H. IV, 13.
- Adversa inferre alicui, III, 4. — Adversa alicujus solatio efficere, III, 24. — Adversa valetudinis rimari, II, 69. — Adversam nobis aciem instruxere, XI, 24. — Adversis paternis abstractus, *vid. abstractus*. — Adverso rumore esse, XIV, 11; H. II, 26.
- Adversari, *pro aversari, cum accus. ambitionem scriptoris*, H. I, 1, etc.
- Adversum (*seu us*) aliquem judicis partes assimilare, IV, 59. — Adversus Romanos sumpta fides, XI, 17. — Adversus aliquem suspensiones accipere, XII, 4. — Adversus aliquid ira, XIV, 1. — Adversus externa florimus, XI, 4, 24. — Adversus Deos dolor, *vid. dolor*. — Adversus flaminem responsum, III, 71. — Adversus fortuita refoveri, XV, 36. — Adversus imperia lentæ aures, I, 65. —

- Adversus modestiam corruptor disciplinae, H. II, 12. — Adversus nepotem necessitudo, III, 29. — Adversus proximos egens, IV, 69; *vid. not.* — Adversus veteranos exitiosum praelium, H. I, 68. — Adversus sitim intemperantia, G. 23. — Adversus victores terror, XII, 29. — Adversus vim veneni clausum corpus, XV, 64; — *in comparatione*, O. 33, *pro ad.*
- Advertere *pro conspicere, observare*, XIII, 54. — Advertere durius parcimoniae antiquae, *eam tueri*, III, 52; — odia vetera et recentia, IV, 21.
- Adulari aliquem, H. I, 32.
- Adulationes, II, 32; — *sævæ*, IV, 20. — Adulatio quaesitor, *vid. quaesitus*.
- Adulator, *vid. Indicem rerum*.
- Adulta auctoritas, I, 46; — conjuratio, XV, 73. — Adultus, *pro educatus*, II, 2; XI, 16. — Adulti Parthi, *satis validi*, H. V, 8.
- Adulter in nepte Augusti, III, 24; — *pervicax*, I, 53. — Adultero vacuo potiri, *vid. vacuus*; — ob adulterum servum, VI, 40.
- Adulterium Octaviae fatetur, XIV, 62. — Adulterio placere alicui, *vid. placere*. — Adulteria flagrantissima, XIV, 51; *vid. Indic. rer.*
- Adumbrata lætitia, *falsa*, IV, 31.
- Advocare sacramento nomina senatus populique Romani, H. I, 55.
- Advocati *pro caussidicis*, XI, 5, 6.
- Advocationum desidia, *in caussis defendendis*, O. 4.
- Advolvi genus, I, 35; VI, 49; XV, 71.
- Æger morbo corporis, H. III, 38. — *Ægra municipia*, A. 33; *v. not.*
- Ægrescere sollicitudine longiori, XV, 25.
- Æmulari sectam veterum, VI, 22; — vitium, XII, 64; — *severitatem*, H. II, 68; — *placita Stoicorum et studium philosophiæ*, H. III, 81. — *Æmulabantur illicere, æmulatione tacti studebant illicere*, H. II, 62.
- Æmulatio gloriæ, II, 44; — *vitiorum*, XII, 54; — *honoris*, A. 21; — *municipalis, diversa municipiorum studia*, H. III, 57.
- Æmulatus agit in Urbe, XIII, 46. — *Æmulatus extinctus*, H. III, 66.
- Æmulus ad deterrima, XII, 54; — *pro competitoris*, H. II, 74.
- Æqua regibus insolita, *ædum infima*, II, 42.
- Æquabilis in suos, VI, 31. — *Æquabili auctoritate et gratia*, IV, 20. — *Æquabilis officiis cunctis vite*, H. IV, 5.
- Æqualitas exuta, I, 4; III, 26. — *Super æqualitatem ceterorum nos erat*, III, 74. — *Rebus modicis æqualitas facile habetur*, H. II, 38.
- Æquare artibus alterius aliquem, *vid. artes*; — *cælo*, IV, 34; — *vota longa patrum*, XV, 19. — *Æquare ictu contrario*, XV, 9. — *Æquabant legionariis eos militum*, H. III, 18.
- Æque, *his pro æque ac*, A. 15.
- Æqui absentium (regum) Parthi, VI, 36. — *Æquo jure complecti populum Romanum*, II, 82. — *Æquis manibus abscissum*, I, 63. — *Ex æquo agere, pro obsequium detractare*, A. 20; at H. IV, 65, *pro æqualem aliis esse*. — *In æquo tenere*, XII, 12. — *In æquo videre homines, eadem sorte*, H. II, 20. — *In æquum eniti*, II, 80; *v. not.* — *Virtus ducum in æquo, pro æqualis*, 2, 44.
- Æquinoctii sidus, I, 70.
- Æquitas Deum erga bona et mala documenta, *scil. nihil discrimini faciens*, XVI, 3; *vid. not.*

lararium tractabatur a prætoribus, I. IV, 9; *vid. Indicem rerum.*

is: ad æs alienum hortatur, II, 27.

— Æs alienum simul omnium comotum, *vid. commotus.* — Ad æs nforme liquefacta imago, XV, 22.

— Æra pro *statuis*, O. 11. — Æra egum vetustate dilapsa, IV, 39.

Æstas insulæ obversa in Favonium, IV, 67.

Æstimare, XIII, 17; — contubernio aliquem, *dignari*, A. 4; — per ambitionem homines, A. 40. —

A Diis æstimatur, *in honore habetur*, XV, 2. — Lecto æstimatoque carmine, VI, 12.

Æstimazione recta severus, H. I, 14.

Ætas composita, VI, 46; XIII, 1; —

— *fessa*, I, 46; H. I, 12; — *innoxia* (liberorum), H. III, 68. —

Ætas (virginum) instat, *vid. instare.* — Ætate ante alios, I, 27; —

— *sistens*, *vid. sistere.* — Prima ætate imperii, *initio imperii*, XII, 29.

Eterna erunt munera tua erga me, XIV, 55.

in Æternitate temporum manere, A. 46.

Affectare rumorem omnem plebis, H. II, 91; —

— *civitates*, *ad suas partes trahere*, H. IV, 66; — *famam*, *querere*, H. II, 63; —

— *imperium*, *assumere*, A. 7; — *studia militum*, H. I, 23.

Affectatio Germanicæ originis, G. 28.

Affectio animi, *amor*, G. 5. — Affectiones lætæ audientium, IV, 16. —

— *Affectiones privatæ*, III, 58.

Affectu perirumpi, III, 15. — Affectus citra damnum, *vid. citra.* —

— *Affectus veri venenum adulatio animi*, *sensus*, H. I, 15; — *sine affectu peragitur assentatio*, *ibid.* —

— *sine affectu militiæ*, H. IV, 31.

— *Affectus aliorum in amorem sui accendere*, H. I, 83. — *Sine affectibus mutuis*, XIV, 27. —

— *Affectibus privatis obnoxius*, III, 58.

Afferre lacrimas et preces, H. III, 38. —

Affertur ei dolor gaudio mixtus, H. III, 36.

Afficere in mortem vulnere aliquem, IV, 45; —

— *oculos miseratione*, XIV, 63.

Affirmare virtutem populi Romani armis, non eloquentia, *ostendere*, H. IV, 73. —

Affirmabant arma bellumque Vitellii, H. I, 1.

Afflictari a vulneribus, VI, 35; —

— *morbo comitali*, XIII, 16.

Afflixit in mortem strages eos, IV, 62. —

Afflictus lapsu equi, H. II, 33. —

Afflicta fides ære alieno, H. I, 88.

Affluentes auditores (et vagi), *oppositi assistentibus et remanentibus*, O. 14. —

Affluentes provinciæ, II, 35. —

— *Ex affluentibus illis præsentia*, H. I, 57.

Affluentius (solito) initum convivium, XV, 54.

Affunditur amnis mari, H. V, 23. —

— *Affunduntur cornibus equites*, *in iis locantur*, A. 34. —

Affusum vulnere venenum, I, 10.

Afuturum, II, 35.

Agere pro *esse*, H. IV, 68. —

— *Agere ambigue*, *vid. ambigue*; — *in ore vulgi*, *vid. os*; — *animo mæsto*, *cultu lugubri*, XIII, 32; —

— *caussa*, *quam armis malle*, XIII, 37; — *centurionatum*, I, 44; —

— *clarum bello*, H. III, 44; — *cætus*, XVI, 32; —

— *concordia subdola*, II, 64; — *donandæ obtinendæve provinciæ aliquid*, XV, 14; —

— *ex æquo*, *vid. æquum*; — *facile*, A. 9. —

— *Agere ferre cuncta*, *vid. ferre.* — *Agere aliquem in bellum*, *facere*, *ut arma capiat*, XIV, 32; — *exerci-*

- tum in bellum, *de duce*, H. I, 62; — liberis certis, matrimonio uno, II, 73; — limitem, *recte*, G. 29; *v. not.* — reinediis fortioribus, I, 29; — proditionem fratri, H. II, 26; — poenitentiam sententiæ suæ, O. 15; — superbia magna, XI, 36; — se ferocius, III, 2; — supra aliquem, III, 38; — vecordem aliquem, I, 59. — Qui tum agebant, pro *vivebant*, III, 19. — Agere verbere aliquem, G. 19. — Agunt primo in agmine, *scil. onere gravatum*, I, 20; — viribus non sperendis. H. II, 58; — Agit utrinque prora frontem apulsui paratam, G. 44. — Agebat impunita, VI, 40. — Agebat iniquis Germanos, I, 68. — Agebant inter auxilia Romana Chauci, II, 17. — Agi ioco eo res suas, XIV, 61. — Agitur validius a læsis, XIII, 25. — Agebatur (præcept) in gloriam, A. 41. — Acto ad valulum equo, II, 13.
- Agger armorum, H. II, 7; — viæ, H. II, 24. 42. — Aggeris munitamenta, XIV, 25. — Aggere agresti septus locus, XII, 31. — Aggerem instruere, H. II, 22; — perfringere, XII, 31; *vid. Indic. rer.*
- Aggerata ossa, I, 61. — Aggeratus trans a L. Domitio, I, 63.
- Aggestus copiarum, *vid. copiarum*; — lignorum et pabuli, I, 35.
- Aggredi crudelitatem principis, *incitare*, XVI, 18; — mare hibernum, *ingredi*, H. IV, 51; — largitione animos, H. I, 78; — precibus aliquem, XIII, 37. — Acrius aggreditur modestiam ejus, II, 26.
- Agitabant læti, nec procul, I, 50; — num depellerent, XI, 29. — Agitabat propius eos timor, *vid. prope*. — Agitabantur frumenta et vectigalia populi Romani sociatibus publicanorum, IV, 61. — Agitabatur ex libidine locupletium, VI, 16. — Agitandi odii adversus aliquem occasio, III, 32; — populi, quo vellent licentia, III, 28. — Agitare plus quam civilia, I, 12; — arbitrium, *vid. arbitrium*; — de aliquo, VI, 46; — honorem per quinquennium, *de designatis post quinquennium*, II, 36; — fenus, *vid. fenus*; — incoltis montium, eoque ferocius, IV, 46; — inter se mala, *expendere, commemorare*, A. 15; — disciplina provinciam, A. 16; — honorem, II, 36; — munia cuncta in armis, XI, 18; — provinciis orientis imaginationibus secretis, *iter eo meditari*. XV, 36; — latrocinium, XII, 27. — Agitat secretus, XI, 21.
- Agmen carpere ex occulto, XII, 32; — scindere, *vid. scindere*; — in agmen velut et numerum, *exultum scil. explendum*, XV, 71. — Agmine propero, *iünere*, I, 50. — Agmine turpi reduxit legiones, I, 37. — Agminis ordo assistit in aciem, II, 17. — Agminis coactores, *vid. coactores*. — Agmen porrectum, H. V, 16.
- Agnati pro natis, G. 19, *extr.*; — pro *gentilibus* sive *popularibus*, H. V, 5.
- Agnoscere audita pro *recognoscere* sive *recensere*, O. 3. — Agnoscentes mancipia, XV, 15. — Agnoscere prospera, H. III, 52; (*opp. abnuere adversa*), *illa sibi adrogare*.
- Agri captivi, XII, 32; — sepositi usui militum, XIV, 54. — Agros exercere, XI, 7. — Agris referti, H. II, 56.
- Ala, *vid. Indicem rerum*.

as secuta finem orationis, *clamor*, A. 35; — sic et, : Alacritate militum auge-
naves in speciem ac terro-
vid. *notam*.
es spumæ, VI, 37. — Alben-
pallorem membra, XV, 64.
conatus alicujus dissimula-
H. IV, 18. — Alit mons
m, H. V, 6.
materia expressæ imagines;
ia (quam ex ipso scil. cor-
, A. 46.
moribus, II, 2. — Alienus
siano, H. II, 74. — Alienum
ium, *cujus jam princeps non*
H. I, 29.
us erga aliquem animus, H.
); — vultu, *iram præferens*,
. .
io pro mente alienata, II,
- Alienatio in aliquem, H.
. .
s alicui, H. II, 74.
ita expedire arcu, VI; 43;
æ orare, VI, 24. — Alimen-
serandis detinere se, VI, 23.
ium, XI, 16.
in exarserat, pro *ceterum*, H.
7. — Alioquin ditem colo-
in se, H. III, 31.
l pro *aliud quid*, I, 4.
non tam unum aliquem fove-
quam alium : *quemcunque*
t, dum ne ille esset, H. I,
Tum alia pietate in Liviam,
inori, III, 16; sic, G. 5 :
dia vilitas. — Aliud auxilii,
— Aliud mare, *alterum*,
. . — Alii pro *reliquis* seu
I, 30; IV, 48; V, 3;
33. — Aliæ dominationes,
s principes, XIII, 1; —
I, *contrariæ*, H. I, 8. —
um principatibus composita,
5. — Alio ex genere morta-

lium collecti, *alius ex alio*, XIV,
17. — Alio vertunt, *ad aliud con-*
silium, I, 18. — Alii *omissum in*
membro primo, I, 63.
Alias : non alias magis indoluit,
quam quod ageret, *alia re*, III, 73.
Allegare munera, *preces, mandata*,
legati dicuntur, H. IV, 84.
Allevatæ notæ, H. I, 52; *vid. not.*
Allicere, *sollicitare ad defectionem*,
H. I, 65; — mores alicujus, *favo-*
rem ejus assequi obsequendo mori-
bis ejus, II, 5.
Alligare pro *vincere*, G. 24.
Alloqui, *simpliciter* (alloquente eo),
A. 35. — Alloqui per seria amicos,
XVI, 19; *vid. Indicem rerum*.
Altaria adolentur, *vid. adolere*.
Altercatio, *opp. continus et infesta*
oratio, H. IV, 7.
Alterius (tamquam) civitatis sena-
tus, H. II, 89; *alius, non istius,*
sed peregrina.
Alti ordines militum, H. II, 24. —
Altis ordinibus attollere, *vid. at-*
tollere. — Altior iracundia, H. II,
91. — Altiores spiritus, *vid. spiri-*
tus. — Altiores initio repetere, H.
II, 27. — Altior sermo, *de re gravi*,
O. 14.
Altitudo animi, *de celandis animi*
sensibus, III, 44; *vid. notam*; —
ædificiorum cohibita, XV, 43; —
perrumpitur vapore solis, *ibid.* —
In altitudinem conditus (*corrupte*,
vid. not.), H. IV, 86.
Altius animis mærebant, II, 82;
— conjectare animos, I, 32; —
metuere, *graviora*, IV, 41. —
Altius expedire, *vid. expedare*. —
Altius consilium, IV, 14. — Alt-
tius, *gravius, ad perniciem usque*
percellere aliquem, IV, 54.
Alveo certus Rhæti, *vid. certus*.
— Alvei (*inferior et plana pars*
navium) quo levarentur, II, 23.

- Alumnus legionum, I, 44; — Italiae, H. I, 48; — tabernae sutrinae, XV, 33; — Urbis, XII, 11.
- Ambages: ambage non addita, *plane*, VI, 46. — Ambages aperire, *vid.* aperire. — Per ambages interrogare de se, H. II, 4; *vid. notam.* — Ambages praedixerant, *oraculum*, H. V, 13.
- Ambigere, *vitare*, VI, 15. — Ambigebat, quemadmodum notescerent, *quarebat*, XVI, 20. — Ambigebant legati, ubi templum ponerent, *certabant, disceptabant*, IV, 55. — Ambigans patriam, *declinans Urbem ambagibus*, VI, 15.
- Ambiguus consilii, num transiret, H. II, 83; — imperandi, *dubius, an capesseret imperium*, I, 7; — metus ac pudoris, II, 40; — praeliis, *varia fortuna in iis usus*, II, 88. — Ambigua fides, XIII, 34; — gens, II, 55. — Ambiguum aut adversum nationum quod fuerat, *vastatur*, XIV, 38. — Ambiguus inter turbatae res, *quia discordes ac dubii erant*, XI, 10. — Ambiguae formae hominum belluarumque, II, 24. — Ambiguae vires, *non satis firmi auxilii*, H. III, 60. — Ambiguae res, *opp. prosperis*, I, 64; XI, 15; XII, 32, 38. — Ambigua per secreta, *vid. secreta.* — Ambigua summa imperii, XI, 8. — Ambigue agere, *novas res moliri*, H. III, 35. — Equites ambigue certavere, II, 21; — *dubia victoria* cf. H. V, 11.
- Ambitur accipere consulatum, II, 43. — Ambiri auxiliis sociorum (*afferentium*), H. IV, 51. — Ambiri nuptiis pluribus, *ad eas expeti*, G. 18.
- Ambitio conciliandae provinciae, XVI, 22; — municipalis, IV, 62; — Regum in augendo potestate,
- XII, 24; — in posteros, VI, 40. — Per ambitionem aestimare homines, *culus externi splendore*, A. 40. — Nulla ambitione, *non gratia studio*, I, 67. — Ambitio cohibetur, XV, 21. — Ambitio stolidi, *vana ostentatio*, H. I, 68; V, 27. — Ambitione aliena trahi, III, 69. — Pari ambitione certabant, IV, 55. — Ambitio gloriæ, XV, 16. — Ambitio scriptorum, H. I, 1; A. 40; *vid. not.*
- Ambitiosus artibus malis, H. II, 52. — Ambitiosum imperium, H. I, 83. — Ambitiosa mors, A. 42. — Ambitiosi sine pecunie, *vid. sinus.* — Ambitiosae preces, *accratisimae*, H. II, 49.
- Ambitiose ferre casam, A. 28. — Ambitiose habita provincia, III, 13. — Tamquam parum ambitiose, *non satis ad captandam gratiam*, I, 69. — Amicitias insignes ambitiose colerat, H. I, 10.
- Ambitus pro *ambitione*, IV, 2; XII, 42; XIII, 6, etc. — civitatis, H. II, 64; *v. not.* — eundi aut remanendi, H. I, 20; — senatorius, *gratie apud senatum captatio*, IV, 2; — suffragiorum, *in suffragiis petendis*, XIII, 29; — uxorius, *studium uxoris*, I, 7. — Ambitus officiorum, A. 18. — Feminae ambitu exarserant, XII, 1. — Ambitum super extremum campi posserrant currus, *marginem*, XIV, 34; — in tenuem exurgens orbis, H. II, 3. — Ambitu acriore exarserant comitia, XIV, 28; — (duorum) distrahuntur cohortes, XII, 42; — (eorum) evasit, IV, 5a; — leges turbantur, I, 2.
- Ambusti attus vi frugoris, XIII, 35. — Pars coloniae ambusta, *combusta*, H. II, 66.
- Amicitia pro *amicis*, II, 27, 77,

etc. — tentatur onere novo, IV, 46. — Amicitia fallaces, IV, 33; XVI, 32. — Amicitiam exuere falso, VI, 8. — In amicitia principis flagrantissimus, XIII, 45. — Amicitia muliebres, V, 2. — Amicitia paternas anteire, *amiciorem filio esse, quam patri fueris*, IV, 40. — Amicitiarum dehereditamenta, *turpes amici*, H. II, 87. mita, forsitan pro *magna amita*, II, 17. mittere pro *omittere*, *vid.* dimittere, II, 71; XIV, 26; O. 5. — Amissa funditus familiae, III, 6. — Amissa edificia, *scil. igni aut erroru motu*, XV, 41; XVI, 13. mœnus usus aquarum salubrium, H. I, 67. — Amœna vita, XV, 55. — Amœnum ingenium Senecæ, *venustum*, XIII, 3; at II, 64, opponitur *barbaro et fero*. mœnitati hortorum inservire, XVI, 27. mor carminum venit Neroni, *studium*, XIV, 52; H. IV, 86; — obsequii, I, 28. — In amorem deaprus (libertæ), XIII, 12; — efusus, I, 54. — In amorem sui accendere affectus aliorum, H. I, 38. — Non amore dicendus quatuam, et sine odio, H. I, 1. — Amore prosperiore civium erat, VI, 51. — Validus (aut ingenio *per syllepsin*, II, 83) in amore falsi, VI, 44. — Amores populi Romani breves (*hactenus, ut, quem amaverint, brevi moriatur*), II, 41. motus de *simplici absentia*, amoto patre, *quam pater abesset*, III, 31. movere, *relegare*, XVI, 9, etc. mplecti gloriam confessionis, XV, 37; — objectum crimen pervercius, *diligentius et studiosius purgare*, IV, 42; — nationis partem magnam victoria aut bello, A. 17.

Ampliare servitia, *numero augere*, H. II, 78. Amplius: non multo amplius vulneratis, XIV, 37. Amputare aliquid, pro *multa ex eo*, O. 32; — numeros legionum, H. II, 69; — in surculos virgam, G. 9. An pro *an non*, I, 5; III, 53; VI, 50; XI, 30; XVI, 31; — pro *sive*, XI, 26. Ancilla, *vid.* *Indicem rerum*. Ancipitia inter probatam scelus, XI, 26. Ancoris adhaerere, *vid.* adhaerere. Angi de infamia alicujus, *studere illum infamare*, XV, 28. Angusta domus, *tenuiter instructa atque exornata*, II, 33. — Angusta oratio, II, 87, *quam facile offendimus in dicendo, nescimusque, quibus verbis tuto uti possimus*. Angustia familiares, *vid.* familiaris; — paternæ illi, I, 75; — stipendii, I, 35. Angustus imperitare, IV, 4. Animadvertere non animadvertsum est in præsens, *ante eventum non prodigii loco habitum, neque observatum*, XV, 74. Animæ servientium, *servilia ingenia*, H. IV, 32; *vid.* *Indic. rerum*. Animare: animantur acrius, *sunt fortiores*, G. 29. Animosus corruptor, *largior effusus*, H. I, 24. Animus exitiabilis in suos, VI, 24; — magnus mihi est, fore hanc diem, etc. *spes magna*, A. 30. — Animo haurire aliquid, *vid.* haurire. — Animum induere artibus bonis, XV, 45; — magnum, XI, 7. — Animum insumere interficiendi domini, XIV, 44; — sumpturi ex oventu, H. I, 27. — Sustulerant animum, VI, 63; *v. not.* — vertere in bonum (*indomitum scil. alterius*).

- I, 33; — vincere, *vid.* vincere. — Animo coaluere, VI, 44. — Animo (vultuque) *præ se ferre speciem*, A, 48; *vid. not.* — exierunt offensæ, H, I, 47. — Animos ambiguos aggregabat partibus, H, III, 12; — *præruptus, vid.* *præruptus*. — Animos conjectare altius, I, 32. — Animos (militum) emere, H, IV, 57. — Irripere militares animos, IV, 2.
- Annalibus (Græcorum) ignotus vir, II, 88; *vid.* *Indicem rerum*.
- Annectebatur crimini ejus mater, XII, 52.
- Annexus ager hostibus, *vicinus*, III, 64; — per affinitatem Hyrcanis, VI, 63; — sanguini Augusti, V, 1. — Annexa litori classis, H, II, 14.
- Annexu gentium, *vicinia*, H, III, 34.
- Annonzæ (*gemit.*) secunda provincia, H, I, 11. — Annonzæ ex modo, *pretii quo esset frumentum*, XV, 72. — Annonzæ claustra, *vid.* *claustra*. — Annonzæ sævitia, II, 87. — Annona pellexit populum, *frumentaria largitione*, I, 2. — Annona acri fatigabatur plebs, IV, 6. — In annonam egerere frumentum, bona in tributum, A, 31; *vid.* *Indic. rer.*
- Annuere falsa, *affirmare*, XIV, 60. — annuit an destringeret, *nutu eum percunctatur*, XV, 58.
- Annulus, sive Anulus: annulo clausa, II, 2. — Annulis honorare aliquem, H, II, 57; *vid.* *Ind. rer.*
- Annus accepisse, fecisse, habuisse, *dicitur: ea, quæ eo gesta, aut instituta; eos, qui eo anno fuere magistratus*, I, 54; II, 53; IV, 14, 23; VI, 45; XIII, 33; XV, 32; — continuus reis postalandis, A, 36. — Annum in species digerere, *vid.* *species*; — *expectare, annum frugum maturitatem*, G, 14. — Annos per plures obliterantur conjugia, III, 34; — potentiz xii explevit, vitæ xxxvii, II, 88. — Annis maturus, I, 4; — *vergens*, XIII, 19. — *Annis vergentibus*, XII, 44; *vid.* *Indicem rerum*.
- Annus prætor, *anni cujusque*, I, 14. — Anna designatio, *in annum sequentem*, II, 36.
- Anquirere aliquid, H, II, 51. — Non anquirendum, quin *dubitandum*, XII, 6.
- Ante alios ætate et gloria belli, I, 27; II, 3. — Ante alios omnes tua experientia, H, II, 76. — Nec cuiquam ante pereundum fuisse, XI, 36.
- Antefixa ora truncis, I, 61.
- Anteire in animo principis aliquem, XV, 50; — *criminando bonos, potentiozem illis esse*, H, III, 87; — *pro occupare, maturius facere*, IV, 71. — Anteire reditus justos gravitate sumptuum, XV, 18. — Anteire spes suamet ipse paratus, *plura appetere, quam ante ausus erat sperare*, III, 66. — Anteire vera seu falsa, *mature obviam iis ire*, V, 10. — Anteibat questus omnium immanitas Neronis, XIV, 11; — *remedia ineendium velocitate mali*, XV, 38.
- Anteponere, *proditores dicuntur ad quos transfugiunt*, I, 58. — Anteponi filio *dicitur adoptatus, vivo eo*, XII, 25.
- Antevenire beneficia *dicuntur, quum sunt majora iis, quæ accepimus*, IV, 18.
- Antiquarius, O, 21.
- Antiquitas valida et laudata, XV, 13; — *spectaculorum, mos prisus*, XIV, 20. — Antiquitatis imaginem præbebat senatui, III, 60. — Specimen unicum antiquitatis, *virtutis*

- antiquæ*, III, 4; — cognoscendæ (*causa*) profectus, II, 59.
Anxietas styli, O. 39.
Anxius, *absolute pro rerum novarum et majorum cupido*, H. IV, 49. — *Anxius sui*, *vid.* sui; — *potentia*, IV, 12. — *Anxium iudicium*, I, 80. — *Anxio edicto increpuit eos*, H. IV, 49.
Aperire aciem dies ortus dicitur, H. IV, 29; — *ambages*, XI, 36. — *Fama aperiebat, de oraculo*, H. II, 78; — *casum insidiantibus*, *vid.* casus; — *cunctationes principis*, IV, 71. — *Aperuit bellum reges et gentes, notas nobis reddidit*, G. 1, *sic et A.* 22. — *Aperuit terras omnes, uti lucem diemque natura hominibus communes et liberus esse voluit*, H. IV, 64. — *Aperire specus, pro effodere*, G. 16; — *Italiam*, II, 17; — *menses honoris vacuos alicui*, H. II, 71. — *Si mors Germanici Syriam aperuisset, scil. alii præsidii*, II, 70. — *Casum insidiantibus aperire*, IV, 50.
Apertus: in aperto gravia, *opp.* humum infra moliri. — *In aperto est, facile, promptum*, H. III, 56. — *Apertior in dies fama*, H. II, 37. — *In aperto pugna, cominus*, A. 36; *vid. notam.*
Apisci artem, addiscere, IV, 20; — *dominationis*, VI, 45; *vid. not.* — *quæsturam*, XI, 22, *pro petere.*
Apparatus (epularum) *incompti*, G. 14.
Appellare: quem militari vocabulo *Caligulam* appellabant, I, 41. — *Appellare, pro appellandum censere*, IV, 52; — *pro exigere pecuniam*, H. I, 21.
Appositus custodia, I, 6; II, 68; — *mensa*, II, 31. — *Apposita gubernacula navi*, II, 6.
Appressum pectori scutum, II, 21.
Approbare mortem majoribus et posteris, XV, 59.
Appulsu fidissimum oppidum, vid. fidus.
Aptior sermone, provisa, disposituque, melior, H. II, 5.
Apud pro a, I, 9; IV, 62, 72; A. 22; — *pro ad*, I, 42; II, 24; H. II, 51. — *Apud aliquem clarus, qui ei clarus videtur*, H. II, 76. — *Apud aures Gaibæ*, H. II, 26. — *Apud aures cujusque crebrescit (scil. rumor), vid. aures.* — *Apud aliquem relicta, pro alicui*, H. I, 20. — *Apud civitatem omnis loco acceptum*, H. II, 91; *add. IV*, 26. — *Apud Deos sacrificare*, XI, 27. — *Apud eos pro dativo*, H. II, 16; III, 1. — *Apud eos nulla loricarum galearumque teguina*, XII, 35. — *Apud eos pro eorum temporibus*, II, 33; — *pro erga, adversus*, I, 9; XV, 23; — *pro in, cum ablativo*, III, 46, 48, 59, 72; IV, 13, 18, 43, 64; VI, 32; XI, 8, 16; XII, 69; XIII, 8; XV, 74; XVI, 15. — *Apud ipsum juravit exercitus, ipsi præsentii*, H. II, 79. — *Apud libidines principis validior, vid. validus.* — *Apud rostra laudare, pro rostris*, XVI, 6. — *Apud vexillum retineantur milites, sub vexillo*, I, 16.
Aquila in fastigio ædium, H. III, 71.
Aræ offundere sanguineum, H. II, 3. — *Aram addere defunctæ, vid. addere.* — *Aras Deum censuere, vid. censere.*
Arbiter pro moderatore ac præside, I, 26; XV, 17; — *literarum, per quem utrinque epistolæ commeant*, IV, 41; — *elegantia*, XVI, 18; — *regni*, XIII, 14. — *Sine arbitro mors*, XVI, 11.
Arbitrium mortis breve, breve tempus quo de genere mortis deliberare

- possint mortuari sponte*, XV, 60; — rerum Romanarum agere, H. IV, 21. — Sine arbitrio alicujus abesse, *permissu*, III, 71. — Arbitrio pacis bellicque tractare, XII, 60.
- Arcana** dictionis semotis, *vid. dictio*. — Arcana imperii tentare, II, 35; *vid. not.* — Arcane imperii evulgato, H. I, 4; *vid. not.*
- Arcere** aqua et igni aliquem, *arcedum censere*, III, 23, 50; — morum, *de alimentis*, XVI, 10; — vitium, *vid. vitium*; — colloquia et congressus, *aliorum inter se*, H. IV, 64. — Arcetatur misericordia, quanto glisceret severitas, VI, 19. — Arcuit conferre, III, 72. — Arcuit testatores procul, eorum uoluntate non admittit, II, 48.
- Arcessere** imperiis, II, 50.
- Arena** expellere abnata, VI, 34. — **Arenas** mittere, XV, 18.
- Aretus**, *vid. artus*.
- Aretus** arbor, XV, 17.
- Ardere** in cardem alicujus nominatum, H. I, 43. — Ardent pila, XV, 7; — signa, XII, 64; — Ardens domus, *multis luminibus collustrata*, XV, 50. — Atrox praelium arsisset, pro exarsisset, H. II, 66.
- Ardescere** pro *exardescere in omnibus locis* dicitur. — Ardescoens luna, H. V, 18; — mons, IV, 67. — Ardescit exitium, I, 73; — praelium, H. II, 66; — pugio in mueronem, XV, 54; — questus, III, 17; — in nuptias incestas, XI, 25.
- Ardor** ac ferocia deteritur, H. II, 76; — militum secutus orationem, *clamor ardoris index*, II, 15.
- Arduus** modus rerum omnium, H. I, 85. — Arduum onus, I, 11. — In arduo spes primæ dominandi, IV, 7; — societas, XII, 15. — In arduo videre, II, 47. — Arduum dici videtur pro *impossibili*, H. II, 76. — Aut certe non arduum sit, *ibid.* — Nihil arduum sit, *ibid.* nihil arduum satis.
- Arenæ** operas promittere, XIV, 14. — Per arenam fœdarii, *opera gladiatoria*, XV, 32; *sic*, H. II, 62. **arena** pollai. — Arenas disjecta et vix pervia, II, 61.
- Arguere** pro *increpare, castigare*, XV, 51; H. III, 10; — pro *reprehendere*, I, 9, 40; — ad perniciem, III, 49. — Virtus arguens diversa, IV, 33; *vid. notam*; — Arguere prave pro arcere, III, 72. — Argui occupandæ reipublicæ, VI, 9; — pleraque, VI, 5; — reum criminis, H. I, 48.
- Argumentum**: in argumentum fabule assumptus, *ad fidem ei faciendam*, H. II, 72.
- Arma** pro bello, I, 9, 49; III, 55; IV, 25; VI, 23; XV, 1; H. I, 73; H. II, 6, 7, 11; — pro *ipsa pugna*, sive *manibus*, I, 27. — Arma bellumque Vitellii affirmabant, H. I, 1; *opp. causæ*, *vid. causam*; et conditionibus, *vid. conditio*. — Anna Lepidi et Antonii cesserunt in Augustum, *exercitus vires ad eum translata*, I, 2; — coalescent in atrox bellum, *vid. coalescere*; — interjicere tumultuantibus, XII, 54; — interponere certantibus, O. 29; — pro *militibus*, H. II, 32; — obiectare alicui, V, 3; — pertinacia, H. III, 67; — posebat in Segestem, I, 59; — publica nulla, I, 2; — temperare consilio, I, 67; — victa tractare, H. III, 9; — utraque invitabant, *ad utrasque partes inclinabant*, XIII, 34. — Armorum decora argenteo insignis, H. I, 57. Armorum fas, H. IV, 58; — quidquid mali dirimitur, *exercitus in provinciâ transmarinis*, H. I, 76. —

- Armorum** tumultu truces, IV, 47. — **Armis** ambire vallum, I, 68. — **Amisit**, quæ armis tuebatur, III, 28. — **Armia** circumsidere, I, 42; — complecti, H. I, 36; *vid. not.* — **densa acies** (virisque), XIV, 30; — **falsis velare externa**, H. IV, 32; *v. n.* — **lecta juvenus**, XII, 40; — **legionariis** fuere parte sui quinta, III, 43. — **Armis** laudare aliquem, G. 11; — **malle conditiones**, XII, 46; — **repetita provincia a Pisone post Germanici mortem**, II, 77; III, 12; — **truces**, H. I, 40. — **Acies telis et armis truces**, I, 46.
- Armare** gladiatores, I, 22; — **lixas**, II, 78; — **plebem**, H. I, 40; H. III, 79; — **servitia**, XIV, 7; H. II, 8; H. III, 79; — **triremes**, XII, 56. — **Armati omnia agunt Germani**, G. 11, 13, 22. — **Armatorum otiosæ manus facile lasciviant**, G. 44.
- Arrecta civitas, avide exspectans**, IV, 11.
- Arreperere ad sævitiam principis occultis libellis**, I, 74, *vid. not.*
- Arripere imaginem principis**, III, 36; — **suspiciones, concipere**, XV, 54.
- Arrogans minoribus**, XI, 21; — **moderatio**, I, 3; *opp. comi et civili*, I, 3; — **mora, vid. mora.**
- Arrogantia tristis**, XIII, 2.
- Ars accita, vid. accitus.** — **Artem apisci, vid. apisci** — **Artis ejusdem alii**, I, 73; — **et falsi breve discrimen**, IV, 58. — **Arte diversa, artibus contrariis**, XIII, 2. — **Artes obscuræ**, I, 9. — **Artes audire, vid. audire.** — **Artibus bonis induere animum**, XV, 45; — **bonis malisque mixtus**, H. I, 10; — **honestia copiosus**, III, 66; — **hostium infectus**, XII, 2; — **mariti composita bene Livia**, V, 1; — **sanctissimis ejus æquabatur**, VI, 7; — **mixti nostris**, XI, 24; — **tonis pares**, XIV, 55; *vid. Ind. rer.*
- Artissimum divortium inter Europam et Asiam**, XII, 63. — **Arto comitatu profectio**, IV, 58. — **Arti commentus**, H. IV, 26.
- Artus elapsi in pravum, vid. elabi.** — **Artus singulos exprimit vestis**, G. 17.
- Arva exercere, vid. exercere.**
- Arx dominationis**, XI, 31; *vid. not.*
- Ascendere classem**, II, 25.
- Asciri per adoptionem**, I, 3; — **in societatem**, H. IV, 24, 80.
- Asciscere pro conciliare**, H. II, 5, 8; — **laudem sibi uni**, XIV, 52; — **nationes, devincire sibi, conciliare benevolentiam et studia**, O. 5; — **in nomen suum aliquem**, III, 30; — **principem**, G. 21. — **Ascisci in cognomentum suum imperatores**, I, 31; — **in familias patriciorum**, XI, 24. — **Asciti in commilitium**, I, 60; — **in senatum**, H. II, 52.
- Aspectare jussa principis**, I, 4.
- Aspectus infernus, vid. infernus.** — **Aspectui dum consultitur, conscientia spernitur**, XV, 18. — **Aspectui et voci parcere, vid. parcere.** — **Aspectum (civitatis) exuere per syllepsin præcedente caritatem**, XVI, 28. — **Aspectu cruento Oceanus**, XIV, 32. — **Aspectus prohibebatur**, H. II, 41.
- Aspera maris**, IV, 6.
- Asperare pro exasperare**, I, 72; II, 29; III, 12; H. III, 38; — **crimina**, II, 29; — **iram victoris**, H. II, 48; — **pugionem saxo acuere**, XV, 54; — **sagittas ossibus, spiculorum vice præfixis**, G. 46.
- Aspere acceptum**, IV, 31. — **Asperis facetiis illusus**, XV, 68. — **Asperissimo hiemis**, III, 4.

Aspernari, pro *detrectare*, *recusare*, I, 16; IV, 46. — Pro *improbare*, *aspernari* flagitia militiæ, I, 27; XIV, 42. — *Aspernari* legatos, *aspere accipere*, XV, 27; — militiam longinquam, *ægre tolerare*, XI, 10; — *obsidia*, *vid. obsidium*; — *ramorem falsum*, H. II, 52; — pro *non accipere in re bona et honesta*, H. III, 68.

Aspicere pro *conspicere*, I, 16; H, 75; XII, 24; H. II, 66; A. 29; H. III, 10; — pro *inspicere seu diutius contemplari*, XIV, 9. — *Aspici satis visum, se tantum conspectui præbere*, IV, 74. — *Aspicitur ministri soelerum ut exprobrantes*, XIV, 62.

Assectari corpora, *de custodibus*, IV, 19.

Assensu brevi, XIV, 12. — **Assensu celebrata sententia**, XV, 22.

Assensum civitatis moribus meruerat, H. II, 10.

Assentari: assentandi libido veritati inimica, H. I, 1.

Assentatio peragitur sine affectu, H. I, 15.

Asseres et trabes, H. IV, 30.

Asseverare pro affirmare, contendere, defendere, II, 16; IV, 55; XIV, 42; XVI, 5; H. II, 80; — *gravitateum, affectare, præ se ferre*, XIII, 18. — *Asseverat locum hunc vel illam promissi specus*, XVI, 3; — *ordinem agminis, ut certo cognitum describere*, H. III, 22; — pro *indicare (de signo et argumento)*, A. 11.

Asseveratione eadem peracta accusatio, æque serio, II, 31; — *magnum censere*, VI, 2; — *niti*, IV, 42; — *coguntur in curiam Patres*, IV, 19; *vid. not.*

Assidere castellum, pro obsidere, VI, 43; — *castris*, H. II, 22; —

moenia urbis, IV, 53; — *ludis et theatro solita statio, præsidere*, XIII, 24, 25; — *ruinis cepulæ urbis*, H. V, 35; *ibi habitare*; — *valetudini alicujus, vid. valetudo*.

Assignare aliquid fraudi suæ, H. II, 60. — **Assignare domibus inimicitiae**, O. 36.

Assimulare defectum hunc laboribus suis, comparare, I, 28, *conf. XV, 39*; — *partes judicis, agere*, IV, 59. — **Assimulare Deos in speciem oris humani**, G. 8. — **Assimulatur finis, qui videretur sponte sumptus**, VI, 25; — *morbus fortuitus*, IV, 8.

Assistere pro remanere, V, 6. — **Assistit in aciem ordo agminis**, II, 17. — **Assistent tribunalibus consulibus Italia et provinciæ**, XIII, 4. — **Assistentes auditores (et remunerantes)**, O. 19. — **Assistentes milites ordine solito (cubiculo scilicet legati)**, H. II, 80.

Assultabant ut Bacchæ, XI, 31. — **Assultatum castris**, II, 13. — **Assultare pilo aut lanceis**, XII, 35; — *telis, ibid.*

Assumere castus, XIV, 20; — *conjugem*, XII, 2; — *consilium uxoris quoque*, XV, 54; — *exemplo aliquem*, VI, 5; — *nomen sibi*, XV, 71. — **Assumptus in argumentum fabulæ**, H. II, 72; — *in conscientiam*, XIII, 12; — *in contumelias, vid. contumelia*; — *inter inania belli*, H. II, 69. — **Assumpta arrogantia et secta stoicorum**, XIV, 57; — *Livia in familiam Juliam nomenque Augustæ*, I, 8; — *materia oratoribus*, XVI, 2, *in laudem principis*.

Assurgere e gravi morbo, H. II, 99. — **Assurgit in edita incendium**, XV, 38.

Astreperere alicui, XI, 17.

- At**, *transitionibus servit*, XII, 62; XIV, 23, etc.
- Atque ipse** (*vid. et*) pro *tum*, H. II, 2; — pro *sed*, XV, 1, 54; — pro *et statim*, H. III, 17; — pro *tunc*, H. III, 36.
- Atrata plebes**, III, 2.
- Atrium libertatis**, H. I, 31.
- Atrox Agrippina**, IV, 52; — dolore longo, XVI, 10. — **Atrox et mæstus**, *torvo vultu*, O. 13. — **Atrox odii**, XII, 22. — **Atrox mendacium**, *quod terrorem incuteret*, H. II, 53; — *fama*, IV, 11; — *imperium reipublicæ, opp. læto*, H. II, 1; — *opus (historiæ) præliis*, I, 2; — *valetudo*, III, 64; — *in re summa, difficilis*, XV, 28; — *pro terribili aspectu*, XII, 33; H. II, 32. — **Atroces notæ additæ nominibus Cæsarum**, II, 29, *vid. Lips.* — **Atrocia circumstrepere**, III, 36; — *mandata, severa, urgentia*, H. II, 40.
- Atrocitas morum**, IV, 13.
- Atrociter deferre crimen**, *tumultuose, invidiose*, XIII, 19; — *loqui, ferociter*, H. III, 1. — **Atrocitas accipere aliquid**, H. I, 23.
- Attentantem vi repellere**, XIII, 25.
- Atteri pro vinci in lite, succumbere**, A. 9; *v. not.* — **Attritus (et exsanguis) de oratore nimis tenui**, O. 18. — **Attritæ res Italiæ**, H. II, 56. — **Attritum pabulum, absumptum**, XV, 16.
- Attinere pro retinere, sive cohibere**, I, 35; II, 10; XIII, 50. — **Attinere castris milites, pro continere**, II, 52; — *pro detinere, morari, impedire*, I, 50; VI, 19; XII, 25; XIII, 27; H. II, 12. — **Attinebant ripam (Danubii) legiones, tuebantur, custodiebant**, IV, 5. — **Attineri cura alicujus, in custodia apud aliquem esse**, XIII, 15; — *custodia publica*, III, 36; — *carcere*, VI, 19; — *fisco argentum signatum dicitur*, VI, 17; — *indicio alicujus, eo reum esse, consortem facinoris declarari*, XV, 57.
- Attingere legiones, per syllepsin et Syriam**, II, 55.
- Attollere auctibus immensis, vid. auctus**, IV, 40; — *insignibus triumphali aliquem*, III, 72; — *reipublicam bello armisque*, H. IV, 52; — *ordinibus altis aliquem et præmiis*, H. IV, 59. — **Attolli pro non mergi aqua**, H. V, 6, 14. — **Attollitur adulationibus exquisitis**, H. III, 37.
- Attonitas terrore mentes in languorem vertere**, H. II, 42.
- Attritus, vid. atteri.**
- Attrectare pro aliquid suscipere**, III, 52. — **Attrectare feralia, interesse, participem esse funeris**, I, 62.
- Avare habita provincia**, III, 13; XIII, 30.
- Avaritiam alicujus emergari, avarum hominem pretio inducere ad aliquid**, XII, 45; — *mutare in melius, hoc est, quæ ille per avaritiam male constituit*, H. I, 52.
- Auctio**: *frumenti et tributorum auctionem æqualitate munerum mollire*, A. 19.
- Auctor in diversam nullus**, XII, 69; — *regni utriusque, qui divisionem regni fecerat, et utrique regum partem attribuerat*, II, 64; — *relationis, princeps vocatur, quæ eam fieri permittit*, XIII, 26; — *reum florentissimus, de historico*, III, 30, *uti et c. 3, et XIV, 64*; — *consilii, effector*, H. III, 2; — *validissimus*, VI, 31. — **Auctorem accusare aliquem, quasi sit auctor**, I, 39. — **Auctor aliquo noscere casus temporum, e libris**

- historicus*, XIV, 64. — Auctores incerti et vagi, H. II, 74. — Sibi quisque auctor, H. III, 71.
- Auctoritas adulta, I, 46. — Auctoritas adolevit, *vid.* *adolescere*. — Auctoritas et consilium simul, centeni singulis adsunt, G. 12; — coalluit, *vid.* *coalescere*; — fluxa, *imminuta, infirma*, I, 21; — inest consiliis, II, 17; — gliscit, *vid.* *gliscere*. — Auctoritatem destruere (contradictionibus), XIV, 43; — penatus ferre, *vid.* *ferre*. — Auctoritates senatorum, *sententia*, II, 32.
- Auctus: immensis auctibus, H. IV, 28.
- Audacia coalita, *vid.* *coalescere*. — Audacia extemporale, O. 6; — servilis, XIV, 40. — Audacie proximi, *post ipsum ducem*, IV, 27. — In audaciam accingi, H. III, 66. — In audaciam opportuna nox, IV, 51; — promptus, XIV, 43. — Audacii hominum, I, 74.
- Audentia rara et privata usurpatum, G. 31; — *pro audacia seu fortitudine*, G. 54. — Audentia plurimum, XV, 53; *vid. not.*
- Audere aciem, XII, 28, 32; — contra (*aliquid*), IV, 59; H. II, 71. — Audere pessimum facinus, H. I, 28; — flagitium formidine, I, 69; — ex loco aliquo *impetum*, H. II, 25; — fugas civium, neces, etc. *vid.* *fuga*; — *pro longius progredi*, H. V, 10; — *penam alicujus*, II, 40; — *machinas*, H. IV, 23; — *stugrum (de femina)*, H. I, 48; — plus in delectu, *juris et potentia sibi plus arrogare*, H. II, 93; — *rima cultoribus et oppidanis*, *vid.* *vis*. — Audendi itinera duo, H. IV, 49. — Audendo potentior, *audacia nactus potentiam*, H. I, 60. — Audentiora spatia, *de itinere maritimo*, H. II, 2. — Audentior sermo, *scil. qualis pectorum est*, O. 14. — Ausis codicillis ad Casarem, III, 67. — Ausi nullum capax natura, XIII, 47.
- Audire artes, O. 31; *o. not.* — *perire*, *vid.* *peritus*; — *supplices*, I, 29; *videre submissos et supplicantes*. — Audiendi, quae faceret, incolem, XV, 67. — Audiri cum fide, *vid.* *fides*; — in majus ex longioque, IV, 23. — Audita agnoscere, *vid.* *agnoscere*.
- Auditio: auditiones depellere, *remores vulgi*, IV, 11.
- Auditor fori, *vid.* *forum*. — Auditores affluentes, *vid.* *affluentes*; — vagi; auditoria, *opp. foro et causis veris*, O. 10; *vid.* *Indic. rerum*.
- Auditu brevi transigere quamvis magna, H. II, 59; — plurimum accipiuntur, IV, 69. — Auditu admirere, K).
- Avellere libertatem Augusti, *admere ab Augusto data*, IV, 20; — castris milites, *a ceterorum contubernio*, I, 44.
- Aversa hosti porta, I, 66. — Aversi nobis animis, XIV, 26.
- Auferre legionem proconsuli, H. IV, 48. — Abatulerat (ei) deformitas exitus misericordiam (passive), H. III, 65; — *abatulerat nox ebsequia melioram*, H. I, 60.
- Augere nomine imperatorio, I, 3; — *potestatem*, *vid.* *potestatem*. — Auget questionem hoc mihi, O. 16; — *turres et vallum*, *firmare*, H. IV, 35. — Augebatur in speciem ac terrorem classis abaritate militum, II, 6. — Auctus omnia, *scil. lato*, II, 14. — Aucta Agrippina cognomento Augustus, XII, 26. — Auctem in barbarum cognomentum, H. V, 2. — Aucti ex rebus novis, I, 2; — numero, II, 26. — Auctas turribus naves, XV, 9

— *Aucta in falsum*, XIII, 56; — *in deterius*, II, 82. — *Auctus imperii*, II, 33. — *Anctibus iunien- sis atollere aliquem*, H. IV, 26.

Augurari cantu fortunam pugnae, G. 3. — *Augurabantur Vespasianum et arma Orientis*, H. I, 50.

Auguria pro consecratione, G. 39.

Avidus absolute, pro gloria avidus, A. 22; — *pro studiosus*, XIII, 6; H. II, 1; — *subitis*, H. I, 7 (*aut venabis*); — *in omne fas et nefas (per syllepsin)*, H. II, 56.

Aulas cetera (præter excubias), I, 7; — *ostentum aulae*, XV, 34; — *aula potiri, vid. potiri*.

Aurariae, VI, 19.

Aures impartire studiis, XIV, 21; — *lentas adversam imperia*, I, 64; — *polluere voce nefaria*, III, 50. — *Aures populi diversae*, O. 34; — *cognitæ sæpe (versatis in foro)*, O. 34. — *Auribus populi abutuntur*, O. 40. — *Aures verberatæ sermionibus*, A. 41. — *Aures promptæ*, II, 39; — *trepidas implere*, I, 41. — *Ad aures alicujus conferre spes vota que sua*, IV, 39. — *Apud aures Galbæ quædam eluserat*, H. I, 26. — *Apud aures nostras ominabatur, audientibus nobis*, A. 46. — *Auribus atque oculis competere, vid. competere*. — *Auribus principis abstinere, vid. abstinere*.

Auspicia incipere, III, 59. — *Auspiciis addicentibus*, II, 14; — *et consiliis potius, quam telis et manibus*, XIII, 6.

Auspicium pro imperio, III, 19.

Aut pro an, post num, IV, 17; — *pro et*, XII, 12; XV, 47; *v. not.* — *Aut rursus pro et rursus*, H. III, 52; — *pro neque (neque pœci, aut prælio paratus)*, XIII, 39; — *montibus aut Mœcella septum, pro et vel partem*, H. IV, 71.

Avds: avi de uno tantum, XIV, 1; *vid. not.*

Avunculus de proavunculo, II, 43; *vid. not.*

Auxilium pro auxiliis, seu militibus auxiliariis, VI, 34; — *ductare, vid. ductare*. — *Auxilium loci vetus, præsidium solium, vid. vetus*.

Auxilia facere mercede, VI, 33; — *auxilia tarda legum*, VII, 11; — *auxiliorum miles*, H. I, 54.

Auxiliaria stipendia meritis, II, 52.

Auxiliator ingforius, VI, 37.

B.

Balneis interfici, H. II, 16, cf. XIV, 64.

Barbarus pro barbaricus, III, 33. — *In barbarum auctum cognomen- tum*, H. V, 2. — *In barbarum corrupta, in mores barbaros*, VI, 42.

Beatus eventus, vid. eventus.

Bellator equus, G. 14.

Bellum et arma (Vitellii) affirmabant, H. I, 1. (*Obs. bellum et arma distingui.*) — *Bellum civium, pro civile*, H. IV, 72; — *alere dubitatione*, III, 38; — *concidit*, H. II, 57; — *eludere metu, vid. eludere*; — *exercere*, XII, 32; — *habere, quam gerere malebant*, XV, 3; — *facere patriæ*, III, 18; — *incertum victis ac victoribus*, H. II, 46; — *inferre provinciæ, de legato turbas in provincia sua movente*, III, 13; — *impellitur, vid. impellere*. — *Bellum inter ac pacem dubitare*, XII, 32; — *navare alicui, vid. navare*; — *proferre ultra, vid. proferre*; — *prolatum initis mollibus, sumitur acriter*, XII, 34; — *secutum est trans mare Pompeium*, H. II, 6; — *stare loco aliquo*, H. III, 8; —

spargere, *vid.* spargere; — sumere, II, 4, 45; XIII, 34; A. 16; — tractare cunctatione, VI, 44; transmittre aliquo, H. II, 17; — urgere, *vid.* urgere. — In bellum agere exercitum, *vid.* agere. — Belli (pacifico) arbitria tractare, XII, 60; — commercium, *quod exercetur in captivis permutandis, nec interficiendis*, XIV, 33; — commercia dirempta, H. III, 81; — concurrentis minae, H. IV, 22; *v. not.* — consilia expendere, H. I, 87; — deus omne concedit illuc, *vid.* concedere; — ditissimi victoria, H. I, 51; — externi domitor, H. II, 76; — inania inter assumptus, *auxiliorum imbellis numerus*, H. II, 69; — iter, pro *ad bellum*, I, 86; — iure cadere, *de deditis non servatis*, XII, 17; — lues immensa, *vid.* lues; — malo circumveniri, H. II, 12; — meditamenta, *vid.* meditamenta; — inole tota securus, H. I, 60; — moiem ciere, *vid.* ciere; — in pretium cedit provincia, H. I, 11; — requies, pro *ab bello*, IV, 25; — sedes, *de urbe, in qua dux alteruter cum exercitu consistit*, XIV, 33; — semina mota, IV, 27; — spem onittere, *vid.* spes; — subita, *vid.* subitus; — summam tolerare, *de ducibus, vid.* tolerare. — Bello (aut victoria) complecti partem magnam nationis, delegit eum inter duces, H. I, 71; — destinare itinera et duces, H. I, 60; — facem acerrimam prætulit, H. II, 86; — frui, *qua potentiam et gloriam*, H. III, 11; — infensare, *vid.* infensare; — minister datus, *vid.* minister; — præponere aliquem, *vid.* præponere; — satisfactum, H. III, 49; — sueta alia, XV, 12; — tentare provinciam, II, 79. — Bella exercere se-

cunda, VI, 31; — permixta, H. I, 2; *vid. not.* — tractare, H. IV, 73. — Bellorum expers, *vid.* expers; — præmiis referti, XI, 7. — Belli inexpertus, H. I, 8; — obsidetus urbs, III, 34. — Belli et prælii discrimen, II, 88; XII, 39.

Bellare, pro *debellare*, H. II, 40; — in decus aut sollicitudinem unius, H. I, 89.

Bellator pro *milite*, I, 67.

Bene usus est morte, pro *bene fecit, quod usus est morte*, VI, 48.

Beneficiorum numerus aquatus, H. IV, 48; *vid. not.*

Benignitate animi promptior, H. II, 30.

Binocitium, III, 71.

Blandimenta vitæ abrumperre, *vid.* abrumperre. — Blandimentis infectæ epistolæ, H. I, 74; — vitæ evinci, XV, 63. — Sine blandimentis expellere famem, G. 23.

Blanditiæ, venenum affectus veri, H. I, 15; — verniles, H. II, 59.

Bonum: nulla boni spe, *felicitis evectus*, II, 15. — Bona societas, *fida*, I, 57. — Boni ad prælium campi, II, 14. — Bonæ recordationes, IV, 38. — Bona facta, *vid.* facta. — Bona petita in fisco, II, 48; — vera implere, *vid.* implere. — In bona sævire, H. II, 62.

Bonitas pro *liberalitate*, H. I, 52.

Brachia exsolvere ferro, *vid.* exsolvere.

Brevis venia, *vid.* venia. — Breve arbitrium mortis, *vid.* arbitrium.

— Breve confinium artis et falsi, *vid.* confinium. — Breve litus et incertum, XIV, 29. — Brevius visum incipi crimina suburbana, *expeditius*, XV, 43. — Breves amores populi Romani, *vid.* amores.

Brevitas imperatoria, H. I, 18.

Buccina dimitti convivium, XV, 30.

C.

- Cadere** ab aliquo, *interfici*, XVI, 9; — crimine conjurationis, VI, 14; — repetundarum, H. I, 77; — exitu voluntario, H. I, 40; — frustra, *de coeptis*, II, 80; — jure belli, *de deditis interemptis*, XII, 17; — manu sua, III, 42; IV, 29; — in melius, *de coeptis*, II, 77; — in irritum, XV, 39; H. III, 26, 53; — ore impudico, *accusatoris*, XI, 3; — per acies, I, 2; — pro optimatibus, *scil. praeliantem*, IV, 44; — proscrizione, I, 2; — pro *interfici*, *extra aciem scil.*, II, 71; H. IV, 49, 50. — **Cadit** nox infra cælum et sidera, A. 12; *vid. not.* — **Cecidit** huc gloria, *pro imminuta est eo usque*, H. III, 13.
- Cæco** reluxit dies, H. IV, 81.
- Cædere** igni ferroque, *vid. ignis.*
- Cæde** continua, *abl. abs. quasi index capp. seq.*, VI, 29; *vid. not.* — nobili imbuere ingenium, de accusatore, *cæde recentia vestigia*, *vid. recens.* — **Cædem** abnuere, *vid. abnuere*; — festinare, I, 6.
- Cælestes** honores tribuere, IV, 18; — religiones decernere, I, 11.
- Cælum** decretum Augusto, I, 73; — fœdum imbris ac nebulis, A. 12. — **Cæli** mollities, XII, 66; — positio, *vid. positio*; — truculentia, II, 24. — **Cælo** æquare aliquem, *laudibus*, IV, 34. — **Cælo** ac spatio obtenditur regio, etc. *vid. spatium*; — (Germaniæ) incognita siccitas, H. IV, 26. — **Infra cælum** (ac stellas) cadit nox, *vid. cadere.* — **Cælo** (ac laboribus) dura hiberna, H. II, 80.
- Cærimonia**s accipit annus, *vid. accipere.* — Vetustissimis cærimoniis præditus, *de sacerdote*, I, 62. —
- Cærimonia** loci, *sanctitas*, IV, 64; XIV, 22.
- Cæstus** assumere, *vid. assumere.*
- Calamistri** Mæcenatis, *de oratione*, O. 26.
- Callidus** rei militaris, H. II, 31; — temporum, IV, 33.
- Campum** eripere, *vid. eripere*; — tradere alicui, *pugnam liberam ibi conferendam*, II, 20. — **Campi** fallaces, *vid. fallax*; — habitati urbibus, H. V, 7. — **Camporum** fallacitate præveniens eques, XV, 17. — **Campis** exuere hostem, *vid. exuere*; — præficere aliquem, *regionibus (de Mesopotamia)*, VI, 37. — **Campus**, *locus amplius et vacuus*, XV, 40; *vid. Indic. rerum.*
- Candidatos** nominare, *vid. nominare.* — **Cum** candidatis comitia celebrat princeps, *vid. celebrare.*
- Canere** exitium, *prædicere oraculo*, II, 54.
- Canorum** (et profluens) genus dicendi, IV, 61.
- Cantus** exercere, *vid. exercere.*
- Capax** fortuitorum mare, XIV, 3; — molis, I, 11.
- Capere** castris montem, XII, 55; — militiam, H. II, 97; — primordia imperii, VI, 50. — **Cepit** ea species, *scil. animum, animo obvenit*, XI, 31. — **Captus** comineatus, XV, 8. — **Capti** vertuntur in prædam, H. II, 44. — **Captæ** (coeptæ), offensiones ob rempublicam, VI, 15.
- Capessere** accusationes, IV, 52; — clementiam ac justitiam, XII, 11; — noctem tutam et vigilem in castris, IV, 48; — orbem terræ, *regere*, XII, 5; — partem, *sibi vindicare*, H. III, 64; — principium facinoris, XV, 49; — rempublicam consiliis paribus, *eodem modo administrare*, XI, 24; — sacra,

- obire*, *curare*, XI, 34; — *sollemnia regni*, VI, 42; — *tuta*, *præferre*, XV, 29. — *Capessiturus meliora*, VI, 48. — *Capessendi imperii consilia*, XIII, 4; XVI, 26. — *Capessendi Vigiativiratus munere absolutus*, III, 29.
- Capillum obliquare*, *sequi retro*, *vid. suis locis*.
- Captivi agri*, XII, 32. — *Captivus eror*, XIV, 30.
- Captivitas* (veluti) *in curiam inferitur*, *sen. tores et turba captivorum*, XI, 23. — *Captivitas in motum, captæ civitatis*, XIII, 24. — *Captivitates urbium, expugnationes*, H. III, 70.
- Caput non adest reipublicæ*, *vid. adesse*; — *repressum* (in utero), *vid. repressus*; — *rerum humanæ rationis aliquid paratur*, XV, 47.
- Caritate* (et sanguine) *propior ei*, VI, 46.
- Carmen pro oraculo*, III, 63. — *Carmine deflevit suprema Germanici*, III, 49. — *Carmina levia*, *vid. levis*. — *Carminum amor venit ei*, *vid. amor*. — *Carminum reatus, species*, *vid. suis locis*.
- Cassa habere*, *irrita*, H. III, 55.
- Castella imposita fontibus*, XV, 3. — *Castellis in stipendium missa pecunia*, H. I, 67. — *Castellis dispositis*, III, 74; *vid. Indic. rerum*.
- Castra componere*, H. I, 33; — *erigere*, *hiberna scil.*, H. V, 22; — *facere*, II, 21; — *moliri*, XI, 20; — *primæ legionis, ea pars castrorum, ubi prima legio tendebat*, I, 39; — *tentare corruptoribus*, *vid. corruptores*; — *trucia*, I, 44. — *Castrorum decus convulsum*, *vid. decus*; — *experimenta*, *vid. experimenta*; — *otium*, I, 34; — *primores*, *vid. primores*; — *principes*, H. I, 57; *vid. not.* — *quidquid præten-*
- ditur Armeniis*, H. II, 6; — *secreta affectare*, *infrequentiam militum*, H. III, 13. — *Castris assidere*, *vid. assidere*; — *capere montem*, *vid. capere*; — *totis se miscuerat ptebs*, H. II, 88; — *premere gentem*, XII, 32. — *Castrorum vices*, II, 13.
- Castum æmulus*, G. 39; *vid. not.*
- Casus pro copia, facultate, occasione*, I, 13; XII, 28, 50. — *Casum insidiaribus aperire*, IV, 50. — *Casum tam incredibilem providerat nemo, ut careret Urbe*, IV, 58. — *Casum novissimum experiri*, XII, 33. — *Casus festiati* (et prælia), VI, 44; — *maris non excepti*, XV, 46; — *rerum humanarum, opp. cladibus naturalibus*, H. I, 3; — *superare vita*, I, 17; — *turbidi*, XVI, 13. — *Casibus dubiis reservatus captivus*, H. III, 66. — *Casibus optimi opus*, *vid. opus*. — *In casum dare se, remque publicam*, I, 47. — *Casum pugnæ præbere*, XII, 28.
- Cavillari verba senatus, pro calumniari*, I, 46.
- Causa connexa dolori meo*, III, 12; — *ex formidine*, I, 7; — *intima*, *vid. intimus*; — *propria*, *vid. proprius*. — *Causam partium præcedere simultatibus*, H. II, 85; — *sequi*, *vid. sequi*. — *In causam descendere*, *vid. descendere*. — *Causa agere male, quam vi, jure, disceptando*. XIII, 34. — *Causa jactandi ingenii*, XIII, 11; *v. not.* — *Causæ acriores odii, quia iniquæ*, I, 33; — *corruptæ*, *vid. corruptus*; — *eædem exitu*, IV, 33; — *vage*, VI, 15. — *Causas expedit*, *vid. expedit*; — *struere*, II, 42; H. II, 1 (*diverso quidem sensu*). — *Causis muliebribus perdi*, *vid. muliebribus*.
- Cedere dicuntur accusatores, accu-*

nationem deponere, XIII, 30; — pro *concedere*, XII, 41; — pro *obsequi*, III, 16; — pro *succedere*, *evenire*, I, 28; — *vita*, H. II, 55; — non *vulneribus*, non *telis*, XII, 34. — *Cedit* sub *extremis spiritibus*, XV, 70; — in *ducem summa rerum et gloria*, in *vulgus præda*, H. III, 83; — in *pretium belli provincie*, H. I, 11. — In *provinciam cesserant*, *ad formam provincie redacti*, XIV, 31; — in *præmium victorie*, XIV, 70. — *Cedunt* in *anum omnes*, *ei se subjiciunt*, VI, 43. — *Cedunt ripæ*, II, 15; *v. not.* — *Cessit* in *astrum omne cælum ac mare*, II, 23; — in *sapientiam victoria illis*, *sapientie opinionem peperit*, G. 36; — *potentia* (Crassi et Pompeii) in *Cæsaram*, I, 2; — *cesserunt arma Lepidi et Antostii in Octavium*, *ibid.* — *ingenia magna*, *non amplius scriptis sese prodiderunt*, H. I, 1.

Celebris pro ceber, II, 88; XIII, 47; XV, 47; *vid. not.* — *alicui*, *pro apud aliquem*, I, 51; II, 88. — *Celebris ars medica inter posteros Esculapii*, *frequens*, *vel*, *ex iis celeberrimi medicorum*, XII, 61; — *pons illecebris nocturnis*, *vid. illecebræ*. — *Celebre primoribus convivium*, H. I, 83. — *Forma vitæ celebris*, *frequens*, I, 74. — *Celebri convivio*, XIV, 48. — *Celeberrimo fori*, IV, 67.

Celebrare admiratione aliquem, H. II, 71; — *aliquem obsequio*, XVI, 33; — *assensu magno sententiam*, XV, 22. — *Ut socium laborum celebraret*, *scæpe appellaret*, IV, 2. — *Ubi omnia pudenda confluunt celebranturque*, *multos adseclas inveniunt*, XV, 44. — *comitia cum candidatis*, *princeps dicitur*, H. II, 91; *v. not.* — *diem*

ludorum Cereri, XV, 53; — *multitudine et cætibus clandestinis*, *advenientem impostoræ*, II, 40; — *funere publico aliquem*, VI, 11; — *spectaculum*, IV, 62; *v. not.* — *Sic celebrare convivium frequens efficere*, *adesse*, IV, 59. — *Celebrata mors funere censorio*, VI, 27; — in *vulgus saius ejus*, H. I, 71.

Celeritimum naviganti oppidum, *proximum appulsu*, III, 1.

Censere ut, *etc.* IV, 20; — *quo loco censobis?* I, 74; — *contra stadium alicujus*, H. II, 91; — *pro decernere*, *quum scil. aram*, *clypeum*, *effigiem*, *templa*, *triumphalia*, *etc.* *senatores dicuntur*, *idque vel absolute*, *vel alicui*, II, 83; III, 57; IV, 74; XII, 38; XIII, 8, *etc.* — *censeret*, *quid corrigi vellet*, *pro exponeret*, *indicaret* (*in senatu scil.*), XVI, 28. — *Censebatur una victoria* (*accusator*) *unam adhuc retulerat*, IV, 45.

Censor: *nec dignum tantæ rei censoriam*, *qui reprehendat*, *corrigat*, III, 34.

Censorie mentis levamen, *animi censuræ curis gravati*, XII, 5. — *Censorium funus*, IV, 15; VI, 27; XIII, 3.

Censura incubuit acerrime in eos, H. IV, 41.

Census accipere, I, 34; — *deferre*, *vid. deferre*; — *juvare senatorem*, II, 37.

Centesima (*vonaliu*) *instituta*, I, 78; — *eam deprecatur populus*, *ib.*

Centuriones cohortium, *vid. cohortes*.

Cernere de qua re, XV, 14.

Certare ad supplenda damna, *vid. ad*; — *de alienis*, XV, 1; — *gaudio*, *vid. gaudium*. — *Certatum sententiis*, I, 29. — *Certantibus interponere arma* (*sua*), XII, 29.

- Certamen ex honesto, *vid. ex*; — *facere armorum virorumque, committere, tentare*, XV, 1; — *gliscit, vid. gliscere*; — *pro studio*, H. I, 32; *v. not.* — *testatum orationibus, vid. testatum*; — *vitiorum*, XIV, 15. — *Certaminum spatia, vid. spatium*. — *Certaminibus proximorum concussi, vid. concutere*
- Certus aucto annis, G. 32; — *destinationis*, XII, 32; — *exitii*, I, 27; — *relinquendæ vitæ*, IV, 32; — *sceleris*, XII, 66. — *Certis liberis (matrimonio uno) agere*, III, 37. — *Certa maris, tempestas maris cui certæ potest*, H. IV, 81.
- Cessatur a privilegiis parentum, *excitantur homines ineundis matrimonii capessere etiolumenta destituta iis, qui liberos susceperunt*, III, 28.
- Cetera victoriæ præmiium, H. I, 70. — *Ceterum vulgus*, H. IV, 56. — *Cetero ingenio aulæ*, H. II, 71; — *uari violenter Oceanus*, II, 24. — *Ceteri consulatus, pro ceterorum*, H. I, 77. — *Cetera aulæ*, I, 7. — *Cetera equestri familia (patre atque avo consularibus)*, VI, 15.
- Ceterum pro re vera *opp. specie*, I, 44; XV, 52; — *pro sed*, H. III, 9, 66, *init.*
- Chiliarchus, *de tribunis militaribus in classe*, XV, 51.
- Chlamys aurata, XII, 56.
- Cibos inter militares, *dum milites cibum capiunt*, II, 13.
- Ciere vires intimas molemq; belli, XV, 2. — *Civerat eos fama, pro exciverat, sive conciverat*, XV, 33. — *Ciere in quem scil. ad seditionem adversus quem*, H. I, 84. — *Locum testem virtutis ciens*, H. V, 17.
- Cingere aliquem insignibus fortunæ principalis, H. II, 59.
- Circa artes bonas socordia, XI, 15. — *Circa consilium eligendi successoris scindebantur in factiones*, H. I, 13. — *Circa nocem Cæsaris narratus*, XI, 29; — *scelera summa distentus*, XVI, 8. — *Ambitiosi circa affectationem originis Germanorum*, G. 28.
- Circum adulantibus, *quum circumstantes ei adularentur*, XIV, 47; — *trepidi, vagantes trepide*, A. 32.
- Circumdare famam egregiam paci, A. 20; — *lamenta, plantum et imaginem supremorum alicui*, H. IV, 45; — *ministerium principis*, H. II, 59; — *pecuniam sibi et carissima, ad iter*, H. IV, 62; — *robore juventam filii, vid. robar*; — *secretum extremis suis, in occulto mortem sumere*, XVI, 25. — *Circumdedit moribus corruptis nulla colluvies plus libidinum*, XIV, 15. — *Circumdare quem pecuniam*, XIV, 53.
- Circumferre incendia, *cædes, etc.* II, 52.
- Circumfundere, *intell. se*, III, 46; — *agmen*, XIII, 40. — *Circumfusæ (lecto) imagines, pro circumpositæ*, III, 5.
- Circumgredi, *a latere et tergo irruere*, I, 64; *laccunt, circumgrediuntur, occurrant*.
- Circumjecti custodes, *corporibus*, VI, 19. — *Circumjecta salibus planities, cincta*, II, 11.
- Circumibant nomen ejus vitabundi, H. III, 37. — *Circumiri locorum peritia, vid. peritia*.
- Circumflui amibus campi, VI, 37.
- Circumlnit annis insulam, H. IV, 12.
- Circumposuit eos sellæ curuli, *justa eam considerare utrinque jussu*, H. II, 59; — *stagno nemus*, XIV, 15.

Circumsedere armis et vallo aliquem, I, 42.
Circumspectare bellum, H. II, 74; — *sermones et vultus, sylleps.* H. IV, 8.
Circumspicere munimenta, *explorare*, XIII, 39; — *vires suas*, H. II, 6; *vid. not.*
Circumstat eum metus alius, H. IV, 79; — *paupertas et angustia rerum nascentes*, O. 8.
Circumstrebebant quidam atrociora, III, 36.
Circumvadere clamoribus, XII, 43.
Circumvenire criminibus, I, 13; — *jactu ignium, in turri obsessa*, XV, 11; — *securitate pacis, et malo belli*, H. II, 12.
Cis Vectium, cis Plautium, dissimulavit ei, *quamdiu illis contenta libidines et adulteria Messalinæ fuerant*, XI, 30.
Citra damnum affectus, *sine fraude amicitiae*, O. 27; — *delectationem aut speciem, nullo istarum respectu*, G. 16. — *Citra fidem fuit, non creditum*, A. 1; — *obtrectationem, sine obtrectatione*, O. 41. — *Citra sanguinem Romanum bellare, sociis commisso prælio*, A. 35. — *Citra ultima stetit vis Agrippinæ*, XII, 22.
Citus equo aderat, H. II, 40. — *Citi advenere*, XII, 12. — *Citis cum militibus misit eum*, XI, 1. — *Citæ remis naves*, II, 6. — *Ignis vento citus*, XV, 38.
Civium supplicia, *quibus cives affici solent*, VI, 40.
Civilis modus legatorum Augusti, I, 8; — *victoria, de civibus, seu belli civilis*, H. IV, 38. — *Civile ratus*, II, 34. — *Civilis discidii specie movetur (conjux)*, XIV, 60.
Civiliter habere *aliquid, non asperè accipere*, IV, 21. — *Civiliter comi-*

tia celebrat princeps, v. celebrare.
Civitatis vocabulo frui, *vid. vocabulum*. — *In civitatis patescit regio, vid. patescere.*
Clades de morbo scabiei, H. V, 4; — *rei navalis*, XV, 46. — *Clades eadem fuit illi municipio*, XIV, 33; — *exoleverat, vid. exolescere*; — *Romana*, XIII, 37. — *Cladis plus facere hosti*, XII, 28; — *reliquæ insepultæ, I, 60. — superstes*, I, 61. — *E clade Variana quosdam exemit servitio*, XII, 27. — *Clades (novæ vel) repetitæ*, H. I, 2. — *Cladium Romanarum pars erit ille, aliquando in Romanis interemptis commemorandus mihi*, XV, 72.
Clamitare sæva ac detestanda alicui, *imprecari*, III, 23; *clamitando suscepit.*
Clamor prosper, H. III, 17. — *Clamore et vocibus adstreperè*, H. II, 90; — *(et plausu) fovere suos, vid. favore.*
Clarescere properus, *vid. properus.*
Claritas: in claritatem Herculis referre, quicquid magnificum, G. 34.
Claritudo ea Belgarum est, subvenisse, etc. *gloria, decus*, I, 43; — *insons virtutum*, XV, 65; — *militiæ*, IV, 6; — *nominis expulit eum, vid. expellere*. — *Claritudinis adjumentum*, XVI, 17. — *Claritudinem Cæsarum in ariam domum ferre*, XII, 3. — *Claritudinem suam protegere obsequiis*, III, 65. — *Ad claritudinem omnem sublatus, scil. capessendam*, XV, 52. — *Claritudine erat multa sed improspèra*, IV, 44; — *nova generis erat*, XIV, 47.
Clarus annus Othoni, H. I, 22; — *rumor*, XV, 49; — *pro honorificus*: nec minus id clarum, XII, 38.
Classis pro *militibus clusis*, H. II, 100; H. III, 12, etc. — *annexa*

- litori, H. II, 14; — augebat r in speciem ac terrorem (alacritate militum), II, 6; — *conversa*, H. II, 14; *vid. not.* — *prætenditur* fronte minaci, *ibid.* — *Classi* addere cohortes, H. I, 87. — *Classam* ascendere, II, 75. — *Classe* reportare exercitum, I, 63. — *Classes* populi Romani perfringere, *vid. perfringere.*
- Classica**: *classicorum*, e *classicis* legio, H. III, 31, 36; (*ubi v.*) H. III, 55; *vid. not.*
- Claudæ** naves, II, 24; *vid. not.*
- Claudere** corpus adversum viam veneni, *medicamentis præsumptis*, XV, 64; — domum janua ac limine tenus, H. I, 33; — latera, *de militibus, qui in lateribus incedunt*, I, 51; — humum (aut congerere) *in sepulcro*, XIV, 9; — *os alteri, obligare*, obdurare, II, 40; — pontem, *deturri*, H. II, 34; — viam miseratione, *vid. misratio*; — utensilia annulo, II, 2. — *Causum* spatium, *locus designatus et circumscriptus*, XIV, 14. — *Tiberium* clausum vidit, *occultantem sensum suum*, III, 15.
- Claustra** montium, H. III, 2; — *ararii*, V, 8; — *annonæ, Ægyptus, quo loco occupato intercludi posset frumenti subvectio*, H. III, 8; — *contrahere, vid. contrahere*; — *imperii Romani, termini extremi*, II, 61; — *terræ ac maris*, II, 69; *vid. not.*
- Clavarium**, *donati vigenus*, H. III, 50.
- Clementer** adiri jura possunt, H. III, 52; cf. XII, 33. — *Clementer* adsurgentes colles, XII, 38; — *editum jugum*, G. 1.
- Clementiæ** titulum petere ex aliquo, *servando scil.* H. I, 71. — *Clementiam* capessere, *vid. capessere*; — (majorum) *egredi, acerbitate nimia*, III, 24; — (*suam*) *obstringere, vid. obstringere.* — *Clementiam* offerre alicui, *gratiam, veniam*, II, 42; — *victoris ferre, præmii loco, ut servatus arbitrio ejus sis*, H. III, 19. — *Ad clementiam* trahere aliquid, *vid. trahere.* — *In Clementiam* eandem secuta verba Cæsaris, *scil. composita*, XI, 3.
- Clientelæ** pro *clientibus*, XIV, 61. — *Per clientelas* (et nomen) illustrior, III, 55. — *Clientelis* redundare, O. 36.
- Cludere**, *vid. claudere.*
- Coactus**, *coactor, vid. cogere.*
- Coalescunt** arma in bellum, *seu ipsi homines, vid. arma*; — *animo* (pro *animis*) ad obsequium, VI, 44; — *in consensum*, H. II, 37; — *victi victoresque nunquam solida fide*, H. II, 7. — *Coaluit auctoritas, firmata est*, H. I, 21; *sic, coalita audacia, firmata, vetustate imperii*, XIV, 1; — *libertas*, H. IV, 55.
- Coactare** forum, de *multitudine*, O. 39.
- Cœnum** grave, I, 63.
- Cœpit** e domo ejus *conjuratio*, XV, 54; — e domo ejus *proditio, (conjuratio) per libertatem scil.*, *ibid.* — *ex sodalitate intima odium*, XV, 68.
- Cœpta** affinitas cum eo, *agitata*, VI, 30. — *Cœpta* hiems, XII, 31; — *lux*, II, 13; XV, 55. — *Cœptum* exemplum, XIV, 10; — *initium*, H. II, 79; — *theatrum, institutum*, IV, 62; *vid. not.* — *Cœpta* accelerare, H. II, 85; — *cadunt secus*, II, 80; — *ugere*, XII, 12. — *Cœptis* instare, H. III, 52. — *Cœptæ* offensiones ob *republicam*, VI, 15; *vid. not.*
- Cœptare** arma, XII, 32; — *pro co-*

- nari*, H. II, 29; — pontem, *struere*, I, 56; — seditionem, *moliri*, de duce adversæ partis, II, 81. — Cæptans conjuratio disjecta, IV, 27. — Cæptatam libertatem omittere, H. IV, 44.
- Coercere** spes alicujus, II, 43; — imperium intra terminos, I, 11. — Coerceri mœnibus Massiliæ jubetur, *præc.* cedere patria, XIII, 47. — Jus coercendi, G. 11. — Propinquis frustra Pisonem coercentibus, *a proposito avocantibus*, II, 34. — Temeritas magnis documentis coercita, *punita, castigata*, XIV, 33. — Fama male coercita, H. I, 17.
- Cœtus** odium, *vid.* odium. — Cœtus agere, *vid.* agere; — miscere, I, 16; — in domo assiduos arcere, IV, 41. — Cœtibus clandestinis vocabatur servituta ad libertatem, IV, 27. — Cœtu adhuc multo, *multis adhuc præsentibus*, V, 7. — *Cœtu multitudinis, concursu seditioso*, H. IV, 45.
- Cogere** obsidione urbem, *intell. ad deditionem*, XIV, 24; — in naves hostem, H. III, 48; — ministros auro ad scelus, VI, 33. — Coacta ab eo accusatio, *eo jubente suscepta*, XV, 43; — *deditio, expressa*, IV, 51.
- Coactores** agminis, *de extrema parte exercitus, quem prægressi non amplius sint in itinere*, H. II, 68.
- Cogitationibus** privatis regressus, H. II, 74; *vid. not.*
- Cogniti** mihi nec beneficio, nec injuria, H. I, 1.
- Cognitionis** imagine absumptum bidduum, III, 17. — Cognitionem tractare, I, 72. — Cognitiones patrum, I, 75, *opp.* judicia.
- Cognomentum** pro nomine ipso ac solo, II, 6; IV, 65. — In cognomentum adscitus, I, 32; II, 60.
- Cohibentur** provinciæ procuratori-
- bus, reguntur*, H. I, 11. — Cohibita altitudo ædificiorum, XV, 43; — omnia taciurnitate, XV, 54.
- Cohors** togata, H. I, 38. — Cohortes civium Romanorum, I, 8; *vid. not.* — Cohortium centuriones, I, 18; — *peditatus, opp. sociali*, XIII, 35; — signa, I, 18. — In cohortem suam, *amicos, comites*, VI, 9.
- Colere** comitate aliquem in speciem liberum, *vid. species*.
- Collacerare**, H. III, 74.
- Collegam** se consulatui ejus destinavit, II, 42. — *Collegæ de præsidibus provinciarum vicinarum*, A. 9.
- Collegium** patris atque filii, III, 31.
- Colligere** hastas, II, 21; *vid. not.* — animum, I, 12.
- Collocare** de re aliqua (*in libro vid. not.*), VI, 27. — Collocatum ea munificentia millicies sestertium, *erogatum*, VI, 45.
- Collustrare** equo cuncta, *obire*, II, 45.
- Coloniæ** novæ, *opp. patriæ*, I, 59.
- Comes** exitii, III, 15. — Comite uno et electis consociis, I, 5; *intell. prætersa, super consocios*.
- Comere** pro ornare, G. 18; *v. not.* — *compti, seu incompti, apparatus epularum*, G. 14.
- Cometes** expiatus sanguine illustri, XV, 47.
- Cominus** prævenire, *vid. prævenire*.
- Comis** via, *morum scil. (ut I, 54)*, IV, 6. — *Comi congressu*, XV, 49.
- Comiter** administrare provinciam, H. I, 13; — *exceptum, non aspere*, XIII, 54.
- Comitas** curandi, *vid. curare*; — *obvia*, II, 2. — *Comitate cultas, vid. colere*; — *permulcere militem*, I, 29.
- Comitare** rem militarem, munus quæstorum, XI, 22. — *Comitatur fama, decedentem provincia*, A. 9.

- Comitantes recipere, *comitari volentes*, XIV, 33.
- Comitatu (pro *vi*) adjectus, H. II, 65. — Comitatu arto fuit profectio, IV, 58.
- Comitatus gradus, G. 13.
- Comitia componere, quæ ambitu acriore exarserant, XIV, 28; — celebrare, *vid.* celebrare; — imperii transigere, *successorem constituere, idque adoptione, de imperatore*, H. I. 14.
- Commanipulares, H. IV, 46.
- Commeari in Germaniam, I, 46. — Possè sermones commeari eo inter-nuntio, II, 28.
- Commeatus arti, *vid.* arctus *seu* artus. — Commeatibus vim facere, XIII, 38. — Per commeatus sparsi milites, *data venia passim digressi*, H. I, 46.
- Commendat eventum (*prosperum*) sollicitudo (*ante habitum*), *gratiorem reddit*. O. 6. — Commendatus periculis, *scil. ad favorem hominum*, XII, 26.
- Commercium *seu* commercia belli, *vid.* bellum; — dirempta, H. III, 81; — sortis humanæ interciderat, VI, 19; *vid. not.*
- Commoda militum rejicere ad senatum, *vid.* rejicere.
- Commodare nomen et periculum suum ad apem inanem, XV, 53; — sanguinem dominationi alienæ, A. 32; — severitatem magnis peccatis, veniam parvis, A. 19.
- Commodum: bellum ex commodo parare, XIII, 9; *vid. not.*
- Commodus, *prave haud dubie*, pro *commendatus*, O. 12 (*nisi est pro aptus, jucundus*).
- Commotus ingenio, VI, 45. — Commota domus Cæsaris, *turbata, labefacta*, IV, 52. — Commotus *as* alienum simul omnium, VI, 17; *vid. not.* — Commotior Agrippina, *servidioris ingenii*, I, 33; — verbis, II. 27.
- Communis luctus parentum, VI, 49; *vid. not.* — In commune alacres, *opp. propriis stimulus*, XV, 12. — In commune disserere, *in concione (supra MS. habebat concionem, pro commune: forte hic contra)*. XV, 63. — In commune exterrebantur omnes, *parsi et communi de causa*, I, 25. — In commune postulavit, I, 28. — In commune turbabant nihil, I, 85. — In communi ponere libertatem, *opp. dignitatem ordinum dividere, seu distinguere*, XIII, 27. — Communes curæ, *de summa republica*, H. I, 89.
- Communicare, *absolute, omiss. cum aliquo*, A. 8.
- Communione parietum non ambiatur donus, sed propriis quæque muris. XV, 43.
- Comparare principes forma ac decore, H. I, 7.
- Comparatione deterrima gloriam quærere, I, 10.
- Compellere in mortem, H. II, 27.
- Compendiis propioribus ire, XII, 28; — viarum antevertere, I, 63.
- Competere lingua, auribus atque oculis, *sibi constare, sui compotem manere*, III, 46; H. III, 73. — Initium finemque cum Othonis exitu competissem, H. II, 50.
- Complexi armis aliquem, H. I, 36; *vid. not.* — dextras, XI, 9; — manum, VI, 50; — familias multas nobilitate, XV, 48; — jure æquo populum Romanum reddita libertate, II, 82; — opulentiam priorem gentis, *de literis, seu monumentis*, II, 60 — Complexi vim principis, *usurpare, arrogare*, H. IV, 11. — Complectitur notitiâ Romana insulas, A. 10.

- Complere** cædibus nurum, neptem (domumque omnem), VI, 24; — cornu, *in acie dicuntur, qui in eo locati*, H. III, 23; — mortem (*cul jus culpam sustineas*) nova insuper invidia, *cumulare, indigniorem reddere*, XVI, 7; — senectam extremam, IV, 58.
- Complementum** accusationis omnis erat crimen majestatis, *huc omnia alia crimina redibant; hoc vim et invidiam reliquis criminibus addebat*, III, 38.
- Complexus** armorum, A. 36; *vid. not.*
- Componere** aciem per cuneos, G. 6; — acta senatus populi que Romani, V, 4; — animum precibus amicorum, etc. *pati se mitigari*, IV, 42; — castra, H. I, 33; — copias in hibernaculis, *vid. hibernacula*; — destinata, *susceptam narrationem aggredi*, H. I, 4; — diversos, *vid. diversus*; — insidias, XII, 54; — monumenta (belli) *de historicis*, H. II, 101, — milites viæ ac pugne, XIII, 40; — locum et tempus, IV, 10; — multa et atrociam in aliquem tabulis extremis, VI, 38; — ordinem insidiarum, XV, 53; — pace rebelles animos, XV, 39; — penates familiæ adversus vetera odia fratrum, *prospicere, ne solitis inter fratres odiis turbentur*, XV, 2; — pro *disponere, ubi sequitur per, quod vide*; — rationes familiares, VI, 16; — res populi Romani, *de historicis*, I, 1; IV, 32, 34; — seditionem, *parare, instruere*, H. IV, 14. — Componunt concire, *parant*, III, 38. — Composuit res Cæsarum Augustus, *domus Cæsarum potentiam fundavit*, H. I, 89; — ad modestiam eos damnatum, H. II, 27. — Compositus hostis per angustias saltus, IV, 47; — ore, II, 34; — in dissimulationem sui, veste servili, XIII, 24; — in securitatem, III, 44; — in squalorem mæstitiamque, H. I, 54. — Compositus vultus, *fulsus*, I, 7. — Compositus ita, pro *ita compositis literis*, H. III, 52; — cum indice reus, XV, 51. — Composita bene cum artibus mariti Livia, V, 1; — indignatio, *elaboratis et quesitis indicii demonstrata*, H. III, 37. — Compositi (milites) acie, IV, 73; — in numeros legionis, *vid. numeri*; — cuneis, H. IV, 16; — pro ripa, XII, 29. — Compositi, clade eorum, qui pacem inter et bellum dubitabant, XII, 32; pro *pacati*. — Compositæ effigies, *factæ*, H. V, 5. — Composita (a senatu) principatibus aliorum, *constituta, decreta*, H. II, 55. — Composita ætas, VI, 46. — Componendæ Armeniæ, *ordinandæ, rege dato*, etc. II, 4. — Paucioribus lacrymis compositus es, *sepultus*, A. 45. — Ex composito, H. IV, 66.
- Comprehendere** scientiam, *præter alias et ipsum tractare*, O. 31.
- Comprimere** manus intra sinum, I, 57.
- Computare** tempus, H. II, 47.
- Concedere**, pro *concedendum censere*, IV, 20; — pro *mori*, IV, 38; XII, 30; — fato, II, 71; — vita, I, 3; — reum precibus alicujus, II, 55; IV, 31; — in adulationem, H. II, 33; — obsidioni, *obsessis opem non ferre*, XIII, 40; — concedit illuc omne decus belli, H. II, 24. — Concessus mos (carpentis utendi) sacerdotibus ac sacris, XII, 42; *vid. not.* — Concedere alicui de gloria, H. III, 64; — summo nomine, XV, 2; — ad victorem, H. II, 51. — Concessa materies ad

- ostentandum, I, 76. — Concessio animalibus placare Deos, *opp. victimis hominum*, G. 9.
- Concentus virtutis, *ind. x scil.* G. 3.
- Concertator Corbulonis, *æmulus*, XIV, 29.
- Concessio agrorum, III, 73
- Conciliare misericordiam, XI, 3; — provinciam (*sibi*) ad spes novas, XVI, 23. — Conciliandæ provinciæ ambitus, *ibid.*
- Concipere verba iurijurandi, H. IV, 31; *vid. not.* — Concepit ferre Agrippam, *consilium cepit*, II, 39.
- Concionabundus, I, 16.
- Concionem parare, H. II, 79.
- Concire nationes, *solicitare*. XII, 15; — hostes, *pro exire*, seu *irritare*, XI, 19. — Concitum cuius instinctu, quod tam multi suspensere; *conjuratio scil.* XV, 49 — Concire motus, *excitare*, H. I, 4.
- Concitorator belli, *ad bellum*, H. III, 2.
- Concitor belli, IV, 28; H. IV, 56.
- Conclamare, *de uno*, H. III, 29. — Qui conclamabantur exercitus impetu, *intell. ex præc.* imperatores, III, 74; *vid. not.*
- Concors filiarum, XI, 37. — Concordes egregie, II, 43.
- Concordia et potentia eodem loci est, IV, 44; — gignitur inter eos auctoritate liberti, XIV, 39. — Concordiæ fides, *vid. fides*. — Concordia subdola agere, II, 64.
- Concubia nox, I, 39; H. III, 69.
- Concurrere instantius, VI, 35; — cunctis, H. II, 42. — Concurrentis belli minæ, H. IV, 22; *vid. not.*
- Concurso purium injectæ catenæ, *prote q. am plures accucurrerunt*, XII, 47.
- Concutere : concussa fide, *labefactata*, H. V, 25.
- Condemnator, *de accusatore*, qui *facit, ut damnetur*, IV, 65, *vid. et damnare*.
- Condere pro *abscondere*, I, 28; II, 27. — Condiderant pecuniam agris mercandis, VI, 17. — Conditum odium, *positum*, H. II, 30. — Conditus in altitudinem, *vid. altitudo*. — Condere iram, II, 28.
- Condicere, *de die vadimonii*, G. 11.
- Condire mortuos, H. V, 5.
- Conditio : per conditionem ponere arma, *pro plural.* H. III, 64. — Conditione absentiarum longæ amissus, A. 45; *vid. not.* — Conditiones audire ac reddere, H. II, 41; — incruentas malle armis, XII, 46; — pacis tentare, I, 56.
- Conditor, *gen. femin.*, G. 28. — Conditoris retinens civitas, VI, 42; *vid. not.*
- Confector belli exercitus, XIV, 39.
- Conferre ad aures principis spes ac vota sua, priusquam ad Deos, IV, 39; — ad gloriam posterorum exuvias hostiles, III, 72; — alicui aliquid, *pro dare*. H. I, 16; — in aliquem aliquid, *ei mandare*, H. IV, 53; — injurias suas, *de pluribus*, A. 15; — lamentationes suas in testamentum, XV, 68. — Collatus iu eum dies præturæ reliquus, XII, 4. — Collata in eum sors Asiæ, III, 71.
- Conferto gradu, XII, 35 — Conferta acies, VI, 35; *vid. not.* — Conferta moles, *referta, plena, de amphitheatro*, IV, 62.
- Confessionis gloriam amplecti, XV, 67. — Confessionem scribere tali oratione, XIV, 11.
- Conficere : confectus numerus annorum, *transactum tempus*, VI, 28.
- Confingere, *vid. fingere*.
- Confinium breve artis et falsi, IV, 58.

Conflictare pro *urgere, premere, vincere*, H. III, 82; — *rempublicam per scelera, vexare*, VI, 48. — *Conflictabantur ictibus*, II, 20; — *ludibrio*, I, 58; — (*ablativ.*) *metu suo et angustiis viarum*, H. III, 16; — (*metu ac*) *sordibus*, VI, 8; — *tempestatibus*, A. 22. — *Conflictatus hieme sæva exercitus*, H. III, 39.

Confundit animum imagine tristi recordatio, H. I, 44. — *Confusus ordo disciplinæ*, H. I, 60; — *ordo militiæ*, II, 39. — *Confusior facies, scil. ex elisione, ut nosci non posset*, IV, 63.

Confusio pro *consternatione*, H. III, 38; — *oris crebra*, H. IV, 40.

Congerere alicui consulatus triumphos, I, 4.

Congestus copiarum, *de multitudine*, H. II, 87.

Conglobati in testudinem milites, XIII, 39.

Congredi præliis, XII, 54.

Congregari in cuneis, H. IV, 20.

Congregata signa in locum unum, I, 28.

Congressus comis, XV, 49; — *durus, vid. durus*. — *Congressu deijici*, XV, 46.

Congruit fatum rebus, *se immiscet*, VI, 22. — *Congruerat vitiis ejus abditis*, XIII, 1. — *Congruentia exta (et læta)*, H. II, 4. — *Forte congruerat, ut nuntiarentur*, H. I, 7.

Conjectare animos altius, I, 32; — *ceteros ex aliquo*, XII, 49; — *offensionem (alterius) vultu*, I, 12.

Conjectura ut demonstrat, XVI, 1. — *Conjectura herbidi soli, quum conjectasset esse ibi sol. herb.* H. V, 3.

Conjugium pro *conjuge*, XII, 65. — *Conjugium in fratris filiam*, XII,

6. — *Conjugio accipere aliquam*, VI, 20; — *in eodem manere*, II, 85. — *Conjugia frequentantur*, III, 25; — *illæsa manent custodia præsentis*, III, 34; — *obliterantur per plures annos*, ibid.

Conjungere abtinentiam cibi, pro *continuare*, vel *adjicere ipsam consilio de ea capto*; vel *refervas ad præced. aversari sermonem*: conjunxit, *postea commemoravit, subjecit de abst. c. VI*, 26; — *annos sex pari secreto, annos sex continuos exegit*, IV, 57; — *orbem*, G. 6; *vid. not.* — *Conjuncta nox eadem necem et rogum Britannici*, XIII, 17.

Conjuratio adulta, reperta, revicta, *vid. suis locis*. — *Conjuracionis scientia, vid. scientia*.

Connexus honor natura, III, 31; *vid. not.* — *Connexa criminibus mariti uxor*, XVI, 32; — *discrimini patris filia*, XVI, 30; — *dolori meo caussa, vid. caussa*. — *Connexum odium uno amne discretis*, H. I, 65.

Consceleratus, XV, 55.

Conscientia tibi est Augustæ, III, 77; — *inest cis (flagitii)*, H. IV, 41. — *Conscientiæ noxia habetur pro fœdere*, VI, 4; — *matris in-nexus*, III, 10; — *suæ grave id fore*, IV, 26. — *Conscientiam ejus adhibet, provisam olim sibi*, XII, 66. — *Conscientiam alicujus exagitare*, IV, 12; — *arguere*, H. III, 10; — *simulare, quasi sciret, vere illum esse, quem se ferret*, II, 40; — *subire, pati se conscium fieri et assumi*, XIII, 21. — *In conscientiam sumi*, IV, 3; XIII, 12. — *Conscientia illigare aliquem*, XV, 51. — *Vecordes conscientia, scil. sceleris, cunctabantur*, I, 39; sic, I, 57.

- Conscius alicujus, H. I, 39; — exercitui flagitiorum: *qui tamen ea non simul commiserit*, I, 42; — interficiendi Agrippæ, III, 30. — Conscisci electis, I, 5. — Conscisci Deorum equi, G. 10; *vid. not.*
 Consciscere fugam, H. III, 9.
 Consectari aliquem odio, H. IV, 1.
 Consensus pro *consuetudine, recepta*, G. 31. — Consensum (multitudinis) extenuare, H. IV, 46.
 Consentire, *cum i. finit., consensu tradere*, VI, 28. — Consensimus referre, etc. G. 34.
 Consequentes, pro *insecuti posteriores, de historicis*, XV, 54, *bis*.
 Conservi, A. 31.
 Considerunt in igne omnia, *collabuntur*, H. III, 34. — Considerunt præsentia satis, *quieta facta erant*, I, 30.
 Consiliaturi, H. II, 53; *vid. not.*
 Consilium absentia suscipere, IV, 64; — pro *consultatione, seu deliberatione*, VI, 46; — eligendi successoris, *deliberatio de el. succ.* H. I, 13; — eximunt res adversæ, *vid. eximere*; — publicum adire, *in senatum venire*, VI, 15; — in turbido illi omne, H. I, 21; — simulatum, *vid. simulare*. — Consilii improvidus, H. III, 56; — occultus, VI, 37; — suasor idem et auctor, *vid. auctor*. — Consilio addita fides, *vid. fides*. — Consilia belli expendere, H. I, 87; (*quod*, II, 5, *præliorum vias tractare*); — capessendi imperii, *vid. capessere*; — dubia, *vid. dubius*; — (alicujus) fovere, *vid. fovere*; — militia, H. I, 90; — miscere, H. II, 7; — referre, *vid. referre*; — sociare, H. II, 74; — stant in eo ceteris mortalibus, quid conducere putent, IV, 40; — propiora illi, mater et avia, *ibid.* — sumere pacis petendæ, II, 26; — suscipere rerum magnarum, H. II, 76; — tractare, *belli scil.* H. III, 1. — Consiliorum vis penes eum, *ejus consilia valebant ac spectabantur*, H. III, 50. — Consiliis bonis notescere, IV, 7; — distrahi, *omiss. in, h. e., in deliberando*, VI, 44. — Consiliis inest auctoritas, H. II, 18. — Consiliis alicujus idoneus, IV, 12; — implicatus, *vid. implicare*; — permixtus, III, 38; — in suis, aut in alienis, constantia, XV, 10.
 Consociare vocem, XIII, 23. — Consociata (et delecta) ex formis diversis *resp.* IV, 33. — Consociare facinus cum aliquo, XV, 67.
 Consonare, pro *resonare*, XIV, 32.
 Consortium: ad consortium regni impulit eum, *vid. impellere*. — Consortia rerum secundarum eripiuntur maritis, III, 34.
 Conspicior mors, H. IV, 11.
 Conspicuus voce ac manu, H. III, 29. — Conspicua arma, *pulchra*, H. I, 88. — Conspicua femina, H. IV, 42.
 Constare: constat iis fides, *manent in fide*, H. II, 96; — ratio imperii, I, 6; *vid. not.*
 Constans fidei, H. III, 57. — Constantius est, *fortius*, H. III, 1. — Constante exorsus carmen, *intrepide*, XIII, 15. — Constantia exempla, *fortia*, XVI, 35.
 Constantia exitus, XV, 49; — fortis exitus, *ibid.* — In consiliis suis aut alienis, XV, 10; — mortis, *fortitudo ad mortem subeundam*, I, 53; — morum, *æquabilitas, consensus*, H. III, 86; *vid. not.* — victoria, *corrupte*; *vid. not.* A. 27; — pro *fortitudine*, *ut in præc.* H. IV, 25. — Constantia primus dies, *vid. dies*. — Constantiam

adjicere dictis, *vid.* adjicere; —
 eximere, I, 32. — Constantiam
 vocis egregie (*semel emissæ*) mu-
 tavit nullis terroribus aut morte,
 H. II, 13. — Ad constantiam su-
 mende mortis sufficere, XIII, 30.
 Consternatio vulgi, *tumultus*, I,
 39; 63; H. I, 83; H. IV, 50.
 Constituta ædes, pro *extracta*,
condita, II, 49. — Constituta
 respublica non regno, neque dic-
 tatura, sed principis nomine, I, 9.
 Consul negatur esse qui id non est
 e republica, IV, 19. — Consules
 pro anno, VI, 45; XIII, 9; H. I,
 1; — destinare, *vid.* destinare; —
 habuit annus sequens illos, II, 53.
 Consulatus ejus dissimulatus, *vid.*
 dissimulare. — Consulatu ejus
 collegam se destinavit, II, 42. —
 Consulatus abrogati, quos dederat,
 H. IV, 47; — geminati, *vid.*
 geminare; — ceteri, *vid.* ceteri;
 — coarctati, H. II, 71; — con-
 gesti, I, 4.
 Consulere, *absolute*, *omisso* sibi,
 H. I, 51; — *sine accusat. obscurus*,
 IV, 40. — Consulere Deos
 fibris, XIV, 30; — exercitiis
 mandatis, XIII, 4; — extremis
 suis, XV, 64; — gloriæ pariter ac
 prædæ, XIII, 39; — pro *parcere*,
 III, 46; — visui, XII, 47; — ul-
 tioni, II, 26; — clementer, XIV,
 38; — durius, A. 16. — Consul-
 turus ex re mittitur, I, 24.
 Consulto patrum, *senatusconsulto*,
 II, 85; — senatus, XI, 34; XVI,
 9. — Consultis magnis annuit Dea,
 H. II, 4.
 Consultare, *absolute*, pro *augures*
consulere, II, 29; — inter proximo-
 mos, *vid.* inter. — Non aliud consul-
 taverat, quam de incolumitate
 domus, et an placabilis Nero,
 XVI, 30.

Consultationes (et nuntii) ad eum
 veniunt, XVI, 14.
 Consumere: consumpsit vocem ejus
 metus instans, H. I, 42. — Con-
 sumpsisse ignominiam, H. III, 24;
vid. not.
 Consummatur opere illo, quicquid
 ante laboris hauserunt, H. III, 84.
 Contactu meditabantur bellum, *ce-
 terorum exemplo incitati*, H. II,
 60. — A contactu discedere, *im-
 proborum scil.* I, 43. — Oculi a
 contactu dominationis inviolati,
 A. 30.
 Contemnere pro *non timere*, II, 34;
vid. not. — pro *eludere*, *irritum*
dimittere, XV, 57. — Contemni
 tributis, G. 29; *vid.* not.
 Contemptio ex barbaris in Roma-
 nos, XI, 20.
 Contemptus ambitionis, VI, 45; —
 moriendi, H. V, 5. — Contemptu
 famæ, contemnuntur virtutes, IV,
 38.
 Contendere nobilitatem, formam,
 etc. suam, *cum aliorum confere-
 rendo, extollere ac præferre*, XII,
 1; — labore cum amplitudine et
 ubertate soli, G. 26.
 Contentus non pœna semper, sed
 sæpe pœnitentia, *placabatur, sa-
 tisfactum putabat*, A. 19.
 Continere firmitatem pontis, H. II,
 34; — provincias, *regere, admini-
 strare*, H. I, 49. — Continentur
 Romana (*resp. Rom.*) vectigali-
 bus, XV, 49; — parendo res mili-
 tares, H. I, 84.
 Contingere usu modo aliquem, IV,
 68. — Contacti opere nullo equi,
 G. 10.
 Continuare ignavia dies totos thea-
 tro, XIV, 20; — omnia læta ali-
 cui, H. IV, 49; *vid.* not. — pacem,
 duces dicuntur, *perpetuam præ-
 stare*, XIII, 53. — Continuaverat

- domo sua palatium et hortos Mæcenatis, XV, 39.
- Continuus** accusandis reis et ævus, XI, 5; — annus postulandis reis, IV, 36; — principis, *proximus*, IV, 26. — Continui durarunt Claudii (nemine in gentem cooptato), XII, 25. — Rhenus uno alveo continuus, etc. IV, 6.
- Contra audere** (aliquid), IV, 59. — **Contra dat fortuna**, XV, 31; H. I, 65. — **Contra eveniunt tormenta**, *vid.* tormenta. — **Contra excipit veteranus** (incurrentes temere), H. II, 14. — **Contra fuit experimentum**, *vid.* experimentum. — **Contra ire**, *vid.* ire. — **Contra itum ei**, XI, 10 — **Contra singulos repeditur utilitate publica**, XIV, 43.
- Contradicere** sententiis aliorum, H. I, 39; — Thrasæ, H. II, 91; — precibus, H. IV, 46.
- Contradictionibus crebris destruere auctoritatem aliorum**, XIV, 43.
- Contrahere claustra**, *arctiora reddere*: claustra enim sunt munimenta, quibus ex propinquo magis cincti hostes. IV, 49. — **Contracta pecunia ex viatico**, etc. I, 37. — **Contractos in principia convocatos**, I, 66; — *pro colligere, v. c. tibros*, O. 37.
- Contrarium**: e contrario lætum, *parti adversæ*, H. I, 27. — **Contraria vulnera, mutua**, *vid. not.* H. III, 84.
- Contrectare corpus oculis**, III, 12; — **pulicitiam virginum**, XIV, 35.
- Controversia**: de controversiis transigi colloquio potest, II, 65.
- Contubernium**, *de habitatione*, H. III, 74. — **Contubernia, de tentoriis**, I, 41, 48. — **In Contubernio legionum eductus, apud legiones in castris**, *ibid.* — **Provinciales gaudebant sacro militum contubernio, consuetudine cum iis et castris apud se**, H. II, 80. — **Assiduitas contubernii**, O. 5.
- Contumacia deserere locum, quem obtineri jussi**, I, 65. — **Contumacia et odiis accendere**, *vid.* accendere. — **Contumaciæ propior vultu**, I, 24.
- Contumeliæ ejus datum**, *vid.* dare. — **Ad contumeliam senatus penetravit vox**, *vid.* penetrare. — **In contumelias assumptus, de scurra**, XV, 34. — **Carmina referta contumeliis Cæsarum**, IV, 34.
- Contumeliosum id militibus**, H. II, 27.
- Contudere**: contusus Thracum gentibus, IV, 46. — **Prælio contusus**, XII, 31. — **Labor contudit animos**, H. II, 19.
- Convellere fidem aliorum, sollicitare**, H. IV, 30. — **Convelli discordia aliorum**, IV, 40. — **Convulsos laniatosque centuriones**, I, 32. — **Convulsa domus (familia), opp. integræ**, VI, 40. — **Convulsus decus castrorum, vid. decus.**
- Convertere ad similitudinem incensus barbari agmen Rom.** III, 33; — **classen, vid.** classis; — **remigium**, II, 6; *vid. not.* — **Converti ad manus, vid.** manus; — **ad vim dominationis, potestate et imperio uti**, XV, 69; — **ad usum manus dicitur, integritati restitui**, H. IV, 81. — **Conversa cuncta ad opes victoris, in earum incrementum cessere**, H. III, 44. — **Conversus animum vultumque**, H. I, 85. — **Conversi penitentia**, I, 45; — **ad sapientiora**, III, 55. — **Convertere pro converti**, IV, 3.
- Conversatio scurrarum (ex ensenda Lips.)**, XII, 29.
- Convictus carminis probrisi**, IV,

- 31; — pecuniam cepisse, *ibid.* — pro accusatus et damnatus, nam et accusandi notionem adjungendam, sequentia docent, parens nunc accusandi causas, XII, 65. — Convictum crimen, probatum, III, 13; XIV, 40. — Convicti in crimine haud perinde, quam odio generis humani, XV, 44.
- Convictus in longum tractus, XIV, 4. — Convictus sobrios quoque, nedum temulentos, ignorare, XIII, 15. — Convictibus adhibere aliquam, II, 27.
- Convivales fabulae, VI, 5; *vid. not.*
- Convivium appositum effluvio lacus, XII, 57; — tempestivum, H. II, 68; — celebre primoribus erat Othoni, *vid. celeberr.* — dimitti buccina, XV, 30; — initum affluentius, XV, 54; — irrumpere, H. I, 82. — Ad convivium ruere, *intro ad convivantes*, H. II, 68; — movetur tractu navium, XV, 37; — superpositum rati, *ib.* — Convivii inter secreta largiri aliquid (quod palam abnuerat), H. II, 56. — Per speciem convivii numos dividere, *sportularum nomine*, H. I, 24. — Convivio vigilata nox, XIII, 20.
- Cooriuntur insidiae, pro *ex insid.* H. II, 24.
- Copia pro *copiis*, IV, 4; XIII, 55; — honorum multa, *intell. praeditus, ornatus*, XII, 40; — levis, *exercitus modicus*, II, 52; — minore edita magna, *nullum numero*, XII, 56; — praesens, *vid. praesens*; — navalis missa, IV, 56. — Copia rerum fessi, III, 63; — fatiscere, VI, 7; — senatus data, XI, 1. — Copiae, *simpliciter pro comaeatu, frumento*, I, 68; H. II, 32; H. III, 60; — militares, *exercitus*, XV, 24; — framenti, quas pendebant, II, 60; — majores, *pars major copiarum*, II, 25. — Copias expedire, *vid. expedire.*
- Copiosus artibus honestia, III, 66.
- Coram, an procul, atrocior princeps, XV, 36; — mandatisungebatur, Seneca coram, Burrus, XIII, 21. — Coram secuta vox, *opp. iis, quas dixit, obversus ad aliam (matrem)*, IV, 54.
- Corona civis servati, XV, 12; — fecundiae, *scil. praemium*, XVI, 3. — Coronae (quercae) statuuntur super sedes, II, 83.
- Cornu tribunalis, I, 75.
- Cornu complere, *vid. complere.* — Cornibus affundi, *vid. affundere.*
- Corpus clausum, *vid. claudere*; — deserit eum (et vires), VI, 50; — fusum late (libertinorum), XIII, 27; — imminuere otio, H. II, 93; — imperii librari sine rectore nequit, H. I, 15; — insigne, XI, 36. — Per corpus legati ire, *vid. per.* — Corporis decor ae forma, H. I, 7. — Corporis deridiculum, mollietates, probra, vis, *vid. suis locis.* — Corpori adjecta vulnera (jam truncato), H. I, 41; — curando solita exsequi, III, 15; — haerentia tegmina, *vid. haerere.* — Corpore aegro fatigari, I, 4; — infamis, *vid. infamis*; — placere alicui, *vid. placere*; — sistens, *vid. sistere.* — Corpore truces, H. II, 47. — Corpora fluxa, H. II, 32; — speculatorum lecta comitabantur, H. II, 11; — salubria, *vid. saluber*; — tincta, *vid. tingere.* — Corpora labefecit impatientia aetatus, H. III, 93. — Corporum salubritas, *vid. salubritas*; — verbera, IV, 6. — Corporibus pellicum illarum insueverat, XI, 29.
- Corripuit eos delator, III, 49. — Correpti indicio aorum, *sandem*

- in causam tracti*, XV, 44; — *in prædam locupletissimus quisque*, H. II, 84.
- Corrumperere** cubicula feminarum, XV, 42; — *jus concessum, fructum ejus et usum impedire*, H. II, 92; — *officium prudentum, intempestive adjuvando*, II, 23; — *veniam impetratam vanitate exitus (sponte sumpti), irritam facere*, XV, 71. — **Corruptus** delectus militaris ambitione et pretio, XIV, 18; — *honor ducis, mixti gregario militi*, H. V, 1; — *impunitate promissa, scil. ut confiteretur*, XV, 56; — *ad judicium*, XVI, 18; — *ad scelus*, XIII, 21; H. I, 72; — *ad societatem*, II, 62; *vid. not.* — *adversus modestiam disciplinæ dux (seu corruptor)*, H. II, 12; — *in libidinem ac sævitiam*, H. III, 33; — *in similitudinem vini potus*, G. 23; *vid. not.* — *in spem rapinarum, spe rap. injecta traductus in partes*, H. III, 47; — *in spem sociandæ classis, ei præfectus*, XV, 51; *vid. not.* — **Corrupta** in barbarum civitas, VI, 42. — **Corruptum** iter luxu, H. II, 11. — **Corruptum** in miracula verum, IV, 11. — **Corruptæ** in adulationem causæ, H. II, 101; — *discordia legiones*, H. II, 76. — **Corruptius** habitus servi, H. I, 22.
- Corruptionis** eo usque proventus (*active*), II, 55.
- Corruptor** animosus, *vid. animosus*. — **Corruptoribus** tentare castra, II, 79.
- Cortina**: in cortina assistere, O. 19.
- Creber**: crebra fama, *magna, multa*, XI, 34; H. III, 71; — *vis fulgurum*, XV, 47. — **Crebræ** mortes in vulgus, H. II, 93. — **Crebris** criminibus insectari, VI, 40. — **Creberrima** causa seditionum, VI, 16. — **Crebro** ventitare, XII, 3; XV, 52.
- Crebrescere**, *de 'ama, augeri, crescere. extendi*, III, 60; H. I, 39; H. III, 34. — **Crebrescit** per eos, vivere Agrippam, *int. rumor*, II, 39; — *apud aures cujusque, ibid.* — *rumore vago, ibid.*
- Credere** (creditur) de re aliqua, H. I, 34; II, 60; — *famæ*, H. II, 62; — *potentiam sibi parem, scil. esse*, XII, 64; — *vera esse*, H. II, 54. — **Cui** credas, dabo, H. III, 54. — **Credi** supra fortunam, *scil. esse*, H. V, 1. — **Creditur** fiducia ipsis, metus in ceteros, *corrupte*, IV, 2; *vid. not.* — *in majus*, III, 44; H. I, 18. — **Credebatur**, *cum accusat*, H. I, 90. — **Credita** in deterris, III, 10; — *fama*, H. IV, 34.
- Credibile** (vix) memoratu, H. II, 74.
- Creduius** humilito cuique, H. II, 23. — **Credula** fama inter gaudentes et incuriosos, *passive*, H. I, 34.
- Credulitas** inanis vanescit tempore ipso, II, 40.
- Cremauit** omnes incensa villa (*nominat.*), III, 46.
- Crescit** vinculum aceleris, H. IV, 70.
- Crimen** convictum, *vid. convictus*; — *deferre atrociter*, XIII, 10; — *inest adulationi*, H. I, 1. — **In crimen** deducere, *crimini*, VI, 5. — **In crimen** detorquere, I, 7. — **In crimen** evaluit causa, *vid. evallescere*. — **Criminis** reus arguebatur, H. I, 48; — *scena, vid. scena*. — **Crimine** (conjunctionis) cadere, VI, 14. — **In crimine** convicti, XV, 44. — **Crimine** sub eodem vinxerant eum, H. II, 26. — **Crimina** approbata, *vid. approbare*; — *asperare, vid. asperare*; — *prætentata in aliquo (reo)*, I, 73; — *suburbana, vid. suburbanus*. — **Ob crimina** finem vitæ implevit, II, 42. — **Criminum** libelli,

- vid.* libelli. — Criminibus crebris insecuta maritum, VI, 40. — Circumveniri, struente alio, I, 13; — mariti connexa, XVI, 32; — nobilitari, *accusando aliquo*, O. 37; — provincialibus uxorum plectuntur mariti, IV, 20; — (falsis) subdi reum, *vid.* subdere.
- Criminari**: criminando anteibat bonos, *vid.* anteire.
- Criminator** in ceteris, IV, 1.
- Criminationibus** exarsit, *ad criminationes*, VI, 25.
- Criminose** deferre aliquid, XVI, 20. — **Criminosius** incusare, H. III, 38.
- Cruciatu**s adhibere, I, 23. — **Per cruciatu**s interrogare, II, 13.
- Crudelitati** insistere, XVI, 25. — **Crudelitate**m principis aggredi, *vid.* aggredi.
- Crudescit** seditio, H. III, 10.
- Cruda** (et viridis) senectus, A. 29. — **Crudum** servitium, I, 8.
- Cruenta** pax, I, 10; II, 46. — **Cruentum** iter, *per quod cædes peractæ*, H. I, 5. — **Cruentæ** epistolæ, *Tiberii de damnatione reorum*, III, 44.
- Cruentare** se sanguine, H. I, 58.
- Cruore** captivo adolere aras, XIV, 30; — suorum multo pulsus, H. II, 21.
- Cubica** feminarum corrumpere, XV, 42.
- Cujus**, cui, *vid.* qui.
- Culpa** ex Cæsare nulla, IV, 6; — vulgata inter viros et feminas, *de stupro*, III, 24. — **Culpæ** alienæ nescius, *vid.* nescius. — **Culpam** ostendere ratione, *aliis suam*, H. II, 19. — **Culpam** exsolvere, *expiare*, H. IV, 62; — vertere in alium, *vid.* vertere. — **Ad culpam** usque ignarus, H. I, 49. — **In culpam** novissimi, I, 28.
- Cultores**, *opp. oppidanis*, XII, 55; — (et arva) vastabantur, H. II, 87.
- Cultus** (ad spectaculum gladiatorium) advectus, H. II, 71. — **Cultus** Numinum iis, venerari Apollinem et Dianam, III, 63. — **Cultus** multum præfert oratio, XIII, 3. — **Cultu** externo infectus, *vid.* infectus; — læto mutare luctum, II, 75; — urbium nullo gens, II, 52.
- Cum** aliquo nomen fraternitatis usurpare, XI, 24. — **Cum** expeditionibus transigere, *vid.* transigere. — **Cum** fide audiri, *vid.* fides. — **Cum** honore levi eorum scripsit, *de iis*, etc. VI, 15; — *ut contra*, XIV, 26. — **Cum** multo honore ejus, *vid.* honor. — **Cum** invidia magna, *vid.* invidia. — **Cum** insecutione ejus scripsit literas, I, 53. — **Cum** lætitia habetur scelus externum, XII, 48. — **Cum** libertate occidere, *liberum mori*, IV, 50. — **Cum** (magistratibus et) precibus occurrunt civitates, H. I, 63. — **Cum** præmio peraguntur scelera, XII, 67. — **Cum** pudore et flagitio disserere *turpiter et flagitiose*, III, 17. — **Cum** terrore (et catervis) volitare, H. II, 88. — **Cum** expedita manu irruptionem facere, II, 7.
- Cumulare** Cæsarem, Augustum, et omnia vocabula, H. II, 80. — **Cumulata** gaudio (*quæ læto audierant*) transferunt in alios, II, 82. — **Cumulant** probra in legatum, pro *congerunt*, I, 21.
- Cumulus**: mille equites cumulus prosperis ducebantur, H. II, 24.
- Cunctari**, *deliberare, dubitare*, XIV, 13; H. I, 70; H. II, 63; H. III, 50; — inter metum et iram, II, 66. — **Non cunctantur** apud latera, III, 46. — **Cunctantem** perpulit, IV, 41; *vid.* not. — **Cunctante** ad ea Mithridate, XII, 46.

- Cunctanter excipere victoriam, *vid.* excipere.
- Cunctatio, *opp. virtuti*, XV, 2. — Cunctationem afferre, XI, 9; XII, 64. — Cunctatione tractare bellum, VI, 44. — Cunctationes principis aperire, *vid.* aperire.
- Cunei militares, I, 51; II, 83; XIV, 37, 46; XVI, 27; H. II, 82; H. III, 29; H. IV, 16, 20; H. V, 16.
- Cupere flagrantissime, specie recusantis, I, 3. — Cupiens erogandæ pecuniæ, I, 75. — Cupientibus erat bellum, I, 59.
- Cupiditas studiorum mira, O. 3. — Cupiditates hiantes, H. I, 12; — *novæ, rerum novarum*, I, 24.
- Cupido adolevit, erupitque, *vid.* adulescere; — profusa, H. I, 52; — *sic et plurali*, III, 52; — solvere, *pro solvendi, infinitivis*. — Cupidinem elicere, *vid.* elicere. — Ad cupidinem et fastidia proturbatus, *vid.* proturbatus. — Cupidine muliebri incensus, IV, 39; — severitatis acerbus, *studio*, I, 75. — Cupidines malæ dominationis, XIII, 2; — *primas (principis) velare, vid.* velare; — *pro avaritiâ*, XII, 57.
- Cupitor incredibilius, XV, 42; — matrimonii talis unus existit, XII, 7.
- Cupitus: moram cupitis adferebant, *consiliis destinatis*, IV, 3.
- Cur: invasit eos, cur nunc silerent? *vid.* invadere. — Materia, cur fideret, IV, 59. — Trahebant varie, cur abstineret, *vid.* trahere. — Cur arceret, querebatur, XV, 60.
- Cura de condiendis mortuis, H. V, 5; — *pro libro, opere*, III, 24; IV, 11; — *perdendi (pecuniam scil.)*, *studium*, H. II, 94; — *vetus illi, insistere curriculo, studium, voluptas*, XIV, 14; — *pro præfectura, præsidio*, XII, 42; H. II, 57; — *instantior, præverti, etc.* II, 55; — *intenta*, IV, 72; — *inligas in omnes*, H. I, 85; — *publica, vid.* publicas. — *Curam successoris obruere, vid.* obruere; — *perditum equitumque sumere, eos ducendos*, H. II, 24. — *Cursum facere, vid.* facere. — *Cura ejus attinebatur, vid.* attinere. — *Cura (sine) Deum evenere prodigia*, XIV, 12; *vid. not.* — *Impetu magis quam cura viguit (orator)*, IV, 61; *cf.* A. 10. — *Cura sustentare sancios*, IV, 63. — *Curæ communes, vid.* communis; — *simplices, vid.* simplex. — *Curarum delentimenta*, II, 33; — *in partem additus ei*, H. IV, 26; — *in partem vocari*, I, 11. — *Curas malas exerecere*, III, 37; — *onerare, vid.* onerare; — *ad plures vitam producere*, III, 24. — *Curis obtendere luxum, vid.* obtendere; — *virilibus vitam feminarum exere*, VI, 25.
- Curare Asiâ, *pro regere*, IV, 36.
- Curabant longius exploratores, H. III, 10. — Curandi comitas, A. 16. — *Curatissimæ preces*, I, 12.
- Curriculo quadrigarum insistere, cura illi, XIV, 14; *cf.* XV, 44.
- Curru pressi equi, *vid.* premere.
- Cursare tempora, *perlustrare*, A. 1.
- Cursim percensere, IV, 4.
- Cursus honorum inoffensus, H. I, 48.
- Custodia socors, *vid.* socors; — *honorata, libera*, H. III, 12. — *Custodiæ appositus*, I, 6; H. 66; — *elabi*, V, 10. — *Custodiam rumpere*, H. II, 63. — *In custodiam velut dare Urbem*, XV, 58; — *condere*, H. IV, 2. — *In custodiam habiti, vid.* in. — *Custodia circumdare aliquem*, II, 4; — *militari haberi*, III, 2; XIV, 60; — *presenti manent illæsa conjugia, vid.*

præsens; — publica attineri, *vid. attinere*. — Custodiis acribus sepe-
ratur domum, I, 5; — intentis, H.
IV, 28.

Custodire sermones, *observare*,
captare, H. II, 52. — Custodita
observatio dierum, XV, 55. — In-
custodita nox, II, 40. — Custoditi
transitus, H. IV, 65.

Custos: sine custode transire, VI,
41. — Sub custode coire, H. IV,
64. — Custodes additi, *inditi*, *vid.*
suis locis. — adpositi, IV, 60; —
amoti, XIII, 24.

D.

Damnare, *de accusatore*, III, 36;
vid. condemnare. — Damnatus
Cyprensis, *eorum causa*, vel
accusantibus, H. IV, 45; — de vi,
IV, 14. — Damnatum concedere
precibus alicujus, II, 55.

Damnatio ingruit ei, VI, 35. —
Damnationem frustrari, *vid. frus-*
trari.

Damnatum armorum, *jactura*, — in-
tra unum stetit vis (incendii), *unius*
ædificii, III, 72; — obliteratum
clade majori, H. II, 66. — Damno
(ac remedio) proximi, *vid. prox-*
imus. — Damna exercitus supplere,
I, 71; — sæva, II, 26.

Dare duces tentandis Alpibus, *ad*
eam rem constituere, H. II, 12; —
epulas alicui, II, 57; — exitum
alicujus inimicitias, I, 10; — in
casum se et rempublicam, I, 47;
ingenium studiis, H. IV, 5; —
nomen in conjurationem, XV, 48,
— pugnam, *copiam pugne facere*,
II, 13; — sacrificium (suovetauri-
lia), VI, 37; — se legionibus, *is*
obsequi, I, 31. — Dat contra for-
tuna, XV, 13; H. I, 65. — Dabant

suspicionem in eos literæ (princi-
pis), VI, 47. — Dabo, cui credas,
H. III, 54. — Dari acies media di-
citur *illis*, qui in ea locantur, H. IV,
76. — Datur casus, *vid. casus*. —
Datus dies, *ortus*, XIII, 40. —
Datum ei deducere, *mandatum*,
XII, 11; — contumelie ejus, II,
58 (*ut ante*, honori); — secundum
eos, *decretum*, IV, 43; — dare
exitium alicui, XV, 70.

Dativus pro accusativo cum præpo-
sitione ad, III, 31; XV, 24, 40;
H. III, 32.

Dativus pro ablativo cum præposi-
tione a, VI, 41.

Dativus quartæ in u, I, 10; H. II,
65.

De aliqua re creditur, H. I, 34; —
cura, H. V, 5; — expedire, H. IV,
48; — ignarus, H. I, 67; — in-
quirere, XVI, 34. — De controversiis
transigitur, II, 65. — De imperatore
rapti fasci, *ex ejus domo et re*,
I, 37. — De Augusto laus, pro
Augusti, I, 12. — De imperio ex-
ire, H. III, 68. — De pecuniis (re-
petundis) itum ad recuperatores,
I, 74. — De populis parta tributa,
XI, 10. — De sequentibus pleri-
que, XV, 54.

Debellare hostem, A. 34.

Debilis ingenio, IV, 62; *vid. not.*

Debitari, *quibus pedes*, *brachia*
confracta, IV, 63.

Decedere in juga montium, *e præ-*
lio, XII, 35; *vid. not.* — Decedere
alicui, III, 31. — Decedit infamia,
tollitur, XV, 44; *sic Hor. decedit*
febris.

Decentior quam sublimior, A. 44.

Decernere cælum alicui, I, 73; —
laudes gratesque, H. IV, 39; —
religiones cælestes, I, 11. — Mili
decretum est, *certo scio*, A. 33.

- Deciderunt** huc omnia, pro *reciderunt*, III, 59; *vid. not.*
- Declinare** adversa in inscitiam alterius, XV, 26; — impudicitiam uxoris, *vitare aspectum uxoris impudicæ*, VI, 50.
- Decoraverunt** fidem eorum ut, etc. *tali præmio affectere*, III, 62.
- Decorus** pro *pulchro*, XII, 4; XIII, 12; XV, 69; — *facundia*, H II, 80. — *Decora* juvenia. H I, 53. — *Decorum* genus, VI, 27; — *ingenium*, I, 1; — *pudori suo*, I, 12. — *Ad decorum imperii composita cuncta*, H I, 71. — *Decora decernere*, *honorifica*, III, 47.
- Decurrere**: honori ejus cum legionibus decurrit, II, 7.
- Decursus** cohortinum, II, 54; *v. not.* — *in litora*, *scil. e montibus*, XII, 55.
- Decus** avitum recolare, *vid. recolare*. — *Decus belli* concedit illuc, retinere sibi, *vid. concedere*, retinere. — *Decus* (ac nobilitatem) adstruere alicui, *vid. adstruere*; — *castrorum convulsum*, *disciplina corrupta*, H. II, 94; — *disciplinæ veteris*, I, 35; — *suum cuique* rependit posteritas, *gloriam meritam*, VI, 35; — *retinet quisque*, *dignitatem cum insignibus*, VI, 37; — *triumphale*, VI, 10, 39. — *In decus unius bellare*, H. I, 89. — *Decore consulari ac triumphali præfulgens*, XIII, 45; — *imperatorio spectabant eum*, *habitu ornato*, XII, 41. — *Decora alicujus* adjicere nobilitati suæ, *per adoptionem*. H. I, 15; — *artium Græcarum*, *pretiosu operis Græci artificia*, XV, 41; — *longa præferre*, *de nobilibus*, XIV, 43; — *e militibus lecta*, H. II, 81.
- Dedecorus** majoribus suis, III, 32.
- Dedecus** adire, I, 39; — *amoliri*, XIV, 14; — *lenire*, H. III, 61; — *natalium*, XI, 21. — *Dedecori nihil refert, æque turpe est*, XV, 65. — *Dedecore notabili insignes sententiæ, turpiori adulatione*, III, 65. — *In dedecora prorumpere*, *vid. prorumpere*. — *Per dedecora spem foverant, cum scelere insectantur*, V, 6.
- Dedere** reum senectæ et orbitati alicujus, *damnare in grotiam seni orbi*, III, 23; *cf. XVI, 10*; — *simultatibus*, XVI, 20.
- Deditio** coacta, *vid. cogere*; — *in deditionem venire*, XIII, 39.
- Deducere**, *absolute*, *i. tell. domum*, e curia, *et quidem in lecticu*, III, 14; — *sibi quemque jubet, si qua asportari possent*, *auferre*, XVI, 11. — *Deductus in regnum*, II, 3; *vid. not.*
- Deerrabat** sors ad parum idoneos, XIII, 29.
- Deesse** dicendis temporibus alicujus, I, 1; — *rebus prosperis, non adesse, dum geruntur*, H III, 50. — *Tempori deesse, non uti*, H. IV, 34.
- Defectio** pro *languore*, *imbecillitate*, VI, 50. — *Defectionem recrare*, *deficientem*, *ibid.*
- Defectores**, I, 48; H. III, 57; — *patris, a patre*, XI, 8.
- Defectus**: defecto corpore, IV, 29.
- Defendi** scuto, *uti*. H. I, 79. — *Defensum crimen*, *dilutum*, III, 12.
- Defensio** trepidavit in ceteris, III, 13. — *Defensionem diffidere*, *vid. diffidere*. — *Defensionem* (silentii sui) aperire, *per syllepsin*: et quid in futurum statuerim, VI, 37; — *dividere*, *spernere*, *vid. suis ll.*
- Defensoribus** datis missus, *præsidio*, H. III, 31, *extr.*
- Deferre** atrociter crimen, XIII, 9;

usus, VI, 40; — ferrum in
 I, 35; — pro *mittere dono*,
 13. — Defertur moliri res
 II, 27.
 e: defecit dies, XV, 44. —
 entis momenta nuntiaban-
 L. 43. — Defectus (*particip.*)
 us, II, 70. — Defectum cor-
 IV, 29.
 e oculos, *intell. humi*, III,
 Quasi ob metum defixo, *alias*
 metu, I, 68.
 e formam, *describere*, VI,

 at seditio, H. II, 28.
 carmine suprema alicujus,
 9.
 is memoria et visu locus, I,
 Deforme obsequium, *ser-*
 V, 20.
 itas exitus, H. III, 85; —
 a, XVI, 4.
 r ad pericula, I, 40. — Ut
 eri, Pseudophilippo nomen
 itum, *qui ex ea familia non*
 XII, 62; — pro *ignobili*
 natus, XII, 51. — Dege-
 insidiæ, *alienæ moribus Ro-*
 XI, 19; — preces, *timi-*
 XII, 36, 62.
 rare a labore et virtute,
 62; — a servitute quoque,
 ; *vid. not.* — ad artes thea-
 de hominibus, XIV, 21. —
 degeneraverunt a vita sua,
 ris pessimo facinore, H. III,
 XV, 68. — Degeneraverat
 nomine Sempronio, I, 53.
 i in æquum, A. 18; — jugis,
 Italia, H. I, 61; cf. A. 4,

 are imperium, VI, 20.
 , *ex eo loco*, I, 34; IV, 5;
 postea, IV, 14; XIII, 23,
 V, 36; XVI, 8.
 stare bonas domi artes, III,

70; — egregium publicum, *liber-*
tatem scil. adulatione, *ibid.* — fa-
 mam, XVI, 24. — Dehonestari
 theatro publico, *in quod scil. pro-*
deas, XIV, 15.
 Dehonestamentum in nos, XII, 14.
 Dehonestamentum amicitiarum,
turpes amici, H. II, 87.
 Dehortari *cum infinit.* III, 16.
 Dejici ad mare diversum, *per tem-*
pestates, II, 59; — congressu et
 familiaritate alicujus, XIII, 46. —
 Dejecti crines, XIV, 30; *vid. not.*
 — Dejectus studio ferendi, O. 26;
vid. not. — infra eum Oriens, *ei*
subjectus, G. 37. — Dejectus
 regno, *opp. impositus*, II, 3. —
 Dejecta uxor, *scil. matrimonio*,
 XI, 29. — Dejectæ solo regiones,
dirutæ igni, XV, 40.
 Dein pro *denique*, II, 69; *vid. not.*
 Delabi in amorem (libertæ), XIII,
 12; — ad inopiam, II, 38.
 Delationem subire, *vid. subire.* —
 Delationes factitare, H. II, 10.
 Delator majestatis, II, 50.
 Delegare natos nutricibus, G. 20;
vid. not. O. 28; — scelera aliis,
adscribere, XIII, 43. — Batavi
 ducibus minoribus delegandi, *pro*
pugnandi a ducibus minoris digni-
tatis, H. IV, 85.
 Delenimenta curarum ac periculo-
 rum, II, 1; — vitiorum, A. 21;
vid. not.
 Deliberatum inter Sardonios Smyr-
 næosque, *a senatu scil. utris con-*
cederetur, quod petebant, IV, 55;
 — quo minus decerneretur, V, 5.
 Delicta accendere remediis intem-
 pestivis, XII, 54; — prosequi
 venia, XIII, 35. — Delictis hos-
 tium novus (dux), A. 16. — Ex
 delicto latæ leges, *vid. ex.*
 Deligere bello aliquem inter duces,
 H. I, 71; — dextram alicujus pe-

- tendæ veniæ, XII, 19; — in aliquo sanguinem propinquum, *in eo deligendo spectare ac sequi*, IV, 75; — legiones, unam dextro lateri, alteram in lævum, I, 64. — Deligi ad fastigium summum, XV, 65.
- Delectus (militaris) corrumpitur, *vid.* corrumpere, H. III, 50; H. IV, 70; — utilissimus et brevissimus est, cogitare, etc. H. IV, 16.
- Deliciæ muliebres, G. 18.
- Deminuatur arbor, XII, 58; — lenitas imperii contumacia inferiorum, XVI, 28.
- Deminitio: in deminutionem sui accipere fastigium muliebri, I, 14.
- Demittere: demissus Troja Romanus, *oriundus*, XII, 58; — classem Rheno, I, 45. — Demissus in adulationem, XV, 73.
- Demonstrat hoc conjectura, XVI, 1. — Demonstrari exallium sibi intellexit, III, 24.
- Demovere: demoverat Syria, II, 43. — Demoti in insulas, *relegati*, VI, 30; — parietes, VI, 24. — Labefactum demovere, IV, 60.
- Demutare nihil instituto, IV, 16.
- Denegare objecta, XV, 57.
- Denique: aut seditione, aut prodicione denique male gesta rep. *aut omnino*, I, 72.
- Denotare pallores, A. 45; — ora ac metam, III, 53; *vid. not.*
- Densa acies armis virisque, XIV, 29.
- Densare ictus, *frequentare*, II, 14.
- Denubere in domum, VI, 27; *vid. not.*
- Denuntiat iis, exsequi cædem, XI, 38.
- Depellere pro *arcere*, *prohibere*, XI, 34; — pro *expellere*, XII, 41; — pro *repellere*, *vincere*, II, 1, 54; III, 73; — audiciones falsas, *refellere*, IV, 11; — Italia, *scil. in exsilium*, VI, 33; XIV, 30; — Urbe, III, 24; — sorta provinciam, III, 32. — Vento depelli, *scil. cursu*, II, 54; — senatu, XI, 25.
- Deponit et prosequitur Catos suos saltus Hercynius, *cum eorum regione porrigitur et finitur*, G. 30.
- Depopulari, quos fidos rebatur, XIII, 37. — Depopulatur vis pestilentiam genus omne mortalium, XVI, 13.
- Deportare lauream, *et quidem intellig. ex præc.* apud Germaniam, *per syllepsin*, II, 26.
- Deposcere morti aliquem, I, 23.
- Deprecari pro *precari*, *rogare*, III, 22, 24; — onera, *dudum quidem imposita*, I, 78; — suspicionum tacita, rumorem vulgi, *ne scil. princeps iis credat*, IV, 41.
- Deprecabundus, pro *supplice*, *beneficium rogante*, XV, 53.
- Deprehendi nuntio, *in itinere*, A. 7.
- Deprimere fossam, XV, 42; *vid. not.*
- Deridiculum, III, 57. — Per deridiculum audiri, VI, 2. — Deridicula corporis despiciendus, XII, 49.
- Deripere: derepta Romanis spolia, II, 45; *vid. not.*
- Derumpere: derupta et avia, IV, 45; VI, 21. — Deruptus collis, II, 80.
- Descendere in causam, H. III, 3; — in partes, XV, 50.
- Desciscere: fidus principi et desciscitibus suspectior erat, H. I, 31.
- Describere pro *mandare*, seu *prescribere*, VI, 23; *vid. not.* — originem, vitam, stipendia alicujus, I, 81; *vid. not.* — Descripti agri, *assignati*, XI, 19. — Descripta per dies dictorum factorumque ejus, VI, 24.
- Deserere pericula aliena, XIII, 56; — saucios, *relinquere in itinere*,

- XV, 16. — Deserebat eum corpus, nondum tamen simulatio, VI, 50.
- Desertor ac proditor, *eodem sensu*, H. I, 72.
- Desideria militum ferre ad Cæsarem, I, 19; — frustrari, I, 26.
- Desidia advocationum, *vid.* advocaciones.
- Designare: sulcus designandi oppidi cœptus, XII, 24.
- Designatio annua, *vid.* annuus.
- Desistere pro *relinquere consilium*, *nondum scil. inceptum*, XI, 29.
- Desolatus discessione aliorum, I, 30; — ministeriis servilibus, a *servis relicus*, XII, 26.
- Despicere gesta alicujus, *sermone elevare*, XV, 6. — Despiciendus deridiculo corporis, XII, 49. — Despecta natura, *abstracta indoles*, XIII, 47.
- Despectare pro *despicere*, II, 43.
- Destinare pro *constituere*, III, 16; — consules pro *designare*, I, 3, 9; — collegam se consulatui alicujus, II, 42; — pro *eligere*, H. III, 12; — excidio urbem, I, 36; II, 13; — inediam, VI, 48; — iræ unum aliquem, H. I, 82; — prædæ aliquem, II, 13; — reum, VI, 7. — Destinari pro *aliquo*, *in locum ejus deligi*, H. I, 26; — proximum imperantibus, *haberi*, H. I, 21. — Destinatus morti animus, XVI, 9. — Destinata ei mors, *scil. statuit mori*, XV, 63. — Destinata alicui uxor, III, 23. — Destinata componere, *aggredi propositum libri opus*, H. I, 4; — proveniunt, *vid.* provenire; — retinere, VI, 32. — Destinatus alicujus adversari, IV, 41. — Destinata Deo, *voluntatem*, H. IV, 84.
- Destinatio vindictæ, pro *desiderio vindictæ*, XV, 51. — Destinationis certus, ne moliretur, XII, 32. — Destinationem vindictæ adjicere, *vid.* adjicere. — Ex destinatione Neronis aut Galbæ manserunt consulatus, H. I, 77.
- Destruere auctoritatem senatus, XIV, 43. — Desruere hostem, II, 63.
- Detegi formidine, *eam prodere*, H. I, 81. — Detecta corpora objicere hosti, XIII, 38.
- Deterere: deteritur ardor ac ferocia, H. II, 76.
- Deterius (in) aucta, II, 82; — credata, III, 10; — trahere, I, 62. — Deteriora *opp. honestis*, IV, 33. — Deterrima comparatio, I, 10.
- Determinare ætatem aliquam signatione veterum, O. 16.
- Deterrere studia accusantium, XII, 54; — pro *repellers*, *hostem scil.* H. II, 41. — Deterrentur ingenia bona, adulatione gliscente, I, 1.
- Detestari acris, H. II, 35. — Detestanda clamitare alicui, *vid.* clamitare.
- Detinere se alimentis miserandis ad nonum diem, VI, 23; — pecuniam apud se longa senecta, XIV, 65. — Detineri amore, XI, 12; *vid. not.* — in contumelia, XIII, 36.
- Detorquere in crimen verba et vultus, I, 7. — Detortum corpus pro *distortum*, *vid. not.* XV, 34. — Detorta natura, O. 28.
- Detrahere infamiam senatui, *prohibere, ne eam subeat*, XVI, 26; — muros urbi, H. IV, 64; — pugionem templo, XV, 53.
- Detractor haud quaquam sui, XI, 11; *vid. not.*
- Detrectare pro *obtrectare*, O. 26; — fortunam adversam alicujus, *in ea non fidelem manere, seu ejus participem esse nolle*, H. II, 97; — sacramentum alicujus, I, 42;

- imperium, I, 45; — vim equos regentis, *non agnoscere, elevare*, XV, 52. — Detrectare poetas, *deprimere*, O. 11.
- Detrudere, *de pugna in æquo loco, loco movere*, VI, 35. — Detrusus ad necessitatem belli, XIII, 43; — (tempestate) in (*seu ad*) insulam, H. II, 8.
- Deturbare telis, pellere umbonibus, IV, 51.
- Devincire populum jure divino et religionibus, III, 26.
- Devotiones, III, 13; XII, 65; XVI, 31; — invocare, *vid. invocare*. — Veneficia et devotiones in principem, IV, 52.
- Deustus mons Cælius, VI, 64. — Deusta pars Circi, VI, 45.
- Dexter: dextra frons, H. II, 24; *vid. not.* III, 4. — Dextram alicujus deligere petendæ veniæ, XII, 19; — fatigare oculis, XV, 71. — Dextros agere equos, G. 6. — Dextras ferre ad aliquem, nomine exercitus, H. II, 8; — implicare, XII, 47; — miserat civitas hospitii insigne, H. I, 54; *vid. not.* — renovare, *foedera*, II, 58.
- Dicatus inter Numina, I, 59.
- Dicere pro *prædicere*, XI, 4; *vid. not.* — amore aliquem, et sine odio, H. I, 1; — pro *sententia aliquid*, XV, 74; — repudium alicui, III, 22; — tempora alicujus, I, 1. — Dicitur, *cum accusat*, I, 10; H. IV, 52. — Dicta alicujus infringere, noscere, *vid. suis locis*.
- Dictare, pro *dictitare*, I, 72; *vid. not.*
- Dictionis semotæ arcana, *sermo domesticus ac familiaris*, O. 2. — Dictionibus oratoris omnibus interesse, O. 34.
- Didita per provincias fama, XI, 1.
- Diducere hostem, II, 11. — Diduc-
- tus miles lascivit, XI, 1; — in studia senatus, H. IV, 6, *add.* H. II, 68. — Diducta, ut bello civi civitas, IV, 17.
- Dies aperit aciem, *vid. aperire*. — Datus, *vid. dare*. — Defecit, XV, 44; — fatalis et meus, *de morte naturali*, O. 43; — flexus in vesperam, I, 16; — præceps in occasum, H. III, 86. — *Fecisse* dicitur, *quod eo gustum*, XIV, 41, *init.* — Dies magnus, A. 34; — fœdus imbribus, H. I, 18; — ludorum celebratur Cereri, XV, 53; — primus fidei et constantiæ, *scil. susceptæ, demonstrandæ*, I, 58; — primus quæstionis contemptus, XV, 57; — præcipuus, *vid. præcipuus*; — princeps adepti imperii, I, 8; — reliquus præter collatus in Marcellum, XII, 4; — reluxit cæco, H. IV, 81; — vastus per silentium, III, 4; — vesperascit, XVI, 34; H. II, 9. — Diem disponere, *vid. disponere*; — qualem induisset, etc. *vid. induere*. — Diem lucemque natura aperuit mortalibus, *vid. aperire*. — Diem ducit nox, *vid. ducere*; — obtendere (an obtundere) nube, H. III, 56; — prædicere, *vid. prædicere*; — posterum petivit reus, II, 30. — Diem ex die prolatare, VI, 42; — supremum qualem exegit, III, 16; — supremum explere, I, 6; III, 76. — Diem vitare latebra, *periculum ejus diei*, H. III, 85. — Die immoto ac sereno, H. I, 86; — senatus, I, 7; II, 29. — Dies negotiosi, *opp. sacris*, XIII, 41; — festos frequentare, XIV, 4; — rerum terere verbis, H. III, 50; — totos continuare theatro ignavia, XIV, 20. — Dierum observatio incustodita, XV, 55. — Diebus feriarum Latinarum, VI, 36.

Differre pro serere, *spargere*, III, 11; — per manipulos, IV, 25.
Differre aliquem, *honorem ejus*, II, 36; H. II, 71; — *præmium ejus*, H. III, 51; — *accusationem aliqujus*, IV, 19; — arma, *vid.* arma; — exitium, religione, *arcere*, H. I, 43; — mortem, *de veneno lento*, XII, 66; — negotium integrum ad principem, III, 52; — *offensus*, *opp. omittere*, H. I, 47; — rumoribus dominos, I, 4; — vocabulum nomen Augusti, *scil. capessere*, H. II, 62. — Differri non potuit Nero, *retineri ab incipiendo*, XII, 20. — Differtur per manipulos, *imperium ducis*, IV, 25; — dilatae res ac prolatae, *eodem sensu*, II, 35. — Castra vi fluminis differebantur, H. V, 23.
Differentia inter bellum et prælium, II, 88; XII, 39; H. II, 40; G. 30; — coercere et componere, H. I, 85; — congiarium et donativum, XII, 41; — dedecus et æcelus, VI, 51; — facile et libenter, A. 44; — flagitia et scelera, G. 12; — fletum et lacrimas, XIV, 33; — gentem et nationem, G. 2; — parere et servire, A. 13; — plebem et populum, H. I, 35, 40; — poetam et vatem, O. 9; — severum et tristem, H. I, 14; — stationes et vigilias, XIII, 35.
Differentia desidiæ adversus studia, O. 33.
Differtum odoribus corpus, XVI, 6.
Diffidere cum ablat. H. I, 23; *vid. not.* — defensionem, *desperare eam*, XV, 36.
Diffidentia præsentium, *passive*, H. I, 72.
Diffugia proximorum, H. I, 39.
Dignus cum genit. personæ seu hominis, XV, 14; *vid. not.* — suscipiendo imperio, XIII, 14. — Dig-

num ob præmium est bellum, I, 3. — Digna (et inviolata) tradere posteris, G. 18; *vid. not.*
Dignari visu aliquem, IV, 74.
Dignatio, pro dignitate, *munere*, XIII, 20.
Dignitas (nostra) inchoata a Vespasiano, H. I, 1; — senatoria, *de equitibus Romanis ordine senatorio dignis*, XVI, 17. — Dignitatem ordinum dividere, *vid.* dividere. — Ex dignitate populi Romani repertum, XIII, 31.
Digredi domum, II, 30.
Dii ceaserunt in prædam, spoliatis scil. templis, XV, 45. — Dii penetrales, *vid.* penetrales. — Deorum æquitas, *vid.* æquitas; — conscii, *vid.* conscius. — Deorum honoribus nihil relictum, I, 10; — formæ, *vitiose, vid. not.* G. 44. — Deorum vocabulis appellare formam vocemque principis, XIV, 15. — Deos adsimulare, etc. *vid.* adsimulare. — Deos impios invocare, *vid.* impios.
Dilapsa (vetustate) æra legum, IV, 40. — *Ædes dilapsa*, IV, 43; *vid. not.* H. I, 86.
Dilargiri fœdera sociis, Latium externis, H. III, 55.
Diligentia prima hæc erga pecuniam alienam, IV, 20.
Dimittere tributa pro remittere, H. IV, 55; *vid. not.* — oblivione pari instantia et præterita, H. IV, 36; — dimittitur buccina convivium, XV, 30.
Dimovere: dimotis omnibus, *pro submotis, abire jussis*, H. II, 49.
Diplomata negliguntur, H. II, 54; — revalescunt, *ibid.*
Direptor, H. III, 33.
Dirigere acies per catervas disjectas, aut incursibus vagis, II, 45.
Dirimere æmulationem, H. III, 57;

- commercia belli, H. III, 81; — diversitatem consiliorum, H. IV, 76. — Dirempti moderatione meliorum, H. II, 53.
- Diripere socios, XIII, 43.
- Dirumpere imagines, H. I, 55; *vid. not.*
- Diras ore, *de eo, cui oculus alter effossus*, H. IV, 62. — Dira quis *diro scil. somnio*, I, 65. — Diras meditates et compositas imprecari, VI, 24.
- Discedere a contactu, *improborum scil.* I, 43; — in manipulos, I, 34. — *Discessum fugæ specie, defectum ab eo, relictus est*, VI, 44.
- Disceptare, *pro litem habere*, VI, 4.
- Disceptator agrorum, XIV, 18.
- Discoere experiendo, I, 11.
- Discoernere eloquentiam fortuna, *ex ea æstimare*, II, 83; — jus et injuriam, *statuere, uter alterum violaverit*, II, 65. — Discreti uno anne, H. I, 65. — Discretum fulguribus, quod mœnibus cingebatur, XIII, 41. — Non disoreverim, utrum miserius sit, V, 6.
- Discessus : discessu Romanorum, *pro decessu*, II, 44; *vid. not.*
- Discidium ortum, *pro divortium factum*, XII, 40. — Discidium suum nosse, *perfidiam uxoris alii nuptæ*, XI, 30. — Discidii civilis specie movetur (uxor), XIV, 60. — Discidio imminuere domum, *divortio*, II, 86.
- Disciplinæ decus, I, 35; — fas, I, 19; — ordo confusus, H. I, 60. — Disciplinam asperrari, I, 16. — Disciplina egitare provinciam, A. 16.
- Discors alicui, III, 42; XI, 6.
- Discordantis patriæ remedium, I, 10.
- Discordia adversus patrem, XII, 44; — et pravitas, *vid. pravitas*.
- Discordiam veterem accendere, H. I, 65. — Per discordiam consumptus dies, *in senatu*, H. IV, 43. — Discordia aliorum convulsi, IV, 40. — Discordia corrupti, H. II, 76. — Discordiæ adæverantium contraria, XIV, 16.
- Discrimen acre, XV, 3; — ambiguum ac prope ultimum, VI, 21; — vertitur in eo, *summa rei, eventus*, XI, 28. — Discriminis summi incuriosus, *summa rei*, H. III, 56; *vid. not.*
- Discumbere ultra solitum, VI, 50.
- Discoursu subito terga cinerat equites, H. II, 24.
- Discussit famam fortuna, H. II, 9.
- Diserte saltare, O. 26.
- Disjicere tumultum, II, 7. — Disjicit ventus naves in aperta Oceani, II, 23. — Disjectum, *pro impeditum*, XIV, 2. — Disjecti, *dispersi*, I, 32; III, 2; VI, 44; — *opp. modestia, in agmine*, A. 20. — Disjectæ arenæ, II, 61; *vid. not.* — Disjectas per oatervas diriguntur acies, II, 45.
- Disjunctus, *de oratore*, *pro disolutus, qui fuse et sine periodorum compositione scribit*, O. 18.
- Dispartire, XIII, 37.
- Dispergere exercitum in manus plures, *pro dividere et dimittere*, III, 74; — libellos, *distribuere*, O. 9. — Dispergitur vicis Judæa, H. V, 8.
- Dispicere insulam, *incognitam adhuc*, A. 10; — *pro expendere*, XIII, 27; H. IV, 55. — Haud facile quis dispexerit, *cognoverit, decreverit*, III, 22.
- Disponere curas imperii, XVI, 8; — diem, G. 30; — ministeria principatus in equites Romanos, H. I, 58. — Dispositi cuneis propriis, H. IV, 16.

- Dispositu aptior, H. II, 5; *vid. not.*
 Dissensione civium latæ leges, *per
dissensiones civium*, III, 27.
 Disserere aliquid, *pro de re aliqua*,
I, 4; II, 27; H. II, 3.
 Dissertare de his, quæ in publicum
consuluntur, 13, 38.
 Dissidebant in Arminium ac Seges-
tem, *factionum capita*, *vid. not.*,
I, 55.
 Dissimilis, *vid. similis*. — Forma
haud dissimili in dominum, II, 39.
 Dissimulare alicui, *pro reticere, oc-
cultare*, XI, 30; — intellectum,
vid. intellectus; — honorem ali-
cujus, *quasi non destinatum omit-
tere*, H. II, 71. — Dissimulata sedi-
ditio creditur in majus, H. I, 18.
 — Dissimulatus, *bellum et vin-
dicta adversus eum dilata*, IV, 19.
 — Dissimulati rei, *sine absoluteione,
sine supplicio*, XV, 71.
 Dissimulationem abrumpere, XI,
26; — eximere, *vid. eximere*. —
 In dissimulationem sui compositus,
vid. compositus. — Per dissimula-
tionem alere conatus alicujus, *per
dilatationem, ex simulata ignorantia*,
H. IV, 18.
 Dissimulator alienæ culpæ, *qui non
impedit, punit, tamquam nesciat*,
H. II, 56.
 Dissociare causam suam, *a ceteris*,
XIII, 56; H. IV, 37.
 Dissolvere, *pro refellere*, XIII, 21.
 — Dissoluta luxu mens, XV, 49.
 — Dissoluta, quæ voluerat, *jussa
ejus irrita*, III, 24.
 Dissolutionem imperii docebant (*fu-
turam scil.*) si vectigalia omitteren-
tur, XIII, 50.
 Dissoni questus, I, 34.
 Dissuadere pœnam suam, XIII, 26.
 Distare, *de exercitu hostili*, *pro ab-
esse*, III, 60. — Distanti haud mul-
tata tempore, III, 24.
 Distentus circa scelera, XVI, 8.
 Distinguere crimina majestatis, *non
omnia eodem nomine complecti,
eodemve modo punire*, II, 50.
 Distinctus, *subst.* VI, 28.
 Distinebant eum sententia duæ, H.
I, 32.
 Distrabere rempublicam, I, 4; —
 turmas, *diducere, extendere*, VI,
35. — Distrabi consiliis, VI, 44.
 — Qua fama distraberetur, III,
10. — Distrabere hostem, I, 60.
 Distribuire cohortes, *partiri, dis-
ponere, in oppugnatione*, II, 31;
 — naves in legiones ac socios, *v. in.*
 Districtus accusator, IV, 36; *v. not.*
 Ditissimus Hispaniarum, VI, 19. —
 Ditissimi belli victoria, H. I, 51.
 Diversus ab institutis majorum rex,
II, 2. — Diversus animi, H. IV, 84;
 — morum, XIV, 19. — Diversa
acies, *hostilis*. — Diversa arte, *via
contraria*, XIII, 2; — fama ferre,
XVI, 1; — simulatione, *omnia
alia simulans*, XIV, 10. — Diver-
sum mare, *contrarium ei, quod
petebatur*, II, 59. — In diversum
auctor, *contrarii*, XII, 69. — Ex
diverso directa acies, *ex adverso*,
H. IV, 16. — Ex diverso paratum
præmium, *ab hoste*, II, 75; *add.*
III, 73. — Diversi interpretaban-
tur, *alius aliter*, II, 73; — inter-
rogabantur, *separatim*, XV, 55;
 — ordiuntur, *alter contra alterum*,
II, 9. — Diversi reperiuntur, *con-
traria sentientes*, VI, 22. — Diver-
sos componere, *discordes*, XIII,
9. — Diversæ terræ, *renotæ*, I,
17. — Spes non directæ ad salutem
principis, XIV, 57. — Diversa indu-
ere, *parti utrique per factiones
favere*, VI, 33. — Diversa oppi-
da, *alia regione sita*, III, 2; —
 sciscitari, *res hostium explorare*,
H. II, 34. — Per diversa inquires

- nox, *contrariis de causis*, I, 65; cf. III, 14. — Diversis studiis certabatur, XI, 23; *add.* XII, 60; H. I, 32; O. I. — Diversi, *opp.* sui, O. 34.
- Diversitas inter duces et exercitum, H. I, 62; — licentiæ patientiæque inerat eis, H. IV, 27. — Diversitatem consiliorum dirimere, H. IV, 76. — Diversitatem exprobrare, *contrariam fortunam speciem*, XV, 16. — Diversitas naturæ, *secum ipsa pugnant*, G. 15.
- Dividere defensionem (*suam*) a marito, III, 15. — Dignitatem ordinum, *gradibus distinguere*, XIII, 27; — turbidos, *scil. a se*, I, 43. — Divisum in eos regnum, *vid.* in.
- Divisi per itinera, qui percunctarentur, H. II, 53.
- Divisiones agrorum facere, I, 10.
- Divortium artificiosum inter Europam et Asiam, *de freto*, XII, 63. — Divortia itinerum indicebantur, A. 19.
- Diurna actorum scriptura, pro *diurnorum*, III, 3. — Diurna populi Romani, *scil. acta*, XVI, 22.
- Docere dissolutionem imperii, *scil. hanc esse, vel instare*, XIII, 50. — Doctus domum principum a Tiberio, XIII, 47.
- Doctor institutionis Cynicæ, XVI, 34. — Doctoribus instructus, XIV, 52.
- Doctrinæ elementa insunt ei, XIII, 3. — Doctrina Græca exercitus, XV, 45.
- Documentum iudicii mei, *vid.* iudicium.
- Dolor adversus Deos, *indignatio*, II, 71; — gaudio mixtus, H. III, 36. — Dolor liber, II, 34. — Dolori meo connexa causa, III, 12. — Dolorem suum implere lacrimis, I, 23; — proferre, H. III, 37; v. *not.* — In dolorem eundem mæsta alia lerebat, *intell. composita, congruentia*, VI, 49. — Dolore longo atrox, *vid.* atrox; — pari metuebantur suas injurias et commoda aliorum, H. I, 8.
- Dolus abstulit eum (*e vita scil.*), I, 3. — Dolo (et casibus) objectare aliquem, II, V. — Dolum parare, XIV, 24. — Per dolum comitari aliquem, V, 10.
- Domini imminentes, *futuri*, I, 4. — Dominiun ingenia exspectare, *vid.* ingenium.
- Dominatur mare, A. 10; *vid. not.* — Dominandi spes primæ in arduo, IV, 7. — In Italia dominantibus, *in bonam partem*, III, 54.
- Dominatio urgens et prærupta, V, III. — Dominationis arx, *vid.* arx. — Dominationis magistri, H. II, 63. — Dominationis ad vim conversus, XV, 69. — Dominationi alienæ sanguinem commodare, A. 32; — subsidia, I, 3; *vid. not.* — Dominationes adipisci, XII, 30. — Dominationum ingruentium provisor, XII, 4. — Dominationes provenere, *tyrannidis imperia orta*, III, 26. — Dominationibus aliis fastiditus, *sub imperio aliorum*, XIII, 1.
- Domitor belli externi, *de exercitu*, H. II, 76.
- Domus commota, *vid.* commovere; — convulsa, *opp.* integræ, VI, 40; — finita, *extincta*, H. I, 16; — fundata imperio longo, H. II, 75; — principis intra paucos libertos erat, IV, 6; — plena, *vid.* plenus; — regnatricis, I, 4; — revirescit, IV, 12. — Domi retinere provincias dicitur princeps, *quas per procuratorem suos administrat*, H. I, 11. — Domi sectator, *opp.* comiti in publico, IV, 68. — Domi ejus

innexus per affinitatem, H. IV, 68; — triumphale nomen, H. II. 77. — Domum imminere discidio, *vid.* discidium. — Domum introit privignus, VI, 51; — latius tenent avunculi, *ad plures pertinet eorum necessitudo*, G. 20. — Domum occupare affinitate, VI, 8. — Domum principum edoctus a Tiberio usque, *aulæ peritus*, XIII, 47. — Per domum canere, pro *domi*, XV, 33. — Domus (paratu, opibus), speciosus, III, 55. — A domo sua seponere aliquem, *vid.* seponere. — Domus et insulæ, VI, 45; — et tecta, H. I, 84; — subversæ interpretationibus telatorum, III, 24. — Domos figere, XIII, 54; — fingere, *vid.* fingere. — Per domos singulas fatigare se, *scil. eundo*, H. IV, 42. — Domibus illaborare, G. 46. — Bonæ domi artes, *bonæ artes privatae*, III, 70.

Donare innocentiam alicui, A. 45; *vid. not.* — Donari statua triumphali, H. I, 79.

Donaria, *de donis militaribus*, I, 44; *sed vid. not.*

Donativum exprobrare, *vid.* exprobrare; — instat ei, *vid.* instare. — Donativi (*capiendi*) necessitas usurpata a militibus, H. I, 18.

Donec pro *quamdiu*, I, 51, 68; XIV, 47; VI, 51; XIII, 33; H. I, 37; O. 8; — *cum conj.* II, 6.

Donum sterile usu, H. I, 90; — tradere, XIV, 24; — domo datæ libertates, XV, 55.

Dubia consilia, A. 18; *vid. not.*

Dubitare pro *deliberare*, IV, 40; H. II, 39; — pro *pugnare cum periculo*, *ambigue*, A. 41. — Inter pacem et bellum, XII, 32. — Ne dubitaret malle, XII, 46. — Dubitavit de tradenda republica primum inter nepotes, VI, 46. — Dubita-

verat inter nepotes, *ibid.* — Dubitaverat imponere, *agitaverat*, IV, 57. — Dubitantes, *opp. strenuus*, *in prælio*, VI, 35. — Dubitatum, *eventus prælii dubius fuit*, II, 80.

Dubitatio inducta, I, 7. — Dubitatione alere bellum, III, 41.

Ducere agmen, *vel simpliciter ducere*, *dicitur ea pars exercitus, quæ prima incedit*, I, 51, 64; — agmine lento exercitum, H. I, 66; — diem, *de nocte*, G. 11; *v. not.* — in crimen aliquid, *crimini*, VI, 5; — in partes, XV, 51; — inter prospera aliquid, IV, 1; — iter et tempus sermonibus, II, 34; — lacrimas et quæsius, XI, 37; — ludos abundantiae et rationis, A. 6; *v. not.* — provincias, *sortiri*, III, 58; — per filium legiones, *opp. ipse duxit*, etc. II, 57; — quo ducerentur, inclinatura respondit, XI, 34. — Ducti sorte, *electi*, I, 54.

Ductare exercitum, pro *ducere*, H. II, 100; — auxilium, *auxilia adducere*, IV, 64.

Dum cum imperf. A. 41; — pro *quia*, *nam*, I, 23. — Dum res componuntur, pro *componerentur*, XII, 68; — pro *dummodo*, I, 9, 22; VI, 45.

Duo et vicesima legio, H. I, 55.

Duplicatus numerus, pro *duplex*, H. II. 30.

Durare pro *vivere*, III, 16; O. 17. — Durant colles, *continuo porriguntur*, G. 30. — Duravit in necem nullius suorum, I, 6. — Duratura ad cædem matris odia filii, XIV, 1. — Durat simulacrum rei, quoties præficitur, VI, 10. — Durare animum, *firmare*, III, 15. — Duratus ad omne facinus, H. IV, 59.

Durus congressus Sejani, IV, 74. — Duri iudices, *severi*, XV, 55; — loci, *asper*, dura cælo et labori-

bus hiberna, H. II, 80. — Ad duriora vertere populum, I, 54.
 Duritia operum, I, 35.
 Dux servitutis, *auctor, vel ad servitutem*, I, 59. — Duce ostentare se, H. II, 63. — Duce eo amisit oculum, *sub eo militans*, II, 9. — Duces dederat, etc. *vid. dare*. — Ducum ingenio quietæ res in Germania, XIII, 53.

E.

E, *vid. ex*.
 Eblandiri diem unum consulatus, H. III, 37.
 Edere: edendis gladiatoribus præsedidit, I, 76. — Editum clementer jugum, G. 1. — Editis montium agitare, IV, 46.
 Edicere de cærimoniis, H. II, 91.
 Edictum anxium, H. IV, 49; — ponere, I, 7. — Edicta jacere in populum, H. III, 73.
 Educata in umbra studia, XIV, 53.
 Educatio quædam eloquentiæ suæ, O. 30. — Educationes liberum frequentantur, III, 52.
 Educator, XI, 1; *vid. not. add.* XIII, 15; XV, 62; — pueritiæ Neronis, XIV, 3.
 Educere pro *educare*, I, 4, 41. — Educa in Rhenum moles, H. V, 19. — Educere pyramides, II, 61; — turrim, H. IV, 30.
 Edurare, G. 45.
 Efferre in odium aliquem, *ei exponere*, H. IV, 42; — lætius acies Romanas et Punicas, IV, 33. — Efferre, quæ omnes animo agitabant, *proluqui*, VI, 9; — seditio-nem in tempore, *opportunius ea prorumpere*, III, 41. — Extulit se vallo hostia, XV, 7. — Elatus ad injurias minorum, XV, 20. — La-

tus lato aggere extulerant, II, 19.
 Efficere cœpta, II, 26; — liburnicas, *conficere*, H. III, 48; — rumorem, XIV, 4.
 Effigies abolita senatusconsulto, XI, 35; — *pro forma solius vultus et capitis*, I, 74; — composita, *vid. componere*. — In effigies ejus atroces sententiæ dictæ, VI, 2.
 Effingere sensus mentis per figuras animalium, XI, 14.
 Effluvium, *de emissario*, XII, 57; — Effluvium lacus.
 Effodere agrum, *perfodere*, XVI, 3.
 Effugere, *pro fugere*, II, 68.
 Effugium subvenit, II, 47. — Effugia lenta sanguini præbet corpus senile, XV, 63; — vaga, v. vagus. — Effugia villæ, XVI, 15.
 Effulgere audacia (et insignibus), H. IV, 29; — ornatu aliquo, XIII, 13.
 Effundere milites in hostem, VI, 33; — spiritum novissimum, H. III, 66. — Effundi in vota, I, 11; — in adulationem, H. II, 80. — Effusus in amorem, I, 54; — in lacrymas, H. II, 45. — Effusa clementia, VI, 30. — Effusi, *offusi, circumfusi*, IV, 25. — Effusi loci, *lati, patentes*, G. 30.
 Effuse indulgere, *sensu honesto*, G. 21. — Effusius favere, H. I, 19; — ob propinquitatem loci, affluere, IV, 62.
 Egens adversum proximos, IV, 69; *vid. not.*
 Egenus commeatu. XII, 46; — *de loco*, XV, 12; — *spei omnis*, I, 53.
 Egerere bona (*aliorum*) in tributum, annonam, A. 31. — Egestum spiritus vitalis multum, *per venas apertas*, XV, 64.
 Egestate venales, XIV, 14.
 Egredi clementiam majorum suasque leges, *nimia acerbitate*, III, 24; — *cum accusat. loci*, I, 30;

- XV, 45; — exilium, *vid.* exilium; — relationem, II, 38; — æxum, *de femina ferociori*, XVI, 10; — in vallum, *escendere*, H. III, 29. — Fgressus haud multum annos xxx, II, 73. — Non egressa præturam familia, III, 30.
- Egregium, pro *honorificum, decorum*. III, 6; — publicum, *libertas, decus p. bl.* III, 70. — Egregie concordēs, II, 43. — Egregie supersunt illa, *vid.* *supresse*. — Egregius nostrorum poeta, O. 9
- Fgressus rarus, XV, 53; — libero memorare, *de historico*, IV, 32. — Egressus alicujus colere, III, 33; — obsidere, XVI, 10. — Egressus oratorum, O. 6, 11. — Egressibus alicujus adhærescere, XI, 12.
- Ejectæ apud insulas naves, II, 24. Ejectamenta maris, G. 45.
- Ejurare consulatum, H. III, 37; — imperium, H. III, 68; — magistratum, XII, 4; — patriam, *oblivisci*, H. IV, 28. — Ejurare multitudinem, XIII, 14; *vid. not.*
- Elabi custodiæ, V, 10; — custodias, H. III, 59; — pugnam, vincula, I, 61. — Elapsa vim ignium statua, IV, 64. — Elapsi in prævum artus, H. IV, 81.
- Electio inventionis, O. 23. — Electionem vitæ relinquunt, qui fato omnia agi credunt, *libertatem in deligendo vitæ genere*, VI, 22. — Electione propria, *vid.* proprius.
- Elegans temperamentum, XI, 4; *vid. not.*
- Elementa doctrinæ insunt ei, XIII, 3.
- Elicere cupidinem, XVI, 14; — misericordiam, H. III, 58; — festinationem hostium, *vid.* *festinatio*; — accusatores, *illicere*, IV, 30; — studia civium, XV, 33. — Elicere umbras carminibus, II, 28; — pro *exprimere*, nullam vim tantam fore, ut eliceret, IV, 45.
- Elidere: elisa eodem corpora, *ejecuta*, II, 24.
- Eligere: elegit fama aliquando, A. 9; *vid. not.* — Electi exercitus, *ex exercitu*, H. I, 61.
- Eloquentia oratoria, O. 8; — pacata, O. 38; — sanguinans, O. 12; *vid. not.* — Eloquentiæ auctores, *vid.* auctores; — educatio, O. 30; — vultus non unus, O. 18. — Eloquentiæ ac foro paratur juvenis, *ibid.* — Eloquentia percolere aliquid, A. 10; — trux, VI, 48; — vigere multa, XIV, 19. — Eloquentia (et præceptis) fovere studia juvenum, XV, 71.
- Eloqui: elocutus est in hunc modum, *disseruit*, III, 65.
- Eluctari: eluctantium veluti verborum erat, IV, 31.
- Eludere bellum metu, *vid.* *metus*; — pro *irridere*, VI, 46; — ultionem, *impedire artibus*, XIV, 41; — pro *illudere*, XVI, 28; *vid. not.* — Elusit quædam apud aures Galbæ, *ei audita refellit*, H. I, 26. — Eludens respondit, *irridens*, II, 29. — Eludentes optatæ pugnæ, IV, 25.
- Elumbis orator, O. 18.
- Eluvie maris arescens unda, XIII, 57.
- Emerari aditum principis, XVI, 1; — avaritiam alicujus, *vid.* *avaritia*.
- Emerere animos militum, H. IV, 57. — Saginæ emptus, *ut addictus*, H. IV, 71.
- Emetiri principes aliquot fortuna prospera, H. I, 49; — spatium urbis pedibus, XI, 32.
- Emicare, pavor emicuit, XIII, 16.
- Emittere, *exitum dare, elabi sinere*, II, 17. — Emittere manu, pro *manumittere*, XV, 19.

- Emunire silvas ac paludes, A. 31.
 Enim pro *autem*, H. IV, 11.
 Enitescere toga, *caussis agendis famam consequi*, XI, 7.
 Eniti opibus fratris, *pervincere*, XIV, 28. — Dum in æquum eniterentur, II, 80. — Eniti multitudinem ingruentem, *perrumpere*, XVI, 5.
 Enotescere: pro *innotescere*, H. III, 34.
 Enormes vici, XV, 38.
 Epulum offerre, *vid. offerre*. — Epulæ patriæ, *cibi majoribus usitati*, II, 2. — Epularum lascivia, IV, 48; — libido foæla, H. II, 62. — Epulas struere liberales, XV, 55; — adhibere in voluptatem novissimam, II, 31.
 Eques illustris, VI, 18; cf. XI, 4, *ibique not.* — Equites alarii, *vid. alarius*.
 Equestri nomine appellabant Martianum, H. II, 13. — Equestres, pro *equitibus*, XII, 60; *vid. not.* — Equester, pro *equite*, XIII, 10.
 Equi: equorum regimen exercere, XIII, 3; — virisque lecti milites, H. II, 55.
 Erga aliquem anxius, IV, 74; — alienatus, H. IV, 49. — Erga domum suam inscitia, *vid. inscitia*. — Erga duces honor, III, 74. — Erga exitus dominantium fama atrocior, IV, 11. — Erga epulas patrias fastidium, II, 2. — Erga aliena sumptus, H. I, 20. — Erga memoriam alicujus munera, III, 2. — Erga pecuniam diligentia, IV, 20. — Erga eos decretæ laudes, gratiæ, H. II, 55.
 Erigere castra, H. V, 22; — montes, *de regione, in qua sunt*, H. V, 6. — Sequulcrum erigit cespes, G. 27. — Erigere tenebras, *negantur terræ planæ*, A. 12; *vid. not.* — Erectæ provinciæ ad nomen dictatorium, XIV, 57; — ad celebritatem nominis ejus, H. II, 8. — Erreca studia in enim, H. II, 11. — Erectis animis petendæ ultionis, III, 7; *vid. not.*
 Eripere campum, I, 63; *vid. not.* — purgamenta hortorum vehiculo, XI, 32; — senatui aliquem, *potestatem hujus puniendi*, III, 17. — Ereptus intra juventam studii populi, II, 41.
 Erigare pecuniam per honesta, II, 75; — in aliquem, *ei legere*, XVI, 17.
 Eragationum necessitas et quæstionum ratio congruunt, XIII, 50.
 Errare civi as *dicitur*, *quæ nos certo imperio regitur*, O. 40; — non ultra verba vocæque, H. I, 18; — intra sacramentum utrumque, *de milite utrinque obligato*, H. IV, 58.
 Error veri, *ignoratio*, H. II 72. — Errorem fecit agnoscentibus confusa facies, *dubitationem, quo minus agnoscerent*, IV, 63.
 Erubescere origine, G. 28.
 Eruditus luxus, XVI, 18.
 Eruere abditos, H. III, 83; — civitatem, *excindere*, H. IV, 72.
 Erumpere cuneis, XIV, 37; — ad minas, XI, 35; — pro *impetum facere in acie*; *sed*, H. II, 26; *vid. not.* — Erumpit pontum vis piscium, *scil. in*, XI, 63; *vid. not.* — Erumpunt in servitium res, *quæ imagine libertatis teguntur*, I, 81. — Erupit adolescentique capido, *vid. adolescere*. — Erupit ex anne, *quem scil. vado transiverat*, II, 11; — licentia gravius, I, 77. — Erupere primi, *apud eos primum erupit seditio*, III, 41. — Erumpendi initium expectabant, *commodum tempus profaranda se-*

- ditionis*, H. I, 55. — Eruptura in scelus nox, I, 28. — Erupturæ manus in direptionem, I, 36.
- Escendere rostra, XV, 59; — suggestum, XIII, 5.
- Escensu capta mœnia, XIII, 39.
- Esse pro manere, I, 47; — cum invidia, H. I, 16; — *de eo, qui aliquid esse potest stultete*, VI, 8; *vid. not.* — Est fato inclinatio principum in hos, offensio in illos, IV, 20. — Est pro licet, copia est, A. 32. — Misericordia cum accusantibus erit, II, 71. — Fuere pro cognitis moribus, *valere*, XIV, 51. — Est videre, G. 5. — Erat amore prosperiore civium, *scil. in*, VI, 51. — Fuit clades eadem municipio illi, *accidit*, XIV, 32. — Erit duorum pœna, H. I, 84. — Ne fueris territus, H. I, 16. — Esse videatur, O. 23.
- Et abundat, XIII, 56; — pro cum: nondum quartus mensis, et æquabat, etc. H. II, 95; — *repetitum*, pro aut, *precedente nec*, H. I, 40; — pro deinde, XIV, 31. — (Et victor) *explicit*, XII, 43. — (Benignitate Deum et modestia hiemis), *incipit tres deinceps periodos*, XIV, 31; *vid. not.* — pro iisque: vulgus et plures, H. I, 83; — pro itaque, H. V, 22; H. II, 16; — pro nam, III, 38; — *jungit tempora diversa*, I, 18, 21; — pro sed, III, 12; *vid. not.* V, 3; *vid. not.* VI, 14, 21; XIV, 9; XII, *init.* 31; *vid. not.* — Et majore odio, pro sed tanto m. XII, 30; H. III, 67; *add.* H. I, 31; H. II, 49. — Et, pro quibus: monumenta manent, et testantur (*illi*), etc. XI, 14. — Usus est ruinis, et exstruxit domum, XV, 42. — *Vid. etiam*, que, atque, ac.
- Etesia, VI, 33; H. II, 98.
- Etiam. *vid. tum.* — Regibus etiam tum imperiantibus instituti, XI, 22; A. 39.
- Evadere juventam imminentem principis, VI, 48; — regiones, *prætervehi*, V, 10; — annem, XII, 35; — retro, *refugiendo evadere*, XV, 7; — sententias judicum, III, 14.
- Evalescunt adusque bellum auxilia, XIV, 58. — Evaluit tempus (*agenda rei*) in suspicionem (*patio suspicioni dato*), causam in crimen (*quia invidiosum*); affectatio quietis in tumultum, H. I, 80.
- Evecta insulas fama ejus, XII, 36.
- Evenire: evenit forma talis reipublicæ, *existit, componitur*, IV, 33; — Eveniunt contra tormenta servorum, IV, 29; — prodigia, XII, 43. — Evenerunt illis plana, *scil. occupanda, idque imperio ducis*, II, 20.
- Eventus beatus prosequitur rem, O. 8; — *absol. de prospero*, A. 27. — In eventum belli totius certare, H. II, 42. — Eventu utendum, II, 77. — Eventuum satis, II, 26. — Eventibus hibernis pensare damna sæstatis, A. 22.
- Eventis aliorum doceri, IV, 33.
- Everse provinciarum pecuniæ conferendis, XV, 45.
- Evincere pro vincere, III, 46. — Evinci ad misericordiam, XI, 37; — blandimentis vitæ, XV, 64; — in gaudium, H. II, 64.
- Evolutus sede patria rebusque summis, *privatus*, XIII, 15.
- Evomentis adjuvare nisus, XII, 67.
- Evulgare pudorem, *vid. pudor.*
- Ex æquo, ex affluenti, ex commo, ex contrario, ex diverso, ex iniquo, etc. *vid. suis locis.* — Ex aliquo metus, H. II, 67; — metuere, I, 80; III, 50; — periculum, I, 80. — Ex delicto latet

- leges, III, 27. — Ex domo ejus cœpit proditio, XV, 54. — Ex eo, pro *deinde*, VI, 9; XII, 7. — Ex eo culpæ nihil, IV, 6. — Ex fama ignotis tribuere honores, *vid. fama*. — Ex formidine caussa, I, 7. — Ex facili ratus cetera, H. III, 49; A. 15. — Ex honesto certamina, *de*, III, 55. — Ex hostibus signa et vexilla rapere, H. II, 43. — Ex legibus pœna et metus, III, 55. — Ex legionibus miles, *legionarius*, H. IV, 46. — Ex infamia priore vixit, XIII, 46. — Ex majoribus, H. IV, 55; *vid. not.* — E servitio esse, I, 23. — Ex memoria fortanæ prioris scribere, II, 63. — Ex mœrore solatia, *post mœrorem*, III, 6. — Ex posteritate et infamia metus, *vid. metus*. — Ex provincia rei, *vid. provincia*. — Ex provincia Asiæ præpositus Mœsiæ, *postquam illi præfuisset*, H. III, 46. — Ex provinciis, Hispaniæ præerat, etc. *quod ad provincias atinet*, H. I, 8. — Ex quibus (agminibus) præfuit Scipio, *scil. uni*, seu *illi quod*, etc. III, 74. — Ex rebus novis aucti, I, 2. — Ex rebus infaustis alia, *tamquam, mitti sub jugum, etc. qualia post rem male gestam accidere solent*, XV, 15. — Ex se natus, XI, 21. — Ex se metus aut spes, II, 38. — Ex sodalitate intima cœpit odium, II, 68. — E tribunis, *tribunus*; e procuratoribus Africæ *procurator*, H. IV, 50; *vid. not.* — Ex vocabulo eorum dictus mons, IV, 64. — Ex urribus nobilissimis Laodicea prolapsa, XIV, 27. — Ex utilitate accepta, *propter util.* XV, 43. — Ex petulantia perfidiam suspectabant, H. II, 27. — Ex vulneribus truncati, I, 17. — Quibus præsentia ex affluentia, *affluentia*, H. I, 57. — Ex nuntiis minori cum invidia, *prout nuntii erant*, H. II, 85. — E *vel ex omissum*, I, 12; H. III, 72; *et passim*. Exagitare odium, etc. *irritare*, IV, 12. Exardescere criminationibus, *ad criminationes*, VI, 25. — Exarsere in prælium, *vel milites, vel jurgia*, H. I, 64; — studia plebis ne modica quidem, XIV, 21. — Exarsant ambitu acriore comitia, XIV, 28. — Exardescere in aliquem, *amore capi*, XI, 12. Exauctorati tribuni, H. I, 20. Excedere pro *mori*, I, 5, 33; — obitu miti, III, 19. — Excedit eo laudis, *tantum assequitur*, A. 42; — *de senatoribus, quum id, de quo refertur, censent augendum, longius progredi, addere aliquid*: excessit Fronto et postulavit, II, 33. Exceptiones, *conditiones*, quibus *circumscripita regnantium potestas*, G. 44. Excessus de morte, I, 7, 14. — Circa excessus otiosus orator, O. 22. Excidere causas bellorum, A. 19; *vid. not.* — cespitem, I, 65. — Multorum status excisi, *vid. exciâ*. Excidium gentis opponere malis suis, H. V, 25. — Excidiis castellorum imminere, H. IV, 15; *add.* H. III, 75. — Excidium legionum, H. IV, 61. Excipere cognitionem, *h. e. recipere*, III, 10; — comiter aliquid, *vid. comiter*; — contra, *incurrentes hostes* H. II, 14; — prælium, *de subsidio venientibus*, XII, 39; — verba loquentis, *interpellare*, XVI, 32; — victoriam cunctanter, *non alacriter, sativ victori se submittere*, H. II, 52. — Vox una excepta, *audita*, H. III,

35; O. 29. — Non excepti casus maris, *h. e.*, etiam turbido mari navigare jussi, XV, 46.

Excire auxilia, H. II, 97; — lacrimas alicui, XI, 2. — Excire domo principes, *cogere adesse in iudicio*.

Excisi status multorum, *salus eversa*, III, 28; — dicitur et de his, qui, *sedibus suis moti, alii populo miscentur*, XII, 39.

Excitare fortunam partium, H. II, 46. — Excitari ad nomen alicujus, *eo terreri*, H. II, 74.

Exclamationes quædam honestæ Epicuri, *brevés et raræ sententiæ*, O. 3i.

Excrementa oris, H. IV, 81.

Excubiis adest cohors, XII, 69.

Excusare, *scil. se, de iudicibus*, O. 5; — aliquid, *ad excusationem afferre*, III, 11; V, 2; XV, 61; — pro *deprecari, negare petenti*, I, 44. — Excusari alicui rei, *eam non suscipere*, I, 11. — Excusatum eis est, *rejicere, licet*, I, 47. — Excusatus accipiuntur sub exemplo, III, 68.

Execrati rempublicam hæc res per tot annos, II, 27. — Execsa vis luminis, H. IV, 81.

Exemplar (ad) legere aliquem, H. II, 91. — Pro exemplo, XII, 37. — Exemplaria literarum, ἀρχιτυπα, H. IV, 25.

Exemplum constans, *constantia*, XVI, 35; — magnum, *de pœna*, XIV, 44; — modestum, *modestia*, H. II, 64. — Exemplum dare, *simpl.* I, 74; — præcavendi, XVI, 32; — in provincias, I, 78; — ultionis, III, 36. — Exemplum erit penes me, ne certetur, etc. *a me præbebitur*, H. II, 47; — probatum, *vid.* probare; — imputare alicui, H. I, 71; *vid. not.* — Ad exemplum (alterius) vocare ali-

quem, *excitandi causa*, O. 13. — In exemplum ibit interfectus, *vid.* ire. — Ut exemplum referre, XV, 37. — Exemplo bono facere aliquid magis quam jure, I, 38. — Exemplo assumere aliquem, VI, 8; — invidere, *vid.* invidere. — Exemplo juvare partes; *ut plures amplectantur*, H. III, 8. — Exemplo quo majores miserant, II, 67. — Quo exemplo (*scil. usus confirmatus*), literas adjecit, XI, 14. — Sub exemplo excusatus accipiuntur illa, III, 68. — Exempla novissima meritis, *ultimum supplicium*, XII, 20; — provisiva, *vid.* providere. — Exemplorum spatium habuere virtutes, A. 8, *exempla edendi*. — Exempla sua in consultores recidiisse, VI, 10.

Exercere arva, metalla, portus, A. 31; — bellum, XII, 32; — bella secunda, VI, 31; — cantus et regimen equorum, XIII, 3; — imperium per injurias matris, XIII, 14; — iudicium et pœnas, I, 44; — leges, I, 72; — libidinem ingeniorum, *acerbis scriptis*, V, 4; — cuncta quæstione majestatis, *omnia crimina et iudicia eo revocare*, IV, 19; — solum, XII, 43; XIII, 54; — veno aliquid, XIII, 51; — vigilantiam mæstam et curas malas, III, 37. — Exercitus adulatione, H. IV, 4; — doctrina græca, XV, 45. — Exercita ad flagitium omne, XIV, 2. — Exercita ætas, I, 17; — militia, I, 35; — potestas magistratum, *usurpata, retenta*, IV, 6. — Exerciti luxu profusis sumptibus, III, 55. — Exercitus tantis rebus, pro *exercitatus*, IV, 11.

Exercitatus pro *vezutus*, A. 5.

Exercitus: exercitum agere in bellum, *vid.* agere; — inferre genti, IV, 73. — Exercitus tractare tur-

- bide et seditiose, III, 12. — In exercitiis iisdem habere, I, 81, *de ducibus*.
- Exhaustire cordibus fratres, propinquos, etc. XII, 10; — ictu uno republicam, A. 44. — Exhausta nox, H. IV, 29. — Exhaustæ acie nulla legiones, H. II, 76; — familiaræ, XI, 25.
- Exactor mortis, III, 15.
- Exigere diem supremum, III, 16; H. I, 47. — Exactum ab eo, cur, etc. *quæritum*, II, 85. — Exigere pro *expellere*, I, 35. — Exigere plagas, G. 7.
- Eximere aliquem dicendæ primo loco sententiæ, III, 22; — ignominia, III, 18; — ludibriis, H. III, 85; — morti, I, 48; — constantiam, I, 32; — consilium, XI, 32. — Exemit nox eos pugnae adversæ, I, 64; — dissimulationem, XIII, 15. — Non eximitur iis, quin . . . destinentur, *constanter credunt*, VI, 22. — Si quaestio majestatis eximeretur, *exciperetur*, IV, 6.
- Exin pro *deinde*, *de ordine temporis*. XII, 2; — *de ordine rerum*, II, 16.
- Exire de imperio, *abdicare*, H. III, 68; — lubricum juventæ, VI, 49. — Exisse (animo) *prave*, pro *hæsisse*, H. I, 47; *vid. not.*
- Existere: non crimine existente, non accusatore, XV, 69.
- Existimare, *proinquirere*, H. IV, 8.
- Exitium gravissimum, I, 73; — ardescit, *ibid.* — corripit cuncta, *ibid.* — irrepit, *ibid.* — reprimi tur, *ib.* — publicum, *vid. publicus*; — intendere alicui, V, 4; — offerre, IV, 11. — Exitii comes, III, 15; — tanti reus, II, 24; — futuri in Agrippinam series incipit, IV, 52. — Exitio habendus error, VI, 30; — pari republicæ stetit vixitque, IV, 1. — Exitium sumere, III, 7. — In exitium usque insistere alicui, II, 62. — In exitium vertere iras hostibus, I, 43. — Ad exitia validum odium, VI, 29.
- Exitiabilis in suos animus, VI, 24; — superstitio, XV, 44; — morbus, XVI, 5.
- Exitiosus (suis) rex adversis præliorum, VI, 36; — in publicam, XI, 17. — Exitiosum adversus veteranos prælium, *veteranis*, H. I, 68.
- Exitus pro *morte*, III, 12; H. II, 31; — informis, VI, 48. — Exitus constantia, XV, 49; — deformitas, H. III, 85. — Exitus vanitate corrumpere veniam impetratam, XV, 71. — Exitu præmature rapi, II, 71; — voluntario cadere, VI, 40. — Exitus eorum dati inimicitis paternis, I, 10.
- Exolescere: exolevit clades, *in oblivionem venit*, IV, 64; — disciplina, XI, 15; — dolor, VI, 25; — luxus, III, 55. — Spreta exolecunt, *vim amittunt*, IV, 34; — amictus exoleverant, XIV, 21.
- Exonerare fastos, H. IV, 40; — multitudinem in terras proximas, H. V, 2. — Exoneratur pars laborum meorum, III, 53.
- Exorari stupris et adulteriis, H. I 66.
- Expessus pro *patens*: *expasæ* repente fores, H. V, 13.
- Expedit pro *exponere*, IV, 1; H. I, 48, 51; — pro *expeditionem suscipere*, H. I, 88; — alimenta arcu, *parare sibi*, VI, 43; — altius aliquid, H. IV, 12; — consilia sua, H. III, 73.
- Expeditio fingitur, *vid. fingere*. — Expeditionis summam permittere

alicui, H. I, 87. — Expeditionum ludibria, H. IV, 15.
 Expellere : expulit eum claritudo nominis, *exsilii causa fuit*, XV, 71; — vitam præceps, XVI, 19.
 Expendere causam alicujus, *cognoscere*, XIII, 27; — consilia belli, H. I, 87.
 Expergisci : nisi quid expergiscerentur, XIV, 7.
 Experientia rerum, I, 4; — rerum multarum cognitio, XIII, 6.
 Experimentum fuit contra, *eventus alius*, H. II, 97. — Post experimentum domini minoris (*v. not.*) contenti qualicumque, H. I, 11. — Experimentis castrorum nullis, *experis militiæ*, A. 16.
 Experiri acris aliquid, IV, 54; — fortunam, H. I, 31; — jus, III, 36. — Expertus, *passive*, III, 17; XII, 2; — belli, H. IV, 76. — Experti invicem, ego et fortuna, H. II, 47; — se et Gallias, H. II, 51; *vid. not.*
 Expers bellorum, *imperitus*, II, 52; — consilii ejus, VI, 8; — senatus *dicitur rei, de qua non consultitur*, I, 25.
 Expiare cometen, XV, 47.
 Explere diem supremum, I, 6; III, 76; — indicium justum, *de accusatore nocentis rei*, H. IV, 40; — locum, *de multitudine*, H. II, 14; — militiam per oppida, XIII, 35; — mortalitatem, VI, 50; — simulationem, *ad summum perducere*, XIV, 4; — stipendia, XIV, 27; — superbiam, XV, 15; — ultione se et sanguine, IV, 25. — Explebat annum, etc. *de mortuo, expleturus erat*, H. I, 48. — Explevit annos, etc. *vid. annus*. — Explete vicem meam vestramque, IV, 9. — Explere odium in aliquem, *odio satisfacere*, XV, 52.

Explorato proficisci, H. II, 49.
 Exponere cohortes, pro *submittere*, XII, 39; *vid. not.* — Exposita ad venditionem dicuntur, *etiam noctu, tabernis clausa*, XIII, 24.
 Exposcere : exposcunt prægredi, *petunt ut sibi detur*, XIV, 13.
 Expostulare vim illatam, *queri*, XV, 5; — pro *postulare*, H. III, 83.
 Exprimere artus singulos, *de veste adstricta undique*, G. 17; — spiritum laqueo, XV, 57.
 Exprobrare aliquid, *non addito* alicui, I, 18; — donativum, *poscere, ut diu debitum*, H. I, 37. — Exprobrantes, I, 68, *ut alibi increpantes, acclamantes* (contumeliæ causa).
 Expromere pro *dicere*, XVI, 1.
 Expugnati viri militares cum cohortibus, A. 41.
 Expugnationem sumere, *v. sumere*.
 Exquirere interrogationibus crebris, III, 16; — sententiam principis, *veniam petere proficiscendi*.
 Exsanguis et attritus, *in dicendo*, O. 18; — senectus, G. 31.
 Excindere hostem, II, 25; H. V, 16; — virtutem ipsam, XVI, 21.
 Exsequi accusationem, *ad finem perducere*, IV, 29. — Signum mortis intellexere, *executi statim sunt*, VI, 40; — obsidiones, *obire*, XV, 4; — pro *punire*, A. 19; — pro *commemorare, recensere*, III, 65; XII, 58; — solita curando corpori, III, 15; — munia reipublicæ, I, 11.
 Executio muneris, *procuratio*, III, 31. — Executio provincie, *administratio*, XV, 25.
 Exsilium egredi, *locum exsilii*, H. IV, 44; — statuitur in eam, VI, 18. — In exsilium pulsus ruina scerri, H. IV, 6. — Exsilii honor, *exsilium per speciem honoris*; H. I, 21; — *venia, vid. venia*. — Exsilia

- data illis, XV, 71. — In exsilia secutæ maritos conjuges, H. I, 3. — Exsiliis plenum mare, *exsilibus insulæ*, H. I, 2.
- Exsolvere venas, IV, 22; XI, 3; XVI, 17; — brachia ferro, *incidere venas*, XV, 63. — Sanguis, quo feminae per menses exsolvantur, H. V, 6; — culpam, *vid. culpa*; — pudorē proditionis, VI, 44; H. III, 61; — aliquem cura cohortium, *remove a præfectura*, XII, 42; — vacationes, *redimere*, H. I, 46; — beneficia, *remuterari*, IV, 19.
- Expectare annum, *messem*, G. 14; — ingenia ducum, *vid. ingentium*.
- Expectabilem operam præberē, XVI, 21.
- Expectatio publica circumstat palatium, H. I, 17.
- Exspes vitæ, VI, 54.
- Existimulato seditionis, III, 40.
- Exstruere ædem spoliis (*ex*), H. III, 72. — Exstructus in modum municipii longa pace locus, H. I, 67.
- Exsul, *vid. exul*.
- Exsultare, XIV, 34; O. 18.
- Exsurgere ex insidiis, H. II, 25; — in colles, *de exercitu*, H. II, 14; *vid. et sanguis*.
- Extā congruentia (*votis*) et læta, H. II, 4.
- Extemporalis audacia, O. 6.
- Extendere fenus in usuras, G. 26.
- Externus: externo sanguine ulcisci audaciam hostium, XIV, 23. — Externæ fidei homines, I, 41; *vid. not.* — Externi fremitus, *voces populorum extermorum*, XIV, 32. — Externæ victoriæ, III, 18. — Externa in verbâ jurare, H. IV, 57. — Externa moliri, H. III, 5; — volare armis falsis, H. IV, 32; *vid. not.* — Adversus externa flore trespública, XI, 24.
- Exterrere plura fama, quam pugna, XIII, 37. — Exterriti ad dicendum testimonium, III, 49. — Exterritæ provinciæ, *turbatæ ad seditionem*, V, 10; H. II, 8. — Subitus pavor exterruit, H. I, 63; *vid. not.* — Exterritus falsa, IV, 28.
- Extollere auctibus immensis aliquem, H. IV, 28; — hortos magnificentia, XI, 1; *vid. not.* XIII, 21; — studium suam, XIV, 43.
- Extra, *postpositum nomini*, XIII, 47. — Extra animum cetera Stoici neque bonis, neque malis annumerant, H. IV, 5. — Extra ipsos virtus omnis Sarmatarum, H. I, 79. — Extra vitia magis ingenium, quam cum virtutibus, H. I, 49.
- Extremus: extrema jam salus addit animum, *reputatio, hanc esse unam et ultimam salutis viam*, IV, 51. — Extremi, sicut tertiarum, ita libertatis, *ad quos servitū perveniat servitū, quia siti longissime*, A. 30a. — Extremi finium pagi, *vid. finæ*. — Extremæ terræ, *ultima imperii Romani*, II, 82. — Extremis suis secretum circumdare, XVI, 25. — Extrema, mors, H. II, 47; — *manus pedesque*, XV, 70.
- Extrudere a latebris, A. 33; cf. I, 23. — Extrusus impotentia matris, *exprobationes ægre ferens*, IV, 57.
- Extundere librum, *præficere, elaborare*, O. 9.
- Exturbatus populus, XV, 39.
- Exuberare agrorum spatium, fenore lato, XIV, 53.
- Exuere amicitiam alicujus falso, VI, 8; — aspectum (et caritatem) civitatis, XVI, 28; — campis hostem, *expellere*, XII, 45; — cupiditatem gloriæ, H. IV, 6; — fidem, I, 35; XII, 14; — jus et fas, H. III, 5; — justitiam, *speciem ejus demere urbi*, III, 7; — magistrum,

repudiare, XIV, 52; — munia imposita, IV, 39; — obsequium, III, 12; XIII, 13; — ordinem senatorium, XI, 25; H. II, 86; — pacta, *his non stare*, VI, 43; — pædorem, *vid. pædor*; — patriam, *patrium nomen et mores*, H. V, 5; — promissa, XIII, 44; — præmiis datis aliquem, XIV, 55; — reverentiam imperii, H. I, 55; — ritus profanos, II, 85; — terminos officii, *per syllepsin tōi obsequium*, III, 12; — tributa, supplicia, etc. I, 59; — virtutes, I, 75. — Exuerat avaritiam, etc. *plane omni carebat, non quod ante habuerit*, A. 9. — Exuta aequalitas, I, 4; III, 26. Exul loci ejusdem, XVI, 14. Exuvias hostiles conferre ad gloriam posterorum, III, 72.

F.

Fabulæ in argumentum assumpti, H. II, 72. — Fabulæ convivales, VI, 5. — Fabulas cum auditoribus habent, *sermones*, O. 29. Fabulari cum iudicibus, O. 39. Facere pro committere, *ut alii faciant*, XIV, 19; *vid. not.* — bellum patriæ, III, 18; — auxilia mercede, VI, 33; — certamen armorum virorumque, XV, 1; — cladis plus hosti, XII, 28; — divisione agrorum, I, 10; — curam, III, 52; — inopiam ac discordiam hosti, H. III, 48; — imperatorem, H. I, 56; — metum belli, VI, 36; — inferias, H. II, 95; — periculum insonti, XIII, 33; — gloriæ meritiæ, XV, 6; — pecuniæ ejusdem, *subire per. tantumdem perdendi*, XIV, 28; — perniciem alicui, H. II, 70; — prælium acre, XII, 40; — proscriptione civium, I, 10; — similitates, III, 54; — terminum,

O. 19. — Facit superstitem eum fortuna, H. II, 7. — Factus natura (et consuetudine exercitus) ad, etc. XIV, 56. — Facti servitio, *apti, vid. not.* XIV, 31. — Facta dicuntur ab his, *quorum tempore facta*, A. 45. — Facta bona, III, 40; *vid. not.*

Facessere, XVI, 34; — periculum cui, I, 74; H. IV, 43.

Facetiæ: per facetias incusavit eum, XIV, 1. — Facetiis insectari, XV, 25; — asperis illusus, XV, 68; — militaribus inditum ei nomen, I, 23.

Facies interstincta medicaminibus, IV, 57; — pro *aspectu*, *forma rei*, I, 4; — sic de pompa, decora facies, H. II, 89. — Facies pugnae, H. II, 42; — victoriae, *de specie campi, in quo victoria fuit*, A. 38; — laborum, H. III, 30; *vid. not.* — In faciem stagni, H. V, 23; — litoris, XIV, 8; — locorum, XIV, 10. — In faciem pacis venit sine armis, XIII, 38; *vid. not.* — Facie consilii publici, H. II, 54. — Facies eloquentiæ *distinguitur ab imagine, ut plus fit in illa*, O. 34.

Facilis ad gaudia credulitas, XIV, 4. — Ex facili tolerare, A. 15. — Faciles inanibus, *scil. credendis et sequendis*, II, 27; — occupantibus, H. II, 17; — bello, A. 21; — in indulgentia, A. 6. — Facili damno, *quod facile toleratur*, H. IV, 28. — Facilior usui, *aptior*, G. 5.

Facile agere, A. 9; *vid. not.*

Facilitas imperii, *lenitas*, A. 3; — poscendi, *ut scil. non vereare*, G. 21. — Facilitas adulterorum, XI, 26. — Facilitate camporum prævenit eques, XV, 17. — Facilitate commendabatur, VI, 15; *vid. not.* — Ex facilitate tributium, *questura conceditur gratuito*, XI, 22. Facinus instituire, *moris auctorem*:

- feri*, H. IV, 25; — in nœce cujusque vindicandum, III, 12; — primum principatus novi, I, 5; XIII, 1; — præsens, publicum, *vid. suis locis*. — Facinorum non rudis, *vid. rudis*. — Ad facinus omne corruptus, H. I, 71.
- Factitare carmina, XIV, 48; — delationes, H. II, 10.
- Factus servitio, XIV, 31.
- Facultas incidit, VI, 30; — oritur, XV, 51; — præbita criminantibus, IV, 41. — Facultatium substantia, O. 8.
- Facundiam præcipitare violentia, III, 19. — Facundia Græca decorus, H. II, 80; — compta, VI, 15.
- Facundus prave, I, 53.
- Fallax amicitiz, XVI, 32. — Fallaces campi, I, 61; — sperantibus mathematici, H. I, 22.
- Fallere : ad fallendum propior ei fides, H. II, 8. — Falluntur quibus imponit, H. I, 30. — Ut plerique falluntur, *falso credunt*, XI, 24.
- Falsus pavor, I, 67; — phœnix, VI, 28. — Falsa, *simulatrix*, XIII, 13. — Falsi specie bonarum artium, *fallentes*, XVI, 32. — Falsum renidere, IV, 60. — In falsum aucta, III, 56. — Falsi et artis confinium brevis, IV, 58. — Falsa simulationum discere, VI, 45. — Falsa vaneunt, vulgantur in majus, *vid. suis locis*. — Falsa opponuntur majoribus vero, H. II, 70. — Falsis armis velare externa, H. IV, 32; *vid. not.* — Falsis ingravescit malum, *lætiora fingendo*, H. III, 54. — Falsis obsistere, *vid. obsistere*. — Tela in falsum jacere, IV, 50.
- Falso usurpare aliquid, *nullo jure*, III, 60. — Falso quiescas inter validos, *male*, G. 36.
- Fama atrocior erga aliquid, IV, 11; — crebra, *vid. creber*; — credita, H. IV, 34; — credula inter gaudentes, H. I, 34; — comitator eum, A. 9; — non errat semper, aliquando eligit, *ibid.* — evecta insulas, XII, 36; — eadem tulit, I, 5; — flagitiosa, H. II, 31; — hominum, XV, 55; *vid. not.* — incessit, H. IV, 54; — futura in cetera, ut, etc. H. II, 20; — læta, XI, 9; — mæsta, H. II, 46; — impropera, H. II, 30; — prospera, H. I, 14; — pallens, *studium famæ sollicitum*, O. 13; — senescens, H. II, 24; — recentior tradit, H. II, 3; — vagator, I, 70; — (cædis) vertitur in eum, I, 53. — Famæ dissimilis, H. II, 11; — inania, II, 76. — Famæ ejus pars modica, triumphalis honor, XII, 28; — sinus ac recessus, A. 30; *vid. not.* — venditator *opp. incurioso*, H. I, 49. — Famæ instare, A. 18; — nomen (*sum*) inserere, O. 10. — Famam ingredi, O. 11; — avertere, *a re aliqua*, V, 54; — circumdare alicui, O. 37; — egregiam paci, A. 20; — dare præceptis, VI, 17; — in posteros cogitare, XI, 6; — interpretari, A. 40; *vid. not.* — gliscentem discussit fors, H. II, 9. — Famam victoriæ lacerabant dama crebra, H. IV, 79; — prævenire ac relinquere, II, 38; *vid. not.* — Famam successoris obruere, *vid. obruere*; — retinere sine experimento, *consequi, tueri*, XII, 26. — Inter famam hominum, XIII, 55; *vid. not.* — Ad famam proferre aliquem, XVI, 18. — Contra famam sui facere aliquid, *ab eo non expectatum*, XV, 49. — Fama apud populum actæ illi grates, IV, 64; — diversa ferre aliquid, XVI, 2; — dispari nomen celebre illis, *ob diversas virtutes*, H. II, 4. —

- Fama** distrahi, *vid. distrahere*. — Fama sui frui, *audire bene de se opinantes*, II, 13. — Fama majore elicere studia civium, *vid. elicere*; — militari multa erat, XVI, 15. — Fama (et præda) onustus, XII, 28. — Fama turpi divulgatum, *quia scil. ipse res turpis*, XII, 49. — In fama rerum manere, A. 46. — Fama et vita laudatus, XV, 50.
- Fames**, *de inopia frumenti*, XIV, 24. — Famem expellere sine blandimentis, G. 23; — moliri populo Romano, H. I, 71.
- Familia**: in familiam novam inferre imperium, H. II, 49. — In familia nobilitas vetus, H. I, 49. — Familie majorum et minorum gentium, XI, 25. — Familie exhaustæ, amissæ, *vid. suis locis*. — Familiarum ditium heredes, XI, 17; — nobilium posteri, XIV, 14. — Familias multas complexus nobilitate paterna, V, 48.
- Familiares rationes componere**, XVI, 6, *rei familiaris*.
- Familiaritas** pro *familiaribus*, XV, 50. — Familiaritate dejici, *quum interdicitur domo*, XIII, 46.
- Famosa mors**, H. III, 38. — **Famosi**, *infames*, delationibus, H. IV, 41; — probris, XI, 25. — **Famosi** libelli, I, 72.
- Famulatus orbis terrarum**, A. 31.
- Fanatica multitudo**, H. II, 61.
- Fanicum agmen**, XIV, 30.
- Fas armorum**, H. IV, 58; — disciplinæ, I, 19; — gentium, I, 42; — patriæ, II, 10; — et jus exuere, H. III, 5.
- Fasti** sædau adulatione temporum exonerati, H. IV, 40.
- Fastidium**: fastidii ejus levissimum, XI, 38; *vid. not.* — In fastidium versa, XI, 26. — Ad fastidia et libidinem proturbatus, XI, 36.
- Fastiditus** aliis dominationibus, *contemptus*, XIII, 1.
- Fastigium** equestre, IV, 40. — Regimen fastigii, XIV, 54. — Fastigium alicujus spernere, XV, 1; — suum altius extollere, XIV, 42. — Ad fastigium summum deligi, XV, 65. — Ad fastigium accingere, *vid. accingere*. — Ad fastigium permittere al. *vid. permittere*. — Fastigium pulcherrimum populi Romani, III, 73.
- Fastus** erga epulas, *fastidium*, II, 2; *vid. not.*
- Fatale præsagium**, XI, 21. — **Fataliter**, H. I, 71.
- Fatigare Deos**, *scil. votis, victimis*, H. I, 29; *vid. not.* — dextram osculis, XV, 71; — per domos singulas se, *scil. eundo*, H. IV, 42. — Fatigabatur corpore ægro, I, 5; — annona acri plebs, IV, 6.
- Fatiscere**, pro *fatigare, deficere*, III, 38; VI, 7; XVI, 5; H. III, 10.
- Fatum congruit rebus**, *vid. congruere*. — Fato majore, effugit perniciem, XVI, 5; *vid. not.* — Fato acta, H. IV, 73; — voluntur res humanæ, VI, 22. — Fato est hoc, *vid. esse*. — **Fata**, *de omnibus externis hominis, ut forma, ætate, etc.* II, 73.
- Fauces** laqueo vexatæ, VI, 40. — In se tumescentibus faucibus obire, XIV, 51.
- Favor** inanis, inclitus, habebat eum, *vid. suis locis*. — Unde in Germanicum favor idem, I, 33.
- Faustæ** preces, IV, 9.
- Fax**: facem acerrimam prætulit bello, H. II, 86. — Faces addere animis flagrantibus, H. I, 24.
- Fecundum mare**, *piscibus plenum*, XII, 63. — **Fecunda** latrocinii gens, H. IV, 50. — **Fecundissima** studia, O. 33.

- Felix ramus, H. IV, 53; *vid. not.*
 Femina: ultra feminam ferox, H. II, 63. — In femina quæ nox operit, in *feminarum concubiu*, XV, 37. — Feminarum cubicula corrumpere, XIII, 42.
 Fenus pro pecunia, VI, 17; *vid. not.* XIV, 55; G. 26. — Fenore lato exuberare, XIV, 53.
 Feraces belluarum saltus, IV, 72.
 Feralis vestis, pro *furtali*, XIV, 30; — umbra, G. 43; — urna, III, 1. — Ferales tenebræ, II, 31; — reliquiæ, II, 75.
 Ferire umbonibus, A. 36.
 Ferocia deteritur, H. II, 76.
 Ferox pro *forti*, IV, 21; — animi, I, 32; — linguæ, H. I, 35; — acelerum, IV, 12; — ultra feminam, H. II, 63; — secundis, H. III, 77; — atolide, I, 3.
 Ferrati milites, *ferreo tegmine induti, cataphracti*, III, 45.
 Ferre, aciem peditum, IV, 24. — Ferre, agere, *de oratoribus potentibus*, O. 8; — clementiam victoris (*præmii loco, per syllepsin*) gloriam, inania, H. III, 19; — credulitate et fama diversa aliquid, XVI, 2; — desideria militum ad Cæsarem, I, 19; — pro *præ se ferre*, O. 25; — pro *nunciare*, XV, 60; — auctoritatem senatus, dignationem Cæsaris, *sustinere*, H. I, 19; — imperium ad aliquem, H. II, 79; *vid. not.* — ingrate aliquid, H. I, 52; — ambitiosæ muliebritæ, A. 28. — Ferre (*seu serere*) mæsta alia in eundem dolorem, VI, 49; — palam sententiam, *vid. palam*. — Ferre aliquem supra, XIV, 46; — vultu letitiam gratulationemque, H. II, 65; — preces militum ad aliquem, H. II, 51; — dextras ad alium, *vid. dextra*. — Ferre vultu, *indicare*, H. IV, 85. — Fortunam adversam toliti, *habuisti*, H. I, 15. — Avunculum Augustum ferens, *jaectans*, II, 43. — Ferens laborum, H. V, 5.
 Ferrum dstringere, gladium, XIV, 8.
 Fervidum pectus, XV, 70.
 Ferus animus, pro *duro, immis*, XIV, 4; — *tribuitur victoria certis*, XIV, 34.
 Fessa ætas, I, 46; III, 59; H. I, 12; *vid. not.* H. III, 67. — Fessio imperio subveniunt, XI, 24. — Fessi copia rerum, III, 63; — nivibus et montibus, XII, 13. — Fessa ministrandis equis provinciæ, II, 5. — Fessis mederi, I, 35.
 Festinare mortem in se, IV, 28; — virgines, *maturne nuptum elocare*, G. 20. — Festinavit cetera plebs sine modo, *studiosæ egit*, H. I, 77. — Festinantes, *studiosi in obsequio declarando*, I, 7. — Festinati casus, v. casus. — Festinatis manibus lictorum rapi, VI, 40.
 Festinatio pro *immodestia, cupiditate*, H. I, 67. — Festinationem hostium elicere, *fuga simulata*, H. II, 24.
 Festus: festo cultu senatus, XIV, 13. — Festa ornatum domus, III, 9. — Festa plebs, II, 69. — Festi lætisque ritus, H. V, 5. — Festæ voces, XII, 69. — Festos dies frequentare, v. frequentare. — Inter festos dies relatus, XIII, 41. — Festa loca, *quod Dea venerit*, G. 40. — Omnia, *prave pro fausta*, V, 4.
 Fetus novi, *de ramis arboris*, Ruminalis, XIII, 58.
 Fex sermonis quotidiani, O. 32.
 Fibræ hominum, *exta hom.* XIV, 30; — hædorum, H. II, 3.
 Fibula, G. 17.
 Fictilia, H. I, 48.
 Fidere officio aliquo, *præstitio gloriosi*, IV, 56. — Cur sideret, ma-

teria, IV, 59. — Fideus animi IV, 59.

Fides addita consilio, H. I, 44; — afflicta, *ære alieno*, H. I, 88; — certissima fibris hædorum, H. II, 3; — constat iis, *vid.* constare; — contumax, H. I, 3; — fluitat, *vid.* fluitare; — fluxa, H. II, 75; H. IV, 23. — Fides in libidine victoris, H. III, 66; — refecta, *ibid.* — obstinata, H. V, 5; — propior ei ad fallendum, H. II, 8; — pro Nerone pertinax, H. I, 51; — salutis fuit, *credidere salvum eum*, I, 70. — Fidem auctoris et rei spectare, XVI, 2. — Fides vera præmiis defectorum, H. III, 61; *vid. not.* — Fidei commissæ patiens, H. III, 5; *vid. not.* — crimine damnati, H. I, 59. — Fidem abrumpere per scelus, H. IV, 59; — absolvere, H. II, 60; — convellere, H. IV, 30; — metiri exercitus, *vid.* metiri; — omnis implere, *de eventu*, H. II, 78. — Fidem parare inscitie, *vid.* inscitia. — Fidem alicujus petere, *vid.* petere; — incorruptam profiteri, H. I, 1; — sumere adversus aliquem, XI, 17; — omittere, *ibid.* — retinere, *vid.* retinere. — Fidem ex eo trahunt mira, VI, 30. — Ad fidem mutandam lubrici, H. II, 100. — Citra fidem fuit, *vid.* citra. — Per fidem, O. 35. — Fide fluxa, tradidit perfugas, H. III, 48; — qua venisset abiturum promisit, II, 63. — Fide rerum tradere, *simpliciter*, A. 10. — Cum fide audiri, *cum assensu et auctoritate*, IV, 59.

Fiduciamorum, *conscientia virtutis*, A. 1. — Fiducia rerum ingens, H. II, 4.

Fidus pons, XV, 15; — nivibus mons, *in quo non facile dilabuntur*,

H. V, 6. — Fida potentia, *tata*, H. II, 92. — Fida oratione laudare, *ex animo*, I, 52. — Fidissimum impulsu oppidum, III, 1; — subsidium horti, V, 8.

Figere domos, XIII, 54. — Figendum offerre, *vid.* offerre. — Fixus in silentium, VI, 50.

Fingere domos, G. 46; — expeditionem, H. IV, 4; *vid. not.*

Finire, absolute, *mori*, VI, 50; *extr.* XIV, 51. — Finita domus, *extincta familia*, H. I, 16.

Finis aderat, *scil. Augusto*, I, 4; II, 71; XIV, 9; XV, 63; — juris æqui, III, 27; *vid. not.* — impositus armis, IV, 25; — incuriosus, *in servandis decretis*, VI, 17; — injuriæ non stetit hic, H. IV, 44; — pro morte, I, 16; II, 2; — sumptus aponte, VI, 25. — Finem apud eorum, *in finibus eorum*, XVI, 15; — potestatis accipere, VI, 11; — principis scrutari, XII, 52; — vitæ implere, II, 42. — Finem motus laudat, *h. e. quod ille fecerit s. m.* I, 52. — Finis voluntarius, IV, 20. — Fine ejus, *mortuo eo*, I, 31. — Fines fluviorum, *ostia*, I, 79; — pro agris, III, 45; H. I, 8, 24, 53. — Is finis ulciscenda morte, *pro ulciscenda mortis*, III, 19. — Finibus eorum ductus exercitus, *per fines*, I, 60.

Firmare pro affirmare, certo tradere, I, 81; VI, 6, 50; — sibi et prælio milites, I, 71. — Vultu firmato adversus metum, II, 57; — terga agminis, I, 51. — Firmare Drusum credebatur, I, 27. — Firmare animos exemplo ad obediendum, XIII, 40.

Firmator pacis, II, 46.

Firmus adversis, A. 35; — adversum pecuniam, III, 18; — adversum

- largitionem, H. II, 82; — adversam fortuita, H. IV, 5.
- Fiscus** suus, otiose additur, *vid. not.* H. I, 46. — Fisco attingitur argentum, VI, 17. — In fiscum petita bona, II, 48.
- Flagitare** in tormenta ministros, III, 13: — pro *accusare*: flagitare ut pecuniatorem, H. I, 53.
- Flagitiosa** fama, *vid. fama*; — se necitas, VI, 32: — servitus, I, 59.
- Flagitium** audere formidine, I, 69; — in fuga, H. II, 12: — navare alicui, *vid. navare*. — Flagitium primi positus, *de adulteri primo concubina*, IV, 3; — publici incuria, XVI, 4. — Flagitio obtinere regnum, XII, 50. — Cum flagitio et pudore disserere, III, 17. — Flagitia militiæ, *licentiam, seditiones*, etc. I, 27.
- Flagrare** pro *conflagrare*, H. V, 7. — Flagrat etiamnum libertas, *acriter servatur*, XIV, 39. — Flagrabat invidia recens, XIII, 4. — Flagrans et incensus, A, 4. — Flagrantissimus in amicitia ejus, XIII, 45. — Flagrantissima cohortium, H. IV, 79. — Flagrantissima gratia erat, XI, 29. — Flagrantissima adulteria et flagitia, XIV, 51. — Flagrantissime cupere, I, 3.
- Flamma** pinguis et olens, G, 45.
- Flammare** pro *inflammare*, *proprie*, H. IV, 24; — *improprie* pro *ira*: indignatione accendere, H. II, 74. — Flammati sive flammandi, XV, 44; *vid. not.*
- Flectere**, *in dicendo*, ad graviora, VI, 15; — ad providentiam, XIII, 3; — *in itinere*, ad aliquem, XV, 61; — in Noricum, H. I, 70; — in Umbriam, H. III, 41; — a via, O, 19. — Flectere aliquo, *de consilio*, IV, 41; — vultum, *opp. indurare*, H. II, 46; — oculos, H. II, 70. —
- Flecti sermone aut vultu, IV, 54, *per sermonem alterius, qua vultum suum*. — Flexus genu, XVI, 4; — in vesperam dies, I, 16. — Flexum in mæstitiam os, III, 16. — Flexo mari alluitur villa, *situ maris*, XIV, 4. — Carmina quæ flecterentur in Tiberium, VI, 29. — Flectere, *absolute*, I, 13.
- Flere necem *alicujus*, VI, 10. — Fletus et lacrimæ distinctæ, XIV, 33. — Flebiles interitus, XVI, 13.
- Flexus autumnus, H. V, 23.
- Florere adversus externa, XI, 24. — Florentissimus auctor, *de historico*, III, 30. — Florentissimum Italiæ latus, H. II, 17. — Florentissima municipia, H. III, 60. — Florens *opp. labenti*, XVI, 33.
- Fluctans turba, H. I, 40.
- Fluere gloria minori, *de amne*, I, 79. — Fluant in eum omnia, XI, 9; — super votum cuncta, H. III, 48. — Fluebant prospere præsentia, XV, 5. — Fluentes probe res, O, 5. — Flueas non ore, neque impetu *uno species carminum*, XIV, 16; *vid. not.*
- Fluitat fides, H. II, 93. — Fluitant funes, H. II, 34. — Fluitans miles, H. V, 18. — Fluitans vestis, *opp. adstrictæ*, G, 17. — Fluitans (et disjecta) testudo hostium, H. III, 27.
- Fluvius demotus alveo solito, I, 79; — orbatus accolis fluvius, *ibid.* — effunditur ore alterius in mare, II, 6; — prævehitur regionem, *ibid.* — obiacet, *vid. objacere*. — Fluvii coercendi remedium, I, 76. — Fluvio tradere aliquem, XII, 51. — Fluvium alit mons, H. V, 6; — fundit mons, *ib.* — Fluvium per-rumpere vi equorum, XV, 15. — In flumen adversum dirigere naves, H. II, 34. — Per flumen adigere

- naves, II, 6. — Ex fluvio erumpere, *vid.* erumpere. — Fluvii patrii, *vid.* patrius; — accolæ, *vid.* supra. — Fluviorum fines, *vid.* finis.
- Fluxa auctoritas, H. I, 21; — fides, H. II, 75; H. III, 48; H. IV, 23; — senio mens, VI, 38. — Fluxa ævo, H. II, 22. — Noctu dieque fluxi, *voluptatibus dediti.* H. III, 76. — Fluxa arma, H. III, 99; — corpora, H. II, 32; — studia, *de scribentibus carmina,* etc. III, 50. — Quæ fluxa fuere, *irrita,* XV, 23.
- Fœdare: ne fœdaret serica vestis viros, II, 23. — Fœdari in habitam, *gentis feræ,* G. 46; — verberibus, H. III, 77. — Fœdati illustres per arenam, XV, 32. — Fœdare merita erga aliquem, *scil. perfidia,* H. IV, 37. — Fœdata per avaritiam victoria, IV, 19.
- Fœdus et maculosus, XIII, 33; H. II, 30; — annus facinoribus, XVI, 13. — Fœdus avaritia ac libidine, H. I, 7. — Fœdus dies imbris, H. I, 18. — Fœda hiems, H. III, 59; — paupertas, G. 46. — Fœdæ volucres, H. III, 56.
- Fœdus: fœdere pacis accipere aliquem, *h. e., in societatem,* XII, 37. — Fœdus icere, IV, 55; XII, 62; — sancire, XII, 46. — Fœdera assecuti, XI, 23; — dilargiri sociis, H. III, 55.
- Fontibus imposita castella, XV, 3.
- Fore pro *esse, fuisse,* III, 24, 47; H. III, 50, 59, 66. — Habiturus foret, II, 30.
- Fores moliri, I, 39; — operire, *vid.* operire.
- Foris, *extra imperium,* XIII, 25.
- Forma adest ei, IV, 18; — (rei) habita varie, *ratio,* XIII, 29; — indecora, IV, 3; — pro *magnitudine,* IV, 72. — Forma scripti, *sententia,* IV, 39. — Formæ cupido, *amor ob formam,* V, 1. — Formam animi reddere, A. 1; — (rei) definire, pro *describere,* VI, 28; — principatus futuri præscribere, *vid.* præscribere. — In formam eandem alia decernuntur, XIII, 41. — Formam vitæ celebreni inire, I, 74. — Formæ ambigæ hominum belluarumque, II, 24; — putres hominum equorumque, H. II, 70; — sollicitudinum diversæ oriuntur, IV, 60.
- Formido incessit, H. II, 63; — propria, *vid.* proprius; — pro *religione,* G. 39; *vid. not.* — Ad formidinem opportuna nox, *qua fugam scil.* IV, 51. — Erant qui id flagitium formidine auderent, I, 69. — Formidine detegi, H. I, 81. — Formidine implicantur omnia, H. III, 75.
- Formidolosum in vulgus, I, 6.
- Forte dicere, *non meditare,* I, 12; — jacere pila, *temere sine destinatione,* H. IV, 29. — Forte (an fato) voluntur res humanæ, VI, 22.
- Fortuitus cibus (gr. ὁ τυχάν, H. II, 5. — Fortuita mors, II, 4. — Fortuitæ causæ, *distinguuntur a naturalibus,* H. I, 86. — Fortuita, *ut bona corporis, forma,* etc. *opp. eloquentiæ, comitatu, largitioni,* XV, 48. — Adversus fortuita refoveri, XV, 36. — Fortuitorum capax mare, XIV, 3. — Fortuitos sermones jacere, IV, 68.
- Fortuna dat contra, XV, 13; H. I, 66; — (partium) transacta alibi, *constituta,* H. III, 5; — (imperii) transit, *vid.* transire; — valida ei in rempublicam, domi improspera, III, 24; — pro *exitu,* I, 31. — Fortunæ angustię, II, 38; — modum exigere ab aliquo, H. II, 20; — molem (suæ) omittere, *vid.*

- moles. — Fortunæ ejus mæror afficit omnes, XII, 26; — ruentis libido novissima, *vid.* libido. — Fortunæ inops, IV, 23. — Fortunæ inserere se, H. II, 61; — instare, *vid.* instare. — Fortunam (adversam alterius) detrectare, *vid.* detrectare; — (partium) excitare, H. II, 46; — (alicujus) fovere, *vid.* fovere; — (prælii) mutant hostes, *aucti subsidiis*, H. II, 23. — Ad fortunam a metu transit mens, H. II, 80. — In fortunam suam recipere opes alterius, XIV, 54. — Post fortunam credidimus, *eventu docti*, H. I, 10. — Fortuna illustri agere, VI, 27. — In fortuna magna hiantes cupiditates, H. I, 12. — In fortuna summa, *apud imperantes*, XIII, 6. — Fortunæ victus diurni amissæ, XV, 38. — Fortunæ (suas et aliorum) versare spe ac metu, G. 46. — Fortunis provolvi, VI, 17; *vid. Indicem rerum.*
- Forum : fori calliditas, A. 9; — celeberrimum tempus, IV, 68. — Fori auditor, O. 35. — Fori studia, A. 39. — Fori tabes, *litium sumptus*, XI, 6. — Forum coarctare, *v.* coarctare. — Foro et eloquentiæ parari, O. 34. — Fora reposita, H. III, 34.
- Fossa : fossam deprimere, IV, 40; — ducere, XV, 4; *vid. Ind. rer.*
- Fovere aliquem, seu consilia, partes, etc. ejus, seu simpliciter, seu per aliquid, ei favere, eum juvare, colere, II, 72; V, 6; XI, 44; XII, 1; H. I, 8, 46; H. III, 83. — Si me potius, quam fortunam fovebatis, *amabatis*, II, 71. — Fovere gratiam alicujus acriter, *captare, tueri*, VI, 45; — juventam alicujus præceptis, XIV, 55; — studia juvenum eloquentia et præceptis, XV, 71. — Foveri (seu foveri) adversum fortuita aspectu principis, XV, 36; — plausa, H. III, 83. — Fovere, *opp.* insectari, H. III, 85.
- Fragmen lapidis, H. V, 6. — Fragmina telorum, I, 61.
- Fracta, G. 6, 14, 18. — Earum concussio, G. 11.
- Frangere catervas hostium, II, 11. — Fracti ad omne servitium longa pace, H. II, 17. — Frangi eventum pugne, A. 29. — Frangi et concitari, *opposita*, A. 38. — Fracti artus fluctibus et procellis, II, 15. — Fracti soni, XIV, 20. — Fractæ res, H. III, 54.
- Frater pro fratris filio, III, 38. — Fratres pro fratre et sorore, XII, 4.
- Fraternitatis nomen cum aliquo usurpare, XI, 25.
- Fraus et dolus obscura, eoque inevitabilia, H. IV, 24. — Fraudem assignare aliquid, H. II, 60. — Fraudis locum parare, XIII, 40. — Fraude Aebari spretum id, *illæ eum decepit persuadendo, ut sperneret*, XII, 12. — Fraude locorum prior, *peritia locis ad insidias utendi*, XII, 33.
- Fremere, *absolute*, H. II, 6. — Fremebat se victum, H. II, 44. — Fremebant penetrandam Caledoniam, A. 27.
- Fremitus externi, *vid.* externus. — Fremitu sententiam aspernari, G. 11.
- Freni veluti eloquentiæ, O. 38.
- Frequens adest senatui, IV, 55. — Frequens locus propugnatoribus, XII, 35; — usu aquarum, H. I, 67; — secretis, *qui sæpe vis adhibetur*, IV, 3. — Frequens concitibus, H. IV, 69. — Silvæ frequens secundusque, IV, 65. — Frequens ubique dux, A. 37. — Frequentis

- ac ripa, III, 9. — Frequens erat hoc iis, *sollenne*, II, 33.
- Frequentare aliquem, V, 10; H. II, 16; — dies festos, XIV, 4. — *Scenas frequentare, de actore, vel cantore.*
- Frigidus artus, *scil. qua*, XV, 64. — Frigidissimus orator, *lentus*, O. 39.
- Frons dextra, *recte, uti et lava, vid. not.* H. II, 24. — Frontis ac tergi vice, *vid. vice.* — Frontem revelare, *vid. revelare.* — In frontem pulchrum ac decorum, *specie*, A. 33; *vid. not.* — Fronte minaci prætenditur classis litori, H. II, 14.
- Fructus: fructui rerum sufficiens ætas, XIV, 56. — Fructuum publicorum cetera agitabantur societatis equitum, IV, 6. — Fructus ceteros (*præter frumenta*) laborare, G. 44. — Fructibus provinciæ levatur vectigal centesimæ, *v. levare.*
- Frui bello, *qua gloriam et præmia*, H. III, 11; — fama sui, *vid. fama*; — spectaculo insolito nimium, *nimis avidè spectare*, H. IV, 63.
- Frumentum plebis, XV, 18; *v. not.* — egerere in annonam (bona in tributum), A. 31. — Frumentum manipularibus datum, XV, 72. — Frumenti humor potui Germanis, G. 23. — Frumenti pretium minutum, XV, 39; — subvectio temperata, XIII, 51. — Frumenti millia, *recte, vid. not.* VI, 13. — Frumenta laborare, G. 44.
- Frumentaria res, *vid. Indic. rerum.*
- Frustra pro falso, *tamere*, VI, 6; XI, 7; — pro in speciem, H. II, 90. — Frustra habita mox, *quæ ante servata, neglecta*, XIII, 51. — Frustra habitus, *elusus*, XIII, 37.
- Frustrari damnationem, *evadere*, XVI, 8.
- Fucata vestis, O. 26.
- Fuga: fugæ ultimus, H. III, 16. — Fuga consternari, *in fugam*, H. III, 79; *vid. not.* — Fuga perripuit hostia opera, XV, 7. — Fuga punire aliquem, *exsilio*, III, 24. — Fugas civium audere (*proscriptiones per syllepsin*) et neces, H. V, 8.
- Fugere pro transfugere, H. IV, 18; — acta et instantia, VI, 48. — Fugientium pavore auferri, IV, 73. — Fugientium visu abstinere, *eos non aggredi*, XV, 15.
- Fugis armis virisque campi, H. II, 22.
- Fulgores armorum erant jam, A. 39; *vid. not.*
- Fulgura et caelestes minas, H. I, 18. — Fulgurum interpretatio, XIV, 22; — vis crebra, XV, 47. — Fulguribus discretus locus, XIII, 41.
- Fulminum jactus, H. V, 7; — monitus, H. I, 3.
- Fundamenta jacere, H. III, 72; — subdere per solidum, IV, 62. — Fundamentis Capitolii stipes auri injectæ, H. IV, 53.
- Fundata imperio longo domus, H. II, 76.
- Fundere preces, XIV, 30; — probra in aliquem, VI, 42. — Fundit fluvium mons, H. V, 6. — Fusa humi, *prostrata*, XI, 37. — Fusum late corpus libertinorum, XIII, 27.
- Funditus amissæ familiæ, III, 6. — Rempublicam funditus trahet, III, 54.
- Fungi gaudio, *de legatione, ejus interprete*, H. II, 55; — sumptu, XIV, 20. — Fungi manera, III, 2; — officia, IV, 38.
- Funus reipublicæ, H. IV, 42; — censorium, IV, 15; *vid. not.* VI, 27. — Funere publico celebratus, VI, 11. — Funestæ tenebræ, I, 65; *vid. Indicem rerum.*
- Furari: melior furandi, *aptior ad insidias*, III, 74.

Furor : in furore turbati, *vid.* turbare.

Furtim digressus, H. I, 33; H. II, 51; — *in*-fensare regionem, XIII, 37. — Furtim magis quam bello, H. IV, 56. — Furtim tradere arcem, H. III, 77.

Furtum servile probrum, H. I, 48. — Furto noctis aggressi, A. 34.

Fuati affligere, XIV, 8. — Fustibus pugnant Æstii, C. 45.

Futuri improvisus, H. I, 88; — socors, H. III, 31. — Futura volvere, I, 64.

G.

Ganex ac ventris paratus, III, 52.

Ganeo, XVI, 18.

Gaudere : gaudentium impetu primo læta res, H. I, 4.

Gaudium grande, H. I, 20; — volucre, O. 9; — ultra mortale accipere quid, XV, 23. — Gaudio læta nox, A. 38. — Gaudio cumulatâ transferre in alios, *læto nuntio audito*, II, 82. — Gaudio vaga mens, H. I, 44. — Facilis credulitas ad gaudia, XIV, 4. — Gaudia felicium, *res, quæ tantum felicibus contingunt*, XV, 45.

Gaza regia, XVI, 3.

Gelu solutum, H. I, 79.

Gemina legio teritiadecima, H. III, 7.

Gemitum vincere, *vid.* vincere.

Gemmæ luxu vulgatæ, XV, 42.

Gener pro eo, qui filii viduam duxit, V, 6; VI, 8.

Generari a principibus fortuitum, H. I, 16.

Genialis torus, XV, 37.

Genitalis dies, XVI, 14; — hora, VI, 21. — Genitalem vim affundit nido phœnix, VI, 28.

Genticus mos, III, 43; VI, 33.

Gentilis levitas, *ei genti solita*, XII, 14; — utilitas XII, 17. — Gentili religione obstringi, *vid.* religio. — Gentile imperium obinere, *gentis suæ*, VI, 32; — solum, *partium*, III, 59. — Gentiles nationes turbare, *suas, cognatus*, XI, 1.

Genu flexus, XVI, 4. — Genibus alicujus provolvi, XI, 30; XII, 18. — Genua advolvi, I, 13; VI, 49; XV, 71. — Genua prensare, I, 21; H. II, 46.

Genus pro *gente, seu familia*, VI, 27; — decorum, *vid.* decorus; — indecorum, H. II, 52; — paternum ei ex Flavio, XI, 16. — Genes libertini, II, 85.

Gerere effigiem. *portare*, V, 14; — spiritus, H. III, 63; IV, 85.

Gerundii usus infrequens, II, 43, 47; XIII, 11; XV, 5, 21.

Gestamen lecticæ, II, 2. — Gestamine sellæ pervehi aliquo, XIV, 4; — retrahi, XV, 57.

Gestare cibos et hortamina pugnantibus, G. 7. — Gestabantur ex Urbe irritamenta, *adferbantur*, H. II, 62.

Gestus histrionum juvare, XVI, 4.

Gignere : gignitur concordia auctoritate ejus, XIV, 39. — Gignendis aquis humidum nihil, XV, 42.

Gladiatores offerre, *ludos gladiatorios edere*, I, 76. — Gladiatoribus edendis præsedit, *ibid.* — Gladiatoria sagina, H. II, 88; *vid.* *Ind. rerum*.

Gladiaturæ destinati, III, 43.

Gladio impresso hausit jugulum, H. I, 41. — Gladios condere, H. IV, 66. — Gladiis portam perfringere, *prave, vid. not.* H. III, 29. — Gladios regere, *vid.* regere.

Glandes missiles, H. V, 17.

Gliscere, *crascere, augeri, sive natura, sive decreto*, I, 1; II, 33;

- III, 19, 25, 69; IV, 5, 27, 35; VI, 19; XI, 22; XII, 54; XIV, 15; H. II, 9; H. IV, 43.
- Globo** atro nubium effusa grando, II, 23. — **Globo** frangere ingruentes catervas, II, 11, cf. IV, 50; XII, 43, 54; XIV, 61; G. 13.
- Glomerari** in testitudinem, H. III, 31.
- Gloria** et jactantia ad posteros, I, 8. — **Gloria** acrior, *vid.* acer. — **Gloria** frontis, *de cornibus boum*, G. 5. — **Gloria** et pudor intrat milites, I, 43. — **Gloria** obsequii relicta nobis, VI, 8. — **Gloria** inclaruit, XII, 37. — **Gloria** posterorum, *apud posteros*, III, 72. — **Gloriæ** æmulatio, II, 44. — **Gloriæ** (*quam consecutus erat*) comitatem addidit, *adversum eum a quo præstitus honos*, XV, 30. — **Gloriam** confessionis amplecti, XV, 67. — **In gloriam** præceps agebatur, A. 41; *vid. not.* — **Gloria** sui implere animos aliorum, IV, 19. — **Gloriæ** veteres, III, 45.
- Gnarus**, *consciis*, IV, 67; XIV, 41; XV, 54; — **periculorum**, *subeundis ac declinandis exercitus*, H. IV, 29. — **Gnarum**, *notum*, I, 5; III, 6; VI, 46; XI, 32; XII, 45; XV, 61; H. V, 17. — **Gnarum** duci, *scil. factum est*, I, 6, 51. — **Conspicui**, *eoque gnari*, VI, 35.
- Gradum** inferre, H. III, 25. — **Gradu** collato, H. II, 42. — **Gradu** immoti, XIV, 37. — **Gradu** tertio heres, I, 8. — **Locus** instabilis ad gradum, I, 64. — **Gradius** spectaculorum, XIV, 13; — **subitarii**, XIV, 20.
- Græca** adulatio, VI, 18; — **comitas**, A. 4; — **doctrina**, XV, 45; — **facilitas**, XIV, 47; — **literatura**, XI, 13.
- Græcula** ancilla, O. 29.
- Grandis** ævo, XVI, 30.
- Grassari** artibus et simulatione, H. IV, 56; — **dolo**, H. IV, 16; — **veneno**, H. III, 39. — **Eminus grassari de sagittariis**, IV, 47.
- Gratari**: gratatur præscium periculorum, et incolumem fore, VI, 21; *vid. not.*
- Grate** accepta oratio, H. I, 85.
- Grates** actæ, XIV, 64; XV, 71; — **decretæ** Diis, XV, 74. — **Grates** agere, IV, 15. — **Laudes** et **grates** habere, I, 69. — **Laudibus** gratibusque venerari, XII, 37.
- Gratia** janitorum, IV, 74; — **simulata** partium, *quasi illis esset reconciliatus*, I, 10. — **Gratia** oneri habetur, H. IV, 3. — **Gratiam** alicujus fovere, VI, 45; — **negligere**, *ibid.* — **gratiam** referre, XV, 62; — **recte** factorum trahere sibi, III, 53. — **Ad gratiam** alicujus inclinare, *benigne de eo sentire*, IV, 48. — **Gratia** flagrantissima Pallas erat, XI, 29. — **Gratia** ejus impulsus fecit hoc, *ejus gratia ferenda causa*, XII, 7. — **Gratia** juvare aliquem, H. I, 23. — **Gratia** infamis, H. III, 6. — **Externas** gratias querere, XII, 15.
- Gratificari** odiis, IV, 19.
- Gratiosior** senectus, G. 20.
- Gratus** in vulgus, I, 28.
- Gravari** aspectum alicujus, III, 59; — **specm** ac metum juxta, V, 8.
- Gravescit** valetudo, I, 5; VI, 46. — **Gravescentia** mala, XIV, 51.
- Gravidus** uterus, I, 57. — **Gravida** partu, II, 61.
- Gravis** fortuna, VI, 2; — **somno**, IV, 22; — **in rempublicam** mater, I, 10. — **Gravis** ingenti agmine, *de duce*, XIV, 39. — **Gravis** sagina, H. I, 62. — **Gravi** Africo, XV, 46. — **Gravior** remediis, quam delicta erant, III, 28. — **Gravissima**

civitas, H. II, 62; *vid. not.* — Grave conscientiae suae, VI, 26. — Solo caeloque juxta grave, H. V, 7. — Gravior orator, O. 25. — Gravius erupit licentia, I, 77. — Gravissimum exitium, I, 73; XI, 4; *vid. not.* — Grave conum, I, 63. Gravitas caeli, II, 85; — annonae, VI, 13; XI, 4; — odoris, H. V, 6. Gremium Italiae, H. IV, 72. Grex contaminatorum, XV, 37; — spadonum, H. II, 71. Gubernacula apposita navi utriusque, II, 6. Gubernatores navium, XV, 46. Gulae irritamenta, H. II, 62. — Gula ac ventre hostis sibi, H. II, 31. Gustu explorare cibos, XIII, 16; — libata potio, *ibid.*

H.

Habenas animorum tenere, O. 31. Habere annus dicitur, quod eo factum, *vid. annus.* — Habere bellum quam gerere malebant, *vid. bellum.* — Habere civiliter aliquid, excipere, IV, 21. — Habere experientem senatum, *vid. expers;* — dicendum, O. 31, 37; — respondendum, O. 36; — statuendum, XIV, 44; — cum laetitia aliquid, *laetum audire*, XII, 48; — molliter, I, 54; — opes, amicitiam modeste, IV, 44; VI, 7; — laudes gratesque alicui, I, 69; — nescium aliquid, XVI, 14; — infensos homines, IV, 33; — obvium aliquem, I, 39; — pensi fas, fidem, XIII, 15; — privatim aliquid, *vid. privatim;* — in victoria vim, *ponere*, I, 68; — in sermone aliquem, IV, 14; — sermones sinistros de aliquo, I, 74; — pro *retinere*, I, 80. — Habet promptum turbare, *fa-*

cile ei est, XI, 1; — favor illum, hunc invisum nomen regis, pro *facit*, II, 44. — Habet heredes testamentum, I, 8; — stipendium illud quadragesimum militandi, I, 64. — Habet eum hoc laetam, *efficit*, I, 57. — Habebant secreta ejus mathematicos multos, H. I, 22. — Habuere reges Urbem, I, 1. — Haberi, pro *esse*, III, 55; VI, 48; XIV, 40; XV, 36; XVI, 18; H. II, 1. — Haberi coram, *in aperto esse*, VI, 8; — in republica, *ad honores admitti*, XVI, 34; — pro *commodo geri, tractari*, II, 14; — non eodem honore, H. I, 8. — Haberi inter veteres scriptores, *imagine inter eos posita*, II, 83. — Habetur facile equalitas, rebus medicis retinetur, H. II, 38; — jure eo Sicilia, *Siculi eo jure utuntur*, XII, 23; — disciplina militumque nostra, III, 42. — Habetur invasurus Bosphorum, XII, 15; — pars provinciae illi, *ei subjecta, attributa est*, XII, 54. — Habetur potentia tutius consilii cautis, XI, 29; — sermone vulgi parens, *appellatur*, II, 55. — Habentur decreta perinde, *valent*, XII, 60; — sine cura externa, *de his nihil temendum*, H. I, 79. — Habendus error illi sine fraude, aliis cum exitio, VI, 30. — Habendum non impune maleficium, III, 70. — Habitus frustra, *elusus*, XIII, 37; — in uno miles, *opp. disperso*, XV, 10. — Habita avare et ambitiose provincia, III, 13; XIII, 30; — corruptius, H. I, 22; — varie, ac saepe mutata rei forma, XIII, 29. — Hispania tribus legionibus habebantur, *obtinebantur, custodiebantur*, IV, 5. — Habitus in levi, H. II, 41; — imperio duro vulgus, XII, 47. — Quicquid ha-

- bitum Neronibus, XI, 35. — **Habiti** agri regis quondam, XIV, 18; — in custodiam, H. I, 87. — **Habitæ** rectius cærimonie, XI, 15. — **Quibus** modis habitæ ad eum diem partes reipublicæ, IV, 6. — **Verba** in aliquem habitæ, *maledicta, dicitæria*, II, 50.
- Habilis** iuventa, *scil. marito ducendo*, IV, 53. — **Habiles** velis naves, II, 6. — **Habiles** prælio legiones, XV, 26.
- Habitare** : habitantur Senones pagis centum, G. 39. — **Habitati** urbibus magnis campi, H. V, 7.
- Habitus** animorum, H. I, 8, 28; — corporis, IV, 57; O. 8; — **situ, collocatione**, IV, 59. — **In** habitum gentis (*feræ*) fœdari, G. 46. — **Habitus** occultus, H. I, 85; — **Agricolæ** decentior, quam sublimior, A. 44.
- Hactenus** respondit, *nil aliud, nisi hoc*, XIV, 51.
- Hærere** crimine aliquo, *teneri*, IV, 19; — **tergis**, H. IV, 19. — **Hærent** membra, *torpent metu*, XIV, 30. — **Hæsere** animo convitia, H. I, 74. — **Hærentia** corpori tegmina, II, 14.
- Haruspices**, *vid. Indicem rerum*.
- Hasta** et sector, H. I, 20. — **Hastas** colligere, II, 21; — **protendere**, *ibid.* — **Hasta** sævire, de *publicationibus bonorum*, III, 51.
- Haud** alias tam, XV, 46.
- Haurire** animo expugnationes, *rap-tus*, etc. H. I, 51; — **jugulum** aliqujus, H. I, 41; — **libertatem** e moribus *cujus*, H. IV, 5; — **studium** philosophiæ, A. 4; — **voluptates** cupide, III, 2. — **Hauriri** terris diductis, II, 47. — **Haustæ** urbes *terræ hiatibus*, H. I, 2. — **Hauritur** paludibus os, G. 1. — **Hauriantur** paludibus arma, H. V, 15. — **Hauriantur** igni cuncta, XV, 39. — **Hausta** igni colonia, XII, 58. — **Haustum** igni theatrum, III, 72. — **Hauritur** paludibus os, G. 1. — **Haurientes** sua, *prodigi*, XVI, 18.
- Hebere**, *nil agere*, G. 15.
- Hebescere**, H. II, 77. — **Hebescunt** sidera, I, 30.
- Herba** (in) velut vel flore præcepta laus, O. 9.
- Herbidum** solum, H. V, 3.
- Heredes** familiarum ditium, XI, 7; — **habuit** testamentum, I, 8; — in spem secundam, gradu tertio, *ib.*
- Hereditates** usurpare, *adire*, XV, 19.
- Hiantes** cupiditates, H. I, 12. — **Hians** compositio, O. 21.
- Hiatus** præmiorum, H. IV, 42.
- Hibernus** Auster, VI, 35. — **Hiberna** dura cælo et laboribus, H. II, 80. — **In** hiberna cujusque differtur largitio, *donec eo venissent*, I, 37. — **Hibernis** reddi, H. I, 67; I, 30.
- Hic** ille, *de uno*, XIV, 22. — **Quicquid** hoc in nobis auctoritatis est, XIV, 43. — **Hic... ille**, ubi *hic* ad remotius refertur, H. II, 77. — **Hic... hic**, pro *hic... ille*, H. IV, 55.
- Hiemare**, pro *in hibernis esse*, I, 39.
- Hiems** : hiemis modestia, *vid. modestia*. — **Hiemi** suffugium, *vid. suffugium*.
- Hinc** æstimet me, H. II, 47; — pro *deinde*, III, 13. — **Hinc** adigere, pro *huc*, XII, 20. — **Hinc** illinc appellere, II, 6; H. III, 47.
- Histrion**, pro *pantomimo*, I, 54. — **Histriones** intersunt ludis, *vid. interesse*. — **Histrionale** studium, I, 16.
- Hominum** fama, jus, *vid. suis locis*.
- Honestum** : per honestum insignes sententiæ, *libertate et gravitate*,

III, 65. — *Honesta in castris, opp. adversa*, II, 67.
Honor armentorum, G. 5; *vid. not.* — *connexus natura, vid. connexus.* — *Exsilii, exsilium per speciem honoris*, H. I, 21; — *imperii, opp. vis ac potestas*, H. II, 39; — *judiciuque, judicium honorificum*, A. 44; — *pro prætura*, A. 6; — *proprius, vid. proprius*; — *supremis ejus supersunt omnia, vid. superesse.* — *Honorem agitare, inire, proferre, vid. suis locis.* — *Honore solito crematur corpus*, H. II, 45. — *cum honore levi eorum scripsit, non nimis honorifice de iis*, VI, 15. — *Honores caelestes tribuere*, V, 1; VI, 18; — (*in singul.*) *permittere, vid. permittere* — *Honor in principem*, IV, 64. — *Honor mansit ei, scil. quamquam res, munus ipsam ablatum*, H. II, 40. — *Honorum alia*, I, 9; — *copia, vid. copia*; — *cursor inoffensus*, H. I, 48. — *Honoribus et eloquentia vigere*, XIV, 19; — *et opibus pervigere*, IV, 34. — *Honoribus Deorum nihil relictum*, I, 10.
Honora facere, III, 5; — *disserere*, IV, 68; — *oratio*, I, 10.
Honorare annulis, H. II, 57; — *nomine Augustæ*, H. II, 89. — *Honorata sedes, ubique degit, omni honore fruitur*, II, 63. — *Honoratissimum genus laudandi, honestissimum*, G. 11.
Honorate custodire quem, H. IV, 63.
Hora genitilis, VI, 21.
Horrida antiquitas, severa, IV, 16.
Horride: mitius aut horridius allocuti sunt, H. I, 82.
Hortamina pugnae gestare, vid. gestare.
Hortari cum infinit. VI, 37; XII, 49; — *cum accusat. rei, omisso ad*, XI, 3; *vid. not.*

Horti, vid. Indicem rerum.
Hostiæ, vid. Indicem rerum.
Hostis ingruit, vid. ingruere; — *sibi ipsi ventre ac gula*, H. II, 31. — *Hostem excindere, vid. excindere*; — *perrumpere*, H. III, 2; — *perfringere et obruere. vid. perfringere*; — *sustentare promptus*, XV, 10. — *Hostes novos incipere, vid. incipere.* — *Hostium more agit latro, quasi justum secum bellum sit*, III, 73. — *Hostibus annexus ager, terræ hostili vicinus*, II, 64; — *incumbere, vid. incumbere.*
Hostiles provinciæ, in quas, propter bella vel gerenda, vel metuenda, praesides cum imperio mittuntur, III, 34. — *Hostilia invicem cuncti, vid. invicem*; — *resumere*, XII, 15; — *induere*, XII, 40; — *captare*, H. III, 70.
Huc intendit, ad hoc consilium, II, 6.
Humanitas apud imperitos vocatur pars servitutis, A. 21.
Humanæ sortis commercium, vid. commercium.
Humidum gignendis aquis nihil ibi, XV, 42.
Humus clausa, in sepulcro, XIV, 9. — *Humum rimari pilis et lanceis*, H. II, 29; — *recludere, vid. recludere.* — *Humo quæ finguntur (vasa)*, G. 5.

I.

Ibi, tum temporis, XV, 10.
Ictus: ictu suo invenire mortem, I, 61; — *tribuni transfigitur*, XI, 37; — *uno exhaurire rempublicam, continuo*, A. 44. — *Ictum inferre venis*, V, 8. — *Ictus miscere*, A. 30; — *mutuos inter se parare*, IV, 49. — *Ictibus spatium quæ-*

- rere, VI, 35; — singulis transacta bella, H. II, 38; — inferendis inhabiles loricae, accipiendis impenetrabiles. III, 43.
- Id ætatis, V, 9; — temporis, XIII, 18, 20. — Ad id, *scil. temporis*, XII, 11; — honoris, XVI, 14; — auctoritatis, XII, 18.
- Idem ætatis ceteri, XIII, 16. — Idem in tempus pro tantundem, II, 47; sic, XIV, 28, eadem pecunia, non minor. — Eodem loci potentia et concordia, IV, 4.
- Idem ille, H. I, 43; H. IV, 24; III, 54.
- Ideo, pro ea re, I, 12, 72; IV, 26; H. I, 74; H. IV, 44.
- Idoneus consiliis ejus, IV, 12.
- Ignarus, *ignotus*, II, 13; III, 69; IV, 8; XII, 11, 45; XV, 62; H. III, 8; — pro eo, qui aliquem non novit, H. I, 33, 70, 75; H. IV, 50; — pro incertus, obscurus, VI, 22; — libertorum suorum, H. I, 49; — de re aliqua, H. I, 67.
- Ignavus questus, II, 71.
- Ignis: igne gravi afficit Urbem annus, VI, 45; IV, 64. — Igne puro adolentur altaria, sine victimis, H. II, 3. — Igni hausta colonia, XII, 58; — haustum theatrum, III, 72; cf. XV, 39; — involvere, XIV, 30. — In igne consistant omnia, H. III, 34; *vid. not.* — Ignes invalidi, I, 65. — Ignium jactu circumveniri, XV, 11. — Ignibus impervius lapis, XV, 43.
- Ignobilis loco, I, 3; — mercenario milite Iberus, VI, 34.
- Ignobilitas facit tutos, H. III, 31. — Ignobilitatem suam inserere nominibus magnis, *vid. inserere.*
- Ignominia Romana, *Romanorum*, XV, 25; — remissa, H. I, 52. — Ignominia eximere aliquem, III, 18. — Ignominiam consumpsisse, *vid. consumere.* — Pro metu ignominia, XII, 40.
- Ignominiosus, *ignominia notatus*, III, 21; G. 6.
- Ignoscendo transigitur res, XII, 19.
- Ignotus: ignotum rus, H. III, 68. — Ignotæ situs urbis, H. III, 20; *vid. not.* — Ignotæ penatium artes militares, XII, 12.
- Ille *scil. parte*, II, 17; H. III, 8; H. V, 18; G. 34.
- Illaborare domibus, G. 46.
- Ille: quis ille sprevisset? XII, 36. — Quem illum tanta superbia esse? XI, 7. — Quicquid illud tribui, XIV, 55.
- Illecebris nocturnis celebrer pons, XIII, 47. — Varius illecebris potens, H. V, 10, XII, 3.
- Illic; *ab illo*, H. II, 47; — pro *illuc*, XII, 30. — Illic certaret (post obviam iret legionibus), H. III, 70.
- Illicere, *cum ablat. rei*, pro *ad aliquid*, VI, 45 (*vid. et pellicere*); — *cum conjunct. omitta* ut, VI, 36; — *cum infinit.* IV, 12; — insidiis, IV, 31; — perfugas, XII, 15; — illocutum specie amicitia interficit, II, 3.
- Illiciti honores, quos per ætatem et ordinem capere non licet, III, 27.
- Illigare aliquem conscientia, XV, 51; — bello externo, H. III, 46; — indicis, II, 27; — veneno lento, VI, 32. — Illigatus aliqua re, *occupatus, detentus*, III, 21; XV, 1; — stupro, XII, 25. — Illigare se impeditis locis, XIII, 40.
- Illinc pro *illuc*, II, 16; G. 44.
- Illo pro *illuc*, XV, 60.
- Illuc pro *in vel ad eum* I, 3; H. II, 24; H. III, 38. — Illuc decurrere, quod promptam, IV, 40.
- Illudere cum *accusat*. I, 71; II, 50; III, 27, 29; — *de stupro*, XV, 72; — pueritiæ alicuius, XIII, 17; — pecuniæ, H. II, 94; — viri-

- bus principis, *pecuniae*, XV, 42.
 Illustris eques, VI, 18; XI, 4; —
 status, IV, 40.
 Illuvies placida, pro *eluvies*, XII, 51.
 Imaginari pavorem alterius et irri-
 dere, XV, 69.
 Imaginationibus secretis agitare
 quid, XV, 36.
 Imago ejus comitatur exsequias pos-
 terorum, II, 32; — eloquentiae,
 O, 34; — faciendae paternae inest
 ei, H. III, 34; — mortium, H. III,
 28; — provinciae administrandae,
imaginarum administratio, VI, 27;
 — retinendi largiendive penes Ro-
 manos, vis penes Parthos, XV, 14;
vid. not. — Imaginem antiquitatis
 praebere, III, 60; — principis ar-
 ripere, v. arripere. — Imago quietis
 nocturnae, XVI, 1. — Imaginem
 servitii perferre, *signa*, XV,
 31; — supremorum (*mortis*) cir-
 cumdare alicui, H. IV, 45. — Per
 imaginem ejusmodi mortis obisse,
genus mortis, XV, 70. — Imaginem
 cognitionis absumptum biduum,
 III, 17; — libertatis tegere aliquid,
 I, 81; — pacis decipi, I, 10. —
 Imagines adstantes, III, 23. —
 Imagines pro *verillis*, V, 4; —
 proponere, *vid. proponere.* —
 Imaginibus intercedere, *vid. inter-*
cedere. Vid. Indicem rerum.
 Imbecillus super casu tali animus,
 VI, 49.
 Imbellior numerus, H. IV, 33.
 Imbuere ingenium caede nobili, H.
 IV, 42; — praeda civili militem,
adverscere, H. III, 15; — socios
 ad officia legum, XII, 32. — Im-
 butus sacramento longo miles, *ad-*
suetus, H. I, 5. — Imbutae favore
 legiones, H. II, 85.
 Imitamenta doloris, III, 5; — tristi-
 tiae, XIII, 4; — veterum praeferre,
 XIV, 57.
 Imitari maestitiam, I, 24.
 Immensam attolli, IV, 41; VI, 37;
 — ghescere, IV, 27; — proripit
 luxus, III, 52; — vigere opibus,
 III, 30.
 Imminere excidio Urbis, H. III, 75.
 — Imminet provinciae classis, H.
 II, 14. — Imminens princeps, *fu-*
turus, VI, 48, — *ut*, imminentes
 domini, I, 4. — Imminentes foro
 aedes, XV, 69.
 Imminuere aliquem, *potentiam ejus*,
 XIV, 57; — animum libidinibus,
 corpus otio, H. II, 93; — domum
 discidio, *vid. discidium.* — Immi-
 nuta mens, VI, 46.
 Immiscere sibi aliquem necessitudi-
 nibus, IV, 40.
 Immitis, *de acerbo exactore operis*,
 I, 20. — Immiti a principe excipi,
 II, 42. — Immitte rescriptum,
 VI, 9.
 Immittere accusando alicui, XI, 1.
 Immisso percussore extinctus, III,
 16. — Uxorem suam immittere alicui,
scil. ut in amore pellaxet,
 VI, 45; *vid. not.*
 Immodesti fautores histriorum,
 XIII, 28.
 Immodestia publicanorum, *avari-*
tia, XIII, 50.
 Immodicus animi, H. I, 53; — la-
 titiae, mæroris, XV, 23; — lingua,
 H. III, 53; — sævitia, H. I, 69.
 Immortalia tributa, H. IV, 32.
 Immotus vultus, II, 29. — Immoti
 pax, IV, 32; XV, 27, 46. — Im-
 moto die ac sereno, H. I, 86. —
 Immotum adversus ea Tiberio fuit,
 I, 47. — Immoti gradu, XIV, 37.
 Immo: quaedam immo virtutes odio
 sunt, XV, 21. — Frueretur immo
 iis, sed redderet, XI, 30. — Statue-
 retur immo documentum, XII, 6.
 Immuniere castellum, *aliquo in loco*
communire, XI, 19.

- munis ceterarum rerum præteritam propulsandi hostis, I, 36; —erberum.
- munnitibus juvare quosdam, H. II, 55.
- par consilio, *vid.* consilium; —emperandæ, H. IV, 1; — apud itellium, *haud perinde validus*, d. II, 99; — moribus patriis, *scil. usciendis*, VI, 32; — flagitiis, II, 52.
- partire tempus doctoribus, XIV, 6; — aures studiis et voluptatiis, XIV, 21.
- patiens spei, H. II, 40.
- patienter indoluit, IV, 17.
- pedimentum erat (iterandi vulneris) prælatus equo, VI, 35. — Impedimenta conquistavit, *jumenta, velocula*, I, 48.
- pedire: pudor impediēbat justum dolorem, *quo minus erumperet seu gustus*, XI, 35. — Dignitas impeditive at fuga, I, 39. — Bonum publicum privatis similitudibus impediēbat, XIV, 38.
- pellere aliquem ad promissa Chaldæorum, facta Magorum et interpretes somniorum, II, 27; — ad spem conjugii, consortium regni et necem mariti, IV, 3; — in aliquid, pro *compellere ad al.* H. III, 69. — Aciem impulit, *impetum fecit in aciem*, II, 17. — Impellere ad bellum, *cogere ad bellum administrandum*, H. III, 36. — Coloniae impulsæ, *scil. ad perfidiam*, H. III, 57. — Impellitur bellum, A. 25; *vid. not.* — mare velis, II, 23. —
- Impulsæ res, H. III, 2.
- Impendere vitam suam usui alicujus, XII, 65.
- Impenetrabilis pudicitia, IV, 12. — Impenetrabile adversus ictus, H. I, 79; — accipiendis ictibus, III, 43.
- Impense regere aliquem, XIV, 56.
- Impere segetem terræ, G. 26; — *cum infinit.* II, 5. — Imperandi aviditas, *passive*, H. I, 52; *vid. not.*
- Imperatorem facere, H. I, 56.
- Imperatoria auspicia, XV, 26. — Imperatorie juventæ rectores, XIII, 2. — Imperatorium, *imperatorii conveniens*, II, 11.
- Imperfectum pro plusquamperfecto, H. II, 81; — pro præsentē, III, 38.
- Imperitare: quando imperitatum angustus, IV, 4. — Si Nero imperitaret, pro *imperium acciperet*, XII, 65.
- Imperitiæ juvenum suetus, *imperitis juvenibus regendis*, XIII, 42.
- Imperium alienum, H. I, 29; — ambitiosum, H. II, 13; — gentile, *vid. gentilis*; — magnificum ei, H. II, 67; — exercere per injurias matris, XIII, 24; — moliri sibi, H. I, 5; — rumpere, *vid. rumpere*. — Imperii comitia transigere, *vid. comitia*; — corpus librare, H. I, 15; — honor, *opp. vis ac potestas*, H. II, 39; — primordia capere, VI, 50; — spatia prima ingredi, XIV, 56; — vis apud Romanos vallet, inania transmittuntur, XV, 31. — Imperio duro habitum vulgus, XII, 47. — Imperia accipere, *vid. accipere*; — in incerto relinquere, *vid. incertus*; — interpretari, *sciscitari, servilia, vid. suis locis*. — In imperiis fuit Tiberius, *sub Augusto*, VI, 51. — In imperiis sexum discernere, A. 15; *vid. Indicem rerum*.
- Impervius ignibus lapis, XV, 43. — Impervia itinera, III, 31.
- Impetrabilis: venia impetrabili, H. IV, 69.
- Impetrat deduci veteranos coloniam-

- que, XII, 27. — Impetrat veniam exsilii pro Seneca, XII, 8.
- Impetus antiqui (*scil. facinus*, XIII, 54. — Impetuum attingere, XIII, 50. — Gaudio et impetu exercitus conclamantur imperatores, *gaudio repentino*, III, 72. — Impetu primo gaudentium læta res, H. I, 4. — Impetu magis quam cura viget orator, IV, 51.
- Impexa antiquitas, O. 20.
- Impiger militiæ, III, 48; H. I, 87. — Impiger manu, III, 20.
- Impigre in partes tra sgre di, H. I, 53; — nomina dare, H. II, 97.
- Impii Dii, *qui in perniciem alterius vocantur, ut in magicis*, XVI, 31.
- Impingi de hostibus, et exercitu, H. II, 41; *vid. not.* H. III, 22. — Impacti litoribus, XV, 46.
- Implacabilis motus, I, 32. — Implacabilem timere quem, XV, 64.
- Implere bona vera, *plane assequi*, A. 44; — consilium, *totum efficere*, H. I, 16; — dolorum suum lacrymis, I, 22; — finem vitæ, II, 42; — locum principum, IV, 38, XI, 16; — munia, III, 31; — præsa-gium fatale, XI, 21. — Implere rudes animos, *pro imbuere contagione*, I, 31.
- Implexus luctu continuo, XVI, 10.
- Implicare dextras, XII, 47. — Implicari consiliis alicujus, XII, 4. — Implicantur ei verba in incertum et ambiguum, I, 11; — formidine omnia, H. III, 77. — Implicata humore, *obducta*, G. 45.
- Imponere, *præficere*, I, 3; II, 43; VI, 23, 39; XII, 29, 54; XIII, 14; XV, 28; — *absolute*, *pro aliquem præficere Urbi*, VI, 23; — *sic*, II, 3, *absol.* *pro regem dare*; — otio nomen pacis, XIV, 39; — ædificium solo, IV, 63; — pontem flumini, I, 69; — summæ rei ali-quem, VI, 31; — *regendis populis*, IV, 72; — *castella fontibus*, XV, 3.
- Importare sibi negotium novum, O. 3.
- Importuna provincia, *rebus gerendis non apta*, XII, 12.
- Importuosum mare, IV, 67; XII, 20.
- Impotens mater, *quæ nimis indulget potentiæ filii*, V, 1. — Impotentes, *de injustis et potentia abulentibus*, G. 36; *vid. not.*
- Impotentia, *violentia*, I, 4; IV, 57; XII, 57; XIV, 31; G. 35.
- Im, recari: quas mentes nobis im-precentur, H. I, 84.
- Imprimere: im, presso gladio jugulum haurire, H. I, 41.
- Im, prospera claritudo generis, IV, 44; — fama, H. II, 30; — fortuna, III, 24.
- Improvidus consilii, *ignarus*, H. III, 56; — futuri, H. I, 88.
- Improvisior, II, 47.
- Impubem filium, H. III, 25; *v. not.*
- Impune, *ut hostes non resistent*, H. III, 5. — Impune ratus sibi cuncta, XII, 54.
- Impunitas asyla statuendi, III, 60. — Impunitatis tantum accessit iis, H. II, 69. — Impunitatis vices, *ut alter alteri condonet*, H. I, 72.
- Imputare initium belli alicui, H. II, 31; — exemplum, H. I, 71; *v. not.* — Non erat, cui imputaretur, *is cujus gratiam fieret*, H. I, 55. — Quis mihi plurimum imputet, *quis præcipue me colat*, H. I, 38.
- In, *cum accusat. loco ablat.* III, 24, 68; XII, 6; XIV, 4; H. I, 87; H. III, 67; *extr.* H. IV, 1; — *pro ad*, I, 6, 37; II, 31, 68; IV, 45, 62; XI, 5; XIV, 8; H. I, 45, 53, 67; H. II, 1, 16, 20, 56, 63, 72, 84; H. III, 61, 66, 68, 69; H. IV, 32, 37, 49, 76; O. 24; — *pro ad-*

- versus*, I, 8, 10; III, 51; IV, 11, 15; — pro *apud*, H. I, 45; H. II, 26; — pro *de*, H. II, 42; — pro *inter* (*de divisione*), II, 7, 67; III, 38; H. III, 58; — pro *per*, III, 71; — pro *tamquam*, I, 13; VI, 13; — pro *dativo nominis*, I, 76; II, 39; VI, 45; XII, 32; H. III, 83; — pro *genitivo*, XII, 25. — In meridiem, *a meridie*, A. 10. — In mercedem tueri negotia, pro *mercede*, XI, 6. — In munera hæc accipitur uxor, G. 18; *vid. not.* — In Romanos portarant catenas, *quas Romanis injicerent*, II, 18. — In sævitiam unius absumi, *propter seu ad eam satiandam*, XV, 44. — In mortem parentum pecunias dare, *post mortem par. reddendas*, XI, 13; — *cum ablat. redundat*, XI, 29; XV, 44; H. II, 86; — pro *cum*, H. IV, 3; — pro *ad*, I, 50; IV, 62; — pro *apud*, XII, 28; — pro *de*, H. I, 13; — pro *per*, VI, 46; XV, 63; — pro *ex*, O. 38; — pro *genit. rei*, I, 41; III, 24, 14; — pro *dativo*, O. 11. — In levi habitum, III, 54; H. II, 21. — In stagno fabricari ratem, *stagno immittendam*, XV, 37; — *omissum*, v. c. II, 31; IV, 46; VI, 51; *et nimis multis locis*. — Contra in eo tempore, XIII, 47; XV, 7, 39.
- Inanis credulitas, II, 40. — Inanis favor, *ob inania et vana*, H. II, 30; *vid. not.* — Inane auxilium, etiamsi provenisset, v. provenire. — Inane subsidium ventorum remorumque, II, 15. — Inanes offensiones, *vid. offensiones*. — Inania, XV, 31; — *famæ*, II, 76. — Inanium spes, V, 10. — Inanium specie validus, XIII, 8. — Inanis animus, *vanus*, H. IV, 39.
- Inauditaæ volucres, II, 24; *v. not.*
- Inausum: quid inausum vobis, I, 42.
- Incalescere, H. III, 32; XIV, 2. — Incalescere nocte ac lætitia, H. IV, 14. — Incalescere vino, XI, 37.
- Incallidus vitandæ suspicionis, III, 8.
- Incautus sibi, IV, 1. — Incautus insidiis, *adversus insidias*, I, 26. — Incautum iter, I, 50; *vid. not.*
- Incedere (propius) pro *accedere*, *succedere*, IV, 47; — itineri et prælio, *paratum itineri et prælio*, I, 51; — *scenam*, XIV, 51; — *superbia habet adjunctionem*, XIV, 53. — Incedit rumor, I, 5; II, 54; VI, 23; XV, 15; — certamen, II, 51; — formido, H. II, 63; — suspicio, VI, 21; — fama, H. IV, 54. — Incedebat cuique licentia, III, 36. — Incessit seditio legiones, I, 16; — principium fœdum anni, IV, 68; — cunctatio, H. III, 28. — Incedunt undique nuntii, XI, 32.
- Incelebratus, *non memoratu*, VI, 7.
- Incendere, *indignius reddere*, I, 23, 69. — Incendit sermones vulgi mors audita, *auget*, II, 82. — Incendebantur stimulis, XV, 12.
- Incendia legionum, *locis scil. ubi fuerant, crematis*, H. V, 25.
- Incertus rebus prosperis (inter adversa melior), H. II, 23. — Incertum fuerit persequi hoc, *non certo satis et accurate ista recenseri possunt*, IV, 5. — In incertum implicantur verba, I, 11. — In incerto est successor, III, 56; H. I, 47; — iudicium mihi, VI, 22. — In incerto relinquere imperia ducum, H. II, 33; *vid. not.* — Incertæ latebræ, *obscuræ, non facile detegendæ, vel etiam intus*, H. I, 81. — Incertæ undæ maris Mortui, H. V, 6; *vid. not.* — Incerta, *opp. solidis*, I, 70; — maris ac tempestatis, III, 54; — Oceani vetantur fosa, XI, 20. — Incertis et festinatione valepcunt falsa, II, 38. —

- Inoertis latebris frustratur victores, *sæpe mutatis*, III, 42.
- Incessere nando fontem, XIV, 22; *vid. not.* — pro *accusare, criminari*, H. III, 77.
- Incessus turbidus, *adventus*, II, 55; — pro *via ipsa*, VI, 33. — Incessu sui primo solvit obsidium, IV, 24. — Tres *incessus*, totidem agmina parantur, *a tribus partibus petiuntur*, III, 74.
- Incestare filiam, VI, 19.
- Inchoare dignitatem alicujus, H. I, 1; — pro *mentionem, relationem (in senatu) ficere*, H. IV, 41, 44. — Inchoatur luna, G. 10; — initium, G. 30.
- Incidere, *de reis, eleganter*, pro *obvenire*, H. II, 10; — *cum accusativo simpl. pro in manus venire*, H. III, 29; *vid. not.* — Incidit facultas, VI, 30.
- Incipere auspicia, III, 59; — *hostes novos (per syllepsin, novum bellum)*, XII, 32; — *crimina*, XIII, 43; — *relationem*, A. 26; — *arma*, *vid. arma*. — *Incipit... exstitisse*, O 16. — *Incipiunt mandata in hunc modum (leguti scil. exponere)*, XII, 10. — *Incipientes principis curæ*, I, 19.
- Incitare penas cælibum, *augere*, III, 25.
- Incitamenta victoriæ, A. 32; — *acerimia, interfectores*, H. II, 23.
- Inclaruit gloria, XII, 37.
- Inclinat finis, *opp. meliora initia*, XV, 21. — *Inclinabat in eum per occulta et magis fida, ei favebat occulto et m. jori fide*, XII, 13. — *Inclinantes legiones*, I, 64.
- Inclinationes varæ in hunc vel illum, H. II, 92. — *Uti inclinatione, conversione animi, et saltem initio mutationis*, I, 28. — *Inclinatio se-*
- natus, *scil. ad misericordiam, ad partes alicujus*, II, 38.
- Inclitum per indigenas advenasque templum, H. II, 2. — *Inclititas favor*, H. III, 44; *vid. not.*
- Incompositus armis, O. 26. — *Incompositi in agmine*, H. II, 40.
- Incompti apparatus, *epulurum*, G. 14. — *Incompta signa militaria*, III, 2.
- Inconcuasi fratres proximorum certaminibus, II, 43.
- Inconditi homines, *rei militaris rudes*, H. II, 16.
- Incorrupta præda, *integra, non in partibus, aut alio modo vitata*, I, 68. — *Incorruptum quoniam modo foret, satis certum*, II, 11.
- Increpat fatalem rabiem, I. 39; *vid. not.* — *desertorem proditoremque eum ut*, etc. H. II, 44.
- Incruenta pax, II, 46. — *Incruentæ res illi possunt contingere, pax*, XIII, 37. — *Incruentæ conditiones, vid. conditiones*.
- Incumbere hostibus, II, 17; IV, 73; — *terrore et vi propria*, H. II, 10; — *ad excidium urbis*, H. III, 32. — *Incubuit in eum ira proditiōis*, H. III, 10; — *in eos censura acerime*, H. IV, 41. — *Incumbunt ea mihi, mihi gravia et periculosa sunt*, XIV, 54.
- Incuriosus finis, *scil. in servandis decretis*, VI, 17. — *Incuriosi serendis frugibus*, XIV, 38; — *melioribus, pro meliorum*, H. II, 17.
- Incurrere: ut Romanis præliantibus desuper incurrerent, II, 16.
- Incuruari non duce Romano, sed temeritate obsidis, XV, 1.
- Incursum gravi nec uno consecrari hostem vagum, IV, 24. — *Incursum vagis diriguntur acies*, II, 45.
- Incurva proceritas, *curva*, IV, 57.

- Incus** : in incude studiorum positi juvenes, O. 19.
- Incusare** in aliquem multa et sæda, V, 7. — **Incusavit** a-trogantiam oris et contumacem animum, V, 3. — **Incusatur** toleraturus exsilium facile, VI, 3.
- Incussu** amorum præcipitati, H. IV, 23.
- Incustoditus** amor, XII, 4. — **Incustoditi** transitus, H. IV, 65.
- Indecora** forma, IV, 3. — **Indecorum** genus, H. II, 49.
- Indere** effigiem in statua, *vid.* effigies; — castella rupibus, IV, 46; — ritus populo, H. V, 4; — cervici laqueum, XV, 57. — **Indictus** lecticæ, III, 14; XII, 69. — **Inditi** custodes, III, 28. — **Indita** vincula. XI, 1, 32; *v. not.* — **odium** et **judicium**, pro *subjectum animo*, XIII, 3; *vid. not.*
- Index** idem et **testis**, IV, 28; — **arcani**, VI, 21; — **conjuratōnis**, VI, 47. — **Indices** aliorum *pœna exsoluti*, VI, 3, 7. — **Indicibus** impunitas data, XV, 71.
- Indicativus** pro *conjunct.* IV, 9, 56.
- Indicere** longinquitatem regionum, devortia itinerum, A. 19; — **numerus** servorum, **pondus** argenti, **conferendum imponere**, H. III, 58; — **prælia** et **supplicia**, I, 26; — **supplicium** reo, III, 49. — **Indicis** quædam usus præsens, I, 32.
- Indicium** labat, XV, 55. — **Ad indicium** corruptus, XVI, 18. — **Indicium** eorum correpti, XV, 44. — **Indicio** percessere *aliquem accusator dicitur*, IV, 31. — **Indicia** justa, H. I, 2; — **præveniunt**, **premuntur**, *vid. suis locis.* — **Indicis** illigare aliquem, II, 27.
- Indigna** nex, XV, 59; — **sors**, XII, 59. — **Indignissimus** casus, XVI, 9.
- Indignatio** composita, *vid.* compositus.
- Indiligentia** veri, H. IV, 49.
- Indicretus** cuique sanguis suus, H. IV, 54; *vid. not.*
- Individuus absolute**, *scil. a principe*, VI, 10.
- Indoles** morum inest iis, O. 6; — **segnis**, *vid. segnis.*
- Indomitus** animus, *crudelis, acerbis*, I, 33. — **Integri** et **indomiti**, *nondum victi*, A. 31.
- Inducere cum infinit.** XII, 9; — **seditionem**, II, 15. — **Inducti**, *rei acti*, VI, 7. — **Inducta** dubitatio, *recte pro induta*, I, 7; *vid. not.*
- Induere** adulationem, VI, 42; — **animum** magnum, XI, 7; — **artibus** bonis animus, XV, 45; — **diversa**, *vid. diversa*; — **munia** ducis, I, 69; — **habitum** vocesque dolentium, IV, 12; VI, 20; — **proditorem** et **hostem**, XVI, 28; — **hostilia**, XII, 40; — **seditionem**, II, 15; — **falsos pavores**, H. IV, 38. — **Induere** alicui spiritus hostiles, H. IV, 57; — **societatem** alicujus, XII, 13; — **speciem** **judicis**, XV, 69. — **Qualem** diem induisset, *qualis quoque die fuisset*, VI, 20. — **Induta** dubitatio, *prave pro inducta*, I, 7; *vid. not.*
- Indurare** vultum, H. II, 46.
- Indurescere** : **induruerat** pro eo miles, *pertinaci fide eum fovebat*, H. III, 61.
- Industria** quieta, *vid. quietus.*
- Indutui** quam gerebat vestem, XVI, 4.
- Inediam** destinare, VI, 48.
- Inermis** senectus, *sine liberis*, VI, 31. — **Inermes** legati, *sine exercitu*, H. II, 81; — **provinciæ**, *ubi nulli sunt exercitus*, H. I, 11, 16; H. III, 5.

Iners otium, XII, 49.
 Inest adulatio amicis, II, 12; — auctoritas consilii, H. II, 18; — crimen adulationi, species malignitati, H. I, 1; — conscientia ei, H. IV, 41; — notitia moris nostri, XV, 31, — imago facundiae paternae, III, 34; — tarditas ac fiducia, H. II, 11. — Inerat ei, vitare, etc. *solitus erat*, IV, 58.
 Inexpertus bellis, H. I, 6; H. II, 75. — Inexperta illis supplicia, I, 59.
 Inexplicabile bellum, *perpetuum*, III, 73.
 Infamia flagitii, XVI, 26. — Infamia insignitior fuit, III, 70. — Infamia et rubore tempus agere, *rubore ob infamiam*, H. IV, 62.
 Infamis corpore, I, 73; — mulieriter ob libidines, XIII, 30, — Infamia loca, *intell. ob impuritatem aeris*, H. II, 93. — Infamis gratia, H. III, 6.
 Infantiae Domitiae affuere dracones, XI, 11. — Infantiam Romuli et Remi texit arbor per DCCCXL annos, XIII, 58.
 Infectus artibus hostiam, II, 2; — alimonia, cultu, omnibus externis, XI, 16. — Infecti quasi valetudine aut contactu, VI, 7. — Infectae blandimentis epistolae, H. I, 74; — pro *mixtus*, G. 4; ubi Germani dicuntur nullis aliarum gentium connubiis infecti.
 Infensare pro *infestare*, VI, 34; — bello regionem, XIII, 37. — Infensantis Diis, XIII, 41.
 Infense invecus, V, 3.
 Infensus pro *infestus*, XI, 1. — Infensa valetudo, XIV, 55. — Infensum servitium, I, 81. — Infensos habere homines, IV, 33.
 Infernus aspectus, *infernalis*, G. 43.

Inferre castris aliquem, *inducere*, XI, 35; — exercitum populo, IV, 73; — ictum venis, V, 8; — semina arvis, XIII, 54; — odia, *ad conjurationem offerre*, XV, 49. — Inferant potius opes suas, quam separati habeant, XI, 24. — Inferitur eques, *impetum facit in hostes*, II, 17.
 Infestus: infesto ictu appetere aliquem, H. III, 85. — Infestis macronibus coactus, *ibid.* — Infesta tabo hnmus, H. II, 70. — Ad infesta transgredi a decoris, *infestare, quem ante turpiter colueris*, III, 66. — Infestae saxis abruptis insulae, II, 24.
 Infidi inter Parthorum et Romanorum opes, II, 3.
Infinitivus pro imperfecto, H. III, 49, 53; H. IV, 11, 29, 42, 46, 54, 62, 81, 84; A. 18, 19.
 Infixum erat vetandi, XV, 5.
 Informare sapientem, *describere*, O. 31.
 Informis exitus. VI, 49; — *sors, opp. magnificae*, XII, 37.
 Infra: ut multum infra, *ceteros despectare*, II, 43. — Infra caelum et sidera cadit nox, A. 11; *v. not.* — Infra libertos ingenium, *eorum potentiae subjectum*, XIII, 2.
 Infrequentia locorum, *ex inopia incolarum*, XIV, 27.
 Infringere dicta alicujus, *contra ejus instituta facere*, I, 77; — tributa, *detrectare*, H. IV, 57; — veritatem, H. I, 1; — ferociam, *scil. suam, remittere a ferocia*, XI, 19. — Infracta fama, H. II, 22; — potentia, XIII, 12; XIV, 1; — tributa, H. IV, 57.
 Infructuosa militia, I, 17; H. I, 51; — laus, O. 9.
 Ingemere agris, G. 46.
 Ingenium absurdum, XIII, 45; —

- amorem, II, 64; XIII, 3; — avidum famæ malæ, II, 28; — celebre inter accusatores, *ibid.* — promptum, I, 23; — pro *invento*, *artificio*, H. III, 28; — aulæ Neonianæ, *apparatus*, H. II, 71; — montis, H. II, 4. — Ingenium illustre dare studiis, H. IV, 5; — imbucere cæde nobili, *de accusatore juvene*, H. II, 42; — proferre, XVI, 29; — propitiare, *vid. suo loco*. — Ingenio cunctator, XV, 1; — debilis, H. IV, 62; *vid. not.* — non absurdus, H. III, 62; — solers, I, 53 (*hæc omnia pro ablat.*) — Ingenio ducum quietæ res, *prout illi erant*, vel *opera eorum*, XIII, 53. — Ingenio ejus paratum virus, XII, 66. — Ingenio incolarum tuta urbs, H. III, 57; *vid. not.* — locorum tutari se, VI, 41; — suoapte petere honesta, *sponte*, III, 36; *vid. not.* — suone an servitii? XII, 30; — suo tantum uti, VI, 51. — Ingenua decora, I, 1; — deterrentur adulatione, *ibid.* — cessere, *vid. cedere*; — noctium, *libidines exquisitæ*, XVI, 20. — Ingenua dominorum expectare, *ut paratus sis subire, quicquid illis visum fuerit*, H. IV, 32; — punire, IV, 35. — Ingeniorum libidinem exercere acerbis et procacibus scriptis, V, 4. — Ex ingenio quisque vel demat, vel addat fidem, G. 3. — Ingenio alicujus uti, *scil. oratoris ad scribendas orationes*, etc. *quibus utare*, H. I, 90. — Ingens rerum, H. IV, 66; — fiducia rerum, H. II, 4. — Ingentes termini, H. II, 78. — Ingenuitatis judicium perpetratum, *asserere in libertatem*, XIII, 27. — Ingerere vulnera, I, 65; H. III, 85; — pro *inculcare, crebro commemorare*, II, 79, *extr.* — pro *offerre, obtrudere*, I, 72; — nomen a populo sæpius ingestum, *scil. per exclamationem*, I, 72. — Inglorius auxiliator, *spernendus*, VI, 37; — militiæ, H. III, 59. — Ingrate ferre aliquid, *non remunerari*, H. I, 52. — Ingravescit falsis (rumoribus) malum, H. III, 54. — Ingredi pro *aggredi*, VI, 4; — defensionem, XI, 2; — famam, O. 11; — forum, *de dis tirocinii*, III, 29. — Ingressus hostiles intercipere præiidiis, XV, 3; *vid. not.* — Ingruere, *irruere, aggredi, de hostibus*, I, 27; II, 11; H. III, 34; — *de accusatoribus*, III, 50; VI, 38; — pro *appropinquare, instare*, XII, 12. — Ingruit damnatio, *fit, decernitur in quem*, IV, 35. — Ingruentium dominationum provisor, XII, 4. — Inhabilis ad parendum, H. II, 87. — Inhabilis labori, H. III, 59. — Inhabile hostibus, A. 36. — Inhiare hortis, XI, 1; XII, 59. — Inhibere mortem, *prohibere aliquam a morte sibi inferenda*, XV, 64. — Inhonora signa militum, H. IV, 62. — Inhorre: domus inhorruerat, *agere ferebat, fremebat*, XI, 28. — Inhumana via, *humili et insolenti adulatione ornata*, H. II, 70. — Injectu vestis opprimi, VI, 50. — Iniquitas: ad iniquitates obtinendas, H. II, 84. — Inire, *absolute*, pro *ingredi urbem, scenam*, III, 10; XV, 32; — convivium affluentius, XV, 54; — formam vitæ, I, 74; — honorem, II, 53. — Initium, pro *caussa*, seu *ἐφορμή*, XVI, 10; — pro *occasione, modo rei gerendæ*, XV, 51, *init.* — Initium cœptum, H. II, 79; — in-

- choctur, G. 30; — ortum, II, 1; H. III, 44. — Initio altiore repetere quid, H. II, 27. — Initia fastigii, III, 29; — struere, H. II, 1. — Initia acris in servandis decretis, VI, 17; — pugnarum penes eos, G. 31. — Initia Tiberii audita, cum principem factum, I, 16. — Initius acrisbus coeptum mendacium, H. II, 72; — mollibus prolatum bellum, XIII, 34.
- Iniucundus, opp. comi, A. 22.
- Injuria et invidia turbat res, animos vulgi, ira ex injuria et indignitate, XII, 69. — Injuria cognitus mihi, H. I, 1. — In nullius injuriam, H. II, 20. — Injuriæ Deorum Diis caræ, I, 73; — augebantur adversus omnes, XIII, 24. — Injurias accendere, conferre, largiri reipublicæ, vid. suis locis. — Ad injurias minorem efferrî, XV, 20. — Per injurias matris exercere imperium, XIII, 14. — Injuria virtutum, A. 9. Illicere, vid. illicere.
- Innat mari classis, I, 70.
- Innecti cervicibus, eas amplecti, H. II, 46. — Innexus domui alicujus per affinitatem, VI, 36; H. IV, 68; — conscientie matris, III, 10.
- Inniti cum ablat. XV, 60. — Innuntantur ei secreta principis, III, 30. — Innixus amicitii (leg. innexus), XVI, 14; — nullis testibus innixus, XV, 31.
- Innocens socordia ejus est, qui metu nihil turbat, H. I, 56.
- Innocentia segnis, vid. segnis. — Innocentiam (aut pœnitentiam) Dei dent militibus, H. IV, 58; — donare alicui, A. 45; vid. not.
- Innoxius consulatus, H. II, 60. — Innoxia affinitas, XVI, 29; — paupertas, XIII, 34. — Innoxium iter, H. IV, 20.
- Inopia rei numariæ, VI, 17; — veri, ignorantia, H. I, 35. — Inopia hominum, pro ἀδυναμία, defectu ingeniorum, O. 28.
- Inops, in quo nil auxilii est, III, 32.
- Inoritur memoria, XI, 23.
- Inquies agebat Germanus, I, 68; — moribus, VI, 18; — ploratibus dies, III, 4.
- Inquietare victoriam, H. III, 81.
- Inreligiose dicere, violare majestatem, II, 50.
- Insaatiabiliter parare aliquid, IV, 38.
- Inscitia erga domum suam, II, 25; — reipublicæ ut alienæ, H. I, 1. — Inscitiæ fidem parare, probare se ignarum conjurationis, XV, 58. — Per inscitiam ceterorum occidi, illis ignaris, H. I, 54.
- Insectari contumaciam alicujus, IV, 12. — Insectari aliquem irrisu et verberibus, I, 20.
- Insectatio in aliquem, H. III, 53. — Insectationibus petere aliquem, II, 55.
- Insenescere negotiis iisdem, IV, 6.
- Insequi vestigiis, scil. hostes, A. 26. — Pro insectare, vituperare, O. 4, 21.
- Inserere nobilitatem suam magnis nominibus, VI, 2; — de fortunæ, per occasionem barbarum aspirare ad eam, H. II, 61; — nomen famæ, O. 10.
- Inservire amœnitati hortorum, indulgere, XVI, 26. — Inservientes reges, clientes adjuvantes, H. II, 81.
- Insidere insulam nominibus et modis XII villarum, IV, 67. — Insidere Rhenum, H. IV, 73. — Insidere aram, de supplice, III, 61; — arcem miite, H. III, 69. — Insidens capulo (gladii) manus, II, 21. — Insedit fastigio apum esamen, XII, 64. — Inseasum diris avibus Capitolium, XII, 43.

- Insidiæ** coorientur, H. II, 24; — occultæ, H. III, 68. — **Insidiarum** ordo, XIV, 24; — remedium, si non intelligerentur, XIV, 6. — **Insidiis** illicere aliquem, IV, 31. — **Insidiis** opportunus, *passive*, IV, 60; — incautus, XI, 26; — ordo compositus, XV, 53.
- Insidiantibus** casum aperire, IV, 50; *committere, ut insidiatores aliquid audeant, efficiant.*
- Insigne** corpus, II, 36. — **Insignes** centuriones, *primorum ordinum*, IV, 73. — **Insignia** armorum argento decora, H. I, 57. — **Insignibus** lugentium abstinere, II, 82. — **Insignis** dedecore, III, 65; — contumeliosus, H. II, 48; *vid. Ind. rerum.*
- Insignitor** infamia, III, 70.
- Insistere** munimentis pluribus, I, 3; — usque in exitum alicui, II, 62; — destinatis, III, 42; — curriculo quadrigarum, XIV, 14; — membris nequibat, XV, 57; — crudelitati, XVI, 25; — cædibus, II, 21; — spei, H. II, 46.
- Insita** adhuc oculis exercituum cædes, XV, 29; — natura mortalibus, *vid. natura.*
- Insociabilis, implacabilis**, IV, 12; — *non aptus societati consiliorum*, XV, 68.
- Insolens** bellorum, H. I, 87; — contumeliosarum, *intolerans*, VI, 34.
- Insolentia** nostri imperii, III, 38.
- Insomnis et pervigil** (*illud invidi, hoc volentis*), I, 65.
- Insons** claritudo virtutum, XV, 65.
- Inspicere** pro *conspicere*, H. II, 6.
- Instabilis** ad gradum locus, I, 64.
- Instar**: quod erat municipii instar, I, 20. — **Principes instar** Deorum esse, III, 36.
- Instare** cœptis, H. III, 52; — famæ, A. 18; — *cum infinit.* XI, 34. —
- Instat** ætas virginum, *poscit maritum*, VI, 15; — donativum ei, *solvendum erit*, H. II, 94; — metus iis, H. II, 52. — **Instantior** cura, *magis urgens*, II, 55; H. IV, 83. — **Instantia** futura, H. III, 36. — **Instantius** concurrere, VI, 35.
- Instaurare** sacrum, *facere*, H. II, 70.
- Instigare** in arma, H. I, 73.
- Instigator**, H. I, 38.
- Instigatrix**, H. I, 51.
- Instinctor** aceleris, H. I, 22; — belli, H. IV, 83.
- Instinctus, irritatus**, A. 35. — **Concitus** et velut instinctus, *in Sophocli, de poeta*, O. 14.
- Instinctu** et furore flagrare, H. II, 46; *vid. not.*
- Instituere** facinus, *de moris mali auctore*, H. IV, 25. — **Institutum** pro *institutis*, III, 30. — **Instituto** flaminum nihil demutare, IV, 16.
- Instruere** accusationem et crimina, III, 74; *vid. not.* — **aggerem**, H. II, 22; — pericula illustribus, XIV, 11; — triumphum, *ornare, capto rege hostium*, H. III, 45. — **Instructus** doctoribus, *scilicet*, XIV, 52. — **Instructa** ut omnis ætas sit, *scilicet exemplo*, H. IV, 42. — **Instructi** ordinibus et subsidiis, II, 80.
- Instrumentum** matrimonii principalis, H. I, 22. — **Inter** instrumenta regni Locusta, *venefica*, XII, 66.
- Insuescere** pro *assuescere*, II, 45; XI, 3.
- Insulæ** et domus, VI, 45.
- Insultare** aquis, *dicuntur nantes per voluptatem, etc.* II, 8; — patientiam alicujus, IV, 59.
- Insumere** pro *assumere*, VI, 32; *seq. vid. not.* — **animum** interficiendi domini, XIV, 44; *vid. not.*
- Insurgunt** opes Romanæ, XI, 16; — silvæ, II, 16. — **Insurgere** pro *surgere*, G. 39.

- Intacta seminibus belli civitas, III, 41. — Intactum regnum, XV, 37.
- Intectus sibi, IV, 1. — Intecto corpore, *nudo*, H. IV, 46, 77; V, 22.
- Integer: integra plebs, *opp. sordidæ et flagitiosæ*, H. I, 4; — quies, *non turbata*, H. II, 4. — Integrum iudicium, III, 8; — inter duos tenere, *ad neutrum inclinare*, III, 56. — Integrum se alicui præbere. H. IV, 52. — In integro vita ejus est, *nihil adhuc adversus eum tentatum*, H. IV, 50. — Integri a dominatu Parthico, VI, 34; — a conjuratione, XV, 52. — Integre offensionis, III, 24; — opes, *opp. adeptis*, XV, 71.
- Intellectus: intellectum ac vocabula habent apud Germanos ver, æstas, G. 26; *vid. not.* — Intellectum rerum cognoscere, O. 31; — dissimulare alicuj rei, XIII, 38. — Intellectu et iudicio transferre se ad aliquid, O. 19.
- Intelligere discrimen (suum), IV, 52; — signum mortis, *aliquid ut s. m.* VI, 40. — Intelligere talia, mos illis, H. IV, 83.
- Intemerata (a) seditione modestia, I, 49.
- Intemperanter accipere nuntium, *nimio gaudio et aperto*, II, 75. — Intemperanter demissa, XIII, 13.
- Intemperantia civitatis destinandi multos (imperio), H. II, 1.
- Intemperies militum, *immodestia*, H. I, 64.
- Intendere gloriam, *augere, cumulare*, IV, 26; — largitionem, H. I, 24; H. II, 54; — aliquo, *ad consilium applicare animum*, II, 6; — pro tendere, III, 37; — animum miraculis, II, 61; — discrimen capitis alicui, G. 12; — exitium, V, 4; — lusus (*seu luxus*) principis, XIII, 20; — mentis,
- pro *intentare*, IV, 3; XIII, 14; — *item pro injicere alicui velle*, I, 65. — Intendere metum, I, 28, 39; XIII, 47; — morem antiquum per sævitiam, *acerbiorum reddere*, XIV, 45; — negotiis sese alienis, *immiscere*, XI, 7; — probra et minas, III, 36; — vera, *ad invidiam augere*, II, 57. — Intendit arcere eos, *conatur*, H. II, 12; — petere Cremonam, H. II, 22. — Prout intendisset animum, pravus aut industrius, H. I, 49. — Intentus ad curas, IV, 67. — Intentus Macedonia, *de præside*, V, 10; — sermone ac vultu, *cautus*, VI, 50; — Numini, *ad sedem Dei conversus*, H. IV, 82. — Intenta cura, IV, 72; — custodia, H. IV, 28. — Intentior metu, XVI, 8; — pretia alimentorum, H. I, 89. — Intentius adesse ludis, XI, 11.
- Intentare manus, I, 27; — verberibus, *vid. verbera*; — probra ac verbera (*om. cui*), XII, 47.
- Intentio: suspicatus ex ipsa intentione, *scil. vultus*. O. 14.
- Inter, pro *apud*, II, 85; IV, 2, 16; XI, 10; XII, 61; H. I, 1, 34; — pro *cum*, XV, 23; — pro *in, cum ablat.* I, 64; II, 32, 38; XI, 26, 37; H. II, 23; H. III, 3, 40; H. IV, 12; — pro *per*, I, 32; XIV, 33; — *ambiguitati, dubitationi et varietati exprimendæ eleganter inservit*, II, 3, 66; IV, 50; VI, 46; XII, 32; H. I, 50; H. II, 10, 95; H. III, 39; H. IV, 59 (*cf. singula verba dubitandi, deliberandi, etc.*) — Inter bona et mala mixtus, VI, 51. — Inter secreta convivii largitur, H. II, 57. — Inter accolæ secunda gens, *scil. maxime*, H. IV, 50. — Inter hostes rarum, I, 30. — Inter spectacula, *ludis, in ludis*, III, 31.

- Intercedere** imaginibus, *improbare*, ut *ponantur*, A. 46. — **Intercedunt** prodigia, XIV, 12.
- Interceptor** donativi, H. III, 10.
- Intercedit** commercium sortis humanæ, VI, 19; *vid. not.*
- Intercipere** gesta per alios, A. 22; *vid. not.* — **Intercipere** ingressus hostiles prasidiis, XV, 3. — **Intercipi** naufragio, XIV, 2; — veneno, III, 12; A. 43. — **Intercepti** in cubilibus impetu aquarum repentino, H. I, 86.
- Interesse** ludis, *de histrionibus*, I, 73; — exercitui, *de militibus ex quibus compositus*, H. III, 33. — **Interesse** in ordine, *scil. senatorio*, XIV, 43.
- Interfici** balneis, II, 16.
- Interjacere** multa sermone Latino, II, 10.
- Interjicere** equiti peditem, H. III, 79; — arma militum, *tumultuantibus*, XII, 54; — minas, I, 23. — **Interjecti** lictores, *intervenientes*, XVI, 32.
- Interjecto** noctis, *nocte interposita*, VI, 39. — **Interjectum** dierum paucorum petere, III, 67.
- Interim**, *per aliquod tempus*, I, 5.
- Interior** potentia, *major*, H. I, 2; *vid. not.* — **Interiores**, *longius a mari habitantes*, II, 24.
- Interitus**, *plur.* XVI, 3.
- Internatus**: herbas saxis internatas, H. IV, 60.
- Internus** pavor, *de interno statu reipublicæ*, IV, 79. — **Internæ** cædes, II, 2.
- Interponere** arma (sua) certantibus, XII, 29.
- Interpretari** aliquem callidum et simulatorem, XIII, 46; — famam, A. 40; *vid. not.* — **jussa** ducum, H. II, 39; *vid. not.* — **pro confecto bello**, III, 74; — sibi aliquid, ut *de se prædictum*, H. V, 13. — **Interpretantur** alii modestiam (*i. ut mod.*), multi quia diffideret; quidam, ut degeneris animi, IV, 38; — **diversi**, *diverse*, II, 73 (*ibid. est*, pro *rationem reddere*). — **Interpretando** accendere injurias *exaggerando, reputando*, A. 15.
- Interpretationem** trahere huc illuc, *prave, loco ablat.* H. III, 3. — **Interpretatione** Romana, Deum vocant Castorem, G. 43. — **Interpretationes** delatorum, *artes et calumnias cuncta ad crimen majestatis detorquendi*, III, 25.
- Interrogare** per cruciatum, H. II, 13; — per tormenta, II, 30; — tormentis, III, 67; — **simulacrum** Apollinis, XII, 22; — **voces** volatusque avium, G. 10; — **repetundarum**, XIV, 46; XVI, 21. — **Interrogari** facti *cujus*, XIII, 14.
- Interrumpere** pontes, H. I, 70; — **venas**, XVI, 15. — **Interruptæ** voces, I, 65.
- Interscindere** venas, XV, 35.
- Interstincta** medicaminibus facies, IV, 57.
- Intervenire** gloriæ alienæ, H. IV, 85.
- Intervertere** pecuniam, *absumere*, H. II, 95. — **Interversæ** res patroni, XVI, 10.
- Intervisere** manipulos, I, 69.
- Instabilis**, *detestabilis*, VI, 40, 51, *extr.*
- Intestatus**, *intestato mortuus*, II, 48. — **Intestatis** rata lex, H. II, 62.
- Intimi** libertorum, XV, 35; — **medicorum**, A. 43; — **questus**, III, 36. — **Intima** Africa, III, 73; — **caussa**, I, 53.
- Intolerans**, *intolerabilis*, XI, 10.
- Intonare** vitæ cælibi, XII, 1; *v. not.*
- Intorquere** pila, XIV, 36.
- Intra** juventam, *non egressus juventam*, II, 71; — **creptus**, II, 41. —

- Intra paucos libertos domus, *pauci liberti in domo erant*, IV, 7. — Intra unum damnatum stetit vis tanta, *non intulit, nisi unum damnatum*, III, 72. — præturam intra stetit, *non excessit præturam*, III, 75.
- Intrare mare, II, 5; — viam, XI, 32. — Intrat pudor et gloria milites, I, 43; — metus, I, 39.
- Intraire domum, *de privigno*, VI, 51.
- Intraspicere felicitatem aliorum ægris oculis, H. II, 20.
- Intumesco motus, I, 38; — vox plenus et gravior reperoussa, G. 3.
- Inturbidus externis rebus annus, III, 52.
- Intus ruere, pro *intro*, H. I, 35.
- Intus latebræ, *in quibus aliquis jam deprehensus*, I, 38. — Intata amicitia, *periculosa*, II, 42. — Intutum defendentibus oppidum, *ad defendendum*, XIV, 33.
- Insulta interfectoibus mors Drusi, IV, 12.
- Inumbrat vespera, H. III, 19.
- Invadere in aliquem, I, 32; — gena alicujus, XII, 47; — nomen regium, H. V, 9. — Invadit biduo ~~mm~~ stadiorum, XI, 8. — Invasit torpedo animum, H. III, 63. — Invasit eum minaciter, *inrepiit*, H. I, 33. — Invasit eos, cur nunc silerent, *tumultuose interrogavit*, VI, 4; — exercitum, *imperium et regimen exercitus*, H. IV, 68.
- Invalidus, *agrotus*, VI, 47. — Invalidi ignes, I, 65.
- Invchere Occano milites, II, 23.
- Invenire perniciem sibi aliisque, I, 74. — Inventa Britannia, *tota peragrata, cognita*, A. 33.
- Inventionis electio, O. 23.
- Invertere dicta alicujus, *aliis verbis exprimere*, XV, 63.
- Invicem hostilia cuncta, H. III, 46.
- Invidere cum *accusat rei*, I, 23; *vid. not.* — exemplo, *impedire invidere, quo minus ab aliquo edatur*, XV, 63; — operi, *eodem modo*, XIII, 53. — Non inviderunt nobis spectaculo Dii, G. 33.
- Invidia, pro *vocibus et querelis invidiosis*, IV, 53; XI, 34; XV, 19; XVI, 10; — crebrescit, *vid. crebescere*; — presentium (*ex facinoribus, quæ nunc parabantur*) aperta, XII, 67. — Invidie initium, *scil. faciendæ alteri, vid. not.* IV, 52. — Invidiam adire, *vid. adire*; — intelligere, *quam invidiosa tibi res sit*, XIII, 15; — regere, *vid. regere*. — Per invidiam patris aggressi eum accusatores, XIII, 43. — Invidia nova complere aliquid, *vid. complere*. — Invidia culpam velare, *morte sponte sumpta, principi invidiosa*, VI, 20. — Invidia unius (*scil. cum*) peccatur ab omnibus, III, 53. — Cum invidia esse, H. I, 16. — Invidiam serere in alios, H. II, 86.
- Invidiosæ opes, XIV, 47.
- Invisitata species, H. II, 50.
- Invitare arma utraque, *ad utrasque partes inclinare*, XIII, 34. — Invitatus ad fidem observandam, *corrupte, vid. not.* H. I, 87.
- Invocare arma Romana adversus hostem, II, 46; — auxilia libertati, XV, 59. — Invocare Deos, devotiones, etc. *per syllepsin, pro adhibere*, XVI, 31; — leges, *de accus.* II, 71.
- Involat animos cupido, I, 49. — Involavere hiberna, H. IV, 33.
- Involvere hostes igni suo, XIV, 30; *vid. not.* — Involvi fraudibus, XVI, 32. — Involvitur iniquitas aliqua, *inest*, III, 63. — Involvuntur cuncta pari violentia, I, 70.
- Ipse de principe, XV, 71; *vid. not. add. c.* 74; — ipsi, *opp. urbi*, H.

- III, 57; *vid. not.* — Ipsæ legiones, *opp. inde præmissis*, H. II, 11.
- Ira cladis, *ob cladem*, XIII, 57; — adversus aliquid, XIV, 1; — vanescit, *vid. vanescere*; — militum incubit in eum, H. III, 10. — Iræ properus, XI, 26; — occasione, *vid. occasio*. — Iræ destinare unum, *vid. destinare*. — Iram meditari, I, 4. — Iræ civiles, *civium inter se*, I, 43; — retinere, I, 45; — revolvit animus, IV, 21; — premere pro *reprimere*, H. IV, 72.
- Iracundia exercitus in eum exarserat, H. I, 57; — pro ira, H. I, 66; II, 64; IV, 11. — Iracundiam inquam ulcisci, H. II, 100. — Iracundiam parentum ferendæ, XIV, 4.
- Ire contra *opp. cunctatione bellum tractare*, VI, 44; — adversus hostem, H. II, 14. — Eundi aut remanendi ambitus, H. I, 19. — Itura in perniciem odia, V, 11. — Ibit servatus in periculum (reipublicæ), interfectus in exemplum, III, 50. — It in melius valetudo, XII, 68.
- Irreperere animos, IV, 2; — penitus (*absolute, scil. in gratiam principis*), XIII, 12. — Irreperit paulatim venenum, *per corpus diditur*, IV, 8. — Irrepunt magistri dominationis, H. II, 63.
- Irreverentia, XIII, 26; H. III, 51.
- Irrevocabilis natura, *implacabilis*, A. 42.
- Irridere facetiis, V, 2.
- Irrisu insectari, I, 20. — Irrisus pueri, XIII, 15.
- Irritamenta gulæ, H. II, 62; — pacis, A. 20.
- Irritare exitium, *sibi accelerare*, XIII, 1; — prælium, H. II, 24. — Irritari supplicis, *ad supplicia*, VI, 19.
- Irritationes conviviorum, G. 19.
- Irritus discescit, *infectis rebus*, I, 59; — assidet, H. II, 22; — legationis, H. IV, 32. — Irritam prædam militibus efficere, *ut non multum inde fructus aut lucri capiant*, H. III, 44. — Irritum aliquem ludificari impune, III, 21. — Irriti revertere, XV, 7. — Irriti hostes, A. 22; — remittuntur, A. 25; — stabimus, H. III, 20. — Irritæ offensiones, *vid. offensiones*. — Irrita prodigia, XIV, 12.
- Irrogare in aliquem pœnam, VI, 7.
- Irrumpere quietem alicujus, *interpellare*, IV, 67; — stationes hostium, H. III, 9; — in aliquem, *de accusatore*, VI, 16; — pro *erumpere vel irruere de colle*, H. II, 15; — Marsos (*provinciam*), II, 25; — convivium, *vid. convivium*; — ad Mœsiam, *vid. ad*.
- Is, ejus, *additum contra morem Tac.* XIV, 51; *v. not. sic, ibid.* 59, 62; — *redundat eum*, *ibid.* 51. — In eo, XVI, 34. — Ei, eum pro *semet*, H. II, 9. — Ea contumelia paratur, *per eam rem*, XI, 6. — Id auctoritatis nemo aderat, XII, 18. — Id corpus, pro *eorum*, XIII, 22. — Id temporis, pro *eo tempore*, XIII, 18. — Eo, pro *ideo*, VI, 16, XIII, 41, 54; H. IV, 34; A. 28; G. 28, 41, 44. — Eo flagitiorum venit ludicrum, IV, 14.
- Istuc scelus imminet, pro *ab istis*, I, 42. — Non preces sunt istuc, II, 38.
- Ita natus, *eo loco*, IV, 9. — Pro itaque, IV, 15, 16; H. I, 45.
- Iter de via ex palatio in forum, II, 34; — ducere sermonibus, *ib. opp. hibernis adhuc Alpiibus*, H. I, 70. — Belli iter, *vid. bellum*; — capessendæ reipublicæ, XVI, 26. — Iter acquirendæ pecuniæ, XVI, 17. — Iter aquarum, *de*

emissario, XII, 57; — corruptum, cruentum, *vid. suis locis*. — Iter penetrare, XV, 27; — pergit in viam sacram, *vid. peregere*. — Iter vertere, H. II, 68. — Itineri et prælio incedere, I, 51; — *intell aptum, compositum* in itinere, in agmine, H. I, 23. — Itinera audendi, H. IV, 49; — destinare bello, H. I, 61. — Itinera impervia, III, 31; — urbis, III, 4. — Itinera adversa, *quæ ante progredientem sunt*, III, 42. Iterare tumulum, *restituere*, II, 7.

J.

Jacent agri (*seu campi*), XIII, 55; *vid. not.* — Jacent infra magnitudinem principis munera data, XIV, 54. — Jacentia loca, *humilia, plana*, H. I, 86. Jacere caput, pro *jactare*, VI, 31; XI, 31; — edicta in populum, H. III, 73; — exempla, *commemorare*, III, 66; — oscula, H. I, 36; — probra, II, 50; XI, 13; H. I, 47, 85; — voces, VI, 46; XII, 64; — in præceptis aliquem, IV, 22; VI, 49; — in longum odia, I, 69; — sermones fortuitos, IV, 68. Jactantia sui abstinere, II, 46. Jactantius, H. III, 53; — mædere, II, 77. Jactare: jactat esse hostis quam socius, H. IV, 55; *vid. not.* — Jactatum inter metum ac spem vicit spes, H. II, 2; *vid. not.* — Jactata rumore vario mors, III, 19; — magnis contentionibus, H. IV, 8. — Jactatum senatusconsultum, *varie valuit*, H. II, 10. Jactu ignium circumveniri, *vid. circumvenire*.

Jam jamque, I, 47; XII, 15. Jejunii fateri famem olim longam, H. V, 4; — *sic fateri pro declarare*, H. V, 25. Jocus: licentia joci, *de conviviis*, G. 22. Jubere, *constituere*, II, 69; — eadem alicujus, XIII, 15; — supplicium, *ibid.* — tributa, *imponere*, II, 60; — tributum iis jusserat, IV, 72; *vid. not.* — Jubere alicui ut, etc. XI, 32; *v. not.* XIII, 15; — *cum infinitivo act. recte*, H. I, 38. — Non jubentur Germani, oca reguntur, H. IV, 76. — Jussa aspectare, I, 4. — Jussa legis, VI, 16. — Ad jussa promptissimi, XIV, 7. — Jussa exuere, interpretari, sciscitari, *vid. suis locis*; — spernere, XIV, 3. Judex, sub judice, *per judicem*, judicio, III, 36. Judicari, pro *disceptari, decerni, de bello*: judicatur inter eos (*ut princeps fiat*) præliis legionum captivitatibus urbium, deditioibus cohortium, H. III, 70. Judicium Tiberii anxium, I, 80; — mihi est in incerto, VI, 22. — Judicia majestatis reddere, I, 72; *vid. not.* — integrum inter duos tenere, *vid. integer*. — ingenuitatis perpetratum, XIII, 27. — Judicium aut veritas, *hendiudys*, H. I, 31. — Judicii mei documentum, *te non ambitione, sed justis causis et vera æstimatione a me delectum*, H. I, 15. — Judicio, *seu indicio*, percellere aliquem, *accusator dicitur*, IV, 31. — Judiciorum in possessione locatus ordo equester, XII, 60. Jungere pontem, I, 49; — questus, IV, 63. — Jungitur adulterio matrimonium, *statim sequitur*, XIII, 45.

Jurare in aliquem, H. I, 76; — in externa verba, H. IV, 57.
 Jurgia aut rixæ, H. II, 27.
 Jurisdictionibus in iisdem habere plerosque, *in provinciis*, I, 80; *vid. not.*
 Jus, pro *copia, libertate*, II, 30; XIII, 49, 54; — dicendæ sententiæ adolescit, *potentia augetur*, H. IV, 48; — exuendi ordinis, XI, 25; — hominum, *naturæ*, H. III, 51; *v. not.* — militum, *imperium in eos*, XI, 33. — Jus libertorum, *in liberos*, H. II, 92. — virgarum in histriones prætoribus, I, 77. — Jus civium tractare, *vid. tractare.* — Jus fasque exuere, H. III, 5. — Ad jus imperii transire, *potestate uti*, H. II, 40; cf. XV, 31. — Ad jus prætoris translati Comageni, *prætori subjecti, qui eis præset*, II, 56; — consulare, I, 1; — proconsulare, III, 23; XIII, 21; — legatorum, H. III, 80. — In jus Latii translata nationes, XV, 32; cf. H. III, 55. — Jure æquo complecti populum Romanum (red-dita libertate), II, 82; III, 27. — Jure belli cadere, *vid. bellum.* — Quo jure ille receptus est, *præcedit exemplum Rutilii probatum*, IV, 43. — Licitum jure, III, 24; — quod habetur Sicilia, XII, 23. — Jure suo disertum appellavit, *vid. not.* IV, 52. — Jura mittunt civitates externæ Romam, *documenta sui juris*, III, 60; *vid. not.*
 Justa indicia, *idonea*, H. I, 21. — Justa loca, pro *æqua*, II, 5.
 Justitium sumere, *vid. sumere.*
 Juvare auxilio, II, 78; — immunitatibus quosdam, *sublevare*, III, 75; — lintrea sagulis, pro *velis*, H. V, 23; — nobilitatem alicujus pecunia, *vid. nobilitas.* — Juvare gestus histrionum, XVI, 4; *vid. not.*

Jutus, pro *adjutus*, III, 35, XIV, 4.
 Juveniliter haurire poculum, IV, 10.
 Juventa decora, I, 53; — modesta, II, 36; IV, 59; — habilis, *v. habilis.* — Juventæ imperatoriæ rectores, XIII, 2. — Juventam ad nostram duravere, III, 16. — Juventam filii robore circumdare, *vid. robur.*
 Juxta pro *apud*, H. II, 89; — pro *ad, prope*, VI, 13; XIV, 42; — *similitudinem exprimit*, VI, 42; G. 30. — Juxta libertatem, *in libera republica*, G. 21. — Laqueum juxta, *posito juxta laqueo*, IV, 9. — Rostra juxta; pro *rostris*, XII, 22; cf. II, 41; VI, 39, etc.

L.

Labare : hostis labat, *ad pacem inclinat*, II, 26. — Labat indicium, XV, 55; — in moribus aliquid, II, 33. — Labat acies, H. III, 23; *v. not.* G. 8.
 Labefacere pro *perdere*, VI, 29. — Labefacta fides, *compellendo ad seditionem*, XIII, 21. — Labefactæ ædes mole viæ publicæ, I, 75. — Labefacta corpora, H. II, 93.
 Labem abolere, H. III, 24.
 Labi pro *mori*, II, 11. — Labitur spiritus, VI, 50. — Labuntur testitudine tela, *super eam delabuntur*, H. III, 29. — Lapsa forte vox, *emissa*, XI, 31. — Lapsa saxa, *delapsa*, IV, 59.
 Labor additus loco aut munimentis, H. IV, 23. — Labore et opere ante alias turris, H. V, 12. — Labores pro morbo, H. III, 38. — Laborum facies nova, H. III, 30. — Laboribus ac cælo dura hiberna, H. II, 80.
 Laborare frumenta et fructus cete-

- ros, G. 45. — Laboratur legibus, ut antea flagitiis, III, 25.
- Lac concretum, G. 23.
- Lacerari rumore crebro, XV, 73. — Lacerant famam victoriæ crebra damna, H. IV, 79. — Lacerare imperium, *violare*, H. III, 55.
- Lacesere pacem, IV, 32; XV, 2; — otium, *petere*, *capessere*, XIV, 3.
- Lacrimæ subeunt eos, *vid.* subire. — Lacrimas (et questus) ducere, XI, 37. — In lacrimas effusi, III, 23; IV, 8. — Per lacrimas torpere, H. V, 3. — Lacrimis implere dolorem suum, I, 23.
- Lacus fluunt in vindemia, XI, 31.
- Lædere religiones, III, 24. — Læsurum et jucundum (*tantummodo*) accipiunt aures, *jucunda in præsens et specie, noctura in posterum*, H. III, 56.
- Lætantes ad imperia nova, II, 2.
- Lætitia misera, *iis tribuitur, qui hostes antea bellis civilibus, nunc conjuncti priora miserantur*, H. II, 45; — temporum, *qua eloquentiam*, O. 21. — Lætitiæ propior, *vultu et gestu*, XVI, 35. — Lætitia incalescere, H. IV, 14.
- Lætus ad aliquid, H. II, 36; — antiquitatibus, H. II, 4. — Læta gaudio nox, A. 38; — fama, *opposita*, XI, 19; — memoria, *accepta*, III, 48; — quies, *læto somnio*, II, 14. — Læta voluptatibus adolescentia, H. II, 2. — Lætum e contrario, *vid.* contrarium. — Læta Tiberio Germanici mors male dissimulabatur, *Tiberius male dissimulabat lætitiã ob mortem Germanici*, III, 2. — Lætior res, *prosperè gesta*, XV, 28. — Lætiores loci, O. 21; *vid. not.* — Lætius effere aliquem, IV, 33. — In lætius (et melius) mutata multa ex duritie veterum, III, 34.
- Lævus, amne lævo, II, 8; *vid. not.*
- Lamentari, *cum accusat. et infinit.* I, 28.
- Lamenta circumdare alicui, *v. circumdare.*
- Lamentationes suas conferre in tamentum, XV, 68.
- Languescere visa luna, I, 28.
- Languida pax, I, 50.
- Laniatu canum interire, XV, 44.
- Lapis, *omiss. in formula, ad quartum duodecimum*, etc. H. II, 24, 39. — In lapide quinto posita castra, *ad lapidem*, I, 50. — Lapidum causa, *de gemmis*, III, 53.
- Laqueus: laqueo vexatæ fauces, VI, 40. — Laqueum juxta, *vid. juxta.*
- Large factum senatusconsultum, VI, 15.
- Largiri injurias reipublicæ, *reipublicæ illatas injurias condonare*, III, 70; — item pro concedere: omnia alia largiebatur, H. II, 94.
- Largitio promunificentia, *donis*, IV, 63; XII, 58; — vulgi, *passive*, H. I, 46. — Adversum largitionem firmus, H. II, 82. — Largitione afficere servos, *alios verberibus*, XVI, 19; — aggredi animos, H. I, 78.
- Largus privatim, quod sumeret, H. II, 84; *vid. not.* — animo, H. II, 59.
- Lascivia epularum, IV, 48; — factorum, *in theatro*, I, 77. — Lascivia uti, XIII, 45. — Lascivii paribus proturbatus ad libidinem et fastidia, XI, 33. — Lasciviam audax, *de ludentibus saltu*, etc. G. 24.
- Late quæsitivum favorem ea res, XIII, 15. — Latius metuitur *terræ motus, quam factus est*, XII, 43. — Latius tenent domum avunculi, G. 20.
- Latebræ incertæ, *intutz*, *vid. suis locis*. — A latebris extruui, A. 33.
- Latini magistratus, XI, 24; *v. not.*

- Latium dilargiri externis, *jus Latii*, H. III, 55.
- Latrocinia agitare, XII, 27. — Latrocinii secunda gens, H. IV, 50.
- Latus pro *lateribus*, III, 74; H. III, 5. — Latus claudere *dicuntur, qui ad latera sunt in agmine*, I, 51.
- Latus, *adj.* latum genus dicendi et sonans, H. I, 90; — mare, II, 87; *vid. not.* — Lato fenore exuberare, XIV, 53. — Lati artus, II, 21. — Latiores arbor virebat, H. II, 78.
- Laudare armis, G. 11, *extr.* — fida oratione aliquem, I, 52; — finem motus, *aliquem quod fecerit f. m.* I, 52.
- Laurea gestæ prosperæ rei, H. III, 77. — Laureatis prosequi res gestas, *scil. literis*, A. 18.
- Laus regia, certare de alienis, XV, 1. — Laudes erga aliquem, H. II, 55; — habere alicui, *vid. habere.* — Laus de Augusto, I, 12.
- Lectissimi colores, G. 6; — auxiliarium, A. 18. — Lectissimæ Liburnicarum, H. III, 47.
- Legare aliquem præsidi provinciæ, *legatum dare*, IV, 56.
- Legati legionum, H. I, 7; *vid. not.*
- Legatio fungitur gaudio, H. II, 55. — Legationis irritus, H. IV, 32; — sacra, I, 42. — Legationum officio advenerant, XVI, 5. — Legationibus sortem ponere, H. IV, 8. — Legationis specie seponere, H. I, 13.
- Legere pro *prælegere*, III, 49; H. IV, 25. — Lecta armis juvenus, XII, 40.
- Legio classica, classicorum, e classicis, *vid. classicus.* — Legioni additus miles, *vid. addere.* — Legionem auferre proconsuli, H. IV, 48; — regere, *ibid.* — In legionis numeros componere milites, II, 80; *v. not.* — pro *militibus*, XI, 24; H. III, 49. — Legionum velocissimi, *ex legionibus*, III, 21. — Legionum alumnus, I, 44; — nomina, *vid. nomen.*
- Legionarii civium Romanorum, I, 8.
- Leuire crimina, *opp. asperare*, II, 29; — dedecus, H. III, 61. — Lenivit fors noctem in scelus erupturam, I, 28.
- Lenocinari feritati insitæ arte ac tempore, G. 43. — Lenocinatur voluptati (*ex eventu prospero*) sollicitudo ante habita, O. 6.
- Lenocinium orationi addere, H. I, 18.
- Lentescit in picem resinamve, G. 45.
- Lentitudine mortis durante, XV, 64; — *de oratione*, O. 21.
- Lentus in dolore suo, III, 70. — Lenti sceleris impatiens, XII, 15. — Lento veneno illigare aliquem, VI, 32. — Lentæ adversus imperia aures, I, 65.
- Levamen censoriæ mentis assumere, XII, 5.
- Levamentum uxorium, *v. uxorius.* — Levamentum unicum victis in consensu, H. II, 44.
- Levare: quorum sermonibus levaretur, *recrearetur*, IV, 58.
- Levis cultus, *scil. in frigore*, XIII, 35; — necessitudo, III, 29. — In levi habendum, H. II, 21. — Leves abeuntes, *sine onere sarcinarum*, etc. H. IV, 60. — Levissimum fastidii ejus, *vid. fastidium.* — Leviter audita, II, 82. — Levia carmina, XVI, 19; *vid. not.*
- Lex adolescit, *vid. adolescere.* — Lex vincitur, *quam efficitur, ut contra leges aliquid fiat*, II, 52. — Legis jussa, VI, 16; — necessitudo, IV, 20. — Legem ferre, *de relatione in senatu*, H. IV, 47. — Lege majestatis liberavit eum, *vid. liberare.* — Leges ciuitatis, a ciuitate

rædis in publico certamine observandæ, XVI, 4; — *opp. dominationi*, III, 26; — *quæsitiores*, *ibid.* — *publici cuiusque*, *vid.* *publicum*. *Leges turbantur*, I, 2, 11; — *exercere*, I, 72; — *egreditur ipse suas*, *vid.* *egredi*. — *Legum æra*, H. IV, 39; — *munia in se trahere*, XI, 5; — *ad officia imbuere socios*, XII, 32; — *suarum auctor idein et subversor*, III, 28; — *latarum tituli anteferuntur funeri*, I, 8. — *Super leges præstare alicui quid, præter ea, quæ cuivis civium ex lege sunt præstandu*, III, 12. — *Legibus laboratur*, *vid.* *laborare*; — *nocens*, H. II, 86. — *In legibus geruntur omnia*, *vid.* *in*.

Liber: *liberi doloris documenta*, II, 34. — *Libero egressu memorare*, *longo ambitu*, IV, 32. — *libero simpl. pro quum liberum esset*, III, 60. — *Libera potestas*, G. 7. — *Libera corpora*, *ingenui*, XII, 17.

Liberi mutantur a parentibus, *vid.* *mutare*. — *Liberiorum ætas, apta liberis procreandis*, III, 35. — *Liberiorum in speciem cultus*, *vid.* *species*. — *Liberais certis (uno matrimonio) agere*, II, 73. — *Liberiorum numerum finire*, G. 19.

Liberales epulæ, XV, 55.

Liberalitas pro *ipsis donis ac beneficiis*, II, 37; IV, 20; H. I, 18, 20; G. 14.

Liberaliter audire omnes artes debet, *non exacte et omnino, sed mediocriter, ut ne rudis sit*, O. 31.

Libérare aliquem lege majestatis, *ex ea non damnare*, II, 50; — *obsidium, vi tollere*, H. IV, 37.

Libertas pro *studio libertatis*, XIII, 50; XIV, 39; XVI, 22; — *pro temporibus liberæ reipublicæ*, H. III, 72; — *moriens*, I, 74; — *ad pœnitendum*, III, 51; — *senato-*

ria, ut senatores nihil vereantur censere, XIII, 49. — *Libertatis alienæ patientia*, VI, 38; — *extremi sicut terrarum*, A. 30; — *simulacra præbere senatui*, I, 77; — *speciem præcipere*, II, 35. — *Libertati promptus, v. promptus*. — *Libertatem ponere in communi*, XIII, 27. — *Libertatem proxime acta vita*, XVI, 11. — *Libertatem supra regnare, ita, ut ea jam fere nulla sit*, G. 43. — *Sine libertate (αββρία) insectatio*, H. IV, 4; *v. not.* cf. III, 70; H. I, 1; O. 23. — *Libertas servis dono data*, XV, 55; — *opp. licentiæ*, H. II, 10; O. 40.

Libertini generis, II, 85.

Libertos intra paucos domas *Cæsar*, IV, 6. — *Libertorum jura*, H. II, 92; *vid. not.*

Libido ingeniorum, in lacessendis viris illustribus, I, 72; IV, 35; — *novissima fortunæ ruentis*, H. III, 41; *vid. not.* — *sanguinis*, H. IV, 41; — *servitii*, H. I, 90. — *Libidini regiæ propior dominatio pæcorum*, VI, 42. — *Ad libidinem alicujus provoluta*, XIV, 2. — *Libidine seposita pars tenebrarum*, XIII, 42. — *Libidines ceteræ crudelitati credebant*, XVI, 18. — *Ad libidines incognitas profluere*, XI, 26. — *Apud libidines principis validus, vid. validus*. — *Ob libidines muliebriter infamis*, XIII, 30. — *Libidinum socius*, II, 27.

Libidinosæ vigiliæ, VI, 4.

Libita sua, VI, 1.

Librari corpus imperii sine rectore nequit, H. I, XVI. — *Librare pila*, I, 64. — *Libratus ictus*, H. II, 22.

Licere, prove pro libere, O. 21; — *licet, facultas, occasio data est*, H. IV, 75. — *Licitum jure*, III, 24. — *Per licita et illicita fœdatus*, XV, 37.

- Licentia in bonam partem**, VI, 49; — pro *potestate*, I, 26; — adest, *vid. adesse*; — *cepta anno priore*, erupit gravius, I, 77; — theatri, I, 13, 24; — *incedit cuique*, *vid. incedere*. — Licentiam stupri vulgabant matronæ apud *ædiles*, II, 85. — Licentia conjugali, II, 27. — Licentia vetustatis, *in rebus vetustis fingendi*, etc. G. 2; — in omnes, H. I, 82.
- Limes viæ**, H. III, 25. — Limitem agere, *recte*, *vid. not.* G. 29; — scindere, I 50; *vid. not.*
- Lingua professoria**, XIII, 14.
- Linquere pro relinquere**, H. III, 25.
- Liquefacta ad æs informe imago**, XV, 22.
- Literæ Ægyptiæ sunt inscriptiones obeliscorum**, II, 60. — Literarum arbiter, *vid. arbiter*. — Secreta literarum, G. 19; *vid. not.* — Literas misit: *ceptam sibi, etc. in quibus scribebat*, VI, 30.
- Literatura Græca, alphabetum**, XI, 13.
- Litus breve et incertum**, XIV, 29. — Litore Oceanum petere, *scil. legendo*, I, 63.
- Livere Alicui, pro invidere**, XIII, 42.
- Locare**: ultra Danubium locantur, *habitandi causa*, II, 63.
- Locus minimus, infimus**, O. 8; — prospectans late, *vid. prospectare*; — *datus testibus, audiû*, XVI, 30. — Loci eo, XV, 74; — eodem potentia et concordia, IV, 4. — Loco ignobilis, I, 3. — Loco non eo agi res suas, XIV, 61. — Quo loco censebis? I, 74. — Locum suum præcipuum in dolore, III, 8. — In loco, pro *illo ipso loco*, II, 20; IV, 46; *vid. in.* — In locum gazæ (*cujus spem fecerat*) adempta ei bona, XVI, 3. — Locus principatus, *conditio*, H. III, 58. —
- Loci effusi, *vid. effusus*. — Loca festa, *incolæ festum agentes*, G. 40. — Veteres locos, II, 53. — Loca veterum clientibus suis attribuere, II, 55. — De *sedibus in Circo*, locos dixit, XV, 32; — *jaçentia, vid. jacere*. — Locorum infrequentia, *vid. infrequentia*; — ingenio tutari se, VI, 41. — Fraude locorum prior, XII, 33. — Loca castris capere, A. 20.
- Locutus ferociter**, H. IV, 57.
- Longe, procul inde (ab ara scil.)**, H. III, 56. — Longius siti, *opp. propinquis genere*, XI, 10. — In longius, H. II, 95.
- Longus principatus**, H. II, 55. — Longa senectæ, *provecta*, XIV, 40, 65; *at scil. 65, est diuturna vivax*; — opulentia, *diuturna*, XIV, 31; — potentia, I, 8. — Longum non fuerit disserere, *non nimis a proposito alienum*, H. II, 2. — In longum jacere odia, *vid. jacere*. — Per longum, *diu ante et sæpe*, VI, 28. — Longo sacramento imbutus miles, H. II, 4. — Longa decora præferentes nobiles, XIV, 53. — Longæ provinciæ, *remotiores*, XVI, 5; *vid. not.*
- Longinquitas pro longitudine**, III, 5; VI, 44; — exilii, *diuturnitas, seu quod in remoto loco*, I, 53. — Longinquitas regionum indicitur, *frumenta subvecturis*, A. 19.
- Longinquum iter, longæ remotum ab exercitu hostili**, XIII, 41; XIV, 24. — Longinqui nuntii, *ex longinquo*, VI, 39.
- Lorica vallumque**, H. IV, 37; — in acie, O. 5.
- Lubricus status**, H. I, 10; — ad mutandam fidem, H. II, 10. — Lubrico itinerum, H. I, 79. — In lubrico agere, VI, 51. — Lubricum adolescentiæ, XIV, 56.

Lucra (ob) et quæstus infamis, H. II, 56.
 Luctus amissæ sororis mutatus læto cultu, II, 75. — Luctu continuo implexa, XVI, 10. — Luctibus tot funesta civitas. VI, 27.
 Ludibria addita pereuntibus, XV, 44; — seriis permiscere, VI, 2; — expeditionum, H. IV, 15. — Ludibrio falsi Neronis mota arma, H. I, 2. — Ludibria rerum humanarum, *mutabiles et inopinatæ rerum vicissitudines, eventus*, III, 18.
 Ludicra deformitas, *principis in scenam prodeuntis*, XVI, 4; — nox epulis sollennibus, *intell. cum*, I, 50. — Ludicrum initium seditionis, H. II, 68; — in modum canere, XIV, 13.
 Ludi additi fastis, I, 15; — angusti tantæ voci, *theatrum*, XV, 34. — Ludis intersunt histriones, I, 73; — assidere solita statio, *vid. assidere*.
 Ludus literarius, III, 66.
 Luere penam, XIV, 11; *vid. not.*
 Lues pro *pernicie*, lues belli immensa, H. III, 15; II, 47; *v. not.*
 Luna inchoatur, G. 10; — languescit, I, 28.
 Lustrare aram suovetaurilibus, H. IV, 53. — Lustrarunt arua civilia provincias exercitusque omnes, *pervagatum omnia bellum est*, H. IV, 3.
 Lusu regnum sortiri, XIII, 15. — Lusus (*seu luxus*) principis intendere, *vid. intendere*.
 Lux cœpta, I, 65; III, 15; XV, 55; — reddidit terram, pro, *luce orta, aquæ recesserunt*, I, 70.
 Luxus rerum secundarum, *qualis esse solet in re secunda*, H. III, 54. — Luxu proprior, pro *luxui*, III, 30; — proruperat immensum ad omnia, quibus pecunia prodigitur,

III, 52. — Luxum obtendere curis, *vid. obtendere*. — Per luxum uti præda, XII, 27. — Luxu erudito habebatur, XVI, 18; — dissoluta mens, XV, 49; — solutior non alias, *vid. solutus*. — Luxus mensæ exerciti sumptibus profusis, exolvere paulatim, III, 55. — In luxu occultior; IV, 67; *vid. not.*
 Lymphati, pro *furiosi*, I, 32.

M.

Machinamenta barbaris ignara, XII, 45.
 Machinator (et magister) ædificii exstruendi, XV, 42; — doli, I, 10.
 Mactare perfidos ultioni et gloriæ, II, 13.
 Maculosus fœdusque, XIII, 33; H. I, 7; II, 30.
 Magis *omissum*, I, 57; III, 6, 17; IV, 61; V, 6; G. 6, etc.
 Magister: magistrum exuere, XIV, 52. — Magistri ædificii exstruendi, XV, 42. — Magistri, *de sacerdotum magistris*, VI, 12; — libidinum, H. I, 73.
 Magistratum occœpit, III, 2. — Magistratus patricii, plebeii, Latini, ceterarum Italiæ gentium, *his mandati*, XI, 24. — Magistratum vocabula eadem, I, 3.
 Magnificientia municipum, H. III, 34; *vid. not.*
 Magnificus: magnifica sors tibi, informis mihi, XII, 37. — Magnificum sibi id eredit, II, 2; — imperium, H. II, 76. — Omne ignotum pro magnifico est, A. 30.
 Magnitudo, *majestas*, II, 79.
 Magnus, *magnæ potentiæ et auctoritatis apud principem*, IV, 59. — Magnæ res populi Romani (*de statu imperii*), IV, 55. — Magna vesti-

gia Thebarum veterum, II, 60. — Magnis inimicitiiis clarescere, cum magnis viris, H. II, 53. Magorum sacra objectare, VI, 29. Majestatis delator, II, 50; — odio peribant bonæ leges, H. I, 77. — Majestas sacerdotiorum, III, 64. Majus (in) audiri ex longinquo, de exercitu, IV, 23; — celebrata, XIII, 8; — creditur seditio dissimulata, H. I, 18; — innotescere, H. IV, 50; — vulgare falsa, vid. vulgare. — Majora vero disting. a falsis, vid. verum; — ostenduntur hosti, I, 68. Majores (posteros, se), scedabat adultero, IV, 3. — E majoribus, H. IV, 55; vid. not. Male alacres, IV, 74; vid. not. — Male mori, vid. mori. Malificia, propr. de veneficiis et rebus magicis, II, 69; vid. not. Maligna cura in omnes, H. I, 85. Malitia pro avaritia, XIII, 31; XV, 21; — tot principum inoffensa, XIII, 31; vid. tamen not. Malus: malo vertit hoc, VI, 19. — Malo belli circumveniri, H. II, 12. — Malas curas exercere, de perdendis aliis, III, 37. — Mala domestica operire tristitia, III, 18. Manantes alvei (navium) per latera, in quas aqua manat, II, 23; vid. not. Mancipati actori publico servi, II, 30. Mancipium: actor publicus mancipio acceperat servos, III, 67. Mandare alicui, scil. jurisdictionem, VI, 11; — fluminis coercendi remedium, I, 76; — regionem cum insignibus regiis, XIII, 7; — in Urbem aliquid, XIV, 38; vid. not. — Mandat minoræ castella legato, scil. expugnanda, XIII, 39. — Mandatis exercitiibus consulere, re-

gere, quorum imperium datum est, XIII, 4. Mandata atrociora, vid. atrociora; — mixta, duorum præsidum ejusdem provinciarum, propria, II, 77; vid. not. H. IV, 48; — incipere, vid. incipere. Manere, pro esse, versari, H. I, 70; — simpl. pro fidem servare, H. I, 76; — pro superesse, I, 74; IV, 43; — tempus ultionis, VI, 4. — Manet abolitio, XIII, 52. — Manet fato res, H. I, 18. — Manebant literæ structis molibus, II, 60. — Ut maneret, rogavit, ut ei manere permitteretur; sic et Sallust. Jugurth. petenti, ut sellam... juxta poneret, II, 81. — Maneat provincialibus potentiam suam ostentandi, XV, 21. Manifestus alicujus rei, qui eam prodit in se, IV, 53; XIV, 29; XV, 54; — pro criminis comperitus, XI, 6; XIII, 26. — Manifestum conjunctionis compererat, XV, 61. — Manifesta delicti, II, 85; — vitæ, XII, 51. Manipularis (miles) centuriæ, I, 20, 21; — ut mox, centuria, cujus manipularis erat, manipulares singuli, XV, 2. Manipulatum, H. IV, 82. Manipulus quisque promptissimus cecidere, pro e manipulis milites, XII, 38; — et centurio junguntur, XIV, 59; vid. not. — Manipulos intervisere, I, 69. Manus insidet capulo gladii, II, 21; — procerum, O. 37; — propria, vid. proprius. — Manum alicujus complecti, vid. complecti. — Manu sua cadere, III, 42; IV, 29; — conspicuus, vid. conspicuus; — venerari, XVI, 14. — In manu ejus legiones, I, 7. — In manu tua positum est, H. II, 76; — aditus Ti-

- berii, IV, 41. — Manus militares, *de singulis et paucis hominibus*, XV, 50; — erupturæ in direptionem, I, 36. — Ad manus (et arma) conversi, A. 5. — Ad manus et tela transire, H. III, 10. — Manu emittere, pro *manumittere*, XV, 19; — intendere alicui, IV, 3; — hostium non tolerare, *impetum*, H. III, 24. — In manus venire pro *ad*, H. IV, 70. — Manibus æquis accessum, I, 63. — Manibus non abstinere, non probris, II, 44; — festinatius licitorum raptus, VI, 40; — nesciis fatiscere. XVI, 5.
- Mapalia, III, 74; H. IV, 50.
- Marcentem pacem nutrire, G. 36.
- Mare quod Hiberniam insulam adspectat, XII, 32; — hibernum ingredi, H. II, 7; H. IV, 50; — intrare, II, 5; — latum, *vid. latus*; — omne cessit in Austrum, II, 23; — inseritur jugis ac montibus, A. 10; — placidum strepit mille navium remis, II, 23; — velis impellitur, *ibid.* — plenum exsiliis, *insulæ exsiliibus*, H. I, 2; — vacuum, *vid. vacuus*. — Maris animalia, XV, 31; — asperis obviam ire, IV, 5. — Maris casibus non exceptis, XV, 46. — Maris ac tempestatis incerta, III, 54. — Maris subsidium, *quod a mari venit*, H. II, 32.
- Materia cur fideret, *caussa*, IV, 59; — pecuniæ, *scil. sumendæ*, H. I, 66; — securo, *scribenti scil.* H. I, 1; — sermonis, *caussa, occasio, species, veluti, studium civitatis*, H. II, 1. — Materiam prædandi patefacere, XI, 5.
- Materies ad ostentandum concessa, I, 76; — vetustissima militaribus odiis, *caussa*, I, 32.
- Materna origine Arsacides, VI, 42.
- Matrimonii principalis instrumen-
- tum mathematici, H. I, 22. — Matrimonio amici auferre feminam, XV, 48; — tenere aliquam, XII, 40; XV, 71; — uno agere, II, 73. — Matrimonia pro *uxoribus*, II, 13; *vid. not.*
- Maturare cædem alicujus, H. IV, 59. — Maturare parat nuptias, XIV, 59. — Maturata Neroni virilis toga, XII, 41.
- Maturus annis, I, 4.
- Maxime *omissum*, H. IV, 50.
- Meatus impeditus, *scil. spiritus*, XIV, 51; — *de ostio fluminis*, G. 1. — Meatus par, *aggrediendo inveni*, VI, 28. — Meatu leni prævolavit aquila, H. I, 62.
- Mederi *absol. omisso dat.* IV, 16; — fessis, I, 35; — periculis, VI, 18; — subitis, *de præfecto Urbis*, VI, 11; — vitulis intra animam, III, 54.
- Medicaminibus interstincta facies, IV, 57.
- Meditamenta belli, *ut, struere aciem, vallum*, etc. H. IV, 26. — Meditamenta summæ curæ, *quæ inducunt cogitationes et præparationes principatus*, XV, 35.
- Meditari iras et secretas libidines, I, 4; — paullatim absentiam loquam, III, 31. — Meditatus, pro *meditans*, H. II, 99. — Meditato temperamento orationem habet, III, 12. — Meditari semina exitii, *præparare*, IV, 60.
- Meditatio, *deliberatio*, XVI, 26; — belli, *exercitatio*, H. III, 2. — Meditationes Cæsaris inspicere, *consilia nosse*, V, 4.
- Medius: medium ingenium, extra vitia magis, quam cum virtutibus, H. I, 49. — In medium consultat exercitus, H. II, 37. — In medium relinquere aliquid, G. 46. — Medio diei, XIV, 2; — legio colle-

II, 52; — montium et palu-
I, 64; — temporis, XIII,
IV, 53; H. II, 53. — Me-
ennio, VI, 23. — In me-
o *in medium*, palam, H. III,
Medio inter Britanniam et
niam sita, A. 24. — *Mediæ spes*
II, 15.
adverb. H. I, 19.
ei opp. incertus, *mixtus vi-*
I. II, 23; — interpretatio
, *lenior*, H. III, 65. — Me-
abetur in castris, II, 44. —
ius mutata multa duritie (*ex*
:) veterum, *lenius, mollius*,
64. — In melius it valetudo
pis, XII, 68; — pro meliore
pugna fuit, *nostri pro victo-*
abscessere, XII, 39. — Me-
opp. liberto, XVI, 5. —
rum obsequia nox abstulerat,
80.
a hærent, *vid. hære*.
i me audire, III, 16.
avit posteris vitam suam et
suorum, IV, 53. — Memo-
ix credibile, H. II, 74.
ia pro *conscientia*, I, 44,
— ejus læta, *vid. læta*; —
era, IV, 38; — vetus firmat,
io, narratio, VI, 28; — ino-
XI, 23. — *Memoriæ* alicujus
aere quid, IV, 9. — Memoria
nobis infensus, *memoria eo-*
que nos patri ejus fecissenus,
— Erga memoriam alicujus
ma munera, III, 2; — adep-
ud posteris, I, 32; — egre-
alicujus tradere, IV, 34; —
rem relinquunt factiæ, XV,
— Ad memoriam temporum,
57. — Per memoriam et lau-
jus celebre funus, *commemo-*
re ejus, II, 73. — E memoria
i facinus, *simile prisæ vir-*
H. III, 21. — Ad memoriam

sui non perinde valent divisa (*in*
historia scil. tradenda), XII, 40.
— Memoria in longum, V, 2.
Mendacio eos perculit atroci, H. II,
54.
Mens imminuta, VI, 46; — cælo
recepta, I, 43; — senio fluxa,
VI, 38. — Mentes inter se sus-
pectæ, I, 28; — suspectæ provin-
ciarum, H. II, 4.
Mensura legati consularis, *modo*
potestatis, H. I, 52.
Mentionem vulgarem et modicam
alicujus facere, H. III, 9.
Mercatus, *Nundinæ*; H. III, 32.
Mercimonium pro *mercibus*, XV,
38.
Merere: commemorandis, quæ me-
ruisset, *pro meritis suis*, H. IV,
80; — pro *consequi*, H. II, 37; —
fidem, O. 21; — pro *mereri*, XV,
67; H. III, 78, 86; — pro *meritum*
esse, XII, 58. — Mereri vulnera,
G. 14; *vid. not.* — Meritus diu,
vetus stipendii, XI, 18. — Merita
per tot annos gloria, XV, 6. —
Meritum simulare, *v. simulare*. —
Meriti male, *de ingratis*, XIII, 26.
Merces sordidæ, IV, 13; *vid. not.*
Metallis confusum aurum, XVI, 2.
Metiri aliena commoda et suas inju-
rias pari dolore, H. I, 8; — *fidem*
magni exercitus (*per syllepsin*,
molem manusque gentis), G. 37.
Metuere altius, *vid. altius*; — in
pavore præcipue aliquid, *vid. pa-*
vor. — *Metuentior*, XIII, 25.
Metus erat visus, *metui*, IV, 69. —
Ex posteritate et infamia metus
pravis dictis factisque, III, 65; —
proprius, *de semet*, XVI, 67; —
instat senatoribus, II, 52; — in-
trat, *venisse, suspicio*, I, 39; —
fidit, H. II, 15; — unus, *id unum*
metuebat, I, 11. — Metus nihil in
vultu, A. 44. — Metum adhibere

- alicui, H. I, 71; *v. not* — Metum adjicere, *scil. novum, alium*, I, 29; — mortis intendere alicui, I, 39. — Ad metum mutare spes alicujus, XIII, 9. — Ante metum et rumorem interfici, XIV, 57. — Metu, pro *metui*, XI, 32; XV, 69. — Metu conflicari, *vid. conflictare*; — eludere bellum, *refugiendo et detrectando praelio*, II, 52; *vid. not.* — Sine metu insidiarum aperta planities, XIV, 34. — Metu, quisnam exitus foret, H. III, 12. — Metus principis rimari, *v. rimari*. — Adversum metus constans, H. IV, 5; — nil provisum, H. II, 12.
- Meus cultus, *mei*, IV, 37; — dies, et fatalis, O, 13; *vid. not.*
- Miles proprius, *vid. proprius*. — Militem quaerere, *studia militum ambire*, I, 69; H. I, 35; — *distinguuntur a legionibus, omnis. singuli*, H. III, 2; — *simpliciter opponuntur hostibus Britannis*, XIV, 37; — turbidi, I, 38. — Militum animos emere, H. IV, 57; — *jus, vid. jus*.
- Militaris ambitio, *apud milites*, III, 13; — modestia, I, 35; — odia, I, 32; — pecunia, *ærarium*, V, 8. — Militare exemplum, *v. exemplum*; — otium redimebat miles, H. I, 46. — Militari custodia haberi, III, 22. — Multa militari fama, XVI, 15. — Militares res continentur parendo, H. I, 84. — Militarum præsidia, XIV, 33.
- Militariter loqui, H. II, 80.
- Militiæ acer, H. II, 5; — claritudo, *gloria militaris*, IV, 6; — consilia, H. I, 90; — impiger, III, 48; — flagitia, I, 27. — Ad militiæ summa provehi, H. II, 75; — spectatæ vir, H. III, 48; — urbana impiger, bellorum insolens, H. I, 87. — Militiæ urbanae adscribi, H. II, 94; — Romanæ dare ferocissimos, IV, 46. — Militiam capere, H. II, 94, 97; — explere (*transigere*) per oppida, XIII, 35; — inire, I, 17; — *sumere sponte*, H. II, 67. — Militia fungi, II, 36; — *solvi scil. invitum, non commodi causa*, I, 44. — Militiæ (*usus belli et expeditiones*) æquabant eos legionariis, *vid. æquare*.
- Millia frumenti, VI, 13; *vid. not.*
- Mimos actitare, H. III, 62.
- Minæ adcusantium, *in dicendo contra reum*, III, 10; — *vertunt in ipsos, vid. vertere*. — Per minas jacere aliquid, VI, 31. — Ad minas ignium progressa seditio, XIII, 48. — Minis vinci, I, 29.
- Minax nox, I, 28; — silentium, H. III, 67. — Minaci fronte præceditur classis litori, H. II, 14.
- Minaciter invasit eum, *vid. invadere*.
- Minister bello datus, *dux scil. XV*, 28; *vid. not.* — veneni, XII, 66; — sermonum, H. II, 99. — Ministri stuprorum ejus, *a quibus stuprata fuerat*, VI, 48.
- Ministerio accerrino juvare aliquem, VI, 43. — Ministeria militum vulgare, I, 6; — principatus, H. I, 58. — E ministeriis secretioribus libertus, A, 40; — *servilibus desolatus, vid. desolare*.
- Ministra Dei insula, XII, 61.
- Ministrare pecuniam, IV, 28; — fictilibus, H. I, 48; — *semina bello*, H. II, 76. — Ministrantur velis naves, *vid. not.* G. 44. — Ministrandis equis fessæ Galliæ, II, 5.
- Minimus locus, pro *infimo*, O, 8.
- Minores, *impares*, I, 13. — Minores duces, pro *is qui sunt minoris dignitatis*, H. IV, 85; — *de is, qui per adversam fortunam deterioris*

- conditionis sunt*, XV, 16; — *opponitur et praevalidis et locupletibus*, XV, 20.
- Miraculum per aciem, *admiratio, stupor, et quidem rei atrocis*, H. III, 25. — *Miraculi caussa nihil compositum*, XI, 27. — *In miraculum corrupta*, IV, 11.
- Mirum fuit, pro *mirati sunt homines*, II, 37.
- Miscere se, pro *adjungere*, I, 21; H. IV, 53, 55; — *costus*, I, 16; — *consilia*, H. II, 7; A. 38; — *ictus*, A. 36; — *dextras*, XV, 28; — *in unam tres legiones*, I, 18; — *pericula sua cum sorte damnati*, XVI, 34; — *se victoriae*, H. III, 17; — *usibus magnis partem valentissimam imperii*, A. 24. — *Miscuerant conjurati cum Vestino*, XV, 68. — *Misceri partibus pro adjungi*, IV, 44; — *voluptatibus vulgi, civile Augusto visum*, I, 54. — *Miscentur acies*, II, 25. — *Miscebantur nec vitii nec virtutibus nostris*, H. I, 9. — *Mixtus inter bona malaque*, VI, 51; — *luxuria, industria, malis bonisque artibus*, H. I, 10. — *Mixti artibus, moribus, affinitatibus nostris*, XI, 24; — *necessitudinibus et propinquitatibus*, H. II, 80; — *seditiones*, H. IV, 68.
- Miserari facunde, I, 39; — *nobilitatem domus, quod tam nobili in domo hoc accidisset*, III, 17. — *Miseranda alimenta*, VI, 23.
- Miserationem addere alicui, III, 22. — *Miseratione clausit viam*, I, 66; — *vulgum advertere*, VI, 44.
- Miseriae temporum, I, 74. — *Miscrarum exemplum atrox*, IV, 28.
- Misericordia cum accusantibus erit, II, 71. — *Misericordiam Caesaris praevinire sumppta morte*, III, 50, — *elicere*, H. III, 58. — *Ad misericordiam Parthorum fugere*, VI, 14. — *Misericordia nulla cujusquam*, XI, 32. — *Ex misericordia periculum*, H. III, 66.
- Missilem ignem jaculari, H. II, 21.
- Missio honesta, H. II, 67; — *ignominiosa*, H. III, 57.
- Missu Germanici, I, 60; — *patris prosperam pugnam facit*, III, 21; — *principis obtinere imperium*, II, 43.
- Mitescit seditio, H. II, 18.
- Mitigare secreta patris, *lenire invdiam tristis vitae et secretæ, qua pater offendebat cives, versando inter homines et civiliter vivendo*, III, 37.
- Mitis, *æquus, benevolus*, IV, 17; XI, 20. — *Miti obitu excessit*, III, 19. — *Mitior penitentiae*, A. 16; — *spes*, XV, 64.
- Mittere rem in discrimen, H. II, 40.
- Mobilis penitentia, *ad penitentiam*, A. 13. — *Mobilissimus ingenio*, H. I, 24.
- Moderari fortunæ, XV, 5; — *exundationes*, I, 79. — *Moderans verbis*, VI, 2. — *Quibus Silius moderabatur, pro praeerat*, I, 31. — *Moderabatur cursui, tardius navigabat*, II, 70.
- Moderatione meliorum dirempti (jurgantes), H. II, 53. — *Moderatio rerum prosperarum*, XII, 37.
- Modeste distraxit partes, *sensim, sine turbis*, H. II, 68. — *Modeste habitæ opes*, IV, 44.
- Modestia, moderatio, I, 4; — *disciplinae*, H. II, 12; — *hiemis*, XII, 43; — *vitæ*, II, 52; *vid. not.* — *intemerata seditione*, I, 49, cf. H. IV, 45. — *Modestiam precari*, IV, 7; *vid. not.* — *Ad modestiam compositi*, H. II, 27. — *Modestiam suam eorum ardori non parem, scilicet ad resistendum*, H. III, 70. —

- Modestia** pari cetera tractentur, *in ceteris nihil præferatur ceteris civibus et secundum leges judicetur*, III, 12. — **Modestia** subita, H. I, 83; — pro *mediocritate*, XI, 1.
- Modestus** sensus edicti, I, 7. — **Modestum** exemplum, *modestiae*, H. II, 64. — **Modesta** servitia Cæsaris, IV, 7; *vid. not.* — Ad externa modestiores, H. IV, 72.
- Modicus** dignationis, IV, 52; — privatis ædificationibus, VI, 45; originis, VI, 39; — senator, XI, 7; — voluptatum, II, 73; — severitate, VI, 30. — **Modici** egressus, XV, 36. — Ad modicum redactus, H. V, 9.
- Modus** pro *fine temporis*, IV, 6; — magistratuum nullus (*quem ipsi scil. imponant*), O. 40; — difficilis, initio cædis orto, H. I, 39; — omnium rerum arduus, H. I, 85. — **Modum** adjicere, *vid. adjicere*; — fortunæ exigere ab aliquo, H. II, 20. — **Modum** in nostrum, *pro more nostro*, VI, 4. — **Modum** obsidii, *intell. in*, VI, 34.
- Mœrebant** altius animis, II, 82. — **Mœrent** nulli jactantius, quam qui maxime lætantur, II, 77.
- Mœror** omnes afficit fortuna Britannici, XII, 26.
- Mœstitium** (in) flexo ore, III, 16. — **Mœstitia** restringere animum, XVI, 16.
- Mœstus**: mœsta alia in eundem dolorem ferebat, VI, 49. — **Mœsta** fama, H. II, 46.
- Moles** magna insidiarum, sed improspera, XIV, 65; — externa ingruit, H. III, 46. — **Molis** capax, I, 11; — plus ei adversus ignaviam militum, quam contra perfidiam hostium erat, XIII, 35. — **Molem** fortunæ suæ omittere, *apparatum et comitatum ei convenientem*, XV, 52. — **Mole** haud magna trahi in sententiam, II, 78; — belli tota sequi, H. I, 61. — **Mole** majore concursum, II, 46. — **Mole** tota regni ultum ire, VI, 36; XV, 2. — **Mole** publicæ viæ labefactæ ades, I, 75; *vid. not.* — **Moles** operum, H. IV, 28.
- Moliri** castra in hostili solo, XI, 20; — crimina et accusatorem, XII, 22; — famem populo Romano, H. I, 73; — fores, I, 39; — externa, H. III, 5; *vid. not.* — res externas astu et consiliis, VI, 32; — paululum adversus formidinem præsentem, XV, 63; *vid. not.* — sibi imperium, H. I, 5.
- Molle** affluentia, XVI, 18; — jagum, G. 1. — In mollius relata, XIV, 39. — **Mollia** consulta, I, 40, 72. — **Molliora**, XII, 46. — **Mollius**, II, 30; H. I, 74.
- Mollire** auctionem frumenti et tributorum æqualitate munerum, A. 19. — **Mollire**, *placare*, VI, 38.
- Molliter** habere, I, 54; II, 66.
- Mollitia** corporis, *impudicitia*, XI, 2. — **Mollities** cæli, XII, 66.
- Momentum** aliquod raro sunt liberti, G. 25; — grande, H. II, 86; — socii aut adversi, H. I, 59. — **Momenta** deficientis nuntiantur, A. 43. — **Momentis** brevibus vertantur summa, V, 4.
- Monere** (seu admonere) *cum infinit.* VI, 7; XI, 1; *vid. not.* XIII, 37; H. V, 24. — **Monet** sitis, XV, 45. — **Moneri** verbere, *castigari*, V, 9. — **Monet** eum ne, etc. XI, 1; *vid. not.* — pro *jubere*, XII, 27. — **Monuit** insectandi, II, 43; — in posterum, IV, 16. — **Monitos** colligi et propinquare, I, 63.
- Monitus** fulminum, H. I, 13.
- Monstrare** pro *tradere*, *exponere*, H. II, 50; — urbem *dicuntur de-*

- ces militibus, quam ostendunt spem ejus diripiendæ, H. III, 28. — Monstrabantur ea ambage, eo oraculo significabantur, XII, 63. — Monstratus fatis, A. 13; vid. not. — nomine vetusto et propinquitate Galbæ, H. I, 88.*
- Monumenta Æmilia, opus ab Æmiliis vel Æmiliis structum, III, 72.**
- Monumenta de uno tantum ædificio publ. III, 23; — belli componere, H. II, 101; — memoriæ humanæ antiquissima impressa saxi, XI, 14. — Monumenta et tumulos Græcis literis inscriptos, G. 3.**
- Mora arrogans, quam arroganter sumit reus, III, 7; — subdola, ibid. — Mora subvertere probationes scelerum, ibid. — Moræ nihil interjacebat, nullum ædificium, quod vim incendii moraretur, XV, 38. — Mora æger, H. II, 40.**
- Morari suprema tabulas, XVI, 14. — Morans, XV, 38. — Morantur mulieres pacem luxu, bellum formidine, III, 33.**
- Morbus exitiabilis, de comitali, XVI, 5. — Morbo corporis æger, H. III, 38.**
- Morientis libertatis vestigia, I, 74. — Moriendi contemptus, H. V, 5.**
- Mors indicta, XII, 65; — permissa iis sine arbitro, XVI, 11; — pessima, pro ingloria, II, 71; vid. not. — Mortis arbitrium liberum permittere alicui, XI, 3; — constantia, I, 53. — Ad mortis sumendæ constantiam sufficere, XIII, 30. — Mortis exactor, III, 15. — Mortis jussæ accepto nuntio, semet interficit, XV, 17. — Morti obvius, v. obvius; — deprecere quem, I, 23. — Mortem differt venenum, vid. differre. — Mortem exsequi, vid. exsequi; — festinare in se, IV, 28; — invenire dextra infelici et ictu suo, I, 61. — In mortem affecit enim vulnere, IV, 45; — afflicti strage, IV, 62. — Morte fortuita absumptus, II, 4. — Morte mutare quid, mortis metu, H. II, 14. — Mortes crebræ in vulgus, H. II, 93; — obitæ, XVI, 16; — multæ perpetratæ jussu ejus, XI, 29. — Mortium imago omnis, H. III, 28. — Mortes promptas facit metus, VI, 29. — In mortem parentum pecunias dare, XI, 13; vid. in.**
- Mortale ultra gaudium accipere quid, XV, 23. — Mortali opere contacti equi, G. 10. — Mortalium quisnam esset, H. II, 72.**
- Mortalitatem explere, VI, 50. — Mortalitas communis, XVI, 13.**
- Mos illis intelligere talia, H. IV, 83. — Mos pro moribus, I, 4, 35; IV, 28; — obsequii, I, 19. — Mos (carpentis utendi) sacerdotibus ac sacris concessus, XII, 42; — liberos vesci sedentes, XIII, 16. — In more erat munificentia publica, III, 77. — Moris adstricti auctor, III, 55. — Morum atrocitas, IV, 13. — Morum constantia, v. constantia. — Morum diversus, XIV, 19; — indoles est iis, O. 7; — alicujus peritus, I, 20. — Morum Tiberii id quoque fuit, I, 80. — Morum spernendus, XIV, 40. — Morum tempora diversa Tiberio, VI, 51; — via alia Tiberio quam Augusto, I, 54. — Moribus patriis impar, VI, 32. — Moribus nostris mixti, XI, 24. — Moribus corruptis agere, VI, 27. — Moribus inquietus, VI, 18. — In moribus aliquid labat, II, 33. — Mores alicujus allicere, similitudine morum benevolentiam consequi, H. II, 5. — In mores externos proruperat sævitia, libidine, raptu, II, 74.**
- Motus intumescit, I, 38; — impla-**

- abilis, I, 32. — Motu terræ nullo mutarunt sedes suas, IV, 55. — Motu undique pari, *undique facto*, XIII, 39. — Motus animi, quibus misericordia concitatur, O. 21.
- Movere** pro *amovere*, *remove*, XIV, 32. — Moveri pro *removeri*, *pell*, XIV, 60. — Moveri a libertate, *ejus dulcedine cupi*, XV, 52. — Motæ res, *motus orti*, *bellum*, I, 57. — Mota regna et provinciæ, II, 1, 43; III, 32. — Motis rebus facile repetitur dux, XIV, 61. — Mota s mina belli, IV, 27. — Movere offensiones, I, 70; — classem, XV, 46.
- Mox**, *deinde*, IV, 3
- Mucrones** (ad) adducere rem, A. 36.
- Mucatum** corpus *ex aqua emersis trivitur*, I, 70.
- Mulieris** fraus, II, 71; XI, 3. — Muliebri fastigium, I, 14. — Muliebri cupidine incendi, *s. imulante muliere*, IV, 39; — impotentia mater, I, 4; XII, 57. — Muliebres amicitia, *cum mulieribus*, V, 2; — offensiones, I, 33. — Muliebribus causis perdita, *quales inter se mulieres odiorum habent*, XII, 64. — Muliebria, XI, 36; XIV, 60.
- Mulieriter**, XIII, 13; A. 28; — infamis, ob libidines, XIII, 30.
- Multiplicatæ** excubiæ, XV, 57. — Multiplicata honorum, I, 9; *v. not.*
- Multus** pro *magnus*, IV, 18, 44; V, 8; VI, 30. — Multæ vestis injectu opprimi, VI, 50. — Multam post noctem, III, 15. — Multo jam noctis, III, 79. — Multum superque viæ, IV, 39. — Multum fluminum, A. 10. — In multa pace, H. I, 77. — Multum post mortem ejus, V, 3. — Multo usu maris lætabatur apud Puteolos, XV, 31. — Multa laudis et artium, III, 55. — Apud multos, *si multi sint*, III, 10.
- Munditiis** multis præparari ad aliquid, IV, 28.
- Munia** ducis induere, I, 69; — imposita exuere, IV, 39; — implere, III, 31, XV, 69; — legum et magistratum in se trahere, XI, 5; — reipublicæ exsequi, I, 11; — Romanorum (*militiæ Roman.*) ægerime tolerabant legiones, XIII, 35; — sua sustinere, II, 53.
- Municipalis** adulter, IV, 3; — æmulatio, H. III, 57; — ambitio, IV, 62; — favor, H. III, 43.
- Municipium** : in municipii modum exstructus locus longa pæce, H. I, 67.
- Munificentia** publica, *vid. publicæ*. — Munificentia principis adhibere aliquid, *vid. adhibere*. — Munificentia ea millies sestertium collocatum, VI, 45.
- Munimenta** subsidia, I, 3; — aggeris, XIV, 25.
- Munire** (*seu emunire*) silvas et paludes, A. 31; *vid. not.* — Munitas latera concædibus, I, 50.
- Munitores**, I, 64.
- Munus** : muneris tui id primum habeo, XIV, 55. — Munere capessendi vigintiviratus solutus, III, 29; — publico omni liberantur. *tributo*, III, 29. — Munera tua erga me æterna erunt, XIV, 55; — suprema erga memoriam alicujus, III, 3. — Munerum vacationem redimere, I, 17. — Muneribus alicujus obniti, XIV, 53.
- Murus** : muros augere, *vid. sugere*. — Muros detrudere urbi, H. IV, 64; — solidare, H. II, 19.
- Mutabile** vulgus subititia, H. I, 69; cf. H. II, 92; — remigium, G. 44.
- Mutare** placitas semel artes, *relinquere*, II, 66; — ad metum spes alicujus, XIII, 9; — bello imperia servilia et libertos regios, IV, 23;

stantiam vocis egregiæ (senisæ) nullis terroribus aut, H. II, 14; — principem tum jam) *deserere*, H. III, promissum, O. 24. — *Muostes* fortunam prælii, H. II, Mutarunt beneficia libertos, 26; — sedes nullo motu ter- /, 55. — Mutari ad pœnitentiam, VI, 37; II, 33; — in pœnitentiam, H. IV, 7; VI, 32. — *Muensis* Maius Claudii, Junius amici vocabulis, XVI, 12. — *Mutur* non perinde a parentibus, quam ab impudicis adulteri, 21; *vid. not.* — Non mutagens, quin bellum exercere astrisque legionum premenda XII, 32. — *Mutata* a militiquæ per seditionem verterat, *restituta*, XIV, 61. — *Mutatio* o; mutatione temporum dis- /, H. I, 58. — *Mutatione* ium, A. 28. — *Mutari* domum, O. 9; — *præsi-* ab audacia, I, 38.

N.

redundat ab initio narratio- (VI, 18; — in ratione red- /, non præcedente diserte, ratio redditur, XIV, 44; *not.* — *incedere vel incessere* fon- XIV, 22. — *incedere* sors, IV, 20; — natus ex I, 21. — *incedere* am dedecus, XI, 21. — *et gens distinguuntur ut totum* te, G. 2, 38. — *Nationes* es, *vid. gentilis*; — *Alpium*, 32; — *prætextæ* Rheno, G. -vastare, A. 22. — *Nationum* a Italia, XIII, 30. — *Natio-*

nibus propriis distincta gens, G. 38. *Natura* insita mortalibus, *sequ. in-* *fnit.* H. I, 55; H. II, 20; — *des-* *pecta* et nullius ausi capax, XIII, 47; — *succini* pro *ipso*, G. 45. *Navale* stagnum, XIV, 15. *Navare* alicui bellum, H. V, 25; — *flagitium, operam ad fl.* H. IV, 59; *vid. not.* *Navigabilia* inter se litora facere, XIII, 53. *Naviganti* celerrimum oppidum, *vid. celer.* *Navigatio* maris hiberni, III, 1. *Naves* claudæ, raro renigio, II, 24; — *habiles velis*, II, 6; — *citæ* remis, *ibid.* — *planæ carinis, ibid.* — *plano alveo*, XIV, 29; — *minis-* *trantur velis*, G. 43; *vid. not.* — *utero lato*, II, 6. *Ne pro ut non*, II, 29; XII, 32; XIV, 7; XVI, 16; *vid. not.* H. IV, 85; — *pro neve*, XV, 63; — *pro quo minus post attineri*, VI, 27. *Necessitas* armorum, *belli suspi-* *ciendi*, H. II, 84; — *donativi (scil. capiendi)* usurpata militibus in pace quoque, H. I, 18; — *senatoria*, XI, 24. — *Necessitatis* gnarus, *intelligens se cogi, neque evadere posse*, II, 67. — *Ad necessitatem belli detrusus*, III, 43. — *In tanta necessitate, quum ei tanta vis adhi-* *beretur*, XV, 57. — *Necessitate* uti, *ei se accommodare, seu uti extremo refugio*, XVI, 11. — *Necessitates* tolerare, *vid. tolerare.* — *Necessitatum et libidinum so-* *cius*, II, 27; *vid. not.* — *Necessi-* *tates, expense, necessariae*, I, 11; — *inopia et debita*, II, 27; — *usus necessarius*, G. 15. *Necessitudo* pro *necessitate*, I, 9; III, 40, 64; — *legis*, IV, 20; — *levis*, III, 29. — *Necessitudines* pro *necessariis*, H. III, 59, *extr.* —

- Necessitudinibus mixti, H. II, 80; — immiscere sibi aliquem, IV, 41.
- Negligens amicorum, inimicorumque, H. III, 38; *vid. not.* — Quum vis negligeretur, *contemneretur, nil efficeret*, XII, 45.
- Negotiatores, II, 87; XIV, 33, *in urbe frumentarii.*
- Negotium novum importare sibi, O. 3. — Negotiis misceri, IV, 40.
- Negotiosi dies et sacri, XIII, 41.
- Nemo unus, *vid. unus.*
- Nemus castum, G. 40.
- Neque et, pro *et non*, I, 35; II, 51; XV, 28; — pro *sed non*, VI, 37. — Neque paci aut prælio, pro *et nec p. nec pr.* XIII, 39. — Neque nisi retinuerat, *nil aliud fecerat nisi*, etc. XIV, 29. — Nec quidem, *prave, vid. not.* IV, 35
- Nervo firmata scuta, corio, *vid. not.* II, 14. — Nervis æger, XV, 45.
- Nescio an, *clare est affirmative*, III, 53.
- Nescius culpæ alienæ, *expers*, IV, 20. — Nescium habere, *ignorare*, XVI, 14, *add.* I, 59. — Nescios invadere, *nec opinos*, H. IV, 37. — Nescia manus, *plaudendi scil.* XVI, 5. — Nescia tributa, *ignota*, I, 59. — Nescia tolerandi, III, 1.
- Neutrum (in) loqui de re aliqua, *nec bene, nec male*, H. III, 32.
- Nex: necem præparare alicui, XIV, 24; — patrare, II, 88. — In necem ejus mittit equites, H. IV, 50.
- Nexus legis exsoluti, III, 28; — firmi, IV, 62.
- Nihil pro non, III, 1, 48; VI, 29; A. 29. — Nihil aliud, quam firmavit, XIII, 41. — Nihil tam ignavum, pro *nemo tam ign.* H. I, 79. — Nihilque pro *nec quidquam*, I, 32; VI, 28.
- Nimius jam, *justo potentior*, H. III, 52. — Nimius commemorandis, H. IV, 80. — Nimii verbis, H. I, 35.
- Nisi *cum conjunct.* pro *sed*, *cum indicat.* VI, 9; H. III, 28, *init.*, 46; H. II, 68; H. IV, 36; A. 37, *init.* — Nisi quod, *præterquam quod*, XIV, 13. — Nisi parta, *nil nisi parta*, XIV, 29. — Nisi si, VI, 25.
- Nisus (*rejiciendi cibi*) adjuvare evomentis, XI, 6. — Nisus nullo ad resistendum. *quum non possent nisi ad resistendum*, III, 46.
- Niti pro *eniti*, IV, 51; — pro *freton esse*, III, 62. — Niti ut, I, 11; — impense pro aliqua, I, 34; — cuneis, H. III, 29. — Nixum per tot annos regimen, XIV, 54; *vid. not.* — Visere nitentem, *volentem*, II, 54.
- Nitor ac lætitia temporum, *vid. lætitia.*
- Nobilitas acta sine probro, III, 33; — per matrem ei ex familia Julia, XIV, 22; — Sabina Attus Clausus, IV, 9; — in familia vetus, H. I, 49; — ingenua, I, 29; *vid. not.* — Nobilitatem (ac decus) adstruere alicui, *vid. adstruere*; — (alicujus) juvare pecunia, *ut scil. eam tueri, eaque digne possit vivere*, II, 48. — Nobilitas et modestia opponuntur, H. I, 30. — Nobilitas equestris, A. 4. — Nobilitatem veterimam usui publico postponere, *haberi se patiundo inter ministris principis*, XII, 53; — Nobilitate paterna complexus multas familias, XV, 48 — Nobilitatibus externis mitis, XII, 20.
- Nocens legibus, H. II, 86. — Eo interfecto, nocentior fit, I, 42.
- Nolle libertatem publicam, III, 65.
- Nomen exsilii pro *ipso exsilio*, IV, 44; — triumphale domui, H. II, 77; — servatoris assumpsit sibi, XV, 71. — Nomen inserere famæ, O. 10. — Nominis aliquid in nobis

- est, O. 11. — In nomen alicujus, familiarque transire, XII, 26; — suum adsciscere aliquem, III, 30. — Nomine eo supplicationes decretæ, XV, 23; — vetusto monstratus, *ob antiquam nobilitatem*, H. I, 88. — Nomine principis constituta respublica, I, 9. — Nomine tenus usurpatæ oppugnationes urbium, XV, 6. — Nomina ærarii oblitterata retrahere, XIII, 23; — equitum Roman. prævalida, XII, 60; — legionum supplere, vel *ipsas Legg. vel leg. numeros*, H. II, 57; — senatus populi que Romani, advocare sacramento, H. I, 55. — Nominibus propriis, *nominatim singula*, I, 35. — Nominibus villarum XII incidere insulam, IV, 67.
- Nominatio** cons. additus, VI, 45.
- Non...** aut, *pro neque*, XII, 36. — **Non...** ac, *pro neque*, III, 21. — **Non neque**, I, 4; H. II, 46; H. IV, 70. — **Non...** et, *pro aut*, I, 70. — **Non**, quia... non habeam, H. I, 15; — *pro nihil*, VI, 2; III, 58; — *pro nondum*, XIV, 33. — **Non** animo, nisi mæsto, non cultu, nisi lugubri, XIII, 32. — **Non**, *male repet.* G. 15; *vid. not.* — **Non** modo... etiam, *omisso sed*, III, 19.
- Noscere** pro *agnoscere*, IV, 35, 62; XV, 60; H. I, 90; H. II, 72; — *pro cognoscere*, IV, 33; VI, 10; XII, 24, 60; H. II, 37; H. III, 21; — *pro explorare*, II, 12; XVI, 2, *inil.* — *scire*, I, 48, 62; — *visere*, II, 52.
- Noscitare** ducem, *pro habere, nosse*, H. II, 12.
- Notæ** atroces additæ nominibus Cæsarum, II, 30; — *allevatæ*, H. I, 52; — *tristes*, G. 9.
- Notabilis** turbare, H. I, 45.
- Notescere**, I, 73; — *conaliis bonis*, IV, 7.
- Notio** pro *cognitione, judicio*, III, 59; VI, 12.
- Notitia** nostri inest ei, XV, 31. — **Notitiæ** aliquid in nobis est, *fama*, O. 11.
- Nota** per eos dies mors, *celebrata*, H. III, 38.
- Novercales** stimuli, I, 33.
- Novitas** vultus, H. I, 75. — **Sub** novitate stupri cujusque flagitia ejus perscripsit, XVI, 20.
- Novus** (dux) delictis hostium, *qui ea non vidit committi*, A. 16. — **Novum** obsequium, *novo principi præstandum*, H. III, 59. — **Novæ** cupiditates, *rerum novarum*, H. I, 24; — *coloniarum*, I, 59; *vid. not.* — **Novæ** gentes, *recans subactæ*, A. 38; — *spes*, *vid. spes*. — **Novissima** libido *novantis fortunæ*, *vid. libido*. — **Novam** in familiam intulit imperium, H. II, 48. — **Novissima** exempla meritis, XII, 20; — *metuere*, XII, 68; — (alicujus) *expectare*, VI, 50. — **Novissimis** superest tempus, *nondum mors instat*, V, 6. — **Novissimi** in culpam, I, 28; — *sermone*, A. 45. — **Novissima** securitas, *vid. securitas* — *Lybia, ultimi fines Lybia*, H. V, 2. — **Novissimum** mare, II, 24; A. 10; — *servitium*, XVI, 11.
- Nox** concubis, I, 39; H. III, 69; — *festa*, I, 50; — *ludicra solennibus epulis*, *ibid.* — *minax et in scelus eruptura*, I, 28; — *eadem conjunxit rogum et necem Britannici*, XIII, 17; — *exhausta*, H. IV, 29; — *vigilata convivio*, XIII, 20; — *cadit infra cælum ac sidera*, A. 10; *vid. not.* — *ducit diem*, *vid. ducere*. — *Noctem assumere*, *vid. assumere*; — *vallare, se noctu*, G. 30. — *Noctis furto aggressi hostes*, A. 34; — *successus, rei per occasionem noctis gesta*, IV, 49. —

- Nocte ac lætitia incallescere, H. IV, 14. — Noctæ proxima, I, 20. — Noctæ coepta egressus, II, 13.
- Noxa: sine noxa sidunt naves, II, 6.
- Noxia conscientiae, VI, 4.
- Noxius, *consors, participes*, V, 11. — Noxia tabo humus, *vid. tabum*.
- Nubere post aliquem, *de secundis nuptiis*, IV, 40.
- Nube ipsa (pulveris sc.) operire hostes, H. II, 2. — Nubium globo atro effusa grando, II, 33; — tractu immenso validus auster, *ibid.*
- Nudatus validis auxiliis, XV, 14.
- Num... aut, pro *utrum... an*, A. 17; — *ante an*, pro *utrum*, A. 35.
- Numen: Numine oblatum, XIII, 41. — Numinum simulatio, *de eo, qui se Deum fingit*, H. II, 61. — Inter Numina dicatus, I, 59. — Numina inferna, *manes*, II, 69.
- Numerare pro recensere, *conmemorare*, I, 35; II, 71; — vacationes, *pretium pro iis persolvere*, H. I, 58. — Numerari post aliquos, H. II, 77.
- Numerosior orator, O. 25.
- Numerus magis, quam colonia, XIV, 27. — Numerum segnem onerare armis, H. IV, 15. — Numero aucti, II, 25; — gliscere, *vid. gliscere*. — Numeri pro cohortibus, A. 18, 32; — legionum, II, 80; H. I, 87; H. II, 69; A. 18; *collo tes*, A. 18; *vid. not.* — Numeris iisdem peraequi, ex pluribus audita, *sub nominibus singulorum*, O. 1.
- Nuncupare adoptionem, H. I, 17.
- Nuntiare cum infiniti. jubere moere, XVI, 11; — denuntiare, II, 79; — insontem, *pronuntiare*, XIII, 32.
- Nuntius assequitur eum, II, 75. — Nuntio prehensus, v. deprihendere. — Nuntii longinqui, *ad procul absentem perferendi*, VI, 39; — præcipites, H. II, 6. — Nuntia malorum prodigia, *præsumpta*, XV, 47.
- Nuper, *de longo tempore*, G. 2; I. 31.
- Nuptiale verbum subire, XI, 27; v. *not.* — Nuptiales faces, XV, 3; — tabulae, XI, 30; *vid. not.*
- Nutare pavoribus. H. II, 76. — Nutantem fortunam occupare, H. I, 56.
- Nutrire pacem marcentem, G. 36.
- Nutrix: nutricibus delegare natos, G. 20; *vid. not.*

O.

- Ob pro ad, I, 79; — luxum egens, per flagitia infamis, VI, 7. — Ob rempublicam obire mortem, *pro republica*, II, 83. — Ob rem pecuniariam disceptare, VI, 5. — Ob metum defixus, I, 68.
- Objacet flumen, *tamquam monumentum scil.* H. II, 32.
- Objectare consensu, I, 44; — pro objicere, II, 5; IV, 11; H. II, 33.
- Objectus moliam, XIV, 8. — Objectu montis arcentur venti, IV, 6.
- Objicere alicui Chaldaeos, magos, interrogatumque Apollinis simulacrum, XII, 22. — Objicere praetorias cohortes veteranis, H. II, 18.
- Obitæ mortes, XVI, 16.
- Obitu miti excessit, III, 19.
- Oblectationis apud vulgum levissimæ ludicrum, IV, 14. — Oblectationi oculisque cadere, G. 33.
- Oblidere fauces, V, 9.
- Obliquare crinem, G. 38; *vid. not.*
- Oblique castigare, III, 55.
- Obliterantur conjugia per plures annos, *per absentiam diuturnam velut in modum discidii*, III, 34. — Obliterare vetustos ritus, *in oblivionem et neglectum adducere*, XI,

- 15; — seditionem, I, 51. — Obliterata retrahere ad sævitiam novam, XV, 73. — Obliteratum claudibus inajoribus damnum, H. II, 66; — oblivione pari dimittere præterita et instantia, H. II, 36; H. IV, 9; — ad oblivionem procedere sacramenti, XV, 65.
- Obniti trahentibus**, I, 21; — muneribusalicujus, *ea recusare* XIV, 53.
- Obnoxius cum ablat.** XVI, 6; — æmulationi, odio, privatis affectibus, *de eo qui potest iis capi, et abripi*, III, 58. — Obnoxius infidus consiliis *obediens* H. III, 55 — Obnoxia urbs, *simpl. omis. incendiis igni*, XV, 38; — amoris conjugis, XVI, 6. — Obnoxius, *de assentatore*, H. I, 1; — *de ducibus*, H. II, 56.
- Obruere famam et curam successoris**, A. 17; *vid. not.* — *hostes, eorum opera*, H. II, 21. — Obruitur animus miseratione et cura, *quo minus scil. fortia consilia admittat*, H. III, 67. — Obruta dimovere, *ruinas*, IV, 63.
- Obscurus adversus alios (sibi incautus)**, IV, 1; — tegendis sceleribus, VI, 24. — Obscura natura, *tecta*, A. 42; — nex longinquitate exsiliis, I, 53. — Obscurum noctis attinuit victorem, H. II, 14; — cæptæ lucis, H. IV, 50. — Obscuro dici, XI, 39. — Obscura, nunquam, etiamsi obumbrentur, H. II, 32. — Obscura credere, *quorum incertus eventus*, H. I, 22. — Obscure artes, H. I, 3. — Vultus obscurus, *simulatus*, I, 33.
- Obsequium deforme**, IV, 20; — novum, *vid. novus*; — obvium, H. I, 19; — erga aliquem exuere, III, 12; XIII, 13. — Ad obsequium animo evaluisse, VI, 44; — imperatori reddere, I, 43. — Obsequii amor, I, 28; — mos, I, 19. — Obsequio celebrare aliquem, XVI, 33. — Obsequii gloria relicta nobis, VI, 8. — Ad (*vel in*) obsequium regentis paratus, O. 41. — Obsequia, I, 40; — mala, *in rebus malis*, II, 55. — Obsequia meliorum nox abstulerat, H. I, 80. — Obsequiis protegere claritudinem suam, III, 65.
- Observare**: ad observandam (*seu colendam*) fidem invitatus, H. I, 87.
- Obsidere hibernis**, H. IV, 23; — bellis Urbem. III, 34. — Obsidere Apenninum, *transitum per Apenninum*, H. III, 55.
- Obsidioni concedere, v. concedere.**
- Obsidium exsolvere**, III, 39. — Obsidium liberare, H. IV, 37; *vid. not.* — solvere, *de opem ferente*, IV, 34; — urgere, H. IV, 28; — subire, *vid. subire*. — Obsidio datus, *de obside*, XI, 10. — Obsidio circumdare Urbem, XIII, 91. — Obsidia aspernari, *nolle obsidendis locis bellum gerere*, III, 21; — urbium capessere, *vid. capessere*.
- Obsignare tabulas testamenti illustribus viris**, XIV, 40.
- Obsistere falsis, vanum rumorem inhibere**, II, 82; — ruentibus, H. I, 82. — Obstitit inquiri, XI, 34.
- Obsolescit laus**, IV, 26.
- Obstinans, scil. se; vid. not.** H. II, 84. — Obstinatus claususque, III, 15. — Obstinata severitas, *in bonam partem*, XV, 21; — fides, H. V, 5.
- Obstinatio fidei (erat illi)**, H. III, 39.
- Obstrepre sibi met verborum tumultu**, H. I, 85.
- Obstringere aliquid, affirmare**, I, 14; IV, 31; — clementiam suam crebris orationibus, *confirmare, testari*, XIII, 2. — Obstringitur gentili quisque religione, *more ju-*

- rundi, genti suae solenni*, XII, 34. — Obstringere se matrimonio alii, XV, 53. — Obstricti in omni flagitio, XI, 2. — Obstringere pace, *ad pacem redigere*, II, 26.
- Obstruere Alpes, *praesidiis occupare*. H. III, 1. — Obstruere mentes consilii, H. III, 21.
- Obstupescere hostes, A. 18.
- Obtegere cetera flagitia magnitudine unius sceleris, XIII, 33. — Obtegere sui, *sectus*, III, 65; IV, 1.
- Obtemperare accusatori, *scil. quam virtutis in jus venias*, etc. XI, 24.
- Obtendere diem nube atra, H. II, 56. — Obtendere curia luxum, H. III, 56.
- Obtutus esse. H. I, 49: — fugientibus obstruere noctis, H. II, 14. — Obtutus habere. XII, 7.
- Obtulerunt pro *insistere*. *cadere*, XI, 11: A. 18.
- Obtulerunt pro *effugare*. XII, 5: H. III, 10.
- Obtinere arbitrium republicae, VI, 51: — curam aliquam, *muneri praesesse*. H. I, 46; — *leges, iis praesesse*. XI, 44; — iniquitates, *perficere ac tueri*, H. II, 84; *vid. not.* — Obtinere Britannos, *Britannia praesesse*, XIV, 29. — Obtineri oppidum, *relicto praesidio insideri*, XII, 16. — De obtinenda Armenia bellum, XIII, 34. — Quae obtineri negabant, *retineri*, XV, 8.
- Obtractare aliquem, I, 17.
- Obturbare, *obstrepere*, III, 34; VI, 24; — pro *sternere*, I, 66. — Obturbari vocibus militum, H. III, 10.
- Obtusior jurisdictio militaris, A. 9; *vid. not.*
- Obvenire: nobis pleraque digna cognitu obvenere, VI, 7.
- Obversus ad sanguinem et caedes, H. III, 83. — Obversi ad aliquem, IV, 54. — Obversi in aliquem, XVI, 35; H. IV, 16. — Obversa militum studia, *scil. ad eum*, H. III, 11.
- Obversari in urbe inter castus et sermones hominum, III, 37.
- Obviam ire periclitantibus clementia, O. 4r.
- Obvius morti, *ab subeundam mortem promptus*, XVI, 25. — Obvia comitas, II, 2. — Obvia similitudo rerum, IV, 33. — Obvium obsequium, I, 19.
- Obumbrare: etiamsi obumbrantur, nunquam obscura, H. II, 32.
- Occidere cornua jussit, II, 81; v. s.
- Occasio: occasione terga patefacere, A. 14. — Ad occasionem odii privati (explendi) abuti malis publicis, XV, 73; — verti, v. vertere. — In occasione retinere, A. 24. — In occasione gratiae trahere mala publica, V. 3. — Occasione ire, *per iram. seu offensionem orta*, H. I, 65. — Occasionum segnis, XVI, 14; — *velocitas*, H. I, 83. — Ad occasiones infida gens, XIV, 20.
- Occidio: occidioni exempti sunt, *sine missione pugnantes*, XII, 56; occisione occumbere, XII, 38.
- Occiderunt magistratum, III, 2.
- Occulere pro *tacere*, *simpliciter*, III, 16.
- Occultare semet, H. III, 85, 86. — Occultas meta temporum Neronianorum, *qui se occultaverat*, H. II, 72.
- Occultus consilii, VI, 36; — odii, IV, 7. — Occultas hoc fert, pro *occulto*, IV, 40. — Sic occulti, IV, 12. — Per occultum subvertere, *occulto, fraude*, IV, 71. — Occulto habitu, *vestitu falso assumpto, quo fallerent, ut milites esse*, H. I, 85. — Occaltior in luxus, IV, 67.
- Occumbere occisione, XII, 38.

Occupare copias, I, 10; — domum affinitate, VI, 8; — nutantem fortunam, H. I, 56; — pericula, *prævenire periculum molientes*, H. I, 40. — Occupantibus faciles, H. II, 17. — Occupatu proxima loca, H. IV, 15. — Apud eos plurimum hiems occupat, G. 22.

Occurrere cum precibus et magistratibus, H. I, 62; — jugulo, *admove collum dextrae servi pugionem admoventis*, XVI, 15; — orationi, *respondere*, XIV, 55; — prælio, *adjungere se ad pugnam*, H. IV, 16. — Occurrit continuæ violentiæ (ignis) campus ac velut vacuum cælum, XV, 40. — Quæ occurrunt non ambigua, *quæ oculis proposita cuivis facilitia sunt reputatu*, H. II, 20.

Occursus : occurso lembunculorum vecta in lacum, XIV, 5; — prohibitus, *ne principi obviam iret salutatum*, XVI, 24.

Oceanus victus, A. 25. — Oceani aperta, II, 23. — Oceano invexit milites, *ibid.* — Oceano abusque petiverat, XV, 37. — Oceanum mare, H. IV, 12.

Oculus : oculorum tabes, H. IV, 81. — Oculis adhuc insita cædes, XV, 29. — Oculis (vulgi) contrectandum (corpus) permittere, III, 12. — Oculos defigere, *vid. defigere*; — hostium non tolerare, *adspexitum*, H. III, 24; — meos subtrahi (in hac relatione) melius fuit, *rem non in meo conspectu agi*, III, 53; *add. A. 45.* — Oculis ægris introspicere felicitatem aliorum, H. II, 20; — competere, *vid. competere.*

Odisse, *silentio transmittere*, XVI, 16; *vid. not.*

Odium cæcus, *fastidium vulgi, et cum eo congregandi*, I, 76; — redditum, *vid. reddere*; — con-

nexum, *vid. connexus*; — validum ad exitia, VI, 29; — periade est pravis et honestis (rebus), II, 2. — Odii atrox, XIII, 22; — occultus, IV, 7. — Ad odii privati occasionem abuti malis publicis, XV, 73. — Odium agitare adversus aliquem, *vid. agitare*; — velare blanditiis, XIV, 56. — Odium cædes Galbæ addiderat Othoni, H. II, 31. — In odium summum efferre aliquem, H. IV, 42. — In odium Vinii, H. I, 12. — Odio condito eandem utilitatem fovere, H. II, 30. — Odia duratura ad cædem matris, XIV, 1; — strata, H. II, 58; — vivida, XV, 49. — Odiorum vetera nomina (*homines olim exosos*) æquare (*odio hominum in se*), H. II, 95. — Odia in longum jacere, *vid. jacere*; — promere, *recondere*, I, 69. — Odiis et contumacia accendere aliquem in alterum, I, 53; — mutuis Agrippinæ invisus, XIV, 3; — uti adversus aliquem novercalibus, XII, 2; — propriis infensus, XII, 18.

Odoratus philosophiam, O. 19.

Offensas omisisset, an distulisset, in incerto fuit, H. I, 46.

Offensio : offensione gravi et disaimulata aliquid abdere, III, 64. — Offensiones inanes et irritæ, *opp. iis quæ reipublicæ causa suscipiuntur*, III, 54; — integræ, *vid. integer.* — Offensiones filii non dissimulavit, *professus est, se ab eo offensum esse*, II, 42; — accendere, II, 57; — populi movere, I, 76.

Offerre epulum plebi, ob lætitiæ imperii recentis, *de recens creato imperatore*, H. I, 76; — exitium alicui, IV, 2; — familiam, *torquendam scil. de reo dicitur*, III, 13; — filio figendos captivos, *pro-*

uonere, H. IV, 61; — gladiatores suo nomine, I, 76; — preces, XIV, 22; XV, 25; — rebus novis ærarium et pecuniam, V, 6, 8; — se suscepturum, XI, 33; — pro præstare, XII, 62. — Oblatum nomine, XIII, 41. — Oblata in singulos annos quingena scætertia, *data, constituta*, XIII, 34.

Officere gloriæ alicujus (*obtrectando*), H. III, 53. — Officere visui, I, 28.

Officinas exercere armorum, H. II, 82.

Officium augere, *plus ceteris præstare*, A. 14. — Per officii simulationem milites adjuncti, H. I, 74. — Per speciem officii manum complexus, VI, 50. — Officii terminos exuere, *v. exuere*. — Officio damnandi cedere, III, 22; *vid. not.* — legationum advenisse, XVI, 5. — Officio in principem, XII, 56; *h. e. ut cap. 2*, officium in principem rati. — Officia cærimoniarum magistratus exæquebantur, XI, 11. — Ad officia legum imbuere socios, XII, 32; — prudentium corumpere: intempèstive adjuvando, II, 23; — venerantium ouncta ad Augustum verterat, II, 1. — Per officium obvisus, I, 24.

Offundere aræ sanguinem, H. II, 3. — Offundebantur multa simul, metus ex imperatore, etc. XI, 20. — Quanto inopina, tanto majora offunduntur, I, 68; *oculis, animis*. — Eo pavore offusum Claudium, *pro eum pavorem off. Claudio*, XI, 31.

Olim, pro *aliquando*, XV, 74; — *jam pridem*, III, 54; XII, 66.

Omen: omnis fidem implere, *de eventu*, H. II, 78. — Omine auctus, *vid. augere*. — Omnia læta continuare alicui, *vid. continuare*. —

Ad omnia rei vertere quid, XV, 74; H. I, 86.

Omittere maritum, *relinquere*. XIII, 44; — delationem, VI, 30; — mentionem alicujus, III, 18; — nihil e libidinibus, VI, 46; — provinciam, *muta: e consilium eo proficiscendi*, XV, 36; — vectigalia, XIII, 50; *vid. not.* — Urbem pro exire ea, *cum adjunctione tamen neglectus*, III, 47. — Omittere caput rerum, *Urbem*, I, 47. — Omittere reum, H. IV, 6. — Omitti dicuntur, *a quibus custodes abscedunt*, XV, 69. — Non omissum, quin sciscerentur multa, II, 27. — Nec nisi provectora nocte omissi sunt, *dimissi*, XV, 69.

Omnis ripa, *tota*, H. IV, 26.

Onerare multitudinem, pro *augere accessu suo*, H. II, 87; — armis numerum segnem, H. IV, 15; — curas paventium, H. II, 52; — curas principis, I, 19; *idem quod accendere quod vid.* — Onerare aliquem pretio et promisso, H. I, 25. — Onerabat licentiam ejus modestum exemplum, H. IV, 64. — Hæc onerabat Sejanus, *augebat verbis, ut graviora viderentur*, I, 69.

Onus arduum, I, 11. — Onere novo tentatur amicitia et obsequium, IV, 46. — Onera deprecari, *scil. ut leventur vel tollantur, quum jam sustineantur*, I, 76. — Oneribus novis turbantur provinciæ, IV, 6. Onustus præda fama que, I, 21; XII, 28; — tergum vulneribus, XI, 15. — Onusta frumenti vis camelorum, XV, 12.

Operæ theatrales, I, 16; — arenæ, XIV, 14.

Operari, *absolute*, pro *sacrificare*, II, 4; — studiis, III, 43; — materiis cædendis, H. V, 20.

Operire domestica mala tristitia,

— privata vulnera malis
æ, H. I, 53; — pulsu so-
equites, H. III, 2. —
ffensarum, H. III, 65. —
fores jussit, III, 15. —
infamia, III, 68; — palu-
, H. II, 59. — Operire
pugnæ, *sepelire*, XV, 28.
sque, H. IV, 19; — impie-
æ, H. II, 69. — Opum,
lous ista immensum vi-
rimus accumulator, III,
alidus, H. II, 19. — Opi-
liarum subnixus, I, 47; —
e, IV, 34; — invidiosus
V, 47. — Opibus, domo,
speciosus, III, 55; *sic et*,
auxit opibus, *copiis ad*
regiam.
casibus opus, *plenum*, H.
d. not.
loqui de aliquo, O. 2.
opinionem addere, *facere*
ut homines opinentur, A.
pinio est, tamquam porten-
V, 22.
ægritudinem, *ejus even-*
69; — senectutem prin-
XI, 26; — alienam stulti-
loco sapientiæ est, H. II,
Opperiri intentum aliis cu-
ei commodum sit te audire,
4.
e de morte quasita, H. II,
ia lascivia, XIV, 17.
ium ei genus, VI, 15.
ere, *capere*, H. III, 43; —
ere, XII, 44; XV, 24; —
extinguere, XI, 1.
ationes urbium usurpatæ
tenuis, XV, 6.
peculatorum, H. I, 24.
ia longa, *vid. longus*; — *de*
dine incolarum et latitudine
i, II, 60.

Opus amphitheatri, situm extra
muros, conflagravit, H. II, 21.
— (Historiarum) opinum casibus,
atrox præliis, sævum ipsa pace,
H. I, 2. — Operi invidere, *nolle*
tam præclarum opus ab altero fieri,
XIII, 53. — Opere mortali con-
tactus equus, G. 10. — Opera se-
mifacta fuga perumpere, *vid. per-*
rumpere.

Orare aliquid, *expetere*, VI, 24;
XI, 10; XIV, 25; XV, 45; — ali-
quem, *cum infinitivo act.* VI, 2;
XIII, 13; — pro *deprecari*, *ve-*
niam petere, XIII, 25; — tempus
sermoni, XIV, 53; — *causam*,
agere, VI, 29; XI, 5; XIII, 42;
XIV, 19. — Oravit ut exstrueret,
ut sibi liceret exstruere, IV, 37. —
Orandi nescius, *dicendi*, III, 67;
— *validus*, IV, 21.

Oratio principis audita per quæsto-
rem, XVI, 27. — Orationes prin-
cipum incisæ in æs, et kal. jan.
recitatae, XIII, 4. — Oratione fida
laudare quem, I, 52; — tali scrip-
sit confessionem, XIV, 11. —
Oratio angusta et lubrica, II, 86;
vid. angusta.

Oratore eo, subventum colonis igni
haustæ, XII, 58. — Oratorum
certamen, XVI, 2; — *sævitia in*
accusando, II, 34. — Oratoria
eloquentia (*quia scil. et poetica*),
O. 8.

Orbari auxilio, H. II, 28. — Orba-
tus accolis fluvius, I, 79.
Orbis raptores, A. 30. — Orbis
inest rebus, III, 55. — Orbis con-
tinuus initio latiore in tenuem am-
bitum exsurgens, H. II, 3. —
Orbem conjungere, G. 6; *vid. not.*
— Orbes sinuare, VI, 37.

Orbitas captata, XIII, 52; — insi-
diis obnoxia, XIV, 40; — pecu-
niosa, XIII, 52; — *prævalida*,

- vid. prævalidus*. — Orbitati alicujus dedere quem, *vid. dedere*.
Orbus, *absol. pro sine liberis (scil. nunquam susceptis, aut amissis)*, XI, 26. — Orbas sine posteris domos relinquere, XIV, 27.
Ordiri magnifica de re aliqua, *in dicendo*, XV, 25; — *scelera alicujus*, XV, 51.
Ordo agminis in aciem assistit, II, 16; — *insidiarum*, XIV, 24; — *insidiis compositus (scil. talis) ut*, etc. XV, 53; — *pro senatu*, XIII, 48; *vid. not.* H. II, 52; — *navium, pro naves ordine positæ*, H. II, 34; — *non idem inter nos rerum adversarum secundarumque, non æque pares in utrisque alter alteri erimus*, H. II, 77. — *Ordo sceleris patefactus*, IV, 11. — *Ordinis primi centurio*, I, 29. — *Ordinis sui cujusque milites deducti, pro in suo quisque ordine*, XIV, 27. — *Ordinem (senatorium) exuere*, II, 32; H. II, 86. — *Ordine remotum reddit senatui*, XIII, 11; *v. not.* — *Ordines abrumpuntur*, H. III, 25. — *Ordines alti, in acie*, H. II, 27; *vid. not.* — *densi*, H. III, 63. — *Ordines retinet centurio, qui suum locum servat*, I, 44. — *Ordines redditi*, H. I, 52. — *Assignare ordines et adimere*, *ibid.* — *Ordinibus et subsidiis instructi*, II, 80. — *Ordinibus altis alicquem atollere*, H. IV, 59; *vid. not.* — *Ordo Mutinensis, decuriones*, H. II, 52.
Origo mali Judæa, XV, 44. — *Origo gentis, auctor*, IV, 9. — *Origo ei utrinque gentis Claudie*, VI, 51. — *Origo illi e municipio*, H. II, 50; *vid. not.* — *Originis modicus*, VI, 39. — *Origine nostri veneranda loca*, II, 54. — *Origine Sabina*, XI, 24.
Oritur facultas, XV, 51. — *Oriebatur in nos plus vulnerum, et præque cædes*, XII, 35. — *Ortus matre libertina*, XV, 72. — *Ordo discidio*, XII, 40.
Ornare alicquem provincia, IV, 2; — *muneribus*, G. 13; — (*præceptis*) *robur (ætatis)*, XIV, 56.
Ornatus militaris, *arma*, H. V, 22; — *tragicus*, XV, 65. — *Ornatus effulgere*, XIII, 13; — *fecta domus*, III, 9.
Ortus primus, nativitas, VI, 22.
Os: *in ore alicujus, in conspectu*, H. III, 77. — *In ore agere vulgi*, H. III, 36; *vid. not.* — *erat hostis, adversus*, III, 74. — *In ore fama que erat Vespasianus*, H. II, 74. — *Ore impudico alicujus cadere*, XI, 3; — *intento dicere*, O. 11; — *in mæstitiam flexo*, III, 16. — *Ore Mosæ Rhenus effunditur in Oceanum*, II, 6. — *Ore placidus*, H. II, 48. — *Ore tenus exercitus doctrina*, XV, 45. — *Ora, facies*, III, 53; A. 36; — *seditionis multa, multi seditiose loquebantur*, I, 31.
Osculum post breve digressus, XIII, 18. — *Oscula jacere*, H. I, 36.
Ostendere honorem in principem, IV, 64; — *licentiam*; I, 16; — *laudem strenuis, solatium ignavis, exemplum omnibus*, XIII, 35.
Ostentare alicui bona sua, *nempe quæ ipse habeat in se, commonefacere eorum*, II, 27; — *rebus novis alicquem*, XVI, 7; *vid. not.* — *se invicem*, H. II, 63; — *militibus se, jactare, venditare*, III, 9. — *Ostentantes Vologesen a se pro pignore amicitie atineri*, etc., XIV, 25; — *luxus, adulteria*, H. I, 22; — *promptas res alicui*, XII, 12; — *pro ostendere*, VI, 37; — *carmina, edere*, XV, 49.

Ostentator arte quadam omnium que diceret faceretque, H. II, 80; — periculorum et præmiorum, I, 31.
 Ostenta inter anxia fœdissima, XV, 34.
 Ostentui magis quam mansura dedit jura, H. I, 78; — iturus gentibus, XV, 29. — Corpora abjecta ostentui, *in malam partem*, I, 29. — Ut ostentui esset, *insignius in oculos incurreret*, XV, 64.
 Otiosus (et disjunctus) in dicendo, O. 18; *vid. not.* — Quibus otiosus est contendere, XIII, 3.
 Otium iners oblectare conversatione scurrarum, XII, 49; — velut peregrinum in Urbe, XIV, 50; — segne terere, XIV, 39; H. II, 34; — usurpare, XIV, 55. — Otium est iis conferre vetera et recentia, XIII, 3. — Otium castrorum, I, 35. — Per otium habitus, I, 31.
 Ovans retulit se de Britannis, XIII, 32.

P.

Pabulum attritum, XV, 16.
 Pacare: pacaverat eloquentiam quoque tranquillitas temporum, *ab accusando advocat*, O. 38.
 Pactus dies, XIII, 38. — Pacta, XV, 28.
 Pactum: pacto matrimonii vincere alicquem, VI, 45; — salutis accipere captivum, *pacta salute*, XII, 20. — Pacta exuere, III, 43; — perfidia firmare, H. III, 9; — transitionis rata apud Vespasianum, H. II, 99.
 Pædorem exuere, VI, 44.
 Pagani, *non milites*, H. I, 53; H. III, 24, 43, 77.
 Pagi trahuntur, *vid. trahere*. — Pagens centum habitantes Semones, G. 39.

Palam induerat societatem ejus, *specie*, XII, 13; — ferre sententiam, *non dissimulari*, I, 74; — laudares, *secreta male audiebat, quæ palam faciebat*, H. I, 10; *vid. not.*
 Palari: plures extra palarentur, IV, 48; H. III, 80; H. IV, 17, 18.
 Pallens fama, *cujus anxia cura terret homines*, O. 13.
 Pallores hominum denotare, A. 45.
 Pangere carmina, XIII, 3; XIV, 16. — Pepigere... ulcisci, XI, 9.
 Par pro *idem*, IV, 57; H. IV, 54; — pro *æquum*, I, 25; VI, 3; XIV, 49.
 Parare concionem, H. II, 79; — dolum alicui, VI, 3; — ferrum inter se, I, 23; VI, 3; — signa, H. I, 31; — studia exercituum, II, 44. — Parat maturare nuptias, XIV, 59; — victoriam, G. 30; — ultorem filium, VI, 33. — Parari foro et eloquentiam, O. 34. — Paratur mors Silani, pro *Silano*, XIII, 1. — Parabatur sententia, qua lege repêfundarum (illi) tenerentur, XI, 6. — Paratus in res novas, H. IV, 32. — Parati animi, *compositi, prompti ad alicquem accipiendum*, H. II, 9. — Parata peccantibus provincia, A. 6; *v. not.* — Præda parata, XV, 2; *v. not.* — Paratus servitio, H. IV, 2.
 Paratus pro *apparatu*, III, 52, 55; VI, 37; XI, 12, 30; XIII, 17; XV, 9; H. II, 58, 95; A. 25. — Paratu facinoris, *quom pararet*, H. I, 23.
 Parcere voci et adspectui, *in conspectum et colloquium alicujus non venire*, XV, 61.
 Parcimonia, pro *minor sumptus*, XIV, 21.
 Parcus sanguinis civium, H. III, 75.
 Parere socii jussi, prout bello con-

- duceret, *in omnibus, quæ usus belli postularet*, XIII, 8 — Parebant æqualis duci, H. II, 27. — Parendi amor, H. II, 19.
- Pariter probatus xx annis, *eodem tenore*, VI, 11.
- Pars consilii pacisque erat exercitum Vitellii spargi, H. III, 46. — Ea pars morum placebat, H. I, 14. — Et ipse Romanarum cladium pars erit, *in Romanis civibus interfectus post reperietur*, XV, 72; — familiæ dicitur aliquis, VI, 8. — Modica pars famæ ejus triumphalis honos, XII, 28; — mæroris, *alia caussa*, VI, 27. — In partem accitus adversus omnes valescit, VI, 42. — In partem curarum additus, H. IV, 26. — In partem vocatus, I, 11; — agminis recipere comitantes, *tamquam partem*, XIV, 33. — Partem capessere famæ victoriæque, H. III, 64. — Partes pro alterutra parte et nominatæ opposita, II, 43, 76; H. II, 68, 87, 93; H. III, 60. — Secessionem jam id et partes et bellum esse, XVI, 22. — Partes surgunt quum maxime, H. III, 4. — Partium specimen, *vid.* specimen. — Partes vocare se alicujus, IV, 17. — Partibus prætenditur consulare nomen honesta specie, H. III, 4. — Partes judicis assimilare, IV, 59.
- Particeps pro consilio, *sodali*, VI, 10; — secretorum, I, 6; — ad secretum omne alicui, XV, 50.
- Partivere inter se regnum, XII, 30.
- Partiri in Coss. curam, H. III, 58.
- Partus: partu gravida, *vid.* gravidus.
- Parum effugerat, pro *vix*, H. III, 39; — per se, magni momenti locum obtinuit, H. III, 8.
- Pascere quotidie servitutem suam et emere, A. 31, *vid. not.*
- Passim disperguntur, VI, 50. — Passim edere conscios, XV, 57.
- Pastus: pererrare pastus, IV, 25.
- Patefacere majora, XII, 9; *vid. not.* — prædandi materiam, XI, 5; — terga occasione, *h. e., ut tibi a tergo noceri possit*, A. 14. — Patefecit solatium populo exturbato et profugo campum Martis, ac monumenta Agrippæ, etc. XV, 39. — Patefieri occasio etiam adversus hæ potest, H. I, 84.
- Paternus: paterni spiritus, a *patre accepti*, II, 43 — Paternæ illi angustię, I, 75; III, 52.
- Patescit in civitates Germania, G. 30. — Patescit Romanum imperium usque ad Rubrum mare, pro *patet*, II, 61.
- Pati tributa, VI, 41; G. 43. — Patitur tenuem aciem planities, I, 64. — Patiens arborum frugiferarum terra, G. 5; — frugum solum, A. 12.
- Patientia: in patientia (*libidinum scil.*) firmitudinem simulans, *de eo, qui exerceat libidines*, VI, 46. — Patientiam libertatis alienæ ostentare, VI, 38.
- Patrare bellum, *finire*, II, 26; H. III, 64; — necem, II, 39, 88; XIV, 44; — remedium, *scil. quod opera manuum orisque peragendum*; H. IV, 81. — Patrata victoria, XIII, 41. — Patrata formidine regis et minis Corbulonis, XV, 6. — Quibus patratis, *peractis decretis*, XII, 26.
- Patriam exuere, H. V, 5.
- Patrius: patria benivolentia (in liberos fratris), *paternæ similis*, IV, 4. — Patrii amnes, I, 79; *vid. not.* — Epulæ patriæ, *vid.* epulæ.
- Pavere: pavent venæ (balsami) ferro admoto, H. V, 6. — Paventium curas onerare, H. II, 52.

Pavidus offensionum, IV, 38; — ad suspiciones, H. II, 68; — nandi, H. V, 14.
Paullatim meditatus longam absentiam, III, 31.
Pavor internus, falsus, *vid. suis locis*; — hinc in omnes, VI, 50; — præcipuus et cum præsentis exitio, etiam futuri pavor subita exundatione Tiberis, H. I, 86. — In pavore præcipuo metuere aliquid, XII, 64. — Pavoribus, *cogitationibus periculorum*, nutare, H. II, 76. — Pavores induere, H. IV, 3.
Paupertas innoxia, *vid. innoxius*.
Pax ignava, H. I, 62; — cruenta, I, 10; — incruenta, II, 46; — languida et soluta inter temulentos, I, 50; — marcens, G. 36. — Pacis bellicue arbitria tractare, XII, 60; — sœdere accipere aliquem, *qui scil. offert societatem*, XII, 37. — Pacis irritamenta, A. 20; — emolumenta, *quæ tantum in pace haberi possunt*, XI, 7. — Pacis modo effusi, H. IV, 15. — Paci formidolosus vir insignis, XI, 19. — In pacis summam nihil proficitur, XIII, 38. — Pacem exuere, IV, 72. — Pacem nostram metuebant, *imperium Romanum in pace*, XII, 33; *vid. not.* — Pacem morari luxu, *vid. morari*; — nutrire marcentem, G. 36. — Pace componere animos rebelles, XIV, 39. — Pace incuriosus, *quia pax erat*, IV, 45. — In pace obtinebat duas legiones, *ad nullum iis bellum utebatur*, H. II, 1.
Peccare pecunia, *vid. pecunia*. — Peccantibus parata provinciæ, *peccare amantibus*, A. 6; *vid. not.*
Pectus fervidum et compos meutis, XV, 70.
Peculatus pecuniæ publicæ, XIII, 43.

Pecunia pro *divitiis*, XIII, 30; — pro *omni re familiari*, II, 33; — *militaris*, V, 8. — Pecuniæ publicæ avarus, *parcus*, H. I, 49; — opulentus, H. II, 8. — Pecunia peccatum, *largitione*, I, 40. — Adversum pecuniam firmus, IV, 35; *vid. firmus*. — Erga pecuniam alienam diligentia, IV, 20. — Pecuniis mercari quid, H. III, 55.
Pecuniosa orbitas, XII, 52; — *senecta*, III, 55.
Pedester dux ante signa, H. II, 11. — *Pedestris acies opp. navali*, H. V, 15.
Pellere umbonibus, deturbare telis, *permutatio*, IV, 51; — pro *relegare*, XIII, 43; — pro *impellere*, *percutere*, XI, 38.
Pellicere cum *ablat. rei*, pro *ad aliquid*, *stupro*, IV, 3; *vid. not.* — pro *tentare*, *solicitare*, III, 42. — Pelliciebat arma *seditio*, XIII, 48; — *simpliciter*, *scil. ad obsequii*, *acilitatem*, I, 2; — *vacui*, VI, 41; *vid. not.*
Pellis: sub pellibus habitus miles, XIII, 35; XIV, 38.
Penates pro *re familiari*, III, 34. — Intra Penates abolere, *quæ censuerint patres*, *jusserit populus*, XII, 41. — Penates modici, *familia*, II, 84. — Penatibus avi reddi, I, 5, 17.
Penes eum auctoritas, VI, 44. — Penes eos initia pugnarum, *ab his incipiuntur*, G. 31. — Penes eos potentia et, si res verterit, formido, XI, 28. — Penes eodem facti et *sævitia* et *invidia*, I, 44. — Penes unum fore præmia, XV, 54. — Penes me erit exemplum, *a me edetur (in opposit.)*, H. II, 46. — Penes incuriam causa potissima rei, IV, 16. — Penes rempublicam esse (*de exercitu*), *ab ea stare*, H. I,

57. — *Sape postponitur, ut quos penes potentia*, XI, 28; *sic et* XV, 1; H. V, 8.
- Penetrabilis altitudo inquirentium spatii, H. 61.
- Penetrales Dii Germaniae, II, 10; *vid. not.*
- Penetralia: in penetralibus aeti, *locis remotissimis populi*, A. 29.
- Penetrare amnem vado, II, 68; — anisum altius, *de re invisita et suspecta*, I, 69; — iter, XV, 27; — altius, *plus justo sibi arrogare*, III, 28; *vid. not.* — *de sententia senatoris*, II, 36; *vid. not.* — pro *solicitudine officere*, III, 4. — Penetravit ad contameliam senatus vox ejus, *etiam senatum contamelia affecerat*, XV, 20. — Penetrantia lacrimis et arte adulteræ, XIV, 1. — Ad penetrandum aptus numerus militum, *ad perrampendum, non in praelio, sed in itinere*, H. III, 41. — Penetrare in vitam famamque alicujus, *scrutari*, H. IV, 7.
- Penitus ad Medos porrigitur Armenia, II, 55; — haurire philosophiam, O. 30.
- Pensare exitu famam eloquentiæ, O. 40; *vid. not.* — Pensantur vulnera et sanguis aviditate prædæ, *non curantur; quasi pensata*, H. III, 26.
- Per pro *ablat. solo*, I, 65; II, 3, 33, 73; III, 4, 55; V, 10; VI, 40; XI, 37; XIII, 9; XV, 1; XVI, 19, 25; — pro *ab*, I, 44; XVI, 27; — pro *ad*, I, 75; XII, 27; — pro *cum*, XIV, 5; — pro *ex*, II, 17, 68; III, 49; VI, 46; — pro *in, cum ablat.* I, 31, 47, 50; II, 13; III, 54; IV, 62; VI, 22; XI, 17; XII, 52; XIV, 56, 60; XV, 38; H. II, 24, 89; — pro *propter*, I, 24, 65; II, 23; III, 14; VI, 7; XIV, 51, 33, 44; XV, 33; XVI, 4; — pro *quoad*, I, 68; II, 23; III, 30, 38; XII, 13; XIII, 2, 19; — pro *trans, super*, I, 66; — *occasionem et à φερίμιν eleganter exprimit*, XIII, 43; H. I, 24. — Per conditionem, *sub c. H. III. 65; ut*, I, 17, per nomen. — Per filium duxit legiones, *ei ducendus tradidit*, II, 57. — Per flumen adigere naves, II, 6. — Per questorem audita oratio principis, XVI, 27. — Per Chaldaeos scrutari, *Ch. s. eos jubere scr.* XII, 52. — Per licentiam militum vincetus, H. II, 11.
- Peragere: peractus reus, IV, 21; *vid. not.*
- Percellere indicio aliquem (*seu iudicio*) accusator dicitur, IV, 31. — Perculit eos atroci mendacio, *exterruit*, H. II, 54; *vid. not.* — Perculerat damno finium civitates, H. I, 53. — Perculso Seneca, *fracta ejus potentia*, XIV, 57.
- Percensere: percensuit cursam numerum militum, IV, 4.
- Percolere non omisit eum, IV, 68. — Percoluit eos præfecturis, procurationibus, H. II, 82. — Percollere eloquentia aliquid, A. 10.
- Percunctari consessum cavæ, *quærare de singulis ibi sedentium, quoniam sint*, XIII, 54.
- Percunctationes sævæ, XV, 58.
- Percussis officiis ejus, XI, 3.
- Percussor: percussorem vocat, *aliquem, qui se interficiat*, II, 31. — Percussore immisso exstinctus, III, 16.
- Perditum sanguinis tantum, *fusum*, XVI, 16.
- Perducere, pro *ad partes illicere*, H. I, 25.
- Peregrinum velut in urbe otium, XIV, 53.
- Perferre visu magnitudinem mali

— ~~toleravit~~, III, 3. — Pertulit
 — ~~violentiam ad vicina Urbi~~,
 — ~~13.~~
 — ~~obscure decretum senatus, exsequi~~,
 — ~~XIV, 49; — victoriam, G. 3, 60;~~
 — ~~(utrumque pro efficere).~~
 — ~~ardidie locum quærere, H. III, 4;~~
 — ~~pacta firmare, H. III, 9. — In~~
 — ~~perfidia strenuus, vid. strenuus.~~
 — ~~perfidiosus ex animo, XVI, 23.~~
 — ~~effringere ætarium pro effringere,~~
 — ~~extorquere precibus, etc. pecuniam~~
 — ~~rarrario, II, 38; — aggerem, XII,~~
 — ~~37; — stationes, I, 64; — cohortes~~
 — ~~et classes imperii Romani, per-~~
 — ~~rumpere, penetrare, XIV, 11; —~~
 — ~~hostes, eorum opera, H. II, 21; —~~
 — ~~in acie de equitibus, XIV, 37.~~
 — ~~perfringere pro supplicibus, H. III, 48.~~
 — ~~Perfugas illicere, vid. illicere.~~
 — ~~perfrugium Dianæ, asylum, III, 62.~~
 — ~~pergere pro ire, contendere, abire~~
 — ~~aliquo, I, 40, 41; V, 10; VI, 27;~~
 — ~~XI, 32; XII, 66; XIV, 18; XV,~~
 — ~~55; — iter, IV, 20; XV, 27. —~~
 — ~~Pergit iter in viam sacram, H. III,~~
 — ~~68; vid. not. — Pergitur Danubio~~
 — ~~Germania f. leg. porrigitur, vitio~~
 — ~~orto ex contracta scriptura, porgi-~~
 — ~~tur, G. 42; — pro agere, I, 28. —~~
 — ~~Prosperè cessura pergerent, scil.~~
 — ~~facere, I, 28.~~
 — ~~Periculum anceps, duplex, IV, 59;~~
 — ~~— facere insoniti, XIII, 33; vid. et~~
 — ~~facere; — suum adjicere consilio,~~
 — ~~non modo suadere, sed et operam~~
 — ~~suam obligare, H. II, 76; — su-~~
 — ~~mere, vid. sumere. — In pericu-~~
 — ~~lum ire, vid. ire. — A periculo~~
 — ~~vacuus animus, vid. vacuus. — Peri-~~
 — ~~ricula occupare, vid. occupare; —~~
 — ~~aliena deserere, XIII, 55; — inten-~~
 — ~~dere alicui, III, 48; — instruere,~~
 — ~~polliceri; ad pericula degener, præ-~~
 — ~~ceptuus, vid. suis locis. — Pericula~~
 — ~~sua miscere cum sorte damnati,~~

XVI, 34. — Periculatorum avidi,
 H. III, 41; vid. not. H. V, 19; —
 delenimenta, II, 33; — gnarus,
 H. IV, 29. — Actius periculum,
 XV, 3.

Perinde, quam, II, 5; — quam si,
 I, 73. — Insigni familia, ac perinde
 opibus, scil. qui erat, ut Terent.
 Hec. perinde ego ero fama foris,
 VI, 32.

Perire: perit nihil presentibus viri-
 bus, decedit, H. I, 1.

Peritia morum alicujus, I, 70; —
 locorum circumveniri, ab hostibus
 locorum peritis, A. 25.

Peritus prioris regis, XI, 29; —
 cum infinit. et accusat. ibid. — pro
 docto historiarum veterum, H. III,
 37. — Perite audire, XIV, 20.

Perlicere: seditio necem et arma
 perliceret, XIII, 48.

Perluere, respergere, H. IV, 53;
 sed vid. not.

Permansit ira et dies, I, 68.

Permeare saltus, cum exercitu, I,
 50. — Permeant longius saxa et
 hastæ tormentis excussæ, XV, 9.

Permiseri consiliis alicujus, III,
 38; — negotiis, IV, 40. — Per-
 mixtus flagitiis, intentus, occupa-
 tus inquirendis, H. II, 16. — Per-
 mixta bella, H. I, 2; vid. not.

Permittere aliquem (mittere, pati
 abire) ad fastigium patrum, scil.
 capessendum, XI, 10; — bellum
 alicui, gerendum dare, IV, 74; —
 curas imperii, H. I, 90; — hono-
 res, mandare, XIII, 29; — sibi
 plus occultæ vocis aut silentii sus-
 picacis, III, 11; — insulas, ut in
 insulas exsulatum abeant, XV, 71;
 — licentiam vulgo et satietatem,
 copiam sui satiandi, I, 49; — cum
 infinit. pass. I, 12.

Permoveor plerumque, num verius
 sit, sæpe dubito, annon rectius, IV,

57. — Tantum misericordiae permovet, III, 23. — Misericordiam permovet, I, 21.
- Perniciabilis, IV, 34.
- Perniciem gliscit, *vid.* gliscere. — Perniciem fecere hæc illis, H. II, 70; — invenire sibi aliisque, I, 74.
- Pernicitas equorum adempta, *vid.* adimere. — Pernicitate equi profugus, II, 68; IV, 45.
- Pernotescere, I, 23; XIII, 25; XIV, 8.
- Perorare, pro *dicere*, in reum, III, 17.
- Perornare senatum, XVI, 26; *v. n.*
- Perpellere pro *cogere*, XII, 50; — aliquid pecunia et vi, H. II, 62. — Perpulit preces suscipere, XIII, 54.
- Perpeti gratiam juxta et fastus, *per syllepsin*, IV, 74; — ingruentes accusatores, VI, 38.
- Perpopulari aliquos, XIV, 26.
- Perrumpere hostem, H. III, 2; — montem, *pervadere*, XII, 56; — *peculiari modo dictum*, IV, 40; *v. not.* — Perrupit hostia semifacta opera fuga, XV, 7. — Perrumpuntur angustiae itinerum et altitudo tectorum non perinde solis vapore, XV, 43. — Perrupta castra (hostium impetu), H. II, 15. — Ne quo affectu perrumperetur, *ne quem affectum proderet*, III, 15.
- Perscribere consensum senatus, XIII, 26.
- Persistere pro *incipere, quod constitueris*, XI, 29; — *sic contra*, *ibid.* — *desistere.*
- Perstringere animos, *opp.* mulcere, H. I, 85. — Leviter perstringere, *reprehendere*, IV, 17; — animum suspicacem, I, 13; — sordes et obscuritatem alicujus splendore et gloria (sua) pro *prastringere*, H. I, 84.
- Perstare: perstat miles, H. III, 66; — in perfidia, H. IV, 57. — Perstat intercedere, III, 70. — Perstat in bello, XIII, 37.
- Perstimulare spiritus sermonibus, IV, 12.
- Persuasio de infernis eadem, *caelestium* (pro *de caelestibus*) contra, H. V, 5; — veneni accepti, II, 69.
- Perstulare ut captam Italiam, H. III, 49; — pro *vagari populabundum*, XII, 40. — Perstulabant tripudiis et carminibus, IV, 47; — silvas, A. 37.
- Pertentare pro *tentare, sollicitare*, H. I, 25; — pugionem, H. II, 49.
- Pertinax pro Nerone fides, H. I, 51. — Pertinacia arma, H. III, 67.
- Pertinere: pertinet ad eos præda, *iis cedit*, H. III, 19. — Quo perit, *quem usum habuit*, III, 12.
- Pertrahere pro *violenter ad litem deducere*, VI, 1.
- Pervadere: pervaserat fama circumventi exercitus, et peti Gallias, I, 69.
- Pervastata conferendis pecuniis Italia, XV, 44.
- Pervertere aliquem, pro *evertere, perdere*, IV, 12; XII, 22.
- Pervicacia pro *constantia*, I, 19; XII, 20, 35.
- Pervicax iræ, IV, 35; — recti, H. IV, 5. — Pervicacius amplecti aliquid objectum, *vid.* amplecti.
- Pervigere opibus et honoribus, IV, 34.
- Pervigil et insomnis *distinguuntur, illud volentis, hoc inviti*, I, 65.
- Pervius: pervium illa... exercitiibus cat, H. III, 8.
- Pes: pedibus emensa spatium Urbis, II, 32. — Pedes pro *pedites*, XIV, 29; *vid. notam.*
- Pessima mors, *vid.* mors.
- Pessum ituri campi, I, 79.
- Petere alicui aliquid, II, 31; III, 57; XIII, 10; — aliquem insecta-

- tionibus, II, 55; — devotionibus conjugium, XII, 65; — aliquem pro (*ad defectionem tentare*, XIV, 58; — Cremonam intendit, H. II, 22; — fidem alicujus, *ad eum confugere*, XII, 36; — gloriam facinoris, XI, 1; *vid. not.* — nationes, *ad eas contendere*, VI, 42. — Supra petere, *altius repetere*, H. IV, 48; — veneno aliquem, VI, 23. — Petita in fiscum bona, II, 48.
- Petitiones (*int. debiti*) resumere, omittere, XIII, 51.
- Piaculum furoris, I, 49. — Piacula petita Diis, *placandis*, XV, 44.
- Piari scelus, pro *expiari*, *dicitur sanguine ejus, in qua exercetur*, I, 42. — Piatos manes, H. III, 25.
- Pictam togam, IV, 26. — Picta auro agmina, VI, 34.
- Pignus : pignore adjungit parentes eorum, *vid. adjungere*. — Pro pignore scribere testamentum, O. 13; *vid. not.*
- Piissimus, A. 43.
- Pila muralia, IV, 51; — militum arsere, XV, 7.
- Placamenta iræ tendere, H. I, 63.
- Placare : placatus, pro *propitius*, *nulla scil. ante offensa, in precationibus Deorum solitum adhiberi*, II, 18. — Placatos manes precari, *vid. precari*.
- Placere corpore et adulterio, H. IV, 55. — Placitum, ut mitteretur, III, 6; — ut scriberetur, I, 36; — *cum infinit. passiv.* IV, 19; VI, 6. — Placita majorum, *mores*, XIV, 22.
- Placidus ore, H. II, 48. — Placida illuvies, XII, 51. — Placidum mare, II, 23.
- Plane sita colonia, H. III, 19; — pro *potius*, XIII, 55; — pro *quidem, vel sane*, seq. sed, III, 34.
- Planitas sententiarum, O. 23.
- Planus : naves planæ carinis, II, 6.
- Plausus : in plausu ruere et immodica studia, H. I, 35.
- Plebs festa, II, 69; — opponitur (equitatu), III, 5; — Urbis, *opp. municipibus*, XVI, 4. — Plebis frumentum, *ad usus plebis destinatum, publicum*, XV, 18. — Plebiscita publicare, VI, 17; XI, 14; *v. not.* — Plebis tribunus, XVI, 26.
- Plecti criminibus, *propter crimina*, IV, 20.
- Plenus constantis silentii, XV, 16.
- Plena domus, *int. liberis*, IV, 3. — Plenior orator, O. 18, 25.
- Plerique et pleræque, pro *multi et multæ*, II, 28; IV, 9; XII, 35; XIII, 25; H. I, 86; O. XV, 31.
- Plerique et plurimi differunt, H. IV, 84.
- Plerumque pro *sæpe vel nonnunquam*, IV, 57, 74; H. III, 63.
- Plures : vulgus et plures, *vid. et.*
- Plurima auctoritas, VI, 44.
- Pœna duorum erit, H. I, 84. — Pœnæ luendæ primus, VI, 4. — Adversus impudicas satis pœnæ in professione flagitii, II, 85. — Pœnam non palam ausus, II, 40; — irrogare in aliquem, VI, 6. — Ad pœnam vocare, *vid. vocare*. — Pœna luere, XIII, 21; *vid. not.* — Solutum pœna id ante fuerat, *nulla multa pecuniaria imposita ei rei*, XIV, 28. — In Balbum eadem pœnæ decernuntur, VI, 48. — Pœnas exercere de singulis, I, 44; — incitare, *vid. incitare*.
- Pœnitentia : pœnitentiam agere sermonis sui, O. 15; — amicorum prævenire, *vid. prævenire*. — Ad pœnitentiam mutari, II, 33; VI, 36. — Ad pœnitentiam primi, I, 28. — In pœnitentiam verti, H. II, 63; H. IV, 35. — Pœnitentia mobilis, *vid. mobilis*. — Pœnitentia converti, I, 45.

- Poenitere**: non poenitet clementis ac severitatis, *satis utraque praestatur*, III, 51. — Quum non poeniteret virtutis, *virtus non deesset*, H. II, 19. — Ad poenitendum regressus, IV, 11; *vid. not.*
- Pollere**: parsimonia pollebat, *usitata erat*, III, 54. — Inferendo bello pollebat, *sufficiebat inferendo bello*, H. III, 55.
- Polliceri fidem**, pericula, I, 39.
- Polluere mentem suam et aures hominum nefaria voce**, III, 50. — Pollui arena et ludo, H. II, 62; — stupris pubem, VI, 1; — scena, XIV, 20; — feminam, XII, 46.
- Pomœrium auxit Cæsar**, XII, 13; *vid. not.*
- Pone fores**, IV, 69; — tergum, II, 16; H. II, 83; H. III, 60; H. III, 85; H. IV, 62.
- Ponere in communi libertatem**, *vid. communis*; — sibi finem vitæ, VI, 40; — bellum, II, 38; H. II, 52; — edictum, I, 7; — castellum, I, 56; A. 22.
- Pons fidus et validus**, XV, 15. — Pontis principium, I, 69; — firmitatem continere, H. II, 34. — Pontem imponere paludibus et campis, I, 61; — Rheno, I, 69; — jungere, *vid. jungere*; — turris claudit, H. II, 34. — Pontes fluminum interrompere, H. I, 70. — Pontibus firmare æstuaria, IV, 73; — strætæ naves, II, 6.
- Pontificum summus**, III, 58.
- Pontificatus sacerdotium**, A. 10.
- Populari (passive) excursibus**, A. 20.
- Popularia**, XV, 39; H. II, 65.
- Populatio lata**, I, 57.
- Populus**: populi Romani vita volvitur per incerta maris, III, 54.
- Porrigere venas brachiorum**, XVI, 35. — Porrigitur Armenia penitus ad Medos, II, 56; G. 41. — Porrigitur agmen, *procedendo extenuatur*, I, 51.
- Porro inservit argumentationi**, pro atqui, *anim vero*, O. 23.
- Portare**: portaverant caenas in Romam, *attulerant*, XII, 64.
- Portendi mutationem, cognitum et crebris prodigiis**, XII, 64. — **Portenditur imperium**, H. II; 78.
- Portu exercere**, *per syllepsin arm. metalla*, A. 31.
- Poscere sibi reus aliquem**, XVI, 21.
- Positio cæli, clima**, A. 11. — **Posuis sideram**, VI, 21.
- Posse pro audere**, H. V, 8; — et usque, *adeo potentem esse*, XVI, 8. — Potuerunt primi, Cæsaribus opibus, pacis bellicæ arbitria tractare, *primi per Cæsarem tantam assecuti sunt potentiam, ut possent, etc.* XII, 60.
- Possessio pro occupatio**, A. 18; *vid. not.* — **Possessionem usurpare**, XIV, 26. — **In possessione judiciorum locatus ordo equester**, XII, 60.
- Possessor proximus quisque, vicini**, XIV, 18.
- Possidere**: possessa Achaia Asiaque, X, 21. — **Possessa ipsa transiit Vicetia, occupata**, H. III, 8.
- Post Cremonam scil. deletam**, H. III, 49; *vid. not.* — **Post grave vulnus pugnam deseruit**, I, 88. — **Post paucos dies**, XI, 2; XV, 37. — **Post tot clientes, ex tot clientibus unus**, IV, 68.
- Posteritas, posteritatis cura, gloria a posteris**, H. II, 53. — **Posteritate gliscit utrumque, posteritatis fama**, III, 19.
- Posterum**: in posterum abolita, I, 78; — *int. diem*, IV, 73; — **celebratus dies**, H. II, 79; — **monere aliquem**, IV, 17; — **valescere, apud posteritatem**, IV, 61. — **Posterito, omis. die**, IV, 45. — **Post-**

- ros fodabat adultero municipali, IV, 3. — *Posteram gloria, vid. gloria.*
- Posthac, deinde**, III, 62; V, 8; VI, 6; XII, 38, 60, 62; XIV, 30.
- Postquam cum praesenti**, XIV, 44; — *campos propinquabat, pro campis adpropinquaverat*, XII, 13; — *utebatur pro uti coepit*, VI, 51.
- Postulare cum infinit.** II, 50; — *pass.* VI, 2; — *repetendis aliquem*, III, 38; *cf.* III, 66.
- Potens discordiis, seditioibus**, H. II, 86; — *amariti*, XIV, 60; — *neque jubendi neque vetandi*, H. III, 70; — *orbitate*, H. I, 73.
- Potentia et concordia eadem loci est**, IV, 4; — *principatus divisa in T. Vinium et Cornelium*, H. I, 13; — *pro facultate*, VI, 8; — *et vis distinguuntur, vid. vis.* — *Potentiam annos xxi explevit*, II, 68; — *prioritas innotuit commutat*, XIV, 56; — *prompta juvenis, v. promptus.* — *Potentia fratris ausus, sisus sa*, III, 24. — *Potentiam propriam tentare*, H. II, 65. — *Potentia Romana jubentur tributa*, XII, 60. — *Non potentia, sed, ex jure statuere*, IV, 43. — *Potentia et potestas junguntur*, O. 5.
- Potestas pro potentia**, III, 69. — *Potestate senatus non opus, jussu*, XVI, 3.
- Potiri rerum, adeptum esse imp.** I, 5; XIII, 3. — *Potiebatur aula et novo rege, eum ex arbitrio suo regebat*, VI, 42; — *Cappadocia quinquagesimum jam annum, tenebat eam*, II, 42. — *Potitus Persis, Medis, Bactriano, et Scythia*, II, 60; — *regni*, XIII, 6; — *primi flagitii (in adulterio tentando)*, IV, 3; — *quondam Armeniam, qui tenuerat olim*, VI, 40.
- Potior retinendo regno visus**, XI, 9.
- Potus sacri, pro fonte**, XIV, 20.
- Pro, in composit.** *pro praeter*, VI, 35; H. V, 23; — *loco pro*, II, 13; III, 5; XIV, 44.
- Præbere simulacra libertatis senatui**, I, 77; — *antiquitatis*, III, 60; — *visi aliquam populo*, XII, 21; — *semina seditionis*, XI, 19; — *casum pagae*, XII, 28.
- Præcavendi exemplam dare, vid. exemplum.** — *Ad præcavendum exterrius*, XVI, 8.
- Præcellere modesta juvenia**, XVI, 7; — *genti, præesse*, XII, 15.
- Præceps expulit vitam**, XVI, 19; — *pro in præceps*, IV, 62. — *In præceps jacere*, IV, 21. — *Præcipites numti*, H. II, 6.
- Præceptis fovere pueritiam alicujus**, XIV, 55.
- Præcipere bellum, maturius facere**, I, 55; — *laus velut in herba... præcepta*, O. 9; — *speciem libertatis*, II, 35; — *aviam aliquam*, IV, 75. — *Præceperant animo orationem, vel principis, prævidebant, quid esset dicturus; vel suam paraverant*, III, 57.
- Præcipitare facundiam violentia**, III, 19.
- Præcipitium: nil medium inter summa et præcipitia**, H. II, 74.
- Præcipuus ad pericula, vid. periculum**; — *ad scelera, scil. suscipienda*, VI, 7; — *circumveniendi alicujus, ibid.* — *dies, honorificentissimus*, H. IV, 4. — *Præcipuus opes ad, etc. egregie opta*, XIII, 30; XVI, 14.
- Præclarus eloquentiæ ac fidei**, IV, 34. — *Præclarissimus*, O. 9.
- Præcolere nova, ancipitia**, XIV, 22.
- Præcurrere, antecellere**, O. 22.
- Præda: inter prædam et eadem (reperta aquila), inter prædandum (nisi ipsa aquila præda dicitur)**,

- I, 60. — Prædæ (pariter et gloriæ) consulere, XIII, 39. — Prædæ destinare aliquid, II, 13. — Præda civili imbuere militem, H. III, 15. — Prædam irritam efficere, v. irritus. — Ad prædam viles, H. III, 33. — In prædam correpti locupletissimus quisque, H. II, 84. — In prædam vertuntur capti, H. II, 44. — Prædarum accusare aliquem, XII, 57. — In prædarum occasionem, H. I, 80. — Prædas trahere, III, 20. Prædabundus, III, 39; XI, 18. Prædatio: qua prædatio erat, *qua parte ad prædandum missus exercitus*, III, 74. Prædatoris manus, IV, 24. Prædicere pro *edicere*, XIII, 36; — pro *constituere*, II, 6; — diem reo, II, 79; *ubi vld. not.* — pro *interdicere, cavere*, XVI, 33. Præditus sacerdotio, XI, 11; XVI, 22; — studiis, IV, 58. Præfecturæ, *satrapia*, XI, 8. — A præfectura cohortis, *postquam ei profuisset*, H. II, 92. Præferre pro *præ se ferre, ostendere in se*, XIII, 3; XIV, 57; XVI, 32. — Prælati ad hoc tantum, H. I, 7. — Epistolæ servorum nomina præferebant, *habebant*, VI, 24. Præfervidum balneum, XIV, 64. Præfestinans, *præterire festinanter*, V, 10. Præfluit castra flumen, XVI, 15; — provinciam Danubius, II, 63. — Præfluebat amnis, XII, 33. Præfracta audacia, XVI, 7. Præfulgere decore consulari et triumphali, XIII, 44. Prægredi fines, *egredi*, XIV, 23. Præire sacramentum, H. I, 36; H. II, 74; — ludos, *de imagine in pompa prælata*, II, 83. Præjacet castra campus, XII, 36. Præjudicium, *omen*, G. 10. Præjuverat, *antea juverat*, H. III, 65. Prælabi, *de natantibus*, H. II, 35. Præliator, *de duce*, II, 73. Præmatura properare, III, 66. Præminere imperatores ceteros, XII, 33; — imperia cetera, III, 56. Præmium: cum præmio peragantur scelera, *vid. cum.* — Præmia pro *præda*, H. I, 16, 42; — legis, III, 28. — Præmiis datis exuere aliquem, XIV, 55; — vocare, v. *vocare.* — Præmiorum hiatus, *cupido*, H. IV, 42. Præparari munditiis multis, IV, 28. Præpeditus, *de equis, quibus pedes victi, in pascuis*, IV, 25. Præpollere, *plus valere*, II, 52; *alibi multum valere.* Præponere bello aliquem, H. II, 23; — classi fabricandæ, II, 6. — Præpositi, *præfecti*, H. I, 36. Præposse: postquam Macedones præpotuere, H. V, 8. Prærigere, XIII, 35. Præripere vitam, *auferre*, XV, 59. Præruptus animo, XVI, 7. — Prærupta dominatio, V, 3; *vid. not.* Præsağa responsa, H. II, 1; v. *not.* Præsagium fatale implevit, XI, 21. Præscium et rectorem habere aliquem, H. II, 78. Præscribere pro *jubere*, I, 6; — pro *inscribere*, III, 57; H. III, 13; — pro *prætendere*, IV, 52; XI, 16; — pro *describere*, XIII, 4. Præscriptione tribunicia potestatis ponere edictum, *scilicet sub, vel cum*, I, 7. Præsens facinus, *atrox, audax*, H. II, 75; — copia, *opp.* accitis militibus, etsi nunc itidem præsentibus, IV, 47. — Præsenti custodia manent illæsa conjugia, III, 34. — Præsentiæ bona, *divitiæ principis, quas tunc habebat*, XVI, 2. — Pars præsentia turbant, *iis locis ubi*

- erant*, III, 38. — *Præsentium gratia, eorum, qui tum viverent*, VI, 46. — *E præsentibus tutissima, quorum copia erat*, II, 80.
- Præsentia** : ad præsentiam Cæsaris, XI, 8. — In præsentia laturi, *corrupte*, A. 32; *vid. not.* — *Præsentium omen*, I, 23.
- Præsidere cum accusat**, III, 39; IV, 5, 72; XII, 14, 29; — *sacris vestalibus*, II, 86; — *edendis gladiatoribus*, I, 76; — *signis Romanis, militibus congregatis*, XII, 37. — *Præsidere legionibus*, H. IV, 74; — *tortentis servorum*, VI, 47; — *de imperatore legatos audiente*, XIII, 8.
- Præsidium regium**, XIV, 25. — *Præsidium petere dicitur, qui opes suas ultra sustinere non potest*, XIV, 54; — *mutuari ab audacia*, I, 38. — *Præsidio stetero milites*, I, 8. — *Præsidia pro castris et ipsis copiis*, II, 64; *vid. not.* XV, 17; *pro auxiliis*, H. III, 45; — *abscessa*, H. III, 78. — *Præsidiiis trinis occurrere host. globis, agminibus*, H. III, 82; — *de operibus, quibus circumvallantur hostes*, IV, 49.
- Præstantissimus sapientiæ**, VI, 6.
- Præstare terga hostibus**, A. 37. — *Præstat eloquentiæ plurimum magnitudo caussarum*, O. 37. — *Truculentia cæli præstat Germania*, II, 24.
- Præstringere nodo digitos**, XII, 47.
- Præsumere aliquid, maturare**, I, 48; — *de caussa magnifice, etc. judicare ante*, etc. H. III, 9; — *ante sumere*, XIV, 3, *ut sæpe apud Plinium*. — *Præsumptum habere*, XIV, 64.
- Prætendere culpæ alienæ aliquam**, H. II, 39; — *classem fronte minaci (litoni)*, H. II, 14; — *nomen consulare partibus honesta specie*, H. III, 4. — *Prætenta late gens provinciis nostris*, II, 55. — *Quicquid castrorum prætentitur Armeniis*, H. II, 8.
- Prætentata in aliquo crimina**, I, 73.
- Præteritum nihil excusandum in vita**, H. I, 55.
- Prætextæ Rheno nationes**, G. 33; *add.* 42.
- Prætexto reipublicæ pacem suadere**, H. III, 80; *cf.* II, 100; — *majore proficisci, specie, apparatu*, H. I, 19.
- Prætor Bithyniæ, pro proprætor aut procurator**, I, 74; *vid. not.*
- Prætorium, de cohortibus prætorianis**, H. I, 20.
- Prævalere pugna equestri, quæ tum nulla erat, equitatu ad pugnam equestrem**, H. III, 8. — *Prævaluit ambitus pro eo*, XIII, 33.
- Prævalida orbitas, potior habita**, III, 25; — *nomina equitum Romanorum*, XII, 60.
- Prævehitur Rhenus Germaniam**, II, 6. — *Prævehi missilia*, H. IV, 71.
- Prævenire excidium domus suæ opportuna morte, vitare, ne videas**, H. III, 67; — *misericordiam alicujus, facere, ut locum non habeat*, III, 50. — *Multa sceleris indicia præveniunt, antecedunt facinus*, XIV, 44; — *famam*, II, 40; *vid. not.* — *infensos fuga, evadere*, IV, 72; — *impetu et cominus, superiorem esse*, VI, 35; — *indicio. (omiss. ceteros)*, XV, 54. — *Præventa gratia, occupata*, H. I, 5.
- Præverti pro reverti**, IV, 32; *vid. not.* — *ad aliquos, ante omnia eo tendere*, II, 56.
- Prævidere pro negligere**, XII, 63; *vid. not. non videre.*
- Præumbrat fastigium imperatoris**, XIV, 47.
- Prave facundus**, I, 53; *cf.* XIV, 22.
- Pravitas et discordia**, III, 48; *vid.*

- not.* — Pravitato eadem insectantur mortuus, qui fuerant vivum, H. III, 85. — Pravitatibus corrupti, III, 34. — Pravitatibus detorta, O. 26.
- Pravas aut industrius, H. I, 48.
- Precari pro *deprecari*, II, 42; VI, 9; — amorem edificandis coeptis, VI, 26; — regnum potentiamque pro aliquo, XII, 19; — placatos manes, ut sint placati, H. III, 26. — Precanda modestia, IV, 7.
- Precationibus faustis, votis, auditis scil. cum, IV, 9.
- Precariorum animam trahere, I, 42. — Toties captis procaria visa, H. IV, 76. — Precariorum imperium et brevi tramituram, H. I, 52.
- Preces curatissimæ, I, 73; — degeneres, *vid. degener.* — Prece degenerare, XII, 19; — oculos mittere, XI, 10; — suscipere, XIII, 54; — offerre, XV, 25; XVI, 23. — Precum socias, qui idem cum altero precatur, II, 10. — Precibus agredi aliquem, XIII, 37. — Cum precibus occurrere, H. I, 66. — Sine precibus juvare aliquem, non rogatum, IV, 64. — Precibus aliquos concedere demonstratum, II, 56. — Precibus adolere altaria, H. II, 3.
- Prehendere pro *deprehendere*, IV, 45; H. IV, 25.
- Prele urgentur, *vid. urgere.*
- Premere castris gentem, XII, 32; *add.* H. IV, 23; — iras, VI, 50; H. IV, 72; — pulsos, instare, II, 15; — sanguinem, sistere, XV, 64; — pro continere, de fugituro, H. IV, 2; — pro opprimere, XVI, 9. — Premere sermones, III, 6; — pavorem vultu, XIII, 16. — Premunt seu bona seu mala facta semel invisum, H. I, 7. — Pressus curra equus, G. 10; *vid. not.* — pro *oppressus* ruina tecti, XIV, 5. —
- Naves otere ructium pressæ, *de pressæ*, H. III, 77. — Circumjeci pressere, pro *oppressere*, H. IV, 2. — Sermo pressus, O. 2.
- Pressare propugnacula, *ad ex animi*, IV, 51; *add.* I, 68; — pectore, amplecti, H. IV, 46; — vestigia, H. I, 66.
- Pretium pro *premio*, H, 10; III, 40; VI, 3; — pro dono, H. I, 18, 25; — fuit ei, dignum operam visam, I, 57; — fuit in Veronesibus, eorum deditio magni momenti visa, H. III, 8; — laboris petuntur legiones et castra Romana, XV, 12. — Pretio vendere, A. 19. — In pretium belli cedit provincia, quod al. in *premium* victoriae, H. I, 11. — Pretia nascenti, res, ob quas dignum fuerit macti, G. 31. — Pretis veris aestimare sedas, XI, 26.
- Prædie insidiarum *perpetrandarum*, XV, 54.
- Præstita metallorum, minerarum, H. IV, 53.
- Primordio tristis, novi principis initio, I, 7. — Primordia, arcana, antiqua sacra, G. 40; — imperi capessere, VI, 50.
- Primores castrorum, H. III, 31. — E primoribus peritis legum, XIII, 30. — Primori in acie, H. III, 21.
- Primus adspernatur *præ ceteris*, I, 27; — pœnæ luendæ, VI, 4; — fugæ, H. III, 16. — Prima diligentia hæc ei fuit, tum primum se ostendit diligentem, IV, 20. — Cui prima ætas, major natu contra senem; *f. leg. proxima*, XVI, 11. — Primiipii honore perfunctus, XIII, 36. — Primo, *omiss. ante mox*, IV, 41, et *sapius*.
- Princeps imminens, v. imminere; — sumitur minori discrimine, quam queritur, H. I, 56. — Principis vi

ulcisci inimicitias privatas, *quam ut princeps habeas*, III, 12. — Principe Vitellio dignus exercitus, H. II, 89. — Principe quibus uteretur, jura dedit, III, 28; *v. not.* — Principes, *simplic. de primoribus patrum, et quidem sub Cæsariibus*, H. II, 94; — castrorum, H. I, 57; *vid. not.* — Principes asciscere, *vid. asciscere.* — Principibus Remis, *auctoribus*, H. IV, 67. — Princeps dies, I, 9; — locus, I, 10. — Princeps quinque emittens, H. I, 49.

Principalis fortuna, H. II, 59; — paratus, *ibid.* — Principale matrimonium, H. I, 22; — scortum, H. I, 13.

Principatus potentia divites, H. I, 23; — novi facinus, *in n. pr. I, 63*; XIII, 1. — Principatibus longis posita, H. II, 53.

Principium incipit, XIII, 10; — oritur, XV, 41; — favoris, *scil. declarandi*, IV, 12; — *de loco castrorum ubi conciones*, I, 67; — pontis, I, 69; — bello parant fata, H. II, 69. — Principia belli secundum eos, H. III, 7; — legionum *pro principibus seu prima acie*, H. II, 43.

Prior, *opp. inferiori, in acie*, XII, 33. — Priores, *maiores*, III, 55; A. 1; — *antecessores*, A. 14, 20. — Prioci proximo anno, *v. proximus.*

Privatum sacra edia, *privatis de causis*, I, 58. — Privatim degener, in publicam exitiosus, XI, 17. — Privatum obiectum, *opp. publice*; habere quid, *opp. ad praesertim deferre*, XIV, 41.

Privatus: quem privatus esset, amici vocabantur, H. V, 26. — Privatae inimicitias principis, III, 12.

Privilegia pro comœdiis, III, 28.

Pro, *in, ex*, II, 81; XII, 29. —

Pro non minus, *seu secus ac*, IV, 36; XI, 24. — Pro tamquam, IV, 23; XII, 39; H. I, 52. — Pro concione stant milites (*quam ipsa concio*), I, 44. — Pro causa decorum, H. III, 8. — Pro aliquo destinari, *vid. destinare.* — Pro aliquo pertinere fides, H. I, 51. — Pro eo induruerant, *vid. indurere.* — Pro optimatibus cadere, *in eorum partibus pugnantem*, IV, 44. — Pro Romas esse pugnam, III, 41. — Pro aliquo hostilia facere, XV, 13. — Pro aliquo precari quid, XII, 19. — Pro virili portione, H. III, 20. — Pro Cato magis miratur Appium, O. 18. — Pro republica honesta vox, H. I, 5.

Probare causam Senatui, I, 75; — munera, *inspicere*, etc. G. 18.

Probationes criminum, H. II, 63; — scelorum mora subvertere, III, 7.

Probra corporis, VI, 25; *vid. not.* — fundere in aliquem, VI, 42; — intentare alicui, XII, 47. — Probris famosi, XI, 25.

Probrum vita, VI, 29. — Probrum carmen, IV, 31.

Proesx chorus, XI, 31; — iugoso, XIV, 15; — linges, I, 16; — otuli, XIII, 46.

Procedere ad oblivionem sacramenti, XV, 68. — Proceat venenum, XV, 60. — Proceant voces, *excident ei*, IV, 59.

Procella equestria, H. III, 53. — Procellis fracti artus, II, 15.

Proceras pueritia, H. IV, 14.

Proceritas incurva et pragmatibus, IV, 57.

Procinctus: miles in procinctu habitus, *sub armis*, H. III, 2.

Proci pro civibus, I, 64; H. II, 68. — Proci gravitate operis, *ei non conveniens*, H. II, 50. — Alia

- haud procul fabulis, *similia*, XII, 56. — Non procul exitio, campi procubuerant, H. V, 3. — Procul voluptatibus habiti, IV, 62. — Procul arcere, II, 48. — Procul habere causas odii et studii, I, 1. Procumbere ad infimas obstationes, I, 12. — Procubuerant Arminio tres legiones, I, 59; *ab eo caesa sunt*.
 Procuraciones incesti, *ut prodigiorum scil.* XII, 8.
 Procuratoribus cohentur provinciarum, H. I, 11.
 Prodere hostibus tempora prima belli, H. III, 9; *vid. not.* — Prodidere venenum in regem Pyrrhum, *indicarunt regi, venenum ei parari*, II, 88. — Prodi dicuntur, qui nominantur conscii, *etsi non sint*, IV, 28.
 Prodigentia opum, VI, 14; cf. XIII, 1; XV, 37.
 Prodigium: in prodigium vertitur res a naturalibus causis, H. I, 86. — Prodigia malorum nuntia, I, 3; XV, 47; — irrita, *vid. irritus*.
 Prodigus, *in omne genus voluptatis effusus*, XI, 26.
 Proditio ceterorum suspecta, *ceteri de proditione suspecti*, XII, 14. — Proditionem agere fratri, *in ejus gratiam moliri*, H. II, 26. — Proditione ejus vitatum venenum, *indicante eo*, XV, 45.
 Proditorem induere, XVI, 28.
 Producere vitam, VI, 48; — ad plures curas, III, 24.
 Praelator, II, 73.
 Praelium pro toto bello, IV, 38. — Praelium excipere, *vid. excipere*; — irritare, H. II, 24; — sumere, H. IV, 34. — Praelii fortunam mutare, *vid. mutare*. — Praelio occurrere, *vid. occurrere*. — Praelio et itinere incedere, I, 51; — et sibi firmare milites, I, 71. — Praeliorum vias tractare, II, 5; *vid. not.* — Praelii congregari, XII, 54; — ambignus, *vid. ambignus*.
 Profanus princeps, *incestus*, XIV, 2. — Profana vestimenta, XIII, 57; *vid. not.* — Profana foedaque animalia in usum (cibi) vertit necessitas (*famis*), H. IV, 60; — verba, *male ominata*, IV, 70.
 Proferre bellum, *plures subigere*, XIV, 29; — dolorem suum, H. III, 37; *vid. not.* — ingenium speciminibus, XVI, 29; — metum et spem, *prae se ferre, ostendere*, II, 12; — honorem, *differre ovationem*, III, 11; — ad famam aliquem, XVI, 18; — in aeternum, *propagare, constituere*, A. 32. — Protulerat eum Claudius insigni triumphalium et magnificentia veneris gladiatorii (*quod ei edere coefferat*) ad studia vulgi, XI, 3. — Prolatum saepius consilium, *jectatum*, IV, 57. — Prolatae ac dilatae res, *idem*, II, 35.
 Professoria lingua, XIII, 15.
 Profiteri fidem incorruptam, H. I, 1.
 Profligare bellum, H. II, 4; *v. not. cf. G. 13, extr.* — turmas ad subsidium missas, XII, 39; — praelia, XIV, 36.
 Profligator et ganeo, *prodigus*, XVI, 18.
 Profluere ad incognitas libidines, XI, 26. — Profluens sermo, O. 2, 4, 61; — genus dicendi, IV, 61; — eloquentia, XIII, 3.
 Profugus pernicitate equi, IV, 45; — regni, XV, 1.
 Profunda altitudo, II, 61; — silvarum ac montium, A. 25.
 Profusa cupido, H. I, 52.
 Progener, H. V, 9; VI, 45.
 Progressa ad minas ignium et saxa seditio, XIII, 48.

ere cum *infin.* pass. IV, 37. —
 ohibitus quin, XIV, 29. —
 bebatur adspectus, H. II, 41.
 re, *relegare*, I, 3; IV, 71.
 ti ultra quinquennium proje-
 ri, *differantur*, II, 36; —
bjicere, VI, 25. — Projectus
 s, H. III, 65. — Projecta il-
 natus auctoritas, I, 42; —
 stia servientium, *sordida*,
 is, III, 65. — Projecti ad
 nem, H. V, 5.
 i in rabiem, I, 31; — studio
 ificentiae, III, 55. — Prolap-
 rtuito, *scil. in hanc senten-*
 XII, 60. — Prolapsa urbs
 re terrae, XIV, 27. — Pro-
 ad jurgia paullatim, II, 10.
 are agros, H. II, 78; — diem
 , *differre*, VI, 42; — spem
 tuni, *conatum spe ac metu re-*
 u, XV, 51; — vitam, XI, 37.
 olatatum initiis mollibus bel-
 XIII, 34.
 io, H. III, 82. — *Fulgo pro-*
 o mule, *vid. not.* IV, 3; V, 8.
 ere ad spem, III, 73.
 ere inter proximos, XII, 65;
 ationem de se magnificam, H.
 g; — saevissima, XII, 59.
 scuus: ad promiscuum argenti
 vertere imaginem principis,
 10. — In promiscuo spectaculo,
 nibus spectare liceret, XIV,
 - Promiscua, τὰ τυχώρια, G.
 Promiscuae vestes viris ac fe-
 i, *non diversae*, III, 53. —
 miscua cum marito, *communia*,
 34. — Promiscui commeatus
 um, XV, 10. — Promiscua
 sunt recidere ac reparari, H.
 i; *vid. not.* — Scenae promis-
 , *quae patent omnibus ad spec-*
 um, XV, 32.
 ittere: promissum specus, *in*
hesauros latere dixerat, XVI,

3. — Promissis (et pretio) onerare
 aliquem, H. I, 25.
 Promovere pro *admovere*, XV, 4.
 — Promoti contra asseres, *incussi*,
 H. IV, 30.
 Prompte refutaveris, *facile*, IV, 11.
 Promptus cum dat. I, 2, 48; II,
 78; — cum ablat. XIV, 49; H. II,
 30; — in aliquid, A. 35; — animi,
 H. II, 23; — libertati (aut ad mor-
 tem), *utrumque aequè cupide am-*
plexurus, IV, 46; — alicui, pro
 pronus, IV, 60; — pro facilis, I,
 68; II, 82. — Promptae potentiae
 juvenis, *cui promptum et paratum*
potentiam assequi, XII, 44; v. n.
 — Promptum habet turbare, *facile*
possit turbare, XI, 1. — Prompto
 ad honores aditu, III, 30; O. 8. —
 Promptae aures, *ad credendum*,
 II, 39. — Promptas res ostentare
 cui, *vid.* ostentare; — mortes facit
 metus, VI, 29. — Prompta, *opp.*
occultis insidiis, II, 20. — Prompta
 studia alicui, *parata*, II, 75; — in
 aliquem, *proniora*, XIII, 8. —
 Promptius adversari, II, 38; —
 retinere obsequium, XIV, 24; —
 sustentare hostem, XV, 10. —
 Promptum quod cuique, offerunt
 ei, I, 71. — Promptam, *dictum*,
prolatum, III, 36. — Promptior
 ad discordias miles, H. II, 99.
 Pronus, *absol. de eo, qui alterius*
conatibus non resistit, atque adeo
favet, IV, 2; — misericordia aut
 favore in aliquem, II, 73; H. II,
 58. — Pronior celebrat laudes ejus,
 II, 52. — Pronis animis audita,
cum assensu, XIII, 3. — Pronis
 auribus, H. I, 1. — Pronus offen-
 sioni, IV, 29. — Prona victoribus
 omnia, *ex voto cedunt*, seu pro
 omnes *benevoli*, H. III, 64.
 Propagare infamiam, pro *augere*,
 XV, 58; — terminos Urbis, XII, 23.

- Prope : propius agitabat eos timor ex legato, A. 16; *vid. not.* — nusquam audiuntur preces, XIII, 57. — Quo propius regrederetur, pro ex propinquo regressum habere, II, 69.
- Propellere obscura initia impudentibus ausis, III, 66; *sed vid. not.*
- Properanter accepit codicillos, *cupido*, XVI, 24. — Properantius, II, 55; III, 74; H. III, 48.
- Properare prematura, III, 66. — Properando, pro *properans*, H. I, 77. — Mortem properare, *scil. sibi*, II, 31; XIII, 17; — ad desperationem formidiae, H. II, 46.
- Properato, XIII, 1.
- Properus ira, XI, 26; — vindictae, XIV, 7; — clarescere quoquo facinore, IV, 57; — sibi quisque, I, 65. — Propera fate mors, I, 3. — Properi inferuntur balneis, XVI, 11. — Propera occasione oblata, XII, 66.
- Propeus crinis, H. IV, 61.
- Propinquare cum accusat, XII, 13.
- Propinquitas: propinquitatibus multis ac validis subnixus, XI, 1; G. 7.
- Propinquus sanguis, II, 71; III, 12; IV, 75. — Propinqua spes solatur repulsam, II, 36. — Ob propinquum vitae finem, *quia statim secutus est finis*, VI, 45. — E propinquo diversa arguit virtus, *superioris proximae aetatis*, IV, 33.
- Propior caritate et sanguine, propinquior, VI, 46; — fides ei ad fallendum, *propior*, H. II, 8; — illi usus cum Tiberio, II, 27; — lætitiæ, XVI, 35; — regie libidini paucorum dominatio, VI, 42; — vultu contumaciæ, I, 24. — Propiora consilia, mater et avia, IV, 40. — Omnia propiora pervigiliis et bacchanalibus, quam castis et disciplinæ, *similiora*, H. II, 68, cf. XIII, 20; — vulnere, VI, 35. — Propioribus compendis iræ, XII, 28. — Propior ira quam timori, XVI, 9; — ignaro, XI, 35.
- Propitiare ingenium suum, O. 3; *vid. not.*
- Propius, *majus*, A. 16.
- Propolletæ, III, 66; *sed v. not.*
- Proponere imagines principis (*in signis et vexillis, vel locis publicis*), H. I, 78.
- Proprius honor, *peculiaris. proprius*, XV, 74; — metus, III, 67; H. III, 38; — miles, *cui profectus aliquis est*, H. III, 64. — Propria causa, *qua me movet meis commodis*, II, 46; — gens, *nulli extrarum permixta*, G. 4; *vid. not.* — manus ipsi pedites, *domestica et popularibus, opp. equites ex Jægyptibus*, XII, 29. — Propria ira offensus, *injuria qua ad ipsum eorum pertinebat*, II, 55. — Proprium odium, XV, 64; XVI, 20. — Proprium ingenii humani, *odiu* quem læseris, A. 42. — Proprie circa oratoriam artes, O. 34. — Propria mandata, II, 77; *vid. not.* — Proprias contentiones adversas aliquem exerceere, *e causis privatis*, XIII, 28. — Propriis causis dispositi, H. IV, 16; — nationibus distincta gens Sævorum, G. 38. — Propriis nominibus, *nominatis singula*, I, 35. — Propriis edius non insensus, II, 18. — Propria pecunia, *privata*, I, 71.
- Propter hostem translata castra, *propius ad*, IV, 47, cf. II, 41; XIV, 9; XV, 47.
- Propugnacula, *vallum*, IV, 51; — addita, H. II, 19; — anteposita, XII, 56; — incoenium, H. III, 84.
- Propugnare, *se defendere, pugnare*, A. 12; O. 5; — *manimento*, XV, 13; — *sambita*, XIII, 31.

vere se custodibus, IV, 45.
 gare ruinam ultra, H. V, 25.
 rogatur id spatium vita dam-
 , III, 51.
 vere fossas, I, 68; — ac pro-
 hostem, H. III, 22. — Pro-
 et effigies Poppeæ, XIV, 61. —
 ratæ arbores, *succisæ*, II, 17;
 not. — domus terræ motibus,
 , XII, 43; cf. XV, 40.
 umpere in aperta, II, 47; — in
 , VI, 51. — Proruperat in
 eruos mores sævitia, libidine,
 II, 73; — luxus immensum ad-
 nia, quis pecunia prodigitur,
 , 52.
 scribere leges, *publico loco scrip-*
 , *proponere*, XIII, 51.
 scriptione cadere, I, 2. — Pro-
 scriptione facere, I, 10, 26.
 æqui res gestas (*suas*) laureatis
ll. literis, A. 18; — venia delic-
 am, XIII, 35. — Prosequitur sal-
 et deponit Catos suos, G. 30.
 ospectare acris servitium, *præ-*
dere, VI, 48; — pro *prospicere*,
 I, 1. — Prospectans late locus,
 . III, 60. — Prospectans principis
 hores e convivio, H. III, 38.
 osper : prospera memoria, IV,
 3; — populi et militum fama,
vid eos, XIV, 51, cf. H. I, 14.
 . Prosperi transgressus auspi-
 am, *non quod ipse transgressus*
rosper, sed quod prosperi succes-
us initium futurus, VI, 37. —
 rospere deesse, H. IV, 34.
 osperare : prosperant consilia ejus
 ipublicæ, III, 56.
 ospere, aut in metu, populus Ro-
 manus dona sacra verat, XV, 45.
 ospergere, *adspargere*, XV, 44.
 ospicere, *conspicere*, H. IV, 1.
 - Prospectum urbanæ servituti,
ratum, ut cives domi serviant,
 , 46. — Prospici, II, 36.

Prosternere studium carminum, *des-*
pectum facere, O. 11.
 Proterere jacentes, I, 65. — Pro-
 trita acies hostium, H. II, 26.
 Proturbare : proturbatus erat pari-
 bus lasciviis ad cupidinem et fasti-
 dium, XI, 36. — Proturbatis, qui
 nuntiabant, *spretis, rejectis*, H.
 II, 85.
 Provehi : provectus eo audaciæ, IV,
 10; — eo usque corruptionis, *vid.*
corruptio; — stipendiis nullis, H.
 II, 76.
 Provenire pro *succedere*, I, 19; IV,
 12; XIV, 25; H. IV, 18, 69. —
 Provenit victoria suis, H. IV, 34.
 — Ut provenerunt initia belli, H.
 II, 20. — Etiam si provenisset auxi-
 lium inane, H. II, 16. — Provenere
 dominationes, *ortæ sunt*, III, 26.
 — Terram provenire nova ubertate,
 XVI, 2; *vid. not.*
 Providere pro *prævidere*, A. 58. —
 Provisa conscientia medici, *vid.*
conscientia. — Provisa exempla
 Caudinæ ac Numantinæ cladis, *in*
promptu, quibus suam ignaviam
defenderent, XV, 13.
 Provincia habita avare et ambitiose,
 III, 13; — peccantibus parata, A.
 6; *vid. not.* — vacua discessu præ-
 sidis, H. IV, 39. — Provinciæ bel-
 lum illatum (a legato ejus), *turbæ*
in ea motæ, III, 14. — Provincia
 ornare aliquem (et honoribus), IV,
 2. — E provincia rei, *qui post de-*
cessionem e provincia accusantur,
 XIII, 52. — Provinciæ affluentes,
vid. affluere; — hostiles, inermes,
vid. suis locis; — publicæ, (*populi*
opp. Cæsaris) assistunt tribunali-
 bus consulum, XIII, 4; *vid. not.*
Vid. Indic. rer.
 Provincialis locus, XIV, 53; —
 parcimonia, A. 4. — Provinciale
 bellum, H. I, 89. — Provinciales

- magistratus iudicium edere prohibiti, XIII, 31. — Provincialium manus tumultuaria, XV, 3.
- Provisor, *prospiciens*, ingruentium dominationum, XII, 4.
- Provisu, cura perinde agit ac si hostis adesset, XII, 12; — Deum, XII, 6; — rei frumentariae nullo, XV, 8; — periculi, *quia providet periculum*, I, 27.
- Provisers, VI, 25; *vid. not.*
- Provolveri fortunis, VI, 17; — genibus alicujus, XI, 30; XII, 18; XIV, 61; — usque ad libidinem liberti, XIV, 2.
- Proximus successioni, *jure scil.* IV, 59. — Proximus licitor, *vid. licitor*. — Proximus quisque, *de ministris*, etc. XIII, 15. — Proximus regem, XV, 15. — Proximo priori anno, *non frustra*, *vid. not.* I, 77. — Proximi damno ac remedio habiti, II, 47. — Proximorum certaminibus inconcussi, II, 43. — Proxima occupata loca, H. IV, 15. — E proximo, H. II, 64.
- Proxime libertatem acta vita, *paene cum libertate*, XVI, 11.
- Prudentes, *pariti*, I, 9; II, 24. — Officia prudentium, I, 70. — Sapiens a prudenti nil differre, *v. n.*
- Pubertas inexhausta, G. 20; *v. not.*
- Pubes, *stirps*, III, 29.
- Publicare omnia studia sua, XVI, 4; — plebiscita, *publice proponere*, XI, 14.
- Publice loqui, H. IV, 4; *vid. not.* — objectum iis, *eorum civitati*, IV, 36. — Publice valebant, *in republica*, XII, 60.
- Publicus: publica cura, *reipublica*, H. I, 19; — magnificentia, *privatorum in rempublicam*, III, 71. — Publicum quod statuit, domi servat, III, 33; — exitium, H. I, 33; — facinus, H. III, 25; *vid. not.* — In publicum haec respondit, *opp. ipsi Boiocalo, privatum scil.* XIII, 55. — In publicum magnifica largitio, II, 48. — Publici cujusque leges, *vectigalium*, XIII, 51. — Publico theatro debonestari, XIV, 15. — Publicis cervicibus depellere principem, H. I, 16. — Publica arma nulla, I, 2.
- Pudet dicta, A. 32. — Pudens somno et luxu incoessit, H. II, 99.
- Pudicitia impenetrabilis, IV, 12; — contractata, XIV, 35.
- Pudor absolutus Plancium, III, 18; — evulgatus, XIV, 14. — Pudorem adferre sibi, V, 6; — viliorem regno habere, XIII, 65. — Cum pudore (et flagitio) disserere, III, 17.
- Puella, *uxor*, XVI, 30.
- Puellares anni, XIV, 2.
- Pueritia procera plerisque, H. IV, 14. — Pueritia Neronis educatur, XIV, 3.
- Pugna daretur, *copia pugnandi*, II, 13; — fuit nobis pro meliore, *vid. melior*. — Pugna casum prehensere, XII, 28. — Pugnam adire, XIII, 36; *vid. not.* — deserere, *vid. deserere*; — facere ancipitem hosti, VI, 35; — resumere, H. II, 41. — Pugna praevalabant equestri, *equitatu*, H. III, 8.
- Pugnacitas Academicorum, O. 31.
- Pulsus: pulsum venarum attingere, VI, 50.
- Pulvinar, *vid. Ind. res.*
- Pusire aliquem fuga, *vid. fuga*. — Punitus dolus, si (hostes) ex occulto corpore agmen tentarent, XII, 32.
- Putare: si numerus militum putetur, *computetur*, H. III, 2.
- Putres forma virorum equestrumque, H. II, 70.

- ros fundabat adultero municipali, IV, 2. — Posteram gloria, *vid.* gloria.
- Posthac, *deinde*, III, 62; V, 8; VI, 6; XII, 38, 60, 62; XIV, 30.
- Postquam *cum praesenti*, XIV, 44; — *campos propinquabat, pro campis adpropinquaverat*, XII, 13; — *antebatur pro uti coepit*, VI, 51.
- Postulare *cum infini.* II, 50; — *pass.* VI, 2; — *repetendis aliquem*, III, 38; *cf.* III, 66.
- Potens discordiis, seditioibus, H. II, 86; — *mariti*, XIV, 60; — *neque jubendi neque vetandi*, H. III, 70; — *orbitate*, H. I, 73.
- Potentia et concordia eadem loci est, IV, 4; — *principatus divisa in T. Vinium et Cornelium*, H. I, 13; — *pro facultate*, VI, 8; — *et vis distinguuntur, vid. vis.* — *Potentis annos xxi explevit*, II, 68; — *prioris instituta commutat*, XIV, 56; — *prompta juvenis, v. promptus.* — *Potentia fratris ausus, sisus ea*, III, 24. — *Potentiam propriam tentare*, H. II, 65. — *Potentia Romana jubentur tributa*, XII, 60. — *Non potentia, sed, ex jure statuere*, IV, 43. — *Potentia et potestas junguntur*, O. 5.
- Potestas *pro potentia*, III, 69. — *Potestate senatus non opus, jusson*, XVI, 3.
- Potiri rerum, *adeptum esse imp.* I, 5; XIII, 3. — *Potiebatur aula et novo rege, eum ex arbitrio suo regebat*, VI, 42; — *Cappadocia quinquagesimum jam annum, tenebat eam*, II, 42. — *Potitus Persis, Medis, Bactriano, et Soytha*, II, 60; — *regni*, XIII, 6; — *primi flagitii (in adulterio tentando)*, IV, 3; — *quondam Armeniam, qui tenuerat olim*, VI, 40.
- Potior retinendo regno visus, XI, 9.
- Potus sacri, *pro fonte*, XIV, 22.
- Præ, *in compositis, pro praeter*, VI, 35; H. V, 23; — *loco pro*, II, 13; III, 5; XIV, 44.
- Præbere simulacra libertatis enatiui, I, 77; — *antiquitatis*, III, 60; — *visi aliquam populo*, XII, 21; — *semina seditionis*, XI, 19; — *casum pagae*, XII, 28.
- Præcavendi exemplum dare, *vid. exemplum.* — *Ad præcavendum exterrius*, XVI, 8.
- Præcellere modesta juvenata, XVI, 7; — *genti, proesse*, XII, 15.
- Præceps expulit vitam, XVI, 19; — *pro in præceps*, IV, 62. — *In præceps jacere*, IV, 21. — *Præcipites numii*, H. II, 6.
- Præceptis fovere pueritiam alicujus, XIV, 55.
- Præcipere bellum, *maturius facere*, I, 55; — *lans velut in herba... præcepta*, O. 9; — *speciem libertatis*, II, 35; — *avian aliquam*, IV, 75. — *Præceperant animo orationem, vel principis, prævidebant, quid esset diciturus; vel suam paraverant*, III, 67.
- Præcipitare facundiam violentia, III, 19.
- Præcipitium: nil medium inter summa et præcipitia, H. II, 74.
- Præcipuus ad pericula, *vid. periculum*; — *ad scelera, scil. suscipienda*, VI, 7; — *circumveniendi alicujus, ibid.* — *dies, honorificentissimus*, H. IV, 4. — *Præcipuus opes ad, etc. egregie opta*, XIII, 30; XVI, 14.
- Præclarus eloquentiae ac fidei, IV, 34. — *Præclarissimus*, O. 9.
- Præcolere nova, ancipitia, XIV, 22.
- Præcurrere, *antecellere*, O. 22.
- Præda: inter prædam et cadem (*reperta aquila*), inter prædandum (*nisi ipsa aquila præda dicitur*),

XV, 26; — *similia*, II, 52; IV, 37, 73; XIV, 32, 38; H. II, 44, 55; H. V, 16, 23; G. 15. — Quo, pro *cujus tempore*, I, 57; (ut *Virg. Ecl.* IV, 9). — Post quæ, inter quæ, pro *postea*, *interim*, I, 13; II, 58, 86; III, 11. — Quæ pauci incipiunt, reliqui adstrepunt, pro *si qua*, II, 12. — Quæ haruspicum retinenda, XI, 15. — Quæ muniuntur hibernaculis assistere, XV, 7. — Quibus memoraretur, nulla ei prospera aut adversa, XII, 14. — Quis pro *quibus*, I, 57; III, 30, 52, 53; XIV, 43.

Quia : frequens usus ejus particulae, IV, 25; *vid. not.*

Quidem, *appositum extremae sententiae*, *incommodè*, O. 41, *init.* — *insolentius usurpatum*, XIII, 25; *vid. not.* — Et quidem *præpositum verbo ad quod pertinet*, H. II, 67.

Quidquid illud, *vid. ille.*

Quies dira, læta, *vid. suis locis*; — *solida domi (in rep.)*, XI, 24. — Quietis nocturnæ imago, XVI, 1; — species, XI, 4. — Quietem alicujus irrumperere, *vid. irrumperere*; — sumere, I, 64; — Urbis (et curas imperii) permittere alicui, H. I, 90. — Quietè respondere, XIV, 54; *vid. not.* — Quietè defensus, XIV, 47. — Quietè sumpta, I, 64. — Quietis cupidine, *de vita privata*, etc. H. II, 56.

Quiescere : imperium quiescenti offeram, *non armis petenti*, etc. H. I, 15.

Quieta industria, *moderata consilio, gubernata*, H. III, 50. — Quietos eos simul nox habuerat, *una dormiverant*, I, 49.

Quin pro *quo minus*, XIV, 29; — pro *ut ne*, VI, 38.

Quinquuplicari honores, II, 36.

Quire : non quiverè restitui, H.

III, 25. — Quiret, *posset*, I, 66.

Quis pro *quisque*, *ut et in plural. quibus*, I, 7, 69; II, 24, 26, 54, 83, *init.* VI, 7, 24; H. III, 58; A. 18; *vid. not.* — Quis ille, *vid. ille.* — Quid, *omiss. futurum est, seu fiet?* IV, 40.

Quoad pro *quamdiu*, VI, 51.

Quod alarum cohortiumque, XV, 26; — armentorum, frugum, G. 15; — auxiliariorum, IV, 37; — biremium, H. V, 23; — civium, VI, 11; — militum, H. II, 44, 55; — congregantur, H. IV, 15; — erat, contractum, H. IV, 71; — nationum, XIV, 38; — peditum, IV, 73; XIV, 32. — Quod roboris sit, H. IV, 76; — fuit, fusi, H. V, 16. — Quod sociorum, II, 52. Quomodo, *utrunque*, II, 50; III, 5, 73; VI, 38; XII, 46; H. V, 5; G. 20; — acta, H. I, 7; — addita, III, 19; — meritis, III, 17; — prolata verba, XIV, 16; — traditum, XV, 53.

Quoquo adisset, II, 43.

Quotumquemque inveneris, O. 20.

R.

Rabies atrocior, H. V, 25; — fatalis, I, 39; — resurgit, *ibid.* — In rabiem viles prolapsus, I, 31.

Radere fastis nomen, III, 17.

Radiantur auro templa, O. 19.

Ramalibus mortuis immiunta arbor, XIII, 58.

Rapere pro *capere*, H. II, 17; — pro *vastare, diripere*, XIII, 6; — arma, *corripere*, I, 41; II, 19; — in arma gentem, *cito ad arma concire*, H. IV, 21; — exercitum, *raptim ducere*, I, 56; XV, 8. — Filiam alteri pactam rapuerat, I, 55. — Rapere spem conceptam

- erant*, III, 38. — Præsentium gratia, *eorum, qui tum viverent*, VI, 46. — E præsentibus tutissima, *quorum copia erat*, II, 80.
- Præsentia: ad præsentiam Cæsaris, XI, 8. — In præsentia laturo, *corrupte*, A. 32; *vid. not.* — Præsentium omen, I, 23.
- Præsidere cum accusat. III, 39; IV, 5, 72; XII, 14, 29; — sacris vestalibus, II, 86; — edendis gladiatoribus, I, 76; — signis Romanis, *militibus congregatis*, XII, 37. — Præsidere legionibus, H. IV, 74; — tormentis servorum, VI, 47; — *de imperatore legatos audiente*, XIII, 8.
- Præsidium regium, XIV, 25. — Præsidium petere dicitur, *qui opes suas ultra sustinere non potest*, XIV, 54; — mutuari ab audacia, I, 38. — Præsidio stetero milites, I, 8. — Præsidia pro castris et *ipsis copiis*, II, 64; *vid. not.* XV, 17; pro auxiliis, H. III, 45; — *abscessa*, H. III, 78. — Præsidii trinis occurrere host. *globis, agminibus*, H. III, 82; — *de operibus, quibus circumvallantur hostes*, IV, 49.
- Præstantissimus sapientiæ, VI, 6.
- Præstare terga hostibus, A. 37. — Præstat eloquentiæ plurimum magnitudo caussarum, O. 37. — Truculentia cæli præstat Germania, II, 24.
- Præstringere nodo digitos, XII, 47.
- Præsumere aliquid, *maturare*, I, 48; — *de causa magnifice, etc. judicare ante*, etc. H. III, 9; — *ante sumere*, XIV, 3, *ut sæpe apud Plinium*. — Præsumptum habere, XIV, 64.
- Prætere culpæ alienæ aliquam, H. II, 39; — *classem fronte innaci (iutori)*, H. II, 14; — *nomen consulare partibus honesta specie*, H. III, 4. — Præterita late gens provinciis nostris, II, 55. — Quicquid castrorum præteritur Armeniis, H. II, 8.
- Præteritata in aliquo crimina, I, 73.
- Præteritum nihil excusandum in vita, H. I, 55.
- Prætextæ Rheno nationes, G. 33; *add.* 42.
- Prætexto reipublicæ pacem suadere, H. III, 80; *cf.* II, 100; — *maiore proficisci, specie, apparatu*, H. I, 19.
- Prætor Bithyniæ, pro *proprætor* aut *procurator*, I, 74; *vid. not.*
- Prætorium, *de cohortibus prætorianis*, H. I, 20.
- Prævalere pugna equestri, *quæ tum nulla erat, equitatu ad pugnam equestrem*, H. III, 8. — Prævaluit ambitus pro eo, XIII, 33.
- Prævalida orbitas, *potior habita*, III, 25; — *nomina equitum Romanorum*, XII, 60.
- Prævehitur Rhenu Germaniam, II, 6. — Prævehi misilia, H. IV, 71.
- Prævenire excidium domus suæ opportuna morte, *vitare, ne videas*, H. III, 67; — *misericordiam alicujus, facere, ut locum non habeat*, III, 50. — *Multa sceleris indicia præveniunt, antecedunt facinus*, XIV, 44; — *famam*, II, 40; *vid. not.* — *infensus fuga, evadere*, IV, 72; — *impetu et cominus, superiorem esse*, VI, 35; — *indicio. (omiss. ceteros)*, XV, 54. — Præventa gratia, *occupata*, H. I, 5.
- Præverti pro *reverti*, IV, 32; *vid. not.* — *ad aliquos, ante omnia eo tendere*, II, 56.
- Prævidere pro *negligere*, XII, 63; *vid. not. non videre.*
- Præumbrat fastigium imperatoris, XIV, 47.
- Prave facundus, I, 53; *cf.* XIV, 22.
- Pravitas et discordia, III, 48; *vid.*

- not.* — Pravitare eadem insectantur mortuus, qua soverant vivum, H. III, 85. — Pravitatibus corrupti, III, 34. — Pravitatibus detorta, O. 26.
- Prævas *sæa* industrius, H. I, 48.
- Precari pro *deprecari*, II, 42; VI, 9; — amant edificandis ceptis, VI, 26; — regnum potentiamque pro aliquo, XII, 19; — placatos manes, ut sint placati, H. III, 26. — Precanda modestia, IV, 7.
- Precationibus faustis, *voctis*, audita scil. cum, IV, 9.
- Precariorum auxilium trahere, I, 42. — Toties captis procaria visa, H. IV, 76. — Precariorum imperium et brevi transituram, H. I, 52.
- Preces curatissimæ, I, 73; — degeneres, *vid.* degener. — Prece degenerate, XII, 19; — occultas misterere, XI, 10; — suscipere, XIII, 54; — offerre, XV, 25; XVI, 23. — Precum socias, qui idem cum altero precatur, II, 10. — Precibus agredi aliquem, XIII, 37. — Cum precibus occurrere, H. I, 66. — Sine precibus juvare aliquem, non rogatum, .IV, 64. — Precibus alicujus concedere demmatum, II, 56. — Precibus adolere altaria, H. II, 3.
- Prehendere pro *deprehendere*, IV, 45; H. IV, 25.
- Prele urgentur, *vid.* negere.
- Premere castris gentem, XII, 32; *add.* H. IV, 23; — iras, VI, 50; H. IV, 72; — pulsos, instare, II, 15; — sanguinem, sistere, XV, 64; — pro continere, de fugituro, H. IV, 2; — pro opprimere, XVI, 9. — Premere sermones, III, 6; — pavorem vultu, XIII, 16. — Premunt seu bona seu mala facta semel inivsum, H. I, 7. — Pressus curra equus, G. 10; *vid.* *not.* — pro oppressus resina tecti, XIV, 5. —
- Presses opere ructitium pressat, *depressa*, H. III, 77. — Circumjecti pressere, pro *oppressere*, H. IV, 2. — Sermo pressus, O. 2.
- Pressare propugnacula, *ad ex cæti*, IV, 51; *add.* I, 68; — pectore, amplecti, H. IV, 46; — vestigia, H. I, 66.
- Pretium pro *premio*, H, 10; III, 40; VI, 3; — pro dono, H. I, 18, 25; — fuit ei, dignum operi visum, I 57; — fuit in Veronesibus, eorum deditio magni momenti visa, H. III, 8; — labori petuntur legiones et castra Romanæ, XV, 12. — Pretio vendere, A. 19. — In pretium belli cedit provincia, quod al. in *præmium* victoriae, H. I, 11. — Pretia nascenti, res, *de quas dignum fuerit masci*, G. 31. — Pretis veris aestimare ædas, XI, 26.
- Prædie insidiarum perpetrandas, XV, 54.
- Præmitas metallorum, *mineræ*, H. IV, 53.
- Primordio tristis, *novi principis initio*, I, 7. — Primordia, *arcana*, *antiqua sacra*, G. 40; — imperi capessere, VI, 50.
- Primores castrorum, H. III, 31. — E primoribus peritis legum, XIII, 30. — Primori in acie, H. III, 21.
- Primus adspersatur *præ cæteris*, I, 27; — pœnæ lucendæ, VI, 4; — fugæ, H. III, 16. — Prims diligentia hæc ei fuit, *tum primum se ostendit diligentem*, IV, 20. — Cui prima ætas, *major natu contra senam*; *f. leg. proxima*, XVI, 11. — Primpiti honore perfunctus, XII, 36. — Primo, *omiss. ante mox*, IV, 41, *et sapius*.
- Princeps imminens, v. invadere; — sumitur minori discrimine, quam quaeritur, H. I, 56. — Principis vi

- ulcisci inimicitias privatas, *quasi ut princeps habeas*, III, 12. — Principe Vitellio dignus exercitus, H. II, 89. — Principe quibus uterentur, jura dedit, III, 28; *v. not.* — Principes, *simplic. de primoribus patrum, et quidem sub Caesariibus*, H. II, 94; — caestrorum, H. I, 57; *vid. not.* — Principes acciscere, *vid. acciscere.* — Principibus Remis, *auctoribus*, H. IV, 67. — Princeps dies, I, 9; — loca, I, 10. — Principes quique emittens, H. I, 49.
- Principalis fortuna, H. II, 59; — paratus, *ibid.* — Principale matrimonium, H. I, 22; — scortum, H. I, 13.
- Principatus potentia divisa, H. I, 23; — novi facinus, *in n. pr. I*, 6; XIII, 1. — Principatibus longis posita, H. II, 53.
- Principium incipit, XIII, 10; — oritur, XV, 41; — favoris, *scil. declarandi*, IV, 12; — *de loco caestrorum ubi conciones*, I, 67; — pontis, I, 69; — bello parant fata, H. II, 69. — Principia belli secundum eos, H. III, 7; — legionum *pro principibus seu prima acie*, H. II, 43.
- Prior, *opp. inferiori, in acie*, XII, 33. — Priores, *maiores*, III, 55; A. 1; — *antecessores*, A. 14, 20. — Prioci proximo anno, *v. proximus.*
- Privatum sacra edia, *privatis de caestris*, I, 58. — Privatum degener, in publicum exitiosus, XI, 17. — Privatum obiectum, *opp. publice*; habere quid, *opp. ad praetorem deferre*, XIV, 41.
- Privatus: quum privatus esset, amici vocabamur, H. V, 26. — Private inimicitias principis, III, 12.
- Privilegia pro comediis, III, 28.
- Pro, *in, ex*, II, 81; XII, 29. — Pro non minus, *seu secus ac*, IV, 38; XI, 24. — Pro tamquam, IV, 13; XII, 39; H. I, 52. — Pro concione stant milites (*quam ipsa concio*), I, 44. — Pro causta decorum, H. III, 8. — Pro aliquo destinari, *vid. destinare.* — Pro aliquo pertinax fides, H. I, 51. — Pro eo induruerant, *vid. indurere.* — Pro optimatibus cadere, *in eorum partibus pugnantem*, IV 44. — Pro Romae eius pugnam, III, 41. — Pro aliquo hostilia facere, XV, 13. — Pro aliquo praeseri quid, XII, 19. — Pro virili portione, H. III, 20. — Pro Catione magis intratur Appianum, O. 18. — Pro republica honesta vox, H. I, 5.
- Probare causam Senatus, I, 75; — munera, *inspicere*, etc. G. 18.
- Probationes criminum, H. II, 63; — scelerum mora subvertere, III, 7.
- Probra corporis, VI, 28; *vid. not.* — fundere in aliquem, VI, 42; — intenter alieni, XII, 47. — Probris famosi, XI, 25.
- Probrum vita, VI, 29. — Probrosum carmen, IV, 31.
- Procer chorus, XI, 31; — ingenio, XIV, 15; — lingua, I, 16; — otii, XIII, 46.
- Procedere ad oblivionem sacramenti, XV, 68. — Proceedit venenum, XV, 60. — Procedunt voces, *excidunt ei*, IV, 59.
- Procella equestris, H. III, 53. — Procellis fracti aëris, II, 15.
- Procerca pueritia, H. IV, 14.
- Proceritas incurva et praeverticis, IV, 57.
- Procinotus: miles in procinctu habitus, *sub armis*, H. III, 2.
- Procal pro enimus, I, 64; H. II, 66. — Procal gravitate operis, *ei non conveniens*, H. II, 50. — Alia

- tate populi Romani institutum, XIII, 31.
- Repertor relationis, *auctor*, XII, 53. — Repertor facinorum, IV, 11; *vid. not.*
- Repetere amicitiam alicujus, VI, 37; — casum alicujus paucis, *inde a primordio narrare*, III, 4. — Repetere pauca, pro *referre* (*nempe ab initio rei*), XV, 72; — aliquid altiore initio, *vid. initium*. — Repetita armis provincia, *violenter occupata*, III, 12.
- Reponere amissa urbi, XVI, 13; — fora, H. III, 34. — Repositus in secretum Asiae, H. I, 10; — pontem, I, 63.
- Reposcere: id Augusta exprobrabat, *reposebat, scil. imperium, ipsi sua ope paratum, seu beneficii sibi debiti gratiam referri volebat*, IV, 57; — pecuniam legatam, *poscere, ut debitam*, I, 35.
- Reprimere: repressum caput in utero, XV, 45; *vid. not.* — Repressi milites seditiosi duorum supplicio, I, 38.
- Repudium dicere, *vid. dicere*.
- Repulsam solatur propinqua spes, II, 36.
- Reputare pro *putare*, II, 40; — *querere, cognoscere*, III, 12.
- Reputatio morum novorum veterumque, H. II, 38.
- Requies belli, *a bello*, IX, 25.
- Requirere acriter rem familiarem (defuncti), *repetere*, XVI, 17; — pro *desiderare, abesse queri*: qui publici funeris pompam requirerent, III, 5.
- Res: rei familiari principis impositus, *vid. imponere*; — numariae inopia, VI, 17. — Re dubia, pro *rebus*, IV, 73. — Res attritae Italiae, H. II, 56; — incruentae, XIII, 37; — militares continentur pa-
- rendo, H. I, 84; — prolatae adilatatae, II, 35; — promptae, *vid. promptus*. — Rerum aeternitas, *reipublicae Romanae*, H. I, 84. — Rerum auctores, *historici*, III, 3. — In fama rerum manere, A. 46; — dies verbis terere, v. dies. — Rerum humanarum immemere, *quam mutabiles essent*, H. III, 68; — secundarum ambiguarumque sciens, I, 64; — transitus, *mutatio dominorum*, H. I, 21. — Res gestas componere, I, 1; IV, 32, 33; — prosequi laureatis, A. 18; — prosperas principis spernere, v. spernere. — Rebus motis, I, 57. — Ad res novas tentare aliquem, H. IV, 49. — Res est mihi tecum, O. 10.
- Respublica sita in manu eorum, I, 31. — Reipublicae occupandae argui, VI, 9; — partes ceteris quibus modis habitae ad eum diem, IV, 6. — Ob rempublicam obire mortem, *vid. ob*. — E republica, II, 33; III, 53; IV, 31. — Rempublicam obtinet judicaturus, *vid. judicare*. — A quo respublica inciperet, *libertas*, H. I, 15.
- Rescriptum immitte, VI, 3.
- Reserare cubiculum, pro *intrare*, H. III, 38; — Italiam, H. II, 2.
- Reservare semet summam rerum et imperii, H. II, 33; — pro *conservare*, H. IV, 42.
- Resistere: resistunt montes, II, 15; *vid. not.*
- Resolvere venas, VI, 9, 48; — vectigal et onera, *tollere*, H. IV, 65.
- Respectus: sine respectu veniz, *sine cura ejus impetrandae*, H. II, 30, cf. III, 59.
- Responsa, *simpliciter de oraculis*, H. I, 10.
- Restant laminæ adversum pila et gladios, *resistant*, III, 46.
- Restaurare, III, 72; IV, 43.

- Restringere** : restringunt (ea) suum mæstitia, XVI, 16. — Restringi vinculis, XIV, 64; *vid. not.* — Restricto vinclo ad arcum sellæ, XV, 57. — Restrictum imperium, *parum voluptatum*, XV, 48.
- Resultare** : resultantes saltus clamore complere, *voce reddentes*, I, 65.
- Resumere** hostilia, XII, 15; — militiam, H. II, 67; — pugnam, H. II, 41; — sacramentum, H. IV, 37.
- Resurgere** in ultionem, H. III, 2. — Resurgit bellum, *renovatur*, III, 74; — urbs, XV, 41; — rabies, *pro surgit*, I, 39. — Resurgentes partes, *reviviscentes*, II, 43. — Ad resurgendum nisu nullo jacentes, et quasi exanimis, III, 46.
- Retegere** occulta conjurationis, *detegere*, XV, 74.
- Retentare**, pro *retinere*, H. IV, 13; — de *custodibus*, H. IV, 60.
- Reticere** pro *silentium tenere*, I, 67; II, 38, 50; XII, 33; — *cum dativo*, XIV, 49.
- Retinere** ætatem principis concessis voluptatibus, *detinere, occupare, ne ad illicitas ruat*, XIII, 2; — curam navium, *habere*, H. I, 87; — destinata, VI, 32; — fidem, *suam scil.* VI, 37; — iras, I, 45; — multitudinem ædificio, pro *continere*, H. IV, 53; — ordines, *vid. ordines*; — promptius obsequium, XIV, 24; — sacra, *servare*, I, 54. — Retinent res animum legentis, IV, 33. — Retinebat supremus aspectus matris quamvis ferum animum, XIV, 4. — Retinens conditoris civitas, VI, 42; *vid. not.* — Retinens omne decus belli sibi, *cupiens solus auferre*, H. III, 8. — Retinebatur senatusconsultum infirmum aut validum, H. II, 10. — Retentum poscit infamiam et ignominiam illustrium, *si obtentum effectumque sit*, III, 52.
- Retractare** librum, *corrigerere*, O. 3.
- Retrahere** nomina ærarii oblitterata, *debitores ejus rursus appellare*, H. I, 55. — Retraxit imaginem nocturnæ quietis ad spem haud dubiam, *traxit interpretando*, XVI, 1.
- Retro** capillum horrentem sequi, G. 38. — Nullum retro subsidium percussis, H. II, 26.
- Retundere** quem, *respondere fortiter*, V, 11.
- Revalescere** pro *convalescere*, XIV, 27. — Ut revalescerent diplomata Othonis, *majorem auctoritatem obtinerent*, H. II, 54.
- Revehi** in aciem postremam, H. II, 64. — Reveherent simulacrum patris sui, H. IV, 83. — Revectus in castra, H. II, 41.
- Revelare** frontem, *comam ponere*, G. 31.
- Revenire**, II, 24; XII, 59.
- Reverti** : revertitur ira in vulgus, *convertitur*, H. III, 31.
- Revirescere** : revirescit arbor in novos fœtus, XIII, 58; — domus, IV, 12. — partes, H. III, 7.
- Revocare** : revocandæ libertatis jus patronis adversus male meritos, XIII, 26. — Revocabo in animum, quod temporis hortorum ac villarum curæ seponitur, *animo colendo impendam*, XIV, 54.
- Revolvere** iras, IV, 21.
- Reus** receptus, II, 74; *v. not.* IV, 21; — peractus, *ibid. vid. not.* — Tanti reus exitii, II, 24. — Reum aliquem sibi poscere, XVI, 23; — subdere quamvis falsis *scil. criminibus*, I, 3, 9. — Reos accusare, XI, 5; — plures idem annus habuit, XIII, 33; — trahere, *vid. trahere*. — Reis postulandis continuus annus, IV, 36.

- Rex pro *regis filio*, H. II, 25; *vid. not.* — Rege novo potiri, *vid. potiri.* — Regum externorum consuetudine, *ut reges solent sepeliri*, XVI, 6.
- Rigore vicini septemtrionis horridior Auster, II, 23.
- Ruinari adversa valetudinis alterius, I, 69; — metus principis, quos maxime metuat, XIV, 57; — offensam, H. IV, 11. — Tabernacula ipsa, humum pilis lanceisque rimabantur, H. II, 29.
- Ripa ac die frequenti, III, 9. — Ripam victam colere, I, 59. — Ripæ cedunt, *vid. cedere.*
- Rivis incerta loca, I, 61.
- Rixæ aut jurgia, H. II, 27.
- Robur et saxum, IV, 29; *vid. not.* — et sedem bello legere coloniam, H. II, 19; — et vires exercitus, H. I, 87; — ætatis adest ei, XIV, 63; — maturimum precatur ei, XII, 65. — Ad robur quantum deest ei, *ad maturam ætatem*, XIII, 6. — Robore circumdare juventam filii, *adoptando alio*, XII, 25. — Robore legionum æquata pugna, XII, 39.
- Robustiores, *doctiores*, O. 35.
- Rogum et necem ejus conjunxit una eadem nox, XIII, 17.
- Romanus: Romana continentur vectigalibus, legibus, *ratio reipublicæ Romanæ*, XIII, 49. — Romanorum munia, *militiæ Romanæ*, XIII, 35.
- Rosis consternere viam, H. II, 70.
- Rostra: apud rostra laudare quem, XVI, 6.
- Rubor: est mihi rubori, XIV, 55; H. I, 30. — Rubor proprius, H. IV, 7. — Nec rubor inter comites adspici, G. 13.
- Rudimentis adfui juventutis tuæ, XIV, 53.
- Rudis (non) facinorum, *solitus magna audere*, XII, 51. — Ætas rudis nepotum, IV, 8.
- Rudus: ruderi accipiendi destinaba paludes, XV, 43.
- Ruere contis gladiisque, pro *irruere*, VI, 35; — imprudentia in servitium, I, 7; H. II, 34; — certatim adproperare, IV, 23. — Ruit vis alia per Alpes, *irrupit*, H. III, 34. — Ruunt tempestates, I, 30. — Rues in Galliam Rheus, H. V, 19. — Ruentia *opp. prosperis*, H. III, 64. — Moles ruentium, *figentium*, II, 17. — Ruere in amplexus alicujus, XVI, 32. — Ruere in exitium, H. I, 84.
- Ruina pro *continuis damnis*, H. V, 25. — Ruinæ modo præcipitari, H. IV, 71. — Ruina soceri in exilium pulsus, H. IV, 6; — trahi, G. 36.
- Rumor incedit occultus, II, 54; — inceserat, I, 5; — surgit, H. II, 42. — Rumorem omnem affectare, H. II, 91; — falsum aspernari, H. II, 52. — Ante rumorem et metum interfici, XIV, 57. — Rumore adverso in vulgus est oratio, XIV, 11; H. II, 26; — multo testamentum fuit, III, 76; — primo rapi, *vid. rapere*; — subito, tanquam invasurus, *scil. esset*, VI, 36; — vario jactatum, III, 19. — Rumor secundus, III, 2.
- Rumpere pro *erumpere*, II, 17; — fas gentium, sacra legationis, *violare*, I, 42; — custodiam, H. II, 62; — imperium, *spernere*, *contra imp. facere*, XIII, 36; — tabulas nuptiales, *rescindere*, XI, 30; — reverentiam sacramenti, H. I, 12; — servitatem aliorum sua libertate, XIV, 49. — Rupta vox, *expressa seu edita*, VI, 20.
- Ruptores fœderum, H. IV, 57.
- Rursus pro *e contrario*, I, 80; A.

28; — *opp.* hinc *seu* ex altera parte, XIII, 14; *vid. not.*

Rus ignotum, *vid. ignotus.*

Rutilantia arma. H. V, 13. — Rutilatus criminis, H. IV, 61. — Rutilae comae, G. 4; A. 11.

S.

Sacellum Larium, XII, 24; — modicum, H. III, 74; — sacratum, H. IV, 84.

Sacer operi magno pugio, XV, 53.

— Sacra apud lucum Dianae danda et piacula, XII, 8; — mensae, XIII, 17; XV, 52. — Sacra, *fas*,

legationis, I, 42; — majorum objectare alicui, VI, 29; — capessere, *vid. capessere*; — regni, pro

sanctitas regū nominis, II, 64. —

Sacris concessus mos, XII, 42; — Sabinorum retinendis hoc fecit, I,

54; — Vestalibus praesidere septem et quinquaginta annos, II, 86.

Sacerdotium pontificatus, A. 10. —

Sacerdotio praeditus, XVI, 22.

Sacramentum : sacramenti fides nemini jam, H. I, 56; — ejusdem omnes, H. IV, 46. — Sacramentum inter vetus et recens errare

dicuntur milites, qui apud duos exercitus jurarunt, neutri fideles,

H. IV, 58. — Sacramento advocare senatus, populi nomina, H.

I, 55; — alicujus accedere, H. I, 70; — Othonis adigere exercitum,

I, 37; H. I, 76; — in eodem omnis Syria fuit, H. II, 81; — detrec-

tare, I, 42; — alicujus accipere, H. I, 36; H. IV, 21.

Sacrare donum Jovi, VI, 25; — templum, seque in sinu Dei, H.

IV, 74; — ludos in memoriam alicujus, I, 73.

Sacrificialis apparatus, II, 69.

Sacrificare apud Deos, II, 27.

Sævire in bona alicujus, IV, 20.

Sævitia annonae, II, 87; — creditorum, XI, 13; — hostium superest, *expectandi adhuc sunt saevi*

hostes, I, 67; — pro *violento impetu*, II, 12; — facti et invidia penes eosdem, I, 44; — oratorum,

II, 34. — Sævitiæ principis arreperere occultis libellis, I, 74. — Sæviti-

am in populares, superbiam in nos sumpsit, VI, 31; — praesentem allevare, XIV, 63. — In sæviti-

am trahere quid, *vid. trahere*. — Ad sæviti-

am novam retrahere obliterata, XV, 73.

Sævus accusandis reis, XI, 5. — Sævæ percunctationes, XV, 58.

— Sævæ damna, II, 26; — *oppon.* prosperis, II, 5; — ventorum,

IV, 67; — ac detestanda clamitare, III, 23; — queri de aliquo, I, 6.

Sagina *epula*, H. II, 71; — gladiatoria, H. II, 88.

Sagittas asperare ossibus, G. 46.

Sagula versicoloria, pro *velis*, H. V, 23.

Sagum spina consertum, G. 17.

Saltare diserte, O. 26; — commentarios, *ibid.*

Salubria corpora, H. I, 56; O. 41.

Salubritas corporum, *valetudo prospera*, II, 33.

Salus extrema, *vid. extremus*; — una in armis, I, 67. — Salutis pacto accipere captivum, *vid. accipere*.

Salutantium ambitio, O. 29; — agmina immensa, H. II, 92.

Sancire ne, pro *capere*, VI, 16.

Sanctitas : sanctitatem dominæ tueri, *vid. tueri*. — Sanctitas domus priscum ad morem, V, 1.

Sanctor legum, III, 26.

Sanctus : sanctissimæ artes, VI, 7. — Sanctior eloquentia, *poesis*, O. 4.

- Sane crematum corpus, *particula concedenti*, III, 5; XI, 23.
- Sanguinans eloquentia, O. 12; *v. n.*
- Sanguis exurgit toris, O. 21; — propinquus, III, 12; — pressus pavore, *quo minus scil. ex venis effunderetur*, XIV, 64. — Sanguinis tantum perditum, XVI, 16. — Sanguini alicujus annexus, V, 1. — Sanguinem commodare dominationi alienæ, A. 32. — Sanguine modico hostium pellere eos, IV, 47. — Sanguine se cruentare, H. I, 58. — Ad sanguinem (et cædem) obversi, H. III, 83.
- Sanitas pro *integritate et valetudine corporis*, I, 68; — victoriæ in Italia vertitur, H. II, 28.
- Sapientia: in sapientiam illis cessit victoria, *laudem sapientiæ peperit*, G. 34. — In sapientiam vertere, quæ casus obtulit, I, 28. — In sapientia cedit fortuna, G. 36. — Sapientia vocatur, quod segnitia est, H. I, 49.
- Sapientissimus quisque et juniores, *oppositi*, H. IV, 69.
- Sapienter respondere, III, 16. — Sapientius legere opportunitates locorum, A. 22.
- Satiare: satiatus secreto suo, *diu in secreto fuerat*, A. 39.
- Satias, *satietas*, VI, 38.
- Satietas vulgo permissa, *vid. permittere*. — Satietaate conjungere res gestas, *ita ut fastidium fiat*, IV, 33.
- Satisfacere: satisfactum bello, H. III, 49.
- Satisfactio, pro *purgatione*, XIII, 44; — pro *pœna*, G. 21.
- Saxum vivum, *nativum*, IV, 55; — et robur, *vid. robur*.
- Scabies illos turpaverat clade, H. V, 4.
- Scalpro petito, levem ictum venis intulit, V, 8.
- Scandere supra principem, *sibi plus arrogare, aut ita agere, tanquam superior sis*, H. IV, 8.
- Scelus: sceleris inastuctor, H. I, 22; — memoria efferat animos, I, 44; — ordo, IV, 11; — summam poscere, *sibi scil. perficiendam*, XIV, 5. — Scelus piare, *v. piare*; — probatum inter ancipitia, veris mox pretiis æstimare, XI, 26. — Ad scelus corruptus, IV, 10. — In scelus eruptura nox, I, 29. — Scelere ejus agitur miles, *solicitatur, turbatur*, H. I, 5. — Scelerum ferox, IV, 12; — inventor seu repertor, IV, 11; *vid. not.* — Ad scelera præcipuus, VI, 7.
- Scena criminis, *confictio*, XIV, 7. — Scenam incedere, XIV, 15. — Scenæ scholasticorum seu rhetorum, *eleganter pro scholis*, O. 35; *vid. not.* — promiscua, *vid. promiscuus*.
- Scholasticæ controversiæ *opp. forensibus*, O. 14. — Scholasticorum clamores, O. 15, 26.
- Scientia conjurationis inter patrem filiumque, XVI, 17. — Scientiam juris comprehendere, *vid. comprehendere*. — Scientia vetus, *vid. vetus*. — Scientia artium etiam aliud agentes ornat, O. 32.
- Scindere agmen hostium, *perrumpere*, I, 65; — limitem, I, 50; — vestem, H. IV, 27.
- Scire: sciens secundarum ambiguarumque rerum, *illis uti*, I, 64.
- Sciscitari imperia ducum, *in eorum causas inquirere, nec simpliciter obedire*, H. I, 84.
- Scito sermone erat, H. I, 53.
- Scribere cum alicujus insectatione literas, I, 53. — Scripto adire aliquem, IV, 39. — Scripti forma, pro *sententia*, *ibid.*
- Scriptitare, H. II, 86; H. III, 52.

- Scriptores**, pro *scribis*, XV, 63.
- Scriptura** actorum diurna, III, 3; — pro *opere*, *libro*, IV, 32.
- Scrutari** abditos, H. IV, 1; — finem principis per Chaldaeos, XII, 52; — testudinem (hostium) lanceis contisque, H. III, 27. — Omnium oculis vultus eorum scrutantibus, III, 3; XVI, 5. — Scrutari mare, *adire et loca in mari sita*, A. 30.
- Scutula** oblonga, A. 10.
- Scutum** pectori adpressum, II, 21. — Scuto defendi, *vid.* defendi. — Scuto impositus dux, H. IV, 15. — Scuta coloribus distincta, G. 6.
- Se** *omissum*, XI, 3.
- Secessus**, *animi causa*, I, 4. — **Secessus** amœnus, XIV, 62. — **Secesum** longinqui ruris orat, *ut sibi liceret secedere*, XV, 44.
- Secors** futuri miles, *incuriosus*, H. III, 31.
- Secretus** agitat, XI, 21. — **Secretum** pro *arte et via arcana*, IV, 54; — Mitylenense, XIV, 53; — circumdare extremis suis, XVI, 25. — Secretum illud, quod sola reverentia vident, G. 9. — **Secreto** pari conjunxit vi annos, IV, 57; — suo satiatus, *vid.* satiatus. — **Secreti** *opp.* ad concionem convocatis, II, 12. — **Secreta** Poppæ habuerant multos mathematicos, H. I, 22. — **Secreta** convivii, H. II, 57; — Campaniæ offerre alicui, *recessus*, H. III, 63; *vid. not.* — *de exsulis sedibus et solitudine*, XIII, 43; — imperatoris ei innuntantur, III, 30; — patris mitigare, III, 37; *vid.* mitigare. — **Secretum** Asiæ, *locus remotior ab Urbe in Asia*, H. I, 10. — **Secreta** castrorum affectans, *solitudinem in castris efficere cupiens*, H. III, 13. — Per secreta ambigua irrepere in gratiam principis, *ocularum voluptatum societate*, XIII, 12. — **Secretis** frequens, *vid.* frequens. — **Secretiora** gaudia, O. 6; — præmia, H. I, 24; — domnum, H. I, 85; — Germaniæ, G. 41.
- Secta**: sectam assumere, XIV, 57; — veterum æmulari, VI, 22.
- Sectari** virtutes, *requirere homines illis instructos*, I, 80; — contumaciam, habitum vultumque alicujus, XVI, 22.
- Sectator** quæstoris, XI, 21; *v. not.*
- Sectiones** Neronianæ, H. I, 90; *vid.* ib. c. 20; — in fiscum conversæ, *ibid.*
- Seculum**, *mos temporum*, G. 19.
- Secundare**: secundante vento, *adjuvante*, II, 24.
- Secundum** eos datum, *vid.* dare.
- Secundus**: secunda annonæ, *genitiv.* provincia, H. I, 11. — **Secundum** tutumque bello parando mare, H. II, 6. — **Secundarum** ambiguarumque rerum sciens, I, 64; *v. sciens.* — **Secundarum** rerum luxus, H. III, 45.
- Securis**: a securibus vacui, *vid.* vacuus.
- Securitas**: securitatis novissimæ tantum illi fuit, XI, 3; *vid. not.* — **Securitatem** annonæ sustentare, XV, 18; — morari, *non celerare ea, quæ ad reddendum securum aliquem pertinent*, XIII, 15. — In securitatem compositus, *vid.* compositus.
- Secura** et obtusior jurisdictio militaris, A. 9. *vid. not.* — **Secura** materia *scil. scribendi*, H. I, 1.
- Secus** locui, II, 50; — haud multo virium, *minus*, IV, 5; — cadebant cœpta, *infelicitus*, II, 80.
- Secus**, *subst.* virile ac muliebre, ætatis omnis, IV, 62; H. V, 13.
- Sed** pro *at vero*, *contra*, XVI, 5; — *omissum post non*, IV, 40; —

- repetitum continuo*, I, 10; — *pro tamen*, post *quamquam*, H. I, 83; *vid. not.*
- Sedere**: *sedit metus*, H. II, 15; — *sedent inontes*, pro *in imum desiderant*, II, 41. — *Sedente Claudio, presidente*, XI, 11.
- Sedes belli**, *vid. bellum*; — *servitutis, urbs ubi sunt domini*, A. 16; — *vulgaris, vid. vulgaris*; — *destinata, cremandis mortuis*, I, 8. — **Sedes ac domicilia**, G. 46; — *mutaverunt nullo motu terræ*, IV, 55.
- Seditio crebrescit**, H. I, 39; — *incessit milites*, I, 16; — *defflagrat*, H. II, 28; — *exarsit*, H. II, 27; — *incipiens adhuc, et nondum adulta, melioribus consiliis flectitur*, H. I, 31; — *mitescit*, H. II, 18. — *Seditionem cœptare, vid. cœptare*; — *componere, vid. componere*; — *efferre, vid. efferre*; — *induere*, II, 15. — *Seditionis ora vocesque multæ*, I, 31.
- Seditiose ac turbide tractare exercitus**, III, 12.
- Segetem imperare terræ**, G. 26.
- Segnis adulatio, non tumultuosa, studii effusi**, H. I, 36; — *indoles, stupida*, XII, 26; — *innocentia, ejus est qui nec mali, nec vero boni quicquam facit*, XIV, 51; — *occasionum*, XVI, 14; — *aliorum, cetera negligens*, XIV, 34. — **Segnius edicere**, VI, 13; *vid. not.* — **Segne otium tenere**, H. II, 34.
- Segniter ferre injuriam**, H. II, 71; — *perire*, XVI, 16.
- Segnitia maris**, H. III, 42; — *ducum increpita*, H. II, 40. — **Segnitia excusatio**, A. 16; — *simulator*, XIV, 57. — **Quod erat segnitia, sapientia vocabatur**, H. I, 49. — **Segnitiam alicujus insultare**, IV, 49. — **Segnitia et cunctatione terentes tempus**, H. I, 33.
- Sejungere se a labore**, O. 11.
- Sellarii**, VI, 1.
- Semermi milites**, I, 68; III, 39, 45.
- Semet pro solos, aut omisso hoc**, VI, 34. — **Semet occultare**, H. III, 85, 86.
- Semifacta opera**, XV, 7.
- Semina belli movere**, IV, 27; — *restringere*, H. IV, 80; — *inferre arvis*, XIII, 54; — *ministrare bello*, H. II, 76; — *seditionis præbere*, XI, 19; — *seminibus ejus motus nulla intacta civitas*, III, 41.
- Seminces**, H. III, 28; A. 36.
- Semirutum castellum**, IV, 25; — *vallum*, I, 61.
- Semotæ dictionis arcana**, *vid. dictio*, O. 2.
- Senatorius ambitus, v. ambitus**. — **Senatoria ætas**, XV, 28; — *libertas, dignitas, vid. suis locis*; — *necessitas*, XI, 4.
- Senatus: senatus copia datur**, XI, 2. — **Dies senatus**, I, 8; II, 20. — **Senatui eripere aliquem, vid. eripere**. — **Senatu depellere, vid. depellere**. — **Senatu proximo, conventu senatus**, III, 35; H. IV, 44.
- Senatusconsultum large factum, vid. large**; — *retinebatur infirmum aut validum*, H. II, 5; — *adulatione novum, aut patientia postremum*, XIV, 64. — **Ad senatusconsulti formam exercita res**, VI, 17. — **Senatusconsulta ad ærarium deferre**, III, 51.
- Senecta vergens**, IV, 41. — **Senecta ejus et orbitati deditur, v. dedere**. — **Senectam extremam complere**, IV, 58. — **Ad senectam pecuniosam pervenire**, III, 55. — **Senecta longa detinere immensam pecuniam**, XIV, 65; — *mortem obire*, XIII, 33.
- Senectus cruda et viridis**, A. 29; —

- exsanguis, G. 31; — inermis, *sine liberis*, VI, 31; — longa, *v. longus*. — Senectutem principis opperiri, *vid. opperiri*.
- Senescere socordia, I, 10. — Senescit fama, H. II, 24.
- Senio fluxa mens, VI, 38.
- Sensus edicti permolestus, I, 7. — Sensus incomiti et validi, *sententiæ*, XV, 65; — inconditi pro *periodis, comprehensionibus*, O. 21, 23. — Sensibus validus, *sententiis*, XIII, 3. — A sensibus communibus ducta oratio, O. 31. — In paucissimos sensus... detrudunt eloquentiam, *involat, volutata (pensées)*, O. 32. — Sensus suos abdere, I, 11.
- Sententia strepit intra villam, *scil. accusatoris apud princ. A.* 45; — altius penetrat et arcana imperii tentat, II, 36; *vid. not.* — Sententiæ alienæ indigens, XV, 10; — abolitionem suadere, VI, 2; — atrocis initium factum, *v. initium*; — dicendæ eximere aliquem, III, 22. — Sententiam in aliqua causa palam ferre, I, 71; — expromere, qua oraretur Claudius, XII, 9; — principis exquirere, *vid. exquirere*. — Ante sententiam senatus vim vitæ suæ attulit, *decretum*, XII, 59; pro *sententia dixit, ut decerneretur*; add. VI, 12; XV, 74. — Sententia, *ablat.* pro *ex sententia*, *decreto*, IV, 43; — ejus indictum reo ultimum supplicium, III, 49. — Sententia ejus pellitur in exilium, *censet ille pellendum eum*, IV, 20. — Sententiæ duæ distinebant Galbam, H. I, 32. — Sententiis aliorum contradicere, H. I, 39. — Sententias suas versare, huc et illuc torquere, H. I, 85.
- Senire penitus facta alicujus, I, 52; — mala belli, H. I, 89. — Postquam sensere cohortes, II, 13.
- Separare pro *distinguere scil. signo*, G. 38. — Separati habent aurum suum, pro *separatim*, II, 24.
- Sepelire: *sepultæ urbis ruinæ*, H. III, 35.
- Sepire se excubiis, XV, 57; — villam militibus, XV, 60. — Septa pudicitia, G. 19. — Septum imperium amnibus, I, 9. — Septa castra aggere, XII, 31.
- Seponere aliquem a domo sua, *ea interdicere*, III, 12; — pro *judicio eximere, quod cum altero res subit simul*, vel *causam separare*, XVI, 32; — *de honesto exsilio*, IV, 44; — libidine partem tenebrarum, *consumere*, XIII, 44; — sibi aliquem, *servare sibi*, vel *amoris*, vel *consuetudinis causa*, XIII, 19; — tempus curæ hortorum et amœnitati villarum, XIV, 54. — Seposuit Egyptum, *sibi soli vindicavit, ab aliis attingi noluit, exemit provinciis, quæ regerentur a privatis*, II, 59; — sibi viros tales regio (*quæ scil. remotior ceteris*), A. 31. — Seponuntur imperatores, *opp. interesse pugnæ*, H. II, 33. — Sepositus servilibus pœnis locus, XV, 60. — Sepositi usui militum agri, *destinati*, XIII, 54; *vid. not. ad c. 55; add. XV, 60.* — Seponi, pro *a prælio amoveri*, H. II, 33.
- Septimus dies otio datus, H. V, 4. — Septimi numeri, *ibid.*
- Sepulcrum cespes erigit, G. 27; — pro *busto seu monumento*, II, 73, 83. — Quæ saxo struuntur, pro *sepulcris spermuntur*, IV, 38.
- Sepultura de cremando corpore, II, 73; *vid. not.* — Sepulturæ concedere corpora, H. I, 47.
- Sequi longius pilo adulationem, *longius ei indulgere*, III, 68; — fortunam, *uti fortuna*, H. IV, 78.

- Sequi retro capillum, G. 38. — Sequuntur auxilia plura, *se adiungunt*, XIV, 58. — Secutus orationem ducis militum ardor, II, 15. — Secutum est civile bellum trans mare Pompeium, H. II, 6.
- Serere praelia, H. V, 11. — Serendæ in alios invidiæ artifex, H. II, 86.
- Series incipit futuri in eam exitii, IV, 52.
- Serium et grave nihil metuere ex aliquo, III, 50.
- Sermo: sermoni tempus accipere, orare, *audience*, XIV, 53. — In sermone habere aliquem, *rationem ejus in deliberando*, IV, 39. — Sermone ac vultu intentus, *vid. intentus*. — Sermones custodire, incendere, circumspectare, *v. suis locis*; — sinistros habere de aliquo, I, 74. — Sermonum avida urbs, *rumorum*, XIII, 6. — Sermonibus assiduis vulgatur, III, 52; — verberatæ aures, A. 41.
- Serrati nummi, G. 5.
- Servare pro *cavere*, G. 26. — Servatur remediis majoribus auctoritas ejus, H. I, 29; — senatui quid, *ad eum rejicere*, I, 25.
- Servilis amor, *in servum*, XIV, 59. — Servili audacia admissum, *a servo*, XIV, 39. — Servilia, *nimis adulatoria*, XVI, 2. — Servilia imperia, *libertorum*, IV, 23. — Servilibus probris increpare, XI, 37; H. I, 48; — pœnis sepositus locus, *servorum*, XV, 60; III, 50.
- Servitium acre, VI, 48; — adductum et quasi virile, XII, 7; — pro ingenio *servili*, *obsequio humili*, XV, 61; — in infensus erumpunt, I, 81. — Ad servitium omne fracti pace longa, H. II, 17. — Ad servitium suum patriæque arma ferre, IV, 48. — Servitii publici victor, *assecutus*, *ut ei respublica serviat*, XIV, 13. — Servitii decem millia, XII, 17; — ingenium, *servientium mores*, XII, 30; — imaginem perferre, *signum*, XV, 31. — Servitio novissimo sædatæ vitam, proxime libertatem actam, XVI, 11. — Servitio potior libertas, IV, 24; — premere, II, 73. — Servitia modesta, IV, 6; *vid. not.* — Servitiorum fides fluxa, H. IV, 23; — pessima, III, 60; — infima, H. III, 85.
- Servitus: servitutis flagitiosæ dux, *ad s.* I, 59; — sedes, *vid. sedes*. — servituti urbanæ prospectum, *ut cives in urbe serviant*, I, 46. — Servitum aliorum rapit libertas Thrasæ, XIV, 49.
- Serus: ad serum usque diem, H. III, 82. — Sera potentia, VI, 20. — Sero diei, II, 21.
- Sesquiplaga interfectus, XV, 67.
- Seu, *omiss. ante aliud*, V, 4.
- Sæveritas, *opp. ambitioni*, I, 36; XIV, 29. — Severitatis cupidus acerbus, I, 75. — Severitatem æmulari, H. II, 68; — accommodare peccatis, A. 19. — Severitatis modicus, VI, 30; *vid. not.*
- Sexum egressa mulier, XVI, 10.
- Si, *abundat post nisi*, VI, 25; — pro *quum* vel *quando*, IV, 19; — pro *ne*: metus unus si, I, 11; — pro *an forte*, I, 48. — Si *evaserat*, pro *evasisset*, V, 38.
- Sibi aliisque perniciem invenire, I, 74; — interpretari aliquid, *ut de se prædictum*, H. V, 13; — moliri imperium, H. I, 5; — pavere in alieno discrimine, H. II, 63. — Sibi et prælio firmare milites, I, 71. — Sibi quisque properus, *ut se servaret*, I, 65. — Sibi quisque tendentes, *rebus minoribus*, H. I, 13. — Sibi quæque gens constitit, pro *se*, H. IV, 23. — Sibi incum-

tum reddere aliquem, *ut adversus se non sit*, IV, 1. — Sibi destinatum mortem, *se destinasse mori*, XV, 63.

Siccus orator, O. 21.

Sidere: metu sidente, H. II, 15.

Sidus cometes illustri sanguine expiatur, XV, 47. — Sideris (lunæ) defectus, I, 28. — Sidere æquinocitii, quo maxime tumescit Oceanus, I, 70. — Sidera hebescunt, I, 30. — Siderum motus et responsa vatum referre, *de themate*, H. II, 77. — Motibus iis siderum excessit Urbe, *ut reditus ei negaretur*, IV, 58; *vid. not.* — Novi siderum motus, *præsagium rerum novarum*, H. I, 22; H. II, 78. — Sideribus illustris nox, I, 50; XIV, 5.

Signare, pro *designare*, *indicare*, O. 16.

Signatio: signatione (*vel significatione*) ætatem determinare, *verbo temporis*, *ut vetus, novus*, O. 16.

Signifer, legionis, II, 81. — Signiferis certantibus inter se, III, 45.

Significare: significat nomen memoriam veterem loci, *servat, retinet*, G. 28. — Carmen quo significabatur, *dicebatur*, etc. XIII, 15. — Quæ fato manent, quamvis significata, non vitantur, *quamvis vulgata*, H. I, 18.

Significatio pro *descriptione*, I, 81.

Signum dare, pro *edicere*, *jubere*, *imperare*, IV, 25; H. III, 16; — ultionis in accusatores, *exemplum*, H. IV, 40. — Signa militaria incomta, III, 2. — Signis Romanis præsidere, XII, 37; *vid. not.* — Adire signa, *militēs*, I, 69. — Signa objecerant cohortes, *se*, II, 17; — parare, I, 31; — amplecti, I, 39; — et bellorum Dii, H. III, 10; — pro *aquilis*, II, 41.

Silentium magni metus et magnæ

iræ, H. I, 40; — contumax, H. I, 85; — minax, H. III, 67. — Silentii suspicacis plus sibi permisit populus, III, 11. — Per silentium adstitit, XI, 37; — queri, XV, 1; — perire, XVI, 25. — Silentio vastus dies, III, 4. — Vastum silentium, IV, 50; H. III, 13; A. 38. — Silentio victo prorripit, *fito*, XI, 2; *vid. not.* — Silentia passim, II, 82.

Silere: non silebant nationes ceteræ, *non quietæ erant, bello et turbis non abstinebant*, H. III, 46.

Silva insurgit, II, 16. — Silvarum profunda, A. 25.

Similis in dominum forma et ætate, II, 39.

Similitudo rerum obvia, IV, 33. — Ad similitudinem incessus barbari convertere agmen Romanum, III, 33. — In similitudinem vim corruptus potus, G. 23.

Simplex: simplices curæ, I, 69; *vid. not.* — Simples cogitationes, *lenes, quæ ad res tenues, domesticas pertinent*, G. 22.

Simplicitas, *candor*, H. IV, 86; — fabularum convivalium in crimen ducitur, VI, 5.

Simpliciter, *candide*, *ingenuè*, O. 21, 25.

Simplicius, *apertius*, nutrire similitates, H. III, 53.

Simul cum, III, 64; VI, 9.

Simul coeptus dies, et aderant, IV, 25. — Simul *postpos.* III, 64, *ubi est cum ablativo*; — pro *una cum*, IV, 55; VI, 9.

Simulacrum non effigie humana, H. II, 3; — vindemiæ per domum celebratur, XI, 31; — Apollinis interrogare, XII, 22. — Simulacra libertatis præbuit Tiberius senatui, I, 77. — Simulacrum, *exemplum*, usurpatum, XV, 15.

- Simulare conscientiam, *vid.* conscientia; — jussa patris, I, 6; — gratiam partium, I, 10; — meritum, *jactare*, H. III, 69; — speciem venturi, V, 11; VI, 1. — Simulatum consilium, *pretexti causa et vero consilio tegendo desumptum*, IV, 4.
- Simulatio cum non deserebat, VI, 50; — Numinum, H. II, 6r. — Simulationum falsa perdidicerat, VI, 45; — nescius, *ignarus rem simulari tantum*, IV, 54.
- Simulator, XIII, 47. — Simulator segnitiae, XIV, 57.
- Simultas: simulates facere III, 45. — Simulatibus dedere aliquem, XVI, 20.
- Sincerus populus, *non permixtus*, H. IV, 64; — caritas, II, 42.
- Sine arbitrio mors permixta, XVI, 11. — Sine avaritia aut crudelitate magistratum provinciae tolerant vetera onera, IV, 6; — cura habebatur externa, *vid.* haberi; — experimento famam retinuit, *vid.* fama. — Sine metu insidiarum aperta planities, XIV, 34.
- Singillatim ac crimina objecturum professus, II, 30; — compatatis, quae fisco petebantur, IV, 20.
- Sinister rumor, H. II, 93. — Sinistros sermones de principe habere, I, 74.
- Sinistre accepta, *inique*, H. I, 7.
- Sinuare orbis albestibus spumis, VI, 37. — Donec in Cattos usque sinuetur, *flexu veniat ac desinat*, G. 35. — Sinuatus inaequaliter campus, II, 16.
- Sinus ac recessus, *locus remotior, ultimus*, A. 30; *vid. not.* — Sinum suum (cubiculumque) offerebat, *in adulterium scil.* XIII, 13. — In sinu praefectorum opes Cremonensium, *in illorum potestatem ces-*
- sare*, H. III, 19. — Sinus oculi et ambitiosi, H. II, 92; *vid. not.* — Sinus novos exquirere, H. IV, 40. — Sinus famae, *vid.* fama. — In sinu avi perdidicerat falsa simulationem, VI, 45. — Sinus et varia praedandi vocabula, *scil.* pecuniae, H. IV, 14. — In sinu et Urbe cavendus hostis, H. III, 38.
- Siquidem durant colles, G. 30.
- Sistere, pro *consistere*, IV, 3, 40; H. III, 21; — arcus et tropaei, XV, 18; — templum, IV, 37; — bellum in loco aliquo, H. III, 8; — populationem intra lucem, IV, 48. — Sistet miles ducem suum victorem in terris, II, 14. — Sistes neque corpore neque aetate, H. I, 35; *vid. not.* — pro *coerceri*; *reprimi*, *contineri*, H. II, 11; H. V, 21. — Nec mediocribus remediis sisti potest, III, 52. — Sisti non possunt scandentes, H. III, 71. — Sisti non potuit, quin hauriretur cuncta igni, XV, 39.
- Situs, pro *positus, collocatus, conditus*, IV, 64; II, 7; — *de ara*, etc. I, 39, 74; III, 39; VI, 41. — Sita in manu ipsorum belli fortuna omnis, H. II, 27; — res Romana, I, 31. — Situm duabus legionibus vallum, H. IV, 22. — Siti longius, *vid.* longe. — Situ procul vel juxta vires, H. II, 74.
- Sive *semel positum*, III, 2; *cf. seu.*
- Soboles, *sive*, Suboles: subolem integram Augusto precari, III, 4. — Sobole Caesarum eversa, II, 42.
- Sobrius: sobrii convictus, *vid.* convictus.
- Socer destinari alicui, III, 29.
- Socialis perfidia, *sociorum*, H. II, 46. — Socialia cuncta prospere composita, II, 57.
- Sociare consilia, H. II, 74; — *labores*, I, 11. — Sociata cum marito

- mors, XV, 64. — Sociati per con-
nubium, H. IV, 65.
- Sociatus** : sociati in matrimonium
regnamque, II, 3.
- Societas** bona, bene culta, fida, I,
57. — Societatem alicujus accipere,
H. IV, 26; — induere, XII, 13.
— Ad societatem corrupti, *vid.*
corruptus. — Societates vectiga-
lium, XIII, 50. — Societatibus
equitum Romanorum agitabantur
frumenta, vectigalia, cetera publi-
corum fructuum, IV, 6.
- Socius** libidinum (*in luxu*) et neces-
sitarum (*ex aere alieno*), II, 27. —
Socia precum mater, *idem cum fi-
lio petens*, II, 10. — Socii cohortes,
I, 49; — victoriae, *vid.* victo-
ria. — Socii foedera dilargiri,
H. III, 55. — Socios diripere,
XIII, 43.
- Socors** futuri, H. III, 31; — nimia
fortuna, *arrogans, audax*, IV, 39.
— Socordi custodia circumdare
clausos, *soluta, negligente*, H. III,
69; — stultus ac demens, IV, 39;
vid. not.
- Socordia** innocens, *quia nihil aude-
bat movere*, H. I, 56; — pro *insu-
cicia, dementia, stultitia*, IV, 31,
35. — Per socordiam praefecti, *non
sentiente, impediens praefecto*, H.
I, 24. — Socordia senescere, I, 10.
- Sodalitas** : sodalitate ex intima coe-
perat odium, XV, 68.
- Solatium** ex merore, III, 6. — So-
latis honestis tolerare desiderium
mariti in contemplatione vitae,
XV, 63.
- Solidare** aedificia saxo, XV, 43; —
muros, H. II, 19.
- Solidus** : solida domi quies, XI,
24. — In solidum appellare debi-
tores, VI, 17. — Solida *opp.* cam-
pis fallacibus, I, 65; — *incertis
locis ab aqua obductis*, I, 70.
- Solitudinis** servanda facies, IV, 69.
— Solitudinem ubi fecerunt, pa-
cem appellant, A. 30.
- Sollennia** regni capessere, *inaugurari*,
VI, 42. — Repotere sollennia,
redirent ad usitatos labores,
etc. III, 6.
- Sollicitudo** : sollicitudine longiore
aegrescere, XV, 25. — Sollicitu-
dium formae, *vid.* forma.
- Solvi** militia, I, 44; — omni mun-
dere publico, *v. munus*; — munere
capessendi vigintiviratus, III, 29.
— Solvitur pecunia praemium, I,
17. — Soluta pax inter temulen-
tos, I, 50. — Solutum gelu, H.
I, 79. — Solutum pœna, *v. pœna*.
— Solutum fuit, *liberum*, IV, 36.
— Solutior non alias luxu, XI,
31; *non effusior*. — Solutius, *libe-
rius*, XIII, 47; — loqui, IV, 31.
— Solutus orator, O. 18. — Solata
alvus, XII, 67.
- Solum** volat patrium exercere, XIII,
54. — Subtracto solo, I, 70; —
vid. subtrahere.
- Solus** et unus, O. 34. — Sola gens,
XIII, 55.
- Sola** in equite vis, VI, 34; *v. not.*
- Somnus** : somno et luxu pudendus
incessit, H. II, 90. — Somnos ali-
cujus patefacere, *quid per somnum
faciat aut dicat*, IV, 60. — Somno
convivere, XVI, 5; — et vino
procumbere, IV, 48.
- Sonat** acies, G. 3. — Sonans genus
orandi, H. I, 90.
- Sonor** praemii, IV, 48. — Sonore
truci, I, 65.
- Sonus** vocalis, II, 61.
- Sordem** et avaritiam Fonteii integre
mutaverat, H. I, 52; *vid. not.* —
Sordibus ac metu confictari, VI,
8. — Sordes indignae, *de reo*, XII,
59; *cf.* IV, 52; O. 12. — Sordes
verborum, O. 21.

- Sordidæ merces, IV, 13; *vid. not.*
 Sors deerat ad parum idoneos, XIII, 29; — mea mihi informis, tibi magnifica, XII, 37; — provinciæ collata in eam. H. III, 71. — Sortis *hamaæ* commercium, VI, 19; *vid. not.* — Sorte Asiæ depellendus, III, 32; *vid. not.* — Sortes Germanorum, G. 10. *Fid. Ind. rer.*
 Spado: venenum datum per spadonem, IV, 8. — Spadonum agmen, H. III, 40; — greges, H. II, 71.
 Spargere bellum, III, 21; *vid. not.* A. 38; — venenum in tres, IV, 12.
 Spatium clausum, *locus designatus ac circumscriptus*, XIV, 14; — vivendi ei, *xciii* anni, XIII, 30; — exuendi pacta, VI, 43. — Spatium ac moras suadere, H. II, 37; — exemplorum habuere virtutes, A. 8; — Urbis emensa pedibus, XI, 32. — In spatium (id) prorogatur vita, *v. prorogare*. — Spatio ac cælo, A. 10; *vid. not.* — ipso gliicit fama, H. II, 83; — valida iocitiis spatio languescunt, H. III, 58. — Spatia certaminum, *pugnæ loca*, H. II, 70; — siderum, *intervalla*, VI, 21. — Spatia imperii prima ingredi, XIV, 56. — Spatiis audentioribus Syriam petebat, *longioribus, non per insulas*, H. II, 2. — Spatiis exubere agrorum, XIV, 53; — nullis inquiringentium penetrabilis altitudo, *mensuris*, II, 61.
 Species adulandi, *genus*, I, 8; — carminum non impetu et instinctu, nec ore uno fluens, XIV, 16, *vid. not.* — ea ceperat, *vid. capere*; — invisitata, H. II, 50; — sua consulibus, sua prætoribus, *dignitas, ornamenta*, IV, 6. — Speciem induere iudicis, XV, 69; — libertatis præcipere, II, 35; — magis quam vim tenuit in amicitia principis, III, 30; — venturi simulare, V, 11; VI, 1. — In speciem ac terrorem augebatur classis elacitate militum, II, 6. — In speciem simplicitatis, tanto gratius accipiebantur, *quia speciem habebant simplicitatis*, XVI, 18. — In speciem solitam adolescentunt herbæ floresque, H. V, 7. — Speciem ullam oris humani assimilare Deum, G. 9. — Per speciem necessitudinis crebro ventitare ad aliquem, XII, 3. — Per speciem studiorum petere scalprum, V, 8. — Specie artis frequens secretis, *adhibitus is, quasi ob artem suam arcesseretur*, IV, 3; — civilis discidium movetur, XIV, 60; — defendendæ provinciæ mittuntur, I, 44. — Specie inanum validus, XIII, 8. — Specie legis de majestate cognitionem tractavit de famosis libellis, I, 72. — Specie magna volitant hostes, XV, 9. — Specie militum inimicos suos interficere, *quasi milites essent*, H. II, 56. — Specie orationum et carminum (*scil. recitandorum*) scena polluitur, XIV, 20. — Specie senatus misit legatos, H. II, 52. — Specie pietatis obviam itam de decori, XIII, 5. — Species deæ manu mittendi institutæ, XIII, 27. — In species annum digerere, *in diversa tempora*, G. 26.
 Specimen constantiæ, *documentum*, V, 4; — partium Mucianus, *ex quo ceteros liceret conjectare*, H. III, 66; — principatus primum, H. II, 64.
 Speciosus opibus, domo, parato, III, 55. — Speciosæ opes, A. 44. — Speciosa nomina, H. I, 57.
 Spectaculum: in spectaculo promiscuo, *ut omnibus liceret spectare*, XIV, 14. — Spectaculorum gradus, *spectacula, loca unde spectatur, per gradus structa*, XIV, 13.

— Spectaculis gladiatorum ferarumque opplere circum, H. II, 94.
Spectare statum provinciae, XIV, 39; — stipendia singulorum, H. IV, 46. — Spectabantur ex more ludi, H. II, 55. — Spectatae militum vir, H. III, 48.
Speculabundus pro *expectans eventum*, H. IV, 50.
Speculari fortunam alienae seditionis, I, 31; — noctem incustoditam, II, 40.
Speculator, H. I, 24, 25; H. II, 11. — Speculatorum optio, *vid. optio*.
Specus natus, IV, 59.
Speluncis se abdere, XIV, 23.
Sperare: sperans ex coitrisum pueri, XIII, 15. — Sperantibus fallaces mathematici, H. I, 52.
Spernere pro *non timere*, IV, 31; *vid. not. et contemnere*; — defensionem, *opp. tentare*, XVI, 24; — jussa, XIV, 3; — prosperas res principis, *iis non laetari*, XVI, 22. — Sprenendus morum, XIV, 40.
Spes boni nulla, II, 15; — incusserat, I, 55, — propinqua, *cujus eventus propinquus est*, II, 36; — in aliquem, I, 33; — victoriae partae, IV, 51. — Spei impatiens, H. II, 39; — irritae vestigia, *conatus vani*, XV, 42; — omnis egena, I, . . . — Spei summæ propior, I, 33; — principis admotus, *primæ ejus atati*, XIV, 53. — Spem omnem in Armeniam vertere, *nihil aliud quam huic intentum agere*, XV, 9; — rapere, H. I, 13. — Ad spem majorem accingi, II, 28; — prolicere, III, 73. — In spem secundam heres scriptus, I, 8. — In spem erigi, H. I, 4. — In spem corrupti, *vid. corruptus*. — Spe corruptus, III, 27; — mitiore oblata, XV, 64. — In spe poten-

tiae, *scil. constituti*, XIV, 15. — Spes dominandi primæ in arduo, IV, 7; — mæ movent aliquos, *miseret eos, ad nihilum recidisse*, II, 71; — mæ res, *vid. medius*; — novæ, I, 4; H. III, 84. — Spes alicujus ad metum mutare, XIII, 9; — coercere, II, 4; — diversas spectare, XIV, 57; — suas anteire parat, *plura et majora, quam ante speraveras, appetere*, III, 66; — suas conferre ad aures alicujus, IV, 39. — Ad spes novas conciliare provinciam, XVI, 23.
Spiramenta temporum, *intervalla*, A. 44.
Spirantem ad huc, an exanimem repererit, I, 5. — Spirantem ac vitæ manifestam advertere Zenobiam, XII, 51. — Viva ac spirantia saxis, A. 12.
Spiritus labitur, VI, 50. — Spiritum novissimum effundere, H. III, 66. — Spiritus altiores, H. III, 66.
Splendidior origine, H. II, 76. — Inter præsentem splendidissimum, *de fortitudine militari*, H. I, 13.
Spoliare: spolianti uberrimum oppidum, XIV, 33.
Spolium: spoliis hostilem exstruere ædem, H. III, 72.
Sponte alicujus pro *auctoritate, jussu, voluntate, permisso*, II, 59; VI, 31; XII, 42; — ejus, III, 16; — pro *consilio*, IV, 7. — Sponte incolarum in deditionem venire loca, XIII, 39. — Sponte litigatoris assequi præmium, XIII, 42; — prævenire necessitatem, I, 30.
Squalor, IV, 28; H. I, 54; G. 31.
Stagnare: stagnaverat Tiberis plana Urbis, I, 76.
Stagnum struere, XII, 56. — Stagnum calidæ aquæ, *solum*, XV, 64.
Stare: stant in eo consilia mortalibus ceteris, *nihil aliud deliberant*,

- IV, 40. — Stetit intra unum annum vis illa, III, 75; — præturam intra, *ibid.* — Stetit circa ultima vis Agrippinæ, XII, 22. — Quo tantæ cladis pretio stetit, H. III, 72; *v. not.* — Stetit impetus belli, *substitit*, H. IV, 67. — Urbs stat domibus, H. I, 84. — Res stant fama, vi, VI, 30. — Discordiæ steterunt reipublicæ damno, III, 53. — Stantem populum spectavisse (in theatro), XIV, 20. — Stante adhuc Urbe, IV, 56.
- Statio cohortis ludis assidere solita, *vid. assidere.* — Stationem hostium irrumperere, H. III, 9. — Stationes perfringere, I, 64. — Statio pro anno, O, 17.
- Stativa castra, III, 21. — Stativorum mutationes, H. I, 66.
- Statua elapsa vim ignium, IV, 64; — illustris, A, 40. — Statua triumphali donari, H. I, 79.
- Statuere de se, sibi mortem consciscere, VI, 29; — exsilium in aliquem, VI, 18; — asyla, III, 60; — templum, IV, 15. — Statue sex et quinquaginta annos, O, 17. — Statuuntur sedes, superque eas coronæ quercæ, II, 83. — Statuendum habere, XIV, 43. — Statuendi vim eripere, III, 70.
- Status, status multorum exciis, *salus*, III, 28. — Statum provincie spectare, *vid. spectare.* — Quem statum filio fore, *conditionem vitæ*, H. III, 56.
- Sterile usu donum, H. I, 90. — Sterile virtutum sæculum, H. I, 3.
- Sterilitas terræ, H. IV, 74.
- Sternere: strati per cubilia, I, 50. — Stratæ pontibus naves pro constructæ, II, 6. — Strata odia, H. I, 58; *vid. not.*
- Stimulari ad (iram sæpius quam ad) formidinem, H. II, 44.
- Stimulatio cuique privata, et vis decus publicum, H. I, 90.
- Stimoli aovercales, I, 36. — Propriis stimulis incendebantur, XV, 12; H. III, 45, 53.
- Stipatores, II, 9; IV, 25; XI, 16.
- Stipendiarii pro sociis provincialibus, IV, 20.
- Stipendium illud parendi aut impiritandi quadragesimum habebat, I, 64. — Stipendii angustia, I, 35. — Stipendii annus sextus, I, 17. — Stipendia pro pecunia consumenda stipendiis, H. IV, 36; — auxilia meritis, II, 52; — explere, XIV, 27; — tolerare, I, 17. — Stipendiis actis, VI, 3; — nullis proventus, *per nullam militiam id dignitatis consecutus*, H. II, 76. — Stipendiis vetus, II, 66.
- Strages: strage obstantis molis refusus Tiberis, H. I, 86.
- Strangulare laqueo, VI, 25.
- Strenue in præliis facere, I, 44.
- Strenuus militiæ, H. III, 42; — in perfidia, H. III, 57.
- Streperere: strepit æquor placidum mille navium remis, II, 23. — Strepebat sententia ejus intra vîlam Albanam, *de accusatore apud Domitianum in eo recessu criminante*, A, 45. — Strepunt iterni ab utroque mari, H. II, 62.
- Strictum ferrum, H. III, 10. — Stricti artus, G, 30; — mucrones, H. I, 27; H. II, 41; H. V, 22. — Strictior orator, O, 25.
- Struere causas, *excogitare, fingere*, II, 42; — convivia publicis locis, XV, 37; — epulas liberales et vitam amenam, XV, 55; — stagnum, XII, 56; — viam ad potestiam, H. III, 49; *vid. not.* — Struebat fortuna initia causæque imperio, H. II, 1. — Struente eo, circumventi criminibus, I, 13. —

Struebantur, qui monerent, *subornabantur*, IV, 67.
 Studere, *simpl.* pro *litteris* vel *eloquentiæ operam dare*, O. 21, 32.
 Studium histronale, I, 16. — Contra studium ejus censuerat, H. II, 91. — Studio popularium accinctus, pro *studiis*, XII, 48. — Studia diversa ordinum, XII, 60; — quæ viderant, publice valebant, *ib.* — fecundissima et acerrima, O. 33; — fluxa atque inania, *nullam vim aliis noxiam habentia, seu vana, qualia carmina, panegyrici*, III, 50; — in Othonem erecta, H. II, 11; — in umbra educata, XIV, 53; — legionum prompta illi, II, 76; — militum obversa (ad eum), H. III, 11; — plebis exarsere ne modica quidem, XVI, 21; — plena recordiæ, III, 50; — viritum prompta, *vid.* viritum. — Studiorum cupiditas mira, O. 2. — Per speciem studiorum petere scalpum, V, 8. — Studia sua publicare omnia, XVI, 4; — accusantium deterrere, XII, 54. — Ad studia vulgi protulerat eum, *vid.* proferre. — In stadia diduci, H. II, 68; H. IV, 6. — Studiis diversis certabatur apud principem, III, 63; H. I, 90; — honestis referentus, O. 34; — liberalibus præditus, IV, 58; — plebis flagrantibus ereptus, II, 41; — talibus non abhorrebat, I, 54; — publicis frequentatur adveniens, V, 10. — Studium quoque carminum affectavit Nero, XIV, 16.
 Stultitiam alienam opperiri loco sapientiæ est, H. II, 34.
 Stuprum: stupro alicujus illigatus, XII, 25. — Stuprum susa mulier, H. I, 48; — veno dare alicui, IV, 1. — Stupro prius quam veneno pollatus, XIII, 17. — Stupro-

ram ejus ministri, *vid.* minister.
 Sub crimine eodem vinxerant eum, H. II, 26; — exemplo claro depellere falsas audiciones, IV, 11; — exemplo excusatus accipi, III, 68; — nominibus et novitate cujusque stupri perscripsit flagitia Neronis, XVI, 19; — judice (aliquo) damnavit eum fraudis, III, 36. — Sub signis nondum milites, H. II, 14; *vid. not.* — Sub verillo missi veterani, I, 39. — Sub, *cum accus.* sub idem tempus, III, 64; — recentem partum, XV, 23; — ipsa mœnia progressi, H. III, 21; — muros ipsos, H. V, 11.
 Subdere ream falsis (criminibus), I, 39; — testamentum sicuti, XIV, 40. — Subdi imperio feminae, III, 40. — Subditur aratro taurus, XII, 24. — Subditus rumor (consilio ducis), H. III, 25; VI, 36. — Subdebantur crimina majestatis, *commemorabantur*, absterrendis defensoribus rei, III, 67.
 Subesse: subest spectaculum, *instat*, III, 6, 7. — Suberat vigor animi, III, 30; — occulta formido reputantibus, II, 41.
 Subibat metus reputantes, XI, 26.
 Subigere pro cogere, I, 39; XIV, 26.
 Subjicere: subjecti campi, *flumini adjacentes*, XV, 9. — Subjecta oratori materia, O. 31; — vallium, I, 65.
 Subire conscientiam, *pati conscium se fieri et assumi*, XIII, 21; — corpus, VI, 28; *vid. not.* — delationem, *suscipere*, XI, 29; — nuptiale verbum, XI, 27; *vid. not.* — in spem potentiæ accusationem, H. II, 42; — obsidium, *patri se obvi-deri*, H. III, 64.
 Subitarii gradus, *subito structi*, XIV, 20; cf. XV, 39.

- Subitus irrupit, pro *subito*, H. III, 47. — Subita modestia, *vid.* modestia. — Subita belli, *oppugnatio violenta et accelerata*, H. V, 13. — Subitis avidus, H. I, 7; — *mederi*, *vid.* *mederi*.
- Sublegere, *eligere*: quos Cæsar, et Augustus sublegere, XI, 25.
- Sublevare metum blandimentis, *lenire*, XIV, 4.
- Sublime ingenium, A. 4. — Decentior quam sublimior ejus habitus, A. 44.
- Submittere animum fortunæ, II, 72. — Submittitur aratro id genus animalium, XII, 24.
- Subnixus Galliarum opibus, I, 47; — multis ac validis propinquitatibus, IV, 12; *vid. not.* XI, 1. — Subnixi consulari matrimonio, H. I, 73; — fecunditate Agrippina, IV, 12; — viris illustribus civitas, I, 11. — Subnixus urbis gratia, *utens, gaudens*, O. 6.
- Subruere animos obstinatos, *labefactare*, etc. H. II, 101.
- Subscribere suspiria, *notare*, A. 45; *vid. not.*
- Subsidium ad flagitia, *dicuntur templa, quibus pro asylyl uti possunt improbi*, III, 36. — Colonia Veterum adversus rebelles subsidium, XII, 32. — Subsidium inane ventorum remorumque, II, 15; — navigiis, IV, 67; *v. n.* — nullum maris Italiæ Transpadanæ, H. II, 32; — periclitanti, I, 39; — pro *præsidio*, IV, 5; VI, 2. — Subsidio cohortis recepti, IV, 47; — venire *adversus ruinam speluncæ*, IV, 39. — Subsidium habet respublica *defuncto principe successorem*, XIV, 47. — Subsidio impensius regis ornatum (præceptis) robur (ætatis), XIV, 56. — Subsidia minuebantur crescentibus malis, XIV, 51. — Subsidii et ordinibus instructi (in acie), II, 80. — Subsidio eodem receptabantur, *de asylyl*, III, 60. — Subsidium tissimum, V, 8. — Ad subsidium sui, *securitatem suam*, VI, 7.
- Substantia facultatum, ex Gr. *ovis*, O. 8.
- Substringere crinem nodo, G. 38, *vid. not.*
- Subtrahere nomina pro *reticere, omittere*, I, 81; — significationem, *ibid.* — oculos, A. 45. — Subtrahi oculos meos in hac relatione melius fuit, III, 53. — Subtracto solo, *crescentibus aquis, ut attingere solum pedibus non possent*, I, 70.
- Subvectare frumentum Tiberi, *scil. adverso flumine*, XV, 43.
- Subvectio, XV, 4; — temperata (qua pretium frumenti et modus vecturæ), XIII, 51.
- Subvectus, *subvectio*, XV, 4.
- Subvenire: *subveniebat effugium, dabatur*, II, 47.
- Subversor legum, III, 28.
- Subvertere leges, II, 36; — *scutum*, H. IV, 42; — probationes scelerum mora, III, 7; — domum interpretationibus, III, 25.
- Suburbana peregrinatio, III, 47; — crimina, XIII, 43; *vid. not.*
- Succedere murum, II, 20, 81; — testudine, H. III, 27. — Successit navis, *vocab. proprium de ingressu in portum*, III, 1.
- Successio: successioni proximus, *vid.* proximus.
- Successor in incerto est, *v.* incertus. — Successorem constituere (adoptione), H. I, 14.
- Successus noctis, *vid.* nox.
- Sudare: sudantur thura et balsama, G. 45.
- Suascere militiæ, pro *adjuvare*, II, 44. — Sueto militum contu-

bernio gaudebat, pro *suetorum*, H. II, 80. — Sueti suscipiendis conjugis, alendis liberis, XIV, 27. — Sueti illis apud paludes prælia, I, 64. — Sueti bello alia, *scil. portare*, XV, 12. — Suetus regibus Oriens, H. IV, 17. — Suetus superbiæ externæ, XV, 31.

Sufficere absol. pro *parem esse principatui*, I, 13; — ad constantiam sumendæ mortis, XIII, 30. — Sufficit terminus esse Rhenus, G. 32. — Suffecerint in eum neque laqueus, neque carcer, III, 50.

Suffigere: suffixum caput, pro *præfixum*, H. I, 49.

Suffragium: suffragio principis adsequitur præturam, *commendante eo*, XI, 21. — Suffragium ad honores, III, 19.

Suffugium malorum, IV, 66; — hiemi, ferarum, *adversus*, G. 16. — Suffugia Garamantum, *ad eos*, III, 74.

Suggestere cibum pro objicere, H. III, 63.

Suggestu loqui, scil. de, H. I, 45.

Suggredi acie, IV, 47. — Suggesti propius speculatores, II, 12; cf. XIV, 37; XV, 11.

Sui anxius pro de se, IV, 59; H. III, 38. — Sui fama frui, II, 13; — jactantia abstinere, II, 46; — obtgens, III, 65. — Quinta sui parte (fuere) legionariis armis, III, 43. — Sui spes bona, O. 7.

Sumere bellum, II, 45; XIII, 34; A. 16; — generum, I, 3; — consilia petendæ pacis, II, 26; — exitium, III, 7, *conari*; — finem, VI, 25; — expugnationem, XV, 5; — militiam, IV, 5; H. II, 94; — periculum, *subire*, H. III, 69; — plus minusve ex fortuna, *destinare*, H. II, 74; — pretium, H. IV, 34; — pro *repetere*, H. II, 84;

— quietem, I, 64. — Sumpsit justitium populus (ante edictum, ante senatusconsultum), II, 82; — superbiam in nos, in popularis sævitiam, VI, 31. — Sumpsere probra, dehinc saxa, postremo ferrum, XIV, 17. — Multi sumpsere, *de conjuratione*, XV, 49. — Sumpturi animum ex eventu, H. I, 27. — Sumi principem, quam quæri, minori discrimine, H. I, 56; — in conscientiam, IV, 4. — Sumptis sponte finis, VI, 25. — Sumpta sponte mors, II, 66. — Sumendæ mortis constantia, XIII, 30.

Summoveo conjugem, et liberos, a furentibus, I, 42.

Summus magnificentiæ et severitatis, I, 46; — Pontificum, III, 58. — Summam discrimen, *vid. discrimen*. — Summæ rerum et imperii semet servare, H. II, 33. — Penes utros summa belli fuerit, II, 45.

— Summa potentiæ in Antonio, H. IV, 2. — Summam expeditionis permittere alicui, H. I, 87. — belli tolerare, *vid. tolerare*; — sceleris, XIV, 7; *vid. not.* — In summam nihil profutura, H. II, 16; — pacis nihil proficitur commitantibus nuntiis, XIII, 38. — Non atrox in summam, XV, 28.

— Summo nomine cedere, *regio*, XV, 2. — Summa imperii ambigua, minora sine cura habentur, XI, 8. — Ad summa militiæ provectus, H. II, 75; — vehere aliquem, XIV, 54. — Summis rebus evolvi, *principatu*, XIII, 15; *sed v. n. sic*, XIII, 13, summa fortuna.

Sumptuosæ adolescentiæ homo, neque modica cupiens, H. IV, 49. — Sumptus erga aliena, *in alienis pecuniis facti*, H. I, 10. — Sumptu fungi, XVI, 21.

Super, simpl. pro *in summo*, I, 68.

- Incensa super villa (*nominat.*) omnes cremavit (*au-dessus de leurs têtes*), III, 47, confer. I. XXI, 14, *extr.* — pro *ante*, XIII, 58; — pro *de*, vel *in*, II, 35; IV, 74; VI, 20; XI, 15; XII, 61; XIV, 34, 43; — pro *præter*, III, 17; IV, 14; XV, 52; H. I, 51; H. II, 8, 24, 30, 44, 101; H. III, 26, 39, 45; H. IV, 55, 58; H. V, 26. — Super æqualitatem ceterorum erat, III, 74. — Super hæc assumptum biduum imagine cognitionis, III, 17; *vid. not.* — Super humum spargens, *rep. ex antec. cruorem*, XVI, 35; — leges prætare alicui aliquid, *vid. leges.* — Super naves (pontibus stratas) veniunt tormenta, II, 6; — portiones erant, *thesis*, H. II, 20. — Super profectioem adit Capitolium, XV, 36. — Super tali causa imbecillus anctus, VI, 49. — Fluentibus canctis super vota, H. III, 48. — Super eo crimine, *specie ejus criminis*, XV, 52. — Super ea profectioe, *ejus causa profectiois*, XV, 36. — Super *postpositum*, I, 68; III, 46; XVI, 35.
- Superabilis hostis, II, 25.
- Superare vita casus, I, 17.
- Superbia pro *magnitudine animi (ut deinde altiores spiritus)*, H. III, 66; *v. not.* — Superbiam sumere, VI, 31. — In superbiam accipere aliquid, VI, 13. — In superbiam aliquid trahere, H. II, 20.
- Superesse pro *abundare, adesse*, H. I, 51; — alicui pro *superstitem esse*, H. I, 22; — ignaviae infamiaeque suæ, H. IV, 11; — pro *in vivis manere*, IV, 7; VI, 40, 51; — pro *opem ferre*, III, 47. — Superest pro *abunde suppetit*, H. I, 83; *cum adverb. egregie, et*, G. 6, 26; — *sævitia hostium, exspectandi adhuc sævissimi hostis*, I, 61. — Superfuere honori tuo omnia, *satis honoratus es*, A. 43.
- Superfundere hostes ac nube ipm operire, H. II, 2.
- Superior exercitus, I, 37, 40.
- Superstagnat annis, I, 79.
- Superstes bellorum, II, 71; G. 6; — *cladis*, I, 61; — *iniquorum*, III, 4. — *Superstitem fecit eam fortuna*, H. II, 7. — *Superstites, nondum victi*, A. 3, 34.
- Superstitio nominis, *vana fiducia in nomine collocata*, H. III, 58. — *Superstitionis externæ rea, Christianismus aut Judæismus videtur intelligi*, XIII, 32. — *Superstitione non intactus*, H. II, 78.
- Superventu legionis cæsi victores, H. II, 54.
- Superurgere, II, 23.
- Suppeditare senatum Urbi, XI, 23.
- Supplere classem, *vid. classis*; — *damna exercitus*, I, 71.
- Supplices audire, *vid. audire.*
- Supplicium indictum reo, III, 49; — *triumvirale, vid. triumviralis*; — *in servilem modum sumptum de eo*, H. II, 72; — *de se persolvere manu sua*, VI, 26; — *in malos præsumere*, I, 48. — *Supplicia civium*, VI, 40; — *exuere, vid. exuere*; — *pro supplicatione*, III, 64; — *indicare, vid. indicare.*
- Supra ferre, XIV, 46; — *libertatem regnari*, G. 43; — *repetere, alius*, XVI, 18; H. IV, 48. — *Supra sanguinem et spolia revelare frontem, ubi ea relata sint*, G. 31. — *Tricena aut supra stipendia*, I, 35. — *Quod par negotiis, neque supra erat*, VI, 39.
- Supremus, *vid. honor.* — *Suprema necessitas, mors subeunda*, H. I, 72. — *Supremi Tiberio cons. vid. consules.* — *Supremæ tabule, vid.*

tabulæ. — Suprema munera erga memoriam alicujus, III, 2. — Supremorum imaginem, planctum, lamenta circumdare alicui, H. IV, 45. — Supremis appropinquare, VI, 50; — ejus habitus honor, IV, 44; — suis consulere, *de sepultura prospicere*, XV, 64. — Suprema Germanici carmine deflere, III, 49; — solvere militibus, *justa*, I, 7, 61.

Sarculi, G. 9, *e virga secti*.

Surgere: surgunt quum maxime partes, H. III, 4. — Surgit (in edita) incendium, XV, 38. — Surgit rumor, H. II, 42. — Surgentibus circum jugis, I, 64. — Surgens luna, H. III, 23.

Suscipere bellum, II, 78; — consilium absentia, IV, 64; — officium in alterius honorem, H. II, 1; — partes alicujus, H. II, 86; — preces, XIII, 54; — vota Diis, XII, 13; — periculum, I, 17.

Suspectabat maxime Sullam Nero, XIII, 47. — Suspectari alicui, IV, 3. — Suspectari scelus alicujus, *scelus ejus factum*, I, 5.

Suspectus: suspecta severitas, III, 52; — proditio, *suspecti ceteri ut prodituri*, XII, 14. — In aliqua suspectus, *de amore*, H. I, 13.

Suspensus: in suspensio tenere aliquid, *non recipere, non pro rato habere*, H. I, 78. — Suspensus super aliquo genu, vultu, etc. *extensus*, IV, 59.

Susplicax animus, I, 13. — Susplicax silentium, III, 11.

Suspicio in aliquo, *pro de*, XIV, 62; add. *suspectus*. — Suspicionem dare in aliquem, VI, 47.

Suspiria subscribuntur, A. 45; *v. n.* Sustentaculum victoriae, sanitas, in Italia vertitur, H. II, 28.

Sustentare aciem, *de praefectis*, I,

15; H. II, 15; — hostem, *cohibere*, XV, 10; — se et rempublicam, I, 4; — pugnam, II, 17.

Sustinere aciem, H. III, 23; — sua munia, II, 35. — Sustineri per humeros, I, 23.

Suus: suam invidiam quaesitam, *pro sibi*, III, 16. — Sui cujusque ordinis milites, *vid. ordo*. — Sui obtegens, IV, 1; — *pro ejus*, XV, 74, *extr.* — Saum dolorem praeferebant (veluti de Vitellio conquirentes), H. III, 37; *vid. not.* — Suo pro eo, H. I, 69; *vid. not.* — Suo igni involvit hostes, *quem hostes ad se terrendos extulerant*, XIV, 30. — Suo ictu mortem invenire, I, 61.

T.

Tabes pro tabo, II, 69; *vid. not.* — pro *pestilentia*, XVII, 50; — fori, *accusationes, lites*, XI, 6; — oculorum, H. IV, 81; *vid. not.*

Tabidum venenum, *vid. venenum*.

Tabulae supremæ, *testamentum*, VI, 38; XVI, 14. — Tabulas supremas morari, *scripto testam. vivendo; testamenti poscere dicitur testamentum scripturus, vid. poscere; — nuptiales rumpere, vid. rumpere; — plumbæ*, II, 69.

Tabum: tabo noxia humus, H. III, 35; — noxia, *pestilens, infecta, infesta*, H. II, 70.

Tacentes loci, H. III, 85.

Tacita suspicionum, IV, 41.

Taciturnitas rupta, *silentium*, I, 74. — Taciturnitate omnia cohibita, XV, 54.

Tali occasione, omine, *pro hoc*, XI, 51; XII, 41. — His atque talibus, *pluribus locis*.

Tam, *adjectum superlativo: tam in-*

- tima causa, I, 53. — Tam *omissum*, III, 8; V, 6.
- Tamen, *omiss.* post quamquam, quum, etc. *innumeris locis*. — Quod unum jam et tamen pulcherrimum haberet, *sed idem p.* XV, 62. — Tamen pro *tantum*, H. III, 45; — utique, A. 45.
- Tamquam, pro *non secus, ac seu quemadmodum*, A. 32. — Tamquam apud senem festinantes, H. I, 7. — Tamquam innocentes perierant, H. I, 6; *vid. not.* — Tamquam dolus pararetur, territus, VI, 43. — Tamquam in multitudine tanta, *redundat, v.* pro ut, H. I, 8, *init.* — Tamquam seponeretur... confosus, *quum simulatum esset eum seponi, in via conf. est*, H. I, 46, *extr.* — Tamquam saevitiam principis praevenirent, *quia putabantur praevenire*, XVI, 13. — Tamquam inedia destinasset, produxit vitam, *specie destinata inedia*, VI, 48.
- Tandem Dea veneratur, XIV, 61; *vid. not.*
- Tantum in modum... quem, XV, 25. — Tantum itineris adire, XV, 36. — Tanto (magis), *omiss. ante vel post* quanto, I, 2; II, 5; IV, 42, 49; VI, 26; H. I, 14, etc.
- Tarda sunt, quae postulantur, *tarde conceduntur*, I, 28.
- Tardare libidines, XIV, 13.
- Tecta et domus, H. I, 84.
- Tegere aliquid imagine libertatis, I, 81. — Spem male tegens, IV, 12. — Tegitur res intimis multorum questibus, III, 36. — Tegen- dis sceleribus obscurus, VI, 24. — Texere lucis equitem, *occultavere in lucis*, II, 18.
- Tegmina haerentia corpori, *vid. haerere*.
- Telis assultare, XII, 35. — Cla- more, telis, suo quisque periculo intentus, sonorem non accipit, *propter strepitum armorum*, IV, 48. — Tela navalia, XIV, 5.
- Temerare opus saxo aureo, H. IV, 53; — feminam, *scil. stupro, adulterio*, I, 53.
- Temperamentum principatus egr- gium, *duo duces*, H. II, 5.
- Temperamento meditato orationem habuit, XIII, 12.
- Temperanter habita plebs, IV, 33; *vid. not.* — Cetera temperanter adjungit, *modeste*, XV, 29.
- Temperare arma consilio, I, 67; — verbis ac minis, H. I, 69; — sub- ventionem frumenti, *qua pretium et vecturae incommoda*, XIII, 51.
- Tempestatis (ac maris) incerta, III, 54. — Tempestates ruant, I, 31. — Tempestatibus saevis conflictari, A. 22.
- Tempestiva epulae, XI, 37. — Tempestiva convivium, H. II, 68.
- Templum de nomine sacro, G. 40; — sistere, IV, 37; — statuere, IV, 5. — Templis dona decreta, XIV, 64.
- Tempus morum, egregium, occultum, subdolum, VI, 51; — ser- moni accipere, XIV, 53; — orare. *ib.* — ducere sermonibus, II, 34. — In tempore, *in praesenti*, XII, 46; — *suo tempore*, III, 41; XII, 46; XIII, 7. — Parum in tempore, I, 19. — Temporis medio, *interea*, XIV, 53. — Tempora alicujus dicere, I, 1; — morum diversa Ti- berio, VI, 51; — prima belli pro- dere hostibus, H. III, 9; *vid. not.* — Temporum callidi, IV, 33; — adulatione foedati fasti, H. IV, 40; — spiramenta, *vid. spiramenta*. — Temporum ad memoriam, *omnis posteritas*, III, 57. — Temporum in aeternitate manere, A. 46; — metus, H. I, 49.

- Temulenti convictus**, *v.* convictus.
- Tenacia** cœno gravi loca, I, 63.
- Tendere placamenta iræ**, H. I, 63; — voces supplices (et manus) ad aliquem, II, 29. — Tendunt... tentare, *pergunt*, I, 9. — In quæ tendi, effecta, III, 24; *vid. not.* — Tendere catapultas et ballistas, XII, 56. — Sibi quisque tendit, H. I, 12; — odiis, H. IV, 43.
- Tenebræ ferales**, *per quas aliquis mortem sibi illaturus est*, II, 31; — *funestæ, in castris clade afflictis*, I, 65. — Tenebras erigere, *v.* erigere.
- Tenere dicere**, O. 26.
- Tenere aliquem inter intimos amicorum**, VI, 21; — matrimonio aliquam, *habere*, XII, 40; — nationem, *regnare*, II, 64; — speciem magis, quam vim in amicitia principis, III, 30; — in suspensio aliquid, *vid.* suspensus; — sub vexillis milites, I, 17. — Tenet pax in æquo alteros aut ignavos, *neutrum præ altero patitur eminere*, XII, 12. — Teneri in manere eodem, siue modo, IV, 6. — Teneri, *reum esse*, II, 50; III, 13, 50, 67; XI, 6, 7.
- Tentamenta bellorum**, interfectores, H. II, 38.
- Testare pro rogare**, II, 28; — arcana imperii, *de sententia senatoris*, *vid. not.* II, 36; — arma, VI, 23; — conditiones pacis, I, 56; — castra corruptoribus, provinciam bello, II, 79; — amicitiam et obsequium sociorum onere novo, IV, 46; — vallum legionum, IV, 48; — ad res novas aliquem, H. IV, 49; — ferrum, *conari se eo interficere*, IV, 22; — potentiam propriam, H. II, 65. — Cuncta tentanti, *consultanti, examinanti*, IV, 3.
- Tenuari velut in cuneum**, A. 10. —
- Tenuatum victu parvo corpus**, XV, 63.
- Tennis fructus**, XI, 20. — Tennem aciem patitur planities, I, 64.
- Tenuis**: janna ac limine tenuis claudere domum, H. I, 33.
- Terere**, *pro atterere, frangere, de rebus secundis*, A. 32; — otium ægne, H. II, 34; — tempus cunctatione, ægnitia, H. I, 33.
- Tergum tuebantur equites**, XIII, 40. — Terga agminis firmare, I, 51; — hostium promittit perfuga, *eos circumveniri opera sua posse*, H. V, 18; — patefacere occasioni, VI, 34; A. 14; — præstare hostibus, A. 37; —vertere in suos, *retro ad eos fugere*, H. IV, 33. — Neque ducis neque exercitus terga tuta sunt, *fuga*, A. 33.
- Terminus esse sufficit Rhenus**, G. 32. — Terminum antiquitatis facere usque ad aliquem, *pro constituere in aliquo*, O. 19. — Termini ingentes, *lata possessio*, H. II, 78. — Terminos officii exuere, *vid.* exuere.
- Terræ extremæ**, tumidæ, *vid. suis locis*.
- Terribilis ac venalis**, XIII, 42. — Terribilis militibus incedit, XIV, 39. — Terribilior, H. IV, 83.
- Terror gravioris motus**, *timor*, XII, 54. — Terrorem latiore facere, H. IV, 33; *vid. not.* — Terrorem atque odium ei addiderat cædes, H. II, 31. — Ad terrorem et minas ruere, XIII, 14. — In terrorem ac speciem angetur classis, II, 6. — Cum terrore (et catervis) volitare. H. II, 88. — Terrore et vi incumbere, H. II, 10.
- Testamentum habuit heredes eos**, I, 8. — Testamenti tabulæ, *vid.* tabulæ. — Testamento diffidere, *timere, ut ratum sit*, XV, 55. —

- Testamentum pro *pignore scribere*, O. 13; *vid. not.*
- Testari pro *affirmare*, I, 40; XII, 34; — pro *obtestari, cohortari*, II, 15; — pro *judicare, prodere memoriae, cum accus.* XI, 10; — pro *prædicare, ferre*, II, 80. — Testatur, se relinquere iis, etc. XV, 62. — Testatum orationibus certamen, H. IV, 6; *vid. not.*
- Testificari: testificando, quam honesta præciperet, *ut ostenderet, declararet*, XIII, 11.
- Testem adferre, IV, 55.
- Textus viminum, II, 14.
- Theatri licentia, I, 77. — Theatralis lascivia, XI, 13. — Theatralium operarum dux, I, 16; *v. n.*
- Timere implacabilem aliquem, XV, 64.
- Timor: timoribus magnis hæc natura, XV, 36.
- Tincta corpora, G. 43; *vid. not.*
- Tinnitus Gallionis, *de oratione in malam partem*, O. 26.
- Titulum clementiæ petere ex aliquo, *laudem eo conservando*, H. I, 71. — Tituli legum latarum anteferuntur, I, 8.
- Toga hirta, O. 26; — virilis maturata Neroni, XII, 41. — Toga enitescere, *in foro*, XI, 7.
- Tolerare pro *sustinere, nullo respectu patientiæ*, I, 53; II, 46; IV, 56, 71; XIV, 61; — *fluctus, de navibus firmis et apte fabricatis*, II, 6; — *munia*, XIII, 35; — *ex facili*, A. 15; — *potestatem egregie, eam administrare*, VI, 11; — *necessitates*, H. I, 3; H. II, 4; — *vitam exercendo agros*, I, 7; — *summam belli, de ducibus, parem esse bello gerendo*, H. IV, 68. — Tolerandum habere in Penatibus iisdem, IV, 40. — Non toleravit perferre visu mali magnitudinem, III, 3. — Toleravere esurientes corpora equorum, *iis alimento ferre*, II, 24. — Toleraturus facile exsilium accusatur, VI, 3. — Tolerantur similia per plures provincias, XI, 20. — Tolerantiora, XII, 11.
- Tollere animum, VI, 36; XIII, 11; H. III, 45; — *sublatus ad omnia claritudinem, appetendam scil. et capessendam*, XV, 52.
- Tormenta servorum eveniunt contra, *servi non indicant in tormentis, quæ accusator volebat et expectabat*, IV, 29. — Tormentis, per tormenta interrogare, II, 30; III, 67. — Tormentis servorum præsidere, VI, 47. — Tormentis eorum patefactus ordo sceleris, IV, 11. — Ministros in tormentis flagitare, III, 14. — Tormentis ingerere saxa, hastas, etc. II, 81; H. III, 23.
- Torpedo invasit, *vid. invadere*.
- Torquere glandes, XIII, 39.
- Torus: toris exurgit sanguis (*scil. oratio*), O. 21; *vid. not.*
- Torvitas vultus, H. II, 9.
- Torvus visu, II, 14.
- Tot liberorum parens, *quæ tres tantum pepererat*, III, 34; *vid. not.*
- Tractare ærarium, *de quæstoribus*, H. IV, 9; — *regnum, administrare*, II, 67; — *arbitria pacis et belli*, XII, 60; — *bella*, H. IV, 73; — *bellum cunctatione*, VI, 44; — *proditione*, I, 59; — *adversus aliquem, ib. — palam, ib. — cognitionem de*, I, 72; — *consilia belli*, H. III, 1; — *exercitus turbide ac seditioe*, III, 12; — *jus civium, preces sociorum*, IV, 13; — *vias præliorum et quæ sibi evenerint*, II, 5; — *vi pauca*, I, 9; — *pro commemorare, exponere*, I, 11.

- Fractatio pro recitatione publica, O. 3; *vid. not.*
- Tractus sanguinis, *lentus effluxus*, XV, 64; — mortis, *ib.* — Tractu nubium immenso validus auster, II, 23. — Tractu belli, *trahendo bello*, XV, 10.
- Trudere pro distribuere dono, I, 67; — pro nuptum collocare, IV, 40, 75; — fide rerum aliquid, A. 10; — posteritati, A. 46; — donum, XVI, 24; — flumini aliquem, *eo dejicere*, XII, 51; — memoriam alicujus egregiam, IV, 34; — rempublicam, *scil. alii*, VI, 46; — pro instituere, H. II, 78.
- Traditor, *proditor*, H. IV, 24.
- Trahere, pro interpretari, vel *simpliciter*, I, 76; — vel *cum in*, ad, I, 62; III, 22; XIII, 46; H. II, 19, 20, 52; — pro *vastare, diripere*, III, 74; — pro *abripere*, II, 7, 13; A. 37. — Trahere aliquem, ut, *impellere*, H. II, 10; — pro *distrahere discordiis*, A. 12. — Plurimum in eos misericordiae traxit, *adversus eos commovit*, II, 47. — Trahere conjuges, *nempe hostiliter*, II, 13. — Trahi, de *contagio*, I, 31. — Trahere animam precariam, I, 42; — munia legum et senatus in se, I, 2; — otium, H. IV, 70; — *præceps, scil. in*, IV, 62; — vi sua cuncta, I, 31; — reum, qui absolvi non poterat, *judicium et damnationem ejus proferre*, XIII, 33. — Trahunt flumen ad se quisque, *ejus usum sibi vindicant*, XIII, 57; — gratiam recte factorum quisque, III, 53; — fidem ex eo quamquam mira, VI, 30. — Trahet rempublicam funditus omnia hæc cura, *perdet*, III, 54. — Traxit eam perniciem Agrippinæ, VI, 26. — Trahitur plerisque origo non aliunde, XIII, 27.
- Trahuntur singulis in occasionem gratiæ mala publica, V, 3. — Tracti ruina eorum et Fosi, G. 36.
- Trames aggeratus, I, 63.
- Tramittere, I, 56; II, 11, 54; VI, 1, 37.
- Transferre ad alia vocabula ignaviam suam, *vid. vocabulum*; — invidiam, II, 66; — in alios leviter audita, II, 82; — fluvium in alium, I, 79; — in jus Latii nationes Alpium, XV, 32; — ad jus prætoris provinciam, *vid. jus*. — Translatæ res, *princeps mutatus*, H. I, 29. — Translatus in Galbam, *Galbæ partes inierat*, H. I, 53.
- Transfigere : transfigitur ictu tribuni, XI, 37.
- Transfugium honestum, H. IV, 70. — Transfugia crebra, H. II, 34; H. III, 61. — Transfugius nudatus, II, 46; *vid. not.*
- Transgredi Rheno, XII, 27. — Transgredi in morem, H. V, 5.
- Transgressus prosper, *et ipse sine noxa, et prospere gerendæ, rei iniitium*, IX, 37.
- Transigere pro *transfigere*, II, 68; XIV, 9, 37; — comitia imperii, *constituere successorem, adoptione*, H. I, 14; — cum expeditionibus, *eas absolvere*, A. 34; — de controversiis colloquio, II, 85; — ignoscendo, vel *simpliciter*, vel *bellum*, XII, 19.
- Transire auditu brevi quamvis magna, H. II, 59; — ad spes novas, XIV, 58; — ad jus imperii, *uti potestate*, H. II, 39; — in familiam nomenque alicujus, XII, 26; — in diversa ac deteriora, XV, 10. — Transit fortuna imperii, *f. p. transigit*, *vid. not.* H. III, 49; — seditio ad manus et tela, H. III, 10. *add.* 88. — Transitarum brevi imperium, *alii cessurum*, H. I, 52.

- Transitionis pacta rata, H. II, 99; *vid. not.* — Ad transitionem multis adhortantibus, H. III, 61.
- Transitus rerum, *mutatio principis*, H. I, 21; — incustoditus et inermis, *scil. fluminis*, H. IV, 65.
- Transmittere bellum, *alium in locum transferre*, II, 6; — mensum, XVI, 12; *vid. not.* — munia imperii, *alii permittere*, IV, 41; — poma, *in convivio, non gustare*, IV, 54; — *militēs ponte scil. per flumen*, I, 49; — annem, XII, 13; — venenum, exsoluta alvo, XIII, 15; — vim, *alii scil. illatam in alterum*, II, 38.
- Transmotæ Syria legiones Urbem ægre tolerabant, XIII, 35.
- Transverberare ferro, XIII, 44. — Transverberatus in latus utrumque, H. I, 43; *sed vid. not.* I, 43.
- Trepidare inter scelus metumque, H. III, 39. — Trepidat defensio, III, 14, *non bene successit.*
- Trepidus admirationis et metus, VI, 21. — Trepidæ aures, I, 31.
- Trepidatione apta occultare artem dicendi, H. I, 69.
- Tribuere veniam, XII, 37. — Tributientium facilitas, *vid. facilitas.* — Tribuit pretium ædium, vel *simpliciter*, dedit, vel attribuit, *ut ex aerario solveretur*, I, 75.
- Tribunal pro monumento, II, 83; *vid. not.*
- Tribus: per tribus clamitat populus, III, 3; *vid. not.* — Tribus vocare, H. III, 58.
- Tributum: tributo adesse, *scil. exigendo*, IV, 72; *vid. not.* — Tributa immortalia, H. IV, 32. — In tributum egerere bona, A. 31. — Tributa exuere, *vid. exuere*; — pati, V, 41. — Tributis contemni, G. 29; *vid. not.*
- Tristis arrogantia, *immodica, intoleranda*, XIII, 2; — adulatio adversus superiores, XI, 21.
- Tristitia operire mala domestica, III, 18. — Tristitiis multis, XI, 38; *vid. not.*
- Triumphari, *per triumphum duci*, XII, 19; G. 37.
- Triumphale decus, VI, 10, 39; — nomen domui, H. II, 77. — Triumphalia parva, IV, 18.
- Triumphum instruere, *vid. instruere.*
- Triumvirale supplicium, V, 9.
- Truculentia cæli, II, 24.
- Truculentior, XII, 50. — Truculentius aliquid audere, H. II, 69.
- Trudere, *impellere*, adversos, II, 11; — in arma, H. V, 25.
- Trudis, *vectis*, III, 46.
- Trux eloquentia, VI, 48; — *pro iratus, offensus*, III, 8; — *sosor*, I, 65. — Truces armis et telis, H. I, 40; H. IV, 46; — tumultu armorum et cantuum, IV, 47; — corpore, H. II, 74. — Trucia castra, I, 44.
- Tueri sanctitatem dominæ, *in tormentis nil contra castitatem ejus dicere*, XIV, 60.
- Tum, *post ablativos consequent.* XI, 31; *vid. not.* — Etiam tum, *pro nunc, seu ex persona Tacii, in aliorum oratione*, III, 61.
- Tumere: tument Gallix, *turbas et defectionem moliantur*, H. II, 32; — *de oratore*, O. 18.
- Tumescere: vulnera tumescens, H. II, 77; *vid. not.*
- Tumidæ terræ, II, 23; *vid. not.*
- Tumultu armorum et cantuum truces, IV, 47; — verborum obstrepere sibi, H. I, 85. — Tumultus hostilis accessi, IV, 29.
- Tunicatus populus, O. 7.
- Turbamenta vulgi, *idonea ad vulgus turbandum*, H. I, 23.

Turbare *absol.* pro *turbas movere*, VI, 47; H. I, 85; — pro *pellere, funderè*, XII, 55. — Turbant præsentiâ, *vid.* præsentiâ. — Turbat res animos injuria et indignitate, XII, 69. — Turbantur, *turbæ moventur*, I, 26, 31. — Turbatur clamore, I, 26. — Turbantur leges vi, etc. I, 2. — Oneribus novis provinciæ turbatum vulgus, *lætitiâ gestiens*, XIV, 61. — Turbatus equus, XV, 7. — Feminae in furore turbatae, XIV, 32; *vid. not.*

Turbator Germaniæ Arminius, I, 55. — Turbator præcipuus, I, 30. — Turbatores plebis, III, 27.

Turbide (ac seditiose) tractare exercitus, III, 12.

Turbidus, *turbulentus, seditiosus*, III, 38; VI, 11; H. II, 28, 39; — moribus, IV, 23. — Mens turbida, *male sana*, XVI, 1; *vid. not.* — Turbidi casus, XVI, 13. — In turbido consilium illi omne, *rebus turbulentis*, H. I, 21. — Turbidus incessus, *ad terrendum compositus*, II, 55. — Turbidus miscendis seditioibus, H. IV, 68.

Turbo ventorum, XVI, 13. — Turbine quodam poscebatur, *impetu repentino*, H. III, 10.

Turpi fama vulgatum, *vid.* fama.

Turres eductæ facibus atque hastis turbabant obsessos, XII, 16. — Turribus auctæ naves, XV, 9. — Turris collucet ignibus, H. III, 38.

Tutari frontem, media, terga, *de iis, qui singula tenent in agmine*, XII, 16.

Tutela pro *præsidio militari*, I, 41; — pro *septo, munimento*, XIV, 32.

U.

Uber solum, H. V, 6. — **Uberrimus** oratorum, III, 31. — **Uberrimum**

spolianti oppidum, XIV, 33. — **Uberiora** probra quam laudes, H. II, 21.

Ubertate nova proveniant terræ, *fructu insolito*, XVI, 2.

Ubi pro *quo*, I, 22; *vid. not.* — **cum conjunct.** pro *indicat.* ubi vinceretur, H. II, 39.

Ulcerosa facies, IV, 57.

Ulcisci cædem, *punire*, H. III, 51; — dicta dictis, IV, 35; — interfectores, I, 9. — **Ulciscabatur** iniquam perfidiâ flagitiosa perfidia, H. II, 100. — **Ultus** est hostilem audaciâ externo sanguine, XIV, 23. — **Ultum** ire injurias, XIII, 44. — **Ulciscenda** mors, III, 19.

Uligo profunda, I, 64. — **Uligines** paludum, I, 17.

Uteriora, *præterita*, H. IV, 8.

Ultimus fugæ, *ex emend.* pro *primus*, H. III, 16. — **Citra** ultima stetit vis, *morsam*, XII, 22. — **Ultimum**, *summum*, A. 2.

Ultio ex filio timebatur, XII, 9. — **Ultioni** consulere, II, 26; — et gloriæ mactare perfidos, II, 13. — **Ultionem** eludere, *vid.* eludere; — præripere, XIV, 33. — **Ultione** explere se, IV, 25.

Ultra pro *diutius*, I, 17; — pro *amplius, jam*, H. I, 56. — **Ultra** aciem sævire, H. IV, 39; — pro *extra*, *ibid.* — **Ultra** gentes, *longius sitæ*, A. 45; — pro *ulterius justo*, III, 29. — **Ultra** feminam ferox, H. II, 63.

Ultrò pro *insuper*, III, 36; XIII, 26; XVI, 1; H. II, 65, 70, *extr.* — pro *etiam magis*, H. I, 8; — pro *quin potius*, VI, 31. — **Ultrò** petere gloriâ, *nemine tribuente, sibi arrogare*, XI, 1. — **Ultrò** exemplum ei imputavit, H. I, 71; *vid. not.*

Umbronibus ferire, pro *impellere*,

- A. 36; — *niti*, H. II, 42; — *hostem pellere*, IV, 51.
- Umbra *ferialis*, G. 43. — In umbra *educata studia*, XIV, 53; — *honoris*, de *prætextu*, H. III, 73.
- Umbracula *hortorum*, H. III, 36.
- Unciarum *fenus*, VI, 16; *vid. not.*
- Undans *sanguis*, VI, 39. — *Undantes bitumine moles*, H. V, 6.
- Unde *pro-ex*, in *qua parte*, H. I, 56.
- Unicus, *egregius*, III, 3; — *at pro unus*, A. 1, 3. — *Nepotem unicum*, *item*, III, 6. — *Unica filia Augusti (de Julia) subsidium unicum*, XVI, 34; H. II, 44. — *Unicum victis in consensu levamentum*, H. II, 44.
- Uniforme *quiddam*, O. 32.
- Universus *affuerat bello*, H. I, 53.
- Unus: non una *vox ducis*, pro *unius*, VI, 35. — *Unaetvicesima*, pro *prima*, H. II, 100. — *Unaetvicesimani*, I, 31 (*vid. not.*), 36, etc. — In uno *habitus miles*; *opp. dispersis*, XV, 10. — In unum *consulere*, in *medium*, H. I, 68. — *Unum neminem destinare iræ*, *præ ceteris*, *nominatim*, H. I, 82. — *Unumdammum, unius ædificii*; III, 72. — *Una in castra*, IV, 2.
- Urbanitas *vernacula*, H. II, 88. — *Urbanitatis famam per lasciviam petere*, H. III, 62.
- Urbana *militia*, H. I, 8; — *servitus, civitatis*, I, 46. — *Urbanior utroque (Graccho et Grasso) et distinctior Cicero*, O. 18.
- Urbs *prolapsa*, XIV, 27; — *sermone avida*, XIII, 6; — *interno bello consumpta*, H. IV, 75; — *flagrans*, XV, 39. — *Urbs sepultæ ruinæ*, H. III, 35. — *Plebs Urbis opp. municipibus*, XVI, 4. — *Urbium cultus*, II, 52.
- Urere *pro comburere*, A. 2. — *Uti in usum nocturni luminis*, XV, 44.
- Urgere *cepta*, XII, 12, — *necesser ferro*, XIII, 15; — *bellum, opp. trahere*, H. III, 56; — *præla (in vindemia)*, XI, 31. — *Urget æperstitio, angit, obnoxios habet*, I, 29. — *Urgebatur male administratæ provinciæ, scil. crimine*, VI, 29; *sed vid. not.* — *Urgens dominatio*, V, 3; *vid. not.* — *Domum alicujus urgere, premere, periculum affirre*, II, 84. — *Urgens periculum*, XV, 55. — *Urgentes casus*, XV, 10; — *minæ*, XIII, 15. — *Urgentibus imperii fatis*, G. 3; *vid. not.*
- Urna *feralis*, *vid. feralis*. — *Urnæ postulare, sortem*, H. IV, 7.
- Usque *pectori*, I, 19.
- Usura, in *usuras extendere fenus*, G. 26. — *Usura ad semuncias redacta*, VI, 16. — *Mutuare sine usuris per triennium*, VI, 17.
- Usurpare *hereditates*, XV, 19; — *munus consulare, ejus vices interim gerere*, VI, 11; — *nomen fraternitatis cum aliquo*, XI, 25; — *expugnationes urbium nomine tenuis*, XV, 6; — *vinolentiam, libidines*, XI, 16; — *otium*, XIV, 55; — *possessionem provinciæ*, XIV, 26; — *vocabula Gr. habere nomina Gr.* VI, 41. — *Multa in vulgus grata usurpavit*, II, 59.
- Usus *propior illi cum Tiberio*, II, 27. — *Usui cetera allaturus*, H. III, 20. — *Usui fuere literæ, pro in usu*, XI, 14. — *Non usui crebræ mutationes*, XII, 11. — *Usuum ad promiscuum argenti vertere imaginem principis*, III, 70. — *Usu modico contingere quem*, IV, 68. — *In usu belli nullo fuit*, H. II, 86; — *pro utilitate, salute*, XII, 65. — *Per usus varios sectari principem, vel suos, vel ipsius*,

XV, 33. — Usibus magnis invicem miscere valentissimam partem impetii, *conjugere ad usus mutuos*, A. 24.

Ut, *explicat*, III, 62; — pro *an, seu dum, post expectare*, H. I, 33; — pro *ex quo*, XIV, 53; — pro *ne, post metuere, vid. not.* XI, 28; — pro *quasi, tamquam*, XV, 37; H. I, 77; H. II, 74; — *cum conjunct. loco indicat.* I, 27; II, 89; XV, 33; — pro *utut, quamquam*; XIII, 26. — Ut ita, pro *quidem, sed*, III, 43. — Ut quidem cognitum, XIII, 15; *vid. not.* — Ut contraria asseverantes, XIV, 16; *vid. not.* — Adeo vecordes libelli, ut consultaverit Piso, *e quis tantæ homo vecordix argueretur, ut etiam consultavisse diceretur*, II, 30. — Lætissima nex ejus, non quia, etc. sed ut ferro grassaretur, XV, 60.

Utique facilius, A. 30; *vid. not.*

Utensilia pro *supellex omnis, cibus*, III, 52; *vid. not. ad I, 70*; XV, 39; — item *pecunia, frumentum*, etc. II, 60.

Uterque ambigui, H. II, 97. — Utrique pro *uterque*, XI, 1; — *sic utraque nationes*, G. 34. — Utraque impias precea, *utraque detestanda vota, scilicet utriusque preces, vota*, H. I, 50.

Uterus gravidus, I, 57; — *uxoris servitio subjectus*, I, 59. — Utero lato naves, II, 6.

Uti aliquo ut velis, *tractare, ut Gr. χρῆσθαι*, XII, 18; — *cæde promiscua*, I, 48; — *gloria aliqua*, IV, 39; — *infamia, eam referre*, III, 57; — *ingenio suo tantum*, VI, 51; — *lascivia*, XIII, 45; — *necessitate, ei parere, seu uti ultimo perfugio*, XVI, 11; — *odiis*, XII, 2; — *præda per luxum*, XII,

27. — *Usus est ruinis et extruxit, pro ut extrueret*, XV, 42.

Utilia honestis miscere, A. 8; — *ab noxiis discernere*, IV, 33.

Utilitas: utilitatem eandem fovere, H. II, 30. — *Utilitate privata advenisse, ejus causa*, XVI, 5. — *Utilitates cunctandi*, H. III, 52. — *Utilitatibus ex vestris delegi amicos inimicosque*, I, 59. — *Certamina communi utilitate abolerat, perfecerat, ut c. u. causa finirentur*, H. II, 5.

Utiliter: luitur homicidium certo armentorum numero; *utiliter in publicum, quia, etc.* G. 21.

Utrique anxii, *utraque de causa*, H. II, 52. — *Utrique deserti, a Diis et hominibus*, H. V, 3.

Utrobique pulchra, VI, 37. — *Acta utrobique præda*; H. IV, 28.

Uxor arguitur, *maritus, quod eam duxerit in provincias*, IV, 19.

Uxorius ambitus, *uxoris*, I, 7. — *Uxoriam potentiam, quam illecebris in maritum consequitur uxor*, XII, 3. — *Uxorium levamentum, quod ex uxore petitur*, III, 34.

V.

Vacare, *otiosum esse*, H. I, 10. — *Vacare alloquiis*, H. II, 49; — *negotiiis clientum*, XVI, 22; — *gaudio mens cœpit*, H. I, 44.

Vacationes pro *pretio vacationum*, H. I, 46 (*vid. not.*); I, 58.

Vacuum a periculo animus, *ejus metu liberatus*, H. I, 86. — *Vacuum metu*, II, 44. — *Vacuum adulter, qui priorem et veram uxorem abegit*, XI, 12. — *Sic, vacua mulier, a marito separata*, XIII, 44; — *provincia, discessu præsidii*, H. IV, 39. — *Vacuum mare, a classe ad defen-*

adendam oram maritimam, H. II, 24; *vid. not.* — Vacuum id ante solutumque poena fuerat, XIV, 28. — Vacuum fuit, securas opes concupiscere, H. II, 38; *vid. not.* — Vacui, *otiosi, nondum impugnati*, A. 37, *inît.* — a securibus et tributis, *liberi ab imp. Rom.* XII, 34; — Penates, VI, 51; *vid. not.* — Vacuos honoris menses aperuit eis, H. II, 71. — Vacuæ legiones, *sine duce (et quidem provido ac sapiente: ducem enim habebant)*, II, 46. — Vacuæ rerum literæ, XV, 8; — terræ, *quarum incertus possessor*, XIII, 55. — Vacua castella *præsidis*, A. 32; — cultoribus ora, H. IV, 12; — dentibus ora, *senum*, I, 34; — sacerdotia, *vacantia*, VI, 40. — Vagatur fama, I, 70. — Vagare gaudio, H. I, 44. — Vagus per amœna loca, pro *vagatus*, III, 7. — Vagi auctores, et incerti, H. II, 74. — Vagis incursum diriguntur acies, II, 45. — Vagis sermonibus lætitiâ simulare, XV, 53. — Vagæ causæ, VI, 15; *vid. not.* — Vaga effugia, *libera, aperta*, XII, 56. — Valentior orator, O. 21. — Valentiorum contactu agi, H. I, 11. — Valentissimæ civitates, G. 43. — Valere pro *posse, nullo virium respectu*, VI, 35; — eloquentia et cura, III, 12, — pecuniosa orbitate et senectâ, XIII, 52. — Non valent perinde ad memoriam sui divisa (*in tradendo*), XII, 40. — Valebant publice studia, quæ vicercant, XII, 60. — Valescere adversum omnes, VI, 42. — Valescit in posterum meditatio oratorum, *apud posteros laudem adipiscitur*, IV, 61. — Valescunt vera visu et mora, falsa festinatione

et incertis, *ad fidem scil. sui*, II, 39. — Valescant externæ superstitiones, XI, 15. — Valescentibus Germanis, H. IV, 25. — Valetudo atrox, III, 64; — infensa, XIV, 56; — *gravescit*, I, 5; — it in melius, XII, 68. — Valetudinis adversa rimari, *v. rimari*; — dies omnes, IV, 8. — Valetudini alicujus assidere, *lecto agrantantis*, A. 45. — Valetudine æger, XIV, 47; — *fessus*, XVI, 13. — Valetudine quasi et contactu infecti, VI, 7. — Valetudines principis regere, VI, 50. — Valetudinibus fessi, H. III, 2. — Validus, *gratiosus, potens*, H. II, 100; XIII, 8; XIV, 64; — amore, II, 83; *v. not.* — orandi, *vid. orare*; — ad amicitiam principis, pro *in amicitia pr. VI*, 8; — in animo principis, XIV, 51; — apud libidines princ., *gratus ei, quia libidinibus ejus congruebat*, XIII, 22. — Validus sensibus, *scil. in dicendo*, XIII, 3; — *sic sensus validi*, XV, 67; — spernendis honoribus, VI, 8; — rumoribus, III, 10. — Validissimus auctor, VI, 31. — Valida (et laudata) antiquitas, XV, 13; — civitas, *opulenta*, H. II, 82; *add. IV*, 55; — fortuna in rempublicam ei, III, 24; — incolis insula, XIV, 29. — Valida virum et opum colonia, H. II, 19. — Validum ad exitia odium, VI, 29. — Validiores non irritandi, II, 72; — naves, II, 24; — partes tecti, XIV, 5; — res, G. 28. — Validissima fama, XIII, 8; — gratia, XII, 42. — Validissimum castellum, XIII, 39. — Validissima arma, H. II, 6. — Vallare castra, H. II, 19; — noctem, *se noctu*, G. 30. — Vallum moliri, H. II, 40; — sciu-

- dere, H. IV, 28; — legionum tentare, IV, 48; — situm duabus legionibus, H. IV, 22; — semirutum, I, 61.
- Vanescit credulitas inanis tempore ipso, II, 40; — ira, *resedit*, V, 9. — Vanescunt falsa tempore ac spatio, II, 82. — Vanescere in cinerem, H. V, 7. — Lacerti jactu disci vanescunt, O. 10.
- Vaniloquentiam (per) et minas jacere aliquid, VI, 31. — Per vaniloquentiam legerat (*prælegerat*) carmen, III, 49.
- Vanitas exitus, XV, 74. — Suspicio vanitatis, VI, 21. — Per vanitatem ipsius, *crudelitatem*, XIV, 1.
- Vanus assimulatione, XV, 49; *vid. not.* — Vanus, *sine effectu*, et irrisus castris assidet, H. II, 22. — Vana formido, I, 66. — Vana mirari, I, 4; — rumoris, IV, 59; — objicere alicui, *facta seu criminis non habentia*, XV, 55.
- Vapor pro fervore, *æstu*, XI, 3; XIV, 64; XV, 43.
- Variare gyros, *de equis*, G. 6. — *Variat constructionem Tacitus multis modis, vid. ex. gr. VI, 18, 36; XVI, 19; H. V, 15.*
- Varie caussatus nunc hiemem aut negotia, *modo h. modo n. I, 74; — trahebant, I, 76; vid. trahere.* — Varie disserere, *in utramque partem*, I, 11.
- Vastare nationes, XIV, 38; A. 22; *add. XV, 1; XVI, 23; — cultores et arva, II, 87.*
- Vastationibus intactum regnum, XV, 27.
- Vastus Oceanus, II, 24; — per silentium dies, III, 4. — Vastum silentium, IV, 50.
- Vates pro poetis, IV, 43; XIV, 11; — *ab iis, ut majus quid distinguuntur*, O. 9.
- Vecordia veneficiis injecta, IV, 22; — plurium constantiam exemerat, I, 32. — Vecordia plena studia, III, 50. — Vecordiam injicere carminibus, *furorem*, IV, 22.
- Vecors: recordem agere, I, 59. — Vecordes conscientia, I, 39; — libelli criminum, *in quibus crimina vecordis hominis, vecordia argumenta*, II, 30. — Vecors facundia, H. IV, 68.
- Vectigalia agitabantur societatibus equitum Rom. IV, 6. — Vectigalium societates, XIII, 50.
- Vehere ad summa aliquem, XIV, 54; — super naves tormenta, II, 6.
- Vehiculo eripiuntur purgamenta hortorum, XI, 32.
- Vel pro *an*, VI, 23.
- Velare adjumentis externis aliquid, *vid. adjumenta*; — cupidines alicujus, *nomen iis præbere*, XIII, 13; — culpam invidia, *vid. invidia, confer et odium.*
- Velle finem vitæ honestum, VI, 26; — quietem ceteris quoque, XII, 11; — quæ voluerat dissoluta, *jussa ejus irrita*, III, 24.
- Velocissimi legionum, *v. legiones.*
- Velocitas occasionum, H. I, 83.
- Velum: velis habiles naves, II, 6; — impellitur mare, II, 23.
- Vena: venas abrumpere, VI, 29; XVI, 9; — abscindere, XV, 69; XVI, 11; — exsolvere, IV, 22; XI, 3; — interrumpere, XVI, 15; — interscindere, XV, 35; — resolvere, VI, 48. — Venarum pulsus attingere, VI, 50. — Venis ictum inferre, V, 8.
- Venalis egestate, XIV, 14; — in aliquid, *vid. in.* — Venale servare aliquid, H. I, 47.
- Vendere pretio, A. 19.
- Venditare, pro *vendere*, H. I, 66. — Venditata munera, *jus*, XIV, 50.

- Veditator famæ, *opp.* incuriosus, H. I, 49.
- Venditio: ad venditionem exposita dicuntur etiam quæ noctu in tabernis servantur, XIII, 24. — Venditionibus hortorum et domuum simulacra accedunt, *una venduntur*, I, 73.
- Venenum non crediderim, *scil. datum*, XVI, 6; — lentum ac tabidum, XII, 66; — repentinum, præceps, rapidum, *ibid.* — differt mortem, *vid. differre*; — irrepit, *vid. irrepere*; — spargitur in tres, IV, 12; — in regem Pyrrhum vetuere majores, prodideruntque (*ei*), II, 88. — Veneni minister, *v. minister.* — Veneno illigare aliquem, *v. illigare*; — interceptus, III, 12; — petere aliquem, III, 23; — vim inferre cui, XII, 46. — Venena vertere in aliquem, *vid. vertere.* — Venenis ante cognitis rapidum virus, XIII, 15.
- Venerabilis auditu et visu, II, 72.
- Venerari manu, XVI, 4. — Venerantium officia vertere ad aliquem, II, 1.
- Veneratio, *absol. pro cultu divino*, XV, 74. — A veneratione Augusti orditur, *scil. orationem, a laudibus et precibus ad eum*, I, 34. — Veneratio cultusque, *de imperatore*, H. I, 10.
- Venia data in reliquos, XII, 32; — exsilii, *remisso*, XII, 8; *at*, XVI, 14, *pro intervallo et remissione ad tempus.* — Veniæ ac sævitæ Vitellii eos reliquit, *integrum Vitellio, ignoscere iis an punire mallet*, H. I, 68. — Veniæ petendæ dextram alicujus deligere, XII, 19. — Veniam tribuere, XII, 37; — commodare delictis, A. 19; — pro errore et iuventa peccari, I, 58. — Venia ordinis (*senatori*), *jus relinquendi ord.* I, 75. — Veniam habet recepisse, *ignosci potest, quod*, etc. IV, 38. — Venia illa recepti plerique, *ea spe facta*, III, 74; — *prosequi delictum*, XIII, 35; — *opus est*, A. 1.
- Venire pro reverti, H. II, 38, *extr.* — *pro succedere, vim suam habere*, XII, 32. — Venit amor carminum ei, XIV, 52. — Venturi speciem simulare, V, 11; VI, 1. — Ventum juxta, *vid. prope*; — *seditionem, prope orta est*, VI, 13; H. III, 21. — Non ventum eo, ut opperirentur: *transposit. pro ventum eo, ut jam opperiri non possent*, XI, 26.
- Ventitare crebro, XII, 3. — Ventitant consultationes (et nuntii) ad eum, XVI, 14.
- Ventosus, *inusitatiore sensu*, G. 55.
- Ventris ac ganæ paratus, III, 52. — Ventre ac gula hostis sibi, H. II, 31.
- Ventus: in ventum (Austrum) cessit cælum et mare, *vid. cedere.* — Ventorum sæva, IV, 67; — turbo, XVI, 13.
- Venno dare, XIII, 39; XIV, 33. — Venno dare, IV, 1; *vid. not.* — Venno exercere aliquid, *vendere*, XIII, 51. — Venno posita irritamenta luxus, XIV, 15.
- Verber: verbere agere quem, G. 19. — Sub verbere centurionis, VI, 24. — Verbera corporum, IV, 6. — Verberum immanis, I, 77. — Verberibus aliis, et ictu fustium, XIII, 57. — Verberibus fœdari, H. III, 77. — Verberibus intentare manus, XIII, 26.
- Verberatæ sermonibus aures, A. 41.
- Verbum nuptiale subire, XI, 27; *vid. not.* — Verba profana, *vid. profanus*; — eluctantia, IV, 31. — Verba ejus secuta in eandem

clementiam, *sermo æque clementer compositus*, XI, 3. — Verba in aliquem habita, *dicteria, maledicta*, II, 50; — *eadem sensu*: verba inerant quæsita asperitate, V, 3; — cavillari, I, 46; — excipere loquentis, XVI, 32. — Non ultra verba et voces errare, H. I, 18. — Verborum tumultu sibimet obstrepere, H. I, 85; — sordes, O. 21. — Verbis ac minis temperare, *conviciis*, O. 69; — commotior, II, 27; — terere dies rerum, *v. dies*; — moderans, VI, 2.

Vergere: vergit ætas, II, 43. — Vergens annis, XIII, 19; — dies, XIII, 38; — senecta, IV, 41. — Vergentibus annis suis, XII, 44.

Veritas: veritati consulere, *æquitati, severitati*, I, 75; — aptior eloquentia, O. 38; *vid. not.*

Vernacula multitudo, I, 31; — urbanitas, H. II, 88. — Vitia vernacula, O. 28.

Verniles blanditiæ, H. II, 38; — dictum, H. III, 32.

Verno tempore anni, H. II, 59.

Versare fortunas suas aliorumque spe ac metu, G. 46; — sententias suas, et huc atque illuc torquere, H. I, 85.

Versura ad semuncias redacta, et postremum vetita, VI, 16.

Versus: in occidentem versus, G. 1; *vid. not.*

Versus, qui flecteretur in eum, *qui accommodari posset*, VI, 29; — faciles, XVI, 19; *vid. not.*

Vertere pro mutare, III, 22; XIII, 13; H. II, 68, 93. (*In priori loco intell. se, aut junge, vertere ac miscere signa iræ ac clementiæ*); — pro *avertere*, flumen, I, 79; — aquas in subjecta, I, 64; — ruinorem sinistrum, *scil. a se*, H. II, 93; — pro *evertere*, III, 36, 54;

XII, 45; — alio, *aliud quid incipere*, I, 18; — ad omnia rei aliquid, XV, 74; — ad aliquem officia venerantium, II, 1; — ad duriora populum, I, 54; — in ludibrium officia intempestiva, *ridere*, XII, 26; — in prædam captos, H. II, 44; — in exitium iras civiles hostibus, I, 43; — in sapientiam, quæ casus obtulerit, I, 28; — in se, *ali data eripere*, II, 64; — in prodigium aliquid a naturalibus causis, H. I, 86; — venena et artes in alium (*expertas in altero*), III, 17; — socium regem, donum populi Rom. scelere et (pro) pecunia, *evertere, adimere*, XII, 45. — Vertit contra hoc, *contrarium eventum habet*, XIV, 31; *add. XIII, 37*; — in favorem simulatio officii, *pro favoris signo haberi*, H. III, 58. — Vertit malo ei hoc, VI, 18; — in perniciem astus hominum ipsos, II, 18. — Vertunt in ipsos (*scil. hostes*) minæ hostiles, XIII, 57; — in ludibria et contumelias memoria et nomen Cæsarum, VI, 46. — Verti, *opp. manere, retineri*, IV, 7; — in fastidium, XI, 26; — in exitium, *exitio esse*, H. III, 86. — Vertitur discrimen in eo, H. III, 28. — In discrimine verti, pro *versari*, H. IV, 85; — fama cædis in eum, I, 53; — sanitas victoriæ, sustentaculum et columen in Italia, H. II, 28. — Versa suboles Cæsarum, *mortuis veris et aliis ascitis*, II, 42. — Versæ in Orientem provinciæ, *ibi sitæ*, H. I, 76.

Verus animus, *sincerus*, XIV, 1. — Vera progenies, XIV, 61. — Vera fides ei, *certa*, H. III, 61. — Veri copiam facere, *missis ambagibus*, XI, 34. — Veri error, inopia, *vid. suis locis*. — Vero atro-

- cuis, *quam ut haberi pro vero possit*, IV, 21; — *majora distingu. a falsis*, h. e., *plane fictis, quum in illis aliquid veri sit*, H. II, 70. — *Vera intendere, vid. intendere*. — *Verius pro rectius*, IV, 57.
- Vesci, *absol. pro cibum capere*, I, 49; IV, 59; — *cum accusat*. A. 28; — *mensa propria et parcior*, XIII, 16.
- Vesperam (in) flexus dies, I, 16. — *Vespera inumbrante*, H. III, 19.
- Vesperascente die, I, 65; XVI, 34; H. II, 49.
- Vestigium: *vestigio (ac pede) alicujus calcari*, H. IV, 81; — *eodem resurgit arbor*, H. II, 78. — *Vestigia morientis libertatis manent*, I, 74; — *prensare*, H. I, 66. — *Vestigii insequi, scil. hostes per v. A. 26*.
- Vestis fluitans, G. 17; *vid. not.* — *exprimens artus singulos, ibid.* — *Veste servili compositus in dissimulationem sui*, XIII, 24. — *Vestes viris feminisque promiscuæ*, III, 53.
- Vetare venenum in alicquem, *oblatum veneficii operam non admittere*, II, 88. — *Vetabitur hoc genus hominum semper in civitate*, H. I, 22. — *Vetita, scil. dici, miscere, sermonibus*, II, 38; — *pro arcere*, XI, 20.
- Vetus alicujus rei, *peritus, diu in ea versatus*, I, 20; VI, 12; — *regnandi*, VI, 44; — *stipendiis*, II, 66. — *Veteris, an veteres pop. Rom. res*, IV, 32; *vid. not.* — *Veterrimus pro natu maximus*, VI, 31. — *Vetus loci praesidium*, H. II, 14. — *Vologesi vetus erat, diu usitatum*, XV, 5.
- Vetustas stipendorum, H. II, 80. — *Vetustati incertæ affingere aliquid*, H. II, 4. — *In vetustatem vertuntur consuetudine jura nova*, H. IV, 65.
- Vetustus, *natu maximus*, II, 43; H. I, 23. — *Vetustum nomen, v. nomen*. — *Vetustæ opes*, XVI, 7. — *Vetustissima Vestalium*, XI, 32. — *Vetustissimus liberorum*, II, 2.
- Vexatæ laqueo fauces. VI, 40.
- Vexillum: *sub eo, apud illud habentur, retinentur milites*, I, 17, 26. — *Vexilla legionum*, IV, 73; A. 18. — *Vexillarii*, I, 38, etc. *vid. excursus, n° 24, ad lib. I.*
- Via comis, *scil. morum, quod plenum est*, I, 54; — *inhumana, sed adulatione ornata*, H. II, 70. — *Via agger, vid. agger*; — *limes*, H. III, 25; — *publicæ moles*, I, 75. — *Viam claudere miseratiõe*, VI, 66; — *intrare*, II, 32. — *Vias castrorum adire*, II, 13.
- Viatricum, I, 37; *vid. not.*
- Vibrare: *vibrantur viscera, jactatione itineris*, XII, 51. — *Vibratus humeris sustentantium eum in scuto*, H. IV, 15.
- Vice frontis ac tergi, *nunc secedentes, nunc adversi*, V, 55. — *Vice legis observare alicujus dicta et facta*, IV, 37. — *Vicem meam vestramque explete*, IV, 8. — *Vices impunitatis. ut alter alteri mutuo conniveat*, H. I, 72. — *Vicem reddere, parem gratiam*, XIII, 20. — *Vicem exsolvere injuriæ, beneficio*, H. IV, 3. — *Per vices*, G. 26.
- Vicinus: *vicinæ provinciarum administrationes, pro vicinarum*, H. II, 5.
- Victor publici servitii, *assecutus, ut ei respublica serviat*, XIV, 13.
- Victoria civilis, H. IV, 38; — *belli*, H. I, 51. — *Victoriæ constantia, incitamenta, miscere se, vid. suis locis*. — *Victoriam exci-*

- per cunctantes, *tarde victori cedere*, H. II, 52; — inquietare, H. III, 84; — perficere, patrare, *vid. suis locis*; — parare, G. 30. — Victoria una censetur accusator, A. 45. — In victoria habere vim, sanitatem, copias, I, 68. — Victoriæ sanitas sustentaculum, H. II, 28. — Victoriæ externæ, H. III, 18; — sociæ, *communiter partæ*, XII, 61. — Victoriis antiquis par ea laus, XIV, 37.
- Videre pro *tolerare*, H. IV, 42; *vid. not.* — Vidit se operatum, *de somnio*, II, 14. — Videtur illis, opperiri, trahere, H. III, 1. — Videtur in eo summum robur, *scil. esse*, XV, 50; — visum obtineri oppidum, *placuit occupare*, XII, 16. — Visa cæde, *ostentato interfecti capite*, H. III, 62. — Visis militibus, III, 42.
- Vigere impetu magis, quam cura, *de oratore*, IV, 61; — honoribus et eloquentia, XIV, 19; — immensum opibus, III, 30. — Quibus quisque ætatibus viguisset, XII, 61. — Vigere Brutorum æmulus si passurus es, XVI, 22. — Dum vigeat ætas, *dum ætate vigeret*, H. I, 49. — Vicens ætate, H. II, 86.
- Vigilantiam morosam et malas curas exercere, III, 37.
- Vigilata convivio nox, XIII, 20.
- Vigiliæ pro *cohortibus vigillum*, H. I, 20; — libidinosæ, VI, 4. — Vigiliis ejus ininitur, ne quid detrimenti republica capiat, IV, 19.
- Viles ad prædam, H. III, 33. — Vilia pretia, II, 10.
- Villarum XII noninibus ac molibus insulam insedit, IV, 67.
- Vincere gemitum, *reprimere*, IV, 8. — Vicit spes jactatum inter spem et metum, H. II, 2; *v. n.* — Quæ vicerant studia, publice valebant, XII, 60. — Vinci in lacrimas, I, 57. — Ut vincerentur, inducti sunt spe victoriæ, II, 52. — Victus Oceanus, A. 25. — Victus proditione, H. II, 44. — Victa ripa, I, 59; — urbs, I, 41. — Victa arma, H. III, 9; — metalla fornacibus, H. IV, 53. — Victo silentio prorumpere, XI, 2.
- Vincire animum, *devincire*, IV, 20; *vid. not.* — Pacto matrimonio vincire aliquem, VI, 45.
- Vinculum sceleris crescit, H. IV, 70. — Vincula acria, III, 28; — indita, XI, 1; XV, 56. — Vinculorum per speciem, *quasi in vincula duceretur*, H. I, 58. — Vinculum silentii, III, 67.
- Vindicatum in convictos, H. IV, 54.
- Vindicta manumissi, XIII, 27.
- Vineæ nexu traducum impeditæ, H. II, 25.
- Vino incalescere, H. IV, 29; — et somno procumbere, IV, 48.
- Vinolenti, G. 22.
- Violator juris humani, I, 40.
- Violenter increpare aliquem, VI, 3.
- Violentia pari involvuntur cuncta, I, 70. — Violentia præcipitare facundiam, III, 19. — Violentiam (ignis) pertulit ventus ad vicina Urbi, XVI, 13. — Insita violentia, *vehementia*, I, 59.
- Vir virum legit, H. I, 18.
- Vires ambiguæ, *vid. amb.* — pro *copiis ipsis*, H. II, 74; A. 38; — pro *potentiâ, auctoritate*, H. II, 99, *extr.* — legionis, H. II, 66; — et robur exercitus, H. I, 87; — vires abolere, *vid. abolere*; — refovere, XII, 66; — viribus principis illudere, XV, 42; *v. not.*
- Virgarum jus in bistriones, I, 77.
- Virgines festinare, *vid. festinare*.
- Virile servitium, et quasi adductum, *v. adductus.* — Virilia scelera, H.

- I, 72. — Virilis eloquentia, O. 5.
 Viritum prompta studia, *opp. publ.* III, 43.
 Virilitatis ademptæ erat, *eunuchus*, VI, 31; — incertæ seu incestæ, VI, 5.
 Virtus eorum extra ipsos, *v. extra.* — Virtutis concentus, G. 3. — Virtutis regimen, H. I, 84. — Virtutes exuere, I, 75; — sectari, *quærere homines virtute ornatos*, I, 80. — Cum virtutibus ingenium, H. II, 49. — Virtutum sterile seculum, H. I, 3.
 Virus cognitis ante venenis rapidum, XIII, 15.
 Vis pro imperio, *jussu*, II, 60, 62; V, 5; — pro potentia, XI, 1; XII, 27, *init.* XIII, 48; XV, 2; — pro potestate, I, 6; III, 12; — pro viribus, *robore*, I, 68; XII, 44; — pro virtute, *dexteritate*, XI, 28; XIV, 52; — pro impetu hostili, *bello*, XIII, 54; H. III, 34; — pro numero, H. III, 5; — pro jure, *facultate*, III, 70; — pro auctoritate legis ratæ, XII, 60; — *opp. speciei*, III, 30; H. II, 39; — vis ac potestas, *ibid.* — vis consiliorum, *v. consil. de strage, qua afflicti homines*, IV, 62; — *de incendio*, III, 72; — fulgurum crebra, XV, 47; — extrema, I, 39. — Vis in genit. O. 26, *extr.* — Vim audere cultoribus, XII, 55. — Ante vim Rom. *ante imperium Rom.* III, 60; — inferre veneno, III, 46; — facere commeatibus, XIII, 39; — necessitatis affert merces, XIV, 14. — Vis in turbas plurima, H. IV, 1; — struere ad potentiam, H. III, 49; *v. n.* — (*illatam in alterum*) transmittere, II, 38. — Vi non sua nixa potentia, XIII, 19. — Vi imbrum, VI, 37. — Vi vulnerum absumpti, H. I, 79. — De vi publica damnatus, IV, 13.
 Viscera vibrantur, XII, 51.
 Visere pro *videre*, II, 60; XII, 36, 56; XIII, 46; *vid. not.* XIV, 1, 63; XVI, 4; — per nuntios aliquem, A. 43; — copias hostium, *explorare, speculari*, XV, 10; — situm castrorum, H. I, 48. — Visendi sui copiam fecere, IV, 74.
 Visus erat metus, IV, 69; *vid. not.* — Visus ejus perfudit nos, A. 45; *vid. not.* — Consulere visui, XII, 47. — Visu adstantium facere quid, *in oculis*, III, 13; — dignari aliquem, IV, 74. — Visu ac mora valescunt vera, II, 39; — perferre magnitudinem mali, III, 3; — torvus, II, 14; — venerabilis, II, 72; — truculentior, H. IV, 22. — Visui præbere populo aliquem, XII, 21. — Visum arcere, *ne videatur*, XIII, 5. — Visus redeat ac vox, VI, 56. — Visus alicujus avertere, XI, 34. — Visus nocturnus, *insomnium*, XII, 13.
 Vita adducta in extremum, XIV, 61; — exempta præsigio malorum, XIV, 64; *vid. not.* — degeneravit a nomine Sempronio, I, 53; — populi Romani volvitur per incerta maris, *annona*, III, 54; — in integro est, *v. integer.* — Vitæ alimenta, VI, 24; — addere paucos annos, XV, 64; — electio, VI, 22; — genus decernere, *ibid.* — elegantia, XIV, 19; — finem implere, II, 42; — finem ponere sibi, VI, 40. — Vitæ forma celebris, *usitata multis*, I, 74; — formam inire, *ib.* — Vitæ manifestus, XII, 51. — Vitam abrumpere a civitate, *vid. abrumpere*; — expellere præceps, XII, 19; — fugere, VI, 26; — suam impendere usui alicujus, XII, 65; — producere ad plures

- curas, III, 24; — prolatate, *vid.* prolatate; — struere amœnam, XV, 55; — (*per syllepsin*) tolerare exercendo agros, XI, 7. — Ultra vitam aliorum producere senectam, XIII, 52. — Vita cedere, H. II, 55; — concedere, I, 3; — superare casus, I, 17.
- Vitabundi circumibant nomen ejus, H. III, 37; — invicem, A. 37.
- Vitare aures notas ignotasque, diem latebra, H. III, 84; *sic*, VI, 48: dies paucos et supremos principis; — ingenium acre alicujus, *sibi ab eo cuvere*, XV, 52. — Vitare frequentiam comitum et servorum, ne sequi possint, H. I, 81.
- Vivere cum pietate et fide in aliquem, III, 16.
- Vivida odia, XV, 49.
- Vocabulum pro nomine, *appellatione*, I, 22 (*et quidem ibi de duobus vocabb. junctis*); II, 6; IV, 67; VI, 41; XI, 7; XII, 62; XIV, 15. — Vocabulum Augusti differre, H. II, 62. — Vocabulo civitatis frui, XI, 23; — judicium inducti, XVI, 8. — Vocabula prædandi, *prætecta*, H. IV, 14. — Ad alia vocabula transferre ignaviam suam, *in alium conferre culpam*, III, 34. — Vocabulis Deorum appellare formam vocemque principis, XIV, 15.
- Vocalis sonus, II, 61.
- Vocare pro *advocare*, *jubere accedere*, XVI, 23; — ad exempla aliquem, O. 13; — hostem ad pugnam, VI, 34; — pro *laccessere*, G. 15; — offensas, *concitare sibi*, H. IV, 80; — ad pœnam, H. I, 84; — præmiis, *ad transeundum pellere*, II, 81.
- Volentia avium interrogare, G. 10.
- Volentia, *grata*, *accepta*, XV, 36; H. III, 52. — Remanere volentibus fuit, H. III, 43; A. 18.
- Volitare cum terrore, *v. terror*; — acie tota, II, 21. — Volitant hostes campis. *specie magna*, XV, 9.
- Volucres gaudium, O. 9.
- Volvere bellum, III, 38; H. I, 64; — futura, I, 64. — Volvitur vita pop. Rom. per incerta maris, III, 54. — Volvuntur fato an forte res hominum, VI, 22. — Intra me ipse volvor, *cogito*, XIV, 53.
- Voluntates hominum introspicere, I, 7. — Voluntatem alicujus quærere, *benivolentiam parare*, IV, 68. — Voluntatem supremam Pisonis firmavit paupertas, *testamentum*, H. I, 48.
- Voluptates haurire, H. III, 2; — abrumpere, H. IV, 64. — Voluptates concessæ, XII, 13. — Voluptatibus impartiri aures, XIV, 21; — vulgi misceri, I, 54. — Voluptatum modicus, II, 73.
- Volutare inter se rationes, *ponderare et comparando indicare*, I, 29, 36; — intra animum, IV, 40; — animo curas, H. II, 49.
- Votum ei adversus Galbam non erat, H. I, 10. — Vota in aperto habebant pugnae priores, A. 33; *v. not.* — pro *incolumitate solvere*, II, 69; — sua conferre ad aures alicujus, IV, 39. — Vota longa, XV, 19.
- Vox ambigua ipsi, pro republica honesta, H. I, 5; — lapsa, *v. labi*. — Vocis (ac vultus) securitas, XV, 55; — occultæ plus sibi permittere in principem, III, 11. — Vocem consociare, XIII, 23; — consumpsit metus, H. I, 42; — poscere adversus pericula, II, 29. — Voce conspicuus, *vid.* conspicuus; — nefaria polluere aures hominum et mentem suam, III, 50. — Voce principis vulgare, *a se composita principi recitanda dare*, XIII, 11; — seditionis multæ, *multi seditiose*

- loquentes*, XIII, 31; — *procedunt*, *vid.* *procedere*; — *iludere*, XIV, 52. — *Voces supplices* (et manus) *tendere ad aliquem*, II, 2; — *aviuum*, G. 10.
- Vulgare insignia patrum, facere ut vivescant*, XI, 23; — *in majus falsa*, III, 12; — *licentiam stupri apud adules, profiteri, petere vel consequi*, II, 85; — *voce principis*, XIII, 11; *v. vox*. — *Vulgata inter viros et feminas culpa, de stupris*, III, 24.
- Vulgus* et *piures*, *vid.* *plures*. — *Vulgum fecellit*, I, 47. — *Vulgus, milites gregarii*, I, 68.
- Vulgaris*: *sede vulgari sedent coss.* IV, 8; *v. not.* — *Vulgarem mentionem alicujus facere, non honorificam*, H. III, 9.
- Vulnus adigere*, I, 61; VI, 35; — *ingerere*, I, 65; H. III, 85; — *domesticum, mors filii*, A. 28. — *Vulnere ictus*, *ibid.* — *sustentare (suo scil.) aciem, ostentando eo*, II, 17; — *absterrere quem, ne auxilio veniat*, XIII, 44; — *afflicere aliquem in mortem*, IV, 45. — *Vulnera propiora, ex propinquo illata*, VI, 35; — *aperire et recludere, nondum scil. coalita*, H. II, 77. — *Vulnere vi absumpti*, H. I, 79. — *Vulneribus onustum tergum*, II, 15; — *afflictare*, VI, 35.
- Vultus eloquentiae non unus*, O. 18. — *projectus ac degener*, H. III, 5. — *Vultus novitas, in ignotis*, H. I, 79; — *securitas*, XV, 55. — *Vultum flectere aut indurare, nisi in tristitiam aut metum*, H. II, 46; — *in deterius trahere*, H. II, 53; — *alicujus sectari, exprimere velie*, XVI, 22. — *Vultu alienatus*, II, 27; — *ejus inmoto excipitur*, II, 29; — *flecti, intentus, vid. suo locis*. — *Vultu ferre lætitiæ gratulationemque*, H. II, 65; — *mitiore mansuescere*, G. 31. — *Vultus attoniti*, H. I, 40; — *in crimine detorti*, I, 7.

FINIS.

LEDON LIBRARY

Bancroft Collection.
Purchased in 1893.

